

Sp.

1. Frumvarp til fjárlaga

fyrir árið 1941.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

I. KAFLI

Tekjur:

1. gr.

Árið 1941 er ætlað til, að tekjur ríkisins verði svo sem talið er í 2.—5. gr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum, sem þar eru taldar.

2. gr.

Ætlað er á, að þessir skattar og tollar nemi:

	kr.	kr.
1. Fasteignaskattur	445000	2300000
2. Tekjuskattur og eignarskattur	1600000	
3. Hátekjuskattur	200000	
4. Lestagjald af skipum	55000	
5. Aukatekjur	500000	2114000
6. Erfðafjárskattur	56000	
7. Vitagjald	300000	
8. Leyfisbréfastgjöld	28000	
9. Stimpilgjald	500000	
10. Stimpilgjald af ávisunum og kvittunum	75000	
11. Bifreiðaskattur	350000	
12. Benzinskattur	305000	
13. Útflutningsgjald	650000	
14. Áfengistollur (þar á meðal óáfengt öl, áfengislaus vín, ávaxtasafi og gosdrykkir)	1000000	
15. Tóbakstollur	1300000	9250000
16. Vörumagnstollur	2300000	
17. Verðtollur	4000000	400000
18. Gjald af innlendum tollvörum		
19. Skemmtanaskattur		
20. Veitingaskattur		100000
Samtals ...	. . .	14299000

3. gr.

	kr.	kr.
A.		
Tekjur af rekstri ríkisstofnana eru áætlaðar:		
1. Rekstrarhagnaður póstsjóðs	30000	
2. — landssímans	523000	
3. — áfengisverzlunar	1550000	
4. — tóbakseinkasölu	670000	
5. — ríkisútvarps	15840	
6. — ríkisprentsmiðju	60000	
7. — landssmiðju	17100	
8. — bifreiðaeinkasölu	31150	
		2897090
Samtals ...	. . .	2897090
Sundurliðun.		
1. Póstsjóður.		
I. Tekjur		870000
II. Gjöld:		
1. Póststjórnarkostnaður	63000	
2. Pósthúsið í Reykjavík	248000	
3. Önnur pósthús:		
a. Póstafgreiðslur	150000	
b. Bréfhirðingar	25000	
	175000	
4. Póstflutningur	265000	
5. Önnur gjöld	84000	
6. Fyrning	5000	
		840000
Fært á 3. gr. A. 1	. . .	30000
2. Landssíminn.		
I. Tekjur		2750000
II. Gjöld:		
a. Til einkasíma í sveitum	15000	
b. Til starfrækslu landssímanna m. m.:		
1. Kostnaður af aðalskrifstofu landssímans	104000	
2. Ritsímastöðin í Reykjavík	235000	
3. Loftskýtastöðin í Reykjavík	50000	
4. Stuttbýlgjustöð í Reykjavík	80000	
5. Bæjarsíminn í Reykjavík og Hafnarfirði	630000	
6. Áhaldahúsið	30000	
7. Ritsímastöðin á Akureyri	70000	
Flyt	1199000	15000
		2750000

	kr.	kr.
Flutt 1199000	15000	2750000
8. Ritsímastöðin á Seyðisfirði	67000	
9. Ritsímastöðin á Ísafirði	39000	
10. Símastöðin á Borðeyri	20000	
11. Símastöðin í Vestmannaeyjum	38000	
12. Símastöðin á Siglufirði	48000	
13. Til annara símastöðva og eftirlitsstöðva	180000	
	1591000	
Uppbót á launum greiðist eftir sömu reglum og 1939, enda færast þær greiðslur á framan- greinda liði viðkomandi stöðva.		
c. Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.	80000	
d. Viðbót og viðhald stöðvanna	105000	
e. Kostnaður af ferðalögum etc.	10000	
f. Viðhald landssímanna	330000	
g. Framhaldsgjald	30000	
h. Til kennslu handa símamönnum	3000	
i. Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern	5000	
j. Ýms gjöld	10000	
Þar af 1000 krónur til fyrrv. símaverkstjóra, eftir tillögum símamálastjóra.		
k. Fyrning á húsum og áhöldum	40000	
l. Burðargjald	8000	
		2227000
Fært á 3. gr. A. 2	. . .	523000
Eignabreytingar.		
Út.		
I. Afborgun af lánum L. M. Ericsson, Marconi o. fl.		145000
II. Til viðauka símakerfa, smærri efnis- og áhaldakaupa		48000
III. Til talstöðva í báta og skip		25000
IV. Til loftskýrtastöðva í skip		30000
V. Til póst- og símahúss á Hvolsvelli		5000
Fært á 20. gr. Út I. 2. og II. 1	. . .	253000
3. Áfengisverzlun ríkisins.		
I. Tekjur (brúttó hagnaður)		1900000
II. Gjöld:		
Laun starfsmanna og vinnulaun	155000	
Útsvar	84000	
Framlag til Menningarsjóðs	38000	
Annar kostnaður	63000	
Fyrning á fasteign og áhöldum	10000	
		350000
Fært á 3. gr. A. 3	. . .	1550000

		kr.	kr.
4. Tóbakseinkasalan.			
I. Tekjur (brúttó hagnaður)			900000
II. Gjöld:			
Laun	79000		
Annar kostnaður	100000		
		179000	
Útsvar, áætlað tap á skuldum o. fl.		51000	
			230000
Fært á 3. gr. A. 4			
		. . .	670000
5. Ríkisútvarpið.			
I. Tekjur:			
a. Afnotagjöld		450000	
b. Aðrar tekjur		80000	
II. Gjöld:			530000
a. Starfræksla:			
1. Starfsmannalaun	113000		
2. Útvarpsefni	60000		
3. Til hljóðfærasláttar	15000		
4. Til málfeðrunar eftir fyrirmælum kennslumálastjórnarinnar	1000		
5. Skrifstofukostnaður	55000		
6. Húsaleiga, ljós, hiti	45000		
7. Til útvarpsstöðva	150000		
8. Til hleðslu- og viðgerðarstöðva og til að greiða fyrir útvarpsnotum	20000		
9. Óviss gjöld	10000		
		469000	
b. Vextir	37500		
c. Fyrning á húsi og vélum	50000		
		87500	
			556500
Tap			
		. . .	26500
III. Rekstur viðtækjaverzlunar:			
a. Tekjur		125000	
b. Gjöld:			
1. Laun starfsmanna	41360		
2. Annar kostnaður	41300		
		82660	
			42340
Fært á 3. gr. A. 5			
		. . .	15840
Eignabreytingar:			
Afborgun af láni til stækkunar (sjá 20. gr. Út I. 2. b.) ..		. . .	75000

6. Ríkisprentsmiðjan.

	kr.	kr.
I. Tekjur (prentvinna)		630000
II. Gjöld:		
1. a. Laun starfsmanna 37500		
b. Vinnulaun og aðkeypt vinna 337500		
	375000	
2. Efnivörur	120000	
3. Vélarekstur og viðhald	16000	
4. Vextir	5000	
5. Annar kostnaður	37000	
6. Fyrning	17000	
		570000
Fært á 3. gr. A. 6	. . .	60000

7. Landssmiðjan.

I. Tekjur:		
1. Ágóði á vörum	15000	
2. — á járnsmiðadeild	77000	
3. — á trésmiðadeild	6600	
4. — á málmsteypu	4000	
		102600
II. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna	22900	
2. Vextir	11000	
3. Afsláttur og skuldatöp	7000	
4. Annar kostnaður	32600	
5. Fyrning	12000	
		85500
Fært á 3. gr. A. 7	. . .	17100

8. Bifreiðaeinkasala.

I. Tekjur	105000	
II. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna 19500		
2. Húsaleiga, hiti o. fl. 8500		
3. Vextir 12000		
4. Annar kostnaður 20500		
	60500	
		44500
Frá dregst hluti bæjar- og sýslufélaga 30%		13350
Fært á 3. gr. A. 8	. . .	31150

B.
Tekjur af fasteignum ríkissjóðs eru taldar:

	kr.	kr.
1. Tekjur af jarðeignum á Stokkseyri og Eyrarbakka ..		6000
2. Arnarhvoll:		
a. Tekjur	60000	
b. Gjöld:		
1. Vextir	20584	
2. Ýmiskonar rekstrarkostnaður	33776	
3. Fyrning hússins (sjá 20. gr.)	3640	
	58000	2000
Samtals ...	. . .	8000

4. gr.

Tekjur af bönkum og vaxtatekjur eru áætlaðar:

	kr.	kr.
1. Vextir af bankavaxtabréfum og jarðræktarbréfum		10000
2. Vextir af stofnfé Landsbankans, 6% af 3000000		180000
3. Vextir af veðd.bréfum Búnaðarbankans, 6% af 1260000		75600
4. Aðrir vextir		258483
Samtals ...	. . .	524083

5. gr.

Óvissar tekjur eru taldar 50000 kr.

II. KAFLI

Gjöld:

6. gr.

Árið 1941 eru veittar til gjalda fjárhæðir þær, sem tilgreindar eru í 7.—19. gr.

7. gr.

Vextir af lánum ríkissjóðs eru taldir:

	kr.	kr.
1. Innlend lán		237514
2. Dönsk lán		82031
3. Ensk lán		1285133
4. Lausaskuldir		331500
Samtals ...	...	1936178

8. gr.

	kr.	kr.
Borðfé Hans Hátignar konungsins		75000

9. gr.

Til alþingiskostnaðar og yfirskoðunar ríkisreikninga er veitt:

	kr.	kr.
1. Til alþingiskostnaðar		240000
2. Til yfirskoðunar ríkisreikninga		3750
3. Fyrning á alþingishúsi (sjá 20. gr.)		2170
Samtals ...	...	245920

	kr.	kr.
Flutt	77250	473776
2. Til meðferðar utanríkismála	32000	
3. Ríkisráðskostnaður	5000	
4. Kostnaður af sambandslaganefnd	2000	
5. — vegna samninga við erlend ríki	40000	
6. Verzlunarfulltrúi í Ameríku	75000	
		231250
Samtals ...	. . .	705026

11. gr.

Til dómgæzlu, lögreglustjórnar o. fl. er veitt:

	kr.	kr.
A.		
Dómgæzla og lögreglustjórn.		
1. Hæstiréttur:		
a. Laun	32000	
b. Annar kostnaður	20000	
		52000
2. Laun bæjarfógeta, sýslumanna og lögreglustjóra		133000
3. Laun hreppstjóra		45000
4. Skrifstofukostnaður lögmannsins í Reykjavík:		
a. Laun	35600	
b. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	6000	
c. Ýmis gjöld	6500	
		48100
5. Skrifstofukostnaður tollstjórans í Reykjavík:		
a. Laun og aðstoð	115810	
b. Húsaleiga, ljós og hiti	10000	
c. Ýmis gjöld	14000	
		139810
6. Skrifstofukostnaður lögreglustjórans í Reykjavík:		
a. Laun ..	19200	
b. Ljós, hiti og ræsting	14000	
c. Ýmis gjöld	9700	
		42900
7. Skrifstofukostnaður sakadómarans í Reykjavík:		
a. Laun	31800	
b. Annar kostnaður	12400	
		44200
Flyt ...	. . .	505010

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	505010
8. Toll- og löggæzla:			
a. Í Reykjavík:			
1. Laun og aðstoð	76600		
2. Annar kostnaður	50000		
		126600	
b. Utan Reykjavíkur:			
1. Laun	48000		
2. Annar kostnaður	22000		
		70000	
c. Eftirlit á vegum:			
1. Laun	5400		
2. Annar kostnaður	10000		
		15400	
			212000
9. Bifreiðaeftirlit:			
a. Laun	14000		
b. Annar kostnaður	20000		
		34000	
÷ Prófgjöld og skoðunargjöld		19000	
			15000
10. Hluti rikissjóðs af kostnaði við lögregluna í Reykjavík			80000
11. Skrifstofukostnaður sýslumanna, bæjarfógeta og lögreglustjóra			153000
12. Til landhelgisgæzlu			400000
13. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangahúsa			20000
(Þar af fyrning 1770 kr., sjá 20. gr.).			
14. Til vinnuhælisins á Litla-Hrauni:			
a. Rekstrarhalli		58000	
b. Kostnaður við verklegar framkvæmdir fyrir ríkið ..		10000	
(Þar af fyrning 5300, sjá 20. gr.).			68000
15. Sakamálakostnaður og lögreglumála			65000
16. Borgun til sjóðósmanna			2000
17. Til setu- og varadómara			8000
18. Löggildingarstofan:			
a. Laun	17500		
b. Annar kostnaður	7500		
c. Til áhaldakaupa	1000		
		26000	
÷ Tekjur		14000	
			12000
19. Kostnaður við sáttatilraunir í vinnudeilum			4000
20. Kostnaður við félagsdóm			14600
Samtals A		. . .	1558610

B.

Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur.

	kr.	kr.
1. Burðareyri og embættiskeyti:		
a. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbréf	65000	
b. Fyrir embættiskeyti	105000	170000
2. Brunaábyrgðar- og fasteignagjald nokkurra ríkisfasteigna		3000
3. Til embættiseftirlitsferða		6000
4. Gjöld til skattaneftnda, yfirskattaneftnda, skattstofu Reykjavíkur og fyrir skattvirðingar:		
a. Skattstofan í Reykjavík	60000	
÷ hluti bæjarsjóðs, $\frac{1}{3}$ af 54000 kr.	18000	
	42000	
b. Skattaneftndir	40000	
c. Fasteignamat	80000	
		162000
5. Til ríkisskattaneftndar		14000
6. Eyðublöð, bókband, auglýsingar o. fl.		55000
Samtals B	. . .	410000

12. gr.

Til læknaSKIPUNAR og heilbrigðismála er veitt:

	kr.	kr.
1. Laun		225300
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis, eftir reikningi		8000
3. Styrkur til læknisvitjana handa sveitum, sem eiga sérstaklega erfiða læknissókn, eftir reikningum		12550
Í Borgarneshéraði:		
Kolbeinsstaðahreppur	200	
Eyjahreppur	200	
Í Ólafsvíkurhéraði:		
Staðarsveit	200	
Breiðavíkurhreppur	300	
Neshreppur utan Ennis	300	
Í Stykkishólshéraði:		
Eyrarsveit	500	
Miklaholtshreppur	200	
Skógarstrandarhreppur	250	
Í Dalahéraði:		
Skarðs- og Klofningshreppur, 150 kr. til hvors	300	
Fellsstrandarhreppur	200	
Saurbæjarhreppur	200	
Í Reykhólahéraði:		
Gufudalssveit	250	
Flyt	3100	245850

		kr.	kr.
	Flutt	3100	245850
í Flateyjarhéraði:			
Múlahreppur	250		
í Patreksfjarðarhéraði:			
Rauðasandshreppur	150		
Barðastrandarhreppur	150		
í Flateyrarhéraði:			
Suðureyrarhreppur	300		
í Ögurhéraði:			
Reykjarfjarðarhreppur, Nauteyrarhreppur og Snæfjallahreppur	750		
Styrkurinn skiptist milli nefndra hreppa í hlutfalli við kostnað þeirra við læknis- vitjanir.			
í Hesteyrarhéraði:			
Grunnavíkurhreppur	300		
Sléttuhreppur	300		
í Reykjarfjarðarhéraði:			
Árneshreppur (sé héraðið læknislaust)	600		
í Hólmavíkurhéraði:			
Óspakseyrarhreppur	200		
í Miðfjarðarhéraði:			
Bæjarhreppur	300		
í Blönduóshéraði:			
Vindhælishreppur fyrir norðan Björg	200		
í Sauðárkrókhéraði:			
Skefilsstaðahreppur	200		
í Hofsóshéraði:			
Haganeshreppur	150		
Holtshreppur	150		
í Húsavíkurhéraði:			
Flateyjarhreppur	200		
Grimseyjarhreppur	400		
í Öxarfjarðarhéraði:			
Fjallahreppur	200		
Presthólahreppur, til læknisvitjana af Aust- ur-Sléttu	300		
Styrkur til þess að hafa lækni á Raufar- höfn um sildveiðitímann	1000		
í Þistilfjarðarhéraði:			
Sauðaneshreppur, vegna læknisvitjana frá Skálum og nágrenni þeirra	200		
Skeggjastaðahreppur	200		
í Hróarstunguhéraði:			
Borgarfjarðarhreppur	300		
í Fljótsdalshéraði:			
Jökuld.hr. (vegna byggðar í Möðrudalsheiði)	200		
í Seyðisfjarðarhéraði:			
Loðmundarfjarðarhreppur	150		
	Flyt	10250	245850

		kr.	kr.
	Flutt	10250	245850
Í Norðfjarðarhéraði:			
Mjólfjörður	300		
Í Berufjarðarhéraði:			
Breiðdalshreppur	300		
Í Hornafjarðarhéraði:			
Hofshreppur	400		
Í Síðuhéraði:			
Skaftártunguhreppur	300		
Álftavershreppur	250		
Í Mýrdalshéraði:			
Austur-Eyjafjallahreppur	200		
Í Rangárhéraði:			
Vestur-Eyjafjallahreppur	200		
Í Eyrarbakkahéraði:			
Selvogshreppur	150		
Í Grímsneshéraði:			
Þingvallahreppur	200		
	Samtals	12550	
4. Til lækni í Reykjavík, er skylt sé að gegna sjúkra- vitjunum í Kjós, Kjalarnesi, Mosfellssveit, Þingvalla- sveit og Reykjavíkurhéraði, utan kaupstaðarins, og fari eftir taxta héraðslækna			1200
5. Til augnlækningaferða samkv. l. nr. 12 1934			2400
6. Styrkur til háls-, nef- og eyrnalækni Ólafs Þorsteins- sonar í Reykjavík			800
Styrkur Ólafs lækni Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að hann segi stúdentum í læknadeild háskólans til í sinni sérfræði og veiti fátæku fólki ókeypis lækni- hjálp á tilteknum stað, ekki sjaldnar en 4 sinnum á mánuði, og gefi skýrslu um það.			
7. Landsspítalinn:			
A. Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	168000		
2. Matvæli	164000		
3. Lyf og sáraumbúðir	37500		
4. Ljós og eldsneyti	35000		
5. Þvottur og hreinlætisvara	51700		
6. Viðhald húsa og fastra muna	25000		
7. — lausra muna (þar með fatnaður) ..	17000		
8. Fatnaður og vefnaðarvara	18500		
9. Skattar og tryggingar	5000		
10. Simi og skrifstofa	7000		
11. Röntgenfilmur og röntgenáhöld	32000		
	Flyt	560700	250250

		kr.	kr.
	Flutt	560700	. . . 250250
12. Ýmis gjöld	4000		
13. Fyrning	27000		
		591700	
Þar frá dregst:			
1. Daggjöld sjúklinga	387000		
2. Geislalækn. (tekjur af röntgendeild) ..	54000		
3. Fæðingarstofufugjald o. fl.	6000		
		447000	
	Rekstrarhalli	144700	
B. Til ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskólans, þar í fæði ljósmæðranema		9500	154200
8. Holdsveikraspítalinn:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun		18600	
2. Matvæli		16500	
3. Lyf og umbúðir		2550	
4. Ljós og eldsneyti		22500	
5. Þvottur og hreinlætisvara		1800	
6. Fatnaður allur		1500	
7. Viðhald húsa og fastra muna		4000	
8. Viðhald lausra muna		1000	
9. Sími og skrifstofa		700	
10. Skattar og tryggingar		2400	
11. Flutningskostnaður		800	
12. Ýmisleg gjöld		1500	
13. Fyrning		4500	
			78350
9. Geðveikrahælið á Kleppi:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	91000		
2. Matvæli	163700		
3. Lyf og umbúðir	20100		
4. Ljós og hiti	60500		
5. Þvottur og hreinlætisvara	19400		
6. Viðhald húsa og fastra muna	11500		
7. Viðhald lausra muna	4000		
8. Sími og skrifstofa	4000		
9. Flutningskostnaður	6300		
10. Skattar og tryggingar	3400		
11. Fatnaður allur	19500		
12. Ýmis gjöld	4500		
13. Fyrning	6500		
		414400	
Tekjur:			
Daggjöld sjúklinga:			
72300 sjúkradagar á kr. 5.00		361500	52900
Flyt		. . .	535700

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	535700
10. Heilsuhælið á Vífilsstöðum:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	83000		
2. Matvæli	200000		
3. Lyf og hjúkrunargögn	18000		
4. Ljós og eldsneyti	60000		
5. Þvottur og hreinlætisvara	27500		
6. Viðhald húsa og fastra muna	8000		
7. Viðhald lausra muna	10000		
8. Fatnaður	9000		
9. Simi og skrifstofa	5500		
10. Flutningskostnaður	3000		
11. Röntgenfilmur og áhöld	1500		
12. Ýmis gjöld	4000		
13. Fyrning	3500		
		433000	
Þar frá dragast þessar tekjur:			
Daggjöld sjúklinga, 62000 sjúkradagar á kr. 5.00		310000	
			123000
11. Heilsuhælið í Kristnesi:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	41600		
2. Fæði	65000		
3. Lyf og hjúkrunargögn	7500		
4. Ljós og hiti	13500		
5. Þvottur og hreinlætisvara	5000		
6. Viðhald húsa og fastra muna	7000		
7. Viðhald lausra muna	4000		
8. Fatnaður	4500		
9. Simi og skrifstofa	1500		
10. Skattar og tryggingar	1400		
11. Flutningskostnaður	3000		
12. Ýmis gjöld	2500		
13. Fyrning	7500		
		164000	
Þar frá dregst:			
Daggjöld sjúklinga, 25800 sjúkradagar á kr. 5.00		129000	
			35000
12. Kópavogshælið:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	13000		
2. Matvörur	25000		
3. Lyf	1500		
4. Ljós og eldsneyti	8000		
5. Þvottur og hreinlætisvörur	3500		
6. Viðhald húsa	3000		
7. Viðhald muna	2000		
8. Fatnaður og vefnaðarvörur	1500		
Flyt	57500	. . .	693700

		kr.	kr.
	Flutt	57500	693700
9.	Sími og skrifstofa	1000	
10.	Flutningskostnaður	500	
11.	Ýmis gjöld	1000	
12.	Vátrygging, vextir og afborganir	1700	
13.	Fyrning	1000	
		62700	
Þar frá dregst:			
Daggjöld sjúklinga, 9600 sjúkradagar á kr. 5.00		48000	14700
13.	Önnur gjöld:		
a.	Styrkur til að reisa læknisbústaði og sjúkraskýli ..	13000	
b.	Til Akureyrarspítala	15000	
c.	Til greiðslu vaxta af skuldum vegna læknisbústaða, í Reykhólahéraði 1200 kr., í Ögurhéraði, Dalahéraði og Hesteyrarhéraði 900 kr. til hvers	3900	
d.	Bólusetningarkostnaður	2000	
e.	Gjöld samkv. lögum nr. 66 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma	15000	
f.	Gjöld samkv. lögum nr. 65 19. júní 1933, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands ..	2000	
g.	Til kynsjúkdómalæknis	5400	
h.	Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum	5000	
i.	Til annara heilbrigðisráðstafana	2000	
j.	Styrkur til heilsuverndarstöðva í kaupstöðum, gegn tvöföldu framlagi annarstaðar að	18000	
	Heilsuverndarstöð, sem styrks vill verða að-njótandi, skal reka berklavarnastarfsemi undir yfir-stjórn og eftirliti berklayfirlæknis ríkisins og haga störfum sínum öllum eftir reglum, er heilbrigðis-stjórnin samþykkir.		
k.	Viðbótarlaun yfirsetukonu í Grimsey, gegn jafnmik-illi launabót annarstaðar að	300	
l.	Til Halldórs Arnórssonar umbúðasmiðs	3000	
n.	Til ýmsra sjúklinga, eftir úthlutun landlæknis	7500	
			92100
14.	Hluti ríkissjóðs af launum ljósmæðra		65000
	Samtals		865500

13. gr.

Til samgöngumála er veitt:

A.

Vegamál.

I. Stjórn og undirbúningur vegagerða:

1. Laun vegamálastjóra	7200
enda sé hann ráðunautur stjórnarinnar í vatna- málum.	
2. Laun aðstoðarverkfræðings	6800
3. Ferðakostnaður þeirra og fæðispeningar, eftir reikningi	6000
4. Til aðstoðarmanna og mælinga	43000
5. Skrifstofukostnaður	31000

94000

II. Þjóðvegir.

a. Til nýrra akvega:

1. Kjósarvegur	4000
2. Hafnarfjallsvegur	6000
3. Hálsasveitarvegur	2500
4. Álftaneshreppsvegur	6000
5. Hraunhreppsvegur	2500
6. Útnesvegur	3000
7. Hellissandsvegur	4000
8. Ólafsvíkurgvegur	4500
9. Stykkishólmsvegur	3000
10. Suðurdalavegur	9000
11. Laxárdalsvegur	2000
12. Saurbæjarvegur	3000
13. Geiradals- og Reykhólasveitarvegur ..	3000
14. Barðastrandarvegur	5000
15. Patreksfjarðarvegur til Bildudals	5000
16. Botnsheiðarvegur	5000
17. Bolungavíkurgvegur og Hnifsdalsvegur	5000
18. Langadalsvegur	2500
19. Strandavegur	4000
20. Kollafjarðarvegur	2000
21. Bitruvegur	3000
22. Borðeyrarvegur	2000
23. Vestur-Húnavatnssýsluvegur	6000
24. Vesturhópsvegur	2500
25. Húnvetningabraut	3000
26. Skagastrandarvegur	5000
27. Blönduhlíðarvegur	4500
28. Út-Blönduhlíðarvegur	4000
29. Hofsóðsvegur	4000
30. Fljótavegur	4500
31. Stifluvegur	4000
32. Ólafsfjarðarvegur	3500
33. Svalbarðsstrandarvegur	3000
34. Kinnarbraut	3500

Flyt 133500

. . .

94000

		kr.	kr.
	Flutt	133500	94000
35.	Kelduhverfisvegur	4000	
36.	Kópaskersvegur	4000	
37.	Raufarhafnarvegur	7500	
38.	Brekknabeiðarvegur	3500	
39.	Hróarstunguvegur	2000	
40.	Bakkafjarðarvegur	2000	
41.	Úthéraðsvegur	5000	
42.	Breiðdalsheiðarvegur	2500	
43.	Norðfjarðarvegur	2500	
44.	Fáskrúðsfjarðarvegur	7500	
45.	Breiðdalsvegur	3500	
46.	Berunesvegur	3000	
47.	Geithellnahreppsvegur	2000	
48.	Fjarðarheiðarvegur	5000	
49.	Lónsvegur og Almannaskarð	2000	
50.	Inn-Nesjavegur vestan Hornafjarðar- fljóta	2000	
51.	Mýravegur hjá Brunnhól og Suður- sveitarvegur hjá Borgarhöfn	2000	
52.	Skaftártunguvegur	4000	
53.	Síðuvegur	4500	
54.	Mýrdalsvegur	6000	
55.	Eyjafjallavegur	4500	
56.	Hvolhreppsvegur	4500	
57.	Lámdvegur	5000	
58.	Hrunamannahreppsvegur	6000	
59.	Gnúpverjahreppsvegur	3000	
b.	Viðhald og endurbætur	231000	
c.	Til þjóðvega af benzínskatti:	875000	
1.	Til Hafnarfjallsveggar	12000	
2.	— Stykkishólmsveggar	8000	
3.	— Vesturlandsveggar	6000	
4.	— Húnavetningabrautar	7000	
5.	— Fljótavegar	6500	
6.	— Svalbarðsstrandarveggar	8000	
7.	— Sogsveggar	15000	
8.	— Vatnsskarðsveggar	65000	
9.	— Austurlandsveggar, allt að	10000	
10.	— vega út frá Akureyri	13500	
11.	— Ljósavatnsskarðsveggar	12000	
12.	— Steingrímsfjarðarheiðarveggar	12000	
13.	— Vopnafjarðarveggar til Möðrudals	6000	
14.	— Siglufjarðarskarðs	15000	
15.	— Öxnadalsveggar	20000	
16.	— Öryggisaðgerða á vegum	5000	
		221000	1327000
	Flyt		1421000

	kr.	kr.
III. Til brúargerða	. . .	1421000
IV. Fjallvegir		30000
V. 1. Til áhalda	35000	25000
2. Til bókasafns verkamanna	300	
		35300
VI. Til sýsluvega:		
1. Tillög til akfærra sýsluvega, allt að (þar af 2000 kr. til Inn-Fljótshlíðarvegur)	34000	
gegn að minnsta kosti jafnmiklu tillagi annarstaðar að og öðrum þeim skilyrðum, sem atvinnu-málaráðherra setur.		
2. Til sýsluvegasjóða eftir lögum nr. 10 1923	85000	119000
VII. Til malbikunar á vegum í kaupstöðum og verzlunarstöðum af bifreiðaskatti		20000
VIII. Til ferjuhalds, eftir úthlutun vegamálastjóra		3100
IX. Styrkur til þess að halda uppi vetrarflutningum:		
a. Hellisheiði	10000	
b. Holtavörðuheiði	1000	11000
X. Styrkur til þess að halda uppi byggð og gistingu handa ferðamönnum		4450
Atvinnumálaráðuneytið veitir styrkinn ábúendum á afskekktum bæjum í þjóðbraut.		
XI. Til fyrrverandi vegaverkstjóra, eftir tillögum vegamálastjóra		1500
XII. Iðgjöld til slysatryggingarinnar		12000
XIII. Fyrning áhaldahússins (sjá 20. gr.)		552
Samtals A.	. . .	1682902
B.		
Samgöngur á sjó.		
1. Til strandferða:		
a. Ríkissjóðs	205000	
(Þar af fyrning kr. 105000, sjá 20. gr.).		
b. Eimskipafélags Íslands	82000	
enda haldi félagið uppi siglingum í sama horfi sem áður og með eigi minna skipastól, ef efnahagur þess leyfir.		
c. Til vöruflytninga í Skaftafellssýslu	10000	297000
Flyt	. . .	297000

	kr.	kr.
Flutt	. . .	297000
2. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum		87900
Skipaútgærð ríkisins hefir yfirumsjón með ferðum flóabáta, sem fara eftir fastri áætlun. Skilyrði fyrir greiðslu styrksins er, að fyrir liggi efnahags- og rekstrarreikningur 1940 frá útgærð þessara báta, ef styrkupp-hæð til þeirra það ár hefir numið yfir 1000 kr. Ferða-áætlun 1941 og flutningagjaldskrá sé samþykkt af skipa-útgærð ríkisins og reikningar ársins sendir henni, enda athugi hún, hversu rik sé þörf á ferðum hvers þess báts, er styrks nýtur úr rikissjóði. Skip og bátar, sem njóta styrks úr rikissjóði, eru skyldir til að flytja póst endurgjaldslaust, sé þess krafizt.		
Samtals B.	. . .	384900
C.		
Vitamál og hafnargerðir.		
I. Stjórn og undirbúningur vita- og hafnarmála:		
1. Laun vitamálastjóra	7200	
Þar af 1200 kr. persónuleg launaviðbót. Hann sé umsjónarmaður vitamála og hafnar-gerða og ókeypis ráðunautur landsstjórnar, hér-aðsstjórna og bæja í öllu því, er varðar vitamál og hafna.		
2. Laun aðstoðarverkfræðings	5900	
3. Húsaleiga, ljós og hiti	7000	
4. Til skrifstofuhalds, eftir reikningi	15000	
5. Ferðakostnaður og fæðispeningar, eftir reikningi	3000	
6. Til aðstoðarmanna og mælinga	13000	
		51100
II. Laun vitavarða, þar af uppbót á laun vitavarðar á Gróttu 300 kr.		40000
III. Rekstrarkostnaður vitanna		200000
IV. Viðhald og endurbætur		25000
V. Sjómerki, þar með talið viðhald sæluhúsa		12000
VI. Til áhaldakaupa		15000
VII. Ýmislegt		25000
VIII. Til hafnargerða:		
1. Á Akranesi	18000	
2. — Húsavík	18000	
3. — Ísafirði	18000	
4. — Skagaströnd, 4. greiðsla af 5	18600	
5. — Sauðárkróki, 7. greiðsla af 12, þó ekki alls yfir 2/5 kostnaðar	25000	
6. Vestmannaeyjahöfn, til dýpktunar og uppfyllingar, enda verði rikissjóði gefinn kostur á að taka dýpkunarskipið á leigu, ef þess verður óskað.	30000	
7. Á Þórshöfn	4000	
		131600
Flutt	. . .	499700

	kr.	kr.
Flutt	. . .	499700
IX. Til bryggjugerða og lendingarþóta, gegn $\frac{2}{3}$ annarstaðar að:		
1. Til Hofsóss, 6. greiðsla af 7, allt að	8000	
2. — bryggju og sjóvarnargarðs í Grindavík, lokagreiðsla	1000	
3. — bátabryggju í Hafnarfirði, lokagreiðsla ...	3300	
4. — bryggju á Bildadal, lokagreiðsla	3300	
		15600
Ríkissjóðstillagið er bundið því skilyrði, að framlag sé tryggt á móti, ráðherra samþykki áætlun verksins og vitamálastjóri hafi eftirlit með framkvæmd þess.		
X. Til lendingarþóta, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að:		
1. Til Gerðavara í Garði, lokagreiðsla	4500	
2. — bryggjugerðar í Vogavík	5000	
3. — Kirkjuvogsvara	3500	
4. — bryggjugerðar í Grunnavík, síðari greiðsla	2500	
		15500
XI. Til sjómælinga		10000
XII. Fyrning (sjá 20. gr.)		80000
Samtals C.	. . .	620800
D.		
1. Til flugmála		20000
Þar af til Flugfélags Akureyrar 10000 kr.		
Samtals D.	. . .	20000

14. gr.

Til kirkju- og kennslumála er veitt:

	kr.	kr.
A.		
Kirkjumál.		
a. Biskupsdæmið:		
1. Laun biskups	7000	
2. Húsaleigustyrkur	3000	
3. Skrifstofukostnaður	4500	
		14500
b. Önnur gjöld:		
1. Hluti ríkissjóðs af lífeyrisgjaldi presta samkvæmt lögum nr. 49 1907	100	
2. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir uppgjafaprestar og prestsekkjur njóta samkvæmt lögum	8000	
Flyt	8100	14500

	kr.	kr.
Flutt	8100	14500
3. Framlag til prestlaunasjóðs	320000	
4. Til dómkirkjuprestsins í Reykjavík, fyrir skýrslugerðir	1000	
5. Embættiskostnaður presta	65000	
6. Til húsbóta á prestssetrum	24000	
7. Kostnaður við kirkjuráð, samkv. lögum nr. 21 1931	500	
8. Til að gefa út ársskýrslu þjóðkirkjunnar	500	
		419100
Samtals A.	. . .	433600
B.		
I. Háskólinn:		
a. Laun	121000	
Þar af til Júlíusar Sigurjónssonar og Kristins Stefánssonar, 2400 til hvors.		
b. Til kennslu í augnlækningum (Kjartan Ólafsson)	700	
c. Til kennslu í réttarlæknisfræði	400	
d. Til kennslu í söng	800	
e. Til kennslu í bókhaldi	800	
f. Til kennslu í hagfræði	1200	
g. Til íþróttaiðkana	300	
h. Til móttöku erlendra vísindamanna	2000	
i. Til bókavörzlu	6000	
j. Til rannsóknarstofu í líffæra- og lífeðlisfræði	4500	
k. Námsstyrkur	20000	
l. Húsaleigustyrkur	9000	
m. Til kennslu í efnafræði	1600	
n. Hiti, ljós, ræsting og vélgæzla	15000	
o. Ýmis gjöld	10000	
p. Ferðakostnaður vegna stúdentaskipta	750	
q. Til stúdentaráðs háskóla Íslands, til þess að starfrækja leiðbeiningaskrifstofu	1000	
r. Til dr. Símonar Jóh. Ágústssonar, til að flytja fyrirlestra í uppeldisfræði og sálarfræði við háskólann	2000	
s. Til sendikennara í þýzku	1000	
t. Til sendikennara í frakknesku	1000	
u. Til sendikennara í ensku	1000	
v. Laun dyravarðar	3000	
x. Fyrning á Kirkjustræti 12 (sjá 20. gr.)	188	
II. Námsstyrkur erlendis:		203238
a. Til íslenzkra stúdenta í erlendum háskólum	24000	
b. Námsstyrkur samkvæmt ákvörðun menntamálaráðs	12500	
Styrkinn má veita konum sem körlum til hvers þess náms, er menntamálaráðið telur nauðsyn að styrkja.		36500
Flyt	. . .	239738

	kr.	kr.
Flutt	. . .	239738
III. Til viðskiptaháskóla		20000
IV. Fræðslumálastjórnin:		
1. Laun fræðslumálastjóra	7000	
2. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, allt að	800	
3. Skrifstofukostnaður, eftir reikningi	22000	29800
V. Menntaskólinn í Reykjavík:		
a. Laun	69800	
b. Húsaleiga rektors	3000	
c. Önnur gjöld:		
1. Til bókasafns skólans	800	
2. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	10500	
3. Til viðhalds	6000	
4. Til stundakennslu, allt að	15000	
5. Húsaleigustyrkur handa 25 læri- sveinum, 75 kr. handa hverjum ...	1875	
6. Námsstyrkur	2800	
7. Til kennslutækja	1000	
8. Ýmisleg gjöld	6000	
9. Til verðlaunabóka	200	
10. Vegna kostnaðar við skólastjórn ...	2000	
11. Til bókasafnsins Íþöku	200	
12. Fyrning (sjá 20. gr.)	3540	
	49915	122715
Húsaleigustyrk og námsstyrk má aðeins veita efni- legum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsa- leigustyrkur sé venjulega aðeins veittur utanbæjar- mönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum, að öðru jöfnu.		
VI. Menntaskólinn á Akureyri:		
a. Laun	53000	
b. Önnur gjöld:		
1. Til aukakennara og stundakennslu .	27000	
2. Vegna kostnaðar við skólastjórn	2000	
3. Til bóka og kennsluáhalda	1200	
4. Til eldiviðar og ljósa	11000	
5. Námsstyrkur	1000	
Utanbæjarnemendur gangi fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.		
6. Til dyravörzlu	2000	
7. Til viðhalds og endurbóta	6000	
8. Til ýmislegra gjalda	6500	
9. Til verðlaunabóka	200	
10. Kostnaður við aukið húsnæði	4000	
11. Fyrning (sjá 20. gr.)	3160	
	64060	117060
Flyt	. . .	529313

			kr.	kr.
Flutt			...	529313
VII. Kennaraskólinn:				
a. Laun			26000	
b. Önnur gjöld:				
1. Stundakennsla	9000			
2. Eldiviður og ljós	3500			
3. Bókakaup og áhöld	700			
4. Námsstyrkur	2500			
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.				
5. Til viðhalds	1000			
6. Ýmisleg gjöld	7500			
7. Fyrning (sjá 20. gr.)	1090			
			25290	51290
VIII. Stýrimannaskólinn:				
a. Laun			15700	
b. Húsaleiga skólastjóra			3000	
c. Önnur gjöld:				
1. Til stundakennslu	11000			
2. Til eldiviðar og ljósa	2000			
3. Til Sveinbjarnar Egilson, til fyrirlestra	450			
4. Ýmisleg gjöld	4000			
5. Til áhaldakaupa	1000			
6. Fyrning (sjá 20. gr.)	700			
7. Til námskeiða í siglingafræði utan Reykjavíkur	8000			
			27150	45850
IX. Vélstjóraskólinn:				
a. Laun			13200	
b. Önnur gjöld:				
1. Til stundakennslu	9000			
2. Húsnæði skólastjóra og skrifstofa skólans	3000			
3. Ljós, hiti og ræsting	2500			
4. Ýmis gjöld	1000			
5. Til áhaldakaupa	500			
6. Kostnaður við burtfararpróf	1200			
			17200	30400
X. Bændakennsla:				
1. Til bændaskólans á Hólum:				
a. Laun	11200			
b. Til smíða-, leikfimi- og dráttlistar-kennslu	1450			
c. Önnur gjöld:				
1. Til verklegs náms	4000			
2. Til kennsluáhalda	600			
3. Til eldiviðar og ljósa ...	5000			
Flyt	9600	12650	...	656853

			kr.	kr.
	Flutt	9600	12650	656853
	4. Til viðhalds	1000		
	5. Ýmisleg gjöld	3000		
	6. Til endurbóta á leikfímih.	2000		
			15600	
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)			1226	29476
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:				
a. Laun		10500		
b. Til smíða- og leikfímikennslu		1300		
c. Önnur gjöld:				
1. Til verklegs náms	5000			
2. Til kennsluáhalda	500			
3. Til eldívíðar og ljósa	5000			
4. Til viðhalds	1000			
5. Ýmisleg gjöld	3500			
6. Til byggingar kennarabústaða	8000			
7. Til þess að reisa í skólagarðinum brjóstlíkan af Hirti Snorrasyni	1500			
			24500	
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)			2300	38600
3. Garðyrkjuskólinn að Reykjum:				
a. Laun		10300		
b. Til smíða, leikfimi- og sundkennslu		1200		
c. Önnur gjöld:				
1. Til bókasafns	600			
2. — kennsluáhalda	1000			
3. — viðhalds	500			
4. Ýmis gjöld	2000			
5. Vextir	3000			
			7100	
d. Fyrning			2800	
			21400	
+ Tekjur af búrekstri			15000	6400
XI. Iðnfræðsla:				74476
a. Til iðnaðarmannafélagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar			6500	
b. Til iðnaðarmannafélagsins á Akureyri, til kvöldskólahalds			2000	
c. Til iðnaðarmannafélags á Ísafirði, til skólahalds			1500	
d. Til iðnaðarmannafél. á Akranesi, til skólahalds			800	
e. Til iðnaðarmannafélagsins í Hafnarfirði, til kvöldskólahalds			1700	
	Flyt		12500	731329

	kr.	kr.
Flutt	12500	731329
f. Til iðnaðarmannafélagsins í Vestmannaeyjum, til kvöldskólahalds	1700	
Styrkurinn til þessara 6 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{1}{2}$ rekstrarkostnaðar.		
Skólar þessir skulu senda ráðuneytinu skýrslu um starf sitt.		
g. Til iðnaðarmannafél. á Siglufirði, til skólahalds ..	1200	
h. Til iðnaðarmannafélagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólahalds	900	
i. Til iðnaðarmannafél. á Eyrarbakka, til skólahalds	800	
j. Til verklegs framhaldsnáms erlendis	6000	
		23100
XII. Verzlunarskólar o. fl.:		
a. Til kaupmannafélagsins og verzlunarmannafélagsins í Reykjavík, til að halda uppi skóla fyrir verzlunarmenn, undir umsjón ríkisstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	5000	
b. Til sambands samvinnufélaganna, til þess að halda uppi verzlunarskóla, undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	5000	
c. Kostnaður við próf löggiltra endurskoðenda, sbr. lög nr. 9 1926	500	
		10500
XIII. Til kvennaskólans í Reykjavík:		
a. Húsnæðisstyrkur	5000	
b. Rekstrarstyrkur	20500	
c. 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er allt skólaárið, allt að	4000	
d. Námsstyrkur til sveitastúlkna	1000	
		30500
Skólinn stendur undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar.		
XIV. Almenn barnafræðsla:		
1. Laun kennara í föstum skólum og dýrtíðaruppbót	640000	
2. Laun farkennara og dýrtíðaruppbót	78000	
3. Til aukakennslu og eftirlits með heimafræðslu, með sömu skilyrðum sem verið hefir	7500	
4. Styrkur til byggingar barnaskóla utan kaupstaða	45000	
5. Til fyrrverandi barnakennara, eftir tillögum fræðslumálastjóra	3600	
6. Ráðskonukaup við heimavistarbarnaskóla	5000	
7. Styrkur til timaritsins „Menntamál“	1200	
8. Til kennaranámskeiðs eða utanfara	2000	
		782300
XV. Unglinga- og alþýðuskólar:		
1. Til alþýðuskólans á Eiðum:		
a. Laun	9450	
Þar af 700 kr. persónuleg launauppbót til núverandi skólastjóra.		
Flyt	9450	1577729

		kr.	kr.
	Flutt	9450	. . . 1577729
b. Til hannyrða-, leikfimi- og smíða-	kennslu	3000	
c. Önnur gjöld:			
1. Til kennsluáhalda	800		
2. Til eldiviðar og ljósa	2000		
3. Ýmisleg gjöld	3500		
4. Til viðhalds	2000		
	8300		
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)	800		
		21550	
2. Til héraðsskóla samkv. l. nr. 32 1929		120000	
3. Til gagnfræðaskóla samkv. l. nr. 48 1930		80000	
4. Til gagnfræðaskóla Reykvikinga		2500	
5. Til unglingafræðslu utan kaupstaða, samkv. 20. gr. l. nr. 48 1930		30000	
Þar af til skóla Sigurðar Greipssonar í Hauka-			
dal 1000 kr.			
6. Til bókasafna við unglingaskóla		1600	
7. Til alþýðuskólans í Reykjavík		4000	
			259650
XVI. Húsmæðrafræðsla:			
1. Styrkur til húsmæðraskóla samkv. lögum		60000	
2. Til kvenfél. Óskar í Ísafjarðarkaupstað, til húsmæðrafræðslu, gegn 1000 kr. annarstaðar að		6000	
Noti félagið ekki styrkinn, má greiða hann öðrum á Ísafirði eða í Ísafjarðarsýslu, að óbreyttum skilyrðum.			
3. Til húsmæðrafræðslu í Vestur-Skaftafellssýslu ..		800	
4. Til húsmæðrafræðslu Árnýjar Filippusdóttur		1500	
			68300
XVII. Til kennslu heyrnar- og málleysingja:			
1. Laun		12000	
2. Annar kostnaður		35000	
Þar af fyrning húss kr. 550,00 (sjá 20. gr.)			
Stjórnin annast um, að vandamenn nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			47000
XVIII. Til Blindravinafélags Íslands			6500
Þar af 3000 kr. til að annast kennslu blindra barna.			
XIX. Sundkennsla o. fl.:			
1. Til sundkennslu í Reykjavík		300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kennsla þessi fari fram að minnsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu og að lærisveinar ríkisskólanna og skóla fyrir ung-			
	Flyt	300	1959179

	kr.	kr.
Flutt	300	1959179
linga og fullorðna, sem styrktir eru af ríkisé, njóti kennslunnar ókeypis.		
2. Laun Ólafs Pálssonar og Jóns Pálssonar fyrir sundkennslu þá, sem getur í 1. lið, og til að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund ..	3600	
3. Til sundkennslu o. fl. annarstaðar en í Rvík ..	2400	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnnum og sýslu- nefndum með því skilyrði, að annarstaðar að sé lagt til sundkennslunnar eigi minna en rík- issjóðsstyrknum nemur.		
4. Til þess að gera nýjar, steinsteyptar sundlaugar og sundskýli, enda séu þær til afnota fyrir al- menning og ríkisstjórnin samþykki uppdrátt og kostnaðaráætlun, helmingur kostnaðar, allt að	10000	
XX. Til sjóvinnunámskeiðs		16300
Atvinnumálaráðherra ráðstafar styrknum, að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands.		2000
XXI. Til Geirs Þormars tréskurðarmeistara á Akureyri, til að halda uppi kennslu á Norðurlandi í teikn- ingu og tréskurði í þjóðlegum stíl		600
XXII. Til Helga Tryggvasonar, til hraðritunarkennslu ..		800
XXIII. Til Björns Jakobssonar á Laugarvatni, til íþrótt- kennslu og leikfímiprófs, samkv. l. nr. 24 1932 ..		3600
XXIV. Til menningar- og fræðslusambands alþýðu		5000
XXV. Til íþróttasambands Íslands		8000
enda sé styrknum varið til leiðbeiningar um félags- lega starfsemi í íþróttamálum og kennslu í íþrótt- um.		
XXVI. Til íþróttafélaga og íþróttakennslu		6000
XXVII. Til skáksambands Íslands		1600
XXVIII. Til greiðslu vaxta og afborgunar af skuldum vegna byggingar stúdentagarðsins, lokagreiðsla		10000
Samtals B.	. . .	2013079

15. gr.

Til visinda, bókmennta og lista er veitt:

	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:		
a. Laun	22500	
b. Launabót til 2. bókavarðar	1000	
c. Til aðstoðar	4200	
Flyt	27700	

	kr.	kr.
Flutt	27700	
d. Til þess að kaupa bækur og handrit og til bókbands Þar af 1200 kr. til kaupa á handritasafni Hannesar Þorsteinssonar.	19000	
e. Til Þorsteins Konráðssonar	400	
f. Til þess að semja spjaldskrá	800	
g. Til þess að semja og prenta skrá um handrit	2400	
h. Til ritaukaskrár	1000	
i. Til Finns Sigmundssonar, til að gera skrá um efni islenskra blaða og handrita, enda sé skráin eign Landsbókasafnsins	800	
j. Brunaábyrgðargjald fyrir safnið	360	
k. Húsaleiga	2000	
l. Ýmisleg gjöld	2300	
		56760
2. Þjóðskjalasafnið:		
a. Laun	11500	
b. Til bókbands, bóka- og handritakaupa, umbúnaðar skjala	1000	
c. Ýmis gjöld	2000	
d. Til Björns K. Þórólfssonar, enda vinni hann við safnið	3000	
		17500
3. Þjóðminjasafnið og verndun fornminja:		
a. Laun þjóðminjavarðar (fornminjavarðar)	7500	
b. Til aðstoðar, eftir reikningi	4900	
c. Til þess að útvega forngrípi	2000	
d. Til áhalda og aðgerða	1200	
e. Til rannsókna og ferðakostnaðar	800	
f. Til viðgerðar á Hólakirkju	500	
Þjóðminjasafnið sé opið 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.		
		16900
4. Náttúrufræðifélagið:		
a. Tillag	2000	
b. Til aðstoðarmanns	1400	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sé til sýnis almenningi, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.		
		3400
5. Landsbókasafnshúsið:		
a. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	7500	
b. Til viðhalds og áhalda	5800	
c. Fyrning (sjá 20. gr.)	3639	
		16939
6. Til kaupstaðarbókasafna, gegn eigi minna tillagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði		1800
Flyt	. . .	113299

	kr.	kr.
Flutt	. . .	113299
7. Aukastyrkur til átta bókasafna:		
a. Til amtsbókasafnsins á Akureyri, að því tilskildu, að Davíð skáld frá Fagraskógi hafi þar bókavörzlu með a. m. k. 2000 kr. launum auk verðstuðulsuppbótar	2500	
b. Til bókasafnsins á Ísafirði, að því tilskildu, að Guðmundur Gíslason Hagalín rithöfundur hafi þar bókavörzlu með a. m. k. 2000 kr. launum auk verðstuðulsuppbótar	2500	
c. Til amtsbókasafnsins á Seyðisfirði	2500	
d. Til bókasafns Hafnarfjarðar	2500	
e. Til bókasafns Neskaupstaðar	800	
f. Til iðnbókasafnsins í Reykjavík	1000	
g. Til bókasafns Siglufjarðar	1000	
h. Til bókasafns Vestmannaeyjakaupstaðar	1000	
8. Til bæjarbókasafns Reykjavíkur		13800
9. Til amtsbókasafnsins í Stykkishólmi		5000
10. Til lesstofu byggingarfélags alþýðu		1500
11. Til lesstofu sjómannaheimilis á Siglufirði		500
12. Til lesstofu sjómannafélags Reykjavíkur		1000
13. Til lesstofu á Ísafirði		1500
14. Til sjómannalessstofu K. F. U. M. í Vestmannaeyjum		500
15. Til sýslubókasafna, gegn eigi minna tillagi frá sýslusi.		500
15. Til bókhöðunnar á Húsavík		4500
17. Til bókasafns Akraness		500
18. Til bókasafns í Flatey		300
19. Til kaupa á bókum handa konunglega bókasafninu í Stokkhólmi		200
20. Til hins íslenska bókmenntafélags		1000
enda haldi það áfram útgáfu hins íslenska fornbréfasafns, sem að undanfögnu.		2800
21. Til þjóðvinafélagsins		1400
22. Til fornleifafélagsins		800
23. Til sögufélagsins, til þess að gefa út alþingisbækur, landsyfirdóma o. fl.		2400
24. Til hins íslenska fræðafélags, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns		1000
25. Til fornritaútgáfunnar		4000
26. Til útgáfu Norðurlandatímarits		1000
27. Til dr. Jóns Helgasonar fyrrv. biskups, til að gefa út æfisögu Tómasar Sæmundssonar		1200
28. Til leikfélags Reykjavíkur, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi úr bæjarsjóði Reykjavíkur		8000
Styrkurinn er því skilyrði bundinn, að reikningar félagsins séu ávallt sendir Alþingi.		
29. Til leiklistarskóla Soffíu Guðlaugsdóttur		1200
30. Til leikfélags Akureyrar, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi frá Akureyrarkaupstað		1000
Flyt	. . .	168899

	kr.	kr.
Flutt		168899
31. Til leikfélags Ísafjarðar, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi frá Ísafjarðarkaupstað		600
32. Til norræna félagsins		1500
33. Til blaðamannafélagsins, til móttöku erlendra blaðamanna		1500
34. Til tónlistarskólans, gegn að minnsta kosti 2000 kr. framlagi frá bæjarsjóði Reykjavíkur		2500
35. Til hljómsveitar Reykjavíkur		2000
36. Til Páls Ísólfssonar, til þess að veita kirkjuorgelleikurum og barnakennurum utan Reykjavíkur og guðfræðinemum háskólans ókeypis kennslu í orgelleik, tóni, hljómfraði og söngstjórn í kirkjum og barnaskólum . .		2000
37. Til Ágústs Sigurðssonar, til að skipuleggja og stjórna námsflokkum		1500
38. Til Sigurðar Skúlasonar, til aðstoðar við kennslu námsflokka, eftir fyrirlagi fræðslumálastjóra		1500
39. Til sambands íslenzkra karlakóra		6000
40. Til dr. Jóns Dúasonar, vegna útgáfu rita hans		3000
41. Styrkur til skálda og listamanna, þó eigi minna en 500 kr. til hvers		5000
42. Til Bjarna Sæmundssonar, til fiskirannsóknna:		
a. Föst laun	5000	
b. Til ferða og annara útgjalda við rannsóknirnar . .	1000	
		6000
43. Til sjóminjasafns		3500
44. Til jökulmælinga		600
45. Til listasafnshúss Einarssonar		3711
Þar af fyrning 711 kr. (sjá 20. gr.).		
46. a. Til Einarssonar myndhöggvara	6500	
enda hafi hann forstöðu og umsjón listasafns síns, er sé almenningi til sýnis endurgjaldslaust 4 stundir á viku.		
b. Til sama, til aðstoðar	1000	
		7500
47. Til Búnaðarbanka Íslands, sjöunda greiðsla vaxta og afborgana af viðlagasjóðslánum málaranna Ásgrims Jónssonar og Jóns Stefánssonar, með þeim skilyrðum, er segir í 57. lið 16. gr. fjárlaga 1934		3300
48. Kostnaður við friðun Þingvalla, shr. lög nr. 59 1928 . .		8000
49. Til eflingar menningarsambandi við Vestur-Íslendinga		3000
50. Ásgrimur Jónsson málari		3500
51. Ásmundur Sveinsson myndhöggvari		3500
52. Davíð Stefánsson frá Fagraskógi		3000
53. Guðmundur Davíðsson, Hraunum		600
54. Guðmundur Friðjónsson, Sandi		3000
55. Guðmundur G. Hagalín		3000
56. Guðmundur Kamban		2400
57. Helgi Péturss		5000
Flyt		255610

	kr.	kr.
Flutt	. . .	255610
58. Indriði Þorkelsson á Fjalli		800
59. Jakob Thorarensen skáld		1800
60. Jón Stefánsson málari		3500
61. Kristín Sigfúsdóttir skáldkona		1200
62. Kristleifur Þorsteinsson, Kroppi		600
63. Kristmann Guðmundsson skáld		1800
64. Magnús Ásgeirsson skáld		3000
65. Magnús Stefánsson skáld		1800
66. Ólafur Friðriksson rithöfundur		1800
67. Ríkarður Jónsson myndhöggvari		3500
68. Sigurður Jónsson, Arnarvatni		1000
69. Sigurjón Friðjónsson skáld		500
70. Theódór Friðriksson rithöfundur		1500
71. Unnur Benedíktsdóttir Bjarklind skáldkona		1500
72. Jón Leifs tónskáld		2500
73. Bogi Ólafsson, til framhalds kennslubókar í ensku ..		1000
74. Kristján Albertsson, til ritstarfa		1000
75. Dr. Matthias Jónasson, til að semja bók um heimilisupp- eldi		1000
76. Dr. Guðmundur Finnbogason, til ritstarfa		1000
77. Árni Pálsson prófessor, til ritstarfa		1200
78. Þorkell Jóhannesson, til ritstarfa		1500
79. Leifur Ásgeirsson, til vísindastarfa		1000
80. Tómas Guðmundsson skáld		1500
81. Jón Magnússon skáld		1000
82. Þorsteinn Þ. Þorsteinsson rithöfundur		1200
83. Dr. Jón Stefánsson		600
84. Dr. Þorkell Þorkelsson, til vísindastarfa		1000
85. Jóhann Sveinsson, til vísnaöfnunar		500
86. Margeir Jónsson, til örnefnasöfnunar		500
87. Gunnlaugur Blöndal málari		1200
88. Eggert Guðmundsson málari		1000
89. Steinn Dofri, til að vinna að riti sínu „Ættir Íslendinga“ Styrkurinn veitist gegn því að ritið verði eign Lands- bókasafnsins að höfundi látnum.		1200
90. Guðbrandur Jónsson, til að semja miðaldamenningarsögu		1800
91. Gunnar Gunnarsson skáld		3500
92. Finnur Jónsson málari		1200
93. Hallgrímur Helgason tónskáld		1000
94. Jóhannes Kjarval málari		3500
95. Svava Jónsdóttir skáldkona		500
96. Séra Björn Magnússon, til ritstarfa		800
97. Guðni Jónsson magister, til ritstarfa		800
98. Til útgáfu sænsk-íslenzkrar orðabókar		2500
99. Bandalag íslenzkra listamanna		1200
Samtals	. . .	316610

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja er veitt:

	kr.	kr.
1. Til framleiðslubóta og atvinnuaukningar		500000
2. Til Búnaðarfélags Íslands, enda samþykki landbúnaðar- ráðherra fjárlagsáætlun félagsins		200000
3. Til Búnaðarfélags Íslands, til kynnisferða bænda		2000
4. Til nýbýla og samvinnubyggða		50000
5. Til sandgræðslu		40000
6. Til sandgræðslu í Höfnum, lokagreiðsla		6000
7. Gjöld samkvæmt jarðræktarlögum:		
a. Jarðabótastyrkur	200000	
b. Til verkfærakaupsjóðs	25000	225000
8. Til búfjárræktar samkv. l. nr. 32 1931		68000
9. Til bygginga í sveitum:		
a. Til byggingar- og landnámssjóðs	75000	
b. Byggingarstýrkir	75000	
10. Til jarðakaupsjóðs		150000
11. Til ræktunarsjóðs, vaxtagreiðsla af jarðræktarbréfum		20000
12. Tillag til kreppulánasjóðs		21900
13. Tillag til byggingarsjóða kaupstaða og kauptúna, sam- kvæmt lögum um verkamannabústaði, nr. 71 1931 ..		250000
14. Til garðyrkjufélags Íslands		50000
15. Til skógræktar:		400
a. Laun	10300	
Þar af 600 kr. húsaleiguuppbót til Einars Sæ- mundsen.		
b. Til skóggræðslu	40000	
c. Styrkur til skógræktarfélaga	6000	
		56300
16. Tillag til mannvirkja á Flóaáveitusvæðinu, samkv. l. nr. 68 1918 og l. nr. 10 1926		4000
17. Til áveitufélags Ölfusinga, styrkur til að nota skurð- gröfu við framræslu í Ölfusforum samkvæmt V. kafla jarðræktarlaga		4000
18. Til dýralækna:		
a. Laun handa 6 dýralæknum	23300	
Þar af persónuleg launauppbót til Hannesar Jóns- sonar 1500 kr.		
b. Styrkur til einstakra manna til þess að stunda dýra- lækningar	2550	
c. Til Guðbrands Hlíðar, til dýralækninganáms	1200	
d. Til Páls Pálssonar, til dýralækninganáms	1200	
		28250
19. Til búreikningaskrifstofu		3000
20. Til kláðalækninga		3000
Flyt		1681850

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	1681850
21. Til rannsóknarstofu atvinnuveganna:			
a. Iðnaðardeild	46400		
b. Landbúnaðardeild	24600		
c. Fiskideild	30000		
d. Matvælaeftirlit	14000		
e. Sameiginlegur kostnaður	25000		
		140000	
Frá dregst:			
a. Tekjur af matvælaeftirliti	45000		
b. Tekjur af vörurannsóknum	6000		
c. Tekjur af happdrætti	17000		
		68000	
	Rekstrarhalli		72000
22. Til rannsóknarstofu háskólans:			
a. Laun	47000		
b. Annar kostnaður	46000		
		93000	
÷ Tekjur		68000	
	Rekstrarhalli		25000
23. Til veðurstofu Íslands:			
a. Laun forstöðumanns og fulltrúa, þar í innifalið húsaleigustyrkur til forstjóra 2400 kr.		15400	
b. Til aðstoðar		22000	
c. Til veðurathugana utan Reykjavíkur, áhalda o. fl.		14000	
d. Til veðurskeyta o. fl.		19500	
e. Til loftskýtataækja		2000	
f. Húsaleiga, ljós, hiti og ræsting		5000	
g. Eftirlit með veðurathugunarstöðvum o. fl.		500	
			78400
24. Rafmagnseftirlit ríkisins:			
a. Laun	17000		
b. Annar kostnaður	17500		
		34500	
÷ Tekjur		30000	
	Rekstrarhalli		4500
25. Gjöld vegna laga um eftirlit með verksm. og vélum ..			600
26. Til landmælinga			10000
27. Til Fiskifélagsins (þar af til mótornámskeiðs samkvæmt lögum nr. 71 1936 kr. 4000), enda samþykki atvinnu- málaráðuneytið fjárhagsáætlun fiskipingsins og félagið sjái um á sinn kostnað útgáfu fiskimanna-almanaks ..			75000
28. Kostnaður vegna laga nr. 61 1932, um lax- og silungsveiði			7000
29. Til klaksjóðs, samkv. l. nr. 36 1937			5000
30. Til loðdýraræktar, samkv. l. nr. 38 1936			20000
31. Laun yfirmatsmanna o. fl.:			
a. 5 fiskiyfirmatsmanna		22600	
b. Laun 4 ullarmatsmanna		2500	
c. Laun 3 kjötmatsmanna		2250	
	Flyt	27350	1979350

	kr.	kr.
Flutt	27350	1979350
d. — lýsismatsmanns, samkv. l. nr. 42 1933	2400	
e. Ferðakostnaður yfirmatsmanna	12000	
f. Launauppbót til fiskiyfirmatsmannsins í Vest- mannaeyjum	800	42550
32. Til eftirlits með skipum og bátum og öryggi þeirra:		
a. Laun skipaskoðunarstjóra, enda hafi hann eftirlit með skipum ríkisins án sérstaks endurgjalds	6000	
b. Til skrifstofukostnaðar og aðstoðar	14000	
c. Þóknun til eftirlitsmanna	3000	
d. Ferðakostnaður skipaskoðunarstjóra og eftirlits- manna, allt að	4600	27600
33. Kostnaður vegna laga um fiskimatsstjóra		12000
34. Til Landssambands iðnaðarmanna		6500
35. Til sambands íslenzkra heimilisiðnaðarfélaga		4000
36. Til Guðmundar Jónssonar frá Mosdal, til þess að halda uppi kennslu og námskeiðum í tréskurði og heimilis- iðnaði		900
37. Til Halldóru Bjarnadóttur, til þess að vinna að eflingu heimilisiðnaðar		1800
38. Til Arndísar Þorsteinsdóttur garðyrkjukonu		300
39. Til Guðrúnar Finnsdóttur		300
40. Til kvenfélags Hvammshrepps í Vík í Mýrdal, til þess að halda uppi kennslu í handavinnu kvenna		500
41. Til kvenfélagasambands Íslands		1000
42. Til sambands norðlenzkra kvenna		400
43. Til kvenfélagasambands Austur-Húnavatnssýslu		300
44. Til sambands austfirzkra kvenna		400
45. Til sambands sunnlenzkra kvenna		400
46. Til sambands vestfirzkra kvenna		400
47. Til kvenfélagasambands Mýra- og Borgarfjarðarsýslu ..		400
48. Til sambands breiðfirzkra kvenna		400
49. Til sambands sunnlenzkra kvenna, styrkur til að halda uppi námskeiðum fyrir húsmæður og húsmæðraefni ..		1500
50. Til kvenréttindafélags Íslands		400
51. Til vinnumiðlunar		20000
52. Til mæðrastyrksnefndar		2000
53. Til vörumerkjaskrásetjara		1600
54. Handa ungmennafélagi Íslands, til eflingar iðróttum, skóggæðslu og bindindi		6000
Félagið gefi ríkisstjórninni skýrslu um, hvernig fénu er varið.		
55. Til bandalags skáta		400
56. Til dýraverndunarfélags Íslands, til dýraverndunar- starfsemi		1000
57. Til loðdýraræktarfélags Íslands		2000
58. Til fiskiræktar		5000
Flyt		2119400

	kr.	kr.
Flutt	...	2119400
59. Til húsameistara ríkisins		
a. Laun (þar af persónuleg launaviðbót 2400)	8400	
b. Skrifstofukosnaður	18000	26400
60. Gjöld vegna laga um skipulag bæja og sjávarþorpa, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að		5000
61. Til skuldaskilasjóðs útvegsmanna		160000
62. Til mjólkurbúa og smjörsamlaga		30000
63. Til iðnlánasjóðs		25000
64. Til fiskveiðasjóðs Íslands samkvæmt lögum		30000
65. Kostnaður við eftirlit með opinberum sjóðum		2200
66. Kostnaður vegna mæði- og garnaveiki í sauðfé		
A. Til varnar útbreiðslu sjúkdómma		250000
B. Til stuðnings bændum á mæðiveikisvæðinu:		
1. Til að styrkja bændur	250000	
2. Nefndarkostnaður	5000	255000
67. Kostnaður við verðlagsnefnd		45000
68. Kostnaður við skömmmtunarskrifstofu ríkisins		85000
69. Kostnaður við kauplagsnefnd		4000
70. Kostnaður við húsaleigunefnd		6000
71. Til alþjóðahafrannsóknna		10000
Samtals	...	3053000

17. gr.

Til almennrar styrktarstarfsemi er veitt:

	kr.	kr.
1. Kostnaður við berklavarnir:		
a. Styrkur til berklasjúklinga	675000	
b. Annar kostnaður	15000	690000
2. Styrkur til sjúklinga samkv. bráðabirgðaákvæði í lögum nr. 78 frá 1936		355000
3. Gjöld samkv. l. nr. 39 frá 1935, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna		5000
4. Gjöld samkv. 19. og 21. gr. framfærslulaga, nr. 135 1935		15000
5. Til alþýðutrygginga		545000
6. Til styrktarsjóðs verkamanna- og sjómannafélaganna í Reykjavík		4000
7. Til mæðrastyrksnefndarinnar, til sumarheimilis mæðra í Hveragerði		1500
Flyt	...	1615500

	kr.	kr.
Flutt	. . .	1615500
8. Til barnaheimila og barnaverndar, eftir ákvörðun ráðherra		15000
Par af til sumarheimilis barna á Akureyri 1000 kr.		
9. Til félagsins „Heyrnarhjálpar“		1500
10. Til sjúkra- og styrktarsjóðs vitavarða		1000
11. Til slysavarna		8000
enda sé stjórnarráðinu send skýrsla um starfsemina.		
12. Til þess að hjálpa nauðstöddum Íslendingum erlendis		1000
13. Til stórstúku Íslands, til bindindisstarfsemi		20000
Par af til bindindisfélaga í skólum landsins 3500 kr.		
14. Til áfengisráðunautar		3000
15. Til útbreiðslu bindindis		7500
16. Til stórstúku Íslands:		
Styrkur til húsbyggingar, sjöunda greiðsla af tíu		15000
17. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps		300
18. Til sjúkrasjóðs Hofshrepps		300
19. Til sjúkrasjóðs Súgufirðinga		300
20. Til styrktarsjóðs verklyðsfél. í Flatey á Breiðafirði ..		200
21. Til sjúkrasjóðs kvenfélagsins á Hellusandi		300
22. Til styrktarsjóðs verklyðsfélagsins á Patreksfirði		200
23. Til sjúkrasjóðs verkamannafélagsins á Þingeyri		300
24. Til sjúkra- og styrktarsjóðsins Líkn í Ögurhreppi		150
25. Til sjúkra- og styrktarsjóðsins Hjálp í viðlögum í Reykjarfjarðarhreppi		150
26. Til sjúkrasjóðs hjúkrunarfélags Ólafsvíkur		300
27. Til starfsemi Rauðakrossins		1000
28. Til ekknasjóðs Vestmannaeyja		800
29. Til sjúkrasamlags Sauðárkróks		600
Fjárveitingarnar undir 17.—29. tölul. eru bundnar því skilyrði, að jafnmikið fé að minnsta kosti komi annarstaðar að og að stjórnarráðinu sé send skýrsla um starfsemina.		
30. Til elliheimilisins Grundar í Reykjavík		5000
enda greiði vistmenn, sem framfærslusveit eiga utan Reykjavíkur, ekki hærra daggjald en bæjarmenn.		
31. Til hælísins á Sólheimum, byggingarstyrkur		3000
32. Til gamalmennahælis á Ísafirði		1000
33. Til gamalmennahælis á Seyðisfirði		1000
34. Til gamalmennahælis í Hafnarfirði		1000
35. Til gamalmennahælis á Akranesi		500
Samtals	. . .	1703900

18. gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár er veitt:

		kr.	kr.
I. Samkvæmt eftirlaunalögum:			
A. Embættismenn:			
1. Ari Arnalds, fv. bæjarfóg.	1260,00		
2. Björgvin Vigfússon, fv. sýslum.	1270,83		
3. Bogi Brynjólfsson, fv. sýslum.	1160,00		
4. Georg Georgsson, fv. héraðsl.	960,00		
5. Guðm. Björnsson, fv. sýslum.	1565,00		
6. Guðm. Eggerz, fv. sýslum.	1558,52		
7. Guðm. Guðmundsson, fv. héraðsl.	1000,00		
8. Guðm. T. Hallgrímsson, fv. héraðsl.	760,00		
9. Guðm. Hannesson, fv. prófessor	2266,67		
10. Guðm. Sveinbjörnsson, fv. skrifstofustj.	1120,00		
11. Halldór Kr. Júlíusson, fv. sýslum.	1225,42		
12. Halldór Steinsson, fv. héraðsl.	1000,00		
13. Jóhannes Jóhannesson, fv. bæjarfógeti	6000,00		
14. Jón Helgason, fv. biskup	7000,00		
15. Jón Jónsson, fv. héraðsl.	991,67		
16. Jónas Kristjánsson, fv. héraðslæknir	1000,00		
17. Karl Einarsson, fv. bæjarfógeti	1461,22		
18. Magnús Helgason, fv. skólastj.	4200,00		
19. Magnús Jónsson, fv. bæjarfógeti	4446,94		
20. Magnús Torfason, fv. sýslum.	2333,33		
21. Ólafur Finsen, fv. héraðsl.	1000,00		
22. Ólafur Thorlacius, fv. héraðsl.	860,00		
23. Páll Einarsson, fv. hæstaréttard.	8000,00		
24. Sigurður Briem, fv. aðalpóstmeistari	6000,00		
25. Sigurður Magnússon, fv. héraðsl.	963,33		
26. Sigurður Magnússon prófessor	1894,49		
27. Sigurður Thoroddsen, fv. yfirkennari	1180,00		
28. Sigurjón Jónsson, fv. héraðsl.	955,00		
29. Skúli Árnason, fv. héraðsl.	800,00		
30. Steingr. Jónsson, fv. bæjarfógeti	5599,40		
31. Steingr. Matthíasson, fv. héraðsl.	860,00		
32. Þorbjörn Þórðarson, fv. héraðsl.	1000,00		
33. Þórður Sveinsson prófessor	1783,00		
34. Þorvaldur Pálsson, fv. héraðsl.	440,00		
		73914,73	
B. Embættismannaekkkjur:			
1. Aðalbjörg Jakobsdóttir lækнесеkkja	437,50		
2. Aðalbjörg Sigurðardóttir, ekkja Har. Niels-sonar próf.	340,00		
3. Álfheiður Helga Briem, ekkja P. Briems	625,00		
4. Anna Danielsson, ekkja H. Danielssonar hæstaréttard.	859,37		
5. Anna Gunnlaugsson, ekkja Halldórs Gunnlaugssonar héraðslæknis	150,00		
Flyt	2411,87	73914,73	

		kr.	kr.
	Flutt	2411,87	73914,73
6.	Anna Jónsdóttir, ekkja St. Gislasonar héraðsl.	187,50	
7.	Anna Jónsdóttir, ekkja Kl. Jónssonar fv. ráðh.	750,00	
8.	Ásta Hallgrímsson, ekkja T. Hallgrímssonar lækni	350,00	
9.	Carólína Jónassen, ekkja E. Th. Jónass. amtm.	750,00	
10.	Cathinka Sigfússon, ekkja Jóhs. Sigfússonar kennara	240,00	
11.	Christophine Bjarnhéðinsson, ekkja Sæmundar Bjarnhéðinssonar prófessors	375,00	
12.	Finnboga Árnadóttir, ekkja Odds Jónssonar héraðsl.	187,50	
13.	Guðrún Björnsdóttir, ekkja Þ. Pálssonar héraðslækni	187,50	
14.	Guðrún Briem, ekkja E. Briems hæstaréttard.	1100,00	
15.	Guðrún B. Gísladóttir, ekkja Jóns Sigurðssonar héraðsl.	189,37	
16.	Guðrún Tulinius, ekkja Axels Tulinius sýslum.	469,15	
17.	Ingibjörg Jensdóttir, ekkja Hj. Jónssonar héraðslækni	305,00	
18.	Ingibjörg Magnúsdóttir, ekkja Júl. Halldórssonar héraðsl.	212,50	
19.	Ingibjörg Sigurðardóttir, ekkja Jóns Jónssonar héraðsl.	150,00	
20.	Ingileif S. Aðils, ekkja Jóns Aðils prófessors	340,00	
21.	Jenny Forberg, ekkja O. Forbergs landssímastj.	500,00	
22.	Kristín Þórarinsdóttir, ekkja Kr. Kristjánssonar héraðsl.	237,50	
23.	Lára Malvina Scheving, ekkja G. Schevings héraðslækni	187,50	
24.	Margrét Árnadóttir, ekkja P. V. Bjarnasonar sýslum.	350,00	
25.	Margrét Björnson, ekkja G. Björnson landl.	875,00	
26.	Margrét Lárusdóttir, ekkja G. Þorsteinssonar héraðslækni	150,00	
27.	Martha Þorvaldsson, ekkja Jóns Þorvaldssonar héraðsl.	450,00	
28.	Ragna Gunnarsdóttir, ekkja Ólafs Gunnarssonar héraðslækni	150,00	
29.	Rannveig Tómasdóttir, ekkja Magnúsar Jóhannssonar héraðsl.	187,50	
30.	Sigríður Blöndal, ekkja B. Blöndals héraðsl.	150,00	
31.	Sigríður Hjaltadóttir Jensson, ekkja J. Jenssonar yfirdómara	500,00	
32.	Sigríður Jónsdóttir, ekkja Bj. Jenssonar héraðslækni	187,50	
33.	Sigríður Pálsson, ekkja Pálma Pálssonar yfirkennara	450,00	
	Flyt	12580,39	73914,73

		kr.	kr.
Flutt		12580,39	73914,73
34.	Sigrún Bjarnason, ekkja Þorl. H. Bjarnasonar yfirkennara	400,00	
35.	Soffía Guðmundsson, ekkja Magnúsar Guðmundssonar ráðherra	450,00	
36.	Steinunn Frimannsdóttir, ekkja St. Stefánssonar skólameistara	715,82	
37.	Súsanna Erlendsson, ekkja Hinriks Erlendssonar héraðsl.	kr. 187,50	
	Samkv. kgúrsk 7/1931, með hverju barni hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Friðrik, f. 25/1925	100,00	
	2. Bjarni, f. 7/1927	100,00	
		387,50	
38.	Theodóra Thoroddsen, ekkja Sk. Thoroddsens sýslumanns	535,17	
39.	Vigdís G. Blöndal, ekkja Jóns Blöndals héraðsl.	187,50	
40.	Þóra Gísladóttir, ekkja Sig. Pálssonar héraðsl.	212,50	
41.	Þóra Magnússon, ekkja J. Magnússonar ráðh.	1200,00	
42.	Þórunn Hafstein, ekkja M. Hafsteins sýslum.	315,00	
43.	Þórunn Siemsen, ekkja Fr. Siemensens sýslum.	391,90	
44.	Þórunn Thorsteinsson, ekkja Davíðs Sch. Thorsteinssonar héraðsl.	237,50	
			17613,28
C. Prestsekkjur:			
1.	Anna Stefánsdóttir frá Stað i Ségandafirði	100,00	
2.	Arnbjörg Einarsdóttir frá Breiðabólstað	118,43	
3.	Ástriður Petersen frá Svalbarði	100,00	
4.	Bergljót Blöndal frá Hvammi i Skagafirði	100,00	
5.	Björg Einarsdóttir frá Dvergasteini	256,84	
6.	Björg Einarsdóttir frá Undirfelli	100,00	
7.	Guðbjörg Hermannsdóttir frá Þingvöllum	118,30	
8.	Guðný Þorsteinsdóttir frá Nesi	126,44	
9.	Guðrún Hermannsdóttir frá Breiðabólstað ..	212,94	
10.	Guðrún J. Jóhannesdóttir frá Bergsstöðum ...	107,54	
11.	Guðrún Jónsdóttir frá Kolfreyjustað	183,78	
12.	Guðrún Sigurðardóttir frá Flatey	118,93	
13.	Guðrún N. Sveinsdóttir frá Lundi	100,00	
14.	Guðrún Torfadóttir frá Hólmum	134,40	
15.	Guðriður Helgadóttir frá Kvennabrekku	168,00	
16.	Guðriður Ólafsdóttir frá Húsavík	135,74	
17.	Helga Ketilsdóttir frá Stað i Grindavík	100,00	
18.	Helga Skúladóttir frá Kálfafellsstað	72,94	
19.	Helga Stephensen frá Holti	184,36	
20.	Ingibjörg Magnúsdóttir frá Laufási	142,10	
21.	Jakobína Sigurgeirsdóttir frá Borg	142,56	
22.	Jóhanna Magnúsdóttir frá Staðarhrauni	224,00	
23.	Líney Sigurjónsdóttir frá Görðum	314,81	
24.	Margrét Jónasdóttir frá Stað	131,36	
Flyt		3493,47	91528,01

		kr.	kr.
	Flutt	3493,47	91528,01
25.	Margrét Sigurðardóttir frá Höskuldsstöðum ..	131,85	
26.	Ólína Snæbjörnsdóttir frá Stað á Reykjanesi .	192,53	
27.	Ragnheiður Jónsdóttir frá Valbjófsstað	184,50	
28.	Ragnheiður Magnúsdóttir frá Stað i Steing.f.	131,36	
29.	Sigríður Halldórsdóttir Jónsson frá Holti, Önf.	184,36	
30.	Sigríður Helgadóttir frá Odda	215,70	
31.	Sigríður Jóhannesdóttir frá Hruna	129,42	
32.	Sigríður Jónasdóttir frá Melstað	188,06	
33.	Sigurlaug Knudsen frá Breiðabólstað	133,00	
34.	Sigrún Kjartansdóttir frá Mosfelli	147,50	
35.	Steinunn Eiríksdóttir Stephensen frá Bjarnan.	200,22	
36.	Vigdís Einarsdóttir frá Grunnavík	104,16	
37.	Vilborg Jónsdóttir frá Prestsbakka	102,65	
38.	Þóra Jónsdóttir frá Auðkúlu	82,72	
39.	Þorbjörg Pálsdóttir frá Gilsbakka	100,00	
40.	Þórhildur Sigurðardóttir frá Stöð	118,23	
			5839,73
D. Eftirlaun samkv. l. n. 49 1923:			
	Einar Þorkelsson, fyrrv. skrifstofustjóri Alþingis		2500,00
E. Framlag samkv. l. nr. 51 1921, 8. gr.			
1.	Aldný Magnúsdóttir, ekkja Árna Kristjánssonar simritara	kr. 220,00	
	Sonur hennar Örn, f. % 1925, til 16 ára	— 100,00	
			320,00
2.	Anna Þorgrímsdóttir lækni-sekkja		300,00
3.	Ásta Einarson, ekkja Magnúsar Einarssonar dýralæknis		250,00
4.	Ásta Halldórsdóttir, ekkja Óskars Jónssonar póstafrgreiðslum.	kr. 240,00	
	Börn hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Edda, f. % 1931	— 100,00	
	2. Eva, f. % 1934	— 100,00	
			440,00
5.	Björg Jónsdóttir, ekkja Sig. Þórðarsonar prests	kr. 200,00	
	Börn hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Bjarghildur Ingibjörg, f. % 1926	— 100,00	
	2. Oddrún Valborg, f. % 1928	— 100,00	
			400,00
6.	Guðbjörg Árnadóttir, ekkja Jóns Karlssonar héraðslæknis		350,00
7.	Guðfinna Þórðardóttir vitavarðarekkja		90,00
8.	Harriet Jónsson, ekkja Magn. Jónssonar lagapr.		450,00
9.	Hedvig Blöndal, ekkja Óla P. Blöndals póstr.		350,00
	Flyt	2950,00	99867,74

			kr.	kr.
	Flutt	2950,00	99867,74	
10.	Hrefna Einarasdóttir lækni-sekkja	350,00		
11.	Ida Stefánsdóttir símam.ekkjja .. kr. 220,00		6480,00	106347,74
	Barn hennar til 16 ára aldurs:			
	Olga, f. 2 $\frac{3}{4}$ ₁₁ 1931	— 100,00		
		320,00		
12.	Ingibjörg Ögmundsdóttir, ekkja Guðm. Eyj- ólfs-sonar símtjóra	180,00		
13.	Kristín Guðmundsdóttir, ekkja Jóns Guðm. vitavarðar	150,00		
14.	Lára Bjarnadóttir símam.ekkjja	220,00		
15.	Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðm. Guðfinns. héraðslæknis	300,00		
16.	Margrét Þórðardóttir, ekkja Guðna Hjörleifss. héraðslæknis	450,00		
17.	María Guðmundsdóttir, ekkja Ásgr. Péturss. fiskimatsmanns	240,00		
18.	María Jónsdóttir, ekkja Fr. Klemenssonar póst- afgreiðslum.	240,00		
19.	Marta Þórarinsdóttir, ekkja Viggós			
	Snorrasonar símamanns	kr. 180,00		
	Barn hennar til 16 ára aldurs:			
	Helga, f. 2 $\frac{1}{4}$ 1927	— 100,00		
		280,00		
20.	Rígmor Ófeigsson, ekkja Jóns Ófeigssonar yfir- kennara	340,00		
21.	Þrúður Ingibjörg Jónsdóttir, ekkja			
	Björns Magnússonar símtjóra .. kr. 260,00			
	Börn hennar til 16 ára aldurs:			
	1. Guðný, f. 2 $\frac{3}{4}$ 1925	— 100,00		
	2. Magnús, f. $\frac{1}{4}$ ₁₁ 1928	— 100,00		
		460,00		
			6480,00	
II.	Styrktarfé og eftirlaun, auk lögboðinna eftirlauna:			
a.	Embættismenn:			
	1. Ari Arnalds, fyrrv. bæjarfógeti	2660,00		
	2. Björgvin Vigfússon, fyrrv. sýslumaður	1000,00		
	3. Einar Þorkelsson, fyrrv. skrifstofustj. Alþingis	1000,00		
	4. Guðmundur Björnsson, fyrrv. sýslum. ..	1000,00		
	5. Guðmundur Hannesson prófessor	1200,00		
	6. Guðm. Sveinbjörnsson, fyrrv. skrifst.stj.	3403,19		
	7. Halldór Steinsson læknir	600,00		
	8. Jón Jónsson læknir	800,00		
	9. Jónas Kristjánsson, fv. héraðslæknir ..	1000,00		
	10. Magnús Torfason, fyrrv. sýslumaður ..	1826,67		
	11. Ólafur Finsen, fyrrv. héraðslæknir	1000,00		
	12. Ólafur Thorlacius, fyrrv. héraðslæknir .	1000,00		
	Flýtt	16489,86	. . .	106374,74

		kr.	kr.
	Flutt	16489,86	. . . 106347,74
13.	Sigurður Magnússon, fyrrv. yfirlæknir .	2000,00	
14.	Sigurður Magnússon, fv. héraðslæknir .	600,00	
15.	Sigurður Thoroddsn, fyrrv. yfirkennari	2000,00	
16.	Skúli Árnason, fyrrv. héraðslæknir	535,00	
17.	Steingrímur Matthíasson, fv. héraðsl. .	1000,00	
18.	Th. Krabbe, fyrrv. vitamálastj.	1328,00	
19.	Þórður Sveinsson, fyrrv. yfirlæknir	2000,00	
20.	Þorvaldur Pálsson, fyrrv. héraðslæknir	300,00	
		26252,86	
b. Embættismannaekkjur og börn:			
1.	Aðalbjörg Jakobsdóttir lækni-sekkja	500,00	
2.	Aðalbjörg Sigurðardóttir	1200,00	
3.	Anna Gunnlaugsson	900,00	
4.	Anna Jónsdóttir lækni-sekkja	500,00	
5.	Anna Jónsson, ekkja Kl. Jónssonar ...	450,00	
6.	Anna Þorgrímsdóttir lækni-sekkja, 600 kr., auk 100 kr. með hverju barni hennar í ómegð	800,00	
7.	Ásta Einarson	600,00	
8.	Ásta Hallgrímsson	600,00	
9.	Christophine Bjarnhéðinsson	1200,00	
10.	Dómhildur Jóhannesdóttir	1200,00	
11.	Guðlaug Magnúsdóttir	2000,00	
12.	Harriet Jónsson	450,00	
13.	Hrefna Einarisdóttir	600,00	
14.	Ingibjörg Magnúsdóttir lækni-sekkja	500,00	
15.	Ingileif Snæbjarnardóttir Aðils	400,00	
16.	Jenny Forberg	600,00	
17.	Kristín Víðalín Jacobson	600,00	
18.	Kristín Þórarinsdóttir lækni-sekkja	400,00	
19.	Magnea Ásgeirsson	200,00	
20.	Margrét Árnadóttir	450,00	
21.	Margrét Björnson	1000,00	
22.	Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðmundar Guðfinnssonar héraðslæknis, 600 kr., auk 100 kr. með kjörbarni hennar í ómegð ..	700,00	
23.	Margrét Lárusdóttir lækni-sekkja	400,00	
24.	Margrét Þórðardóttir lækni-sekkja, 600 kr., auk 100 kr. með hverju barni í ómegð	1100,00	
25.	Martha Þorvaldsson lækni-sekkja	340,00	
26.	Ragna Gunnarsdóttir lækni-sekkja	600,00	
27.	Ragnheiður Jónasson sýslumannsekkja .	800,00	
28.	Rannveig Tómasdóttir	600,00	
29.	Sigríður Blöndal	300,00	
30.	Sigríður Finnbogadóttir	800,00	
31.	Sigríður Fjeldsted	450,00	
32.	Sigríður Hjaltadóttir Jensson	400,00	
33.	Sigríður Jónsdóttir lækni-sekkja	400,00	
	Flyt	22040,00	26252,86 106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	22040,00	26252,86 106347,74
34.	Sigrún Bjarnason	600,00	
35.	Soffía Guðmundsson	2000,00	
36.	Soffía Hjaltested	600,00	
37.	Súsanna Friðriksdóttir Erlendsson	500,00	
38.	Theodóra Thoroddsen	800,00	
39.	Þórunn Hafstein sýslumannsekkja	400,00	
40.	Þrúður Ingibj. Jónsdóttir	300,00	
			27240,00
c.	Uppgjafaprestar:		
1.	Árni Þórarinsson prófastur	280,00	
2.	Ásmundur Gíslason prófastur	385,00	
3.	Bjarni Einarsson prófastur	780,00	
4.	Einar Pálsson	430,00	
5.	Einar Thorlacius prófastur	355,00	
6.	Hallgrímur Thorlacius	295,00	
7.	Helgi P. Hjálmarsson	475,00	
8.	Ingvar Nikulásson	385,00	
9.	Jón Árnason	445,00	
10.	Jón Finnsson	385,00	
11.	Jón Norðfjörð Jóhannessen	460,00	
12.	Kjartan Kjartansson	400,00	
13.	Kristinn Danielsson	520,00	
14.	Magnús Bjarnarson prófastur	355,00	
15.	Matthías Eggertsson	465,00	
16.	Pálmi Þóroddsson	265,00	
17.	Runólfur Magnús Jónsson	430,00	
18.	Sigtr. Guðlaugsson, prófastur frá Núpi	2200,00	
19.	Sveinn Guðmundsson	445,00	
20.	Þórður Ólafsson prófastur	370,00	
21.	Þorvaldur Jakobsson	1275,00	
22.	Þorvarður Þorvarðsson prófastur	475,00	
			11875,00
d.	Prestsekkjur:		
1.	Anna Stefánsdóttir	200,00	
2.	Ástriður Petersen	200,00	
3.	Auður Gísladóttir	300,00	
4.	Bergljót Blöndal	200,00	
5.	Björg Einarsdóttir frá Dvergasteini	200,00	
6.	Björg Einarsdóttir frá Undirfelli	500,00	
7.	Björg Jónasdóttir frá Eskifirði	300,00	
8.	Björg Jónsdóttir frá Vallanesi	300,00	
9.	Guðbjörg Guðmundsdóttir	400,00	
10.	Guðbjörg Hermannsdóttir	181,70	
11.	Guðný Þorsteinsdóttir	173,56	
12.	Guðriður Helgadóttir	282,00	
13.	Guðriður Ólafsdóttir	164,26	
14.	Guðrún J. Jóhannesdóttir	500,00	
15.	Guðrún S. Jónsdóttir	250,00	
	Flyt	4151,52	65367,86 106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	4151,52	65367,86
16.	Guðrún Sigurðardóttir	181,07	106347,74
17.	Guðrún M. Sveinsdóttir	300,00	
18.	Guðrún Torfadóttir	300,00	
19.	Helga Ketilsdóttir	300,00	
20.	Helga Skúladóttir	227,06	
21.	Hlíf Bogadóttir	300,00	
22.	Ingibjörg Magnúsdóttir	157,90	
23.	Jakobína Sigurgeirsdóttir	157,44	
24.	Jóhanna Magnúsdóttir prófastsekkja ..	300,00	
25.	Kirstín Pétursdóttir	600,00	
26.	Líney Sigurjónsdóttir	500,00	
27.	Margrét Jónasdóttir	300,00	
28.	Margrét Sigurðardóttir prófastsekkja ..	500,00	
29.	Ólína Snæbjörnsdóttir frá Stað	300,00	
30.	Ragnheiður Jónsdóttir	300,00	
31.	Sigríður Halldórsdóttir Jónsson	300,00	
32.	Sigríður Helgadóttir	300,00	
33.	Sigríður Jóhannesdóttir	300,00	
34.	Sigríður Jónasdóttir frá Melstað	146,71	
35.	Sigríður Kjartansdóttir, 800 kr., auk 300 kr. með hverju barna sinna	2000,00	
36.	Sigurlaug Knudsen	300,00	
37.	Sigrún Kjartansdóttir	300,00	
38.	Steinunn Eiríksdóttir Stephensen	200,00	
39.	Steinunn Pétursdóttir	300,00	
40.	Vilborg Jónsdóttir	300,00	
41.	Þóra Jónsdóttir	217,28	
42.	Þórhildur Sigurðardóttir	300,00	
			13838,98
e.	Kennarar, kennaraekkjur og börn:		
1.	Aðalbjörg Steinsdóttir	500,00	
2.	Anna Ásmundsdóttir	300,00	
3.	Ásdís Þorgrímsdóttir	300,00	
4.	Ásta Magnúsdóttir kennaraekkjja	200,00	
5.	Brynjólfur Þorláksson söngkennari	1200,00	
6.	Cathinka Sigfússon	600,00	
7.	Einar Hávarðsson	150,00	
8.	Elisabet Jónsdóttir	300,00	
9.	Guðbjörg Kristjánsdóttir	1200,00	
10.	Guðmundur Björnsson	300,00	
11.	Helga Finnsdóttir	1200,00	
12.	Hólmfriður Gísladóttir kennslukona ...	500,00	
13.	Ingivaldur Nikulásason kennari	300,00	
14.	Jón Strandfeld	150,00	
15.	Jósep Björnsson, fyrrv. skólastjóri	1577,14	
16.	Lárus Rist kennari	600,00	
17.	Páll Halldórsson, fyrrv. skólastjóri	1000,00	
	Flyt	10377,14	79206,84
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	10377,14	
18.	Ragnheiður Guðjónsdóttir	300,00	
19.	Ragnheiður Torfadóttir	400,00	
20.	Rígmor Ófeigsson	800,00	
21.	Samúel Eggertsson	250,00	
22.	Sigurður Sigurðsson	400,00	
23.	Sigurjón Rögnvaldsson	200,00	
24.	Steinunn Frimannsdóttir	450,00	
25.	Viktoria Bjarnadóttir	150,00	
			79206,84
			106347,74
			13327,14
f. Póstmenn, póstar og ekkjur þeirra:			
1.	Álfheiður Blöndal, ekkja Kristjáns Blöndals póstaðgreiðslumanns	300,00	
2.	Anína Arinbjarnardóttir	200,00	
3.	Ásgerður Bjarnadóttir	200,00	
4.	Baldur Eyjólfsson póstur	300,00	
5.	Björn Jónsson póstur	300,00	
6.	Björn Jónsson Vestfjarðapóstur	200,00	
7.	Böðvar Jónsson póstur	400,00	
8.	Edvald Eyjólfsson póstur	500,00	
9.	Eiríkur Sigfússon póstur	200,00	
10.	Elieser Eiríksson	200,00	
11.	Elinborg Vigfúsdóttir, ekkja Einars Runólfssonar póstaðgreiðslumanns	400,00	
12.	Friðrik Jónsson póstur	450,00	
13.	Guðbjörg Ólafsdóttir, ekkja G. Kristjánssonar pósts	300,00	
14.	Guðmundur Bergsson	800,00	
15.	Guðmundur Einarsson póstur	300,00	
16.	Guðm. Kristjánsson póstur	300,00	
17.	Guðmundur Ólafsson póstur	500,00	
18.	Halla Árnadóttir póstsekkja	300,00	
19.	Halldór Benediktsson póstur	200,00	
20.	Halldór Ólafsson póstur	200,00	
21.	Hedvig Blöndal, ekkja Óla Blöndals póstritara, 300 kr., auk 100 kr. með hverju barni í ómegð	500,00	
22.	Jóhann B. Jensson póstur	300,00	
23.	Jóhanna Þ. Jónsdóttir póstsekkja	200,00	
24.	Jóhanna Thorlacius póstmannsekkja ..	300,00	
25.	Jón Jónsson póstur í Galtarholti	300,00	
26.	Kjartan Þorkelsson, fyrrum póstaðgrm. og matsmaður	300,00	
27.	Kristján Albert Bjarnason póstur	300,00	
28.	Kristján Jónsson póstur	200,00	
29.	Lofur Ólafsson póstur	600,00	
30.	Magnús Einarsson póstur	300,00	
31.	María Jónsdóttir, ekkja Fr. Klem.	300,00	
	Flyt	10150,00	92533,98
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	10150,00	92533,98
32.	Ólöf Gunnarsdóttir, ekkja Árna Sigbjörnssonar pósts	200,00	106347,74
33.	Ragnheiður Bjarnadóttir, ekkja Þorleifs Jónssonar	1000,00	
34.	Ragnheiður Straumfjörð	300,00	
35.	Reinald Kristjánsson póstur	200,00	
36.	Sigríður Guðmundsdóttir póstsekkja ..	300,00	
37.	Sigríður Sigurðardóttir póstsekkja	200,00	
38.	Sigurjón Sumarliðason póstur	500,00	
39.	Solveig Árnadóttir póstsekkja	300,00	
40.	Stefán Stefánsson, fyrrv. póstafr.m. ..	600,00	
41.	Stefán Þorvaldsson póstur	400,00	
42.	Torfi Sæmundsson póstur	200,00	
43.	Tryggvi Hallgrímsson póstur	200,00	
44.	Þóra Matthíasdóttir Skaftason	300,00	
45.	Þórdís Ívarsdóttir póstsekkja	200,00	
46.	Þóroddur Bjarnason póstur	600,00	
47.	Þórunn Sigurðardóttir	200,00	
			15850,00
g.	Sigurður Nordal, samkvæmt samningi	2000,00	
h.	Ekkjur og börn skálda og listamanna:		
1.	Anna Pálsdóttir	400,00	
2.	Arnbjörg Einarsdóttir	300,00	
3.	Eleanor Sveinbjörnsson	1200,00	
4.	Gíslína Kvaran	600,00	
5.	Guðrún Jónsdóttir Erlingsson	600,00	
6.	Guðrún Sigurðardóttir	600,00	
7.	Jakobína Pétursdóttir	200,00	
8.	Kristín Jakobsdóttir frá Hofi	800,00	
9.	Ólína Þorsteinsdóttir	300,00	
10.	Sigríður Jónsdóttir frá Hvítadal	500,00	
11.	Sigríður Snæbjarnardóttir, ekkja Þór B. Þorlákssonar málara	500,00	
12.	Sigurlaug G. Gröndal	400,00	
13.	Valborg Einarsson	600,00	
14.	Þórunn Pálsdóttir, ekkja Þorsteins Gíslasonar	600,00	
			7600,00
i.	Ýmsir starfsmenn og ekkjur:		
1.	Ágústa Þ. Ólafsdóttir	300,00	
2.	Anna Bjarnadóttir, ekkja Hj. Láruss. ..	300,00	
3.	Anna Sigurðardóttir, Fjöllum	300,00	
4.	Arndís Sigurðardóttir	300,00	
5.	Árni G. Þóroddsson, fv. fiskimatsmaður	400,00	
6.	Ásgeir Jónsson Gottorp	300,00	
7.	Ásta Þorvaldsdóttir	300,00	
8.	Bergur Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
9.	Bjarni Magnússon fangavörður	200,00	
	Flyt	2800,00	117983,98
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	2800,00	117983,98
10.	Björg Guðmundsdóttir	400,00	106347,74
11.	Briet Bjarnhéðinsdóttir	1000,00	
12.	Einar Markússon, fyrrv. ríkisbókari	2000,00	
13.	Einar Straumfjörð, fyrrv. vitavörður, vegna örorku	400,00	
14.	Eiríkur Einarsson, fyrrv. fiskimatsm. .	300,00	
15.	Friðfinnur Guðjónsson leikari	800,00	
16.	Gestur Guðmundsson, fyrrv. vitav.	400,00	
17.	Gísli Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
18.	Gróa Dalhoff	500,00	
19.	Guðbjörg Þorleifsdóttir, Múlakoti	400,00	
20.	Guðfinna Þórðardóttir vitavarðarekkja	300,00	
21.	Guðlaugur Hansson lýsismatsm.	200,00	
22.	Guðleif Erlendsdóttir, fyrrv. hjúkrunark.	300,00	
23.	Guðmundur Davíðsson	1500,00	
24.	Guðmundur Eiríksson á Þorfinnsst.	300,00	
25.	Guðmundur Gissurarson, fv. fiskimatsm.	400,00	
26.	Guðmundur A. Guðmundsson fv. fiski- matsmaður	200,00	
27.	Guðmundur Kr. Guðmundsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
28.	Guðmundur Ólafsson, fyrrv. fiskimatsm.	300,00	
29.	Guðmundur Þorfinnsson, fyrrv. ferjum.	300,00	
30.	Guðrún Egilson 2000 kr., auk 100 kr. með hverju barni hennar í ómegð	2200,00	
31.	Halldór Brynjólfsson blindi	350,00	
32.	Halldóra Þórðardóttir	600,00	
33.	Helgi Árnason, fyrrv. safnahúsvörður ..	600,00	
34.	Henriette Kjær, fv. yfirhjúkrunarkona ..	600,00	
35.	Hólmfriður Björnsd., ekkja G. Hjaltas.	300,00	
36.	Jóhann Gíslason, fyrrv. fiskimatsm. ..	400,00	
37.	Jóhann Ragúels, Akureyri	600,00	
38.	Jóhannes Guðmundsson, fv. fiskimatsm.	300,00	
39.	Jóhannes Jörundsson, Hrísey	500,00	
40.	Jón Jónsson, Munaðarhóli, fyrrv. fiski- matsmaður	400,00	
41.	Jón Runólfsson, fyrrv. sýsluskrifari ..	600,00	
42.	Jón Sigurðsson fiskimatsm.	200,00	
43.	Jóney Guðmundsdóttir, ekkja Guðj. Guðl.	400,00	
44.	Jónína Marteinsdóttir, fv. hjúkrunark. .	300,00	
45.	Kofoed-Hansen, fyrrv. skógræktarstjóri	1546,80	
46.	Kristín Guðmundsd., ekkja E. Helgas. ..	600,00	
47.	Kristín Pálsdóttir vitavarðarekkja	300,00	
48.	Kristjana Benediktsdóttir	400,00	
49.	Kristmann Tómasson, fv. yfirfiskimatsm.	400,00	
50.	Kristólína Kragh	300,00	
51.	Magnús Magnússon, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
52.	Margrét Jónsdóttir vitavarðarekkja	300,00	
	Flyt	26196,80	117983,98
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	26196,80	117983,98
53.	Margrét Vigfúsdóttir vitavarðarekkja ..	300,00	106347,74
54.	Marta Þórarinsdóttir, simamannsekkja	500,00	
55.	Matthías Ólafsson, fyrrv. alpm.	600,00	
56.	Nielsína Ólafsdóttir, ekkja Dan. Daniels- sonar	600,00	
57.	Ólafur Guðmundsson, fyrrv. ferjum. ..	600,00	
58.	Ólafur Ísleifsson, Þjórsártúni	1000,00	
59.	Ólafur Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
60.	Ólöf Steingrímsdóttir, ekkja Páls Erl. ..	500,00	
61.	Petrea Jónsdóttir	300,00	
62.	Ragnheiður Erlendsdóttir	300,00	
63.	Runólfur Magnússon, fv. fiskimatsm. ..	300,00	
64.	Sigríður Gísladóttir 300 kr., og 100 kr. með hverju barni hennar til 16 ára ald.	1000,00	
65.	Sigríður Magnúsdóttir hjúkrunarkona .	500,00	
66.	Sigríður Sveinsdóttir, ekkja Jakobs Björnssonar sildarmatsmanns	300,00	
67.	Sigurður Jóakimsson, fv. fiskimatsm. ..	300,00	
68.	Sigurður Jónasson, fv. fiskimatsm.	300,00	
69.	Sigurður Jónsson, fv. fiskimatsm.	400,00	
70.	Sigurður Pétursson, fyrrv. fangav.	1000,00	
71.	Steinunn Sigurðardóttir, ekkja M. Vig- fússonar	600,00	
72.	Tómas Gunnarsson, fv. fiskimatsm.	300,00	
73.	Valgerður Steinsson, fv. spítalaráðsk. ..	500,00	
74.	Vigfús Sigurðsson, fyrrv. vitavörður ..	300,00	
75.	Þorkell Þorláksson, fv. stjórnarráðsritari	1500,00	
		38596,80	
	Á styrkveitingar í II. a.—i. greiðist dýrtíðar- uppbót eftir sömu reglum sem á laun embættis- manna.		
j.	Lífeyrir hjónanna á Staðarfelli	3000,00	
k.	Eftirlaun Sig. Sigurðssonar búnaðarmálastjóra	4500,00	
l.	Dr. Páll E. Ólason, enda semji hann ókeypis æfisög- ur Íslendinga fyrir bókmenntafélagið	7200,00	
			171280,78
III.	Dýrtíðaruppbót		50000,00
	Samtals	. . .	327628,52

19. gr.

Til óvissra útgjalda er veitt:

1. Dýrtíðaruppbót samkvæmt lögum frá 5. jan. 1940 um breyting á lögum nr. 10 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi
2. Til annara útgjalda

Samtals

	kr.	kr.
	500000	
	100000	
		600000
Samtals	. . .	600000

III. KAFLI

Eignahreyfingar.

20. gr.

- Inn.
- I. Fyrningar:
1. Samkvæmt 3. gr. A.
 2. — 3. — B.
 3. — 9. —
 4. — 10. —
 5. — 11. —
 6. — 12. —
 7. — 13. —
 8. — 14. —
 9. — 15. —
- II. Væntanlega útdregið af bankavaxtabréfum og veðdeildarbréfum
- III. Endurgreiddar fyrirframgreiðslur
- IV. Endurgreidd lán og andvirði seldra eigna

Samtals

	kr.	kr.
	121140	
	3640	
	2170	
	2046	
	7070	
	49000	
	185552	
	16354	
	4350	
		391322
		50000
		10000
		70000
Samtals	. . .	521322

		kr.	kr.
Út.			
I. Afborganir lána ríkissjóðs og ríkisstofnana:			
1. Ríkissjóðslán:			
a. Innlend lán	183042		
b. Dönsk lán	174677		
c. Ensk lán	631211		
		988930	
2. Lán ríkisstofnana:			
a. Landssíminn (sjá 3. gr. A. 2.)	145000		
b. Ríkisútvarpið (sjá 3. gr. A. 5.)	75000		
c. Skipaútgerð ríkisins (vegna Esju)	179865		
		399865	
			1388795
II. Til eignaaukningar ríkisstofnana:			
1. Landssíminn (ný símakerfi o. fl.)		108000	
2. Ríkisprentsmiðjan		10000	
			118000
III. Til lögboðinna fyrirframgreiðslna			10000
Samtals		. . .	1516795

I. Re.

		kr.	kr.
	Tekjur :		
2. gr.	Skattar og tollar		1429
3. gr. A.	Tekjur af rekstri ríkisstofnana	2897090	
— B.	Tekjur af fasteignum ríkissjóðs	8000	290
4. gr.	Tekjur af bönkum og vaxtatekjur		52
5. gr.	Óvissar tekjur		5
	Samtals	. . .	1777

II.

		kr.
	I n n :	
2.—5. gr.	Rekstrartekjur samkvæmt rekstraryfirliti	1777
	Aðrar innborganir og fyrningar ¹⁾ :	
20. gr. I.	Fyrningar	39
— II.	Vætanlega útdregið af bankavaxtabréfum	5
— III.	Endurgreiddar fyrirframgreiðslur	1
— IV.	Endurgreidd lán og andvirði seldra eigna	7
	Greiðslujöfnuður	16
	Samtals	1846

1) Fyrningar færðar hér til jafnaðar sömu upphæð, sem talin er í rekstrarútgjöldum.

lit.

		kr.	kr.
	Gjöld:		
r.	Vextir		1936178
r.	Borðfé konungs		75000
r.	Til alþingiskostnaðar og yfirskoðunar ríkis- reikninga		245920
r.	Til ríkisstjórnarinnar		705026
r. A.	Til dómgæzlu og lögreglustjórnar	1558610	
B.	Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur ..	410000	
			1968610
r.	Til læknaSKIPunar og heilbrigðismála		865500
r. A.	Vegamál	1682902	
B.	Samgöngur á sjó	384900	
C.	Vitamál og hafnargerðir	620800	
D.	Flugmál	20000	
			2708602
r. A.	Kirkjumál	433600	
B.	Kennslumál	2013079	
			2446679
r.	Til vísinda, bókmennta og lista		316610
r.	Til verklegra fyrirtækja		3053000
r.	Til almennrar styrktarstarfsemi		1703900
r.	Til eftirlauna og styrktarfjár		327628
r.	Óviss útgjöld		600000
	Rekstrarafgangur		825520
	Samtals	. . .	17778173

	Út:	kr.
9. gr.	Rekstrarútgjöld samkvæmt rekstraryfirliti	16952653
	Aðrar útborganir:	
gr. I.	Afborganir lána	1388795
II.	Til eignaaukningar ríkisstofnana	118000
III.	Lögboðnar fyrirframgreiðslur	10000
	Samtals	18469448

22. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt:

- I. Að verja fé úr ríkissjóði til launagreiðslu tveggja dómara í hæstarétti, ef dómurum verður fjölgað á árinu 1941 samkvæmt lögum um hæstarétt, nr. 112 14. maí 1935.
- II. Að greiða Ingibjörgu H. Bjarnason 2000 kr. eftirlaun, þegar hún lætur af starfi.
- III. Að greiða Páli Sveinssyni yfirkennara full laun, ef hann lætur af embætti á árinu, enda vinni hann að því að fullgera hina frakknesk-íslenzku orða-bók sína.
- IV. Að greiða Jakobi Smára $\frac{3}{4}$ adjunktslauna fyrir skólaárið 1940—1941, ef hann lætur af embætti og fær eigi lífvænlegt starf við sitt hæfi fyrir þann tíma.
- V. Að láta þeim ráðherra, sem fer með utanríkismál, sé hann ekki jafnframt for-sætisráðherra, í té leigulausa íbúð, eða að öðrum kosti greiða honum úr ríkis-sjóði allt að 3000 kr. til húsaleigu.
- VI. Að greiða á árinu 1941 dýrtiðaruppbót á laun embættismanna, eftir sömu reglum sem á árinu 1940.
- VII. Að láta Blindravinafélag Íslands fá að láni allt að 10 útvarpstæki til afnota fyrir blinda menn, og sé kostnaður, er af þessu leiðir, færður á fjárhags-áætlun viðtækjaverzlunar ríkisins. Ennfremur að lána allt að þremur tækj-um til sjúklinga, sem liggja rúmfastir árum saman í heimahúsum.
- VIII. Að endurgreiða skemmtanaskatt af fé því, sem aflað er með samkomum og rennur til eflingar slysavörnum hér við land.
- IX. Að ábyrgjast fyrir tunnuverksmiðju Siglufjarðar allt að 150 þús. kr. rekstr-arlán, enda sé lánið greitt fyrir áramót.
- X. Að ábyrgjast fyrir Akureyrarkaupstað allt að 200 þús. kr. lán til rekstrar tunnuverksmiðju þar, enda greiðist lánið fyrir áramót.
- XI. Að krefjast þeirra trygginga, sem stjórnin metur gildar, fyrir hverri ábyrgð, sem hún gengur í f. h. ríkissjóðs, enda séu allar slíkar lántökur framkvæmdar af ráðuneytinu, eða Landsbanka Íslands og Útvegsbanka Íslands í samráði við ráðuneytið. Þó getur ráðuneytið falið einstökum mönnum útvegum lán-anna.
- XII. Að kaupa fasteignir h/f Sildarbræðslan á Seyðisfirði, ef viðunandi samn-ingar takast um verð og greiðsluskilmála, að dómi stjórnar Sildarverk-smiðja ríkisins.
- XIII. Að lækka útgjöld ríkissjóðs, sem eru ekki bundin í öðrum lögum en fjár-lögum, eftir jöfnum hlutföllum um allt að 20%, ef ríkisstjórnin telur sýni-legt, að áhrif styrjaldarinnar verði þess valdandi, að tekjur ríkissjóðs lækki verulega.

23. gr.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar bankabókara, 500 kr. 1941, svo og uppbót á þá fjárhæð, eftir sömu reglum sem bankinn veitir hana á laun starfsmanna sinna.

Stjórninni er heimilt að greiða Þóru Beck, ekkju Þórólfs Becks skipstjóra, eftir-laun eftir svipuðum reglum sem Eimskipafélag Íslands greiðir ekkjum skipstjóra sinna, og færist fjárhæðin á rekstrarreikning skipaútgærðar ríkisins.

Stjórn Búnaðarbankans veitist heimild til þess að greiða frú Önnu Klemens-dóttur, ekkju Tryggva Þórhallssonar bankastjóra, 25% af launum manns hennar sem aðalbankastjóra Búnaðarbankans, og dýrtiðaruppbót að auk.

Stjórn sama banka veitist heimild til þess að greiða frú Aðalbjörgu Alberts-dóttur, ekkju Þorsteins Sigurgeirssonar bankagjaldkera, 1000 kr., og til tveggja barna hennar innan 16 ára aldurs, 300 kr. til hvors.

Stjórn samábyrgðar Íslands heimilast að greiða frú Elisabetu Gunnarsson, ekkju Jóns Gunnarssonar, 1000 króna lífeyri.

Stjórninni er heimilt að greiða Sigurði Hjálmarssyni stýrimanni 600 kr., og færist fjárhæðin á rekstrarreikning skipautgerðar ríkisins.

24. gr.

Ef lög verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1940 og hafa í för með sér tekjur eða gjöld fyrir ríkissjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, gilda aðeins fyrir fjárhagstímabilið.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

TEKJUBÁLKURINN

Um 2. gr.

Skattar og tollar eru áætlaðir 450000.00 kr. lægri en í núgildandi fjárlögum. Er gert ráð fyrir, að aukatekjur, vitagjald, bifreiðaskattur og vörumagnstollur verði minni á næsta ári, en áætlun fjárlaga fyrir 1940 gerir ráð fyrir.

Um 3. gr. A.

Tekjur af ríkisstofnunum eru áætlaðar nokkuð lægri en í núgildandi fjárlögum og hefir þar verið farið eftir tillögum forstjóra hlutaðeigandi stofnana. Tekjur og gjöld Ríkisútvarpsins eru þó áætlaðar eins og í fjárlögum þ. á.

Um 4. gr.

Tekjuliður 4 (aðrir vextir) sundurliðast þannig:

a. Búnaðarbankinn (hluti af enska láninu 1930):		
6,2% af kr. 1900000.00	kr.	117800.00
b. Síldarverksmiðjur ríkisins (hluti af enska láninu 1930):		
6,2%	—	69000.00
c. Arnarhvoll:		
6,2%	—	20363.00
d. Reykjavíkurbær (rafveitulán):		
6% af kr. 10000.00	—	600.00
e. Jóhannes Jósefsson:		
6% af kr. 12000.00	—	720.00
f. Ýmsir skuldunautar (dráttarvextir o. fl.)	—	50000.00
	Samtals	kr. 258483.00

GJALDABÁLKURINN

Um 7. gr.

Vextir af skuldum ríkissjóðs eru áætlaðar lítið eitt lægri en í gildandi fjárlögum. Vextir og afborganir af föstum lánun 1941 sundurliðast þannig:

I. Innlend lán:

	Vextir kr.	Afborganir kr.
1. Landsbankinn, D-lán nr. 228 tekið til símalagninga 1916 til 25 ára	240.00	4000.00
2. Sáttmálasjóðslán 1919 (5%), afborgunarlaust	50000.00	„
3. Landsbankinn, D-lán nr. 235 tekið til símalagninga 1918 til 25 ára	408.00	3400.00
Flyt	50648.00	7400.00

	Vextir kr.	Afborganir kr.
Flutt	50648.00	7400.00
4. Veðdeildarlán vegna Staðarfells	188.00	374.47
5. Gísli Björnsson, vegna Reykjatorfu, tekið 1929 til 25 ára (5%)	1820.00	2600.00
6. Landsbankinn, D-lán nr. 262 vegna Litla-Hrauns, tekið 1929 til 25 ára (6%)	1050.00	2500.00
7. Lán vegna kaupa á Gimli	3179.50	4317.40
8. Lán vegna kaupa á Austurstræti 20	3539.25	5850.00
9. Vega- og brúargerðalán, áætlað	20000.00	100000.00
10. Lán vegna styrkja til frystihúsa samkv. lögum 1933	4609.00	4975.00
11. Lán vegna styrkja til mjólkurbúa	8860.00	15380.94
12. Lán vegna kaupa á jarðeignum	14408.66	11934.01
13. Lán vegna Skeiðaáveitu 1936	14255.00	14493.59
14. Lán vegna kaupa á Suðurgötu 8, Hafnarfirði	1245.00	1750.00
15. Lán vegna kaupa á munum úr dánarbúi Halldórs Vilhjálmssonar, Hvanneyri	800.00	8000.00
16. Skuldabréfalán innanríkis, tekið samkvæmt heimild 1938, til 22 ára (5½%) áætlað í árslok 1940 kr. 2000000.00, afborgunarlaust á árinu 1941	110000.00	„
17. Lán vegna kaupa á Amtmannsstíg 1	2912.00	3466.67
Kr.	237514.41	183042.08

II. Ens k lán :

	Gengi	Vextir kr.	Afborganir kr.
1. Lán hjá Helbert Wagg & Co., tekið 1921/1934. Hluti rikissj.: Vextir £ 8158-4-0, afb. £ 11484-18-7	25/82	210644.72	296540.87
2. Lán hjá Hambros Bank., Ltd., London, tekið 1930: Vextir £ 27978-10-0, afb. £ 6900-0-0	„	722404.87	178158.00
3. Lán hjá sama, tekið 1935. Hluti rikissjóðs: Vextir: £ 13636-1-2, afb. £ 6061-13-10	„	352083.02	156512.84
Kr.		1285132.61	631211.71

III. Dönsk lán :

	Gengi	Vextir kr.	Afborganir kr.
1. Lán hjá Bikuben til Vífilsstaðahælis 1909 (4½%): Vextir d.kr. 4330.74, afb. d.kr. 3169.26	125/78	5447.20	3986.30
2. Lán hjá Statsanstalten 1912 til bankavaxtabréfa- kaupa (4½%): Vextir d.kr. 843.75, afb. d.kr. 8333.33	„	1061.27	10481.66
3. Lán hjá Mikla norræna 1913, til símalagn., (4%): Vextir d.kr. 3515.55, afb. d.kr. 27019.79	„	4421.86	33985.49
4. Lán hjá sama 1917, til símalagninga (5%): Vextir d.kr. 8590.35, afb. d.kr. 23762.99	„	10804.94	29889.09
5. Lán hjá dönskum bönkum 1919: Vextir d.kr. 1875.00, afb. d.kr. 75000.00	„	2358.38	94335.00
6. Lán hjá Aalborg Værft A/S, vegna kaupa á Esju: Vextir d.kr. 46062.50, afb. d.kr. 143000.00	„	57937.41	179865.40
Kr.		82013.06	352542.94

Vextir og afborganir af hluta Útvegsbankans af láni hjá Hambros Bank 1935 eru ekki taldir með í þessari skýrslu, og ekki heldur vextir og afborganir af eldri lánum, sem bankarnir annast sjálfir greiðslu á.

Um 10. gr. A.

I. 3. Kostnaður við stjórnarráðið er hækkaður um kr. 8400.00. Er gert ráð fyrir auknum kostnaði við endurskoðun, við framkvæmd hinna nýju tollaga.

I. 4. Kostnaður við ríkisféhirzlu og bókhald er hækkaður um 7000 kr. vegna fjölgunar starfsmanna og aukins annars kostnaðar við þessi störf.

I. 5 og 6. Gert er ráð fyrir 8500 króna hækkun á kostnaði við útgáfu ríkisreiknings og stjórnartíðinda vegna síhækkandi verðlags á pappír og prentun.

II. 2. Þessi liður er hækkaður um 8000 kr. sakir þess að fjölga verður starfsmönnum Hagstofunnar við að vinna úr skýrslum um manntalið, sem fram á að fara á þessu ári.

Um 11. gr.

6 og 7. Tekin er upp ný fjárveiting: Skrifstofukostnaður sakadómarans í Reykjavík kr. 44200.00. Hinsvegar lækkar kostnaður við lögreglustjóraembættið um kr. 23800.00. Hækkun alls kr. 20400.00.

9. Kostnaður við bifreiðaeftirlitið er hækkaður um 2000 kr. og er þar miðað við reynslu undanfarinna ára.

21. Útgjöld vegna félagsdóms eru hækkuð um 6600 kr. vegna launahækkunar dómenda.

Um 11. gr. B.

2. Gjört er ráð fyrir að brunaáhyrgðir og fasteignagjöld af ríkisfasteignum verði greidd af tekjum þeim, er eignirnar gefa af sér og lækkar því liðurinn úr 24000 kr. í 3000 kr., sem er áætlað fasteignagjald af lóðum, sem engan arð gefa.

4. c. Fyrirsjáanlegt er að fasteignamatinu verður ekki lokið á þessu ári og þykir ekki verða komið af með minni fjárhæð en 80000 kr. í þessu skyni árið 1941.

6. Fjárveiting vegna kostnaðar við eyðublöð o. fl. er hækkuð um 10000 kr. vegna verðhækkunar á pappír o. fl.

Um 12. gr.

Rekstrarkostnaður ríkisspítalanna hefir verið áætlaður hinn sami sem á gildandi fjárlögum og hefir í því efni verið fylgt tillögum stjórnarnefndar ríkisspítalanna.

Gerð hefir þó verið sameiginleg áætlun um rekstur spítalanna á Kleppi og launin lækkuð sem svarar launum Þórðar Sveinssonar, yfirlæknis, sem lét af störfum við síðustu áramót.

Bætt hefir verið við rekstraráætlun um Kópavogshælið, sem ríkið hefir nú yfirtekið og er gert ráð fyrir 14700.00 kr. rekstrarhalla.

Um 13. gr. A.

I. Kostnaður við stjórn og undirbúning vegagerða er hækkaður um kr. 15000.00 eftir tillögum vegamálastjóra og í samræmi við reynslu undanfarinna ára.

II. Útgjöld til þjóðvega eru lækkuð frá gildandi fjárlögum um kr. 94500.00. Hinsvegar er kostnaður við viðhald og endurbætur hækkaður um kr. 125000.00. Þessi útgjaldaliður hefir stöðugt farið fram úr áætlun á undanförunum árum og fer hann sívaxandi. Vegna kauphækkunar og verðhækkunar á efni þykir óvarlegt að áætla þenna útgjaldalið lægri.

Tillag til þjóðvega af benzínskatti er lækkað um kr. 57000.00.

IV. Framlag til fjallvega er hækkað um kr. 2500.00.

V. Framlag til áhalda er hækkað um kr. 10000.00.

Um 13. gr. C.

I. Kostnaður við húsaleigu, ljós og hita vegna vitamálaskrifstofunnar er áætlaður kr. 1000.00 hærri en í gildandi fjárlögum.

II. Laun vitavarða hækka um kr. 6000.00.

III. Rekstrarkostnaður vitanna hækkar um kr. 20000.00.

IV. Kostnaður við viðhald og endurbætur er hækkaður um kr. 5000.00.

VII. Ýmislegur kostnaður er hækkaður um kr. 10000.00.

VIII.—XI. Felldar hafa verið niður og lækkaðar nokkrar fjárveitingar til hafnar-gerða, bryggjugerða og lendingabóta með það fyrir augum, að ýmist verði fyrirhuguðum framkvæmum lokið á yfirstandandi ári, eða að ekki þykir ráðlegt að styrkja slík- bryggjugerða og lendingabóta með það fyrir augum, að ýmist verði fyrirhuguðum framkvæmdum lokið á yfirstandandi ári, eða að ekki þykir ráðlegt að styrkja slík- ar framkvæmdir vegna hins háa verðlags á innfluttu byggingarefni. Þó hefir verið tekin upp ný fjárveiting til lendingarbóta í Kirkjuvogsvör.

Alls nema lækkanir á þessum liðum kr. 119300.00.

14. gr. B.

I. Laun háskólakennara eru hækkuð um kr. 22000.00 í samræmi við þá launavið- bót, sem ríkisstjórnin hefir nú þegar veitt þessum embættismönnum eftir tillögu fjárveitinganefndar Alþingis.

Námsstyrkur er hækkaður um kr. 5000.00.

Ganga má út frá að hin nýja háskólabygging verði tekin til notkunar næsta haust og mun það hafa aukin útgjöld í för með sér. Fyrir því hefir kostnaður við hita, ljós o. fl. verið hækkaður um kr. 10000.00 og gert ráð fyrir launum til dyra- varðar kr. 3000.00.

Þá er einnig gert ráð fyrir því, að háskólinn taki þá þegar við bókasafni því, sem dr. Ben. S. Þórarinnsson hefir gefið háskólanum og verður þá að skipa bóka- vörð við safnið. Laun fyrir þann starfa eru áætluð kr. 6000.00.

IV. Skrifstofukostnaður fræðslumálastjóra er hækkaður um kr. 6000.00 í sam- ræmi við reynslu undanfarinna ára.

XIV. Laun barnakennara eru hækkuð um kr. 20000.00 og stafar það af því, að stöðugt fleiri kennarar komast í hærri aldursflokka.

XV. Felldur er niður stofnkostnaður héraðsskóla kr. 20000.00 með því að ekki er gert ráð fyrir neinum nýbyggingum á árinu.

Um 15. gr.

Laun landsbókavarðar, þjóðskjalavarðar og fornminjavarðar hafa eftir tillög- um fjárveitinganefndar verið hækkuð um kr. 2000.00 hver og má ganga út frá, að sú hækkun sé til frambúðar.

Styrkur til bókakaupa handa landsbókasafninu er hækkaður um kr. 2000.00.

Fjárveiting til aðstoðar á þjóðminjasafninu er hækkuð um kr. 2400.00 eftir til- lögum þjóðminjavarðar.

Fjárveiting til Einars Jónssonar, myndhöggvara, hefir verið hækkuð um kr. 1500.00 með það fyrir augum að greiða honum þannig 5% ársvexti af fé því, sem hann hefir sjálfur lagt í viðbótarbyggingu við listasafnshúsið.

Inn á þessa grein fjárlaganna hafa verið teknir styrkir til nokkurra skálda, listamanna og rithöfundu, sem notið hafa slíks styrks að undanfögnu úr ríkissjóði.

Við ákvörðun styrksfjárhæðar til þeirra, sem áður hafa notið styrks samkv. 18. gr. fjárlaga hefir að nokkru leyti verið tekið tillit til þess, að þeim hefir áður verið greidd dýrtiðaruppbót á styrkina.

Um 16. gr.

Framlag til nýbýla og samvinnubygðu er lækkað um kr. 105000.00, til bygg- ingar- og landnámssjóðs um kr. 50000.00 og byggingarstyrkir til bænda um kr.

50000.00. Verður að ætla, að ef núverandi dýrtið helzt á næsta ári muni verða svo lítið um byggingarframkvæmdir í landinu, að fjárveitingarnar í frumvarpinu nægi.

Styrkur til sandgræðslu er hækkaður um kr. 9000.00.

Gert er ráð fyrir, að mjög dragi úr jarðræktarframkvæmdum á næsta ári vegna þess að tilbúinn áburður verður sennilega af mjög skornum skammti og í háu verði og erlent byggingarefni dýrt, þannig að þær framkvæmdir, sem helzt mætti styrkja væru framræsla, og er þetta einnig álit Búnaðarfélags Íslands. Með tilliti til þessa þykir rétt að fresta á næsta ári styrkveitingum til annara umbóta en framræslu og er gert ráð fyrir að kr. 200000.00 framlag nægi til framræslustyrkveitinga.

Tillag til jarðakaupasjóðs ríkisins er lækkað um kr. 65000.00.

Vegna þess að búast má við, að mjög lítið verði um húsabyggingar á næsta ári vegna hins háa verðlags á erlendu byggingarefni og vegna hækkandi verkkaups er framlag til verkamannabústaða lækkað úr kr. 180000.00 niður í kr. 50000.00.

Felldar eru niður fjárveitingar til fyrirhleðslu á vatnasvæði Þverár og Markárfljóts og við Kaldaklifsá, þar sem ætla má, að þessar framkvæmdir megi bíða.

Þá er einnig fellt niður framlag til fiskifulltrúa í Miðjarðarhafslöndum kr. 10000.00.

Húsaleigustyrkur forstöðumanns veðurstofunnar er hækkaður um kr. 1500.00.

Felld er niður fjárveiting til birtingar veðurfregna í verstöðvum landsins með því að ætlast er til, að símastöðvarnar á hverjum stað annist þetta verk endurgjalds-laust.

Kostnaður vegna garnaveiki og mæðiveiki í sauðfé er lækkaður um kr. 190000.00 vegna þess að vænta má, að ekki þurfi að reisa neinar nýjar varnargirðingar á næsta ári, enda mun torvelt að fá girðingarefni innflutt, og að ganga verður út frá því, að komizt verði af með lægri styrki til bænda á mæðiveikisvæðinu en að undanfögnu vegna hækkaðs verðlags á landbúnaðarafurðum.

Felld er niður fjárveiting til undirbúnings friðunar Faxaflóa kr. 40000.00. en tekin upp ný fjárveiting til alþjóðahafrannsóknna samkv. þingsályktun frá 1937.

Um 19. gr.

Ekki mun verða hjá komizt að áætla fé til greiðslu dýrtiðaruppbótar á laun starfsmanna ríkisins og enda þótt mjög sé í óvissu um hve miklu hún kunni að nema á næsta ári þykir þó óvarlegt að gera ráð fyrir henni lægri en kr. 500000.00.

Ed.

2. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 44 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland.

(Lagt fyrir alþingi 1940.)

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að framlengja um 3 ár, frá 1. jan. 1944 að telja, einkaleyfi Háskóla Íslands til þess að reka happdrætti, samkvæmt lögum nr. 44 19. júní 1933, með þeim skilyrðum, sem greind eru í þeim lögum, sbr. 15. gr. laga nr. 97 3. maí 1935.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og er ríkisstjórninni þá heimilt að framlengja þegar einkaleyfið.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Þegar lögin um happdrætti voru sett og einkaleyfistími háskólans ákveðinn 10 ár, var vitanlega rennt alveg blint í sjóinn um það, hvort þessi einkaleyfistími væri

nægilegur til þess að ljúka við hús handa háskólanum. Reynslan hefir nú sýnt, að langt er frá því, að allir hlutir happdrættisins hafi gengið út. Þeir eru 25000, eða reiknað í fjórðungum 100000, en salan hefir verið þau 6 ár, sem happdrættið hefir starfað, eins og hér greinir (miðað við 10. fl.):

1934		45080	fjórðungsmiðar
1935		64968	—
1936		67779	—
1937		67437	—
1938		76064	—
1939		77200	—

Hefir happdrættið á þessum árum gefið af sér alls 930000 krónur, þegar frá er dreginn ágóðahluti atvinnudeildar háskólans (10%, ágóðinn 1939 er áætlaður). Má áætla, að það gefi á þeim 4 árum, sem eftir eru af einkaleyfistímanum, 650000 til 700000 krónur, og er þá ágóðinn alls á einkaleyfistímanum um kr. 1580000 til 1630000 krónur.

Þessi fjárhæð hefði að sjálfsögðu nægt til verksins, ef ekkert hefði breytzt frá því, sem var, þegar lögin voru sett. En nú er þess að gæta, að fyrst voru lagðar 200000 kr. í hús fyrir rannsóknarstofnun háskólans, og svo hefir verðlag farið mjög mikið hækkandi. Eftir því sem næst verður komið mun kostnaðurinn við hús og lóð verða um 2 milj. kr. Hefir byggingarnefnd háskólans þó komið hjá stórkostlegri verðhækkun með því að herða á verkinu langt umfram það, sem tekjur hafa fengið til. Er nú komið svo, að húsinu má ljúka á þessum vetri og næsta sumri, ef nægilegt fé er hægt að fá. Er það fullkomin nauðsyn, því að vænta má geysilegrar hækkunar á öllum liðum.

Háskólaráð býst við að geta aflað lánsfjár til þess að ljúka verkinu nú, ef full trygging er fyrir því, að tekjur happdrættisins gangi til greiðslu lánanna, eða með öðrum orðum, ef leyfistíminn er svo langur, að vist megi telja, að hann nægi til þess að greiða allan kostnað af verkinu.

Háskólaráð hefir því farið fram á að fá nú þegar framlenging á einkaleyfistímanum, til þess að það geti sett allan kraft á að ljúka verkinu áður en í öfni er komið um verðlag.

Auk þess er Alþingi orðin mjög mikil þörf á því, að háskólinn fari úr alþingishúsinu, en það myndi hann gera næsta sumar, ef þessi framlenging verður nú veitt.

Ed.

3. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 75 27. júní 1921, um stimpilgjald.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

52. gr. laga nr. 75 27. júní 1921 orðist svo:

Fjármálaráðuneytinu er heimilt að lækka, eða eftir atvikum láta niður falla, sektir samkvæmt lögum þessum, ef sérstakar málsbætur eru fyrir hendi.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1940.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

1. júlí 1940 fellur niður heimild sú, sem ráðuneytinu er veitt með lögum nr. 5 1938 til að lækka eða fella niður stimpilsektir. Varhugavert er að nema undanþágu-

heimildina úr lögum, með því að sektirnar eru samkvæmt stimpilgjaldalögumum mjög þungar (fimmfalt stimpilgjaldið), og koma mjög óvægilega niður á fólki, sem af afsakanlegu gáleysi ekki hefir gætt þess að stimpla skjal í tíma.

Auk þessa myndi almenningur freistast til ýmiskonar undanbragða undan sektum, ef ekki væri heimild til að milda þær, svo sem til þess að breyta dagsetningum, gefa út ný skjöl í stað þeirra, sem sekt væri fallin á, o. s. frv.

Ekki þykir ástæða til að hafa þessa undanþáguheimild tímabundna.

Nd.

4. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 85 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Úr öðrum málslið fyrri málsgreinar 6. gr. laganna falli niður orðin: „sem gerð er eftir beiðni eiganda“.

Síðari málsgrein 6. gr. laganna falli niður.

2. gr.

7. gr. laganna orðist svo:

Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr., skal greiddur eftir reikningi. Þó skal ekki greiða meira en kr. 0.35 í ferðakostnað fyrir hvers kílómetra vegalengd. Sé gjaldtaki búsettur í kaupstað, kaптúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður hans því aðeins, að hann þurfi að fara út úr þorpinu (kaupstaðnum, kaupтúninu)

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Þóknun til úttektarmanna fyrir millimatsgerðir var fyrr greidd eftir lögum nr. 64 14. nóvember 1917, 6. gr., svo sem hér segir:

Fyrir matsgerð að fjárhæð

allt að 500 kr.	2 kr.
yfir 500 — allt að 1000 kr.	3 —
— 1000 — — — 2000 —	4 —
— 2000 — — — 4000 —	5 —
— 4000 —	6 —

og bar ekki á öðru en að sú þóknun þætti sanngjörn. Með lögum nr. 85 1938 var sett það ákvæði, að fyrir skoðunar- eða matsgerðir, sem framkvæmdar eru eftir ráðstöfunum hins opinbera án beiðni eiganda, skuli greiða hverjum virðingarmanni 7 krónur á dag.

Þetta ákvæði hefir reynzt mjög illa í framkvæmd, og raunar ekki hægt að ætlast til þess, að slík verk sem mat á fasteignum verði mæld í dagsverkum. Það mun því að öllu leyti heppilegast, að þóknun fyrir skoðunar- og matsgerðir, sem framkvæmdar eru eftir ráðstöfunum hins opinbera, án beiðni eiganda, sé sú sama, sem greidd er fyrir gerðirnar, ef eigandi hefir beðið um þær.

Að fenginni reynslu við framkvæmd 7. gr. laganna nr. 85 1938 þykir heppilegra að haga greiðslu á kostnaði við ferðalög á þann hátt, sem segir í 2. gr. frumvarpsins.

Nd.**5. Frumvarp til laga**

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýms gjöld 1941 með viðauka.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að innheimta eignarskatt, álagðan 1941 samkvæmt lögum nr. 6 9. janúar 1935, með 10% viðauka. Þó skal ekki innheimta álag, sem nemur minna en 3 kr. hjá gjaldanda.

2. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt til ársloka 1941 að innheimta með 25% viðauka vitagjald, aukatekjur ríkissjóðs, þær sem taldar eru í lögum nr. 27 27. júní 1921, I.—VI. kafla, og stimpilgjald samkvæmt lögum nr. 75 27. júní 1921.

3. gr.

Viðaukinn sé reiknaður þannig, að hver gjaldeining hækkar um 25%, og reiknast $\frac{1}{2}$ eyrir og $\frac{1}{2}\%$ eða hærri sem heill eyrir eða heilt prósent, en minna broti skal sleppt.

Gengisviðauki sá á aukatekjum ríkissjóðs og stimpilgjaldi, er um ræðir í þessari grein, tekur þó ekki til greiðslna fyrir embættisverk, sem framkvæmd eru, eða fyrir skjöl, sem gefin eru út vegna framkvæmdar á lögum nr. 78 19. júní 1933, um kreppulánasjóð.

Rísi ágreiningur um það, hvort reikna skuli gjaldið með 25% viðauka eða ekki, sker fjármálaráðuneytið úr.

4. gr.

Skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56 31. maí 1927 skal til ársloka 1941 heimilt að innheimta af kvikmyndasýningum með 80% álagi og af öðrum skemmtunum með 20% álagi. Þó skulu leiksýningar, hljómleikar og söngskemmtanir innlendra manna undanþegnar álagningunni.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1941.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Lög samhljóða þessu frumvarpi, að öðru leyti en því að þau gilda fyrir árið 1940, voru samþykkt á síðasta Alþingi og staðfest 12. júní 1939. Ekki er fyrirsjáanlegt annað en að framlengja verði þessi lög til ársloka 1941.

Ed.**6. Tillaga til þingsályktunar**

um notkun þjóðfánans.

Flm.: Jónas Jónsson.

Efri deild Alþingis ályktar að skora á ríkisstjórnina að safna heimildum frá þeim þjóðum, sem eru skyldastar Íslendingum og lengi hafa notið fullkomins sjálfstæðis, um löggjöf og venjur þessara landa um rétta notkun þjóðfánans, og leggja síðan fyrir næsta Alþingi niðurstöður þessara rannsókna í frumvarpsformi, hversu skuli fara með þjóðfána Íslendinga.

Greinargerð.

Íslendingar höfðu hvorki fána eða merki fyrr en snemma á einokunartímanum, þegar stjórn Dana ákvað, að flattur þorskur skyldi vera merki landsins. Við þetta sat þar til komið var fram yfir síðustu aldamót. Þetta merki varð að vonum aldrei hugstætt íslenzku þjóðinni. Kvæði Hannesar Hafsteins um flatta þorskinn á alþingishúsinu sýnir, hversu þjóðræknir menn fundu til gagnvart þessu einkenni, sem Íslendingum hafði verið valið af stjórn Danmerkur.

Það varð einn liður í sjálfstæðisbaráttu þjóðarinnar að losa Íslendinga undan þorskmerkinu og þjóðfána Danmerkur. Varð sú niðurstaðan, að Íslendingar fengu fyrst fálkann sem löggilt merki og síðar landvættirnar. Rétt fyrir aldamótin 1900 lagði Einar Benediktsson til, að þjóðfáni Íslands yrði hvítur kross í bláum feldi. Þessi fánagerð var samþykkt af stúdentafélaginu í Reykjavík og ungmennafélögum landsins. Fékk þessi fáni miklar vinsældir, bæði af því, að gerðin var einföld og fögur, litir hans í samræmi við íslenzka náttúru og hann var sameiningartákn þeirra manna í landinu, sem sóttu fastast fram í sjálfstæðismáli þjóðarinnar.

Að lokum fór þó svo, að þessari gerð var breytt af konungi Danmerkur og rauður kross settur innst inn í bláhvíta fánann. Með sambandslögnum 1918 fékk Ísland leyfi til að nota þennan fána sem tákn hins nýja ríkis. En tæplega var hægt að segja, að mikil hrifning væri í landinu út af litum hans og gerð. Hinn löggilti fáni var orðinn til við málamiðlun og undir aðhaldi frá erlendu valdi.

Íslendinga skorti að vonum reynslu til að eiga fána og nota hann eingöngu á virðulegan hátt. Danski fáninn naut aldrei fegurðar sinnar, þegar hann blakti yfir Íslandi, af því að hann var tákn annarlegs þjóðernis. Og nýi fáninn var settur með þeim hætti, að hann skapaði ekki eldmóð eða hrifningu.

Þannig liggja ýms rök að því, að hinn löggilti fáni Íslands hefir ekki ætíð átt að fagna þeirri meðferð, sem þjóðfáni lands á heimtingu á. Mjög oft má sjá hér á landi íslenzka fánann rifinn og bættan. Menn flagga í tíma og ótíma, oft undir þeim kringumstæðum, sem ekki auka hróður fánans. Stundum hangir fáninn á stöng alla nóttina, af því enginn hefir munað eftir að draga hann niður áður en kvöldaði. Eitt sinn gat að lita í miðjum höfuðstaðnum tægjur af þjóðfánanum hangandi á stöng vikum saman bæði dag og nótt. Slik meðferð á hinu sameiginlega tákni þjóðarinnar á að varða við lög og er talin mjög vitaverð í löndum, þar sem menn elska og virða þjóðfánann.

Með því að safna í eina heild löggjöf og reglum um rétta notkun þjóðfánans í hinum helztu menningarlöndum má undirbúa löggjöf, sem tryggir það, að þjóðfáni Íslands njóti í framtíðinni þess réttar, sem fáninn á að hafa í hugum borgaranna í frjálsu landi.

Nd.

7. Frumvarp til laga

um meðferð opinberra mála.

Flm.: Bergur Jónsson.

I. KAFLI

Um það, til hvaða mála lög þessi taka.

1. gr.

Þau mál öll, er handhafar ríkisvaldsins höfða til refsingar lögum samkvæmt, skulu fara eftir ákvæðum laga þessara, nema þau sæti meðferð sérdómstóls, er lög þessi taka ekki til.

2. gr.

Ennfremur skulu eftirfarandi mál, þótt ekki sé gerð í þeim refsikrafa, sæta rannsókn samkvæmt lögum þessum:

1. Mál, sem höfðuð eru af hálfu ríkisvaldsins til félagsslita samkvæmt ákvæðum stjórnarskipunarlaganna um félög.
2. Rannsókn út af brotum barna og unglinga.
3. Mál til þess að sanna dauða horfins manns.
4. Mál til sviptingar lögræðis og til brotnáms lögræðissviptingar.
5. Mál til sviptingar erfðarétti sakir brota erfingja gagnvart arfleifanda eða samerfingja.
6. Mál til upptöku eigna vegna brota á landslögum.
7. Mál til staðfestingar lögbanni við útbreiðslu rita, mynda eða annars slíks, er ríkisvaldið hefir látið banna.
8. Mál vegna heitinga.

3. gr.

Kröfur borgararéttar eðlis, er af refsiverðum verknaði risa, má hafa uppi, rannsaka og dæma í opinberu refsímáli samkvæmt XI. kafla laga þessara.

II. KAFLI

Um dómstóla, þinghöld, þingbækur o. fl.

4. gr.

Sýslumenn utan kaupstaða, bæjarfógetar í kaupstöðum utan Reykjavíkur og lögreglustjóri í Reykjavík rannsaka opinber mál fyrir dómi, stýra dómsmeðferð og kveða upp dóma í opinberum málum almennt samkvæmt þeim fyrirmælum, er í lögum þessum greinir. Í kaптúnum, þar sem sérstakur lögreglustjóri kann að vera skipaður, fer hann á sama hátt með dómsvald í opinberum málum í kaптúninu.

5. gr.

Með refsímál samkvæmt 1. og 2. tölulið 200. gr. laga um meðferð einkamála í héraði fer sjó- og verzlunardómur. Um meðferð þessara refsímála fer að öðru leyti eftir lögum þessum og ákvæðum 205. og 206. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.

Nú verður það uppvíst í sjó- eða verzlunardómsmáli eða ástæða þykir til að ætla, að sökunautur hafi einnig framið aðrar refsiverðar athafnir, og skal þá einnig rannsaka og dæma um þær í þeim dómi og í sama máli sem sjó- eða verzlunarbrotin.

Nú verður það uppvíst í rannsókn eða dómsmeðferð almenns opinbers máls eða ástæða verður þar til að ætla, að sökunautur hafi einnig framið refsivert brot, er sjó- eða verzlunardómi lýtur, og skal rannsókn og dómsmeðferð þess þá sameina rannsókn og meðferð sakar vegna almenna brotsins eða almennu brotanna, en rétt er dómara þá að kveðja með sér til dómstarfa í því máli, ef hann telur þess þörf eða ef sökunautur óskar þess, tvo meðdómendur samkvæmt 201. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.

6. gr.

Kirkjudómur fer með refsímál út af embættisbrotum biskups og presta þjóðkirkjunnar og út af hneykslanlegu framferði þeirra í embættisathöfnum eða einkalífi, enda sé ekki um almenn refsiverð brot að tefla. Forsæti í kirkjudómi skipar viðkomandi héraðsdómari samkvæmt 4. gr., en til rannsóknar fyrir dómi og annara dómstarfa kveður hann til með sér tvo þjónandi þjóðkirkjupresta í sama prófastsdæmi eða hinum næstu prófastsdæmum, og er þeim skylt að hlíta slíkri kvaðningu.

Ákvæði 2. og 3. málsg. 5. gr. eiga með samsvarandi hætti við mál þau, er í þessari grein segir.

7. gr.

Meðdómendur taka samkvæmt kvaðningu héraðsdómara þátt í meðferð opinbers máls:

1. Ef refsing fyrir brot það eða brot þau, sem sökunaut er gefin sök á, getur að lögum numið 4 ára fangelsi eða meira.
2. Ef brot telst til pólitískra afbrota.
3. Ef brot telst fólgið í fóstureyðingu, eða lífláti barns meðan á fæðingu stendur, eða hlutdeild þar í.
4. Ef brot getur varðað réttindamissi 5 ár eða lengur.

Nú eru fleiri menn en einn sakaðir í sama máli um þátttöku í sama broti eða brotum, og skal þá meðdómendur um málið hafa í heild sinni, ef refsing eins þeirra eða fleiri getur að lögum numið því, er í 1. tölul. 1. málsg. segir.

8. gr.

Sýslunefndir og bæjarstjórnir og hreppsnefndir í kaптúnunum, sbr. 2. mgr. 4. gr., tilnefna meðdómendur samkvæmt 7. gr., í Reykjavík 24, en annarstaðar (í sýslu, kaupstað eða kaптúni) 12, og til vara 12 menn í Reykjavík og annarstaðar 6. Ef aðalmanns missir við, kemur sá varamaður í stað hans, er flest hefir fengið atkvæði, ef hans er kostur, en ella sá, er næstflest fékk atkvæði, og svo koll af kolli, meðan til vinnst. Ef hlutfallskosning hefir verið höfð, koma varamenn í stað aðalmanna í þeirri röð, sem þeir stóðu í á lista þeim, er aðalmaður var kosinn á. Skal með þessum hætti jafnan vera full tala meðdómenda, meðan til vinnst.

Á fyrsta fundi sýslunefnda og bæjarstjórna eða hreppsnefnda, sbr. 2. mgr. 4. gr., eftir að lög þessi koma til framkvæmda, skal kjör meðdómsmanna í fyrsta sinni fara fram. Þar sem héraðsdómari er ekki jafnframt formaður bæjarstjórnar eða sýslunefndar, skal bæjarstjóri (borgarstjóri) eða sýslunefndaroddviti jafnharðan senda honum skrá yfir hina kjörnu meðdómendur og varamenn, ásamt atkvæðatölu þeirra eða sæti á lista, ef hlutfallskosning hefir verið höfð.

Kosning gildir til 4 ára í senn, en endurkjör er heimilt.

9. gr.

Það er borgaraskylda hverjum manni, karli sem konu, er fullnægir lögmæltum skilyrðum, að taka við kjöri eða endurkjöri og kvaðningu héraðsdómara til meðdómendastarfans.

Undanskildir kjöri eru:

1. Ráðherrar og skrifstofustjórar í stjórnarráðinu.
2. Biskup og prestar þjóðkirkjunnar.
3. Dómarar og ritari hæstaréttar, aðrir embættisdómarar og fulltrúar þeirra.
4. Löggiltir málflutningsmenn og aðrir menn með embættisprófi í lögfræði, er hafa málflutningsstörf að atvinnu, annaðhvort sjálfstætt eða sem fulltrúar löggiltra málflutningsmanna.
5. Embættislæknar og ljósmæður.

10. gr.

Almenn skilyrði til meðdómendastarfans eru þessi:

1. Nauðsynlegur andlegur þroski og andleg og líkamleg heilbrigði.
2. Óflekkað mannorð.
3. Lögræði og fjárforræði.
4. Aldur frá 25—65 ára.
5. Búseta í lögsagnarumdæminu eða kaптúninu samkv. 2. málsg. 4. gr.

11. gr.

Um skilyrði meðdómenda til þátttöku í meðferð einstaks máls fer svo sem um dómara er mælt í lögum um meðferð einkamála í héraði.

12. gr.

Úrlausn þess máls, hvort meðdómandi hafi hin almennu eða sérstöku skilyrði, má bera undir héraðsdómara. Sama er, ef vafi leikur á um það, hvort maður sé undanskilinn starfanum samkvæmt 2. málsg. 9. gr., en skjóta má úrskurði héraðsdómara þar um til dómsmálaráðherra, sem leysir úr málinu til fullnaðar.

Forföll meðdómanda til þátttöku í meðferð einstaks máls metur héraðsdómari.

13. gr.

Áður en meðdómandi tekur fyrsta sinni til starfa skal hann undirrita í þingbók heit, að viðlögðum heiðri sínum og drengskap, um það, að hann skuli leysa starfann af hendi svo sem hann hyggur sannast og réttast og helzt að lögum.

Um borgun til meðdómenda fyrir starf þeirra fer með sama hætti sem um meðdómendur í sjó- og verzlunarmálum segir í lögum um meðferð einkamála í héraði.

14. gr.

Eftir frumpróf þeirra mála, er í 7. gr. segir, og eftir að ákveðið hefir verið að halda rannsókn máls áfram, sbr. 21. gr., kveður héraðsdómari til einhverja tvo þeirra, er á meðdómendaskrá standa, þá er hann allra hluta vegna telur mega taka þátt í meðferð þess máls, til að taka sæti í dómi. Skulu þeir meðdómendur sitja dóm með héraðsdómara í því máli og taka þátt í rannsókn og meðferð þess fyrir dómi. Þó kveður hann einn upp úrskurði, er rannsókn máls gefur efni til, skipar sækjanda og verjanda, ákveður málshöfðun, gefur út stefnur í málinu, dómkveður matsmenn og skoðunar, spyr sökunaut og vitni og tekur við staðfestingu vitnaskýrslu og matsmanna fyrir dómi. Héraðsdómari stýrir málsmeðferð, sér um samningu dóms og málskot til æðri réttar og kemur yfir höfuð fram út á við fyrir dómsins hönd.

15. gr.

Nú missir meðdómanda við meðan á málsmeðferð samkvæmt 14. gr. stendur, og kveður héraðsdómari þá til annan meðdómanda, er taki við máli, þar sem hinn hætti, nema héraðsdómara þyki sérstök ástæða til að endurtaka það, er áður hefir fram farið í málinu. Að öðru leyti fer sem í 192. gr. laga um meðferð einkamála í héraði segir.

16. gr.

Dómari getur látið fulltrúa sinn framkvæma rannsókn opinberra mála fyrir dómi og kveða upp úrskurði, sem nauðsynlegir eru hennar vegna, stýra málsmeðferð og kveða upp dóma, enda fullnægi hann skilyrðum 1. málsg. 33. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.

Í opinberum málum, sem eru sérstaklega vandasöm eða umfangsmikil, getur dómsmálaráðherra skipað sérstakan dómara, er haldið geti dómþing hvar á landinu sem vera skal, ef málið þykir ofvaxið hinum reglulega dómara vegna embættis-anna eða af öðrum ástæðum.

Að öðru leyti gilda ákvæði II. kafla laga um meðferð einkamála í héraði um dómara í opinberum málum og fulltrúa þeirra, eftir því sem við getur átt.

17. gr.

Rannsókn opinberra mála og dómsmeðferð að öðru leyti fer fram fyrir saka-dómi og á þeim stað og tíma, sem dómari eða dómsformaður ákveður hverju sinni. Dómsmálaráðherra getur þó, að fengnum tillögum viðkomandi dómara, ákveðið, að sakadóm í kaupstöðum eða kaптúnunum, sbr. 2. málsg. 4. gr., til meðferðar opinberra mála skuli halda ákveðna vikudaga og á ákveðinni klukkustund, ef mál eru fyrir hendi.

18. gr.

Rannsókn opinberra mála fyrir dómi, sókn og vörn og dómsuppsaga fer fram fyrir opnum dyrum, nema dómari eða dómsformaður telji hættu á því, að slík með-

ferð muni torvelda rannsókn málsins eða að velsæmisástæður eða aðrir hagsmunir ríkis eða almennings standi henni í vegi. Dómari getur bannað að skýra opinberlega frá atriðum í opinberri rannsókn, svo og að gera uppdrætti eða myndir af mönnum í þinghaldi eða öðru, sem þar er eða fram fer. Kveður hann þá upp úrskurð um þau atriði.

19. gr.

Hverju héraðsdómaraembætti og embætti lögreglustjórans í Reykjavík og kaup-
túna eftir 2. málsg. 4. gr. skulu fylgja sakkðómsbók, ein eða fleiri, þar sem skrá
skal að efni til það, sem fram fer í opinberum málum, nema ræður málflytjenda,
og sérstök dómabók, þar sem skrá skal dóma í opinberum málum.

Ritlaun greiðast ekki fyrir eftirrit úr bókum þessum eða fyrir eftirrit af skjól-
um, er til opinbers máls heyra, ef eftirritið er nauðsynlegt til sóknar þess eða varnar
eða í sambandi við rannsókn þess eða málskot, eða það er veitt til þess að koma
fram skaðabótakröfu í opinberu máli eða í þágu handhafa ríkisvaldsins. Eftirrit þessi
skal í té láta svo fljótt sem framast er unnt.

Að öðru leyti gilda ákvæði III. kafla laga um meðferð einkamála í héraði um
opinber mál, eftir því sem við getur átt.

III. KAFLI

Um ákærvaldið.

20. gr.

Konungur skipar opinberan ákæranda, er nefnist saksóknari ríkisins. Hann skal
fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í lögum til þess að fá skipun í dómaraem-
bætti í hæstarétti, og hafa sömu laun og lögmörk að öðru leyti, eftir því sem við
verður komið, sem dómara þar. Hann skal hafa skrifstofu í Reykjavík. Laun sak-
sóknara og skrifstofukostnaður greiðist úr ríkissjóði.

Saksóknari fer með þau málefni, sem honum eru falin í lögum þessum.

Nú telur saksóknari sig standa í því sambandi við sökunaut eða mál, að hann
mætti eigi gegna dómaraströfum í því, og skýrir hann þá dómsmálaráðherra frá
því. Ef ráðherra fellst á skoðun saksóknara, skipar ráðherra annan löghæfan mann
til að fara með starf saksóknara í málinu.

Sökunaut er heimilt að benda á það, ef hann telur saksóknara ólöghæfan til
að fjalla um mál hans, og skal þá dómsmálaráðherra skera úr því, að fenginni um-
sögn saksóknara, og skipar annan til að fara með það mál, ef á þarf að halda.

21. gr.

Dómsmálaráðherra kveður á um það, hvort rannsókn opinbers máls skuli hefja
eða hvort höfða skuli opinbert mál eða áfrýja því, þar sem svo er sérstaklega mælt
í lögum.

Þegar héraðsdómari verður þess áskynja, að refsiverður verknaður hafi verið
framinn í umdæmi hans, eða að þar sé maður, er framið hefir slíkan verknað ann-
arstaðar, skal hann að jafnaði hefja rannsókn af sjálfsdáðum. Þó er honum rétt, ef
hann er í vafa, að senda saksóknara skýrslu um málavöxtu, og sker hann þá úr
því, hvort rannsókn skuli hefja eða eigi. Sama er, ef héraðsdómari hefir þegar byrj-
að rannsókn, en er í vafa um það, hvort henni skuli fram haldið eða ekki.

Þá er héraðsdómari telur rannsókn lokið, getur hann höfðað opinbert mál af
sjálfsdáðum, enda skýri hann saksóknara þegar frá þeirri ráðstöfun. Annars kostar
sendir héraðsdómari saksóknara eftirrit af rannsókn málsins, og ákveður saksókn-
ari þá, hvort frekari aðgerðir skuli hafa eða ekki.

Saksóknari getur ákveðið, að mál, sem héraðsdómari hefir höfðað, skuli niður
falla. Héraðsdómari eða sækjandi geta þó skotið þeirri ákvörðun til dómsmálaráð-
herra, er sker úr því atriði til fullnustu, að fenginni umsögn saksóknara. Saksókn-

ari getur og kveðið svo á, að mál, er hann hefir skipað að höfða, skuli niður falla, ef nýjar upplýsingar hafa síðar komið fram, er telja má, að valda muni sýknu sökunauts, enda skýri héraðsdómari honum frá slíkum upplýsingum og fresti frekari málarekstri, þar til úrlausn saksóknara er fengin.

22. gr.

Dómara er heimilt, enda sé það ekki bannað sérstaklega í lögum, að afgreiða opinbert mál án málshöfðunar:

1. Ef sökunautur játar á sig brot og ekki er ástæða til að telja þá játningu ranga, og telja má, að refsing mundi ekki fara fram úr sektum, ef dómur gengi um málið, enda undirgangist sökunautur að greiða þá sekt, er dómari telur hæfilega, innan tiltekins tíma, og má sektin fara niður fyrir lágmark þeirrar sektar, sem í lögum er við brotinu lögð.
2. Ef brot er smávægilegt, getur dómari lokið máli með aðvörun, er hann skráir í þingbók, enda krefjist sökunautur ekki dóms á máli.
3. Máli gegn börnum og unglingum frá 15—18 ára aldurs getur dómari, auk þess, er í 1. og 2. tölul. segir, lokið án málshöfðunar, svo framarlega sem refsing mundi ekki fara fram úr 8 mánaða fangelsi, ef mál yrði dæmt, með því skilyrði, að sökunaut verði komið fyrir á góðu heimili eða uppeldisstofnun, eða hann verði annars falinn umsjá ákveðins manns ákveðinn skemmstan tíma. Dómari og lögregla skulu, eftir því sem við verður komið, gera formanni eða umboðsmanni barnaverndarnefndar (skólanefndar) viðvart um mál barna á þeim aldri, er barnaverndarnefnd varðar.

Nú skal mál aðeins höfða eftir kröfu einstaks manns eða ákveðins handhafa stjórnvalds, og má þá því aðeins lúka máli samkvæmt 1. og 2. tölul. 1. málsg. greinar þessarar, að samþykki slíkra aðila komi til.

Senda skal saksóknara þegar eftirrit af málsmeðferð samkvæmt 1.—3. tölul.

Nú verður saksóknari þess var, að saklaus maður hefir verið látinn undirgangast greiðslu sektar eftir 1. tölul. eða aðvörun eftir 2. tölul. 1. málsg. greinar þessarar, og leggur hann þá fyrir héraðsdómara að fella þegar úr gildi ákvörðun sína þar um með nýrri bókun í þingbók og að tilkvöddum sökunaut, ef kostur er að ná til hans.

Nú telur saksóknari, að mál, sem lokið er samkvæmt 1.—3. tölul. 1. málsg. greinar þessarar, hefði átt að ganga til dóms, og getur hann þá lagt fyrir héraðsdómara að fella úr gildi ákvörðun sína með þeim hætti, sem í næstu málsg. hér að framan segir, og höfða mál út af broti með venjulegum hætti.

23. gr.

Nú skal mál því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert var við, og skal þá ákærvald og dómari rannsaka það af sjálfsdáðum, hvort sá, er málshöfðunar krefst, er réttur aðili. Ef svo þykir ekki vera, skal málshöfðunar synja, eða ef mál hefir farið til dóms, sýkna sökunaut af ákæru ríkisvaldsins.

24. gr.

Nú er verknaður að visu refsiverður að landslögum, en það þykir mega telja, að málshöfðun og refsídómur sé andstæður almenningshagsmunum eða almenningsáliti, og getur þá saksóknari skotið málinu til dómsmálaráðherra, er svo afgreiðir málið samkvæmt ákvæðum stjórnarskrárinnar eða öðrum réttarákvæðum, er til þess kynnu að taka.

IV. KAFLI

Um varnarþing.

25. gr.

Aðalrannsókn opinbers máls fyrir dómi skal þar fara fram, sem varnarþing þess er samkvæmt ákvæðum þessa kafla, að svo miklu leyti sem því verður við komið. En auk þess skal rannsaka mál þessi fyrir dómi eða utan dóms eftir þörfum, þar sem hentugt og nauðsynlegt þykir.

Dómara opinbers máls er rétt að sækja eða láta sækja sökunaut í annað lögsagnarumdæmi og láta birta þar stefnur og aðrar tilkynningar án atbeina héraðsdómara þar.

Nú leikur vafi á því, hvaða héraðsdómari eigi að rannsaka opinbert mál eða hvar hagfelldast sé, að rannsókn þessi fari fram, og má þá bera þessi atriði undir saksóknara, sem sker úr því til fullnaðar. Með sama hætti getur saksóknari af sjálfsdáðum kveðið á um það, fyrir hvaða dómi rannsókn skuli fram fara.

26. gr.

Nú er einn maður fyrir sök hafður, og má mál þá höfða í lögsagnarumdæmi, þar sem brot var framið (afbrotavarnarþing). Nú er vafasamt, í hvaða lögsagnarumdæmi telja skal brot framið, eða eitt eða fleiri brot eru framin í fleirum en einu lögsagnarumdæmi, og má þá höfða mál í hvoru eða hverju þeirra, sem hagfelldast þykir.

Nú verður því ekki við komið, eða óhagfelldast þykir að höfða mál á afbrotavarnarþingi, og má þá mál höfða í lögsagnarumdæmi, þar sem sökunautur kann að hafa verið handtekinn, eða þar sem brotið kemst upp eða á heimilis- eða dvalarvarnarþingi hans hér á landi, eftir því sem við verður komið eða hagfelldast þykir.

27. gr.

Nú er brot framið hér á landi utan allra lögsagnarumdæma og ákvæðum næstu greinar hér að ofan verður ekki við komið, og ákveður þá héraðsdómari, hvar mál skuli höfða, en bera má hann það mál undir saksóknara, enda þoli málið þá bið, er þar af verður.

Ef brot er framið á íslenzku skipi utan íslenzkrar hafnar, má höfða mál út af því í lögsagnarumdæmi, þar sem skipið tekur fyrst höfn þar eftir hér á landi, nema saksóknara þyki hagfelldara að reka það annarstaðar. Ef ekki hefir þá verið ger reki að málinu, skal fara eftir fyrirmælum 1. málsg. r.

Nú er brot framið erlendis og sótt verður hér á landi sök út af því, og má þá sækja hana þar, sem sökunautur stigur hér fyrst þar eftir á land, nema saksóknara þyki hentugra að reka það annarstaðar. Nú hefir þá ekki verið ger reki að málinu, og fer þá eftir 1. málsg. r.

28. gr.

Nú eru fleiri menn en einn á refsiverðan hátt riðnir við brot, eitt eða fleiri, og skal þá að jafnaði sök sækja í einu lagi á hendur þeim báðum eða öllum, enda þótt þeir eigi ekki sama varnarþing samkvæmt ákvæðum undanfarandi greina, þar sem sækja má einn þeirra eða fleiri samkvæmt ákvæðunum hér að framan. Ef mál hefir verið höfðað gegn einum eða fleirum sér í lagi eða sitt í hvoru eða hverju lögsagnarumdæmi, getur saksóknari ákveðið, að það eða þau skuli niður falla og sökunautar sóttir í einu máli á sama varnarþingi. Með sama hætti getur hann kveðið svo á, að aðgreina skuli mál, er höfðuð hafa verið saman á hendur fleiri en einum manni, ef hann telur málin ekki saman eiga, eða óhentugra að sækja þau í einu lagi.

Nú hafa fleiri menn en einn framið brot saman, en sumir þeirra eða allir hafa einnig framið önnur brot, og skal þá að jafnaði höfða mál út af öllum brotunum í einu lagi.

29. gr.

Nú er héraðsdómari í vafa um, á hvaða varnarþingi mál skuli höfða, eða hvort höfða skuli mál gegn fleiri mönnum en einum saman, og getur hann þá borið það atriði undir saksóknara, sem sker úr því til fullnaðar.

Saksóknari getur, eftir því sem honum virðist henta, valið á milli afbrotavarnarþings, handtökuvarnarþings og heimilis- eða dvalarvarnarþings eða annars varnarþings, ef það þykir hentugra til þess að afla upplýsinga, til að hraða máli eða vegna ráðstafana, sem gera þarf gagnvart sökunaut. Ákvörðunum saksóknara um þessi efni verður ekki haggað í dómi, enda verður málsmeðferð í héraði ekki ómerkt af því einu, að mál hafi verið sótt á röngu varnarþingi.

30. gr.

Mál samkvæmt 2. gr. laga þessara skal höfða á varnarþingi, sem hér segir:

Mál samkvæmt 1. tölul. á varnarþingi félags, ef það er kunnugt, en ella á varnarþingi einhvers stjórnanda eða félaga félagsins.

Mál samkvæmt 3. tölul. á síðasta heimilis- eða dvalarvarnarþingi horfins manns, ef því verður við komið, en ella þar sem saksóknari ákveður.

Mál samkvæmt 4. og 5. tölulið á heimilis- eða dvalarvarnarþingi varnaraðila.

Mál samkvæmt 6. tölul. á því varnarþingi, sem eignin er í.

Mál samkvæmt 7. tölul. þar, sem lögbannið hefir verið lagt.

Mál samkvæmt 8. tölul. fara eftir 26. gr.

Ef það þykir hentugra vegna upplýsinga í málum þessum, getur saksóknari ákveðið þeim annað varnarþing en það, sem hér að ofan greinir.

31. gr.

Ákvæði þessa kafla taka og til þeirra mála, er því aðeins skal höfða, að sá krefjist þess, er misgert var við, eftir því sem við getur átt.

V. KAFLI

Rannsókn opinberra mála utan réttar.

32. gr.

Lögreglustjórar eru sýslumenn utan kaupstaða og bæjarfógetar í kaupstöðum utan Reykjavíkur. Í Reykjavík, og í kaптúnunum, þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður, fer lögreglustjóri með lögregluvald. Þar sem sérstakir lögregluþjórnar eru skipaðir, eru þeir lögreglustjórum til aðstoðar. Annarstaðar aðstoða hreppstjórar lögreglustjóra.

Ef og að því leyti sem ríkislögregla er skipuð, starfar hún undir lögreglustjóra Reykjavíkur og þeim lögreglustjórum öðrum, er dómsmálaráðherra ákveður, nema öðruvísi verði mælt í lögum.

Handhafar lögregluvaldsins eru hér á eftir nefndir einu nafni lögreglumenn.

33. gr.

Pegar svo er mælt í lögum, að annaðhvort ráðherra eða einstakur maður eigi ákæruvald eða skuli taka þátt í því, er lögreglumönnum óskýlt að hefjast handa um rannsókn máls fyrr en kominn er fram skipun eða krafa þar um frá réttum aðila, nema að því leyti, sem nauðsynlegt kann að vera til þess að vernda ástand það, sem er, eða að öðru leyti til þess, að síðari rannsókn megi fara sem heppilegast fram. Annars ber lögreglumönnum venjulega að hefjast handa af sjálfsdáðum, er þeir verða þess áskynja, hvort sem það er fyrir kæru eða skýrslu annara eða með öðrum hætti, að refsiverður verknaður muni hafa verið framinn í umdæmi þeirra, og yfir höfuð gera þær ráðstafanir, sem löglegar og nauðsynlegar eða heppilegar má telja til að vernda það ástand, sem er, til þess að tryggja návist sakaðra

manna og til upplýsinga í málinu að öðru leyti, svo sem með því að rannsaka það brot, sem framið hefir verið eða framið kann að hafa verið, reyna að finna þann eða þá, er valdir kunna að hafa verið að brotinu, að finna og varðveita þá muni, er brot kann að hafa verið framið með eða framið á, eða brot er framið vegna þeirra, að rannsaka afbrotastaðinn eða staði, er standa í sambandi við brot, o. s. frv.

34. gr.

Nú telur lögreglustjóri ekki ástæðu til þess að sinna framkominni kæru eða til að halda áfram rannsókn út af henni, og er honum þá skylt að láta kæranda í té skriflega ályktun sína þar um, ásamt skjölum eða eftirriti af skjölum þeim, er málið varða. Og getur kærandi þá borið málið undir saksóknara, sem tekur fullnaðarákvörðun um það, hvort kæru skuli sinnt eða rannsókn haldið áfram.

35. gr.

Lögreglustjóri getur, áður en rannsókn hefst og á hvaða stigi rannsóknar sem er, borið það undir saksóknara, hvort rannsókn skuli hefja eða fram halda, og tekur þá saksóknari fullnaðarákvörðun um þau atriði. Saksóknari getur og af sjálfsdáðum lagt fyrir lögreglustjóra að taka mál til rannsóknar eða fram halda þegar byrjaðri rannsókn.

36. gr.

Lögreglumönnum er rétt að taka menn fasta án dómsúrskurðar:

1. Ef þeir standa þá að refsiverðum verknaði.
2. Ef þeir hafa ekki forfallalaust gegnt kvaðningu lögreglumanns til að gefa skýrslu í opinberu máli.
3. Ef þeir eru grunaðir um brot og gefa ekki lögreglumanni skýrslu um nafn sitt og heimilisfang eða reika um heimilislausir.
4. Ef það þykir nauðsynlegt grunuðum manni eða öðrum til varnar eða til þess að aftra honum frá því að spilla sönnunargögnum, að fara úr lögsagnarumdæminu eða torvelda rannsókn máls að öðru leyti.
5. Ef maður hefir leyfislaust farið úr gæzlu eða firrt sig eftirliti, er honum hefir verið löglega sett.

Lögreglumönnum er og rétt að taka grunaða menn undir gæzlu án handtöku, þar á meðal að banna þeim för úr ákveðnu takmarki um stund eða fela öðrum eftirlit með þeim.

Þess ber lögreglumönnum að gæta eftir föngum, þar á meðal með leit á manni án dómsúrskurðar, að maður, sem tekinn hefir verið fastur, geti ekki unnið tjón á sjálfum sér, og að hann hafi þá aðbúð, að ekki verði heilsu hans eða lífi hættu búin, meðan hann er í gæzlu. Sjúka menn, þungaðar konur eða konu, sem barn hefir á brjósti, skal ekki láta í venjulega fangaklefa, heldur veita þeim þá aðbúð, er þeim hæfir. Sömu meðferð skal að jafnaði hafa á börnum undir 16 ára aldri.

Alþingismenn má ekki taka fasta meðan þing stendur, nema þeir séu staðnir að glæp.

Mann, sem tekinn hefir verið fastur, skal leiða fyrir dómara án undandrátta.

37. gr.

Eigi mega lögreglumenn gera leit í húsum manna, hirzlum eða skipi án dómsúrskurðar, nema leyfi réttis aðila komi til eða heimilað sé sérstaklega í lögum. Sama er um leit á manni sjálfum eða í því, sem hann hefir meðferðis.

Eigi má heldur kyrrsetja bréf frá manni eða til hans né rannsaka bréf og skjöl, hlusta á símtöl eða taka símskeyti eða loftskeyti eða annað því um líkt án leyfis réttis aðila, dómsúrskurðar eða sérstakrar lagaheimildar.

Aðgerðir samkvæmt 1. og 2. málsg. þessarar greinar má framkvæma á hvaða degi sem vera skal og á öllum tímum sólarhrings, ef ráðstöfunin þolir ekki bið.

Tveir menn hið fæsta skulu framkvæma leit eða kyrrsetning eftir 1. og 2. málsgr., ef því verður með nokkru móti við komið.

Um rannsókn bréfa eða skjala fer annars eftir 77. gr.

Rétt er lögreglumönnum annars að taka af mönnum muni, er þeir hafa í vörslum sínum, án dómsúrskurðar, ef ekki þarf þeirra aðgerða við til þess, er í 1. mgr. segir, enda virðist það nauðsynlegt vegna rannsóknar í opinberu máli.

38. gr.

Lögreglumenn skulu eftir föngum taka skýrslur af grunuðum mönnum eða öðrum til upplýsinga í opinberu máli. En benda skulu þeir grunuðum mönnum á það, að óskýlt sé þeim að svara spurningum, er beinlínis varða brot það, sem þeir eru grunaðir um.

Nú skal yfirheyra barn yngra en 16 ára, og skal lögreglumönnum skylt að tilkynna það barnaverndarnefnd (skólanefnd), ef þess er kostur, og getur nefndin þá sent fulltrúa sinn til þess að vera við yfirheyrslurnar.

39. gr.

Skylt er mönnum, að viðlögðum sektum, ef þeir eru til þess kvaddir og ef þeir mega án hættu fyrir líf eða heilsu sína eða vandamanna eða annara, sem þeir eiga að annast, eða án tilfinnanlegs atvinnutjóns, að veita lögreglumönnum lið í þarfir opinberrar rannsóknar. Svo er manni og, undir sama skilorði, skylt að láta lögreglumönnum í té muni, er hann ræður yfir, í þarfir opinberrar rannsóknar, svo sem hús og flutningatæki, en hafa skal hann endurgjald fyrir verk og annað, er hann lætur lögreglumönnum í té samkvæmt þessari grein, og fer um það sem um annan sakarkostnað.

Undanþegnir skyldunni eru nánustu vandamenn sökunauts, þeir er í viðeigandi greinum hegningarlaganna getur.

40. gr.

Lögreglumenn skulu gera skriflega og nákvæma skýrslu um aðgerðir sínar eftir 36.—39. gr. og staðfesta hana fyrir dómi samkvæmt ákvörðun dómara.

41. gr.

Ef þörf gerist, mega lögreglumenn beita valdi til framkvæmdar aðgerðum þeim, er í 36., 37. og 39. gr. segir, en jafnan skulu þeir gæta þess, að beita ekki meiri harðræðum en nauðsyn krefur, og að mönnum verði ekki gert tjón, óhagræði eða miski framar en óhjákvæmilegt er, eftir því sem á stendur.

VI. KAFLI

Almennar reglur um rannsókn opinberra mála fyrir dómi.

42. gr.

Héraðsdómari getur að lokinni rannsókn lögreglumanna eða samhliða henni, hvenær sem honum þykir nauðsynlegt eða heppilegt, hafið réttarrannsókn í opinberu máli. Ef grunaður maður hefir verið tekinn fastur, ber héraðsdómara að setja rétt svo fljótt sem unnt er eftir að hann hefir fengið vitneskju um handtökuna. Í hinu fyrsta þinghaldi (frumprófi) skal dómari reyna eftir föngum að ganga úr skugga um sekt eða sýknu sökunauts. Ef hann telur það koma fram, að sökunautur muni sýkna vera, hvort sem það er af því, að opinbera ákærvaldið á ekki sök, refsikrafan er fyrnd, sýnt er, að sökunautur hefir ekki framið refsivert brot o. s. frv., lýkur héraðsdómari þegar rannsókn. Annars kostar heldur hann rannsókn áfram, þar til honum þykir það, sem máli skiptir, rannsakað til fullrar hlítar, eða örvænt þykir, að frekari rannsókn muni bera árangur.

43. gr.

Um rannsókn dómara eiga ákvæði 34. og 35. gr. við, að breyttu breytanda. Saksóknari getur þó ekki felld úr gildi formlega uppkveðinn úrskurð né skipað dómara fyrir um aðgerðir, er hafa skuli við sökunaut, vitni, matsmenn eða aðra menn, er við rannsókn eða meðferð málsins eða sökunauts kunna að öðru leyti að koma.

44. gr.

Þeir menn, sem spurðir eru fyrir dómi í rannsókn opinbers máls, eiga rétt á að fá vitneskju um það hjá dómara, hvort þeir eru spurðir sem grunaðir um brot eða sem vitni. Ef dómari kveður mann yfirheyrðan vegna grunar á honum um framinn refsiverðan verknað, þá er honum óskýlt að svara spurningum dómars, er þann verknað varða, enda ber dómara að benda sökunaut á þetta áður en yfirheyrsla hefst.

Nú kýs sökunautur að svara spurningum dómara samkvæmt 1. málsg., og skal þá bóka svörin nákvæmlega að efni til, bera bókanir síðan undir sökunaut, skrá síðan þær athugasemdir eða breytingar, sem sökunautur vill gera við bókun á svörum sínum, lesa þær bókanir upp fyrir honum og geta þess að lokum, hvort hann hefir viðurkennt rétt bókað eða ekki.

Ákvæði 2. málsg. 38. gr. gilda um rannsókn samkvæmt þessari grein.

45. gr.

Spurningar dómara eiga að vera skýrar og stuttar eftir föngum, hvorki tví-ræðar né um bersýnilega þýðingarlaus atriði. Dómari má hvorki hafa í frammi heitanir né hótanir við sökunaut um nokkur þau harðræði, sem ólöglegt er að beita hann eða aðra, né gefa honum fyrirheit um ívilnanir eða friðindi, ef hann meðgangi, sem ólöglegt er eða ekki stendur í valdi hans að veita, né heldur má dómari með nokkrum hætti reyna að rugla sökunaut né koma inn ótta hjá honum, né með nokkrum hætti beita við hann hörku í orði eða verki, er verða kynni til þess, að hann vissi miður en ella, hverju hann svaraði, eða til þess, að hann svaraði röngu.

46. gr.

Dómara ber að rannsaka af sjálfsdáðum öll atriði, er varða sekt sökunauts eða sýknu eða honum kynnu að verða til málsbóta eða refsiauka, svo sem:

1. Verknaðinn sjálfan, er framinn hefir verið eða ætla má, að framinn hafi verið, stað og stund og öll nánari atvik, er ætla má, að máli skipti, svo sem það, á hverjum eða hverju brot hefir niður komið, með hvaða hætti það hefir verið framið, hvort um fullframið brot eða tilraun sé að tefla, hversu langt tilraun hafi verið komin, o. s. frv.
2. Það allt, er sökunaut sjálfan varðar, svo sem:
 - a. Hugarfar hans (ásetning, gáleysi), er hann framdi brotið, hvatir hans og tilgang, ef þau atriði skipta máli, o. s. frv.
 - b. Aldur hans. Og skal hann venjulega sanna með fæðingarvottorði sökunauts, ef þess er kostur málinu án verulegrar tafar. Annars kostar má láta skýrslu sökunauts nægja, enda lýsi þá dómendur og þingvottar álitinu á því, hvort sú skýrsla samrímist útliti hans og öðrum kunnnum staðreyndum, ef dómara þykir þess þörf.
 - c. Hegðun undanfarið. Og skal það atriði sanna með hegningarvottorðum úr þeim lögsagnarumdæmum hér á landi, sem sökunautur hefir dvalizt í, skýrslum kunnugra manna og öðrum gögnum, sem fyrir hendi kunna að vera.
 - d. Þroski, andlegur og líkamlegur, heilbrigðisástand hans, andlegt og líkamlegt, fyrr og síðar, menntun, uppeldi, efnahagur og aðrar ástæður o. s. frv. eftir því, sem þörf virðist krefja. Ef ástæða þykir til, skal leggja sökunaut undir viðeigandi læknisrannsókn í þessu skyni.

- e. Hegðun og hugarfar sökunauts eftir að hann framdi brotið eða brotin, svo sem það, hvort hann hefir séð eftir því, boðið fram bætur eða á annan hátt leitast við að gera yfirbót, eða hvort hann hefir reynt að dylja brotið, nýtt hagnaðar af því, reynt að torvelða rannsókn þess o. s. frv.
- f. Ef um tilraun er að tefla, hvort hann hafi horfið sjálfkrafa frá henni, eða hvort brot hefir ekki orðið fullframið af öðrum ástæðum.
- g. Ef fleiri menn en einn eru við brot riðnir, þá ber eftir föngum að rannsaka, hvern þátt hver (hvor) um sig hafi átt í því, svo sem það, hver (hvor) hafi átt upptökin og hvaða ráðum hafi verið beitt í því efni.

47. gr.

Sækjanda og verjanda sökunauts skal veittur kostur á að vera við, þegar hann er yfirheyrður fyrir dómi, og svo þegar vitni eða matsmenn gefa skýrslu fyrir dómi, hvort sem þinghald fer fram fyrir opnum dyrum eða ekki. Dómari getur þó meinað sökunaut, sækjanda eða verjanda, öðrum, einum eða báðum, návist:

1. Ef þeir torvelða rannsókn, ráðast með orðum eða öðrum hætti á dómendur eða aðra eða koma að öðru leyti ósæmilega fram.
2. Sökunaut og verjanda hans, öðrum eða báðum, ef ástæða er til að ætla, að þeir kunni að hafa þau áhrif á vitni eða matsmann, að það eða hann segi ekki afdráttarlaust sannleikann, eða návist þeirra virðist að öðru leyti kunna að torvelða rannsókn málsins.
3. Ef fleiri menn en einn eru hafðir fyrir sökum, getur dómari meinað þeim að vera við yfirheyrslu hvers (hvors) annars.

Þegar vitni eða matsmenn staðfesta skýrslu sína fyrir dómi, þá skal jafnan veita sökunaut og verjanda hans kost á að vera viðstaddir til þess að gæta hagsmuna sökunauts, enda hafi þeir fengið eftirrit af skýrslunum eða fengið fulla vitneskju um efni þeirra með öðrum hætti. Nú mætir hvorugur, og skal þá skipa sökunaut talsmann við staðfestinguna.

Þegar vitnaleiðsla eða aðrar sakadómsathafnir fara fram í öðru lögsagnarumdæmi en aðalrannsókn málsins, skal skipa sökunaut talsmann til að gæta hagsmuna hans, nema sjálfur hann eða verjandi hans sé þar viðstaddur.

48. gr.

Um efni skjala, er verða gögn í opinberu máli, og um niðurstöðu rannsókna samkvæmt 46. gr. veitir dómari sökunaut og verjanda hans jafnharðan vitneskju í rannsókn málsins, ef þeim hefir ekki orðið það kunnugt samkvæmt 47. gr. Þó getur dómari brugðið út af þessu, ef honum þykir ástæða til að ætla, að slík vitneskja kunni að verða notuð til þess að torvelða eða seinka rannsókn málsins, en jafnan skal þó veita þeim hana áður en rannsókn er að fullu lokið.

49. gr.

Dómari getur af sjálfsdáðum látið framkvæma þær ráðstafanir gagnvart mönnum og hafa þær aðgerðir, sem í 36., 37., 39. og 41. gr. segir. Og ber lögreglumönnum að veita honum aðstoð í því efni eftir föngum.

50. gr.

Ef sökunautur er í varðhaldi eða annarskonar gæzlu, skal honum gert kleift að koma fyrir dóm samkvæmt 47. gr. Ef hann hefir ekki verið þannig sviptur frelsi sínu, þá skal skýra honum, svo og sækjanda og verjanda, frá þinghöldum með hæfilegum fyrirvara. Er nægilegt að tilkynna þeim í þinghaldi um næsta þinghald, en annarskostar er nóg, að einn stefnuvottur eða lögreglumaður tilkynni þinghald. Ekki frestar það þinghaldi, þótt þessir menn mæti ekki, nema að því leyti sem sökunaut sjálfan varðar, ef hann skyldi yfirheyra.

Þar sem mál er svo vaxið, að ætla má, að sökunautur hafi ekki bakað sér þyngri

refsingu en 1000 króna sekt eða 2 mánaða varðhald, enda séu ekki fleiri en hann kærðir fyrir sama brot, nema svo sé farið um refsingu þeirra allra (beggja) sem sagt var, má, ef gögn eru fram komin um sekt sökunauts, skoða forfallalauslausa fjarvist hans frá dómi, enda þótt hann hafi verið þangað löglega kvaddur, viðurkenningu á broti og höfða síðan mál á hendur honum á þeim grundvelli.

VII. KAFLI

Um gæzluvarðhald og aðra gæzlu á sökunaut.

51. gr.

Þá er handtekinn maður hefir verið leiddur fyrir dómara, skal hann, nema sökunautur hafi þegar verið látinn laus, innan sólarhrings leggja rökstuddan úrskurð á það, hvort sökunautur skuli settur í varðhald eða ekki. Nú hefir sökunautur ekki verið tekinn fastur, og getur dómari þegar í frumprófi ákveðið, að hann skuli setja í varðhald. Svo getur dómari, á hvaða stigi rannsóknar sem er, ákveðið, að varðhaldi skuli beita, og sömuleiðis látið sökunaut lausan úr varðhaldi, jafnskjótt sem honum þykir ástæðulaust að beita því lengur. Gæzluvarðhaldi skal jafnan markaður ákveðinn tími, sem dómari getur þó stýtt eða lengt með úrskurði annan ákveðinn tíma, ef ekki þykir fært að láta sökunaut lausan.

52. gr.

Gæzluvarðhaldi má aðeins beita, ef ástæða þykir til þess að ætla, að sökunautur hafi gerzt sekur um refsiverðan verknað, enda sé svo ástatt sem nú skal greina:

1. Ef ætla má, að sökunautur muni torvelda rannsókn málsins, ef hann hefir óskert frelsi sitt, svo sem með því að afmá merki eftir brotið eða merki, er í sambandi við það standa, skjóta undan munum eða öðrum gögnum, er brotið varða, hafa áhrif á vitni eða samseka.
2. Ef sökunautur hefir strokið, falið sig eða farið út úr ákveðnu marki eða gert tilraun í þá átt, eða líklegt þykir, að hann muni gera það, eða hann hefir ekki sinnt kvaðningu dómara um að koma fyrir dóm.
3. Ef sökunautur reikar um án þess að hafa fast heimili eða dvalarstað, svo að vitað sé, ef telja má, að hann hafi ekki möguleika til þess að hafa löglega ofan af fyrir sér, eða ef hann er útlendingur og sennilegar upplýsingar vantar um hann sjálfan eða heimilisfang hans.
4. Ef ætla má, að brot hans varði að minnsta kosti tveggja ára fangelsi.
5. Ef ætla má, að hann haldi áfram afbrotum, ef hann er látinn vera laus, meðan mál hans er ekki lokið.
6. Ef varðhald má telja nauðsynlegt til þess að verja aðra fyrir árásum sökunauts eða hann fyrir árásum eða áhrifum annara manna.

Ennfremur má setja þann í gæzluvarðhald, er heitazt hefir við annan mann, ef það telst nauðsynlegt til að verja aðra fyrir árásum þess, er fyrir þeim sökum er hafður.

53. gr.

Ef sökunautur er fyrir dómi, þegar úrskurður um gæzluvarðhald er kveðinn upp, þá skal honum þegar birtur þar úrskurðurinn. Annars kostar skal láta lögreglumann þegar birta honum úrskurðinn og, ef því er að skipta, taka hann fastan og setja hann í varðhald. Eftirrit af úrskurði skal, þegar þess er krafizt, láta í té svo fljótt sem unnt er, og ekki síðar en sólarhring þar frá.

54. gr.

Gæzluvarðhaldi má ekki beita:

1. Ef brot það, sem um er að tefla, getur ekki að lögum varðað þyngri refsingu en sektum eða varðhaldi.

2. Ef sökunautur er alþingismaður, meðan Alþingi er háð eða meðan fundafrestun stendur, enda hafi hún ekki verið ákveðin í senn lengur en 14 daga. Þetta gildir þó ekki, ef þingdeild hans leyfir gæzluvarðhald eða alþingismaður hefir verið staðinn að glæp.
3. Ef sökunautur er innan 16 ára aldurs. Í stað varðhalds skal hann með úrskurði falinn forsjá barnaverndarnefndar (skólanefndar), er komi honum fyrir á góðu heimili, eða fái honum aðra viðunandi gæzlu eftir þörfum.
4. Sjúklinga og vanfærar konur eða konur með barn á brjósti skal úrskurða til geymslu eftir læknisráði á spítala eða öðrum viðeigandi stað með þeim hætti, að heilsu þeirra sé borgið.

55. gr.

Gæzlufanga má engri hörku eða harðýðgi beita, enda hafi þeir eigi lakara viðurværi en refsifangar við venjulegt fangaviðurværi.

Rétt er dómara að meina gæzlufanga að hafa samband við aðra menn. Bréf, skeyti og önnur skjöl frá honum eða til hans getur dómari kyrrsett og rannsakað án úrskurðar eftir þörfum.

Um aðbúð gæzlufanga skal að öðru leyti fara eftir 3. málsg. 36. gr.

56. gr.

Nú hefir dómari ákveðið að setja sökunaut í gæzluvarðhald, og getur sökunautur þá, ef dómari telur það nægilega tryggt, fengið að halda frelsi sínu að einhverju leyti eða öllu gegn tryggingu, er hann eða aðrir setja, eða gegn ábyrgð annars manns eða annara manna, venjulega búsettra á landi hér, er dómari tekur gilda. Yfirlýsingu um tryggingu eða ábyrgð bókar dómari í þingbók og lætur viðkomendur undirrita þá bókun eða hann lætur þá gefa út sérstakar skriflegar yfirlýsingar. Ef trygging er sett, þá ber dómara að gera nauðsynlegar ráðstafanir lögum samkvæmt til verndar hennar gagnvart sökunaut og öðrum mönnum. Ef munir eru settir að handveði, ber dómara að geyma þá á tryggunum stað.

Trygging eða ábyrgð skal miða við ákveðna fjárhæð, og skal vera tilskilið, að þeirri upphæð skuli vera fyrirgert til rikissjóðs, ef sökunautur fer úr marki því, er dómari setur honum, án leyfis dómarans.

Nú brýtur sökunautur boð dómara um dvöl í ákveðnu takmarki, og skal þá af tryggingarfé eða ábyrgðarfé greiddur skaði sá, er sökunautur hefir verið dæmdur til að greiða, ef með þarf. Ef sökunautur kemur af sjálfs sín vilja fyrir dómara innan mánaðar frá því, er hann braut boð dómarans, getur dómari ákveðið, að tryggingu eða ábyrgð sé þó ekki fyrirgert, nema að því leyti sem það brot hans hefir valdið sérstökum kostnaði.

Sökunautur skal fá tryggingu leysta, ef hann kýs heldur að fara í gæzluvarðhald. Trygging eða ábyrgð, er annar maður setur, skal leyst, ef hann krefst þess og sökunautur hefir enn ekki brotið boð dómara um vistarmark hans. Svo fellur trygging eða ábyrgð niður, ef dómari ákveður allt að einu að setja sökunaut í varðhald, eða sökunautur andast, rannsókn lýkur án málshöfðunar og þegar úrslitadómur er um málið genginn.

Ágreining vegna tryggingar eða ábyrgðar úrskurðar dómari, og má skjóta þeim úrskurði með kærui til æðra dóms eða með áfrýjun opinbera málsins sjálfs.

57. gr.

Hvort sem trygging eða ábyrgð er sett eða ekki, getur dómari lagt fyrir sökunaut að halda sér í ákveðnu takmarki (kirkjusókn, hreppi, kaupstað, lögsagnarumdæmi o. s. frv.), eða komið honum til dvalar og gæzlu á ákveðnu heimili með meiri eða minni takmörkunum á frelsi hans. Þar sem fangahúss er ekki kostur, er hverjum, sem er þess megnugur að álitu dómara, skylt að takast á hendur vist og gæzlu fanga, nema hann megi teljast hættulegur lífi manna eða heilbrigði. Ef

því er að skipta, ber dómara að gera aðrar viðeigandi ráðstafanir til geymslu fangans, svo sem geymslu á honum í aðgreindum, nægilega traustum klefa, ef ekki er fangahús til ráðstöfunar, o. s. frv.

Ákvörðun sinni um gæzlu sökunauts samkvæmt þessari grein getur dómari breytt, hvenær sem honum þykir ástæða til.

58. gr.

Sá, er settur hefir verið í gæzluvarðhald gegn fyrirmælum 54. gr., á rétt til fébóta fyrir sönnuð eða sennileg atvinnuspjöll, álitshnekki og miska, hver sem úrslit málsins verða.

Sá, er sætt hefir varðhaldi samkvæmt 1.—6. tölul. 52. gr. eða gæzlu samkv. 4. tölulið. 54. gr., á heimtingu á bótum slíkum sem í 1. málsg. segir, ef rannsókn málsins hefir lokið án höfðunar refsímáls á hendur honum eða ef hann hefir verið sýknaður með úrslitadómi í því máli, enda megi fremur ætla hann sýknan en sek-an, og hafi hann ekki orðið varðhaldsvistarinnar valdur með vísitandi eða stórkostlega gáleysislegu ólögmætu framferði í sambandi við rannsókn málsins.

Með þeim skilyrðum, sem í 2. málsg. greinar þessarar segir, á sá kröfu til bóta, er sætt hefir gæzlu samkvæmt 57. gr., ef gæzlan hefir falið í sér verulega frelsisskerðingu, enda ber að taka til greina til lækkunar bótum, ef telja má frelsisskerðinguna verulega vægari en venjulegt gæzluvarðhald.

59. gr.

Ríkissjóður ábyrgist greiðslu bóta, en endurgjaldskröfu á hann á hendur dómara, ef varðhaldsvistin verður talin honum til embættisbrots af ásetningi eða gáleysi, enda má stefna dómara til greiðslu bóta in solidum með ríkissjóði.

60. gr.

Sóknaraðild máls til bóta samkvæmt 58. gr. á sá, er varðhaldi eða gæzlu hefir sætt, eða löglegur fyrirvarsmaður hans. Nú læzt sá, er gæzlu eða varðhaldi sætti, áður en mál er höfðað eða til lykta leitt, og getur þá þrotabú hans eða skuldafrágöngudánarbú haldið málinu að því leyti sem það varðar fjárhagstjón hans áfram eða höfðað það. Þar næst á maki hans, og, að maka frátöldum, niðjar og kjörbörn hans, sókn þess máls með sama hætti og hann sjálfur. Nú sækir eitt barna hans málið, og eru þá aðgerðir þess bindandi fyrir hin börnin, en rétt er þeim að ganga inn í málið.

Varnaraðild á dómsmálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs, svo og dómari samkvæmt 59. gr.

Mál til bóta samkvæmt 58. gr. er undanþegið sáttatilaun, og skal höfða það fyrir hæstarétti. Veita skal sóknaraðila gjafsókn án tillits til efnahags hans, ef málstaður hans þykir líklegur, og skipa honum talsmann, en dæma má hann til greiðslu málskostnaðar, ef hann tapar málinu að öllu eða verulegu leyti.

Skaðabótakröfu getur aðili og borið fyrir æðra dóm í sambandi við áfrýjun refsímáls, og fer þar um sem skaðabótakröfur eftir 97. gr., svo sem við á.

61. gr.

Ef sá, er gæzlu eða varðhaldi sætti, höfðar mál til bóta samkvæmt 58. gr., skal hæstaréttarstefna tekin út innan árs frá uppkvaðningu úrslitadóms í refsímáli á hendur honum, eða ef slíkt mál hefir ekki verið höfðað eða til lykta leitt, innan árs frá því er rannsókn lauk eða mál féll niður. Ef lögráðamaður sökunauts hefir ekki getað höfðað málið innan tilskilins tíma eða sökunautur hefir andazt án þess að hafa höfðað mál áður en frestur var liðinn, má hæstaréttarstefnu taka út innan 3 mánaða frá því er ársfrestinum lauk.

VIII. KAFLI

Um sækjanda og verjanda.

62. gr.

Eftir frumpróf, enda játi sökunautur þá eigi afdráttarlaust sök sína og brot er einfalt, skal, ef ákveðið er að rannsókn skuli halda áfram, skipa verjanda:

a. Ef sökunautur eða lögráðamaður hans, ef hann er ólögráður, óskar þess:

1. Ef brot er svo vaxið, að refsidómur fyrir það mundi baka sökunaut missi þjóðfélagsréttinda, svo sem missi kjörgengis eða kosningarréttar, atvinnuréttinda o. s. frv.
2. Ef brot getur varðað hærri sektum en 1000 krónum, tveggja mánaða fangelsi, eða það hefir í för með sér upptöku eigna, er verulegum verðmætum nema, miðað við efnahag og ástæður sökunauts.

b. Án óskar sökunauts eða lögráðamanns hans:

1. Hvarvetna þess er vitnaleiðsla, matsgerð eða skoðunargerð skal fara fram eða staðfesta að sökunaut fjarstöddum. Þó má vika frá þessu, ef dómari telur hættu á því, að sönnunargögn þessi mundu glatast, ef beðið væri eftir skipun verjanda.
2. Ef dómari ákveður, að rannsókn skuli fara fram fyrir lokuðum dyrum.
3. Ef sökunautur er að áliti dómara sérstaklega sljór eða skilningslítill eða haldinn einhverjum þeim annmarka, er torveldi verulega skynjanir hans og það telst skipta máli um rannsókn málsins, svo sem málleysi, sjónleysi eða heyrnarleysi o. s. frv. Í málum samkv. 2. gr. getur dómari og skipað verjanda.

Dómari skal jafnan, þegar lögskytt er eða að hans áliti ástæða til að skipa sökunaut verjanda, vekja athygli hans á rétti hans í því efni, og veita honum þá kost á því að benda á einhvern þann mann, er lögum samkvæmt hefir rétt til að fara með það starf almennt og í því máli sérstaklega fyrir þeim dómi.

Nú vill sökunautur ekki, að honum verði verjandi skipaður, og skal það þá ekki gert, nema dómara þyki allt að einu sérstök ástæða til þess.

Nú eru fleiri menn en einn fyrir sökum hafðir, og skal þá sami vera verjandi þeirra allra (beggja), ef víst eða líklegt þykir, að hagsmunir þeirra rekist ekki á.

63. gr.

Þar sem verjandi er skipaður, skal og sækjanda skipa. Skal hann vera einhver slíkur maður, er heimilt sé að fara með það starf lögum þessum samkvæmt.

64. gr.

Í Reykjavík og annarstaðar, þar sem kostur er löggiltra málflutningsmanna, skal sækjandi og verjandi tekinn úr hópi þeirra. Þó getur dómari eftir ósk sökunauts skipað honum einhvern annan mann, er mæta má í málum annara manna, þar sem eigi eru löggiltir málflutningsmenn, ef hann telur hag sökunauts borgið í höndum slíks manns og engar sérstakar ástæður mæla því annars í gegn.

65. gr.

Dómari sá, er með aðalrannsókn máls fer, skipar sækjanda og verjanda í því máli. Nú skal vitnaleiðsla eða staðfesting mats- eða skoðunargerðar fara fram í öðru lögsagnarumdæmi, og skipar þá dómari þar sækjanda og verjanda til þess að vera við þær dómsathafnir, nema sækjandi og verjandi við aðalrannsóknina séu þar viðstaddir.

66. gr.

Ekki má skipa þann mann verjanda, sem hefir borið vitni eða verið mats- eða skoðunarmaður í því máli, eða þann, er vera mundi óhæfur dómari í því sökunaut

í óhag, eða þann, er riðinn kann að vera við málið eða hefir að öðru leyti hag eða óhag af úrslitum þess, né heldur þann, er skipun hans gerði dómara óhæfan til að fara með málið. Sækjanda skal og skipa þann einn, er öll skilyrði hefir til þess að rækja starfa sinn með samvizkusemi og helzt að lögum, og ekki má það heldur vera sá, er skipun hans gerði dómara óhæfan til að fara með málið.

67. gr.

Skýlt er bæði sækjanda og verjanda að vinna að því eftir föngum, að hið sanna komi fram, en sækjanda einkum, að það komi fram, hver valdur er að broti, og að nánari atvik í sambandi þar við komi í ljós, og verjanda að verja sökunaut við misskilningi og fátí og fá það í ljós leitt, er bendir til sýknu hans eða málsbóta. Sækjanda og verjanda er, tilkvöddum með hæfilegum fyrirvara eftir ákvörðun dómara, skýlt og rétt að vera við þinghöld málsins, sbr. þó 47. gr. Verjanda er, nema dómari sjái því eitthvað sérstakt til fyrirstöðu, rétt að tala við sökunaut undir fjögur augu, þótt hann sé í gæzlu eða varðhaldi, og ekki verður verjandi krafinn vitnisburðar fyrir dómi um það, er sökunautur kann að hafa trúað honum fyrir um afstöðu sína til brots þess eða brota þeirra, sem um er að tefla. Verjanda ber að hafa vakandi auga á því, að ekki sé á nokkurn hátt misfarið við sökunaut um varðhaldsvist hans eða gæzlu eða í rannsókn málsins.

Á sækjanda og verjanda hvílir þagnarskylda um þau atriði, er þeir hafa komizt að í starfi sínu og ekki eru almenningi þegar kunn.

68. gr.

Það er borgaraskylda hverjum heilum manni, eldri en 23 ára og yngri en 65 ára, að taka að sér starfa sækjanda og verjanda í opinberu máli. Þann, er dómari telur rækja starfann óviðunandi, getur hann leyst frá honum og skipað annan í staðinn. Sama er, ef sækjanda eða verjanda verða forföll, er að álit dómarans hindra þá frá því að inna starfið af hendi.

69. gr.

Dómara er skýlt að láta sækjanda og verjanda í té skjöl þau, er málið varða, eða eftirrit þeirra, að svo miklu leyti sem þau eru nauðsynleg til sóknar eða varnar þess, en skýlt er þeim að skila þeim aftur til dómarans, þegar starfi þeirra er lokið, ef þess er krafizt.

Þóknun sækjanda og verjanda skal ákveða í dómi í málinu, ef það lýkst með þeim hætti, nema viðkomandi hafi afsalað sér þóknun. Ef máli lýkur ekki með dómi, getur sækjandi og verjandi látið rannsóknardómara ákveða þóknun, og hver hana greiði, með úrskurði, er bóka skal í þingbók, og er sú ákvörðun bindandi og aðfararhæf sem dómur væri. Nú mæltir maður sem sækjandi eða verjandi samkvæmt 65. gr. við einstakt þinghald, og getur hann þá fengið ákvörðun dómara þess í lok þinghaldsins um þóknun sína, og hefir sú ákvörðun sömu þýðingu sem samsvarandi ákvörðun dómara aðalrannsóknar.

Þóknun sækjanda og verjanda greiðist sem annar sakarkostnaður.

70. gr.

Ef sækjandi eða verjandi torveldar rannsókn eða misbeitir stöðu sinni með öðrum hætti, eða rýfur þagnarskyldu sína samkvæmt 67. gr., varðar það refsingu eftir ákvæðum hegningarlaganna um afbrot í embætti og sýslan.

IX. KAFLI

Um sönnun og sönnunargögn.

71. gr.

Sönnunarbyrðin fyrir sekt sökunauts hvílir á ákærvaldinu. Sbr. 46. og 2. málsg. 50. gr. Dómari metur það eftir atvikum, hvaða þýðingu þær staðreyndir hafi, er eigi varða beinlínis þá staðreynd, er sanna skal, en leiða kann að mega af ályktun um þá staðreynd eða þær staðreyndir, svo sem návist sökunauts á vettvangi, merki á mönnum eða munum, verkfæri eða aðrir munir í vörzlum hans eða annara, efnahagur hans fyrir og eftir brotið, hegðun hans fyrir og síðar, uppeldi, menntunar-ástand, framkoma hans í rannsókn málsins o. s. frv.

72. gr.

Dómari metur það eftir því, sem atvik liggja til, hvert mark skuli á skýrslum sökunauts tekið.

73. gr.

Um vitnaskyldu fer samkvæmt 124. og 125. gr. laga um meðferð einkamála í héraði, með þeim afbrigðum, er hér segir:

1. Ef brýna nauðsyn ber til sökum samprófunar sökunauts og vitnis, getur dómari skyldað það til þess að mæta fyrir dómi í aðalrannsókn málsins, enda þótt það eigi lengri leið að fara til þingsstaðar en í 1. málsg. 124. gr. áðurnefndra laga segir, enda sé samgöngum milli heimilis vitnis og þingsstaðar svo hátt að sem þar segir, og verði eigi talið, að vitni biði vegna þingsóknar sinnar tilfinnanlegt tjón á atvinnu sinni, og að heilsufar og heimilishagir þess séu þingsókn þess ekki til fyrirstöðu. Skal dómari kynna sér þessi atriði, áður en hann ákveður að kalla vitnið fyrir dóm sinn, ef honum eru þau ekki áður kunn.
2. Undanþáguréttur samkvæmt 1. tölul. og upphafi 2. tölul. 125. gr. áðurnefndra laga tekur ekki til opinberra mála. Þó er hjónum, er saman búa, er þau eru krafín vitnishurðar, óskýlt að skýra frá því fyrir dómi, sem þau hafa sagt hvort öðru í trúnaði. Ekki er vitni heldur skylt að svara spurningu, ef svarið kynni að fela í sér játningu eða bendingu um það, að það hefði framið refsiverðan verknað.
3. Stefnufrest vitna má stytta allt að helmingi frá því, sem ákveðið er í einkamálum. Vitni má flytja með valdi fyrir dóm.

74. gr.

Ákvæði 3. og 4. tölul. 126. gr. laga um meðferð einkamála í héraði gilda ekki í opinberum málum, né heldur ákvæði 5. tölul. sömu greinar, enda verður vitneskja um þar greind atriði ekki notuð sem sönnunargagn til þess að koma fram ábyrgð á hendur ónafngreindum manni fyrir ritsmið hans.

75. gr.

Ákvæði 127.—135. gr. laga um meðferð einkamála í héraði skulu og taka til opinberra mála. Dómari leyfir sækjanda og verjanda að spyrja vitni með sama hætti sem aðilum eða umboðsmönnum þeirra í einkamálum. Vitni skal eigi látið vera við yfirheyrslu sökunauts, nema dómari telji sérstaka ástæðu til, fyrir en báðir hafa gefið skýrslu og samprófun þeirra fer fram. Dómari lætur vitni staðfesta skýrslu sína, ef ósamræmi er í verulegu atriði milli skýrslu sökunauts og vitnis eða milli vitnaskýrslna sin á milli.

76. gr.

Ákvæði 136.—144. gr. laga um meðferð einkamála í héraði gilda og um opinber mál, að því breyttu, að dómari lætur mat eða skoðun fara fram af sjálfsdáðum, að hann gerir sökunaut, sækjanda og verjanda viðvart um dómkvaðningu

mats- eða skoðunarmanna, að dómkvaðning fer fram, þótt enginn þeirra mæti, að dómara og sækjanda og verjanda ber að veita matsmönnum leiðbeiningar eftir föngum, að mat og skoðun getur farið fram, þótt sökunautur, sækjandi eða verjandi mæti ekki, að mats- eða skoðunargerð skal fá dómara í hendur, og að dómari ákveður um staðfestingu mats- og skoðunargerðar samkvæmt niðurlagsákvæði 75. gr.

Um líkskoðun og krufning líka fer eftir gildandi reglum.

Dómari getur ákveðið með dómsúrskurði skoðun á sökunaut, þar á meðal læknisrannsókn um sakhæfi hans, og öðrum mönnum til upplýsinga í opinberu máli, enda má beita valdi, ef nauðsyn krefur, til framkvæmdar slíkum úrskurði. En framkvæma skal skoðun svo, að þeim, er hlut á að máli, verði sem minnst mein, miski eða tjón af. Konur eða læknir skulu konur skoða, ef við verður komið. Nú þarf leitar í húsi til framkvæmdar mati eða skoðun, og skal þar um fara eftir 49. gr.

Skoðunargerðir dómara fara fram fyrir dómi, og má flytja dómþing eftir þörfum í því skyni.

77. gr.

Um skjöl í vörzlum sökunauts eða þriðjamanns fer eftir 49. gr.

Ákvæði 149., 150. og 151. gr., sbr. 152.—159. gr. laga um meðferð einkamála í héraði gilda og í opinberum málum svo sem við á. Rannsókn skjala fer fram fyrir dómi, eftir því sem við verður komið.

78. gr.

Eið aðilja má ekki leyfa í opinberum málum.

X. KAFLI

Um málshöfðun, stefnu og málsmeðferð.

79. gr.

Nú ákveður saksóknari málshöfðun, og skal hann þá senda dómara skriflega fyrirskipun þar um. Í henni skal, auk nafns og nægilegrar greiningar á sökunaut, taka fram, fyrir hvaða brot mál skuli höfð, og nefna brotið eða brotin því heiti, er þau hafa í lögum, eða skilgreina þau á annan hátt, svo að ekki verði um villzt. Ef um hlutdeild eða tilraun er að tefla, skal það og tekið fram. Svo skal og nefna þær lagagreinir, sem brotin varða eða kunna að varða við. Þá skal og greina þær kröfur, er gera beri, svo sem refsikröfu, skaðabótakröfu, kröfu um réttindamissi, eignaupptöku, kröfu um greiðslu sakarkostnaðar af hendi sökunauts eða sökunauta. Í málshöfðunarboði má ekki skírskota til framkominna sannana eða setja þar lögfræðilegar athugasemdir frammar en sagt hefir verið.

Ekki má dæma sökunaut fyrir aðrar athafnir en þær, sem í málshöfðunarboði greinir, né heldur dæma aðrar kröfur á hendur honum. Sbr. þó 81. gr.

Dómari getur ritað ákvörðun sína um stað og stund til þingfestingar málsins á málshöfðunarskipun og lætur síðan birta fyrir sökunaut, sækjanda og verjanda með venjulegum hætti eða fyrir dómi, ef því er að skipta.

80. gr.

Nú ákveður dómari málshöfðun af sjálfsdáðum, og getur hann þá, ef því er að skipta, bókað í þingbók þá ákvörðun, enda svari efni þeirrar bókonar að öllu til efnis málshöfðunarboðs samkvæmt 79. gr. Auk þess bókar dómari stað og stund til þingfestingar málsins. Bókunina les dómari því næst upp fyrir sökunaut og sækjanda og verjanda, ef þeir eru skipaðir og viðstaddir, en annars kostar þeirir hann þeim hana. Skytt er dómara að veita sökunaut, sækjanda og verjanda þegar eftirrit af bókun.

Nú er sú meðferð ekki höfð, sem í 1. málsg. segir, og gefur dómari þá út stefnu til sökunauts eða sökunauta, með því efni, sem í 79. gr. segir, og lætur birta hana

með venjulegum hætti fyrir þeim, er í 1. málsg. segir. Stefna má eigi heldur hafa að geyma skírskotun til framkominna sannana né lögfræðilegar athugasemdir fram-
ar en áður er mælt.

Bókun og stefna samkvæmt 1. og 2. málsg. markar heimild til dómsálagningar með sama hætti sem málshöfðunarskipun samkvæmt 79. gr.

81. gr.

Nú virðist saksóknara eða dómara, að brot, lagagreininir eða kröfur sé ekki nægi-
lega glögg tiltekið í málshöfðunarskipun, bókun eða stefnu, og getur þá hvor þeirra
sem vill aukið við eða leiðrétt með framhaldsskipun um málshöfðun, framhalds-
bókun eða framhaldsstefnu, er svo skal birta með þeim hætti, sem áður segir, svo
tímanlega að vörn verði við komið að því leyti. Dómsmálaráðherra getur með sama
hætti leiðrétt og aukið málshöfðunarskipun, er hann hefir ákveðið málshöfðun.

Stefnufrest má stytta í opinberum málum um allt að helmingi frá því, sem á-
kveðið er í einkamálum. Stefnu má birta sökunaut í varðhaldi eða á gæzlustað hans,
og miðast frestur þar við.

82. gr.

Þá er málshöfðun hefir verið ákveðin, nefnist sökunautur ákærði, og mál á
hendur honum nefnist þá: Ákærvaldið gegn N. N.

Ef skipun sækjanda eða verjanda hefir eigi þegar verið ákveðin í lok rannsókn-
ar, skal venjulega ganga frá þeim atriðum, þegar er mál er þingfest.

83. gr.

Verjanda skal skipa:

1. Ef sökunautur eða lögráðamaður hans óskar þess. Ef sökunautar eru tveir eða
fleiri, skal sami verjandi skipaður báðum eða öllum, nema hagsmunir þeirra
megi ekki saman fara eða einhver þeirra kjósi sér ákveðinn mann skipaðan,
er fullnægir skilyrðum til starfsins. Nú óska sumir sér skipaðan verjanda, en
aðrir ekki, og verður þeim þá ekki skipaður verjandi, sbr. þó 2. tölul. hér á
eftir. Þegar skýlaus játning liggur fyrir af hálfu sökunauts, eða aðrar ótvi-
ræðar sannanir fyrir broti hans, málið er einfalt og refsing hans virðist eftir
því, sem fyrir liggur, ekki munu fara fram úr 1000 króna sekt eða tveggja mán-
aða varðhaldi, þarf dómari þó ekki að skipa sökunaut verjanda.
2. Ef dómari telur annars sérstaka ástæðu til þess, svo sem ef eigi liggja fyrir
glöggar sannanir um sekt sökunauts eða mál er margbrotið eða vafasamt að
öðru leyti, eða ef um stórbrot er að tefla o. s. frv.
3. Ef ekki er mætt af hendi sökunauts forfallalaust, þegar mál er þingfest eða
síðar, og eigi stendur svo á sem í 2. tölul. 84. gr. segir.

Ef ekki er skipaður verjandi samkvæmt framanskráðu, getur sökunautur jafnan
falið ákveðnum manni, er skilyrði hefir til að gegna starfi verjanda, að bera fram
vörn, en eigi verður þóknun slíks verjanda talin til sakarkostnaðar.

Sækjanda skal eigi skipa:

1. Ef verjandi er ekki skipaður.
2. Ef sökunautur hefir skýlaust játað á sig brot, eða ef sökunautar eru tveir eða
fleiri, ef þeir hafa báðir eða allir kannast skýlaust við brot sitt eða brot
sín. Ef mál er margbrotið eða einhver önnur sérstök ástæða er fyrir hendi,
getur dómari þó skipað sækjanda.
3. Ef refsing sökunauts, og ef þeir eru tveir eða fleiri, þá beggja eða allra, virðist
ekki munu fara fram úr sektum eða varðhaldi. Niðurlagsákvæði 2. tölul. skal
þó einnig eiga hér við.

Sækjanda og verjanda skal venjulega skipa þá, er það starf hafa haft í aðal-
rannsókn málsins. Ef aðrir menn verða skipaðir, fer um kjör þeirra og skilyrði til
starfans samkvæmt 66., sbr. síðustu málsg. 62. gr., 63. og 64. gr.

84. gr.

Dómari getur þegar tekið mál til dóms í því þinghaldi, er í 1. málsg. 80. gr. segir, ef sökunautur eða enginn sökunauta, ef þeir eru tveir eða fleiri, óskar sér skipaðan verjanda eða óskar frests til varnar sér.

Nú hefir málshöfðunarskipun verið birt samkvæmt niðurlagi 79. gr. eða stefna gefin út og birt samkvæmt 2. málsg. 80. gr., og getur dómari þá þegar eftir þingfestingu máls og framlagningu skjala tekið mál til dóms:

1. Ef verjandi og sökunautur eða sökunautar óska ekki frests til að færa fram vörn.
2. Ef hvorki sökunautur né verjandi mæta, og dómari telur refsingu, eins og málið liggur fyrir, ekki geta farið fram úr 1000 kr. sekt eða 2 mán. varðhaldi.
3. Ef sókn, ef sækjandi hefir verið skipaður, og vörn er þá fram komin, og viðkomendur óska eigi að færa fram frekari sókn og vörn eða dómari sér þess enga þörf.

85. gr.

Nú verður ekki svo með farið sem í 84. gr. segir, og skal þá, eftir að dómari hefir þingfest mál og lagt fram eftirrit af rannsókn málsins og önnur skjöl, svo með fara sem hér segir:

1. Ef skipaður hefir verið sækjandi og verjandi og þeir mæta, þá skal dómari fyrst ákveða, hvort mál skuli munnlega flutt eða skriflega. Mál skulu munnlega flutt, nema þau séu sérstaklega margbrotin og sé skriflegs málflutnings óskað eða dómari telji hann verulega hentugri. Nú skal mál munnlega flytja, og fær dómari þá sækjanda og verjanda sitt eintakið hvorum af skjölum málsins og ákveður stað og stund til málflutnings. Skal sækjandi og verjandi koma fyrir dóm á tilteknum stað og stundu. Sækjandi og verjandi mega tvisvar tala, ef þeir vilja, enda er sökunaut rétt að taka til máls einu sinni að þeirra ræðum loknum. Er málflutningi þá lokið, og skal taka mál til dóms. Um munnlegan málflutning fer annars eftir 112. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.

Nú er mál skriflega flutt, og afhendir dómari þá sækjanda skjöl málsins og veitir honum hæfilegan frest til sóknar og ákveður stað og stund til næsta þinghalds. Þá leggur sækjandi fram sókn sína, en verjandi fær málsskjölin léð og hæfilegan frest til varnar. Í næsta þinghaldi leggur verjandi fram vörn sína, og getur dómari veitt þeim enn hvorum um sig frest til framhaldssóknar og framhaldsvarnar einu sinni, en að því loknu verður mál tekið til dóms.

2. Ef sækjandi er ekki skipaður, skal mál jafnan skriflega flutt. Eftir þingfestingu máls og framlagning skjala fær verjandi eða sökunautur frest til varnar, er hann leggur fram í næsta þinghaldi, en að því loknu verður mál tekið til dóms. Skipuðum verjanda skal lána málsskjölin, en sökunaut sjálfum eða kjörnum verjanda því aðeins, að dómari telji það hættulaust, enda eigi þeir, ef og að því leyti sem málsskjölin verða ekki fengin þeim í hendur, kost á að nota þau með umsjá dómarans.

86. gr.

Ef sækjanda eða verjanda eða sökunaut, ef hann ver sig sjálfur, verða forföll, skal máli fresta hæfilegan tíma, og gerir dómari þeim viðvart um næsta þinghald.

Ef sækjandi mætir ekki forfallalaust að fresti samkvæmt 1. málsg. liðnum, en verjandi eða sökunautur mætir, verður mál jafnan skriflega varið samkvæmt 85. gr. Ef verjandi eða sökunautur, er ver sig sjálfur, mæta ekki forfallalaust að fresti liðnum, verður mál þegar tekið til dóms, nema dómara þyki sérstök ástæða til að fresta máli, svo að vörn megi koma fram.

Ef forföll eru sönnuð áður en mál er dæmt, getur dómari þó tekið það upp af nýju og leyft vörn í málinu.

87. gr.

Dómari getur bæði af sjálfsdáðum og að tilhlutun sækjanda, verjanda eða sökunauts, og bæði fyrir og eftir að mál hefir verið tekið til dóms, tekið af nýju upp rannsókn um einstök atriði, og fer um hana eftir VI. kafla laga þessara. En jafnan skal viðkomendum veittur kostur á að kynna sér árangur slíkrar rannsóknar. Ef rannsókn hefir fram farið að málflutningi loknum, ákveður dómari, hvort málflutningur skuli tekinn upp aftur vegna þess, er fram hefir komið í rannsókninni.

88. gr.

Opinber mál skulu rekin með þeim hraða, sem unnt er. Sækjandi, verjandi eða sökunautur hafa ekki forræði um gang málsins, né heldur er dómari bundinn við málflutningsyfirlýsingar þeirra eða kröfur, nema þær séu borgararéttar eðlis. Ekki skiptir það máli, hvenær málflutningsyfirlýsingar eða kröfur koma fram í flutningi opinbers máls.

XI. KAFLI

Um sakarkostnað.

89. gr.

Til sakarkostnaðar í opinberum málum telst:

1. Ferðakostnaður dómara og sækjanda og skipaðs verjanda, ef því er að skipta, enda skal greiða þeim óhjákvæmilegan kostnað af ferðalagi vegna rannsóknar og meðferðar málsins.
2. Þóknun sækjanda og skipaðs verjanda.
3. Þóknun fyrir aðstoð vegna málsins, svo sem skjálþýðingar, dómtúlkun, afnot muna annara manna o. s. frv.
4. Gæzlu-, varðhalds- og flutningskostnaður sökunauts, þar til framkvæmd refsingar hefst samkvæmt ákvæðum dómsins.
5. Þóknun til vitna, mats- og skoðunarmanna.
6. Þingvotta- og birtingargjöld.
7. Kostnaður af kyrrsetningu samkvæmt 94. gr. og fullnustu dóms með aðför.
8. Annar óhjákvæmilegur kostnaður.

Réttargjöld, gjald fyrir eftirrit beinlínis í þágu málsins, stimplun dómsgerða eða staðfestingu skal eigi greiða.

90. gr.

Nú er sökunautur sýkn dæmdur af refsikröfum, af hvaða ástæðu sem er, eða refsímál gegn honum fellur niður án þess að svo sé ástatt sem í 22. gr. segir, og skal þá einnig sýkna hann af málskostnaðarkröfu. Þó skal dæma greiðslu sakarkostnaðar á hendur sökunaut að einhverju leyti eða öllu, ef hann hefir orðið kostnaðar valdur með visvitandi eða stórkostlega ólögmætu framferði í rannsókn máls eða í sambandi við hana.

Nú eru tveir menn eða fleiri hafðir fyrir sökum, og eru sumir sýknaðir og sumir sakfelldir, og skal þá frá draga þann hluta kostnaðar, er telja má aðeins koma hinum sýknaða eða sýknuðu við, nema telja megí hinn dómfellda, eða hina dómfelldu, einnig beinlínis valdan að honum. Ef slíkur frádráttur verður ekki gerður nákvæmlega, metur dómari það, í hvaða hlutföllum hinn sakfelldi skuli bera sakarkostnað á móti ríkissjóði.

91. gr.

Nú er sökunautur sakfelldur fyrir það brot eða þau brot, sem honum er sök á gefin, og skal þá dæma greiðslu sakarkostnaðar á hendur honum.

Nú er sökunautur sakfelldur fyrir sum þau brot, er honum er sök á gefin, en sýkn dæmdur af öðrum, og getur dómari þá ákveðið, að hann skuli greiða nokk-

urn hluta kostnaðar, en að hinn hlutinn skuli greiddur úr ríkissjóði, með þeim hætti, er í 90. gr. segir.

Kostnað, sem sækjandi eða verjandi eða lögreglumenn eru valdir að vegna vanrækslu eða skeytingarleysis í starfi sínu, skal ekki dæma sökunaut til að greiða. Getur dómari ákveðið í dómi refsímálsins eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skyldu þeirra til að greiða slíkan kostnað, en veita skal hann þeim áður kost á að láta uppi álit sitt.

92. gr.

Nú eru tveir menn eða fleiri sóttir til refsingar í sama máli og sekir dæmdir, og skal þá hvorum (hverjum) þeirra gert að greiða gæzlu- eða varðhaldskostnað sinn og þóknun til skipaðs verjanda síns einum sér, ef hann hefir fengið sér skipaðan annan verjanda en hinn eða hinir. Ef sumir hinna sakfelldu eru saman um verjanda, en þó ekki allir, þá skal dæma þá in solidum til að greiða þóknun verjanda síns.

Nú hafa sökunautar allir eða báðir tekið þátt í broti með vitund og vilja hvor (hver) annars og eru dæmdir til refsingar fyrir það í sama máli, og skal þá venjulega dæma þá til að greiða sakarkostnað in solidum (sbr. þó 1. málsg.). Ef samband þeirra einhverra eða allra um brot hefir ekki verið slíkt, skiptir dómari sakarkostnaði milli þeirra í þeim hlutföllum, er honum þykir sanngjarnt vera.

93. gr.

Í dómi og úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skal almennt kveða á um skyldu sökunauts til að greiða sakarkostnað, án ákvörðunar upphæðar.

Dómari gerir heildarreikning yfir sakarkostnað og sendir hann, ásamt fylgiskjölum, til dómsmálaráðuneytisins, er úrskurðar reikninginn og greiðir dómara það, sem hann kann að hafa lagt út eða greiða á síðar. Refsidómur, ásamt úrskurðum reikningi, verður þá lögleg heimild til aðfarar í fé sökunauts eða sökunauta.

94. gr.

Til tryggingar greiðslu sakarkostnaðar og skaðabóta eða til undirbúnings eignartöku, ef því er að skipta, skal dómari, ef hann hefir jafnframt fúgetavald, kyrrsetja eða láta fúgeta annars kyrrsetja eignir sökunauts eða sökunauta, ef hættu má telja á því, að þeim verði ella undan skotið eða að þær glatist eða rýrni að mun, svo að ekki verði nægilegt til greiðslu sakarkostnaðar eða bóta á sínum tíma, og fer það eftir álitum dómara, hversu mikið skuli kyrrsetja. Um framkvæmd og þýðingu kyrrsetningar fer sem um kyrrsetningu fjármuna almennt, en þó með þeim afbrigðum, er hér segir:

1. Tryggingu þarf enga að setja.
2. Ábyrgð á kyrrsetningu þessari fer eftir almennum skaðabótareglum.
3. Mál til réttlætningar kyrrsetningu þarf ekki að höfða.

Dómari kveður á um varðveislu kyrrsettra muna og sér um, að þær ráðstafanir verði gerðar, er með þarf að lögum til verndar kyrrsetningu. Eigi skal stimpilgjald eða þinglýsingar greiða fyrir þessar ráðstafanir.

Kyrrsetning fellur niður jafnskjótt sem sökunautur hefir verið sýknaður með úrslitadómi eða úrskurði af greiðslu sakarkostnaðar og skaðabóta, eða málsókn hefir verið undan felld eða látin niður falla og eigi koma ákvæði 22. gr. til greina, og á hann þá heimtingu á því, að honum verði, honum að kostnaðarlausu, fengin umráð yfir hinum kyrrsettu verðmætum og úr gildi felldar þær ráðstafanir aðrar, sem gerðar kunna að hafa verið til verndar kyrrsetningunni. Ef sökunautur hefir greitt sakarkostnað eða dæmdar skaðabætur, á hann og heimtingu til hins sama, en greiða verður hann þá kostnað þar af.

XII. KAFLI

Um skaðabætur.

95. gr.

Nú kemur það í ljós í rannsókn opinbers máls, að einhver hefir beðið fjártjón eða annað tjón, er bæta skal að lögum, vegna brots eða brota, og skal dómari þá, ef þess er kostur án verulegra tafa á málinu, veita aðilja kost á að koma kröfu sinni um bætur fyrir dóm. Skal aðili gera kröfu fyrir dómi eða umboðsmaður hans. Sökunaut skal og veita kost á að láta uppi álit sitt um skaðabótakröfu. Ef hann samþykkir kröfu, þá skal kveða á um hana í refsidómi í málinu. Ef sökunautur samþykkir ekki kröfu, en þó má telja, að hann skuli bætur greiða, getur dómari eftir kröfu aðila látið dómkvadda menn meta bætur áður en mál er tekið til dóms, en annars kostar metur hann bætur sjálfur.

96. gr.

Nú er sökunautur sýkn dæmdur af refsikröfu eða ekki eru fram komnar nægilegar upplýsingar um skaðabótakröfu, og verður þá ekki lagður dómur á hana í því máli. Æðri dómur getur þó, ef bætur hafa verið dæmdar í héraði, dæmt skaðabótakröfu, þótt hann sýkni af refsikröfu.

97. gr.

Ef dómi í opinberu máli, þar sem skaðabótakrafa hefir verið dæmd að efni til, er skotið til æðra dóms, skal þar og taka skaðabótakröfu til meðferðar, ef annaðhvort sökunautur eða sá, er tjón beið, æskja þess af dómara eða saksóknara áður en máli er áfrýjað, enda er þá bæði sækjanda og verjanda skylt að sækja og verja það atriði fyrir æðra dómi sem önnur sakaratriði.

98. gr.

Ákvæði dóms í refsimáli um skaðabótakröfu að efni til getur bæði sökunautur og sá, er tjón telst hafa beðið, áfrýjað sérstaklega til æðra dóms eftir ákvæðum laga um áfrýjun einkamála, ef það ákvæði dómsins hefir ekki verið borið undir æðra dóm ásamt öðrum atriðum hans, eða aðilar hafa fallið frá kröfu sinni þar um.

99. gr.

Rannsókn og ákvörðun um skaðabætur má aldrei verða til þess að tefja að nokkru verulegu leyti rannsókn eða meðferð opinbers máls fyrir dómi. Ef svo reynist, skal skaðabótakröfu ekki sinnt í opinberu máli.

Nú hrökkva eignir sökunauts eigi til greiðslu málskostnaðar og skaðabóta, og skal þá skerða hvora kröfu að rétttri tiltölu.

XIII. KAFLI

Um sektir.

100. gr.

Ef sækjandi eða verjandi, hvort sem hann er skipaður eða ekki, gerir sig sekun í vanrækslu eða skeytingarleysi í starfa sínum, getur dómari dæmt honum sekt á hendur, frá 20—200 krónur, í dómi eða úrskurði, eftir því sem á stendur.

101. gr.

Sömu sektum, er ákveða má samkvæmt 100. gr., skal sá sæta, er viðhefir ósæmileg ummæli, skrifleg eða munnleg, fyrir dómi um dómara eða aðra, eða kemur að öðru leyti hneykslanlega eða ósæmilega fram fyrir dómi.

102. gr.

Sá skal sæta sektum eða varðhaldi, sem brýtur bann dómara samkvæmt 2. mgr. 18. gr., eða í ræðu eða riti gefur visvitandi eða gálauslega ranga eða villandi skýrslu í verulegum atriðum eða óþarflega særandi um opinbert mál eða rannsókn þess, meðan því máli er ekki að fullu lokið, eða tálmar eða reynir að tálma á ólögmatan hátt rannsókn slíks máls.

Ef sækjandi eða verjandi brýtur ákvæði 1. málsg. og brot þeirra þykja eigi varða nema sektum, enda liggi fullar upplýsingar fyrir um það, má svo með fara, sem í 100. gr. segir.

Mál út af þessum brotum fara annars sem opinber mál almennt.

103. gr.

Ef brot þau, er í 100., 101. og 2. málsg. 102. gr. segir, varða þyngri refsingu að lögum en þar segir, skal sækja þá sök í almennu opinberu máli.

104. gr.

Sektir samkvæmt 100.—102. gr. renna í rikissjóð.

Kæra má sérstaklega refsíákvæði samkvæmt 100., 101. og 2. málsg. 102. gr., en ella fer um áfrýjun eftir 97. gr.

XIV. KAFLI

Um dóma og úrskurði.

105. gr.

Úrskurði, er kveða þarf upp í sambandi við rannsókn eða flutning opinbers máls, skal kveða upp svo fljótt sem unnt er eftir að atriði er tekið til úrskurðar. Úrskurðir skulu vera byggðir á forsendum og nægilega skýrir og glöggir.

106. gr.

Ákvæði 191. og 192. gr. laga um meðferð einkamála í héraði skulu og taka til opinberra mála.

107. gr.

Dómar í opinberum málum skulu vera glöggir og skýrir svo sem kostur er á. Ekki má skirskota til sannana eða atvika, er síðar kunna að koma fram.

Í dómi skal greina nafn, stöðu og heimili sökunauts, svo að ekki verði um villzt, númer málsins, þing, stað og stund, er dómur er upp kveðinn, hvenær mál var tekið til dóms, nafn dómands eða nöfn, ef fleiri eru en einn, málsatvik og málsástæður þær, er máli þykja skipta, hugleiðingar dómara um niðurstöðu, skilorð, ef skilorðsbundið er dæmt, réttarfarssektir, ef því er að skipta, um skaðabótakröfu, sakarkostnað og annað, er máli kann að skipta. Niðurstöðu dóms skal síðan saman draga í niðurlag hans, eins og tízka hefir verið, að því leyti sem honum á að fullnægja með aðför, og svo ef sökunautur er alsýknaður.

Dómi eða úrskurði má fullnægja með aðför eftir efni sinu, enda þótt eigi sé sett í þá aðfararákvæði sérstaklega.

Ef sektir eru dæmdar eða úrskurðaðar, skal ákveða í dómi eða úrskurði vararefsingu lögum samkvæmt tiltekinn tíma, er sökunautur skuli þola, ef sektin greiðist ekki innan ákveðins tíma frá birtingu eða uppsögn dóms eða úrskurðar, sbr. 3. málsg. 108. gr.

Ákvæði um aðfararfrest skal annars ekki setja í dóma eða úrskurði í opinberum málum, hvorki um refsingu né annað.

108. gr.

Dómari tilkynnir sökunaut eða verjanda hans, ef þess er kostur, hvar og hvenær dómur eða úrskurður, ef með þarf og það á við, verði kveðinn upp, og með þeim fyrirvara, er honum þykir hlýða.

Niðurlag dóms eða úrskurðar skal lesa upp í dómi í heyranda hljóði. Eftirrit af dómi eða úrskurði skal veita sækjanda og verjanda eða sökunaut svo fljótt sem unnt er, ef þess er krafist.

Ef sökunautur er viðstaddur uppsögu dóms eða úrskurðar, þarf ekki að birta honum dóm eða úrskurð. Ella skal birting dóms fram fara með venjulegum hætti, og úrskurðar, er það á við.

Ef sökunautur er við dómsuppsögn eða úrskurðar staddur, telst frestur samkvæmt 4. málsg. 107. gr. frá uppsögudegi, en ella frá birtingardegi.

Dómari gerir nauðsynlegar ráðstafanir til birtingar dóma og úrskurða.

Geta skal þess í þingbók, hvort sökunautur hafi verið viðstaddur uppsögu dóms eða úrskurðar. Í eftirriti af dómsathöfnum þessum skal þess og geta.

109. gr.

Dómur er bindandi um úrslit sakarefnis fyrir sökunaut og handhafa ríkisvaldsins, svo og um réttarfarssektir og skaðabótaákvæði hans milli sökunauts og skaðabótakrefjanda.

Ákvæði 2. málsg. 195. og 196. gr. laga um meðferð einkamála í héraði gilda og um opinber mál.

110. gr.

Refsiákvæðum, ákvæði um eignatöku, málskostnað eða skaðabætur í dómi í opinberu máli eða úrskurði má ekki fullnægja með aðför fyrir en afráðið er, að því verði ekki skotið til æðra dóms, en þá má því þegar fullnægja, nema sekt skuli greiða og greiðslufrestur hennar sé ekki liðinn.

XV. KAFLI

Um málskot.

111. gr.

Ekki verður skotið til æðra dóms:

1. Úrskurði dómara um, að hann skuli vikja sæti.
2. Ákvörðun um, að meðdómendur skuli til kvaddir (sbr. 7. gr.).
3. Úrskurði um það, að meðdómanda skorti dómaraskilyrði (sbr. 12. gr.).
4. Ákvörðun um, að rannsókn eða meðferð máls skuli fara fram fyrir luktum dýrum (sbr. 18. gr.).
5. Úrskurði um handtöku (sbr. upphaf 36. gr.).
6. Úrskurði um leit, kyrrsetningu og rannsókn skjala og bréfa sökunauts (sbr. 37. gr.).
7. Ákvörðun um skyldu manna til aðstoðar og um að láta í té muni í þarfir opinbers máls (sbr. 39. gr.).
8. Ákvörðun um útilokun frá þinghaldi samkvæmt 47. gr.
9. Ákvörðun um útilokun frá skoðun skjala samkvæmt 48. gr.
10. Ákvörðun um, að sækjanda og verjanda skuli skipa (sbr. 62., 64., 65. og 83. gr.).
11. Ákvörðun um að synja eða leyfa verjanda viðtal við sökunaut (67. gr.).
12. Ákvörðun um að veita frest.
13. Ákvörðun um skriflegan eða munnlegan málflutning (85. gr.).
14. Ákvörðun um endurupptöku rannsóknar eða málsmeðferðar (87. sbr. niðurlag 2. málsg. 86. gr.).

112. gr.

Þessum ákvörðunum dómara verður einungis skotið til æðra dóms með kæru:

1. Úrskurði, þar sem dómari neitar að vikja sæti.
2. Synjun á kvaðningu meðdómenda (sbr. 7. gr.).
3. Úrskurði, þar sem synjað er kröfu um, að meðdómendur viki vegna skorts á dómarskilyrðum (sbr. 12. gr.).
4. Úrskurði um varðhald og aðra gæzlu á sökunaut og tryggingu samkvæmt 56. gr.
5. Synjun um að skipa sækjanda eða verjanda (sbr. 62., 64., 65. og 83. gr.) og ákvörðun um það, hvern skuli skipa.
6. Ákvörðun um þóknun samkvæmt 65. gr. 2. málslíð.
7. Úrskurði um vitnaskyldu, vitnaheimild, þóknun vitnis, viðurlög við brotum á vitnaskyldu og önnur atriði, er vitni varða.
8. Úrskurði um samskonar efni um mats- og skoðunarmenn.
9. Ákvörðun dómara samkvæmt 3. málsg. 76. gr.
10. Úrskurði samkvæmt 2. málsg. 77. gr.
11. Úrskurði, þar sem synjað er um frest eða rannsókn um einstök atriði eða endurupptöku málflutnings eftir 87. gr.
12. Ákvörðun um dómtöku máls eftir 2. málsg. 2. tölul. 84. gr. og 2. málsg. 86. gr.
13. Ákvörðun um önnur efni, er varða rannsókn máls eða meðferð fyrir dómtöku þess og líkt stendur á um.

Kæra samkvæmt 4. og 6. tölul. greinar þessarar frestar ekki framkvæmdum í máli. Kæra samkvæmt 7. og 8. tölul. frestar eigi heldur framkvæmdum, ef hún varðar þóknun vitna eða mats- og skoðunarmanna. Sama er um kæru samkvæmt 9. tölul., ef hún varðar rannsókn á sökunaut sjálfum eða ef telja má, að rannsókn komi eigi að nægilegu gagni, nema hún sé þegar framkvæmd.

Þegar öðruvísi stendur á, frestar kæra samkvæmt þessari grein þeim framkvæmdum í rannsókn opinbers máls og meðferð, er fara mundu í bága við niðurstöðu æðra dóms, ef hún yrði andstæð hinni kærðu dómsathöfn, nema slík framkvæmd verði talin brýnt nauðsynleg til þess að rannsókn málsins nái tilgangi sínum, enda verður ákvörðun dómara um það efni eigi haggð. Þetta gildir þó ekki um vitnaheimild eða vitnaskyldu, né um samsvarandi skyldu matsmanna eða skoðunarmanna.

113. gr.

Aðild kæru á hver sá, er ákvörðun dómara varðar hagsmuni hans beinlinis, og þar að auki saksóknari, ef ákvörðun varðar rannsókn málsins.

114. gr.

Þar sem kæra frestar framkvæmdum, skal dómari, eftir því sem unnt er, ganga þegar úr skugga um það, hvort kært verði.

Kærandi skal lýsa kæru sinni innan sólarhrings frá því, er honum var birt ákvörðun sú, er hann vill kæra, bréflega til dómara eða með bókun í þingbók, og gera kröfur sínar, ásamt þeim athugasemdum, er honum þykir hlýða, enda mega ný gögn og ný málsvæðing koma fyrir æðra dóm. Jafnskjótt sem kæru hefir verið lýst, skal dómari gera eftirrit af því, er kærumálið varðar. Sendir hann þegar æðra dómi eitt eintak þar af með athugasemdum sínum, ef hann vill, en sökunaut eða verjanda hans eitt eintak, svo og þeim öðrum, er kærán varðar (sækjanda, vitni o. s. frv.). Innan 3 sólarhringa eftir móttöku skjalanna getur æðri dómur lagt dóm á kærumálið, enda getur hver aðilja sent honum athugasemdir sínar á þeim fresti.

Athugasemdir, er síðar koma, skal þó taka til greina, ef þær koma áður en dómur er upp kveðinn.

Ef kæra frestar framkvæmdum rannsóknar eða málsmeðferðar, skal æðri dómur hafa lokið dómsorði á kærumál innan 10 daga frá móttöku skjalanna, nema mál sé sérstaklega margbrotið eða dómurinn telji óhjákvæmilegt, að nýrra gagna sé

aflað. Leggur hann þá með úrskurði fyrir héraðsdómara að afla þeirra. Að þeim fengnum, fer um dómsuppsögu sem áður segir.

Aldrei má dómsuppsaga dragast lengur en 2 vikur eftir að skjöl öll, þar á meðal nýjar upplýsingar, hafa til æðra dóms komið, hvort sem kæra frestar framkvæmdum eða ekki.

Sekta skal kæranda um 40—400 kr. til ríkissjóðs fyrir algerlega tilefnislausa kæru.

115. gr.

Án kröfu sökunauts er skylt að áfrýja dómi, ef refsing sú, sem honum er dæmd og eigi er um refsingu fyrir ítrekað brot að ræða, nemur 2 ára refsivist eða meira.

Eftir kröfu sökunauts er skylt að áfrýja dómi, ef refsing sú, sem honum er dæmd, nemur yfir 500 króna sekt, eins mánaðar refsivist eða ef dómurinn sviptir hann réttindum eða réttindamissi leiðir af sakfellingu hans, eða eignarupp-taka er ákveðin hjá honum, er nemur 500 króna virði eða meira.

Skylt er ríkisvaldinu og að áfrýja dómi í opinberu máli, þótt ekki sé svo ástatt sem í 1. eða 2. málsg. segir, ef sérstök ástæða er til, svo sem ef það telur mann ranglega sýknaðan eða ranglega sakfelldan, verulega of háa eða of lága refsingu, ef það hefir almenna þýðingu að fá skorið úr máli með dómi æðri réttar eða vafa-atríði þykja annars vera í máli, hvort sem þau varða staðreyndir eða notkun réttar-ákvæða.

Ákvæði dóms um skaðabótakröfu að efni til má og áfrýja sérstaklega eftir einka-málareglum. Málskostnaðarákvæði má kæra innan viku og að öðru samkv. 114. gr. sérstaklega, ef refsí- eða sýknuákvæði dóms er ekki áfrýjað.

116. gr.

Ef áfrýja skal samkvæmt 115. gr. 1. málsg., skal dómari gefa út dómsgerðir svo fljótt sem unnt er og rita á þær fyrirkall til sökunauts þess efnis, að málinu sé samkvæmt áðurnefndri lagagrein stefnt til hæstaréttar, að það verði þar tekið fyrir meðal hinna fyrstu mála, og að sökunautur megi ekki vænta frekara fyrirkalls. Síðan lætur dómari stefnuvotta birta fyrirkallið og að því loknu sendir hann dóms-gerðir þegar til saksóknara.

Ef áfrýja skal samkvæmt 2. málsg. 115. greinar, þá skal dómari krefja söku-naut yfirlýsingar um áfrýjun við dómsuppsögu, ef hann er við hana staddur, en ella skulu stefnuvottar gera það eftir fyrirlagi dómara, þegar þeir birta sökunaut dóminn. Nú kveðst sökunautur una við dóminn, svo og ef sýknudómur er, og af-greiðir dómari þá dómsgerðir til saksóknara svo fljótt sem unnt er.

Ef sökunautur óskar áfrýjunar innan 2 vikna frá því, er hann var krafinn yfir-lýsingar þar um, þá skal svo með fara sem í 1. málsg. segir.

Nú gefur sökunautur enga yfirlýsingu innan áðurnefnds tíma, og afgreiðir dómari þá þegar dómsgerðir til saksóknara.

Nú er skylt að áfrýja án kröfu eða eftir kröfu sumra sökunauta, er sakfelldir hafa verið í sama dómi, en ekki sumra, og skal dómari þá afgreiða dómsgerðir sam-kvæmt 1. sbr. 2. og 4. málsg.

117. gr.

Þegar saksóknari hefir fengið dómsgerðir og dómari hefir gert ráðstafanir til áfrýjunar fyrir sökunaut eða alla sökunauta, sendir saksóknari þær til hæstaréttar. Skipar þá forseti dómsins verjanda eða verjendur með áritun á dómsgerðirnar og sendir þær síðan aftur saksóknara.

Nú hefir dómari ekki gert framannefndar ráðstafanir um sökunaut eða alla sökunauta, og kveður saksóknari þá á um áfrýjun. Ritar hann þá fyrirkall á dóms-gerðirnar til sökunauts eða sökunauta, er ekki hefir verið áfrýjað fyrir, um það, að málinu sé skotið til hæstaréttar samkv. 3. málsg. 115. gr., enda skal fyrirkallið vera að öðru leyti sama efnis sem fyrirkall dómara. Sendir saksóknari síðan fyrir-

kallið til dómara, er svo lætur stefnuvotta birta það. Að því loknu sendir dómari dómsgerðirnar aftur til saksóknara, sem síðan fer með málið eins og í 1. málsg. segir.

Nú hefir sökunautur, sem krafizt gat áfrýjunar, en hefir ekki gert þá kröfu samkvæmt 3. málsg. 116. gr., snúið sér til saksóknara með ósk um áfrýjun áður en fullnustugerð dóms er byrjuð, og skal þá saksóknari, ef hann hefir ekki þegar gert ráðstafanir til áfrýjunar, gera það, sem nauðsynlegt er í því efni samkvæmt 2. málsg. greinar þessarar. Slík beiðni frestar fullnustugerð dóms, ef vottorð saksóknara þar um er lagt fyrir þá, er fullnustugerð annast.

Nú kemur sökunautur með beiðni samkvæmt næstu málsgrein hér á undan til saksóknara eftir að fullnustugerð dóms er byrjuð, og getur dómsmálaráðherra þá einn, að fengnum tillögum saksóknara, veitt leyfi til áfrýjunar og stöðvað fullnustugerð, ef þess er kostur.

118. gr.

Ákvörðun um áfrýjun samkvæmt 116. gr., sbr. 117. gr., frestar fullnustu refsingar, eignartökuákvæðis og málskostnaðar, svo og skaðabótaákvæðis, ef skaðabótaskylda og upphæð bóta hefir ekki verið skilyrðislaust samþykkt, enda sé skaðabótaákvæði eigi berum orðum áfrýjað í sambandi við áfrýjun annara ákvæða dómsins eða sérstaklega. Framkvæmd ákvæða dóms um missi réttinda eða verkunum refsíðs í þá átt frestar áfrýjun, nema réttindasviptingin verði talin ákveðin beinlínis til verndar lífi, heilsu eða eignum einstakra manna eða almennings. Setur dómari þá ákvæði þar um í dóm sinn.

119. gr.

Saksóknari sækir öll opinber mál án sérstaks endurgjalds fyrir hæstarétti, og hvíla að því leyti sömu skyldur á honum sem á sækjanda fyrir þeim dómi hafa hvílt eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

Nú verður að skipa saksóknara samkvæmt 3. málsg. 20. gr., og ákveður þá hæstiréttur honum þóknun fyrir sókn málsins.

120. gr.

Opinberum málum skal hraða fyrir hæstarétti eftir föngum. Forseti ákveður þingfestingu þeirra, og skal saksóknara og verjanda tilkynnt hún með viku fyrirvara.

Ný gögn, málsástæður og kröfur má leggja leyfislaust fyrir hæstarétt.

121. gr.

Saksóknara og verjanda fyrir hæstarétti er skylt að benda á galla, er vera kunna á rannsókn og meðferð opinbers máls. Þeim er og skylt að hraða máli eftir föngum. Um málflutning fyrir hæstarétti fer annars eftir þeim reglum, sem hingað til hefir verið fylgt.

122. gr.

Nú koma fram tilmæli frá saksóknara eða verjanda fyrir hæstarétti um frestun málflutnings og úrskurð, þar sem lagt verði fyrir héraðsdómara að afla upplýsinga um tiltekið atriði, og getur dómurinn þá stöðvað málflutninginn og kveðið upp úrskurð um það, hvort tilmælin skuli taka til greina eða ekki.

Annars getur hæstiréttur frestað málflutningi af sjálfsdáðum og skyldað héraðsdómara til að afla nýrra upplýsinga, bæði áður en málflutningur hefst og eftir að hann er byrjaður.

Úrskurð samkvæmt 1. og 2. málsg. sendir forseti hæstaréttar saksóknara og verjanda. Saksóknara ber að senda hann þegar til viðkomandi héraðsdómara, er afla skal upplýsinganna svo fljótt sem unnt er og senda eftirrit af því, er fram hefir komið, tafarlaust til saksóknara.

Einnig er bæði saksóknara og verjanda rétt að hlutast til um það, að héraðsdómari leiti nýrra upplýsinga um tiltekin atriði, og sendir þá héraðsdómari eftirrit af því, er fram hefir komið, til saksóknara og verjanda, ef hann hefir krafizt upplýsinga.

123. gr.

Nú eru þeir gallar á málatilbúnaði fyrir hæstarétti, svo sem vöntun á birtingu fyrirkalls, að ekki þykir fært að leggja dóm á málið að efni til, og verður því þá vísað frá dómi. Ef kenna má héraðsdómara um galla, getur hæstiréttur dæmt hann í frávisunardómi eða fullnaðardómi í málinu til að greiða kostnað af árangurslausri áfrýjun, enda þótt honum hafi ekki verið stefnt í því skyni.

124. gr.

Nú eru þeir gallar á rannsókn eða meðferð opinbers máls fyrir dómi í héraði, að þeir kunni að hafa haft veruleg áhrif á málsúrslit þar, svo sem ef sökunaut hefir ekki verið veittur kostur á að gefa skýrslu um sakaratriðin eða að verja sig fyrir dómi, eða rannsókn vantar um þau atriði, er sekt eða sýkna veltur á, og getur hæstiréttur þá ómerkt dóm og málsmeðferð og vísað máli heim í hérað til löglegrar rannsóknar og dómsálagningar af nýju. Þá má og skylda héraðsdómara til að greiða kostnað af árangurslausri áfrýjun samkvæmt 123. gr.

125. gr.

Í dómi opinbers máls getur hæstiréttur dæmt héraðsdómara sekt á hendur, 40—400 krónur, til ríkissjóðs fyrir drátt á opinberum málum og önnur glöp í rannsókn þeirra og meðferð, enda þótt dómara hafi ekki verið stefnt í því skyni, ef sök hans virðist ljós. Einnig er sökunaut rétt að krefjast þess, að dómara verði stefnt til ábyrgðar fyrir rannsókn opinbers máls og meðferð, og ber þá bæði dómara, ef hann annast áfrýjun, og saksóknara, ef hann gerir það, að setja í fyrirfallið samkvæmt 116. og 117. gr. kröfu hans í því efni. Svo getur saksóknari af sjálfsdáðum gert slíka kröfu í fyrirfalli. Sérstök birting fyrir héraðsdómara á fyrirfallinu er ónauðsynleg.

Saksóknara ber að gæta hagsmuna ríkisvaldsins gagnvart dómara, ef hann er krafinn ábyrgðar, en verjanda hagsmuna sökunauts að því leyti. Nú mætir héraðsdómari vegna ábyrgðarkröfu fyrir hæstarétti og er sýkn dæmdur, og getur dómurinn þá dæmt sökunaut, ef hann hefir gert kröfuna, eða ríkissjóð, ef saksóknari hefir gert hana, til þess að greiða dómara málskostnað.

126. gr.

Nú þykir saksóknari eða verjandi hafa gerzt sekur um vanrækslu eða önnur glöp í undirbúningi eða flutningi opinbers máls fyrir hæstarétti, og getur hann þá gert þeim, öðrum eða báðum, 40—400 króna sekt á hendur í dómi málsins til ríkissjóðs.

127. gr.

Nú þykir hæstarétti að vísu vera gallar á verki héraðsdómara eða saksóknara eða verjanda, en ekki slíkir sem sektum eigi að varða, og getur dómurinn þá talið gallana og vítt viðkomendur fyrir þá eftir því, sem honum þykir ástæða til.

128. gr.

Dómar hæstaréttar skulu afgreiddir til dómsmálaráðuneytis með þeim hætti, sem nú tíðkast.

XVI. KAFLI
Niðurlagsákvæði.

129. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda

Öll mál, sem lögreglurannsókn, eða dómsrannsókn, ef lögreglurannsókn hefir engin verið, er ekki hafin í, þegar lögin öðlast gildi, skulu fara eftir þeim.

130. gr.

Nú stendur lögreglurannsókn eða rannsókn fyrir dómi yfir eða málshöfðunarskipun, stefna eða tilkynning, er í stað stefnu kann að koma, hefir verið gefin út, þegar lög þessi koma til framkvæmda, og skal þá rannsókn fyrir lögreglu eða fyrir dómi og málsmeðferð fara eftir eldri lögum.

Rannsókn fyrir dómi, er hefst eftir að lög þessi öðluðust gildi, skal fara eftir þeim.

Ef engin þeirra ráðstafana til málshöfðunar, sem í 1. málsg. segir, hafa verið gerðar áður en lög þessi koma til framkvæmdar, þá skal um þær og um málsmeðferð síðan fara eftir þessum lögum.

131. gr.

Nú er dómur eða úrskurður kveðinn upp í opinberu máli áður en lög þessi koma til framkvæmdar, og fer þá um áfrýjun þeirra eftir eldri lögum. Þó kveður saksóknari á um áfrýjun í stað dómsmálaráðuneytisins, ef það hefir ekki þegar lokið ákvörðun þar um, enda sækir hann slík mál fyrir hæstarétti, nema sækjandi hafi þegar verið skipaður.

Um málskot dóma og úrskurða, sem kveðnir verða upp í opinberu máli eftir að lög þessi hafa öðlzt gildi, skal fara eftir þeim.

Ákvæði 58.—61. gr. taka ekki til mála, sem að fullu er lokið, þegar þau koma til framkvæmdar.

132. gr.

Frá þeim degi, er lög þessi koma til framkvæmdar, eru eftirfarandi lagafyrirmæli úr gildi numin:

Dönsku Lög Kristjáns fimmta, sbr. 1. gr. tilsk. 24. jan. 1838:

1—2—4, 13, 16, 19, 24 til 26.

1—5—12 og 13.

1—6—18.

1—8—1 til 3.

1—10—1.

1—12—1 til 3.

1—13—1 til 8, 12 til 20.

1—15.

1—17.

1—19.

1—20.

6—17—10.

Tilsk. 21. maí 1751, um óbótamála meðhöndlun í Danmörku og Noregi.

Konungsbr. 16. febr. 1783, um varnarþing í sakamálum.

Kgbr. 23. okt. 1795, um þvingun við menn, sem eru undir rannsókn og vilja eigi svara spurningum, sem fyrir þá eru lagðar.

Tilsk. 3. júní 1796, um tilhlýðilega og greiða dómgæzlu, IX. kap.

Tilsk. 8. marz 1799, að því leyti sem hún varðar almenn lögreglumál.

Tilsk. 31. maí 1799, um eignareid í þjófnaðarmálum.

Opð bréf 28. marz 1800, um reglur fyrir eignareidi í þjófnaðarmálum.

Kancellibréf 3. maí 1800, um að beita megi valdi til að láta menn mæta við próf í sakamálum.

Tilsk. 11. júlí 1800, með hverri á Íslandi stiftast landsyfirréttur, 9. gr.

Tilsk. 31. maí 1805, um áfrýjun sakamála til lands- og stiftsyfirréttanna í Danmörku og Noregi og á Íslandi.

Tilsk. 24. okt. 1806, um málflutningslaun við undirdóma, að því er opinber mál varðar

Tilsk. 27. nóv. 1816, um skipti eftir andlegrar stéttar menn o. fl., 4.—6. gr.

Opið bréf 23. júlí 1819, er ákveður nánar forgangsrétt þann, er sumar kröfur eiga.

Tilsk. 13. okt. 1819, um breyting á réttarfarinu í opinberum málum.

Kancellibréf 27. maí 1828, um innheimtu skaðabóta og málskostnaðar hjá dæmdum mönnum.

Tilsk. 24. jan. 1838, viðvikjandi misgjörningamálum á Íslandi, sbr. tilsk. nr. 12 23. ág. 1904 I. 11.

Tilsk. 8. sept. 1841, innihaldandi nánari reglur um bevisning í misgjörningsmálum.

Lög nr. 20 2. okt. 1891, um ákvarðanir, er snerta nokkur almenn lögreglumál.

Lög nr. 28 26. okt. 1893, um skaðabætur fyrir gæzluvarðhald að ósekju o. fl., 1.—4. gr., sbr. 6. og 7. gr., og 8. gr.

Lög nr. 62 14. nóv. 1917, um stefnufrest til íslenzkra dómstóla, 12. og 13. gr.

Lög nr. 112 18. maí 1935, um hæstarétt, 22. og 23. gr.

Svo eru öll önnur fyrirmæli í lögum, er fara í bága við lög þessi, úr gildi numin.

Sérstök meðferð almennra lögreglumála er úr lögum numin.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var flutt á síðasta þingi af allsherjarnefnd efri deildar, samkv. beiðni dómsmálaráðherra. Frv. er samið af lögfræðinganeftinni, sem skipuð var 12. des. 1934, og fylgdi því ýtarleg greinargerð, á þskj. 27 1939. Er hér með vísað til þeirrar greinargerðar.

Nd.

8. Frumvarp til laga

um eignar- og notkunarrétt jarðhita.

Flm.: Bjarni Bjarnason, Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

Landareign hverri fylgir réttur til umráða og hagnýtingar á hverum og laugum (jarðhita), sem á henni eru, þó með takmörkunum þeim, sem lög þessi tilgreina.

2. gr.

Óheimilt er landeiganda eða umráðamanni að spilla hverum eða laugum á landi sínu, hvort sem það er með ofaníburi, framræslu eða með öðrum hætti, nema það sé talið nauðsynlegt samkvæmt matsgerð, til varnar því landi eða landsnyttjum. Óheimilt er hvera- eða landeiganda með sama hætti að breyta að nokkru leyti farvegi þess vatns, er hverinn þeytir frá sér, eða afrennsli laugar, sbr. þó 3. gr.

3. gr.

Landeiganda er rétt að hagnýta sér hverri og laugar eins og honum þykir bezta henta til heimilisparfa, framleiðslu og iðnaðar, sbr. þó 4. gr.

Hann hefir rétt til að stífla frárennsli úr þeim, hlaða bakka um þau, gera garða um þau, ræsa fram ofanjarðar eða neðan án þess hætta stafi af eða veruleg óþægindi fyrir umferð eða spjöll á eign annars manns, sem ekki er skylt að hlíta samkvæmt sérstakri heimild. Skylt er landeiganda að girða umhverfi hvera og lauga, ef sérstök hætta stafar af.

4. gr.

Nú liggja landamerki um hverasvæði, þannig, að einhver hluti hveragufunnar eða loftsins eða laugavatns liggur svo í landareign tveggja eða fleiri landeigenda, að ekki verður aðskilið, þegar hagnýtt er, og skal þá með mati skorið úr því, hvern hlutfallslegan rétt hver jörð hefir til jarðhitaorkunnar.

Ef landeigendur verða ekki ásáttir að öðru leyti um réttindi til hagnýtingar, skal mat skera úr.

Nú vill annar eða einhver jarðeigenda hagnýta hvera- eða laugaorku, sem er sameiginleg, en hinn eða hinir ekki, og skal þá sá eða þeir, er hagnýta vilja, eiga rétt á, annaðhvort að fá orkuna keypta eftir mati eða taka hana á leigu, sem ákvæðin sé með mati, þó þannig, að í báðum tilfellum hafi sá eða þeir, sem ekki vilja hagnýta orkuna, eftir nægilega orku til heimilis- og búsparfa. Hvor leiðin farin sé, þegar þannig stendur á sem í þessari málsg. segir, skal vera á valdi þess eða þeirra, sem orkuna eiga. En mannvirkjum skal haga þannig, að sá eða þeir, sem ekki taka þátt í verkinu, megi síðar hagnýta sér þann hluta orkunnar, sem hann eða þeir eiga tilkall til, án þess að breyta þurfi mannvirkjum að mun, og kostnað, sem leiðir af slíkri tilhögun, skal sá eða þeir, er síðar koma til, greiða. Nú hagnýtir sá eða þeir, er ekki tóku þátt í mannvirkjagerð, sér síðar orkuna og nota mannvirkin, og skal hann eða þeir þá taka þátt í stofnkostnaði og viðhaldi. Framanskráð ákvæði gilda með afbrigðum eftir atvikum, ef nokkrir landeigendur, þegar um fleiri en tvo er að ræða, vilja hagnýta sér orkuna, en hinn eða hinir ekki. Ef ágreiningur rís um atriði þau, er að framan greinir, sker mat úr.

5. gr.

Nú vill jarðareigandi ekki leggja neinn kostnað fram til hagnýtingar hveraorku á jörðinni, og er þá ábúanda heimilt að hagnýta hana á sinn kostnað, þó þannig, að hann spilli ekki jörðu að neinu leyti. Má því ekki byrja á verkinu fyrr en það hefir verið álitíð af matsmönnum og þeir talið það réttmætt. Ekki er jarðareigandi skyldur til, þegar svo stendur á sem í grein þessari segir, við brottför landseta að innleysa þau mannvirki, er ábúandi hefir gert til hagnýtingar hveraorku, önnur en þau, sem gerð hafa verið til heimilis- og búsparfa.

6. gr.

Landeigandi má ekki undanskilja landareign sinni jarðhitaréttindi, nema með sérstöku leyfi ráðherra. Um kaup á slíkum réttindum fer sem um landkaup.

Um sölu jarða, er jarðhitaréttindi fylgja, fer eftir ákvæðum laga nr. 55 15. júní 1926, þó þannig, að rikissjóður skal hafa forkaupsrétt, að þeim aðilum frágengnum, sem hann er veittur með þeim lögum.

Nú hefir sveitar- eða bæjarfélag notað forkaupsrétt sinn til slíkra jarðeigna, en selur aftur innan 5 ára frá því, er kaup voru gerð, og skal þá rikissjóður eiga fyrsta forkaupsrétt, er svo stendur á.

7. gr.

Rikissjóður á rétt til að taka hvera- eða laugaorku jarðar eignarnámi til almenningsparfa, en gæta skal þess, að jarðeigandi eða umráðamaður hafi eftir nægilega orku til nauðsynja sinna, til eigin heimilis- og búsparfa. Um eignarnámið fer eftir lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

8. gr.

Nú er hvera- eða laugaorka tekin eignarnámi (sbr. 7. gr.), og eru þá landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem orkan á að koma til afnota, skyldir að þola öll mann-

virki, er af notkun leiðir, á löndum sínum og lóðum, svo og láta af hendi land og mannvirki og þola hverskonar afnot af landi, takmarkanir á umráðarétti og óþægindi, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdar verksins, viðhalds þess og starfrækslu, gegn fullu endurgjaldi, sem ákveðið skal með mati, ef samkomulag næst ekki.

9. gr.

Ríkið hefir rétt til að láta rannsaka hveraorku með borun eða á annan hátt, hvar sem er á landi hér. Er landeigandi eða umráðamaður skyldur til að leyfa mönnum þeim, er ríkið gerir út í þeim tilgangi, óhindraðan aðgang að landareigninni. Verði landið fyrir einhverjum skemmdum við rannsóknina, eða biði landeigandi eitt-hvert tjón af henni, skal það bætt að fullu eftir mati, náist ekki samkomulag. Enga aðstoð er landeigandi eða umráðamaður skyldur að láta í té við rannsóknina, nema fyrir fulla borgun.

10. gr.

Eigendum eða umráðamönnum jarða, þar sem jarðhiti er, eða jarðhitasvæði eiga, er heimilt að leita aðstoðar ríkisins við rannsókn jarðhitans. Skal ríkið veita mönnum slíka aðstoð ókeypis, eftir því sem ástæður leyfa og fé er veitt til þess í fjárlögum. Á sama hátt skal ríkið veita mönnum aðstoð um samning kostnaðar-áætlunar um notkun jarðhitans.

11. gr.

Um rafmagnsveitur eða rafstöðvar, sem nytja jarðhita, fer að öðru leyti, að því er við getur átt, eftir ákvæðum vatnalaga, nr. 15 frá 1923, um notkun vatnsorku, og eftir ákvæðum laga nr. 83 23. júní 1932, um raforkuvirki. Um hitaveitur fer eftir ákvæðum laga þeirra, er á hverjum tíma gilda um öryggi og eftirlit með verksmiðjum og vélum, en að öðru líkt og um vatnsveitur samkvæmt vatnalögum.

12. gr.

Um matsgerðir þær, er getur í lögum þessum, skal fara eftir ákvæðum vatnalaga, nr. 15 frá 1923.

13. gr.

Ákvæði laga, er koma í bága við lög þessi, eru úr gildi felld.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta hefir verið flutt á undanförunum þingum, en ekki náð samþykki. Vísast til greinargerðar þeirrar, er fylgt hefir frumvarpinu

Ed.

9. Frumvarp til laga

um brúasjóð.

Flm.: Páll Hermannsson, Ingvar Pálmason, Páll Zóphóníasson.

1. gr.

Innheimta skal eins eyris aðflutningsgjald af hverjum benzínlítra, sem til landsins er fluttur, umfram aðflutningsgjald það af benzíni, sem nú er innheimt.

Um innheimtu gjalds þessa skulu gilda sömu ákvæði og um innheimtu aðflutningsgjalds af benzíni samkv. lögum nr. 84 6. júlí 1932, sbr. lög nr. 34 19. júní 1933 og reglugerð nr. 75 4. júlí 1933.

2. gr.

Aðflutningsgjald það, sem innheimt er samkvæmt lögum þessum, skal lagt í sérstakan sjóð undir umsjón ríkisstjórnarinnar, og skulu reikningsskil sjóðsins fylgja ríkisreikningi og endurskoðast með honum.

Sjóður þessi nefnist brúasjóður.

3. gr.

Úr brúasjóði skal veita fé í fjárlögum til brúargerða, og sé fjárveitingum úr honum fyrir komið í sérstakri grein fjárlaga. Fé úr sjóðnum sé eingöngu veitt til brúargerða, er hafa svo mikinn kostnað í för með sér, að ókleift teljist að veita fé til þeirra af venjulegum tekjum ríkissjóðs.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt á síðasta Áþingi, og fylgdu því þá eftirfarandi athugasemdir: „Árið 1936 var byggð brú yfir Skjálfandafljót, er kostaði rúmar 100 þús. krónur. Síðan hefir ekki þótt fært að ráðast í svo kostnaðarsöm brúasmíði. Ekki er líklegt, að stórbrýr verði reistar hér meðan Evrópustríðið geisar, bæði vegna þess, að nægilegt annað verkefni verður fyrir fé ríkissjóðs, og af hinu, að byggingarefni verður óefað rándýrt. Enginn veit, hvenær stríðinu lýkur, og eigi heldur hitt, hvernig til hagar um þess háttar framkvæmdir fyrstu árin á eftir. En komið gæti það fyrir, að heill tugur ára yrði á milli þess, að stærri vatnsföll væru brúuð.

Þetta er of langur tími, þegar þess er gætt, hversu mörg stórvötn eru enn óbrúuð, sum er skera sundur akfæra þjóðvegi, svo sem Jökulsá á Fjöllum, en önnur blómlegar og fjölbyggðar sveitir.

Á árunum 1933—1936 voru brýr byggðar og vegir lagðir fyrir innlent lánsfé, er ríkissjóður hefir síðan afborgað. Þá þótti sýnt, að árleg geta ríkissjóðs nægði ekki fyrir nauðsynlegustu framkvæmdum af þessu tægi, og yrði því að hrinda þeim áfram með lánsfé og jafna kostnaðinum á fleiri ár, með því að borga lán þessi niður smám saman. Sá stóri galli er á þessari aðferð, að með henni er etinn upp fyrirfram nokkur hluti af árlegu vega- og brúafé ríkissjóðs.

Í frv. þessu er lagt til, að farin verði sú leið, að draga saman nokkra fjárupphæð árlega, er svo yrði tiltæk þegar fært þætti að hefjast handa á ný, að stríðinu loknu, um smíði stærri brúa.

Gera má ráð fyrir, að eins eyris viðbótartollur á hvern lítra af innfluttu benzíni mundi nema 70—80 þúsundum króna árlega.

Nánar í framsögu.“

Sþ.

10. Tillaga til þingsályktunar

um kaupgreiðslur til sjómanna í erlendum gjaldeyri.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason, Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að gefa skýlausa yfirlýsingu um það, að engar hömlur verði á það lagðar, að skipverjar á islenzkum skipum fái til fulls að njóta þess réttar, er þeim ber að lögum og samkvæmt samningum, sem sjómenn og útgerðarmenn kunna að gera sín á milli, til greiðslu á kaupi sínu í erlendum gjaldeyri í erlendum höfnum.

Alþt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

Greinargerð.

Samkvæmt sjómannalögunum eiga sjómenn rétt á að fá kaup sitt greitt í höfn í þeim gjaldeyri, sem gjaldgengur er á þeim stað. Nú hefir viðskiptamálaráðherra skrifað útgerðarmönnum bréf, þar sem farið er fram á, að greiðsla til skipverja í erlendum höfnum í erlendri mynt fari ekki fram úr 25% af mánaðarkaupi hvers einstaklings. Ef litið er á þetta sem fyrirmæli, liggur í augum uppi, að viðskiptamálaráðherra skortir alla lagaheimild til slíkra ráðstafana. Hefir það að vonum vakið mikla furðu og gremju meðal sjómanna, að þannig skuli, þrátt fyrir rétt, sem áskilinn er þeim í lögum, gerð tilraun til að rýra mjög umráð þeirra yfir nauðsynlegum erlendum gjaldeyri á sama tíma, sem verulega hefir rýmkast um gjaldeyris-mál landsins, vegna mikillar verðhækkunar á islenzkum útflutningsvörum.

Í tilefni af þessu hafa stjórnir Sjómannafél. Reykjavíkur, Sjómannafél. Hafnarfjarðar, Sjómannafél. Patreksfjarðar, Stýrimannafél. Íslands, Skipstjóra- og stýrimannafél. Reykjavíkur, Félags ísl. loftskiptamanna og Matsveina- og veitingaþjónafélags Íslands skrifað viðskiptamálaráðherra eftirfarandi bréf:

„Til viðskiptamálaráðherra, hr. Eysteins Jónssonar.

Oss er tjáð, að þér, hæstvirtur viðskiptamálaráðherra, hafið í síðastliðnum mánuði sent bréf til allra útgerðarmanna, er eiga eða hafa skip í förum til útlanda, jafnt vöruflutninga- sem fiskiskip, sem fari fram á það, að þeir leggi svo fyrir við stjórnendur skipanna, að greiðsla til skipverja í erlendum höfnum í erlendri mynt sé ekki hærri en sem nemur 25% af mánaðarkaupi hvers einstaklings mánaðarlega.

Útgerðarmenn munu hafa litið á þetta sem fyrirskipun yðar um úthlutun gjaldeyris til sjómanna og gert sínar ráðstafanir þar að lútandi.

Ráðstöfun þessi hefir valdið miklum vonbrigðum og gremju meðal sjómannastéttarinnar, sem óskar þess einhuga, að breyting verði á þessu gerð. Vér undirritaðir fulltrúar stéttarfélaganna förum því þess á leit við yður, að úthlutun gjaldeyris til sjómanna megi hér eftir sem áður vera frjáls eða samkomulagsmál milli útgerðarmanna og stéttarfélaganna, að svo miklu leyti, sem sjómannastéttin vill af frjálsum vilja vikja frá þeim rétti, sem henni ber eftir gildandi lögum, en sem kunnugt er, geta sjómenn krafist í erlendum höfnum að fá mestan hluta af innieign sinni í erlendum gjaldeyri, og þurfa ekki gjaldeyrisleyfi til þess samkvæmt ákvæðum gengislaganna. Þennan rétt hefir sjómannastéttin ekki notað sér nema að litlu leyti á undanförunum árum, en gert samkomulag við einstaka útgerðarmenn um ákveðinn hundraðshluta af mánaðartekjum, sem varið yrði til gjaldeyriskaupa.

Síðan þetta samkomulag var gert, hefir krónan fallið um 30%, og ef búa ætti við sama hundraðshluta af mánaðartekjum til gjaldeyriskaupa eins og áður, er það sama og lækkun á gjaldeyri til sjómanna frá því, sem verið hefir.

Yður mun því ljóst, að slíkt ranglæti geta sjómenn illa þolað.

Á Norðurlöndum gilda sömu lög um úthlutun gjaldeyris til sjómanna og hér. Hefir þeirri venju í engu verið breytt, svo oss sé kunnugt um. Geta sjómenn í þeim löndum fengið peninga greidda erlendis samkvæmt þeim ákvæðum, er lögin setja. Vér teljum, að hið sama geti einnig gilt hjá oss, því líkur benda til, að gjaldeyrisörðugleikar séu engu minni hjá þeim þjóðum en oss. Vér höfum ýms rök fram að færa til réttlætningar því, að hömlur þær, sem þér hafið sett um úthlutun gjaldeyris, séu óréttmætar, umfram það, sem áður er sagt, en teljum óþarft að greina þau hér.

Vér væntum þess, að þér, hæstvirtur ráðherra, getið fallizt á þessar óskir vorar og látið oss í té vitneskju um ákvörðun yðar innan fárra daga. Að sjálfsgöðu erum vér alltaf reiðubúnir að ræða þetta mál við yður, ef óskað yrði.“

Nd.

11. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar.

Flm.: Ólafur Thors, Sigurður Kristjánsson.

1. gr.

8. gr. laganna orðist þannig:

Verja skal árlega álíka miklu fé til vitamála og vitagjald hefir numið næsta ár á undan, meðan stendur á því að koma upp vitum þeim, sem um ræðir í 9. gr. Útgjöld til vitamála eru þau, sem hér segir:

1. Kostnaður við stjórn vitamála og rekstrarkostnaður vita og sjómerkja.
2. Viðhaldskostnaður vita og sjómerkja og kostnaður við nauðsynlegar endurbætur á þeim.
3. Kostnaður við að reisa nýja vita og koma upp nýjum sjómerkjum.

Nú verður vitagjaldinu eitthvert ár ekki öllu varið til þeirra þarfa, sem það er ætlað til samkvæmt þessari grein, og skal þá ónotaður afgangur gjaldsins lagður í sérstakan sjóð, sem notaður verði síðar til þess að reisa nýja vita, samkvæmt ákvörðun ráðherra, að fengnum tillögum vitamálastjóra.

2. gr.

Lög þessi koma ekki til framkvæmda meðan styrjöld sú, sem hafin er í Norður-álfi, stendur yfir.

Greinargerð.

Á undanfórnum þingum hafa oft heyrzt raddir um það, að réttmætt sé og sjálfsagt, að vitagjaldinu sé öllu varið í þágu vitamálanna. Stóð um það mál nokkur styr á Alþingi 1927 í sambandi við tillögu, er sjávarútvegsnefnd neðri deildar flutti þá um 75 þús. kr. framlag úr ríkissjóði til að reisa þrjá radiovita. Hafa og komið fram tillögur og frumvörp á Alþingi, er stefna að þessu, og nú síðast frá 6. þm. Reykv., Sigurði Kristjánssyni. Til þessa hafa þó engin lagaákvæði verið um þetta sett. Þykir því rétt að freista þess að fá þessi ákvæði lögfest nú á þessu þingi.

Það er kunnara en frá þurfi að segja, að mikið skortir á, að vitakerfi landsins sé komið í það horf, að viðunandi sé. Nægir því til sönnunar að skýra frá því, að enn eru óbyggðir 55 af þeim vitum, er vitalögin gera ráð fyrir, en þar eru aðeins taldir þeir vitar, sem allir viðurkenna, að séu bráðnauðsynlegir. Flestir þessara vita verða alldýrir, og sumir kosta þeir svo skiptir hundruðum þúsunda króna. Það er því birt, að ef þess á að vera nokkur von, að ekki dragist langt úr hófi fram að reisa þessa vita, verður að tryggja betur en gert hefir verið, að ríkið geri skyldu sína í þessum efnum.

Skýrsla sú, sem prentuð er hér á eftir, sýnir annarsvegar tekjur ríkissjóðs af vitagjaldinu, en hinsvegar útgjöldin við byggingu og rekstur vitanna. Hún ber með sér, að frá því vitagjaldið var á lagt 1878 og til ársloka 1939 hefir vitagjaldið numið 1225377.51 krónum umfram útgjöldin til vitanna. Er þetta auðvitað ekki sæmandi, en þó verður framkoma Alþingis í garð farmanna enn síður lofsverð, ef þessir reikningar eru gerðir upp fyrir síðustu 12 árin, en frá árinu 1928, að því meðtöldu, sýnast verða stefnuhvörf í þessum efnum. Fram til ársloka 1927 hafði alls verið varið til vitamála frá því vitagjaldið var á lagt kr. 413330.31 umfram vitagjaldið. En á árunum 1928—1939, að báðum meðtöldum, nemur vitagjaldið kr. 1637707.82 umfram útgjöld til vitamálanna, eða að meðaltali rúmlega 135 þús. kr. á ári.

Á Alþingi er aldrei svo á sjómannastéttina minnzt, að eigi séu allir á einu máli um það, að hún sé alls góðs makleg. Að Alþingi samt sem áður unir því, að vitagjaldið sé gert að eyðslueyri í stað þess að ganga til vitamálanna, hlýtur að stafa

af því, að þingmenn hafa ekki gert sér ljóst, að mörgum þeirra 70 mannslífa, er árlega hafa farið í sjóinn síðustu 50 árin, hefði sæmilegt vitakerfi forðað frá drukknun.

Á undanförnum áratugum hefir ríkið árlega lagt fram milljónir króna til verklegra framkvæmda, og hafa menn miklazzt af. Er þó víst, að betur væri viðunandi, að sumt af þeim framkvæmdum hefði niður fallið, heldur en að þjóð eins og Íslendingar, sem lífa á sjónum og af sjónum, þ. e. a. s. sjávarútvegi, skuli hafa gert sér vitana að tekjulind, meðan vitakerfi landsins er jafnábótavant og raun ber vitni um. Er þess að vænta, að Alþingi láti eigi lengur dragast að ráða bót á þessu.

Sýnt þykir, að vitagjaldið muni lækka mikið frá því, sem verið hefir, meðan Norðurálfu-styrjöldin stendur. Hefir því eigi verið talið æskilegt, að ákvæði frv. komi til framkvæmda fyrr en að ófriðnum loknum, en hinsvegar rétt að lögfesta þau einmitt nú, bæði vegna þess, að vel má vera, að ófriðnum ljúki áður en næsta Alþingi kemur saman, og þó einkum vegna hins, að nú, þegar þess er krafizt, að vegna þröngs fjárhags ríkissjóðs og gjaldeyrisskorts verði lækkuð framlög til vitanna, er sjálfsagt að fara fram á, að samtímis verði þá viðurkennd skylda ríkisins til hæfilegra fram-
laga til vitamála þegar úr rætist.

Vitakostnaður og vitagjöld.

	Rekstrar- kostnaður	Stofn- kostnaður	Kostnaður samts á árinu	Vitagjald samts á árinu	Kostnaður samts	Vitagjald samts
1878	1573.61	19389.52	20963.13	43.20	20963.13	43.20
1879	1685.84	2977.16	4663.00	6207.75	25626.13	6250.95
1880	2197.41	„	2197.41	4025.03	27823.54	10275.98
1881	2404.63	250.00	2654.63	4663.32	30478.17	14939.30
1882	2508.95	„	2508.95	6012.17	32987.12	20951.47
1883	2879.90	„	2879.90	7146.11	35867.02	28097.58
1884	2584.45	794.74	3379.19	4496.86	39246.21	32594.44
1885	3110.97	„	3110.97	4802.12	42357.18	37396.56
1886	2763.12	404.18	3167.30	6093.79	45524.48	43490.35
1887	2682.19	„	2682.19	5847.65	48206.67	49338.00
1888	3273.06	„	3273.06	7075.99	51479.73	56413.99
1889	3415.30	„	3415.30	6511.57	54895.03	62925.56
1890	3587.98	„	3587.98	6635.45	58483.01	69561.01
1891	3354.90	„	3354.90	5604.02	61837.91	75165.03
1892	2941.41	3447.03	6388.44	6596.40	68226.35	81761.43
1893	3154.72	„	3154.72	8077.30	71381.07	89838.73
1894	2967.52	„	2967.52	8915.25	74348.59	98753.98
1895	2967.39	450.00	3417.39	8624.25	77765.98	107378.23
1896	3716.68	713.98	4430.66	8881.15	82196.64	116259.38
1897	3693.43	18045.83	21739.26	9584.85	103935.90	125844.23
1898	5233.86	1500.00	6733.86	7433.12	110669.76	133277.35
1899	4323.60	2845.30	7168.90	8568.90	117838.66	141846.25
1900	4592.24	1906.24	6498.48	8693.10	124337.14	150539.35
1901	5071.34	4709.24	9780.58	9246.33	134117.72	159785.68
1902	5842.85	8600.69	14443.54	11659.70	148561.26	171445.38
1903	5854.81	3378.90	9233.71	11002.00	157794.97	182447.38
1904	6891.87	6561.98	13453.85	11643.35	171248.82	194090.73
1905	6619.92	504.20	7124.12	13327.50	178372.94	207418.23
1906	7039.72	7561.79	14601.51	15750.45	192974.45	223168.68
1907	8355.78	87641.23	95997.01	18722.50	288971.46	241891.18
1908	9482.83	35003.55	44486.38	19113.00	333457.84	261004.18
1909	12614.63	25456.06	38070.69	31741.30	371528.53	292745.48
1910	12693.02	29643.63	42336.65	36849.10	413865.18	329594.58

	Rekstrar- kostnaður	Stofn- kostnaður	Kostnaður samtals á árinu	Vitagjald samtals á árinu	Kostnaður samtals	Vitagjald samtals
1911	13466.01	21598.88	35064.89	35508.15	448930.07	365102.73
1912	15697.60	14647.96	30345.56	56333.63	479275.63	421436.36
1913	14892.10	48093.57	62985.67	60066.16	542261.30	481502.52
1914	22387.92	25097.37	47485.29	62256.10	589746.59	543758.62
1915	26367.98	18087.51	44455.49	48082.80	634202.08	591841.42
1916	36186.66	58771.35	94958.01	43972.99	729160.09	635814.41
1917	52811.97	67238.38	120050.35	23157.37	849210.44	658971.78
1918	64964.86	79090.89	144055.75	32176.36	993266.19	691148.14
1919	87816.83	45400.46	133217.29	61092.42	1126483.48	752240.56
1920	140770.57	243207.61	383978.18	168595.04	1510461.66	920835.60
1921	137869.17	140119.37	277988.54	164428.20	1788450.20	1085263.80
1922	124961.58	142678.87	267640.45	203499.40	2056090.65	1288763.20
1923	134538.90	122792.58	257331.48	196547.20	2313422.13	1485310.40
1924	129773.86	37446.13	167219.99	321759.55	2480642.12	1807069.95
1925	140159.17	29740.00	169899.17	392470.81	2650541.29	2199540.76
1926	164120.90	165999.32	330120.22	330121.59	2980661.51	2529662.35
1927	157266.16	179967.29	337233.45	374902.30	3317894.96	2904564.65
1928	152207.97	94189.37	246397.34	449340.18	3564292.30	3353904.83
1929	180454.51	146074.93	326529.44	473098.63	3890821.74	3828003.46
1930	257194.45	228322.73	485517.18	497929.88	4276338.92	4325933.34
1931	238602.68	124614.68	363217.36	483888.50	4739556.28	4809821.84
1932	222551.02	26687.76	249238.78	478513.45	4988795.06	5288335.29
1933	228751.80	63234.90	291986.70	484797.72	5280781.76	5773133.01
1934	267755.26	117800.68	385555.94	456229.02	5666337.70	6229362.03
1935	302427.79	26997.97	329425.76	443047.68	5995763.46	6672409.71
1936	255962.84	67361.52	323324.36	434748.97	6319087.82	7107158.68
1937	260962.63	73284.12	334246.75	420251.63	6653334.57	7527410.31
1938	261560.84	61908.95	323469.79	468671.56	6976804.36	7996081.87
1939 áætl.	160000.00	106900.00	266900.00	473000.00	7243704.36	8469081.87

Nd. 12. Frumvarp til laga

um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

Flm.: Steingrímur Steinþórsson, Jón Pálmason.

1. gr.

Rannsókn- og tilraunastarfsemi landbúnaðarins, sem nýtur styrks úr ríkissjóði, skal vera framkvæmd á þann hátt, sem ákveðið er í lögum þessum.

2. gr.

Tilgangurinn með rannsóknum þeim og tilraunum, sem iög þessi fjalla um, er að afla visindalegrar, hagnýtrar reynslu í undirstöðuatriðum jarðræktar og búfjárræktar, svo að þeir, sem landbúnað stunda, geti byggt starf sitt á traustari grundvelli en nú.

I. KAFLI

Um stjórn tilraunamála.

3. gr.

Atvinnumálaráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefir yfirstjórn þeirra rannsókna og tilrauna, er lög þessi ákveða.

4. gr.

Til þess að ákveða á ári hverju, hve viðtækar rannsóknir og tilraunir skuli gera og hvernig þeim sé hagað, skal ráðherra skipa, til 5 ára í senn, tvö tilraunaráð: fyrir jarðrækt og búfjárrækt, og séu fimm menn í hvoru. Tilraunaráðin velja sér formann og ritara.

Í tilraunaráði vegna jarðræktar séu tveir tilraunastjórar aðaltilraunastöðva, forstöðumaður jarðvegsrannsókna við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar atvinnuveganna við Háskóla Íslands og tveir tilnefndir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í jarðrækt.

Í tilraunaráði vegna búfjárræktar séu tveir tilraunastjórar aðaltilraunastöðva, forstöðumaður fóðrunartilrauna við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar í þágu atvinnuveganna, tveir skipaðir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í búfjárrækt.

Nú verða stofnsettar fleiri en tvær aðaltilraunastöðvar í jarðrækt, og skulu þá forstjórar þeirra velja tvo menn úr sínum hópi í tilraunaráðin. Sama gildir ef fleiri en tvö tilraunabú vegna búfjárræktar verða stofnuð.

Tilraunaráðin eru ólaunuð, en ferðakostnaður greiðist samkvæmt reikningi.

5. gr.

Hvort tilraunaráð skal koma saman einu sinni á ári, en aukafundi getur formaður kvatt saman, ef sérstakar ástæður eru til eða meiri hluti ráðsins krefst þess.

6. gr.

Verksvið tilraunaráðs jarðræktar er:

1. Að gera tillögur um, hver verkefni landbúnaðardeildin tekur til meðferðar á hverjum tíma í þágu jarðræktarinnar.
2. Að kerfisbinda og samræma tilraunastarfsemi jarðræktarinnar, ákveða hver verkefni eru tekin til meðferðar á tilraunastöðvunum og hvernig þeim skuli skipt milli þeirra á hverjum tíma.
3. Að gera tillögur um framkvæmd og ákveða fyrirkomulag dreifðra tilrauna.

7. gr.

Verksvið tilraunaráðs búfjárræktar er:

1. Að gera tillögur um, hver verkefni landbúnaðardeildin tekur til meðferðar á sviði búfjárræktarinnar.
2. Að ákveða árlega, hverjar tilraunir verði gerðar á búfjárræktartilraunabúum um fóðrun og kynbætur búpenings.
3. Að gera tillögur um fyrirkomulag og framkvæmd búfjárræktartilrauna, sem kunna að verða gerðar utan tilraunabúanna.

8. gr.

Tilraunaráðin sjá um það, að niðurstöður tilraunanna séu birtar almenníngi þannig, að árlega séu gefnar út stuttar lýsingar bændum til leiðbeiningar um þann árangur tilrauna, sem líklegt er að komi samtímis að hagnýtu gagni. Á nokkurra ára fresti skulu svo gefnar út glöggar skýrslur um öll þýðingarmestu atriði tilrauna þeirra, sem gerðar hafa verið á tilraunastöðvunum, tilraunabúunum og landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar háskólans.

II. KAFLI

Um starfsemi landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar Háskóla Íslands.

9. gr.

Til þess að annast rannsóknir fyrir landbúnaðinn skal starfa sérstök deild (landbúnaðardeild) í rannsóknarstofnun Háskóla Íslands. Sbr. lög nr. 97 3. maí 1935.

10. gr.

Landbúnaðardeildin skal hafa með höndum þessi verkefni:

1. Jarðvegsrannsóknir.
2. Jurtakynbætur og frærannsóknir.
3. Rannsókn jurtasjúkdóma.
4. Fóðurrannsóknir og fóðrunartilraunir.
5. Búfjárkynbætur.
6. Rannsókn búfjársjúkdóma.

Við stofnunina skal framvegis starfa sérfræðingur í hverri þessara fræðigreina, og skipar ráðherra í stöðurnar eftir því sem fé er veitt til þess.

11. gr.

Landbúnaðardeildin skal gera hverskonar athuganir og rannsóknir fyrir tilraunastöðvarnar, tilraunabú bændaskólanna og bændur. Aðalverkefnið skal ákveða af tilraunaráðum í samráði við starfsmenn stofnunarinnar, en verði einhver ágreiningur milli tilraunaráðanna og forstöðumanns deildarinnar, sker landbúnaðarráðherra úr.

12. gr.

Landbúnaðardeildin skal fá jarðnáði til afnota á hentugum stað nærri Reykjavík, þar sem hægt er að rannsaka nauðsynlegustu þætti varðandi: Fóðrun, búfjárkynbætur, búfjársjúkdóma, jurtakynbætur og jurtasjúkdóma.

III. KAFLI

Um jarðræktartilraunir.

13. gr.

Tilraunastöðvarnar á Akureyri og Sámstöðum skulu vera starfræktar sem aðaltilraunastöðvar til þess að framkvæma tilraunir í jarðrækt. Þegar fært þykir af fjárhagslegum ástæðum, skulu til viðbótar stofnsettar tvær aðrar tilraunastöðvar, önnur á Vesturlandi, hin á Austurlandi.

14. gr.

Landbúnaðarráðherra er heimilt, ef ástæða þykir til, að dómi tilraunaráðs, að setja upp útibú frá aðaltilraunastöðvunum, er taki til meðferðar sérstök verkefni, sem einhverra hluta vegna er ekki unnt að taka upp á aðalstöðvunum.

15. gr.

Þyki tilraunaráði ástæða til, skulu niðurstöður tilrauna þeirra, sem framkvæmdar eru á tilraunastöðvunum, reyndar við mismunandi skilyrði hjá einstökum bændum. Búnaðarsamböndin skulu sjá um þá framkvæmd. Tilraunir þessar skulu aðeins gerðar á svæðum þeirra búnaðarsambanda, sem hafa héraðsráðunauta, og er þeim skylt að annast umsjón með slíkum tilraunum, undir stjórn tilraunastöðvanna.

16. gr.

Tilraunir í garðrækt skulu framkvæmdar á garðyrkjuskóla ríkisins á Reykjum í Ölfusi, eftir tillögum tilraunaráðs.

17. gr.

Landbúnaðarráðherra skal, eftir tillögum tilraunaráðs, löggilda nokkur afbrigði af kartöflum, og sé bannað að selja til útsæðis kartöflur af öðrum afbrigðum. Heimilt er, samkvæmt tillögum tilraunaráðs, að setja hliðstæð ákvæði um sölu á fræi annara nytjajurta.

Að svo miklu leyti, sem tilraunastöðvarnar geta ekki fullnægt þörfinni fyrir útsæði af kartöflum og fræi annara nytjajurta, sem löggilt er, skal samið við einstaka bændur um ræktun útsæðis, þannig að alltaf sé nægilegt af því.

Búnaðarfélag Íslands skal semja um slíka ræktun og tryggja eftir ýrstru föngum, að aldrei sé skortur á útsæði.

18. gr.

Tilraunastöðina á Akureyri, eign Ræktunarfélags Norðurlands, og tilraunastöðina á Samsstöðum, eign Búnaðarfélags Íslands, sem ákveðið er að reka áfram, undir yfirstjórn landbúnaðarráðherra og tilraunaráðs, sbr. 13. gr., mega viðkomandi félög ekki selja og ekki leggja á þær neinar kvaðir, er séu til hömlunar því, að tilraunastarfið nái þeim tilgangi, sem til er ætlað, nema samþykki Alþingis komi til.

19. gr.

Til þess að reyna ný verkfæri, eða breytingar á eldri verkfærum, hvort heldur eru jarðyrkjuverkfæri, heyrinnuáhöld eða önnur heimilisáhöld, skal skipa þriggja manna verkfæranefnd. Sé einn tilnefndur af búnaðarþingi, einn af Sambandi ísl. samvinnufélaga og sá þriðji af kennurum bændaskólans á Hvanneyri, og sé hann formaður. Verkfæratilraunir skulu fara fram við búnaðarskólann á Hvanneyri, nema hentara þyki að reyna sérstök verkfæri annarstaðar.

20. gr.

Safni af landbúnaðarverkfærum skal komið upp við bændaskólann á Hvanneyri, undir umsjón verkfæranefndar. Reynt sé að fá sem flestar verkfæraverzlanir og verksmiðjur til þess að leggja fram sýnishorn í safnið, en ella skulu keypt til reynslu verkfæri, sem ekki fást á annan hátt.

21. gr.

Tilraunir í skógrækt séu gerðar af skógræktarstjóra í samráði við Skógræktarfélag Íslands, og sé einkum stefnt að því að rannsaka hagnýta þýðingu skógargróðurs til landverndunar gegn uppblæstri.

IV. KAFLI

Um búfjárræktartilraunir.

22. gr.

Tilraunir í búfjárrækt skulu gerðar á skólabúum bændaskólanna á Hólum og Hvanneyri. Kennarar skólans í búfjárrækt skulu annast stjórn tilraunanna.

23. gr.

Á tilraunabúunum séu gerðar tilraunir með fódrun og kynbætur búpenings. Einnig séu, eftir því sem við verður komið, gerðar tilraunir með heyverkunaraðferðir. Á hverjum tíma séu þau verkefni tekin til athugunar, sem mesta hagnýta þýðingu hafa, og sé tilraunaverkefnunum skipt milli búanna eftir því, sem hentugast er vegna staðhátta.

Áherzla skal lögð á að miða tilraunirnar við það, að auka notagildi og markaðshæfi hverrar búpeningstegundar.

24. gr.

Starfsmenn landbúnaðardeildarinnar við rannsóknarstofnun háskólans í búfjárræktarrannsóknum og stjórnendur tilraunabúanna skulu sameiginlega ákveða, eftir hvaða reglum þær tilraunir séu framkvæmdar, sem tilraunaráð ákveður á hverjum tíma að gerðar séu.

25. gr.

Þyki tilraunaráði búfjárræktar ástæða til, skulu niðurstöður tilrauna þeirra, sem fást á tilraunabúunum, reyndar við mismunandi skilyrði hjá einstökum bændum, svo og ef ástæða þykir til að gera sérstakar tilraunir, sem ekki er unnt á tilraunabúunum. Yfirumsjón með slíkum tilraunum hafa sérfræðingar rannsóknarstofnunar háskólans í búfjárrækt.

26. gr.

Sérfræðingur í búfjárrækt við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar háskólans skal kynna sér þær tilraunir, sem gerðar eru, með að flytja sæði úr völdum kynbótadýrum til frjóvgunar kvendýra annarstaðar, og ef fært þykir, að nota þær aðferðir við kynbætur á búfé hér á landi.

Skulu þá gerðar tilraunir með að flytja sæði erlendis frá til kynblöndunar innanlands.

V. KAFLI

Fjárframlög og reikningsskil.

27. gr.

Ríkissjóður kostar þær rannsóknir og tilraunir, sem lög þessi ákveða. Fjárframlög skulu ákveðin í fjárlögum í tvennu lagi, til landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar háskólans annarsvegar, en annarar tilraunastarfsemi, sem ríkissjóður kostar, hinsvegar.

28. gr.

Í lok hvers árs skulu tilraunaráðin gefa Búnaðarfélagi Íslands bráðabirgðaskýrslu um tilraunastarfsemi hins liðna árs, ásamt rökstuddum tillögum um, hvað unnið skuli næsta ár og hve mikils fjár sé þörf til framkvæmdanna.

Skýrslur tilraunaráðanna skulu lagðar fyrir búnaðarþing til athugunar, og fylgi umsögn þess eða stjórnar Búnaðarfélags Íslands tillögunum til landbúnaðarráðherra.

29. gr.

Til þess að skipta fé því, sem árlega er varið til hinnar almennu tilraunastarfsemi, skal landbúnaðarráðherra skipa þriggja manna nefnd.

Tilnefnir hvort tilraunaráð einn mann í nefndina. Þriðji maður sé búnaðarmálastjóri, og skal hann vera formaður hennar.

30. gr.

Fjárgreiðslur til tilrauna í jarðrækt og búfjárrækt skulu afgreiddar af Búnaðarfélagi Íslands. Þær stofnanir, sem tilraunirnar hafa með höndum, geri reikningsskil til félagsins, og séu reikningarnir frá síðasta ári komnir fyrir 15. febrúar ár hvert. Þeir skulu síðan endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélagsins og úrskurðaðir af búnaðarþingi.

VI. KAFLI

Niðurlagsákvæði.

31. gr.

Um framkvæmd laga þessara, að svo miklu leyti sem hún er ekki ákveðin í lögnum, setur landbúnaðarráðherra reglugerðir, eftir tillögum tilraunaráðanna.

32. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var samið af millipinganefnd í tilraunamálum landbúnaðarins. Frumvarpið var lagt fyrir síðasta Alþingi, en náði þá ekki afgreiðslu. Er frv. þess vegna flutt hér að nýju. Allýtarleg greinargerð fylgdi frv., og er vísað til hennar á þingskjali 23 frá síðasta Alþingi.

Nd.

13. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfi.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Í stað orðanna „Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið“ í upphafi 2. gr. laganna komi: Ríkisstjórnin.

2. gr.

3. gr. laganna orðist svo:

Ríkisstjórnin getur, að viðlögðum allt að 100 króna dagsektum, krafist þess, að einstakir menn eða félög gefi þær skýrslur um vörubirgðir sínar og vörubörf, sem henni þykir þurfa til framkvæmdar ráðstöfunum þeim, sem heimilaðar eru í lögum þessum.

Ennfremur getur ríkisstjórnin, hvenær sem er, án dómsúrskurðar, látið trúnaðarmenn sína rannsaka birgðir heildsöluverzlana, smásöluverzlana, iðnfyrirtækja og einstakra manna af vörum þeim, sem um ræðir í 1. gr. laga þessara.

Nánari reglur um framkvæmd rannsóknar þessarar skulu settar af ríkisstjórninni.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt samkvæmt ósk ríkisstjórnarinnar, og fylgdu því frá stjórninni eftirfarandi athugasemdir og skýringar:

Um 1. gr.

Ríkisstjórnin hefir öll staðið að ráðstöfunum þeim, sem gerðar hafa verið vegna ófriðarins. Hafa meðal annars allir ráðherrarnir undirritað flestar þær reglugerðir, sem út hafa verið gefnar vegna þeirra ráðstafana. Þykir því rétt að breyta orðalagi greinarinnar til samræmis við þetta, fyrst lögum þessum er breytt á annað borð.

Um 2. gr.

Í 1. mgr. greinarinnar er orðalagi breytt til samræmis við þær orðalagsbreytingar, sem gerðar voru á 2. gr., og af sömu ástæðum. Síðan er lagt til, að bætt verði við greinina tveimur nýjum málsgreinum, og skal um ástæður fyrir því tekið fram það, sem hér fer á eftir.

Skömmtnunarskrifstofa ríkisins hefir haft með höndum framkvæmd matvæla-skömmtnunarinnar, samkvæmt reglugerð þeirri, er ríkisstjórnin gat út 9. sept. 1939 um sölu og úthlutun á nokkrum matvörutegundum, samkvæmt heimild í lögum nr. 37 12. júní 1939.

Grundvöllur sá, sem skömmtnunarskrifstofa ríkisins hefir byggt á um birgðir verzlana, iðnfyrirtækja og einstakra manna af skömmtnunurvörum, er uppgjöf þessara aðila sjálfra um það magn, er þeir áttu af vörum þessum 16. sept. síðastl. Skrifstofan hefir svo fylgt með því, hverjir flutt hafa til landsins skömmtnunar-

vörur síðan skömmtunin hófst, og leitast við að hafa nákvæmt eftirlit með því, að ekkert af skömmtunarvörunum gengi kaupum og sölu í landinu, nema innkaupsleyfi eða skömmtunarseðlar væru jafnframt látnir af hendi við seljanda, eins og mælt er fyrir í fyrrnefndri reglugerð frá 9. sept. 1939.

Eftirlit með sölu skömmtunarvaranna hefir skömmtunarskrifstofan að mestu þurft að framkvæma á þann hátt, að hún hefir fengið skýrslur frá seljendum varanna um, hve mikið af hverri tegund skömmtunarvaranna hver heildsöluverzlun eða innflytjandi hefir á hverjum tíma selt hverri einstakri smásöluverzlun eða iðnfyrirtæki, og hafa innkaupsleyfin sjálf verið látnin fylgja skýrslum þessum til skömmtunarskrifstofunnar, til sönnunar því, að viðkomandi kaupandi (smásöluverzlun eða iðnfyrirtæki) hafi haft heimild til að kaupa vörurnar. Í skýrslum þessum gefa svo heildsöluverzlanirnar skömmtunarskrifstofunni jafnframt upp, hve mikið þær hafa fyrirbyggjandi af skömmtunarvörunum við lok tímabils þess, sem skýrslurnar taka yfir.

Á sama hátt fær skömmtunarskrifstofan einnig skýrslur frá öllum smásöluverzlunum og iðnfyrirtækjum um, hve mikið magn hver einstakur þessara aðila hefir keypt af skömmtunarvörum, og hjá hverjum. Í þessum skýrslum er einnig skýrt frá, hve mikið hafi verið selt af hverri tegund skömmtunarvaranna og hve miklar birgðir þessara vara séu í lok tímabilsins, sem skýrslurnar taka yfir. Skýrslum þessum fylgja svo reitir skömmtunarseðlanna sjálfra, til staðfestingar því, að rétt sé frá skýrt um söluna.

Af skýrslum þeim til skömmtunarskrifstofunnar, sem að framan greinir, hefir stundum komið í ljós, að nokkurs ósamræmis hefir gætt í því, sem seljendur og kaupendur tilgreina um afhendingu og móttöku skömmtunarvaranna, þannig að kaupandi (smásöluverzlun eða iðnfyrirtæki) telur sig t. d. hafa meðtekið skömmtunarvöru frá tilgreindum seljanda, án þess þó að sá hinn sami seljandi hafi í skýrslu sinni skýrt frá afhendingunni eða skilað innkaupsleyfi fyrir vörunum.

Á sama hátt hefir það og komið fyrir, að kaupendur (smásöluverzlanir og iðnfyrirtæki) greina ekki frá í skýrslum sínum öllum þeim skömmtunarvörum, sem heildsöluverzlanir telja sig hafa afgreitt til þeirra og hafa raunverulega skilað innkaupsleyfum fyrir.

Við þetta bætist svo það, að birgðatalning á skömmtunarvörunum í verzlunum 16. sept. síðastl., eða skýrslur um birgðirnar þá, hafa í sumum tilfellum ekki reynzt eins réttar og nákvæmar og til var ætlast og nauðsynlegt var.

Af ósamræmi því í skýrslum seljenda og kaupenda, sem verzla með skömmtunarvörurnar, svo og af ónákvæmri birgðatalningu eða skýrslum um birgðirnar 16. sept. síðastl., eins og að framan greinir, hefir svo leitt það, að sumir þessir aðilar hafa leiðzt til þess að telja birgðir sínar af skömmtunarvörunum á ýmsum tímum of eða van, þ. e. meiri eða minni en þær raunverulega voru, til þess að skapa tölulegt samræmi í skýrslurnar. Leiðir af því, sem hér á undan er talið, að birgðir þær, sem skömmtunarskrifstofunni eru gefnar upp, svara ekki nákvæmlega til þess magns, sem raunverulega er fyrir hendi. Sennilega skiptir þetta ósamræmi ekki verulegu máli ennþá sem komið er, en ekki er ósennilegt, ef skömmtunin helst lengri tíma, að þá gæti þetta ósamræmi farið vaxandi, og virðist sjálfsagt að reyna að taka fyrir það nú þegar.

Þá er og sá möguleiki fyrir hendi, að verzlanir selji skömmtunarvörur án þess að fyrir þær komi seðlar eða ávisanir, en gæti þess jafnframt að telja það magn, sem þannig er selt, til birgða hjá sér, og geti á þann hátt skilað tölulega réttum skýrslum til skömmtunarskrifstofunnar.

Til þess að fyrirbyggja þetta væri æskilegt, að hægt væri, þegar ástæða þykir til, að láta fara fram birgðatalningu hjá verzlunum, iðnfyrirtækjum og einstökum mönnum, til þess að fá vissu um, hverjar hinar raunverulegu birgðir eru, og rétta síðan framtöl þeirra eftir því. Væri mjög tafsamt, ef fá þyrfti dómsúrskurð í hverju einstöku tilfelli, og er því lagt til, að þessi lagaheimild verði veitt, enda er einnig

rétt að gera ráð fyrir því, að lagaákvæði þessi yrðu notuð til þess að framkvæmdar yrðu dreifikannanir, þar sem sú aðferð hefir þann kost, að þá er eigi látinn í ljós fyrirfram neinn grunur um brot gegn ákvæðum laganna.

Hinsvegar er það óhjákvæmileg nauðsyn, að jafnan megi fyllilega treysta birgðaskýrslum verzlana og iðnfyrirtækja, svo og einstakra manna, ef hægt á að vera að hafa fullt eftirlit með því, að matvælaöskömmunin verði framkvæmd samkv. gildandi reglugerð. Hitt er og engu síður nauðsynlegt, að treysta megi fyllilega heildarniðurstöðutölum þessara birgðaskýrslna, þegar gera þarf ráðstafanir og áætlanir um innflutning skömmunarvaranna til landsins og dreifingu þeirra til hinna einstöku landshluta.

Loks er það augljóst mál, að þeir, sem samvirkusamlega fylgja gildandi ákvæðum um matvælaöskömmunina, eiga rétt á því, að tryggt sé eftir föngum, að öðrum haldist ekki uppi að brjóta þau ákvæði á kostnað þeirra.

Sp.

14. Tillaga til þingsályktunar

um hækkun framfærslustyrks.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason, Einar Olgeirsson og Ísleifur Högnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að hlutast til um það við bæjar- og sveitarstjórnir, að framfærslustyrkur verði alstaðar hækkaður í hlutfalli við hækkun verðlag á nauðsynjavörum.

Greinargerð.

Þegar ákveðið var, að kaupgjald skyldi hækka í ákveðnum hlutföllum við vaxandi vöruverð samkvæmt lögum um gengisskráningu o. fl., eins og gengið var frá þeim á síðasta Alþingi, þjuggust margir við því, að eigi aðeins elli- og örorkubætur myndu hækka að sama skapi, heldur myndu og bæjar- og sveitarfélögin sjá sig knúð til að hækka framfærslustyrkinn a. m. k. í sömu hlutföllum og almennt kaupgjald. Þetta hefir þó ekki orðið. Hvorki elli- og örorkubætur eða framfærslustyrkurinn yfirleitt hafa hækkað. Nú er það staðreynd, sem er gersamlega tilgangslást að mæla á móti, að bæði í Reykjavík og víðar er framfærslustyrkurinn svo lítill, að þess er enginn kostur að framfleyta lífinu af honum einum saman með núverandi verðlagi. Það er því alveg óhjákvæmilegt, að ríkisstjórnin skerist í leikinn, nema með öllu sé horfið frá því að líta á það sem skyldu þjóðfélagsins að sjá þegnum sínum, sem ekki geta bjargast af eigin rammleik, farborða og tekinn upp sá háttur, að láta skeika að sköpuðu, hvort þeir lifa eða deyja.

Einhver kynni að gera þá athugasemd, að ekki sé samræmi í því, að framfærslustyrkurinn hækki hlutfallslega meira en kaupgjaldið. Í fyrsta lagi er því til að svara, að við þingmenn Sósíalistaflokksins flytjum á þessu þingi breytingartillögu við lög um gengisskráningu og fleira, þess efnis, að allt kaupgjald hækki að fullu í hlutfalli við verðlag, nema öðruvísi sé um samið milli stéttarfélaga verkamanna og atvinnurekenda, og elli- og örorkubætur og aðrar tryggingabætur hækki eftir sömu reglum. Í öðru lagi er auðvelt að sýna fram á, að framfærslustyrkurinn var svo skorinn við nögl áður en styrjöldin hófst, að fáum mun hafa tekizt að lifa og halda heilsu af honum einum saman, nema einhver ráð væru höfð til að bera meira úr býtum en til er ætlazt eftir þeim almennu reglum, sem bæjarfélögin — eins og t. d. Reykjavíkurbær — hafa sett um úthlutun hans. En nú, eftir að verðlag hefir hækkað svo gífurlega, sem raun er á orðin, er öllum ljóst, að framfærslustyrkurinn er langt fyrir neðan það lágmark, sem nauðsynlegt er til að framfleyta lífinu á hinn frumstæðasta hátt.

Í Reykjavík er styrkurinn að jafnaði 80 aurar á dag fyrir hvern einstakling,

sem er á fullum styrk. Það eru 120 kr. á mánuði fyrir 5 manna fjölskyldu. Fyrir þetta verður heimilið að kaupa fæði, hita, ljós, meðul, hreinlætisvörur, viðgerð á skóm og fötum og óhjákvæmilega nokkuð af fötum. Ekki þarf annað en líta á skýrslur hagstofunnar um framfærslukostnað í Reykjavík til að sjá, hve fjarstætt það er, að nokkurt heimili geti leyst þá þraut að bjargast af fyrir þetta fé. Margar tilraunir hafa verið gerðar til að reikna út, hvað svona heimili gæti komið af með, ef allri kunnáttu væri beitt til að gæta hins ýtrasta sparnaðar. Og útkoman verður alltaf sú, að það er gersamlega ókleift að komast af með minna en nokkuð yfir 200 kr. á mánuði með núverandi verðlagi, þó ekki sé reiknað nema með einföldustu nauðsynjum til matar, ljósi og hita. Ef haldið er fast við 80 aura styrkinn, þá er það sama og að láta þúsundir manna beinlínis svelta. Slíkt háttalag er blátt áfram siðlaus grimmd, sem ekki er aðeins á ábyrgð viðkomandi bæjarstjórna, heldur og ríkisstjórnar og Alþingis, ef ekki verður tekið í taumana.

Sp.

15. Tillaga til þingsályktunar

um hitun og lýsing háskólans.

Flm.: Jónas Jónsson.

Sameinað Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að leita samkomulags við bæjarstjórn Reykjavíkur um, að bærinn leggi fram ókeypis hita og rafmagn til daglegra afnota í hinu nýja húsi háskólans.

Greinargerð.

Háskóli Íslands hafði starfað nálega tuttugu ár í hinum þröngu og óhentugu húsakynnum í alþingishúsinu, þegar ég bar fram á Alþingi 1930 frv. um að tryggja háskólanum mikil lóðarréttindi og um byggingu handa þessari húslausu stofnun. Málið var á döfinni á Alþingi þar til 1932, að frv. náði samþykki. Forráðamenn Reykjavíkur sáu, að það var sanngirnismál, að höfuðstaðurinn legði þessari stofnun til nægilegt land, svo að þar gæti myndast nýr bæjarhluti vegna háskólans. Hafa nú á fáum árum risið þrjár stórbyggingar á því landi, sem Reykjavíkurbær leggur háskólanum til samkvæmt lögum frá 1932, og þó rúm fyrir mörg fleiri hús, þegar tímar liða.

Bygging Háskóla Íslands er mikið og veglegt hús og á verulegan þátt í að setja nýjan svip á höfuðstaðinn, auk margskonar hagnaðar, sem bærinn hefir af þessari stofnun.

En fyrir ríkið verður rekstur háskólans mjög veruleg byrði, ef engar stoðir renna undir starfsemina nema gjöld skattþegnanna. Tveir útgjaldaliðir renna beinlínis til Reykjavíkurbæjar, borgun fyrir hita frá hitaveitunni og fyrir rafmagn frá Sogsvirkjuninni. Ég legg til, að ríkisstjórnin leiti samninga við bæjarstjórn Reykjavíkur um, að bærinn leggi til án endurgjalds rafmagn og hita frá hitaveitu sinni í meginbyggingu háskólans. Er þessi tillaga algerlega í samræmi við það, sem gerist erlendis, þegar bæjarfélög leggja á sig miklar byrðar til að efla háskóla, sem verið er að koma á fót, oft meira af góðum vilja en mætti.

Ég hreyfði þessu máli í bæjarstjórn Reykjavíkur, þegar ríkið gekk í ábyrgð fyrir hitaveituláningu, og hefi auk þess alloft vakið máls á þessu efni við núverandi rektor háskólans, Alexander Jóhannesson, og áhrifamenn í stjórn bæjarins og landsins. Hefir mér fundið vera tekið á þessu máli með sanngirni. Þykir mér sennilegt, að forráðamönnum Reykjavíkur þyki vegsauki að styðja fyrir sitt leyti að því, að Háskóli Íslands geti farið að búa við viðunanleg ytri skilyrði.

Nd.

16. Frumvarp til laga

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Flm.: Pétur Ottesen.

I. Á eftir B. 2. í 2. gr. laganna koma nýir liðir:

a. *Lundarreykjadalssvegur*: Frá Götuási í Uxahryggjaveg gegnt Gilstreymi.b. *Grímsárbraut*: Af Vesturlandsvegi hjá Hesti um Varmalæk og Stóra-Kropp á Reykholtssdals- og Hálsasveitarveg.

II. Á eftir B. 3. í sömu lagagrein bætist nýr liður:

Akrafjallsvegur: Af Akranesvegi hjá Litlu-Fellsöxl fyrir Akrafjall um Klafastaði og Kúludalsá á Þjóðveginn ofan við Skipaskaga.**Greinargerð.**

Frumvarp þetta var flutt á síðasta þingi, og fylgdi því svo hljóðandi greinargerð: „Breyting sú á vegalögnum, sem lagt er til að gerð verði með þessu frv., er í fullu samræmi við þá stefnu, sem við afgangið og samþykkt vegalaga á Alþingi á undanförunum árum hefir verið lögð til grundvallar því, hversu háttáð skuli vera umferð og legu þeirra vega, er taka beri upp í tölu þjóðvega.

Nú um allmörg ár hefir verið unnið að vegalagningu fram Lundarreykjadal, með hliðsjón af brýnni þörf þessa byggðarlags á því að komast í akvegasamband við kaupþún héraðsins, og þá einnig og ekki síður með það fyrir augum, að vegurinn úr Lundarreykjadalnum um Uxahryggi á Kaldadalsveginn yrði gerður akfær. Samkv. rannsókn, sem á því hefir verið gerð að tilhlutun vegamálastjórnarinnar, hefir það komið í ljós, að með tiltölulega litlum kostnaði er hægt að gera akfært yfir Uxahryggi á Kaldadalsveginn. Með því að gera þessa leið akfæra er í verulegum mæli greitt fyrir samgöngum milli Norður- og Vesturlands og Reykjavíkur, því um Uxahryggi er skemmt leið úr Borgarfirðinum suður á bóginn.

Um Grímsárbraut er það að segja, að unnið hefir verið að byggingu þess vegar á undanförunum árum, og með smíði Grímsárbrúarinnar hjá Fosstúni, og framhaldi á vegagerð á þessari leið og byggingu brúar á Reykjadal, sem lokið var við á síðastl. sumri, er leiðin frá Vesturlandsvegi hjá Hesti og á Þjóðveginn í Reykholtssdal orðin bilfær. Þegar svo er komið, verður þess að sjálfsögðu skammt að bíða, að vegurinn um Grjótháls á Norðurlandsbraut verði gerður akfær, því með því móti styttest billeiðin milli Vestur- og Norðurlands og Reykjavíkur til stórra muna, en mestu munar þó, ef áður eða jafnframt yrði vegurinn úr Lundarreykjadalnum, sem fyrir getur um Uxahryggi á Kaldadalsveginn, gerður akfær.

Það er því hin mesta nauðsyn, bæði með tilliti til samgangnanna innanhéraðs og þá ekki síður langferðanna, að því sé hraðað sem allra mest að kostur er á að gera þessar leiðir akfærar.

Eins og kunnugt er, hefir bústofn bænda hrúnið niður á þessum svæðum af völdum fjárpestarinnar. Væri það því einkar hagkvæmt að leggja nú kapp á að gera þessar leiðir akfærar og sameina þar brýna atvinnuþörf fólksins, sem misst hefir bústofninn, og þann stórfellda ávinning, sem í því felst að stytta hina fjölförnu landleið milli Vestur- og Norðurlands og Reykjavíkur um tugi kílómetra.

Unnið hefir verið að Akrafjallsvegi nú um mörg undanfarin ár, og hefir vegamálastjóri látið framkvæma mjög gaumgæfilega athugun á allri tilhögun á vegalagningu á þessu svæði, og er sú útfærsla á Þjóðvegakerfinu, sem þar um ræðir, í alla staði eðlileg.“

Nd.**17. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 27 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts.

Flm.: Sveinbjörn Högnason, Helgi Jónasson.

1. gr.

4. tölul. 1. gr. laganna orðist svo:

4. Nauðsynlegar fyrirhleðslur til þess að veita Markarfljóti, Álum og Affalli að brúaropinun hjá Litlu Dímon.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Mannvirkin á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts eru framkvæmd, eins og kunnugt er, með þau tvö sjónarmið fyrir augum, að tryggja samgöngur og verjast landbroti. Með hliðsjón af þessu er kostnaðinum skipt þannig, að ríkið kostar að öllu það, sem snertir samgöngurnar beint eða einvörðungu, en sýslan leggur fram hluta á móti, þar sem um landvarnir einar er að ræða. — Hinsvegar er mjög erfitt að greina sundur þessa tvo þætti þessara miklu mannvirkja, þar sem segja má, að allar fyrirhleðslurnar, eða því sem næst, séu nauðsynlegar tryggingar til að halda samgöngunum öruggum um þetta svæði.

Með breytingu þeirri, sem hér er lögð til, er farið fram á, að fyrirhleðsla fyrir Affall teljist til samgöngubótanna, enda má fullyrða, að hún verður fyrst og fremst gerð í því skyni. Landbrot er lítið af völdum Affallsins, en hinsvegar hefir það mjög oft á vetrum verið farartálmi samgöngunum, þótt brúað sé, og það svo, að teppt hefir þær með öllu. Það hleypur í frostum úr farvegi sínum hér og hvar, og þarf miklar fyrirhleðslur til þess eins að gera samgöngur öruggar vegna þess. Þar sem allar hinar fyrirhleðslurnar, sem sýslan greiðir hluta af samkv. lögunum, eru nauðsynlegar fyrir samgöngurnar einnig, verður það að teljast sanngjarnt, að sú skipting verði gerð, sem hér er farið fram á.

Nd.**18. Frumvarp til laga**

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Flm.: Pálmi Hannesson, Steingrímur Steinþórsson.

- I. Tölul. C. 9. í 2. gr. laganna skal orða svo:

Sauðárkróksvegur: Frá Sauðárkróki um Varmahlíð að Goðdölum.

- II. Á eftir C. 9. í sömu lagagr. komi nýr liður:

Þverárfjallsvegur: Frá Sauðárkróki um Skagaheiði, Laxárdal ytri og Þverárfjall að Skagastrandarvegi.

- III. Á eftir C. 10. í sömu lagagr. komi nýr liður:

Hólavegur: Frá Hofsóssvegi að Hólum í Hjaltadal.

Greinargerð.

Á síðasta þingi og þingum hafa verið fluttar tillögur, sem heita mega samhljóða þeim, er felast í frumvarpi þessu, enda eru þær fram komnar af fullkominni nauðsyn, og skal nú farið um þær nokkrum orðum.

Frá Sauðárkróki eru um 65 km til fremstu bæja í Skagafirði, vestan Héraðsvatna. Á þessu svæði eru fjölbyggðar sveitir með þri—fjórsettri bæjaröð og mikilli flutningaþörf. Sauðárkróksvegur liggur um héraðið, en aðeins yzti hlutinn, frá Sauðárkróki að Varmahlíð, er ríkisvegur, enda þótt vegurinn suður þaðan megi kallast alfaraleið. Hér er gert ráð fyrir, að ríkið taki að sér veginn allt til Goðdala, og má telja fulla nauðsyn á því.

Undanfarin ár hefir verið unnið að því að gera bílfæran veg milli Sauðárkróks og Blönduóss um Þverárfjall og Laxárdal ytri. Vegur þessi er allmikil samgöngubót fyrir sveitir þær, sem liggja utan Skagaheiðar í Skagafjarðarsýslu, en jafnframt er gert ráð fyrir því, að samgöngur milli héraða leggist á þessa leið. Nú er mestur hluti leiðarinnar talinn til fjallvega, en það virðist eigi sanngjarnt, og er frumvarpinu ætlað að skipa því til betri leiðar.

Unnið hefir verið undanfarin ár að vegargerð yfir Viðvikursveit, frá Héraðsvatnabré eystri að Hjaltadalsárbrú hjá Langhúsum. Þetta er þjóðvegur. Þaðan eru um 12 km að Hólum í Hjaltadal. Er það aðeins ruddur sumarvegur, sem verður ófær bílum strax í fyrstu snjóum. Bændaskólinn á Hvanneyri og héraðsskólarnir flestir hafa fengið þjóðvegi. Virðist því hin mesta sanngirni mæla með því, að þjóðvegur fáiist að Hólum. Mælir það mjög með því, að Hólar eru mikið sóttir af ferðamönnum, bæði innlendum og erlendum, og þess vegna hin mesta nauðsyn að koma Hólum í betra vegarsamband en orðið er.

Nd.

19. Frumvarp til laga

um verðuppbót á kjöti og mjólk.

Flm.: Jón Pálmason.

1. gr.

Árið 1941 greiðir ríkissjóður allt að tveim milljónum króna til verðuppbótar á kindakjöti og kúamjólk. Upphæðin skiptist til helminga milli þeirra vörutegunda.

2. gr.

Verðuppbætur miðast við framleiðslu ársins 1940. Þær skulu greiðast framleiðendum af Búnaðarfélagi Íslands, með milligöngu búnaðarfélaga hreppanna.

3. gr.

Þeir bændur, sem hafa á árinu 1940 hærri tekjur en 5000 kr., að frádregnum atvinnurekstrarkostnaði, fá engar uppbætur.

4. gr.

Landbúnaðarráðherra ákveður, í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands, hvaða verð skuli vera á kjöti og mjólk á innlendum markaði frá því lög þessi verða samþykkt og þar til öðruvísi verður ákveðið.

5. gr.

Þeir, sem selja kjöt eða mjólk af framleiðslu ársins 1940 á innlendum eða erlendum markaði, eru skyldir að gefa Búnaðarfélagi Íslands nákvæmar skýrslur um verð og magn.

Til tryggingar því, að skýrslur þessar séu réttar, setur landbúnaðarráðherra reglugerð, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands. Er í henni heimilt að ákveða, að uppbætur allar falli niður til þeirra, sem gefa rangar skýrslur.

6. gr.

Búnaðarþing 1941 semur reglugerð um það, hvernig skuli úthluta þeim upp-bótum, sem ákveðnar eru í 1. gr. laga þessara. Ef $\frac{2}{3}$ hlutar atkvæða á búnaðarþingi samþykkja reglugerðina, ber landbúnaðarráðherra að staðfesta hana óbreytta. Ella setur hann reglugerð um þetta efni í samráði við landbúnaðarnefndir Alþingis.

7. gr.

Þau mjólkurbú, sem löggilt hafa verið eða löggilt verða af landbúnaðarráðherra, skulu annast alla sölu mjólkur og rjóma í þeim bæjum og kaptúnum, sem þau selja afurðir sínar venjulega í. Þetta gildir frá því lög þessi öðlast gildi og þar til öðruvísi verður ákveðið.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og með gildistöku þeirra eru úr gildi felld:

1. Lög nr. 1 7. jan. 1935, um meðferð og sölu mjólkur og rjóma o. fl.
2. Lög nr. 2 9. jan. 1935, um ráðstafanir til þess að greiða fyrir viðskiptum með sláturfjárafurðir og ákveða verðlag á þeim.

Greinargerð.

Á undanfórnum árum hefir þjóðmálum okkar lands verið stjórnað þannig, að meira og meira ósamræmi hefir skapast milli framleiðslu og launakjara, og hefir af því leitt allskonar öfugstreymi í þjóðlífinu, eins og kunnugt er. Framleiðslan hefir verið rekin með halla og orðið minni en eðlilegt er í hlutfalli við fjölgun þjóðarinnar og aukna verklega tækni. Notkun erlendra vöru hefir orðið miklu meiri en vit er í, gengi okkar krónu hefir fallið stöðugt og fjármál öll komizt úr eðlilegum skorðum. Við myndun þjóðstjórnarinnar var þetta viðurkennt. Aðalmálið, sem samið var um, var setning gengislaganna frá 4. apríl síðastl. Með þeim var fall krónunnar viðurkennt að nokkru leyti og gerðar ráðstafanir til að halda dýrtið í landinu sem mest í skorðum. Þessi stefna var rétt, það sem hún náði. Hún miðaði að því að rétta nokkuð hlut framleiðslunnar og hafði í för með sér nýjar vonir um batnandi hag. Þetta var þó aðeins byrjun á þeim ráðstöfunum, sem gera þurfti til að bæta úr afleiðingum þeirrar óheillastefnu, sem ríkt hefir að undanfórnu. En þeirri viðleitni, sem hafin var með gengislögunum frá 4. apríl, var aftur gerðbreytt með þeirri umturnun laganna, sem gerð var eftir áramótin síðustu. Þetta hefir það í för með sér, að hagur flestra framleiðenda, a. m. k. til sveita, verður ekkert álitlegri en var áður en gengislögin voru sett.

Kjöt og mjólk hafa verið og eru aðalframleiðsluvörur landbúnaðarmanna. Verðlag þeirra og hlutfall þess við framleiðslukostnað hefir mest áhrif á hag sveitanna. Þessar vörur eru líka þýðingarmestu neyzluvörur þjóðarinnar við hliðina á fiski og garðamat. Að sem allra mest sé notað í landinu af þessum vörum, er því frá alþjóðar sjónarmiði mjög þýðingarmikið. Það er bæði vegna heilsufars landsbúa og vegna þeirrar aðstöðu, sem gjaldeyrisvandræði yfirstandandi tíma hafa skapað. En til þess að þessar vörur séu notaðar sem mest af þeim meiri hluta þjóðarinnar, sem ekki er riðinn við framleiðslu þeirra, er nauðsynlegt, að þær séu seldar hóflegu verði innanlands og sala þeirra sem allra minnst þvinguð með lagaákvæðum. Þegar svo er komið sem komið er með ofvöxt kaupstaðanna og gifurfjölgun launastéttanna, sem hefir orsakað niðurlægingu sveitanna, þá er ekki hægt með eðlilegum hætti að sameina það, að lyfta sveitunum og þeirra hag eins og þarf og hitt, að koma í veg fyrir það, að bæjarfólkið taki aðfluttar matvörur fram yfir okkar ágætu mjólk og ljúffenga kjöt. Þær ráðstafanir, sem gerðar hafa verið með kjötlögunum og mjólkurlögunum frá 1935, eru allsendis ófullnægjandi og ganga að sumu leyti í öfuga átt. Þess vegna er frumvarp þetta fram borið. Aðaltilgangur þess er að stuðla að því, að það fólk, sem vinnur framleiðslustörf sveitanna, geti haft svipað kaup eins og annað landsfólk, en sé ekki með opinber-

um ráðstöfunum sett skör neðar. Annað markmiðið er það, að útrýma söluþvingun á mjólk og kjöti og tryggja sem allra mesta innanlandssölu þeirra vara. Til þess verður að haga verðinu þannig, að ástæðulaust sé að kaupa fremur erlendar vörur. Á þann hátt miðar þetta frumvarp því einnig að því að bæta aðstöðu neytendanna í landinu. Mundi án efa mega draga úr kaupum aðfluttra vara sem svarar þeirri upphæð, sem farið er fram á, og þar með gjaldeyri, ef innlendu vörurnar eru notaðar til hins ýtrasta. Sennilega gæti síðar munað talsvert meira, ef haldið væri áfram á rétttri braut í þessu efni og framléiðslan aukin eftir þörfum.

Upphæðin, sem stungið er upp á, er að nokkru leyti af handahófi til tekin, og verður nánari athugun og svo reynslan að skera úr um það, hvað dugir í því efni. Mönnum kann að vaxa upphæðin í augum, en þess ber að gæta, að hér er um alþjóðarhag og framtíðarvelferð að ræða, ekki sízt eins og nú horfir við um erlend viðskipti.

Ef sveitirnar halda áfram að leggjast í auðn vegna þess að betur er búið að fólkinu annarstaðar, þá verður ekki hjart um að litast. Eftir því, sem minni upphæð verður varið til dýrtíðaruppbótar á launagreiðslur, eftir því má þessi upphæð vera lægri, en hún verður að hækka að sama skapi sem Alþingi og ríkisstjórn verða riflegri á greiðslum til dýrtíðaruppbótar. Ella er ekkert réttlæti í starfseminni.

Hvernig á að ná þessari upphæð í ríkissjóðinn, er sérstakt mál, sem snertir þessa upphæð álika mikið og ýmsar aðrar.

Árið 1938 voru launagreiðslur við eftirtalda starfrækslu svo sem hér segir:

1. Í stofnunum ríkisins eftir 3. fjárlagagr.	kr. 2576 þús.
2. Stjórnarráðið	— 218 —
3. Við dómsmála- og lögreglustjórn	— 1028 —
4. Við ríkisspítalana, rannsóknarstofu háskólans, ljósmæðra- og hjúkrunarskóla og ríkisbú	— 505 —
5. Við skóla landsins og barnakennslu	— 2000 —
6. Til eftirlauna og styrkja samkv. 18. gr.	— 363 —
7. Við skipaútgerð ríkisins	— 614 —
8. Við gjaldeyris- og innflutningsnefnd	— 91 —
9. Við bankana alla með útibúum	— 1196 —
10. Við tryggingarstofnun ríkisins, til sjúkrasamlagslækna og sjúkrasamlaga í Reykjavík og Hafnarfirði	— 688 —
Samtals	kr. 9279 þús.

Auk þessa má telja mjög margt annað, sem í þessu sambandi skiptir miklu máli. Ég hefi nú haldið því fram að undanförunu, að á þessu mætti spara stórar fjárhæðir, og sú skoðun hefir ekki breytzt. Hún hefir samt ekki fengið byr á Alþingi. Á hinu eru fremur horfur, að þetta eigi allt að hækka stórkostlega með dýrtíðaruppbótum.

Ég er nú samt viss um, að á þessu mætti spara 2 milljónir króna án þess að þjóðarhag væri misboðið.

Þar að auki má án mikils tjóns fella niður ýmsa styrki til framkvæmda, ef tilgangi þessa frumvarps yrði náð. Ennfremur sparast mjög mikill kostnaður við framkvæmd kjötlaganna og mjólkurlaganna um leið og þau lög falla úr gildi, eins og ætlað er til.

Þar sem miklu skiptir, að framkvæmd þessa máls svari tilætlun, þá tel ég rétt, að framkvæmdin sé í höndum þeirra aðila, sem ætla mætti, að bezt sé treystandi í því efni, sem er allsherjar félagsskapur bændanna sjálfra, undir yfirstjórn landbúnaðar-ráðherrans. Þeir aðilar eiga mest undir því, að vel takist og heilbrigðrar viðsýni sé gætt. Hægara er þar líka að breyta til um menn, sem illa kynnu að gefast, heldur en reynzt hefir um stjórnskipaðar nefndir.

Nánar í framsögu.

Nd.**20. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 11 13. jan. 1938, um viðauka við lög nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Orðin „meðan skip þau, er slíka vél hafa, stunda veiðar á tímabilinu 1. júní til 31. október ár hvert“, í niðurlagi 1. málsg. 1. gr. laganna, falli niður.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Um frumvarp þetta, sem lagt er fyrir Alþingi samkvæmt 23. gr. stjórnarskrárinnar, vísast til fylgiskjalsins hér á eftir.

Fylgiskjal.

Bráðabirgðalög um breyting á lögum nr. 11 13. janúar 1938, um viðauka við lög nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum.

Vér Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur, Vinda og Gauta, hertogi í Slésvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þéttmerski, Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Atvinnu- og samgöngumálaráðherra Vor hefir tjáð Oss, að líklegt sé, að skortur verði á undirvélstjórum á fiskigufuskipum í vetur, þar sem skipunum muni sennilega verða haldið úti líkt og á sildveiðatímabilinu, og sé því nauðsynlegt að breyta með bráðabirgðalögum samkvæmt 23. gr. stjórnarskrárinnar undanþáguheimild þeirri, er felst í lögum nr. 11 13. janúar 1938, þannig að hún gildi fyrir allt árið.

Fyrir því bjóðum Vér og skipum:

1. gr.

Orðin „meðan skip þau, er slíka vél hafa, stunda veiðar á tímabilinu 1. júní til 31. október ár hvert“, í niðurlagi 1. málsg. 1. gr. laganna, falli niður.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér að hegða.

Gjört á Amaliuborg, 12. janúar 1940.

Undir Vor konunglega hönd og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Ólafur Thors.

Ed.**21. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 75 27. júní 1921, um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og samþ. að mæla með því óbreyttu.

Alþingi, 23. febrúar 1940.

Magnús Jónsson,
form.Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., frsm.

Bernh. Stefánsson.

Ed.**22. Frumvarp til laga**

um húsnæði.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason.

1. gr.

Í hverjum kaupstað skal vera starfandi 5 manna húsnæðisnefnd, sem sé skipuð þannig, að félag leigjenda á staðnum kys 2 menn í nefndina, en félag húseigenda á staðnum kys 2 aðra menn, en formaður nefndarinnar skal kosinn af bæjarstjórn. Skulu allir leigjendur og húseigendur hafa rétt til inngöngu í hvorn félagsskapinn og jafnrétti þar. Sé enginn félagsskapur annarshvors aðila til á staðnum, skal fjölmennasta verklýðsfélag staðarins framkvæma hlutverk leigjendafélags, en fjölmennasta félag atvinnurekenda hlutverk húseigendafélags.

Leigjandi telst samkvæmt lögum þessum hver sá, sem sýnt getur gildandi samning um leigu á húsnæði, en húseigandi hver þinglesinn eigandi fasteignar, sem seld er á leigu til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Það er borgaraleg skylda að taka við skipun eða kosningu í nefnd þessa, og skulu nefndarmenn fá þóknun fyrir starf sitt úr hlutaðeigandi bæjarsjóði, eftir ákvörðun bæjarstjórnar. Allur kostnaður við nefndina skal greiddast úr bæjarsjóði.

2. gr.

Húsaleiga má eigi vera hærri en hún var samkvæmt gildandi samningi 14. maí 1939. Þó má í einstökum tilfellum hækka húsaleigu einstakra íbúða, ef það er samhljóða álit allra nefndarmanna, að hún sé lægri en húsaleiga almennt í sama bæ, svo og ef íbúð er endurbætt, svo að húsnæðisnefnd telji réttmætt, að leigan verði hækkuð vegna þess. Einnig má hækka húsaleigu um það, sem opinber gjöld á húsum hækka eftir 14. maí 1939.

Húsnæðisnefnd er eftir kröfu leigjenda heimilt að lækka gildandi húsaleigu, ef leigan þykir óhæfilega há, og þarf ekki nema einfaldan meiri hluta í nefndinni til að gera um slíkt lögfulla samþykkt. Ennfremur er húsnæðisnefnd heimilt og skylt að lækka húsaleigu á hvaða leiguíbúð sem er, sem er of há í samanburði við venjulega húsaleigu í bænum.

Húsnæðisnefnd skal meta leigu allra íbúða þeirra húsa, er eigi hafa verið leigð fyrir 14. maí 1939, en síðan hafa verið eða verða teknar til íbúðar.

3. gr.

Eigi er heimilt að segja leigjanda upp húsnæði meðan hann heldur gildandi samninga, nema húseiganda sé þess brýn þörf til eigin íbúðar, enda hafi hann

eignast hið leigða hús fyrir 14. maí 1939. Þörf eiganda til leigðrar íbúðar verður því aðeins tekin til greina, að húseigandi og fjölskylda hans hafi áður til eigin afnota eigi stærra húsnæði en nemur 10 gólfplatarmetrum í íbúðarherbergjum fyrir hvern þann, er til fjölskyldunnar telst og íbúðar nýtur á hennar vegum.

Verði ágreiningur um þessi efni milli leigjenda og húseigenda, skal þeim ágreiningi vísað til húsnæðisnefndar. Úrskurði húsnæðisnefndar má síðan skjóta til dómstólanna, en úrskurðinum skal þó hlíta unz dómur er fallinn.

4. gr.

Bannað er að taka leiguíbúðir eða eigin íbúðir til annarar notkunar, nema heilbrigðisnefnd telji þær óleigufærar. Einnig er bannað að rífa leiguíbúðir eða eigin íbúðir. Húsnæðisnefnd getur þó, þegar sérstakar ástæður þykja, leyft að rífa íbúðarhús, ef eigandi setur tryggingu fyrir jafnmiklu nýbyggðu húsnæði.

5. gr.

Húseigendum er skylt að hjóða til leigu allt leigufært húsnæði, sem þeir nota eigi til eigin íbúðar.

6. gr.

Meðan ekki verða sett sérstök leiguákvæði um húsaleigusamninga, skal húsnæðisnefnd láta gera sérstök eyðublöð, er notuð séu við allar samningagerðir um húsnæði til íbúðar, og eru engir slíkir leigusamningar gildir, nema staðfestir séu af húsnæðisnefnd.

7. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en húsnæðisnefnd telur réttmætt, skal sá samningur ógildur að því er upphæð leigunnar snertir frá því er málið var lagt undir úrskurð húsnæðisnefndar. Ef leigan hefir verið greidd fyrirfram, skal draga muninn á samningsleigunni og leigunni samkvæmt úrskurði húsnæðisnefndar frá leigu þeirra, er síðar skal greidd. Ef leiga hefir verið greidd fyrirfram fyrir allt leigutímabilið, skal sá munur afturkræfur.

8. gr.

Bæjarstjórnnum skal heimilt að taka til sinna umráða auðar íbúðir og ráðstafa þeim til afnota handa húsnæðislausu fólki, enda komi fullt endurgjald fyrir. Áður en þetta er gert, skal þó fara úrskurður húsnæðisnefndar um, hvort íbúðin skuli tekin, og ákveða leiguupphæð, leigutíma og annað, sem þörf þykir að taka ákvörðun um. Úrskurður húsnæðisnefndar er fullnaðarúrskurður.

Með sömu skilyrðum skal bæjarstjórnnum heimilt að taka til sinna umráða annað ónotað húsnæði og útbúa það til íbúðar.

9. gr.

Húseigendum eða forráðamönnum leiguíbúða er eigi heimilt að segja eignalausum og atvinnulausum leigjendum upp húsnæði, þótt þeir geti eigi greitt umsamda húsaleigu, nema húsnæðisnefnd hafi áður úrskurðað, að húseigandi og leigjandi eigi ekki tilkall til greiðslufrests á áhvilandi lánum og vöxtum, sem á húseigninni hvíla samkv. 10. gr.

10. gr.

Húseigendur, sem vegna úrskurðar húsnæðisnefndar geta eigi krafði leigjendur sína um húsaleigu, eða vegna atvinnuleysis sjálfra þeirra geta ekki greitt umsamda vexti og afborganir, og eru ekki svo efnum búnir, að þeir hafi önnur úrræði til að standa skil á þessum greiðslum, enda afkomu þeirra stefnt í hættu með missi húseignarinnar, skulu vera undanþegnir greiðslu afborgana og vaxta af lánum, sem hvíla á hinu leigða húsi í hlutfalli við verð íbúðarinnar, meðan svo

er ástatt. Greiðslufrestur þessi skal gilda þar til húseiganda hefir að opinberri tilhlutun verið bætt það tjón, er hann hefir beðið af greiðslufalli leigunnar, enda er skuld leigjanda þá ekki lengur kræf.

11. gr.

Til þess að standast kostnað af framkvæmd þessara laga heimilast bæjarstjórnnum að leggja stóribúðaskatt á íbúðir, sem að fasteignamati eru yfir 20000 kr. Skattur þessi skal vera stighækkandi. Reglugerð, er bæjarstjórn semur um þessa skattálagningu, skal staðfest af ráðherra. Tekjur af þessum skatti skulu renna í bæjarsjóð.

12. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 5000 krónum, nema þyngri hegning liggi við að öðrum lögum. Sektir skulu renna í bæjarsjóð.

Með mál út af lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Frumvarp þetta fluttu þingmenn Sósíalistaflokksins í neðri deild á síðasta þingi, en það kom þá ekki til umræðu. Fylgdi því þá eftirfarandi greinargerð:

„Frumvarp þetta miðar að því að hindra það, að óeðlileg verðhækkun verði á húsaleigu sökum styrjaldarinnar í Norðurálfu og áhrifa hennar hér á landi. Ennfremur á með því að koma í veg fyrir, að hægt sé að reka leigjendur út úr íbúðum, ef þeir vegna atvinnuleysis geta ekki staðið í skilum. Þá er og að því stefnt að hindra, að fátækir húseigendur þurfi að missa húseignir sínar vegna atvinnuleysis sjálfs sín eða leigjenda sinna.

Bæjarstjórnnum er með frumvarpi þessu, ef að lögum verður, gert að skyldu að greiða húsaleigu fyrir þá, sem vegna atvinnuleysis geta ekki gert það sjálfir, og skal sú greiðsla ekki skoðast sem fátækrastrykur. Til þess að standa straum af útgjöldum þessum er bæjarstjórnnum heimilað að leggja á sérstakan stóribúðaskatt.

Með tilliti til hins síversnandi útlits um afkomu alþýðunnar eru lög þau, sem hér er lagt til að sett verði, sérstaklega nauðsynleg.

Nánar í framsögu.“

Nd.

23. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Gísla Sveinssyni og Emil Jónssyni.

Framan við frvgr. kemur nýr rómv. liður.

Á eftir A. 11. í 2. gr. laga nr. 101 19. júní 1933 bætist nýr liður:

Dyrhólaeyjarvegur: Frá Litla-Hvammi í Mýrdal (af Suðurlandsvegi) um Loft-sali að Dyrhólaeyjarvita.

Nd.**24. Frumvarp til laga**

um skógrækt.

Flm.: Bjarni Ásgeirsson.

I. KAFLI**Um markmið og stjórn skógræktar ríkisins.****1. gr.**

Skógrækt ríkisins skal rekin með því markmiði:

- 1) að vernda, friða og rækta skóga og skógaleifar, sem eru í landinu,
- 2) að græða upp nýja skóga, þar sem henta þykir,
- 3) að leiðbeina um meðferð skóga og kjarrs og annað það, sem að skógrækt og skóggræðslu lýtur.

2. gr.

Landbúnaðarráðherra fer með yfirstjórn skógræktarmála samkvæmt lögum þessum. Hann skipar skógræktarstjóra, er annast framkvæmid þessara mála. Skal hann hafa leyst af hendi próf við skógræktarháskóla á Norðurlöndum eða við annan skóla jafnstæðan.

3. gr.

Ráðherra skipar skógarverði eftir þörfum, að fengnum tillögum skógræktarstjóra; þó skulu þeir aldrei færri vera en einn í hverjum landsfjórðungi. Þeir skulu hafa aflað sér verklegrar kunnáttu í skógrækt og hafa staðizt próf, sem stjórn skógræktarmála kveður á um.

4. gr.

Skógarverðir skulu starfa samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra og aðstoða hann í hvívetna við skógrækt og skóggræðslu í landinu. Þeir skulu settir yfir skógarjarðir ríkisins og annast framkvæmdir þar, og ennfremur hafa eftirlit um meðferð skóga og kjarrs á þeim svæðum, sem þeim eru falin.

5. gr.

Störf og starfsvið skógræktarstjóra og skógarvarða skal ákveða með reglugerð, sem ráðherra setur.

Laun þeirra skulu ákveðin í launalögum.

II. KAFLI**Um meðferð skóga og kjarrs, friðun á lyngi o. fl.****6. gr.**

Í skógum eða kjarri má hvorki höggva tré né runna á annan hátt en þann, að höggvið sé innan úr, að skógurinn eða kjarrið sé grisjað. Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að græða upp skóg að nýju á landinu eða á öðru jafnstóru svæði.

7. gr.

Viðarrætur má ekki rífa upp eða skerða á neinn hátt. Ekki má rífa lyng, fjalldrapa, viði, mel eða annan hlífðargróður, heldur klippa eða skera. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er heimilt að hanna allt skógarhögg og hristekju og að hanna að skerða hverskonar gróður á svæðum þeim, sem ætla má, að slíkt geti valdið upp-

hlæstri eða landspjöllum. Bannað er að stinga upp og flytja á brott tré og hverskonar ungviði án leyfis skógræktarstjóra eða skógarvarðs.

8. gr.

Í skógum þeim og kjarrlöndum, sem í afréttum liggja eða fjarri búfjárhögum, er öll beit bönnuð frá 1. nóvember til 1. júní. Liggi skógur eða kjarr undir yfirvofandi hættu, eða sé annar gróður í voða sakir óhóflegrar beitar, er skógræktarstjóri og skógarvörðum heimilt að banna að beita á skóginn eða kjarrið um langan eða skamman tíma, eftir því sem þörf krefur. Banna má með öllu að beita geitfé á skóg eða kjarr, ef ástæða þykir til.

9. gr.

Í þeim skógum og kjarri, sem er sameign fleiri manna eða jarða á óskiptu landi, mega einstaklingar ekki höggva án vitundar skógarvarðar eða eftirlitsmanns, sem segir fyrir um, hvar og hvernig grisja skuli.

10. gr.

Óheimilt er öllum, sem eiga skóg eða kjarr eða hafa umráðarétt yfir slíku, að selja eða gefa óupphöggvinn við án þess að hafa fengið leyfi skógarvarðar til þess.

11. gr.

Sé skógur eða kjarr í yfirvofandi hættu sakir rányrkju eða annars þess, sem kann að valda skemmdum á skógi eða landi, eða ef kjarrlendi nær ekki að vaxa og verða að skógi, er heimilt að taka slík svæði leigu- eða eignarnámi, svo framarlega sem landeigendur eða skógaeigendur geta ekki eða vilja ekki koma í veg fyrir áframhaldandi eyðileggingu lands eða skóglendis. Um leigu- eða eignarnám fer þá samkvæmt fyrirmælum laga nr. 61 frá 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms.

12. gr.

Skógræktarstjóri eða skógarverðir skulu fara eins oft og þörf krefur um sveitir þær, þar sem er skógur eða kjarr að nokkrum mun, og skulu þeir skipa fyrir um, hvernig skógur eða kjarr skuli höggvið. Þeir skulu og leiðbeina nothafa skógar og kjarrs um framkvæmd alla á fyrirmælum sínum, enda getur nothafi eigi skorast undan að fylgja þeim í skóginn eða kjarrið. Hann er og skyldur til þess að leggja fram endurgjaldslaut vinnu til þess að höggva á allt að 400 fermetra svæði í skóginum eða kjarrinu til þess að kynnast, hvernig höggva skuli.

13. gr.

Eigendur eða notendur skóga og kjarrs geta ekki bannað skógræktarstjóra, skógarvörðum, hreppstjórum eða öðrum þeim, sem eftirlit kann að vera falið, að fara um land sitt, hvort sem girt er eða ógirt.

14. gr.

Ef skógræktarstjóri eða skógarverðir krefjast þess, eru hreppstjórar skyldir til þess að fylgjast með þeim á eftirlitsferðum þeirra um hreppinn, til þess að kynna sér fyrirskipanir þeirra um meðferð skóga og kjarrs, sem þeim ber að hafa eftirlit með. Á ferðum þessum fá hreppstjórar 8 kr. á dag, sem greiðist af skógræktarfé.

15. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um meðferð á skógum og kjarri, eftir tillögum skógræktarstjóra, og skal þeim útbýtt meðal almennings í þeim sveitum, þar sem skógur eða kjarr er.

III. KAFLI

Um friðun og ræktun skóga.

16. gr.

Á landi því, sem skógrækt ríkisins hefir til friðunar og skógræktar, má ekki beita búfé. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er þó heimilt að veita undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður mæla með.

17. gr.

Liggi alfaravegur um friðuð skóglendi, skulu vegfarendur loka þeim hliðum, sem á girðingum eru, svo að öruggt sé, að þau opnast ekki af sjálfsdáðum. Týni vegfarendur búfé í skógargirðingum, skulu þeir skyldir til þess að leita þess vandlega. Fjallskil og smölun innan skógargirðinga skulu framkvæmd á kostnað þeirra, sem féð eiga. Dýraleit og grenjavinnsla innan skógargirðinga skulu framkvæmdar á kostnað viðkomandi hrepps eða hreppa.

18. gr.

Skytt er ábúendum jarða þeirra, sem eru eign ríkisins, að hlífa svo skógi eða kjarri á jörðum þessum, að hvorugt rýrni eða eyðist af völdum þeirra meðan ábúð helst. Heimilt er ráðherra að taka til friðunar einstök skóg- eða kjarrlendi á jörðum ríkisins meðan ábúð stendur, en lækka skal afgjald jarðanna vegna afnotamissis ábúenda af hinu friðaða landi eftir mati dómkvaddra manna. Ákvæði greinar þessarar er skylt að taka fram í byggingarbréfi.

19. gr.

Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum skógræktarstjóra, að veita eigendum eða notendum jarða eða jarðarskika tillag úr ríkissjóði af skógræktarfé til þess að girða bæði skóglendi og skóglaut land til þess að rækta á skóg, með þeim skilyrðum er hér greinir:

Skógrækt ríkisins leggur til girðingarefni og kemur því á næstu höfn við svæði það, sem girða skal. Hún leggur og til verkstjóra við uppsetning girðingarinnar, en eigandi eða nothafi flytur girðingarefnið að girðingarstæði á sinn kostnað og leggur til allan þann vinnukraft, sem þarf til þess að setja upp girðinguna; skulu þeir og fæða og hýsa verkstjóra endurgjaldslaut. Gera skal samning um girðinguna milli skógræktar ríkisins annarsvegar en eiganda eða nothafa hinsvegar. Skal hann þinglesinn í þeirri þinghá, sem jörðin liggur, sem kvöð á jörðinni, á kostnað eiganda eða notanda. Skógrækt ríkisins greiðir $\frac{1}{3}$, en eigandi eða nothafi $\frac{2}{3}$ viðhaldskostnaðar á girðingunni fyrstu 15 árin, en að þeim tíma liðnum stendur eigandi eða nothafi straum af öllu viðhaldi hennar. Sé skóglaut land tekið til skóggræðslu, greiðir skógrækt ríkisins helming kostnaðar við gróðursetningu eða sáningu í fyrsta sinn, en eigandi eða nothafi helming á móti. Ef ný gróðursetning er nauðsynleg eða sáning, skal eigandi eða nothafi framkvæma það á sinn kostnað samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra. Hirðingu alla skal eigandi eða nothafi annast samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra eða skógarvarða.

Um friðun þessara svæða gilda sömu reglur og um friðun skóglendis, sem um getur í 16. og 17. gr.

20. gr.

Ef eigendur eða notendur skógræktarsvæða, sem girt hafa verið að nokkru eða öllu leyti á kostnað skógræktarinnar, rjúfa þann samning, sem gerður hefir verið um friðun eða ræktun landsins, þá er skógræktarstjóra heimilt, með samþykki ráðherra, að taka burt girðinguna á kostnað eiganda eða notanda.

21. gr.

Hreppstjórar skulu í hreppum sínum og skógarverðir í umdæmum sínum hafa eftirlit með því, hvort farið sé eftir ákvæðum og fyrirmælum um meðferð skóga og kjarra og hvort brotið sé gegn friðunarákvæðunum samkvæmt lögum þessum og þeim reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt 15. gr. laganna. Skulu þeir jafn-skjótt og þeir verða þess varir senda skýrslu um þetta til skógræktarstjóra, sem ákveður, hvað frekar skuli gert í málinu.

IV. KAFLI

Um skógarítök og hvernig þeim skuli af létt.

22. gr.

Áður en fimm ár eru liðin frá því að lög þessi öðlast gildi, skal skógræktarstjóri, með þremur auglýsingum í röð í Lögbirtingablaðinu, skora á alla þá, sem telja sér ítök í skóglendi annara jarða, að lýsa ítökunum fyrir honum áður en tólf mánuðir eru liðnir frá birtingu síðustu auglýsingarinnar.

Jafnframt því, sem ítökunum er lýst, skal tilgreina, ef kostur er, með hvaða hætti ítökin urðu til og hvenær, hversu þau hafa verið notuð síðustu áratugi og hvers virði menn telji sér þau nú, og greina fyrir því skilríki eftir föngum.

Ítök þau, sem ekki verður lýst á tilsettum tíma, skulu falla niður.

23. gr.

Nú vill eigandi eða umráðamaður einhvernjar jarðar ekki kannast við, að aðrar jarðir eigi ítök í skóglendi hennar, svo sem fram er haldið, og skal þá úr þeim ágreiningi skorið svo sem lög mæla.

24. gr.

Hafi skógur verið upprættur á landi jarðar, sem önnur jörð telur sér itak, fellur itakið niður.

25. gr.

Áður en fimmtán ár eru liðin frá því að lög þessi ganga í gildi má með úrskurði ráðherra heimila landeiganda að kaupa skógarítak, sem í jörð hans er. Vilji landeigandi ekki nota heimildina, má heimila eiganda ítaksins að kaupa land það, sem itakið nær yfir.

Rísi ágreiningur um kaupverð ítaks eða lands, skal hvorttveggja metið af tveim dómkvöddum mönnum og sala fara fram samkvæmt því. Skjóta má úrskurði matsmanna undir yfirmat.

Vilji hvorugur aðila, ítaks- eða landeigandi, nota ofangreindar heimildir, getur skógræktarstjóri, með samþykki ráðherra, látið dómkveðja tvo menn til þess að skipta landi og skógi þannig, að aðilar fái land með skógi í hlutfalli við það, sem verðmæti lands og ítaks er metið. Skjóta má úrskurði matsmanna undir yfirmat. Kostnaður við mat og skipti greiðist af aðilum í hlutfalli við eign þeirra í því, sem skipt hefir verið.

26. gr.

Eftir staðfesting þessara laga er öllum óheimilt að selja, gefa eða láta af hendi ítök í skógum og kjarri án þess að landið, skógartorfan, fylgi með afsalinu.

V. KAFLI

Um sektir, málsmeðferð o. fl.

27. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—2000 kr., til ríkissjóðs, og fer um mál út af þeim brotum sem almenn lögreglumál.

28. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 54 frá 24. nóv. 1907, um skógrækt og varnir gegn uppblæstri lands, og lög nr. 13 frá 7. maí 1928, um meðferð skóga og kjarrs og friðun á lyngi o. fl.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt að tilhlutun landbúnaðarráðherra. Það er samið af skógræktarstjóra og yfirfarið af þremur lögfræðingum, sem landbúnaðarráðherra hefir til þess kvatt. Flutningsmaður áskilur sér rétt til að flytja eða samþykkja við það minni háttar breytingartillögur við meðferð þess í þinginu. — Frumvarpinu fylgdi í hendur flutningsmanns eftirfarandi greinargerð:

Af því, hve skammt er síðan skógrækt hófst á landi hér, og af því, að skógræktarframkvæmdir hafa ávallt verið látnar sitja á hakanum og orðið að þoka fyrir öðrum meira eða minna nauðsynlegum störfum, er ekki nema eðlilegt, að lög þau, sem til eru um friðun og verndun skóga og lands, séu á margan hátt ófullkomin.

Í öllum menningarlöndum hafa um langt skeið verið til lög og fyrirmæli um meðferð skóga, og skal hér lauslega getið þess helzta, sem okkur mætti varða.

Frakkland. Í Frakklandi voru þegar á miðri 16. öld gerðar ráðstafanir til þess að forðast skógaspyðll. Munu þau lög, er þá voru sett, hafa verið einstök í sinni röð, enda urðu þau, með breytingum þeim, er þau tóku árið 1669 og árið 1827, til fyrirmyndar meðal annara þjóða. Þessi lög segja ekki eingöngu fyrir um meðferð skóga í almanna eign, heldur eru og einstöku skógaeigendum lagðar margvislegar skyldur á herðar. Þannig er óheimilt að ryðja skóga nema með sérstöku leyfi skógarstjórnarinnar, og er henni skylt að banna slíkt, ef hætt er við jarðvegsspyðllum í fjallahlíðum, ef hætt er á að jarðvegur kunni að eyðileggjast af vatnagangi, ef hætt er við sand- eða jarðfoki, ef skógarnir hafa hernaðarlega þýðingu eða ef almenningsheill krefst þess, að skógunum sé haldið við. Skógaeigendur, sem brjóta í bág við ákvæði þessi, sæta afarþungum hegningum, auk þess sem þeim ber að bæta að fullu og öllu spjöll, er þeir fremja. Ástæðan til þess, að Þjóðverjar urðu að leggja leið sína yfir Belgíu í síðustu styrjöld, var fyrst og fremst sú, að Frakkar höfðu um langan aldur ræktað og haldið við hálfháum og þéttum rauðelri- og eikarskógum á landamærunum, sem Þjóðverjar treystust ekki til að fara um. Meðan stóð á frönsku stjórnarbyltingunni var öllum heimilt að fara með skógana eftir eigin geðþótta um 12 ára skeið. En nauðsyn rak þá til þess að hafa enn á ný hönd í bagga með skógarhöggi, og voru þá gömlu lögin aftur upp tekin.

Sviss. Í Sviss eru einna ströngust ákvæði um verndun skóga, enda eru þau bein afleiðing af hinni miklu nauðsyn, sem ber til þess að vernda skóga í bröttum fjallahlíðum. Snemma á síðastliðinni öld voru allir fjallaskógar í ógurlegri niðurníðslu og áttu sér ekki viðreisnarvon sakir gegndarlausrar beitar geitfjár og annars búsmala. Geysileg skriðuhlaup eyðilögðu stór landsvæði og heil byggðarlög og ollu feikilegu tjóni á ári hverju. Árið 1876 voru sett skógalög, er voru látin gilda um allt landið, og eru þau lög enn við lýði að miklu leyti. Samkvæmt þeim má hvergi ryðja skóg, og er eigendum þeirra skylt að sjá um endurnýjun skóganna þar, sem þeir geta ekki sáð sér sjálfir. Margir skóganna eru eingöngu landinu til verndar (protection forests, vernskog), og í þeim má ekki fella eitt einasta tré nema með leyfi eftirlitsmanna hins opinbera.

Þýskaland. Í Þýskalandi giltu til skamms tíma mismunandi lög í hinum einstöku landshlutum, en þar hefir lítið borið á skógaskemmdum, m. a. vegna hárra verndartolla á viði, sem urðu til þess að auka ábata af skógrækt. Víða hefir þar til skamms tíma verið leyft að ryðja skóga án nokkurrar tálmunar, en hinsvegar hafa verið sett lög til þess að nema úr gildi allskonar ítök og kvaðir, sem á skógunum hvíldu, svo sem beit o. fl.

Tékkóslóvakía. Árið 1919 var það álitíð nauðsynlegt hinu nýmyndaða ríki, að

það ætti a. m. k. 30% af öllum skógum landsins. Voru gefin út heimildarlög til þess að taka 1000000 ha skóga eignarnámi. Eignarnámið var framkvæmt á þann hátt, að skógarnir voru lágt virtir (á 5–40% af hinu raunverulega verðmæti þeirra), en andvirðið var greitt með ríkisskuldabréfum, sem gáfu 3% í arð á ári.

England. England er fyrir löngu að mestu eytt að skógi, en upp úr síðustu styrjöld var ákveðið að rækta svo mikla skóga í landinu, að það gæti verið fyllilega sjálfbjarga um 3 ára skeið, ef nauðsyn bæri til. Á tímabilinu 1919–1929 var varið 3,5 milljónum sterlingspunda til skóggæðslu, en 1929–1939 hefir 5,5 milljónum sterlingspunda verið varið í sama augnamiði.

Danmörk. Árið 1805 voru gefin út í Danmörku skógalög, sem enn gilda að mestu leyti (endurskoðuð 1935). Með lögum þessum var skógaeigendum skipað að girða skóga sína og rækta þá til fulls. Land það, sem utan girðinga varð, átti að taka til akuryrkju eða beitar, og á því mátti ryðja bæði lundi og einstök tré. Fyrir beitirétt þann, sem menn höfðu áður haft og átt í skógunum, átti að vísa þeim á önnur lönd utan skóganna, þar sem þeir ættu að halda skepnum sínum til beitar. Skógar þeir, sem þá voru girtir, skyldu ekki ruddir eða skemmdir á neinn hátt og voru friðlýstir um aldur og æfi, og ennfremur var síðar bannað að skipta þeim, til þess að sami skógurinn gæti ekki orðið eign margra og fengi þannig misjafna meðferð. Ómögulegt er að ryðja skóg eða fá leyfi til þess án þess að ábyrgjast, að jafnstórt landsvæði verði grætt skógi aftur. Auk þess, sem mönnum hefir verið meinað að ryðja skóga, hefir mikið verið gert til þess að auka skóglendið, og nemur aukning þess rúmum 80000 hekturum. Af því flatarmáli hefir Heiðafélagið heiðurinn af rúmum 64000 ha. Mestallt hið nýja skóglendi hefir komið undir friðunarlögin.

Svíþjóð. Sakir þess, hve Svíþjóð er skógauðug, er tiltölulega skammt síðan almenn skógalög voru sett. Að visu voru þar til lög og fyrirmæli um meðferð skóga í einstöku landshlutum frá því fyrir langa löngu, en það er fyrst með lögunum 1874, að menn fóru að hugsa til þess að forða skógunum í Norrlandi frá tortímingu. Með þeim lögum var bannað að fella öll tré undir vissu marki. En það var loks með lögunum frá 11. maí 1903, að kveðið var strangt á um, að ekki mætti ryðja skóg. 1. gr. þeirra laga hljóðar svo: „Á skogsmark tillhörig enskilde må ej avverkning så bedrivs eller efter avverkningen med marken så förfaras, att skogens återväxt uppenbarligen äventyras.“ Með lögunum frá 15. júní 1923 er kveðið enn fastar á um meðferð ungra skóga, þannig að allt skógarhögg í þeim á eingöngu að miðast við, hvað skóginum sé fyrir beztu.

Í Svíþjóð hafa menn lítið gert að því að græða skóg á landi, sem lengi hefir legið skóglaut, en hinsvegar hefir mikið verið gert til þess að varðveita skógana í Norrlandi og Döllum. Hinir geysiviðlendu skógar, sem þar eru, eru hér um bil hættir öllum vexti, og frá fjárhagslegu sjónarmiði eru þeir vart annað en hráefnabirgðir. Víða geta skógar þessir yngt sig aftur með sjálfsáningu, en annarstaðar er jarðvegurinn þannig, að slíkt er óhugsandi. Það er enginn vafi á, að gróðursetning skóga á slíkum svæðum getur aldrei horið sig fjárhagslega, þegar tekið er tillit til, hve mikið slík vinna kostar, hve víður er í lágu verði og hve seint trén vaxa á þessum slóðum. En land þetta er til einskis nýtt, þegar skógurinn er horfinn. Og meðal annars af þeim ástæðum hefir ríkisþingið sænska og stjórnmálakónginn verið sammála um, að þrátt fyrir stórkostleg fjárútlát, sem aldrei myndu renta sig með venjulegri rentu, væri það skylda ríkisins að halda skógunum við á þessu landi. Þrátt fyrir mótmæli af ýmsra hálfu hefir verið græddur skógur á 43700 ha lands frá 1901–1921. Árið 1917 var stofnaður sjóður til þess að rækta nýja skóga í stað þeirra, sem felldir eru. Sjóður þessi vex með þeim hætti, að 6% af tekjum ríkisskóganna eru lagðir við hann. Frá 1917–1925 var sjóður þessi 17200000 kr. Af þeirri upphæð höfðu 11,8 milljónir verið notaðar til skóggæðslu 1926, en 5,4 milljónir stóðu sem varasjóður. Rökin fyrir slíkum ráðstöfunum og þessum hljóða svo: „Med hänsyn, bland annat, därtill, att vi ingenting veta beträffande virkesvärdena, om låt oss säga hundra år, då den nya virkesskörden börjar mogna, böra ekonomiska spekulationer icke hindra oss at skaffa

ny skog i stället för den vi nu draga nytta av, utan såsom att kategoriskt imperativ måste tvärt om uppställas kravet, att ny skog skall överallt skaffas i den avverkades ställe. Detta är helt enkelt vår skyldighet mot kommande generationer." (Beskow: Domänverkets ekonomiska förhållanden och affärsvinst. Skogen. Sthlm 1927).

Finnland. Finnland er eitt skógrikasta land heimsins, og því er varla von til, að þar sé ströng skógalöggjöf, en engu að síður eru lögin frá 2. nóv. 1917 þannig, að engum leyfist að ryðja skóg nema til þess að rækta landið. Að öðrum kosti verða þeir, sem láta fella skóg, að bera ábyrgð á, að skógur vaxi aftur upp.

Noregur. Í Noregi hefir verið verst með skógana farið á öllum Norðurlöndum, og þótt víðar sé leitað. Orsökina var sú, að alstaðar er fremur stutt og auðvelt að flytja timbur til sjávar, og á miðöldum, þegar allir flutningar nema á sjó voru dýrir og erfiðir, var Noregur aðaltimburland Norður-Evrópu. Frá því 1550 hafa öðruhverju verið gerðar ráðstafanir til þess að hefta eyðingu skóga, en ávallt með litlum eða engum árangri. Fyrstu friðunarlögin voru sett 8. ágúst 1908, en þau náðu aðeins til skóga þeirra, sem voru landi og jarðvegi til hlífðar (vernskog), en ekki annara. Það var ekki fyrr en 7. júní 1917, að til urðu lög, sem kváðu á um meðferð allra skóga í einstaklingseign. Þau lög voru endurskoðuð og á ný útgefin 12. febrúar 1932. 1. kafli þeirra fjallar um stjórn skógræktarmála. Er hún í aðalatriðum á þá leið, að í hverju sveitarfélagi skuli ávallt vera þrír menn, er myndi skógarráð fyrir héraðið, en það hafi ávallt lærða skógræktarmenn sér til aðstoðar, eftir því sem þörfin er í hverju héraði. Hafa þeir eftirlit með, að lögin séu haldin og leiðbeina skógaeigendum um meðferð skóga. Í hverju fylki er starfandi skógræktarfélag með fimm manna stjórn, sem kosin er eftir sérstökum fyrirmælum. Stjórn félagsins ræður skógræktarmenn eftir þörfum, og skulu þeir vera útskrifaðir frá skógræktardeildinni við landbúnaðarháskóla Noregs. Ríkið launar þessa menn að hálfu leyti, en fylkið að hálfu á móti. Skógræktarfélag fylkisins og starfsmenn þess hafa eftirlit með skógarráðum héraðanna og framkvæmdum þeirra. Yfir félögum fylkjanna er skógstjórnin, en hún er deild í einu af ráðuneytunum og fyrir henni er skógræktarmaður útlærður, sem nefnist „skogchef“. Skógstjórnin getur sagt fylkisfélögunum fyrir verkum, og til hennar ber að leita til samþykkis á öllum meiri háttar framkvæmdum, og hún sker úr öllum ágreiningsatriðum.

2. kafli laganna kveður á um meðferð skóga. Skulu allir, sem ekki hafa fengið sérstaka undanþágu, láta starfsmenn héraðanna í skógræktarmálum segja fyrir um skógarhögg og gróðursetningu. Hinar einstöku héraðsstjórnir hafa leyfi til að takmarka beit í skógum, nema á tímabilinu 15. júní til 1. október, en skógstjórnin getur og takmarkað beit, ef héraðsstjórnir láta það undir höfuð leggjast. Og er sérstaklega kveðið á um geitur, sem hægt er að gera útlagar úr skógi allt árið. En þar, sem brýna nauðsyn ber til, má hanna alla beit. Sérstök ákvæði eru um skyldur skógaeigenda að gróðursetja nýja skóga þar, sem höggvið er, og jafnvel þótt skógarbruni skemmi skóga, eru eigendur að nokkru leyti skyldir til að sjá fyrir endurnýjun þeirra.

3. kafli ræðir um skóga, sem er að einhverju leyti hætt við skemmdum. Eigendur þeirra skóga mega ekki nýta skóginn á neinn hátt án samþykkis og samkvæmt fyrirskipunum eftirlitsmanna.

4. kafli er um skóga þá, er verja lönd gegn skriðum, vatnsflóðum, snjóflóðum eða sandfoki. Þar gilda alveg sérstök ákvæði og mjög ströng um meðferð slíkra skóga. Umráðaréttur yfir skógunum er alveg í hendi eftirlitsmanna, en ekki eigendanna.

5. kafli er um skóga í eign héraða til þess að tryggja rekstur þeirra.

6. kafli kveður nánar á um skyldur skógaeigenda til þess að sjá fyrir endurnýjun skóganna. Hafi skógaeigendur ekki séð fyrir nægilega góðri gróðursetningu, má skylda þá til að verja 1% af söluverðmæti viðarins úr skógunum til gróðursetningar skógar.

7. kafli ræðir um, hvaða undantekningar meggi gera frá lögunum, svo sem að ryðja skóg til þess að rækta land, en þó verður stundum að afla samþykkis skógstjórnarinnar til þess.

8. kafli ákveður refsingar fyrir brot á lögnum, en í því sambandi er eftirtektarvert, að komi það fyrir, að viður sé ger upptækur, skal verðmæti hans leggjast í sérstakan sjóð innan héraðs, og skal sjóður sá síðar notaður til þess að græða skóg í héraðinu. Þessum sjóðum ræður skógstjórnin yfir.

9. kafli inniheldur ýms smáákvæði almenns efnis.

Það er enginn vafi á, að hin norsku lög eru að flestu leyti ágæt og gætu verið okkur til fyrirmyndar að mörgu leyti, einkum kaflinn um landvarnarskóga, eins og síðar verður dregið á.

Í þessum lögum er ekki neinn kafli um aflétting itaka og skiptingu lands, enda eru sérstök lög um þetta efni (13. marz 1882 og 5. des. 1917). Í Noregi voru engu síður itök í skógum en hér á landi, og voru dæmi þess, að í sama skógi átti einn landið, annar beitina og sá þriðji skóginn. Slík skipting mun nú að mestu eða öllu horfin sakir áðurgreindra laga, enda hefir hún jafnt þar sem hér verið undirrót stórkostlegra skógaskemmda.

Í Noregi hefir mikið verið gert á undanförnum áratugum til þess að rækta nýja skóga. Árið 1872 fór ríkið að kaupa lönd til þess að rækta á skóg, og hefir því síðan verið haldið áfram, en þetta starf hefir gengið fremur hægt. Ennfremur hefir ríkið styrkt sveitarfélög til samskonar starfsemi. En drýgsta sporið í þessa átt hefir „Det norske skogselskap“ stigið. Það var stofnað 1898. Að meðaltali hefir félagið látið gróðursetja 7 milljónir plantna árlega síðan það var stofnað. Í lok ársins 1925 hafði það gróðursett skóg á 60 þúsund hekturum. En skógræktarfélagið norska er orðið ríkt og völdugt félag, sem hefir getað hafið miklar framkvæmdir. Bæði hafa einstakir menn gefið því stórar fjárfúlgur og styrkt það á marga vegu, svo að það á milljónir króna í sjóðum, en auk þess hefir ríkið styrkt það með því að veita því hálfan ágóða af norska happdrættinu. Þetta skal tekið fram hér, ef vera mætti, að einhver háttvirtra þingmanna vildi líta velþóknunaraugum á starf hins unga íslenzka skógræktarfélags, er stundir líða.

Hér hefir nú verið rakið nokkuð af því, sem aðrar þjóðir hafa gert til þess að tryggja framtíð sína með því að vernda, rækta og auka skóga sína. En „hvað hefir orðið okkar starf?“

Íslendingar hafa verið eftirbátar annara þjóða um þessi mál, eins og von er til. Frá því að land byggðist og allt fram á daga þeirra, sem enn eru miðaldra, hefir skógum landsins aldrei verið þyrmt. Landnámsmenn byrjuðu að ryðja skóga og höggva þá upp. Og niðjar þeirra fylgdu dæmi feðra sinna. Fænaður þeirra gekk sjálfala í skógunum og hjargaðist marga vetur á því einu, að bryðja ungviðið. Þegar elztu sögur vorar voru færðar í letur, voru margir skógar horfnir með öllu, sem merkir höfðu þótt á þeim tíma, sem sögurnar gerðust.

Þessi miskunnarlaus meðferð skóganna, gegndarlaust högg og þrotlaus beit á kjarrlendi, hélzt um aldaraðir. Þar hefir stundarhagnaður einstaklinganna ráðið, en aldrei var hugsað um hitt, að með þessu var landið rúið gæðum sínum, að kynslóð eftir kynslóð skilaði landinu fáskrúðugra og fátækara í hendur hinnar næstu. Frá upphafi vega hefir landið orðið að miðla börnum sínum meiru en það mátti missa af gæðum sínum, og á þann hátt hafa Íslendingar setið land sitt sem hreppsómagar, eða niðursetningar, sem gefa þurfti með svo að þeir gætu treint fram lífið. Fjöldi örnefna víðsvegar um land hefir sína þöglu raunasögu að segja. Þar sem áður voru „víðir skógar“ og blómlegar byggðir, blasa nú við augum blásin heiðarlönd, berar skriður, örfoka sandar og sveitir í auðn.

Að vísu hafa verið uppi menn á ýmsum tímum, sem sáu og skildu, að hverju stefndi með eyðileggingu skóganna. En þar var jafnan við ramman reip að draga, að fá nokkru um þokað til bóta. Eggert Ólafsson benti fyrstur manna á hnignun skóganna og kenndi um gegndarlausri misnotkun landsmanna. Sennilega hefir það verið undan hans rótum runnið, að Magnús lögmaður Gíslason kærði árið 1754, en hann var þá settur amtmaður, fyrir rentukammerinu, að skógarnir væru högnir og eyðilagðir á konungsjörðum og opinberum jarðeignum. Þessu svaraði rentukammerið með bréfi

10. maí 1755 og lagði fyrir Magnús að gera þær ráðstafanir, að skógarnir væru eigi höggðir eða eyðilagðir á jörðum þessum, heldur væru þeir friðaðir og hlynnt að þeim eftir því, sem föng væru á. (Lovsamling for Island III. 219.) Þetta bréf auglýsti Magnús svo á Alþingi 1755 og Synodus fyrir Skálhóltsstípti, og lagði svo fyrir, að enginn, sem á konungsjörðum byggi eða hefði opinberar jarðir á leigu eða að léni, mætti höggva skóg á jörðum þessum, nema það eitt, sem hann þyrfti nauðsynlega til eldiviðar eða húsagerðar á sínu eigin heimili; skyldi hann þá höggva aðeins það af skóginum, sem elzt væri og farið að fúna, en öllu því, sem væri í vexti, skyldi hann hlynna að og vernda það kostgæfilega.

Þó að hér sé um að ræða virðingarverða tilraun af hálfu hins opinbera til þess að hlifa skógum landsins og bæta meðferð þeirra, mun þó árangurinn hafa orðið næsta smár, a. m. k. er stundir liðu. En enda þótt bændur hefðu fulla þörf á skógi til kolagerðar og annara þarfa húa sinna, hefði sú notkun ekki þurft að koma að sök, ef skynsamlega hefði verið á haldið, eða fylgt fyrirskipunum Magnúsar amtmanns Gíslasonar, sem að ofan getur. En í stað þess var stefnt í öfuga átt: feyskj-unum var hlíft, en þroskavænlegustu hrislurnar og ungviðið höggvið — og svo kom sauðfé og stýfði ofan af nýjum árssprotum og rótarteinungum. Með slíkri aðferð, að höggva alltaf það bezta úr skógunum, hlaut að koma að því, að skógarnir gengju til þurrðar fyrr en nokkurn varði. Svo fór t. d. um skógana í Rangárbíngi (Goðalands-, Þórsmekur- og Landskóga). Á síðari hluta 18. aldar var gengið svo á þessa skóga, ekki aðeins af Rangæingum, heldur sóttu og þangað Skaftfellingar, að í lok aldarinnar voru skógarnir svo uppurðir, að þar var hvergi kolamola að fá. Þá tóku Eyfellingar að sækja austur í Skaftártunguskóga, en gerðust þar brátt svo djarftækir um skógarhögg og kolagerð, að kært var yfir því til sýslumanns 2. september 1816. Við nánari eftirgrennslan kom þá í ljós, að 27 búendur undir Eyjafjöllum, allt vestur að Markarfljóti, höfðu þá undanfarið eftirlits- og takmörkunarlitið sótt við árlega austur í Skaftártunguskóga.

Annað dæmi mætti nefna, sem lýsir eyðileggingu skóganna betur en flest annað. Það er um meðferð Hálsskógar í Fnjóskadal á 18. öld. Þegar þeir Árni Magnússon og Páll Vídalín tóku saman jarðabók sína, voru langbeztu skógar landsins á jörðum í Fnjóskadal: á Hálsi „raftviður mikill og góður“, en á Vöglum og Lundi „raftviður ágæta góður“, en þær jarðir, sem næst komast, hafa aðeins „nægan skóg til raftviðar“, eða „bjarglegan til raftviðar“. Af þessu er auðsætt, að Lundar-, Vagla- og Hálsskógar hafa borið langsamlega af öllum skógum landsins á öndverðri 18. öld. Þegar Eggert Ólafsson ferðaðist þar um, laust eftir miðja öldina, voru þessir skógar að visu enn þeir beztu í landinu, en þó tekur Eggert fram, að þeim hafi sérstaklega hnignað hin síðari ár, enda sé mjög illa með þá farið, og á hann þar ef laust einkum við Hálsskóg, eins og síðar kemur á daginn.

Þegar Olavíus kom í Fnjóskadal árið 1777, varð hann fyrir miklum vonbrigðum, er hann sá skógana þar. Hann hafði búið við að koma í þéttan skóg, er svo væri hávaxinn, að „riðandi maður næði ekki með svipuskrafti upp í neðstu greinar trjákrónanna.“ En slíka skóga var hvergi að finna, og fullyrtu þó menn, að þeir hefðu verið til Háls-megin við Fnjóská fyrir 20 árum. Olavíus sá þar hvergi eitt einasta tré, stórt eða smátt, ungt eða gamalt, en aðeins gilda stúfa, er sýndu, hverskonar tré hefðu staðið þar. Og hann bætir við, að slík eyðilegging sé þeim mun meira hryggðarefni, þegar litið sé til þess, hversu landið er snautt af skógi. „Mér finnst þetta ekki aðeins bera vitni um brot gegn reglugerðinni frá 10. maí 1755, heldur og gegn þeirri reglu og nákvæmri umhyggju, sem hver og einn er skyldur til að sýna meðbræðrum sínum og eftirkomendum.“ (Olavíus: bls. 361.)

Á þessum árum, sem Hálsskógur var að eyðileggjast, sat prestur sá á Hálsi, er Jón hét Þorgrímsson (1739—1795). Það vill nú svo einkennilega til, að hann hefir látið skjalfesta ýmislegt um skógin og eyðileggingu hans, en af þeim skilríkjum má ráða, að klerkur hafi sjálfur látið höggva skógin svo hraklega, að lengja mætti nafn hans með réttu og nefna hann „séra Jón skógahöðul“. Það er ljóst af

skilríkjum þessum, að klerkur hefir snemma hlotið ámæli fyrir ágengni sína og ófyrirleitni um skógarhöggið. Vorið 1748, níu árum eftir að hann settist að á Hálslí, lét hann sýslumanninn taka þingsvitni um „ásigkomulag Hálsskógar, hversu hann af sér gengi meir og meir, og að presturinn hafi ei selt skóg í önnur héruð“. Í máldaga kirkjunnar var staðarhaldara heimilt að höggva í skógi 10 vætta víði „og timbur til búis eður að búhlutum að gera. Eigi skal hann selja úr skógi, nema til staðarbóta sé lagt, eður annað fé sé ella lagt í staðinn“. Það má lesa á milli línanna, af hverju þingsvitnið hefir verið tekið. Klerkur hefir viljað reyna að hreinsa sjálfan sig af því, að honum væri um að kenna, hversu skógurinn minnkaði og eyðilegðist. Þess vegna létur hann leiða vitni að því, að skógurinn gangi úr sér, en þó hafi hann eigi selt skóg í önnur héruð. Síðar um sumarið visiteraði Halldór biskup Brynjólfsson á Hálslí, og segir svo í visitasiugerðinni: „Sóknarpresturinn, heiðarlegur séra Jón Þorgrímsson, undirréttar fyrir biskupinum, að staðurinn gangi mikillega af sér til túns og engja ... en sérdeilis foreyðist skógurinn og fordjarfist af sjálfum sér, og sé honum bannað að höggva úr honum það fúna fornviði skóginum til betrunar, að því leyti sem hann kann að hreinsast því heldur, ef hann mætti fá það öðrum nauðþurfandi, sem annars verður ei að gagni, þar hann getur því ekki sjálfur eytt, hvar upp á biskupinn svarar: Hvað skógin áhrærir, þá hljóti presturinn að consulera herra amtmanninn þar um, og gefa honum alla mögulega undirréttung þar um, þá er sýni ljóslega hans ástæður í téðu efni og hann mætti njóti-andi verða gunstígrar resolutionis hjá veleðla herra amtmanninum“.

Í visitasiúlýsingunni er auðsjáanlega falin afsökun á þeirri meðferð, sem skógurinn hefir orðið fyrir. Það er sagt, að hann „foreyðist og fordjarfist af sjálfum sér“. Það er svo að sjá, sem klerkur sé hræddur um, að sér verði sett einhver takmörk um eyðingu skógarins. Hann óskar leyfis til að lána hann og láta höggva hann, honum „til betrunar“. Og allt á þetta að vera gert í þeim tilgangi að bæta skógin og „hreinsa“ hann, en það sé svo mikið verk, að útilokað sé með öllu, að klerkur geti „sjálfur eytt“ því, sem höggva þarf! — Það mun mega telja öruggt, að séra Jón hafi fengið nokkurn veginn „gunstíga resolution“ hjá „veleðla amtmanninum“, eins og Halldór biskup orðar það. Upp frá því hélt klerkur svo ósleittilega áfram skógarhögginu, en öðruhverju mun þó samvizkan hafa rumskað, og honum þá fundið hann verða að gera bæði kirkjustjórninni og almenningi fullkomlega skiljanlegt, að nauðsynlegt væri að höggva skógin sem mest, því að ella fúnaði hann og „foreyddist af sjálfum sér“ og yrði engum að gagni, væri honum ekki „eytt“. Árin 1756, 1767 og 1773 létur klerkur taka þingsvitni til þess að réttlæta meðferð sína á skóginum, sem alltaf var að „rúinerast“ og hrakaði ár frá ári. Þarf því sízt að undra, þó að Olavíus sæi hvergi skóg í Hálslandi, er hann fór þar um árið 1777.

Að lokum klykkir svo klerkur út með því, að hann kærir árið 1781 fyrir prófastinum, séra Sígfríði Jónssyni í Höfða, „og afsakaði sig eftirleiðis að útsvara af þessu beneficio Hálslí þeim 4 mk., sem hann til fátækra presta ekkna árlega svarað hefir, vegna eftirfylgjandi orsaka“: „a) Gangi staðurinn stórum af sér að öllum herlegheitum vegna skriðufalla á tún og engjar, eftir sem þingsvitni vísa af 1773, líka sé hér allur skógur fallinn, sem það þingsvitni og svo sýnir.“ Ekki verður annað sagt en að klerkur haldi sig við efnið, er hann létur að lokum skjalfesta, að „hreinsun“ hans í Hálsskógi sé nú lokið með þeir árangri, að þar sé auðn ein og engin hríska uppi standandi!

Sú saga er höfð eftir Jónatan fræðimanni Þorlákssyni á Þórðarstöðum, að litlu eftir miðja 18. öld hefði sér Jón Þorgrímsson eitt sinn fengið fjóra bændur í Hálssókn til þess að höggva í skóginum, og hafði hver þeirra höggvið 400 rafta fyrir prestinn, en auk þess 100 rafta hver, og voru það verkalaun þeirra. Jónatan var fæddur 1825, og því sennilegt, að sagan sé til hans komin beint frá þeim, sem mundu þetta og sáu verksummerkin, enda er sízt að furða, þó að einhverjum þeirra, er sáu „tvö þúsund rafta rjóðrin“, hafi orðið þau minnisstæð. Það fylgir og sög-

unni, að um þessar mundir seldi séra Jón raftvið í allar áttir, einkum vestur um Eyjafjörð og Skagafjörð. Þar voru skógar að mestu eyddir; aðeins litilfjörlegt kjarr á tveim stöðum í Fellssókn í Skagafirði og á Árskógsströnd við Eyjafjörð, sem notað var litlilega til kolagerðar, er Eggert Ólafsson fór þar um.

Af þeim skilrikjum, sem nú hefir verið getið, er auðsætt, að Hálsskógur hefir verið því sem næst upprættur um og eftir miðja 18. öld. Og þó að sumt af skóginum hafi vaxið upp aftur, þá er það litill hluti af því flæmi, sem fegursti og hávaxnasti skógur landsins klæddi á öndverðri 18. öld. Og örfoka melarnir vestan við Háls og allt að Fnjóská hafa í hálfra aðra öld borið þögult vitni um þau hermdarverk, sem þarna voru unnin alla þá stund, er séra Jón Þorgrímsson sat á Hálsi og lét einskis ófreistað að „hreinsa“ sem rækilegast um skóginn.

Óþarft þykir að tilgreina fleiri dæmi um eyðileggingu skóganna á síðari öldum, þó að þau séu, því miður, helzt til mörg. En hinsvegar þykir rétt að geta þess, að verzlunarhættir þeir og siglingaleysi, sem þjóðin átti við að búa öldum saman, hefir eflaust átt sinn drjúga þátt í eyðileggingu skóganna. Bændur þurftu á kolum að halda til ljádenginga og smíða og trjávið til þess að reisa nauðsynlegustu peningshús. Þegar svo siglingar brugðust ár eftir ár til fleiri sýslna, og jafnvel var það ekkert einsdæmi, að engin sigling kom til landsins sum árin, þá var eina úrræðið fyrir bændur að hverfa til skóganna og reyna að notast við það, sem þeir höfðu að bjóða, ef þeim mætti með því takast að halda lífinu í sér og skepnum sínum. En þó að finna megja í þessu nokkra afsökun fyrir því, hversu fljótt sumir skógar landsins gengu til þurrðar, þá verður ekki framhjá því komið að benda á, að eyðileggingin hefði ekki átt að þurfa að verða jafnhraðstig, ef landsmenn hefðu gætt meira hófs um skógarhöggið og fylgt í ýtrasta reglugerðinni frá 1755, svo sem áður hefir verið vikið að.

Svo sem að framan getur, hófu Danir fyrir alvöru skógrækt sína um aldamótin 1800. Sú alda, sem þá reis í Danmörku um verndun skóga og ræktun nýrra skóga, mun hafa horizt hingað skjótt og rumskað við ýmsum mönnum úti hér, að fylgja að einhverju leyti háttum Dana um þessi mál. Ýmsum mætum mönnum var þá orðið ljóst, að hverju stefndi með áframhaldandi misþyrming skóganna, þess ber og eigi að dyljast, að danska stjórnin lét sízt sinn hlut eftir liggja að reyna að koma á umbótum í þessu efni, og naut þar styrks ýmissa þjóðhollra manna hérlandis. Verndun skóga og bætt meðferð þeirra var mjög á dagskrá höfð um allan fyrsta fjórðung nítjándu aldar. Og það var ekki látið sitja við það eitt, að koma almenningi í skilning um að hlifa skógum landsins og bæta meðferð þeirra, heldur voru menn og hvattir til þess að gera viðtækar tilraunir um trjárækt með sáning og gróðursetning erlendra trjáplantna. Sýndi stjórnin mikinn áhuga um þau mál og sendi hingað öðruhverju trjáfræ og plöntur af ýmsum tegundum, og voru eigi allfáir menn að dunda við þesskonar tilraunir fyrstu þrjá tugi aldarinnar. En lítinn ávöxt bar það, og víðast hvar engan, svo sem vænta mátti á meðan almenning skorti alla nauðsynlega kunnáttu um slíka hluti. Verður því ekki gerð frekari grein fyrir þeim tilraunum, en vikið litilsháttar að því, sem reynt var að gera til þess að vernda skógarleifar landsins, og þó að árangurinn þar yrði einnig minni en vonir stóðu til í upphafi, þá er samt viðleitni þessara manna um að koma á betra skipulagi um meðferð skóganna fyllilega þess verð, að henni sé á lofti haldið.

Árið 1810 reyndi Jón sýslumaður Guðmundsson í Vík, sem þá fór með umboð Þykkvabæjarklaustursjarða að hálfu, að ná samkomulagi um að vernda skóg í Hafursey á Mýrdalssandi; segir síðar af þeirri tilraun. — Næsta vor, 11. maí, ritar svo stjórnin Castenschiöld amtmanni í suðuramtinu um verndun skógarleifa í amtinu. Varð amtmáður röggssamlega við og setti um sumarið, 17. ágúst, reglur um meðferð skóga, er gilda áttu þangað til lög yrðu um það sett. Reglur þessar sendi hann sýslumönnum í Árnes- og Borgarfjarðarsýslum og fól þeim að birta þær almenningi. Sumt í reglum þessum er samhljóða því, sem Magnús amtmáður Gísla-

son lét birta á Alþingi 1755, en þó er hér gengið öllu lengra og fastara kveðið að um sumt: Bannað var að nota skóg til eldsneytis á þeim jörðum, er höfðu mótak, og aðeins nota hann til nauðsynlegustu kolagerðar. Hinsvegar máttu þeir, sem enga mótekju höfðu, höggva aðeins það elzta og feysknasta úr skógum sínum til eldsneytis, en fyrirboðið var þeim að skerða ungviðið og bannað með öllu að rífa það upp með rótum. Þá var lagt svo fyrir, að forðast svo sem kostur væri að beita fénaði á skóglendi, með þeim viðauka þó, að geitfénaður væri gerður með öllu útlægur úr skógum landsins, og varðaði fjögurra marka sekt í hvert sinn, sem geitfénaði var beitt í skóglendi. Átti sýslumaður að innheimta sektarféð, en tilkynna amtinu, ef brotin endurtækju sig. Að lokum var prestum og öðrum þeim, sem sátu á kirkju- eða kóngsjörðum, bannað að selja skóg, að viðlagðri fjögurra marka sekt fyrir hvern hestburð. — Rentukammerið féllst á reglur þessar með bréfi dags. 9. maí 1812, þakkar amtmanni röggsemi hans, en áminnir hann jafnframt um að senda sem allra fyrst hið umbeðna lagafrumvarp um viðtæka friðun og verndun skóga-leifa landsins. (Lovs. VIII, 420—21). Sú lagasetning átti þó langt í land, en reglur þessar giltu um hríð og hefir sennilega verið beitt sumstaðar og veitt þá aðhald um stund, en almennur árangur til bóta varð víst sára smár, og gleymdist er stundir liðu.

Þess var getið hér að framan, að kært hefði verið haustið 1816 yfir skógar-spjöllum í Skaftártungu, einkanlega af völdum utansveitar- og utansýslumanna. Þá var þar enn sýslumaður Jón Guðmundsson í Vík, og jafnframt umboðsmaður Þykkvabæjarklaustursjarða, en Páll Jónsson á Elliðavatni fór þá með umboð Kirkjubæjarklausturs- og Flögujarða. Tók sýslumaður þetta mál til meðferðar næsta vor og gaf út 23. apríl, sem umboðsmaður Þykkvabæjarklaustursjarða og í umboði Páls klausturhaldara, forráðamanns Flögujarða, strangt „instrux“ upp á væntanlegt samþykki amtsins, fyrir bændurna á skógarjörðunum í Skaftártungu, og jók það „instrux“ enn fremur 28. s. m. „Instrux“ þetta og fleiri gögn í málum þessum er birt í Blöndu I, bls. 257—279, undir fyrirsögninni „Úr sögu skóganna“. En þáttur beggja klausturhaldaranna í þessum málum er svo merkilegur og ber vitni viðsýni þeirra og glöggum skilningi um nauðsyn þess að hlífa skógunum og vernda, að rétt þykir, þeim til maklegs lofs, að rekja þessa sögu nokkru nánar.

Samkvæmt fyrir mælum þessum var bændum skipað: Í fyrsta lagi: „að við allra fyrsta tækifæri undir 4 marka sekt að uppræta allan kalvið á þeim tiltrúuðum skógum (þar aðkomumenn eru fundnir í altið að ganga skammarlega framhjá þeim kalvið, er fyrir þeim verður), svo enginn kalviður finnist standandi, þegar skoðunarforrétting verður þar yfir haldin í vor fyrir þing“. — En sýslumaður hafði kvatt hreppstjóra tvo til þess að skoða skógana og meta, hversu mikið mætti höggva þar árlega án þess að spjöll yrðu að, en vegna mikilla snjóa um það leyti mátti búast við, að sú skoðun mundi ekki framkvæmd fyrr en í júní. — Bændur máttu „leigja menn til hjálpar“ að hreinsa kalviðinn, en bannað að launa hjálparmönnum fyrir það með því að leyfa þeim „að sviða sér kol og gera þá svoleiðis óáreiðanlega“, heldur áttu skógarbændur sjálfir að sviða kalviðinn til kola. Átti þessi hreinsun kalviðarins framvegis að vera fyrsta skógaryrkja á hverju vori; „en ókalinn við mega þeir aldrei höggva frekar en þeir geta yfir komizt með einum vinnumanni og friða mest þau nálægustu pláss, samt allan beinan, ungan, gisinn við“.

Í öðru lagi var bændum bannað að leyfa nokkrum manni kolagerð þaðan í frá, og varðaði það missi ábúðarréttar, væri út af brugðið. „Ef nokkur aðkomandi á laun skyldi vinna þar til kola eður höggva við“, átti tafarlaust að tilkynna það sýslumanni, svo að sökudólgurinn „geti tiltalazt, og missi þar að auki allan aðgang til skógarbrúkunar í Skaftártunguskógum eftirleiðis“. En séu bændur ekki svo mannsterkir, að þeir geti tekið „það unna frá honum, skulu þeir, ef hann er að vestan, elta hann hingað í Mýrdal, að vörmu spori, svo arrest verði strax framkvæmd, hvar fyrir þeir mega vænta sér fullra ómakslauna“.

Í þriðja lagi máttu bændur þetta vor, eða þar til frekari og strangari ákvarðanir lægju fyrir, leyfa þeim einum, er þeir höfðu áður leyft kolagerð, „að höggva (á einn veg fyrir neðan grasrót) við undir sinni tilsjón, útvega þar til þann kræklóttasta, elzta og fjarlægasta“. Þó mátti enginn láta sama mann fá meira en 3 viðarhesta, miðað við 10 fjórðunga baggann, og aðeins einu sinni á ári, en viðinn urðu kaupendur að flytja þegar á hurt úr skóginum ólímað heim til sín. „Því það svo-leiðis heimflutta hris geta viðkomendur sjálfir til stærstu drýginda þurrkað og geymt fram yfir ferðir, sortérað það og sviðið í tvennu lagi eftir ferðir, einungis til nauðsynlegustu ljádengingar“. En óhlýðnist einhver þessu, skal hann „útiloka frá skógarbrúkun eftirleiðis“ og sé það tilkynnt sýslumanni, er gerir þær ráðstafanir, að sá brotlegi eða húsbóndi hans „ei heldur frammar fái hér skóg annarstaðar“.

Í fjórða lagi er skógarbændum þeim, sem kalvið „uppbrjóta“ eður annan við höggva til kola, upp á lagt að flytja hann strax „ólimaðan á hentugan stað utan við túnið og þar lima, kurla og sviða, þó ekki þann nýja við fyrr en hann er tilbærilega geymdur og þurrkaður, og nýta limið til smákola“. Hafði Páll klausturhaldari, að því er Jón sýslumaður tekur fram í fyrirmælum sínum, lagt til í bréfi til sýslumanns, dags. 4. sept. 1816, „að kolagerð í skógum aftakist hreint, en í þess stað að viður höggvist einu sinni á ári; flytjist síðan hurt og geymist óbrenndur, hvar við viðurinn verður svo miklu drjúgari til kolagerðar“. Við þetta bætir sýslumaður svohljóðandi klausu: „Þar að auki hafa skógarmenn oftár hitt rosatið fyrir, sviðið loksins óhentuglega í bráðræði eður byrgt illa, svo kolin hafa brunnið til ösku, þeim eða húsbændunum til skammar og skaða, en öllum til óbærilegs tjóns í núvorðinni skógareklu“.

Þetta var svo birt við Ása- og Búlandskirkjur 25. og 26. maí og einnig sent hreppstjórum Eyfellinga, en þar var ýmsu aukið við, sem varðaði Eyfellinga eina. T. d. gaf sýslumaður þar í skyn, að svo gæti farið, að sýslubúar hans bæru fram kröfur um að banna öllum utansýslumönnum skóg í „Vestur-Skaftafellssýslu skógarleifum, því frammar þar sem þeim er kennt um skóganna eyðileggingu og jarðarförðjörfun undir eins“, og verði það þá tilkynnt sýslumanni þeirra með nægum fyrirvara. En „vilji Eyfellingar forsmá þetta litliræði“, og það finnst sýslumanni ekki nema eðlilegt, „eftir þeim býsnum þeir áður hafa tekið“ — eiga þeir að tilkynna það sýslumanni „fyrir næstu Hallvarðsmessu, svo Mýrdælingar geti þar af upp byggt“. En vilji Eyfellingar færa sér þetta í nyt, þá er fyrir þá lagt að koma í skógana „þá þrjá fyrstu daga tiltekinnar viku í einum flota“, en Mýrdælingar komi hina þrjá síðari daga vikunnar ... því að „enginn fær að vera viðar en á einum stað“. Var þetta svo birt við Holtskirkju 2. maí og við Stóradalskirkju 11. maí, en Eyfellingar tóku ráðstöfunum þessum hið versta, þótti sér skammtað úr hnefa, enda höfðu sumir bændur þar jafnvel viljað fá 10 tunnur kola árlega úr Skaftártunguskógum.

Skoðun skóganna fór svo fram dagana 9.—15. júnímánaðar. Er skoðanagerðin hin merkilegasta og nákvæm lýsing á hverjum einasta skógarteig, sem þar er nefndur, svo að nákvæmari og betri heimild um ástand skóganna þar þekkist ekki. Auk þess er þarna tilgreindur fjöldi örnefna, t. d. yfir 30 smærri og stærri skógarteiga í Hrifunesskógum, 13 í Flöguskógum og 18 í Hemruskógum — allir með nöfnum, og gæti verið fróðlegt að athuga, hvort öll þessi örnefni séu enn við lýði, og hvort skógur sé þar enn. — Komust skoðunarmenn að þeirri niðurstöðu, að í skógum þeirra fjögurra jarða, sem nefndar eru, megi að skaðlausu höggva þar við svo sem hér segir:

Í Hrifunesskógum alls		170	hestburði
- Flöguskógi	—	25	—
- Hemru	—	67	—
- Snæbýlisskógi	—	6	—

eða í öllum skógunum alls 268 hestburði.

Magnús hreppstjóri Sigurðsson á Leirum var í fyrirsvari Eyfellinga; ritaði hann Vigfúsi sýslumanni Þórarinssyni 13. maí 1817 og bað hann greiða málið fyrir þeirra hönd hjá amtinu „áður en menn neyðast til að taka til óleyfilegra ráða, eða taka sér sjálfum rétt til, heldur en deyja. En við sameiginlega gerum okkur ánægða með að fá helminginn kol hér eftir en við að undanförunu fengið höfum, og okkar forfeður undan okkur hefðarlanga tíð úr Skaftártungu, þar mönnum kynni það að duga til ljáðengingar.“ Vigfús sýslumaður brá skjótt við og ritaði Castenschiöld þá þegar 19. maí um málið, en stiftamtmaður hefir sennilega talið ráðstöfun Jóns sýslumanns á fullum rökum reista, og því ástæðulaust að hvika frá henni. Var því ekkert gert í málinu af hálfu stiftamtmannsins fyrr en 7. jan. 1818, og var þá Bjarni assessor, síðar amtmaður, sonur Vigfúsar sýslumanns á Hlíðarenda, í stiftamtmanns stað. Ritar hann þá Jóni sýslumanni í Vík, lýkur lofsorði á skörulegar aðgerðir hans, en liðkaði málið á þá leið fyrir Eyfellinga, að fyrst um sinn megi ekki meina þeim nauðsynlega kolagerð og skógarhögg í Skaftártunguskógum, því að öðrum kosti verði allir Rangæingar þá að sækja öll sín kol í Árnessýsluskógana, og muni þeir skógar ekki lengi að ganga til þurrðar, því að þangað verði líka, auk manna innan sýslu, að sækja Gullbringusýslu- og Kjósarsýslumenn. En hvernig þessu „instrux“ Jóns sýslumanns um verndun Skaftártunguskóga reiddi af, verður lítilsháttar vikið að síðar.

Í bréfi stjórnarinnar, dags. 3. ágúst 1822, til Moltke stiftamtmanns, er skógræktarmál landsins tekið upp að nýju og þar spurzt m. a. fyrir um, hvað helzt hafi eytt skógum þeim, sem á fyrri öldum klæddu landið, hvað gert hafi verið til þess að ala upp nýja skóga og hversu því hafi reitt af og hvernig takast megi að verja skógana ágangi sauðfjár. Svör stiftamtmanns og annara amtmanna mun hafa horizt stjórninni vorið 1825, því að 23. ágúst þá um sumarið leggur hún skýrslu og tillögur um þessi mál fyrir konung. Í skýrslu þessari kennir margra grasa og ýmiskonar fróðleik er þangað að sækja, einkum þó um trjáræktartilraunir þær, sem gerðar höfðu verið undanfarin ár. Um eyðilegging skóganna segir í skýrslunni, að hún sé sumpart af völdum náttúrunnar, svo sem eldgosum, einkum 1783 og 1784, öskufalli, skriðum, vatnsflóðum o. fl. þess háttar. En þó hafi landsmenn ekki látið sitt eftir liggja að flýta fyrir eyðileggingunni, með skilningsleysi sínu um nauðsynlega skógarvernd og bætta meðferð skóganna. Það sé ekki fylgt neinum reglum um skógarhögg, og einkum færast í vöxt, að ungviðið sé höggvið fremur en elztu trén, og er ástæðan talin sú, að menn áliti ungviðið hentugra til kolagerðar. Og svo bætist þar á ofan allt hið mikla tjón af völdum sauðfjárins, sem vaði óhindrað um allt. Þá er sérstaklega vikið að verndun Hafurseyjar 1810 og Skaftártunguskóga 1817, og er svo að skilja, að þær tilraunir hafi mistekizt vegna skilningsleysis sumra þeirra manna, sem þar áttu hlut að máli. Þá má geta þess, að Jón sýslumaður var þá fallinn frá, hafði látizt í marzmánuði 1820, og er því sennilegt, að „instrux“ hans hafi verið linlega eftirfylgt, er hans naut ekki lengur við, og árangurinn því orðið lítill eða enginn, er frá leið. Og má ætla, að sú hafi orðið raunin víðar, þótt ekki sé þess getið sérstaklega. — En ýmsar tillögur fylgdu skýrslum amtmannanna; og munu tillögur Bjarna amtmanns Þorsteinssonar í Vesturamtinu hafa mátt sín einna mest. Telur hann, að lagaboð um slík mál muni að litlu haldi koma, því að almenningur mundi ekki láta sér skiljast gagnsemi þeirra, og þá ekki unnt að framfylgja þeim. Réð hann heldur til þess að vara menn við misþyrming skóganna og refsa fyrir slíkt, eftir því sem forn lög slæðu til, og væri prestum og umboðsmönnum opinberra jarða gert að skyldu að vaka alvarlega yfir verndun skóganna og kæra alla þá, sem af sér brytu í því efni, og mætti jafnvel heita verðlaunum fyrir að koma upp um skógarspjöll. Félst konungur á tillögur stjórnarinnar 6. sept. s. á. (Lovsaml. VIII. 689—692). Og samkvæmt þessu var svo út gefið rentukammersbréf 30. september s. á. til stiftamtmanns og amtmanna, þar sem þeim var boðið að vara við skógarspjöllum, og stuðzt að öðru leyti við tillögur Bjarna amtmanns, sem að ofan getur. (Lovsaml. VIII. 697—699).

Þetta er þá það helzta, sem reynt var að gera á þessum aldarfjórðungi til þess að bjarga skógunum frá eyðileggingu. En þrátt fyrir þann góða hug og vilja, sem lýsir sér í ráðstöfunum stjórnarvaldanna um að hlifa skógum landsins og að glæða skilning almennings á skynsamlegri notkun þeirra og nauðsynlegri vernd, þá varð eyðing skóganna eigi að heldur stöðvuð. Kolapörf bænda, ásamt kæruleysi og óskynsamlegu skógarhöggi, leiddi til þess, að margir skógar hurfu algerlega á síðustu öld.

Það var því ekki lítið happ skógum landsins og kjarri, er Torfi í Ólafsdal hafði hingað út skozku ljáina um 1870. Þá var hætt að gera til kola, svo að skógarferðir til fjarri héraða lögðust niður. Nú voru það aðeins þeir, sem næstir bjuggu skógunum, er sóttu þangað húsa- og eldivið, en það högg varð hverfandi lítið saman borið við það, sem áður hafði tíðkast. En þó var það nóg til þess, að hávöxnustu og þroskaðustu skógarnir héldu áfram að eyðast, því að enn var haldið gömlu reglunni, að höggva beztu og fegurstu hrislurnar. Hér var það enn stundarhagnaðurinn, sem var látinn ráða.

Á síðasta tug 19. aldar tók ofurlítið að rofa til í þessu efni. Urðu þá ýmsir mætir menn til að benda á, að enda þótt skógarhögg hefði minnkað hin síðari ár, þá væri öll meðferð skóga svo slæm, að til auðnar horfði á ýmsum stöðum, væri ekki þegar hafizt handa og tekið í taumana. Var það einkum Sæmundur Eyjólfsson, er mest lét til sín taka um þessi mál. Hann var styrktur á þessum árum af búnaðarfélagi suðuramtsins til þess að ferðast um helztu skógarhéruð landsins. Samdi hann ágæt- ar skýrslur um skóga þessara héraða, sem birtust síðar í Búnaðarritinu, og gerði ýmsar tillögur um verndun skóga og meðferð þeirra. En Sæmundar naut ekki lengi við; hann andaðist 18. dag maímánaðar 1896. Sennilegt má telja, að frá áhrifum Sæmundar séu runnin lög þau, sem Alþingi setti 1893, þar sem sýslunefndum er veitt heimild til að gera samþykktir til að friða skóg og mel. (Lög nr. 11 13. apríl 1894). Rangæingar riðu fyrstir á vaðið að nota sér heimild þessa og fengu samþykktu 1899 reglugerð um skógarhögg, sem enn er í gildi. Má fullyrða, að reglugerð þessi hafi orðið til þess að bjarga skógaleifum sýslunnar. Næstir komu svo Barðstrendingar 1902, og eru þessar tvær sýslur þær einu, sem notað hafa sér heimildina fram að þessu.

Um aldamótin kemst þó enn meiri skriður á þessi mál, er Ryder höfuðsmaður gekkst fyrir því, að stofnað var Skógræktarfélag Reykjavíkur, með því markmiði að græða upp skóga þar, sem engir voru áður. Fékk hann í lið með sér danskan skógfræðing, C. V. Prytz prófessor við landbúnaðarháskólann danska. Réðu þeir um sjö ára skeið skógræktarmálum landsins og höfðu hér á sumrum danskan skógfræðing, C. E. Flensborg, sem nú er forstjóri Heiðafélagsins danska. Ferðaðist hann um landið á hverju sumri, sagði fyrir um meðferð skóga, kom á fót gróðrarstöðvum á nokkrum stöðum og fékk því til leiðar komið, að Hallormsstaðarskógur var friðaður og síðar Háls- og Vaglaskógur í Fnjóskadal, en áður varð að kaupa jörðina Vagli. Á meðan C. E. Flensborg forstjóri hafði framkvæmd þessara mála með höndum, voru fjórir ungir menn sendir utan til þess að nema og kynna sér verklegar framkvæmdir í skógrækt. Dvöldu þeir í Danmörk, flestir um þriggja ára skeið, og styrkti lands-sjóður þá. Samhliða voru og tveir menn við verklegt sandgræðslunám í Danmörku, einnig styrktir af landssjóði.

Árið 1907 setur svo Alþingi fyrstu lög in um skógrækt og varnir gegn uppblæstri lands. Samkvæmt þeim lögum var á næsta ári ráðinn sérstakur skógræktarstjóri, A. F. Kofoed-Hansen, til þess að hafa yfirumsjón allra þessara mála, og honum fengnir til aðstoðar menn þeir, sem landssjóður hafði styrkt til skógræktar- og sandgræðslunáms í Danmörku. Árið 1909 komu svo lög in um meðferð skóga og kjarra og friðun á lyngi (30. júlí 1909).

Á fyrstu árum skógræktar á landi hér var aðallega lögð áherzla á tvennt:

1. Að reyna að rækta erlendar trjátegundir og
2. að friða gömul skóglendi.

Við ræktun erlendra trjátegunda var mönnum ekki eins ljóst þá og síðar varð,

að nauðsyn bæri til þess að velja fræ af trjám, sem vaxið hefðu upp við sömu veðr-áttuskilyrði og Ísland getur boðið. Og sakir ókunnugleika á veðurfari hér á þeim árum voru trjáræktartilraunir aðallega gerðar með fjallafuru sunnan úr Alpafjöllum, sibirískt lerkí, hvítgreni og fleiri tegundir. Flestallar þessar tegundir voru kynjaðar úr löndum með meginlands-loftslagi, þar sem vetur eru langir og kaldir, en sumrin stutt og heit. Nú er auðvelt að sjá þá meinbugi, sem voru samfara þessum trjáræktartilraunum, og nú mundi enginn fara þannig að, ef reyna ætti erlendar trjátegundir hér. En það, sem er furðulegast við gömlu trjáreitina, er, að sumar tegundanna hafa náð nokkrum þroska, er þær höfðu hjarað með litlu lífi í 10—20 ár. Fjallafuran hefir náð allgóðum þroska á Þingvöllum, við Grund í Eyjafirði og á Hallormsstað. Aftur á móti er vöxtur hennar við Rauðavatn fremur lélegur og sama og enginn við Vífilsstaði. Lerkí vex öllu betur en furan við Grund í Eyjafirði og á Hallormsstað, en sunnanlands hefir það algerlega brugðizt vonum manna, og mun orsökina vera hinir mildu vetur og vorumhleypingar. Hvítgreni og aðrar þær tegundir, sem reyndar voru, að cembrafuru og blæösp undanteknum, hafa engum teljandi þroska náð.

Sakir þess, hve hinar erlendu trjátegundir tórðu lengi án þess að vaxa, var hætt öllum frekari tilraunum með gróðursetning erlendra trjáa um og eftir 1910. Eftir það var aðallega horfið að friðun gamalla skóga. En til þess að draga ekki neitt undan af því, sem reynt var með erlendar trjátegundir, verður að geta þess, að nokkru eftir aldamótin var á Hallormsstað sáð fræi af skógarfuru úr Norður-Noregi og fræi af blágreni frá vesturströnd Ameríku. Fururnar frá Norður-Noregi hafa þroskatz með þeim ágætum, að nú eru margar þeirra yfir 5 metra á hæð, með beinvöxnum stofni og sprotar 30—50 cm langir á hverju ári. Og af grenitriján-um af hinu ameríska fræi eru til nokkur tré, og það hæsta hátt á sjöunda metra. Þótt ekki verði vitað nú, hvaðan úr Ameríku fræ þetta kom, þá gefur það visbendingu um, hvert sækja skuli fræ, ef reyna á að fá erlendar trjátegundir til þess að vaxa hér. (Á miðri suðurströnd Alasku, þar sem veðráttan er hin sama og hér, vaxa 17 tegundir trjáa).

Á árunum 1905—1907 var meginhluti Hallormsstaðarskógar girtur og 1909 bættist svo Háls- og Vaglaskógur við. Á árunum 1910—1913 voru settar upp nokkrar smágirðingar samkv. 5. gr. laga frá 30. júlí 1909, um meðferð skóga og kjarra og friðun á lyngi. En þær þóttu fæstar sýna þann árangur, sem búizt var við, og voru því flestar lagðar niður eftir nokkra stund. Hinsvegar gaf friðun Hallormsstaðar- og Háls- og Vaglaskógar svo góða raun, að stefnt var að því, að girða stærri skógasvæði og friða. Árið 1914 var Vatnaskógur í Svínadal girtur og einnig nokkur hluti Laugarvatns- og Snorrastaðaskóga í Laugardal. Sú girðing veitti þó ekki fullkomna vörn til friðunar, því að ógirt var hamrafjall upp af skóginum, og leitaði sauðféð niður í skógin. En þá var stríðið komið, og í öllum þeim glundroða, sem því fylgdi, var horfið frá því um nokkurra ára bil að koma upp fleiri skógargirðingum. Hinsvegar gengið óhóflega mikið á suma þá skóga, sem girtir höfðu verið, svo sem Vatnaskóg og Vaglaskóg, í þeim tilgangi, að bæta úr eldiviðarskorti Akureyrar og Reykjavíkur á stríðs-árunum. Hefir Vatnaskógur ekki borið sitt barr síðan, en í Vaglaskógi voru eitt árið höggvin 300 tonn af viði á rúmum 100 ha. og lætur nærri, að það sé 6 ára vöxtur skógarins á því svæði.

Það var ekki fyrr en eftir 1920, að farið er að friða gömul skóglendi að nýju. Eftirfarandi skýrsla gefur hugmynd um, hvað gert hefir verið frá upphafi og fram til þessa. Í skýrslu þessari eru og teknar með allar minni háttar girðingar og sáðreitir, sem komið hefir verið upp hingað og þangað.

Skrá yfir girðingar um skóglendi.

Nr.	Skóglendi	Girt ár	Girðing stækkuð eða endurbætt	Lengd girð- ingar í mtr.	Áætlað flatarmál skóglendis í ha.
1.	Hallormsstaðarskógur	1905—07	1926	8500	600
2.	Háls- og Vaglaskógur	1909	1937	5200	250
3.	Fjarðarskógur Mjóaf.	1913		700	25
4.	Vatnaskógur	1914	1937	6200	200
5.	Skógur á Laugarvatni	1914	1936	7000	200
6.	Þórsmörk og Goðaland	1924—25	1933	17000	300
7.	Skarfanæs (seld 1935)	1926		2200	10
8.	Fjall í Aðaldal	1926		1300	10
9.	Eiðar	1927	1936	1500	10
10.	Reykjahlið við Mývatn	1928		2900	10
11.	Ásbyrgi	1928	1937	900	80
12.	Skinnaðarur	1928		5000	100
13.	Munaðarnes	1929	1936	2300	32
14.	Norðtunga	1929	1936	2400	22
15.	Sigríðarstaðarskógur	1931		4500	90
16.	Þjórsárdalur	1938		35000	350
Samtals				102600	2289

Skrá yfir sáðreiti og smærri girðingar.

1.	Eyjófsstaðir í Vatnsdal	1927	400	1
2.	Hof í Vatnsdal	1927	400	1
3.	Haukagil í Vatnsdal	1927	400	1
4.	Hjarðarholt í Dölum	1928	400	1
5.	Brenna í Lundarreykjadal	1930	400	1
6.	Oddsstaðir í Lundarreykjadal	1930	300	0.50
7.	Gullberastaðir í Lundarreykjadal	1930	300	0.50
8.	Deildartunga	1931	350	0.75
9.	Víðivellir í Skagafirði	1932	1640	3.50
10.	Siglufjörður	1932	1200	8.25
11.	Akranes	1932	300	0.50
12.	Reykholtskóli	1935	400	1
13.	Ísafjörður, Birkihlið	1935	400	1
14.	Múlakot	1935	500	1.50
15.	Skógargirðing í Ytri-Hrepp	1936	400	1
16.	Skógargirðing við Djúpavog	1936	400	1
17.	Vaglir á Þelamörk (keypt 1937—38)	1930	900	5
Samtals			9090	29.50

Það var allmerkileg nýjung, er Kofoed-Hansen skógræktarstjóra tókst fyrstum manna að sýna fram á, að víða var hægt að laða fram bjarkargróður með því að sá fræi í torfflög. Af þeirri ástæðu voru margir sáðreitir gerðir á árunum 1927—1932. Því miður hefir sáningin ekki tekizt nema á fáum stöðum. Á Haukagili og Hofi í Vatnsdal og í Hjarðarholti hefir björkin komið prýðilega til. Á Akranesi leit mjög vænlega út, þegar hreppsnefndin eyðilagði það, sem gert hafði verið, með því að setja afarbreiðan skurð þvert í gegnum landið. Sumstaðar hefir verið valið of þurrt land til þess að björkin gæti vaxið, en annarstaðar má kenna vanhvirðu um, hvernig farið hefir. Reitir þeir, sem girtir hafa verið eftir 1935, hafa aðallega verið notaðir til gróðursetningar. Sérstaklega stendur á með reitinn á Vöglum á Þelamörk. Hann var upphaflega girtur af Skógræktarfélagi Eyfirðinga á landi, þar sem örsmáir bjarkarkvistir sáust á við og dreif. Nú virðist svo sem þarna ætli að vaxa

upp allsamfelldur skógur af gömlum bjarkarrótum. Hæstu runnarnir eru nú um 1.5 metri að hæð. Í hundrað ára gömlum ritum hefir ekki verið hægt að finna nein skilríki fyrir því, að þá hafi verið skógur eða kjarr á þessum slóðum. Skógræktin keypti þessa girðingu árin 1937 og 1938, til þess m. a., að Skógræktarfélagið gæti snúið sér að friðun Leyningshóla og öðrum verkefnum af meiri krafti. Sú raun, sem girðingin á Þelamörk hefir gefið, hefir þó komið enn betur í ljós við friðun 10 ha. lands nálægt túninu á Eiðum. Þar stóð líkt á, en þar eru nú mannhæðar háir runnar.

Framkvæmdir skógræktarinnar hafa því miður ekki verið eins miklar og þær hefðu átt að vera á þeim tæpum 40 árum, sem skógrækt ríkisins hefir starfað. Fer hér á eftir yfirlit um þau útgjöld, sem ríkissjóður hefir greitt vegna skógræktar frá 1900—1936, og er það tekið upp úr ríkisreikningum hvers árs:

Yfirlit yfir fjárupphæðir þær, sem varið hefir verið til skógræktar árin 1900—1936.

Ár	Laun starfsmanna	Fram- kvæmdafé	Til skóg- ræktar samt.	Í % af útgj. ríkissjóðs
1900		1000	1000	0.13
1901				
1902		6000	6000	0.68
1903		5000	5000	0.53
1904	600	6000	6600	0.57
1905	900	7000	7900	0.62
1906	1100	7500	8600	0.62
1907	600	7500	8100	0.46
1908		11900	11900	0.68
1909		11000	11000	0.52
1910	3000	11322	14322	0.81
1911	3000	9678	12678	0.54
1912	3000	9475	12475	0.47
1913	3000	6525	9525	0.38
1914	3000	16250	19250	0.64
1915	3000	10000	13000	0.46
1916	3000	10000	13000	0.40
1917	3000	10000	13000	0.09
1918	3000	19000	22000	0.21
1919	3000	10000	13000	0.08
1920	8726	16480	25206	0.15
1921	9493	17069	26562	0.21
1922	16328	18672	35000	0.29
1923	12426	12000	24426	0.22
1924	12456	12000	24456	0.22
1925	14484	12500	26984	0.16
1926	13930	7500	21430	0.16
1927	12120	24000	36120	0.28
1928	11800	20000	31800	0.22
1929	11800	18760	30560	0.19
1930	11800	19941	31741	0.12
1931	11689	13970	25659	0.14
1932	10346	15000	25346	0.21
1933	10174	7500	17674	0.13
1934	10174	10775	20949	0.13
1935	8989	10000	18989	0.12
1936	10340	25000	35340	0.22
Samtals	230275	436317	666592	Meðalt. 0.33 %

Fyrsti dálkur yfirlitsins sýnir fyrst, hverju varið var til þess að styrkja menn til skógarvarðarnáms árin 1904—1907, og síðar sýnir hann laun skógræktarstjóra árin 1910—1919. En úr því sýnir hann bæði laun skógræktarstjóra og skógarvarða. Annar dálkur sýnir fjárupphæðir þær, sem varið var til skógræktar á þessum árum. Árin 1900—1909 eru laun starfsmanns og aðstoðarmanna hans greidd af fé þessu. Árin 1910—1919 eru laun skógarvarða innifalin í þessari fjárupphæð, en þau námu venjulega 3000 krónum á ári. Eftir 1919 eru engin starfsmannalaun falin í þessum fjárhæðum. En árin 1932, 1934, 1935 og 1936 eru styrkirnir til skógræktarfélaganna teknir með, sem námu frá 2000—5000 kr. þessi ár.

Aftasti dálkur sýnir, hve mikill hluti skógræktarféð, bæði laun og starfsfé, er af heildar útgjöldum ríkissjóðs. Sá dálkur sýnir bezt, hve skógræktarstarfsemi hefir verið höfð útundan hvað fjárframlög snertir, einkum á árunum 1932—1935. Og því var ekki von til annars en að girðingar flestar væru komnar í niðurníðslu og margar til litils gagns. Friðunarstarfsemi fyrri ára hafði allviða heðið mikið áfall, og því hefir undanfarið, næstum einvörðungu, verið unnið að því að endurbæta gamlar girðingar og hjarga því, sem hjargað varð á síðustu árum, svo sem fyrri skýrslan ber með sér. Engin von er þess, að allar girðingarnar hafi fengið nauðsynlega endurbót, fyrr en í fyrsta lagi sumarið 1940. Og fyrr má ekki búast við miklum nýjum framkvæmdum, nema því aðeins, að fjárframlög hækki eða óvænt höpp komi fyrir, svipað og þegar Haukadalur var girtur fyrir höfðingsskap dansks manns.

Þá skal að endingu vikið nokkuð að því frumvarpi, sem hér liggur fyrir. Á Alþingi 1928 voru lögín frá 30. júlí 1909, um meðferð skóga og kjarra og friðun á lyngi o. fl., endurskoðuð. Var þess full þörf, því að eins og vænta mátti um lagasmíð, sem sett er í fyrsta sinn um nýja starfsemi, reyndist svo í framkvæmdinni, að ýms ákvæði og aðhald vantaði í lögín til þess, að þau yrðu að sem mestu gagni. Úr sumum þessum ágöllum var þá bætt, en jafnframt var lögunum stórspillt með beitarheimildum, eins og síðar verður fram tekið. Svo hefir og komið í ljós, að ýms nauðsynleg ákvæði vantaði í lögín til þess að taka mætti föstum tökum á skógræktarmálum landsins. Af þeim ástæðum er frumvarp þetta fram borið. Mismunurinn á því og þeim lögum, sem nú gilda, er aðallega fölginn í því, að koma í veg fyrir, að menn misnoti landgæði sín. Frumvarpið felur ekki í sér neinar hömlur á eignarrétti manna á skógum og kjarri, en á aðeins að koma í veg fyrir, að menn misnoti hann. Og það er af mörgum ástæðum, sem oss ber að reyna að fyrirbyggja, að skóglendi vor gangi til þurrðar, en rétta því heldur hjálparhönd til þess að vaxa og dafna. Helztu ástæðurnar eru þessar:

1. Allt skóglendi er að vissu leyti landvarnarskógur, því að enginn gróður á landi hér ver betur jarðveg gegn uppblæstri. Orsakir uppblásturs má oftast rekja til skógaskemmda fortíðarinnar.
2. Friðun skóglenda (Hallormsstaðarskógar, Vaglaskógar o. fl. hefir gefið svo góða raun, að ástæða er til að auka friðunarstarfsemina að miklum mun og hlynna að öllu skóglendi eftir því, sem föng eru á, því að það mun flýta fyrir og örva skógrækt í framtíðinni.
3. Á síðari árum er farið að vinna margskonar nytjavörur úr trjáviði, svo sem allskonar þilborð (masonite), pappa, pappír, silki, sykur, fódurbæti, benzín, litarefni, sprengiefni, gerviull o. m., m. fl. Því er vel þess vert að reyna að afla sér nokkurra hráefnalinda innanlands með því að rækta skóg, og ætti okkur ekki að vera meiri vorkunn að framleiða við heldur en Svíum í Norrlandi og Norðmönnum í Norður-Noregi, þar sem vel ræktaður birkiskógur hér framleiðir sízt minna viðarmagn á hverjum hektara heldur en skógarnir á ofantöldum slóðum.

Um hina einstöku kafla frumvarpsins og greinar skal tekið fram það, sem hér fer á eftir:

1. kafli. Um markmið skógræktar.

Um 1.—5. gr. Greinar þessar eru í öllum aðalatriðum um sama efni og lög um skógrækt og varnir gegn uppblæstri lands frá 22. nóv. 1907. Hér er felld niður það, sem lýtur að sandgræðslustarfsemi, sem illu heilli hefir verið aðskilin frá skógrækt ríkisins með sérstökum lögum. Eini munurinn á þessum greinum og lögnum frá 1907 er, að tala skógarvarða skal aldrei vera undir 4. Upphaflega mun hafa verið til ætlað, að skógarverðir væru sex að tölu, samkvæmt gömlu samþykki stjórnarráðsins. Þeir urðu þó aldrei nema 4, og þegar einum skógarverðinum þóttu launin of lág til þess að hann gæti séð fyrir sér og konu sinni, sagði hann lausu starfi sínu árið 1914, og síðan hafa þeir aldrei verið nema þrír. Síðan hefir verið skógarvarðarlaust á Vesturlandi, og má greinilega sjá merki þess í meðferð manna á skógi og kjarri í þeim fjórðungi. Má ekki vansalaust teljast, að ekki sé hægt að halda uppi eftirliti um meðferð skóga í jafnskógrikum héruðum og Mýra- og Borgarfjarðarsýslu og Barðastrandarsýslu. Að öðru leyti er ekki ástæða til þess að fjölyrða um þennan kafla, en sjálfsagt þótti að taka gömlu löginn frá 1907 upp í lagafrumvarp þetta og breyta þeim svo, að þau svöruðu kröfum tímans.

2. kafli, um meðferð skóga og kjarra, friðun á lyngi o. fl., er að mestu leyti sama efnis og lög þau, er nú gilda.

Um 6. og 7. gr. Þessar greinar eru að mestu samhljóða 1. gr. skógræktarlaganna. Þó felst í 6. gr. heimild til þess að rjóðurfella skóg af þeirri ástæðu, að sumstaðar hefir komið í ljós í friðuðu kjarri, að auðveldast er að fá upp þróttmikinn gróður við rjóðurfellingu á hæfilega stórum svæðum. Ennfremur virðist ekki ástæða til að leyfa skógarruðning til þess að rækta land, meðan nóg er til af ræktanlegu landi utan skóga og kjarra. Í einum stærsta skógi í Barðastrandarsýslu hefir ekki alls fyrir löngu verið reist nýbýli inni í miðjum skógi, og aðalhúsdýr frumbýlingsins voru geitfé og kanínur.

Um 8. gr. Fyrsta málsgreinin er samhljóða ákvæði, sem tekið var upp í skógræktarlöginn, er þau voru endurskoðuð 1928. Með því var tekið fyrir þá ómennsku, er tíðkaðist um langan aldur, m. a. í Þórsmörk, að láta sauðfé ganga þar sjálfala á vetrum og umhirðulaust, hverju sem viðræði, og hvert ofan í ákvæði forðagæzlulaga og anda dýraverndunarlaganna. Síðari málsgreinarnar miða að því, að einstöku mönnum haldist ekki uppi að nauðbeita svo skóg og kjarr, að til auðnar horfi. Það orkar ekki tvímælis, að eignarréttur manna nær ekki svo langt, að þeim geti haldizt uppi að eyðileggja lönd sín og gróður þann, sem á þeim er. (Sbr. kaflann um landvarnarskóga í Noregi).

Um 9. gr. Þar, sem fleiri eiga skóg saman, hefir þótt við brenna, að hver reyndi að skara eld að sinni köku og tæki beztu og þroskavænstu trén. Og þó að þekkist heiðarlegar undantekningar í þessu efni, sem betur fer, þá eru samt dæmi þess úr hópi slíkra sameignarmanna, að þegar þeir voru heim farnir, sem reyndu eftir beztu vitund að grisja samkvæmt settum reglum, þá komu aðrir og hjuggu trén, sem eftir stóðu. Fyrir þetta á að taka með því að banna allt viðarhögg í sameignarskógum án eftirlits skógarvarða, eða annara, sem kunna að grisja.

Um 10. gr. Það hefir víða tíðkazt, að menn hafi leyft nágrönnum sínum og öðrum að höggva við í skógum sínum, t. d. fyrir eitt lambsfóður eða önnur friðindi. Hafa þá skógarhöggsmenn fengið að vaða um skógana og höggva eftir vild. Dæmi er til þess, að bóndi hafi fengið að höggva 70 hestburði víðar fyrir eitt einasta lambsfóður. Óþarft mun að taka fram, að slíkt skógarhögg var ekki gert samkvæmt lögum og reglum um meðferð og grisjun skóga. Skógaeigendur eru oft mjög kærulausir um skóg sinn og afskiptalitlir um meðferð hans, og dæmi hafa þekkzt til skamms tíma um það, að sumir hafi leyft, hverjum sem hafa vildi, að höggva skóg sinn, ef aðeins væri gengið nógu hreint til verks og enginn kvistur eftir skilinn. Með því að fela skógarvörðum eftirlit með sölu víðar á rót, ætti að vera komið í veg fyrir það, að menn misþyrmi skógum sínum.

Um 11. gr. Þessi grein er að mestu leyti sama efnis og 5. gr. sandgræðslulaganna, en af því að grunur leikur á, að matsmenn hafi á stundum ekki tekið nægilegt tillit til þess, að land var að skemmast, þótti rétt að orða síðustu málsgrein eins og hér er gert.

Um 12.—15. gr. Þurfa ekki skýringar við; sama efnis og 3.—5. gr. og síðari hluti 2. gr. í núgildandi lögum.

3. kafli. Um friðun og ræktun skóga.

Um 16. gr. Þegar lögin um meðferð skóga og kjarra voru endurskoðuð á Alþingi 1928, var þeim að miklu leyti spillt með því að heimila beit á vissum tíma árs í skógargirðingum þeim, sem eiga að vera alfriðaðar á öllum tíma árs. Hefir þetta t. d. komið mjög illa niður á friðun Hallormsstaðarskógar, og því full ástæða til að fyrirbyggja, að slíkt geti endurtekið sig.

Um 17. gr. Hér er um algert nýmæli að ræða, sem ekki stendur í núgildandi lögum. Það þykir sjálfsagt að hafa í þessum lögum samhljóða ákvæði og er í sandgræðslulögnum, að skylda menn til að loka hliðum skógargirðinga. Ennfremur hefir það ósjaldan komið fyrir, að menn hafi gert sér að leik að skilja eftir og sleppa sauðfé í girtan og friðaðan skóg, t. d. í Þórsmörk. Fjallskil og dýraleitir í girtum og friðuðum skógum hefir verið heimtað af viðkomandi hreppum, að skógræktin annaðist á sinn kostnað. En eins og gefur að skilja, getur það orðið tilfínnalegt skógrækt ríkisins, ef hún þarf, af því litla framkvæmdafé, sem hún hefir, að greiða t. d. um 500 kr. til slíkra hluta, sem telja verður friðunarstarfsemiinni algerlega óviðkomandi. Það ælti fremur að vera áhugamál þeirra, sem sauðfé eiga nálægt girðingunum, að eyða refum í þeim skógum, því að skógræktinni er sízt til meins, þó að dýrbítur taki sér bólfestu á friðuðu landi.

Um 18. gr. Greinin er að mestu samhljóða ákvæðum 6. gr. núgildandi laga. Viðhaldsskylda á girðingum, sem kostaðar hafa verið að öllu eða einhverju leyti af skógrækt ríkisins, er aðeins lækkuð ofan í $\frac{1}{3}$, í stað helmings, og tekur jafnframt aðeins til fyrstu 15 áraanna. Svo framarlega, sem uppvaxandi trjágróður verður eign landeiganda, má ekki minna vera en að hann kosti friðunina að öllu, er fram liða stundir. Að öðrum kosti gæti þetta orðið þung byrði fyrir ríkissjóð, ef margar slíkar girðingar rísa upp.

Um 19. og 20. gr. Þurfa ekki skýringa við; samhljóða 8. og 9. gr. núgildandi laga.

4. kafli. Um skógaritök og hvernig þeim megí af létta.

Um 21. gr. Hér er um nýmæli að ræða, sem ákveður, að rannsaka skuli, hve víða og hvar menn eigi itök í skógum og kjarri annara jarða og hversu þeim megí af létta. Það er ekkert vafamál, að notkun þess lands og gróðurs, sem tveir eða fleiri hafa leyfi til þess að nytja, er að öðru jöfnu mun meiri og verri heldur en þar, sem land og gróður er í sömu eign. En nauðsyn manna fyrr á öldum til þess að afla sér viðarkola hefir af sér leitt, að flestallir skógar á landi hér eru háðir ýmsum kvöðum, sem hinar og þessar jarðir telja sér. Enginn vafi er á því, að skógaritökin hafa á fyrri tímum verið ein af meginástæðunum til hinnar slæmu meðferðar, sem skógarnir hafa sætt. Nú orðið eru menn að miklu leyti hættir að nota ítaksrétt sinn svipað því, sem áður tíðkaðist. Þó eru enn allvíða itök, sem notuð eru, sum árlega en önnur endrum og eins. Það liggur í augum uppi, að tvískipting á nytjum sama lands getur aldrei verið til bóta. Þess er ekki að vænta, að eigendur itaka vilji almennt hlynna að skógarteigum sínum, er standa á annars landi, enda vafasamt, hvort þeir hafa nokkurt leyfi til þess að gróðursetja nýjan skóg á landinu, ef sá gamli fellur. Hinsvegar munu landeigendur ekki finna neina köllun hjá sér til þess að hlífa landi og gróðri, og margir munu jafnvel óska þess, að skógurinn væri allur á bak og burt, til þess að losna við ítakskvöðina. Þess vegna væri eflaust heppilegast og öllum aðilum fyrir beztu, að sem flest af itökum þessum legðist niður.

Skógaritök hafa aðallega skapast á þrennan hátt:

1. Ítakið hefir verið látið fyrir önnur hlunnindi í annari jörð með jöfnum skiptum.
2. Ítakið kann að hafa verið keypt fyrir einhverja ákveðna borgun.
3. Ítakið kann að hafa verið gefið án nokkurra kvaða.

Um þessi atriði og raunar allt annað, sem ritað er um itökin, er ætlað til að afla upplýsinga samkvæmt auglýsingum skógræktarstjóra. Að binda auglýsingarnar við fimm ár frá gildistöku laganna er gert vegna þess, að hagkvæmara þykir að auglýsa ekki eftir öllum skógaritökum samtímis, heldur t. d. að hver fjórðungur sé tekinn í senn og aflað upplýsinga um öll skógaritök innan hans. Hinsvegar þykir rétt, að sá, sem eigi hirðir um að senda skógræktarstjóra skýrslu um itök þau, sem hann kann að eiga í skóglendi annara jarða, hafi fyrirgert itaksréttinum, hafi hann nokkur verið, og falli itakið til jarðarinnar, þ. e. skógur og land fylgist að sem eign sama manns.

Um 22. gr. Um ágreining, sem rísa kann út af tilkalli itaka, leiðir af sjálfu sér, að útkljá verður samkv. lögum, og þarf greinin því ekki skýringa við.

Um 23. gr. Með ákvæði þessarar greinar á að tryggja það, að itak, sem rúið hefir verið öllum skógi, sé þar með úr sögunni, og að skógur sá, sem þar kann að vaxa að nýju, sé eign þess, sem landið á.

Um 24. gr. Rétt þykir að láta heimild til afléttingar itaka ekki standa ótakmarkaðan tíma, og því hefir fresturinn verið settur 15 ár. En sakir þess að almennt mun álit manna vera þannig, að óheppilegt sé, að nýtjar af sama landi séu í eign tveggja eða fleiri aðila, og af því að saga skóganna sýnir greinilega, að itök hafa orðið mörgum fögrum lundinum til algerðrar tortímingar, þykir rétt að mega heimila landeigendum að kaupa skógaritök þau, sem á jörðum þeirra kunna að hvíla, ef ástæða þykir til. Nú munu skógaritök ekki vera yfirleitt talin svo mikils virði, að flestum landeigendum ætti ekki að vera ofraun að kaupa þau. Til þess að ýta undir, að þessi kaup fari fram þar, sem heimild er gefin til þess, hefir verið tekið upp það ákvæði, að heimila itakseiganda að kaupa landið, vilji landeigandi ekki sinna heimildinni. Og enn fremur er heimild til þess að skipta landi og skógi, sem vart mun notuð nema sérstakar ástæður mæli með.

Æskilegt hefði verið að geta numið itökin úr gildi með strangari fyrirmælum, en slíkt hefir ekki þótt tiltækilegt, til þess að ganga hvergi á eignarrétt manna. Leið sú, sem hér hefir verið valin til þess að reyna að aflétta itökum, mun vera sú vægasta, sem hægt er að þræða í þessum efnum.

Um 25. gr. Þessi grein er tekin með til þess að koma í veg fyrir, að ný itök nái að myndast, og þarf ekki frekari skýringa við.

Um 26. og 27. gr. Þurfa ekki skýringa við. Aðeins má geta þess, að hámarkssektarákvæði fyrir brot gegn lögum þessum hefir verið hækkað úr 500 kr. í 2000 kr., enda mun full þörf á slíku aðhaldi, þegar um ítrekað brot er að ræða.

Nd.

25. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta.

Flm.: Sigurður E. Hlíðar.

1. gr.

3. málsg. 3. gr. laganna orðist svo:

Heimilt er þó félögum þessum að taka skip til váttryggingar allt að 250 smál. brúttó að stærð (sbr. þó 5. gr.).

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Eftir að vélbátar komu hér til sögunnar hefir sjávarútvegurinn stórum aukizt, því að með vélbátum var fleiri mönnum kleift að ráðast í útgerð, kostnaðarins vegna, og jafnframt veitti sjávarútvegurinn fleirum lífsframbæri sitt en áður hafði átt sér stað.

Nú er það orðið augljóst mál, að þróun vélbátaútvegsins hneigist í þá átt að auka stærð skipanna, og má því bráðlega búast við því, að þau takmörk, sem sett eru í gildandi lögum um váttryggingu fiskiskipa hvað stærð þeirra snertir, séu of þröng, enda eru til nokkur fiskiskip hérlandis, sem eru að stærð milli þeirra skipa, sem tryggingarheimild váttryggingarféлага fyrir vélbáta nær til, og togara og flutningaskipa, eða milli 150 og 250 smál. brúttó. Þessi skip eru þó hér á landi nær úti-lokuð frá váttryggingu, nema um algerðan skipstapa sé að ræða.

Það hlýtur að vera eitthvað bogið við það, að islenskir fiskiskipaeigendur þurfi að leita til erlendra váttryggingarféлага um váttryggingu fiskiskipa sinna sökum þess, hve áfátt er í þessum efnum hér á landi. Slikt ástand lýsir hvorki þjóðlegum metnaði né sparnaði á erlendum gjaldeyri.

Á það skal bent, að breyting sú, sem hér er farið fram á, að gerð sé á gildandi lögum, er aðeins heimild, og ef hún kæmi til framkvæmda, gætu iðgjöld af váttryggingarupphæð þessara skipa orðið samningsatriði milli váttryggingarfélaganna og endurtryggingarfélagsins, Samábyrgðar Íslands.

Fjórðungsþing fiskideildar Norðlendingafjórðungs, haldið á Akureyri í nóvembermánuði s. l., samþykkti einróma áskorun til Alþingis um að fá heimildarákvæði 3. gr. framangreindra laga breytt í það horf, sem hér er farið fram á.

Sp.

26. Tillaga til þingsályktunar

um innflutning á heimilisnauðsynjum farmanna.

Flm.: Sigurður Kristjánsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni:

1. Að ákveða, að þeim skipverjum á islenskum skipum, er sigla milli Íslands og annara landa, sé heimilt að flytja inn, án afskipta gjaldeyris- og innflutningsnefndar, varning til eigin heimilisþarfa fyrir allt að helmingi launa sinna.
2. Að gera ráðstafanir til þess, að tollskoðun varnings þessa og tollgreiðsla af honum fari fram í skipi því, er hann er fluttur með.

Greinargerð.

Heimild þá, sem felst í þessari tillögu, má að sönnu telja sérréttindi. Þó er hér ekki farið fram á annað en það, sem vera ætti hverjum islenskum borgara frjálst. En sú staðreynd, að verzlun Íslendinga er hneppt í óeðlileg höft, veldur því, að gera verður jafnsjálfsagðan hlut og þennan að sérréttindum. Er þá á það að líta, hverju fórnar er af hálfu ríkisins, ef tillaga þessi verður samþykkt, og hvort þeir, sem friðindanna verða aðnjótandi, eru þeirra verðir.

Um fyrra atriðið má fullyrða, að ríkið fórnar engu, þótt heimild þessi yrði veitt. Ætlazt er til, að lögboðin gjöld verði greidd af því, sem þannig verður flutt inn, svo ríkið missir þar einskis.

Hinsvegar mundu sjófarendur, er til annara landa sigla, hafa af þessari heimild talsverða hagsmuni. Mundu þeir geta á þennan hátt aflað sér margra heimilisnauðsynja með bærilegri kjörum en ella.

Enginn getur neitað því, að þeir, sem sigla til annara landa meðan styrjöldin varir, leggja sig og heimili sín í mikinn háska. Jafnvist er hitt, að þeir firra þjóðina alla þeim mikla háska, sem henni stafar af því, að siglingar stöðvist milli Íslands og annara landa. Hin svo kölluðu hlutlausu lönd eru ekki hlutlaus nema að nokkru leyti í styrjöldinni, sem geisar. Allir þeir skipverjar, sem sigla um ófriðarsvæðin, eru í raun og veru í ófriðnum, þótt þeir beri ekki vopn, séu frá hlutlausu landi og veiti því einu lið. Yfir höfði þeirra vofir hvert augnablik að verða brytjaðir fyrir úlf og örn. Íslenzku skipverjarnir í millilandasiglingunum eru landvarnarlið Íslands í styrjöldinni. Mun íslenska þjóðin telja starf þessara manna þess vert, að þeim verði veitt þau friðindi, er í tillögunni segir, ekki sízt vegna þess, að það er ríkinu meinfangalaust.

Nd.

27. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Þorsteini Briem.

Aftan við frvgr. komi nýr rómv. liður:

Á undan B. 11. í 2. gr. laganna komi nýr liður:

Salthólmavíkurvegur: Frá Vesturlandsvegi hjá Máskeldu í Saurbæ til verzlunarstaðarins í Salthólmavík.

Ed.

28. Frumvarp til laga

um framlenging á gildi laga nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað.

Flm.: Jóhann Jósefsson.

1. gr.

Lög nr. 66 11. júní 1938 skulu gilda til ársloka 1942.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Meðan engin ný skipan er gerð á tekjuöflun bæjar- og sveitarfélaga er ekki fært fyrir Vestmannaeyjakaupstað að komast af án þeirra tekna, er af vörugjaldinu fást. Er því farið fram á, að lög um þetta efni verði framlengd um sinn.

Nánar í framsögu.

Nd.

29. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 51 12. febr. 1940, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

Flm.: Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

1. gr.

2. gr. laganna skal orða svo:

Skipa skal fimm manna nefnd, einn eftir tilnefningu hæstaréttar, og sé hann formaður, einn eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands, annan eftir tilnefningu Lands-

sambands stéttarfélaganna og tvo eftir tilnefningu Vinnuveitendafélags Íslands. Nefnd þessi skal gera yfirlit yfir framfærslukostnað í Reykjavík 1. dag hvers mánaðar frá ársbyrjun 1939, eftir grundvallarreglum, sem nefndin setur, að fengnum tillögum Hagstofu Íslands. Komi í ljós, að meðaltalsframfærslukostnaður í Reykjavík á mánuði, eftir marzmánuð 1939, hafi hækkað miðað við meðalframfærslukostnað mánuðina janúar—marz 1939, skal gildandi kaupgjald allra launþega hækka frá byrjun næsta mánaðar sem nemur þeirri hækkun á framfærslukostnaði, sem orðið hefir. Til launþega skulu hér teljast allir verkamenn, sjómenn, verkakonur, verksmiðjufólk, iðnaðarmenn, verzlunarfólk, embættismenn og starfsfólk, bæði í þjónustu einstakra manna og hins opinbera, og á allt þetta við jafnt um fastráðið fólk sem daglaunafólk. Þó mega laun þessara launþega ekki hækka meira en þannig samkvæmt þessum ákvæðum, að þau samsvari 6000 króna árslaunum miðað við verðlag í janúar—marz 1939.

Kaup þetta gildir sem samningur milli atvinnurekenda og stéttarféлага þessara launþega, nema annarhvor aðila vilji hafa annað kaupgjald. Skal hann þá tilkynna það innan mánaðar frá gildistöku þessara laga, ella gildir það sem samningur til þess tíma, sem ákveðinn hefir verið um samningstímalok í hlutaðeigandi vinnusamningum eða viðurkenndum töxtum, og með sömu reglum um uppsagnarfresti og síðara áframhald, er þar greinir. Séu engir samningar eða taxtar fyrir hendi, né séu sérstaklega þar um gerðir, skal samningstímabil þetta teljast eitt ár frá 1. janúar að telja og framlengist um eitt ár í senn, nema sagt sé upp með eins mánaðar fyrirvara.

Nú er kaup greitt að nokkru eða öllu leyti með hlunnindum, svo sem fæði, húsnaði, aflaverðlaunum, þjóf fé, ágóðahluta o. þ. u. l., eða verk unnin í ákvæðisvinnu, og skal þá slíkt kaup einnig hækka samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

Við ákvörðun kaups samkvæmt þessari grein skal sleppt broti úr eyri, ef það nær ekki hálfum, en annars hækka í heilan eyri.

Óheimilt er fyrirtækjum, jafnt einstaklinga sem hins opinbera, að hækka laun við þá menn, sem hafa árstekjur, er samsvara 8000 krónum miðað við verðlag janúar—marz 1939.

Kostnaður við nefnd þá, er sett er samkvæmt þessari grein, þar á meðal þóknun til nefndarmanna, greiðist úr ríkissjóði, eftir ákvörðun ráðherra.

2. gr.

3. gr. laganna skal orða svo:

Heimilt er að greiða sjómönnum á ófriðartímum sérstaka stríðsáhættuþóknun og kaupa handa þeim sérstaka stríðstryggingu. Áhættuþóknun þessi er undanskilin hinum sérstöku hámarkstakmörkunum þessara laga.

3. gr.

4. gr. laganna skal orða svo:

- a. Ríkisstjórninni er heimilt að hækka nú þegar meðalmeðlög af hálfu barnsfeðra með óskilgetnum börnum, eins og þau eru ákveðin með auglýsingu atvinnumálaráðherra frá 27. okt. 1937, í samræmi við aukinn framfærslukostnað þar til þau verða ákveðin að nýju til 14. maí 1940.
- b. Slys- og dánarbætur, ellilaun og örorkubætur samkvæmt lögum um alþýðu-tryggingar, nr. 74 31. des. 1937, skulu hækka hlutfallslega við aukinn framfærslukostnað frá gildistöku þessara laga, samkvæmt 2. gr. laganna.
- c. Samningsbundnar greiðslur frá sjúkrasamlögum fyrir unnin störf skulu óbreyttar meðan núgildandi samningar standa, þrátt fyrir það, þótt ákvæði séu í samningunum um breytingar vegna hækkunar eða lækkunar á framfærslukostnaði eða gengi. Samningum þessum má segja upp með þriggja mánaða uppsagnarfresti, þó að lengri frestur hafi verið ákveðinn.

4. gr.

5. gr. laganna fellur burt.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp í svipuðu formi og þetta var flutt af þingmönnum Sósíalistaflokksins á síðasta þingi.

Tilgangurinn með frumvarpi þessu er að ráða bót á þeim megingöllum, sem eru á núverandi lögum um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, án þess þó að breyta genginu sjálfu, þar sem engin von virðist til, að leiðrétting fengist á því ákvæði eins og sakir standa.

Aðalatriði þessa frumvarps er að veita verkalýðssamtökunum aftur þann rétt, er þau höfðu fyrir 4. apríl 1939, að ákveða eða semja um kaup og kjör meðlima sinna á frjálsan hátt. Þessi réttur var af verkalýðnum tekinn með lögum þeim, sem upprunalega voru samþykkt 4. apríl, og því næst var í rauninni lögfest sú launalækkun, sem nú á sér stað, þar sem verkalýður og starfsfólk fá ekki launahækkun í hlutfalli við dýrtiðina, heldur fer því mjög fjarri. Flutningsmenn álíta það því aðalatriði þessara laga, að samtök launþega fái aftur sinn forna rétt, því ella eru brotin á þeim mannréttindi og launþegastéttirnar hnepptar að vissu leyti í þrældóm.

Vilji hinsvegar samtök launþega og atvinnurekenda ekki nota sér þann rétt að útkljá kaupgjaldsmálin sín á milli án afskipta ríkisvaldsins, þá eru með þessum lögum ákveðnar reglur um, hvernig kaupgjald skuli hækka, sem sé að það skuli hækka mánaðarlega og að fullu eftir framfærslukostnaði. Eru þar með afnumin þau ákvæði gildandi laga, sem lögfasta kauplækkun hjá launþegum.

Kauphækkun sú, sem hér er ákveðin, á að ná til allra launþega, einnig starfsmanna hins opinbera. En þó er sú takmörkun þar á gerð, að ekki skal kaup hækka meir en sem svarar upp í 6000 kr. árslau miðað við verðlag í janúar—marz 1939. Og enn fremur er bannað að hækka kaup, sem samsvarar 8000 kr. eða þar yfir miðað við verðlag janúar—marz 1939, þar sem ekki þykir rétt að veita dýrtíðaruppbót á svo há laun, þegar neyð stendur fyrir dyrum hjá þorra launþega landsins og almennt talið rétt, að eitt sé látið yfir alla ganga. — Undantekning frá þessum ákvæðum er aðeins gerð með sjómennina, sem sigla nú á hættusvæðunum, og þykir það rétt með tilliti til þess, hve mikils þjóðin nú ætlast til, að þeir leggi í sölurnar fyrir atvinnulíf og afkomu hennar.

Þá er í frumvarpi þessu ákveðið, að allar alþýðutryggingabætur skuli hækka hlutfallslega við aukinn framfærslukostnað, og eins er ríkisstjórn gefin heimild til að hækka meðalmeðlög á sama hátt. Í núgildandi lögum er ekkert tillit tekið til þess, að allar þessar bætur lækka raunverulega stórum með vaxandi dýrtíð. Nær það vitanlega engri átt að láta hramma dýrtíðarinnar skella harðast á gömlum og sjúkum og öðrum, sem opinberra styrkja þurfa við, sem og á fátækum mæðrum, sem þurfa fyrir börnum að sjá. Miðar 3. gr. þessa frumvarps að því að binda endi á þetta óréttlæti.

Með samþykkt þessa frumvarps væri hinum vinnandi stéttum þessa lands tryggður aftur frjáls samtakaréttur þeirra og horfið frá því ráði að láta þær bera einar þunga dýrtíðarinnar, heldur væri þeim tryggður nokkur jöfnuður í þessum málum.

Sp.**30. Tillaga til þingsályktunar**

um undirbúning ráðstafana út af verðhækkun á fasteignum fyrir sérstakar opinberar ráðstafanir.

Flm.: Páll Zóphóníasson, Steingr. Steinþórsson, Helgi Jónasson, Skúli Guðmundsson, Ingvar Pálmason, Bjarni Bjarnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að láta rannsaka, á hvern hátt verði komið í veg fyrir það eða takmarkað með löggjöf, að einstakir menn njóti gróða af þeirri verðhækkun, er verður á fasteignum þeirra fyrir sérstakar opinberar aðgerðir, svo sem vegna fjárframlaga til hafnargerða og lendingarbóta, og leggja síðan niðurstöður þeirra rannsókna fyrir Alþingi.

Greinargerð.

Árlega veitir Alþingi fé til hafnargerðar hér og þar, og þó nokkuð hafi þar á unnizt og skilyrði til sjósóknar og hraðra samgangna batnað, mun öllum koma saman um, að í framtíðinni þurfi enn að veita fé í þessu skyni.

Það mun vaka fyrir öllum, að með bættum höfnum og lendingarbótum batni aðstaða öll, svo afkoma þeirra, er hafnarinnar njóta, geti batnað og lífsbaráttan orðið léttari. Og í fyrstu næst þessi árangur. En víða hagar svo til, að löndin, sem að hafnargerðinni liggja, eru eign einstakra manna, og þar, sem svo er, dregur fljótt úr hagsbótum almennings af hafnarbótunum. Fólki fjölgar vegna hinnar breyttu aðstöðu í viðkomandi þorpi eða kaupstað, og landeigandinn hækkar lóðagjöldin vegna hinnar bættu aðstöðu og auknu eftirspurnar. Og fyrr en varir er það fé, sem hið opinbera lagði til hafnargerðarinnar, komið inn í hækkað verð lóðanna, er að liggja, og hagnaðurinn, sem íbúendurnir áttu að verða aðnjótandi, runninn til jarðeiganda sem hækkuð lóðaafgjöld.

Þessu ástandi þarf að breyta, og er til þess ætlað með þingsályktunartillögu þessari, að stjórnin rannsaki, á hvern hátt það verði bezt gert, og leggi niðurstöðu þeirrar rannsóknar síðan fyrir Alþingi.

Ed.**31. Frumvarp til laga**

um breyting á framfærslulögum, nr. 52 12. febr. 1940.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason.

1. málsg. 51. gr. laganna skal orða svo:

Sá, sem þiggur framfærslustyrk og er þó vinnufær, er skyldur að vinna hverja þá vinnu, sem sveitarstjórn ákveður honum og honum er ekki um megn og greidd er með venjulegu kaupgjaldi á þeim stað, eða samkvæmt kauptaxta eða samningi viðkomandi stéttarfélags launþega, meðan hann er ekki fær um án sveitarstyrks að framfleyta sér og þeim, er hann á fram að færa að lögum. Ákvæði sveitarstjórnar er hann skyldur að hlýða fyrst um sinn, enda þótt hann vilji ekki kannast við, að sú vinna sé viðunanleg, sem honum er boðin, en málið getur hann kært fyrir því verkalyðsfélagi, sem hlut á að máli, og skal hlíta úrskurði þess. Ef styrkþegi vill ekki við það kannast, að hann sé vinnufær, skal hann leggja fram um það læknisvottorð, og ber að hlíta úrskurði þess.

Greinargerð.

Tvisvar sinnum hefi ég flutt á Alþingi frumv. um gagngerðar umbætur á framfærslulögunum. Enda þótt þessar umbætur, sem í því frumv. felast, séu í samræmi við kröfur, sem bornar hafa verið fram af almenningi í þessum málum árum saman, hefir Alþingi ekki fengizt til að taka frumv. þetta til meðferðar. En á síðasta þingi voru samþykktar breytingar á framfærslulögunum, sem nær allar miða til hins verra og afnema ýms þau mannréttindi, sem tekizt hafði að fá lögfest eftir áratuga baráttu alþýðunnar í landinu. Svartasti bletturinn á þessum breytingum er þó breyting sú, sem gerð var á 50. gr. laganna, þar sem sveitarstjórnnum er gefið vald til þess að flytja menn nauðungarflutningi hvert á land sem er og láta þá vinna fyrir það kaupgjald, er þær skammta, og liggur við fangelsisvist, ef styrkþegi ris á móti. Svo ríkur var andi harðýðginnar og fantaskaparins hjá löggjöfunum, að ekki fékkst samþykkt ákvæði um, að lækniir skyldi skera úr, hvort styrkþegi væri vinnufær. Í þetta skipti læt ég mér nægja að gera tilraun til þess að afnema þennan smánarblett úr islenzkri löggjöf. Hér er eigi aðeins um mannréttindamál að ræða, sem varðar styrkþegana, heldur er þetta mikilsvarðandi mál fyrir alla verkalýðsstétt landsins. Ef það fer að tíðkast, að stórir hópar atvinnulausra manna, sem hafa orðið að þiggja framfærslustyrk, séu sendir sem ánauðugir menn til vinnu fyrir kaup, sem þeim er skammtað af valdhöfunum, eða sem ákvarðast af niðurboði þeirra, sem óska að fá styrkþega til vinnu fyrir lítið endurgjald, þá miðar það að því að rýra kjör launþega yfirleitt og hefir í för með sér, að allmikið af þeirri vinnu, sem nú er unnin af frjálsum vinnukrafti, breytist beinlínis í nauðungarvinnu.

Úrskurðun lögreglustjóra eða ráðherra um það, hvað talizt geti „viðunandi“ vist eða vinna, getur síður en svo talizt nein trygging fyrir því, að hlutur styrkþegans sé ekki fyrir borð borinn, þar sem þessir aðilar eru í flestum tilfellum svo hlutdrægir sem mest má vera. Í stað þessara aðila er hér lagt til, að úrskurðarvaldið sé í höndum viðkomandi verkalýðsfélags, og ælti með því að vera tryggð meiri óhlutdrægni, enda í alla staði eðlilegt, að verkalýðsfélag og enginn annar skeri úr um það, hvort vinnuskilyrði séu í samræmi við þau ákvæði, sem sett hafa verið þar um.

Að öðru leyti er greinin látin halda sér sem líkust því, sem hún var, áður en henni var breytt af síðasta Alþingi, aðeins gerðar þær umbætur á henni, sem nauðsynlegar eru til að tryggja frumstæðustu mannréttindi styrkþegans.

Ed.

32. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 60 11. júní 1938, um húsmæðrafræðslu í sveitum.

Flm.: Páll Hermannsson, Einar Árnason, Bernharð Stefánsson, Ingvar Pálmason.

1. gr.

10. gr. laganna orðist svo:

Ríkissjóður greiðir ¼ alls stofnkostnaðar, eftir því sem fé er veitt í fjárlögum eða Alþingi heimilar, að ríkissjóður taki að sér af stofnskuldum skólanna, eftir að lög þessi eru komin í gildi.

Þegar ríkissjóður greiðir stofnstyrk, má aðeins verja því fé til húsabóta og annara umbóta á skólasetrinu, í samráði við kennslumálaráðherra.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta fer fram á það, að húsmæðraskólarnir verði látnir búa við sömu kjör og héraðsskólarnir um þátttöku ríkissjóðs í stofnkostnaði.

Þegar rætt var um það á síðasta Alþingi að auka framlag ríkissjóðs úr $\frac{1}{2}$ í $\frac{3}{4}$ af stofnkostnaði héraðsskólanna, var sérstaklega bent á þrjú atriði, er réttlættu þessa breytingu og gerðu hana jafnframt nauðsynlega:

1. Að aukin verkleg kennsla krefði mun meira og dýrara húsrúm.
2. Að skólarnir þyrftu að geta orðið gististaðir yfir sumartímann, en af því leiddi allmikinn aukastofnkostnað.
3. Að á skólunum hvíldu nú skuldabyrðar, sem þeim væri um megn að rísa undir.

Allar hinar sömu ástæður eru fyrir hendi um húsmæðraskólana. Verklega námið er og hefir frá byrjun verið aðalnámið þar. Og það er staðreynd, að verklegt nám þarf tvöfalt eða jafnvel margfalt húsrúm á við bóklegt. Auk þess meiri og fjölbreyttari kennslukrafta. Húsmæðraskólarnir sumir eru nú þegar nauðsynlegir gististaðir á sumrum, og verða það sennilega framvegis. Á nokkrum þessara skóla hvíla þungar skuldir, og allir hafa þeir margvislegar vaxtarþarfir, sem úr þarf að bæta í framtíðinni.

Það hlýtur því að verða lágmarkskrafa fyrir hönd húsmæðraskólanna, að eigi verði þeir settir skör lægra héraðsskólunum um fjárframlög úr ríkissjóði. Á hitt mætti jafnframt benda, að bændaskólarnir eru að öllu leyti reistir og reknir fyrir ríkisfé. Slikt er vel farið. Starf bóndans er það vandasamt og jafnframt mikilsvert fyrir þjóðfélagið í heild, að sem bezt þarf að vanda uppeldi og uppfræðslu bændaeftanna. En mundi ekki hið sama þurfa að eiga sér stað um húsmæðraefnin? Er starf húsmóðurinnar, móður komandi kynslóða, minna vert?

Hvað sem um þetta er, þá gæti það varla talizt fjarstæða að leggja að jöfnu bænda- og húsmæðraskólana, þótt ekki sé þess krafizt hér.

Ekki verður með neinni vissu um það sagt, hver útgjaldaauki ríkissjóði mundi stafa af samþykkt þessa frv. Það fer mjög eftir því, hversu margir húsmæðraskólar rísa upp í sveitum landsins framvegis. En hitt má fullyrða, að kostnaðaraukinn við þá húsmæðraskóla, sem nú þegar eru til, mundi verða vel viðráðanlegur.

Nánar í framsögu.

Ed.

33. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

Flm.: Bernharð Stefánsson, Einar Árnason.

1. gr.

Á eftir orðunum „þó má lán aldrei vera hærra en 50% af fasteignamatssverði landsins“ í 9. gr. laganna komi: að viðbættu 25% af fasteignamatssverði húsa þeirra, sem ábúandi á og úttektarmenn telja, að nauðsynleg séu fyrir venjulegan búrekstur á jörðinni.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Það hefir þegar komið í ljós, að heita má ókleift fyrir ábúendur, að byggja íbúðarhús á jörðum þeim, sem eru í erfðaábúð, sökum þess, hvað lánsmöguleikar þeirra eru litlir vegna ákvæða 9. greinar laganna um erfðaábúð og óðalsrétt. Hér er því lagt til að bæta ofurlítið úr þessu. Virðist og eðlilegt að gefa ábúanda rétt

til að veðsetja sínar eigin eignir á jörðinni að einhverju leyti, auk þess sem honum er leyft að veðsetja jörðina fyrir byggingarláni, er nemi 50% af matsverði landsins.

Sennilegt er að visu, að lítið eða ekkert verði um nýbyggingar á meðan ófriðurinn varir, en hinsvegar hafa nokkrir ábúendur á jörðum í erfðaábúð ráðizt í byggingar nú þegar, og eru a. m. k. sumir þeirra í hinum mestu vandræðum vegna þess, að þeir hafa ekki getað fengið nema alveg ófullnægjandi lán. Þeirra vegna má því ekki dragast, að nokkur leiðrétting fáiast á þessu.

Ed.

34. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Flm.: Jóhann Jósefsson, Erlendur Þorsteinsson.

1. gr.

Á eftir c-lið 3. greinar laganna bætist nýr liður, er verður d-liður, svo hljóðandi:

Að innheimta aðflutningsgjöld af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað niður í hæfilegar lengdir.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Alþingi 1938 samþykkti með fjárlagaákvæði heimild handa ríkisstjórninni til þess að innheimta sama aðflutningsgjald af kassaefni um fisk til útflutnings, svo unnið sem um ræðir í frumvarpi þessu, sem um almennan trjávið væri að ræða. Hafði samþykkt þessi gildi fyrir árin 1938 og 1939, en af eðlilegum ástæðum, þar sem um fjárlagaheimild var að ræða, ekki lengur.

Með samþykkt þeirri, er hér ræðir um, var fengin viðurkenning af hálfu Alþingis á því, að þágildandi ákvæði í tolllögum um aðflutningsgjöld af fiskkassaefni væru ekki réttmæt, og ríkisstjórninni þar af leiðandi gefin heimild til leiðréttingar.

Við samning fjárlaga fyrir 1940 hefir láðst að endurnýja heimildina til niðurfærslu á þessu aðflutningsgjaldi, og í lögum um tollskrá o. fl., sem samþykkt voru á síðasta þingi, er lagður hár þunga- og verðtollur á þessa vöru, sem lætur nærri, að sé þrefalt hærri en heimilt var að innheimta á árunum 1938 og 1939 samkvæmt framansögðu.

Hið nýja aðflutningsgjald er mjög óhagstætt fyrir framleiðendur sjávarafurða, sem senda afurðir sínar í kössum á erlendan markað, en þessi meðferð vörunnar fer óðum vaxandi og hefir einkum færzt í aukana við hraðfrystingu fiskjar viðsvegar í veiðistöðvum landsins.

Það er full nauðsyn á því, að framleiðendum, sem þurfa kassa undir fisk, hraðfrystan eða ísaðan, til að flytja hann til útlanda, sé ekki íþyngt um of, sem óhjákvæmilega myndi leiða af ákvæðum tollskrárinnar, sé þeim beitt eins og nú eru þau.

Flutningskostnaður milli hafna hérlandis hefir hækkað mjög síðustu mánuðina, þannig að ólíkt hærra gjald fellur nú á kassa og kassaefni, sem flutt eru út um land frá kassagerðunum hér syðra, en áður átti sér stað.

Að því athuguðu, er hér að framan greinir, virðist óhjákvæmilegt, ef ekki á að baka útflytjendum utan Reykjavíkur lítt bæran umbúðakostnað á fisk þann, er

þeir senda í kössum á erlendan markað, að ríkisstjórnin hafi áframhaldandi þá heimild, er hún hefir haft til málamiðlunar í þessu efni.

Flutningsmönnum þessa máls þykir betur fara á því, að heimildin sé í tolllög-
unum sjálfum, heldur en í heimildagrein fjárlaga á hverju ári.

Ed.**35. Frumvarp til laga**

um stríðsslysaftryggingu sjómanna.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Skýlt skal að tryggja þá sjómenn, sem slysafryggðir eru samkvæmt 8. gr. 1. máls-
gr. tölul. 1. a. laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðufryggingar, fyrir slysum af völdum
ófriðar. Tryggingin nær til þeirra skipa, sem sigla á svæðum, er félagsmálaráðherra
ákveður á hverjum tíma með reglugerð.

2. gr.

Atvinnurekendum og öðrum þeim, er bera ábyrgð á því, að þeir séu tryggðir,
sem tryggingarskyldir eru samkvæmt lögum nr. 74 31. des. 1937, skal skýlt, auk
hinnar lögboðnu tryggingar samkvæmt áður nefndum lögum, að kaupa sérstaka
stríðstryggingu hjá stríðstryggingafélagi íslenskra skipshafna fyrir skipshafnir þær,
sem sigla á svæðum þeim, sem ákveðin hafa verið samkvæmt 1. gr.

3. gr.

Bætur fyrir slys af völdum ófriðar skal greiða samkvæmt eftirfarandi reglum:

- a. Auk þeirra dagpeninga, sem ákveðnir eru í 10. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, skal greiða hinum slasaða 10 krónur á dag frá því slysið vildi til í allt að 52 vikur samtals.
- b. Auk þeirra örorkubóta, sem ákveðnar eru í 10. gr. fyrrnefndra laga, skal greiða kr. 22000.00 fyrir fulla örorku og hlutfallslega lægra fyrir minni örorku. Örorkubætur greiðast ekki fyrir minni örorku en 5%. Örorkubætur má greiða sem árlegan lífeyri, ef örorkan er metin 50% eða meiri.
- c. Auk þeirra dánarbóta, sem ákveðnar eru í 11. gr. fyrrnefndra laga, greiðast dánarbætur samkvæmt eftirfylgjandi töflu:

	Ekkja (ekkill)	Börn innan 16 ára	Foreldrar	Samt.
Ekkja (ekkill)	12000	„	„	12000
— með 1 barn	12000	5000	„	17000
— með 2 börn eða fleiri	12000	9000	„	21000
— og foreldri(ar)	12000	„	9000	21000
— foreldri og 1 barn	12000	5000	4000	21000
— foreldri og 2 börn eða fleiri	12000	6000	3000	21000
— foreldrar og 1 barn	12000	3000	6000	21000
— foreldrar og 2 börn eða fleiri	12000	5000	4000	21000
1 barn	„	12000	„	12000
2 börn	„	17000	„	17000
3 börn eða fleiri	„	21000	„	21000
1 barn og foreldri(ar)	„	12000	9000	21000
2 börn eða fleiri og foreldri(ar)	„	17000	4000	21000
Foreldri(ar)	„	„	12000	12000

Börn hljóta því aðeins bætur, að þau hafi verið á framfæri hins látna, eða ef þau falla undir ákvæði næstu málsgreinar. Fósturbörn hafa sama rétt til bóta og börn.

Ef hinn látni eftirlætur sér engan af framantöldum vandamönnum eða erfingjum, greiðist erfingjum hans eða dánarbúi kr. 12000.00 samtals.

4. gr.

Að öðru leyti fer eftir reglum laga og reglugerðar um stríðsstryggingafélag íslenskra skipshafna.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt á síðasta þingi af 2. landsk. þm. (SÁÓ), og er vísað til greinargerðar hans á þingskj. 300. Nú hefir flutningsm. óskað þess, að fjárhagsnefnd flytti frv., og hefir nefndin orðið við þeirri ósk hans. Einstakir nefndarmenn hafa þó óbundnar hendur um einstök atriði frv. og áskilja sér rétt til breytinga.

Um afgreiðslu frv. þessa á síðastl. þingi að öðru leyti má geta þess, að frv. þetta kom ekki fram fyrir en á áliðnu þingi. Hafði fjárhagsnefnd frv. til meðferðar á nokkrum fundum og sendi málið til umsagnar stjórnar „Stríðsstryggingafélags íslenskra skipshafna“, og er svar hennar prentað með hér sem forskj.

Á fundi þeim, er málið var tekið til endanlegrar meðferðar, var einn nefndarmanna (MJ) fjarstaddur, en hinir 2 nefndarmenn (BSt og ErlÞ) mæltu með, að frv. yrði samþykkt óbreytt. Bernh. Stefánsson skrifaði þó undir nál. með fyrirvara.

Fylgiskjal.

Reykjavík, 13. desember 1939.

Til fjárhagsnefndar efri deildar Alþingis.

Sem svar við bréfi yðar, dags. 8. des., viljum vér taka þetta fram:

1. Samkvæmt bráðabirgðalögum frá 27. okt. 1939 um stríðsstryggingafélag íslenskra skipshafna má félagið ekki taka að sér í eigin áhættu meira en 225000 kr. dánartryggingu á einu og sama skipi í hverri ferð. Samkvæmt frumvarpi um stríðstryggingu sjómanna getur áhættan á togurum farið upp í 252000 kr. á togara, og þyrfti þá að endurtryggja það, sem umfram yrði, ef hámarksákvæði bráðabirgðalaganna verður ekki breytt. En stjórn félagsins telur heppilegast, að ekki þurfi að endurtryggja skipshafnir á togurum.
2. Ef haldið er fast við þann grundvöll, sem byggt var á við stofnun félagsins, þyrfti að hækka áhættuféð um ca. 100000 kr. til þess að félagið geti tekið allt að 252000 kr. á skipi í eigin áhættu. Einnig mætti komast hjá því að rýra öryggi félagsins frá því, sem verið hefir, með því að lækka hámarksdánartryggingu sjómanna úr kr. 21000, sem frumvarpið gerir ráð fyrir, niður í kr. 19000.

Einn af stjórnendum félagsins, Jón Blöndal, vill þó taka það sérstaklega fram, að áhættuféð sé að hans dómi svo riflegt, að hagar félagsins sé fyllilega tryggður, þó að það taki í einstökum tilfellum allt að 252000 kr. í eigin áhættu, og gerir hann grein fyrir þeirri skoðun sinni í sérstöku fylgiskjali.

Virðingarfyllst.

Brynj. Stefánsson.

Jón Blöndal.

Ásgeir Þorsteinsson.

Reykjavík, 13. desember 1939.

Pegar nefnd sú, sem undirbjó frumvarp til laga um stríðstryggingafélag íslenzkra skipshafna, gerði áætlun um, hversu mikið áhættufé þyrfti að tryggja félaginu, var byggt á eftirfarandi grundvelli:

1. Gengið var út frá því, að slysaðættan væri 1%, með öðrum orðum, að nettóiðgjöld félagsins þyrftu að meðaltali að vera 1% af tryggingarupphæðinni. Íðgjöldin hafa hinsvegar, síðan félagið tók til starfa, verið hvergi nærri svo há. (Brúttó)-íðgjöldin fyrir togarana (bæði til Englands og Þýskalands) hafa verið ½%; fyrir flutningaskipin til Ameríku 3/10%, til Englands 9/10%. Íðgjöld þessi hafa verið miðuð við það, sem erlend váttryggingafélög hafa tekið á sama tíma, og hefir slysaðættan því yfirleitt verið metin allmiklu lægri en gert var ráð fyrir í upphafi, þegar gerð var áætlun um áhættuféð.
2. Ef gengið er út frá 1% slysaðættu, er áhættuféð ca. 4 μ („meðalfeilar“), þegar miðað er við 225000 kr. sem hámarkstryggingu.

Hækki hámarkið upp í 250000 kr., er áhættuféð hinsvegar ca. 3,5 μ. Útreikninga þessa hefir gert Kr. Guðm. Guðmundsson tryggingarfræðingur.

Hinsvegar er það fræðilega viðurkennt, að líkurnar til þess, að áhættuféð þurfi að vera meira en 3 μ, eru hverfandi litlar (2,7‰), og ennþá minni eru þær, ef miðað er við 3,5 μ (0,46‰).

Þegar tekið er tillit til þess hvorstveggja, að slysaðættan, sem miðað var við í áætlun nefndarinnar, er talsvert miklu hærri en hún hingað til hefir verið metin á erlendum markaði, og þess, að nefndin miðaði áhættuféð við 4 μ, verður ekki annað sagt en að hin upphaflega áætlun um áhættuféð hafi verið svo varleg, að hag félagsins sé ekki teflt í neina tvísýnu, þó frumvarpið um stríðsslysatryggingu sjómanna yrði samþykkt óbreytt og félagið taki dánartryggingu þá, sem þar er gert ráð fyrir, á eigin ábyrgð.

Jón Blöndal.

Ed.

36. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland.

Frá fjárhagsnefnd.

Fjárhagsnefnd hefir athugað frumvarp þetta og fellst hún á, að brýna nauðsyn beri til þess, að háskólahúsinu verði lokið eins fljótt og mögulegt er, vegna þeirrar geysilegu hækkunar, sem nú er á öllu. Telur nefndin því rétt að gefa háskólaráði möguleika til þess að útvega nú þegar það fé, sem til þessa þarf. Nefndin fær ekki heldur séð, að minni framlenging en þessi nægi til þess. Gera má ráð fyrir einhverri rýrnun á tekjum happdrættisins vegna aukins tilkostnaðar, en lán er ekki hægt eða forsvaranlegt að taka, nema sæmilega vissu megi telja fyrir því, að tekjur happdrættisins hrökkvi til þess, en 4. gr. l. nr. 44 19. júní 1933 tryggir hinsvegar gegn því, að háskólanum berist meira fé til byggingarinnar en til hennar þarf. Nefndin mælir því með því, að frv. verði samþykkt óbreytt. Einn nefndarmaður, BSt, skrifar undir með fyrirvara.

Alþingi, 28. febr. 1940.

Magnús Jónsson,
form., frsm.Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.Bernh. Stefánsson,
með fyrirv.

Nd.**37. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 57 29. des. 1937, um lestrarfélög og kennslukvikmyndir.

Flm.: Bjarni Bjarnason, Pálmi Hannesson, Ásgeir Ásgeirsson.

1. gr.

Upphaf 3. gr. laganna orðist svo:

Í stjórn lestrarfélags, sem styrks vill njóta, skal eiga sæti kennari, sem starfar á félagssvæðinu. Í lok hvers starfsárs ber að senda fræðslumálastjóra reikning o. s. frv.

2. gr.

5. gr. laganna orðist svo:

Fræðslumálastjóri lætur gefa út skrá yfir bækur þær, er hann vill mæla með, að lestrarfélög kaupi. Skrána skal senda öllum lestrarfélögum og héraðabókasöfnum í landinu.

Kostnaður við prentun og sendingu bókaskrárinnar greiðist af skrifstofufé fræðslumálastjóra.

Greinargerð.

Kunnugt er, að ýmsir menn, sem falið er að sjá um bókakaup fyrir lestrarfélög, eru oft í miklum vanda. Almenningi í dreifbýli er sjaldnast vel kunnugt um nýjustu bækur, frumsamdar eða þýddar, sem út koma. Þá er það einnig mikill vandi að velja beztu bækurnar, sem völ er á. Með frv. þessu er gerð tilraun til umbóta og leiðbeininga að því er snertir bókaval. Kennari hefir venjulega manna bezta aðstöðu til þess að velja bækur, einkum þó barnabækur. Barnabókadeild ætti að vera til í hverju lestrarfélagi.

Þá er gert ráð fyrir, að fræðslumálastjóri gefi árlega út skrá yfir þær bækur, sem hann vill mæla með, að almenningur lesi. Þarf ekki að fjölyrða um það, hve þýðingarmikið það er, að bókavalið takist vel. Jafnvel þó aldrei verði komið í veg fyrir með öllu, að lélegar bækur séu keyptar að jöfnu eða jafnvel meira en menntandi bækur, er samt með frv. þessu leitast við að beina lestrarlöngun fólksins að gagnlegum bókum.

Nd.**38. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Vilmundi Jónssyni.

1. Fyrir „laganna“ í upphafi frvgr. kemur: laga nr. 101 19. júní 1933.

2. Aftan við frvgr. bætist nýr rómv. liður:

Á eftir XVII. b. í lögum nr. 72 23. júní 1936 bætast nýir liðir:

a. *Súðavíkurvegur*: Frá Seljalandsá í Skutulsfirði um Arnardal til Súðavíkur.b. *Skorarheiðarvegur*: Frá Hrafnfjarðareyri í Jökulfjörðum til Furufjarðar á Ströndum.c. *Látravegur*: Frá Hekleyri um Hesteyri að Látrum í Aðalvík.

3. Við fyrirsögn frv. bætist: og á lögum nr. 72 23. júní 1936.

Nd.

39. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Thor Thors.

Aftan við frvgr. bætist nýr rómv. liður:

Á eftir XI. b. í lögum nr. 72 23. júní 1936 bætast nýir liðir:

- a. *Eyrarsveitarvegur*: Frá Stykkishólmsvegi um Helgafellssveit til Eyrarsveitar.
- b. *Hnappadalsvegur*: Frá Stykkishólmsvegi um Hnappadal og Heydal að Bílduhóli á Skógarströnd.

Nd.

40. Breytingartillögur

við frv. til laga um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Helga Jónassyni, Sveinbirni Högnasyni.

Framan við frvgr. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir A. 10. í 2. gr. laga nr. 101 19. júní 1933 bætast nýir liðir:

- a. *Ásvegur*: Frá vegamótum Suðurlandsbrautar um Ás og Háfshverfi að fyrirhuguðu brúarstæði á Hólsá.
- b. *Fljótsvegur*: Frá Hemlu um Akurey að Bergþórshvoli.
- c. *Miðeyjarvegur*: Frá vegamótum Suðurlandsbrautar vestan Ála, um Miðey, Lágafell, Skiðbakka að Affalli ofan Úlfstaðahverfis.
- d. *Hagabraut*: Frá vegamótum Fjallabaksvegar ofan við Lýtingsstaði, um Haga, Saurbæ, Stúfholt, Skammheinsstaði á Fjallabaksveg neðan við Köldukinn.

Nd.

41. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verkvið landlæknis og störf héraðslækna.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Í stað 2. töluliðar 1. greinar laganna komi tveir töluliðir, svo hljóðandi:

2. *Hafnarfjarðarhérað*: Hafnarfjarðarkaupstaður, Bessastaðahreppur, Garðahreppur, Seltjarnarneshreppur fyrir ofan Elliðaár og Fossvog. Læknissetur í Hafnarfirði.

3. *Álafosshérað*: Mosfellshreppur, Kjósarhreppur, Kjálarneshreppur og Þingvallahreppur. Læknissetur að Álafossi.

Liðatalan breytist samkvæmt þessu.

48. töluliður sömu greinar hljóði svo:

49. *Grímsneshérað*: Skeiðahreppur, Gnúpverjahreppur, Hrunamannahreppur, Biskupstungnahreppur, Grímsneshreppur og Laugardalshreppur. Læknissetur að Laugarási.

2. gr.

Lög þessi ganga í gildi 1. janúar 1941.

Albt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt að tilhlutun ríkisstjórnarinnar, og fylgdu því svo látandi at-
hugasemdir og skýringar:

Kjósar-, Kjalarness- og Mosfellshreppar innan Kjósarsýslu, en í þeim eru sam-
tals ca. 900 íbúar, teljast til Hafnarfjarðarhéraðs, en Þingvallahreppur í Árnessýslu,
sem í eru ca. 80 íbúar, til Grímsneshéraðs. Allir þessir samliggjandi hreppar eiga sam-
eiginlega sérstöðu í því, að þeim er algerlega um hönd að eiga viðskipti við héraðs-
lækna sína. Kjósarsýsluhrepparnir leita aldrei læknis til Hafnarfjarðar og Þingvalla-
hreppur enn síður austur að Laugarási (héraðslæknir mun ekki hafa komið í Þing-
vallasveit í tugi ára), heldur hljóta þeir allir að skipta við lækna í Reykjavík, enda
hefir það opinberlega verið viðurkennt eðlilegt með því að veita allengi undanfarið
á fjárlögum 1200 krónur á ári handa lækni í Reykjavík til að sinna sjúkravitjunum í
þessa hreppa. Þó að með þessu sé ekki að öllu leyti illa séð fyrir þörfum þeirra, sem
beinlínis veikjast í þessum byggðum, fara þær algerlega á mis við aðra lækniþjón-
ustu, hina eiginlegu embættisþjónustu, sem er næsta þýðingarmikil, einkum ef hún
byggist á nánnum kunnugleika læknisins á högum fólks og öllum aðstæðum í héraðinu.
Er þar um að ræða hverskonar heilbrigðiseftirlit og leiðbeiningar í því sambandi,
sem gerðar eru meiri og meiri kröfur um með hverju ári, sem liður. Má þar til nefna
berklavarnastarfsemina, sem erfitt er að rækja í sveitahéruðum, nema unnt sé að
njóta aðstoðar þaukunnugs héraðslæknis og sívakandi eftirlits hans. Er hvergi á
landinu jafnmikill fjöldi fólks á samliggjandi svæði jafnafskiptur að þessu leyti, og
er erfitt að afsaka slíkt.

Það er sameiginlegur og eindreginn áhugi íbúa þessara hreppa að fá hér úr bætt
með stofnun sérstaks læknishéraðs, og hafa allar hreppsnefndirnar borið fram áskor-
anir þar að lútandi.

Því er ekki að neita, að einstakar byggðir á landinu eru jafnvel miður settar en
þessar byggðir, að því leyti að þær eiga mjög ógreiða lækniþjónu og hefðu fyrir það
meiri og minni þörf á sérstökum lækni. Má nefna þar til dæmis Súgandafjörð, Borð-
eyri og grennd og Raufarhöfn og grennd, en allir þessir staðir eru stórum fámennari
en byggðir þær, sem hér um ræðir, eru hver um sig undir viðunandi umsjá og eftir-
liti kunnugs og ábyrgs héraðslæknis, auk þess sem þær vegna legu sinnar og fá-
mennis mundu alls ekki fást skipaðir læknum í fyrirsjáanlegri framtíð, þó að gerðir
yrðu að sérstökum héruðum, og þess vegna þegar af þeirri ástæðu fánýtt um að ræða.

Nýtt hérað í Kjósarsýslu, er næði yfir fjóra greinda hreppa, mundi telja nálægt
1000 íbúa, og yrði að vísu fámennnt hérað, en þó eru 12 af 49 læknishéruðum fámenn-
ari. Þá má telja víst, að vegna legu sinnar í nánd við höfuðstaðinn mundi ekki þurfa
að kviða því, að það fengist ekki skipað. Mundi stofnun þess jafnvel geta stutt að
því, að hin afskekktari og bagalega litið eftirsóttu héruð fengjust fremur skipuð, er
læknar, sem þangað réðust, ættu til fleiri héraða að lita í nánd við höfuðstaðinn, sem
þeir gætu átt von á að flytjast í að lokinni þjónustu á útkjálkum.

Telja má, að þegar sé af hinu opinbera stigið spor í áttina að gera þessar byggðir
að sérstöku læknishéraði með styrk þeim á fjárlögum til sérstakrar lækniþjónustu
þeirra, sem að framan getur. En hann hefir meðal annars leitt til þess, að hlutaðeig-
andi héraðslæknar hafa glatað öllu sambandi við byggðirnar. Kostnaðaraukinn verð-
ur og fyrir þetta minni en ella, eða kr. 2300.00 í stað kr. 3500.00, miðað við byrjunar-
laun héraðslækna í fámennustu héruðum.

Ef læknishérað þetta verður stofnað, er ekki ágreiningur um, hvar læknirinn sé
bezt settur, en það er á Álafossi. Auk þess sem sá staður er miðsveitis, á vegamótum
og liggur vel við samgöngum, er þar nokkurt þéttbýli, verksmiðja og íþróttaskóli, sem
hvorttveggja gæti haft drjúg not af stöðugri návist læknis. Auk þess er á þeim slóð-
um og raunar víðar í þessum sveitum, og ekki sízt á Þingvöllum, talsvert um sumar-
gesti. Bæta þeir nokkuð um fámenni héraðsins og gera að sama skapi þörfina á til-
tækum lækni meiri.

Óþarfi virðist að setja í þessi lög ákvæði um laun hins nýja læknis, ef til kemur, sem heima ætti í launalögum, og má ætla nægilegt að vísa til þess í greinargerð, að héraðinu séu ætluð laun í samræmi við það, sem í launalögum getur. En það mundi þá lenda í flokki hinna fámennustu héraða.

Vegna skýrslugerða þykir hentast, ef um breyting á héraðaskipun er að ræða, að hún verði við áramót, og fyrir því er gert ráð fyrir, að lögin gangi ekki í gildi fyrir en 1. janúar á næstkomandi ári.

Nd.

42. Frumvarp til laga

um rafveitulánasjóð.

Flm.: Skúli Guðmundsson, Bjarni Bjarnason, Helgi Jónasson, Jörundur Brynjólfsson, Sveinbjörn Högnason.

1. gr.

Stofna skal sjóð, er nefnist rafveitulánasjóður. Sjóðurinn er eign ríkisins.

2. gr.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Framlög frá ríkissjóði, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum.
2. Árlegt gjald frá rafveitum, sem njóta ríkislána eða ríkisábyrgðar fyrir lánum, og skal gjald þetta vera 0,5% af upphaflegri láns- eða ábyrgðarupphæð, þar til lánið er að fullu greitt eða ábyrgðinni lokið.
3. Árlegt gjald frá lántakendum úr rafveitulánasjóði, 0,5% af upphaflegri lánsupphæð, þar til lánið er að fullu greitt.
4. Vextir af sjóðnum, er leggjast við höfuðstólinn.

3. gr.

Gjöld þau, er um getur í 2. og 3. lið 2. gr., skulu greiddast rafveitulánasjóði 31. des. ár hvert, og fylgir þeim lögtaksréttur.

4. gr.

Tilgangur rafveitulánasjóðs er að veita lán til einstaklinga, orkuveitufélaga, sveitarfélaga, bæjarfélaga og ríkis til að gera orkuver til raforkuvinnslu og raforkuveitur.

5. gr.

Lán úr rafveitulánasjóði mega nema allt að $\frac{1}{5}$ stofnkostnaðar orkuvers eða orkuveitu, sem lán er veitt til. Venjulega skulu lánin ekki greidd út fyrir en orkuver og orkuveita er fullgert. Þó má greiða lán út að nokkru eða öllu leyti á meðan á framkvæmd verksins stendur, ef nægileg trygging er sett.

6. gr.

Til tryggingar fyrir lánum úr rafveitulánasjóði skal vera:

1. Orkuveitufyrirtæki það, er lán er veitt til, með öllum tilheyrandi mannvirkjum, réttindum og rekstrartekjum.
2. Ábyrgð hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélags, eða aðrar tryggingar, er stjórn sjóðsins metur gildar.

7. gr.

Lán úr rafveitulánasjóði má veita til allt að 23 ára. Mega þau vera afborganalaus fyrstu 3 árin af lánstímanum. Vextir skulu vera 3% — þrír af hundraði — á ári.

8. gr.

Búnaðarbanki Íslands hefir á hendi ákvarðanir um lán úr rafveitulánasjóði og annast stjórn hans og rekstur, fyrir þóknun, er ákveðst með samkomulagi við ráðherra, og greiðist þóknunin úr sjóðnum.

9. gr.

Rafveitulánasjóður er undanþeginn tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga.

10. gr.

Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um sjóðinn og starfrækslu hans, m. a. um samþykki sérfróðra ráðunauta ríkisins til framkvæmda, sem lán eru veitt til, önnur skilyrði fyrir lánveitingum úr sjóðnum og útlánareglur.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Gjald samkv. 2. lið 2. greinar laga þessara frá þeim rafveitum, sem hafa fengið ríkislán eða ríkisábyrgðir fyrir lánum áður en lög þessi öðlast gildi, skal miðast við lánsupphæð eða ábyrgðarupphæð eins og hún er við gildistöku laganna.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er að mestu samhljóða frumvarpi um rafveitulánasjóð, sem flutt var á síðasta þingi af þm. Vestur-Húnavetninga, og er vísað til greinargerðar, er því fylgdi. Sú breyting hefir verið gerð á frumvarpinu, að hér er gert ráð fyrir, að gjald til sjóðsins frá rafveitum, sem njóta ríkislána eða ríkisábyrgðar fyrir lánum, sé jafnhátt öll árin, meðan lánin eða ábyrgðirnar standa, og miðast við upphaflega láns- eða ábyrgðarupphæð, í stað þess, að í áðurnefndu frumvarpi var til þess ætlazt, að gjaldið yrði miðað við eftirstöðvar láns eða ábyrgðar á hverjum tíma, hækkandi um 0,5% á fimm ára fresti. Í bráðabirgðaákvæði eru fyrirhælt um það, að gjald frá rafveitum, sem hafa fengið ríkislán eða ríkisábyrgðir fyrir lánum áður en lög þessi öðlast gildi, skuli miðast við láns- eða ábyrgðarupphæðina eins og hún er við gildistöku laganna, og greiði rafveiturnar árlega jafnháa fjárhæð til sjóðsins, þar til lánin eru að fullu greidd eða ábyrgðunum lokið.

Þá er lagt til í þessu frumvarpi, að vextir af lánum úr sjóðnum skuli vera 3%, sem er allmiklu lægra en gert var ráð fyrir í frumvarpi því, sem flutt var á síðasta þingi.

Nd.**43. Frumvarp til laga**

um búfjársjúkdóma og varnir gegn þeim.

Flm.: Jón Pálmason, Steingrímur Steinþórsson.

I. KAFLI**Um stjórn heilbrigðismála búfjárins.**

1. gr.

Landbúnaðarráðuneytið hefir yfirstjórn þeirra mála, er lög þessi fjalla um.

2. gr.

Ráðstafanir um varnir gegn búfjársjúkdómum eru í höndum þriggja manna heilbrigðisnefndar, sem er skipuð forstöðumanni sjúkdómadeildar rannsóknarstofnunar

háskólans í þarfir atvinnuveganna, dýralækninum í Reykjavík og einum manni, tilnefndum af stjórn Búnaðarfélags Íslands.

3. gr.

Verksvið nefndarinnar er:

1. Að hafa umsjón með heilbrigðismálum búfjárins og eftirlit með störfum dýralækna í landinu.
2. Að gera tillögur til ráðuneytisins um, hvort taka skuli umsóknir um innflutning erlendra dýra til greina.
3. Að ákveða og sjá um, að einangrun aðfluttra dýra sé tryggilega framkvæmd og sóttvörnum, þeim viðkomandi, hagað svo að öruggt sé.
4. Að gera tillögur um varnir gegn útbreiðslu búfjársjúkdóma í landinu og hverjar ráðstafanir skuli gerðar til að takmarka þá eða útrýma þeim.
5. Að vera að öðru leyti ríkisstjórninni til ráðuneytis og leiðbeininga um allt, er miðar að því að varna tjóni af völdum búfjársjúkdóma.

4. gr.

Sýslumenn skulu, hver í sínu lögsagnarumdæmi, hafa eftirlit með því, að lögum þessum sé fylgt. Ber þeim, með aðstoð hreppstjóranna, í samráði við hlutaðeigandi dýralækni, að sjá um, að viðeigandi ráðstafanir verði gerðar, ef þeir komast að því, að lögin séu brotin. Leiki vafi á því, hvernig framkvæmdum beri að haga, skal leita til heilbrigðisnefndar.

II. KAFLI

Upptalning þeirra sjúkdóma, sem lög þessi ná til.

5. gr.

Ákvæði laga þessara ná til eftirtaldra sjúkdóma:

I. Sjúkdómar, sem þekktir eru hér á landi:

A. Sjúkdómar, sem búfjáreigendum er skylt að tilkynna um, ef við þá verður vart:

1. Miltisbruni (Anthrax).
2. Berklar (júgurberklar í kúm) (Mastitis tuberculosa).
3. Mæðiveiki (Adenomatosis pulmonum).
4. Garnaveiki (Enteritis paratuberculosa).
5. Fjárláði (Psoroptes communis var. ovis).
6. Hringormur, í öllum húsdýrum (Dermatomyecosis).
7. Hundapest (Distemper).
8. Riðuveiki (Encephalitis ovis).
9. Útbrotaveiki í sauðfé.
10. Rauðsýki í svinum (Rhusiopathia).

B. Sjúkdómar, sem ekki eru tilkynningarskyldir:

1. Stífkrampi (Tetanus).
2. Lungnapest (Pasteurellosis) í sauðfé.
3. Berklar í öllu búfé (Tuberculosis).
4. Svinainfluenza (grisahósti) (Bronchopneumonia infectiosa).
5. Næm klaufaveiki (í sauðfé).
6. Höfuðsótt í sauðfé (Coenurosis cerebri).
7. Vöðvatríkinur í svinum (Trichinosis).
8. Næmt lambalát (Abortus ovis infectiosus).
9. Lifrar- og lungnasullir (Echinococchosis).

Landbúnaðarráðuneytið getur ákveðið, eftir tillögum heilbrigðisnefndar, að einhverjir þessara sjúkdóma verði tilkynningarskyldir, ef nauðsynlegt þykir.

II. Sjúkdómar, sem ekki hafa þekkt hér á landi:

1. Gin- og klaufaveiki (í öllum klaufdýrum).
2. Fjárbóla (*Variola ovina*).
3. Grafmaurakláði (*Acarus ovis*).
4. Influenza (*Bronchiopneumonia equina infectiosa*).
5. Snifa (*Malleus*) í hestum.
6. Kláði (*Acarus* og *psoroptes*) í hestum.
7. Hálsbólga (*Angina*) í hestum.
8. Nautapest (*Pleuropneumonia bovina*).
9. Næm lungnabólga (*Pasteurellosis*) í nautgripum.
10. Næmt kálfalát (*Abortus infectiosus*).
11. Svínapest (*Virus*).
12. Illkynjuð katharralsýki (í nautgripum).
13. Hundakláði (*Demodex folliculorum*).
14. Hæmsnakólera (í alifuglum).
15. Hæmsnapest (í alifuglum).
16. Páfagaukaveiki (*Psittacosis*).
17. Bitæði (*Rabies*) í hundum.
18. Húðmaðkur (í nautgripum).

Ef líkur verða til, að aðrir hættulegir erlendir sjúkdómar berist til landsins, skulu ákvæði laganna einnig ná til þeirra, og er heimilt að setja um það nánari ákvæði á hverjum tíma með reglugerð. Sama gildir, ef áður óþekktir sjúkdómar koma upp innanlands.

III. KAFLI

Varnir gegn því, að alidýrasjúkdómar berist til landsins.

6. gr.

Bannað er að flytja til landsins klaufdýr, hófdýr, rándýr, nagdýr og alifugla. Landbúnaðarráðuneytið getur þó, að fengnum tillögum heilbrigðisnefndar, veitt undanþágu frá banni þessu, ef tryggilega er séð fyrir einangrun og sóttvörnum samkvæmt lögum þessum.

7. gr.

Bannaður er innflutningur á þessum vörutegundum:

- a. Heyi, hálmi, kjarnfóðri, dýraáburði, sláturafurðum, hverju nafni sem nefnast, gömlum pokum og notuðum tuskum allskonar.
- b. Ull.
- c. Notuðum fatnaði, fiðri, fjöðrum, dún, stráábreiðum, körfum úr strái, dýrahári og vörum, sem gerðar eru úr því, svo sem burstavörum, penslum, kústum og hrosshársvörum. Vörur, sem taldar eru í þessum lið, má þó flytja inn, ef þær eru sótthreinsaðar við tilbúning eða áður en þær voru fluttar á skip, enda fylgi þá vörunum vottorð um uppruna eða vinnslu þeirra og sótthreinsun. Heimilt er þó ráðherra að fyrirskipa sótthreinsun á slíkum vörum, er þær koma hingað til lands, ef hann telur ástæðu til.
- d. Fóðurkökur og rófur.

Undanþágu frá innflutningsbanni getur þó ráðherra veitt í einstökum tilfellum, ef tryggt er, að engir næmir dýrasjúkdómar hafi verið síðastliðin 3 ár í landi því eða landshluta, sem varan er innflutt frá. Ef hætta er talin á, að sóttnæmi geti horizt með öðrum vörum en taldar eru í þessari gr., getur ráðuneytið bannað innflutning á þeim.

8. gr.

Hver sá maður, sem hingað kemur til lands frá útlöndum, skal á fyrstu höfn, sem skipið eða flugvélin kemur á, gefa lögreglustjóra eða sóttvarnalækni, áður en hann

stígur á land, yfirlýsingu að viðlögðum drengskap um það, hvort hann hafi á síðustu 5 mánuðum, áður en hann fór frá útlöndum, verið á stöðum, þar sem gin- og klaufaveiki eða aðrir næmir alidýrasjúkdómar hafi gengið síðastl. ár. Hafi farþegi verið á slíkum stöðum á síðustu 5 mánuðum, skal hann tafarlaust einangraður þar til hann og farangur hans hefir verið tryggilega sótthreinsaður.

9. gr.

Öll þau dýr, sem eru með skipum þeim, er koma til landsins, t. d. eign skipverja eða farþega, skulu tryggilega einangruð, eftir fyrirmælum hlutaðeigandi lögreglustjóra eða sóttvarnalæknis, meðan skipið er hér við land. Ennfremur getur landbúnaðarráðuneytið bannað með auglýsingu skipum þeim, er sigla hingað til lands, að hafa meðferðis nokkur þau dýr, sem um getur í 6. gr.

10. gr.

Komi það fyrir, að einhverjir flytji inn dýr án heimildar, skulu þau tafarlaust drepin, er þau koma á land, og skrokkurinn brenndur.

Verði innflutningur leyfður á dýrum til kynbóta, skal slíkur innflutningur framkvæmdur undir ströngu eftirliti dýralæknis og yfirstjórn heilbrigðisnefndar. Eftirgreindum reglum skal þó skilyrðislaust fylgt:

1. Að dýrið eða dýrin hafi verið einangruð í heimalandi sínu að minnsta kosti 6 mánuði, undir eftirliti dýralæknis, áður en þau eru flutt út.
2. Að þeim fylgi vottorð tveggja dýralækna um, að þau séu ekki haldin neinum sjúkdómi.
3. Að dýrið eða dýrin verði jafnskjótt sem þau koma til landsins sett í einhverja eyju, þar sem útilokað er, að þau komist til lands. Til þeirra skulu sett nokkur innlend dýr, sömu tegundar, og má ekki flytja nein dýr úr eyjunni til lands fyrr en eftir 3—5 ár, og því aðeins, að innlendu dýrin hafi engan sjúkdóm tekið.
4. Að dýralæknir hafi alltaf nákvæmt eftirlit með dýrunum, meðan þau eru geymd í eyju til sóttvarna. Að öðru leyti séu nánari ákvæði um sóttvarnir sett með reglugerð, ef til innflutnings kemur.

IV. KAFLI

Skyldur þeirra manna, sem eiga sjúkt búfé.

11. gr.

Þegar vart verður við sjúkdóm í búfé, er ætla má, að sé einhver af þeim, er taldir eru í 5. gr. I. A, skal eiganda eða umráðamanni skylt að tilkynna hreppstjóra tafarlaust. Sé um þekktan sjúkdóm að ræða, sem er algengur og lækningaaðferðir kunnar við, skal hreppstjóri gera þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til að lækna sjúkdóminn og varna útbreiðslu hans. Sé vafi á, um hvaða sjúkdóm sé að ræða, eða ef sjúkdómurinn er þekktur og engar lækningaaðferðir kunnar við honum, skal hreppstjóri strax tilkynna sýslumanni, er gerir í samráði við heilbrigðisnefnd og hlutaðeigandi dýralækni þær ráðstafanir til varnar útbreiðslu veikinnar, sem ákveðnar eru í 15. gr.

12. gr.

Þegar sjúkdómur, sem heyrir undir 5. gr. I. A. eða II., kemur upp í búfé á einhverju heimili, eða flyzt þangað, skal eiganda eða umráðamanni skylt að hlíta öllum fyrirskipunum, sem gerðar verða samkvæmt lögum þessum eða reglugerðum, sem settar verða eftir þeim. Ef út af er brugðið, missir hlutaðeigandi rétt til skaðabóta samkvæmt lögum þessum, og ef miklar sakir eru, skal hann sæta sektum samkvæmt 22. gr.

V. KAFLI

Varnir gegn útbreiðslu sjúkdóma og ráðstafanir til að útrýma þeim.

13. gr.

Dýralæknum landsins skal skylt að hafa nákvæmt eftirlit með heilbrigðisástandi alls búpenings, hverjum í sinu umdæmi. Þeir skulu vera í stöðugu sambandi við sýslumenn og hreppstjóra á svæðinu og spyrjast fyrir um, hvernig ástandið sé í þessu efni. Einkum ber þeim að fylgjast vel með, ef líkur eru til eða vissa fyrir, að einhverjir búfjársjúkdómar séu á tilteknum heimilum eða stærri svæðum. Hvenær sem vart verður við sjúkdóma, sem tilgreindir eru í 5. gr., skal dýralæknir gera ráðstafanir til lækninga og útbreiðsluvarna, eftir því sem hann telur þurfa. Ef viðtækar eða dýrar ráðstafanir þarf að gera, skal hlutaðeigandi dýralæknir leita til heilbrigðisnefndar og haga framkvæmdum í samráði við hana.

14. gr.

Dýralæknar skulu halda skýrslu um alla búfjársjúkdóma, sem lög þessi ná til, og sé þar tilgreint um útbreiðslu þeirra og hætti á hverjum árstíma í umdæmi dýralæknisins. Nákvæman útdrátt úr skýrslum þessum skal dýralæknir gera í hver árslok og senda til heilbrigðisnefndar.

15. gr.

Nú finnur dýralæknir við rannsókn einhvern þann sjúkdóm, sem um ræðir í 5. gr., eða sterkar líkur fyrir honum, og skal hann þá, hvort sem hann hefir verið tilkvaddur af eiganda eða af hreppstjóra, lögreglustjóra eða hann hefir orðið sjúkdómsins var á annan hátt, tafarlaust sjá um, að gerðar séu þær ráðstafanir, sem hann telur þurfa til að varna útbreiðslu og koma í veg fyrir tjón.

Dýralæknir skal hafa heimild til, eftir því sem hann telur nauðsyn á, að sjá um:

1. Að hinar sjúku skepnur séu einangraðar, eins fullkomlega og eðli sjúkdómsins gefur tilefni til og ástæður leyfa, nema eigandi gefi samþykki til, að þær séu drepnar án þess að bætur komi fyrir, svo og, ef þurfa þykir, að einangra allan búpening á hlutaðeigandi heimili eða heimilum.
2. Að mjólkín úr hinum sjúku gripum, ef um mjólkurpening er að ræða, sé ekki notuð nema soðin og handa dýrum. Hafi mjólkurkú með miltisbruna eða annan næman, hættulegan sjúkdóm verið slátrað í fjósi, skal ekki leyfilegt að selja mjólk þaðan fyrr en eftir 14 daga.
3. Að hræ eða einstök líffæri, sem sýklar geta geymzt í, verði grafin í jörðu eða brennd, eftir að sjúkdómurinn hefir verið ákveðinn, þannig að fullvíst sé, hver hann er.
4. Að tryggileg sóttthreinsun fari fram á peningshúsi, þar sem sýkt dýr hefir verið inni, hlutum og dýrum, sem gætu hafa snert hið sjúka dýr eða líffæri, saur eða blóð úr því.
5. Að önnur dýr á bænum séu rannsökuð svo fljótt sem unnt er og aðrar ráðstafanir gerðar til að hindra útbreiðslu veikinnar.

16. gr.

Ef einhver þeirra sjúkdóma, sem um getur í 5. gr. I, A, kemur upp, eða til landsins flyzt einhver sjúkdómur, sem um getur í 5. gr. II, þá er heimilt, eftir því sem heilbrigðisnefnd telur þurfa, að einangra stærri eða minni svæði með girðingum eða varðmönnum. Gæta skal þó þess, að girðingar eða varðlinur séu settar svo fjarri hinum sýktu sveitum, að öruggt megi telja, að veikin sé ekki komin lengra.

Lögreglustjóra er, í samráði við dýralækni, heimilt að fyrirskipa til bráðabirgða einangrun á vissum svæðum, þar til heilbrigðisnefnd hefir tekið fullnaðarákvörðum um málið.

17. gr.

Innan svæðis, sem sýkt er eða grunað og hefir verið einangrað, er lögreglustjóra, í samráði við dýralækni, heimilt að hanna með öllu flutninga á búpeningi milli einstakra heimila eða sveita, þangað til landbúnaðarráðuneytið, í samráði við heilbrigðisnefnd, gefur frekari fyrirmæli til lengri tíma.

18. gr.

Heimilt skal dýralækni eða öðrum opinberum eftirlitsmanni að slátra einni skepnu eða fleiri til frekari rannsóknar, ef hann álitur, að um einhvern sjúkdóm sé að ræða, sem útbreiðsluvarnir eru settar við. Landbúnaðarráðuneytinu skal heimilt, í samráði við heilbrigðisnefnd, að láta slátra öllu búfé ákveðinnar tegundar á sýktu eða sýktum heimilum, til útrýmingar eða heftingar hættulegum sjúkdómi. Bætur fyrir búfé, sem þannig er slátrað, greiðast úr ríkissjóði eftir ákvæðum 19. gr.

19. gr.

Þegar búpeningi er lógað vegna sóttvarna eftir fyrirmælum landbúnaðarráðuneytisins eða annara, sem fara með þessi mál, skal eigandi fá skaðabætur eftir mati. Þó mega þær ekki vera hærri en verðlagsskrárverð í hlutaðeigandi sýslu, að frádregnum nothæfum afurðum búfjárins.

Til að framkvæma mat það, sem um ræðir í 1. málsg. þessarar greinar, skipar landbúnaðarráðherra þriggja manna nefnd, þar af tvo eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands og einn án tilnefningar. Nefndin skal vera ólaunuð, en fá greiddan útlagðan kostnað úr ríkissjóði.

20. gr.

Landbúnaðarráðuneytið getur, eftir tillögum heilbrigðisnefndar, látið gera ráðstafanir til að útrýma úr landinu hættulegum búfjarsjúkdómi, ef sterkar líkur eru fyrir, að allsherjar lækning komi að haldi. Lyf, svo sem bóluefni, baðlyf o. s. frv., greiðist, þegar svo stendur á, að hálfu úr ríkissjóði, en að hálfu af fjáreigendum, nema hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn samþykki, að slíkur kostnaður greiðist úr sýslu- eða bæjarsjóði. Ef útrýming er ákveðin, skal ráðuneytið, eftir tillögum heilbrigðisnefndar, setja reglugerð um framkvæmdir, og má þar ákveða um öll atriði, sem máli skipta, og einnig sektir fyrir brot á fyrirmælum.

VI. KAFLI

Almenn ákvæði.

21. gr.

Landbúnaðarráðuneytið setur, eftir tillögum heilbrigðisnefndar, svo fljótt sem við verður komið, reglugerðir um meðferð eftirtalinna sjúkdóma:

1. Fjárkláða.
2. Mæðiveiki.
3. Berklaveiki í kúm.
4. Garnaveiki.
5. Miltisbruna.

Um leið og reglugerð gengur í gildi um hvern þessara sjúkdóma falla úr gildi eldri lagaákvæði, sem til eru um varnir gegn útbreiðslu þeirra, hvers um sig.

Heimilt skal og að setja reglugerðir um allt það, sem þurfa þykir í framkvæmd þessara laga.

22. gr.

Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum, frá 100—10000 kr., er renna í ríkissjóð. Með mál út af slíkum brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

23. gr.

Með samþykkt laga þessara falla úr gildi:

1. Lög nr. 35 11. des. 1891, um aðfluttar ósútaðar húðir.
2. Lög nr. 3 14. febr. 1902, um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða.
3. Lög nr. 11 23. apríl 1928, um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins.
4. Lög nr. 50 14. júní 1929, um innflutning og ræktun sauðnauta.
5. I. og II. kafli í lögum nr. 27 8. sept. 1931, er heimila ríkisstjórninni að flytja inn sauðfé til sláturfjárbóta.
6. Lög nr. 45 19. júní 1933, um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að flytja inn nautgripi af brezku holdakyni.

24. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Undanfarin ár hafa eins og kunnugt er komið upp nokkrir hættulegir búfjár-sjúkdómar hér á landi og af þeim hlotið mjög mikið tjón. Litur út fyrir, að okkar búpeningsrækt biði þess ekki bætur á næstunni, hvernig komið er í þessu efni. Að miklu leyti stafar þetta af mistökum í sambandi við innflutning erlendra dýra, en að nokkru leyti af athugaverðum og ófullnægjandi varnarráðstöfunum innanlands.

Þau lagaákvæði, sem gilda um búfjár-sjúkdóma, eru mjög dreifð og ófullnægjandi að ýmsu leyti. Einstökum lögum á þessu sviði hefir líka með stuttu millibili verið breytt, og hefir það valdið töfum á Alþingi og glundroða í framkvæmdum til varnar. Þannig er um fjárkláðalögin og að nokkru leyti um lagaákvæði varðandi hina nýju sauðfjár-sjúkdóma. Það er því auðsætt mál, að mikil og aðkallandi þörf er á að setja ein allsherjarlög um búfjár-sjúkdóma og varnir gegn þeim. Millipínganefnd í tilraunamálum landbúnaðarins var ljóst, að þeirri þörf ber að fullnægja, og því hefir hún, eftir ósk landbúnaðarráðherra, undirbúið og samið þetta frumvarp, sem hér liggur fyrir. Ætlast nefndin til, að með því sé öllum varnarráðstöfunum á þessu sviði komið í fast kerfi, þannig að eigi þurfi ný lög frá Alþingi til, þó að einhver ný og óvænt óhöpp beri að höndum, heldur sé landbúnaðarráðuneytinu, í samráði við önnur stjórnarvöld á þessu sviði, jafnan heimilt að setja ákvæði um nauðsynlegar framkvæmdir. Nefndin hefir verið í samráði við Ásgeir Einarsson dýralækni um einstök atriði frumvarpsins.

Nd.

44. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 13. jan. 1938, um viðauka við l. nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin er sammála um að mæla með frv. þessu óbreyttu.

Alþingi, 29. febr. 1940.

Finnur Jónsson,	Skúli Guðmundsson,	Bergur Jónsson,
form.	fundaskr.	frsm.
Sig. E. Hliðar.	Sigurður Kristjánsson.	

Nd.**45. Frumvarp til laga**

um einkaleyfi til þess að flytja út ál og selja á erlendum markaði.

Flm.: Bjarni Bjarnason, Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

Frá gildistöku laga þessara veitist „Álaræktarfélaginu“ einkaleyfi um næstu 10 ár til þess að selja ál á erlendum markaði.

2. gr.

Meðan leyfistíminn stendur er öllum öðrum en sérleyfishöfum óheimilt að flytja út ál.

3. gr.

Brot gegn ákvæðum 2. gr. laga þessara varða sektum, frá 500—20000 krónum, til ríkissjóðs.

4. gr.

Brot gegn lögum þessum skal farið með sem almenn lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Með frv. þessu er farið fram á það, að veita nýstofnuðu félagi, sem nefnist „Álaræktarfélagið“, einkaleyfi til þess að flytja út ál.

Hér hefir aldrei verið rannsakað til nokkurrar hlítar, hvar állinn heldur sig né hve mikið er til af honum í tjörnum og við strendur landsins. Rannsóknir á þessu kosta mikið fé og taka langan tíma, unz hægt verður að veiða ál og gera hann að útflutningsvöru. Reynist magn álsins ekki svo mikið, að tiltækilegt virðist að leggja í þann kostnað, sem er því samfara að gera hann útflutningshæfan, er vitanlega öllu því fé, sem til rannsókna er varið, kastað á glæ. Gera má ráð fyrir, að fyrstu 2—3 árin fari eingöngu í rannsóknir og undirbúning án þess að nokkuð komi í aðra hönd. Þessa áhættu er Álaræktarfélagið ófúst að taka á sig án þess að hafa áður tryggt einkaleyfi til útflutnings á þeirri vöru, sem um er að ræða. Reynist það svo, að líkur bendi til, að um álitlega atvinnugrein sé að ræða, mun verða reynt hér ála-
klak í stórum stíl í samráði við færustu sérfræðinga. Álaræktarfélagið vill reyna að koma hér á nýjum atvinnuvegi, en vill þó ekki leggja fram háa fjárhæð í rannsóknir og undirbúning margskonar, geti svo hver og einn notfært sér rannsóknirnar og máské skemmt fyrir sölu með vondri vöru. Að sérleyfistímabilinu loknu ætti útflutningur að verða öllum frjáls. Gögn snertandi stofnun félagsins og félagsreglur leggja fyrir.

Nd.**46. Frumvarp til laga**

um lyfjafræðingaskóla Íslands.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Á Íslandi skal vera skóli, er hefir það hlutverk að búa menn undir að geta rækt lyfjasveina- og lyfsalastörf, lyfjafræðingaskóli Íslands.

2. gr.

Skólanum stjórnar þriggja manna skólanefnd: Landlæknir, sem er formaður nefndarinnar, og tveir menn, er ráðherra skipar, annan eftir tillögu læknadeildar háskólans, en hinn eftir sameiginlegri tillögu Lyfsalafélags Íslands og Lyfjafræðingafélags Íslands.

Verði ágreiningur innan nefndarinnar, má leita úrskurðar ráðherra, og ætíð skal leita staðfestingar hans á ákvörðunum nefndarinnar, sem hafa í för með sér útgjöld fyrir skólann fram yfir það, sem áður kann að hafa verið heimilað.

3. gr.

Forstöðumaður skólans skal vera kennarinn í lyfjafræði við háskólann.

4. gr.

Fyrst um sinn skal miða starfsemi skólans við það, að hann veiti nemendum verklega og bóklega fræðslu til fyrri hluta prófs í lyfjafræði (aðstoðarmannsprófs), enda ljúki þeir, að námi loknu, slíku prófi við skólann. Í því skyni skal ráðstafa nemendum til náms og starfa í lyfjabúðum landsins og semja um þau kjör, að lyfjabúðirnar beri kostnað af náminu, einnig að því leyti, sem það kann að vera sameiginlegt, svo og prófinu.

Stúdentspróf er skilyrði fyrir inntöku í skólann, og er heimilt að krefjast sérprófs í latínu af stærðfræðideildarstúdendum, og í stærðfræði, efnafræði og eðlisfræði af máladeildarstúdendum.

Námstími til aðstoðarmannsprófs sé að jafnaði 3 ár.

Pangað til skólinn tekur upp kennslu til fullnaðarprófs í lyfjafræði, skal hann greiða fyrir nemendum sínum til framhaldsnáms erlendis við viðurkenndan lyfjafræðingaskóla, og er lyfjafræðingaskóla Íslands heimilt að gefa þeim skirteini sem fulllærðum lyfjafræðingum, er þeir hafa lagt fram skilríki sín fyrir því að hafa staðizt fullnaðarpróf við slíkan skóla, enda eiga þeir heimtingu á slíku skirteini, ef um fullnaðarpróf er að ræða frá lyfjafræðiskóla, er skólanefndin hefir vísað þeim á.

Að öðru leyti hagar skólinn starfsemi sinni samkvæmt reglugerð, er skólanefndin setur með aðstoð forstöðumanns og ráðherra staðfestir. Í reglugerðinni skal kveða nákvæmlega á um námsgreinir og alla tilhögun námsins, svo og um prófkvaðir, tilhögun prófa og einkunnir.

5. gr.

Þeir, sem hafa lokið aðstoðarmannsprófi við lyfjafræðingaskóla Íslands, skulu vera gildir til starfa sem sérfróðir aðstoðarmenn í lyfjabúðum hér á landi. Þeir, sem hafa skilríki frá skólanum sem fulllærðir lyfjafræðingar, skulu vera gildir til starfa sem lyfjasveinar og forstöðumenn lyfjabúða hér á landi.

Aðrir skulu ekki vera gildir til slíkra starfa, nema að fengnu sérstöku leyfi ráðherra eftir tillögum skólanefndar. Þetta ákvæði nær þó ekki til þeirra, sem náð hafa þessum réttindum og starfað samkvæmt þeim áður en lög þessi gengu í gildi.

Nemendur, sem byrjað hafa lyfjafræðinámið hér á landi áður en lög þessi gengu í gildi, eftir þeim reglum, sem um það hafa gilt, skulu eiga rétt á inngöngu í skólan til framhaldsnáms þar. Afstaða skólans til þeirra, sem lokið hafa aðstoðarmannsprófi hér á landi áður en lögin gengu í gildi, skal og vera hin sama og til þeirra, sem lokið hafa því prófi við skólann.

6. gr.

Skólinn skal taka til starfa 1. október 1940.

Greinargerð.

Nefndin flytur frv. þetta samkv. ósk félagsmálaráðherra, og hafa nefndarmenn óbundnar hendur um frv. í heild og einstakar greinar þess. — Frumvarpið hefir áður verið flutt af þm. N.-Ísf., og fylgdu því frá honum eftirfarandi athugasemdir:

Með lagasetningu þeirri, sem hér er fyrirhuguð, er stefnt að því, að komið verði opinberri skipun á nám þeirra manna, sem leggja vilja stund á lyfjafræði til þess að geta orðið aðstoðarmenn í lyfjabúðum hér á landi, lyfjasveinar eða lyfsalar. Nú um allmörg ár hafa íslenzkir lyfsalar haft samtök um að búa menn undir fyrrihlutapróf í lyfjafræði (aðstoðarmannspróf). Er náminu komið þannig fyrir, að nemendurnir (stúdentar) starfa 3 ár í lyfjabúð, jafnframt því sem þeim er séð fyrir tilheyrandi bóklegri fræðslu, enda taka próf að náminu loknu. Þeir, sem vilja verða fullgildir lyfjafræðingar, verða síðan að leita á erlenda lyfjafræðingaskóla, og hefir samizt milli ríkisstjórnarinnar og lyfjafræðingaskólans í Kaupmannahöfn um, að hann veiti viðtöku á hvert námskeið sitt, er stendur tvö ár, tveimur Íslendingum, er hér hafa lokið aðstoðarmannsprófi. Hafa flestir notað sér þetta, en þó nokkrir leitað annað, og þá einkum til Þýskalands.

Með frumvarpi þessu er ekki gert ráð fyrir, að fyrst um sinn verði breyting á þessari höfuðskipun námsins, en með lagasetningunni á þetta að vinnast:

1. Lagastoð fæst fyrir því, að sett verði opinber reglugerð um nánari tilhögun námsins undir aðstoðarmannspróf, inntökuskilyrði, hverrar þekkingar er krafizt, prófreglur, einkunnir o. s. frv.
2. Fræðsla þessi verður sett undir opinbera stjórn og eftirlit, og er ekki viðhlitandi, að öll tilhögun jafnþýðingarmikillar fræðslustarfsemi sé að öllu leyti í höndum einstaklinga.
3. Opinberu eftirliti verður komið við með því, hvert framhaldsnámsins er leitað, sem full þörf er á, því að lyfjafræðiskólar eru að sjálfsögðu misjafnir, og einkum mismunandi vel við okkar hæfi.

Að svo stöddu er ekki gert ráð fyrir neinum kostnaði fyrir ríkið, er heitið geti, af þessari fræðslustarfsemi. Nemendurnir verða ráðnir til starfs og náms í hinum ýmsu lyfjabúðum, líkt og hjúkrunarnemar á sjúkrahúsum. Að sjálfsögðu verður enginn lyfsali skyldur til að taka nemanda fram yfir það, sem hann kys sjálfur, en á hinu verður ekki talin hætta, að ekki takist yfirleitt samningar við lyfsalana um hæfilega marga nemendur, þar sem það á að geta samrýmzt hagsmunum þeirra að fá á þennan hátt vinnuafli með sæmilega hagkvæmum kjörum, jafnframt því sem það er í þeirra þágu, að aldir verði upp hæfilega margir kunnáttumenn, þeim til nauðsynlegrar aðstoðar og síðan til að taka við af þeim. Ætlað er til, að skólanefndin starfi kauplaust, og verður þá ekki um að ræða annan kostnað fyrir ríkið, að óbreyttri skipun námsins, en ef til vill lítills háttar kostnað við ritföng og eyðublöð (prófskírteini) og prófdómaragjöld. Þá kann að þurfa að taka eitthvert lítills háttar tillit til þess, er launakjör kennarans í lyfjafræði við háskólann eru ákveðin, að honum er ætlað að hafa forstöðu skólans, en að svo miklu leyti, sem hann kann að annast kennslu við hann, á rikissjóður ekki að bera þann kostnað.

Það þykir gefa sérstakt tilefni til að hraða þessari lagasetningu, að á því er farið að bera, að einstakir lyfsalar ráði til sín úr hófi marga nemendur án þess að skipa lyfjabúð sína svo mörgum fulllærðum lyfjasveinum, að það tryggi nægilegt eftirlit með nemendunum og námi þeirra.

Frumvarpið hefir fyrir löngu verið sent til umsagnar Lyfsalafélagi Íslands og Lyffræðingafélagi Íslands. Umsagnir hafa ekki borizt, en mér hefir skilizt, að félögin muni ekki hreyfa ágreiningi, er verulegu máli skipti. Kennarinn í lyfjafræði við háskólann er frumvarpinu samþykkur.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal þetta tekið fram:

Um 1. gr.

Þessari fræðslustarfsemi er gefið skólanafn, þó að það eigi ef til vill tæplega rétt á sér, en svipað má segja t. d. um hjúkrunarkvennaskóla Íslands.

Um 2. gr.

Lyfsalar og lyfjafræðingar munu kjósa að fá að skipa sinn manninn hvor í skólanefndina, en á það verður tæplega fallizt, að þessir aðilar eigi meiri hluta í

nefndinni, eftir að hið opinbera hefir tekið að sér yfirráð og eftirlit með þessari fræðslustarfsemi.

Um 3. gr.

Eðlilegt virðist, að forstaða skólans, sem fyrst um sinn mundi aðallega verða fólgin í eftirliti með starfsemi hans, sé í höndum kennarans í lyfjafræði við háskólann. Ef til vill færi vel á, að hann hefði jafnframt á hendi eitthvert kennslustarf við skólann, eftir því sem semst við lyfsalana.

Um 4. gr.

Þessi grein markar starfssvið stofnunarinnar, sem að öðru leyti verða gerð nánari skil í ýtarlegri reglugerð.

Um 5. gr.

Hér eru greind réttindi þeirra, sem lokið hafa námi við skólann, eða tilsvaramandi námi, og þarfnast þau ákvæði tæplega skýringar.

Um 6. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Nd.

47. Frumvarp til laga

um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Dagpeningar, örorkubætur og dánarbætur til slysatryggðra manna eða skylduliðs þeirra samkv. 10. og 11. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937, um alþýðutryggingar, skulu á árinu 1940 hækka um sömu hundraðstölu og vísitala kauplagsnefndar hækkar um, sbr. lög nr. 10 frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, og lög um breytingar á þeim lögum frá 5. janúar 1940.

2. gr.

Lífeyrissjóði Íslands heimilast að greiða á árinu 1940 uppbót á ellilaun og örorkubætur samkv. 2. tölulið 80. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937, um alþýðutryggingar, er nemi sama hundraðshluta og vísitala kauplagsnefndar hækkar um, sbr. lög nr. 10 frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, og breytingar á þeim lögum frá 5. janúar 1940, enda greiði hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfélög tilsvaramandi uppbót af sínum hluta.

3. gr.

Ríkissjóður endurgreiðir lífeyrissjóði Íslands fjárhæð þá, sem sjóðurinn greiðir samkvæmt 2. gr.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt samkv. ósk félagsmálaráðherra, og hafa einstakir nefndarmenn óbundnar hendur um frv. og einstakar greinar þess. — Frumvarpinu fylgdu frá ráðherra eftirfarandi athugasemdir:

Vegna dýrtíðar þeirrar, sem orðið hefir af völdum styrjaldarinnar í Norðurálfi, er óhjákvæmilegt að hækka slysabætur, örorkubætur og ellilaun frá því, sem nú er. Virðist eðlilegast, að bætur þessar hækki um sömu hundraðstölu og vísitala kauplagsnefndar hækkar um, sbr. lög um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

Til þess að standa straum af auknum útgjöldum vegna þessara ráðstafana, verður að hækka iðgjöld til slysatryggingarinnar, en þau eru ákveðin í reglugerð samkv. 12. gr. alþýðutryggingalaga, nr. 74/1937, en hinsvegar er svo ákveðið í 2. gr. og 3. gr. frumvarpsins, að ríkissjóður og hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélög greiði uppbæturnar á ellilaun og örorkubætur.

Nd.**48. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 74 31. desember 1937, um alþýðutryggingar.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Aftan við 1. tölulið 1. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Sé hinn slasaði tryggingarskyldur í sjúkrasamlagi, fær hann þó því aðeins rétt til læknishjálpar og annars sjúkrakostnaðar vegna slyssins, að hann hafi haldið við réttindum sínum sem sjúkrasamlagsmeðlimur. Sjúkrasamlögin annast greiðslur þessar fyrir samlagsmenn sína, er réttinda njóta og verða fyrir slysum, sbr. 1. málsg. 40. gr.

2. gr.

16. gr. laganna orðist þannig:

Nú er vanrækt að tilkynna tryggingarskyldan atvinnurekstur, eða greiða iðgjöld fyrirfram samkvæmt 13., 14. og 15. gr. fyrir tryggingarskylda menn, og skulu þeir þó jafnt teljast slysatryggðir samkvæmt lögum þessum, en hlutaðeigandi atvinnurekandi skal skyldur að greiða slysatryggingunni fimmföld iðgjöld þau, sem vangoldin eru, og enn fremur hefir slysatryggingin rétt til endurgreiðslu á bótum þeim, sem hún kann að greiða vegna slysa, sem hinir ótryggðu en tryggingarskyldu menn verða fyrir, og auk þess skal atvinnurekandi sæta sektum.

3. gr.

Á eftir 2. málsg. 24. gr. laganna komi ný málsg., svo hljóðandi:

Nú lækka tekjur gjaldskylds manns, sem eigi hefir rétt til sjúkrahjálpar vegna þess, að hann hefir haft tekjur umfram það, er í fyrstu málsg. segir, og skal hann þá fá rétt til sjúkrahjálpar frá 1. júlí, ef hann fyrir þann tíma færir sönnur á, að tekjur hans hafi á næsta almanaksári á undan farið niður fyrir áðurgreint hámark. Tilsvareandi ákvæði gilda, er tekjur samlagsmanns fara yfir fyrrgreint hámark.

4. gr.

26. gr. laganna orðist þannig:

Í hverjum kaupstað skal starfa sérstakt sjúkrasamlag. Ráðherra skipar formann samlagsins og varaformann, eftir tillögum tryggingarráðs, en bæjarstjórn kys til viðbótar 2 eða 4 menn í stjórn og jafnmarga til vara, eftir því sem bæjarstjórn ákveður. Skal kosning þeirra jafnan fara fram eftir hverjar bæjar- eða sveitarstjórnarkosningar. Ákveða skal í samþykktum um skipun endurskoðanda sjúkrasamlaganna.

5. gr.

1. mgr. 28. gr. laganna orðist þannig:

Nái sjúkrasamlag aðeins til eins hrepps, skal stjórn þess skipuð 2 eða 4 mönnum, kosnum af hreppsnefnd, er einnig kys jafnmarga varamenn. Kosning í stjórn skal jafnan fara fram eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Standi fleiri hreppar en einn að sjúkrasamlagi, skulu þeir leggja til einn mann hver í stjórn samlagsins, kosna af hreppsnefndum, en standi tala stjórnarmanna þá á stöku, skal hreppsnefnd þess hrepps, sem fleiri eða flesta hefir tryggingarskylda meðlimi, kjósa 2 menn. Ráðherra skipar formenn og varaformenn eftir tillögum tryggingarráðs.

6. gr.

Á eftir 28. gr. laganna komi ný grein, svo hljóðandi (og greinatalan breytist samkvæmt því):

Nú er heimavistarskóli fyrir fólk yfir 16 ára aldur starfandi í sveitarfélagi, þar sem eigi hefir verið stofnað sjúkrasamlag, og er þá ráðherra heimilt, ef meiri hluti nemenda óskar þess og Tryggingarstofnun ríkisins mælir með því, að ákveða, að þar skuli stofna skólasjúkrasamlag, enda sé við stofnun þess fullnægt eftirfarandi skilyrðum:

1. Samlagið nái að jafnaði yfir einn skóla. Þó mega tveir eða fleiri skólar innan sama sveitarfélags vera um samlagið.
2. Allir nemendur skólans, sem eigi hafa rétt til sjúkrahjálpar sem meðlimir annara sjúkrasamlaga og eigi eru haldnir alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, hafa rétt og skyldu til að vera í samlaginu. Þeir, sem hafa yfir 4500 króna skattskyldar árstekjur, fá því aðeins réttindi til sjúkrahjálpar, að þeir greiði tvöfalt iðgjald.
3. Meðlimatala samlagsins sé eigi lægri en 40 og dvalartími nemenda eigi skemmiri en 6 mánuðir. Lágmarksréttindi séu þau, sem greinir í 30. gr. 1.—3. tölulið.
4. Trygging nemenda nær aðeins til kennslutímabilsins, og eru iðgjöld þeirra miðuð við, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Ef nemandi verður að hverfa úr skólanum vegna veikinda eða er veikur þegar skólanum er slitið, er samlagsstjórn þó heimilt að greiða sjúkrakostnað fyrir hann allt að einum mánuði.
5. Nánari ákvæði skal setja í samþykkt samlagsins, sem ráðherra staðfestir, að fengnum tillögum tryggingarstofnunarinnar.

Nú er skólasamlag stofnað samkvæmt því, er að framan segir, og greiðir þá ríkissjóður framlag í sjóð samlagsins, er nemur 50% greiddra iðgjalda frá nemendum, sem búsettir eru utan hreppsins, og 25% af iðgjöldum annara samlagsmanna.

Sveitarsjóður greiðir í sjóð samlagsins upphæð, er nemur 25% af iðgjöldum samlagsmanna búsettra í hreppnum. Framlag ríkissjóðs og sveitarsjóðs má þó aldrei fara fram úr 10 krónum á ári frá hvorum aðila fyrir hvern samlagsmann.

7. gr.

- a. 2. töluliður 1. mgr. 30. gr. laganna orðist svo:

Lyf og umbúðir, sem Tryggingarstofnun ríkisins leyfir samlaginu að greiða og ávísuð eru af tryggingarlækni, greiðist að fullu á sjúkrahúsi og að $\frac{3}{4}$ utan sjúkrahúss fyrir hin nauðsynlegustu lyf að mati Tryggingarstofnunar ríkisins, en heimilt er að takmarka frekar greiðslur fyrir önnur lyf.

- b. Á eftir 3. mgr. sömu lagagr. komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í kaupstöðum og hreppum, þar sem sjúkrasamlög hafa verið stofnuð samkvæmt þessum lögum og starfandi er skóli eða skólar fyrir fólk yfir 16 ára aldur, sem búsett er utan sjúkrasamlagsumdæmisins, enda sé þess óskað af eigi færri en 20 slíkra nemenda, skal setja í samþykkt hlutaðeigandi samlags sérákvæði um iðgjaldagreiðslur slíkra utanhéraðsmanna, og skal miða iðgjaldið við það, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Tryggingin nái aðeins til þeirra sjálfra og aðeins til þess tíma, er þeir dvelja á skólastaðnum. Framlag ríkissjóðs til samlagsins vegna þessara nemenda skal vera 50% af iðgjaldagreiðslu þeirra.

- c. 4. mgr. sömu lagagr. falli niður.

8. gr.

Aftan við 33. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Fari legudagafjöldi samlagssjúklings með berklaveiki, geðveiki eða kynsjúkdóma á sjúkrahúsi eða heilsuhæli fram úr meðaltali legudagafjólða allra samlagsjúklinga á landinu, sem haldnir eru öðrum sjúkdómum, á hlutaðeigandi samlag rétt á endurgreiðslu af fé því, sem verja má til styrktar sjúklingum með þessa sjúkdóma samkvæmt lögum nr. 78 23. júní 1936, um ríkisframbærslu sjúkra manna og örkuðla. Endurgreiðsla fæst þó ekki nema sjúklingarnir hafi legið á sjúkrahúsi eða hæli, sem um getur í 4. gr. fyrrnefndra laga, sbr. þó 6. gr. 1. tölul. sömu laga. Nánari reglur um framkvæmd þessarar málsgreinar skal setja með reglugerð.

9. gr.

- a. Aftan við 1. másl. 36. gr. laganna bætist: og skal þá stjórn þess snúa sér til Tryggingarstofnunar ríkisins og leita aðstoðar hennar til þess að rétta við hag samlagsins.
- b. Í stað „Skal stjórn þess þá“ í næsta másl. sömu lagagr. komi: Jafnframt skal stjórnin gera.

10. gr.

38. gr. laganna orðist svo:

Ef tryggður maður, sem er á ferðalagi utan samlagssvæðis síns eða dvelur þar skemur en einn mánuð, veikist eða verður fyrir slysi og nýtur þar sjúkrahjálpar, á hann rétt til sjúkrastyrks frá sjúkrasamlagi sínu, en þó eigi hærri en ef hann hefði notið hans á samlagssvæðinu.

Nú vill samlagsmaður leita sér læknishjálpar utan samlagssvæðisins, og er samlagsstjórn þá heimilt á sama hátt að greiða kostnað af þeirri læknishjálp, enda sæki samlagsmaður um það fyrirfram til samlagsins og fái meðmæli trúnaðarlæknis, eða samlagslæknis, ef enginn er sérstakur trúnaðarlæknir.

Nú dvelur tryggður maður mánuð eða lengur á samlagssvæði annars samlags, og skal hann þá, ef hann þarfnast sjúkrahjálpar, snúa sér til sjúkrasamlags dvalarstaðarins. Lætur það honum í té bráðabirgðameðlimsskírteini, sem veitir honum full meðlimsréttindi, að undantekinni dagpeningatryggingu, meðan hann dvelur á samlagssvæðinu, enda standi hann í skilum með iðgjald sitt. Sjúkrasamlag, sem veitir slík bráðabirgðaréttindi, á endurkröfurétt á hendur því samlagi, sem hlutaðeigandi er meðlimur í, á þeim kostnaði, sem það hefir haft hans vegna. Ber því og að taka við mánaðarlegum iðgjaldagreiðslum frá honum til samlags hans, til þess að réttindi hans falli ekki niður. Um greiðslur fyrir slíka bráðabirgðameðlimi til lækna, lyfjabúða, sjúkrahúsa og annara, sem láta sjúkrahjálpar í té, fer eftir sömu reglum og gilda um greiðslur fyrir aðra meðlimi samlagsins. Sama máli gegnir um erlenda ríkisborgara, enda þótt þeir hafi dvalið skemur en 1 mánuð á samlagssvæðinu, ef svo er ákveðið í samningum, sem gerðir hafa verið samkvæmt 89. gr. þessara laga.

Komi það í ljós, að eitt eða fleiri sjúkrasamlög verði fyrir óeðlilega miklum kostnaði, beinum eða óbeinum, vegna bráðabirgðameðlima, skal heimilt að setja reglur um endurgreiðslu á slíkum kostnaði með jöfnuði á milli samlaganna.

Tryggingarstofnun ríkisins setur nánari reglur um framkvæmd 3. og 4. málsg. þessarar greinar.

11. gr.

39. gr. laganna orðist svo:

Nú flyzt tryggingarskyldur maður, sem er tryggður í sjúkrasamlagi, búferlum í umdæmi annars sjúkrasamlags, og verður hann þá tryggingarskyldur þar og öðlast full réttindi í því samlagi án biðtíma. Hafi hann greitt iðgjald fyrirfram til samlags þess, er hann var meðlimur í, fyrir lengri tíma en einn mánuð, skal sá hluti fyrirframgreiðslunnar, er fellur á tímann eftir flutninginn, ganga til þess samlags, er við honum tekur. Tryggingarstofnun ríkisins getur sett nánari reglur um flutning meðlima milli sjúkrasamlaga, þar á meðal um slíka flutninga sjúkra manna.

12. gr.

40. gr. laganna orðist svo:

Nú er samlagsmaður einnig slysatryggður samkv. lögum þessum, og greiðir samlagið þá læknishjálp og aðra sjúkrahjálpar hans vegna samkv. 10. gr. 1. tölulið laganna, að undanteknum dagpeningum. Til að standast kostnað, sem af þessu leiðir, á sjúkrasamlagið rétt á að fá hluta af slysatryggingariðgjöldum, sem greidd eru á samlagssvæðinu til slysatryggingarinnar. Um skiptingu iðgjaldsins og nánari framkvæmdir þessa ákvæðis fer eftir reglum, sem ráðherra setur, að fengnum till. tryggingarráðs.

Eigi hinn tryggði að öðru leyti rétt til slysabóta á hendur skaðabótaskyldum manni eða stofnun, skal hann, ef hann krefst sjúkrastyrks, framselja hlutaðeigandi sjúkrasamlagi rétt sinn til bóttanna. Nú greiðast hærri hætur en framlögðum sjúkra-

styrk nemur, og fær hinn tryggði þá það, sem fram yfir er, og jafnan skal hann fá þær bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta, eða aðrar slíkar miska-bætur.

Útgerðarmaður skal greiða sjúkrasamlagsiðgjöld tryggingarskyldra, lögskráðra sjómanna, enda taki þá sjúkrasamlagið á sig áhættu þá, sem á útgerðarmanni hvílir samkv. 27. og 28. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, að svo miklu leyti, sem hún fellur sam-an við hlunnindi þau, sem samlagið veitir samkvæmt samþykktum sínum.

Heimilt skal útgerðarmanni að semja við sjúkrasamlag um, að það taki að sér gegn aukagjaldi þá áhættu, sem útgerðarmaður ber samkvæmt sjómannalögum og umfram er þá áhættu, sem sjúkrasamlagið tekur á sig samkvæmt samþykktum sínum.

13. gr.

Á eftir „sökum sjúkdóms“ í fyrstu málsg. 41. gr. laganna komi: eða slyss.

14. gr.

Aftan við 1. málsl. 42. gr. laganna bætist: ef hlutaðeigandi samlagsstjórn óskar þess.

15. gr.

1. málsg. 50. gr. laganna orðist svo:

Undanþegnir hinni árlegu iðgjaldagreiðslu samkvæmt 49. gr. eru þó þeir, sem:

1. njóta örorkulífeyris úr lífeyrissjóði Íslands.
2. njóta opinbers styrks samkvæmt ákvæðum laga um styrkveitingar til þeirra manna, sem haldnir eru alvarlegum, langvinnum sjúkdómum,
3. dvelja í fangelsum, vinnuhælum eða öðrum slíkum stofnunum samkvæmt opin-berri ráðstöfun,
4. greiða iðgjöld samkvæmt sérákvæðum 62. gr. hér á eftir.

16. gr.

a. Á eftir orðunum „gera skrá“ í 1. málsg. 61. gr. laganna komi: í tveimur ein-tökum.

b. 2. málsl. 2. málsg. sömu lagagr. orðist svo:

Annað eintak gjaldskrárinnar sendist síðan lögreglustjóra (í Reykjavík toll-stjóra), sem annast innheimtuna, hitt eintakið Tryggingarstofnun ríkisins.

17. gr.

a. 2. málsl. 1. málsg. 62. gr. laganna orðist svo: Embættismenn og barnakennarar greiða framvegis iðgjöld í sjóði þessa eftir sömu reglum og áður, enda eru þeir og konur þeirra ekki tryggingarskyld samkvæmt ákvæðum þessara laga um elli-og örorkulífeyri.

b. 2. málsg. sömu lagagr. orðist svo:

Um gjaldskylda sjóðfélaga í eftirlaunasjóði starfsmanna Landsbanka Íslands samkv. lögum nr. 10 15. apríl 1928 og sjóðfélaga í eftirlaunasjóði Útvegsbanka Ís-lands fer eftir 49. gr. síðustu málsg.

Greinatalan breytist samkvæmt atkvæðagreiðslu.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt samkv. ósk félagsmálaráðherra, og hafa einstakir nefndar-menn óbundnar hendur um einstakar greinar og frv. í heild. — Frumvarpinu fylgdu frá ráðherra eftirfarandi athugasemdir:

Fyrir síðasta Alþingi lá frumvarp til laga um breyting á lögum um alþýðu-tryggingar. Fjallaði það aðallega um stofnun skólasamlaga, en auk þess voru nokkrar aðrar breytingar á lögnum, sem aðallega snerta framkvæmd þeirra. Frumvarp þetta með tilheyrandi greinargerð er tekið að mestu óbreytt upp í frumvarp það, sem nú er

lagt fyrir Alþingi, en nokkrum breytingartillögum hefir verið bætt við. Eru flestar þeirra í samræmi við tillögur, sem samþykktar voru á fulltrúafundi sjúkrasamlaganna, er haldinn var í Reykjavík dagana 19.—21. júní 1939.

Síðan lögin um alþýðutryggingar gengu í gildi hafa oftast en einu sinni borizt unleitanir til tryggingarstofnunarinnar frá alþýðuskólunum í sveitum, þar sem farið hefir verið fram á, að skólasamlög yrðu viðurkennd og þeim veittur ríkisstyrkur. Samkvæmt lögum um alþýðutryggingar er eigi heimilt að styrkja slík samlög, þar sem lögin alls ekki ná til annara sjúkrasamlaga en þeirra, sem lögboðin eru í kaupstöðum, og samlaga utan kaupstaða, sem ná yfir eitt hreppsfélag eða fleiri og allir hrepps-búar eru skyldir til að vera í. Samkvæmt lögum nr. 103 1933, um sjúkrasamlög, er numin voru úr gildi með lögum um alþýðutryggingar, var hinsvegar heimild til að lögskrá sjúkrasamlög fyrir skóla, að fullnægðum vissum skilyrðum, og áttu þau þá rétt til styrks úr ríkissjóði á sama hátt og önnur samlög.

Það verður að teljast að ýmsu leyti eðlilegt og sanngjarnt, að skólasamlögum verði á ný veittur ríkisstyrkur, þar sem almenn sjúkrasamlög hafa ekki verið stofnuð og nemendum í skólum, þar sem almenn sjúkrasamlög eru fyrir, veitt nokkur sérstaða í samþykktum samlaganna. Í fyrsta lagi hlýtur að sjálfsögðu að verða nokkur bið á því, að samlög verði stofnuð um land allt, þar sem þau eru ekki beinlínis lögboðin. Hinsvegar gætu skólasamlög orðið til þess að auka á vinsældir sjúkratrygginga og þannig orðið undanfari almennra sjúkrasamlaga. Ennfremur má benda á, að nemendur í unglingaskólum hafa mörgum öðrum fremur þörf fyrir sjúkratryggingar, meðal annars vegna meiri sýkingarhættu í sambandi við margmennni, og auk þess getur kostnaður af sjúkdómum komið mjög hart niður á heimilum unglinganna, er hann bæstist við þann aukakostnað, sem þau hafa af sjálfri skólavistinni.

Reglur sjúkrasamlaganna um biðtíma o. fl. eru ekki miðaðar við þarfir skólafólks, sem e. t. v. dvelur aðeins 6—8 mánuði á sjúkrasamlagssvæðinu, og mælir það einnig með því, að sett verði sérákvæði um iðgjaldagreiðslur slíkra utanhéraðsmanna.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal tekið fram:

Um 1. gr.

Rétt þykir, að sjúkrasamlögin taki að sér að sjá um þá sjúkrahjálpar, sem slysatryggingin á að greiða fyrir tryggingarskylda meðlimi sína, enda fái þau nokkurn hluta slysatryggingariðgjaldanna. Þessu er víðað þannig fyrir komið, þar sem báðar þessar tryggingargreinar starfa samhliða, enda rétt, að ein grein alþýðutrygginganna styðji hinar, eftir því, sem við verður komið og hagkvæmt þykir. Slysatryggingin ætti að njóta einhvers góðs af hagkvæmari samningum samlaganna, en innheimta samlaganna ætti einnig að verða öruggari þegar réttindin til sjúkrahjálpar, er slys ber að höndum, eru bundin því skilyrði, að sjúkrasamlagsiðgjöldin hafi verið greidd skilvíslega.

Um 2. gr.

Núgildandi ákvæði 16. gr. hafa reynzt mjög erfið í framkvæmd, og er því lagt til að veita slysatryggingunni rétt til, ef hún telur ástæðu til, að krefja hlutaðeigandi atvinnurekanda um bætur þær, sem tryggingin kann að greiða vegna slysa, sem hinir ótryggðu en tryggingarskyldu menn verða fyrir. Auk þess er svo ákvæðið, að atvinnurekandi skuli greiða fimmföld iðgjöld, en samkvæmt núgildandi lögum ber honum að greiða tvöföld iðgjöld.

Um 3. gr.

Nauðsynlegt er að hafa skýr tímamörk, þegar samlagsmaður missir eða öðlast réttindi vegna breytinga á tekjum, yfir eða undir hámark, frá ári til árs.

Um 4. gr. og 5. gr.

Í núverandi ákvæðum um stjórnsamlaganna er ekki gert ráð fyrir varamönnum, og getur það verið mjög óþægilegt, ef stjórnsamlagsmeðlimir eru langdvölum utan

samlagssvæðis, sem oft getur komið fyrir. Ennfremur þykir ástæðulaust, að skipt sé um menn í stjórn á hverju ári, og er talið eðlilegt, að þeir séu kosnir til jafnlangs tíma og hæjar- eða sveitarstjórnir þær, sem kjósa þá. Nauðsynlegt þykir, að sett séu ákvæði í samþykktir samlaganna um endurskoðun.

Um 6. gr.

Á fylgiskjalinu er yfirlit um nemendafjölda í æðri skólum skólaárið 1938/39, sem fræðslumálaskrifstofan hefir látið í té. Það þykir ekki fært, að meðlimatala skólasamlaga sé lægri en 40, enda geta þá velflestir skólarnir notað sér ákvæði laganna, að undanteknum húsmæðraskólunum.

Um 7. gr.

Hér er gert ráð fyrir, að í kaupstöðum og hreppum, þar sem stofnuð hafa verið sjúkrasamlög innan alþýðutrygginganna og skólar starfa með verulegum fjölda nemenda, sem búsettir eru utan samlagssvæðisins, séu sett sérstök ákvæði í samþykktir samlaganna, m. a. um að slíkir meðlimir öðlist réttindi án biðtíma.

Lyfjakostnaður samlaganna er orðinn iskyggilega mikill, og virðist um nokkra misnotkun að ræða í sumum tilfellum. Hér er farið fram á, að tryggingarstofnuninni veitist heimild til að takmarka greiðslur fyrir önnur lyf en hin nauðsynlegustu, en samkvæmt gildandi ákvæðum getur tryggingarstofnunin aðeins bannað að greiða þau með öllu, og er hlífzt við að nota þau ákvæði, nema nauðsyn þyki bera til. Þar sem útgjöld samlaganna hafa aukizt og munu aukast mjög mikið vegna stríðsins, þykir sýnilegt, að þau verði annaðhvort að draga úr hlunnindum eða hækka iðgjöld, eða jafnvel fara báðar leiðir. Virðist því sjálfsagt að draga eins úr lyfjakostnaði og hægt er, án þess að sök komi, áður en tekið er til annara ráða.

Um 2. málsg. vísast til athugasemdar við 10. gr.

Um 8. gr.

Vegna ágreinings, sem upp hefir komið um það, hvort sjúkrasamlögum beri skylda til að greiða kostnað vegna kynsjúkdóma, eru hér tekin af öll tvímæli um það atriði. Ennfremur er ákveðið, að sjúkrasamlögin skuli fá endurgreiðslu af fé því, sem verja má samkvæmt lögum um ríkisframbærslu sjúkra manna og örkuðla, til styrktar sjúklingum, sem haldnir eru kynsjúkdómum, berklum eða geðveiki, ef legudagafjöldi samlagssjúklinga á sjúkrahúsi eða hæli fer fram úr meðaltali legudagafjölda allra samlagssjúklinga á landinu, sem haldnir eru öðrum sjúkdómum. Taka þá sjúkrasamlögin á sig sömu útgjöld af spítalavist þessara sjúklinga og annara, en ríkisframbærslan tekur síðan við, ef efnahagur sjúklinganna leyfir það ekki, að þeir standist kostnaðinn sjálfir.

Um 9. gr.

Vegna hins nána sambands, sem er á milli samlaganna og tryggingarstofnunarinnar, þykir rétt, að þau snúi sér í öllum tilfellum fyrst til hennar, ef gera þarf ráðstafanir til þess að rétta við hag samlaganna, og þannig hefir það orðið í framkvæmd.

Um 10. gr.

Eins og 38. gr. er orðuð nú, mætti e. t. v. skilja hana þannig, að samlögunum bæri skilyrðislaust að greiða hverja þá sjúkrahjálp, sem samlagsmaður kynni að hafa notið utan samlagssvæðisins, hvort sem hann hefði getað fengið slíka hjálp á samlagssvæðinu eða ekki, en slíkt hefir vitanlega aldrei verið tilætlanin. Er því lagt til, að greinin sé orðuð ótvíræðara en áður og samlagsstjórnnum gefið tvímælaust vald til þess að koma í veg fyrir, að ákvæði hennar sé misnotað. Að því lúta ákvæði 1. og 2. málsg. Um 3.—5. málsg. skal þetta tekið fram:

Núgildandi ákvæði gera ráð fyrir gagnkvæmum samningum á milli samlag-

anna um meðlimsréttindi samlagsmanna, sem dvelja á öðru samlagssvæði. Talsverðir erfiðleikar geta verið á því, að slíkir samningar komist á, sérstaklega eftir því, sem samlögunum fjölgar. Virðist því heppilegast að setja ákveðnar reglur, er komi í stað slíks samnings, enda sé því samlagi, sem tekur á móti meðlimum annars samlags til bráðabirgða, tryggð endurgreiðsla á þeim kostnaði, sem það kann að hafa þeirra vegna. Ennfremur er skýrar ákveðið um það, að þau réttindi, sem slíkir meðlimir njóta, jafngildi að öllu leyti meðlimsréttindum hjá samlagi dvalarstaðarins.

Um 11. gr.

Í stað þess, að nú er gert ráð fyrir í lögunum, að samlagsmaður, er flyzt á annað samlagssvæði, skuli hafa rétt til sjúkrahjálpar á því tímabili, sem hann hefir greitt iðgjald fyrir, og verður þá ekki tryggingarskyldur í öðru samlagi fyrr en tryggingartími hans er útrunninn þar, sem hann áður var (sbr. niðurlag 39. gr.), er hér lagt til, að hann verði þegar tryggingarskyldur á þeim stað, er hann flyzt til, en samlagið, sem tekur við honum án biðtíma, fái þá iðgjaldagreiðslu, sem kann að hafa verið greidd fyrirfram, umfram 1 mánuð.

Þetta virðist að öllu leyti eðlilegra og einfaldara, þar sem núgildandi ákvæði geta bakað samlögunum óþarfa útgjöld og umstang, án þess hinir tryggðu séu betur settir.

Um 12. gr.

Um 1. og 2. málsg. vísast til athugasemdar við 1. gr.

Núgildandi ákvæði 40. gr., 2., 3. og 4. málsg., hafa reynzt lítt framkvæmangleg. Gert er ráð fyrir, að útgerðarmenn semji við samlögin um, að þau taki að sér áhættu þá, sem þeir bera samkvæmt 27. og 28. gr. sjómannalaganna. Aðeins eitt samlag (Sjúkrasamlag Ísafjarðar) hefir gert slíka samninga, og þó ekki við alla útgerðarmenn staðarins, enda er mjög óhægt um slíka samninga, þegar mjög margir aðilar eiga í hlut, jafnvel svo hundruðum skiptir innan eins samlagssvæðis, eins og í Vestmannaeyjum. Hinsvegar er endurkröfuréttur samlaganna hvergi nærri fullnægjandi fyrir þau, meðal annars vegna þess, hvernig samningum við lækna er háttað. Samlögin greiða víðast fastagjald til lækna fyrir hvern samlagsmann, en eiga aðeins „endurkröfurétt á útgerðarmenn á þeim kostnaði, sem það kann að hafa greitt vegna veikinda skipverja“, en fastagjaldið er greitt einnig fyrir þá, sem ekki veikjast. Afleiðingin hefir því orðið sú, að sjómennirnir hafa yfirleitt verið látnir greiða fullt iðgjald, enda þótt það sé ekki tilgangur laganna. Einnig mun hitt og alltitt, að sjómenn hafi ekki haldið við tryggingunni vegna þess, að þeir telji sig tryggða hjá útgerðinni. Það er því óhjákvæmilegt að breyta áður nefndum ákvæðum, og virðist einfaldasta leiðin sú, að útgerðarmenn taki að sér að greiða iðgjöld lögskráðra sjómanna. Þarf ekki að gera ráð fyrir, að það auki kostnað útgerðarmanna miðað við það, að sjómennirnir væru ótryggðir, þar sem allur kostnaður verður þá að greiðast eftir taxta. Samlögin njóta auk þess opinbers styrks, og færist því nokkuð af kostnaðinum raunverulega yfir á hið opinbera.

Um 13. gr.

Enda þótt ætla megi, að ákvæði greinarinnar nái einnig til sjúkdóms af völdum slysa, þykir samt rétt að taka það skýrt fram.

Um 14. gr.

Er í samræmi við framkvæmd laganna, en rétt þykir að taka af öll tvímæli.

Um 15. gr.

Það virðist óeðlilegt, að þeir, sem svo stendur á um, er segir í greininni, þ. e. njóta örorkulífeyris, opinbers styrks, dvelja í fangelsum o. s. frv., eða greiða iðgjöld til annars sjóðs, skuli greiða iðgjald til lífeyrissjóðs Íslands, en nú verða þeir því aðeins undanþegnir þeirri skyldu, að „allt undanfarið ár“ hafi staðið svo á fyrir þeim, er fyrr segir.

Um 16. gr.

Skrá þá, er hér um ræðir, er nauðsynlegt að hafa í tveimur eintökum, annað fyrir Tryggingarstofnun ríkisins, hitt fyrir innheimtumenn.

Um 17. gr.

Fyrri breyting er aðeins orðalagsbreyting, þar sem núverandi orðalag gæti valdið misskilningi. Um síðari breytinguna er það að segja, að óttast má, að eftirlaunasjóðir annara stofnana komi fljótlega með kröfur um samskonar undanþágu og eftirlaunasjóðum bankanna er veitt, en þeim virðist hinsvegar full sanngirni sýnd, þótt þeir komi undir hið almenna ákvæði 49. gr. laganna.

Fylgiskjal.

Nemendafjöldi í æðri skólum skólaárið 1938—1939.

Í héraðssk. Reykholti	100
— Núpi	47
— Reykjanesi (Ísafj.)	42
— Reykjum	60
— Laugum	74
— Laugarvatni	169
— alþýðusk. að Eiðum	49
— bændaskólunum	110
— menntask. í Reykjavík	259
— á Akureyri	280
— kennaraskólanum	81
— iðnskólanum í Reykjavík	220
— iðnskólum utan Reykjavíkur	250
— verzlunarskólanum	300
— samvinnuskólanum	52
— stýrimannaskólanum	70
— vélstjórnaskólanum	20
— kvennaskólanum	175
Húsmæðraskólar:	
Staðarfelli	22
Ísafirði	15
Laugalandi	28
Laugum	18
Hallormsstað	25
Vík í Mýrdal	0
Hveragerði	13
Í gagnfræðask. í Reykjavík	260
— Reykvíkinga	139
— Flensborg, Hafnarfirði	120
— á Ísafirði	80
— — vinnudeild	20
— Siglufjarðar	62
— Akureyrar	92
— Neskaupstaðar	28
— — kvölddeild	22
— Vestmannaeyja (meðalt. 60)	70
— unglingaskólum	650
— hljómlistarskólanum	53
— alþýðusk. Reykjavíkur	55

Nd.**49. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.

Á eftir XV. a. í lögum nr. 72 23. júní 1936 kemur nýr liður:
Flateyrarvegur: Frá Breiðadal að Flateyri.

Nd.**50. Frumvarp til laga**

um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Flm.: Pálmi Hannesson, Bjarni Bjarnason, Pétur Ottesen.

1. gr.

Ríkisstjórnin skal láta gera og gefa út stimpilmerki til ágóða fyrir íþróttasjóð. Merki þessi skulu fylgja hverskonar tóbaksvörum og áfengis, sem seldar eru í landinu, og skulu þau miðast við 1½% af heildsöluverði varanna.

Áfengisverzlun ríkisins og tóbakseinkasala ríkisins skulu annast sölu merkjanna. Að öðru leyti setur ríkisstjórnin með reglugerð ákvæði um gerð merkjanna og sölumeðferð.

2. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að veita íþróttanefnd leyfi til að reka veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakappleiki til ágóða fyrir íþróttasjóð. Nánari ákvæði um starfsemi þessa setur ríkisstjórnin, ef til kemur, með reglugerð.

3. gr.

Brot gegn ákvæðum 1. gr. laga þessara skulu varða sektum frá 50—1000 kr., er renna í íþróttasjóð.

Nú hefir íþróttanefnd fengið heimild til að reka veðmálastarfsemi samkv. 2. gr., og skal þá öllum öðrum óheimilt að reka slíka starfsemi, að viðlögðum sektum, er nema 500—3000 kr. og renna í íþróttasjóð.

4. gr.

Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Íþróttasjóður var stofnaður með íþróttalögum, sem sett voru á síðasta Alþingi. Í lögum er svo fyrir mælt, að Alþingi veiti fé til sjóðsins í fjárlögum eða sjái honum fyrir öruggum tekjustofni. Nefnd sú, er undirbjó lögin, hafði til athugunar ýmsar fjáraflaleiðir til handa sjóðnum, en vegna anna gat hún ekki lokið þeim athugunum áður en lögin gengu fram. Síðan hefir hún haft málið til meðferðar og hefir orðið ásað um að gera þær tillögur, sem felast í frumvarpi þessu.

Auðsætt er, að viðgangur íþróttar er að mjög miklu leyti undir því kominn, hversu til tekst um fjáröflun í íþróttasjóð. Hitt er jafnljóst, að mikils þarf með, ef sæmilega á að vera eða vel. Í skólum landsins er aðbúnaður allur til íþróttaiðkana af vanefnum ger: húsnaði ófullkomið, áhöld fá og leikvællir litlir eða alls

engir. Um hina frjálsu íþróttastarfsemi er það kunnara en frá þurfi að segja, að hún hefir jafnan átt og á enn við mikla fjárhagsörðugleika að etja, svo að forgöngumenn hennar hafa orðið að eyða ótrúlega miklum tíma og elju til þess að afla fjár, í stað þess að beita hinum dýrmæta áhuga sínum til eflingar íþróttunum sjálfum. Afleiðingin er sú, að hér á landi hafa íþróttirnar hvergi nærri náð þeim viðgangi, sem þeim ber. Þær hafa ekki orkað að laða unga fólkið burt frá hinum áleitna munaði og stæla vilja þess, hreysti og dug. Þær hafa ekki staðizt samkeppnina við vindlinginn og flöskuna. — Með öðrum þjóðum, ekki sízt þeim, sem okkur eru skyldastar, eru íþróttirnar ríkur þáttur í uppeldi og menningarlífi. Þar getur og hvarvetna að líta herðimannlegar sveitir þjálfaðra og þróttugra unglinga, sem eru hinum eldri augnagaman og framtíðarvon, enda eru þar fjárframlögin lítt við neglur skorin. Um allt þetta erum við eftirbátar meiri en á flestum sviðum öðrum.

Til þess að afla tekna fyrir íþróttasjóð virðast tvær leiðir liggja beinast við. Er sú önnur, að afla fjár í sambandi við sjálfar íþróttirnar. Hin er sú, að skattleggja þær nautnir, sem í eðli sínu eru andstæðar heilbrigði og líkamsrækt, en þó leyfðar í landinu. Báðar þessar leiðir eru farnar í frumvarpinu.

Í 1. gr. ræðir um stimpilmerki á tóbak og áfengi, er nemi 1½% af heildsöluverði. Samkvæmt því er þeim mönnum, sem áfengi kaupa, gert að greiða 10—20 aura aukagjald í íþróttasjóð af hverri flösku, en af venjulegum vindlingapakka yrði gjaldið um 3 aura, og verður varla sagt, að fast sé að gengið. En heildsöluverð tóbaks og áfengis nemur árlega um 7 milljónum króna, svo að tekjur íþróttasjóðs af þessum varningi verða rösklega 100000 kr., og dregur það drjúgt til hinna brýnustu þarfa. Mönnum kann nú að virðast í fljótu bragði, að þessi aðferð muni reynast erfið í framkvæmd, en athuganir hafa leitt í ljós, að svo þarf eigi að vera. Rétt þótti þó að fela ríkisstjórninni að setja með reglugerð nánari ákvæði um tilhögun í einstökum atriðum.

Í 2. gr. ræðir um veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakeppni. Slík starfsemi tíðkast með hinum mestu íþróttapjóðum, svo sem Bretum og Svíum, og hefir hún þar tvennan tilgang. Þann fyrst, að afla fjár til íþróttamála, en síðan hinn, að glæða áhuga almennings á íþróttum, og er hann eigi talinn öllu minna verður. Varla er ætlandi, að slík starfsemi gefi mikinn arð til íþróttasjóðs hér, að minnsta kosti fyrst í stað, en þó þykir mega vænta þess, að hún geti orðið til allmikils gagns. ekki sízt óbeint, ef vel tekst til. — Gert er ráð fyrir því, að íþróttanefnd hafi með höndum yfirstjórn veðmálanna, með fulltingi framkvæmdastjóra, er hún velur sér, og er þó auðsætt, að árangurinn er mest undir honum kominn. Þess má geta, að í Svíþjóð koma árlega inn um 25 millj. króna fyrir íþróttaveðmál. Helmingur þess fjár er greiddur þeim, er vinna veðmálin, en hinn helmingurinn skiptist í tvo hluta. Fer annar í kostnað og varasjóð, en hinn til íþróttamála, og verður sá hluti rúmar 6 millj. kr. á ári hverju. — Hér á landi eru aðstæður alls ólíkar, og væri óvarlegt að gera ráð fyrir miklum arði fyrst í stað, eins og áður er sagt. En ef farnar verða þær leiðir báðar, sem frumvarp þetta felur í sér, má þó vænta þess, að íþróttasjóði séu tryggðar þær tekjur, sem úrslitum valda um hag íþróttamálanna hér á landi, og tryggja það, að ákvæði íþróttalaganna komi að fullu haldi.

Ed.

51. Frumvarp til laga

um húsaleigu.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Óheimilt er að hækka leigu eftir húsnæði, hverskonar sem er, frá því, sem goldið og umsamið var, þegar lög þessi öðlast gildi. Þó er heimilt að hækka, eftir mati, leigu eftir húsnæði, sem af sérstökum ástæðum hefir verið leigt lægra en sam-

hærulegt húsnæði á þeim stað (kaupstað, kauptúni eða sveit). Verði hækkun metin á leigu, kemur hún til framkvæmda, er leigjendaskipti verða, eða frá þeim tíma er húsnæðið gat orðið laust fyrir uppsögn, hefði uppsögn verið heimil.

2. gr.

Leigusala er óheimilt að segja upp leigusamningum um húsnæði, nema hann þurfi á því að halda fyrir sjálfan sig eða vandamenn sína. Þó heldur leigusali óskertum rétti sínum til þess að slíta leigumála vegna vanskila á húsaleigu eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka.

3. gr.

Nefnd sú, sem skipuð hefir verið í Reykjavík samkvæmt lögum um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, gegnir störfum framvegis og nefnist húsaleigunefnd. Eiga sæti í henni þrír menn, einn tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður, og tveir tilnefndir af ríkisstjórninni. Láti einhver nefndarmanna af störfum, skipar sá aðili, er hefir tilnefnt hann, mann í hans stað. Ennfremur skal hæstiréttur skipa einn varamann og ríkisstjórnin tvo varamenn, og taki þeir sæti í nefndinni í forföllum aðalmanns þess, sem þeir eru tilnefndir varamenn fyrir.

Úrskurð má því aðeins kveða upp, að allir nefndarmenn séu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslu, og getur þá varamaður komið í stað aðalmanns. Afl atkvæða ræður úrslitum máls. Heimilt er nefndinni að kalla málsaðila á sinn fund og krefja þá upplýsinga um ágreiningsatriði. Þóknun nefndarmanna greiðist úr ríkissjóði.

4. gr.

Skylt er að leggja fyrir húsaleigunefnd til samþykktar alla leigumála, sem gerðir eru eftir gildistöku laga þessara. Skal nefndin gæta þess, að leigan sé ekki ákveðin hærri en hún áður var, sbr. 1. grein, og hefir hún vald til þess að úrskurða um upphæð leigunnar, ef þörf gerist. Þá er skylt að láta nefndina meta leigu eftir ný hús og húsnæði, sem ekki hefir verið leigt áður, og er leigusala óheimilt að áskilja sér eða taka hærri leigu en nefndin metur. Ennfremur ber nefndinni að framkvæma mat það, sem um getur í 1. grein, og úrskurða um ágreining út af uppsögn á húsnæði samkvæmt 1. málslíð 2. gr. Skjóta má þeim úrskurði nefndarinnar til dómstólanna, en hlíta skal honum unz dómur fellur.

5. gr.

Heimilt er leigutaka, telji hann húsnæði leigt óhæfilega hátt vegna ásigkomulags þess, að beiðast mats húsaleigunefndar á húsaleigunni. Eigi er nefndinni þó skylt að taka slíka beiðni til greina, nema leigutaki leiði líkur að því, að málaleitunin hafi við rök að styðjast. Meti nefndin leiguna lægri en umsamið hefir verið, skal færa hana niður í samræmi við matið, og gildir lækkunin frá 1. næsta mánaðar eftir að matið fór fram.

6. gr.

Við mat á húsaleigu skal húsaleigunefnd kynna sér svo sem föng eru á allt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð húsnæðisins, viðhald þess, ásigkomulag og legu, og taka jafnframt tillit til húsaleigu almennt í sambærilegu húsnæði á þeim stað.

7. gr.

Utan Reykjavíkur skulu fasteignamatsnefndir gegna þeim störfum, sem með lögum þessum eru lögð undir húsaleigunefndina í Reykjavík, og haga sér í störfum sínum svo sem fyrir er mælt í lögum þessum um húsaleigunefndina.

8. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en heimilt er að taka samkv. lögum þessum, skal sá samningur ógildur að því er fjárhæðina snertir, og er afturkræft það, sem leigutaki kann að hafa ofgreitt samkvæmt slíkum samningi.

9. gr.

Sá, sem áskilur sér hærri leigu en heimilt er samkv. lögnum, tekur við hærri leigu eða brýtur ákvæði þeirra á annan hátt, skal sæta sektum frá 5—2000 krónum.

Sektir renna í rikissjóð. Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og fellur þá jafnframt úr gildi 7. grein laga frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

Ákvæða má með konunglegri tilskipun, að ákvæði laga þessara taki til annara fasteigna en húsa.

Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir lagaákvæði þessi, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt eftir tilmælum félagsmálaráðherra. Einstakir nefndarmenn hafa óbundið atkvæði til breytinga á frv. — Frv. fylgdu svohljóðandi athugasemdir:

Ákvæði laga þessara eru að efni til mjög svipuð ákvæðunum í 7. gr. laga um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, er sett voru til þess að koma í veg fyrir hækkun á leigu eftir fasteignir vegna verðfellingar íslenzku krónunnar, en nokkru fyllri en í þeirri grein. Síðan nefnd lög voru sett hefir brotízt út stórveldastyrjöld, og má því búast við aukinni dýrtíð í landinu, en húsaleiga er hér víðast hvar, a. m. k. í kaupstöðum og sjávarþorpum, þegar orðin svo há, að með svipuðum launakjörum geta leigutakar vart risið undir henni hærri. Þykir því rétt, vegna ófriðarástandsins, að framlengja ákvæði umræddrar greinar um óákveðinn tíma, með nokkrum breytingum, til þess að koma í veg fyrir frekari hækkun húsaleigu en orðin er. Er vafalaust, að húsaleiga mundi hækka, ef engar ráðstafanir væru gerðar til að halda henni niðri, vegna þess að óumflýjanlega dregur úr nýbyggingum af völdum ófriðarins.

Um 1. gr.

Ákvæði 1. málslíðs er að mestu samhljóða 1. málslíð 7. gr. gengislaganna. Niður er fellt ákvæðið um „aðrar fasteignir“ en hús. Virðist ekki að svo stöddu þörf á, að ákvæði laganna náí til þeirra. Hinsvegar er í 10. gr. frumv. heimild til að víkka gildissvið laganna svo, að aðrar fasteignir falli og undir þau.

Ákvæðið í 2. málslíð 1. gr. er nýtt, sett inn til þess að bæta úr ósveigjanleik ákvæðisins eftir 7. gr. Hugsanlegt er t. d., að maður hafi leigt venzlamanni sínum húsnæði sérstaklega ódýrt eða húsnæði sé komið í mjög lága leigu vegna ófullnægjandi viðhalds. Verði breyting á þessu, venzlamaður fer og óviðkomandi maður kemur í staðinn, eða húsnæðið er sett í fullkomið stand, virðist ósanngjarnt, að leigusali sé bundinn við hina eldri leigu.

Um 2. gr.

Efni þessarar greinar er samhljóða ákvæði í 7. gr. Er til þess ætlazt, að orðið „vandamenn“ sé tekið í viðtækri merkingu, sé t. d. ekki bundið við þá, sem framfærsluréttar njóta eða framfærsluskyldir eru gagnvart leigusala, heldur taki enn fremur til náinna skyldmenna annara, fósturforeldra og fósturbarna o. s. frv.

Um 3. gr.

Þessi grein þarf ekki skýringar við, að öðru leyti en því, að rétt þótti að taka upp í lögín ákvæði þess efnis, að húsaleigunefnd hefði heimild til þess að kalla málsaðila á sinn fund og krefja þá um upplýsingar.

Um 4. gr.

Meginefni þessarar greinar er í samræmi við 7. gr. gengislaganna, en nokkru ýtarlegra. Rétt þótti að halda því ákvæði, að samþykkja skuli nýja leigumála. Að

visu hefir orðið misbrestur á því, að allir nýir samningar komi til samþykktar. En í ákvæðinu er aðhald fyrir leigusala í því efni, að hækka ekki leigu, þar sem þeir eiga það á hættu að verða krafðir um samningana og látnir sæta ábyrgð, ef þeir hafa gerzt brotlegir við hækkunarákvæðið.

Um 5. gr.

Samsvarandi ákvæði er ekki í 7. gr. gengislaganna. En rétt þótti að setja í lögin ákvæði, er gengi í þessa átt. Vafamál er hinsvegar, hversu viðtæk heimildin til þess að fá húsnæðið metið undir þessum kringumstæðum á að vera. Húsaleigunefndinni í Reykjavík hafa borizt margar beiðnir um mat á leigu eftir húsnæði, þar sem leigan er byggð á samningum eldri en ákvæði 7. gr. gengislaganna, eða leigan hefir ekki verið hækkuð frá því, sem hún áður var, eftir gildistöku þeirra, og hefir oftast verið byggt á því, að húsnæðinu sé að einhverju leyti ábótavant. Virðist því mest ástæða til og rétt að einskorða heimildina til mats á húsaleigu og lækkunar á henni við það, að svo sé ástatt um húsnæðið, eins og gert er í þessari grein.

Um 6.—10. gr.

Þessar greinar þurfa vart skýringar við.

Nd.

52. Breytingartillögur

við frumv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jörundi Brynjólfssyni og Bjarna Bjarnasyni.

Framan við frvgr. bætast nýir rómv. liðir:

1. Á eftir tölulið IV. í lögum nr. 72 23. júní 1936 bætist nýr stafliður:
Partavegur: Frá Villingaholti suður með Þjórsá um Parta að Fljótshólum.
2. Tölulið V. í sömu lögum skal orða svo:
Gnúpverjavegur: Frá vegamótum Skeiðavegar sunnan Laxár um brú á Kálfá og norðan Skaftholtsmúla og Ása um Hamarsheiði, neðan við Fossárgljúfur um brúarstæði á Hamrinum upp Þjórsárdal að Ásólfstöðum.

Sp.

53. Tillaga til þingsályktunar

um ráðstafanir til sparnaðar í launagreiðslum hins opinbera.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason, Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina:

1. Að láta endurskoða launalöggjöf landsins, í því skyni að lækka hálaun og draga úr óþörfum launagreiðslum, og sé sú regla upp tekin, að hámark árslauna sé 8000 krónur.
2. Að láta gera nákvæma skýrslu um allar launagreiðslur hins opinbera og á grundvelli þeirra athugana að draga úr útgjöldum fjárlaganna, með afnámi óþarfra launaðra embætta og starfa og með því að láta allar óþarfar greiðslur niður falla.

Greinargerð.

Þingsályktunartillögu sama efnis fluttum við á síðasta þingi, en hún komst þá aldrei til umræðu. Fylgdi henni þá eftirfarandi greinargerð, sem enn er í fullu gildi:

Tillögur þessar þurfa ekki langra skýringa við. Allir tala nú um, að ástandið sé þannig, að nauðsyn beri til þess að grípa til gagngerðra sparnaðarráðstafana. meira að segja verði ekki hjá því komizt að draga stórlega úr útgjöldum, sem ekki orkar tvímælis um, að telja verður til allra óhjákvæmilegustu útgjalda ríkisins. ekki sízt á þessum tímum. T. d. hafa komið tillögur um að draga stórlega úr útgjöldum til opinberra framkvæmda, og hafa sumar þeirra verið samþykktar, enda þótt atvinnuleysi sé eins og það hefir mest verið og yfir vofi, að það aukist stórum, samtímis því, sem stöðugt fækkar úrræðum alþýðu manna til þess að geta framfleytt lífinu. — En hvað sem liður réttmæti þess, að nauðsyn beri til að draga úr útgjöldum ríkissjóðs venju fremur, þá er það víst, að öll alþýða til sjávar og sveita vill hafa ódýra ríkisstjórn, og er sammála um, að ef þarf að spara, þá á að byrja á því að draga úr hálaunum, „bitlingum“, aukagreiðslum og allskonar óþörfum greiðslum, en hitt þykir alveg furðulegt, að ráðamenn þjóðarinnar skuli fyrst láta sér detta í hug að draga úr atvinnu og framkvæmdum af hálfu hins opinbera, en hirði ekkert um hitt, þótt hundruðum þúsunda af útgjöldum ríkisins sé varið til óþarfrar eyðslu.

Samkvæmt tillögum millipínganefndar í launamálum 1934 var hægt að spara yfir 700 þúsund krónur. Litinn vafa teljum við á, að við samvirkusamlega athugun myndi koma í ljós, að nú væri hægt að spara mun meira.

Nd.

54. Breytingartillögur

við frumv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Bergi Jónssyni.

Aftan við frvgr. bætast nýir róm. liðir:

1. Aftan við XIV. b. í lögum nr. 72 23. júní 1936 bætist: og þaðan eftir póstleiðinni á þjóðveginn austan Þorskafjarðar.
2. Á eftir XIV. c. í sömu lögum bætast nýir liðir:
 - a. *Ketildalavegur*: Frá Bildudal að Selárdal.
 - b. *Suðurfjarðavegur*: Frá Bildudal um Dufansdal að Fossi.
 - c. *Tálknafjarðavegur*: Af þjóðvegnum við Gileyri að Bakka í Tálknafirði.

Nd.

55. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Skúla Guðmundssyni.

Aftan við frvgr. kemur nýr róm. liður:

Á eftir C. 1. í 2. gr. laga nr. 101 19. júní 1933, bætist nýr liður:

Reykjaskólavegur: Frá Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrútafirði að Reykja-skóla.

Nd.

56. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 57 29. des. 1937, um lestrarfélög og kennslukvikmyndir.

Flm.: Jón Ívarsson.

1. gr.

1. gr. laganna orðist þannig:

Hreppsbókasöfn og lestrarfélög í sveitum þeim og kaптúnun, þar sem ekki eru amts- eða bæjabókasöfn, svo og kennslukvikmyndasafn stofnað að tilhlutum fræðslumálastjórnarinnar, skulu njóta styrks samkv. lögum þessum.

2. gr.

3. gr. laganna orðist þannig:

Stjórn lestrarfélags eða hreppsbókasafns, er styrks vill njóta, sendir fræðslumálastjóra við lok hvers starfsárs reikning yfir tekjur og gjöld félagsins eða bókasafnsins á árinu, ásamt skýrslu um bókaútlán, þar sem tilgreint sé, hversu margar bækur hafa verið lánaðar og til hve margra notenda, svo og hvað félagsmenn eru margir, ef um lestrarfélög er að ræða. Skýrslu þessari fylgi skrá yfir allar bækur, sem keyptar hafa verið eða safnið hefir eignast á árinu.

3. gr.

4. gr. laganna orðist þannig:

Styrkur til lestrarfélags eða bókasafns er bundinn þessum skilyrðum:

- a. að ekki sé nema eitt lestrarfélag eða hreppsbókasafn í hverjum hreppi,
- b. að félagsmenn í lestrarfélagi séu ekki færri en 10,
- c. að hlutaðeigandi hreppur styrki bókasafnið eða lestrarfélagið með ekki lægri fjárhæð árlega en því er veittur úr styrktarsjóðnum, og
- d. að reglur um tilhögun og starfsemi félagsins eða bókasafnsins séu staðfestar af fræðslumálastjórninni.

4. gr.

5. gr. laganna orðist þannig:

Fræðslumálastjóri úthlutar styrk til lestrarfélaga og hreppsbókasafna í síðasta lagi í septembermánuði ár hvert fyrir næsta ár á undan, eftir því sem tekjur sjóðsins hrökkva.

5. gr.

6. gr. laganna orðist þannig:

Árlegan styrk til lestrarfélaga eða hreppsbókasafna skal miða við eftirtalin atriði, eitt eða fleiri.

- a. Innborguð árstíllög félagsmanna.
- b. Framlag viðkomandi hrepps.
- c. Bókaútlán.
- d. Keyptar bækur á árinu.

Nánari reglur um úthlutun styrksins setur ráðherra, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra.

6. gr.

Á eftir orðinu „Lestrarfélög“ í byrjun 7. gr. laganna komi: og hreppsbókasöfn.

7. gr.

- a. Fyrri málsl. 9. gr. laganna fellur niður.
- b. Á eftir orðunum „Ef starfsemi lestrarfélags“ í síðari málsl. komi: eða hrepps-bókasafn.

8. gr.

Fyrri málsg. 10. gr. laganna orðist þannig:

Fræðslumálastjórnin getur sett nánari reglur um lestrarfélög, hreppsbókasöfn og kennslukvikmyndasafn, sem styrks njóta samkv. lögum þessum.

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

10. gr.

Fyrirsögn laganna skal orða svo:

Lög um styrk til hreppsbókasafna, lestrarfélaga og kennslukvikmynda.

11. gr.

Þegar lög þessi hafa hlotið staðfestingu, skal fella meginmál þeirra inn í lög nr. 57 29. des. 1937 og gefa þau út svo breytt sem lög um styrk til hreppsbókasafna, lestrarfélaga og kennslukvikmynda.

Greinargerð.

Frumvarpi þessu er einkum ætlað að bæta úr tveim göllum, sem eru á lögnum um lestrarfélög og kennslukvikmyndir, þeim, að lestrarfélög, sem starfa í hreppum og kaptúnum, þar sem eru sýslubókasöfn starfandi, geta ekki notið styrks samkv. lögnum, og að hreppsbókasöfn koma ekki undir ákvæði laganna. Það virðist ekki ástæða til annars en að láta einnig þau lestrarfélög fá styrk, sem starfa í þeim hreppum, þar sem eru sýslubókasöfn. Í sýslubókasöfnin munu venjulega vera keyptar þær bækur, sem alls ekki eða sjaldan eru fengnar í lestrarfélögin eða hreppsbókasöfnin, svo sem bækur á útlendu máli eða meiri háttar innlend rit. Í lestrarfélög og hreppsbókasöfn eru hinsvegar oftast keyptar íslenskar bækur og tímarit eingöngu. Stundum eru sýslubókasöfnin flutt á milli hreppa, og jafnvel skipt á milli tveggja hreppa sama árið.

Hin aðalbreytingin, sem farið er fram á í frv., er, að styrkja megi hreppsbókasöfn eins og lestrarfélög, en það er ekki talið heimilt samkv. gildandi lögum.

Í sumum sveitum stendur enginn félagsskapur að bókasöfnunum, heldur eru söfnin eign viðkomandi hreppsfélaga og eru kostuð af þeim, nema ef notendur bókanna greiða til þeirra eitthvert lítils háttar gjald. Ef lestrarfélög eru styrkt, en ekki hreppsbókasöfn, skapast við það misrétti, sem frv. er ætlað að bæta úr.

Jafnframt þessum aðalbreytingum þykir rétt að gera nokkrar fleiri breytingar á lögnum, sem nánar verður minnt á við framsögu.

Nd.

57. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta.

Flm.: Pétur Ottesen.

Á eftir 1. gr. frv. kemur ný grein, sem verður 2. gr., svo hljóðandi:

Fyrir orðin „eitt ár“ í 3. málsg. 31. gr. laganna kemur: tvö ár.

Nd. 58. Frumvarp til laga

um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé.

Flm.: Skúli Guðmundsson, Steingrímur Steinþórsson.

1. gr.

Tekju- og eignarskattur af vaxtaeignum og tekjum af þeim samkvæmt 2. gr. skal innheimtur á þann hátt, sem lög þessi ákveða, og kallast sá hluti skattsins, sem þannig er innheimtur, vaxtaskattur.

2. gr.

Til vaxtafjár samkvæmt lögum þessum telst:

- a. Innstæður hjá bönkum, sparisjóðum, innlánsdeildum félaga og öðrum lánsstofnunum.
- b. Opinber verðbréf. Teljast þar til bankavaxtabréf, ríkisskuldabréf, skuldabréf bæjar- og sveitarsjóða og stofnana þeirra, og önnur slík verðbréf, útgefin af opinberum stofnunum eða fyrirtækjum.
- c. Skuldabréf, vixlar og aðrar fjárkröfur, sem tryggðar eru með veði í fasteign að einhverju eða öllu leyti, eða með tryggingarbréfi í fasteign.

Um ákvörðun vaxtatekna af ofangreindum eignum fer eftir ákvæðum laga um tekjuskatt og eignarskatt.

3. gr.

Ákvæði þessara laga ná ekki til vaxtaeigna eða vaxtatekna þeirra aðila, sem eru undanþegnir slíkri skattskyldu samkvæmt lögum um tekju- og eignarskatt, og heldur eigi til þeirra vaxtaeigna, þar sem vaxtagreiðandi er erlendis heimilisfastur.

Stofnanir og félög, sem hafa gefið út opinber verðbréf, er um ræðir í 2. gr. b-lið, skulu halda skrá um þann hluta slíkra verðbréfa, sem er í eigu skattfrjálsra aðila á hverjum tíma, enda tilkynni þeir hlutaðeigandi stofnunum um verðbréfaeign sína, ella eru þeir eigi undanþegnir skattgreiðslu. Skal afrit af þeirri skrá afhent hlutaðeigandi skattaneftnd (skattstjóra).

Fjármálaráðherra setur nánari ákvæði um það, hverra sannana skuli krefjast fyrir því, að um skattfrjálst vaxtafé sé að ræða.

Fjármálaráðherra er heimilt að veita einstökum stofnunum og félögum undanþágu að einhverju eða öllu leyti frá því að haga skattgreiðslum sínum samkvæmt þessum lögum, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

4. gr.

Vaxtaskattur skal nema 25% af hinni skattskyldu vaxtahæð.

5. gr.

Gjalddagi vaxtaskatts af öllum vaxtabréfum er gjalddagi vaxta, eða þegar endanlegt vaxtauppgjör fer fram. Skattskyldar vaxtatekjur skal reikna frá síðasta gjalddaga skattsins, og í fyrsta sinn frá þeim tíma, sem síðasti gjalddagi hefði verið, ef lögin hefðu verið í gildi.

6. gr.

Vaxtagreiðandi skal halda eftir vaxtaskatti, sbr. þó síðustu málsgrein. Gildir þetta jafnt um allar lánsstofnanir og stofnanir, sem hafa gefið út opinber verðbréf, og útgefendur eða skuldara einstakra veðskuldabréfa eða umboðsmenn þeirra. Skal vaxtagreiðandi standa skil á skattinum af verðbréfum og skuldabréfum, sbr. b- og c-lið 2. greinar, til viðkomandi skattheimtumanns samkvæmt 7. gr. innan eins mánaðar frá gjalddaga skattsins, og skal hann láta fylgja greinargerð um, hvernig skatturinn er reiknaður. Vaxtagreiðandi afhendir móttakanda vaxta kvittun fyrir skattgreiðslunni.

Fjármálaráðuneytið ákveður í reglugerð innheimtufyrirkomulag og gjalddaga á vaxtaskatti af innstæðufé í bönkum og öðrum lánsstofnunum, sbr. a-lið 2. gr., þar sem m. a. er ákveðið, að lánsstofnanirnar skuli halda vaxtaskattinum sem geymslu-fé og greiða af því innlánsvexti til innstæðueiganda.

Vanræki vaxtagreiðandi að halda eftir vaxtaskatti, skal krefja vaxtamóttakanda um skattupphæðina, en vaxtagreiðandi er þó jafnframt ábyrgur fyrir skattinum, þar til hann er að fullu greiddur.

Lánsstofnanir, sem hafa á hendi innheimtu afborgana og vaxta af skuldabréfum þeirra aðila, sem skattskyldir eru, skulu halda eftir og standa skil á vaxtaskatti af umræddum bréfum í stað skuldunauta.

7. gr.

Lögreglustjórar — í Reykjavík tollstjóri — innheimta vaxtaskatt samkvæmt fyrirmælum 6. gr. Fylgir skattinum lögtaksréttur.

8. gr.

Kvittanir fyrir greiðslu vaxtaskatts hjá hverjum einstökum gjaldanda skulu afhentar þeim í tvíriti. Skulu skattgreiðendur láta kvittanasamritin fylgja skattfram-tölum sínum til skattanefndar (skattstjóra).

Skattanefndir — í Reykjavík skattstjóri — skulu, jafnhliða skattskrá, gera skrá yfir alla þá gjaldendur, sem eftir skattframtölunum fyrir undanfarið ár hafa haft vaxtatekjur samkvæmt 2. gr. þessara laga, og vaxtaskattgreiðslu þeirra samkvæmt framlögðum kvittunum, enda séu tekjurnar framtaldar. Þessi vaxtaskattskrá af-hendist innheimtumanni tekju- og eignarskatts áður en innheimta hans er hafin, og vaxtaskattgreiðslur samkvæmt henni dragast frá þeim tekju- og eignarskatti, sem innheimta ber samkvæmt skattskrá. Nemi vaxtaskattsfjárhæð gjaldanda samkvæmt ofangreindu meiru en honum hefir verið gert að greiða í tekju- og eignarskatt, skal sá mismunur endurgreiddur.

9. gr.

Eftirlit með greiðslu vaxtaskatts hafa skattanefndir (skattstjóri). Skulu inn-heimtumenn láta skattanefndum í té skrá um greiðslu vaxtaskatts undanfarið ár, og skulu skránni fylgja greinargerðir skattgreiðenda, stofnana og annara gjaldenda.

Um rannsóknar- og úrskurðarvald skattanefnda samkvæmt þessum lögum, kær-ur, kærúrskurðun og viðurlög gilda ákvæði laga um tekjuskatt og eignarskatt. eftir því sem við á, sbr. þó 12. gr. hér á eftir.

10. gr.

Kostnaður við framkvæmd laga þessara greiðist úr rikissjóði.

Fjármálaráðuneytið setur nánari reglur um framkvæmd þessara laga og eftir-lit með þeim.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði.

12. gr.

Á tveimur fyrstu árum eftir að lög þessi öðlast gildi skal eigi beita refsíákvæð-um 47. gr. og 48. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt að því er snertir vaxtatekjur og vaxtaeignir, er greiða ber skatt af samkvæmt lögum þessum. Vaxtaskatt af und-andregnum eignum eða tekjum er þó eigi heimilt að draga frá skattskyldum tekjum, þegar skattur er á lagður.

Greinargerð.

Frumvarp til laga um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé var flutt á síðasta þingi af fjárhagsnefnd efri deildar. Var frumvarpið samið af millipinga-

nefnd í skatta- og tollamálum, og fylgdi því greinargerð frá millipinganefndinni. Nokkrar smábreytingar voru gerðar á frv. í efri deild, en í neðri deild var fellt úr því ákvæði um, að skattur af innstæðum í lánsstofnunum skyldi innheimtur samkvæmt fyrirmælum þess. Eftir að þessi þýðingarmikla breyting var gerð á frv., urðu afdrif þess þau, að það var afgreitt með rökstuddri dagskrá í efri deild 4. jan. síðastl.

Flutningsmenn þessa frv. telja nauðsynlegt, að nú þegar verði reynt að koma innheimtu skatts af vaxtaeign og vaxtatekjum í betra horf. Er því frumvarp þetta fram borið, og er það að mestu samhljóða því, sem upphaflega var samþykkt í efri deild á síðasta þingi. Visast til þeirrar greinargerðar, er þá fylgdi frv. (Alpt. 1939. A. þskj. 159), og verður gerð nánari grein fyrir einstökum atriðum málsins í fram-sögu.

Nd.

59. Breytingartillögur

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Ólafi Thors og Bergi Jónssyni.

Framan við frvgr. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir A. 13. í 2. gr. laga nr. 101 19. júní 1933 bætast nýir liðir:

- a. *Grindavikurvegur*: Af Reykjanesbraut á Vogastapa til Grindavíkur.
- b. *Hafnavegur*: Af Reykjanesbraut hjá Njarðvíkum í Hafnir.
- c. *Stafnesvegur*: Frá Sandgerði að Stafnesi.
- d. *Vitavegur*: Af Sandgerðisvegi að Garðskagavita.

Nd.

60. Breytingartillögur

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Eiríki Einarssyni.

Framan við frvgr. bætist nýr rómv. liður:

Á eftir IV. b. í lögum nr. 72 23. júní 1936 bætist nýir liðir:

- a. *Kiðjabergsbraut*: Frá Suðurlandsvegi um Reykjabaut að fyrirhuguðu brúarstæði á Hvítá, nálægt Kiðjabergi, að Biskupstungnabraut hjá Minni-Borg.
- b. *Laxárvegur*: Frá Hreppavegi hjá Laxárholti, suðvestan Stóru-Laxár að fyrirhuguðu brúarstæði á Hvítá hjá Iðu, um Skálholt til Biskupstungnabrautar hjá Spóastöðum.

Ed.

61. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

Flm.: Magnús Jónsson, Árni Jónsson, Bjarni Snæbjörnsson, Jóhann Jósefsson,
Magnús Gíslason, Þorsteinn Þorsteinsson.

1. gr.

Orðin „að fengnum tillögum ... innflutningsnefnd“ í 2. málsl. 2. gr. lagaanna falla burt.

2. gr.

3. gr. laganna orðast svo:

Gjaldeyris- og innflutningsnefnd skal skipuð þrem mönnum, sem ríkisstjórnin skipar. Skal einn þeirra skipaður eftir tilnefningu Verzlunarráðs Íslands, einn eftir

Alpt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

tilnefningu Sambands íslenzkra samvinnufélaga og einn með samkomulagi milli ráðherranna. Nefndarmenn skiptast á um formennsku í nefndinni eftir samkomulagi. Formaður undirbýr mál fyrir fundi með skrifstofustjóra nefndarinnar. Af atkvæða ræður úrslitum á fundum. Nefndin ræður starfsfólk í skrifstofu nefndarinnar. Auk þessara þriggja nefndarmanna eiga þar sæti: Einn maður tilnefndur af bankastjórum Landsbanka Íslands og annar tilnefndur af bankastjórum Útvegsbanka Íslands h/f. Starf þeirra er í því fólgið að taka ákvörðun um heildarupphæð þess gjaldeyris, er nota á til greiðslu á vörum þeim, sem takmarkaður er innflutningur á, og segja til um, hvenær bankarnir geti látið þennan gjaldeyri af hendi. Hinsvegar hafa þeir ekki atkvæðisrétt um almenn mál, skiptingu innflutnings og það, hverjir skuli skrásettir sem innflytjendur.

Ef nefndarmaður forfallast, skipar ríkisstjórnin varamann um stundarsakir eftir sömu reglum og aðalmenn eru skipaðir, og sömuleiðis tilnefna bankarnir varamenn, ef fulltrúar þeirra forfallast. Til þess að standast kostnað við nefndina skulu allir þeir, sem innflutningsleyfi fá, greiða 2% — tvo af þúsundi — af upphæð þeirri, sem leyfið hljóðar um, en þó eigi minna en 50 auru fyrir hvert einstakt leyfi.

3. gr.

4. gr. laganna orðast svo:

Ríkisstjórnin getur ákveðið, í samráði við nefndina:

1. Hvaða vörur skuli vera frjálst að flytja inn.
2. Hvaða vörur megi ekki flytja inn.
3. Hvaða vörur skuli kaupa frá ákveðnum löndum.

Nefndin skal:

1. Skipta innflutningi milli vörutegunda, sem takmarkaður er innflutningur á,
2. semja skrá um innflytjendur,
3. skipta innflutningnum milli skrásettra innflytjenda hvernar vörutegundar, sem takmarkaður er innflutningur á, og fari skiptingin milli verzlana í landinu (kaupfélaga og kaupmanna) fram eftir sömu reglu.

Að öðru leyti setur ríkisstjórnin nefndinni reglur um það, á hvern hátt hún skuli haga störfum sínum, í samræmi við framlenginguna ákvæði. Heimilt er að veita nefndinni með reglugerð vald til þess að setja þau skilyrði fyrir leyfisveitingum, sem ástæða þykir til.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er borið fram af þingmönnum Sjálfstæðisflokksins í efri deild og með samþykki allra þingmanna þess flokks í neðri deild.

Eins og kunnugt er, hafði ekki náðst samkomulag um tilhögun verzlunarmálanna, þegar gengið var til samvinnu milli þingflokka þriggja í fyrra. En samstarfið var þá samt hafið í fullu trausti þess, að einmitt sjálft samstarfið myndi leiða til viðunanlegrar lausnar á þessum málum. Þetta hefir þó ekki orðið enn, og er því ekki að leyndu, að þetta er sjálfstæðismönnum innan þings og utan hin mestu vonbrigði.

Eins og kunnugt er, eru skoðanir manna á gagnsemi og nauðsyn innflutningshafta mjög sundurleitar. Þeir eru margir, sem telja sjálf innflutningshöftin með öllu óþörf eins og nú er komið, þar sem vörur fást nú alls ekki fluttar hingað nema gegn staðgreiðslu eða jafngildi hennar, og væru því gjaldeyrisráðstafanir einar nægar. Þá eru og margir mjög óánægðir með framkvæmd haftanna, og hefir því verið lýst svo á opinberum vettvangi, að óþarft er að endurtaka það hér.

Það mun þó vera samróma álit allra, að höft á verzlun og viðskiptum séu jafnan neyðarúrræði, þó að gripa verði til þeirra, þegar ekki sýnist annars kostur

til þess að verjast ennþá verra höli. En það hlýtur að vera alveg ófrávikjanleg regla, að þegar þjóðfélagið telur sér nauðsynlegt að leggja á menn slíkar þvingunarráðstafanir, þá berli því og skylda til þess að sjá um, að þær séu framkvæmdar með allri þeirri réttvísi og sanngirni, sem mögulegt er. Byrðarnar, sem þannig eru lagðar á menn, eiga að koma jafnt niður á öllum, sem hlut eiga að máli, og ráðstafanirnar eiga að hafa eins litla truflun í för með sér eins og mögulegt er, og láta viðskiptin hafa eins eðlilega þróun eins og frekast getur samrýmzt höftunum. Á þetta þykir ýmsum hafa allmjög brostið hér hjá oss, og miklu meira en t. d. hjá sambandsþjóð vorri, sem einnig hefir talið sér nauðsynlegt að setja á hjá sér viðskiptahömlur.

Flutningsmenn þessa frumvarps hafa þó ekki borið hér fram þær breytingar á lögnum um gjaldeyrisverzlun o. fl., sem ýmsir þeirra mundu vilja helst, heldur er frumvarp þetta borið fram sem málamiðlunargrundvöllur. Verður naumast með sanni sagt annað en að höndin sé hér rétt langt til sanikomulags.

Gjaldeyris- og innflutningsnefnd er hér haldið eins og áður, en hún er samkv. frumvarpinu þannig skipuð, að þeir aðilar, sem hér eiga hlut að máli, kaupmenn annarsvegar og samvinnufélög hinsvegar, tilnefni sinn fulltrúa hvor, en ríkisstjórnin komi sér því næst saman um þriðja mann. Þetta fyrirkomulag er byggt á því, að þessir aðilar vilji í raun og veru, sakir alþjóðarheillar, að mál þessi greiðist sem best, og á trausti til þess, að þeir finni lausn málsins, ef þeir aðeins vinna saman að málinu. En á hinn bóginn sé svo hægt að greiða fyrir samvinnu með því, að hlutlaus maður vinni að málunum með og miðli á milli, þar sem erfiðara verður um samstarf.

Vér höfum þá föstu trú, að eins og nú er komið högum vorum og eins og horfir umhverfis oss, muni fullur vilji verða að leysa þessi viðkvæmu mál, ef aðilarnir aðeins ná saman og ríkisstjórnin veitir aðstoð til þess fyrir milligöngu oddamanns.

Því þarf naumast að lýsa, hvílik ógæfa það er, að á samvinnu stærstu flokka þingsins skuli þurfa að vera þessi viðkvæmi blettur, á öðrum eins tímum og nú eru, togstreita um þetta innanlandsmál, þegar sameina þarf alla krafta til varnar þjóðfélaginu gegn utanaðkomandi hættum. Vér teljum því nauðsynlegt að koma þessum málum út fyrir svið stjórnmalanna, eftir því sem mögulegt er, og í hendur þeirra sjálfra, sem hér eiga hlut að máli.

Í þessum sama tilgangi er það, að vér höfum talið réttast að takmarka valdsvið fulltrúa bankanna við það eitt, sem þá snertir, getuna til þess að útvega og láta af hendi gjaldeyri. Myndi þá seta þeirra í nefndinni ekki á neinn hátt trufla samstarf hinna um sjálfa skiptingu þess, sem aflað er fyrir þann gjaldeyri, sem bankarnir telja sér fært að láta.

Hér er því um engar öfgar að ræða á neinn hátt, heldur einvörðungu tilraun til sátta, og þá jafnframt tilraun til þess að vernda það samstarf, sem er þjóðinni svo nauðsynlegt eins og málum er nú komið.

Um einstakar greinar frumvarpsins má segja þetta:

Um 1. gr.

Niðurfelling þessara orða er til samræmingar þeim breytingum, sem á eftir koma.

Um 2. gr.

Hér er breytingin á skipun nefndarinnar, eins og tekið hefir verið fram í almennum greinargerðinni. Í nefndinni eru þá aðeins 3 stjórnskipaðir menn með fullu valdi, í stað 5 áður. En hinir tveir eru aðeins fulltrúar frá hönkunum og skipaðir af bankastjórum þeirra. Réttast þótti að láta formennsku skiptast að jöfnu milli þessara þriggja, til þess að gera allt samstarfið sem liðlegast og óþvingaðast.

Um 3. gr.

Hér er skipting valdsins ákveðin. Þótti nauðsynlegt, að ríkisstjórnin hefði hönd í bagga um sjálfar aðallinurnar, þ. e. hvaða vörur skuli vera alveg frjálsar og hvaða

vörur skuli alveg banna. Loks verður svo ríkisstjórnin að segja til og ráða því, sem háð er samningum við aðrar þjóðir.

Vald nefndarinnar nær svo til þeirra vörutegunda, sem takmarkanir eru á, að svo miklu leyti, sem samningar við aðrar þjóðir heimila. Er þá eðlilegast, að hún þyrji á því að skipta milli vörutegunda því, sem hægt er að flytja inn, geri því næst skrá um innflytjendurna, og annist loks réttláta skiptingu milli þeirra. Fer þá árangur þessarar viðleitni til umbóta eftir því, hve vel þetta tekst fyrir nefndinni.

Nd.

62. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jóni Ívarssyni.

Framan við frvgr. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir A. 16. í 2. gr. laga nr. 101 1933 bætist nýr liður:

Melatangavegur: Frá vegamótum á Heinabergsaurum á Mýrum um Flatey til Melatanga gegnt Hafnarkauptúni í Hornafirði.

Nd.

63. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.].

Flm.: Emil Jónsson.

1. gr.

3. málsl. 2. gr. laganna orðist svo:

Jarðir þær, sem um getur í 4. tölul. 1. gr., skal afhenda Hafnarfjarðarkaupstað og Gullbringusýslu þannig, að sýslan fái í sinn hlut lítt ræktanlegt beutiland jarðarinnar til sumarþeirrar fyrir sauðfé, samkvæmt skiptagerð, sem framkvæmd var af hinni þar til kjörnu matsnefnd, sbr. niðurlag þessarar greinar, 1. maí 1939, en Hafnarfjarðarbær fái jörðina að öðru leyti með öllum gögnum og hlunnindum, sem jörðinni fylgja og fylgja her, og greiði báðir aðilar, sýslan og bæjarsjóður, ríkissjóði það, sem hann hefir greitt fyrir jörðina, og í þeim hlutföllum, sem matsnefndin ákveður.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Þegar lög nr. 11 1. febr. 1936 voru sett, var það með það fyrir augum meðal annars, að Gullbringusýsla og Hafnarfjarðarkaupstaður skiptu ein með sér jörðunum Krísuvík og Stóra-Nýjabæ og fleiri aðilar kæmu þar ekki til greina. En eftir að nefnd sú, sem gert er ráð fyrir í niðurl. 2. gr. laganna, hafði loks lokið störfum og skipt landinu, taldi hæstv. landbúnaðarráðherra sig þrátt fyrir það ekki geta framkvæmt skiptin, vegna þess hve orðalag laganna væri óljóst hvað þetta snerti. Ég hefi því, samkvæmt ósk bæjarstjórans í Hafnarfirði, leyft mér að bera fram þessar tillögur til breytinga, sem taka fram skýrar en áður var það, sem ég tel, að samkomulag hafi verið um þegar lög nr. 11 á sínum tíma voru sett.

Í lögum þessum merkir orðið sveitarstjórn bæði bæjarstjórn og hreppsnefnd, sveitarfélag merkir hrepp og kaupstað, sveitarsjóður hrepps- og bæjarsjóð, og sveitarmálefni merkir málefni hreppsfélags og bæjarfélags.

II. KAFLI

Um verkswið eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

2. gr.

Félagsmálaráðherra hefir yfirstjórn allra sveitarmálefna í landinu. Hann skipar eftirlitsmann sveitarstjórnarmálefna og setur honum erindisbréf. Ennfremur er ráðherra heimilt að skipa einn trúnaðarmann í hverjum landsfjórðungi, er hafi á hendi eftirlit með sveitarstjórnarmálefnum í umdæmi sínu undir yfirstjórn eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

Ráðherra ákveður laun eftirlitsmanns og þóknun til trúnaðarmanna, og greiðist hvorttveggja úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga. Úr sama sjóði greiðist og skrifstofukostnaður eftirlitsmanns og annar kostnaður við eftirlit með sveitarfélögum samkvæmt lögum þessum.

3. gr.

Félagsmálaráðuneytið hefir á hendi söfnun allra skýrslna, er snerta málefni sýslu- og sveitarfélaga, þar á meðal allar skýrslur um framfærslumál, tillög til tryggingarmála, svo og annara þeirra skýrslna og upplýsinga, sem nauðsynlegar eru til þess að rétt yfirlit fáið um málefni þeirra.

Sama ráðuneyti safnar upplýsingum um fjárhag allra bæjar-, sýslu- og hreppsfélaga landsins, svo fyrir liggja á hverjum tíma svo glögg vitneskja sem auðið er um fjárhag þeirra. Eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna má fela að hafa söfnun skýrslna þessara á hendi.

4. gr.

Álits eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna skal leitað um öll málefni sveitarfélaga, sem undir félagsmálaráðuneytið falla og snerta fjárhags- og framfærslumál þeirra. Félagsmálaráðuneytið getur falið eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna fullnaðarafgreiðslu þeirra mála, sem ráðuneytið telur sig ekki þurfa að hafa bein afskipti af, en senda skal eftirlitsmaður ráðuneytinu ársfjórðunglega skrá um þau mál, er þannig eru afgreidd.

Álits og tillagna eftirlitsmanns skal sérstaklega leitað um skiptingu og útlutun á því fé, sem árlega er veitt í fjárlögum til atvinnubóta.

5. gr.

Eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna er skylt að veita sveitarstjórnnum þá aðstoð og ráðleggingar, er hann getur þeim í té látið, varðandi fjárhagsmál þeirra, framfærslumál og hver önnur mikilsverð sveitarmálefni, sem til hans er leitað með.

Hann skal og gera tillögur til ráðuneytisins um hvert það málefni, er sveitarfélag varðar og hann kemist að í starfi sínu, ef hann telur, að betur mætti fara á annan veg eða úr þurfi að bæta.

6. gr.

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna annast útreikninga á jöfnunarfé því, sem bæjum og hreppum er greitt samkv. l. nr. 69/1937, um tekjur bæjar- og sveitarfélaga.

Hann hefir umsjón með því, að jöfnunarfénu sé varið svo sem lög mæla fyrir, ráðherra ákveður, eða því ráðstafað samkvæmt fyrirmælum sveitarfélaganna.

7. gr.

Nú er sveitarfélag, sem greiðslu á að fá úr jöfnunarsjóði, í vanskilum gagnvart ríkissjóði eða ríkisstofnunum, öðrum sveitarfélögum, sjúkrahúsum, sjúkrasamlögum, eða stendur ekki í skilum með lán, sem ríkissjóður er í ábyrgð fyrir, og er þá rétt að halda eftir greiðslunni úr jöfnunarsjóði og verja fénu til greiðslu á þeim skuldbindingum sveitarfélagsins, sem í vanskilum eru, að því leyti sem þörf er á eða greiðslan til brekkur.

8. gr.

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna skal afla sér glöggs yfirlits um skuldir sveitarfélaganna og viðskipti þeirra við lánsstofnanir, ríkissjóð eða opinbera sjóði og opinberar stofnanir, og skipti þeirra sín á milli, og reyna svo sem föng eru á að koma því til leiðar, að þau standi í skilum með skuldbindingar sínar, og halda þeim til skilsemi á þann hátt, er í hans valdi stendur.

Ef sveitarfélag vanrækir fjárhagsskuldbindingar sínar gagnvart opinberum sjóðum, lánsstofnunum eða öðrum þeim, er í 1. málsg. getur, og það lætur sér eigi segjast við gefnar áminningar eftirlitsmanns, er honum skylt að gera tillögur til ráðherra um, að ákvæðum IV. kafla þessara laga, um að setja megi sveitarfélag undir eftirlit, verði beitt gagnvart sveitarfélaginu.

III. KAFLI

Um fjárþröng sveitarfélaga.

9. gr.

Sveitarfélagi, sem er í svo mikilli fjárþröng, að það telur sér ekki fært að standa í skilum, ber að snúa sér til félagsmálaráðuneytisins um aðstoð, ef ætla má, að ekki rætist úr í náinni framtíð, og skal þá veita því aðstoð samkvæmt fyrir-mælum laga þessara.

10. gr.

Beiðni um aðstoð skal hafa legið fyrir til umræðu í bæjarstjórn eða hrepps-nefnd og skulu hafa farið fram um hana tvær umræður. Beiðni skal fram lögð í ályktunarformi, og hljóti hún meiri hluta greiddra atkvæða á tveim löglega boð-uðum fundum, telst hún samþykkt. Ef um hreppsfélag er að ræða, skal álitserð sýslunefndar eða sýslumanns fylgja ályktuninni.

Að samþykkt þeirri lokinni skal simleiðis eða bréflega tilkynna ráðuneytinu efni ályktunarinnar svo greinilega sem verða má.

11. gr.

Nú hefir ráðherra borizt beiðni samkvæmt 10. gr., og skal þá eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna falið að rannsaka fjárreiður og hag sveitarfélagsins og gefa ráðuneytinu skýrslu um málið.

12. gr.

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna skal kynna sér nákvæmlega allan hag bæjar- eða hreppsfélagsins og athuga í samráði við sveitarstjórn, hvort fjárhags-örðugleikum verði létt af með því að draga úr gjöldum eða auka tekjur eða hvort-tveggja. Telji eftirlitsmaður það fært án þess að vanræktar séu skyldur sveitar-félagsins eða íbúum þess íþyngt um of, skal hann bera málið undir sveitarstjórn og síðan senda ráðherra tillögur sínar. Ráðherra sker þá úr, hvort fylgja skuli tillögum eftirlitsmanns að nokkru eða öllu leyti eða hvort sveitarfélaginu skuli látin í té frekari aðstoð eftir lögum þessum.

13. gr.

Nú verður ekki bót ráðin á fjárhagsörðugleikum sveitarfélags með þeim hætti, sem í 12. gr. segir, og skal þá eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna reyna að koma á samkomulagi milli sveitarstjórnar og skuldheimtumanna sveitarfélagsins um greiðslu skulda með eða án greiðslufrests og með eða án eftirgjafar eða vaxta-lækkunar. Í þeim tilgangi getur eftirlitsmaður kallað saman skuldheimtumenn eða umboðsmenn þeirra, þar sem hentast þykir. Á fundi þeim skal fyrir liggja glögg skýrsla um skuldir sveitarfélagsins og eignir, svo og aðrar nauðsynlegar upplýs-ingar, svo að sem gleggst megi sjá raunverulegan hag sveitarfélagsins.

Ef samkomulag næst milli aðila á fundinum eða á annan hátt, er málinu lokið.

14. gr.

Nú næst ekki samkomulag samkvæmt 13. gr., og skal eftirlitsmaður þá, telji hann það nauðsynlegt vegna fjárhagsafkomu sveitarfélagsins, enda verði ekki á annan veg úr bætt, láta birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, sem fjárkröfur eiga á sveitarfélagið, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir honum með sex vikna fyrirvara frá síðustu birtingu auglýsingarinnar. Skal í auglýsingunni tekið fram, að allar ótryggðar kröfur falli niður ógildar, ef þeim er ekki lýst innan hins tiltekna frests. Ef skuldareigandi, sem ekki hefir lýst viðurkenndri kröfu innan hins tiltekna frests, síðar meðan á samninga-umleitunum stendur færir líkur fyrir því, að hann hafi eigi átt kost á að sjá auglýsinguna, svo sem vegna fjarveru, sjúkdóms o. s. frv., er eftirlitsmanni heimilt að taka kröfu hans til greina. Að öðru leyti falla niður þær kröfur, sem eigi er lýst innan hins tiltekna frests.

Sé ekki lýst öllum þeim kröfum, sem sveitarstjórn hefir tilfært sem skuldir sveitarfélagsins, skal sannprófa, hvort framtal hennar er rétt.

15. gr.

Að innköllunarfresti liðnum skal eftirlitsmaður, svo fljótt sem því verður við komið, semja frumvarp til skuldaskila fyrir sveitarfélagið, ef hann telur, að það þurfi að fá eftirgjafir.

Í frumvarpinu skulu taldar sér í flokki þær skuldir, sem samningunum er eigi ætlað að ná til, og geta trygginga fyrir þeim, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlað er til, að samið sé um.

Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta sveitarfélaginu er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til.

16. gr.

Pegar eftir að samningsuppkast það er fullsamið, sem í 15. gr. getur, skal eftirlitsmaður, með ábyrgðarbréfi eða símskeyti, tilkynna það öllum lánardrottnum, er kröfu hafa lýst, og boða þá á fund með hæfilegum fyrirvara. Samtímis skal sveitarstjórn viðkomandi sveitarfélags tilkynnt efni samningsins. Þangað til fundurinn er haldinn skal frumvarp eða staðfest afrit af því liggja skuldheimtumönn-um til sýnis í skrifstofu eftirlitsmanns.

17. gr.

Telji eftirlitsmaður, að fengnum öllum upplýsingum, nauðsynlegt að fá samningum um veðtryggð lán sveitarfélaga breytt að því er vaxtakjör og greiðslutíma snertir, og ennfremur að eftirgjöf fáiast að meira eða minna leyti á veðtryggðum og óveðtryggðum skuldum sveitarfélags eða lánum, sem sérstök ábyrgð er fyrir, getur eftirlitsmaður gert það að skilyrði fyrir stuðningi samkvæmt lögum þessum, að þær breytingar fáiast á þeim lánum, sem eftirlitsmaður telur nauðsynlegar til þess, að frambúðarlausn fáiast á skuldamálum sveitarfélagsins. Til breytinga á lánskjörum veðtryggðra skulda og eftirgjafa á þeim þarf þó ætíð samþykki hlutað-eigandi veðhafa eða skuldareiganda. Sama er um lán, sem tryggð eru með ábyrgð sýslunefndar, ríkissjóðs eða annara.

18. gr.

Á skuldheimtumannafundi þeim, er í 16. gr. getur, skal eftirlitsmaður leggja fram samningsfrumvarp, svo og efnahagsreikning sveitarfélagsins og áætlun um tekjur þess og gjöld, er eftirlitsmaður hefir samið og lögð hefir verið fyrir sveitarstjórn til álita. Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag sveitarfélagsins, er eftirlitsmaður getur í té látið. Þeim er og heimilt að bera fram breytingartillögur við frumvarpið, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefir eftirlitsmaður heimild til að taka frumvarpið aftur, ef hann telur þær verulega máli skipta. Að öðrum kosti ber eftir-

litsmaður frumvarpið undir atkvæði skuldheimtumanna þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur.

19. gr.

Hljóti frumvarpið atkvæði svo margra skuldheimtumanna, að þeir hafi ráð yfir meira en helming fjárhæðar þeirra krafna, er samningum er ætlað að ná til, hefir eftirlitsmaður heimild til að lýsa því yfir, að afgreiðsla þess sé fyrst um sinn bindandi, einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði móti því eða eigi mætt á fundi. Leysir það þá sveitarfélagið undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hvernar samningskröfu, sem undan er skilin í samningnum, bæði gagnvart lánardrottni sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur sveitarfélaginu fyrir greiðslu skuldarinnar.

20. gr.

Nú er samningur samþykktur á skuldheimtumannafundi, og skal hann þá, svo fljótt sem verða má, lagður fyrir ráðherra til staðfestingar. Hljóti samningurinn staðfestingu ráðherra, er hann bindandi fyrir alla, er hlut eiga að máli.

Eftirlitsmaður skal því næst sjá um, að gengið verði frá nýjum lánskjöllum og að breytingar, er gerðar hafa verið á veðlánunum og öðrum lánunum sveitarfélags, verði rétt færðar upp í nýju efnahagsyfirliti sveitarfélagsins, er hann semur og afhendir sveitarstjórn.

21. gr.

Samningur haggar ekki heimild lánardrottins til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefir sett fyrir kröfum á skuldunaut, nema slíkt hafi verið gert að skilyrði samkv. 17. gr.

22. gr.

Samningurinn hefir engin áhrif á þær kröfur, er hér greinir, sbr. þó ákvæði 17. gr.:

1. Skuldir tryggðar með fasteignaveði, þó því aðeins, að skuldarupphæð nemi eigi meira en verðmæti veðsins. Sé skuldin hærri en verðmæti veðsins samkvæmt mati, er fyrir liggur við samningsgerðina, framkvæmdu af dómkvöddum mönnum, ná samningar til þess hluta skuldarinnar, sem fer fram úr verði veðsins.
2. Skuldir tryggðar með handveði. Gildir að öllu hið sama um þær og hinar, sem taldar voru undir 1. lið.
3. Forgangskröfur samkv. 8. kap. skiptalaganna að því leyti, sem við getur átt.
4. Skuldir tryggðar með sjálfsvörzluveði í lausafé. Um þær gildir sama og þær, sem taldar eru undir 1. lið.

23. gr.

Frá því er sveitarfélag hefir sent beiðni þá, er getur í 10. gr., til ráðuneytisins og þangað til samkomulagsumleitunum er endanlega lokið má sveitarfélagið eigi greiða skuldheimtumönnum skuldir, sem áður eru stofnaðar, hvort sem þær eru fallnar í gjalddaga eða eigi.

Sveitarstjórn er og óheimilt að selja eignir sveitarfélagsins eða láta af hendi verðbréf þess eða lausafé meðan samningaumleitanir fara fram. Er eftirlitsmanni skylt að hafa trúnaðarmann sinn til eftirlits með sveitarstjórn meðan samningar fara fram, geti hann eigi sjálfur komið því við.

24. gr.

Ráðherra er heimilt að ákveða, að verja megi úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga árlega, þegar þess er þörf, allt að 100 þúsund krónum til þess að greiða fyrir skuldaskilum illa stæðra sveitarfélaga. Getur ráðherra ákveðið, að nokkurn hluta þeirrar fjárhæðar, sem þarf, megi veita sem styrk til sveitarfélagsins, er eigi sé

endurkræfur, en nokkurn hlutann sem lán, er sveitarfélaginu beri að greiða ásamt vöxtum á tilteknum tíma. Ráðherra getur ákveðið, að lánið sé afborgunarlaust eða eftir atvikum bæði vaxta- og afborgunarlaust tiltekinn tíma, ef hann telur það nauðsynlegt vegna fjárhags sveitarfélagsins.

25. gr.

Aðför eða kyrrsetning getur ekki farið fram hjá sveitarfélagi, sem leitað hefir aðstoðar eftir lögum þessum. Þó má veðhafi í fasteign gera aðför.

26. gr.

Eignir sveitarfélags verða ekki teknar til gjaldþrotaskipta.

27. gr.

Ákvæði þessa kafla taka einnig til hvernar þeirrar stofnunar, sem rekin er á vegum sveitarfélags eða sveitarfélaga, annara en atvinnufyrirtækja, svo sem hafnar-sjóða, sjúkrahúsa, vatnsveitna, rafstöðva, læknishústaða o. s. frv. Rísi ágreiningur um, hvort sveitarstjórn eða stjórnarnefnd þess fyrirtækis, sem aðstoðar er leitað fyrir, skuli fara með mál þessara stofnana að því er lög þessi snertir, sker ráðherra úr. Aðstoðar má leita fyrir stofnanir og fyrirtæki sveitarfélaga, hvort heldur er eitt sér eða jafnframt því að aðstoðar er leitað fyrir sveitarfélagið sjálft.

28. gr.

Sýslunefnd getur ákveðið, ef fjárhagur sýslufélagsins er mjög erfiður, að leita aðstoðar samkvæmt þessum kafla laganna, og fer þar um að öllu leyti eins og segir um sveitarstjórnir og sveitarfélög, og kemur þá alstaðar sýslunefnd fram í stað sveitarstjórnar, að því er við getur átt.

IV. KAFLI

Um að setja megi sveitarfélag undir eftirlit.

29. gr.

Ráðherra getur ákveðið, að sveitarfélag skuli sett undir eftirlit, ef það vanrækir fjárhagslegar skuldbindingar sínar, eða ef þess af öðrum sökum þykir þurfa vegna fjárhags sveitarfélagsins eða vegna hagsmuna þeirra, er kröfur eiga á hendur því.

30. gr.

Sá, er skuldakröfu á eða eignast á hendur sveitarfélagi, og sé krafan ekki fulltryggð með veði, getur krafizt þess, að sveitarfélagið sé sett undir eftirlit, ef fyrir hendi eru eftirfarandi ástæður:

- a. Bankar og aðrar viðurkenndar lánsstofnanir geta krafizt þess, að sveitarfélag sé tekið undir eftirlit, ef skuld sveitarfélags við lánsstofnunina hefir verið í vanskilum 6 mánuði eða lengur, enda hafi sveitarfélagið á þeim tíma verið krafíð um skuldina eða tilkynnt, að hún væri fallin í gjalddaga.
- b. Einstaklingar, félög, stofnanir, önnur sveitarfélög og aðrir, sem ekki geta talizt heyra undir a-lið þessarar greinar, geta krafizt þess, að sveitarfélag sé tekið undir eftirlit, er þeir hafa fengið dóm eða úrskurð stjórnarvalda fyrir kröfu sinni á hendur sveitarfélaginu, ef krafan er ekki greidd eða um hana gerður nýr samningur fyrir aðfarardag, enda hafi dómi eða úrskurði ekki verið áfrýjað.

Ákvæði þessi taka einnig til skuldbindinga fyrirtækja og stofnana, er sveitarfélag eða sveitarfélög reka, eða rekin eru á vegum þeirra, annara en atvinnufyrirtækja, þó aðskilinn fjárhag hafi.

Kröfur um eftirlit skal bera fram við skiptaréttinn í því lögsagnarumdæmi, þar sem sveitarfélagið er. Skiptaréttur fellir úrskurð um það, hvort skilyrði þau, er að framan greinir, eru fyrir hendi. Áður en úrskurður er upp kveðinn skal rétturinn

láta birta kröfuna fyrir oddvita bæjar- eða sveitarfélagsins með áritun um frest til andsvara. Ákveða skal að minnsta kosti mánaðarfrest frá birtingu kröfunnar. Rétturinn leitar frekari umsagnar og upplýsinga, eftir því sem honum þykir þurfa.

Rétturinn skal senda ráðuneyti því, er í hlut á, útskrift af úrskurðinum.

31. gr.

Þegar skiptaréttur hefir kveðið upp úrskurð um, að skilyrði til eftirlits samkvæmt 30. gr. séu fyrir hendi, ákveður ráðherra, að eftirlit skuli hafið.

Ákvörðun um að hefja skuli eftirlit má þó fresta, ef ráðuneyti það, sem í hlut á, ákveður, að reynt skuli að leysa vandræði sveitarfélagsins samkvæmt reglunum í undanfarandi kafla, og ef það innan tveggja mánaða frá því úrskurður réttarins er orðinn bindandi boðar kröfuhafa á fund samkv. 13. gr. laga þessara.

Krafa um eftirlit fellur niður, ef sveitarfélagið og kröfuhafar koma sér saman um málið, eða ef sveitarfélagið fær samninga samkv. ákvæðum þessara laga, samkomulagið eða samningarnir hafa öðlazzt staðfestingu ráðherra.

32. gr.

Nú hefir ráðherra ákveðið, að sveitarfélag skuli sett undir eftirlit samkvæmt framansögðu, eða eftir fyrirmælum í 8. gr., og skal það þá tilkynnt með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu, og telst eftirlit hafið frá þeim degi. Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna hefir eftirlitið á hendi.

Ráðherra getur skipað honum til aðstoðar tvo menn, ef hann telur þess þurfa, svo sem ef um er að ræða stórt bæjar- eða hreppsfélag, eða meiri háttar vandkvæði eru á að leysa fjárhagsmál sveitarfélagsins.

33. gr.

Bæjarstjórnir og hreppsnefndir halda áfram að fara með mál sveitarfélags síns meðan það er undir eftirliti, með þeim takmörkunum, er leiðir af ákvæðum þessara laga.

34. gr.

Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit, getur ráðherra ákveðið, að öll fjármál sveitarfélagsins skuli háð samþykki eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna. Getur eftirlitsmaður þá, ef ekki næst samkomulag um meðferð fjármála sveitarfélagsins milli eftirlitsmanns og sveitarstjórnar, tekið í sínar hendur innheimtu allra tekna. Ennfremur hefir hann þá einn rétt til að ávisa fé úr sveitarsjóði og skuldbinda sveitarfélagið á annan hátt fjárhagslega, nema um annað semjast við sveitarstjórn. Hann getur einnig, með samþykki ráðuneytisins, ákveðið, hvenær og hvernig niðurföfnun útsvara fer fram, og um notkun annara tekjustofna, er sveitarfélagið hefir.

35. gr.

Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit og fjárhagur þess hefir verið athugaður af eftirlitsmanni og athugasemdir hans gerðar sveitarstjórn kunnar, skal sveitarstjórn semja fjárhagsáætlun fyrir sveitarfélagið fyrir tiltekið tímabil, sem þó má eigi lengra vera en hálf tanna ár. Skal eftirlitsmaður athuga nákvæmlega alla liði áætlunarinnar og ganga úr skugga um, að þeir séu í samræmi við reynslu síðustu ára.

36. gr.

Nú telur eftirlitsmaður, að tekjur sveitarfélags samkvæmt fjárhagsáætlun hrökkvi ekki til að standast útgjöldin, og er ríkisstjórn þá heimilt að ákveða, að sveitarfélaginu skuli veitt sú aðstoð, er nægileg megi teljast, og í því formi, sem ríkisstjórnin ákveður, að þar til fengnum tillögum eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

37. gr.

Þegar er samþykki ráðherra og ríkisstjórnar liggur fyrir um, að þær ráðstafanir megi gera, er í 36. gr. segir, skal eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna semja nýja

fjárhagsáætlun fyrir sveitarfélagið, byggða á þeim grundvelli, og þegar hann hefir lokið við að semja áætlunina, skal hún send ráðherra til staðfestingar.

Staðfestingu ráðherra þarf einnig á fjárhagsáætlun, saminni af sveitarstjórn samkvæmt 35. gr., þó eigi komi til hjálpar þeirrar, er í 36. gr. getur.

38. gr.

Nú hefir ráðherra staðfest fjárhagsáætlunina, og er hún þá bindandi fyrir sveitarstjórn og eftirlitsmann, og má ekki greiða úr sveitarsjóði meira af neinum lið áætlunarinnar en þar er ákveðið. Er reikningshaldari persónulega ábyrgur fyrir því, að þessa sé fyllilega gætt.

39. gr.

Reikningshaldi sveitarfélags, sem er undir eftirliti, skal svo fyrir komið, að ávallt megi sjá, hve mikið hefir verið greitt af hverjum lið áætlunarinnar.

Reikningshaldari sveitarfélagsins er skyldur að gera sveitarstjórn aðvart um, ef hann telur, að svo langt sé komið útgjöldum á einhverjum áætlunarlið, að ætla megi, að hann þrjóti áður en reikningsárið er úti.

Eigi sjaldnar en ársfjórðungslega skal reikningshaldari senda eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna eða trúnaðarmanni hans greinilega skýrslu um, hvað greitt hafi verið af hverjum lið áætlunarinnar og hvað inn hefir komið af tekjum.

40. gr.

Nú kemur það í ljós, að einhver liður fjárhagsáætlunarinnar muni of lágt áætl-
aður, eða óviðráðanleg atvik valda óeðlilegum útgjöldum, og skal þá sveitarstjórn taka málið fyrir á fundi og gera ályktun um hækkun þess útgjaldaliðar og jafnframt gera tillögur um, á hvern hátt tekna skuli aflað til að standast útgjöldin.

Tillögur þessar skulu bréflega eða símleidis þegar í stað sendar eftirlitsmanni. Telji hann nauðsyn bera til þessara breytinga, leggur hann málið fyrir ráðherra, sem staðfesta verður slíka viðaukaáætlun áður en hún öðlast gildi.

41. gr.

Nú er fjárhagsáætlun samin og ekki hefir verið notuð heimild 36. gr. og það kemur í ljós, að tekjur hrökkva ekki fyrir útgjöldum, og er ráðherra þá heimilt að létta af útgjöldum samkv. 36. gr., eða með því að hækka að réttum hundraðshluta álögð útsvör í sveitarfélaginu. Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna hefir á hendi allt eftirlit með því, hvernig slík heimild er notuð, svo og annar skattaálöguréttur sveitarfélagsins.

42. gr.

Ráðherra getur ákveðið, að sveitarfélag, sem er undir eftirliti, skuli tekið til skuldaskila samkvæmt ákvæðum 14.—25. gr. þessara laga.

43. gr.

Ráðherra setur, að fengnum tillögum eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna, reglur um meðferð þeirra málefna sveitarfélags, sem er undir eftirliti, og ekki geta fallið undir verksvið sveitarstjórnar, eða ekki fæst samkomulag um meðferð á milli eftirlitsmanns og sveitarstjórnar. Skulu þær reglur gilda tiltekinn tíma og falla úr gildi að honum loknum. Ráðherra má framlengja reglur þessar og breyta þeim eins og hann telur þörf á, svo lengi sem sveitarfélagið er undir eftirliti. Þær falla þó strax úr gildi er sveitarfélagið losnar undan eftirliti, ef það verður fyrir þann tíma, er reglurnar áttu annars að gilda.

44. gr.

Eftirlitsmaður getur, að þar til fengnu samþykki ráðherra og eftir að sveitarstjórn hefir gefið kostur á að láta í ljós álit sitt, selt fasteignir og aðrar eignir sveitarfélags, sem er undir eftirliti, ef það þarf þeirra ekki með til starfsemi sinn-

ar. Honum er og heimilt að leigja eignir slíks sveitarfélags eða fela öðrum rekstur þeirra, ef hann telur það munu betur fara en í höndum sveitarstjórnar.

45. gr.

Sérhver starfsmaður sveitarfélags, sem er undir eftirliti, er skyldur til að fara eftir þeim fyrirmælum og ákvörðunum, sem eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna eða umboðsmaður hans gefur. Ráðherra getur skipað aðra menn til að fara með störf í þágu sveitarfélagsins, þar á meðal oddvita eða bæjarstjóra, ef hann telur, að ekki náist nægilegur árangur á annan hátt, eða starfsmaður vinnur gegn fyrirskipunum eftirlitsmanns, framkvæmir þær ekki eða fer ekki eftir fyrirmælum laga þessara og settra reglna.

46. gr.

Ef stjórn sveitarfélags, sem er undir eftirliti, stofnar til skulda án samþykkis eftirlitsmanns á meðan sveitarfélagið er undir eftirliti, verða þær skuldir eigi krafðar að lögum af sveitarfélaginu.

47. gr.

Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit samkvæmt lögum þessum, tekur eftirlitið jafnt til stofnana og fyrirtækja sveitarfélagsins sem sveitarfélagsins sjálfs. Þó getur ráðherra ákveðið, að eftirlitið taki ekki til þessara stofnana og fyrirtækja, ef fjárhagur þeirra er svo góður, að hann telur enga nauðsyn bera til að láta eftirlitið taka til þeirra.

V. KAFLI

Ýms ákvæði.

48. gr.

Samþykki sýslunefndar þarf ekki til þeirra ráðstafana, sem taldar eru í 28. gr. sveitarstjórnarlaganna, þegar um er að ræða hreppsfélag, sem sett hefir verið undir eftirlit samkvæmt lögum þessum, ef samþykki ráðherra er fengið fyrir þeim ráðstöfunum, er eftirlitsmaður telur nauðsynlegt að framkvæma.

49. gr.

Rísi ágreiningur milli sveitarstjórnar og eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna um framkvæmdir mála eða önnur atriði samkvæmt lögum þessum, sker ráðherra úr þeim ágreiningi, en gilda skulu fyrirmæli eftirlitsmanns þar til ráðherra hefir hrundið þeim.

50. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin lög nr. 63 frá 19. júní 1933, um ráðstafanir út af fjárþröng sveitarfélaga, III. kafla laga nr. 69 31. des. 1937, um tekjur bæjar- og sveitarfélaga og eftirlit með fjárstjórn bæjar- og sveitarstjórna, og lög nr. 30 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

Svo eru og úr gildi númerin öll önnur lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi.

51. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt eftir beiðni félagsmálaráðherra, og fylgdu því frá honum athugasemdir þær, er hér fara á eftir. — Nefndin áskilur sér rétt til að gera breytingar á frv. —

Fyrir síðasta Alþingi var að tilhlutun félagsmálaráðuneytisins lagt frumvarp til laga um eftirlit með sveitarfélögum.

Var það frumvarp að mestu samhljóða því frumvarpi, er hér birtist, og nægir að vísa til greinargerðar þess, sem var allýtarleg, og athugasemda við einstakar greinar, svo og fylgiskjala, sem prentuð voru með því.

Á frumvarpinu hafa þó verið gerðar nokkrar breytingar, sem frekar ættu að greiða fyrir framgangi þess, og skal því litillega að þeim vikið.

Í hinu fyrra frumvarpi var svo til ætlað, að ef kaupstaður eða kaupún kæmist í fjárþröng, skyldi heimilt að veita því leyfi til álagningar vörugjalds í bæjarsjóð eða sveitarsjóð tiltekinn tíma. Þetta er felld úr þessu frumvarpi, einkum fyrir þá sök, að nú stendur yfir endurskoðun á tekjulöggjöf bæjar- og sveitarfélaga, og má því vænta, að þar verði á einn eða annan hátt séð fyrir tekjuhörf sveitarfélaga, sem um stund eiga við fjárhagsörðugleika að stríða.

Þá er og sleppt hér að tiltaka, á hvern hátt stuðningi ríkisins skuli háttað við sveitarfélög, sem lenda undir eftirlit, því réttast er, að ríkisstjórnin ákveði, á hverjum tíma og í hvaða formi hann skuli látinn í té.

Aðrar meginbreytingar eru ekki á frumvarpinu gerðar frá því, er það síðast var flutt.

Frumvarpið er í þrem aðalköflum.

Er í einum þeirra nánar kveðið á um störf eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna, en það starf var stofnað með lögum 1937 og hefir komið í ljós, að þess er fullkomin þörf, að eftirlit eigi sér stað með sveitarfélögunum. Hér á landi mun það, eins og annarstaðar, verða til þess, að sveitarstjórnirnar leitast við að komast ekki undir eftirlit, því sú er reynsla alstaðar annarstaðar. Hinsvegar er það sveitarstjórn um styrkur að geta snúið sér til manns í höfuðstaðnum, sem kunnugur er öllum málefnum sveitarfélaganna og á greiðan aðgang að því að tala máli þeirra bæði við ríkisstjórn, lánsstofnanir og aðra, er sveitarfélögin eiga viðskipti við.

Þá hefir það og komið á daginn, að mjög ónákvæmar skýrslur eru til um allt, er lýtur að hag og rekstri sveitarfélaganna. Reikningar þeirra ólöggir margra, endurskoðun misjöfn og heildarskýrslum oft sleppt.

Er því hin fyllsta þörf á því, að eftirlitsmaður safni skýrslum þessum saman og vinni úr þeim, svo fyrir liggi á hverjum tíma upplýsingar um hag og rekstur sveitarfélaganna.

Annar meginkaflinn frumvarpsins er um fjárþröng sveitarfélaga og fjallar um, hvernig að skuli farið, ef sveitarfélag af einhverjum orsökum getur ekki staðið við fjárhagsskuldbindingar sínar. Því er slegið föstu, að eignir sveitarfélags verði ekki teknar til gjaldþrotaskipta, og er því sjálfsgagt, að í löggjöf landsins séu til fyrir-mæli um, hvernig farið skuli með þau sveitarfélög, sem í fjárþröng komast. Þriðji aðalkaflinn fjallar um það, að setja megí sveitarfélag undir eftirlit, ef það van-rækir skuldbindingar sínar. Er mikil þörf ákvæða um það, því fullreynt er í öðrum löndum, þar sem slík ákvæði eru í lögum, að sveitarstjórnirnar fara gætilegar, ef þær mega búast við því, að völdin verði af þeim tekin, ef illa tekst til um ráðs-mennsku þeirra yfir málefnum sveitarfélagsins. Ekki hefir samt þótt fært að taka upp í frumvarp þetta ákvæði svipuð þeim, sem í erlendra löggjöf eru um að sveit-arfélag skuli falla undir eftirlit hins opinbera, ef útsvör fara fram úr ákveðinni upphæð í hlutfalli við heildartekjur íbúanna.

Mætti, ef svo sýndist, taka slíkt ákvæði upp í útsvarslögin, þegar endurskoðun þeirra fer fram og breytt yrði til um álagningaraðferðir frá því, sem nú er.

Ekki virðist ástæða til að láta frekari athugasemdir fylgja frumvarpinu, en vísa til greinargerðar og athugasemda þeirra, er fylgdu frumvarpi því, sem lagt var fyrir haustþingið 1939.

Nd.**65. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 85 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og samþ. að mæla með því óbreyttu.

Alþingi, 5. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form.

Stefán Stefánsson,
frsm.

Jón Pálmason,
fundaskr.

Steingr. Steinþórsson.

Ásgeir Ásgeirsson.

Nd.**66. Tillaga til þingsályktunar**

um uppbót á verði bræðslusildar til sjómanna og útvegsmanna.

Flm.: Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að hlutast til um, að sjómenn og útgerðarmenn fái verðuppbót á bræðslusild, er veiddist 1939, sem svarar til verðhækkunar þeirrar, er orðið hefir á bræðslusildarafurðum frá því að bræðslusildarverð var ókveðið síðastliðið sumar.

Greinargerð.

Öllum þeim, er sildveiðar stunduðu síðastl. sumar, er kunnugt um þá miklu hækkun, sem varð á sildarolíu og sildarmjöli eftir að Evrópustyrjöldin brauzt út. Öll þessi hækkun hefir runnið til sildarverksmiðjueigenda, en sjómenn og útvegsmenn, sem ekki selja þessar vörur úr landi, hafa ekki fengið neina hækkun né uppbót enn sem komið er, nema uppbót þá, sem verksmiðjan á Akranesi hefir greitt viðskiptavinum sínum. Samkvæmt upplýsingum, sem gefnar voru á síðasta Alþingi af einum stjórnarmeðlima sildarverksmiðja ríkisins, mun hækkunin af völdum stríðsins nema 4,50—5,00 kr. á hvert sildarmál. Hefir ríkisstjórnin að sjálf-sögðu vald til þess að fyrirskipa stjórn sildarverksmiðja ríkisins að bæta upp sildarverðið til viðskiptavina verksmiðjanna, enda gæti hún, ef henni þætti það efasamt, hvort hún hefði slíkt vald, flutt breytingartillögu við lögin til að fá það staðfest.

Tillaga þessi til þingsályktunar er flutt samkvæmt fjölda áskorana frá sjómönnum og útvegsmönnum, sem að vonum eru óánægðir með bræðslusildarverðið. Eins og aðrar alþýðustéttir í landinu eru þessir menn grátt leiknir af völdum gengisfalls og stríðsdýrtíðar og eiga margir mjög örðugt með að fæða og klæða fjölskyldur sínar, á sama tíma, sem ríkið og örfáir einstaklingar raka að sér stórgróða af sömu ástæðum.

Tillaga svipuð þessari var flutt af þingmönnum Sósíalistaflokksins á síðasta þingi, en fékkst ekki tekin til umræðu.

Tillaga um, að ríkisverksmiðjurnar greiddu 1.50 kr. uppbót á hvert sildarmál, var borin fram af einum þingmanni úr öðrum flokki á síðasta þingi í sambandi við breytingartillögu á fjárlögunum frá fjárveitinganefnd. En er sú tillaga skyldi koma til atkvæða, tók nefndin hana aftur, en einn þingmaður Sósíalistaflokksins tók þá tillöguna upp. Var ekki um það að efast, að felmtri sló á þingmenn stjórnar-flokkanna við að sjá fram á, að þeir yrðu að greiða atkvæði um sildaruppbótina. Var því þingfundi frestað í 2 klukkutíma, meðan helztu lögfræðingar stjórnarinnar

brugguðu saman úrskurð, sem forseti sameinaðs þings síðan kvað upp um að vísa nefndri tillögu frá, þótt hann fyrir fundarfrestinn væri byrjaður á atkvæðagreiðslu um hana (breytingar á henni). Það er því augljóst, að sterk öfl vinna að því bak við tjöldin að hindra, að verðuppbót verði greidd.

En öll sanngirni mælir með því, að orðið verði við kröfum sjómanna og útvegs-
manna, og því freista þingmenn Sósíalistaflokksins þess enn að bera þessa þings-
ályktunartillögu fram.

Ed.**67. Nefndarálit**

um frumv. til l. um breyt. á l. nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin mælir með því, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

1. gr. frv. skal orða svo:

Á eftir orðunum „þó má lán aldrei vera hærra en 50% af fasteignamatsverði landsins“ í 9. gr. laganna komi: að viðbættu allt að 25% af gildandi fasteignamats-
verði, eða matsverði teiknistofu landbúnaðarins, húsa þeirra, sem ábúandi á og telja
má, eftir vottorði trúnaðarmanna ræktunarsjóðs, nauðsynleg fyrir venjulegan bú-
rekstur á jörðinni.

Alþingi, 6. marz 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form.

Páll Zóphóniasson,
frsm.

Erl. Þorsteinsson.
fundaskr.

Nd.**68. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Eysteini Jónssyni.

Aftan við frvgr. kemur nýr róm. liður:

Á eftir D. 6. í 2. gr. laga nr. 101 1933 kemur nýr liður:

Skógavegur: Frá vegamótum Austurlandsvegar við Úlfstaði á Völlum um Skóga
í Atlavík.

Nd.**69. Frumvarp til laga**

um bann gegn landspjöllum af mannavöldum.

Flm.: Bjarni Ásgeirsson.

1. gr.

Heimilt er landbúnaðarráðherra að banna sand- og malartöku og annað jarðrask,
þar sem byggð og nytjalandi stafa mikil hætta af, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

2. gr.

Brot gegn banni, er sett kann að verða samkv. 1. gr., varðar sektum allt að 10000 kr. Skulu sektir renna í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Mál út af brotum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Á síðasta búnaðarþingi var samþykkt ályktun um að vinna að því, að löggjöf væri sett um þetta efni. Tilfnið var upplýsingar, sem fyrir búnaðarþingi lágu um stórkostlegan háska, sem ýms mikilsverð gróðurlönd eru nú þegar í af völdum þeirrar starfsemi, sem um getur í 1. gr. frumv. Virðist það með öllu ótækt, að einstökum mönnum liðist að stofna eignum og lífsafkomu fjölda manna í hættu með slíku framferði, þó að það skapi þeim nokkrar tekjur í bili.

Nd.**70. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 79 23. júní 1936 [Lax- og silungsveiði].

Flm.: Pétur Ottesen, Pálmi Hannesson.

Síðari málsl. 5. gr. laganna skal orða svo:

Aldrei má girða yfir aðalstraumlinu ár né lengra en út í miðjan höfuðál óss eða leiru.

Greinargerð.

Við framkvæmd laganna um lax- og silungsveiði hefir það komið í ljós, að ákvæði þeirra um lagnir í ósum og á leirum eru eigi fullnægjandi. Varð þetta einkum ljóst, er ákveðið var ósa- og leirusvæði Hvítár í Borgarfirði. Með frumvarpi þessu er bætt úr þeim ágöllum.

Ed.**71. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 61 30. des. 1939, um skatt- og útsvarsgreiðslu af striðsáhættubóknun.

Flm.: Sigurjón Á. Ólafsson, Jóhann Jósefsson, Erlendur Þorsteinsson.

1. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Áhættubóknanir þær, er um ræðir í 1. gr., skulu vera undanþegnar tekjuskatti og tekjuútsvari, þannig að við ákvörðun skatts og útsvars hjá hverjum einstökum gjaldanda, sem hlut á að máli, skal draga umrædda áhættubóknun frá skattskyldum eða útsvarsskyldum tekjum hans, áður en tekjuskattur og útsvar er reiknað. Hið sama gildir um ákvörðun lífeyrissjóðsgjalds samkvæmt lögum um alþýðutryggingar, nr. 74 31. des. 1937, 49. gr. 2.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Albt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

Greinargerð.

Á síðasta þingi voru samþykkt lög um að undanþiggja frá skatt- og útsvars-greiðslu helming af stríðsáhættuþóknun sjómanna. Undir þinglokin bárust þinginu áskoranir frá á sjöunda hundrað sjómanna á 34 skipum, sem voru í siglingum til annara landa. Í áskoruninni er komið svo að orði: „að sýna sjómannastéttinni þá viðurkenningu og það réttlæti, að undanþiggja með öllu frá skatti til ríkis og bæja stríðsáhættuþóknun, slysa- og dánarbætur til sjómanna og aðstandenda þeirra“. Áskorun þessi er því réttmætari, þar sem vitanlegt er, að sjómenn á Norðurlöndum hafa fengið stríðsáhættuþóknunina skattfrjálsa; svo er það í Danmörku, og eftir öllum líkum hafa norskir sjómenn fengið stríðsáhættuþóknunina einnig skattfrjálsa. Í báðum þessum löndum er stríðsáhættuþóknunin að mun hærri en hjá okkur og þar af leiðandi veitt meiri hlunnindi en íslenskum sjómönnum. Öll rök mæla með því, að íslenskir sjómenn njóti sama réttar og hlunninda og stéttarbræður þeirra á Norðurlöndum. Af þeim ástæðum er frv. þetta flutt og fyrir einróma áskoranir sjómannastéttarinnar.

Ed.

72. Nefndarálit

um frumvarp til laga um brúasjóð.

Frá samgöngumálanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og haldið um það fund með vegamálastjóra, og fylgir hér umsögn hans um málið:

„Samgöngumálanefnd efri deildar Alþingis hefir óskað umsagnar minnar um frv. til laga um brúasjóð á þskj. 9.

Ég tel réttmætt og heppilegt að ætla nokkurn hluta benzínskattsins beinlínis til brúagerða, enda er hugmynd þessi frá mér runnin. Nú er það svo, að hálfur benzínskatturinn, að viðbættum gúmskattinum og þungaskatti á bifreiðum, rennur beint í ríkissjóð, en 4 aur. á l. af benzínskattinum fara til nýrra akvega samkvæmt sundurliðun í fjárlögum. Á næstu árum, þá er fært þykir vegna ófriðarástandsins og verðhækkunar þeirrar, er það hefir valdið, liggur fyrir að byggja nokkrar stórbrýr, sem naumast má vænta fjárveitinga til, nema með því að skipta þeim á fleiri ár. Sérstaklega þar sem fyrirsjáanlegt er, að jafnframt verði að veita nokkurt fé í fjárlögum til ýmsra minni brúa.

Benzínskatturinn er hér nú 8,96 aurar, að viðbættum vörumagns- og verðtolti, er nemur nú um 4,3 au., eða samtals um 13,3 au. á lítra, og er hann þó allmiklu lægri en víðast í öðrum löndum. Með því að ég tel ekki horfur á, að heimild fáið til þess að taka neitt af þessum skatti beint til brúagerða, er ég hlynntur sérstökum viðbótarskatti í þessu skyni, og tel hann ekki mega vera lægri en 1 eyri á lítra, eins og frv. gerir ráð fyrir. Þá tel ég og einmitt rétt að stofna með skattinum brúasjóð, er verja skuli fé úr til stórbrúa.

Í þessu sambandi má geta þess, að síðan 1932 hafa verið byggðar 6 stórbrýr fyrir lánsfé, auk nokkurra minni, en fyrir fjárveitingar í fjárlögum aðeins 1 brú, sem kostað hefir yfir 30 þús. kr., og 4 brýr aðrar yfir 20 þús. kr.

Samkvæmt yfirliti, er gert hefir verið um væntanlegar stórbrýr, sem framundan eru, þá eru talðar 21 eða jafnvel 24 brýr, sem allar eru áætlaðar að kosta yfir 30 þús. kr., eða samtals um eða nokkuð yfir 2 millj. kr. Meðal þeirra eru eftirgreindar 7 brýr, er ég tel liggja næst fyrir og áætlað er, að kosti samtals um 500 þús. kr., yfir:

Geirlandsá á Síðu,
Jökulsá í Fljótsdal,

Jökulsá á Fjöllum,
Hofsá í Álftafirði eystra,
Heinabergsvötn í Austur-Skaft.,
Djúpá í Fljótshverfi,
Hörðudalsá í Dalasýslu.

Hinar stórbrýrnar eru yfir þessar ár:

Hvítá í Árnessýslu,
Hvítá í Árnessýslu hjá Kiðjabergi,
Þjórsá hjá Þjórsárholti,
Tungnaá í Rangárvallasýslu,
Lagarfljót hjá Kirkjubæ,
Blöndu hjá Löngumýri,
Fnjóská hjá Þórðarstöðum,
Hólsá í Landeyjum,
Selá við Ísafjarðardjúp,
Selá í Steingrímsfirði,
Selfjót á Sandbrekkunesi í Úthéraði,
Fossá í Berufirði,
Eldvatn hjá Syðri-Fljótum í Vestur-Skaft.,
Ytri-Rangá efra í Rangárvallasýslu,

ennfremur jafnvel:

Skjálfandafljót hjá Stóru-Völlum,
Jökulsá í Lóni,
Hvítá í Borgafirði hjá Bjarnarstöðum.

Að minnsta kosti 7 af þessum 24 brúm kosta yfir 100 þús. kr. og þar af 3 yfir 200 þús. kr.

Brýr, sem áætlað er, að kosti milli 20 og 30 þús. kr., eru samtals um 35 á þjóðvegum og öðrum vegum.

Samtals eru taldar óbyggðar brýr á þjóðvegum 10 metra og lengri rúmlega 160 og á sýsluvegum og öðrum vegum nær 100.

Ákvæði í 3. gr. um, til hvaða brúa fé skuli varið úr brúasjóði, er nokkuð óákveðið, og vil ég leggja til, að síðari meginmgr. verði orðuð þannig:

„Fé úr sjóðnum skal veita til smíði brúa, er samkvæmt áætlun vegamálastjóra kosta 20 þús. kr. eða meira.“

Virðingarfyllst

Geir G. Zoëga.“

Eins og fram kemur í greinargerð vegamálastjóra, hafa hinar stærri brýr hin síðari ár verið byggðar fyrir lánsfé, eins og brýrnar í Rangárvallasýslu, Skafta-fellssýslu og brúin á Skjálfandafljót. Þetta stafar af því, að ekki hefir fengist nægileg fjárveiting á einu ári til að fullgera slíkar brýr, og því hefir kostnaðinum af byggingu þeirra verið dreift á fleiri ár með lántöku.

Þessi stefna í brúamálum hefir þótt varhugaverð, og eru ekki líkur til, að hún verði farin á næstu árum. Hinsvegar er eftir að byggja margar stórbrýr, eins og fram kemur í bréfi vegamálastjóra, og þola sumar þeirra litla bið, eins og Jökulsá á Fjöllum. Nefndin sér ekki aðra leið heppilegri til að hrinda brúagerð á stórárnar áleiðis en að samþykkja frv. þetta og safna þar með fé til framkvæmdar brúagerðanna.

Hún leggur því til, að frumvarpið verði samþykkt með þessari

BREYTINGU:

Síðari málsg. 3. gr. orðist svo:

Fé úr sjóðnum skal veita til smíði brúa, er samkvæmt áætlun vegamálastjóra kosta 30 þús. kr. eða meira, og skal fyrsta brúin, sem byggð er eftir lögum þessum, vera yfir Jökulsá á Fjöllum.

Alþingi, 6. marz 1940.

Páll Zóphóníasson,
form., frsm.

Árni Jónsson,
fundaskr.

Jónas Jónsson.

Nd.

73. Frumvarp til laga

um eyðingu svartbaks og hrafns.

Flm.: Sigurður Kristjánsson, Bergur Jónsson.

1. gr.

Næstu tvö ár (24 almanaksmánuði) eftir gildistöku laga þessara skal greiða eina krónu fyrir dráp hvers svartbaks (veiðibjöllu) og hvers hrafns.

Sá, er drepð hefir vargfugla þá, er hér greinir, skal sanna það fyrir hreppstjóra, sýslumanni eða bæjarfógeta, vilji hann hljóta laun fyrir samkv. ákvæðum þessarar greinar.

2. gr.

Ríkissjóður greiðir laun þau, er 1. gr. ákveður. En sýsla og hreppur, sem vargfuglar þessir eru drepnir í, skulu greiða ríkissjóði: sýslan 25% og hreppurinn 20% af launinum. Auk þess skulu þeir, er æðardúnstekjur hafa, greiða ríkissjóði 50 auru fyrir hvert hreinsað kg. af æðardún, er þeim fellur næstu 5 ár eftir gildistöku laga þessara

3. gr.

Sá, sem eyða vill svartbak eða hröfnum með skotum, má gera það hvar sem er. Þó má það ekki gera á friðlýstum varplöndum né í nánd þeim, né heldur á friðlýstum höfnum, nema leyft sé af þeim, er þar á að ráða.

4. gr.

Skýlt er hverjum búanda að eyða eggjum svartbaks og hrafns á ábýlislandi sínu og öðrum þeim löndum, er hann ræður yfir, ef þess er kostur. Vanræki ábúandi þessa skyldu sína af ásetningi eða skeytingarleysi, varðar það sektum, 50 - 300 kr. Sektir renna í sjóð sveitar þeirrar, er hlut á að máli.

5. gr.

Meðan lög þessi eru í gildi, er frestað framkvæmd laga nr. 66 23. júní 1936.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi nú þegar.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt á síðasta þingi. Náði það samþykki neðri deildar, en var ekki útrætt í efri deild, er þingi sleit. Flutningsmönnum hafa horizt eindregin til-mæli bænda víða af landinu um það, að flytja frumvarpið á ný. Lýsa þeir þeim

spjöllum, sem vargfuglar þessir valda í varplöndum og á lömbum. Einnig í veiðiám að því er veiðibjölluna snertir.

Að öðru leyti vísast til grg. þeirrar, er frumv. fylgdi á þinginu 1939 (þskj. 365).

Sp.

74. Tillaga til þingsályktunar

um sjórannsóknir og fiskirannsóknir.

Flm.: Sigurður Kristjánsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta halda áfram á árinu 1940 sjórannsóknnum og fiskirannsóknnum við Ísland.

Jafnframt heimilast ríkisstjórninni að nota varðbátinn Óðin til rannsókna þessara, eftir því sem við verður komið, og að útbúa bátinn í því skyni. Ennfremur að greiða kostnað af rannsóknunum úr ríkissjóði, að því leyti er hann fæst ekki greiddur annarstaðar að.

Greinargerð.

Hafrannsóknir og fiskirannsóknir á isl. fiskimiðum og á hafslóðum umhverfis Ísland hafa að mestu leyti verið framkvæmdar af annara þjóða mönnum. Þátttaka Íslendinga í þessum rannsóknum hófst ekki, svo teljandi sé, fyrr en árið 1936, er Alþingi samþykkti að búa varðskipið Þór til slíkra rannsókna og verja nokkru fé til þeirra. Hefir rannsóknum verið haldið áfram síðan, þótt í smáum stíl hafi verið.

Rannsóknir þessar, þó skammt séu á veg komnar, hafa leitt í ljós ýmislegt, er áður var lítt kunnugt og til mikils horfir fyrir fiskveiðar Íslendinga. Hafa fundizt mið fisktegunda, er áður hefir eigi verið örugg vitneskja um. Og sterkar líkur benda til, að fundizt hafi fiskislóðir milli Íslands og Grænlands.

Þátttaka Íslands í hafrannsóknnum og fiskirannsóknnum hefir vakið athygli erlendis og vakið traust á okkur, sem líklegt er að verði til þess, að tillit verði tekið til þess, sem við leggjum til um það, hvernig búið verði að hinum auðugu fiskimiðum við Ísland. Hafa Íslendingar hlotið sæti í alþjóðahafrannsóknaráðinu og hafið þátttöku í starfi þess.

Á síðastl. ári var Þór leigður til fiskveiða og úr honum rifin rannsóknartæki þau, sem í hann höfðu verið sett vegna rannsóknanna undanfarin ár. Árni Friðriksson fiskifræðingur hefir tjáð flm. þessarar tillögu, að rúm sé fyrir þessi rannsóknartæki í Óðni og þá vinnu, sem fram þarf að fara í skipi í sambandi við rannsóknirnar, og þurfi ekki að breyta neitt rúmaskipun bátsins. Þessi þáttur rannsóknanna hefir því ekki sérstakan kostnað í för með sér.

Almennur skilningur er nú að vakna á því, að sjávarútvegur Íslendinga verði að byggjast á visindalegum grundvelli. Hefir Alþingi gefið máli þessu lofsverðan gaum, og er þess að venta, að framhald verði á því. Frá útvegsmönnum hafa og horizt óskir í sömu átt. Landsfundur sjálfstæðismanna, er haldinn var hér í Reykjavík í síðastl. mánuði, samþ. einróma áskorun um það, að halda áfram hafrannsóknnum og fiskirannsóknnum. Og nýafstaðið fiskiþing samþykkti samskonar áskorun til Alþingis.

Nd.**75. Frumvarp til laga**

um sildartunnur.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

Eigi má nota umbúðir um sild til söltunar nema ónotaðar, heilar og óskemmdar tunnur, er uppfylla eftirfarandi skilyrði eða önnur, er sett kunna að verða samkvæmt reglugerð. Heimilt er þó að nota undir sild tunnur, sem notaðar hafa verið áður hér á landi, enda séu slíkar tunnur taldar nothæfar af matsmönnum.

Hver furuheiltunna skal rúma að minnsta kosti 118,5 lítra og í mesta lagi 121,5 lítra.

Hver furuhálftunna skal rúma að minnsta kosti 59,25 lítra og í mesta lagi 60,75 lítra.

Hver greniheiltunna skal rúma 120 lítra.

Hver grenihálftunna skal rúma 60 lítra.

Tunnurnar skulu vera þéttar og búnar til úr vel þurru efni. Stafurinn má ekki vera brenndur. Tré, sem ekki er lagarhelt, má ekki nota. Ekki má nota staf eða botnfjalir úr mismunandi viðartegundum í sömu tunnu.

2. gr.

Hver sá, er stunda vill tunnusmíði sem atvinnu, skal sækja um löggildingu til þess til atvinnumálaráðherra, og skal hver tunna merkt verksmíðjumerki, eftir nánari fyrirmælum ráðherra.

3. gr.

Þeir, sem flytja inn tómar tunnur, sem ætlað er að nota undir sild, eða efni í sildartunnur, bera ábyrgð á, að tunnur þær eða efni í tunnur, er þeir flytja inn, uppfylli skilyrði þau, er sett eru í lögum þessum og reglugerð, um sildartunnur, sem sett verður samkvæmt þeim.

Innfluttar tunnur skulu merktar með tilsvarendi merkjum og tunnur þær, er smíðaðar eru í landinu.

4. gr.

Atvinnumálaráðherra setur með reglugerð ákvæði um, hvernig haga skuli eftirliti með tunnum, sem fluttar eru inn í landið eða smíðaðar hér á landi, svo og um efni í tunnur og annað það, er þurfa þykir um framkvæmd laga þessara.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, skal fara með sem almenn lögreglumál, og varða sektum frá 200—5000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi felld lög nr. 25 12. júní 1939, um sildartunnur.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði.

Til ársloka 1942 er ráðherra heimilt að leyfa smíði á tunnum úr efni, sem innflutt er fyrir þann tíma, svo og innflutning á sildartunnum, þó að tunnur og efni fullnægi ekki að öllu leyti ákvæðum laga þessara. Sömuleiðis getur ráðherra til ársloka 1942 leyft, að notaðar verði undir sild þær tunnur, sem til eru í landinu.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt samkv. ósk atvinnumálaráðherra. Það er samið af sildar-matsstjóra Magnúsi Vagnssyni, og fylgdi því frá honum greinargerð svo hljóðandi:

Um 1. gr.

Aðalbreyting frá lögum 1939 er stærð tunnanna. Um mörg undanfarin ár hefir verið talið, að hin rétta stærð tunna undir íslenska sild sé 120 lítrar. Hefir verið algengt, að tómunnukaupendur áskildu sér rétt til að fá 120 l. tunnur, og eins hafa tunnuseljendur jafnan boðið hingað 120 l. tunnur og talið stærðina tunnnum til gildis. Þessi tunnustærð er þekkt af sildarkaupmönnum, sem hagsmuna eiga að gæta hér á landi, a. m. k. frá Norðurlöndum. Þeir hafa talið sér hag að því, hve stærðin var ríflæg, og enda þótt í viðskiptum við Norðurlönd sé miðað við ákveðna minnstu vigt í tunnu, þá mun þó seljendum þykja betra að láta af hendi nokkra yfirvigt heldur en leggja undir sífelldum kvörtunum um undirvigt.

Kaupendur hafa einnig eflaust tekið tillit til tunnustærðar okkar í ákvörðunum um, hverjir skyldu njóta viðskiptanna. Sama máli gegnir þar, sem sild er seld eftir útliti þökkunar, en ekki eftir vigt. Kaupendur hafa sumir þegar lært að meta hagnað af stórum tunnnum, og munu læra það betur þegar stærðin jafnast vegna lögfestingar. Að visu fara nokkrum sildum fleiri í 120 heldur en 119 lítra tunnu og mun fleiri heldur en í 115,5 l. tn. (norska meðalstærðin), en þeir, sem hlut eiga þar að máli, útgerðarmenn, sjómenn og sildarstúlkur, munu varla finna mun á afkomu sinni, þótt 4 sildum fleiri fari í tunnu, miðað við breytingu frá l. 1939, og þótt miðað sé við 115,5 l. norska stærð.

Það verður því að álita réttast að halda fast við þá stærð, sem þegar hefir unnið sér hefð, þ. e. 120 lítra meðalstærð.

Í fyrra var munur á minnstu og stærstu tunnnum ákveðinn aðeins 2 lítrar. Nú hefir það komið í ljós, að bæði útlendir og innlendir tunnusmiðir telja óvarlegt að hafa þetta bil minna en 3 lítra, miðað við furutunnur. Er talið, að meiri nákvæmni við smíði tunnanna myndi hafa talsverðan kostnað í för með sér, og myndu tunnuverksmiðjurnar, ef þeirrar nákvæmni yrði krafizt, einnig í verði sínu verða að taka tillit til þeirrar áhættu, sem stafað gæti af því, að tunnur af réttri stærð, við geymslu, gisnun eða af óviðráðanlegum orsökum, reyndust komnar út yfir þessi takmörk. Þykir því rétt, einnig með tilliti til þess, að við erum um tunnukaup mjög háðir norskum verksmiðjum, sem lög þar í landi leyfa þriggja lítra stærðarbil, að hafa bilið milli minnstu og stærstu furutunnu 3 lítra. Um stærð grenitunna (skozkra tunna) gegnir öðru máli; efni þeirra er betra og smíði vandaðri, enda dýrari. Í skozku matslögnum er stærð slíkra tunna fastákveðin, og tunnur þaðan hafa reynzt mjög jafnstórar. Eins hefir tunnuverksmiðju Siglufjarðar, sem um nokkur ár hefir framleitt grenitunnur af skozkri gerð, tekið að hafa þær mjög jafnar. Stærð grenitunna verður að miða við skozka stærð, bæði með tilliti til innflutnings tómtnunna þaðan og eins vegna ríkjandi verzlunarvenja. Nú er skozka stærðin lögákveðin þar 26 $\frac{2}{3}$ „Imperial Gallons“ heiltunnan og háltunnan 13 $\frac{1}{2}$ gallons. Nú ber ekki heimildum saman um stærð gallónu. Löggingingarstofan telur gallónu vera 4.543 l., en í ýmsum töflum, þar sem ensku máli er breytt í lítra, er gallóna talin jafngilda 4 $\frac{1}{2}$ l. Samkvæmt uppgjöf löggingingarstofunnar ætti skozk tunna að innihalda 121,146 l. og hálf tn. 60,573 l., en sé farið eftir öðrum heimildum, þ. e. gallón á 4 $\frac{1}{2}$ l., verður innihald $\frac{1}{4}$ tn. sem næst 120 l. og $\frac{1}{2}$ tn. 60 l. Nú hafa þær skozku tunnur, sem hingað hafa flutzt síðastliðin ár, reynzt að innihalda 120 l. og 60 l. $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ tn., svo ég hefi hætt á að ákveða stærðina í samræmi við það, og einnig með tilliti til meðalstærðar furutunna, og er þá ekki um nema eina sildartunnustærð að ræða í landinu.

Gert er þó ráð fyrir, að í reglugerð sé hægt að heimila að nota skozkar tunnur, þótt einhver stærðarmunur kynni að vera.

Í lögum frá 1939 er ekki gert ráð fyrir, að leyft sé að salta í notaðar tunnur.

Þetta getur ekki staðizt, því árlega falla óhjákvæmilega til mörg þúsund „úrþökk-unartunnur“ (t. d. 1938 ca. 15 þús. tn. undan matjessild eingöngu), sem yfirleitt eru jafngóðar og ónotaðar. Hinsvegar var þá í 3. gr. gert ráð fyrir undanþágu til að flytja inn notaðar tunnur undir kryddsild.

Undanfarið hafa nokkrir kryddsildarkaupendur séð sér hag í og fengið leyfi til að flytja inn notaðar tunnur. Þetta hefir yfirleitt skapað óánægju hjá öðrum en þeim, er leyfin fá og í það og það skiptið hagnast um ca. 50 aura eða 1 kr. á tunnu. Þessar innfluttu notuðu tunnur hafa oftast verið samansafn undan ýmissa landa framleiðslu, ósamstæðar, oft illa verkaðar og gallaðar. Vinna við þessar ósamstæðu og lélegu tunnur hefir reynzt miklu dýrari en við nýjar tunnur, og er saltendum illa við þær. Þótt þeir hinsvegar hafi ekki getað afsagt að nota þær tunnur, sem kaupandi hafði rétt til að leggja til samkvæmt samningi. Þótt þessar tunnur hafi verið fluttar inn og ætlaðar undir kryddsild, hefir oft farið svo, að þær hafa verið notaðar meira og minna undir aðrar tegundir. Þegar svo þessar gömlu tunnur koma á markaðinn ytra, vekja þær óánægju hjá öllum, sem um fjalla.

Síðastliðið vor rannsakaði ég þetta atriði með því að spyrja marga útlanda sildarkaupendur, hvernig þeim kæmi, ef innflutningur notaðra tunna yrði bannaður. Svör allra hinna stærri kaupenda voru á þá leið, að því meira sem gert væri að því að útrýma gömlum tunnnum, því betra. Svör hinna minni, sem helzt hafa flutt inn gamlar tunnur, voru á þá leið, að ef tryggt væri, að keppinautarnir fengju ekki að flytja inn gamlar (óðýrar) tunnur, þá væri þeim sama.

Undanþáguheimildin er því felld niður, en í þess stað heimilað að nota tunnur þær, er til falla hér á landi, þó með því sjálfsagða skilyrði, að þær séu nothæfar.

Um 2. gr.

Er orðrétt eins og í lögum frá 1939.

Um 3. gr.

Ætlazt er til, að eftirlit með lögmæti sildartunna sé aðallega framkvæmt við útskipun fullra tunna. Það mun hafa vakað fyrir þeim, er gengust fyrir að tunnulögin yrðu sett, að eftirlitið væri aðallega framkvæmt við innflutning á tímum tunnnum. en við nánari athugun á þessu atriði er ýmislegt, sem mælir á móti því. Í fyrsta lagi: Til þess að framkvæma eftirlit við innflutning þyrfti að hafa til taks að minnsta kosti einn mann á hverri höfn, og marga á stærri höfnum. Í öðru lagi: Þótt innflutnings-eftirlit sé viðhaft, þyrfti samt að hafa eftirlit með útflutningi tunnanna, því þótt góðar tunnur séu fluttar inn, geta þær hæglega orðið óhæfar umbúðir þegar til útflutnings kemur, vegna illrar meðferðar; en það virðist sjálfsagt, að lögin veiti þeim, sem kaupa fullar tunnur, sama rétt og þeim, sem kaupa tómar tunnur. Í þriðja lagi: Með því að framkvæma eftirlitið aðallega við innflutning er hætt við, að saltendur velti öllum sínum áhyggjum í þessu falli á eftirlitið, verði kærulausari um meðferð tunnanna og vilji hanga í því, að tunnur, sem einu sinni hafa verið metnar góðar, séu það framvegis. Er til hliðstæð reynsla við þetta: Fersksildarmatið gamla.

Hugsanlegt var að láta framkvæma eftirlitið af íslenskum mönnum í útlöndum. eða semja svo við stjórnir þeirra ríkja, er við kaupum tunnur frá, að embættismenn þeirra önnuðust eftirlitið. Hvorttveggja mun verða þungt í vöfum, enda þyrfti þá líka sama eftirlitið hér við útflutninginn.

Stungið er þá upp á því fyrirkomulagi, að innflytjendur ábyrgist sjálfir, að tunnurnar séu lögmætar við innflutning. Með því eru þeir knúðir til að kynna sér lögin og reglugerðina, og þessi aðferð mun veita þeim gott aðhald til betri meðferðar á tunnunum. Verksmiðjumerki það, sem skipað er að setja á tunnurnar, á að vera sönnun um uppruna þeirra. Má ætla, að innflytjendur gangi eftir, að merkingin verði í lagi, því ef svo er ekki, geta þeir ekki haft hendur í hári þeirra, sem seldu þeim ólögmætar tunnur. Í reglugerð er þó gert ráð fyrir aðstoð tunnueftirlitsins við innflutning, ef þess er sérstaklega óskað.

Um 4. gr.

Er tekin orðrétt eins og í 3. gr. l. 1939, en aftan af þeirri grein felld nokkuð.

Um 5. gr.

Óbreytt eins og 4. gr. l. 1939.

Um 6. gr.

Til ársins 1943, eða ársloka 1942, er hinn allra stytztí frestur, sem hægt er að setja. Hinsvegar er full þörf á, að framkvæmd laganna komist sem fyrst á; með það fyrir augum er fresturinn hafður svona stuttur. Gert er ráð fyrir, að lögín nái samþykki í marz—apríl og þá þegar verði lögín auglýst í þeim löndum, þar sem tunnurnar eru framleiddar. Sömuleiðis verður séð um, að lögum og reglugerðum á t. d. norsku og ensku verði dreift út til verksmiðjanna eða viðskiptamanna þeirra hér.

Nd.

76. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vita-byggingar.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin leggur til, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Á undan 1. gr. kemur ný 1. gr., svo hljóðandi:

Á eftir orðunum „við forstöðumann stýrimannaskólans í Reykjavík“ í 7. gr. laganna komi: forseta Fiskifélags Íslands og forseta Farmanna- og fiskimanna-sambands Íslands.

2. Greinaröð frumvarpsins breytist samkv. þessu.

Alþingi, 7. marz 1940.

Finnur Jónsson,
form.

Skúli Guðmundsson,
fundaskr., með fyrirv.
Bergur Jónsson,
með fyrirv.

Sigurður Kristjánsson,
frsm.

Sigurður E. Hlíðar.

Nd.

77. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 75 27. júní 1921, um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og leggur til, að það verði samþykkt.

Alþingi, 7. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form., frsm.

Jón Pálmason,
fundaskr.
Steingr. Steinþórsson.

Ásgeir Ásgeirsson.

Stefán Stefánsson.

Nd.**78. Fyrirspurn**

til fjármálaráðherra um framkvæmd tollskrárákvæðis.

Frá Ísleifi Högnasyni og Einari Olgeirssyni.

Hvers vegna notar fjármálaráðherra ekki heimild í lögum um tollskrá frá 30. des. 1939 (ákvæði um stundarsakir, stafl. c), þar sem gert er ráð fyrir, að við útreikning verðtolls sé miðað við farmgjöld, sem tíðkuðust fyrir Evrópuófriðinn?

Nd.**79. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Stefáni Stefánssyni og Garðari Þorsteinssyni.

Aftan við frvgr. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir C. 12. í 2. gr. laga nr. 101 1933 koma tveir nýir liðir:

- a. *Sandsvegur*: Frá Dalvíkurvegi við Litla-Árskóg í Árskógshreppi að Litla-Árskógssandi.
- b. *Hjalteyrarvegur*: Frá Dalvíkurvegi við Skriðuland í Arnarneshreppi til Hjalteyrar.

Nd.**80. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu.

Frá allsherjarnefnd.

1. Við 2. gr. Þriðja málsg. orðist svo:

Ennfremur getur ríkisstjórnin hvenær sem er, án dómsúrskurðar, látið trúnaðarmenn sína rannsaka birgðir heildsöluverzlana, smásöluverzlana og iðnfyrirtækja af vörum þeim, sem um ræðir í 1. gr. laga þessara.

2. Á eftir 2. gr. komi ný gr., svo hljóðandi:

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**81. Frumvarp til laga**

um breyting á jarðræktarlögum, nr. 101 23. júní 1936.

Flm.: Jón Ívarsson.

1. gr.

Á eftir V. c. í 9. gr. laganna kemur nýr staflíður, svo hljóðandi:

- d. Geymsluhús fyrir kartöflur kr. 5,00 1 m.³
Húsin séu vönduð að gerð, örugg gegn frosthættu og rúmi að minnsta kosti 4000 kg. af kartöflum hvert.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Mæling og úttekt á kartöflugeymslum fer í fyrsta sinn fram á árinu 1940, og eru þær geymslur styrkhæfar, sem gerðar hafa verið síðan í ársbyrjun 1939.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt á síðasta þingi, en varð eigi útrætt. Fylgdu því þá eftirfarandi athugasemdir:

Á síðustu árum hefir garðræktin farið mikið vaxandi í landinu, og mun nú komið svo á þessu ári, að uppskera á kartöflum gerir sennilega meira en að samsvara því, sem þjóðin hefir árlega notað að undanfögnu. Þegar uppskeran er orðin svo mikil sem nú, verður mikill hluti hennar að geymast lengur eða skemur, sumt langt fram á sumar. Skiptir því mjög miklu, að góðar geymslur séu til og öruggar fyrir frostum, bæði vegna þess hluta uppskerunnar, sem er verzlunarvara, en ekki síður vegna útsæðisins, sem nauðsyn ber til að vanda geymslu á.

Með frumvarpi þessu er lagt til, að kartöflugeymslur verði styrkhæfar á sama hátt og heyhlöður. Virðist ekki ósanngjarnt að gera þessum nauðsynlega húsa-kosti við framleiðsluna jafnhátt undir höfði. Að sjálfsögðu þurfa geymslurnar að vera vel gerðar og öruggar til þess, sem þær eru ætlaðar, og mætti fela Búnaðarfélagi Íslands að setja reglur um frágang þeirra og gerð.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir, að sett sé stærðarlágmark sem skilyrði þess, að styrkur sé veittur, enda virðist ekki veruleg ástæða til að styrkja mjög litlar geymslur.

Ekki er tilætlunin að veita styrk til annara geymsluhúsa en þeirra, sem framleiðendur láta sjálfir reisa; koma því ekki undir þetta styrkákvæði kartöflugeymslur, sem verzlunarir eða aðrir slíkir aðilar kunna að láta gera. — Það er vafalaust heppilegra að hlynna að því, að framleiðendur sjálfir geti geymt kartöfluppskeruna á meðan hún bíður þess að verða seld, heldur en að kosta til stórra geymsluhúsa í þessu skyni í kaupstöðum og kaптúnun, því að hætt er við, að varan mundi með því verða verðhærri fyrir neytendurnar, vegna meiri vinnukostnaðar þar en hjá framleiðendum.

Með bráðabirgðaákvæðinu er lagt til, að styrktar séu geymslur, sem gerðar hafa verið á þessu ári, en ekki eldri, og yrðu þær teknar út með jarðabótum, sem trúnaðarmenn Búnaðarfélags Íslands mæla á næsta ári.

Ed.

82. Þingsályktun

um notkun þjóðfánans.

(Afgreidd frá Ed. 7. marz).

Samhljóða þskj. 6.

Nd.

83. Frumvarp til laga

um náttúrurannsóknir.

Flm.: Pálmi Hannesson, Emil Jónsson, Thor Thors.

I. KAFLI

Almenn ákvæði.

1. gr.

Íslenskir ríkisborgarar skulu hafa forgangsrétt til rannsókna á náttúru landsins.

2. gr.

Ríkisstjórnin getur veitt erlendum fræðimönnum heimild til að stunda rannsóknir hér á landi um tiltekinn tíma, enda hafi þeir samstarf við íslenska fræði-

menn og láti þeim í té skýrslu um árangur rannsókna, samkvæmt fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.

3. gr.

Þeir, sem rannsóknir stunda, skulu forðast óþarfa átroðning á landi annara manna, og skylt er þeim að greiða bætur fyrir þann skaða, er þeir kunna að valda.

Nú leiðir rannsókn í ljós verðmæti, sem áður voru ókunn, og ber þá rannsaka- anda að tilkynna það eiganda eða umsjármanni lands þess, er verðmætin teljast til.

Enginn má taka ólofað í landi annars manns neina þá náttúrugripi, sem fé- mætir teljast.

II. KAFLI

Um rannsóknanefnd ríkisins.

4. gr.

Skipa skal þriggja manna nefnd, er nefnist rannsóknanefnd ríkisins. Ríkis- stjórnin skipar nefndina til þriggja ára í senn eftir tilnefningu þriggja stærstu flokkanna á Alþingi.

5. gr.

Hlutverk rannsóknanefndar er:

1. Að vinna að eflingu rannsókna á náttúru landsins, samræma slíkar rannsóknir og safna saman niðurstöðum þeirra.
2. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar um yfirstjórn þeirrar rannsóknastarfsemi, sem ríkið heldur uppi, og á annan hátt, eftir því sem æskilegt þykir.
3. Að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því, sem ríkisstjórnin kann að óska og fé er veitt til í fjárlögum eða af náttúrufræðideild menningarsjóðs.
4. Að gæta hagsmuna islenzkra náttúrufræðinga gagnvart útlendingum, sem hing- að koma til rannsókna, og koma fram af landsins hálfu við fræðimenn annara þjóða að því leyti, sem við á.

6. gr.

Skylt er öllum þeim, er stunda náttúru- rannsóknir með styrk úr ríkissjóði eða menningarsjóði, að hafa samvinnu við nefndina og láta henni í té skýrslur um niðurstöður rannsókna sinna.

7. gr.

Atvinnumálaráðherra ræður, að fengnum tillögum rannsóknanefndar, fram- kvæmdastjóra, sem hefir á hendi dagleg störf og umsjón með þeim málum, sem undir nefndina falla.

8. gr.

Atvinnumálaráðherra ákveður nefndarmönnum og framkvæmdastjóra hæfi- lega þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr ríkissjóði ásamt öðrum kostnaði við nefndina.

III. KAFLI

Um atvinnudeild háskólans.

9. gr.

Við Háskóla Íslands skal starfa rannsóknastofnun í þágu atvinnuvega lands- ins, og nefnist hún atvinnudeild háskólans.

Atvinnudeild skiptist í þrjár sérdeildir, er nefnast fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild. Fjölga má sérdeildum, ef yfirstjórn stofnunarinnar telur það nauð- synlegt og fé er veitt til í fjárlögum.

10. gr.

Fiskideild annast rannsóknir í þágu fiskveiða, svo sem rannsóknir á eðli sjávar og vatna, svifi og botnátu, lifi fiska, einkum nytjafiska, göngum þeirra og hátterni, svo og fiskiðnaðarrannsóknir.

11. gr.

Búnaðardeild annast rannsóknir í þágu landbúnaðar, svo sem jarðvegsrannsóknir hverskonar, áburðarrannsóknir, plönturannsóknir og plöntusjúkdóma, einkum nytjaplantna, húfjarrannsóknir og húfjársjúkdóma, fóðurrannsóknir og rannsóknir um kynbætur húfjár og nytjaplantna.

12. gr.

Iðnaðardeild annast rannsóknir í þágu iðnaðar, svo sem rannsóknir hráefna, orkulinda og iðnaðarvarnings, matvæla- og fjörefnarannsóknir, gerlarannsóknir, náma- og jarðefnarannsóknir.

13. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn atvinnudeildar með aðstoð rannsóknanefndar ríkisins.

14. gr.

Ráðherra ákveður, í samráði við rannsóknanefnd, tölu fastra starfsmanna og skipar þá eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. Á sama hátt ákveður ráðherra tölu annara starfsmanna, kaup þeirra og kjör.

15. gr.

Starfsmenn atvinnudeildar skulu launaðir úr ríkissjóði. Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum rannsóknanefndar, laun fastra starfsmanna, unz þau verða tiltekin í launalögum.

Enginn starfsmaður má taka aukagreiðslu fyrir störf sín við stofnunina.

16. gr.

Í hverri sérdeild skipar ráðherra deildarstjóra til þriggja ára í senn, og stjórna þeir daglegum störfum og rekstri deilda sinna undir yfirstjórn rannsóknanefndar.

Rannsóknanefnd ákveður rannsóknarefni í samráði við deildarstjóra, en skytt er henni að leita áður álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands, Fiskifélags Íslands og annara landssambanda atvinnugreina. Gæta skal þess, að samræma störf sérdeilda, eftir því sem fært þykir.

Að öðru leyti ákveður ráðherra með reglugerð starfstilhögun atvinnudeildar, starfaskiptingu og stjórn.

17. gr.

Skytt er atvinnudeild að taka að sér rannsóknir fyrir atvinnurekstur einstakra manna, félaga eða stofnana, eftir því sem við verður komið, gegn þóknun, sem ráðherra ákveður með gjaldskrá. — Þó getur ráðherra mælt svo fyrir, að deildin skuli annast rannsóknir endurgjaldslaust, ef ástæða þykir til eða í hlut eiga stofnanir, sem starfa í þágu ríkisins. Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr ríkissjóði, að taka að sér slíkar rannsóknir, nema atvinnudeild geti eigi annað þær, enda komi þá þóknun fyrir, samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar.

18. gr.

Atvinnudeild er heimilt að framleiða eða útvega frá öðrum stofnunum hverskonar lyf og selja þau samkvæmt gjaldskrá, er ráðherra setur. Ágóði af slíkri starfsemi rennur til deildarinnar. Um útlát eitraðra eða hættulegra lyfja skal fylgja sömu reglum og lyfsölum eru settar til tryggingar gegn því, að hætta stafi af,

19. gr.

Skylt er starfsmönnum ríkisins eða stofnana, sem starfa með ríkisstyrk, að láta atvinnudeild aðstoð sína í té við rannsóknir eða tilraunir, eftir því sem við getur átt og ráðherra telur nauðsynlegt. Heimilt er ráðherra að ákveða með reglugerð þóknun fyrir slíka aðstoð.

20. gr.

Nú verður tekin upp kennsla við Háskóla Íslands í þeim fræðigreinum, sem atvinnudeild fjallar um, og skulu þá starfsmenn deildarinnar stunda þá kennslu, eftir því sem henta þykir og ákveðið er í reglugerð háskólans. Háskólaráð getur ákveðið, með samþykki ráðherra, að verklegar æfingar háskólastúdenta í efnafræði og öðrum skyldum námsgreinum skuli fram fara í atvinnudeild undir handleiðslu starfsmanna hennar. Eigi er skylt að greiða starfsmönnum atvinnudeildar sérstök laun fyrir störf í þjónustu háskólans samkvæmt þessari grein.

21. gr.

Til atvinnudeildar rennur það fé, sem háskólanum ber að greiða til ríkissjóðs sem einkaleyfisgjald fyrir happdrætti Háskóla Íslands.

22. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin lög nr. 97 3. maí 1935, um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuveganna við Háskóla Íslands, og lög um breyting á þeim lögum, nr. 41 12. febr. 1940.

23. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er samið og flutt að tilhlutun atvinnumálaráðherra, og er hlutverk þess fyrst og fremst það, að fella saman í eina heild ákvæði laga og þingsályktana, sem sett hafa verið á Alþingi á undanförunum árum um rannsóknarstarfsemi. Jafnframt eru með frumvarpinu lögbundin störf rannsóknarnefndar ríkisins og breytt nokkuð ákvæðum gildandi laga um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuveganna í samræmi við þá reynslu, sem fengizt hefir af starfi stofnunarinnar.

Á síðastl. ári var rannsóknarnefnd ríkisins skipuð. Voru henni þegar falin ýms störf og rannsóknir í þágu atvinnuveganna, og hefir það sízt farið minnkandi. Á fyrri hluta þingsins 1939 var gerð þingsályktun um nauðsyn almennra rannsókna á náttúru landsins, og var það undirskilið, að rannsóknarnefndin tæki að sér yfirstjórn þeirra mála, jafnframt því, sem hún gætti hagsmuna íslenskra fræðimanna gagnvart erlendum fræðimönnum. Samkvæmt þessu eru ákvæði frumvarpsins um rannsóknarnefndina sett, og munu þau eigi þurfa skýringar við að öðru leyti.

Í fyrsta kafla frumvarpsins ræðir um almenn ákvæði, sem sett eru í anda þeirrar þingsályktunar, sem áður getur, og þurfa þau eigi frekari skýringar við.

Þriðji kaflinn, um atvinnudeild, er saminn eftir lögum nr. 97 3. maí 1935, um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuvega landsins, og haldið öllum meginákvæðum.

Á síðasta þingi var lögum þessum breytt á þann hátt, að sett voru inn í þau ákvæði um, að rannsóknarnefnd ríkisins skyldi taka þátt í stjórn stofnunarinnar. Þessi ákvæði eru látin haldast og aukin nokkuð. Auk þess er ráðherra veitt rýmri heimild en áður til afskipta af stjórn stofnunarinnar, með setningu reglugerða og á annan hátt. Að öðru leyti þykir eigi ástæða til að gera grein fyrir efni frumvarpsins, fyrri en við umræður.

Ed.**84. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 72 [Brúasjóður].

Frá Þorsteini Þorsteinssyni.

Í stað „30 þús. kr.“ komi: 20 þús. kr.

Nd.**85. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 45 frá 13. júní 1937, um dragnótaveiði í landhelgi.

Frá sjávarútvegsnefnd.

- a. 8. gr. laganna skal orða svo:

Ráðherra getur með reglugerð ákveðið um möskvastærð dragnóta, svo og um lágmarksstærð þess fisks, sem veiddur er í dragnót og fluttur í land eða haldið um borð í skipi.

- b. Á eftir 8. gr. laganna kemur ný grein, svo hljóðandi:

Brot gegn ákvæðum laga þessara eða reglugerða, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, sem eigi eru refsingar lagðar við í 3. og 4. gr. laganna, varða sektum frá 100—5000 kr.

Greinatala laganna breytist samkvæmt þessu.

Greinargerð.

Það hefir komið í ljós, að heppilegra er að ákveða lágmarksstærð heldur en lágmarksþyngd þess fisks, sem veiddur er í dragnót og leyft er að flytja í land. Ennfremur vantar í dragnótalögin fyllri sektarákvæði en nú eru í þeim.

Ed.**86. Nefndarálit**

um frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin mælir með, að frv. þetta verði samþ. óbreytt. Einn nefndarmanna (ErlÞ) skrifar þó undir nál. með fyrirvara.

Alþingi, 8. marz 1940.

Magnús Jónsson,
form.Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., með fyrirvara.Bernh. Stefánsson,
frsm.

Nd.

87. Frumvarp til bifreiðalaga.

Frá samgöngumálanefnd.

I. KAFLI**Almenn ákvæði.****1. gr.**

Bifreið nefnist í lögum þessum sérhvert ökutæki, sem knúið er áfram með aflvél í ökutækinu sjálfu og eigi rennur á spori.

Undanþegin lögnum eru þau vélknúin ökutæki, sem eingöngu eru notuð við jarðyrkju eða vegavinnu, þó eigi vatnsbifreiðar. Einnig eru undanþegnir pallvagnar á lágum hjólum, sem notaðir eru til vöruflutninga að og frá skipi. Enginn má stjórna slíkum ökutækjum, nema hann sé fullra 18 ára að aldri. Að öðru leyti getur dómsmálaráðherra ákveðið með reglugerð, hvort frekari skilyrða skuli krafist, svo og um akstur og notkun ökutækja þessara.

Rísi ágreiningur um það, hvort ökutæki sé háð ákvæðum þessara laga eða þeim reglum, er settar verða samkvæmt þeim, úrskurðar dómsmálaráðherra endanlega um málið, en leita skal áður umsagnar fjármálaráðuneytisins, sé um afgjaldsskyldu að ræða.

Lögreglubifreiðar, slökkviliðsbifreiðar og sjúkrabifreiðar eru undanþegnar ákvæðum laga þessara um hámarkshraða, en dómsmálaráðherra getur ákveðið, að þessar bifreiðar skuli nota ákveðin einkenni og merki og jafnframt bannað öðrum bifreiðum notkun þeirra. Ennfremur getur dómsmálaráðherra undanþegið þessar og fleiri tegundir bifreiða í opinberri þjónustu ákvæðum laga þessara með þeim skilyrðum, er hann telur nauðsynleg.

Bifreiðar, sem í einstökum tilfellum eru notaðar til flutnings sjúkra eða slasðra, eða annars slíks flutnings, er ekki þolir bið, eru, meðan þær eru í þeirri notkun, undanþegnar ákvæðum þessara laga og reglna, sem samkvæmt þeim kunna að verða settar um hámarkshraða, svo og um takmarkanir á akstri á ákveðnum tíma og vegum, en sá, er notar bifreið þannig, skal innan sólarhrings í síðasta lagi tilkynna lögreglunni aksturinn. Meðan bifreið er notuð samkvæmt þessari heimild, skal til viðvörunar hvít veifa fest á áberandi stað framan á bifreiðina.

II. KAFLI**Um gerð bifreiða.****2. gr.**

Sérhver bifreið skal svo gerð, að af notkun hennar leiði ekki óþarfa hávaða, reyk, gufu eða óþef.

Heimilt er að nota bifreið til þess að draga aðra bifreið bilaða. Dómsmálaráðherra getur ennfremur með reglugerð heimilað, með þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja, að bifreiðar séu notaðar til þess að draga vélalaus flutningsvagna og óskrásettar bifreiðar. Ákvæði laga þessara gilda um ökutæki þau, sem dregin eru, eftir því sem við á.

3. gr.

Ráðherra sá, er fer með vegamál, ákveður með reglugerð, að fengnum tillögum vegamálastjóra, hver megi vera mesta þyngd hlaðinnar bifreiðar, svo og vagns, sem bifreið dregur. Binda má hámarksþyngd við akstur á nánar tilteknum vegarköflum, miðað við burðarþol vega og brúa.

Hann getur og, að fengnum tillögum vegamálastjóra, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegarköflum, með öllu eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sérlegra óþæginda.

Lögreglustjóri getur, að fengnum tillögum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, bannað á sama hátt umferð bifreiða á götum í kaupstað eða kaптúni.

4. gr.

Ráðherra sá, er fer með vegamál, getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett reglur um gerð hjólbarða, er nota megi á bifreiðum.

5. gr.

Í hverri bifreið skulu vera traust stjórnþæki, og skal auðvelt að hafa með þeim fullt vald yfir bifreiðinni.

Í hverri bifreið skulu hemlar vera svo gerðir og ætið í því ástandi, að stöðva megi bifreiðina tryggilega og fljótt.

6. gr.

Á hverri bifreið skal vera horn til þess að gefa með hljóðmerki. Skal vel og haganlega um það búð og það gefa frá sér skýrt og þægilegt hljóð.

7. gr.

Á bifreiðum skulu vera ljósker, er séu tendruð frá því hálfþími er liðinn frá sólsetri og þangað til hálfþími er til sólaruppkomu, og einnig í þoku.

Á fjórhjóla bifreiðum skulu vera tvö framljósker og minnst eitt afturljósker. Framljóskerin skulu hafa hvítt eða daufgult ljós og bæði sama ljósmagn. Þau skulu vera sitt til hvorrar hliðar framan á bifreiðinni og lýsa akbrautina framundan nægilega til þess að skapa nauðsynlega yfirsýn fyrir ökumanninn og sett og stillt þannig, að geislar þeirra valdi sem minnstum óþægindum þeim vegfarendum, er á móti koma. Afturljóskerið skal sýna rautt ljós beint aftur, en lýsa jafnframt aftara skrásetningarmarki bifreiðarinnar nægjanlega með hvítu ljósi. Um ljóskerið má ekki búa svo, að hægt sé að slökkva á því frá ökumannssætinu eða inni í bifreiðinni, á meðan ljós er á framljóskerunum.

Dragi bifreiðin einn eða fleiri vagna, skal afturljós vera á vagninum, sem dreginn er, og séu þeir fleiri en einn, þá á þeim aftasta.

Á tviðjóla bifreiðum (bifhjóllum) skal vera eitt framljósker með hvítu eða daufgulu ljósi, er lýsi akbrautina nægjanlega og á þann hátt, sem segir í 2. mgr., og eitt afturljósker, er sýni rautt ljós beint aftur, en lýsi skrásetningarmarki bifreiðarinnar með hvítu ljósi.

Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um ljósaumbúnað bifreiða og um notkun fleiri ljóskera, ef þörf þykir.

8. gr.

Dómsmálaráðherra getur með reglugerð ákveðið, að á vöru- og mannflutninga-bifreiðum skuli vera spegill, og sé honum þannig fyrir komið, að ökumaðurinn geti séð í honum umferðina fyrir aftan bifreiðina.

9. gr.

Í sérhverri fjórhjóla bifreið skal vera hraðamælir, er sýni hraða bifreiðarinnar og farna vegalengd á hverjum tíma.

10. gr.

Stýri, hemlar og tæki til að gefa merki með skulu þannig gerð og þeim svo fyrir komið, að þau séu auðveld í notkun. Skal ökumaðurinn geta beitt þeim án þess að beina athyglinni frá akbrautinni eða umferðinni.

11. gr.

Bifreiðar skulu svo gerðar, að þær geti farið eftir kröppum bugum og auðvelt sé að snúa þeim. Sé bifreið þyngri en 350 kg., skal aflvélin geta knúið hana aftur á bak sem áfram.

12. gr.

Ekki má nota breiðari bifreiðar en svo, að mesta breidd þeirra utanmáls sé 192 cm. Þó getur ráðherra sá, er fer með vegamál, að fengnum tillögum vegamála-stjóra, veitt undanþágu frá þessu ákvæði.

13. gr.

Í hverri bifreið skal vera spjald með áletrun, er sýni framleiðsluverksmiðju og framleiðslunúmer bifreiðarinnar.

III. KAFLI

Um tilkynningu, skrásetningu og skoðun bifreiða.

14. gr.

Sérhver bifreiðareigandi (umráðamaður bifreiðar) skal senda lögreglustjóranum í því umdæmi, sem hann er búsettur í, tilkynningu um bifreið sína, áður en hún er tekin í notkun.

Er lögreglustjóri hefir fengið tilkynningu um bifreið, lætur hann eftirlitsmann bifreiða, er dómsmálaráðherra skipar, framkvæma skoðun á bifreiðinni, og sker hann úr um það, hvort hún fullnægi kröfum þessara laga og reglugerða, er settar verða samkvæmt þeim, og yfirleitt, hvort bifreiðin er þannig byggð og gerð, að notkun hennar sé hættulaus.

Fullnægi bifreiðin, að áliti eftirlitsmanns, settum reglum, skrásetur lögreglustjóri bifreiðina. Til skrásetningar bifreiða heldur lögreglustjóri sérstaka bók, bifreiðaskrá, og skráir í hana nauðsynlegar upplýsingar um bifreiðina og eiganda hennar, en dómsmálaráðherra ákveður nánar um form og innihald skrárinnar. Jafnframt skal sett spjald með umdæmistölumerki bifreiðarinnar aftan á hana og framan. Skrásetningarmerki lætur lögreglustjóri í té fulltilbúin, gegn gjaldi, sem dómsmálaráðherra ákveður. Merkin skulu ávallt vera vel læsileg, og má á engan hátt hylja þau, er bifreiðin er í notkun. Eftirlitsmaður bifreiða ákveður að skoðun lokinni, hve marga farþega bifreið megi flytja, þar á meðal sérstaklega, hve marga í sætum við hlið ökumanns, og ritar það í skoðunarvottorð sitt. Skal ávallt geyma það í bifreiðinni sjálfri, og má aldrei flytja fleiri farþega í bifreið en skoðunarvottorð tiltekur.

Eftirlitsmaður ákveður, hve mikinn þunga vörubifreiðar megi flytja og skráir það í skoðunarvottorð. Má aldrei hlaða bifreið meira en heimilað er. Eftirlitsmenn og löggæzlumenn geta í einstökum tilfellum ákveðið fyrirkomulag á hleðslu bifreiðar, og er bifreiðaeigendum og ökumönnum þá skylt að hlíta þeim fyrirmælum. Eftirlitsmaður ákveður, hvort og þá með hvaða skilyrðum heimilt er að nota vöruflutningsbifreið til flutnings farþega endrum og sinnum. Skal það skráð í skrásetningarvottorð.

Lögreglustjóri getur í einstökum tilfellum heimilað akstur bifreiða, sem ekki eru skrásettar, eftir reglum, sem dómsmálaráðherra setur. Má í þessum reglum ákveða, að gjald skuli koma fyrir leyfið.

Fyrir skrásetningu bifreiðar greiðir eigandi gjald til rikissjóðs, sem dómsmálaráðherra ákveður.

15. gr.

Glatist skrásetningarmerki bifreiðar eða verði það ónothæft, skal það þegar tilkynnt lögreglustjóranum í umdæmi því, þar sem bifreiðin er skrásett, en sé hún stödd í öðru umdæmi, þá jafnframt lögreglunni þar.

16. gr.

Verði eigandaskipti (eða umráðamanns) að skrásettri bifreið, skal bæði hinn fyrri og hinn nýi eigandi (umráðamaður) tafarlaust tilkynna það lögreglustjóra í því um-

dæmi, þar sem bifreiðin er skrásett. Sé nýi eigandinn búsettur utan þess, skal hann jafnframt tilkynna lögreglustjóranum í sínu umdæmi eigandaskiptin, og skal bifreiðin þá skráð að nýju þar, en afskráð í umdæminu, sem hún fluttist frá.

Flytji eigandi (umráðamaður) bifreiðar búferlum með bifreið sína í annað lögsagnarumdæmi, skal hann senda tilkynningu um flutninginn til lögreglustjóra beggja umdæmanna. Skal bifreiðin þá afskráð í umdæmi því, er hún fluttist frá, en skráð að nýju í umdæmi því, sem hún flyzt í, og fær hún þar ný skrásetningarmerki. Sé aðeins um 6 mánaða eða skemmri dvöl að ræða í öðru umdæmi, er umskráning ekki nauðsynleg.

Um leið og bifreið er afskráð, skal afhenda lögreglustjóra skrásetningarmerkin endurgjaldslaust.

17. gr.

Dómsmálaráðherra skipar eftirlitsmenn bifreiða eftir þörfum og ákveður umdæmi þeirra og starfssvið, réttindi þeirra og skyldur. Skulu eftirlitsmenn vera sérfróðir í öllum þeim málum, er bifreiðar varða, bæði að því er snertir gerð og akstur bifreiða, meðferð benzins og annara eldfimra efna, sem notuð eru í sambandi við bifreiðar, svo og lög þau og reglur, er um þær gilda. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um hæfni eftirlitsmanna og gefur þeim erindisbréf að öðru leyti um eftirlitið, eftir því sem þurfa þykir.

Hver eigandi bifreiðar skal árlega greiða skoðunargjald af bifreið sinni til ríkissjóðs, sem dómsmálaráðherra ákveður.

Skal verja skrásetningargjöldum (sbr. 15. gr.) og skoðunargjöldum til þess að greiða kaup eftirlitsmanna og annan kostnað við eftirlitið samkv. reglum, er dómsmálaráðherra setur.

Lögreglustjórar eða eftirlitsmenn bifreiða geta, hvenær sem er, krafizt þess, að bifreið, sem skrásett er eða notuð í umdæmi þeirra, sé færð til skoðunar á tiltekinn stað í umdæminu, svo ganga megi úr skugga um, hvort hún sé í lögmæltu standi. Dómsmálaráðherra ákveður, hve oft árlega skoðun bifreiða skuli fara fram. Hann getur í reglugerð fyrirskipað sérstaka skoðun með skömму millibili á bifreiðum, sem notaðar eru til mannflutninga.

Lögreglumönnum og eftirlitsmönnum er heimilt, hvenær sem er, að stöðva bifreiðar og skoða þær samstundis og athuga ökuskirteini bifreiðarstjóra. Slika skoðun skal aðallega framkvæma í því skyni að prófa umbúnað stýris og hemla bifreiðarinnar.

Komi það í ljós, að bifreið fullnægir ekki lengur lögum og reglum, eða bifreið er eigi færð til skoðunar, er það hefir verið fyrirskipað, getur lögreglustjóri bannað notkun hennar og tekið af henni skrásetningarmerkin, unz bætt hefir verið úr því, sem áfátt var eða vanrækt.

18. gr.

Eigandi (umráðamaður) bifreiðar ber ábyrgð á því, að bifreiðin sé ávallt í lögmæltu ástandi.

19. gr.

Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um tilkynningu, skoðun, flutning, skrásetningu og afskráningu bifreiða. Hann getur og, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett nánari reglur um gerð og notkun bifreiða, til öryggis umferðinni, sérstakar reglur um gerð og notkun ökutækja, sem knúin eru með rafmagni, eimvél eða kolagasi, svo og vagna, sem festir eru aftan í bifreið. Ennfremur setur hann reglur um geymslu og meðferð á benzini og öðrum eldfimum efnum, sem notuð eru til bifreiða.

IV. KAFLI

Um bifreiðarstjóra.

20. gr.

Enginn má stýra bifreið, nema hann hafi fengið til þess ökuskirteini hjá lög-reglustjóra. Í ökuskirteininu skal vera mynd af bifreiðarstjóranum, og skal hann ávallt hafa skirteinið hjá sér, er hann ekur bifreið, og sýna það, er löggæzlumenn eða eftirlitsmenn bifreiða krefjast þess.

Skilyrði til þess að öðlast ökuskirteini eru þau, að umsækjandinn sé fullra 18 ára að aldri, sé áreiðanlegur, samvizkusamur og reglusamur, hafi góða sjón og heyrn og sé nægjanlega hraustur andlega og líkamlega, að hann hafi notið kennslu í akstri og fræðslu um meðferð benzíns og vélar bifreiðarinnar, ennfreður að hann hafi staðizt próf í akstri, meðferð bifreiða, bifreiðavéla, benzíns og annara eldfimra efna, umferðarreglum og bifreiðalögum. Próf þetta framkvæma eftirlitsmenn bifreiða, eða aðrir sérfróðir menn, er dómsmálaráðherra skipar til þess. Lögreglustjóri getur neitað um ökuskirteini, ef varhugavert þykir með tilliti til fyrri hegðunar umsækjanda að veita honum það.

Dómsmálaráðherra getur leyft, að sérstök ökuskirteini séu veitt mönnum, enda þótt þeir fullnægi ekki almennum kröfum um líkamshreytti, og setur þá nánari reglur um innihald skirteinisins.

Enginn getur fengið leyfi til að aka leigubifreið til mannflutninga, nema hann sé fullra 20 ára að aldri, hafi staðizt viðbótarpróf og fullnægi frekari skilyrðum. er dómsmálaráðherra ákveður nánar um í reglugerð.

Dómsmálaráðherra setur reglur um, með hvaða skilyrðum þeir, sem útlend ökuskirteini hafa, meggi aka bifreið hér á landi.

Ökuskirteinið gildir í 5 ár frá því það er gefið út. Lögreglustjóri getur þó hvenær sem er svipt mann því, ef það upplýsist, að viðkomandi fullnægir ekki lengur settum skilyrðum til þess að öðlast ökuskirteini. Ef endurnýjunar á ökuskirteini er óskað að 5 árum liðnum, verður viðkomandi að færa sönnur á það fyrir lög-reglustjóra að nýju, að hann fullnægi skilyrðunum til þess að fá ökuskirteini. Lögreglustjóri ákveður, hvort viðkomandi skuli þá að nýju ganga undir bifreiðarstjórpróf.

Lögreglustjórar skulu halda skrá yfir öll veitt ökuskirteini samkvæmt reglum, er dómsmálaráðherra setur.

21. gr.

Bifreiðarstjóraefni mega því aðeins æfa sig í bifreiðaakstri, að við hlið nemandans í bifreiðinni sitji ökukennari, og telst ökukennarinn þá stjórnandi bifreiðarinnar. Nemandinn telst þó stjórnandi bifreiðarinnar, er prófakstur fer fram. Réttindi til kennslu í akstri og meðferð bifreiða hefir sá, sem er 25 ára að aldri og hefir ökuskirteini, er heimilar honum akstur leigubifreiða til mannflutninga.

Æfingar nemenda í akstri tvíhjóla bifreiða mega aðeins fara fram undir stjórn og umsjón ökukennara. Réttindi til kennslu í akstri og meðferð tvíhjóla bifreiða hafa þeir, sem hafa ökuskirteini, eru 25 ára að aldri og hafa minnst 1 árs æfingu í akstri slíkra bifreiða.

Engum má veita æfingu í akstri, sem yngri eru en svo, að vanti 3 mánuði í 18 ára aldur.

Bifreiðar, sem notaðar eru við kennslu, skulu að aftan og framan bera greinileg spjöld með áletruninni „kennslubifreið“. Dómsmálaráðherra getur ákveðið, að kennslubifreiðar séu með tilliti til kennslunnar búnar sérstöku öryggistækjum.

Kennsluakstur má fara fram þar, sem akstur bifreiða er leyfður, en þó getur lögreglan bannað slíkan akstur á ákveðnum götum og vegum, er slíkt bann þykir nauðsynlegt.

Ökukennari ber ábyrgð á, að akstursæfingarnar fari fram á þeim stöðum og

með þeim hætti, að telja megí hættulaust fyrir aðra umferð, er tekið er tillit til kunnáttu nemandans.

Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um kennslu og próf bifreiðarstjóra og ákveður gjald það, er greiða skal fyrir prófið. Má ákveða, að auk fyrrgreindra skilyrða skuli menn einnig verða að fá löggildingu dómsmálaráðuneytisins til þess að mega veita kennslu í bifreiðaakstri.

22. gr.

Eigandi (umráðamaður) bifreiðar má ekki fela stjórn hennar manni, sem eigi hefir ökuskirteini.

Þegar lögreglan krefst þess, er eiganda (umráðamanni) skylt að upplýsa, hverjir hafi ekið bifreiðinni og stjórnað henni á hverjum tíma.

23. gr.

Enginn má neyta áfengis við bifreiðarakstur. Enginn má aka bifreið eða reyna að aka bifreið, er hann er undir áhrifum áfengis. Ef ástæða er til að ætla, að maður hafi brotið gegn þessu fyrirmæli, getur lögreglan fært hann til læknis til rannsóknar, og er þá viðkomanda skylt að hlíta þeirri meðferð, sem læknirinn telur nauðsynlega vegna rannsóknarinnar, þar á meðal, að tekið sé úr honum blóðsýnishorn. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um læknisrannsóknina. Það er bannað að fá þeim, sem er undir áhrifum áfengis, stjórn bifreiðar.

Þegar maður á opinberum veitingastað er undir áhrifum áfengis, og veitingamaðurinn eða þjónn hans vita eða hafa ástæðu til að ætla, að hann ætli í þessu ástandi að aka bifreið, þá er veitingamanninum eða þjóni hans skylt að gera það, sem þeim er unnt, til þess að hindra hann í að aka eða reyna það, þar á meðal með því að gera lögreglunni aðvart.

Enginn má aka eða reyna að aka bifreið, ef hann vegna ofreynslu, svefnleysis, undanfarandi neyzlu áfengis eða æsandi eða deyfandi lyfja eða annara slíkra orsaka er haldinn slíkri þreytu eða sljóleika, að hann geti eigi á tryggilegan hátt stjórnað bifreiðinni. Það telst til þyngingar við ákvörðun refsingar, ef maður hefir í slíku ástandi ekið leigubifreið til mannflutninga. Tóbaksreykingar eru bannaðar við akstur leigubifreiða til mannflutninga.

Bannað er að selja eða afhenda bifreiðarstjóra, sem er undir áhrifum áfengis, benzin eða annað, sem þarf til aksturs bifreiðinni.

Ákveða má í reglugerð lágmark hvíldartíma í sólarhring hverjum fyrir bifreiðarstjóra, með hæfilegri hliðsjón af hættu, sem stafað getur af ofþreytu eða svefnleysi.

24. gr.

Bifreiðarstjóri skal ávallt gæta þess, að öll tæki í bifreiðinni, einkum stjórn-tæki, hemlar og merkjatakí, séu í lagi.

V. KAFLI

Um akstur á götum, vegum og öðrum svæðum.

25. gr.

Akstur bifreiða er heimill á öllum götum, vegum og svæðum, sem opin eru fyrir umferð almennt, nema því aðeins, að takmarkað sé samkvæmt heimild í lögum eða lögreglusamþykktum að því er snertir einstaka vegar- eða götukafila.

26. gr.

Ökuhraðanum skal ávallt haga eftir gerð bifreiðarinnar, umferðinni og ástandi vegarins. Hraðinn má aldrei vera meiri en svo, að stöðva megí bifreiðina á $\frac{1}{3}$ þess hluta vegarins, sem auður er og hindranalaus framundan og bifreiðarstjóri hefir útsýn yfir.

Í kaupstöðum, kaupsýnum og ámóta þéttbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 30 kílómetrar á klukkustund. Utan þessara staða má hraðinn vera meiri, ef næg útsýn er yfir veginn og ökumaður samt sem áður getur fullnægt öllum skyldum sínum, þó aldrei meiri en 60 kílómetrar á klukkustund.

Dómsmálaráðherra getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett nánari reglur um ökuhraðann, þar á meðal ákveðið lægri hámarkshraða en að framan greinir, sérstaklega fyrir þungar bifreiðar. Í kaupstöðum og kaupsýnum má setja slíkar reglur í lögreglusamþykktum.

Framangreindur hámarkshraði er því aðeins heimill, að akbrautin sé óhindruð og yfirsýn nægileg og að umferð frá hliðarbrautum verði séð í tæka tíð. Á ljósa-tíma má eigi aka hraðar en brautarlýsingin, þar á meðal lýsingin frá ljóskerum bifreiðarinnar, leyfir. Ökuhraðanum skal ávallt stilla svo í hóf, sem telja verður nauðsynlegt vegna umferðarinnar, og aldrei er heimilt að aka fram úr ökutæki eða vegfaranda, nema akbrautin sé auð og óhindruð á nægjanlega löngu svæði framundan. Bannað er að aka fram úr öðru ökutæki á vegamótum. Til hleðslu á bifreiðum skal vandað eftir föngum, en sé hleðsla bifreiðar mikil fyrirferðar, skal draga úr hraðanum svo sem þörf er til öryggis umferðinni.

Þar sem ökumaðurinn sér stutt fram á veginn, í kröppum bugðum við vegamót eða gatnamót, þar sem vegurinn er sleipur og þar sem mikil umferð er, má ekki aka hraðar en svo, að stöðva megi vagninn þegar í stað. Sé bleyta eða for á veginum, skal aka svo gætilega, að ekki slettist á aðra vegfarendur.

Þar sem lögreglan af sérstökum ástæðum telur frekari takmörkun ökuhraðans nauðsynlega, má skipa svo fyrir með því að festa upp spjald við akbrautina með þar að lútandi áletrun.

27. gr.

Skýlt er bifreiðarstjóra í akstri og meðferð bifreiðar að sýna nauðsynlega aðgæzlu og varkárni gagnvart nærstöddum og annari umferð yfirleitt, svo og vegna þeirra, sem bifreiðin flytur.

Þegar hált er á akbraut, skal skýlt að hafa snjókeðjur á afturhjólum bifreiða.

Verði fundin upp tæki, sem reynast nothæf til að hindra, að á vegfarendur eða annað það, sem í námunda er, slettist vegna aksturs bifreiðar í bleytu eða for, getur dómsmálaráðherra með minnst árs fyrirvara fyrirskipað, að bifreiðar skuli búnar slíkum tækjum.

28. gr.

Ökumaður bifreiðar skal gefa hljóðmerki í tæka tíð, þegar hætt er við árekstri, en notkun hljóðmerkis undanþiggur ekki bifreiðarstjórann skyldu hans til sérstakrar varkárni. Hann skal þegar í stað hætta að gefa hljóðmerki og stöðva bifreiðina og gangvél hennar, ef nauðsyn krefur, svo sem ef hestar hræðast eða verða óróir, og eigi má hann gefa hljóðmerki um leið og bifreiðin fer framhjá hestum á veginum.

Bannað er að gefa hljóðmerki, nema þegar umferðin gefur tilefni til þess.

Aki bifreið fram á eða mæti hún ökutæki, riðandi manni eða öðrum vegfarendum, skal ökumaðurinn gefa hljóðmerki til viðvörðunar í tæka tíð og halda bifreiðinni nægjanlega til vinstri á akbrautinni, ef hann ætlar að aka fram úr, en til hægri, ef umferðin kemur á móti honum. Gefi akandi eða riðandi maður eða maður með gripi bifreiðarstjóra merki, eða ef gripirnir ókyrrast, skal bifreiðarstjórinn bíða þess, hvort gerðar eru varúðarráðstafanir, t. d. með því, að maður stigur af baki, vikið er til hliðar o. s. frv. Annars er bifreiðarstjóra heimilt að aka áfram, en meðan hann ekur framhjá, skal hann gæta sérstakrar varkárni. Ef nauðsyn krefur, er bifreiðarstjóri skyldur til að aðstoða við að flytja hesta og aðra gripi framhjá bifreiðinni. Ef ferðamenn með hlaðna vagna hafa neyðzt til að vikja út af vegi fyrir bifreið, skal bifreiðarstjóri einnig veita liðsinni sitt, ef þörf gerist, til þess að koma vögnunum aftur á veginn.

Ef bifreið mætir vögnum á þeim stað, þar sem vegurinn er svo mjór, að hvorugur kemst framhjá öðrum, skal bifreiðin aka til baka og nema staðar þar, sem hinir komast framhjá henni. Ef bifreiðar mætast á slíkum stað, skal sú bifreiðin aka til baka, sem betur fær því við komið (t. d. er á leið upp brekku). Einnig skal bifreiðarstjóri, ef hann mætir bifreið eða öðrum vegfarendum á ljósatíma, lækka framljósin, ef unnt er.

Bifreiðarstjóri er skyldur að vikja til hægri handar fyrir umferð, sem á eftir kemur, og hleypa henni framhjá, ef unnt er.

Hinsvegar skulu vegfarendur jafnan vikja úr vegi fyrir bifreiðum sem öðrum vögnum, og aldrei tefja fyrir þeim að öþörfu.

Bifreið með fyrirferðarmiklu hlassi, t. d. hevi, eða hlassi, sem stendur aftur af palli, t. d. timbri, er skylt að staðnæmast, ef með þarf, til þess að hleypa öðrum vegfarendum framhjá.

Dómsmálaráðherra getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett nánari ákvæði um akstur bifreiða til öryggis umferð.

29. gr.

Ef slys vill til þar, sem bifreið er á ferð, skal ökumaður þegar nema staðar, skýra frá nafni sinu og heimilisfangi og hjálpa þeim, sem slasast hefir, ef þörf gerist.

30. gr.

Bifreiðarstjóri ber ábyrgð á því, að bifreiðin gefi ekki frá sér þéttan reyk, valdi ekki ónauðsynlegum hávaða eða óþægindum fyrir vegfarendur eða aðra, sem dvelja eða búa nálægt akbrautinni, og að gufa eða óþefur stafi ekki frá bifreiðinni frekar en óumflýjanlegt er.

31. gr.

Þegar bifreiðarstjóri yfirgefur bifreið, skal hann stöðva vélina og ganga svo frá henni, eftir því sem kostur er á, að óviðkomandi geti ekki sett hana í gang eða hún farið í gang sjálfkrafa.

32. gr.

Atvinnumálaráðherra getur sett gjaldskrá, er ákveður fargjöld með leigubifreiðum til mannflutninga. Hann getur og ákveðið, að gjaldmælir skuli vera í slíkum bifreiðum.

33. gr.

Dómsmálaráðherra getur sett reglur um leigu á mannflutningabifreiðum án bifreiðarstjóra.

VI. KAFLI

Um skaðabótaskyldu og vátryggingu.

34. gr.

Verði tjón af notkun bifreiðar á mönnum eða munum, er sá, sem ábyrgð ber á henni, skyldur til að bæta það að fullu, nema það sannist, að ekki hafi verið hægt að komast hjá tjóninu, þótt bæði akstur og ökutæki þess, er tjóninu olli, hefði verið í fullu samræmi við settar reglur. Skylda sú, sem hvílir á eiganda (umráðamanni) bifreiðar, nær einnig til bóta fyrir þjáningar og óþægindi þess manns, er fyrir tjóninu verður.

Skaðabóta verður þó eigi krafizt, ef sá, sem tjónið beið, hefir sjálfur af ásettu ráði valdið tjóninu eða stuðlað að því. Hafi sá, sem tjónið beið, orðið þess valdandi með stórkostlegu gáleysi, getur hann eigi krafizt bóta, nema því aðeins, að eigandi (umráðamaður) eða ökumaður bifreiðarinnar eigi einnig sök á því. Þá skiptist

tjónið að tiltölu við sök þeirra. Ef sá, sem tjónið beið, annars hefir sýnt af sér gáleysi, má taka tillit til þess við ákvörðun skaðabótanna.

Ef árekstur verður milli bifreiða, tveggja eða fleiri, skiptist tjónið á þær innbyrðis að tiltölu við sök þeirra á slysinu.

Með framangreindum ákvæðum er eigi skertur neinn sá réttur til skaðabóta, er leiðir af almennum reglum.

Skaðabótakröfu ásamt kostnaði fylgir lögveð í bifreiðinni, ef hún, þegar tjónið varð, var í notkun eigandans eða lögmeats umráðamanns. Lögveð þetta gengur fyrir öðrum skuldum, sem hvíla á bifreiðinni, að fráskildum opinberum gjöldum.

35. gr.

Eigandi (umráðamaður) bifreiðar ber ábyrgð á henni og er skaðabótaskyldur samkvæmt 34. gr.

Noti maður bifreið annars manns í heimildarleysi, færast skaðabótaskylda eigandans yfir á notandann.

36. gr.

Sérhverjum bifreiðareiganda er skylt að kaupa í tryggingarfélagi, sem viðurkennt er af ráðherra þeim, sem fer með tryggingarmál, og halda við tryggingu fyrir bifreið sína, er nemi 15000 kr. fyrir tvihjóla bifreiðar og 30000 kr. fyrir fjórhjóla bifreiðar. Skal með því tryggð greiðsla, að því leyti sem til hrekkur, á hverri þeirri skaðabótakröfu, er þeim kann að verða gert að greiða, sem ábyrgð ber á bifreiðinni, þegar slysið eða tjónið bar að höndum.

Fyrir bifreiðar til mannflutninga skal tryggingarupphæðin þó aldrei nema minnu en sem svari 5000 krónum á hvern farþega, sem heimilt er að flytja í bifreiðinni.

Tryggingarskylt er ekki ríkið eða stofnanir, sem það ber ábyrgð á, konungur og fjölskylda hans, útlendir þjóðhöfðingjar eða sendiherrar og sendiræðismenn annara ríkja.

Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um tryggingarskylduna og viðurkenningu á tryggingarfélögum.

Iðgjöld, sem tryggingarskyldur bifreiðareigandi skuldar viðurkenndu tryggingarfélagi, eru lögtakskræf.

Verði tryggingartaki gjaldþrota, skulu iðgjöld þau, sem í gjalddaga eru fallin, njóta forgangsréttar í húi hans, samkvæmt 83. gr. 4. tölulið skiptalaganna, og gildir það, þó tryggt sé fyrir hærri fjárhæð en lögboðið er.

Tryggingarfélagið hefir endurkröfurétt á hendur tryggingartaka, hafi hann valdið tjóninu af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi. Endurkröfurétti þessum fylgir lögveð samkvæmt reglunni í 34. gr. síðustu málsgr., þó þannig, að veðband það, sem ræðir um í þeirri grein, gangi fyrir. Bannað er að kaupa tryggingu gegn endurkröfu vátryggingarsala.

Sérhver bifreiðareigandi skal tryggja ökumann bifreiðar, og gildir sú trygging fyrir hvern bifreiðarstjóra, er henni stýrir. Tryggingin er fyrir bótum vegna slysa, er bifreiðarstjóri kann að verða fyrir við aksturinn. Skal tryggt í slysatryggingu ríkisins og fyrir sömu bótum, sem þar eru ákveðnar. Umboðsmenn slysatryggingarinnar innheimta iðgjöldin.

37. gr.

Nú er refsímál höfðað gegn manni fyrir lögbrot, sem skaðabótaskyldu getur haft í för með sér samkvæmt 34. gr., og skal þá gefa þeim, sem fyrir tjóninu varð, kost á að koma að skaðabótakröfu í málinu.

Komi skaðabótakrafa fram, skal viðkomandi vátryggingarfélagi gert aðvart um málið og gefinn sami kostur á því og sökunautar hafa almennt til þess að færa fram varnir gegn slíkum kröfum, enda er þá dómur um skaðabótakröfuna bindandi fyrir félagið og aðfararhæfur gegn því.

Í sérstökum tilfellum, þegar skaðabótamálið út af fyrir sig er mjög flókið og umfangsmikið og sættir takast ekki, getur rétturinn vísað því frá dómi í refsímalínu.

VII. KAFLI

Um refsingu og svipting ökuleyfis.

38. gr.

Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, eða varðhaldi eða fangelsi, ef miklar sakir eru, nema þyngri refsing liggja við samkvæmt öðrum lögum. Hver, sem ekur bifreið eða reynir það, er hann er undir áhrifum áfengis, fær öðrum manni, sem er undir áhrifum áfengis, stjórn bifreiðar, ekur bifreið eftir að hann hefir verið sviptur ökuleyfi eða réttindum til að öðlast það, misnotar merki það, sem rætt er um í 1. gr. 5. mgr., eða notar skrásetningarmerki á aðra bifreið en til er ætlað, skal sæta varðhaldi eða fangelsi, nema um alveg sérstakar málsbætur sé að ræða. Við ákvörðun sekta skal hafa hliðsjón af efnahag sakbornings.

Nú fremur ökumaður, sem ekki er eigandi bifreiðarinnar sjálfur, eða er háður stjórn annars manns, brot gegn lögum þessum eða fyrirmælum, sem sett verða samkvæmt þeim, með vitund og vilja bifreiðareigandans eða yfirboðara síns í starfinu, og skal þá einnig bifreiðareigandanum eða yfirboðaranum refsað fyrir brotið.

Með mál út af brotum á lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal farið sem almenn lögreglumál.

Sektir fyrir brot gegn lögum þessum renna í rikissjóð.

39. gr.

Bifreiðarstjóri, sem ekur bifreið undir áhrifum áfengis eða neytir áfengis við bifreiðarakstur, skal sviptur ökuleyfi sínu um ákveðinn tíma, þó eigi skemur en 3 mánuði, eða fyrir fullt og allt, ef miklar sakir eru eða um ítrekað brot er að ræða. Ef alveg sérstakar málsbætur eru fyrir hendi og kærði hefir eigi áður orðið sekur um samskonar eða annað verulegt brot gegn skyldum sínum sem bifreiðarstjóri, þarf þó eigi auk refsingar að beita ökuleyfissviptingu. Ökuleyfissviptingu má einnig beita, hafi kærði orðið sekur um mjög vitaverðan akstur eða ef telja verður, með hliðsjón af eðli brotsins og annars framferðis kærða sem bifreiðarstjóra, varhugavert vegna öryggis umferðarinnar, að hann hafi ökuleyfi. Hafi kærði ekki ökuleyfi, skal í stað ökuleyfissviptingar koma svipting réttarins til þess að öðlast ökuleyfi.

Hafi maður verið sviptur ökuleyfi eða réttinum til að fá það í lengri tíma en 3 ár, þá getur dómsmálaráðherra, er 3 ár eru liðin frá sviptingunni og sérstakar ástæður mæla með því, ákveðið, að honum skuli veitt ökuleyfið á ný eða rétturinn til þess að öðlast það, enda séu færðar sönnur fyrir því, að viðkomandi hafi verið bindindismaður um neyzlu áfengis frá því hann var sviptur ökuleyfinu. Slíkt leyfi má þó aðeins veita einu sinni sama manni.

Svipting ökuleyfis eða réttar til þess að öðlast ökuleyfi skal gerð með dómi. Áfrýjun frestar ekki verkun dóms að þessu leyti.

Nú telur lögreglustjóri, að maður hafi unnið til ökuleyfissviptingar, og getur hann þá svipt hann ökuleyfi til bráðabirgða. Þó getur viðkomandi dómstóll breytt þeirri ákvörðun lögreglustjóra áður en dömur gengur í málinu.

Hver, sem sviptur hefir verið ökuleyfi samkvæmt þessari grein eða hefir misst það eftir 20. gr., skal afhenda ökuskirteinið lögreglunni. Er maður hefir verið sviptur ökuleyfi eða réttinum til að öðlast það, skal það strax tilkynnt öllum lögreglustjórum á landinu.

Hafi íslenzkur ríkisborgari eða maður búsettur hér á landi sætt refsingu erlendis fyrir verknað, sem samkvæmt lögum þessum hefði varðað missi ökuleyfis

eða rétt til þess að öðlast það, þá má svipta hann nefndum réttindum með dómi í opinberu máli, sem höfðað er gegn honum í þessu skyni, og koma þá að öðru leyti til framkvæmda ákvæðin hér að framan.

40. gr.

Sömu viðurlögum og greinir í 38. og 39. gr. skulu bifreiðarstjórar sæta, þótt annar hafi haft með höndum starf þeirra í bifreiðinni, ef þeir eru sjálfir í henni og áttu að annast starfið, en hafa vanrækt það vegna áfengisnautnar og verulegt slys hlotizt af því.

Það varðar refsingu að veita bifreiðarstjórum áfengi, þegar þeir eru að störfum.

VIII. KAFLI

Um útlendar bifreiðar.

41. gr.

Menn, sem koma til Íslands frá útlöndum og flytja með sér bifreiðar, sem eigi eru skráðar hér á landi, eru háðir reglum þessara laga með eftirfarandi breytingum.

Dómsmálaráðherra setur í samræmi við ákvæði í 14. gr. reglur um tilkynningu og skrásetningu bifreiðanna og ákveður, hvort þær skuli skoðaðar af eftirlitsmönnum bifreiða og hvort á þær skuli sett íslensk kennimerki.

Dómsmálaráðherra setur nauðsynlegar reglur um eftirlit með slíkum bifreiðum, meðan þær eru hér á landi, þar á meðal hvaða yfirvaldi skuli afhenda skilríki bifreiðarinnar samkvæmt ákvæðum þessara laga. Nú er eigandi (umráðamaður) bifreiðar búsettur hér á landi, og skal þá skrásetja bifreiðina hjá lögreglustjóra þar, sem eigandinn á heima, eða öll kennimerki bifreiðarinnar afhendast lögreglustjóra þar svo fljótt sem unnt er. Ef eigandi (umráðamaður), sem ekki hefir verið búsettur áður hér á landi, sezt hér að, eða ef maður búsettur hér á landi kaupir eða fær umráð yfir slíkri bifreið, þá skal skrásetningin eða afhending kennimerkjanna fara fram með sama hætti.

Nú hefir maður, sem aka vill útlendri bifreið, ekki ökuskirteini, sem heimilar honum að aka bifreið hér á landi, og skal hann þá sækja um leyfi til lögreglustjórans í því umdæmi, þar sem hann fyrst óskar að nota bifreiðina. Lögreglustjóri getur þá látið umsækjandanum í té íslenskt ökuskirteini, ef skilyrðum til þess er fullnægt, eða leyft honum að nota útlent ökuskirteini um ákveðinn tíma og með þeim skilyrðum, er dómsmálaráðherra hefir sett þar um.

Hver, sem notar útlenda bifreið hér á landi, er skyldur til að vátryggja bifreiðina eins og segir í 36. gr., og fylgir lögtaksréttur iðgjöldunum eins og þar segir. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um tryggingu þessara bifreiða.

IX. KAFLI

Um gildistöku laganna o. fl.

42. gr.

Auk þess, sem segir í einstökum greinum laganna, getur dómsmálaráðherra sett reglugerð um framkvæmd þeirra.

43. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941, og eru frá sama tíma númin úr gildi l. nr. 70 1931, um notkun bifreiða, svo og önnur lagafyrirmæli, sem fara kynnu í bága við lög þessi.

Reglugerðir, sem settar hafa verið samkvæmt eldri bifreiðalögum og nú eru í gildi, skulu gilda að svo miklu leyti, sem þær fara ekki í bága við lög þessi, unz öðruvísi verður ákveðið með lögum eða reglugerðum.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt eftir beiðni dómsmálaráðherra, og eru nefndarmenn óbundnir um einstök ákvæði þess. Vegamálastjóri hefir yfirfarið frv., og fylgdu frá honum eftirfarandi skýringar:

Frumvarp þetta var síðast flutt á Alþingi 1938 af samgöngumálanefnd efri deildar, en komst þá aðeins til 2. umræðu í deildinni.

Síðan hafa verið gerðar á því nokkrar breytingar, flestar smávægilegar, og eru þessar helztar:

Um 3. gr.

Rétt þykir, að lögreglustjóri, í samráði við hlutaðeigandi bæjarvöld, fái heimild til að banna umferð bifreiða innan bæja, en í frv. var það lagt í hendur ráðherra þess, er fer með vegamál.

Um 14. gr.

Bætt er í 4. mgr., að leyfi eftirlitsmanna þurfi til þess að vöruflutningabifreið megi flytja farþega.

Um 17. gr.

Breytt er lítilsháttar orðalagi í 2. mgr., svo og í 3. mgr. bætt inn nánari ákvæðum um skoðun bifreiða.

Um 19. gr.

Bætt er inn, að ákveðið verði í reglugerð um gerð og notkun vagna, sem festir eru aftan í bifreið.

Um 20. gr.

Breytt er lítilsháttar í 2. mgr. ákvæðum um kennslu, og bætt inn, að eftirlitsmenn framkvæmi prófun bifreiðarstjóra, nema ráðherra skipi til þess aðra sérfróða menn.

Í 4. mgr. eru sett nánari ákvæði en voru um viðbótarprófið.

Bætt er við nýrri mgr. um, að lögreglustjórar skuli halda skrá yfir ökuskirteini.

Um 21. gr.

Í 3. mgr. er heimilað að banna bifreiðarstjóraefni, sem vantar allt að 3 mánuði í 18 ára aldur, en var áður bundið við fullra 18 ára aldur.

Um 23. gr.

Í 3. mgr. er dregið úr reykingabanninu, sem náði til allra bifreiðarstjóra, en nær nú aðeins til leigubifreiðarstjóra til mannflutninga, með því að vist þykir, að því muni lítið verða skeytt af öðrum bifreiðarstjórum.

Um 26. gr.

Lagt er til, að hámarkshraði aksturs verði hækkaður í 60 km. Hann er nú aðeins 45 km., en var í frv. 55 km. Vegir hafa nú víða batnað svo mjög, að þessi hækkun þykir réttmæt, en vitanlega dregur ákvæði þetta ekki úr þeirri ábyrgð hvers ökumanns að gæta fyllstu varúðar og aka ekki svo hratt, nema þar sem vegur er nægilega jafn og breiður og framsýn góð, svo telja megi gætt fulls öryggis.

Til samanburðar má geta þess, að í Noregi er leyfður allt að 60 km. hraði, í Danmörku 60 km. og á aðalbrautum 80 km., en í Svíþjóð er aksturshraðinn óbundinn utanbæja.

Fellt er burt ákvæði um 35 km. hámarkshraða þegar ekið er með ljósum og látið gilda þar um ákvæðið í 4. mgr., „að á ljósatíma megi ekki aka hraðar en brautarlýsingin, þar á meðal lýsingin frá ljóskerum bifreiðarinnar, leyfir“.

Í lok 2. mgr. er fellt burt, að ráðherra setji reglur um lægri hámarkshraða fyrir þungar bifreiðar, með því að sama ákvæði er í 3. mgr.

Um 28. gr.

Hér er sett inn ákvæði um breytingar umferðarstefnu úr vinstri í hægri akstur, og visast þar um til greinargerðar með frv. til umferðarlaga, sem samtímis er lagt fyrir Alþingi.

Í 4. mgr. eru sett nánari ákvæði um, hvernig bifreiðar skuli aka, er þær mætast og önnur þarf að víkja.

Á eftir 6. mgr. er bætt inn ákvæði um akstur bifreiða með fyrirferðarmiklu hlasi.

Um 34. gr.

Í 1. mgr. er bætt inn ákvæði um skyldu til bóta einnig fyrir þjáningar og óþægindi, er slys veldur, og er það í samræmi við nágildandi reglu. Var sú tillaga komin fram, er frv. lá fyrir Alþingi.

Í 2. mgr. er breytt ákvæðinu um, hvernig tillit skuli taka við mat bóta til gáleysis þess, er tjónið beið.

Um 38. gr.

Ákvæðin um refsingu eru færð til samræmis við hin nýju refsilög, að því er snertir varðhald og tillit til efnahags sakbornings.

Um 41. gr.

Í upphafi 3. mgr. er litilsháttar breytt orðalagi um afhendingu skilríkja útlendrar bifreiðar. Í 4. mgr. er sett ákvæði um, að ráðherra setji reglur um leyfi til að nota útlent ökuskrteini, og er það gert til þess að fá sömu reglu í öllum lög-sagnarumdæmum.

Um 43. gr.

Eðlilegt þykir, að lögin gangi ekki í gildi fyrr en 1. jan. 1941, til þess að tími fáiast að endursemja nauðsynlegar reglugerðir, svo og til samræmis við hliðstætt ákvæði í frv. til umferðarlaga.

Nd.

88. Frumvarp til umferðarlaga.

Frá samgöngumálanefnd.

I. KAFLI

Almenn ákvæði.

1. gr.

Lög þessi og reglugerðir, er settar verða samkvæmt þeim, gilda um hverskonar umferð á alfaravegum og götum, svo og á einkavegum, eftir því sem við á og eftir þeirri venju, sem verið hefir.

Dómsmálaráðherra hefir yfirstjórn umferðarmála.

2. gr.

Skylt er öllum að sýna varúð við umferð á vegum og götum og gæta þess að trufla ekki eða tefja að óþörfu umferð né ónáða þá, sem dvelja eða eiga heima þar nálægt, svo og að fylgja í öllu reglum þeim og fyrirskipunum, er lögreglan setur.

II. KAFLI

Akstur.

3. gr.

Ökutæki nefnist í lögum þessum hvert það flutningatæki, sem rennur á hjólum og notað er á vegum, svo og hestasleðar.

Öll ökutæki skulu vera traust og í fullkomnu lagi, svo að örugg séu þeim, er þau nota, og öðrum stafi ekki hætta af.

4. gr.

Ökumaður er hver sá, er stjórnar ökutæki.

Sérhver ökumaður skal vera líkamlega og andlega fær um að stjórna ökutæki því, er hann fer með, svo sem hvorki of þreyttur eða undir áhrifum áfengis.

Ökumaður ber ábyrgð á, að ökutæki hans sé í fullkomnu lagi, sbr. 3. gr. Hann skal hafa góða útsýn úr sæti sínu fram eftir vegi og til hliðar. Ökumaður má ekki aka hraðar en svo, að ökutæki hans geti engin hætta stafað af, né truflun eða hætta annari umferð. Hann skal jafnan hafa fullt vald yfir ökutækinu og geta stöðvað það snögglega, ef með þarf.

5. gr.

Skýlt er ökumanni að fylgja leiðheiningum eða fyrirskipunum, sem gefnar eru með umferðarmerkjum, er vegamálastjórnin eða lögreglan setur upp við veg eða götu.

Gerð slíkra merkja skal vera sú sama um allt land og ákveðin af dómsmálaráðherra í samræmi við alþjóðasamþykktir, eftir því sem við verður komið.

6. gr.

Ökumenn skulu halda sér hægra megin á akbraut, eftir því sem við verður komið og þörf er vegna annarar umferðar. Þeir skulu víkja greiðlega til hægri fyrir þeim, sem á móti koma, en hleypa fram fyrir sig á vinstri hönd þeim, sem fram úr vilja, sbr. þó ákvæði 13. gr. um gangandi menn.

7. gr.

Þegar tveir ökumenn stefna svo, að leiðir þeirra skerast, skal sá víkja, sem hefir hinn á hægri hönd, en þó skal sá, er kemur frá hægri, gæta fyllstu varúðar.

Ráðherra, er fer með vegamál, getur ákveðið, að fengnum tillögum vegamálastjóra, að tilteknir vegir skuli teljast aðalbrautir, er njóti þess forréttar, að umferð bifreiða og annara ökutækja frá vegum, er að þeim liggja, skuli skilyrðislaust víkja fyrir umferð aðalbrautar, eða staðnæmast áður en sveigt er inn á aðalbraut, ef þess er þörf.

Lögreglustjóri getur, að fengnum tillögum bæjarstjórnar eða sveitarstjórnar, tekið sömu ákvörðun um götur í kaupstað eða kaupsíðum.

Skal jafnan setja upp sérstök merki við greind vega- og gatnamót.

8. gr.

Óheimilt er, nema að fengnu leyfi vegamálastjóra eða lögreglustjóra í hvert sinn, að flytja á ökutæki hlass eða einstaka hluti, sem að stærð eða fyrirferð eru þannig, að truflað geti aðra umferð eða valdið sérstakri hættu eða skemmdum eða hindrað ökumann í að gefa lögmælt varúðarmerki.

9. gr.

Ef umferðarslys vill til, sem ökumaður eða annar vegfarandi á hlut að, skal hann nema staðar og hjálpa þeim, sem slasast hefir, ef þörf gerist, án tillits til þess, hvort hann á nokkra sök á slysinu eða ekki. Sama skylda um hjálp hvílir og á öðrum viðstöddum.

Hver sá, sem viðriðinn er slysið á einhvern hátt eða hefir verið sjónarvottur að því, skal, ef einhver óskar þess, skýra frá nafni sínu og heimilisfangi. Eigi má hann hverfa af vettvangi fyrr en þær ráðstafanir eru gerðar, sem slysið gefur til efni til. Ef orðið hefir meiðsl á mönnum eða dýrum, eða skemmdir á ökutækjum eða öðru, skal hann, svo fljótt sem því verður við komið, sjá um, að næstu lögreglu verði skýrt frá slysinu.

10. gr.

Um akstur og umferð bifreiða gilda ákvæði bifreiðalaganna auk hér settra almennra ákvæða.

11. gr.

Ökumaður reiðhjóls skal jafnan hafa aðra eða báðar hendur á stýrinu og báða fætur á fótstigum.

Hjólreiðamanni er óheimilt að hanga í öðru ökutæki á vegum eða götum. Óheimilt er að flytja farþega á reiðhjóli. Þó má barn yngra en 6 ára sitja framan við ökumann, ef sérstaklega er um búð. Bannað er að aka á reiðhjóli á gangstéttum eða yfir þær.

Framan á hverju reiðhjóli skal vera hjalla til þess að gefa með hljóðmerki, svo og ljósker, er sýni hvítt ljós frá því hálf tími er liðinn frá sólsetri og þar til hálf tími er til sólaruppkomu. Óheimilt er að nota bjölluna, nema þegar umferðin gefur tilefni til þess.

Á hverju reiðhjóli skal vera hæfilega sterkur hemill.

Heimilt er að ákveða í reglugerð, að aftan á hverju reiðhjóli skuli vera rautt gler, þannig sett, að bifreiðarstjóri, er kemur aftan að hjólinu, geti séð greinilegan glampa, eða að þar skuli vera annar umbúnaður í varúðarskyni.

Heimilt er að setja í reglugerð eða lögreglusamþykkt ákvæði um, að lögreglustjóri skuli skrásetja og merkja öll reiðhjól og um sérstakt skrásetningargjald.

III. KAFLI

Umferð með hestvagna, hesta og fénað.

12. gr.

Ríðandi menn skulu fara dreift á vegi og varlega, sérstaklega þar, sem vænta má að bifreiðar séu á ferð eða gangandi menn. Heimilt er að reka lausa hesta og stórgripa á vegi utan þéttbýlis. Heimilt er að teyma hesta bundna saman, en taglhnýting hesta og stórgripa er bönnuð á vegum. Heimilt er að hnýta allt að þrem hestvögnum hverjum aftan í annan, en skylt er ökumanni að sýna sérstaka varúð og jafnvel vikja út af vegi, ef þörf er og við verður komið, til þess að hleypa bifreiðum framhjá. Bannað er að skilja eftir á vegi lausa hesta eða fyrir kerru.

Ríðandi menn og menn með lausa hesta eða fyrir kerru eða annan fénað skulu halda sér hægra megin á vegi eða götu, eftir því sem við verður komið og þörf er vegna annarar umferðar. Þeir skulu vikja fyrir annari umferð og hleypa fram fyrir sig á sama hátt og greinir í 6. gr. um ökumenn.

Heimilt er að reka sauðfé eftir vegi, en fylgja skulu rekstrinum nægilega margir gæzlumenn, til þess að fénu verði vikið fljótt og greiðlega út af veginum, er með þarf vegna annarar umferðar.

IV. KAFLI

Umferð gangandi manna.

13. gr.

Gangandi menn skulu nota gangstétt, eftir því sem við verður komið, þar sem hún er meðfram akbraut. Af gangstétt er aðeins heimilt að ganga þvert yfir akbraut. Öðrum en gangandi mönnum er óheimilt að nota gangstétt. Þó má fara um gangstétt með barnavagn og barnasleða.

Þar, sem engin gangstétt er, skulu gangandi menn gæta sérstakrar varúðar og halda sér utarlega á akbrautinni og við vinstri brún hennar, þegar því verður við komið, en jafnan vikja greiðlega fyrir ökutækjum og ríðandi mönnum yzt út á sömu vegbrún og gengið er við, eða út af vegi, ef þörf er og því verður vel við komið.

Gangandi menn skulu halda sér hægra megin á gangstétt og jafnan vikja til hægri hver fyrir öðrum.

V. KAFLI

Um refsingu, gildistöku laganna o. fl.

14. gr.

Brot gegn lögum þessum og reglum, er settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, eða varðhaldi eða fangelsi, ef sérstaklega miklar sakir eru.

Með mál út af brotum á lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

15. gr.

Dómsmálaráðherra setur að öðru leyti með reglugerð nánari ákvæði um umferð. Heimilt er að setja þar reglur um umferðarfræðslu og um ráðstafanir til eflingar umferðarmenningu í landinu.

Í kaupstöðum og kauptúnum má í lögreglusamþykktum setja sérreglur um umferð.

16. gr.

Kostnað við að gera breytingar þær á almenningssvögnum, sem ráðherra telur nauðsynlegar beinlínis vegna ákvæða laga þessara um breytingar á núgildandi umferðarstefnu, skal greiða úr rikissjóði að hálfu, samkvæmt reglum, er ráðherra setur.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

Með lögum þessum er úr gildi numin 50. og 52. gr. vegalaga, nr. 64 19. júní 1933.

Ákvæði lögreglusamþykktu um umferð gilda áfram að svo miklu leyti, sem þær fara ekki í bága við lög þessi eða unz öðruvísi verður ákveðið.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt eftir beiðni dómsmálaráðherra, en nefndarmenn eru óbundnir um einstök ákvæði þess. Frv. er samið af vegamálastjóra, og fylgdu því frá honum eftirfarandi skýringar:

Núgildandi lagaákvæði um umferð á vegum eru í 50.—52. gr. vegalaga 19. júní 1933 og hafa verið óbreytt frá því þau fyrst voru sett í vegalög 1907.

Ákvæðin í vegalögnum eru þessi:

1. Allir vegfarendur skulu, þá er þeir mæta einhverjum, eða ef einhver vill komast fram fyrir þá, halda sér á vinstri helming vegarins.
2. Hlutaðeigandi stjórnarvöld geta sett þær reglur, sem nauðsynlegar eru til þess að greiða fyrir umferð um veginna.
3. Bannað er að skilja eftir á alfaravegi neitt það, er getur hindrað eða bargað umferð, en bifreiðar og vagnar mega standa við vinstri vegbrún.

Þá eru einnig í gildandi bifreiðalögum og í frv. því til nýrra bifreiðalaga, sem samtímis er lagt fyrir Alþingi, nokkur sérákvæði um umferð bifreiða. Ákvæði þessi þykja með öllu ónóg eins og nú er komið umferð bæði á götum og vegum. Þá þykir og réttara að setja heldur sérstök umferðarlög en að fella nauðsynleg ákvæði inn í vegalög eða bifreiðalög.

Í frumvarp það, er hér liggur fyrir, eru tekin þau ákvæði, er nauðsyn þykir, að séu í lögum, og hefir verið höfð hliðsjón af umferðarlöggjöf Norðurlanda. Er jafnframt gert ráð fyrir, að allmiklu ýtarlegri ákvæði komi í reglugerð og verði teknar í hana einnig þær sérreglur, sem settar eru samkvæmt ákvæðum bifreiðalaganna. Verði reglugerð þessi aðalleiðarvisir alls almenningss um allt varðandi umferð á vegum og götum.

Svo sem kunnugt er, þá er hér á landi vinstri handar umferð, og var fyrst þannig ákveðið í vegalögnum 1907, en gert þá einkum eða eingöngu vegna riðandi kvenfólks, er þá notaði enn söðla.

Í flestum löndum er hinsvegar hægri handar umferð, og er nú svo komið, að í

Norðurálfu er vinstri umferð utan Íslands aðeins í Stóra-Bretlandi, Svíþjóð og Ungverjalandi. Í Austurríki var skipt í hægri akstur 1938 og 1939 í Tékkóslóvakíu, en í báðum þessum löndum hafði áður verið vinstri umferð. Í Svíþjóð hefir um mörg ár verið öflug hreyfing í þá átt að taka upp hægri umferð, og starfar nú stjórnskipuð nefnd að því að gera tillögur í þessu máli, og er almennt búizt við, að hún mæli með hægri umferð.

Að því er Ungverjaland snertir, sem nú er umlukt af hægri umferðar löndum, þá er búizt við, að þar verði einnig skipt um innan skamms. Hinsvegar er ekki kunnugt, að rætt sé í Englandi af neinni alvöru um breytingu.

Þar sem sýnilegt er, að hægri umferð er á góðum vegi að verða algild regia, þá er í frumvarpinu lagt til, að einmitt nú, er umferðarlög verða fyrst sett sér, þá verði tekin upp hægri umferð. Engar aðrar ástæður eru til þessarar breytingar, og ekki er því haldið fram, að hægri umferð hafi neina kosti umfram vinstri umferð eða gagnstætt. Hinsvegar eru kostir sameiginlegrar alþjóðareglu í þessu efni augljósir. Hægri reglan hefir sýnilega gersigrað hina, og því fyrr sem við fylgjum straumnum, því auðveldara og kostnaðarminna er að gera þessa breytingu. Sérstaklega er hér valið tækifæri, þar sem nú liggur fyrir að skapa, að telja má frá rótum, umferðarreglur og kenna öllum almenningi umferðarmenningu.

Því mun haldið fram af sumum, að vegna legu Íslands sé það meinlaust, þó umferðarstefna hér á landi sé á annan veg en í öðrum löndum, og vitanlega verður því ekki neitað, að aðstaða hér er allt önnur en t. d. í Ungverjalandi og Svíþjóð. En þar sem gera verður ráð fyrir aukinni aðsókn útlendinga hingað og utanförum Íslendinga, er það vitanlega mikils um vert, að hér verði sem fyrst sömu umferðarreglur og í öðrum löndum yfirleitt. Allur dráttur á framkvæmd þess, sem sýnilegt er að á fyrir sér að koma, er óheppilegur, einnig vegna kostnaðarins við breytinguna, en hann vex með hverju ári.

Í þeim löndum, þar sem breyting þessi hefir verið á dagskrá, hafa mótrökin einkum eða eingöngu verið kostnaður sá, er breytingunni fylgdi, og aukin slyshætta meðan menn væru að venjast breytingunni. Í stórum löndum með margbreyttu, vel skipulögðu umferðarkerfi er æðimikill kostnaður, sumpart við breytingar á vögnum, aðallega dyraumbúnaði, og á öllum umferðarmerkjum, þannig að nema mun í Svíþjóð mörgum milljónum króna. Þennan kostnað má reikna út fyrirfram, en um aukna slyshættu verður aðeins farið eftir ágizkunum, eða svo var áður en fyrrgreindar breytingar voru gerðar í Austurríki og Tékkóslóvakíu. En þar hefir reynslan nú skorið úr, og kom í ljós, að umferðarslys fóru alls ekki í vöxt næstu mánuði á eftir, eins og svo mjög hafði verið óttast af ýmsum.

Það hefir verið athugað í samráði við bifreiðaeftirlitið, hverjar breytingar muni þörf að gera hér á bifreiðum vegna breyttrar umferðarstefnu, og er litið á það mál sem hér greinir.

Talið er, að ekki sé þörf breytinga á öðrum bifreiðum en strætisvögnum Reykjavíkur, sem eru 30. Þarf að setja hurð aftarlega á hægri hlið, til þess að farþegar geti stigið úr og í vagn af hægri gangstétt, en loka þeirri, sem nú er á vinstri hlið, og flytja stýri úr hægri í vinstri hlið á flestum þeirra. Kostnaður er talinn muni verða 1200—1600 kr. á hverja bifreið.

Almenningsvagnar, er aka á leiðum út um land, hafa og aftari dyr á vinstri hlið, en þeir eru þannig gerðir, að talið er, að það muni veikja þá um of að setja á þá nýjar dyr, nema gera á þeim enn frekari breytingar, sem mundu verða ærið kostnaðarsamar. Hinsvegar þykir vel mega una við að nota þessar bifreiðar óhreyttar, en gera þeim að skyldu að nema jafnan staðar á vinstri vegarbrún. Til öryggis, þá er ekið er af hægri helming vegar út að vinstri vegbrún, þyrfti að setja spegil á bifreiðina utan við sæti ökumanns, svo að hann geti séð til umferðarinnar aftan við bifreiðina, eða annan umbúnað í sama skyni, sem kostar mjög lítið. Sama búnað má setja á svo nefndar „kassa“- og „hálfkassa“-bifreiðar eftir því, sem þörf

gerist. Á minni fólksbifreiðum og vörubifreiðum þarf engan sérstakan búnað í þessu skyni, frekar en nú er.

Með því að láta breytinguna fara fram 1. jan., eins og gert er í frv., er valinn sá tími árs handa almenningi að venjast breytingunni, er bezt hentar vegna þess, hve umferð er lítil fyrstu mánuði ársins.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal þetta tekið fram:

Um 1. og 2. gr.

Þar sem telja má, að umferð falli undir lögreglumál, þá þykir eðlilegt, að dómsmálaráðherra hafi yfirstjórn þeirra. Jafnframt er þó eðlilegt, að vegamálastjórnin hafi afskipti af og umsjón með þeim sérstöku umferðarmálum, er snerta einkum notkun veganna, sbr. uppsetningu umferðarmerkja í 5. gr., ákvarðanir um aðalbrautir í 7. gr. og um flutning á fyrirferðarmiklum hlössum í 8. gr.

Í 2. gr. eru settar frumreglur allrar umferðar, að fara varlega, að taka tillit til annara og að hlýða lögreglunni.

Um 3. og 4. gr.

Sjálfsgætt er, að öll ökutæki skuli vera í fullkomnu lagi, og sé það á ábyrgð bæði eiganda og ökumanns, ef út af ber, svo og að hver ökumaður uppfylli þau almennu skilyrði, sem hér eru talin.

Um 5. gr.

Alþjóðasamþykktir hafa verið gerðar um ýms merki eða spjöld, sem fest eru upp meðfram vegum til leiðbeiningar eða varúðar, og þykir sjálfsgætt að fylgja þeim samþykktum hér á landi, eftir því sem við verður komið. Gert er ráð fyrir, að vegamálastjórnin annist og kosti uppsetningu umferðarmerkja meðfram vegum utan bæja, en lögreglan fyrir hönd og í samráði við bæjarstjórnir innan þeirra.

Um 6. gr.

Hér er tekin upp hin almenna hægri stefnu umferðarregla, og visast þar um til þess, sem að framan var sagt.

Um 7. gr.

Hér eru ákvæði í samræmi við hægri regluna um skipun umferðar á vega- og gatnamótum. Stjórnir vegamála á Norðurlöndum hafa komið sér saman um að skipa aðalumferðarbrautum í sérstakan flokk, og er sérstaklega ætlazt til, að langferðaleiðir og aðalgötur bæjanna verði í þeim flokki. Virðist æskilegt að fá heimild til þess að taka þessa skiptingu upp hér. Sérstök alþjóðamerki er skylt að festa upp við vegamót á aðalbrautum.

Um 8. gr.

Rétt þykir að ákveða ekki í lögunum, hvenær skuli leita til vegamálastjóra og hvenær til lögreglunnar um leyfi til flutnings fyrirferðarmikilla hluta eða hlassa, en yfirleitt er ætlazt til, að lögreglustjóri veiti slíkt leyfi í bæjum, en vegamálastjóri á vegum utan bæja, en nánar má ákveða þetta í reglugerð.

Um 9. gr.

Þessi ákvæði eru sett til þess að tryggja nauðsynlega hjálp, ef slys vill til, svo og að lögreglan geti upplýst öll atvik sem gleggst.

Um 10. gr.

Þar sem flest ákvæði, er snerta akstur bifreiða, eru í bifreiðalögunum, þykir rétt að visa hér til þeirra og hentugra en að taka þau út úr þeim lögum og fella inn í umferðarlögin. Þar eru og tekin upp ákvæðin um hægri umferð.

Um 11. gr.

Hér eru nauðsynlegustu sérreglur um akstur reiðhjóla.

Um 12. gr.

Hér eru nauðsynlegustu sérreglur um umferð á hestum eða með hesta og annan fénað.

Um 13. gr.

Ástæða er til að vekja sérstaka athygli á, að gangandi menn á akbraut eiga að fara móti akandi og ríðandi umferð og jafnan víkja út á vegbrún, en ekki inn á veg. Er þessi regla nú orðin að telja má algild og talin til mikils öryggis gangandi mönnum, er þeim er engin hættu búin aftan frá. Þykir sjálfsgagt að lögleiða hana einnig hér.

Um 15. gr.

Þar sem vitanlegt er, að allur almenningur er mjög ófróður um umferðarreglur, mun nauðsynlegt að gera ráðstafanir til þess að fræða menn um þær, og því frekar, ef tekin er upp hægri umferð í stað vinstri. Þyrfti væntanlega að semja og dreifa út prentuðum leiðarvísi og gera ráðstafanir til nokkurrar fræðslu í útvarpi og í skólum, sérstaklega barnaskólum, svo sem gert er erlendis.

Um 16. gr.

Það getur verið nokkuð álitamál, hvernig á að fara með greiðslu kostnaðar við breytingu á almenningsbifreiðum, sem nauðsynleg er vegna breytingar á umferðarstefnu, og er hér farinn sá meðalvegur, að ríkissjóður greiði helming kostnaðar.

Um 17. gr.

Gildistaka laganna er miðuð við 1. jan. 1941, vegna þess að nauðsyn er, að nokkur tími verði til undirbúnings, til þess að semja reglugerð og leiðarvísi og til breytinga á bifreiðum, svo sem fyrr er minnst á. Þá hentar og sá tími bezt til breytingar á umferðarstefnu, vegna þess hve umferð um allt land er þá lítil, eins og fyrr er dregið á.

Nd.

89. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 40 [Vegalög].

Frá Sveinbirni Högnasyni og Helga Jónassyni.

Aftan við tillögurnar bætist nýr liður, e, svo hljóðandi:

Þórsmerkurvegur: Frá Markarfljótsbrú að Stóru-Mörk.

Nd.

90. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar.

Flm.: Thor Thors.

Á eftir 1. gr. frv. komi ný grein, sem verður 2. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatala samkvæmt því):

Á eftir orðunum „Á Búðarhrauni ljósviti“ komi:

Á Arnarstapa ljósviti.

Ed.

91. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Á eftir orðunum „þó má lán aldrei vera hærri en 50% af fasteignamatsverði landsins“ í 9. gr. laganna komi: að viðbættu allt að 25% af gildandi fasteignamatsverði, eða matsverði teiknistofu landbúnaðarins, húsa þeirra, sem ábúandi á og telja má, eftir vottorði trúnaðarmanna ræktunarsjóðs, nauðsynleg fyrir venjulegan búrekstur á jörðinni.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Sp.

92. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Frá fjárveitinganefnd.

1.	Við	2. gr.	2. (Tekjuskattur og eignarskattur).	
			Fyrir „1600000“ kemur	1700000
2.	—	2. —	5. (Aukatekjur).	
			Fyrir „500000“ kemur	550000
3.	—	2. —	7. (Vitagjald).	
			Fyrir „300000“ kemur	390000
4.	—	2. —	14. Liðurinn fellur niður.	
5.	—	2. —	15. Liðurinn fellur niður.	
6.	—	2. —	16. (Vörumagnstollur).	
			Fyrir „2300000“ kemur	4600000
7.	—	2. —	17. (Verðtollur).	
			Fyrir „4000000“ kemur	4260000
8.	—	3. —	A. Sundurliðun. 2. II. a. (Einkasímar í sveitum).	
			Fyrir „15000“ kemur	10000
9.	—	3. —	A. Sundurliðun. 2. II. b. 5. (Bæjarsíminn í Reykjavík og Hafnarfirði).	
			Fyrir „630000“ kemur	520000
10.	—	3. —	A. Sundurliðun. 2. II. b. 13. (Aðrar símastöðvar og eftirlitsstöðvar).	
			Fyrir „180000“ kemur	155000
11.	—	3. —	A. Eignabreyt. Út. V. (Póst- og símahús á Hvolsvelli).	
			Liðurinn fellur niður.	
12.	—	3. —	A. Sundurliðun. 5. I. a. (Ríkisútvarpið, afnotagjöld).	
			Fyrir „450000“ kemur	500000
13.	—	3. —	A. Sundurliðun. 5. II. a. 6. (Ríkisút., húsaleiga o. s. frv.).	
			Fyrir „45000“ kemur	35000
14.	—	10. —	III. 6. Liðurinn orðist svo:	
			Vegna verzlunarfulltrúa erlendis	50000
15.	—	11. —	B. 5. Liðurinn orðist svo:	
			Til ríkisskattanefndar, 10 kr. á mann fyrir hvern fundardag	14000

16.	Við 13. gr. A. I. 4. (Aðstoðarmenn og mælingar).	
	Fyrir „43000“ kemur	41000
17.	— 13. — A. I. 5. (Skrifstofukostnaður).	
	Fyrir „31000“ kemur	23000
18.	— 13. — A. II. (Þjóðvegir).	
	a. Við a. (Til nýrra akvega).	
	1. Við 1 (Kjósarvegur).	
	Fyrir „4000“ kemur	5000
	2. Við 2 (Hafnarfjallsvegur).	
	Fyrir „6000“ kemur	8000
	3. Við 3 (Hálsasveitarvegur).	
	Fyrir „2500“ kemur	3500
	4. Við 4 (Álftaneshreppsvegur).	
	Fyrir „6000“ kemur	9000
	5. Við 5 (Hraunhreppsvegur).	
	Fyrir „2500“ kemur	3000
	6. Við 6 (Útnesvegur).	
	Fyrir „3000“ kemur	4000
	7. Við 7 (Hellissandsvegur).	
	Fyrir „4000“ kemur	5000
	8. Við 8 (Ólafsvikurvegur).	
	Fyrir „4500“ kemur	6000
	9. Við 9 (Stykkishólmsvegur).	
	a. Fyrir „3000“ kemur	4000
	b. Nýr liður:	
	Skógarstrandarvegur	2000
	10. Við 11 (Laxárdalsvegur).	
	Fyrir „2000“ kemur	3000
	11. Við 12 (Saurbæjarvegur). Liðurinn orðist svo:	
	Vesturdalavegur	4000
	12. Við 13 (Geiradals- og Reykhólasveitarvegur).	
	Fyrir „3000“ kemur	4000
	13. Við 14 (Barðastrandarvegur).	
	Fyrir „5000“ kemur	8000
	14. Við 15 (Patreksfjarðarvegur til Bildudals).	
	a. Fyrir „5000“ kemur	7000
	b. Nýir liðir:	
	1. Hjarðardalsvegur	2000
	2. Haukadalsvegur	2000
	15. Við 16 (Botnsheiðarvegur).	
	Fyrir „5000“ kemur	8000
	16. Við 17 (Bolungarvíkurvegur og Hnifsdalsvegur).	
	Fyrir „5000“ kemur	8000
	17. Við 18 (Langadalsvegur).	
	a. Fyrir „2500“ kemur	5000
	b. Nýr liður:	
	Kaldrananesvegur	2000
	18. Við 20 (Kollafjarðarvegur).	
	Fyrir „2000“ kemur	3000
	19. Við 21 (Bitruvegur).	
	Fyrir „3000“ kemur	4000
	20. Við 22 (Borðeyrarvegur).	
	Fyrir „2000“ kemur	2500

21. Við 24 (Vesturhópsvegur).	
Fyrir „2500“ kemur	3500
22. Við 26. Nýr liður:	
Vatnsskarðsvegur	20000
23. Við 28 (Út-Blönduhlíðarvegur).	
Fyrir „4000“ kemur	5000
24. Við 29 (Hofsósvegur).	
Fyrir „4000“ kemur	5000
25. Við 30. Nýr liður:	
Siglufjarðarskarð	15000
26. Við 31 (Stífluvegur).	
Fyrir „4000“ kemur	5000
27. Við 32 (Ólafsfjarðarvegur).	
Fyrir „3500“ kemur	6000
28. Við 33 (Svalbarðsstrandarvegur).	
Fyrir „3000“ kemur	4000
29. Við 34 (Kinnarbraut).	
Fyrir „3500“ kemur	6000
30. Við 35 (Kelduhverfisvegur).	
Fyrir „4000“ kemur	5000
31. Við 36 (Kópaskersvegur).	
Fyrir „4000“ kemur	5000
32. Við 37 (Raufarhafnarvegur).	
Fyrir „7500“ kemur	10000
33. Við 38 (Brekkaheiðarvegur).	
a. Fyrir „3500“ kemur	5000
b. Nýr liður:	
Jökulsárhlíðarvegur	2000
34. Við 39 (Hróarstunguvegur).	
Fyrir „2000“ kemur	2500
35. Við 40 (Bakkafjarðarvegur).	
a. Fyrir „2000“ kemur	2500
b. Nýr liður:	
Upphéraðsvegur	2000
36. Við 41 (Úthéraðsvegur).	
a. Fyrir „5000“ kemur	7000
b. Nýr liður:	
Borgarfjarðarvegur	2000
37. Við 42 (Breiðdalsheiðarvegur).	
Fyrir „2500“ kemur	3000
38. Við 43 (Norðfjarðarvegur).	
Fyrir „2500“ kemur	6000
39. Við 44 (Fáskrúðsfjarðarvegur).	
Fyrir „7500“ kemur	9000
40. Við 45 (Breiðdalsvegur).	
Fyrir „3500“ kemur	4500
41. Við 47 (Geithellnahreppsvegur).	
Fyrir „2000“ kemur	4000
42. Við 48 (Fjarðarheiðarvegur).	
Fyrir „5000“ kemur	7000
43. Við 50. Liðurinn orðist svo:	
Inn-Nesjavegur austan Hornafjarðarfljóta	2500

44. Við 51 (Mýravegur hjá Brunnhól o. s. frv.).		
a. Liðurinn orðist svo:		
Mýravegur og Suðursveitarvegur	3500	
b. Nýr liður:		
Öræfavegur	2500	
45. Við 52 (Skaftártunguvegur).		
Fyrir „4000“ kemur	5000	
46. Við 53 (Síðuvegur).		
Fyrir „4500“ kemur	6000	
47. Við 54 (Mýrdalsvegur).		
Fyrir „6000“ kemur	8000	
48. Við 55 (Eyjafjallavegur).		
Fyrir „4500“ kemur	6000	
49. Við 56 (Hvolhreppsvegur).		
Fyrir „4500“ kemur	6000	
50. Við 57 (Landvegur).		
Fyrir „5000“ kemur	7000	
51. Við 58 (Hrunamannahreppsvegur).		
Fyrir „6000“ kemur	8000	
52. Við 59 (Gnúpverjahreppsvegur).		
Fyrir „3000“ kemur	4000	
b. Við c. (Til þjóðvega af benzínskatti).		
1. Við 6. Nýr liður:		
Til Suðurlandsbrautar	65000	
2. Við 8 (Vatnsskarðsvegur).		
Fyrir „65000“ kemur	45000	
3. Við 9. Liðurinn orðist svo:		
Til Austurlandsvegar	22000	
4. Við 12. Nýr liður:		
Þorskafjarðarheiðarvegur	10000	
19. Við 13. gr. A. V. 2. (Bókasafn verkamanna).		
Fyrir „300“ kemur	600	
20. — 13. — A. VI. 1. (Tillög til akfærra sýsluvega).		
a. Fyrir „34000“ kemur	16000	
b. Nýr liður:		
Tillag til akfærra sýsluvega af bifreiðaskatti	24000	
21. — 13. — C. I. 2. (Laun aðstoðarverkfræðings).		
Fyrir „5900“ kemur	6800	
22. — 13. — C. I. 6. (Aðstoðarmenn og mælingar).		
Fyrir „13000“ kemur	16000	
23. — 13. — C. VII. (Ýmislegt).		
Fyrir „25000“ kemur	15000	
24. — 13. — C. VIII. 7. (Hafnargerð á Þórshöfn).		
a. Liðurinn orðist svo:		
Á Þórshöfn, lokagreiðsla	4000	
b. Nýr liður:		
Á Dalvík	18000	
25. — 13. — C. IX. 2. (Bryggja og sjóvarnargarður í Grindavík).		
Fyrir „1000“ kemur	1300	
26. — 13. — C. IX. 4. Nýir liðir:		
a. Til Hnifsdals	5000	
b. Til Kópaskers	2500	
c. Til Ólafsfjarðar	5000	

27.	Við 13. gr.	C. X. Nýr róm. liður: Til hafnargerðar í Þorlákshöfn, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að	25000
28.	— 13. —	D. Liðurinn orðist svo: Til flugmála	20000
29.	— 14. —	A. b. 8. Nýr liður: Til Akureyrarkirkju	5000
30.	— 14. —	B. I. i. (Háskólinn. Til bókavörzlu). Fyrir „6000“ kemur	1200
31.	— 14. —	B. I. n. (Háskólinn. Hiti, ljós o. s. frv.). Fyrir „15000“ kemur	5000
32.	— 14. —	B. X. 2. c. 7. (Brjóstlikan af Hirti Snorrasyni). Liðurinn fellur niður.	
33.	— 14. —	B. XV. 2. (Héraðsskólar). a. Fyrir „120000“ kemur	135000
		b. Nýir liðir: 1. Stofnkostnaður	20000
		2. Til Snorragarðs í Reykholti	4000
34.	— 14. —	B. XVI. 4. (Árný Filippusdóttir). a. Fyrir „1500“ kemur	2500
		b. Nýr liður: Til húsmæðraskólans á Laugalandi, stofnkostnaður	3000
35.	— 14. —	B. XIX. 2. Liðurinn orðist svo: Laun Ólafs Pálssonar og Jóns Pálssonar	3600
		Styrkur þessi er bundinn þeim skilyrðum, að þeir kenni a. m. k. tvo mánuði að vorinu og einn mánuð að haustinu og að lærisveinar ríkisskólanna og skóla fyrir unglinga og fullorðna, sem styrktir eru af ríkisfé, njóti kennslunnar ókeypis. Einnig kenni þeir öðrum sundkennurum björgunarsund.	
36.	— 14. —	B. XXIV. Nýr liður: Til íþróttasjóðs	30000
37.	— 14. —	B. XXV. (Íþróttasamband Íslands). Liðurinn fellur niður.	
38.	— 14. —	B. XXVI. (Íþróttafélög og íþróttakennsla). Liðurinn fellur niður.	
39.	— 15. —	9. Nýr liður: Til héraðsbókasafns Suðurlands, gegn tvöföldu framlagi annarstaðar að	1200
40.	— 15. —	25. Liðurinn orðist svo: Til fornritaútgáfunnar: a. Til útgáfu á Íslendingasögum	4000
		b. Til útgáfu á Heimskringlu	4000
41.	— 15. —	33. (Blaðamannafélagið). Liðurinn fellur niður.	
42.	— 15. —	39. Nýr liður: Til félags Vökumanna	2000
43.	— 15. —	48. Nýr liður: Til viðgerðar á Grenjaðarstaðabænum í S.-Þingeyjarsýslu	1000
44.	— 16. —	1. Liðurinn orðist svo: Til framleiðslubóta og atvinnuaukningar	500000
		Þar af 100000 kr. til Suðurlandsbrautar, til atvinnuaukningar fyrir Hafnfirðinga og Reykvíkinga.	

45.	Við 16. gr. 4.	Nýbýli og samvinnubýggðir).	
		Fyrir „50000“ kemur	155000
46.	— 16. — 5.	(Sandgræðsla).	
		Fyrir „40000“ kemur	31000
47.	— 16. — 7. a.	(Jarðabótastyrkur).	
		Fyrir „200000“ kemur	350000
48.	— 16. — 9.		
		a. (Byggingar- og landnámssjóður).	
		Fyrir „75000“ kemur ..	125000
		b. (Byggingarstyrkir).	
		Fyrir „75000“ kemur	125000
49.	— 16. — 13.	Liðurinn orðist svo:	
		Tillag til byggingarsjóða kaupstaða og kaupsána	120000
50.	— 16. — 17.	Nýr liður:	
		a. Til fyrirhleðslu á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts ..	50000
		b. Til fyrirhleðslu við Kaldaklifsá undan A.-Eyjafjöllum	2500
51.	— 16. — 28.	(Lax- og silungsveiði).	
		Fyrir „7000“ kemur	7700
52.	— 16. — 30.	(Loðdýrarækt).	
		a. Fyrir „20000“ kemur	15000
		b. Nýr liður:	
		Til ræktunarvega:	
		1. Í Vestmannaeyjum	5000
		2. Í Flatey á Breiðafirði	1000
		Verkin séu unnin undir eftirliti vegamálastjóra.	
53.	— 16. — 47.	Liðurinn orðist svo:	
		Til kvenfélagasambands Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, enda haldi það uppi námskeiðum fyrir húsmæður og húsmæðra-efni	1000
54.	— 16. — 49.	(Samband sunnlenskra kvenna).	
		Fyrir „1500“ kemur	2500
55.	— 16. — 63.	Nýr liður:	
		Til frystihúsa	30000
56.	— 16. — 66.		
		a. Liðurinn orðist svo:	
		Kostnaður vegna mæðiveikinnar:	
		A. Til varnar gegn útbreiðslu veikinnar	140000
		B. Til stuðnings bændum á mæðiveikisvæðinu:	
		1. Til að styrkja bændur	380000
		2. Nefndarkostnaður	5000
			385000
		b. Nýr liður:	
		Til rannsóknna og varna gegn útbreiðslu garnaveikinnar	130000
57.	— 18. — II. b. 22.	Liðurinn orðist svo:	
		Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðmundar Guðfinnssonar hér- aðslæknis	700
58.	— 18. — II. f. 5.	(Björn Jónsson).	
		Liðurinn fellur niður.	
59.	— 18. — II. f. 10.	(Elieser Eiríksson).	
		Liðurinn fellur niður.	
60.	— 18. — II. f. 47.	Nýr liður:	
		Þuríður Einarisdóttir pósthakkja	200
61.	— 18. — II. h. 7.	(Jakobína Pétursdóttir).	
		Liðurinn fellur niður.	

62.	Við 18. gr. II. i. 62. Nýr liður:	
	Rósa Jónsdóttir vitavarðarekkja	200
63.	— 19. — 1. (Dýrtiðaruppbót).	
	Fyrir „500000“ kemur	350000
64.	— 20. — Inn. I. 6. (Fyrningar í 12. gr.).	
	Fyrir „49000“ kemur	50000
65.	— 20. — Út. II. Nýr liður:	
	Til að gera nýja vita	30000
66.	— 22. — XIII. (Lækkunarheimild gjalda).	
	Fyrir „20%“ kemur: 35%.	

Sp.

93. Nefndarálit

um frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Frá fjárveitinganefnd.

Fjárveitinganefnd hefir nú að þessu sinni ekki þurft að nota jafnlangan tíma til undirbúnings við afgreiðslu fjárlagafrumvarpsins til 2. umræðu eins og venja er til. Þetta stafar af því, að eigi eru liðnir nema rúmlega tveir mánuðir síðan Alþingi lagði smiðshöggð á afgreiðslu fjárlaganna fyrir yfirstandandi ár. Þá var styrjöldin skollin á fyrir nokkru og afleiðingar hennar farnar að koma í ljós, meðal annars í vaxandi dýrtið og síaukinni hættu á siglingaleiðum. Bar afgreiðsla fjárlaganna að ýmsu leyti merki þess, hversu komið var.

Það er augljóst mál, að þess er enginn kostur nú að gera sér til nokkurrar hlitar fullnægjandi grein fyrir því, hver áhrif styrjaldarástandið muni hafa á hag og afkomu íslensku þjóðarinnar á þessu eða næsta ári. Það er öllum nú hulin leyndardómur. Hitt er vist, að hver dagurinn, sem liður, getur orðið örlagaríkur fyrir þjóðina, eins og sjóhernaðinum er nú komið. Þetta óvissu- og öryggisleysisástand gerir það að verkum, að það er miklum erfiðleikum háð að gera áætlanir fyrir framtíðina þannig úr garði, að líkur séu til, að þær fái staðizt.

Meðan svona stendur verður eigi hjá því komizt að miða allar framkvæmdir að meira eða minna leyti við yfirstandandi tíma. Það leiðir því af sjálfu sér, þegar nú á að fara að ganga frá afgreiðslu fjárlaga fyrir árið 1941, að menn renni nokkuð blint í sjóinn um það, hvernig þeirri afgreiðslu skuli haga.

Afleiðingin af þessu hlýtur því óhjákvæmilega að verða sú, að afgreiðslu á fjárlögum fyrir árið 1941 verði að haga í aðaldráttum með hliðsjón af þeim horfum og útliti, sem nú blasir við.

Þar sem ástandið í þessu efni hefir ekki tekið miklum breytingum frá síðustu áramótum, þá er ekki óeðlilegt, þó fjárlagafrumvarpið verði hvað snertir hinar tölulegu niðurstöður afgreitt í svipuðu formi og fjárlög þau, er nú gilda.

En hitt er aftur á móti alveg sjálfsögð öryggisráðstöfun, sökum óvissunnar um tekjuöflunarmöguleika ríkissjóðsins á næsta fjárhagsári, að láta ríkisstjórnina hafa miklum mun rýmri heimildir en hún hefir í núgildandi fjárlögum til að láta greiðslur úr ríkissjóði niður falla, ef tekjurnar bregðast.

Með þessum forsendum hefir fjárveitinganefnd gert tillögur um hækkanir á nokkrum liðum til verklegra framkvæmda í 13. og 16. gr. fjárlagafrumvarpsins, og sömuleiðis tekið upp fjárveitingu til vitabygginga, og mun verða gerð grein fyrir ástæðum nefndarinnar fyrir þessum breytingum. Þá hefir nefndin og borið fram tillögur um lækkanir og niðurfellingar á nokkrum liðum fjárlagafrv., eins og síðar greinir.

Þá ber nefndin einnig fram tillögur um hækkanir á áætlunarpupphæð nokkurra tekjuliða.

Nefndin vill láta þess getið, að hún hefir átt samræður við ríkisstjórnina um afgreiðslu fjárlagafrv., og eru aðalbreytingarnar á útgjaldahlið frumvarpsins gerðar með hennar vitund.

Nefndin flytur nokkrar breytingartill., sem valda hækkun, og nema þær alls 1015200 kr. Hækkanir skiptast í höfuðatriðum þannig:

13. gr. Samgöngumál	259500 kr.
14. — Kirkju- og kennslumál	51300 —
16. — Verklegr framkvæmdir	665800 —
20. — Eignabreytingar	30000 —
Aðrar hækkanir	8600 —

Útgjöld ríkisins á rekstrarreikningi, talin í heilum þúsundum, samkvæmt tillögum nefndarinnar áætluð

17555000 kr.

og tekjur

18328000 —

Tekjuafgangur á rekstrarreikningi frv. er eins og n. gengur frá því við þessa umr. 772920 kr., eða 52600 kr. lægri en í frv. stj., og greiðsluhallinn nær 252553 kr., eða um 82 þús. kr. meiri en í frv. stj.

Nefndin á enn eftir að athuga ýms erindi, sem henni hafa borizt, ásamt fleira, áður en endanlega verður gengið frá frv. af n. hálfu.

Verður þá með fáum orðum vikið að þeim greinum frv., sem breytingartill. n. einkum snerta.

TEKJUBÁLKURINN

Hækkanir á tekjuliðum 2. gr. frv., sem breytingartill. n. bera með sér, nema 500 þús. kr. og á 3. gr. 50 þús. kr. Svo sem fyrr er getið, er ekki hægt að fullyrða neitt um það, hversu vissir tekjustofnar ríkisins kunna að reynast árið 1941, en sjónarmið n. felst í till. hennar um tekjur og gjöld og heimildinni til ríkisstjórnarinnar um að draga úr útgjöldum ríkisins, ef nauðsyn krefur.

GJALDABÁLKURINN

Lækkanir á gjaldliðum ýmissa greina frv. nema samtals 382600 kr. Lækkun gjalda og hækkun tekna eftir till. n. nema alls 932600 kr., en gjaldahækkanir 1015200 kr., hækkun umfram lækkun 82600 kr.

Hækkunartill. n. snerta einkum eftirtalðar greinar:

13. gr.

Við afgreiðslu fjárlaga fyrir yfirstandandi ár var tekin upp sú stefna, að stöðva fjárveitingar til nýrra framkvæmda, sem erlent efni þurfti til. Var þó gerð nokkur undantekning um þetta að því er snertir vitabyggingar á þessu ári. En jafnframt því, sem þessi ákvörðun var tekin, var nokkuð rýmkað um fjárframlög til aukningar á akvegakerfi landsins og vegalagningunum hagað þannig, að það færi saman, að bætt yrði úr brýnni og aðkallandi þörf fyrir samgöngubætur og að vinnunni yrði skipt þannig, að þar gætu sem flestir notið góðs af. Þá var fé því, sem innheimt er með benzínskatti, skipt niður til vegalagninga á öllum höfuðsamgönguleiðum landsins.

Þessari sömu stefnu hefir nefndin í aðaldráttum fylgt í tillögum sínum um þessi mál. Ef tillögur nefndarinnar um breytingar á fjárframlögum til nýrra akvega verða samþykktar, hækkar framlagið til þeirra í heild lítilsháttar frá því, sem ákveðið er í núgildandi fjárlögum. Veldur þar mestu hækkunin, sem er í frv. á fjárframlagi til Vatnsskarðsvegar og tillögur nefndarinnar um viðbótarfjárveitingu til Siglufjarðarskarðs.

Þá hefir nefndin gert tillögur um að hækka nokkuð fjárframlög til hafnargerða og lendingarbóta. Er þar eingöngu um að ræða áframhald á verki, sem hafið er og þannig stendur á um, að hafnarbæturnar koma því aðeins að notum, að hægt sé að koma þessum fyrirhuguðu viðbótum í framkvæmd.

14. gr.

Hækkun umfram lækkun á þessari grein nemur um 35 þús. kr. Nefndin tók upp aftur 20 þús. kr. stofnkostnað héraðsskóla, en 15 þús. kr. stafa af ákvæðum hinna nýju héraðsskólalaga snertandi rekstrarstyrkinn.

16. gr.

Í meðförum nefndarinnar hefir hækkun á þessari grein orðið 665800 kr. Aðal-hækkanirnar eru í sambandi við jarðræktarstyrkinn, sauðfjárveikina, ýmsa bygg-ingastyrki, fyrirhleðslu vatna í Rangárvallasýslu, ræktunarvegi o. fl.

Þótt nefndin hafi hækkað jarðabótastyrkinn nokkuð frá því, sem hann er í frv. stj., er hann þó miklu lægri en undanfarandi ár. Byggist þetta á því, að ætla má, að jarðrækt minnki til muna og húsabætur falli niður að mestu eða öllu leyti 1941, að óbreyttu ástandi. N. hefir ekki séð sér fært að gera verulegar breytingar á fjárfram-lögum vegna sauðfjársýkinnar frá því, sem fjárlög þ. á. ákveða.

Um styrk til bygginga, bæði nýbýla og endurbygginga í sveitum, má geta þess, að nú þegar hefir verið byggt svo mikið, að þó að fjárhæð sú, sem ákveðin er í fjár-lögum þ. á., standi óskert í fjárl. 1941, verður ekki fullnægt þeim styrkbeiðnum, sem fyrir liggja nú og snerta þær húsbyggingar, sem þegar er lokið við. Með því að líkur benda til, að nýbyggingar verði ekki reistar, miðaði n. till. sínar eingöngu við þegar unnin verk.

Hið sama má segja um fjárveitinguna til byggingar- og landnámssjóðs og til verkamannabústaða í bæjum og kaupúnum; hún er nær eingöngu miðuð við, að nýbyggingar falli niður.

Um fyrirhleðslu vatna í Rangárvallasýslu má geta þess, að verkinu verður að halda áfram, meðal annars til að tryggja það, að unnið verk eyðileggist ekki.

Frystihúsastyrkurinn er ekki miðaður við nýjar byggingar. — Styrkur til rækt-unarvega er tekinn upp eins og hann er í fjárl. þ. á. — Aðrar hækkunartill. á þessari grein þurfa engra skýringa.

20. gr.

Nefndinni er vel ljóst, að framlög til vitabygginga þyrftu að vera mjög rifleg. Í frv. eins og það kom til n. var engin fjárveiting til vitabygginga. Til þess að sýna viðleitni í sambandi við þetta nauðsynjamál, leggur n. til, að veittar verði 30 þús. kr. til nýrra vita.

Alþingi, 8. marz 1940.

Pétur Ottesen, form.	Emil Jónsson, fundaskr.	Bjarni Bjarnason, frsm.
Helgi Jónasson. Sigurður Kristjánsson.	Þorst. Þorsteinsson. Páll Hermannsson.	Bernh. Stefánsson. Sigurður E. Hlíðar.

Nd.

94. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 86 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra.

Flm.: Haraldur Guðmundsson.

1. gr.

Fyrri málsg. 1. gr. laganna orðist svo:

Stofnfé sjóðsins myndast af framlagi rikissjóðs, 23500 krónum á ári, og ár-legum iðgjöldum lögskipaðra ljósmæðra, 4% af launum þeirra samkv. ljósmæðra-lögum, að meðtalinni dýrtiðaruppbót, og skal iðgjaldinu haldið eftir við útborgun launanna.

2. gr.

Aftan við 9. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Iðgjald og lifeyrir ljósmæðra, sem njóta réttinda samkv. þessari grein, skal þó aldrei miðast við hærri upphæð en hámarkslaun ljósmæðra samkv. ljósmæðralögum.

3. gr.

10. gr. laganna orðist svo:

Upphæð lifeyris miðast við meðalárslaun hlutaðeigandi ljósmóður samkv. ljósmæðralögum síðustu 5 árin áður en hún lætur af starfi. Til árslaunanna teljast laun og dýrtíðaruppbót.

4. gr.

17. gr. laganna orðist svo:

Nú lætur ljósmóðir af störfum án þess að fá lifeyri úr sjóðnum, og skal þá endurgreiða iðgjöld þau án vaxta, er hún hefir greitt til sjóðsins. Af endurgreiðslu-upphæðinni skal fyrst greiða lifeyrissjóði Íslands upphæð þá, sem honum ber samkvæmt síðustu málsg. 49. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937, og síðan afganginn til hlutaðeigandi ljósmóður.

5. gr.

Aftan við lögina bætist svolátandi:

Ákvæði til bráðabirgða.

Á árinu 1940 greiðir lifeyrissjóður ljósmæðra aðeins þeim ljósmæðrum eftirlaun, sem látið hafa af störfum eftir 31. desember 1939, enda greiði rikissjóður á því ári aðeins 12650 krónur sem framlag til sjóðsins. Sama ár greiðast eftirlaun samkvæmt ákvæðum 5. gr. ljósmæðralaganna á sama hátt og af sömu aðilum og árið 1939. Þær ljósmæður, sem í fyrsta sinn hafa notið eftirlauna samkvæmt fjárlögum fyrir árið 1940, skulu hafa sama rétt til eftirlauna úr sjóðnum frá 1. janúar 1941 og hinar, sem áður nutu eftirlauna samkvæmt fjárlögum.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt samkvæmt ósk stjórnar lifeyrissjóðs ljósmæðra, sem telur óhjákvæmilegt að lagfæra nú þegar nokkur missmiði á tæðum lögum, sem komið hafa í ljós við framkvæmd þeirra og nánari athugun.

Um 1. gr.

Samkvæmt fyrri málsg. 1. gr. laganna ber ljósmæðrum að greiða iðgjald, 4% af föstum launum, til sjóðsins, en samkvæmt 10. gr. laganna skal lifeyririnn miðast við meðalárslaun ljósmóður, og teljast þar til árslauna laun og dýrtíðaruppbót. Hér er því um augljóst misræmi að ræða, enda ósamrýmanlegt fjárhagslegu öryggi sjóðsins. Er því lagt til, að úr þessu sé bætt. Þess skal getið, að í greinargerð Brynjólfs Stefánssonar, sem fylgdi hinu upphaflega frumvarpi, er það greinilega tekið fram, að í útreikningum hans „sé reiknað með föstum launum að viðbætti dýrtíðaruppbót, bæði við iðgjalda- og eftirlaunagreiðslur“.

Framlag rikissjóðs er í lögnum ákveðið 15000 krónur á ári. Þegar sú upphæð var ákveðin, mun eigi hafa verið tekið tillit til þess, að upphæðir þær, sem veittar eru fyrrverandi ljósmæðrum samkvæmt 18. gr. fjárlaganna, eru greiddar með 25% dýrtíðaruppbót. Ennfremur er þess að geta, að síðan lögina voru samþykkt hefir upphæð sú, er veitt hefir verið í fjárlögum í þessu skyni, hækkað mjög, t. d. aðeins á síðasta þingi um 2000 krónur að meðtalinni dýrtíðaruppbót. Þá eru og

nú fyrir hendi fyllri upplýsingar um eftirlaunagreiðslur samkvæmt 5. gr. ljósmæðralaganna og hversu miklu hluti rikissjóðs af iðgjaldasjóðstillaginu nemur.

Samkvæmt þeim upplýsingum, sem fyrir liggja, þarf að hækka framlag rikissjóðs upp í 23500 krónur á ári, og má gera ráð fyrir, að sú upphæð skiptist á næsta ári sem hér segir:

1. Eftirlaun til 55 ljósmæðra samkv. fjárlögum 1940 kr. 12600.00	
+ 25% dýrtíðaruppbót	— 3150.00
	kr. 15750.00
2. Eftirlaun og dýrtíðaruppbót 34 ljósmæðra samkv. ljósmæðralögum, samkv. skýrslu fjármálaráðuneytisins fyrir árið 1937 ..	— 3602.49
3. Framlag til iðgjaldasjóðs, 75% af iðgjöldum lögskipaðra ljósmæðra, ca.	— 2925.00
4. Framlag til iðgjaldasjóðs vegna annara ljósmæðra, sbr. 9. gr., ca.	— 300.00
5. Kostnaður, áætlaður	— 922.51
Samtals	kr. 23500.00

Þess skal getið, að framlag rikissjóðs til sjóðsins ætti að geta lækkað, þegar frá líður, eftir því sem þær fyrrverandi ljósmæður, er sjóðurinn tekur við, falla frá. Má því gera ráð fyrir, að eftir 5 eða 10 ár sé ástæða til að rannsaka hag og skuldbindingar sjóðsins og lækka framlag rikissjóðs samkvæmt því, sem sú rannsókn leiðir í ljós.

Um 2. og 3. gr.

Samræmis vegna þykir rétt að ákveða, að lífeyris- og iðgjaldagreiðslur ljósmæðra, er njóta réttinda samkv. 9. gr., skuli aldrei miðast við hærri upphæð en hámarkslaun ljósmæðra samkv. ljósmæðralögum. Þá þykir og rétt að kveða skýrar á um en gert er með orðalagi 10. gr., að lífeyrinn skuli jafnan miða við hin lög-mæltu laun og dýrtíðaruppbót, en eigi við persónulegar launauppbætur eða auka-tekjur fyrir að gegna störfum í öðru umdæmi.

Um 4. gr.

Samkvæmt 17. gr. laganna virðist ljósmóðir, sem lætur af störfum án þess að fá lífeyri úr sjóðnum, eiga að fá öll iðgjöld sín endurgreidd. Önnur málsg. 2. gr. mælir hinsvegar svo fyrir, að um iðgjaldagreiðslur ljósmæðra til lífeyrissjóðs Íslands skuli fara eftir 49. gr. alþýðutryggingalaganna. Virðist því sjálfsagt, að ákvæði sömu greinar gildi einnig um endurgreiðsluna.

Um 5. gr.

Samkvæmt 18. gr. laganna átti lífeyrissjóðurinn að taka til starfa 1. jan. 1940 og taka þá að sér eftirlaunagreiðslur til þeirra ljósmæðra, er eftirlauna nutu samkvæmt fjárlögum fyrir árið 1939. En í fjárlögum fyrir yfirstandandi ár eru þessum sömu ljósmæðrum enn veitt eftirlaun samkvæmt 18. gr., auk þeirra 8, er bættust við á síðasta ári.

Að sjálfsögðu er það þó eigi tilætlun löggjafans, að þær njóti samtímis eftirlauna úr rikissjóði og frá lífeyrissjóði ljósmæðra. Er því lagt til, að sjóðurinn taki ekki að sér þessar eftirlaunagreiðslur fyrr en á næsta ári. Virðist þá og eðlilegast, að um eftirlaunagreiðslur samkvæmt ljósmæðralögum gildi hið sama, og að lífeyrissjóðurinn annist á þessu ári aðeins eftirlaunagreiðslur til þeirra ljósmæðra, sem létu af störfum eftir 31. desember 1939, og því eigi komust á fjárlög fyrir 1940.

Með tilliti til þessa er lagt til, að rikissjóður greiði til sjóðsins á þessu ári aðeins 12650.00 krónur, sem er framlag rikissjóðs til iðgjaldasjóðs lífeyrissjóðsins og til kostnaðar, að viðbættum 8500.00 krónum, sem framlagið fyrir 1939 hefir reynzt of lítið.

Frá ársbyrjun 1941 tekur svo sjóðurinn við öllum eftirlaunagreiðslunum.

Ed.**95. Breytingartillögur**

við frumv. til laga um húsaleigu.

Frá Brynjólfi Bjarnasyni.

Aftan við 8. gr. bætast þrjár gr. svo hljóðandi, og breytist greinatalan samkvæmt því:

- a. (9. gr.). Húseigendum eða forráðamönnum leiguibúða er eigi heimilt að segja eignalausum og atvinnulausum leigjendum upp húsnæði, þótt þeir geti eigi greitt umsamda húsaleigu, nema húsaleigunefnd hafi áður úrskurðað, að húseigandi og leigjandi eigi ekki tilkall til greiðslufrests á áhvilandi lánum og vöxtum, sem á húseigninni hvíla samkv. 10. gr.
- b. (10. gr.). Húseigendur, sem vegna úrskurðar húsaleigunefndar geta eigi kafið leigjendur sína um húsaleigu, eða vegna atvinnuleysis sjálfra þeirra geta ekki greitt umsamda vexti og afborganir, og eru ekki svo efnum búnir, að þeir hafi önnur úrræði til að standa skil á þessum greiðslum, enda afkomu þeirra stefnt í hættu með missi húseignarinnar, skulu vera undanþegnir greiðslu afborgana og vaxta af lánum, sem hvíla á hinu leigða húsi, í hlutfalli við verð íbúðarinnar, meðan svo er ástætt. Greiðslufrestur þessi skal gilda þar til húseigandi hefir að opinberri tilhlutun verið bætt það tjón, er hann hefir beðið af greiðslufalli leigunnar, enda er skuld leigjanda þá ekki lengur kræf.
- c. (11. gr.). Til þess að standast kostnað af framkvæmd þessara laga heimilast bæjarstjórnnum að leggja stóribúðaskatt á íbúðir, sem að fasteignamati eru yfir 20000 kr. Skattur þessi skal vera stighækkandi. Reglugerð, er bæjarstjórn semur um þessa skattálagningu, skal staðfest af ráðherra. Tekjur af þessum skatti skulu renna í bæjarsjóð.

Ed.**96. Breytingartillögur**

við frv. til laga um húsaleigu.

Frá allsherjarnefnd.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Óheimilt er að hækka leigu eftir húsnæði, hverskonar sem er, frá því, sem goldið og umsamið var þegar lög þessi öðlast gildi. Þó er heimilt að hækka eftir mati leigu eftir húsnæði sökum aukins viðhaldskostnaðar, eldsneytis, sem innifalið er í leigunni, vaxta- og skattahækkana af fasteignum, svo og húsnæði, sem af sérstökum ástæðum hefir verið leigt lægra en sambærilegt húsnæði á þeim stað (kaupstað, kaптúni eða sveit). Verði hækkun metin á leigu, kemur hún til framkvæmda 14. maí eða 1. október.

2. Við 3. gr. Fyrri málsg. orðist svo:

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd. Eiga sæti í henni þrír menn, einn tilnefndur af hæstarétti, einn af Fasteignaeigendafélagi Reykjavíkur og einn af Alþýðusambandi Íslands. Ennfremur skulu sömu aðilar tilnefna þrjá varamenn, og taki þeir sæti í nefndinni í forföllum aðalmanna þeirra, er þeir eru tilnefndir fyrir.

Ed.**97. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 13. jan. 1938, um viðauka við l. nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 11. marz 1940.

Jóhann Jósefsson,
form., frsm.

Sigurjón Á. Ólafsson,
fundaskr.

Ingvar Pálmason.

Nd.**98. Frumvarp til laga**

um jöfnunarsjóð aflahluta.

Flm.: Sigurður Kristjánsson.

1. gr.

Hver sá, sem tryggja vill aflahlut á skipi sínu á þann hátt, sem segir í lögum þessum, getur orðið þátttakandi í jöfnunarsjóði aflahluta.

2. gr.

Jöfnunarsjóði aflahluta er stjórnað af þrem mönnum, sem sameinað Alþingi kys hlutbundinni kosningu til þriggja ára í senn.

Fiskveiðasjóður Íslands annast daglegar framkvæmdir og reikningshald sjóðsins fyrir þóknun, er stjórnnum sjóðanna kemur saman um.

3. gr.

Hver sá, sem verður þátttakandi í jöfnunarsjóði aflahluta, skal í lok hvernar vertíðar greiða sjóðnum af óskiptum afla skips síns 1% af verðmæti hans í óverk-uðu ástandi, eftir að sameiginlegur kostnaður hefir verið dreginn frá. Útgerðar-maður stendur skil á gjaldinu, og skoðast það geymslufé, eftir að skipti hafa farið fram. Fé þetta innheimta hreppstjórar og bæjarfógetar, hver í sínu umdæmi, og hefir gjaldið lögtaksrétt. Rennur það óskipt í sjóðinn og skal sent sjóðsstjórninni að loknum skiptum eftir hverja vertíð.

4. gr.

Ríkissjóður leggur jöfnunarsjóði fyrsta ár eftir stofnun hans jafnháa fjárhæð og tekjur sjóðsins voru af aflahlutum það ár. Eftir það leggur ríkissjóður sjóðnum árlega fjárhæð, sem jafngildir tekjum hans af aflahlutum frá byrjun, deildum með tölu ára frá stofnun hans.

5. gr.

Skip, sem gerð eru út í sama kaupstað eða sama hreppi, geta myndað sérstaka deild í jöfnunarsjóði, ef útgerðarmenn og starfandi sjómenn í kaupstaðnum eða hreppnum óska þess, og skal þá halda fjárreiðum þeirra deilda aðskildum. Geta deildir þessar með sérstökum samþykktum ákveðið hærri iðgjöld en þau almennu og aflað sérsjóðum sínum annara tekna. Framlag ríkissjóðs til þeirra miðast þó ávallt við 1% af afla samkvæmt ákvæðum 3. og 4. greinar.

6. gr.

Sjóðnum skal varið þannig:

Þegar hlutir á veiðiskipi verða ekki yfir 66% af meðalhlot skipsins 5 síðustu ár, miðað við úthaldstíma, skulu hlutir bættir upp eftir eftirfarandi reglum, meðan fé sjóðsins endist, sbr. þó síðustu málsgrein þessarar greinar:

Hafi aflahlutur orðið 60—66% af meðalhlot 5 síðustu ára, skal hann bættur úr jöfnunarsjóði með 30% af því, sem á vantar meðalhlot. Hafi aflahlutur orðið lægri en 60% af meðalhlot, hækkar uppbótin við hvern hundraðshluta, sem aflahlutinn lækkar, um 1% af því, sem á vantaði meðalhlot, þar til uppbótin er orðin 50%, sem er hámark uppbótar.

Hafi skip gengið til veiða skemur en 5 ár, þegar til uppbótar kemur, skal þó miða við meðalhlot þess, hafi það gengið tvö ár eða lengur. Ella skal miða við meðalhlot sambærilegra skipa í sömu eða næstu veiðistöð.

Við úthlutun úr sjóðnum til hlutauppbóta má aldrei ganga nær honum en það, að úthlutað sé 80% af þáverandi eignum hans.

7. gr.

Stjórn jöfnunarsjóðs geymir fé hans, og skal það ávallt geymt í banka.

8. gr.

Í reglugerð fyrir jöfnunarsjóð aflahluta má setja ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, eins og nauðsynlegt þykir, þótt ekki sé sérstaklega ráð fyrir þeim gert í lögum þessum, þó svo, að þau fari ekki í bág við nein ákvæði laganna.

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp um sama efni og þetta var flutt á síðasta Alþingi. Gerði Nd. á því nokkrar breytingar og samþykkti það síðan. Í Ed. var það ekki útrætt, er þingi sleit.

Flutningsmanni hafa borizt eindregin tilmæli bæði útgerðarmanna og sjómanna um að flytja frumvarpið aftur á þessu þingi. Og nýafstaðið fiskiþing samþykkti áskorun til Alþingis um að samþykkja það.

Frumvarp þetta er í aðalatriðum eins og frumvarp það, sem Nd. samþykkti á síðasta þingi. En þær breytingar, sem deildin gerði á upphaflega frumvarpinu, voru aðallega í því fölgna, að tryggingarnar voru gerðar frjálsar.

Fyrir nauðsyn málsins verður gerð nánari grein í framsögu.

Nd.

99. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 99 11. júní 1938, um fiskveiðasjóð Íslands.

Flm.: Ásgeir Ásgeirsson, Sigurður Kristjánsson, Bergur Jónsson.

1. gr.

Aftan við 10. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Við útreikning á sköttum (og útsvari) til ríkis og sveitar- og bæjarfélaga ber að draga afborganir af lánum úr fiskveiðasjóði frá skattskyldum tekjum lánþega á sama ári.

2. gr.

15. gr. laganna hljóði þannig:

Ákvæði 10.—14. gr. laga þessara gilda einnig um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, eftir því sem við á.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Útgerðarmenn safna yfirleitt ekki öðrum varasjóði en því, sem þeir eignast í bátum sínum. Fiskiskip eru og að ýmsu leyti ekki svo örugg eign, að vert sé að skattleggja það, sem menn eignast í þeim. Flutningsmenn hafa þó ekki viljað fara lengra í tillögum sínum en að leggja til, að afborganir til fiskveiðasjóðs og skuldaskilasjóðs verði skattfrjálsar. Afborganir til fiskveiðasjóðs voru 1939 ca. 207 þús. krónur og til skuldaskilasjóðs ca. 30 þús. kr. Ríki og bæjar- og sveitarfélög munar því lítið um þennan tekjumissi. Ætla má, að meiri not yrðu að starfsfé fiskveiðasjóðs, ef afborganir til sjóðsins eru gerðar skattfrjálsar.

Nd.

100. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Á eftir orðunum „við forstöðumann stýrimannaskólans í Reykjavík“ í 7. gr laganna komi: forseta Fiskifélags Íslands og forseta Farmanna- og fiskimanna-sambands Íslands.

2. gr.

8. gr. laganna orðist þannig:

Verja skal árlega álika miklu fé til vitamála og vitagjald hefir numið næsta ár á undan, meðan stendur á því að koma upp vitum þeim, sem um ræðir í 9. gr. Útgjöld til vitamála eru þau, sem hér segir:

1. Kostnaður við stjórn vitamála og rekstrarkostnaður vita og sjómerkja.
2. Viðhaldskostnaður vita og sjómerkja og kostnaður við nauðsynlegar endurbætur á þeim.
3. Kostnaður við að reisa nýja vita og koma upp nýjum sjómerkjum.

Nú verður vitagjaldinu eitthvert ár ekki öllu varið til þeirra þarfa, sem það er ætlað til samkvæmt þessari grein, og skal þá ónotaður afgangur gjaldsins lagður í sérstakan sjóð, sem notaður verði síðar til þess að reisa nýja vita, samkvæmt ákvörðun ráðherra, að fengnum tillögum vitamálastjóra.

3. gr.

Á eftir orðunum „Á Búðarhrauni ljósviti“ komi:
Á Arnarstapa ljósviti.

4. gr.

Lög þessi koma ekki til framkvæmda meðan styrjöld sú, sem hafin er í Norður-álfa, stendur yfir.

Nd.**101. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 79 23. júní 1936 [Lax- og silungsveiði].

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og leggur til, að það verði samþykkt.

Alþingi, 11. marz 1940.

Bjarni Ásgeirsson,	Jón Pálmason.	Pétur Ottesen,
form.	fundaskr.	frsm.
Steingr. Steinþórsson.	Haraldur Guðmundsson.	

Nd.**102. Frumvarp til laga**

um veiting ríkisborgararéttar.

Frá allsherjarnefnd.

Ríkisborgararétt skulu öðlast:

1. Sivertsen, Mikal Celius, vélstjóri í Vestmannaeyjum, fæddur í Noregi.
2. Wæhle, Johannes, verkamaður á Akureyri, fæddur í Noregi.

Greinargerð.

Þessir menn, sem sótt hafa um islenzkan ríkisborgararétt, fullnægja skilyrðum 4. gr. l. nr. 64 28. jan. 1935, um ríkisborgararétt, hversu menn fá hann og missa.

Nd.**103. Nefndarálit**

um frv. til l. um bann gegn landspjöllum af mannavöldum.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað mál þetta, sem einnig lá fyrir nefndinni á síðasta þingi, en dagaði þá uppi. Mælir hún einróma með því, að það nái fram að ganga.

Alþingi, 11. marz 1940.

Bjarni Ásgeirsson,	Jón Pálmason,	Pétur Ottesen.
form., frsm.	fundaskr.	
Steingr. Steinþórsson.	Haraldur Guðmundsson.	

Nd.

104. Nefndarálit

um frv. til l. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin mælir með, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 4. gr. 3. málsgrein orðist svo:

Í tilraunaráði vegna búfjárræktar séu þessir menn: Forstöðumaður fóðrunartilrauna og forstöðumaður búfjársjúkdómatilrauna við rannsóknarstofnun í þágu atvinnuveganna við Háskóla Íslands, tveir menn skipaðir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í búfjárrækt, og annar forstöðumaður búfjárræktartilrauna á bændaskólunum.

2. Við 10. gr. Niðurlag greinarinnar orðist þannig: Við stofnunina skulu framvegis starfa sérfræðingar í þessum fræðigreinum, og skipar ráðherra í stöðurnar, að fengnum tillögum viðkomandi tilraunaráðs, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum.

3. Við 13. gr. Greinin orðist svo:

Tilraunastöðvarnar á Akureyri og Samsstöðum skulu vera starfræktar sem aðaltilraunastöðvar í jarðrækt. Landbúnaðarráðherra skal gera samninga við eigendur stöðvanna, er tryggi það, að þær hagi starfi sínu eftir fyrirmælum tilraunaráðs, og að engar þær kvaðir verði á þær lagðar, er hamli, að tilraunastarfið nái þeim tilgangi, sem til er ætlað.

Þegar fært þykir af fjárhagslegum ástæðum, skulu til viðbótar stofnsettar tvær aðrar tilraunastöðvar, önnur á Vesturlandi, hin á Austurlandi.

4. Við 17. gr. Greinin orðist svo:

Landbúnaðarráðherra skal, ef tilraunaráð mælir með því, löggilda fræ og útsæði af ákveðnum afbrigðum ræktunarjurta, þannig að óheimilt sé að verzla með fræ og útsæði af öðrum afbrigðum þeirra tegunda. Þó skal þetta því aðeins gert, að nægilegt fræ og útsæði af viðkomandi afbrigðum sé fáanlegt, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

5. Við 18. gr. Greinin falli burt.

6. Við 27. gr., sem verður 26. gr. Greinin orðist svo:

Ríkissjóður kostar þær rannsóknir og tilraunir, sem lög þessi ákveða, og koma þær til framkvæmda jafnóðum og fé er veitt til þess í fjárlögum. Fjárframlög skulu ákveðin í tvennu lagi, til landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar háskólans annarsvegar, en annarar tilraunastarfsemi, sem ríkissjóður kostar, hinsvegar.

Alþingi, 11. marz 1940.

Bjarni Ásgeirsson,
form.Steingr. Steinþórsson,
frsm.Jón Pálmason,
fundaskr.

Haraldur Guðmundsson.

Pétur Ottesen.

Nd.**105. Frumvarp til laga**

um breytingar á lögum nr. 32 8. sept. 1931, um búfjárrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.**1. gr.**

Í stað síðustu málsg. 54. gr. laganna komi fjórar málsgreinar, svo hljóðandi:

Samþykkt fóðurbirgðafélags, sem ráðuneytið hefir staðfest, má breyta á lögmatum aðalfundi félagsins, ef $\frac{2}{3}$ hlutar fundarmanna greiða atkvæði með breytingunni. Leita skal samþykkis sýslunefndar og staðfestingar ráðuneytisins á breytingunni. Varði breytingin að verulegu leyti aðra en félagsmenn, skal fara með málið á sama hátt og fyrir er mælt í lögum þessum um setningu samþykktar fyrir fóðurbirgðafélög.

Til þess að slíta fóðurbirgðafélagi skal tillaga um félagsslit borin upp á tveimur lögmatum aðalfundum félagsins í röð, og skal þess getið í fundarboði, að slík tillaga verði þar borin upp. Samþykki $\frac{3}{4}$ hlutar fundarmanna á báðum fundunum að slíta félaginu, skal ákvörðun fundarins send sýslunefnd til samþykkis og síðan ráðuneytinu til staðfestingar.

Til þess að aðalfundur sé ályktunarfær um breytingar á samþykkt eða um félagsslit, verða $\frac{3}{4}$ hlutar félagsmanna að vera þar mættir.

Nú er fóðurbirgðafélagi löglega slitið, og skal þá tryggingarsjóður þess lagður inn í Búnaðarbanka Íslands til ávöxtunar og vextir lagðir við höfuðstól, unz fóðurbirgðafélag verður aftur stofnað í hreppnum samkvæmt lögum þessum, en þá skal hann afhentur því félagi til afnota.

2. gr.

60. gr. laganna orðist þannig:

Fóðurbirgðafélagi stýrir þriggja manna stjórn. Tveir stjórnarnefndarmanna skulu kosnir af aðalfundi félagsins, en hinn þriðji af hlutaðeigandi hreppsnefnd. Kosningin gildir í þrjú ár, og gengur einn maður árlega úr stjórninni, þannig að kjósa ber ár hvert á aðalfundi mann í hans stað. Fyrstu tvö árin ræður hlutkesti, hver hinna upphaflegu stjórnarnefndarmanna skuli ganga úr stjórn, en síðan ganga þeir árlega úr stjórn í þeirri röð, sem þannig hefir myndast. Þangað til stjórn hefir verið kosin á fyrsta aðalfundi, stýrir bæjarstjórn eða hreppsnefnd málefnum félagsins, eða bráðabirgðastjórn kosin á stofnfundi samkvæmt 55. gr.

Stjórn félagsins sér um allar fjárreiður félagsins og framkvæmdir, og eru skuldbindingar hennar bindandi fyrir félagið. Hún getur meðal annars veitt félagsmönnum lán úr tryggingarsjóði til bjargar bústofni þeirra, og er bústofninn að lögveði fyrir láninu, þangað til það er að fullu greitt, og má lánþegi ekki selja eða á annan hátt ráðstafa bústofninum úr eign sinni frekar en svo, að jafnan sé næg trygging í eftirstöðvum hans fyrir láninu með vöxtum og kostnaði. Lögveð þetta gengur fyrir öllum öðrum veðböndum.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er borið fram að tilhlutun landbúnaðarráðherra, og fylgdu því svo hljóðandi athugasemdir:

Um 1. gr.

Það hefir þótt óþarfa fyrirhöfn að viðhafa allar hinar sömu reglur um breytingar á samþykktum fyrir fóðurbirgðafélög og félagsslit sem um setningu samþykkt-

anna í upphafi, og þykir því rétt að setja um þessi atriði reglur þær, sem í greininni felast, enda skiptir samþykktin oftast ekki máli fyrir aðra en félagsmenn. Þó þykir ekki fært að heimila breytingar eða félagsslit án samþykkis sýslunefndar og staðfestingar ráðuneytisins.

Um 2. gr.

Í greininni er nokkru nánar ákveðið um kosningu og hlutverk stjórnar fóðurbirgðafélaga.

Aðalbreytingin, sem ætlað er til með frumvarpi þessu, að gerð verði frá því, sem nú er, er sú, að bústofn félagsmanns, sem fær lán úr tryggingarsjóði fóðurbirgðafélags bústofninum til bjargar, skuli vera að lögveði fyrir láninu með vöxtum og kostnaði og gangi veð þetta fyrir öðrum veðböndum, sem á bústofninum hvíla. Virðist þetta sjálfsagt mál, þar sem lánið verður beinlínis til tryggingar öðrum veðhöfum. Það þykir þó ekki fært að taka umráðaréttinn yfir bústofninum af lánþega frekar en í greininni segir, enda má gera ráð fyrir því, að stjórn hlutaðeigandi fóðurbirgðafélags hafi gát á því, að lánþegi fargi ekki bústofninum frekar en hún telur við unandi.

Ed.

106. Frumvarp til laga

um brúasjóð.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Innheimta skal eins eyris aðflutningsgjald af hverjum benzinlítra, sem til landsins er fluttur, umfram aðflutningsgjald það af benzíni, sem nú er innheimt.

Um innheimtu gjalds þessa skulu gilda sömu ákvæði og um innheimtu aðflutningsgjalds af benzíni samkv. lögum nr. 84 6. júlí 1932, sbr. lög nr. 34 19. júní 1933 og reglugerð nr. 75 4. júlí 1933.

2. gr.

Aðflutningsgjald það, sem innheimt er samkvæmt lögum þessum, skal lagt í sérstakan sjóð undir umsjón ríkisstjórnarinnar, og skulu reikningsskil sjóðsins fylgja ríkisreikningi og endurskoðast með honum.

Sjóður þessi nefnist brúasjóður.

3. gr.

Úr brúasjóði skal veita fé í fjárlögum til brúargerða, og sé fjárveitingum úr honum fyrir komið í sérstakri grein fjárlaga. Fé úr sjóðnum skal veita til smíði brúa, er samkvæmt áætlun vegamálastjóra kosta 20 þús. kr. eða meira, og skal fyrsta brúin, sem byggð er eftir lögum þessum, vera yfir Jökulsá á Fjöllum.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.

107. Tillaga til þingsályktunar

um saltfisksveiðar togara.

Fhm.: Finnur Jónsson, Emil Jónsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á ríkisstjórnina að hlutast til um, að íslenskir togarar fari allir á saltfisksveiðar nú á vertíðinni að minnsta kosti 4—5 vikna tíma og að fiskur sá, er veiðist, verði að sem allra mestu leyti seldur úr landi fullverkaður.

Greinargerð.

Saltfisksveiðar og saltfisksverkun hefir um mörg undanfarin ár verið höfuð-atvinnugrein fjölda fólks, er við sjóinn býr. Þetta hefir að visu breytt nokkuð hin síðari ár, þannig að þessi atvinna hefir minnkað, en öll stund hefir verið lögð á að auka aðra atvinnu, svo sem sildveiðar, sildarverkun og braðfrysting fisks. Saltfisksverkun er samt sem áður ennþá svo stór atvinnugrein, að mikill fjöldi manns á afkomu sína undir henni, og leggist hún snögglega niður, er ekki annað sýnna en að fjöldi fólks komist á vonarvöl. Undanfarna mánuði hafa togararnir siglt með ísaðan fisk til útlanda og flestir haft af því ágætan hagnað, en margir stórgróða. Er það vel farið, að nokkuð fáið upp í töp þeirra frá undanförunum árum, og verður að gera ráð fyrir, að þeir, sem þessum málum ráða, sjái um, að tekjunum sé þann veg varið. Hinsvegar ber þó einnig að gæta þess, svo sem áður segir, að þessi fyrirtæki hafa dregið fólkið úr sveitinni til sjávarins, og það byggir nú í ár atvinnuvonir sínar á saltfisksverkunni eins og undanfarin ár. Verður því að teljast réttmætt, að þau stuðli að því, eftir því sem geta þeirra leyfir, að atvinnurekstur þessi falli eigi með öllu niður, enda hlyti slíkt að verða þjóðarböl. Sem dæmi þess, hve hér er mikið í húfi, má benda á, að atvinnuaukningin, er af þessu leiddi, myndi sennilega nema um 50000 kr. af hverjum togara, eða alls um 1800000 kr. Ef til vill gæti komið til mála, í stað þess að togararnir færu á ísfisksveiðar, að leggja sérstakan skatt á ísfisksútflutninginn eftir verðmagni og verja fé því, er inn kæmi, til atvinnubóta og bjargráða því fólki, er áður hefir stundað saltfisksverkun. En jafnvel þó að sala saltfisks sé nokkuð óviss, telja flutningsmenn, að réttara muni að fara þá leið, er í till. greinir. Því á þann hátt myndi starfi fólksins varið til framleiðslu útflutningsverðmætis, en á því virðist meiri þörf en á vegavinnu eða annari slíkri vinnu. Vera má, að benda mætti á önnur úrræði, og eru flm. að sjálfsgöðu fúsir til umræðu um hver þau ráð, er að haldi mættu koma, en telja, þar eð þegar er nokkuð áliðið þingtimans, að mál þetta þoli eigi að biða þess lengur, að úrlausna verði leitað.

Nánar í framsögu.

Nd.

108. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélag fyrir vélbáta.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin mælir með því, að frv. verði samþ. með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 1. gr. Aftan við greinina bætist: en ávallt skal leita samþykkis Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum, áður en skip, sem er yfir 150 smál. brúttó að stærð, er tekið í tryggingu, og skal ákveða iðgjöld fyrir þau í samráði við samábyrgðina.

Alþingi, 12. marz 1940.

Finnur Jónsson,
form.

Skúli Guðmundsson,
fundaskr.

Sigurður E. Hlíðar,
frsm.

Bergur Jónsson.

Sigurður Kristjánsson.

Nd.

109. Frumvarp til laga

um meðferð á fundnu fé.

Flm.: Bergur Jónsson.

1. gr.

Þegar rætt er um fundið fé í lögum þessum, er átt við fundna muni, sem ekki eru vogrek, óskilafénaður eða forngripir.

2. gr.

Allt fundið fé skal, strax og því verður við komið, afhendast lögreglustjóra, í Reykjavík rannsóknarlögreglu, eða hreppstjóra í umdæmi því, er það finnst í. Skulu þeir geyma það og halda skrá yfir, hver hafi fundið það og hvar það hafi fundizt.

3. gr.

Þegar eigandi gefur sig fram og fær hið fundna afhent, skal hann, ef finnandi krefst þess, greiða honum þóknun í fundarlaun, áður en afhending fer fram.

Fundarlaun þessi skulu, ef eigi næst samkomulag milli aðila, úrskurðast af lögreglustjóra, í Reykjavík sakadómara, eða hreppstjóra, og skal þá hliðsjón höfð af verðmæti þess fundna og öðrum atvikum, en aldrei mega þau fara fram úr $\frac{1}{4}$ af verðmæti þess fundna.

Úrskurði hreppstjóra má skjóta til lögreglustjóra.

4. gr.

Nú hefir eigandi hins fundna ekki gefið sig fram innan 6 mánaða, og skal það þá selt á opinberu uppboði, er sé auglýst með hæfilegum fyrirvara.

Finnandi skal þá fá $\frac{1}{4}$ af uppboðsandvirðinu, þegar allur kostnaður hefir verið dreginn frá, en afgangurinn renna í sjóð lögreglumanna á staðnum, ef til er, en ella í sveitar- eða bæjarsjóð. Nú hefir finnandi ekki vitjað fundarlauna innan 3 mánaða frá uppboðsdegi, og rennur þá allt uppboðsandvirðið í lögreglusjóð eða sveitarsjóð.

5. gr.

Brot gegn 1. mgr. 2. gr. varða allt að 200 króna sekt, ef eigi liggur við þyngri refsing eftir öðrum lögum. Með mál þessi skal fara sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

7. gr.

Með lögum þessum er úr gildi fellt opið bréf frá 8. júní 1811 um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum, og opið bréf frá 5. desember 1812 um fundið fé í sveitum, svo og öll önnur ákvæði, sem koma í bága við lög þessi.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt eftir beiðni sakadómarans í Reykjavík, og fylgja því svo hljóðandi athugasemdir og skýringar:

Með frumvarpi þessu er átt við allt fundið fé, sem ekki er vogrek, óskilafénaður eða forngripir, sem finnst með þeim atvikum, að ætla má, að það sé í einskis vörzlum, en þó ekki eigandalaust. Í Jónsbók, þjófabálki 14, eru ákvæði um þetta, sem aldrei hafa verið beint úr lögum numin. Ennfremur hefir verið um þetta beitt dönskum lagaboðum, opnu bréfi frá 8. júní 1811 og opnu bréfi frá 5. desember 1812, en vafasamt er um gildi þeirra, enda þeim ekki fylgt hér að staðaldri. Öllum þessum lagaboðum er það sameiginlegt, að þau eru nú mjög úrelt orðin, og auk þess er

mikið ósamræmi þeirra í milli. Samkvæmt Jb. Þb. 14 eignast t. d. finnnandi hlut, ef enginn eigandi gefur sig fram og sannar heimild sína til hlutarins, en samkvæmt dönsku lagaboðunum á, ef svo sténdur á, að selja hlutinn, og fær finnnandi $\frac{1}{3}$ verðs, en bæjar- eða sveitarsjóður $\frac{2}{3}$. Þykir því nauðsyn til bera að fá ótvíræð og greinileg lög um þetta efni.

Sá hugsunarháttur, sem kemur fram í Jónsbók, að sá eigi hlut, sem finni, ef enginn eigandi gefur sig fram, samræmist tæplega nútímanum. Hinsvegar er mjög algengt, að menn líti svo á, og láta þá nægja að auglýsa hið fundna einu sinni eða aðgæta í blöðum, hvort þar sé lýst eftir því, en kasta svo eign sinni á það, ef enginn eigandi gefur sig fram, og hafa á þann hátt orðið brotlegir við hegningarlögin. Með frumvarpi þessu eru settar ákveðnar reglur um, hvernig ráðstafa skuli fundnu fé, sem enginn eigandi gefur sig fram að. Þykir ekki rétt, að andvirði slíkra hluta renni allt til finnnandans.

Tala og verðmæti týndra muna hefir aukizt mjög í seinni tíð, einkum í Reykjavík og hinum stærri kaupstöðum. Verður ekki talið við það hlítandi, að lítið eða nær ekkert opinbert eftirlit sé með svo fjárhagslega þýðingarmiklu atriði og fundið fé nú er orðið, og að það sé að miklu leyti eftirlitslaust í höndum einstaklinga. Þykir nauðsynlegt að skapa eina allsherjar miðstöð, þar sem finnnendur hluta geta skilað þeim, og þeir, sem týna, geta spurt eftir þeim. Með frumvarpinu er því boðið, að allt fundið fé skuli afhenda lögreglustjóra eða hreppstjóra, í Reykjavík rannsóknarlögreglunni.

Nd.

110. Nefndarálit

um frv. til l. um rafveitulánasjóð.

Frá minni hl. fjárhagsnefndar.

Minni hlutinn telur að visu nauðsynlegt, að stofnaður sé rafveitulánasjóður, en getur ekki fallizt á þá tekjuöflun, sem frv. gerir ráð fyrir, að leggja skatt á skuldir eldri fyrirtækja vegna þess að ríkið hafi ábyrgzt lán fyrir þau. Að visu er það ekki frágangssök, að ríkið taki gjald fyrir að ganga í ábyrgð, en hitt er ranglátt, að taka gjaldið af eldri ábyrgðum, og sérstaklega að taka það eingöngu af vissri tegund ábyrgða. Minni hlutanum finnst það og hart að gengið, að leggja gjald á fyrirtæki, sem sum geta tæplega staðið við skuldbindingar sínar. Minni hlutinn leggur því til, að frv. verði fellt, í því trausti, að ríkisstjórnin finni aðrar heppilegri leiðir til úrlausnar í þessu efni og leggi tillögur sínar síðan fyrir Alþingi.

Alþingi, 12. marz 1940.

Jón Pálmason, Ásg. Ásgeirsson.
fundaskr., frsm.

Nd.

111. Nefndarálit

um frv. til l. um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Frá minni hl. fjárhagsnefndar.

Ég hefi ekki getað orðið sammála meðnefndarmönnum mínum um afgreiðslu þessa frv., og ber það til, að ég tel fjarstæðu að hluta niður tekjur ríkissjóðs til að veita þeim til þessa eða hins án þess að Alþingi hafi það á valdi sínu á hverjum

tíma. Ríkið hefir, eins og kunnugt er, einkasölu á víni og tóbaki, og því veitir ekki af þeim tekjum, sem sala þeirra vara gefur. Ef Alþingi eða ríkisstjórn telur hagkvæmt að hækka þessar vörur í verði frá því, sem þær eru seldar, þá er að gera það, en ég legg áherzlu á það, að tekjurnar af því renni óskiptar í ríkissjóð. Hitt á svo eðlilega að vera á valdi Alþingis, hve miklu fé það ver til íþróttar og annars, sem nauðsynlegt þykir að styrkja.

Ég legg því til, að frv. verði afgreitt með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr. Greinin falli burt.
2. Við 2. gr. Greinin verði 1. gr.
3. Við 3. gr. Fyrri málsg. falli burt.
4. Við 4. og 5. gr. Greinarnar verði 3. og 4. gr.

Alþingi, 12. marz 1940.

Jón Pálmason,
fundaskr.

Ed. 112. Breytingartillaga

við frv. til 1. um húsaleigu.

Frá Einari Árnasyni.

Við 4. gr. Orðin „1. málslið“ falli burt.

Nd. 113. Nefndarálit

um frv. til laga um rafveitulánasjóð.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

Nefndin hefir klofnað um afgreiðslu málsins. Leggur meiri hlutinn til, að það verði samþykkt. Einn nefndarmanna meiri hlutans (StSt) hefir þó talið æskilega lítilsháttar breytingu, sem meiri hlutinn mun taka til athugunar sameiginlega fyrir 3. umr. málsins. Telur meiri hluti nefndarinnar, að ekki verði hjá því komið að láta þá, sem fyrstir hafa fengið aðstoð hins opinbera til að fá rafveitur hjá sér, og höfðu til þess bezta aðstöðuna, hjálpa eitthvað til við að veita þessum þægindum til annara, sem eftir eru og eiga mun erfiðari aðstöðu. Hinsvegar er það einnig vist, að eigi rafveitur að komast almennt um dreifbýlið, þá muni hið opinbera þurfa að styrkja þær einnig að verulegu leyti, eins og einnig er gert ráð fyrir í frumvarpinu. Mun meiri hluti nefndarinnar beita sér fyrir því, ef frumvarpið nær fram að ganga, að tekin verði nokkur upphæð inn á fjárlög einnig í þessu skyni.

Alþingi, 12. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form., frsm.

St. Stefánsson.

Steingr. Steinþórsson.

Nd.**114. Nefndarálit**

um frv. til l. um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

Meiri hluti nefndarinnar leggur til, að frv. verði samþykkt í aðaldráttum, en einstakir nefndarmenn áskilja sér rétt til að bera fram breytingartillögur.

Alþingi, 12. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form.Ásgeir Ásgeirsson,
frsm.

Steingr. Steinþórsson.

Nd.**115. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Eysteini Jónssyni.

Aftan við frvgr. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir D. 6. í 2. gr. laga nr. 101 1933 kemur nýr liður:

Breiðdalsvegur: Frá Eydölum að Breiðdalsvík.**Nd.****116. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. desember 1937, um alþýðutryggingar.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni og Eiríki Einarssyni.

Við 17. gr. b-liður fellur niður.

Nd.**117. Tillaga til þingsályktunar**

um bætur til verkalýðsins vegna vinnumissis.

Flm.: Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að gera nú þegar ráðstafanir til þess að bæta verkalýðnum að fullu þann vinnumissi, sem hljótast myndi af því, að saltfisksveiðar togara féllu niður að mestu eða öllu leyti.

Greinargerð.

Saltfisksveiðar togara hafa síðasta mannsaldur verið sú atvinna, sem afkoma ekki einungis togarasjómannna, heldur hundraða af hafnarverkamönnum, verkakönnum, bílstjórum og öðrum verkalýð, einkum í Reykjavík og Hafnarfirði, hefir byggzt á. En eins og nú horfir alltaf öðru hverju, þegar mikill gróði er að ísfisksölu, þá er allt útlit fyrir, að togaraeigendur muni ekki gera togarana út á saltfisksveiðar. Verði áfram jafngóður hagur fyrir þá af ísfiskssölu og verið hefir alltaf öðru hverju eftir nýár, þá er því allt útlit fyrir, að saltfisksveiðar féllu niður. Sá atvinnumissir, sem þar af leiddi, yrði verkalýðnum alveg óbærilegur.

Hið opinbera verður því að láta þetta mál til sín taka. Fjár til þeirrar atvinnuaukningar, sem bæta ætti saltfisksvertiðina upp, mætti m. a. afla með gróðaskatti á ísfiskssöluna. Komi hinsvegar verðfall á ísfiskinn, væri hvort sem er sjálfsagt að láta togarana fara á saltfisksveiðar. En aðalatriðið er, að afstýrt verði þeim voða, sem það væri verkalýðnum, ef saltfisksvertið yrði engin, ofan á allan annan atvinnu-missi. Og þegar togaraútgerðin græðir eins vel og hún hefir grætt öðru hverju nú á ísfiskssölnunni, þá er ekki nema sanngjarnt, að hún sé látin leggja fram það fé, sem þarf til að bæta alþýðu manna missi saltfisksvertiðar, svo mikið sem alþýðan hefir nú orðið að þola fyrir gengisfallið og skattfrelsi togaraeigendum til handa. Að visu má finna fleiri leiðir til að afla fjárins, en rétt þykir að benda á þessa hér. Og rót-tækra aðgerða er þörf, og það strax.

Sp. 118. Breytingartillaga

við till. til þál. um hitun og lýsing háskólans.

Frá Héðni Valdimarssyni.

Orðin „að bærinn leggi fram ókeypis“ falli niður.

Sp. 119. Tillaga til þingsályktunar

um hitun og lýsing háskólans.

(Afgreidd frá Sp. 12. marz).

Samhljóða þskj. 15.

Ed. 120. Breytingartillögur

við frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum.

Frá Þorst. Þorsteinssyni.

Við 2. gr.

- a. 3. másl. 1. málsgr. falli niður.
- b. 1. másl. 2. málsgr. orðist þannig: Eftirlitsmaður hefir að árslaunum kr. 6000.00, er greiðast úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga.

Ed. 121. Breytingartillögur

við frv. til l. um brúasjóð.

Frá Magnúsi Jónssyni.

1. Við 2. gr. Önnur málsgr. fellur niður.
2. Við 3. gr. Greinina skal orða svo:

Fé sjóðs þessa skal ráðstafa í sérstakri grein fjárlaga. Skal helmingnum ráðstafað til malbikunar á götum í kaupstöðum landsins, en hinum helmingn-

um til smíði brúa, er samkvæmt áætlun vegamálastjóra kosta 20 þús. kr. eða meira, og skal fyrsta brúin, sem byggð er eftir lögum þessum, vera yfir Jökulsá á Fjöllum.

3. Fyrirsögn frv. verði:

Frumvarp til laga um fjáröflun til malbikunar og brúargerða.

Ed.

122. Frumvarp til laga

um húsaleigu.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Óheimilt er að hækka leigu eftir húsnæði, hverskonar sem er, frá því, sem goldið og umsamið var þegar lög þessi öðlast gildi. Þó er heimilt að hækka eftir mati leigu eftir húsnæði sökum aukins viðhaldskostnaðar, eldsneytis, sem innifalið er í leigunni, vaxta- og skattahækkana af fasteignum, svo og húsnæði, sem af sérstökum ástæðum hefir verið leigt lægra en sambærilegt húsnæði á þeim stað (kaupstað, kaaptúni eða sveit). Verði hækkun metin á leigu, kemur hún til framkvæmda 14. maí eða 1. október.

2. gr.

Leigusala er óheimilt að segja upp leigusamningum um húsnæði, nema hann þurfi á því að halda fyrir sjálfan sig eða vandamenn sína. Þó heldur leigusali óskertum rétti sínum til þess að slíta leigumála vegna vanskila á húsaleigu eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka.

3. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd. Eiga sæti í henni þrír menn, einn tilnefndur af hæstarétti, einn af Fasteignaeigendafélagi Reykjavíkur og einn af Alþýðusambandi Íslands. Ennfremur skulu sömu aðilar tilnefna þrjá varamenn, og taki þeir sæti í nefndinni í forföllum aðalmanna þeirra, er þeir eru tilnefndir fyrir.

Úrskurð má því aðeins kveða upp, að allir nefndarmenn séu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslu, og getur þá varamaður komið í stað aðmanns. Afl atkvæða ræður úrslitum máls. Heimilt er nefndinni að kalla málsaðila á sinn fund og krefja þá upplýsinga um ágreiningsatriði. Þóknun nefndarmanna greiðist úr ríkissjóði.

4. gr.

Skylt er að leggja fyrir húsaleigunefnd til samþykktar alla leigumála, sem gerðir eru eftir gildistöku laga þessara. Skal nefndin gæta þess, að leigan sé ekki ákveðin hærri en hún áður var, sbr. 1. grein, og hefir hún vald til þess að úrskurða um upphæð leigunnar, ef þörf gerist. Þá er skylt að láta nefndina meta leigu eftir ný hús og húsnæði, sem ekki hefir verið leigt áður, og er leigusala óheimilt að áskilja sér eða taka hærri leigu en nefndin metur. Ennfremur ber nefndinni að framkvæma mat það, sem um getur í 1. grein, og úrskurða um ágreining út af uppsögn á húsnæði samkvæmt 2. gr. Skjóta má þeim úrskurði nefndarinnar til dómstólanna, en hlíta skal honum unz dómur fellur.

5. gr.

Heimilt er leigutaka, telji hann húsnæði leigt óhæfilega hátt vegna ásigkomulags þess, að beiðast mats húsaleigunefndar á húsaleigunni. Eigi er nefndinni þó skylt að taka slíka beiðni til greina, nema leigutaki leiði líkur að því, að málaleitunin hafi við rök að styðjast. Meti nefndin leiguna lægri en umsamið hefir verið, skal

færa hana niður í samræmi við matið, og gildir lækkunin frá 1. næsta mánaðar eftir að matið fór fram.

6. gr.

Við mat á húsaleigu skal húsaleigunefnd kynna sér svo sem föng eru á allt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð húsnæðisins, viðhald þess, ásigkomulag og legu, og taka jafnframt tillit til húsaleigu almennt í sambærilegu húsnæði á þeim stað.

7. gr.

Utan Reykjavíkur skulu fasteignamat snefndir gegna þeim störfum, sem með lögum þessum eru lögð undir húsaleigunefndina í Reykjavík, og haga sér í störfum sínum svo sem fyrir er mælt í lögum þessum um húsaleigunefndina.

8. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en heimilt er að taka samkv. lögum þessum, skal sá samningur ógildur að því er fjárhæðina snertir, og er afturkræft það, sem leigutaki kann að hafa ofgreitt samkvæmt slíkum samningi.

9. gr.

Sá, sem áskilur sér hærri leigu en heimilt er samkv. lögnum, tekur við hærri leigu eða brýtur ákvæði þeirra á annan hátt, skal sæta sektum frá 5—2000 krónum.

Sektir renna í ríkissjóð. Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og fellur þá jafnframt úr gildi 7. grein laga frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

Ákveða má með konunglegri tilskipun, að ákvæði laga þessara taki til annara fasteigna en húsa.

Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir lagaákvæði þessi, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

Ed. 123. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjalda í Norðurálfu.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Í stað orðanna „Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið“ í upphafi 2. gr. laganna komi: Ríkisstjórnin.

2. gr.

3. gr. laganna orðist svo:

Ríkisstjórnin getur, að viðlögðum allt að 100 króna dagsektum, krafist þess, að einstakir menn eða félög gefi þær skýrslur um vörubirgðir sínar og vörubörf, sem henni þykir þurfa til framkvæmdar ráðstöfunum þeim, sem heimilaðar eru í lögum þessum.

Ennfremur getur ríkisstjórnin, hvenær sem er, án dómsúrskurðar, látið trúnaðarmenn sína rannsaka birgðir heildsöluverzlana, smásöluverzlana og iðnfyrirtækja af vörum þeim, sem um ræðir í 1. gr. laga þessara.

Nánari reglur um framkvæmd rannsóknar þessarar skulu settar af ríkisstjórninni.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**124. Frumvarp til laga**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Frá 1. janúar 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun allra embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgt þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig, að til 1. flokks skulu teljast laun allt að 270 kr. á mánuði, til 2. flokks laun frá 270—360 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 360 kr. á mánuði. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í hærri launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af laununum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr ríkissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtíðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, fyrir hvern ársfjórðung í senn, og miðast við vísitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Í 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, um gengisskráning og ráðstafanir í því sambandi, er ríkisstjórninni gefin heimild til þess að ákveða í reglugerð verðlagsuppbót á laun embættismanna og annara starfsmanna ríkisins, svo og ríkisstofnana. Gerði fjármálaráðuneytið uppkast að reglugerð um þetta efni. En svo var horfið að því ráði að bera málið fram á Alþingi, og flytur fjárhagsnefnd frumvarp þetta að tilmælum fjármálaráðherra. Greinargerð sú, sem fer hér á eftir, er rökstuðningur sá, sem fjármálaráðuneytið hafði samið við reglugerðarfrumvarpið.

Einstakir nefndarmenn áskilja sér rétt til þess að bera fram eða vera með breyttingartillögum um einstök atriði frumvarpsins.

Höfuðtilgangur laga nr. 51 12. febr. 1940 er 1) að ákveða sölugengi erlends gjalds-eyris og 2) að setja reglur um breytingu kaupgjalds verkamanna, sjómanna, verksmiðjufólks og iðnaðarmanna, miðað við breytingu framfærslukostnaðar í Rvík frá meðalverðlagi mánuðina jan.—marz 1939, og eru um þetta sett allglögg og ýtarleg ákvæði í lögnum.

Undir þinglokin í vetur var svo bætt inn í löginn almennri heimild fyrir ríkisstjórnina til að ákveða með reglugerð verðlagsuppbót á laun embættismanna og annara starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana. Nánari fyrirmæli um ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar eru ekki í lögnum. Í fljótu bragði mætti því líta svo á, sem Alþingi hefði með þessu veitt stjórninni óskoraða heimild til að ákveða, hve há uppbótin skuli vera, og allt annað, er að framkvæmd þessa ákvæðis lýtur. Þetta hefir þó vafalaust ekki verið tilgangur Alþingis. Í 4. gr. laganna er lagt bann við því að hækka launagreiðslur í landinu yfirleitt á þessu ári meira en svarar til hækkunar á kaupgjaldi verkamanna og annara samkv. 2. gr., og virðist þetta bann einnig hljóta að ná til embættis- og starfsmanna ríkisins. Frekar mætti líta svo á, að stjórnin væri ekki bundin við hámark laganna, en gæti ákveðið uppbótina lægri en gert er ráð fyrir í 2. gr., en af umræðum um málið á Alþingi og að ákvæðið er sett inn í löginn án frekari skýringa þykir mega ráða, að ætlast hafi verið til, að verðlagsuppbót á laun embættis- og starfsmanna ríkisins yrði ákveðin á sama hátt og þeirra, sem um ræðir í 3. gr., að svo miklu leyti, sem við verður komið.

Ákvæði 5. gr. tekur fyrst og fremst til allra embættismanna ríkisins og starfsmanna, sem taka laun úr ríkissjóði beint eða óbeint, svo sem starfsfólks pósts og síma, verzlunar-, útgerðar- og iðnfyrirtækja ríkisins. Hitt er ekki eins ljóst, hvort því er einnig ætlað að ná til annara stofnana, sem almennt eru taldar til ríkisstofnana, en hafa fjárhag sinn aðskilinn frá fjárhag ríkisins, svo sem Landsbankinn, Tryggingarstofnun ríkisins, Brunabótafélag Íslands, Búnaðarfélag Íslands og Fiskifélagið. En bæði er það, að ákvæðið er svo almennt orðað, að það tekur til þessara stofnana sem annara og þörfin til launauppbótar fyrir starfsmenn þeirra jafnbrýn og annara, að álykta verður, að þær hafi einnig verið hafðar fyrir augum, er löginn voru sett, en framkvæmd þessa ákvæðis yrði þó að sjálfsgöðu í höndum stjórna hlutaðeigandi stofnana, sem ráða að lögum starfsfólkið og ákveða launakjör þess.

Reglurnar í 2. gr. eru eingöngu miðaðar við tímakaup. Hinsvegar eru laun embættis- og starfsmanna ríkisins að öllum jafnaði ákveðin með vissri fjárhæð fyrir árið, sem greiðist með $\frac{1}{2}$ á mánuði. Til þess að finna út, hvernig flokka beri laun þessara starfsmanna til greiðslu uppbótar á þau, þarf að breyta laununum í tímakaup, og þarf þá að ætlast á um, hve langur meðalstarfstími sé ætlaður starfsmönnum hins opinbera daglega, vikulega o. s. frv. Þar sem starfstíminn er reglubundinn, svo sem á sér stað um skrifstofufólk og kennara, verður þetta áætlað með nokkurri nákvæmni, en daglegur vinnutími ýmsra embættismanna, t. d. héraðslækna, presta og sýslumanna, er svo mismunandi eftir ástæðum, að erfitt er að gera sér nokkra grein fyrir, hvernig laun þeirra verði réttilega lögð niður í tímakaup. Hinsvegar þykir ekki annað hlýða en fylgja sömu reglu um alla, og verður þá óhjákvæmilega að byggja að nokkru á ágizkun. Þykir ekki fjarri sanni að telja meðalvinnutíma em-

bættis- og starfsmanna ríkisins 42 st. á viku, eða ca. 182 st. vinnu á mánuði, ef reiknað er með 26 virkum dögum í mánuði að jafnaði, en það svarar til ca. 270 kr. launa á mánuði, miðað við kr. 1.50 um tímann og 360 kr. á mánuði miðað við 2 kr. tíma-kaup. Þessu samkvæmt mundu laun allt að 270 kr. á mánuði teljast til 1. uppbótarflokks, laun allt að 360 kr. á mánuði til 2. uppbótarflokks og laun yfir 360 kr. á mánuði til 3. og lægsta uppbótarflokks.

Svo virðist sem verðlagsuppbót heri að greiða á öll laun þeirra, er ákvæði 5. gr. ná til. Er þetta bein afleiðing af ákvæðum 2. gr., sem gerir ráð fyrir uppbót á öll laun, hversu há sem þau eru, enda er þetta í fullu samræmi við tilgang þessarar löggjafar, sem er í því fólgin að bæta að nokkru tjón launþega af völdum dýrtíðarinnar, en ekki í því að jafna misjöfn launakjör. Þetta virðist einnig í samræmi við vilja Alþingis, þar sem tillögur, er fram komu í þá átt að binda verðlagsuppbótina við visst launahámark og bornar voru fram í báðum deildum Alþingis, voru felldar með yfirgnæfandi meiri hluta atkvæða.

Hinsvegar virðist sanngjarnt, að við flokkun launanna beri að leggja saman öll þau laun, er hverjum launþega eru greidd á hverjum tíma úr ríkissjóði. Ef t. d. maður nýtur launa úr ríkissjóði samtímis fyrir fleiri störf, þannig að launin fyrir hvert starf fyrir sig falla undir hæsta uppbótarflokk, en samanlögð undir lægsta flokk, ber að reikna uppbótina fyrir öll launin eftir þeim flokki.

Til grundvallar verðlagsuppbótinni ber að leggja þau laun, sem greidd eru, að viðbætti þeirri dýrtíðaruppbót, sem nú er greidd á sum laun lögum samkvæmt.

Verðuppbótin nær einnig til eftirlauna og styrktarfjár samkv. 18. gr. fjárlaga. En hafi sá, er nýtur eftirlauna, einnig launað starf af ríkisfé, ber að reikna verðlagsuppbótina af samanlögðum launum og eftirlaunum.

Nú fylgja hlunnindi embætti eða starfi, svo sem leigulaus bústaður, frítt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist þá ekki uppbót af því, og með hliðsjón af 7. gr. laganna ber ekki heldur að reikna uppbót af húsaleigustyrk, sem greiddur er embættis- eða starfsmönnum ríkisins.

Vegna þess að uppbótin munar nú að minnsta kosti tiltölulega litlu á mánuði fyrir hvern launþega, en útreikningur og ákvörðun uppbótarinnar hefir mikið umstang í för með sér, þykir mega við það una, að uppbótin sé reiknuð út og greidd eftir á fyrir hvern ársfjórðung í senn.

Ed.

125. Breytingartillaga

við frv. til laga um húsaleigu.

Frá Magnúsi Jónssyni.

1. Við 1. gr.
 - a. Á eftir 2. málsl. bætist við nýr málslíður: Þá getur og nefndin tekið tillit til almennrar verðhækkunar og samræmis við þá leigu, sem ákveðin verður í nýjum húsum.
 - b. Nýr málsl. bætist við greinina: Lög þessi taka ekki til leigu á einstökum herbergjum, sem leigð eru út frá íbúð.
2. Við 2. gr. Við síðari málslíð bætist: svo og ef leigutaki hagar sér þannig eða fremur eitthvað það, er að mati húsaleigunefndar (sbr. 4. gr.) gerir leigusala óþolandi að hafa hann í húsum sínum.

Nd.**126. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 79 23. júní 1936 (Lax- og silungsveiði).

Frá Bjarna Ásgeirssyni.

1. Framan við frumvarpsgreinina kemur ný grein, svolátandi:
Aftan við 1. málsg. 13. gr. laga nr. 61 23. júní 1932 kemur nýr málsl., svolátandi: Þó er mönnum heimilt að leggja lagnet eða króknet á fjöru fyrir landi sínu, enda sé net allt á þurru þegar lagt er.
2. Í stað orðsins „laganna“ í frumvgr. kemur: laga nr. 79 23. júní 1936.
3. Á eftir frumvgr. kemur ný grein, svolátandi:
Lög þessi öðlast þegar gildi.
4. Fyrirsögn frumv. verður:
Frumv. til laga um breyting á lögum nr. 61 23. júní 1932, um lax- og silungsveiði, og á lögum nr. 79 23. júní 1936.

Sp.**127. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Frá Sigurði E. Hlíðar, Jónasi Jónssyni, félagsmálaráðherra og Ólafi Thors.

Við 16. gr. 32. Nýr liður:

Framlag til smíðis eða kaupa á nýjum bát handa skipbrotsmönnum
af vélbátum Kristjáni 5000

Nd.**128. Lög**

um breyting á lögum nr. 75 27. júní 1921, um stimpilgjald.

(Afgreidd frá Nd. 13. marz.)

Samhljóða þskj. 3.

Nd.**129. Frumvarp til laga**

um raforkuveitusjóð.

Flm.: Thor Thors, Gísli Sveinsson, Eiríkur Einarsson, Garðar Þorsteinsson,
Jón Pálmason, Sigurður E. Hlíðar.

1. gr.

Stofna skal sjóð, er nefnist raforkuveitusjóður. Tilgangur sjóðsins er að veita hagkvæm lán til að gera orkuver og raforkuveitur í héruðum landsins.

2. gr.

Til raforkuveitusjóðs leggur ríkissjóður a. m. k. 50 þús. kr. árlega á næstu 10 árum.

Alpt. 1940, A. (55. löggjafarþing).

3. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir á hendi yfirstjórn raforkuveitusjóðs og ákvörðun lánveitinga, en fela má Búnaðarbanka Íslands afgreiðslu lána, bókhald, innheimtu og útborganir fyrir sjóðinn.

4. gr.

Lán úr raforkuveitusjóði mega nema allt að $\frac{1}{3}$ stofnkostnaðar orkuvers eða orkuveitu, og má lánstíminn vera allt að 30 ár. Lán mega vera afborgunarlaus fyrstu 5 ár lánstímans, og skulu vextir vera 3% — þrír af hundraði — á ári.

5. gr.

Til tryggingar fyrir lánum úr raforkuveitusjóði skal vera orkuverið og orkuveitan sjálf og aðrar þær tryggingar, sem ráðherra tekur gildar, svo sem ábyrgð sýslu-, bæjar- eða sveitarfélags.

6. gr.

Raforkuveitusjóður skal undanþeginn öllum sköttum og gjöldum til ríkis, bæjar- og sveitarfélaga.

7. gr.

Nánari ákvæði um starfrækslu sjóðsins og lánveitingar úr honum setur ráðherra í reglugerð.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Á undanförnum árum hafa orðið mjög stórstigar framkvæmdir og framfarir á sviði raforkumálanna. Stór orkuver hafa verið reist víðsvegar á landinu, í nánd við hina stærstu kaupstaði. Stærsta virkjunin er Sogsvirkjunin, sem stjórn Reykjavíkur-bæjar hefir barizt fyrir og borið fram til sigurs. Fullnægir sú virkjun nú rafmagnsþörf Reykjavíkur og Hafnarfjarðar og hefir nægilega raforku aflögu til að miðla nálægum sveitum. Mætti það mál að sönnu í upphafi andstöðu og þótti til þess stofnað af nokkru ábyrgðarleysi, en nú mun enginn vefengja nauðsyn og réttmæti þessa mikla mannvirkis.

Sjálfstæðisflokkurinn hefir ætíð haft forgöngu um framkvæmdir á sviði raforkumálanna. Má í því sambandi minna á frv. það um raforkuveitur til almenningsþarfa utan kaupstaða, er Jón heitin Þorláksson flutti á Alþingi 1929. Enda þótt það frv. fengi kaldar viðtökur og næði ekki fram að ganga, varð það til þess, að miklar umræður hófust um raforkumálin í heild og áhugi fór mjög vaxandi fyrir þeim. Síðan hafa farið fram viðtækar og ýtarlegar rannsóknir á raforkumálum landsins og skilyrðin til virkjunar víða verið athuguð og áætlanir gerðar um þær. Ennfremur hafa rannsóknir leitt í ljós, að unnt er að hafa margfalt aukin not þeirra orkustöðva, sem þegar eru reistar.

Sjálfstæðisflokkurinn telur nauðsynlegt, að öfluglega sé unnið að því, að landsmenn hagnýti sér raforkuna svo sem frekast eru föng á, til þess að sem flestum þeirra gefist kostur á að njóta þeirra gæða og þæginda, sem rafmagnið veitir. Er þess brýn þörf að gera not rafmagnsins sem viðtækust úti um kaптún og sveitir landsins, svo að bætt verði aðstaða og líf skjör þeirra, sem þar búa. Í þessu skyni er frumvarp þetta flutt.

Aðalefni frv. er, að stofnaður skuli sjóður, er veiti hagkvæm lán til að gera orkuver og til raforkuveitu. Telja flm. rétt, að rikissjóður leggi fram ákveðna fjárhæð á næstu árum, eins og gert hefir verið til fjölmargra annara nauðsynja- og framfaramála. Flm. telja eðlilegast, að rikissjóður einn leggi af mörkum í þessum tilgangi, því að svo miklir annmarkar eru á öðrum þeim leiðum til fjáröflunar, sem bent hefir verið á, að eigi þykir fært að fara þær. Vilja flm. í því sambandi sérstaklega benda

á, að yrði að því horfið að skattleggja þær orkustöðvar, sem þegar eru reistar og margar eða flestar eru af vanefnum gerðar og eiga við byrjunarörðugleika að stríða, mundi því fylgja m. a. sú hættta, að örðugra verði um fjáröflun til þeirra orkuvera og rafveitna, sem enn eru ógerðar. Ennfremur verður að spyrna fast gegn því, að leggja enn inn á þá braut að leggja á nýja tolla og skatta með sérstökum lögum og í sérstökum tilgangi, án þess þeir renni í ríkissjóð. Sú stefna hefir gefizt illa hér sem annarstaðar, m. a. vegna þess, að með því er almenningi villt sýn um skattaálögur, en við það missir löggjafinn nauðsynlegan hemil á ágengni í þeim efnum. Þetta sjónarmið viðurkenndi Alþingi í fyrra, er það með hinni nýju tollskrá færði eldri dreifða löggjöf í eina heild, til gleggra yfirlits fyrir almenning.

Lán úr sjóðnum mega nema allt að $\frac{1}{2}$ stofnkostnaðar til allt að 30 ára með 3% vöxtum.

Flutningsmenn gera sér vonir um, að þess verði eigi langt að biða, að sjóðurinn verði það öflugur, að hann geti að verulegu leyti stuðlað að aukinni notkun rafmagns með þjóðinni, og að hafizt verði fljótlega handa þar, sem skilyrði eru bezt.

Nd.

130. Nefndarálit

um frv. til l. um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Frá öðrum minni hl. fjárhagsnefndar.

Ég hefi eigi getað orðið háttv. meðnefndarmönnum mínum sammála um afgreiðslu þessa frumvarps.

Á Alþingi 21. des. 1939 voru samþykkt íþróttalög. Í 5. gr. þeirra eru fyrirmæli um, að stofna skuli íþróttasjóð og að Alþingi veiti sjóðnum árlega fé til ráðstöfunar, eða sjái honum fyrir öruggum tekjum á annan hátt.

Ég geri ráð fyrir, að eigi hafi þótt tryggt, að sjóðnum myndi veitt nægilegt fé úr ríkissjóði, og því hafi verið gripið til þeirra ráða, er um ræðir í frumvarpinu, að skattleggja nokkuð kaupendur áfengis- og tóbaksvara, og að leyfa veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakappleiki.

Eigi skal það dregið í efa, að íþróttir til eflingar heilbrigði og hreysti eru æskilegar og jafnvel nauðsynlegar, enda hefir áhugi og þátttaka í íþróttum aukizt mjög hin síðari ár, þótt aðeins hafi verið varið til þeirrar starfsemi nokkrum þúsundum króna af opinberu fé.

Í greinargerð frumvarpsins er gert ráð fyrir ca. 100 þúsund króna tekjum samkv. 1. gr., af sölu stimpilmerkja, er fylgja eiga áfengis- og tóbaksvörum, en um tekjur samkv. 2. gr., veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakappleiki, mun allt í meiri óvissu. Ætla má þó, að tekjur af slíkri veðmálastarfsemi fari ört vaxandi, þótt hún í fyrstu yrði í smáum stíl. Sé miðað við hliðstæða veðmálastarfsemi í Svíþjóð, ætti íþróttasjóður hér að fá yfir 100 þús. kr. á ári. En aðstæður allar eru hér að sjálf-sögðu aðrar, og því engar líkur fyrir slíkum tekjum fyrst um sinn; en full ástæða er til þess að ætla, að þær þegar í byrjun skipti tugum þúsunda.

Ég geri ráð fyrir, að íþróttastarfsemin hér á landi kunni að vera í þörf fyrir mikið fé. En þyki tiltækilegt að skattleggja þegnana fram yfir það, sem þegar hefir verið gert, þá má á það benda, að viðar er þörf fjár en til íþróttastarfseminnar.

Í því ákvæði til bráðabirgða, er ég legg til, að samþykkt verði við frumvarpið, bendi ég á fjárþörf til styrktar framleiðendum til kaupa á erlendum áburði. Tel ég til þess brýna nauðsyn, brýnni nauðsyn en til styrktar íþróttastarfseminni, er þegar hafa verið ætlaðar 30 þús. kr. í frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Árið 1923 var stærð túna á landinu 22867 ha., en er nú 38067 ha. Á 16 árum

nemur því tónaukinn 15200 ha. — Garðlönd hafa aukizt á sama tíma um meira en helming, og eru nú um 1000 ha.

Þessi stórfellda aukning túna og garðlanda, og þá jafnframt framleiðsluvara landbúnaðarins, einkum garðávaxta, mjólkur og mjólkurvara, byggist að allverulegu leyti á notkun erlends áburðar.

Á árunum 1929—1939, að báðum árum meðtöldum, hafa verið fluttir inn í landið 322699 sekkir af áburði, fyrir samtals ca. 7½ millj. króna. Verða þetta 29336 sekkir til jafnaðar á ári, fyrir ca. 667 þús. króna. — Síðastliðið ár voru fluttir inn 42132 sekkir, fyrir ca. 1138 þús. krónur.

Árið 1939 hækkaði verð á erlendum áburði um 15% frá árinu 1938, en á þessu ári er gert ráð fyrir 50% hækkun frá því, sem var síðastl. ár.

Öllum má vera það ljóst, að uppskera og ávöxtur jarðar undanfarin ár hefir byggzt að verulegu leyti á notkun erlends áburðar. Það horfir því til hinna mestu vandræða, ef mjög þarf að draga úr innflutningi hans. Áburðarpantanir landsmanna eru nú til muna minni en undanfarandi ár. Eigi er það af því, að þörfin sé minni en áður, heldur vegna þess eins, að kaupgetan er takmörkuð, enda verðhækkunin geysileg. Margir munu hafa pantað áburð meira af vilja en mætti, og því eigi ólíklegt, að víða verði erfitt um greiðslu. Hlýtur þetta óhjákvæmilega að hafa í för með sér samdrátt á framleiðsluvörum landbúnaðarins, kartöflum og öðrum garðamat, mjólk og mjólkurvörum. En á þessum tímum verður slíkt að teljast hið mesta alvörumál.

Fyrir liggja landbúnaðarskýrslur, er gefa það ótvírætt til kynna, að framleiðsla landbúnaðarins hljóti að dragast saman vegna minnkandi bústofns landsmanna. Þegar svo skortur á erlendum áburði bætist við, er sýnilegt, hvað framundan er.

Samkv. nefndum skýrslum hefir sauðfé fækkað um 63 þús. á árinu 1937—1938, eða um 9,7%. Nautgripum hefir fækkað á sama tíma um 3,9%.

Hlýtur öllum, sem vilja viðhalda og efla framleiðsluna í landinu, að vera ljóst, að hér er um mikið alvörumál að ræða, og því legg ég til, að það bráðabirgðaákvæði, er ég ber fram tillögu um, verði samþykkt.

Íþróttasjóðnum verður fyrst um sinn að nægja þær 30 þús. krónur, sem honum eru ætlaðar í frumvarpi til fjárlaga fyrir næsta ár, og ætla má, að hann fái áfram, auk þess fjár, er honum bætist af veðmálastarfseminni og á annan hátt.

Enda þótt allir unni íþróttum og vilji styrkja þær svo sem föng standa til, þá verður að líta svo á, að fremur beri á þessum alvarlegu tímum að styrkja framleiðsluna í landinu með fjárframlögum en að verja því fé til aukinnar íþróttastarfsemi, og það því fremur, sem íþróttastarfseminni virðist tryggð allálitleg fjárhæð, svo sem áður getur.

Samkvæmt framanskráðu legg ég til, að frumvarpið verði samþykkt með þessari

BREYTINGU:

Aftan við frumvarpið kemur svo hljóðandi:

Ákvæði til bráðabirgða.

Tekjur af stimpilmerkjum samkv. 1. gr. frumvarpsins skulu árin 1940 og 1941 og framvegis, þar til öðruvísi verður ákveðið, renna til Áburðarsölu ríkisins, til styrktar bændum og öðrum framleiðendum til kaupa á erlendum áburði.

Landbúnaðarráðherra setur nánari reglur um úthlutun fjárisins, í samráði við framkvæmdarstjóra Áburðarsölunnar og Búnaðarfél. Íslands.

Alþingi, 13. marz 1940.

Stefán Stefánsson.

Ed.

131. Breytingartillögur

við frumv. til l. um brúasjóð.

Frá Brynjólfi Bjarnasyni.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Stofna skal sjóð, er nefnist brúasjóður, og myndast hann þannig, að ríkissjóður veitir til hans 80 þúsund krónur árlega.

2. Við 2. gr. Greinin fellur niður.

Nd.

132. Frumvarp til laga

um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt.

Flm.: Vilmundur Jónsson.

1. gr.

Ráðherra er heimilt að fyrirskipa hverskonar nauðsynlegar ráðstafanir til varnar gegn því, að menn sýkist af fýlasótt (psittacosis, páfagaukaveiki), og þar á meðal að banna að meira eða minna leyti fýlatekju, hvort sem er á einstökum stöðum eða á landinu í heild.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Nokkur undanfarin ár hefir orðið vart sérkennilegs og illkynjaðs lungnabólgu-faraldurs í Færeyjum, sem einkum hefir tekið kvenfólk (af 165, sem veiktust á árunum 1933—1937, voru aðeins 24 karlmenn, eða 14,5%, en af sjúklingunum dóu 30, eða 18,2%). Faraldurinn kom upp á sama tíma á hverju ári (í september). Við nánari athugun kom í ljós, að svo mátti heita, að eingöngu veiktist fólk, er stundaði fýlungatekju, og þó einkum konur, er reyttu fýlungann.

Snjall læknir í Færeyjum, R. K. Rasmussen, vakti athygli á þessu og því um leið, að sjúkdómurinn líktist mjög veiki þeirri, sem nefnd er psittacosis (páfagaukaveiki), er menn taka af páfagaukum, en áður var ókunnugt um aðrar sýkingarleiðir. Leiddi Rasmussen þau rök að því í ritgerð haustið 1938, að hér væri um sjúkdóm að ræða, er stafaði frá sýkingu af fýlungum, að naumast varð efast um, að rétt væri til getið, og jafnframt þær líkur að því, að veikin væri psittacosis, að nærri stappaði vissu, enda sannaðist það til fullnustu litlu síðar með bakteríu- og blóðvatnsrannsóknunum, að einnig um þetta átti Rasmussen kollgátuna.

Er þessar fregnir bárust frá Færeyjum, þótti sýnt, að hér á landi væri hin sama sýkingarhætta fyrir hendi eða yfirvofandi. Setti landlæknir sig þegar í samband við Rasmussen til að afla sér frekari vitneskju um málið og skrifaði síðan (30/11 1938) héraðslæknunum í þeim tveimur læknishéruðum, þar sem fýlaveiði er stunduð að nokkru ráði (í Vestmannaeyjum og Vík í Mýrdal), og beiddist þess, að þeir athuguðu um, hvort verið gæti, að veiki þessi hefði þegar stungið sér þar niður, svo og, að þeir hefðu vakandi auga á, hvað gerast kynni á næsta fýlungaveiðitíma.

Báðum héraðslæknunum kom saman um, að ekkert benti til, að veikinnar hefði orðið vart á undanförunum árum. En á síðastliðnu hausti tóku 6 sjúklingar (þar af 5 konur) í Vestmannaeyjum, mjög á sama tíma, sérkennilega lungnabólgu og höfðu allir reytt fýlunga 8—12 dögum áður. Þótti þetta grunsamlegt, en það helzt mæla gegn því, að um psittacosis væri að ræða, að veikin var vægari en sú veiki er vanalega

og hún hefir reynzt í Færeyjum. Tókst svo vel til, að enginn sjúklinganna dó. Við blóðvatnsrannsókn sérfróðs manns um þessi efni erlendis sannaðist þó, að um psittacosis hefði verið að ræða.

Í Mýrdalshéraði veiktist enginn grunsamlega.

Þykir þetta gefa tilefni til þess, að sett verði heimildarlög þau, sem farið er fram á með þessu frv. Er ekki enn fyllilega athugað um, hvort treysta megí öðrum sótt-varnarráðstöfunum en þeim, að banna fýlungatekju með öllu. En jafnvel þó að þess þætti við þurfa, er hér um svo mikla sýkingar- og lífshættu að ræða, að ekki er horfandi í slíkt, með því líka að tekjur af þessari atvinnugrein munu hvergi vera þær, að verulegu nemi, enda fer saman, að þeir, sem þessa atvinnu stunda og hafa einhvern arð af, eru sjálfir eða fólk þeirra í mestri sýkingarhættunni. Vil ég geta um það í þessu sambandi, að heilbrigðisnefndin í Vestmannaeyjum hefir fyrir tilmæli landlæknis rætt þetta mál við búendur þá í Vestmannaeyjum, er fýlaveiði hafa stundað, en þeir brugðizt svo við að senda Alþingi áskorun um að gera ráðstafanir til, að veiði þessi verði bönnuð í Vestmannaeyjum.

Úr Mýrdalshéraði hefir enn ekki borizt svar við samskonar erindi.

Nd.

133. Frumvarp til laga

um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll.

Frá menntamálanefnd.

1. gr.

Dómkirkjan í Reykjavík skal afhent dómkirkjusöfnuðinum til eignar, umráða og afnota með þessum skilyrðum: Ríkið greiði 300 — þrjú hundruð — þúsund krónur til nýrra kirkjubygginga, með 10 þúsund krónum á ári í 30 ár. Ríkið skal hafa eftir sem áður aðgang að dómkirkjunni án sérstaks gjalds. — Fari fyrsta greiðsla fram árið 1945 og síðan árlega.

2. gr.

Eftir afhendingu dómkirkjunnar í hendur safnaðarins skal skipta söfnuðinum í 4 sóknir. Kirkjustjórnin ákveður takmörk sókna, eftir tillögum prestakallaskipunarnefndar og kirkjuráðs.

3. gr.

Kirkjubyggingar í hinum nýju sóknum annast og kostar söfnuður hverrar sóknar. Hver sókn fær auk kirkjugjalds frá ársbyrjun þess árs, er greiðslur hefjast, hluta af fé því, er ríkið leggur til kirkjubygginga samkvæmt 1. gr. Greiðist féð í hinn almenna kirkjusjóð og skiptist jafnt milli nýju sóknanna, eftir að 100000 kr. hafa verið lagðar til fyrirhugaðrar kirkju á Skólavörðuhæð.

4. gr.

Sóknir þær 4, er nefndar eru í 2. gr., skulu vera 4 prestaköll, og skulu vera í þeim svo margir prestar, að því svari, að 1 prestur sé fyrir hverja 5000 sóknarmanna. En ef fólkinu fjölgar, skal prestum fjölga í hlutfalli við fólksfjölda, þannig, að á hvern prest komi sem næst fimm þúsund manns. Skulu þessi 4 prestaköll vera sérstakt prófastsdæmi með dómprófasti. Ákveður héraðsfundur þess prófastsdæmis, hvernig skipta skuli tillagi ríkissjóðs til kirkjubygginga milli sóknanna.

5. gr.

Reykjavíkurbær skal leggja ókeypis lóð undir fyrirhugaðar kirkjur í hinum nýju sóknum, einnig undir prestsseturshús. Skulu staðirnir valdir með samþykki kirkjustjórnar þegar er sóknarskipun hefir verið ákveðin.

6. gr.

Auk lögmæltra launa skal greiða prestunum 1200 kr. hverjum á ári í húsaleigu-styrk, þar til prestsseturshús verða reist.

7. gr.

Ákvæði 2.—6. gr. koma til framkvæmda við næstu prestaskipti í Reykjavíkurstakalli, eða þegar núverandi prestar dómkirkjusafnaðarins samþykkja breytinguna.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Menntamálanefnd flytur frv. þetta að tilhlutan kirkjumálaráðherra.

Frumvarp þetta, ásamt greinargerð, er samið af prestakallaskipunarnefnd, er skipuð var af kirkjumálaráðherra í júlímánuði 1939, þeim Sigurgeir Sigurðssyni biskup og Friðriki J. Rafnar vígslubiskup. Fer frumvarpið mjög í sömu átt og frumvörp um sama efni, sem legið hafa fyrir Alþingi á undanförunum þingum. Og hafa báðir prestar dómkirkjusafnaðarins, prestastefnan, aðalfundur Prestafélags Íslands, héraðsfundur Kjalarnesprófastdæmis og kirkjuráð lýst fylgi sínu við þau frumvörp. Ennfremur hefir almennur kirkjufundur í Reykjavík lýst yfir, að hann teldi brýna nauðsyn á fjölgun presta í höfuðstað landsins. — Biskuparnir taka ennfremur fram í bréfi til ríkisstjórnarinnar 9. febr. þ. á.:

„Við undirritaðir, sem höfum verið skipaðir af kirkjumálaráðherra í nefnd til þess, ásamt próföstum landsins, að endurskoða og gera tillögur um skipun sókna og prestakalla í landinu, leyfum okkur hér með að rita hæstvirtum kirkjumálaráðherra um tillögur okkar viðvikjandi skipun þessara mála í stærsta söfnuði landsins, Reykjavík.

Eins og kunnugt er, hefir mikið og margt verið rætt um fjölgun presta í Reykjavík á undanförunum árum, og það ekki að ástæðulausu. Dómkirkjusöfnuðurinn telur nú orðið rúm 30000 manns, og eru hér sem stendur starfandi 3 prestar. Að visu er heimild fyrir 4. prestinum (aukapresti), og er að sjálfsögðu ætlunin, að það embætti verði skipað í náinni framtíð. Séra Sigurjón Árnason frá Vestmannaeyjum, sem gegnt hefir þessu embætti, hefir nú sagt því lausu fyrir skömmu, og hefir sóknarnefnd dómkirkjusafnaðarins þegar gert tillögur um að kalla mann í hans stað, eins og hinu háa ráðuneyti er kunnugt um. Dómkirkjan var á sínum tíma byggð með það fyrir augum, að hún gæti rúmað 900 manns. — Nú munu vera, eins og áður er sagt, rúm 30000 manns, sem eiga sókn til þessarar kirkju, og þarf því ekki að orðlengja um kirkjuþörfina. Þess munu dæmi erlendis, að í álíka stórum bæjum og Reykjavík séu 10—12 kirkjur, og sumar þeirra allstórar. Viða þykir horfa til vandræða, ef einn prestur hefir um 5000 manns eða meira að þjóna í bæjum og borgum. Og sumstaðar, t. d. í Svíþjóð, er í borgum gert ráð fyrir 3000 manns handa hverjum einstökum presti að þjóna. Nefndin litur svo á, að nauðsynlegt sé, að prestum verði fjölgað í Reykjavík, og að það mál þoli enga bið. Teljum við, að það sé mjög mikilvægt fyrir þjóðina, að presturinn geti verið kunnugur heimilunum og fylgzt með einstaklingunum, og þó sérstaklega æskulýðnum; að hann hafi aðstöðu til þess að starfa fyrir hann og með honum að hugðarmálum æskunnar. Í Reykjavík getur ekki verið um slíkt að ræða, ef þar eru færri en 6—8 prestar, eins og nú standa sakir. — Þótt prestar yrðu hér svo margir, yrðu hér eigi að síður mannflestar sóknir í þessu landi, að einu prestakalli undanteknu, þ. e. a. s. Akureyri. Við teljum, að sanngjarnara væri, að prestum yrði eitthvað fækkað úti um byggðir landsins, og munum við taka fullt tilfrit til þess við það verk, sem við eigum fyrir höndum í prestakallaskipunarmálunum, ef ríkisstjórn og Alþingi færu að tillögum okkar um skipun þessara mála í Reykjavík. — Það gefur að skilja, að prestarnir verða að færast til eftir því, sem fólkinu

fjölgar og fækkar á hinum ýmsu stöðum. Við gerum ekki ráð fyrir því, ef farið verður að tillögum okkar um sókna- og prestakallaskipun, að af því leiði ný útgjöld fyrir ríkið. Þvert á móti getum við fullyrt, að niðurstaðan yrði sú, að af því leiddi, að útgjöldin úr ríkissjóði lækkuðu til kirkjumála, þó að kjör núverandi presta yrðu bætt allmikið, jafnframt sem þeim yrði fengið stærra verkefni í hendur. Í frumvarpi því til laga um fjölgun prestakalla í Reykjavík, sem fylgir hér með, leggjum við til, að hver af prestum höfuðstaðarins fái 1200 kr. á ári í húsaleigustyrk, þar til hægt verður að byggja hér prestsseturshús lögum samkvæmt.

Greinargerð frumvarpsins lýsir því, hvernig við hugsum okkur, að verksvið hinna nýju presta skiptust. Ætlumst við til þess, að þeir hefji þegar starf sitt í hinum nýju prestaköllum, er kosning hefir farið fram. Að þeir, í samráði við hinar nýju sóknarnefndir og söfnuði, hagi guðsþjónustum eins og haganlegast er, og eins safnaðarstarfinu yfirleitt.

Um afhendingu dómkirkjunnar til safnaðarins viljum við taka það fram, að þótt framlag ríkisins, er frumvarpið gerir ráð fyrir að verði 300000 kr., virðist í fljótu bragði hátt, þá er það vafalaust, þegar alls er gætt, ekki aðeins sanngjarnt, heldur mjög lágt.

Árlegt framlag dómkirkjusafnaðarins mun nú vera nálægt 25000 kr. á ári, og þar sem hámarkslaun presta eru nú 3000 kr., getur ekki talizt ósanngjarnt, að Reykjavík hafi a. m. k. 6 þjónandi presta.

Hið opinbera hefir áreiðanlega ekki haft byrði af dómkirkju landsins, heldur **talsverðar tekjur.**

Af framanskráðu væntum við, að augljóst sé, að rétt sé að fjölga prestum hér í Reykjavík, þar sem svo stór hluti landsmanna lifir lífi sínu og þar sem meginþorri æskumanna og kvenna landsins dvelur langdvölum. Er það ósk okkar og beiðni til yðar, hæstvirti kirkjumálaráðherra, að þér hlutist til um, að ríkistjórnin flytji frumvarp það, sem fylgir hér með, á Alþingi, sem nú á að hefjast hinn 15. þ. m.

Erum við sannfærðir um, að þetta, sem við leggjum til, er stór og mikilvægur þáttur í skipun kirkjumála landsins. Frá Reykjavík liggja straumarnir út um landið, illir og góðir, og er okkur ljóst, að mjög miklu skiptir um framtíð kirkju og kristindóms í landi voru, hvernig þessum málum nú verður skipað í Reykjavík.

Í fullu trausti til ríkisstjórnarinnar um skilning á þessu máli og í sannfæringu um, að tillögur okkar verði þjóðinni til heilla og blessunar, nái þær fram að ganga, kveðjum við yður með virðingu.“

Um einstakar greinar frv. skal tekið fram:

Um 1. gr.

Dómkirkjan, einasta kirkja þjóðkirkjusafnaðar Reykjavíkur, er „landssjóðs-kirkja“, þ. e. eign ríkisins. Fylgja þar sem annarstaðar, þar sem líkt stendur á, þau réttindi, að kirkjueiganda hera allar sóknartekjur kirkjunnar, en jafnframt hvílir sú skylda á kirkjueiganda, að hann sjái um kirkju, eða eins og hér er ástatt, kirkjur, er fullnægi söfnuðinum til guðsþjónustuhalds. — Undan þessari skyldu vill 1. gr. frv. þessa leysa ríkið fyrir fullt og allt með nefndu 30 ára árgjaldi.

Um 2. gr.

Eitt af mörgu, sem gerir sóknarskiptingu í Reykjavík mjög aðkallandi, er hinn öri vöxtur bæjarins, svo búast má við, ef ekkert er að gert, að þau kirkjustæði, sem hentugust mega teljast, verði tekin undir aðrar byggingar.

Um 3. gr.

Með sóknarskiptingu er greitt fyrir því, að áhugamenn geti beitt sér við fjár-söfnun til kirkjubyggingar, hver á sínu afmarkaða svæði, þar sem þörf verður nýrrar kirkju. Enda er þá forustan að sjálfsögðu komin í hendur sóknarnefndar hverrar sóknar.

Um 4. gr.

Ef dómkirkjusókn næði yfir Víkina, Þingholt, Arnarhól, Laufás, Ásgarð og Sólvelli, væru þar nú búsettir um 11½ þús. þjóðkirkjumenn, og væru því hæfileg 2 prestaköll, er bæði ættu sókn að dómkirkjunni.

Ef kirkja yrði byggð á Skólavörðuhæð, væri Skuggahverfi, Austurhlíð, Tungan, Suðurhlíð hæfileg 2 prestaköll með um 9 þús. þjóðkirkjumenn, nú búsetta á þessu svæði, og ættu bæði sókn að kirkju á Skólavörðuhæð.

Þá yrði Vesturbærinn nýtt prestakall út af fyrir sig og heita mætti Nesprestakall. Næði það yfir Ægissíðu, Bræðraborg, Selland, Eiði, Kaplaskjól, Seltjarnarnes, Grimsstaðaholt, Skildinganes, Bráðræðisholt og Melana, með nálægt 6000 manns.

Öskjuhlíð, Fossvogur, Sogin, Kringlumýri, Ártún, Breiðholt, Laugarnar, Sundin og Rauðarárholt, með nál. 3500—4000 manns, yrðu eitt prestakall með kirkju í Laugarneshverfi.

Þess skal getið, að nöfn á bæjarhverfum eru frá Hagstofu Íslands, eins og mannatal hvers hverfis er þaðan fengið.

Skipting þessi miðast við reynslu í erlendum stórborgum, þar sem 3000—4500 manns koma víðast til jafnaðar á prest.

Um 5. gr.

Í samræmi við það, sem hér er á undan sagt, virðist eðlilegt, að kirkjur yrðu í framtíðinni reistar á þessum stöðum:

Stór kirkja á Skólavörðuhæð, minni kirkja í Vesturbænum fyrir Nesprestakall og kirkja í Laugarneshverfi. En fyrst um sinn, þangað til kirkjubýggingar þessar komast í framkvæmd, eins og að ofan er til ætlaðt, er gert ráð fyrir, að 2 prestaköllin eigi sókn að dómkirkjunni, en stór kirkja á Skólavörðuhæð verði reist hið fyrsta, og gangi hún fyrir öllu. Þangað til kirkja yrði reist fyrir Nesprestakall yrðu guðs-þjónusturnar fyrir vesturbæinn haldnar í kapelli háskólans 1—2 á hverjum helgi-degi, eða fjölga í því skyni guðsþjónustum í dómkirkjunni. Laugarneskirkja er ætlaðt til, að reist verði hið fyrsta, að kleift þykir og ástand leyfir.

Ed. 134. Breytingartillögur

við frv. til laga um húsaleigu.

Frá Ingvari Pálmasyoni og Sigurjóni Á. Ólafssyni.

1. 7. gr. frv. orðist svo:

Utan Reykjavíkur skulu fasteignanefndir í bæjum og úttektarmenn í hreppum ásamt hreppsnefndaroddvita gegna þeim störfum, sem með lögum þessum eru lögð undir húsaleigunefndina í Reykjavík, og haga sér í störfum sínum svo sem fyrir er mælt í lögum þessum um húsaleigunefndina. Ríkisstjórninni er þó heimilt með reglugerð að gera aðra skipan á nefndum þessum í bæjum og kaup-túnum með 300 íbúum og fleiri.

2. Á eftir 9. gr. frv. kemur ný gr. (10. gr.), svo hljóðandi, og breytist greinatalan samkvæmt því:

Meðan lög þessi eru í gildi skal stimpilgjald af húsaleigusamningum ekki reiknað samkvæmt 39. gr. laga nr. 75 1921, heldur vera fast gjald, 2 kr. fyrir hvern samning. Í Reykjavík annast húsaleigunefnd stimplun slíkra samninga.

Sp.**135. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Flm.: Páll Zóphóníasson, Ingvar Pálmason.

Við 13. gr. A. III. (Brúargerðir).

a. Fyrir „30000“ kemur	120000
b. Aths. á eftir: Þar af 90000 kr. til brúar á Jökulsá á Fjöllum hjá Lambhöfða.	

Nd.**136. Nefndarálit**

um frv. til l. um náttúrurannsóknir.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og borið það saman við gildandi lagaákvæði um náttúrurannsóknir. Aðalefni frv. felst nú í lögum nr. 97 3. maí 1935, um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuveganna við Háskóla Íslands, og í lögum nr. 41 12. febr. 1940, um breyting á þeim lögum. Samkvæmt siðarnefndum lögum var stofnuð rannsóknarnefnd ríkisins til að hafa forgöngu um rannsóknir á náttúru landsins og yfirstjórn þeirra. Á ákvæðum beggja fyrrnefndra laga eru gerðar nokkrar breytingar, sem nefndin telur vera til bóta. Nokkur nýmæli eru í frv. Eru þau í I. kafla þess og fjalla um forgangsrétt íslenskra ríkisborgara til rannsókna á náttúru landsins og um takmörkun á rétti erlendra fræðimanna til slíkra rannsókna og eftirlit með þeim. Eru þau ákvæði sjálfsgöð að áliti nefndarinnar.

Allsherjarnefnd leggur til, að nefnd sú, sem hafa á með höndum yfirstjórn náttúrurannsóknanna, verði kölluð rannsóknaráð ríkisins, í stað þess að frv. nefnir hana rannsóknarnefnd ríkisins. Orðið rannsóknarnefnd hefir fest sig í málvenjunni aðallega sem refsiréttarlegt hugtak og þykir því óheppilegt í þeirri merkingu, sem hér um ræðir. Þá leggur nefndin til, að 18. gr. frv., um lyfjasölu atvinnudeildar, falli niður, þar sem hún telur, að þessi réttur atvinnudeildar sé nægilega tryggður með ákvæðum l. nr. 37 28. jan. 1935, um heimild rannsóknastofnana ríkisins til lyfjasölu í sambandi við rannsóknir sínar.

Nefndin leggur því til, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 3. gr. í stað orðanna „er verðmætin teljast til“ komi: þar sem verðmætin eru.
2. Í stað orðsins „rannsóknarnefnd“ í fyrirsögn II. kafla og greinum frv. komi alstaðar: rannsóknaráð.
3. Við 18. gr. Greinin falli niður.

Alþingi, 14. marz 1940.

Thor Thors,
form., frsm.Vilm. Jónsson,
fundaskr.

Bergur Jónsson.

Sveinbjörn Högnason,

Garðar Þorsteinsson.

Nd.**137. Frumvarp til laga**

um eftirlit með sveitarfélögum.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

Samhljóða þskj. 64, með þessari breytingu:

2. gr. hljóðar svo:

Félagsmálaráðherra hefir yfirstjórn allra sveitarmálefna í landinu. Hann skipar eftirlitsmann sveitarstjórnarmálefna og setur honum erindisbréf. Ennfremur er ráðherra heimilt að skipa einn trúnaðarmann í hverjum landsfjórðungi, er hafi á hendi eftirlit með sveitarstjórnarmálefnum í umdæmi sínu undir yfirstjórn eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

Eftirlitsmaður hefir að árslaunum kr. 6000.00, er greiðast úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga. Úr sama sjóði greiðist og skrifstofukostnaður eftirlitsmanns og annar kostnaður við eftirlit með sveitarfélögum samkvæmt lögum þessum.

Nd.**138. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

3. málsg. 3. gr. laganna orðist svo:

Heimilt er þó félögum þessum að taka skip til váttryggingar allt að 250 smál. brúttó að stærð (sbr. þó 5. gr.), en ávallt skal leita samþykkis Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum, áður en skip, sem er yfir 150 smál. brúttó að stærð, er tekið í tryggingu, og skal ákveða iðgjöld fyrir þau í samráði við samábyrgðina.

2. gr.

Fyrir orðin „eitt ár“ í 3. málsg. 31. gr. laganna kemur: tvö ár.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**139. Frumvarp til laga**

um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Rannsókn- og tilraunastarfsemi landbúnaðarins, sem nýtur styrks úr ríkissjóði, skal vera framkvæmd á þann hátt, sem ákveðið er í lögum þessum.

2. gr.

Tilgangurinn með rannsóknum þeim og tilraunum, sem lög þessi fjalla um, er að afla vísindalegrar, hagnýtrar reynslu í undirstöðuatriðum jarðræktar og búfjárræktar, svo að þeir, sem landbúnað stunda, geti byggt starf sitt á traustari grundvelli en nú.

I. KAFLI

Um stjórn tilraunamála.

3. gr.

Atvinnumálaráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefir yfirstjórn þeirra rannsóknna og tilrauna, er lög þessi ákveða.

4. gr.

Til þess að ákveða á ári hverju, hve viðtækar rannsóknir og tilraunir skuli gera og hvernig þeim sé hagað, skal ráðherra skipa, til 5 ára í senn, tvö tilraunaráð: fyrir jarðrækt og búfjárrækt, og séu fimm menn í hvoru. Tilraunaráðin velja sér formann og ritara.

Í tilraunaráði vegna jarðræktar séu tveir tilraunastjórar aðaltilraunastöðva, forstöðumaður jarðvegsrannsókna við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar atvinnuveganna við Háskóla Íslands og tveir tilnefndir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í jarðrækt.

Í tilraunaráði vegna búfjárræktar séu þessir menn: Forstöðumaður fóðrunar-tilrauna og forstöðumaður búfjársjúkdómatilrauna við rannsóknarstofnun í þágu atvinnuveganna við Háskóla Íslands, tveir menn skipaðir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í búfjárrækt, og annar forstöðumaður búfjárræktartilrauna á bændaskólunum.

Nú verða stofnsettar fleiri en tvær aðaltilraunastöðvar í jarðrækt, og skulu þá forstjórar þeirra velja tvo menn úr sínum hópi í tilraunaráðin. Sama gildir ef fleiri en tvö tilraunabú vegna búfjárræktar verða stofnuð.

Tilraunaráðin eru ólaunuð, en ferðakostnaður greiðist samkvæmt reikningi.

5. gr.

Hvort tilraunaráð skal koma saman einu sinni á ári, en aukafundi getur formaður kvatt saman, ef sérstakar ástæður eru til eða meiri hluti ráðsins krefst þess.

6. gr.

Verksvið tilraunaráðs jarðræktar er:

1. Að gera tillögur um, hver verkefni landbúnaðardeildin tekur til meðferðar á hverjum tíma í þágu jarðræktarinnar.
2. Að kerfisbinda og samræma tilraunastarfsemi jarðræktarinnar, ákveða hver verkefni eru tekin til meðferðar á tilraunastöðvunum og hvernig þeim skuli skipt milli þeirra á hverjum tíma.
3. Að gera tillögur um framkvæmd og ákveða fyrirkomulag dreifðra tilrauna.

7. gr.

Verksvið tilraunaráðs búfjárræktar er:

1. Að gera tillögur um, hver verkefni landbúnaðardeildin tekur til meðferðar á sviði búfjárræktarinnar.
2. Að ákveða árlega, hverjar tilraunir verði gerðar á búfjárræktartilraunabúum um fóðrun og kynbætur búpenings.
3. Að gera tillögur um fyrirkomulag og framkvæmd búfjárræktartilrauna, sem kunna að verða gerðar utan tilraunabúanna.

8. gr.

Tilraunaráðin sjá um það, að niðurstöður tilraunanna séu birtar almenníngi þannig, að árlega séu gefnar út stuttar lýsingar bændum til leiðbeiningar um þann árangur tilrauna, sem líklegt er að komi samtímis að hagnýtu gagni. Á nokkurra ára fresti skulu svo gefnar út glöggar skýrslur um öll þýðingarmestu atriði tilrauna þeirra, sem gerðar hafa verið á tilraunastöðvunum, tilraunabúunum og landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar háskólans.

II. KAFLI

Um starfsemi landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar Háskóla Íslands.

9. gr.

Til þess að annast rannsóknir fyrir landbúnaðinn skal starfa sérstök deild (landbúnaðardeild) í rannsóknarstofnun Háskóla Íslands. Sbr. lög nr. 97 3. maí 1935.

10. gr.

Landbúnaðardeildin skal hafa með höndum þessi verkefni:

1. Jarðvegsrannsóknir.
2. Jurtakynbætur og frærrannsóknir.
3. Rannsókn jurtasjúkdóma.
4. Fóðurrannsóknir og fóðrunartilraunir.
5. Búfjárbætur.
6. Rannsókn búfjársjúkdóma.

Við stofnunina skulu framvegis starfa sérfræðingar í þessum fræðigreinum, og skipar ráðherra í stöðurnar, að fengnum tillögum viðkomandi tilraunaráðs, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum.

11. gr.

Landbúnaðardeildin skal gera hverskonar athuganir og rannsóknir fyrir tilraunastöðvarnar, tilraunabú bændaskólanna og bændur. Aðalverkefnin skal ákveða af tilraunaráðum í samráði við starfsmenn stofnunarinnar, en verði einhver ágreiningur milli tilraunaráðanna og forstöðumanns deildarinnar, sker landbúnaðarráðherra úr.

12. gr.

Landbúnaðardeildin skal fá jarðnáði til afnota á hentugum stað nærri Reykjavík, þar sem hægt er að rannsaka nauðsynlegustu þætti varðandi: Fóðrun, búfjárbætur, búfjársjúkdóma, jurtakynbætur og jurtasjúkdóma.

III. KAFLI

Um jarðræktartilraunir.

13. gr.

Tilraunastöðvarnar á Akureyri og Sámssstöðum skulu starfræktar sem aðaltilraunastöðvar í jarðrækt. Landbúnaðarráðherra skal gera samninga við eigendur stöðvanna, er tryggi það, að þær hagi starfi sínu eftir fyrirmælum tilraunaráðs og að engar þær kvaðir verði á þær lagðar, er hamli, að tilraunastarfið nái þeim tilgangi, sem til er ætlað.

Þegar fært þykir af fjárhagslegum ástæðum, skulu til viðbótar stofnsettar tvær aðrar tilraunastöðvar, önnur á Vesturlandi, hin á Austurlandi.

14. gr.

Landbúnaðarráðherra er heimilt, ef ástæða þykir til, að dómi tilraunaráðs, að setja upp útibú frá aðaltilraunastöðvunum, er taki til meðferðar sérstök verkefni, sem einhverra hluta vegna er ekki unnt að taka upp á aðalstöðvunum.

15. gr.

Þyki tilraunaráði ástæða til, skulu niðurstöður tilrauna þeirra, sem framkvæmdar eru á tilraunastöðvunum, reyndar við mismunandi skilyrði hjá einstökum bændum. Búnaðarsamböndin skulu sjá um þá framkvæmd. Tilraunir þessar skulu aðeins gerðar á svæðum þeirra búnaðarsambanda, sem hafa héraðsráðu-

nauta, og er þeim skylt að annast umsjón með slíkum tilraunum, undir stjórn tilraunastöðvanna.

16. gr.

Tilraunir í garðrækt skulu framkvæmdar á garðyrkjuskóla ríkisins á Reykjum í Ölfusi, eftir tillögum tilraunaráðs.

17. gr.

Landbúnaðarráðherra skal, ef tilraunaráð mælir með því, löggilda fræ og útsæði af ákveðnum afbrigðum ræktunarjurta, þannig að óheimilt sé að verzla með fræ og útsæði af öðrum afbrigðum þeirra tegunda. Þó skal þetta því aðeins gert, að nægilegt fræ og útsæði af viðkomandi afbrigðum sé fáanlegt, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

18. gr.

Til þess að reyna ný verkfæri, eða breytingar á eldri verkfærum, hvort heldur eru jarðyrkjuverkfæri, heyrinnuáhöld eða önnur heimilisáhöld, skal skipa þriggja manna verkfæranefnd. Sé einn tilnefndur af búnaðarþingi, einn af Sambandi ísl. samvinnufélaga og sá þriðji af kennurum bændaskólans á Hvanneyri, og sé hann formaður. Verkfæratilraunir skulu fara fram við búnaðarskólann á Hvanneyri, nema hentara þyki að reyna sérstök verkfæri annarstaðar.

19. gr.

Safni af landbúnaðarverkfærum skal komið upp við bændaskólann á Hvanneyri, undir umsjón verkfæranefndar. Reynt sé að fá sem flestar verkfæraverzlanir og verksmiðjur til þess að leggja fram sýnishorn í safnið, en ella skulu keypt til reynslu verkfæri, sem ekki fást á annan hátt.

20. gr.

Tilraunir í skógrækt séu gerðar af skógræktarstjóra í samráði við Skógræktarfélag Íslands, og sé einkum stefnt að því að rannsaka hagnýta þýðingu skógargróðurs til landverndunar gegn uppblæstri.

IV. KAFLI

Um búfjárræktartilraunir.

21. gr.

Tilraunir í búfjárrækt skulu gerðar á skólabúum bændaskólanna á Hólum og Hvanneyri. Kennarar skólans í búfjárrækt skulu annast stjórn tilraunanna.

22. gr.

Á tilraunabúunum séu gerðar tilraunir með fóðrun og kynbætur búpenings. Einnig séu, eftir því sem við verður komið, gerðar tilraunir með heyverkunaraðferðir. Á hverjum tíma séu þau verkefni tekin til athugunar, sem mesta hagnýta þýðingu hafa, og sé tilraunaverkefnunum skipt milli búanna eftir því, sem hentugast er vegna staðhátta.

Áherzla skal lögð á að miða tilraunirnar við það, að auka notagildi og markaðshæfi hverrar búpeningstegundar.

23. gr.

Starfsmenn landbúnaðardeildarinnar við rannsóknarstofnun háskólans í búfjárræktarrannsóknum og stjórnendur tilraunabúanna skulu sameiginlega ákveða, eftir hvaða reglum þær tilraunir séu framkvæmdar, sem tilraunaráð ákveður á hverjum tíma að gerðar séu.

24. gr.

Þyki tilraunaráði búfjárræktar ástæða til, skulu niðurstöður tilrauna þeirra, sem fást á tilraunabúunum, reyndar við mismunandi skilyrði hjá einstökum bændum, svo og ef ástæða þykir til að gera sérstakar tilraunir, sem ekki er unnt á tilraunabúunum. Yfirumsjón með slíkum tilraunum hafa sérfræðingar rannsóknarstofnunar háskólans í búfjárrækt.

25. gr.

Sérfræðingur í búfjárrækt við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar háskólans skal kynna sér þær tilraunir, sem gerðar eru, með að flytja sæði úr völdum kynbótadýrum til frjóvgunar kvendýra annarstaðar, og ef fært þykir, að nota þær aðferðir við kynbætur á búfé hér á landi.

Skulu þá gerðar tilraunir með að flytja sæði erlendis frá til kynblöndunar innanlands.

V. KAFLI

Fjárframlög og reikningsskil.

26. gr.

Ríkissjóður kostar þær rannsóknir og tilraunir, sem lög þessi ákveða, og koma þær til framkvæmda jafnóðum og fé er veitt til þess í fjárlögum. Fjárframlög skulu ákveðin í tvennu lagi, til landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar háskólans annarsvegar, en annarar tilraunastarfsemi, sem ríkissjóður kostar, hinsvegar.

27. gr.

Í lok hvers árs skulu tilraunaráðin gefa Búnaðarfélagi Íslands bráðabirgðaskýrslu um tilraunastarfsemi hins liðna árs, ásamt rökstuddum tillögum um, hvað unnið skuli næsta ár og hve mikils fjár sé þörf til framkvæmdanna.

Skýrslur tilraunaráðanna skulu lagðar fyrir búnaðarþing til athugunar, og fylgi umsögn þess eða stjórnar Búnaðarfélags Íslands tillögunum til landbúnaðaráðherra.

28. gr.

Til þess að skipta fé því, sem árlega er varið til hinnar almennu tilraunastarfsemi, skal landbúnaðarráðherra skipa þriggja manna nefnd.

Tilnefnir hvort tilraunaráð einn mann í nefndina. Þriðji maður sé búnaðarmálastjóri, og skal hann vera formaður hennar.

29. gr.

Fjárgreiðslur til tilrauna í jarðrækt og búfjárrækt skulu afgreiddar af Búnaðarfélagi Íslands. Þær stofnanir, sem tilraunirnar hafa með höndum, geri reikningsskil til félagsins, og séu reikningarnir frá síðasta ári komnir fyrir 15. febrúar ár hvert. Þeir skulu síðan endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélagsins og úrskurðaðir af búnaðarþingi.

VI. KAFLI

Niðurlagsákvæði.

30. gr.

Um framkvæmd laga þessara, að svo miklu leyti sem hún er ekki ákveðin í lögnum, setur landbúnaðarráðherra reglugerðir, eftir tillögum tilraunaráðanna.

31. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Nd. 140. Frumvarp til laga

um verðlag.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða, að annaðhvort útsöluverð eða verzlunar-álagning í umboðssölu, heildsölu og smásölu á tilteknum vörutegundum, eða hvort-veggja, megi ekki vera hærra en verðlagsnefnd ákveður. Ríkisstjórnin getur enn-fremur heimilað verðlagsnefnd að setja á annan hátt bindandi reglur eða ákvæði um verðlag. Heimild þessi tekur einnig til taxta fyrir viðgerðir, smíði, saumaskap o. s. frv., ef slíkir taxtar koma fram í sambandi við sölu á vörum og byggjast að nokkru leyti á álagningu á efnivörur og vinnulaun.

Undanþegnar hér frá eru þær vörutegundir, sem verðlagðar eru samkvæmt sér-stökum lögum, ennfremur allar vörur, sem seldar eru úr landi.

2. gr.

Verðlagsnefnd skal skipuð 5 mönnum og 5 til vara, 1 tilnefndum af Alþýðusam-bandi Íslands, 1 af Landssambandi iðnaðarmanna, 1 af Sambandi ísl. samvinnufé-laga, 1 af Verzlunarráði Íslands og 1 skipuðum af ríkisstjórninni án tilnefningar, og sé hann formaður nefndarinnar. Ef einhver þeirra aðila, sem ætlað er að tilnefna mann í nefndina, notar ekki rétt sinn til þess, skipar ráðherra mann í nefndina í hans stað.

Varamenn skulu skipaðir á sama hátt og aðalmenn.

3. gr.

Hlutverk verðlagsnefndar er að hafa eftirlit með verðlagi í landinu og setja verð-lagsákvæði samkvæmt 1. gr., ef nefndin telur það æskilegt.

Ríkisstjórnin getur, samkvæmt tilnefningu bæjar- eða sveitarstjórna, skipað eft-irlitsnefndir á hinum einstöku verzlunarstöðum, verðlagsnefnd til aðstoðar.

4. gr.

Verðlagsnefnd skal heimilt að skipta landinu í verðlagssvæði, ef henni þykir ástæða til.

5. gr.

Nefndin hefir vald til þess að heimta innan tiltekins tíma upplýsingar bæði frá opinberum stofnunum, embættis- og sýslunarmönnum, svo og einstökum mönnum og fyrirtækjum um innkaupsverð, útsöluverð, framleiðslukostnað og dreifingarkostnað á vörum, svo og hverjar þær upplýsingar, er hún telur nauðsynlegar til þess að byggja ákvarðanir sínar á.

6. gr.

Allar ákvarðanir sínar um hámarksverð, hámarksálagningu eða um aðrar verð-lagsreglur eða ákvæði skal verðlagsnefnd þegar í stað tilkynna ráðherra, sem sér um birtingu þeirra. Skulu ákvarðanir nefndarinnar koma í gildi jafnskjótt og þær hafa verið birtar og gilda þar til öðruvísi verður ákveðið. Birting verðlagsákvæða skal framkvæmd, eftir því sem hagkvæmast þykir, annaðhvort með opinberri auglýs-ingu eða með bréflægri tilkynningu til þeirra, sem þeim eiga að lúta.

7. gr.

Sala á vörum milli verzlana innbyrðis (keðjuverzlun) umfram það, sem almeint tíðkast í hverri verzlunargrein, er bönnuð, nema slík verzlun sé gerð án álagningar.

8. gr.

Óheimilt er að reyna að auka eftirspurn eftir vöru með því að auglýsa, að varan muni hækka í verði eða að þurrð muni verða á henni.

9. gr.

Bannað er að hækka hundraðshluta álagningar á vörum eða viðskiptum, samkvæmt 1. gr., sem ekki hafa verið sett undir bein verðlagsákvæði eða verðlögð samkvæmt sérstökum lögum eða undanþegin verðeftirliti samkvæmt lögum þessum, fram yfir það, sem tíðkaðist í viðkomandi vöruflokkum eða viðskiptum fyrir 1. sept. 1939. Ennfremur ber að haga verðlagningunni þannig, að nettóágóðinn verði ekki vegna verðhækkunar vörunnar meiri að upphæð en tíðkaðist á áður nefndum tíma við sölu á sama vörumagni, að viðbættu hæfilegu álagi vegna aukinnar áhættu og kostnaðar við sölu eða framleiðslu vörunnar.

Verðlagsnefnd er heimilt að veita undanþágu frá ákvæðum þessum.

10. gr.

Sá, sem hækkar verð á vörum eða í viðskiptum, sem fallið geta undir ákvæði laga þessara, skal, hvenær sem þess er óskað af verðlagsnefnd eða eftirlitsmönnum, vera skyldur til að færa sönnur á, að hækkunin brjóti ekki í bág við ákvæði laganna.

11. gr.

Bannað er að halda vörum, sem keyptar eru eða tilbúnar til sölu, úr umferð, í þeim tilgangi að fá á þeim hærri verzlunarágóða en venjulegur var á þeim tíma, sem þær hefðu að öllu venjulegu átt að seljast.

Óheimil eru samtök í þeim tilgangi að útiloka af markaðnum eða draga úr nauðsynlegum birgðum vara, sem heyra undir verðlagsákvæði.

12. gr.

Verðlagsnefnd getur ákveðið, að samþykktir eða ákvarðanir félaga eða einstakra fyrirtækja um hækkun verðs skuli, ef hækkunin telst að hafa mikla þýðingu að því er snertir verðlag á einni eða fleiri vörutegundum um land allt eða í einstökum héraðum, verða að tilkynnst verðlagsnefnd áður en hækkunin kemur til framkvæmda. Verðhækkunin má ekki, nema verðlagsnefnd undir sérstökum kringumstæðum heimili það, koma til framkvæmda fyrr en 8 dögum eftir að verðlagsnefnd var tilkynnt, að verðhækkunin hefði verið fyrirhuguð.

Ef verðlagsnefnd finnst ástæða til að rannsaka nánar þörfina fyrir verðhækkun, sem tilkynnt hefir verið að fyrirhuguð væri, getur nefndin bannað að hækka verðið fyrr en hún hefir kynnt sér málið nánar, enda skal slíkum athugunum hraðað svo sem auðið er.

Þegar verðlagsnefnd hefir lokið athugunum sínum, skal hún tilkynna hlutaðeiganda, hvort hún hefir nokkuð við hina fyrirhuguðu verðhækkun að athuga.

Verðlagsnefnd birtir opinberlega tilkynningu um það, hvaða vörur eða viðskipti séu tilkynningarskyld vegna verðhækkunar.

13. gr.

Nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara og eftirlit með þeim, svo og um skipun og starfssvið eftirlitsnefnda samkv. 3. gr., setur ríkisstjórnin með reglugerð.

Kostnaður við framkvæmd laganna, þar á meðal þóknun til verðlagsnefndar fyrir störf hennar, sem ráðherra ákveður, greiðist úr ríkissjóði. Kostnaður við eftirlitsnefndir samkvæmt tilnefningu bæjar- og sveitarstjórna skal þó greiðast af hlutadeigandi bæjar- eða sveitarfélögum.

14. gr.

Meðlimum verðlagsnefndar og starfsmönnum hennar, svo og öðrum þeim, er kann að verða falið eftirlit með framkvæmd laganna, er bannað, að viðlagðri ábyrgð

eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá þeim atriðum, sem þeir verða áskynja um eftir skýrslum þeim, sem um getur í 5. gr., að því leyti, sem þær varða einstaka menn og einstök fyrirtæki.

15. gr.

Sá, sem vanrækir skyldur þær, sem um ræðir í 5. gr., skal sæta 10 til 100 kr. dagsektum unz skyldunni er fullnægt.

Sá, sem gefur ranga skýrslu til verðlagsnefndar, skal sæta refsingu samkvæmt 156. gr. almennra hegningarlaga frá 1869.

Brot gegn öðrum ákvæðum laga þessara, reglugerða, sem kunna að verða settar samkvæmt þeim, svo og brot gegn verðlagsákvæðum, sem sett verða samkvæmt lög-unum, varða allt að 10000 króna sektum. Ennfremur er upptækur sá ágóði, sem fæst við brot á lögum þessum eða verðlagsákvæðum, sem sett hafa verið samkvæmt þeim.

16. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum 14. gr. og 2. mgr. 15. gr. laga þessara skulu sæta meðferð sakamála. Með mál, sem ris út af öðrum brotum gegn lögum þessum, reglugerðum eða verðlagsákvæðum, settum samkvæmt þeim, skal fara að hætti almennra lögreglumála.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númer lög nr. 70 31. des. 1937, um verðlag á vör-um, lög nr. 14 12. febr. 1940, um breyting á þeim lögum, svo og önnur ákvæði, er koma í bága við lög þessi.

18. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Allsherjarnefnd flytur frv. þetta samkvæmt ósk viðskiptamálaráðherra, eftir að hafa gert á því nokkrar minni háttar breytingar, en nefndarmenn hafa óbundnar hendur um málið, og mun nefndin athuga það nánar fyrir 2. umr. Eftirfarandi at-ugasemdir og skýringar fylgja frv.:

Framangreint frumvarp að lögum um verðlag er byggt á núgildandi lögum með breytingum og viðaukum, sem komið hefir í ljós við framkvæmd laganna, að æski-legt er að fá, og sem núverandi viðskiptaástand gefur tilefni til.

Nefndir viðaukar og breytingar, sem hér er lagt til að gera á lögnum, eru að langmestu leyti sniðnir eftir löggjöf nágrannaríkja vorra um sama efni.

Skulu þá hér með gefnar skýringar á breytingum og viðaukum samkvæmt ein-stökum greinum.

Um 1. gr.

Í sambandi við setningu hámarksálagningar hefir verðlagsnefnd einnig, sam-anber auglýsingu í Lögbirtingablaðinu 31. marz 1939, sett reglur um verðlagning. En með því að nokkur vafi hefir þótt leika á því, að verðlagsnefnd hafi samkvæmt gildandi lögum haft rétt til að setja slíkar reglur, sem þó mega teljast óumflýjanlegar, er hér með lagt til að gefa verðlagsnefnd þennan rétt, með því að bæta inn í lög-in, heimild fyrir verðlagsnefnd til að setja á annan hátt bindandi reglur eða ákvæði um verðlag en sem beinlínis felast í hámarksverði eða hámarksálagningu. Verðlagsnefnd telur ennfremur, að ákvæðin um hámarksverð eða hámarksálagningu séu ekki al-gerlega hentug við verðlagning ýmsra innlendra iðnaðarvара, sem framleiddar eru úr breytilegum efnum og með breytilegri gerð. Telur nefndin samt, að í mörgum slíkum tilfellum væri hægt að finna grundvöll til þess að ganga út frá við verðlag-ningu, og gæti komið til mála að auglýsa slíkan grundvöll sem leiðarvísir fyrir iðnrek-endur við verðlagningu ákveðinna vörutegunda. Mundi þetta þá í framkvæmdinni

verða þannig, að iðnrekandinn breytti verðinu í samræmi við það, sem hann um efni og gerð hvikaði frá þeim grundvelli, sem auglýstur hefði verið.

Það verður að teljast eðlilegt og nauðsynlegt, enda í samræmi við tilgang laganna, að verðlagsnefnd geti haft ihlutun um verðlag allra helztu nauðsynja almennings, sem ekki eru verðlagðar samkvæmt sérstökum lögum, og heyra undir slíkar nauðsynjar t. d. skóviðgerðir, fatasaumur o. s. frv. En eins og lögin eru nú, þykir ekki ótvírætt, að verðlagsnefnd hafi heimild til að setja verðlagsákvæði um þessi atriði. Er því hér með lagt til að bæta úr þessu.

Lagt er til að undanþiggja frá verðlagsákvæðum vörur, sem seldar eru til útlanda, og er það í samræmi við hliðstæða löggjöf nágrannþjóða vorra.

Um 3. gr.

Skilgreining á hlutverki verðlagsnefndar og því, hverjir skulu annast eftirlitið, er hér breytt í samræmi við það, sem hefir orðið framkvæmd núgildandi laga. Er þó aukið við heimild fyrir ríkisstjórnina til að skipa samkvæmt tilnefningu sveitar- eða bæjarstjórna eftirlitsnefndir á hinum einstöku verzlunarstöðum, verðlagsnefnd til aðstoðar. Er þetta svipað því, sem tíðkast hjá nágrannþjóðum vorum, nema hvað þar er beinlínis ákveðið, að slíkar eftirlitsnefndir skuli skipaðar, enda viðfangsefnin þar umfangsmeiri.

Um 7. og 8. gr.

Ákvæði þessara greina verða að teljast eðlileg og nauðsynleg, enda sniðin eftir ákvæðum nágrannþjóða vorra.

Um 9. og 10. gr.

Flestar þjóðir reyna nú af fremsta megni að sporna við óeðlilegri verðbólgu, sem hætta er á, að núverandi styrjaldarástand geti skapað. Þannig var í nágrannalöndum vorum strax í byrjun stríðsins bannað að hækka verð á gömlum vörubirgðum. Bannað að hækka hundraðstölu álagningar á nýjum vörum o. s. frv. Var þetta einnig gert hér með bráðabirgðalögum 6. okt. 1939, og hafa þau lög staðið óbreytt síðan.

Nú er það sýnt, að þegar vörur hækka að innkaupsverði, verður óeðlilegt, að verðlanir haldi sömu hundraðstölu-álagningu og áður, ef aukinn kostnaður þeirra gefur ekki tilefni til þess. Þykir því nauðsynlegt að setja frekari takmörk um álagningu en gert var í nefndum bráðabirgðalögum. Ákvæði nefndra greina þessa frumvarps eru mjög samhljóða dönskum ákvæðum um sama efni. Ákvæði þessi ná til þeirra vörutegunda, sem verðlagsnefnd setur ekki sérákvæði um.

Norsk ákvæði um þetta efni hafa verið mun strangari. Þar hefir verið algerlega bannað án sérstaks leyfis að hækka vöruverð nema sem svaraði hækkuðu innkaupsverði tilbúinnar vöru eða hráefna.

Í Englandi er bannað að hækka fjölda nauðsynjavara nema fyrir hækkuðu innkaupi eða sannanlega auknum kostnaði við sölu varanna eða framleiðslu, og eru refsingar lagðar við, ef út af er brugðið.

Um 11. gr.

Ákvæði þessarar greinar verða að teljast eðlileg og nauðsynleg, enda í samræmi við hliðstæð ákvæði nágrannþjóðanna.

Um 12. gr.

Frá því að gengisbreytingin varð í apríl s. l. hefir það yfirleitt verið svo, að helztu iðnaðar- og verzlunarfyrirtæki hafa, án þess að þeim bæri þó nokkur lagaleg skylda til þess, borið undir verðlagsnefnd verðhækkanir, sem fyrirtækin hafa talið sér þörf á. Þó að þetta hafi gengið sæmilega, getur samt verið óþægilegt fyrir verðlagsnefnd að hafa ekki skýlausa lagaheimild til að krefjast þess að fá fyrirfram tilkynningu um fyrirhugaðar verðbreytingar, og er því hér með lagt til að veita verðlagsnefnd þessa heimild.

Ákvæðin eru mjög samhljóða dönskum ákvæðum um sama efni.

Fylgiskjal I.

ÚTDRÁTTUR

úr tilskipun danska verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðuneytisins,
dags. 19. okt. 1939, varðandi verðlag á vörum o. fl.

3. gr.

Verðskráning skal gerð með hliðsjón af markaðsástandinu, þar á meðal innkaupsverðinu og framleiðslukostnaðinum, sé um vörur að ræða, sem framleiddar eru hér í landinu.

Verðskráning sú, er á hverjum tíma gildir um sölu á vöru, skal höfð til hliðsjónar við verðreikning viðkomandi vöru.

4. gr.

Verðskráninganefndin getur, í samráði við verðlagsráðið, lagt tillögur fyrir verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðherra um ákvörðun hámarks á vörum, ef ástæður þykja til.

Sé um vörur að ræða, sem einkum snerta landbúnaðar- og fiskimálaráðuneytið, skal leggja tillöguna fyrir landbúnaðar- og fiskimálaráðherra.

5. gr.

Vörur, sem verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðherra eða landbúnaðar- og fiskimálaráðherra hefir sett hámarksverð á, má á engan hátt, ekki heldur á uppboði, bjóða, selja eða kaupa hærra verði en hinu ákveðna.

Sala slíkra vara skal fara fram á venjulegan hátt, og má ekki vera bundin skilyrðum um kaup á öðrum vörum eða þess háttar.

6. gr.

Vörur, sem hámarksverð hefir verið sett á, má ekki í söluskyni blanda eða setja saman við aðrar vörur, nema slík blöndunarvara hafi verið í verzluninni fyrir 3. sept. 1939, eða hámarksverð hafi verið sett á blöndunarvöruna. Þetta á þó ekki við um þær vörur, þar sem um blöndunarhlutföllin gilda sérstakar reglur, sem viðurkenndar eru af opinberum stjórnarvöldum.

Sala blöndunarvöru, sem brýtur í bága við ofangreint, er bönnuð.

8. gr.

Atvinnurekendur mega því aðeins gera verðhækkanir, að þeir, hvenær sem er og á fullnægjandi hátt, geti skjalfest, að skilyrðum þeim sé fullnægt, sem í tilkynningu þessari felast, sbr. 13. gr.

9. gr.

Milliliðaverzlun, önnur en sú, sem tíðkast í viðkomandi verzlunargrein („keðju-verzlun“), er óleyfileg, nema hún sé gerð án hagnaðar.

Eftir að hafa rætt við hlutaðeigandi stéttarfélag getur verðlagsráðið ákveðið, með hliðsjón af ríkjandi venjum, hve oft sala á vöru má fara fram innan hvernar verzlunargreinar. Verðlagsráðið sér um birtingu þeirra ákvæða, sem sett eru í þessu skyni.

Við sölu á vöru til annara en neytenda ber seljanda að greina skilmerkilega frá því á sölureikningnum, hvort hann hefir keypt vöruna af þeim, sem framleiddi hana, eða flutt hana inn eða af millilið.

10. gr.

Bannað er að draga út úr verzlun vörur þær, sem inn eru fluttar eða framleiddar í söluskyni, sé það gert með það fyrir augum að fá hærri ágóða en hægt er að reikna með á þeim tíma samkv. ákvæðum þessarar tilkynningar.

Samningar eða samstarf, sem miðar að því að draga úr venjulegum markaðs- birgðum af vörum, sem hámarksverð hefir verið sett á, er óleyfilegt.

11. gr.

Verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðherra getur lagt bann við því, að vörur eða vöruflokkar séu settir á frjálst upphöð.

Sé um vöruflokka að ræða, sem einkum snerta landbúnaðar- og fiskimálaráðuneytið, skal nefnd ákvörðun framkvæmd af landbúnaðar- og fiskimálaráðherra.

12. gr.

Bannað er með auglýsingastarfsemi eða á annan hátt að leitast við að auka eftirspurn vara með því, beint eða óbeint, að skírskota til væntanlegra verðhækkana, vöruskorts eða þess háttar.

Einnig er bannað að auglýsa á nokkurn hátt kaup, sölu eða skipti á neytluvörum, áburðar- og fóðurvörum, eldsneyti, ljósmeti, ónotuðum fatnaði (þ. á m. skófaternaði) og öðrum tóvinnu- og vefnaðarvörum, þvottaefni, byggingarefni, ásamt hrávörum og hálfunnum vörum til iðnaðar, án þess að tilgreina nafn auglýsandans eða fyrirtækisins, ásamt heimilisfangi og verzlunarstað. Hið sama gildir um vörur, sem hámarksverð hefir verið sett á.

13. gr.

Eftir að hafa rætt við hlutaðeigandi stéttarfélög getur verðlagsráðið ákveðið, að félög eða einstaklingsfyrirtæki, sem gert hafa samninga, samþykktir eða ákvarðanir, sem haft geta veruleg áhrif á verðlagið á einni eða fleiri vörutegundum á öllu landinu eða í einstökum landshlutum, skuli tilkynna verðlagsráðinu væntanlegar verðhækkanir. Verðhækkunin getur fyrst komið til framkvæmda 8 dögum eftir að tilkynningin er komin í hendur verðlagsráðinu, nema verðlagsráðið undir vissum kringumstæðum leyfi annað.

Tilkynningar þeirrar, er um getur í 1. mgr., er aðeins hægt að krefjast fyrir vörur af þeim flokkum, sem nefndir eru í 2. mgr. 12. gr. Verðlagsráðið birtir lista yfir þær vörur eða vöruflokka, sem á hverjum tíma er skylt að tilkynna um.

Telji ráðið nauðsynlegt, að athuganir og umræður eigi sér stað um tilkynnta verðhækkun, getur ráðið ákveðið, að hækkunin komi ekki til framkvæmda fyrr en umræddum athugunum og umræðum, sem flýta ber af fremsta megni, er lokið.

Að athugunum og umræðum loknum tilkynnir verðlagsráðið, hvort það telur hina væntanlegu verðhækkun brjóta í bága við ákvæði þessarar tilkynningar. Komi verðhækkun til framkvæmda gegn samþykki ráðsins, skal afhenda málið ákærvaldinu.

14. gr.

Verðlagsráðinu ber að fylgjast með verðlaginu í landinu og hafa eftirlit með því, að ákvæði þau, sem um getur í 5.—13. gr., séu haldin.

Við meðferð mála, er snerta ákvæði þessarar tilkynningar, taki sæti í ráðinu þrír atkvæðisbærir nefndarmenn, tilnefndir af verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðherra í samráði við landbúnaðar- og fiskimálaráðherra, og skulu þeir hafa sérþekkingu á þeim sviðum atvinnulífsins, sem ekki eiga þegar fulltrúa í ráðinu.

15. gr.

Verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðherra skipar í hverju umdæmi eina eða fleiri verðlagsnefndir, er hafa það hlutverk með höndum að fylgjast með verðbreytingum og aðstoða verðlagsráðið og yfirvöldin á hverjum stað við eftirlitið með því, að fylgt sé ákvæðum þessarar tilskipunar.

Fylgiskjal II.

ÚTDRÁTTUR

úr norskum verðlagslögum frá 9. september 1939.

3. gr.

Ákvarðanir um verð á vörum og viðskiptum, sem ekki eru undir verðskráningarákvæðum.

Bannað er fyrst um sinn, án samþykkis eftirlitsskrifstofunnar, að taka herra verð fyrir vörur eða viðskipti, sem ekki eru undir slíkum verðskráningarákvæðum og þeim, sem um getur í 1. gr., en það, sem tíðkaðist í viðkomandi umdæmi 31. ágúst 1939. Frá þessu eru eftirfarandi undantekningar:

- a. Innflytjendum, sem keypt hafa inn vörur til landsins eftir 31. ágúst 1939, sé leyfilegt að hækka útsöluverð sitt, ef innkaupsverðið hefir hækkað eftir nefndan dag. Hækkunin má ekki vera meiri en sem svarar hinu hækkaða innkaupsverði. Hækkunin gildir aðeins um þær vörur, sem keyptar eru inn við herra verðinu, og kemur fyrst til framkvæmda — hvað „lager“vörur snertir — eftir að viðkomandi innflytjandi hefir selt að fullu samskonar ódýrari birgðir sínar. Með innkaupsverði er átt við, hvað hinar innfluttu vörur kosta komnar á „lager“ innflytjandans. Eftir umsókn frá félögum sérverzlana (bransjesamenslutning) getur eftirlitsskrifstofan samþykkt, að innflytjendurnir ákveði meðalverð á nýjum og gömlum birgðum.
- b. Innlendir framleiðendur geta hækkað útsöluverð sitt, ef framleiðslukostnaðurinn hefir aukizt vegna hækkunar á verði hráefna síðan 31. ág. 1939. Hækkunin má ekki vera meiri en sem svarar til hækkunar hráefnaverðsins. Hækkunin má aðeins ná til þeirra vara, sem framleiddar eru úr hinum dýrari hráefnum, og má fyrst koma til framkvæmda eftir að ódýrari hráefnabirgðir framleiðandans eru þrotnar og hann hefir selt upp birgðir sínar af ódýrara framleiddum vörum sömu tegundar og þær, sem verðhækkunin skal ná til. Eftir umsókn frá félagi sérverzlana getur eftirlitsskrifstofan samþykkt, að framleiðendurnir ákveði meðalverð á hinum ódýrara og dýrara framleiddu vörum.
- c. Kaupmenn eða aðrir atvinnurekendur, sem eftir 31. ág. 1939 hafa keypt inn vörur til smásölu við verði, sem löglega er herra en tíðkaðist 31. ág. 1939, geta hækkað útsöluverð sitt samkvæmt því. Hækkun má þó aðeins verða á þeim vörum, sem viðkomandi atvinnurekandi hefir keypt inn við herra verði, og hækkunin má fyrst koma til framkvæmda eftir að hann hefir selt upp birgðir sínar af ódýrari vörum sömu tegundar.

Hækkun á rekstrarkostnaði eða á öðrum kostnaði fram yfir það, sem að ofan er greint undir a, b og c, veitir ekki rétt til hækkunar á útsöluverði án sérstaks samþykkis eftirlitsskrifstofunnar.

4. gr.

Skylda um að senda tilkynningar um verðhækkanir samkv. 3. gr.

Verðhækkanir samkv. 3. gr. a og 3. gr. b verða að tilkynnast viðkomandi félagi sérverzlana í síðasta lagi daginn áður en verðhækkunin kemur til framkvæmda. Ef ekki er fyrir hendi sérstakt félag sérverzlana, skal senda tilkynningu til „Norges Handelsstands Forbund“, þegar um innfluttar vörur er að ræða, til „Norges Industriforbund“, þegar um norskar iðnaðarvörur er að ræða, og til „Norges Haandværkerforbund“, þegar um handiðnaðarvörur er að ræða. Með tilkynningunni skulu sendast þær upplýsingar, sem nauðsynlegar eru til glöggvunar á, hvort hækkunin sé réttmæt og í samræmi við fyrirmælin í 3. gr. a eða b.

Ef viðkomandi félag álitur, að næg skilyrði séu ekki fyrir verðhækkun eða að hún nemi meiru en heimilt sé, skal það leggja til við viðkomandi atvinnurekanda að afnema eða minnka hækkunina. Hvernig sem á stendur, skal tilkynningin í

slikum tilfellum undir eins sendast áfram til eftirlitsskrifstofunnar með upplýsingum um afstöðu félagsins. Skrifstofan getur í öllum tilfellum tekið ákvörðun um afnám eða breytingu verðákvörðunarinnar samkv. 3. gr.

5. gr.

Bann við ónauðsynlegri milliliðaverzlun.

Bannað er að hækka verð vöru eða viðskiptaatriða (ytelse) með ónauðsynlegri milliliðaverzlun.

6. gr.

Bann við að halda vörum úr umferð.

Bannað er að halda vörum úr umferð, sem eigandinn hefir keypt inn eða framleitt í þeim tilgangi að selja þær.

Vörum er haldið úr umferð, þegar eigandinn neitar að selja þær við löglega ákveðnu verði, vegna þess að honum finnst það of lágt. Það skal álitast sem neitun, þegar eigandinn þrátt fyrir áskorun ráðuneytisins, eftirlitsskrifstofunnar eða eftirlitsnefndar selur ekki við hinu ákveðna verði. Áskorun er hægt að senda hverjum vörueiganda sérstaklega, eða með almennri birtingu.

Það skal ekki álitast, að vörum sé haldið úr umferð, að atvinnurekandi skipuleggi sölu sína á sanngjarnan hátt.

7. gr.

Bann gegn ósanngjörnum verzlunarskilyrðum og gegn því að sniðganga verðlagslögin.

Bannað er

- a. að setja ósanngjörn verzlunarskilyrði,
- b. að taka eða krefjast hverskonar aukauppbótar (gjalds) til viðbótar verði því eða gjaldi, sem ákveðið er af eftirlitsyfirvöldunum eða af öðrum samkvæmt umboði frá þeim,
- c. að framkvæma nokkuð annað með það fyrir augum að sniðganga eða vinna á móti verðlagsákvæðunum.

8. gr.

Leyfi fyrir undanþágum.

Eftirlitsskrifstofan getur gert undantekningar frá ákvörðunum í þessari birtingu.

Hægt er að leggja ákvörðun eftirlitsskrifstofunnar innan 8 daga eftir að viðkomandi hefir fengið tilkynningu um hana fyrir eftirlitsráðið. Kæran hefir ekki frestandi áhrif.

9. gr.

Hverskonar atvinnurekstrar fyrirmælin ná til.

Ákvarðanir í þessari birtingu gilda fyrir allskonar einka- og bæjaatvinnurekstur að undanskildri vinnu í þjónustu annara.

Ákvarðanirnar eiga þó ekki við um sölu til útlanda.

Fylgiskjal III.

VERÐLAGSÁKVÆÐI

á búsáhöldum¹⁾ og fatnaði í Englandi.

Lauslég þýðing á grein í „The Times“ 19. des. 1939.

Brezka verzlunarráðuneytið (Board of Trade) hefir nú gefið út fyrstu tilskipun sína samkvæmt lögum um verðlag á vörum, og gengur tilskipunin í gildi hinn 1. jan.

Aðaltilgangur laga þessara er að hamla á móti þeirri flóðöldu, sem skapast af samtvinnnaðri áframhaldandi hækkun vöruverðs og kaupgjalds, sem að lokum gæti leitt til hins alvarlegasta gengishruns.

Samkvæmt lögnum er það glæpsamlegt athæfi að selja vörur, sem verðlagsákvæði gilda um, fyrir herra verð en var á samskonar vörum hinn 21. ág. 1939, að viðbættu því, sem nemur raunverulegri hækkun á kostnaðarverði vörunnar og tilkostnaði við sölu hennar eða framleiðslu.

Í tilskipuninni er sundurliðun á fjölda vörutegunda, sem þegar hafa verið settar undir verðeftirlit. Lögin stefna fyrst um sinn aðallega að því að vernda hina fátækari alþýðu manna, og hafa því dýrari vörutegundir yfirleitt ekki verið teknar undir verðeftirlit. En þessu er hægt að breyta með viðtækari tilskipun hvenær sem ástæða þykir til.

Heimil verðhækkun.

Föt karla, kvenna, unglinga og barna eru sérstaklega flokkuð í tilskipuninni og hámarkssmáðsoluverð hvorrar vörutegundar eins og það var hinn 21. ág. 1939 tilgreint. Þannig verða t. d. karlmannaföt, sem kostuðu þá allt að £4-5-0, undir verðeftirliti, og mega verðlanir aðeins taka hina leyfðu hækkun, þ. e. þá hækkun á grunnverði, sem telst sanngjörn miðað við breytt skilyrði síðan 21. ág.

Í sumum tilfellum er ekkert verðtakmark sett í tilskipuninni. Þetta þýðir það, að allar tegundir vara, dýrari og ódýrari, sem tilheyra þeim flokki, eru settar undir verðlagsákvæði. Þessum flokki tilheyra t. d. vinnuföt, olíuföt o. fl. o. fl.

Meðferð kvartana.

Til þess að hafa eftirlit með framkvæmd laganna eru settar á stofn verðlagsnefndir í ákveðnum umdæmum, og ein yfirverðlagsnefnd. Í Bretlandi verði 16 undirnefndir og 1 í Norður-Írlandi. Umdæmi nefndanna munu verða ákveðin í samræmi við það, sem landinu er skipt vegna landvarnanna, með þeirri breytingu þó, að Wales hefir verið skipt í 2 umdæmi og Skotlandi í 4 umdæmi.

Nöfn formanna og skrifstofustjóra nefndanna munu verða tilkynnt bráðlega, svo og hvar skrifstofur nefndanna eru.

Eftirlitsmenn verða engir hafðir, þannig að framkvæmd laganna verður mikið komin undir fólkinu sjálfu. Hver, sem hefir grun um, að verð vöru hafi hækkað meira en leyft mundi samkvæmt verðlagsákvæðunum, ætti að láta verðlagsnefndina í sínu umdæmi vita, og mundi hún þá athuga málið. Ef nefndinni virðist, að smásali, heildsali eða framleiðandi hafi brotið lögin og álitur, að kæra beri hinn brotlega, sendir umdæmisnefndin skýrslu um málið til yfirverðlagsnefndar. Yfirverðlagsnefndin kynnir sér málið, og sé hún á sömu skoðun og umdæmisnefndin, mun hún leggja til við verzlunarmálaráðuneytið, að mál verði höfðað. Þung hegning getur legið við brotum. Ráðstafanir eru gerðar til að fyrirbyggja, að sloppið verði undan eftirliti.

1) Hér undir eru taldar allskonar vörur.

Ed.**141. Fyrirspurn**

til fjármálaráðherra um framkvæmd tollskrárákvæðis.

Frá Erlendi Þorsteinssyni og Sigurjóni Á. Ólafssyni.

Hefir fjármálaráðherra notað heimild í lögum um tollskrá frá 30. des. 1939 (ákvæði um stundarsakir, stafl. c.), þar sem gert er ráð fyrir, að við útreikning verðtolls sé miðað við farmgjöld, sem tíðkuðust fyrir Evrópuófriðinn? Ef svo er ekki, þá hvers vegna?

Nd.**142. Breytingartillögur**

við frv. til laga um bann gegn landspjöllum af mannavöldum.

Flm.: Emil Jónsson, Bjarni Ásgeirsson.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Aftan við 1. gr. laga nr. 28 19. júní 1933 bætist ný málsg. , svo hljóðandi:

Ráðherra er ennfremur heimilt að banna sand- og malartöku hvar sem er á landinu, ef byggð eða nytjalandi stafar mikil hættu af því jarðraski að dómi Búnaðarfélags Íslands og vitamálastjóra.

2. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

2. gr. sömu laga falli niður.

3. Á eftir 2. gr. frv. komi tvær nýjar greinar, svo hljóðandi:

- a. (3. gr.) Upphaf 3. gr. sömu laga orðist þannig:

Nú hagar þannig til, þar sem sand- og malartaka er bönnuð samkv.

1. málsg. 1. gr., að áhættulaust virðist o. s. frv.

- b. (4. gr.) Upphaf 4. gr. sömu laga orðist svo:

Brot gegn ákvæðum þessara laga, svo og banni, er sett kann að verða samkv. 2. málsg. 1. gr., varða sektum frá 20—5000 kr., sem renna í sveitar-sjóð, o. s. frv.

4. Við 3. gr. Greinin verður 5. gr.

5. Aftan við frv. bætist ný grein, sem verður 6. gr., svo hljóðandi:

Þegar lög þessi hafa hlotið staðfestingu, skal fella meginmál þeirra inn í lög nr. 28 19. júní 1933, og heiti þeirra verða: Lög um bann gegn jarðraski.

6. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til laga um breytingar á lögum nr. 28 19. júní 1933, um bann gegn jarðraski o. s. frv.

Nd.**143. Nefndarálit**

um frv. til laga um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir orðið ásátt um, að sanngjarnt sé, með tilliti til hinnar auknu dýrtíðar, að hækka bætur þær og styrki, sem um ræðir í frv., svipað því, sem gert hefir verið um kaupgjald, og mælir því með samþykkt frv.

Til glöggvunar á því, hvern kostnaðarauka fyrir ríkissjóð leiðir af samþykkt 2. gr. frv., skal þess getið, að framlag lífeyrissjóðs Íslands til ellilauna og örorkubóta samkv. 2. tölul. 80. gr. alþýðutryggingalaganna fyrir árið 1940, sem ákveðið var samkvæmt úthlutun sveitar- og bæjarstjórna á síðastliðnu hausti, nemur um

314 þúsund krónum. Er það sú upphæð, sem hækkunin kæmi á, ef öll sveitar- og bæjarfélög á landinu notuðu sér heimildina til fulls, en það er skilyrði fyrir hækkun á framlagi lífeyrissjóðs, að hlutaðeigandi sveitarfélag greiði tilsvarendi hækkun að sínum hluta. En um það er hvert sveitarfélag sjálfrátt.

Árið 1938 námu greiðslur slysatryggingarinnar til dánar- og örorkubóta og dagpeninga kr. 375154.90, en síðastliðið ár kr. 298644.30. Eru greiðslur þessar mjög mismunandi frá ári til árs.

Alþingi, 14. marz 1940.

Thor Thors,
form.

Vilm. Jónsson,
fundaskr., frsm.

Garðar Þorsteinsson.

Bergur Jónsson.

Sveinbjörn Högnason.

Nd.

144. Breytingartillaga

við frumv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jörundi Brynjólfssyni, Eiriki Einarssyni og Bjarna Bjarnasyni.

Framan við frvgr. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir tölulið IV. í lögum nr. 72 23. júní 1936 bætist nýr liður:

Partavegur: Frá Gaulverjabæjarvegi um Hamar, yfir Miklavatnsmýri um Parta að Fljótshólum.

Nd.

145. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts.

Frá samgöngumálanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 15. marz 1940.

Gísli Sveinsson,
form.

Vilm. Jónsson,
fundaskr.

Helgi Jónasson,
frsm.

Skúli Guðmundsson.

Eiríkur Einarsson.

Ed.

146. Frumvarp til laga

um breytingar á lögum nr. 28 19. júní 1933, um bann gegn jarðraski o. s. frv.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Aftan við 1. gr. laga nr. 28 19. júní 1933 bætist ný málsg., svo hljóðandi:

Ráðherra er ennfremur heimilt að banna sand- og malartöku hvar sem er á landinu, ef byggð eða nytjalandi stafar mikil hætta af því jarðraski að dómi Bún- aðarfélags Íslands og vitamálastjóra.

2. gr.

2. gr. sömu laga falli niður.

3. gr.

Upphaf 3. gr. sömu laga orðist þannig:

Nú hagar þannig til, þar sem sand- og malartaka er bönnuð samkv. 1. málsg. 1. gr., að áhættulaust virðist o. s. frv.

4. gr.

Upphaf 4. gr. sömu laga orðist svo:

Brot gegn ákvæðum þessara laga, svo og banni, er sett kann að verða samkv. 2. málsg. 1. gr., varða sektum frá 20—5000 kr., sem renna í sveitarsjóð, o. s. frv.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

6. gr.

Þegar lög þessi hafa hlotið staðfestingu, skal fella meginmál þeirra inn í lög nr. 28 19. júní 1933, og heiti þeirra verða: Lög um bann gegn jarðraski.

Nd.

147. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vélum.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Í stað 23. gr. laga nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vélum, komi tvær gr., er verða 23. og 24. gr. og orðast svo:

a. (23. gr.). Eftirlit með vélum og verksmiðjum er undir yfirumsjón atvinnumálaráðherra, er skipar skoðunarstjóra og ákveður kaup hans og setur honum erindisbréf.

Ennfremur skipar atvinnumálaráðherra, að fengnum tillögum skoðunarstjóra, aðstoðarskoðunarmenn í kaupstöðum, þar sem þess er þörf. Skulu þeir hafa á hendi vandalitlar skoðanir, sérstaklega þar sem þeir eru búsettir og í nágrenni, eftir nánari ákvörðun í erindisbréfi. Skal þar ákveða, að þeir fái að þóknun fyrir starfa sinn tiltekinn hluta skoðunargjalda þeirra fyrirtækja, sem þeir skoða.

Skoðunarstjóri fær greiddan úr ríkissjóði skrifstofukostnað og ferðakostnað samkvæmt fjárveitingu í fjárlögum.

Skoðunarmenn skulu vera valinkunnir og óvilhallir menn og svo vel til starfsins fallnir, sem frekast eru föng á. Áður en þeir taka til starfa, skulu þeir undirrita drengskaparheit um, að þeir vilji inna starf sitt af hendi samvirkusamlega.

b. (24. gr.). Eigendur skoðunarskyldra atvinnufyrirtækja greiða árlega í ríkissjóð skoðunargjald af vélum og eimkötlum samkvæmt gjaldskrá, er atvinnumálaráðherra setur. Lögreglustjórar innheimta skoðunargjöld, en í Reykjavík tollstjóri. Skoðunargjald má taka lögtaki.

Kostnað við yfirskoðun greiðir beiðandi að öllu leyti. Greinatala laganna breytist samkvæmt þessu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt eftir beiðni atvinnumálaráðherra, og fylgdu því eftirfarandi skýringar:

Vegna þess, hve innlendur iðnaður hefir mjög aukizt hin síðari ár í flestum greinum, er orðin brýn nauðsyn að gera breytingar á framkvæmd eftirlitsins, sérstaklega til þess að gera það öruggara. Síðan lög um eftirlit með verksmiðjum og vélum voru sett 1928, hefir lengst af einn maður haft á hendi skoðunina, en hann kemst ekki lengur yfir þetta starf svo vel fari. Hann hefir að launum fengið skoðunargjöld, samkvæmt gjaldskrá ráðuneytisins, af þeim eimkötlum og vélum, er hann hefir skoðað, og hefir sjálfur innheimt gjöldin. Er þetta fyrirkomulag ekki heppilegt, og er í frv. lagt til, að skoðunargjöldin verði ákveðin þannig, að þau verði fast árlegt gjald á hvern eimketil og hverja vél, en ekki eins og nú, miðuð við greiðslu aðeins þegar skoðun fer fram.

Er því lagt til, að skipaður verði skoðunarstjóri með föstum launum og nokkrir skoðunarmenn honum til aðstoðar úti um land, er fái að þóknun nokkurn hluta skoðunargjaldanna, og rennur þá hinn hlutinn í rikissjóð til greiðslu kostnaðar við stjórn þessara mála. Miðar breyting þessi að því að bæta eftirlitið og gera það einfaldara, með því að aðstoðarskoðunarmenn verða búsettir þar, sem þau fyrirtæki eru, sem helzt þarf að skoða, og sparast þá einnig ferðakostnaður. T. d. þarf skoðunarmaður nú að fara sjálfur og skoða ný fyrirtæki áður en þau byrja að starfa, eða veita þeim undanþágu og fresta skoðun, þar til hann verður næst á ferð, og er oft óheppilegt að þurfa að gefa slíkan frest til þess að spara ferðakostnað. Sama máli gegnir, er þörf er sérstakra ástæðna vegna að framkvæma skoðun fyrirvaralítið eða ef slys vill til, að þá er mjög heppilegt að hafa umboðsmenn í stærstu kaupstöðum. Er gert ráð fyrir, að fyrst um sinn verði skipaðir slíkir skoðunarmenn í Vestmannaeyjum, Ísafirði, Siglufirði, Akureyri og Seyðisfirði, ennfremur í Reykjavík, og verði hinn síðast taldi jafnframt fulltrúi skoðunarstjóra í forföllum hans eða fjarveru.

Allar vanda- og ábyrgðarmeiri skoðanir verður skoðunarstjóri sjálfur að framkvæma, enda ekki þess að vænta, að aðstoðarmennirnir hafi næga þekkingu til þess.

Ed.

148. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir lesið yfir frv. og einnig átt viðtal við forstjóra kassagerðar Reykjavíkur, Kristján Jóh. Kristjánsson, og fyrsta flm. frv., Jóhann Þ. Jósefsson.

Telur nefndin rétt, vegna útflutningsverzlunarinnar, að veita heimild þá, sem farið er fram á í frv., sérstaklega vegna þess, hve flutningsgjöld hafna í milli hækka verð efnisins, ef á að flytja það frá þeim stöðum, þar sem nú eru tók á að efna niður viðinn, til þeirra staða, þar sem setja á saman kassana. Þó taldi nefndin rétt, að 10% bættust við toll trjáviðarins, til þess að mæta því, sem ætla má, að efnið rýrist við vinnuna, þannig að tollurinn af hálfunnu efni verði ekki lægri en af hinu óunna efni. Mælir nefndin því með, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 1. gr. Á eftir orðunum „trjávið sé að ræða“ komi: að viðbættum 10% af tollinum.

Alþingi, 15. marz 1940.

Magnús Jónsson,
form., með fyrirvara.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., frsm.

Bernh. Stefánsson,
með fyrirvara.

Nd.**149. Breytingartillaga**

við frv. til bifreiðalaga.

Flm.: Bjarni Ásgeirsson og Sigurður Kristjánsson.

Við 28. gr.

- a. Í stað „vinstri“ í 3. málsg. kemur: hægri.
- b. Í stað „hægri“ á tveim stöðum í greininni komi: vinstri.

Nd.**150. Breytingartillögur**

við frv. til umferðarlaga.

Flm.: Sigurður Kristjánsson og Bjarni Ásgeirsson.

- 1. Við 6. gr. Greinin orðist svo:

Ökumenn skulu halda sig vinstra megin á akbraut, eftir því, sem við verður komið og þörf er á vegna annarar umferðar. Þeir skulu víkja greiðlega til vinstri fyrir þeim, sem á móti koma, en hleypa fram fyrir sig á hægri hönd þeim, sem fram fyrir vilja.

- 2. Við 7. gr. Í stað orðsins „hægri“ á tveim stöðum í 1. málsg. komi: vinstri.
- 3. Við 12. gr. Í stað orðanna „halda sér hægra megin“ komi: halda sig vinstra megin.
- 4. Við 13. gr. Síðasta málsg. orðist svo:
Gangandi menn skulu halda sig vinstra megin á gangstétt og jafnan víkja til vinstri hver fyrir öðrum.
- 5. Við 16. gr. Greinin fellur burt.
- 6. Við 17. gr. Önnur málsg. fellur burt.

Nd.**151. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.

Við 2. gr. Greinina skal orða svo:

- a. 3. málsg. 31. gr. laganna orðist svo:

Váttryggingarfélag hefir lögveð í skipi fyrir skoðunarkostnaði og eins árs váttryggingariðgjaldi.

- b. Aftan við sömu lagagr. bætist ný málsg., svo hljóðandi:

Nú leikur vafi á, hvaða váttryggingarfélagi ber að váttryggja skip, og sker þá Samábyrgð Íslands á fiskiskipum úr þeim ágreiningi.

Nd.**152. Breytingartillaga**

við frv. til l. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 4. gr. Í stað „búfjársjúkdómatilrauna“ í 3. málsg. kemur: búfjársjúkdóma-rannsóknna.

Ed. 156. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Flm.: Jóhann Jósefsson.

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Á eftir c-lið 3. gr. laganna bætast tveir nýir liðir, svo hljóðandi:

- d. Að innheimta aðflutningsgjald af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað niður í hæfilegar lengdir.
- e. Að innheimta aðeins 2% verðtoll og 7 aura á kiló í þungatoll af flugeldum, sem notaðir eru til skipa og skylt er að hafa um borð lögum samkvæmt (neyð-arljós).

Nd. 157. Breytingartillaga

við frv. til laga um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

Frá Pétri Halldórssyni.

Við 2. gr. Í stað orðsins „tilsvarandi“ í lok greinarinnar komi: ekki minna en hálfan hundraðshluta vísitölunnar sem.

Ed. 158. Frumvarp til laga

um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Samhljóða þskj. 139 með þeirri breytingu, er felst í brtt. á þskj. 152.

Nd. 159. Frumvarp til laga

um náttúrurannsóknir.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

I. KAFLI**Almenn ákvæði.****1. gr.**

Íslenzkir ríkisborgarar skulu hafa forgangsrétt til rannsókna á náttúru landsins.

2. gr.

Ríkisstjórnin getur veitt erlendum fræðimönnum heimild til að stunda rannsóknir hér á landi um tiltekinn tíma, enda hafi þeir samstarf við íslenska fræðimenn og láti þeim í té skýrslu um árangur rannsókna, samkvæmt fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.

3. gr.

Þeir, sem rannsóknir stunda, skulu forðast óþarfa átroðning á landi annara manna, og skylt er þeim að greiða bætur fyrir þann skaða, er þeir kunna að valda.

Nú leiðir rannsókn í ljós verðmæti, sem áður voru ókunn, og ber þá rannsakanda að tilkynna það eiganda eða umsjármanni lands þess, þar sem verðmætin eru.

Enginn má taka ólofað í landi annars manns neina þá náttúrugripi, sem fé-mætir teljast.

II. KAFLI

Um rannsóknaráð ríkisins.

4. gr.

Skipa skal þriggja manna nefnd, er nefnist rannsóknaráð ríkisins. Ríkisstjórnin skipar ráðið til þriggja ára í senn eftir tilnefningu þriggja stærstu flokkanna á Alþingi.

5. gr.

Hlutverk rannsóknaráðs er:

1. Að vinna að eflingu rannsókna á náttúru landsins, samræma slíkar rannsóknir og safna saman niðurstöðum þeirra.
2. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar um yfirstjórn þeirrar rannsóknastarfsemi, sem ríkið heldur uppi, og á annan hátt, eftir því sem æskilegt þykir.
3. Að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því, sem ríkisstjórnin kann að óska og fé er veitt til í fjárlögum eða af náttúrufræðideild menningarsjóðs.
4. Að gæta hagsmuna islenzkra náttúrufræðinga gagnvart útlendingum, sem hingað koma til rannsókna, og koma fram af landsins hálfu við fræðimenn annara þjóða að því leyti, sem við á.

6. gr.

Skylt er öllum þeim, er stunda náttúru-rannsóknir með styrk úr ríkissjóði eða menningarsjóði, að hafa samvinnu við rannsóknaráðið og láta því í té skýrslur um niðurstöður rannsókna sinna.

7. gr.

Atvinnumálaráðherra ræður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, framkvæmdastjóra, sem hefir á hendi dagleg störf og umsjón með þeim málum, sem undir ráðið falla.

8. gr.

Atvinnumálaráðherra ákveður rannsóknaráðsmönnum og framkvæmdastjóra hæfilega þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr ríkissjóði ásamt öðrum kostnaði við ráðið.

III. KAFLI

Um atvinnudeild háskólans.

9. gr.

Við Háskóla Íslands skal starfa rannsóknastofnun í þágu atvinnuvega landsins, og nefnist hún atvinnudeild háskólans.

Atvinnudeild skiptist í þrjár sérdeildir, er nefnast fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild. Fjölga má sérdeildum, ef yfirstjórn stofnunarinnar telur það nauðsynlegt og fé er veitt til í fjárlögum.

10. gr.

Fiskideild annast rannsóknir í þágu fiskveiða, svo sem rannsóknir á eðli sjávar og vatna, svifi og botnátu, lífi fiska, einkum nytjafiska, göngum þeirra og hátterni, svo og fiskiðnaðarrannsóknir.

11. gr.

Búnaðardeild annast rannsóknir í þágu landbúnaðar, svo sem jarðvegsrannsóknir hverskonar, áburðarrannsóknir, plönturannsóknir og plöntusjúkdóma, einkum nytjaplantna, búfjárrannsóknir og búfjárjúkdóma, fôðurrannsóknir og rannsóknir um kynbætur búfjár og nytjaplantna.

12. gr.

Iðnaðardeild annast rannsóknir í þágu iðnaðar, svo sem rannsóknir hráefna, orkulinda og iðnaðarvarnings, matvæla- og fjörefnarannsóknir, gerlarannsóknir, náma- og jarðefnarannsóknir.

13. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn atvinnudeildar með aðstoð rannsóknaráðs ríkisins.

14. gr.

Ráðherra ákveður, í samráði við rannsóknaráð, tölu fastra starfsmanna og skipar þá eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. Á sama hátt ákveður ráðherra tölu annara starfsmanna, kaup þeirra og kjör.

15. gr.

Starfsmenn atvinnudeildar skulu launaðir úr rikissjóði. Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, laun fastra starfsmanna, unz þau verða tiltekin í launalögum.

Enginn starfsmaður má taka aukagreiðslu fyrir störf sín við stofnunina.

16. gr.

Í hverri sérdeild skipar ráðherra deildarstjóra til þriggja ára í senn, og stjórna þeir daglegum störfum og rekstri deilda sinna undir yfirstjórn rannsóknaráðs.

Rannsóknaráð ákveður rannsóknarefni í samráði við deildarstjóra, en skylt er því að leita áður álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands, Fiskifélags Íslands og annara landssambanda atvinnugreina. Gæta skal þess, að samræma störf sérdeilda, eftir því sem fært þykir.

Að öðru leyti ákveður ráðherra með reglugerð starfstilhögun atvinnudeildar, starfaskiptingu og stjórn.

17. gr.

Skylt er atvinnudeild að taka að sér rannsóknir fyrir atvinnurekstur einstakra manna, félaga eða stofnana, eftir því sem við verður komið, gegn þóknun, sem ráðherra ákveður með gjaldskrá. — Þó getur ráðherra mælt svo fyrir, að deildin skuli annast rannsóknir endurgjaldslaust, ef ástæða þykir til eða í hlut eiga stofnanir, sem starfa í þágu ríkisins. Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr rikissjóði, að taka að sér slíkar rannsóknir, nema atvinnudeild geti eigi annast þær, enda komi þá þóknun fyrir samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar.

18. gr.

Skylt er starfsmönnum ríkisins eða stofnana, sem starfa með ríkisstyrk, að láta atvinnudeild aðstoð sína í té við rannsóknir eða tilraunir, eftir því sem við getur átt og ráðherra telur nauðsynlegt. Heimilt er ráðherra að ákveða með reglugerð þóknun fyrir slíka aðstoð.

19. gr.

Nú verður tekin upp kennsla við Háskóla Íslands í þeim fræðigreinum, sem atvinnudeild fjallar um, og skulu þá starfsmenn deildarinnar stunda þá kennslu, eftir því sem henta þykir og ákveðið er í reglugerð háskólans. Háskólaráð getur ákveðið, með samþykki ráðherra, að verklegar æfingar háskólastúdenta í efnafræði og öðrum skyldum námsgreinum skuli fram fara í atvinnudeild undir handleiðslu starfsmanna hennar. Eigi er skylt að greiða starfsmönnum atvinnudeildar sérstök laun fyrir störf í þjónustu háskólans samkvæmt þessari grein.

20. gr.

Til atvinnudeildar rennur það fé, sem háskólanum ber að greiða til ríkissjóðs sem einkaleyfisgjald fyrir happdrætti Háskóla Íslands.

21. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin lög nr. 97 3. maí 1935, um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuveganna við Háskóla Íslands, og lög um breyting á þeim lögum, nr. 41 12. febr. 1940.

22. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Sp.

160. Frumvarp til fjárlaga

fyrir árið 1941.

(Eftir 2. umr.).

I. KAFLI**Tekjur:****1. gr.**

Árið 1941 er ætlað til, að tekjur ríkisins verði svo sem talið er í 2.—5. gr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum, sem þar eru taldar.

2. gr.

Ætlað er á, að þessir skattar og tollar nemi:

	kr.	kr.
1. Fasteignaskattur	445000	2400000
2. Tekjuskattur og eignarskattur	1700000	
3. Hátekjuskattur	200000	
4. Lestagjald af skipum	55000	
5. Aukatekjur	550000	2254000
6. Erfðafjárskattur	56000	
7. Vitagjald	390000	
8. Leyfisbréfagjöld	28000	
9. Stimpilgjald	500000	
10. Stimpilgjald af ávísunum og kvittunum	75000	
11. Bifreiðaskattur	350000	
12. Benzinskattur	305000	
13. Útflutningsgjald	650000	9510000
14. Vörumagnstollur	4600000	
15. Verðtollur	4260000	
16. Gjald af innlendum tollvörum		400000
17. Skemmtanaskattur		135000
18. Veitingaskattur		100000
Samtals ...	. . .	14799000

3. gr.

	kr.	kr.
A.		
Tekjur af rekstri ríkisstofnana eru áætlaðar:		
1. Rekstrarhagnaður póstsjóðs	30000	
2. — landssímans	663000	
3. — áfengisverzlunar	1550000	
4. — tóbakseinkasölu	670000	
5. — ríkisútvarps	75840	
6. — ríkisprentsmiðju	60000	
7. — landssmiðju	17100	
8. — bifreiðaeinkasölu	31150	
		3097090
Samtals ...	. . .	3097090
Sundurliðun.		
1. Póstsjóður.		
I. Tekjur		870000
II. Gjöld:		
1. Póststjórnarkostnaður	63000	
2. Pósthúsið í Reykjavík	248000	
3. Önnur pósthús:		
a. Póstafgreiðslur	150000	
b. Bréfhirðingar	25000	
	175000	
4. Póstflutningur	265000	
5. Önnur gjöld	84000	
6. Fyrning	5000	
		840000
Fært á 3. gr. A. I	. . .	30000
2. Landssíminn.		
I. Tekjur		2750000
II. Gjöld:		
a. Til einkasíma í sveitum	10000	
b. Til starfrækslu landssímanna m. m.:		
1. Kostnaður af aðalskrifstofu landssímans	104000	
2. Ritsímastöðin í Reykjavík	235000	
3. Loftskýtastöðin í Reykjavík	50000	
4. Stuttbylgjustöð í Reykjavík	80000	
5. Bæjarsíminn í Reykjavík og Hafnarfirði	520000	
6. Áhaldahúsið	30000	
7. Ritsímastöðin á Akureyri	70000	
Flyt	1089000	
	10000	2750000

	kr.	kr.
Flutt 1089000	10000	2750000
8. Ritsímastöðin á Seyðisfirði	67000	
9. Ritsímastöðin á Ísafirði	39000	
10. Símastöðin á Borðeyri	20000	
11. Símastöðin í Vestmannaeyjum	38000	
12. Símastöðin á Siglufirði	48000	
13. Til annara símastöðva og eftirlitsstöðva 155000		
	1456000	
Uppbót á launum greiðist eftir sömu reglum og 1939, enda færast þær greiðslur á framan- greinda liði viðkomandi stöðva.		
c. Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.	80000	
d. Viðbót og viðhald stöðvanna	105000	
e. Kostnaður af ferðalögum etc.	10000	
f. Viðhald landssímanna	330000	
g. Framhaldsgjald	30000	
h. Til kennslu handa símamönnum	3000	
i. Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern	5000	
j. Ýms gjöld	10000	
Þar af 1000 krónur til fyrrv. símaverkstjóra, eftir tillögum símamálastjóra.		
k. Fyrning á húsum og áhöldum	40000	
l. Burðargjald	8000	
		2087000
Fært á 3. gr. A. 2	. . .	663000
Eignabreytingar.		
Út.		
I. Afborgun af lánum L. M. Ericsson, Marconi o. fl.		145000
II. Til viðauka símakerfa, smærri efnis- og áhaldakaupa		48000
III. Til talstöðva í báta og skip		25000
IV. Til loftskýtastöðva í skip		30000
Fært á 20. gr. Út I. 2. og II. 1	. . .	248000
3. Áfengisverzlun ríkisins.		
I. Tekjur (brúttó hagnaður)		1900000
II. Gjöld:		
Laun starfsmanna og vinnulaun	155000	
Útsvar	84000	
Framlag til Menningarsjóðs	38000	
Annar kostnaður	63000	
Fyrning á fasteign og áhöldum	10000	
		350000
Fært á 3. gr. A. 3	. . .	1550000

		kr.	kr.
4. Tóbakseinkasalan.			
I. Tekjur (brúttó hagnaður)			900000
II. Gjöld:			
Laun	79000		
Annar kostnaður	100000		
		179000	
Útsvar, ætlað tap á skuldum o. fl.		51000	
			230000
Fært á 3. gr. A. 4			
		. . .	670000
5. Ríkisútlarpið.			
I. Tekjur:			
a. Afnotagjöld		500000	
b. Aðrar tekjur		80000	
II. Gjöld:			580000
a. Starfræksla:			
1. Starfsmannalaun	113000		
2. Útlarpsefni	60000		
3. Til hljóðfærasláttar	15000		
4. Til málfeqrunar eftir fyrirmælum kennslumálastjórnarinnar	1000		
5. Skrifstofukostnaður	55000		
6. Húsaleiga, ljós, hiti	35000		
7. Til útlarpsstöðva	150000		
8. Til hleðslu- og viðgerðarstöðva og til að greiða fyrir útlarpsnotum	20000		
9. Óviss gjöld	10000		
		459000	
b. Vextir	37500		
c. Fyrning á húsi og vélum	50000		
		87500	
			546500
III. Rekstur viðtækjaverzlunar:			
a. Tekjur		125000	
b. Gjöld:			
1. Laun starfsmanna	41360		
2. Annar kostnaður	41300		
		82660	
			42340
Fært á 3. gr. A. 5			
		. . .	75840
Eignabreytingar:			
Afborgun af láni til stækkunar (sjá 20. gr. Út I. 2. b.) ..		. . .	75000

	kr.	kr.
6. Ríkisprentsmiðjan.		
I. Tekjur (prentvinna)		630000
II. Gjöld:		
1. a. Laun starfsmanna 37500		
b. Vinnulaun og aðkeypt vinna 337500		
	375000	
2. Efnivörur	120000	
3. Vélarekstur og viðhald	16000	
4. Vextir	5000	
5. Annar kostnaður	37000	
6. Fyrning	17000	
		570000
Fært á 3. gr. A. 6	. . .	60000
7. Landssmiðjan.		
I. Tekjur:		
1. Ágóði á vörum	15000	
2. — á járnsmiðadeild	77000	
3. — á trésmiðadeild	6600	
4. — á málmsteypu	4000	
		102600
II. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna	22900	
2. Vextir	11000	
3. Afsláttur og skuldatöp	7000	
4. Annar kostnaður	32600	
5. Fyrning	12000	
		85500
Fært á 3. gr. A. 7	. . .	17100
8. Bifreiðaeinkasala.		
I. Tekjur	105000	
II. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna 19500		
2. Húsaleiga, hiti o. fl. 8500		
3. Vextir 12000		
4. Annar kostnaður 20500		
	60500	
		44500
Frá dregst hluti bæjar- og sýslufélaga 30%		13350
Fært á 3. gr. A. 8	. . .	31150

		kr.	kr.
B.			
Tekjur af fasteignum ríkissjóðs eru taldar:			
1. Tekjur af jarðeignum á Stokkseyri og Eyrarbakka ..			6000
2. Arnarhvoll:			
a. Tekjur		60000	
b. Gjöld:			
1. Vextir	20584		
2. Ýmiskonar rekstrarkostnaður	33776		
3. Fyrning hússins (sjá 20. gr.)	3640		
		58000	2000
Samtals ...		. . .	8000

4. gr.
Tekjur af bönkum og vaxtatekjur eru áætlaðar:

		kr.	kr.
1. Vextir af bankavaxtabréfum og jarðræktarbréfum			10000
2. Vextir af stofnfé Landsbankans, 6% af 3000000			180000
3. Vextir af veðd.bréfum Búnaðarbankans, 6% af 1260000			75600
4. Aðrir vextir			258483
Samtals ...		. . .	524083

5. gr.
Óvissar tekjur eru taldar 50000 kr.

II. KAFLI

Gjöld:

6. gr.

Árið 1941 eru veittar til gjalda fjárhæðir þær, sem tilgreindar eru í 7.—19. gr.

7. gr.

Vextir af lánum ríkissjóðs eru taldir:

	kr.	kr.
1. Innlend lán		237514
2. Dönsk lán		82031
3. Ensk lán		1285133
4. Lausaskuldir		331500
Samtals ...	. . .	1936178

8. gr.

	kr.	kr.
Borðfé Hans Hátignar konungsins		75000

9. gr.

Til alþingiskostnaðar og yfirskoðunar ríkisreikninga er veitt:

	kr.	kr.
1. Til alþingiskostnaðar		240000
2. Til yfirskoðunar ríkisreikninga		3750
3. Fyrning á alþingishúsi (sjá 20. gr.)		2170
Samtals ...	. . .	245920

10. gr.

Til ríkisstjórnarinnar er veitt:

		kr.	kr.
I. Stjórnarráðið, ríkisféhirðir, ríkisbókhald o. fl.			
1. Til ráðherra:			
a. Laun	50000		
b. Til risnu	6000	56000	
2. Til utanferða ráðherra		6000	
3. Stjórnarráðið:			
a. Laun:			
1. Atvinnumálaráðuneytið	27000		
2. Dómsmálaráðuneytið	31500		
3. Fjármálaráðuneytið	52630		
4. Félagsmálaráðuneytið	14000		
5. Viðskiptamálaráðuneytið	15850		
6. Skrifstofa utanríkismála	18200		
7. Aðrir starfsmenn	15650		
	174830		
b. Annar kostnaður	55000	229830	
4. Ríkisféhirzla og bókhald:			
a. Laun	38200		
b. Annar kostnaður	9000	47200	
5. Pappír, prentun og hefting ríkisreikninga		6500	
6. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:			
a. Þóknun fyrir ritstjórn tíðindanna o. fl.	700		
b. Til pappírs og prentunar	31000		
c. Til kostnaðar af sendingu með póstum .	3000		
		34700	
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrarabústaðnum og til hitunar og lýsingar hans ..		10000	
8. Fyrning á stjórnarráðshúsi og ráðherrarabústað (sjá 20. gr.)		2046	
			392276
II. Hagstofan:			
1. Laun samkvæmt launalögum		11000	
2. Önnur laun og aðstoð		38000	
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna		20000	
4. Prentun eyðublaða		2500	
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m.		8000	
6. Annar kostnaður		2000	
			81500
III. Utanríkismál o. fl.			
1. Til sendiráðs í Kaupmannahöfn:			
a. Laun sendiherra	12500		
b. Húsaleiga	8500		
c. Kostnaður við embættið	31250		
d. Til skrifstofuhalds	25000		
		77250	
	Flyt	77250	473776

	kr.	kr.
Flutt	77250	473776
2. Til meðferðar utanríkismála	32000	
3. Ríkisráðskostnaður	5000	
4. Kostnaður af sambandslaganefnd	2000	
5. — vegna samninga við erlend ríki	40000	
6. Vegna verzlunarfulltrúa erlendis	50000	
		206250
Samtals ...	. . .	680026

11. gr.

Til dómgæzlu, lögreglustjórnar o. fl. er veitt:

	kr.	kr.
A.		
Dómgæzla og lögreglustjórn.		
1. Hæstiréttur:		
a. Laun	32000	
b. Annar kostnaður	20000	52000
2. Laun bæjarfógeta, sýslumanna og lögreglustjóra		133000
3. Laun hreppstjóra		45000
4. Skrifstofukostnaður lögmansins í Reykjavík:		
a. Laun	35600	
b. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	6000	
c. Ýmis gjöld	6500	48100
5. Skrifstofukostnaður tollstjórans í Reykjavík:		
a. Laun og aðstoð	115810	
b. Húsaleiga, ljós og hiti	10000	
c. Ýmis gjöld	14000	139810
6. Skrifstofukostnaður lögreglustjórans í Reykjavík:		
a. Laun ..	19200	
b. Ljós, hiti og ræsting	14000	
c. Ýmis gjöld	9700	42900
7. Skrifstofukostnaður sakadómarans í Reykjavík:		
a. Laun	31800	
b. Annar kostnaður	12400	44200
Flyt ...	. . .	505010

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	505010
8. Toll- og löggæzla:			
a. Í Reykjavík:			
1. Laun og aðstoð	76600		
2. Annar kostnaður	50000		
		126600	
b. Utan Reykjavíkur:			
1. Laun	48000		
2. Annar kostnaður	22000		
		70000	
c. Eftirlit á vegum:			
1. Laun	5400		
2. Annar kostnaður	10000		
		15400	
			212000
9. Bifreiðaeftirlit:			
a. Laun	14000		
b. Annar kostnaður	20000		
		34000	
÷ Prófgjöld og skoðunargjöld		19000	
			15000
10. Hluti ríkissjóðs af kostnaði við lögregluna í Reykjavík			80000
11. Skrifstofukostnaður sýslumanna, bæjarfógeta og lög- reglustjóra			153000
12. Til landhelgisgæzlu			400000
13. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangahúsa			20000
(Þar af fyrning 1770 kr., sjá 20. gr.).			
14. Til vinnuhælisins á Litla-Hrauni:			
a. Rekstrarhalli		58000	
b. Kostnaður við verklegar framkvæmdir fyrir ríkið .. (Þar af fyrning 5300, sjá 20. gr.).		10000	
			68000
15. Sakamálaakostnaður og lögreglumála			65000
16. Borgun til sjódomsmanna			2000
17. Til setu- og varadómara			8000
18. Löggildingarstofan:			
a. Laun	17500		
b. Annar kostnaður	7500		
c. Til áhaldakaupa	1000		
		26000	
÷ Tekjur		14000	
			12000
19. Kostnaður við sáttatilraunir í vinnudeilum			4000
20. Kostnaður við félagsdóm			14600
Samtals A		. . .	1558610

B.		kr.	kr.
Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur.			
1. Burðareyri og embættisskeyti:			
a. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðar- eyri undir embættisbréf		65000	
b. Fyrir embættisskeyti		105000	170000
2. Brunaábyrgðar- og fasteignagjald nokkurra ríkisfast- eigna			3000
3. Til embættiseftirlitsferða			6000
4. Gjöld til skattaneftnda, yfirskattaneftnda, skattstofu Reykjavíkur og fyrir skattvirðingar:			
a. Skattstofan í Reykjavík	60000		
÷ hluti bæjarsjóðs, $\frac{1}{3}$ af 54000 kr.	18000		
		42000	
b. Skattaneftndir		40000	
c. Fasteignamat		80000	
			162000
5. Til ríkisskattaneftndar			14000
6. Eyðublöð, bókband, auglýsingar o. fl.			55000
Samtals B		. . .	410000

12. gr.

Til læknaSKIPUNAR og heilbrigðismála er veitt:

	kr.	kr.
1. Laun		225300
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis, eftir reikningi		8000
3. Styrkur til læknisvitjana handa sveitum, sem eiga sér- staklega erfiða læknissókn, eftir reikningum		12550
Í Borgarneshéraði:		
Kolbeinsstaðahreppur	200	
Eyjahreppur	200	
Í Ólafsvíkurhéraði:		
Staðarsveit	200	
Breiðavíkurhreppur	300	
Neshreppur utan Ennis	300	
Í Stykkishólshéraði:		
Eyrarsveit	500	
Miklaholtshreppur	200	
Skógarstrandarhreppur	250	
Í Dalahéraði:		
Skarðs- og Klofningshreppur, 150 kr. til hvors	300	
Fellsstrandarhreppur	200	
Saurbæjarhreppur	200	
Í Reykhólahéraði:		
Gufudalssveit	250	
Flyt	3100	245850

		kr.	kr.
	Flutt	3100	245850
1	Flateyjarhéraði:		
	Múlahreppur	250	
1	Patreksfjarðarhéraði:		
	Rauðasandshreppur	150	
	Barðastrandarhreppur	150	
1	Flateyrarhéraði:		
	Suðureyrarhreppur	300	
1	Ögurhéraði:		
	Reykjarfjarðarhreppur, Nauteyrarhreppur og		
	Snæfjallahreppur	750	
	Styrkurinn skiptist milli nefndra hreppa		
	í hlutfalli við kostnað þeirra við læknis-		
	vitjanir.		
1	Hesteyrarhéraði:		
	Grunnavíkurhreppur	300	
	Sléttuhreppur	300	
1	Reykjarfjarðarhéraði:		
	Árneshreppur (sé héraðið læknislaust)	600	
1	Hólmavíkurhéraði:		
	Óspakseyrarhreppur	200	
1	Miðfjarðarhéraði:		
	Bæjarhreppur	300	
1	Blönduóshéraði:		
	Vindhælishreppur fyrir norðan Björg	200	
1	Sauðárkrókhéraði:		
	Skefilsstaðahreppur	200	
1	Hofsóshéraði:		
	Haganeshreppur	150	
	Holtshreppur	150	
1	Húsavíkurhéraði:		
	Flateyjarhreppur	200	
	Grimseyjarhreppur	400	
1	Öxarfjarðarhéraði:		
	Fjallahreppur	200	
	Presthólahreppur, til læknisvitjana af Aust-		
	ur-Sléttu	300	
	Styrkur til þess að hafa lækni á Raufar-		
	höfn um síldveiðitímann	1000	
1	Þistilfjarðarhéraði:		
	Sauðaneshreppur, vegna læknisvitjana frá		
	Skálum og nágrenni þeirra	200	
	Skeggjastaðahreppur	200	
1	Hróarstunguhéraði:		
	Borgarfjarðarhreppur	300	
1	Fljótaldshéraði:		
	Jökuld.hr. (vegna byggðar í Möðrudalsheiði)	200	
1	Seyðisfjarðarhéraði:		
	Loðmundarfjarðarhreppur	150	
	Flyt	10250	245850

		kr.	kr.
	Flutt	10250	245850
1	Norðfjarðarhéraði:		
	Mjóifjörður	300	
1	Berufjarðarhéraði:		
	Breiðdalshreppur	300	
1	Hornafjarðarhéraði:		
	Hofshreppur	400	
1	Síðuhéraði:		
	Skaftártunguhreppur	300	
	Álftavershreppur	250	
1	Mýrdalshéraði:		
	Austur-Eyjafjallahreppur	200	
1	Rangárhéraði:		
	Vestur-Eyjafjallahreppur	200	
1	Eyrarbakkahéraði:		
	Selvogshreppur	150	
1	Grímsneshéraði:		
	Þingvallahreppur	200	
	Samtals	12550	
4.	Til lækni í Reykjavík, er skylt sé að gegna sjúkra- vitjunum í Kjós, Kjalarnesi, Mosfellssveit, Þingvalla- sveit og Reykjavíkurhéraði, utan kaupstaðarins, og fari eftir taxta héraðslækna		1200
5.	Til augnlækningaferða samkv. l. nr. 12 1934		2400
6.	Styrkur til háls-, nef- og eyrnalækni Ólafs Þorsteins- sonar í Reykjavík		800
	Styrkur Ólafs lækni Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að hann segi stúdentum í læknadeild háskólans til í sinni sérfræði og veiti fátæku fólki ókeypis lækni- hjálp á tilteknum stað, ekki sjaldnar en 4 sinnum á mánuði, og gefi skýrslu um það.		
7.	Landsspítalinn:		
	A. Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:		
	1. Laun	168000	
	2. Matvæli	164000	
	3. Lyf og sáraumbúðir	37500	
	4. Ljós og eldsneyti	35000	
	5. Þvottur og hreinlætisvara	51700	
	6. Viðhald húsa og fastra muna	25000	
	7. — lausra muna (þar með fatnaður) ..	17000	
	8. Fatnaður og vefnaðarvara	18500	
	9. Skattar og tryggingar	5000	
	10. Sími og skrifstofa	7000	
	11. Röntgenfilmur og röntgenáhöld	32000	
	Flyt	560700	250250

		kr.	kr.
	Flutt	560700	
12. Ýmis gjöld	4000		250250
13. Fyrning	27000		
		591700	
Þar frá dregst:			
1. Daggjöld sjúklinga	387000		
2. Geislalækn. (tekjur af röntgendeild) ..	54000		
3. Fæðingarstofugjald o. fl.	6000		
		447000	
	Rekstrarhalli	144700	
B. Til ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskólans, þar í fæði ljósmæðranema		9500	154200
8. Holdsveikraspítallinn:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun		18600	
2. Matvæli		16500	
3. Lyf og umbúðir		2550	
4. Ljós og eldsneyti		22500	
5. Þvottur og hreinlætisvara		1800	
6. Fatnaður allur		1500	
7. Viðhald húsa og fastra muna		4000	
8. Viðhald lausra muna		1000	
9. Sími og skrifstofa		700	
10. Skattar og tryggingar		2400	
11. Flutningskostnaður		800	
12. Ýmisleg gjöld		1500	
13. Fyrning		4500	
			78350
9. Geðveikrahælið á Kleppi:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	91000		
2. Matvæli	163700		
3. Lyf og umbúðir	20100		
4. Ljós og hiti	60500		
5. Þvottur og hreinlætisvara	19400		
6. Viðhald húsa og fastra muna	11500		
7. Viðhald lausra muna	4000		
8. Sími og skrifstofa	4000		
9. Flutningskostnaður	6300		
10. Skattar og tryggingar	3400		
11. Fatnaður allur	19500		
12. Ýmis gjöld	4500		
13. Fyrning	6500		
		414400	
Tekjur:			
Daggjöld sjúklinga:			
72300 sjúkradagar á kr. 5.00		361500	52900
Flyt			535700

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	535700
10. Heilsuhælið á Vífilsstöðum:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	83000		
2. Matvæli	200000		
3. Lyf og hjúkrunargögn	18000		
4. Ljós og eldsneyti	60000		
5. Þvottur og hreinlætisvara	27500		
6. Viðhald húsa og fastra muna	8000		
7. Viðhald lausra muna	10000		
8. Fatnaður	9000		
9. Simi og skrifstofa	5500		
10. Flutningskostnaður	3000		
11. Röntgenfilmur og áhöld	1500		
12. Ýmis gjöld	4000		
13. Fyrning	3500		
		433000	
Þar frá dragast þessar tekjur:			
Daggjöld sjúklinga, 62000 sjúkradagar á kr. 5.00		310000	
			123000
11. Heilsuhælið í Kristnesi:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	41600		
2. Fæði	65000		
3. Lyf og hjúkrunargögn	7500		
4. Ljós og hiti	13500		
5. Þvottur og hreinlætisvara	5000		
6. Viðhald húsa og fastra muna	7000		
7. Viðhald lausra muna	4000		
8. Fatnaður	4500		
9. Simi og skrifstofa	1500		
10. Skattar og tryggingar	1400		
11. Flutningskostnaður	3000		
12. Ýmis gjöld	2500		
13. Fyrning	7500		
		164000	
Þar frá dregst:			
Daggjöld sjúklinga, 25800 sjúkradagar á kr. 5.00		129000	
			35000
12. Kópavogshælið:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	13000		
2. Matvörur	25000		
3. Lyf	1500		
4. Ljós og eldsneyti	8000		
5. Þvottur og hreinlætisvörur	3500		
6. Viðhald húsa	3000		
7. Viðhald muna	2000		
8. Fatnaður og vefnaðarvörur	1500		
Flyt	57500	. . .	693700

		kr.	kr.
	Flutt	57500	
9. Sími og skrifstofa	1000		693700
10. Flutningskostnaður	500		
11. Ýmis gjöld	1000		
12. Vátrygging, vextir og afborganir	1700		
13. Fyrning	1000		
		62700	
Þar frá dregst:			
Daggjöld sjúklinga, 9600 sjúkradagar á kr. 5.00		48000	
			14700
13. Önnur gjöld:			
a. Styrkur til að reisa læknisbústaði og sjúkraskýli ..		13000	
b. Til Akureyrarspítala		15000	
c. Til greiðslu vaxta af skuldum vegna læknisbústaða, í Reykhólahéraði 1200 kr., í Ögurhéraði, Dalahéraði og Hesteyrarhéraði 900 kr. til hvers		3900	
d. Bólusetningarkostnaður		2000	
e. Gjöld samkv. lögum nr. 66 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma		15000	
f. Gjöld samkv. lögum nr. 65 19. júní 1933, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands ..		2000	
g. Til kynsjúkdómalæknis		5400	
h. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum		5000	
i. Til annara heilbrigðisráðstafana		2000	
j. Styrkur til heilsuverndarstöðva í kaupstöðum, gegn tvöföldu framlagi annarstaðar að		18000	
Heilsuverndarstöð, sem styrks vill verða að-njótandi, skal reka berklavarnastarfsemi undir yfir-stjórn og eftirliti berklayfirlæknis ríkisins og haga störfum sínum öllum eftir reglum, er heilbrigðis-stjórnin samþykkir.			
k. Viðbótarlaun yfirsetukonu í Grimsey, gegn jafnmik-illi launabót annarstaðar að		300	
l. Til Halldórs Arnórssonar umbúðasmiðs		3000	
n. Til ýmsra sjúklinga, eftir úthlutun landlæknis		7500	
			92100
14. Hluti ríkissjóðs af launum ljósmæðra			65000
Samtals			865500

13. gr.

Til samgöngumála er veitt:

		kr.	kr.
A.			
Vegamál.			
I. Stjórn og undirbúningur vegagerða:			
1. Laun vegamálastjóra		7200	
enda sé hann ráðunautur stjórnarinnar í vatna-			
málum.			
2. Laun aðstoðarverkfræðings		6800	
3. Ferðakostnaður þeirra og fæðispeningar, eftir			
reikningi		6000	
4. Til aðstoðarmanna og mælinga		41000	
5. Skrifstofukostnaður		23000	
			84000
II. Þjóðvegir.			
a. Til nýrra akvega:			
1. Kjósarvegur	5000		
2. Hafnarfjallsvegur	8000		
3. Hálsasveitarvegur	3500		
4. Álftaneshreppsvegur	9000		
5. Hraunhreppsvegur	3000		
6. Útnesvegur	4000		
7. Hellissandsvegur	5000		
8. Ólafsvikurvegur	6000		
9. Stykkishólmsvegur	4000		
10. Skógarstrandarvegur	2000		
11. Suðurdalavegur	9000		
12. Laxárdalsvegur	3000		
13. Vesturdalavegur	4000		
14. Geiradals- og Reykhólasveitarvegur ..	4000		
15. Barðastrandarvegur	8000		
16. Patreksfjarðarvegur til Bildudals	7000		
17. Hjarðardalsvegur	2000		
18. Haukadalsvegur	2000		
19. Botnsheiðarvegur	8000		
20. Bolungavikurvegur og Hnifsdalsvegur	8000		
21. Langadalsvegur	5000		
22. Kaldrananesvegur	2000		
23. Strandavegur	4000		
24. Kollafjarðarvegur	3000		
25. Bitruvegur	4000		
26. Borðeyrarvegur	2500		
27. Vestur-Húnavatnssýsluvegur	6000		
28. Vesturhópsvegur	3500		
29. Húnvetningabraut	3000		
30. Skagastrandarvegur	5000		
31. Vatnsskarðsvegur	20000		
32. Blönduhliðarvegur	4500		
33. Út-Blönduhliðarvegur	5000		
34. Hofsósvvegur	5000		
Flyt		177000	84000

		kr.	kr.
	Flutt	177000	84000
35.	Fljótavegur	4500	
36.	Siglufjarðarskarð	15000	
37.	Stifluvegur	5000	
38.	Ólafsfjarðarvegur	6000	
39.	Svalbarðsstrandarvegur	4000	
40.	Kinnarbraut	6000	
41.	Kelduhverfisvegur	5000	
42.	Kópaskersvegur	5000	
43.	Raufarhafnarvegur	10000	
44.	Brekknahaiðarvegur	5000	
45.	Jökulsárhlíðarvegur	2000	
46.	Hróarstunguvegur	2500	
47.	Bakkafjarðarvegur	2500	
48.	Upphéraðsvegur	2000	
49.	Úthéraðsvegur	7000	
50.	Borgarfjarðarvegur	2000	
51.	Breiðdalsheiðarvegur	3000	
52.	Norðfjarðarvegur	6000	
53.	Fáskrúðsfjarðarvegur	9000	
54.	Breiðdalsvegur	4500	
55.	Berunesvegur	3000	
56.	Geithellnahreppsvegur	4000	
57.	Fjarðarheiðarvegur	7000	
58.	Lónsvegur og Almannaskarð	2000	
59.	Inn-Nesjavegur austan Hornafjarðar- fljóta	2500	
60.	Mýravegur og Suðursveitarvegur	3500	
61.	Öræfavegur	2500	
62.	Skaftártunguvegur	5000	
63.	Síðuvegur	6000	
64.	Mýrdalsvegur	8000	
65.	Eyjafjallavegur	6000	
66.	Hvolhreppsvegur	6000	
67.	Landvegur	7000	
68.	Hrunamannahreppsvegur	8000	
69.	Gnúpverjahreppsvegur	4000	
		357500	
b.	Viðhald og endurbætur	875000	
c.	Til þjóðvega af benzínskatti:		
1.	Til Hafnarfjallsvegar	12000	
2.	— Stykkishólmsvegar	8000	
3.	— Vesturlandsvegar	6000	
4.	— Húnvetningabrautar	7000	
5.	— Fljótavegar	6500	
6.	— Svalbarðsstrandarvegar	8000	
7.	— Suðurlandsbrautar	65000	
8.	— Sogsvegar	15000	
9.	— Vatnsskarðsvegar	45000	
	Flyt	172500	1232500
			84000

		kr.	kr.
	Flutt	172500	1232500
10.	Til Austurlandsveggar	22000	84000
11.	— vega út frá Akureyri	13500	
12.	— Ljósavatnsskarðsveggar	12000	
13.	— Steingrímsfjarðarheiðarveggar	12000	
14.	— Þorskafjarðarheiðarveggar	10000	
15.	— Vopnafjarðarveggar til Möðrudals .	6000	
16.	— Siglufjarðarskarðs	15000	
17.	— Öxnadalsveggar	20000	
18.	— Öryggisaðgerða á vegum	5000	
		288000	1520500
III.	Til brúargerða		30000
IV.	Fjallvegir		25000
V.	1. Til áhalda	35000	
	2. Til bókasafns verkamanna	600	35600
VI.	Til sýsluvega:		
	1. Tillög til akfærra sýsluvega, allt að (þar af 2000 kr. til Inn-Fljótshlíðarveggar)	16000	
	gegn að minnsta kosti jafnmiklu tillagi annarstaðar að og öðrum þeim skilyrðum, sem atvinnu- málaráðherra setur.		
	2. Tillag til akfærra sýsluvega af bifreiðaskatti	24000	
	3. Til sýsluvegasjóða eftir lögum nr. 10 1923	85000	125000
VII.	Til malbikunar á vegum í kaupstöðum og verzlunarstöðum af bifreiðaskatti		20000
VIII.	Til ferjuhalds, eftir úthlutun vegamálastjóra		3100
IX.	Styrkur til þess að halda uppi vetrarflutningum:		
	a. Hellisheiði	10000	
	b. Holtavörðuheiði	1000	11000
X.	Styrkur til þess að halda uppi byggð og gistingu handa ferðamönnum		4450
	Atvinnu- og málaráðuneytið veitir styrkinn ábúendum á afskekktum bæjum í Þjóðbraut.		
XI.	Til fyrrverandi vegaverkstjóra, eftir tillögum vegamálastjóra		1500
XII.	Iðgjöld til slysatryggingarinnar		12000
XIII.	Fyrning áhaldahússins (sjá 20. gr.)		552
	Samtals A.	. . .	1872702

	kr.	kr.
B.		
Samgöngur á sjó.		
1. Til strandferða:		
a. Ríkissjóðs	205000	
(Þar af fyrning kr. 105000, sjá 20. gr.).		
b. Eimskipafélags Íslands	82000	
enda haldi félagið uppi siglingum í sama horfi sem áður og með eigi minna skipastól, ef efnahagur þess leyfir.		
c. Til vöruflutninga í Skaftafellssýslu	10000	
		297000
2. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum		87900
Skipaútgerð ríkisins hefir yfirumsjón með ferðum flóabáta, sem fara eftir fastri áætlun. Skilyrði fyrir greiðslu styrksins er, að fyrir liggi efnahags- og rekstrarreikningur 1940 frá útgerð þessara báta, ef styrkupp- hæð til þeirra það ár hefir numið yfir 1000 kr. Ferða- áætlun 1941 og flutningagjaldskrá sé samþykkt af skipa- útgerð ríkisins og reikningar ársins sendir henni, enda athugi hún, hversu rik sé þörf á ferðum hvers þess báts, er styrks nýtur úr ríkissjóði. Skip og bátar, sem njóta styrks úr ríkissjóði, eru skyldir til að flytja póst endurgjaldslaust, sé þess krafizt.		
Samtals B.	. . .	384900
C.		
Vitamál og hafnargerðir.		
I. Stjórn og undirbúningur vita- og hafnarmála:		
1. Laun vitamálastjóra	7200	
Þar af 1200 kr. persónuleg launaviðbót.		
Hann sé umsjónarmaður vitamála og hafnar- gerða og ókeypis ráðunautur landsstjórnar, hér- aðsstjórna og bæja í öllu því, er varðar vitamál og hafna.		
2. Laun aðstoðarverkfræðings	6800	
3. Húsaleiga, ljós og hiti	7000	
4. Til skrifstofuhalds, eftir reikningi	15000	
5. Ferðakostnaður og fæðispeningar, eftir reikningi	3000	
6. Til aðstoðarmanna og mælinga	16000	
		55000
II. Laun vitavarða, þar af uppbót á laun vitavarðar á Gróttu 300 kr.		40000
III. Rekstrarkostnaður vitanna		200000
IV. Viðhald og endurbætur		25000
V. Sjómerki, þar með talið viðhald sæluhúsa		12000
VI. Til áhaldakaupa		15000
VII. Ýmislegt		15000
Flyt	. . .	362000

	kr.	kr.
Flutt	. . .	362000
VIII. Til hafnargerða:		
1. Á Akranesi	18000	
2. — Húsavík	18000	
3. — Ísafirði	18000	
4. — Skagaströnd, 4. greiðsla af 5	18600	
5. — Sauðárkróki, 7. greiðsla af 12, þó ekki alls yfir 2/5 kostnaðar	25000	
6. Vestmannaeyjahöfn, til dýpkunar og uppfyllingar enda verði ríkissjóði gefinn kostur á að taka dýpkunarskipið á leigu, ef þess verður óskað.	30000	
7. Á Þórshöfn, lokagreiðsla	4000	
8. — Dalvík	18000	
		149600
IX. Til bryggjugerða og lendingarbóta, gegn 2/3 annarstaðar að:		
1. Til Hofsóss, 6. greiðsla af 7, allt að	8000	
2. — bryggju og sjóvarnargarðs í Grindavík, lokagreiðsla	1300	
3. — bátabryggju í Hafnarfirði, lokagreiðsla ...	3300	
4. — bryggju á Bildudal, lokagreiðsla	3300	
5. — Hnífsdals	5000	
6. — Kópaskers	2500	
7. — Ólafsfjarðar	5000	
		28400
Ríkissjóðstillagið er bundið því skilyrði, að framlag sé tryggt á móti, ráðherra samþykki áætlun verksins og vitamálastjóri hafi eftirlit með framkvæmd þess.		
X. Til lendingarbóta, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að:		
1. Til Gerðavara í Garði, lokagreiðsla	4500	
2. — bryggjugerðar í Vogavík	5000	
3. — Kirkjuvogsvara	3500	
4. — bryggjugerðar í Grunnavík, síðari greiðsla	2500	
		15500
XI. Til hafnargerðar í Þorlákshöfn, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að		25000
XII. Til sjómælinga		10000
XIII. Fyrning (sjá 20. gr.)		80000
Samtals C.	. . .	670500
D.		
Til flugmála		20000
Samtals D.	. . .	20000

14. gr.

Til kirkju- og kennslumála er veitt:

	kr.	kr.
A.		
Kirkjumál.		
a. Biskupsdæmið:		
1. Laun biskups	7000	
2. Húsaleigustyrkur	3000	
3. Skrifstofukostnaður	4500	
		14500
b. Önnur gjöld:		
1. Hluti ríkissjóðs af lífeyrisgjaldi presta samkvæmt lögum nr. 49 1907,	100	
2. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir uppgjafaprestar og prestsekkjur njóta samkvæmt lögum	8000	
3. Framlag til prestaunarsjóðs	320000	
4. Til dómkirkjuprestsins í Reykjavík, fyrir skýrslugerðir	1000	
5. Embættiskostnaður presta	65000	
6. Til húsabóta á prestssetrum	24000	
7. Kostnaður við kirkjuráð, samkv. lögum nr. 21 1931	500	
8. Til að gefa út ársskýrslu þjóðkirkjunnar	500	
9. Til Akureyrarkirkju	5000	
		424100
Samtals A.	. . .	438600
B.		
1. Háskólinn:		
a. Laun	121000	
Þar af til Júlíusar Sigurjónssonar og Kristins Stefánssonar, 2400 til hvors. .		
b. Til kennslu í augnlækningum (Kjartan Ólafsson)	700	
c. Til kennslu í réttarlæknisfræði	400	
d. Til kennslu í söng	800	
e. Til kennslu í bókhaldi	800	
f. Til kennslu í hagfræði	1200	
g. Til íþróttaiðkana	300	
h. Til móttöku erlendra vísindamanna	2000	
i. Til bókavörzlu	1200	
j. Til rannsóknarstofu í líffæra- og lífeðlisfræði	4500	
k. Námsstyrkur	20000	
l. Húsaleigustyrkur	9000	
m. Til kennslu í efnafræði	1600	
n. Hiti, ljós, ræsting og vélgæzla	5000	
o. Ýmis gjöld	10000	
p. Ferðakostnaður vegna stúdentaskipta	750	
q. Til stúdentaráðs háskóla Íslands, til þess að starfrækja leiðbeiningaskrifstofu	1000	
Flyt	180250	

	kr.	kr.
Flutt	180250	
r. Til dr. Símonar Jóh. Ágústssonar, til að flytja fyrirlestra í uppeldisfræði og sálarfræði við háskólann	2000	
s. Til sendikennara í þýzku	1000	
t. Til sendikennara í frakknesku	1000	
u. Til sendikennara í ensku	1000	
v. Laun dyravarðar	3000	
x. Fyrning á Kirkjustræti 12 (sjá 20. gr.)	188	188438
II. Námsstyrkur erlendis:		
a. Til íslenzkra stúdenta í erlendum háskólum	24000	
b. Námsstyrkur samkvæmt ákvörðun menntamálaráðs	12500	
Styrkinn má veita konum sem körlum til hvers þess náms, er menntamálaráðið telur nauðsyn að styrkja.		36500
III. Til viðskiptaháskóla		20000
IV. Fræðslumálastjórnin:		
1. Laun fræðslumálastjóra	7000	
2. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, allt að	800	
3. Skrifstofukostnaður, eftir reikningi	22000	29800
V. Menntaskólinn í Reykjavík:		
a. Laun	69800	
b. Húsaleiga rektors	3000	
c. Önnur gjöld:		
1. Til bókasafns skólans	800	
2. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	10500	
3. Til viðhalds	6000	
4. Til stundakennslu, allt að	15000	
5. Húsaleigustyrkur handa 25 lærisveinum, 75 kr. handa hverjum ...	1875	
6. Námsstyrkur	2800	
7. Til kennslutækja	1000	
8. Ýmisleg gjöld	6000	
9. Til verðlaunabóka	200	
10. Vegna kostnaðar við skólastjórn ...	2000	
11. Til bókasafnsins íþöku	200	
12. Fyrning (sjá 20. gr.)	3540	
	49915	122715
Húsaleigustyrk og námsstyrk má aðeins veita efni- legum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Hús- aleigustyrkur sé venjulega aðeins veittur utanbæjar- mönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum, að öðru jöfnu.		
Flyt	. . .	397453

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	397453
VI. Menntaskólinn á Akureyri:			
a. Laun		53000	
b. Önnur gjöld:			
1. Til aukakennara og stundakennslu .	27000		
2. Vegna kostnaðar við skólastjórn	2000		
3. Til bóka og kennsluáhalda	1200		
4. Til eldiviðar og ljósa	11000		
5. Námsstyrkur	1000		
Utanbæjarnemendur gangi fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.			
6. Til dyravörzlu	2000		
7. Til viðhalds og endurbóta	6000		
8. Til ýmislegra gjalda	6500		
9. Til verðlaunabóka	200		
10. Kostnaður við aukið húsnæði	4000		
11. Fyrning (sjá 20. gr.)	3160		
		64060	117060
VII. Kennaraskólinn:			
a. Laun		26000	
b. Önnur gjöld:			
1. Stundakennsla	9000		
2. Eldiviður og ljós	3500		
3. Bókakaup og áhöld	700		
4. Námsstyrkur	2500		
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.			
5. Til viðhalds	1000		
6. Ýmisleg gjöld	7500		
7. Fyrning (sjá 20. gr.)	1090		
		25290	51290
VIII. Stýrimannaskólinn:			
a. Laun		15700	
b. Húsaleiga skólastjóra		3000	
c. Önnur gjöld:			
1. Til stundakennslu	11000		
2. Til eldiviðar og ljósa	2000		
3. Til Sveinbjarnar Egilson, til fyrirlestra	450		
4. Ýmisleg gjöld	4000		
5. Til áhaldakaupa	1000		
6. Fyrning (sjá 20. gr.)	700		
7. Til námskeiða í siglingafræði utan Reykjavíkur	8000		
		27150	45850
	Flyt	. . .	611653

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	611653
IX. Vélstjóráskólinn:			
a. Laun		13200	
b. Önnur gjöld:			
1. Til stundakennslu	9000		
2. Húsnæði skólastjóra og skrifstofa skólans	3000		
3. Ljós, hiti og ræsting	2500		
4. Ýmis gjöld	1000		
5. Til áhaldakaupa	500		
6. Kostnaður við burtfararpróf	1200	17200	
			30400
X. Bændakennsla:			
1. Til bændaskólans á Hólum:			
a. Laun	11200		
b. Til smíða-, leikfimi- og dráttlistar-kennslu	1450		
c. Önnur gjöld:			
1. Til verklegs náms	4000		
2. Til kennsluáhalda	600		
3. Til eldiviðar og ljósa ...	5000		
4. Til viðhalds	1000		
5. Ýmisleg gjöld	3000		
6. Til endurbóta á leikfimih.	2000		
	15600		
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)	1226	29476	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:			
a. Laun	10500		
b. Til smíða- og leikfimikennslu	1300		
c. Önnur gjöld:			
1. Til verklegs náms	5000		
2. Til kennsluáhalda	500		
3. Til eldiviðar og ljósa ...	5000		
4. Til viðhalds	1000		
5. Ýmisleg gjöld	3500		
6. Til byggingar kennarabústaða	8000		
	23000		
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)	2300	37100	
3. Garðyrkjuskólinn að Reykjum:			
a. Laun	10300		
b. Til smíða, leikfimi- og sundkennslu	1200		
c. Önnur gjöld:			
1. Til bókasafns	600		
2. — kennsluáhalda	1000		
Flyt	1600	11500	66576
			642053

			kr.	kr.
	Flutt	1600 11500	66576	642053
	3. Til viðhalds	500		
	4. Ýmis gjöld	2000		
	5. Vextir	3000		
		7100		
d. Fyrning		2800		
		21400		
÷ Tekjur af búrekstri		15000	6400	72976
XI. Iðnfræðsla:				
a. Til iðnaðarmannafélagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar			6500	
b. Til iðnaðarmannafélagsins á Akureyri, til kvöldskólahalds			2000	
c. Til iðnaðarmannafélags á Ísafirði, til skólahalds			1500	
d. Til iðnaðarmannafél. á Akranesi, til skólahalds			800	
e. Til iðnaðarmannafélagsins í Hafnarfirði, til kvöldskólahalds			1700	
f. Til iðnaðarmannafélagsins í Vestmannaeyjum, til kvöldskólahalds			1700	
Styrkurinn til þessara 6 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar.				
Skólar þessir skulu senda ráðuneytinu skýrslu um starf sitt.				
g. Til iðnaðarmannafél. á Siglufirði, til skólahalds ..			1200	
h. Til iðnaðarmannafélagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólahalds			900	
i. Til iðnaðarmannafél. á Eyrarbakka, til skólahalds ..			800	
j. Til verklegs framhaldsnáms erlendis			6000	
				23100
XII. Verzlunarskólar o. fl.:				
a. Til kaupmannafélagsins og verzlunarmannafélagsins í Reykjavík, til að halda uppi skóla fyrir verzlunarmenn, undir umsjón ríkisstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar			5000	
b. Til sambands samvinnufélaganna, til þess að halda uppi verzlunarskóla, undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar			5000	
c. Kostnaður við próf löggiltra endurskoðenda, sbr. lög nr. 9 1926			500	
				10500
XIII. Til kvennaskólans í Reykjavík:				
a. Húsnæðisstyrkur			5000	
b. Rekstrarstyrkur			20500	
	Flyt		25500	748629

	kr.	kr.
Flutt	25500	748629
c. 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er allt skóla- árið, allt að	4000	
d. Námsstyrkur til sveitastúlkna	1000	
		30500
Skólinn stendur undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar.		
XIV. Almenn barnafræðsla:		
1. Laun kennara í föstum skólum og dýrtiðaruppbót	640000	
2. Laun farkennara og dýrtiðaruppbót	78000	
3. Til aukakennslu og eftirlits með heimafræðslu, með sömu skilyrðum sem verið hefir	7500	
4. Styrkur til byggingar barnaskóla utan kaupstaða	45000	
5. Til fyrrverandi barnakennara, eftir tillögum fræðslumálastjóra	3600	
6. Ráðskonukaup við heimavistarbarnaskóla	5000	
7. Styrkur til tímaritsins „Menntamál“	1200	
8. Til kennaranámskeiðs eða utanfara	2000	
		782300
XV. Unglinga- og alþýðuskólar:		
1. Til alþýðuskólans á Eiðum:		
a. Laun	9450	
Þar af 700 kr. persónuleg launaupp- bót til núverandi skólastjóra.		
b. Til hannyrða-, leikfimi- og smíða- kennslu	3000	
c. Önnur gjöld:		
1. Til kennsluáhalda	800	
2. Til eldiviðar og ljósa	2000	
3. Ýmisleg gjöld	3500	
4. Til viðhalds	2000	
	8300	
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)	800	
	21550	
2. Til héraðsskóla samkv. l. nr. 32 1929	135000	
3. Stofnkostnaður	20000	
4. Til Snorrargarðs í Reykholti	4000	
5. Til gagnfræðaskóla samkv. l. nr. 48 1930	80000	
6. Til gagnfræðaskóla Reykvikinga	2500	
7. Til unglingafræðslu utan kaupstaða, samkv. 20. gr. l. nr. 48 1930	30000	
Þar af til skóla Sigurðar Greipssonar í Hauka- dal 1000 kr.		
8. Til bókasafna við unglingaskóla	1600	
9. Til alþýðuskólans í Reykjavík	4000	
		298650
Flyt	. . .	1860079

	kr.	kr.
Flutt	. . .	1860079
XVI. Húsmæðrafræðsla:		
1. Styrkur til húsmæðraskóla samkv. lögum	60000	
2. Til kvenfél. Óskar í Ísafjarðarkaupstað, til húsmæðrafræðslu, gegn 1000 kr. annarstaðar að	6000	
Noti félagið ekki styrkinn, má greiða hann öðrum á Ísafirði eða í Ísafjarðarsýslu, að óbreyttum skilyrðum.		
3. Til húsmæðrafræðslu í Vestur-Skaftafellssýslu ..	800	
4. Til húsmæðrafræðslu Árnýjar Filippusdóttur	2500	
5. Til húsmæðraskólans á Laugalandi, stofnkostnaður	3000	
		72300
XVII. Til kennslu heyrnar- og málleysingja:		
1. Laun	12000	
2. Annar kostnaður	35000	
Þar af fyrning húss kr. 550,00 (sjá 20. gr.)		47000
Stjórnin annast um, að vandamenn nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.		
XVIII. Til Blindravinafélags Íslands		6500
Þar af 3000 kr. til að annast kennslu blindra barna.		
XIX. Sundkennsla o. fl.:		
1. Til sundkennslu í Reykjavík	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kennsla þessi fari fram að minnsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu og að lærisveinar ríkisskólanna og skóla fyrir unglinga og fullorðna, sem styrktir eru af ríkisfé, njóti kennslunnar ókeypis.		
2. Laun Ólafs Pálssonar og Jóns Pálssonar	3600	
Styrkur þessi er bundinn þeim skilyrðum, að þeir kenni a. m. k. tvo mánuði að vorinu og einn mánuð að haustinu og að lærisveinar ríkisskólanna og skóla fyrir unglinga og fullorðna, sem styrktir eru af ríkisfé, njóti kennslunnar ókeypis. Einnig kenni þeir öðrum sundkennurum björgunarsund.		
3. Til sundkennslu o. fl. annarstaðar en í Rvík ..	2400	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnnum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarstaðar að sé lagt til sundkennslunnar eigi minna en ríkissjóðsstyrknum nemur.		
4. Til þess að gera nýjar, steinsteyptar sundlaugar og sundskýli, enda séu þær til afnota fyrir almenning og ríkisstjórnin samþykki uppdrátt		
Flyt	6300	1985879

	kr.	kr.
Flutt	6300	1985879
og kostnaðaráætlun, helmingur kostnaðar, allt að	10000	16300
XX. Til sjóvinnunámskeiðs		2000
Atvinnumálaráðherra ráðstafar styrknum, að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands.		
XXI. Til Geirs Þormars tréskurðarmeistara á Akureyri, til að halda uppi kennslu á Norðurlandi í teikningu og tréskurði í þjóðlegum stíl		600
XXII. Til Helga Tryggvasonar, til hraðritunarkennslu ..		800
XXIII. Til Björns Jakobssonar á Laugarvatni, til íþróttakennslu og leikfimiprófs, samkv. l. nr. 24 1932 ..		3600
XXIV. Til menningar- og fræðslusambands alþýðu		5000
XXV. Til íþróttasjóðs		30000
XXVI. Til skáksambands Íslands		1600
XXVII. Til greiðslu vaxta og afborgunar af skuldum vegna byggingar stúdentagarðsins, lokagreiðsla		10000
Samtals B.	. . .	2055779

15. gr.

Til vísinda, bókmennta og lista er veitt:

	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:		
a. Laun	22500	
b. Launabót til 2. bókavarðar	1000	
c. Til aðstoðar	4200	
d. Til þess að kaupa bækur og handrit og til bókbands þar af 1200 kr. til kaupa á handritasafni Hannesar Þorsteinssonar.	19000	
e. Til Þorsteins Konráðssonar	400	
f. Til þess að semja spjaldskrá	800	
g. Til þess að semja og prenta skrá um handrit	2400	
h. Til ritaukaskrár	1000	
i. Til Finns Sigmundssonar, til að gera skrá um efni íslenzkra blaða og handrita, enda sé skráin eign Landsbókasafnsins	800	
j. Brunaábyrgðargjald fyrir safnið	360	
k. Húsaleiga	2000	
l. Ýmisleg gjöld	2300	
		56760
Flyt	. . .	56760

	kr.	kr.
Flutt	. . .	56760
2. Þjóðskjalasafnið:		
a. Laun	11500	
b. Til bókbands, bóka- og handritakaupa, umbúnaðar skjala	1000	
c. Ýmis gjöld	2000	
d. Til Björns K. Þórólfssonar, enda vinni hann við safnið	3000	
		17500
3. Þjóðminjasafnið og verndun fornminja:		
a. Laun þjóðminjavarðar (fornminjavarðar)	7500	
b. Til aðstoðar, eftir reikningi	4900	
c. Til þess að útvega forngripi	2000	
d. Til áhalda og aðgerða	1200	
e. Til rannsókna og ferðakostnaðar	800	
f. Til viðgerðar á Hólakirkju	500	
Þjóðminjasafnið sé opið 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirætlum stjórnarráðsins.		
		16900
4. Náttúrufræðifélagið:		
a. Tillag	2000	
b. Til aðstoðarmanns	1400	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sé til sýnis almenningi, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.		
		3400
5. Landsbókasafnshúsið:		
a. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	7500	
b. Til viðhalds og áhalda	5800	
c. Fyrning (sjá 20. gr.)	3639	
		16939
6. Til kaupstaðarbókasafna, gegn eigi minna tillagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði		1800
7. Aukastyrkur til átta bókasafna:		
a. Til amtsbókasafnsins á Akureyri, að því tilskildu, að Davíð skáld frá Fagraskógi hafi þar bókavörzlu með a. m. k. 2000 kr. launum auk verðstuðulsuppbótar	2500	
b. Til bókasafnsins á Ísafirði, að því tilskildu, að Guðmundur Gíslason Hagalín rithöfundur hafi þar bókavörzlu með a. m. k. 2000 kr. launum auk verðstuðulsuppbótar	2500	
c. Til amtsbókasafnsins á Seyðisfirði	2500	
d. Til bókasafns Hafnarfjarðar	2500	
e. Til bókasafns Neskaupstaðar	800	
f. Til iðnbókasafnsins í Reykjavík	1000	
g. Til bókasafns Siglufjarðar	1000	
h. Til bókasafns Vestmannaeyjakaupstaðar	1000	
		13800
Flyt	. . .	127099

	kr.	kr.
Flutt	. . .	127099
8. Til bæjarbókasafns Reykjavíkur		5000
9. Til amtsbókasafnsins í Stykkishólmi		1500
10. Til héraðsbókasafns Suðurlands, gegn tvöföldu framlagi annarstaðar að		1200
11. Til lesstofu byggingarfélags alþýðu		500
12. Til lesstofu sjómannaheimilis á Siglufirði		1000
13. Til lesstofu sjómannafélags Reykjavíkur		1500
14. Til lesstofu á Ísafirði		500
15. Til sjómannalessstofu K. F. U. M. í Vestmannaeyjum ..		500
16. Til sýslubókasafna, gegn eigi minna tillagi frá sýslusj.		4500
17. Til bókhöldunnar á Húsavík		500
18. Til bókasafns Akraness		300
19. Til bókasafns í Flatey		200
20. Til kaupa á bókum handa konunglega bókasafninu í Stokkhólmi		1000
21. Til hins íslenska bókmenntafélags		2800
enda haldi það áfram útgáfu hins íslenska fornbréfasafns, sem að undanfögnu.		
22. Til þjóðvinafélagsins		1400
23. Til fornleifafélagsins		800
24. Til sögufélagsins, til þess að gefa út alþingisbækur, landsyfirdóma o. fl.		2400
25. Til hins íslenska fræðafélags, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns		1000
26. Til fornritaútgáfunnar:		
a. Til útgáfu á Íslendingasögum	4000	
b. Til útgáfu á Heimskringlu	4000	
		8000
27. Til útgáfu Norðurlandatimarits		1000
28. Til dr. Jóns Helgasonar fyrrv. biskups, til að gefa út æfisögu Tómasar Sæmundssonar		1200
29. Til leikfélags Reykjavíkur, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi úr bæjarsjóði Reykjavíkur		8000
Styrkurinn er því skilyrði bundinn, að reikningar félagsins séu ávallt sendir Alþingi.		
30. Til leiklistarskóla Soffíu Guðlaugsdóttur		1200
31. Til leikfélags Akureyrar, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi frá Akureyrarkaupstað		1000
32. Til leikfélags Ísafjarðar, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi frá Ísafjarðarkaupstað		600
33. Til norræna félagsins		1500
34. Til tónlistarskólans, gegn að minnsta kosti 2000 kr. framlagi frá bæjarsjóði Reykjavíkur		2500
35. Til hljómsveitar Reykjavíkur		2000
36. Til Páls Ísólfssonar, til þess að veita kirkjuorgelleikum og barnakennurum utan Reykjavíkur og guðfræðinemum háskólans ókeypis kennslu í orgelleik, tóni, hljómsfræði og söngstjórn í kirkjum og barnaskólum ..		2000
Flyt	. . .	182699

	kr.	kr.
Flutt	. . .	182699
37. Til Ágústs Sigurðssonar, til að skipuleggja og stjórna námsflokkum		1500
38. Til Sigurðar Skúlasonar, til aðstoðar við kennslu námsflokka, eftir fyrirlagi fræðslumálastjóra		1500
39. Til sambands íslenzkra karlakóra		6000
40. Til félags Vökumanna		2000
41. Til dr. Jóns Dúasonar, vegna útgáfu rita hans		3000
42. Styrkur til skálda og listamanna, þó eigi minna en 500 kr. til hvers		5000
43. Til Bjarna Sæmundssonar, til fiskirannsóknar:		
a. Föst laun	5000	
b. Til ferða og annara útgjalda við rannsóknirnar ..	1000	
		6000
44. Til sjóminjasafns		3500
45. Til jökulmælinga		600
46. Til listasafnshúss Einars Jónssonar		3711
Þar af fyrning 711 kr. (sjá 20. gr.).		
47. a. Til Einars Jónssonar myndhöggvara	6500	
enda hafi hann forstöðu og umsjón listasafns síns, er sé almenningi til sýnis endurgjaldslaust 4 stundir á viku.		
b. Til sama, til aðstoðar	1000	
		7500
48. Til Búnaðarbanka Íslands, sjöunda greiðsla vaxta og afborgana af viðlagasjóðslánum málaraanna Ásgríms Jónssonar og Jóns Stefánssonar, með þeim skilyrðum, er segir í 57. lið 16. gr. fjárlaga 1934		3300
49. Kostnaður við friðun Þingvalla, sbr. lög nr. 59 1928 ..		8000
50. Til viðgerðar á Grenjaðarstaðabænum í S.-Þingeyjars.		1000
51. Til eflingar menningarsambandi við Vestur-Íslendinga		3000
52. Ásgrímur Jónsson málari		3500
53. Ásmundur Sveinsson myndhöggvari		3500
54. Davíð Stefánsson frá Fagraskógi		3000
55. Guðmundur Davíðsson, Hraunum		600
56. Guðmundur Friðjónsson, Sandi		3000
57. Guðmundur G. Hagalín		3000
58. Guðmundur Kamban		2400
59. Helgi Péturss		5000
60. Indriði Þorkelsson á Fjalli		800
61. Jakob Thorarensen skáld		1800
62. Jón Stefánsson málari		3500
63. Kristín Sigfúsdóttir skáldkona		1200
64. Kristleifur Þorsteinsson, Kroppi		600
65. Kristmann Guðmundsson skáld		1800
66. Magnús Ásgeirsson skáld		3000
67. Magnús Stefánsson skáld		1800
68. Ólafur Friðriksson rithöfundur		1800
69. Ríkarður Jónsson myndhöggvari		3500
Flutt	. . .	282110

	kr.	kr.
Flutt	. . .	282110
70. Sigurður Jónsson, Arnarvatni		1000
71. Sigurjón Friðjónsson skáld		500
72. Theódór Friðriksson rithöfundur		1500
73. Unnur Benediktsdóttir Bjarklind skáldkona		1500
74. Jón Leifs tónskáld		2500
75. Bogi Ólafsson, til framhalds kennslubókar i ensku ..		1000
76. Kristján Albertson, til ritstarfa		1000
77. Dr. Matthías Jónasson, til að semja bók um heimilis- uppeldi		1000
78. Dr. Guðmundur Finnbogason, til ritstarfa		1000
79. Árni Pálsson prófessor, til ritstarfa		1200
80. Þorkell Jóhannesson, til ritstarfa		1500
81. Leifur Ásgeirsson, til visindastarfa		1000
82. Tómas Guðmundsson skáld		1500
83. Jón Magnússon skáld		1000
84. Þorsteinn Þ. Þorsteinsson rithöfundur		1200
85. Dr. Jón Stefánsson		600
86. Dr. Þorkell Þorkelsson, til visindastarfa		1000
87. Jóhann Sveinsson, til vísnaðsöfnunar		500
88. Margeir Jónsson, til örnefnasöfnunar		500
89. Gunnlaugur Blöndal málari		1200
90. Eggert Guðmundsson málari		1000
91. Steinn Dofri, til að vinna að riti sinu „Ættir Íslendinga“ Styrkurinn veitist gegn því, að ritið verði eign Lands- bókasafnsins að höfundi látnum.		1200
92. Guðbrandur Jónsson, til að semja miðaldamenningarsögu		1800
93. Gunnar Gunnarsson skáld		3500
94. Finnur Jónsson málari		1200
95. Hallgrímur Helgason tónskáld		1000
96. Jóhannes Kjarval málari		3500
97. Svava Jónsdóttir skáldkona		500
98. Séra Björn Magnússon, til ritstarfa		800
99. Guðni Jónsson magister, til ritstarfa		800
100. Til útgáfu sænsk-íslenzkrar orðabókar		2500
101. Bandalag íslenzkra listamanna		1200
Samtals	. . .	323310

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja er veitt:

	kr.	kr.
1. Til framleiðslubóta og atvinnuaukningar		500000
Þar af 100000 kr. til Suðurlandsbrautar, til atvinnu- aukningar fyrir Hafnfirðinga og Reykvíkinga.		
Flyt	. . .	500000

	kr.	kr.
Flutt	. . .	500000
2. Til Búnaðarfélags Íslands, enda samþykki landbúnaðar- ráðherra fjárlagsáætlun félagsins		200000
3. Til Búnaðarfélags Íslands, til kynnisferða bænda		2000
4. Til nýbýla og samvinnubyggða		155000
5. Til sandgræðslu		31000
6. Til sandgræðslu í Höfnum, lokagreiðsla		6000
7. Gjöld samkvæmt jarðræktarlögunum:		
a. Jarðabótastyrkur	350000	
b. Til verkfærakaupasjóðs	25000	
		375000
8. Til búfjárræktar samkv. l. nr. 32 1931		68000
9. Til bygginga í sveitum:		
a. Til byggingar- og landnámssjóðs	125000	
b. Byggingarstyrkir	125000	
		250000
10. Til jarðakaupasjóðs		20000
11. Til ræktunarsjóðs, vaxtagreiðsla af jarðræktarbréfum		21900
12. Tillag til kreppulánasjóðs		250000
13. Tillag til byggingarsjóða kaupstaða og kauptúna		120000
14. Til garðyrkjufélags Íslands		400
15. Til skógræktar:		
a. Laun	10300	
Þar af 600 kr. húsaleiguuppbót til Einars Sæ- mundsen.		
b. Til skóggræðslu	40000	
c. Styrkur til skógræktarfélaga	6000	
		56300
16. Tillag til mannvirkja á Flóaáveitusvæðinu, samkv. l. nr. 68 1918 og l. nr. 10 1926		4000
17. Til áveitufélags Ölfusinga, styrkur til að nota skurð- gröfu við framræslu í Ölfusforum samkvæmt V. kafla jarðræktarlaga		4000
18. Til fyrirhleðslu á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts		50000
19. Til fyrirhleðslu við Kaldaklifsá undan A.-Eyjafjöllum		2500
20. Til dýralækna:		
a. Laun handa 6 dýralæknum	23300	
Þar af persónuleg launauppbót til Hannesar Jóns- sonar 1500 kr.		
b. Styrkur til einstakra manna til þess að stunda dýra- lækningar	2550	
c. Til Guðbrands Hliðar, til dýralækninganáms	1200	
d. Til Páls Pálssonar, til dýralækninganáms	1200	
		28250
21. Til búreikningaskrifstofu		3000
22. Til kláðalækninga		3000
23. Til rannsóknarstofu atvinnuveganna:		
a. Iðnaðardeild	46400	
b. Landbúnaðardeild	24600	
Flyt	71000	
	. . .	2150350

		kr.	kr.
	Flutt	71000	
c. Fiskideild	30000	. . .	2150350
d. Matvælaeftirlit	14000		
e. Sameiginlegur kostnaður	25000		
		140000	
Frá dregst:			
a. Tekjur af matvælaeftirliti	45000		
b. Tekjur af vörurannsóknnum	6000		
c. Tekjur af happdrætti	17000		
		68000	
	Rekstrarhalli		72000
24. Til rannsóknarstofu háskólans:			
a. Laun	47000		
b. Annar kostnaður	46000		
		93000	
÷ Tekjur		68000	
	Rekstrarhalli		25000
25. Til veðurstofu Íslands:			
a. Laun forstöðumanns og fulltrúa, þar i innifalið húsaleigustyrkur til forstjóra 2400 kr.		15400	
b. Til aðstoðar		22000	
c. Til veðurathugana utan Reykjavíkur, áhalda o. fl.		14000	
d. Til veðurskeyta o. fl.		19500	
e. Til loftskeytataækja		2000	
f. Húsaleiga, ljós, hiti og ræsting		5000	
g. Eftirlit með veðurathugunarstöðvum o. fl.		500	
26. Rafmagnseftirlit ríkisins:			78400
a. Laun	17000		
b. Annar kostnaður	17500		
		34500	
÷ Tekjur		30000	
	Rekstrarhalli		4500
27. Gjöld vegna laga um eftirlit með verksm. og vélum ..			600
28. Til landmælinga			10000
29. Til Fiskifélagsins (þar af til mótornámskeiðs samkvæmt lögum nr. 71 1936 kr. 4000), enda samþykki atvinnu- málaráðuneytið fjárhagsáætlun fiskipingsins og félagið sjái um á sinn kostnað útgáfu fiskimanna-almanaks ..			75000
30. Kostnaður vegna laga nr. 61 1932, um lax- og silungsveiði			7700
31. Til klaksjóðs, samkv. l. nr. 36 1937			5000
32. Til loðdýraræktar, samkv. l. nr. 38 1936			20000
33. Til ræktunarvega:			
a. Í Vestmannaeyjum		5000	
b. Í Flatey á Breiðafirði		1000	
Verkin séu unnin undir eftirliti vegamálastjóra.			6000
34. Laun yfirmatsmanna o. fl.:			
a. 5 fiskiyfirmatsmanna		22600	
b. Laun 4 ullarmatsmanna		2500	
	Flyt	25100	2454550

	kr.	kr.
Flutt	25100	2454550
c. Laun 3 kjölmatsmanna	2250	
d. — lýsismatsmanns, samkv. l. nr. 42 1933	2400	
e. Ferðakostnaður yfirmatsmanna	12000	
f. Launauppbót til fiskiyfirmatsmannsins í Vest- mannaeyjum	800	
		42550
35. Til eftirlits með skipum og bátum og öryggi þeirra:		
a. Laun skipaskoðunarstjóra, enda hafi hann eftirlit með skipum ríkisins án sérstaks endurgjalds	6000	
b. Til skrifstofukostnaðar og aðstoðar	14000	
c. Þóknun til eftirlitsmanna	3000	
d. Ferðakostnaður skipaskoðunarstjóra og eftirlits- manna, allt að	4600	
		27600
36. Framlag til smíðis eða kaupa á nýjum bát handa skip- brotsmönnum af vélbátum Kristjáni		5000
37. Kostnaður vegna laga um fiskimatsstjóra		12000
38. Til Landssambands iðnaðarmanna		6500
39. Til sambands íslenzkra heimilisiðnaðarfélaga		4000
40. Til Guðmundar Jónssonar frá Mosdal, til þess að halda uppi kennslu og námskeiðum í tréskurði og heimilis- iðnaði		900
41. Til Halldóru Bjarnadóttur, til þess að vinna að eflingu heimilisiðnaðar		1800
42. Til Arndísar Þorsteinsdóttur garðyrkjukonu		300
43. Til Guðrúnar Finnsdóttur		300
44. Til kvenfélags Hvamshrepps í Vik í Mýrdal, til þess að halda uppi kennslu í handavinnu kvenna		500
45. Til kvenfélagasambands Íslands		1000
46. Til sambands norðlenzkra kvenna		400
47. Til kvenfélagasambands Austur-Húnavatnssýslu		300
48. Til sambands austfirzkra kvenna		400
49. Til sambands sunnlenzkra kvenna		400
50. Til sambands vestfirzkra kvenna		400
51. Til kvenfélagasambands Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, enda haldi það uppi námskeiðum fyrir húsmæður og húsmæðraefni		1000
52. Til sambands breiðfirzkra kvenna		400
53. Til sambands sunnlenzkra kvenna, styrkur til að halda uppi námskeiðum fyrir húsmæður og húsmæðraefni ..		2500
54. Til kvenréttindafélags Íslands		400
55. Til vinnumiðlunar		20000
56. Til mæðrastyrksnefndar		2000
57. Til vörumerkjaskrásetjara		1600
58. Handa ungmennafélagi Íslands, til eflingar íþróttum, skógræðslu og bindindi		6000
Félagið gefi ríkisstjórninni skýrslu um, hvernig fénu er varið.		
Flyt	. . .	2592800

	kr.	kr.
Flutt	. . .	2592800
59. Til bandalags skáta		400
60. Til dýraverndunarfélags Íslands, til dýraverndunar- starfsemi		1000
61. Til loðdýraræktarfélags Íslands		2000
62. Til fiskiræktar		5000
63. Til húsameistara ríkisins:		
a. Laun (þar af persónuleg launaviðbót 2400)	8400	
b. Skrifstofukostnaður	18000	
		26400
64. Gjöld vegna laga um skipulag bæja og sjávarþorpa, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að		5000
65. Til skuldaskilasjóðs útvegsmanna		160000
66. Til mjólkurbúa og smjörsamlaga		30000
67. Til iðnlánasjóðs		25000
68. Til frystihúsa		30000
69. Til fiskveiðasjóðs Íslands samkvæmt lögum		30000
70. Kostnaður við eftirlit með opinberum sjóðum		2200
71. Kostnaður vegna mæðiveikinnar:		
A. Til varnar gegn útbreiðslu veikinnar		140000
B. Til stuðnings bændum á mæðiveikisvæðinu:		
1. Til að styrkja bændur	380000	
2. Nefndarkostnaður	5000	
		385000
72. Til rannsókna og varna gegn útbreiðslu garnaveikinnar		130000
73. Kostnaður við verðlagsnefnd		45000
74. Kostnaður við skömmunarskrifstofu ríkisins		85000
75. Kostnaður við kauplagsnefnd		4000
76. Kostnaður við húsaleigunefnd		6000
77. Til alþjóðahafrannsóknar		10000
Samtals	. . .	3714800

17. gr.

Til almennrar styrktarstarfsemi er veitt:

	kr.	kr.
1. Kostnaður við berklavarnir:		
a. Styrkur til berklasjúklinga	675000	
b. Annar kostnaður	15000	
		690000
2. Styrkur til sjúklinga samkv. bráðabirgðaákvæði í lög- um nr. 78 frá 1936		355000
3. Gjöld samkv. l. nr. 39 frá 1935, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna		5000
4. Gjöld samkv. 19. og 21. gr. framfærslulaga, nr. 135 1935		15000
Flyt	. . .	1065000

	kr.	kr.
	. . .	1065000
5. Til alþýðutrygginga		545000
6. Til styrktarsjóðs verkamanna- og sjómannafélaganna í Reykjavík		4000
7. Til mæðrastyrksnefndarinnar, til sumarheimilis mæðra í Hveragerði		1500
8. Til barnaheimila og barnaverndar, eftir ákvörðun ráð- herra		15000
Þar af til sumarheimilis barna á Akureyri 1000 kr.		
9. Til félagsins „Heyrnarhjálp“		1500
10. Til sjúkra- og styrktarsjóðs vitavarda		1000
11. Til slysavarna		8000
enda sé stjórnarráðinu send skýrsla um starfsemina.		
12. Til þess að hjálpa nauðstöddum Íslendingum erlendis		1000
13. Til stórstúku Íslands, til bindindisstarfsemi		20000
Þar af til bindindisfélaga í skólum landsins 3500 kr.		
14. Til áfengisráðunautar		3000
15. Til útbreiðslu bindindis		7500
16. Til stórstúku Íslands:		
Styrkur til húsbyggingar, sjöunda greiðsla af tíu		15000
17. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps		300
18. Til sjúkrasjóðs Hofshrepps		300
19. Til sjúkrasjóðs Súgufirðinga		300
20. Til styrktarsjóðs verklýðsfél. í Flatey á Breiðafirði ..		200
21. Til sjúkrasjóðs kvenfélagsins á Hellusandi		300
22. Til styrktarsjóðs verklýðsfélagsins á Patreksfirði		200
23. Til sjúkrasjóðs verkamannafélagsins á Þingeyri		300
24. Til sjúkra- og styrktarsjóðsins Líkn í Ögurhreppi		150
25. Til sjúkra- og styrktarsjóðsins Hjálp í viðlögum í Reykjarfjarðarhreppi		150
26. Til sjúkrasjóðs hjúkrunarfélags Ólafsvíkur		300
27. Til starfsemi Rauðakrossins		1000
28. Til ekknasjóðs Vestmannaeyja		800
29. Til sjúkrasamlags Sauðárkróks		600
Fjárveitingarnar undir 17.—29. tölul. eru bundnar því skilyrði, að jafnmikið fé að minnsta kosti komi annar- staðar að og að stjórnarráðinu sé send skýrsla um starfsemina.		
30. Til elliheimilisins Grundar í Reykjavík		5000
enda greiði vistmenn, sem framfærslusveit eiga utan Reykjavíkur, ekki herra daggjald en bæjarmenn.		
31. Til hælísins á Sólheimum, byggingarstyrkur		3000
32. Til gamalmennahælis á Ísafirði		1000
33. Til gamalmennahælis á Seyðisfirði		1000
34. Til gamalmennahælis í Hafnarfirði		1000
35. Til gamalmennahælis á Akranesi		500
Samtals	. . .	1703900

18. gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár er veitt:

		kr.	kr.
I. Samkvæmt eftirlaunalögum:			
A. Embættismenn:			
1. Ari Arnalds, fv. bæjarfógr.	1260,00		
2. Björgvin Vigfússon, fv. sýslum.	1270,83		
3. Bogi Brynjólfsson, fv. sýslum.	1160,00		
4. Georg Georgsson, fv. héraðsl.	960,00		
5. Guðm. Björnsson, fv. sýslum.	1565,00		
6. Guðm. Eggerz, fv. sýslum.	1558,52		
7. Guðm. Guðmundsson, fv. héraðsl.	1000,00		
8. Guðm. T. Hallgrímsson, fv. héraðsl.	760,00		
9. Guðm. Hannesson, fv. prófessor	2266,67		
10. Guðm. Sveinbjörnsson, fv. skrifstofustj.	1120,00		
11. Halldór Kr. Júlíusson, fv. sýslum.	1225,42		
12. Halldór Steinsson, fv. héraðsl.	1000,00		
13. Jóhannes Jóhannesson, fv. bæjarfógeti	6000,00		
14. Jón Helgason, fv. biskup	7000,00		
15. Jón Jónsson, fv. héraðsl.	991,67		
16. Jónas Kristjánsson, fv. héraðslæknir	1000,00		
17. Karl Einarsson, fv. bæjarfógeti	1461,22		
18. Magnús Helgason, fv. skólastj.	4200,00		
19. Magnús Jónsson, fv. bæjarfógeti	4446,94		
20. Magnús Torfason, fv. sýslum.	2333,33		
21. Ólafur Finsen, fv. héraðsl.	1000,00		
22. Ólafur Thorlacius, fv. héraðsl.	860,00		
23. Páll Einarsson, fv. hestaréttard.	8000,00		
24. Sigurður Briem, fv. aðalpóstmeistari	6000,00		
25. Sigurður Magnússon, fv. héraðsl.	963,33		
26. Sigurður Magnússon prófessor	1894,49		
27. Sigurður Thoroddsen, fv. yfirkennari	1180,00		
28. Sigurjón Jónsson, fv. héraðsl.	955,00		
29. Skúli Árnason, fv. héraðsl.	800,00		
30. Steingr. Jónsson, fv. bæjarfógeti	5599,40		
31. Steingr. Matthíasson, fv. héraðsl.	860,00		
32. Þorbjörn Þórðarson, fv. héraðsl.	1000,00		
33. Þórður Sveinsson prófessor	1783,00		
34. Þorvaldur Pálsson, fv. héraðsl.	440,00		
		73914,73	
B. Embættismannaekkkjur:			
1. Aðalbjörg Jakobsdóttir lækni-sekkja	437,50		
2. Aðalbjörg Sigurðardóttir, ekkja Har. Niels-sonar próf.	340,00		
3. Álfheiður Helga Briem, ekkja P. Briems	625,00		
4. Anna Danielsson, ekkja H. Danielssonar hestaréttard.	859,37		
5. Anna Gunnlaugsson, ekkja Halldórs Gunnlaugssonar héraðslæknis	150,00		
Flyt	2411,87	73914,73	

		kr.	kr.
	Flutt	2411,87	73914,73
6.	Anna Jónsdóttir, ekkja St. Gíslasonar héraðsl.	187,50	
7.	Anna Jónsdóttir, ekkja Kl. Jónssonar fv. ráðh.	750,00	
8.	Ásta Hallgrímsson, ekkja T. Hallgrímssonar lækni	350,00	
9.	Carólína Jónassen, ekkja E. Th. Jónass. amtm.	750,00	
10.	Cathinka Sigfússon, ekkja Jóhs. Sigfússonar kennara	240,00	
11.	Christophine Bjarnhéðinsson, ekkja Sæmundar Bjarnhéðinssonar prófessors	375,00	
12.	Finnboga Árnadóttir, ekkja Odds Jónssonar héraðsl.	187,50	
13.	Guðrún Björnsdóttir, ekkja Þ. Pálssonar héraðslæknis	187,50	
14.	Guðrún Briem, ekkja E. Briems hæstaréttard.	1100,00	
15.	Guðrún B. Gísladóttir, ekkja Jóns Sigurðssonar héraðsl.	189,37	
16.	Guðrún Tulinius, ekkja Axels Tulinius sýslum.	469,15	
17.	Ingibjörg Jensdóttir, ekkja Hj. Jónssonar héraðslæknis	305,00	
18.	Ingibjörg Magnúsdóttir, ekkja Júl. Halldórssonar héraðsl.	212,50	
19.	Ingibjörg Sigurðardóttir, ekkja Jóns Jónssonar héraðsl.	150,00	
20.	Ingileif S. Aðils, ekkja Jóns Aðils prófessors	340,00	
21.	Jenny Forberg, ekkja O. Forbergs landssímastj.	500,00	
22.	Kristín Þórarinsdóttir, ekkja Kr. Kristjánssonar héraðsl.	237,50	
23.	Lára Malvina Scheving, ekkja G. Schevings héraðslæknis	187,50	
24.	Margrét Árnadóttir, ekkja P. V. Bjarnasonar sýslum.	350,00	
25.	Margrét Björnson, ekkja G. Björnson landl.	875,00	
26.	Margrét Lárusdóttir, ekkja G. Þorsteinssonar héraðslæknis	150,00	
27.	Martha Þorvaldsson, ekkja Jóns Þorvaldssonar héraðsl.	450,00	
28.	Ragna Gunnarsdóttir, ekkja Ólafs Gunnarssonar héraðslæknis	150,00	
29.	Rannveig Tómasdóttir, ekkja Magnúsar Jóhannssonar héraðsl.	187,50	
30.	Sigríður Blöndal, ekkja B. Blöndals héraðsl.	150,00	
31.	Sigríður Hjaltadóttir Jensson, ekkja J. Jenssonar yfirdómara	500,00	
32.	Sigríður Jónsdóttir, ekkja Bj. Jenssonar héraðslæknis	187,50	
33.	Sigríður Pálsson, ekkja Pálma Pálssonar yfirkennara	450,00	
	Flyt	12580,39	73914,73

		kr.	kr.
	Flutt	12580,39	73914,73
34.	Sigrún Bjarnason, ekkja Þorl. H. Bjarnasonar yfirkennara	400,00	
35.	Soffía Guðmundsson, ekkja Magnúsar Guðmundssonar ráðherra	450,00	
36.	Steinunn Frimannsdóttir, ekkja St. Stefánssonar skólameistara	715,82	
37.	Súsanna Erlendsson, ekkja Hinriks Erlendssonar héraðsl. kr. 187,50		
	Samkv. kgúrsk 7/ 1931, með hverju barni hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Friðrik, f. 25/ 1925	100,00	
	2. Bjarni, f. 7/ 1927	100,00	
		387,50	
38.	Theodóra Thoroddsen, ekkja Sk. Thoroddsens sýslumanns	535,17	
39.	Vigdís G. Blöndal, ekkja Jóns Blöndals héraðsl.	187,50	
40.	Þóra Gísladóttir, ekkja Sig. Pálssonar héraðsl.	212,50	
41.	Þóra Magnússon, ekkja J. Magnússonar ráðh.	1200,00	
42.	Þórunn Hafstein, ekkja M. Hafsteins sýslum.	315,00	
43.	Þórunn Siemsen, ekkja Fr. Siemsens sýslum. .	391,90	
44.	Þórunn Thorsteinsson, ekkja Davíðs Sch. Thorsteinssonar héraðsl.	237,50	
			17613,28
C. Prestsekkjur:			
1.	Anna Stefánsdóttir frá Stað i Súgandafirði	100,00	
2.	Arnbjörg Einarsdóttir frá Breiðabólstað	118,43	
3.	Ástriður Petersen frá Svalbarði	100,00	
4.	Bergljót Blöndal frá Hvammi i Skagafirði	100,00	
5.	Björg Einarsdóttir frá Dvergasteini	256,84	
6.	Björg Einarsdóttir frá Undirfelli	100,00	
7.	Guðbjörg Hermannsdóttir frá Þingvöllum	118,30	
8.	Guðný Þorsteinsdóttir frá Nesi	126,44	
9.	Guðrún Hermannsdóttir frá Breiðabólstað ..	212,94	
10.	Guðrún J. Jóhannesdóttir frá Bergsstöðum ...	107,54	
11.	Guðrún Jónsdóttir frá Kolfreyjustað	183,78	
12.	Guðrún Sigurðardóttir frá Flatey	118,93	
13.	Guðrún N. Sveinsdóttir frá Lundi	100,00	
14.	Guðrún Torfadóttir frá Hólmum	134,40	
15.	Guðriður Helgadóttir frá Kvennabrekku	168,00	
16.	Guðriður Ólafsdóttir frá Húsavík	135,74	
17.	Helga Ketilsdóttir frá Stað i Grindavík	100,00	
18.	Helga Skúladóttir frá Kálfafellsstað	72,94	
19.	Helga Stephensen frá Holti	184,36	
20.	Ingibjörg Magnúsdóttir frá Laufási	142,10	
21.	Jakobína Sigurgeirsdóttir frá Borg	142,56	
22.	Jóhanna Magnúsdóttir frá Staðarhrauni	224,00	
23.	Liney Sigurjónsdóttir frá Görðum	314,81	
24.	Margrét Jónasdóttir frá Stað	131,36	
	Flyt	3493,47	91528,01

		kr.	kr.
	Flutt	3493,47	91528,01
25.	Margrét Sigurðardóttir frá Höskuldsstöðum ..	131,85	
26.	Ólína Snæbjörnsdóttir frá Stað á Reykjanesi .	192,53	
27.	Ragnheiður Jónsdóttir frá Valþjófsstað	184,50	
28.	Ragnheiður Magnúsdóttir frá Stað í Steingf.	131,36	
29.	Sigríður Halldórsdóttir Jónsson frá Holti, Önf.	184,36	
30.	Sigríður Helgadóttir frá Odda	215,70	
31.	Sigríður Jóhannesdóttir frá Hruna	129,42	
32.	Sigríður Jónasdóttir frá Melstað	188,06	
33.	Sigurlaug Knudsen frá Breiðabólstað	133,00	
34.	Sigrún Kjartansdóttir frá Mosfelli	147,50	
35.	Steinunn Eiríksdóttir Stephensen frá Bjarnan.	200,22	
36.	Vigdís Einarsdóttir frá Grunnavík	104,16	
37.	Vilborg Jónsdóttir frá Prestsbakka	102,65	
38.	Þóra Jónsdóttir frá Auðkúlu	82,72	
39.	Þorbjörg Pálsdóttir frá Gilsbakka	100,00	
40.	Þórhildur Sigurðardóttir frá Stöð	118,23	5839,73
D. Eftirlaun samkv. l. n. 49 1923:			
Einar Þorkelsson, fyrrv. skrifstofustjóri Alþingis			2500,00
E. Framlag samkv. l. nr. 51 1921, 8. gr.			
1.	Aldný Magnúsdóttir, ekkja Árna Kristjánssonar simritara	kr. 220,00	
	Sonur hennar Örn, f. ½ 1925, til 16 ára	— 100,00	
			320,00
2.	Anna Þorgrímsdóttir lækni-sekkja		300,00
3.	Ásta Einarson, ekkja Magnúsar Einarssonar dýralæknis		250,00
4.	Ásta Halldórsdóttir, ekkja Óskars Jónssonar póstaðgreiðslum.	kr. 240,00	
	Börn hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Edda, f. ½ 1931	— 100,00	
	2. Eva, f. ¼ 1934	— 100,00	
			440,00
5.	Björg Jónsdóttir, ekkja Sig. Þórðarsonar prests	kr. 200,00	
	Börn hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Bjarghildur Ingibjörg, f. ¾ 1926 ..	— 100,00	
	2. Oddrún Valborg, f. ¾ 1928	— 100,00	
			400,00
6.	Guðbjörg Árnadóttir, ekkja Jóns Karlssonar héraðslæknis		350,00
7.	Guðfinna Þórðardóttir vitavarðarekkja		90,00
8.	Harriet Jónsson, ekkja Magn. Jónssonar lagapr.		450,00
9.	Hedvig Blöndal, ekkja Óla P. Blöndals póstr.		350,00
	Flyt	2950,00	99867,74

			kr.	kr.
	Flutt	2950,00	99867,74	
10.	Hrefna Einarsdóttir læknisekkja	350,00		
11.	Ida Stefánsdóttir símam.ekkja .. kr. 220,00			
	Barn hennar til 16 ára aldurs:			
	Olga, f. $25\frac{1}{11}$ 1931	100,00		
		320,00		
12.	Ingibjörg Ögmundsdóttir, ekkja Guðm. Eyj- ólfssonar símastjóra	180,00		
13.	Kristín Guðmundsdóttir, ekkja Jóns Guðm. vitavarðar	150,00		
14.	Lára Bjarnadóttir símam.ekkja	220,00		
15.	Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðm. Guðfinns. héraðslæknis	300,00		
16.	Margrét Þórðardóttir, ekkja Guðna Hjörleifss. héraðslæknis	450,00		
17.	María Guðmundsdóttir, ekkja Ásgr. Péturss. fiskimatsmanns	240,00		
18.	María Jónsdóttir, ekkja Fr. Klemenssonar póst- afgreiðslum.	240,00		
19.	Marta Þórarinsdóttir, ekkja Viggós			
	Snorrasonar símamanns	kr. 180,00		
	Barn hennar til 16 ára aldurs:			
	Helga, f. $2\frac{1}{4}$ 1927	100,00		
		280,00		
20.	Rígmor Ófeigsson, ekkja Jóns Ófeigssonar yfir- kennara	340,00		
21.	Þrúður Ingibjörg Jónsdóttir, ekkja			
	Björns Magnússonar símastjóra .. kr. 260,00			
	Börn hennar til 16 ára aldurs:			
	1. Guðný, f. $20\frac{1}{4}$ 1925	100,00		
	2. Magnús, f. $\frac{1}{11}$ 1928	100,00		
		460,00		
			6480,00	
				106347,74
II. Styrktarfé og eftirlaun, auk lögboðinna eftirlauna:				
a. Embættismenn:				
	1. Ari Arnalds, fyrrv. bæjarfógeti	2660,00		
	2. Björgvin Vigfússon, fyrrv. sýslumaður	1000,00		
	3. Einar Þorkelsson, fyrrv. skrifstofustj. Alþingis	1000,00		
	4. Guðmundur Björnsson, fyrrv. sýslum. ..	1000,00		
	5. Guðmundur Hannesson prófessor	1200,00		
	6. Guðm. Sveinbjörnsson, fyrrv. skrifst.stj.	3403,19		
	7. Halldór Steinsson læknir	600,00		
	8. Jón Jónsson læknir	800,00		
	9. Jónas Kristjánsson, fv. héraðslæknir ..	1000,00		
	10. Magnús Torfason, fyrrv. sýslumaður ..	1826,67		
	11. Ólafur Finsen, fyrrv. héraðslæknir	1000,00		
	12. Ólafur Thorlacius, fyrrv. héraðslæknir .	1000,00		
	Flyt	16489,86	. . .	106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	16489,86	106347,74
13.	Sigurður Magnússon, fyrrv. yfirlæknir .	2000,00	
14.	Sigurður Magnússon, fv. héraðslæknir .	600,00	
15.	Sigurður Thoroddsen, fyrrv. yfirkennari	2000,00	
16.	Skúli Árnason, fyrrv. héraðslæknir	535,00	
17.	Steingrímur Matthíasson, fv. héraðsl. ...	1000,00	
18.	Th. Krabbe, fyrrv. vitamálastj.	1328,00	
19.	Þórður Sveinsson, fyrrv. yfirlæknir	2000,00	
20.	Þorvaldur Pálsson, fyrrv. héraðslæknir	300,00	
		26252,86	
b. Embættismannaækkjur og börn:			
1.	Aðalbjörg Jakobsdóttir lækniækkja	500,00	
2.	Aðalbjörg Sigurðardóttir	1200,00	
3.	Anna Gunnlaugsson	900,00	
4.	Anna Jónsdóttir lækniækkja	500,00	
5.	Anna Jónsson, ekkja Kl. Jónssonar ...	450,00	
6.	Anna Þorgrímsdóttir lækniækkja, 600 kr., auk 100 kr. með hverju barni hennar í ómegð	800,00	
7.	Ásta Einarson	600,00	
8.	Ásta Hallgrímsson	600,00	
9.	Christophine Bjarnhéðinsson	1200,00	
10.	Dómhildur Jóhannesdóttir	1200,00	
11.	Guðlaug Magnúsdóttir	2000,00	
12.	Harriet Jónsson	450,00	
13.	Hrefna Einarisdóttir	600,00	
14.	Ingibjörg Magnúsdóttir lækniækkja	500,00	
15.	Ingileif Snæbjarnardóttir Aðils	400,00	
16.	Jenny Forberg	600,00	
17.	Kristín Víðalín Jacobson	600,00	
18.	Kristín Þórarinsdóttir lækniækkja	400,00	
19.	Magnea Ásgeirsson	200,00	
20.	Margrét Árnadóttir	450,00	
21.	Margrét Björnson	1000,00	
22.	Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðmundar Guðfinnssonar héraðslæknis	700,00	
23.	Margrét Lárusdóttir lækniækkja	400,00	
24.	Margrét Þórðardóttir lækniækkja, 600 kr., auk 100 kr. með hverju barni í ómegð	1100,00	
25.	Martha Þorvaldsson lækniækkja	340,00	
26.	Ragna Gunnarsdóttir lækniækkja	600,00	
27.	Ragnheiður Jónasson sýslumannækkja .	800,00	
28.	Rannveig Tómasdóttir	600,00	
29.	Sigríður Blöndal	300,00	
30.	Sigríður Finnbogadóttir	800,00	
31.	Sigríður Fjeldsted	450,00	
32.	Sigríður Hjaltadóttir Jensson	400,00	
33.	Sigríður Jónsdóttir lækniækkja	400,00	
	Flyt	22040,00	26252,86 106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	22040,00	
34.	Sigrún Bjarnason	600,00	
35.	Soffía Guðmundsson	2000,00	
36.	Soffía Hjaltested	600,00	
37.	Súsanna Friðriksdóttir Erlendsson	500,00	
38.	Theodóra Thoroddsen	800,00	
39.	Þórunn Hafstein sýslumannsekkja	400,00	
40.	Þrúður Ingibj. Jónsdóttir	300,00	
		27240,00	
c.	Uppgjafaprestar:		
1.	Árni Þórarinsson prófastur	280,00	
2.	Ásmundur Gíslason prófastur	385,00	
3.	Bjarni Einarsson prófastur	780,00	
4.	Einar Pálsson	430,00	
5.	Einar Thorlacius prófastur	355,00	
6.	Hallgrímur Thorlacius	295,00	
7.	Helgi P. Hjálmarsson	475,00	
8.	Ingvar Nikulásen	385,00	
9.	Jón Árnason	445,00	
10.	Jón Finnsson	385,00	
11.	Jón Norðfjörð Jóhannessen	460,00	
12.	Kjartan Kjartansson	400,00	
13.	Kristinn Danielsson	520,00	
14.	Magnús Bjarnarson prófastur	355,00	
15.	Matthías Eggertsson	465,00	
16.	Pálmi Þóroddsson	265,00	
17.	Runólfur Magnús Jónsson	430,00	
18.	Sigr. Guðlaugsson, prófastur frá Núpi	2200,00	
19.	Sveinn Guðmundsson	445,00	
20.	Þórður Ólafsson prófastur	370,00	
21.	Þorvaldur Jakobsson	1275,00	
22.	Þorvarður Þorvarðsson prófastur	475,00	
		11875,00	
d.	Prestsekkjur:		
1.	Anna Stefánsdóttir	200,00	
2.	Ástriður Petersen	200,00	
3.	Auður Gísladóttir	300,00	
4.	Bergljót Blöndal	200,00	
5.	Björg Einarsdóttir frá Dvergasteini	200,00	
6.	Björg Einarsdóttir frá Undirfelli	500,00	
7.	Björg Jónasdóttir frá Eskifirði	300,00	
8.	Björg Jónsdóttir frá Vallanesi	300,00	
9.	Guðbjörg Guðmundsdóttir	400,00	
10.	Guðbjörg Hermannsdóttir	181,70	
11.	Guðný Þorsteinsdóttir	173,56	
12.	Guðriður Helgadóttir	282,00	
13.	Guðriður Ólafsdóttir	164,26	
14.	Guðrún J. Jóhannesdóttir	500,00	
15.	Guðrún S. Jónsdóttir	250,00	
	Flyt	4151,52	
		65367,86	106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	4151,52	65367,86
16.	Guðrún Sigurðardóttir	181,07	106347,74
17.	Guðrún M. Sveinsdóttir	300,00	
18.	Guðrún Torfadóttir	300,00	
19.	Helga Ketilsdóttir	300,00	
20.	Helga Skúladóttir	227,06	
21.	Hlíf Bogadóttir	300,00	
22.	Ingibjörg Magnúsdóttir	157,90	
23.	Jakobína Sigurgeirsdóttir	157,44	
24.	Jóhanna Magnúsdóttir prófastsekkja ..	300,00	
25.	Kirstín Pétursdóttir	600,00	
26.	Líney Sigurjónsdóttir	500,00	
27.	Margrét Jónasdóttir	300,00	
28.	Margrét Sigurðardóttir prófastsekkja ..	500,00	
29.	Ólína Snæbjörnsdóttir frá Stað	300,00	
30.	Ragnheiður Jónsdóttir	300,00	
31.	Sigríður Halldórsdóttir Jónsson	300,00	
32.	Sigríður Helgadóttir	300,00	
33.	Sigríður Jóhannesdóttir	300,00	
34.	Sigríður Jónasdóttir frá Melstað	146,71	
35.	Sigríður Kjartansdóttir, 800 kr., auk 300 kr. með hverju barna sinna	2000,00	
36.	Sigurlaug Knudsen	300,00	
37.	Sigrún Kjartansdóttir	300,00	
38.	Steinunn Eiríksdóttir Stephensen	200,00	
39.	Steinunn Pétursdóttir	300,00	
40.	Vilborg Jónsdóttir	300,00	
41.	Þóra Jónsdóttir	217,28	
42.	Þórhildur Sigurðardóttir	300,00	
			13838,98
e. Kennarar, kennaraekkjur og börn:			
1.	Aðalbjörg Steinsdóttir	500,00	
2.	Anna Asmundsdóttir	300,00	
3.	Ásdís Þorgrímsdóttir	300,00	
4.	Ásta Magnúsdóttir kennaraekkjja	200,00	
5.	Brynjólfur Þorláksson söngkennari	1200,00	
6.	Cathinka Sigfússon	600,00	
7.	Einar Hávarðsson	150,00	
8.	Elisabet Jónsdóttir	300,00	
9.	Guðbjörg Kristjánsdóttir	1200,00	
10.	Guðmundur Björnsson	300,00	
11.	Helga Finnsdóttir	1200,00	
12.	Hólmfríður Gísladóttir kennslukona ...	500,00	
13.	Ingivaldur Nikulásson kennari	300,00	
14.	Jón Strandfeld	150,00	
15.	Jósep Björnsson, fyrrv. skólastjóri	1577,14	
16.	Lárus Rist kennari	600,00	
17.	Páll Halldórsson, fyrrv. skólastjóri	1000,00	
	Flyt	10377,14	79206,84
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	10377,14	79206,84
18.	Ragnheiður Guðjónsdóttir	300,00	106347,74
19.	Ragnheiður Torfadóttir	400,00	
20.	Rígmor Ófeigsson	800,00	
21.	Samúel Eggertsson	250,00	
22.	Sigurður Sigurðsson	400,00	
23.	Sigurjón Rögnvaldsson	200,00	
24.	Steinunn Frimannsdóttir	450,00	
25.	Viktoria Bjarnadóttir	150,00	
f.	Póstmenn, póstar og ekkjur þeirra:		13327,14
1.	Álfheiður Blöndal, ekkja Kristjáns Blöndals póstaðgreiðslumanns	300,00	
2.	Anína Arinbjarnardóttir	200,00	
3.	Ásgerður Bjarnadóttir	200,00	
4.	Baldur Eyjólfsson póstur	300,00	
5.	Björn Jónsson póstur	300,00	
6.	Böðvar Jónsson póstur	400,00	
7.	Edvald Eyjólfsson póstur	500,00	
8.	Eiríkur Sigfússon póstur	200,00	
9.	Elinborg Vigfúsdóttir, ekkja Einars Runólfssonar póstaðgreiðslumanns	400,00	
10.	Friðrik Jónsson póstur	450,00	
11.	Guðbjörg Ólafsdóttir, ekkja G. Kristjánssonar pósts	300,00	
12.	Guðmundur Bergsson	800,00	
13.	Guðmundur Einarsson póstur	300,00	
14.	Guðm. Kristjánsson póstur	300,00	
15.	Guðmundur Ólafsson póstur	500,00	
16.	Halla Árnadóttir póstsekkja	300,00	
17.	Halldór Benediktsson póstur	200,00	
18.	Halldór Ólafsson póstur	200,00	
19.	Hedvig Blöndal, ekkja Óla Blöndals póstritara, 300 kr., auk 100 kr. með hverju barni í ómegð	500,00	
20.	Jóhann B. Jensson póstur	300,00	
21.	Jóhanna Þ. Jónsdóttir póstsekkja	200,00	
22.	Jóhanna Thorlacius póstmannsekkja ..	300,00	
23.	Jón Jónsson póstur í Galtarholti	300,00	
24.	Kjartan Þorkelsson, fyrrum póstaðgrm. og matsmaður	300,00	
25.	Kristján Albert Bjarnason póstur	300,00	
26.	Kristján Jónsson póstur	200,00	
27.	Loftur Ólafsson póstur	600,00	
28.	Magnús Einarsson póstur	300,00	
29.	María Jónsdóttir, ekkja Fr. Klem.	300,00	
30.	Ólög Gunnarsdóttir, ekkja Árna Sigbjörnssonar pósts	200,00	
31.	Ragnheiður Bjarnadóttir, ekkja Þorleifs Jónssonar	1000,00	
	Flyt	10950,00	92533,98
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt 10950,00	92533,98	106347,74
32.	Ragnheiður Straumfjörð	300,00	
33.	Reinald Kristjánsson póstur	200,00	
34.	Sigríður Guðmundsdóttir póstsekkja ..	300,00	
35.	Sigríður Sigurðardóttir póstsekkja	200,00	
36.	Sigurjón Sumarliðason póstur	500,00	
37.	Solveig Árnadóttir póstsekkja	300,00	
38.	Stefán Stefánsson, fyrrv. póstafrgm. ..	600,00	
39.	Stefán Þorvaldsson póstur	400,00	
40.	Torfi Sæmundsson póstur	200,00	
41.	Tryggvi Hallgrímsson póstur	200,00	
42.	Þóra Matthíasdóttir Skaftason	300,00	
43.	Þórdís Ívarsdóttir póstsekkja	200,00	
44.	Þóroddur Bjarnason póstur	600,00	
45.	Þórunn Sigurðardóttir	200,00	
46.	Þuríður Einarsdóttir póstsekkja	200,00	
		15650,00	
g.	Sigurður Nordal, samkvæmt samningi	2000,00	
h.	Ekkjur og börn skálda og listamanna:		
1.	Anna Pálsdóttir	400,00	
2.	Arnbjörg Einarsdóttir	300,00	
3.	Eleanor Sveinbjörnsson	1200,00	
4.	Gíslína Kvaran	600,00	
5.	Guðrún Jónsdóttir Erlingsson	600,00	
6.	Guðrún Sigurðardóttir	600,00	
7.	Kristín Jakobsdóttir frá Hofi	800,00	
8.	Ólína Þorsteinsdóttir	300,00	
9.	Sigríður Jónsdóttir frá Hvítadal	500,00	
10.	Sigríður Snæbjarnardóttir, ekkja Þór. B. Þorlákssonar málara	500,00	
11.	Sigurlaug G. Gröndal	400,00	
12.	Valborg Einarsson	600,00	
13.	Þórunn Pálsdóttir, ekkja Þorsteins Gísla- sonar	600,00	
		7400,00	
i.	Ýmsir starfsmenn og ekkjur:		
1.	Ágústa Þ. Ólafsdóttir	300,00	
2.	Anna Bjarnadóttir, ekkja Hj. Láruss. ..	300,00	
3.	Anna Sigurðardóttir, Fjöllum	300,00	
4.	Arndís Sigurðardóttir	300,00	
5.	Árni G. Þóroddsson, fv. fiskimatsmaður	400,00	
6.	Ásgeir Jónsson Gottorp	300,00	
7.	Ásta Þorvaldsdóttir	300,00	
8.	Bergur Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
9.	Bjarni Magnússon fangavörður	200,00	
10.	Björg Guðmundsdóttir	400,00	
11.	Briet Bjarnhéðinsdóttir	1000,00	
12.	Einar Markússon, fyrrv. ríkisbókari	2000,00	
13.	Einar Straumfjörð, fyrrv. vitavörður, vegna örorku	400,00	
	Flyt	6600,00	117583,98 106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	6600,00	117583,98
14.	Eiríkur Einarsson, fyrrv. fiskimatsm. .	300,00	106347,74
15.	Friðfinnur Guðjónsson leikari	800,00	
16.	Gestur Guðmundsson, fyrrv. vitav.	400,00	
17.	Gisli Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
18.	Gróa Dalhoff	500,00	
19.	Guðbjörg Þorleifsdóttir, Múlakoti	400,00	
20.	Guðfinna Þórðardóttir vitavarðarekkja	300,00	
21.	Guðlaugur Hansson lýsismatsm.	200,00	
22.	Guðleif Erlendsdóttir, fyrrv. hjúkrunark.	300,00	
23.	Guðmundur Daviðsson	1500,00	
24.	Guðmundur Eiríksson á Þorfinnsst.	300,00	
25.	Guðmundur Gissurarson, fv. fiskimatsm.	400,00	
26.	Guðmundur A. Guðmundsson fv. fiski- matsmaður	200,00	
27.	Guðmundur Kr. Guðmundsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
28.	Guðmundur Ólafsson, fyrrv. fiskimatsm.	300,00	
29.	Guðmundur Þorfinnsson, fyrrv. ferjum.	300,00	
30.	Guðrún Egilson 2000 kr., auk 100 kr. með hverju barni hennar í ómegð	2200,00	
31.	Halldór Brynjólfsson blindi	350,00	
32.	Halldóra Þórðardóttir	600,00	
33.	Helgi Árnason, fyrrv. safnahúsvörður ..	600,00	
34.	Henriette Kjær, fv. yfirhjúkrunarkona ..	600,00	
35.	Hólmfríður Björnsd., ekkja G. Hjaltas.	300,00	
36.	Jóhann Gíslason, fyrrv. fiskimatsm. ..	400,00	
37.	Jóhann Ragúels, Akureyri	600,00	
38.	Jóhannes Guðmundsson, fv. fiskimatsm.	300,00	
39.	Jóhannes Jörundsson, Hrísey	500,00	
40.	Jón Jónsson, Munaðarhóli, fyrrv. fiski- matsmaður	400,00	
41.	Jón Runólfsson, fyrrv. sýsluskrifari ..	600,00	
42.	Jón Sigurðsson fiskimatsm.	200,00	
43.	Jóney Guðmundsdóttir, ekkja Guðj. Guðl.	400,00	
44.	Jónína Marteinsdóttir, fv. hjúkrunark. .	300,00	
45.	Kofoed-Hansen, fyrrv. skógræktarstjóri	1546,80	
46.	Kristín Guðmundsd., ekkja E. Helgas. ..	600,00	
47.	Kristín Pálsdóttir vitavarðarekkja	300,00	
48.	Kristjana Benediktsdóttir	400,00	
49.	Kristmann Tómasson, fv. yfirfiskimatsm.	400,00	
50.	Kristólína Kragh	300,00	
51.	Magnús Magnússon, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
52.	Margrét Jónsdóttir vitavarðarekkja	300,00	
53.	Margrét Vigfúsdóttir vitavarðarekkja ..	300,00	
54.	Marta Þórarinsdóttir, simamannsekkja	500,00	
55.	Matthías Ólafsson, fyrrv. alþm.	600,00	
56.	Nielsína Ólafsdóttir, ekkja Dan. Daniels- sonar	600,00	
	Flyt	28196,80	117583,98
			106347,74

		kr.	kr.
	Flutt	28196,80	
57.	Ólafur Guðmundsson, fyrrv. ferjum. . .	600,00	
58.	Ólafur Ísleifsson, Þjórðartúni	1000,00	
59.	Ólafur Jóelsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
60.	Ólöf Steingrímsdóttir, ekkja Páls Erl. . .	500,00	
61.	Petrea Jónsdóttir	300,00	
62.	Ragnheiður Erlendsdóttir	300,00	
63.	Rósa Jónsdóttir vitavarðarekkja	200,00	
64.	Runólfur Magnússon, fv. fiskimatsm. . .	300,00	
65.	Sigríður Gísladóttir 300 kr., og 100 kr. með hverju barni hennar til 16 ára ald.	1000,00	
66.	Sigríður Magnúsdóttir hjúkrunarkona .	500,00	
67.	Sigríður Sveinsdóttir, ekkja Jakobs Björnssonar sildarmatsmanns	300,00	
68.	Sigurður Jóakimsson, fv. fiskimatsm. . .	300,00	
69.	Sigurður Jónasson, fv. fiskimatsm.	300,00	
70.	Sigurður Jónsson, fv. fiskimatsm.	400,00	
71.	Sigurður Pétursson, fyrrv. fangav.	1000,00	
72.	Steinunn Sigurðardóttir, ekkja M. Vig- fússonar	600,00	
73.	Tómas Gunnarsson, fv. fiskimatsm.	300,00	
74.	Valgerður Steinsson, fv. spítalaráðsk. . .	500,00	
75.	Vigfús Sigurðsson, fyrrv. vitavörður . .	300,00	
76.	Þorkell Þorláksson, fv. stjórnarráðsritari	1500,00	
		38796,80	
	Á styrkveitingar í II. a.—i. greiðist dýrtíðar- uppbót eftir sömu reglum sem á laun embættis- manna.		
j.	Lífeyrir hjónanna á Staðarfelli	3000,00	
k.	Eftirlaun Sig. Sigurðssonar búnaðarmálastjóra	4500,00	
l.	Dr. Páll E. Ólason, enda semji hann ókeypis æfisög- ur Íslendinga fyrir bókmenntafélagið	7200,00	
			171080,78
III.	Dýrtíðaruppbót		49960,48
	Samtals	. . .	327389,00

19. gr.

Til óvissra útgjalda er veitt:

	kr.	kr.
1. Dýrtíðaruppbót samkvæmt lögum frá 5. jan. 1940 um breyting á lögum nr. 10 4. apríl 1939, um gengisskrán- ingu og ráðstafanir í því sambandi	350000	
2. Til annara útgjalda	100000	450000
Samtals	. . .	450000

III. KAFLI Eignahreyfingar.

20. gr.

			kr.	kr.
Inn.				
I. Fyrningar:				
1. Samkvæmt	3. gr. A.		121140	
2. —	3. — B.		3640	
3. —	9. —		2170	
4. —	10. —		2046	
5. —	11. —		7070	
6. —	12. —		50000	
7. —	13. —		185552	
8. —	14. —		16354	
9. —	15. —		4350	
				392322
II. Væntanlega útdregið af bankavaxtabréfum og veð- deildarbréfum				50000
III. Endurgreiddar fyrirframgreiðslur				10000
IV. Endurgreidd lán og andvirði seldra eigna				70000
Samtals			. . .	522322
Út.				
I. Afborganir lána ríkissjóðs og ríkisstofnana:				
1. Ríkissjóðslán:				
a. Innlend lán		183042		
b. Dönsk lán		174677		
c. Ensk lán		631211		
			988930	
2. Lán ríkisstofnana:				
a. Landssíminn (sjá 3. gr. A. 2.)		145000		
b. Ríkisútvarpið (sjá 3. gr. A. 5.)		75000		
c. Skipaútgærð ríkisins (vegna Esju)		179865		
			399865	
II. Til eignaaukningar ríkisstofnana:				1388795
1. Landssíminn (ný símakerfi o. fl.)			103000	
2. Ríkisprentsmiðjan			10000	
				113000
III. Til að gera nýja vita				30000
IV. Til lögboðinna fyrirframgreiðslna				10000
Samtals			. . .	1541795

Yfirlit.
yfirlit.

		kr.	kr.
Gjöld :			
7. gr.	Vextir		1936178
8. gr.	Borðfé konungs		75000
9. gr.	Til alþingiskostnaðar og yfirskoðunar ríkis- reikninga		245920
10. gr.	Til ríkisstjórnarinnar		680026
11. gr. A.	Til dómgæzlu og lögreglustjórnar	1558610	
— B.	Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur ..	410000	
			1968610
12. gr.	Til læknaþess og heilbrigðismála		865500
13. gr. A.	Vegamál	1872702	
— B.	Samgöngur á sjó	384900	
— C.	Vitamál og hafnargerðir	670500	
— D.	Flugmál	20000	
			2948102
14. gr. A.	Kirkjumál	438600	
— B.	Kennslumál	2055779	
			2494379
15. gr.	Til vísinda, bókmennta og lista		323310
16. gr.	Til verklegra fyrirtækja		3714800
17. gr.	Til almennrar styrktarstarfsemi		1703900
18. gr.	Til eftirlauna og styrktarfjár		327389
19. gr.	Óviss útgjöld		450000
	Rekstrarafgangur		745059
Samtals		. . .	18478173

yfirlit.

		kr.
Út :		
7.—19. gr.	Rekstrarútgjöld samkvæmt rekstraryfirliti	17733114
Aðrar útborganir:		
20. gr. I.	Afborganir lána	1388795
— II.	Til eignaaaukningar ríkisstofnana	113000
— III.	Til að gera nýja vita	30000
— IV.	Lögboðnar fyrirframgreiðslur	10000
Samtals		19274909

22. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt:

- I. Að verja fé úr ríkissjóði til launagreiðslu tveggja dómara í hæstarétti, ef dómurum verður fjölgað á árinu 1941 samkvæmt lögum um hæstarétt, nr. 112 14. maí 1935.
- II. Að greiða Ingibjörgu H. Bjarnason 2000 kr. eftirlaun, þegar hún lætur af starfi.
- III. Að greiða Páli Sveinssyni yfirkennara full laun, ef hann lætur af embætti á árinu, enda vinni hann að því að fullgera hina frakknesk-íslenzku orða-bók sína.
- IV. Að greiða Jakobi Smára $\frac{3}{4}$ adjunktslauna fyrir skólaárið 1940—1941, ef hann lætur af embætti og fær eigi lífvænlegt starf við sitt hæfi fyrir þann tíma.
- V. Að láta þeim ráðherra, sem fer með utanríkismál, sé hann ekki jafnframt forsætisráðherra, í té leigulausa íbúð, eða að öðrum kosti greiða honum úr ríkissjóði allt að 3000 kr. til húsaleigu.
- VI. Að greiða á árinu 1941 dýrtiðaruppbót á laun embættismanna, eftir sömu reglum sem á árinu 1940.
- VII. Að láta Blindravinafélag Íslands fá að láni allt að 10 útvarpstæki til afnota fyrir blinda menn, og sé kostnaður, er af þessu leiðir, færður á fjárhags-áætlun viðtækjaverzlunar ríkisins. Ennfremur að lána allt að þremur tækjum til sjúklinga, sem liggja rúmfastir árum saman í heimahúsum.
- VIII. Að endurgreiða skemmtanaskatt af fé því, sem aflað er með samkomum og rennur til eflingar slysavörnum hér við land.
- IX. Að ábyrgjast fyrir tunniverksmiðju Siglufjarðar allt að 150 þús. kr. rekstrarlán, enda sé lánið greitt fyrir áramót.
- X. Að ábyrgjast fyrir Akureyrarkaupstað allt að 200 þús. kr. lán til rekstrar tunniverksmiðju þar, enda greiðist lánið fyrir áramót.
- XI. Að krefjast þeirra trygginga, sem stjórnin metur gildar, fyrir hverri ábyrgð, sem hún gengur í f. h. ríkissjóðs, enda séu allar slíkar lántökur framkvæmdar af ráðuneytinu, eða Landsbanka Íslands og Útvegshanka Íslands í samráði við ráðuneytið. Þó getur ráðuneytið falið einstökum mönnum útvegun lána-anna.
- XII. Að kaupa fasteignir h/f Síldarbræðslan á Seyðisfirði, ef viðunandi samningar takast um verð og greiðsluskilmála, að dómi stjórnar Síldarverk-smiðja ríkisins.
- XIII. Að lækka útgjöld ríkissjóðs, sem eru ekki bundin í öðrum lögum en fjárlögum, eftir jöfnum hlutföllum um allt að 35%, ef ríkisstjórnin telur sýnilegt, að áhrif styrjaldarinnar verði þess valdandi, að tekjur ríkissjóðs lækki verulega.

23. gr.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar bankabókara, 500 kr. 1941, svo og uppbót á þá fjárhæð, eftir sömu reglum sem bankinn veitir hana á laun starfsmanna sinna.

Stjórninni er heimilt að greiða Þóru Beck, ekkju Þórólfs Becks skipstjóra, eftirlaun eftir svipuðum reglum sem Eimskipafélag Íslands greiðir ekkjum skipstjóra sinna, og færist fjárhæðin á rekstrarreikning skipaútgerðar ríkisins.

Stjórn Búnaðarbankans veitist heimild til þess að greiða frú Önnu Klemensdóttur, ekkju Tryggva Þórhallssonar bankastjóra, 25% af launum manns hennar sem aðalbankastjóra Búnaðarbankans, og dýrtiðaruppbót að auk.

Stjórn sama banka veitist heimild til þess að greiða frú Aðalbjörgu Albertsdóttur, ekkju Þorsteins Sigurgeirssonar bankagjaldkera, 1000 kr., og til tveggja barna hennar innan 16 ára aldurs, 300 kr. til hvors.

Stjórn samábyrgðar Íslands heimilast að greiða frú Elísabetu Gunnarsson, ekkju Jóns Gunnarssonar, 1000 króna lífeyri.

Stjórninni er heimilt að greiða Sigurði Hjálmarssyni stýrimanni 600 kr., og færist fjárhæðin á rekstrarreikning skipaútgerðar ríkisins.

24. gr.

Ef lög verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1940 og hafa i för með sér tekjur eða gjöld fyrir ríkissjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, gilda aðeins fyrir fjárhagstímabilið.

Nd. 161. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um rafveitulánasjóð.

Frá Pétri Ottesen.

I. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Tekjur sjóðsins eru:

1. Framlög úr ríkissjóði 50 þús. krónur á ári.
2. Árlegt gjald frá rafveitum, er reistar hafa verið og reistar verða og hafa vatnsafl til raforkuvinnslu. Skal miða gjald þetta við afl véla þannig: Af hverri vélasamstæðu greiðist fyrstu fimm árin eftir að hún er sett upp 1 króna á ári á hvert kílóvatt í málraun rafals, hin næstu fimm árin 2 krónur á ári, þriðju fimm árin 4 krónur á ári, og úr því 8 krónur á ári. Gjald þetta greiðist þó ekki af vélasamstæðum, sem hafa minna afl en 100 kw.
3. Vextir af sjóðnum, er leggjast við höfuðstólinn.

II. Við 3. gr. Greinin orðist svo:

Gjald það, er um getur í 2. lið 2. gr., skal greiða rafveitulánasjóði 31. des. ár hvert, og fylgir því lögtaksréttur.

III. Við 7. gr. Fyrir „3% — þrír af hundraði —“ kemur: 3½% — þrír og hálfur af hundraði.

IV. Við 10. gr. Fyrir orðið „starfrækslu“ komi: rekstur.

V. Við 11. gr. Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

VI. Ákvæði til bráðabirgða falli niður.

Ed. 162. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka.

Frá menntamálanefnd.

1. gr.

2. málsl. 7. gr. laganna orðist svo:

Námsbókagjaldið skal vera 5—8 kr. á heimili, meðan dýrtíð helzt vegna núverandi styrjaldar.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar i stað.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt að tilhlutun ríkisstjórnarinnar og fylgdu því eftirfarandi skýringar. Einstakir nefndarmenn áskilja sér óbundin atkvæði.

Þegar lögin um ríkisútgáfu námsbóka voru sett, var ætlað til, að 8 kr. námsbókaskattur á heimili tvö fyrstu árin og 5 kr. úr því hrykki til að standa straum af útgáfunni.

Nú þykir sýnt, að áætlun þessi mundi hafa staðizt þrátt fyrir ærinn kostnað af kaupum á upplögum einstakra forlaga, sem í upphafi voru ekki fyrirhuguð, ef ekki hefði hér við bætzt dýrtið af völdum heimsófriðarins, sem þegar hefir meðal annars leitt til þess, að pappír hefir tvöfaldast í verði. Þykir því ástæða til að heimila ríkisstjórninni að innheimta framvegis allt að 8 kr. námsbókagjald af heimili, og er þess vænzt, að það nægi til að halda útgáfunni áfram í því horfi, sem hún er nú, ef ófriðardýrtiðin eykst ekki því meira.

Ed.

163. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 91 23. júní 1932, um varnir gegn kynsjúkdómum.

Flm.: Jónas Jónsson.

1. gr.

Við 2. gr. laganna bætist svo hljóðandi málsgrein:

Lögreglustjóranum í Reykjavík er heimilt að ákveða, að aðgangur að bryggjum Reykjavíkurhafnar skuli óheimill kvenmönnum frá kl. 8 síðdegis til kl. 8 árdegis, nema þeim, sem eiga þangað brýnt erindi.

2. gr.

3. mgr. 18. gr. laganna orðist svo:

Brot á ákvæðum 2. mgr. 2. gr., 10. og 14. gr. varða sektum, allt að 200 krónum.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt samkvæmt ósk forsætisráðherra.

Lögreglan í Reykjavík hefir nú hafið öfluga starfsemi til að bæta ástandið við höfnina í Reykjavík. Við þá athugun hefir komið í ljós, að mikill kynsjúkdómafaraldur gengur nú um bæinn, og er uppsprettan vitanlega við höfnina. Er mörgum bæjarmönnum enn í minni vansæmd sú, þegar útlendir sjómenn köstuðu unglings-telpum dauðadruknum í land úr skipi sinu í fyrravor eftir áflog og ryskingar. Nú í vetur verður lögreglan hvað eftir annað að sækja kvenfólk úr landi út í erlend skip á höfninni. Þykir lögreglustjóra mikil nauðsyn til bera að geta haldið þessum ófarnaði í skefjum með því að banna óviðkomandi og tortryggilegu kvenfólki aðgang að höfninni um kvöldtíma og nætur.

Hirðuleysi það, sem ríkir við höfnina, hefir vakið undrun og eftirtekt allra sæmilegra manna, sem til þekkja. Með samþykkt þessa frv. gerir Alþingi sitt til að bæta úr vanrækslu, sem hefir orðið höfuðborg landsins og þar með öllu landinu til varanlegrar smánar.

Ed.**164. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 85 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og mælir með, að það verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 18. marz 1940.

Magnús Jónsson,
form.

Bernh. Stefánsson,
frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Nd.**165. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

15. gr. laganna orðist svo:

Heimilt er framkvæmdanefnd að fyrirskipa, samkvæmt óskum sveitarstjórnar eða upprekstrarfélags, breyting á fjallgöngum, smölun heimalanda og réttum, ef það telst nauðsynlegt til heftingar útbreiðslu veikinnar.

Breytingar þessar skulu hornar undir stjórnir nærliggjandi sveitar- eða upprekstrarfélaga áður en þær eru fyrirskipaðar.

Breytingar þessar teljast ekki brot á fjallskilareglugerðum.

2. gr.

Aftan við síðari málsg. 18. gr. laganna bætist: Landbúnaðarráðherra er heimilt, eftir tillögum framkvæmdanefndar, að fella niður tíu aura gjaldið í þeim hreppum, sem garnaveikin (Johnesveikin) hefir valdið tjóni.

3. gr.

a. Í stað orðanna „í árslok 1937“ í 1. tölul. 19. gr. laganna komi: í ársbyrjun árið áður en styrkurinn er veittur.

b. Í stað orðanna „Til sýslu- og hreppavega“ í upphafi 2. tölul. sömu lagagr. komi: Til vega.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Breytingar þær, sem hér er lagt til að gerðar verði á lögum nr. 45 frá 27. maí 1938, eru þessar:

- 1) Reynt að tryggja það, að ekki verði árekstur á milli samliggjandi sveitarstjórna eða upprekstrarfélaga vegna breytinga, sem gerðar kunna að verða á smölun og réttum, sem lögin heimila, að gerðar verði frá því, sem ákveðið er í viðkomandi fjallskilareglugerðum, með því að taka nærliggjandi hreppstjórnir eða stjórnir upprekstrarfélaga til ráðuneytis um breytingarnar.
- 2) Allsterkar kröfur hafa borizt frá þeim sveitarfélögum, þar sem garnaveikin hefir valdið tjóni, að þau verði leyst undan 10 aura gjaldi því, sem lögin ákveða á fjár-

eigendur utan mæðiveikisvæðanna til styrktar vörnunum. Nefndin sá ekki annað fært en að verða við kröfum þessum.

- 3) a. Skilyrði fyrir því, að bændur geti fengið vaxtatillag samkvæmt lögnum, er, að þeir hafi sannað skuldir sínar fyrir skattanefnd í árslok 1937. Ákvæði þetta var réttmætt þegar það var sett, en er nú orðið úrelt, sökum þess að það útilokar frá styrknum marga af þeim mönnum, er á síðari árum hafa misst fé sitt úr veikinni og ber því styrkur þessi jafnt og öðrum, sem löginn nú ná til.
- b. Ákvæðinu um, að vegafé því, sem veitt er samkvæmt lögnum, skuli einungis varið til sýslu- og hreppavega, er breytt þannig, að heimilt skuli einnig að verja því til þjóðvega, þar sem það þykir af einhverjum ástæðum bezt henta.

Nánnar í framsögu.

Sp.

166. Tillaga til þingsályktunar

um vegagerð milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins.

Flm.: Eiríkur Einarsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að taka til gagngerðrar endurskoðunar rannsóknir um vegarstæði milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins og beita sér síðan fyrir, að hafizt verði handa um framkvæmdir að framhaldsrannsókn lokinni.

Er til þess ætlað, að veginum verði þar valinn staður, er öruggast má verða til samgangna allar árstiðir, og með fullri hliðsjón til þess, að vegarlengdin milli höfuðstaðarins og austursveita verði ekki meiri en ýtrasta nauðsyn krefur.

Skal ríkisstjórnin fá tillögur vegamálastjóra um mál þetta og leggja niðurstöður sínar síðan fyrir næsta reglulegt Alþingi.

Greinargerð.

Af stórmálum þjóðarinnar, er rædd hafa verið utan þings og innan nú hina síðustu áratugi, hefir ekkert átt eins örðugt uppdráttar og samgöngumál það, sem tillaga þessi lýtur að. Vantar þó ekki, að mikilhæfir menn og framsýnir hafi látið það til sín taka og talið það hið mikilvægasta. En hamingju til sameiginlegra átaka hefir fram til þessa brostið og öllu slegið á dreif. Það er ekki nema til leiðinda og engin nauðsyn að rekja þá sögu hér, enda er hún flestum kunn. Þess er nóg að geta, að lög hafa verið sett um þessi samgöngumál (1932 og 1936), er kalla má að stangist og hafa leitt á refilstigu. Er hér sjón sögu ríkari.

Á þessum tímum er mjög um það rætt og að því unnið, að fjölga skuli býlum í landinu og stöðva flóttann úr sveitunum. Einna tiltækilegast þykir í þeim efnum að taka landfláka til ræktunar þar, sem skilyrði eru bezt, jafnframt því, sem stórrörðum yrði skipt. Það er óumdeilt, að þetta landnám eigi helzt rétt á sér hér fyrir austan heiði. Fáir munu vera svo djarfir að neita því, að frumskilyrði þess, að slíkur byggðarauki eigi rétt á sér, eru öruggar samgönguleiðir, og er hér að ræða um traustar samgöngur milli höfuðstaðarins, þar sem nál. $\frac{1}{3}$ landsmanna á nú heima, og hins mikla framtíðarlands eystra, sem er hið eina verulega uppland til framleiðslu á daglegu lífsviðurværi borgarbúanna. Reynsla síðustu ára um mjólkurflutning o. s. frv. sýnir einnig og sannar, að þörfin er orðin brýn um gagngerðar og fljótar umbætur á þessum samgönguleiðum.

Ætlunin með tillögu þessari er sú, að stefnt verði hér til umbóta án undandráttar. Afkomuöryggi og hagsmunir fjölmargra landsmanna eru svo mikið undir því komnir, að málið leysist farsælega, að hið flokkslega reiptog, sem orðið hefir

Þessu málefni sem fleiri góðum málum til trafala, verður að hætta, og ætti nú að verða greiðara um vik í þeim efnum, er stjórnmalaflokkarnir hafa gengið til samstarfa um þau mál, er þjóðina varðar mestu. Í flokki þeirra mála er það, sem hér ræðir um.

Tillagan sjálf skýrir það nægilega, að öryggi samgangnanna, einn og sami vegur, er treysta megi á öllum árstíðum, er markmiðið. Slikur vegur á að koma í stað allra vara- og þrautavaraleiða. Slíkan vegur á að gera með hliðsjón til sparnaðar á benzini, gúmmíeyðslu og öðrum flutningskostnaði, og því á hann að liggja svo beint milli umræddra byggðarlaga sem öryggi vegarstæðisins leyfir. Þótt slíkt gæti í byrjun haft í för með sér aukinn stofnkostnað, gæti svo farið, er til lengdar lætur, að í þeirri aðferð yrði sparnaðinn að finna.

Nokkur hluti hinnar væntanlegu vegagerðar er ekki fjær Reykjavík og Hafnarfirði en svo, að hægt ætti að verða að inna þar störf af hendi með atvinnubótavinnu, eftir því sem nauðsyn kræfi.

Rannsóknir þær, sem þegar hafa verið gerðar um suðurlandsveg, ættu mjög að geta flýtt fyrir endurskoðun þessara mála, svo að niðurstaða fáið og hægt verði að byrja.

Þykir sjálfsagt, að vegamálastjóri verði ráðunautur ríkisstjórnarinnar í þessum málum.

Nd.

167. Frumvarp til laga

um afnám laga um skattgreiðslu íslenzkra útgerðarfyrirtækja, nr. 49 frá 12. febr. 1940.

Flm.: Héðinn Valdimarsson.

Lög nr. 49 frá 12. febrúar 1940, um skattgreiðslu íslenzkra útgerðarfyrirtækja, ganga úr gildi 1. jan. 1941.

Greinargerð.

Fjárhagsleg afkoma íslenzkra útgerðarfyrirtækja hefir breytt það mikið til hins betra á síðastliðnu ári, og útlit er fyrir að það haldi áfram þetta ár, að ekki virðist afsakanlegt, að þau séu skatt- né útsvarsfrjáls, að minnsta kosti ekki lengur en út þetta árið. Slíkt skattfrelsi, og það fyrir aðalatvinnuveg þjóðarinnar, er vand-ræðaástand, ekki síst á tímum þegar hagar hans fer stórbatnandi, en hagar annara atvinnugreina og stétta fer stórversnandi vegna atvinnuleysis og dýrtíðar af völdum stríðsins.

Ed.

168. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 134 [Húsaleiga].

Frá Magnúsi Gíslasyni.

Við 2. í stað „2 kr.“ komi: 3 kr.

Ed.

169. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 134 [Húsaleiga].

Frá Magnúsi Jónssyni.

Í stað „2 kr.“ í 2. tillögunni komi: allt að 3 kr.

Ed.**170. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 125 [Húsaleiga].

Frá Páli Zóphóniassyni.

b-liður orðist svo:

Lög þessi taka ekki til leigu á einstökum herbergjum, sem leigutaki eða húseigandi leigir út frá íbúð sinni.

Ed.**171. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 134 [Húsaleiga].

Frá Sigurjóni Á. Ólafssyni.

Við 2. Á eftir orðunum „fyrir hvern samning“ komi: þó ekki oftari en tvisvar á ári fyrir sömu íbúð.

Ed.**172. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 134 [Húsaleiga].

Frá Magnúsi Gíslasyni.

Við 2. Fyrri málslíður tillögunnar orðist svo:

Meðan lög þessi eru í gildi skal hámark stimpilgjalds af húsaleigusamningum samkvæmt 39. gr. laga nr. 75 frá 1921 vera 3 kr. á hvern samning.

Nd.**173. Frumvarp til laga**

um húsaleigu.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Óheimilt er að hækka leigu eftir húsnæði, hverskonar sem er, frá því sem goldið og umsamið var þegar lög þessi öðlast gildi. Þó er heimilt að hækka eftir mati leigu eftir húsnæði sökum aukins viðhaldskostnaðar, eldsneytis, sem innifalið er í leigunni, vaxta- og skattahækkana af fasteignum, svo og húsnæði, sem af sérstökum ástæðum hefir verið leigt lægra en sambærilegt húsnæði á þeim stað (kaupstað, kaптúni eða sveit). Verði hækkun metin á leigu, kemur hún til framkvæmda 14. maí eða 1. október.

2. gr.

Leigusala er óheimilt að segja upp leigusamningum um húsnæði, nema hann þurfi á því að halda fyrir sjálfan sig eða vandamenn sína. Þó heldur leigusali óskertum rétti sínum til þess að slíta leigumála vegna vanskila á húsaleigu eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka, svo og ef leigutaki hagar sér þannig eða fremur eitthvað það, er að mati húsaleigunefndar (sbr. 4. gr.) gerir leigusala óþolandi að hafa hann í húsum sínum.

3. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd. Eiga sæti í henni þrír menn, einn tilnefndur af hæstarétti, einn af Fasteignaeigendafélagi Reykjavíkur og einn af Alþýðusambandi Íslands. Ennfremur skulu sömu aðilar tilnefna þrjá varamenn, og taki þeir sæti í nefndinni í forföllum aðalmanna þeirra, er þeir eru tilnefndir fyrir.

Úrskurð má því aðeins kveða upp, að allir nefndarmenn séu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslu, og getur þá varamaður komið í stað aðalmanns. Afl atkvæða ræður úrslitum máls. Heimilt er nefndinni að kalla málsaðila á sinn fund og krefja þá upplýsinga um ágreiningsatriði. Þóknun nefndarmanna greiðist úr ríkissjóði.

4. gr.

Skýlt er að leggja fyrir húsaleigunefnd til samþykktar alla leigumála, sem gerðir eru eftir gildistöku laga þessara. Skal nefndin gæta þess, að leigan sé ekki ákveðin hærri en hún áður var, sbr. 1. grein, og hefir hún vald til þess að úrskurða um upphæð leigunnar, ef þörf gerist. Þá er skýlt að láta nefndina meta leigu eftir ný hús og húsnæði, sem ekki hefir verið leigt áður, og er leigusala óheimilt að áskilja sér eða taka hærri leigu en nefndin metur. Ennfremur ber nefndinni að framkvæma mat það, sem um getur í 1. grein, og úrskurða um ágreining út af uppsögn á húsnæði samkvæmt 2. gr. Skjóta má þeim úrskurði nefndarinnar til dómstólanna, en hlíta skal honum unz dómur fellur.

5. gr.

Heimilt er leigutaka, telji hann húsnæði leigt óhæfilega hátt vegna ásigkomulags þess, að beiðast mats húsaleigunefndar á húsaleigunni. Eigi er nefndinni þó skýlt að taka slíka beiðni til greina, nema leigutaki leiði líkur að því, að málaleitunin hafi við rök að styðjast. Meti nefndin leiguna lægri en umsamið hefir verið, skal færa hana niður í samræmi við matið, og gildir lëkkunin frá 1. næsta mánaðar eftir að matið fór fram.

6. gr.

Við mat á húsaleigu skal húsaleigunefnd kynna sér svo sem föng eru á allt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð húsnæðisins, viðhald þess, ásigkomulag og legu, og taka jafnframt tillit til húsaleigu almennt í sambærilegu húsnæði á þeim stað.

7. gr.

Utan Reykjavíkur skulu fasteignanefndir í bæjum og úttektarmenn í hreppum ásamt hreppsnefndaroddvita gegna þeim störfum, sem með lögum þessum eru lögð undir húsaleigunefndina í Reykjavík, og haga sér í störfum sínum svo sem fyrir er mælt í lögum þessum um húsaleigunefndina. Ríkisstjórninni er þó heimilt með reglugerð að gera aðra skipan á nefndum þessum í bæjum og kaupþúnum með 300 íbúum og fleiri.

8. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en heimilt er að taka samkv. lögum þessum, skal sá samningur ógildur að því er fjárhæðina snertir, og er afturkræft það, sem leigutaki kann að hafa ofgreitt samkvæmt slíkum samningi.

9. gr.

Sá, sem áskilur sér hærri leigu en heimilt er samkv. lögum, tekur við hærri leigu eða brýtur ákvæði þeirra á annan hátt, skal sæta sektum frá 5—2000 krónum.

Sektir renna í ríkissjóð. Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

10. gr.

Meðan lög þessi eru í gildi skal stimpilgjald af húsaleigusamningum ekki reiknað samkvæmt 39. gr. laga nr. 75 1921, heldur vera fast gjald, 2 kr. fyrir hvern samning. Í Reykjavík annast húsaleigunefnd stimplun slíkra samninga.

11. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og fellur þá jafnframt úr gildi 7. grein laga frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

Ákveða má með konunglegri tilskipun, að ákvæði laga þessara taki til annara fasteigna en húsa.

Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir lagaákvæði þessi, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

Nd.**174. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og rætt ýms atriði í sambandi við það við rektor háskólans. Meðal annars óskaði nefndin að fá tryggingu fyrir því við afgreiðslu málsins, að kennaraskólanum væri tryggt húsnæði í háskólabýggingunni á næsta hausti, ef ríkisstjórnin óskaði þess. Í tilefni af því hefir nefndinni horizt svofellt bréf frá rektor háskólans:

„Samkvæmt viðtali mínu við háttvirta fjárhagsnefnd í morgun hefir háskólaráðið haldið fund í dag og samþykkt svofellda ályktun:

Háskólaráðið skuldbindur sig til að láta fullgera eins fljótt og unnt er húsnæði það á efstu hæð, sem ætlað er væntanlegri kennaradeild, og er fúst á að lána kennaraskólanum húsnæði þegar á næsta hausti, þangað til áður nefnt húsnæði er fullgert, í því trausti, að lög um kennaradeild verði samþykkt bráðlega.

Þetta leyfi ég mér hér með að tilkynna háttvirtri fjárhagsnefnd.

Alexander Jóhannesson,
rektor háskólans.“

Eftir að nefndin hafði móttekið þetta bréf ákvað hún að mæla með samþykkt frumvarpsins. Þrír nefndarmanna, þeir SvBH, StgrSt og JPálm, skrifa þó undir með fyrirvara.

Alþingi, 18. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form., með fyrirv.

Jón Pálmason.
fundaskr., með fyrirv.

Steingr. Steinþórsson,
frsm., með fyrirv.

Ásg. Ásgeirsson.

St. Stefánsson.

Nd.**175. Breytingartillaga**

við frv. til l. um náttúrurannsóknir.

Frá Emil Jónssyni og Pálma Hannessyni.

Við 17. gr. Síðasti málslíður greinarinnar orðist svo: Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr ríkissjóði, að taka að sér slíkar rannsóknir, nema gegn þóknun samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar.

Ed.**176. Frumvarp til laga**

um náttúrurannsóknir.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

I. KAFLI**Almenn ákvæði.****1. gr.**

Íslenskir ríkisborgarar skulu hafa forgangsrétt til rannsókna á náttúru landsins.

2. gr.

Ríkisstjórnin getur veitt erlendum fræðimönnum heimild til að stunda rannsóknir hér á landi um tiltekinn tíma, enda hafi þeir samstarf við íslenska fræðimenn og láti þeim í té skýrslu um árangur rannsókna, samkvæmt fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.

3. gr.

Þeir, sem rannsóknir stunda, skulu forðast óþarfa átroðning á landi annara manna, og skylt er þeim að greiða bætur fyrir þann skaða, er þeir kunna að valda. Nú leiðir rannsókn í ljós verðmæti, sem áður voru ókunn, og ber þá rannsakanda að tilkynna það eiganda eða umsjármanni lands þess, þar sem verðmætin eru.

Enginn má taka ólofað í landi annars manns neina þá náttúrugripi, sem fé-mætir teljast.

II. KAFLI**Um rannsóknaráð ríkisins.****4. gr.**

Skipa skal þriggja manna nefnd, er nefnist rannsóknaráð ríkisins. Ríkisstjórnin skipar ráðið til þriggja ára í senn eftir tilnefningu þriggja stærstu flokkanna á Alþingi.

5. gr.

Hlutverk rannsóknaráðs er:

1. Að vinna að eflingu rannsókna á náttúru landsins, samræma slíkar rannsóknir og safna saman niðurstöðum þeirra.
2. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar um yfirstjórn þeirrar rannsóknastarfsemi, sem ríkið heldur uppi, og á annan hátt, eftir því sem æskilegt þykir.
3. Að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því, sem ríkisstjórnin kann að óska og fé er veitt til í fjárlögum eða af náttúrufræðideild menningarsjóðs.
4. Að gæta hagsmuna íslenskra náttúrufræðinga gagnvart útlendingum, sem hingað koma til rannsókna, og koma fram af landsins hálfu við fræðimenn annara þjóða að því leyti, sem við á.

6. gr.

Skylt er öllum þeim, er stunda náttúrurannsóknir með styrk úr ríkissjóði eða menningarsjóði, að hafa samvinnu við rannsóknaráðið og láta því í té skýrslur um niðurstöður rannsókna sinna.

7. gr.

Atvinnumálaráðherra ræður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, framkvæmdastjóra, sem hefir á hendi dagleg störf og umsjón með þeim málum, sem undir ráðið falla.

8. gr.

Atvinnumálaráðherra ákveður rannsóknaráðsmönnum og framkvæmdastjóra hæfilega þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr ríkissjóði ásamt öðrum kostnaði við ráðið.

III. KAFLI

Um atvinnudeild háskólans.

9. gr.

Við Háskóla Íslands skal starfa rannsóknastofnun í þágu atvinnuvega landsins, og nefnist hún atvinnudeild háskólans.

Atvinnudeild skiptist í þrjár sérdeildir, er nefnast fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild. Fjölga má sérdeildum, ef yfirstjórn stofnunarinnar telur það nauðsynlegt og fé er veitt til í fjárlögum.

10. gr.

Fiskideild annast rannsóknir í þágu fiskveiða, svo sem rannsóknir á eðli sjávar og vatna, svifi og botnátu, lífi fiska, einkum nytjafiska, göngum þeirra og hátterni, svo og fiskiðnaðarrannsóknir.

11. gr.

Búnaðardeild annast rannsóknir í þágu landbúnaðar, svo sem jarðvegsrannsóknir hverskonar, áburðarrannsóknir, plönturannsóknir og plöntusjúkdóma, einkum nytjaplantna, búfjárrannsóknir og búfjarsjúkdóma, fóðurrannsóknir og raunsóknir um kynbætur búfjár og nytjaplantna.

12. gr.

Iðnaðardeild annast rannsóknir í þágu iðnaðar, svo sem rannsóknir hráefna, orkulinda og iðnaðarvarnings, matvæla- og fjörefnarannsóknir, gerlarannsóknir, náma- og jarðefnarannsóknir.

13. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn atvinnudeildar með aðstoð rannsóknaráðs ríkisins.

14. gr.

Ráðherra ákveður, í samráði við rannsóknaráð, tölu fastra starfsmanna og skipar þá eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. Á sama hátt ákveður ráðherra tölu annara starfsmanna, kaup þeirra og kjör.

15. gr.

Starfsmenn atvinnudeildar skulu launaðir úr ríkissjóði. Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, laun fastra starfsmanna, unz þau verða tiltekin í launalögum.

Enginn starfsmaður má taka aukagreiðslu fyrir störf sín við stofnunina.

16. gr.

Í hverri sérdeild skipar ráðherra deildarstjóra til þriggja ára í senn, og stjórna þeir daglegum störfum og rekstri deilda sinna undir yfirstjórn rannsóknaráðs.

Rannsóknaráð ákveður rannsóknarefni í samráði við deildarstjóra, en skylt er því að leita áður álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands, Fiskifélags Íslands og annara landssambanda atvinnugreina. Gæta skal þess, að samræma störf sérdeilda, eftir því sem fært þykir.

Að öðru leyti ákveður ráðherra með reglugerð starfstilhögun atvinnudeildar, starfaskiptingu og stjórn.

17. gr.

Skýlt er atvinnudeild að taka að sér rannsóknir fyrir atvinnurekstur einstakra manna, félaga eða stofnana, eftir því sem við verður komið, gegn þóknun, sem ráðherra ákveður með gjaldskrá. — Þó getur ráðherra mælt svo fyrir, að deildin skuli annast rannsóknir endurgjaldslaust, ef ástæða þykir til eða í hlut eiga stofnanir, sem starfa í þágu ríkisins. Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr ríkissjóði, að taka að sér slíkar rannsóknir, nema gegn þóknun samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar.

18. gr.

Skýlt er starfsmönnum ríkisins eða stofnana, sem starfa með ríkisstyrk, að láta atvinnudeild aðstoð sína í té við rannsóknir eða tilraunir, eftir því sem við getur átt og ráðherra telur nauðsynlegt. Heimilt er ráðherra að ákveða með reglugerð þóknun fyrir slíka aðstoð.

19. gr.

Nú verður tekið upp kennsla við Háskóla Íslands í þeim fræðigreinum, sem atvinnudeild fjallar um, og skulu þá starfsmenn deildarinnar stunda þá kennslu, eftir því sem henta þykir og ákveðið er í reglugerð háskólans. Háskólaráð getur ákveðið, með samþykki ráðherra, að verklegar æfingar háskólastudenta í efnafræði og öðrum skyldum námsgreinum skuli fram fara í atvinnudeild undir handleiðslu starfsmanna hennar. Eigi er skýlt að greiða starfsmönnum atvinnudeildar sérstök laun fyrir störf í þjónustu háskólans samkvæmt þessari grein.

20. gr.

Til atvinnudeildar rennur það fé, sem háskólanum ber að greiða til ríkissjóðs sem einkaleyfisgjald fyrir happdrætti Háskóla Íslands.

21. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 97 3. maí 1935, um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuveganna við Háskóla Íslands, og lög um breyting á þeim lögum, nr. 41 12. febr. 1940.

22. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.

177. Frumvarp til laga

um skipulagssjóði.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Í kauptúnum og sjávarþorpum, sem skýlt er að gera skipulagsuppdætti yfir samkvæmt 7. gr. og 17. gr. laga nr. 55 27. júní 1921, sbr. lög nr. 64 11. júní 1938, 1. og 6. gr., skal bæjarstjórn eða hreppsnefnd heimilt að gera samþykkt um stofnun skipulagssjóðs fyrir kauptúnið eða þorpið.

2. gr.

Fé skipulagssjóða skal varið til að greiða kaupverð fasteigna, er hlutaðeigandi bæjar- eða hreppsfélag kaupir til þess að skipulagsbreytingu verði komið í framkvæmd, svo og til að greiða skaðabætur fyrir eignarnám, sem framkvæmt er í því skyni.

3. gr.

Nú er samþykkt um stofnun skipulagssjóðs gerð af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, og skal þá samþykktin send félagsmálaráðuneytinu til staðfestingar. Virðist ráðherra einhver ákvæði samþykktarinnar fara í bága við lög eða vera gagnstæð lögvörðum réttindum manna, endursendir hann samþykktina án staðfestingar og tilkynnir hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd ástæður þess, að hann vilji eigi staðfesta hana. Að öðrum kosti staðfestir hann samþykktina, skipar fyrir um birtingu hennar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi. Samþykkt, er ráðherra hefir staðfest, verður aðeins breytt með sama hætti og hún var sett.

4. gr.

Hafi bæjar- eða hreppsfélag vegna fyrirhugaðs skipulags keypt fasteign eða látið taka eignarnámi, og fasteign þessi er síðan seld að nokkru eða öllu leyti, skal hagnaður sá, sem bæjar- eða hreppsfélagið hefir af þeirri sölu, renna í skipulagssjóð. Sama gildir um leigutekjur, sem bæjar- eða hreppsfélagið kann að hafa af fasteignum, sem það hefir eignast með þessum hætti.

Ennfremur má ákveða í samþykkt, að tekjur af sölu eða leigu fasteigna, sem bæjar- eða hreppsfélagið hefir eignast með öðrum hætti, skuli renna að meira eða minna leyti í skipulagssjóð.

5. gr.

Við fasteignamat skal meta sérstaklega fyrir hverja fasteign innan kaupsinsins eða sjávarþorpsins þá verðhækkun, sem á henni er orðin frá því að næsta fasteignamat á undan fór fram og telja má, að stafi af skipulagsbreytingu, hvort sem sú skipulagsbreyting er þegar komin til framkvæmda eða aðeins ráðgerð á skipulagsupprætti. Af verðhækkun þeirri, sem þannig er metin, skal eiganda fasteignarinnar skylt að greiða allt að 80% í skipulagssjóð, eftir því, sem samþykkt nánar kveður á um. Um gjalddaga á verðhækkunarskatti þessum skulu sett ákvæði í samþykkt, og er heimilt að kveða svo á, að hann skuli greiddur með jöfnum árlegum greiðslum á allt að 10 ára tímabili.

Undanþegnar verðhækkunarskatti samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar eru fasteignir þær, sem undanþegnar eru fasteignaskatti til bæjar- eða hreppssjóðs samkv. 3. gr. laga nr. 69 31. des. 1937. Nú er leigulóð eign bæjar- eða hreppsfélagsins, og greiðir þá leigutaki verðhækkunarskatt af henni, enda sé leigan eigi miðuð við fasteignamatsverð lóðarinnar eins og það er á hverjum tíma.

6. gr.

Nú hefir hluti fasteignar verið tekinn eignarnámi vegna skipulags, og hefir hagnaður sá, sem eigandi hennar hefir haft af skipulaginu, verið látinn koma til frádráttar skaðabótunum til hans, samkvæmt 25. gr. laga nr. 55 27. júní 1921, og skal sá hagnaður þá dreginn frá, er til greiðslu verðhækkunarskatts samkvæmt 5. gr. þessara laga kemur.

7. gr.

Verðhækkunarskatt samkvæmt lögum þessum má taka lögtaki, og er hann tryggður með lögveði í fasteigninni, og gengur það veð fyrir öllum samnings- og aðfararveðum.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Mál þetta er flutt samkvæmt beiðni félagsmálaráðherra. Nefndin hefir óbundið atkvæði um einstakar greinar frv. — Frv. fylgdu svo hljóðandi skýringar:

Frumvarp þetta er samið að tilhlutun skipulagsnefndar og bæjarráðs Reykjavíkur, og er því ætlað að afla bæjar- og hreppsfélögum nýrra tækna til þess að gera þeim léttara fyrir að standast kostnað við skipulagsbreytingar. Breytingar á skipulagi bæjar eða þorps hljóta oftlega að hafa í för með sér verulegar skerðingar á eignarréttindum manna, og eiga þeir þá stjórnskipulega varinn rétt til bóta fyrir það tjón, er þær eignaskerðingar baka þeim. Núgildandi lög um skipulag bæja og þorpa leggja þessar bótaskyldur á bæjar- eða hreppssjóð, án þess þó að sjá sjóðum þessum fyrir neinum auknum tekjum til að standast þann kostnað. Eins og hag sveitarfélaga nú almennt er varið, mun flestum þeirra vera algerlega ókleift að verja miklu af hinum almennu tekjum sínum til þess að greiða kostnað við skipulagsbreytingar, en margar skipulagsbreytingar verða ærið kostnaðarsamar að þessu leyti. Þær verða oftlega ekki framkvæmdar með öðru móti en því, að miklar eignir séu annaðhvort teknar eignarnámi eða fest séu kaup á þeim af hálfu bæjar- eða hreppsfélagsins. Til þessa hvors um sig getur þurft mikið fé, og bótaskyldan getur fallið á bæjar- eða hreppsfélagið þegar við ákvörðun skipulagsuppráttar, þótt enn sé eigi farið að framkvæma skipulagsbreytingar, sem gert er ráð fyrir á upprættinum, sbr. hæstaréttardóm 25. október 1937.

Meðan við þetta situr, má búast við, að mjög dragi úr öllum skipulagsaðgerðum, og er því knýjandi þörf á, að reynt sé að finna einhverja leið, sem bæti úr þessum vandkvæðum að meira eða minna leyti. Virðist þar ekki vera nema um eina leið að ræða, að afla bæjar- og hreppsfélögunum sérstakra tækna til þessara þarfa.

Við athugun á því, hversu þessara tækna yrði aflað með heppilegustum hætti, varð niðurstaðan sú, sem í frumvarpi þessu felst, en meginatriði frumvarpsins eru tvö, 1) að reyna að tryggja það, að tekjur, sem bæjar- eða hreppsfélaginu hlotnast af sölu eða leigu fasteigna, sem það hefir eignast vegna skipulagsbreytinga, sé varið til þess að greiða kostnað við skipulagið, og 2) að skylda þá, sem skipulagsbreytingin hefir fært ávinninga, til þess að skila þeim ávinningi að nokkru leyti til bæjar- eða hreppsfélagsins upp í þann kostnað, er þau hafa af skipulagsbreytingum. Fyrri atriðið er ekki þörf á að rökstyðja í löngu máli. Það er að sjálfsgöðu hið eðlilegasta, að arður bæjar- eða hreppsfélagsins af skipulagsaðgerðum gangi til að standast kostnað við slíkar aðgerðir í framtíðinni. En jafnframt er í 4. gr. veitt heimild til þess að ráðstafa tekjum af sölu eða leigu annara fasteigna bæjarins eða hreppsins með sama hætti. Þá leið hefir Reykjavík þegar farið, sbr. samþykkt 57/1938, 6. gr., og samþykkt 73/1927.

Hinsvegar er verðhækkunarskattur sá, sem ræðir um í 5. gr. frumvarpsins, að mestu nýjung í íslenskum lögum. Með honum mæla þau almennu rök, að það er saunngjarnt, að sá maður, sem verður aðnjótandi verðhækkunar á eign sinni fyrir skipulagsaðgerðir, sem kostaðar eru af bæjar- eða hreppsfélaginu, taki þátt í greiðslu þess kostnaðar, sem ávinningur hans er fenginn með, og það getur hann gert sér að skaðlausu, er framlag hans er miðað við ávinning hans. Er það ómótmælanlegt, að sá maður stendur nær því að bera þennan kostnað en almennir gjaldendur á staðnum, sem margir hverjir hafa ekki orðið aðnjótandi neinnar verðhækkunar á eignum sínum. Inn á þessa braut hefir löggjafinn og farið í skipulagsmálum, samkvæmt lögum 55/1921, en þar er ekki lengra gengið en svo, að verðhækkunin er aðeins tekin af þeim fasteignaeigendum, sem jafnframt verða fyrir eignarnámi, og leiðir það til misréttis við aðra fasteignaeigendur, sem ekkert eignarnám hafa þurft að þola, en hlotið verðaukningu á eign sinni og fá að sitja með hana óskerta.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal þetta að öðru leyti tekið fram:

Um 1. gr.

Rétt þótti að leggja það á vald bæjarstjórnar eða hreppsnfndar, hvort stofna skyldi skipulagssjóð fyrir umdæmi þeirra. Má vera, að ekki sé alstaðar þörf á sjóðum þessum, en hinsvegar er líklegt, að heimildin verði notuð hvarvetna þar, sem hennar er þörf.

Um 2. gr.

Hér er lýst hlutverki skipulagssjóðs, og er eigi þörf á frekari skýringum við greinina.

Um 3. gr.

Grein þessi er í samræmi við þær reglur, sem almennt gilda um setningu samþykktar sveitarfélaga.

Um 4. gr.

Visast til athugasemdanna hér að framan.

Um 5. gr.

Rétt þótti að binda hámark verðhækkunarskattsins við 80% af verðhækkuninni. Að öðru leyti skal það sérstaklega tekið fram, að verðhækkun vegna skipulagsbreytingar mun oftlega ekki koma fyllilega fram fyrr en smátt og smátt, eftir því sem tímar líða. Er því hér ákveðið, að það skuli athugað við hvert fasteignamat um hverja einstaka eign, hvort ætla má, að hún hafi hækkað í verði af þessum sökum síðan hún var metin síðast, og sú verðhækkun metin. Skal greiða skatt af þeirri verðhækkun, sem metin er að hverju sinni. Um matið fari eftir þeim almennu reglum, sem á hverjum tíma gilda um fasteignamat, og „fasteignamat“ merkir hér að sjálfsgöðu ekki aðeins aðalmat, sbr. lög 3/1938, 1. gr., heldur líka aukamat samkvæmt 12. gr. sömu laga.

Í 2. mgr. er ákveðið, að fasteignir, sem undanþegnar eru fasteignaskatti til bæjar-sjóðs, skuli einnig undanþegnar verðhækkunarskatti. Þar er og ákveðið, að leiguliðar á jörðum bæjar- eða hreppsfélagsins greiði skatt af lóðinni. Er þetta í samræmi við þær reglur, sem almennt gilda um greiðslu fasteignaskatts af leigugeignum. Undantekning er frá þessu gerð, ef leigan er miðuð við fasteignamatssverð eins og það er á hverjum tíma. Í því tilfelli fær leigusali auknar leigutekjur vegna verðhækkunarinnar.

Um 6. gr.

Ákvæði greinarinnar eru sett til að koma í veg fyrir tvísköttun sömu verðhækkunar.

Um 7. og 8. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Fylgiskjal.

SKIPULAGSNEFNDIN

Reykjavík, 16. marz 1940.

Frumvarp til laga um skipulagssjóði.

Á síðastliðnum vetri fól bæjarráð Reykjavíkur og skipulagsnefnd, með heimild ráðuneytisins, þeim Ólafi Lárussyni prófessor og Gunnl. Briem fulltrúa að athuga ákvæði núgildandi laga um eignarnám vegna skipulagsframkvæmda og gera tillögur um lagabreytingar eða ný lög í þeim tilgangi, að eignarnámið hefði ekki jafnmikinn beinan kostnað í för með sér fyrir bæjarfélögin og nú er raun á.

Eftir viðræður og bréfaskriftir um mál þetta liggur nú fyrir frumvarp til laga um skipulagssjóði ásamt greinargerð, er nefndir lögfræðingar hafa samið og hér með sendist ráðuneytinu. Jafnframt sendist afrit af yfirlitsgreinargerð þeirra um mál þetta, dags. 18. ág. f. á., og svari skipulagsnefndar, dags. 28. okt. f. á.

Bæjarráð Reykjavíkur hefir fyrir sitt leyti samþykkt að mæla með því, að frumvarp þetta verði lagt fyrir Alþingi.

Skipulagsnefnd er og samþykk frumvarpinu í öllum aðalatriðum og leggur til, að það verði lagt fyrir Alþingi það, er nú situr.

Eftirgreind atriði vill nefndin benda á til frekari athugunar.

1. Í frv. er gert ráð fyrir, þó ekki komi beint fram, að allar bætur fyrir eignarnám skuli greiðast þegar í peningum. Slík staðgreiðsla er bæjarfélögum oft mjög örðug. Æskilegt væri, að fært þætti, og ekki í ósamræmi við ákvæði stjórnarskrárinnar, að heimilað verði að greiða bætur með skuldabréfum, og væri þá bætt inn í frv. nýrri grein, er orðist svo:

„Ef bæjarstjórn eða sveitarstjórn óskar, að bætur fyrir eignarnám verði greiddar með skuldabréfum, er afborgast á ákveðnum árafjölda, þá skal taka tillit til þess við matið.“

2. Nefndinni virðist ákvæði 5. gr. um, að allt að 80% af verðhækkuninni skuli greiða í skipulagssjóð, fullhátt.

Ennfremur þykir réttara að ákveða lengri gjaldfrest á greiðslu verðhækkunarskatts, t. d. allt að 20 ár. Er því lagt til, að bætt verði við 1. mgr. 5. gr. ákvæði hér um, er orðist svo: „eða allt að 20 ára, ef sérstakar ástæður eru“.

Mál þetta snertir meira eða minna framkvæmd skipulagsins í öllum kaupstöðum og kauptúnum, en mest í Reykjavík, og það svo mjög, að hætt er við, að bæjarstjórn treystist ekki að leggja í þann kostnað, er leiðir af ýmsum skipulagsbreytingum, nema séð verði fyrir sérstökum tekjum í því skyni, á svipaðan hátt og gert er ráð fyrir í frumvarpi þessu.

Virðingarfullt

Geir G. Zoëga.

Hörður Bjarnason.

Til félagsmálaráðuneytisins, Reykjavík.

Ed. 178. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 19. marz 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form., frsm.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason.

Ed. 179. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmslegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 19. marz 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr., frsm.

Magnús Gíslason.

Nd.**180. Breytingartillögur**

við frv. til l. um hækkun slysabóta og upphót á ellilaun og örorkubætur.

Frá allsherjarnefnd.

1. Við 2. gr. Í stað orðanna „er nemi sama hundraðshluta“ komi: er nemi allt að sama hundraðshluta.
2. Aftan við frv. bætist ný grein, er verði 4. gr., svo hljóðandi:
Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Nd.**181. Nefndarálit**

um frv. til l. um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og mælir með því, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 19. marz 1940.

Thor Thors,
form.Vilm. Jónsson,
fundaskr., frsm.

Garðar Þorsteinsson.

Bergur Jónsson.

Sveinbjörn Högnason.

Ed.**182. Nefndarálit**

um frv. til laga um síldartunnur.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 19. marz 1940.

Jóhann Þ. Jósefsson,
form.Sigurjón Á. Ólafsson,
fundaskr.Ingvar Pálmason,
frsm.**Ed.****183. Breytingartillögur**

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá fjárhagsnefnd.

1. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun allt að 300 kr. á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í

hærra launaflokkki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

2. Við 8. gr. Í stað orðanna „fyrir hvern ársfjórðung í senn“ komi: mánaðarlega.

Nd. 184. Frumvarp til laga

um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði.

Flm.: Ásgeir Ásgeirsson.

1. gr.

Í Auðkúlubót í Arnarfirði í Vestur-Ísafjarðarsýslu skal vera löggiltur verzlunarstaður.

2. gr.

Löggilding þessi kemur til framkvæmda, þegar atvinnumálaráðuneytið hefir ákveðið takmörk verzlunarlóðarinnar samkv. lögum nr. 61 1905 og birt í B-deild Stjórnartíðinda.

Greinargerð.

Það er mælt til löggildingar á Auðkúlubót vegna þess, að þar hefir nú verið tekin upp verzlun. Höfnin þar er ágæt. Eðlileg hafnartakmörk mundu vera innan frá Rafnseyrarodda og út í Auðkúlubótartanga.

Ed. 185. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Flm.: Jóhann Jósefsson.

Við 1. gr.

a. Við greinina bætist:

e. Að innheimta aðeins 2% verðtoll og 7 aura á kiló í þungatoll af flugeldum, sem notaðir eru til skipa og skylt er að hafa um borð lögum samkvæmt (neyðarljós).

b. Í stað orðanna „bætist nýr liður“ í upphafi greinarinnar komi: bætast tveir nýir liðir.

Ed. 186. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 79 23. júní 1936 [Lax- og silungsveiði].

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og mælir með, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 19. marz 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., frsm.

Páll Zóphóníasson.

Ed.**187. Nefndarálit**

um frv. til laga um breytingar á lögum nr. 28 19. júní 1933, um bann gegn jarðraski o. s. frv.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir haft frv. þetta til athugunar, borið það saman við gildandi lög um þetta efni og leggur til, að frv. verði samþykkt.

Alþingi, 19. marz 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form., frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Páll Zóphóníasson,
með fyrirv.

Ed.**188. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 45 frá 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, og á lögum nr. 26 frá 12. febr. 1940, um breyting á þeim lögum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

a. 8. gr. laganna skal orða svo:

Ráðherra getur með reglugerð ákveðið um möskvastærð dragnóta og lengd dráttarlína, svo og um lágmarksstærð þess fisks, sem veiddur er í dragnót og fluttur í land eða haldið um borð í skipi.

b. Á eftir 8. gr. laganna kemur ný grein, svo hljóðandi:

Brof gegn ákvæðum laga þessara eða reglugerða, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, sem eigi eru refsingar lagðar við í 3. og 4. gr. laganna, varða sektum frá 100—5000 kr.

Greinatala laganna breytist samkvæmt þessu.

Nd.**189. Nefndarálit**

um frv. til 1. um jöfnunarsjóð aflahluta.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frumvarp þetta er í aðalatriðum mjög svipað því frumvarpi um sama efni, sem afgreitt var frá þessari deild á síðasta þingi, en varð ekki útrætt í efri deild. Nefndarmenn eru sammála um nauðsyn þess, að sem fyrst verði komið á hlutatryggingum, og leggja þeir SK og SEH til, að frumvarpið verði samþykkt óbreytt. En meiri hluti nefndarinnar, BJ, FJ og SkG, telur, að breytingar þurfi að gera á einstökum atriðum frv., og þar sem hér er um nýmæli að ræða, sem er að mörgu leyti vandasamt viðfangs, sé nauðsynlegt, að það fái betri athugun og undirbúning áður en löggjöf verður um það sett, sérstaklega að tryggingarfróðir menn verði fengnir til aðstoðar við undirbúning slíkrar löggjafar. Þar sem nú er mjög liðið á þingtímann, telur meiri hlutinn hæpið, að málið geti fengið viðunandi afgreiðslu á þessu þingi, og leggur því til, að frv. verði afgreitt með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Þar sem nauðsynlegt verður að teljast, að komið verði á hlutatryggingum á íslenskum skipum, sem gerð eru út með hlutaráðningu, en mál þetta þarf rækilegan undirbúning og athugun, áður en löggjöf verður um það sett, ályktar deildin að fela ríkisstjórninni að undirbúa, með aðstoð tryggingarfróðra manna, frumvarp til laga um hlutatryggingar, fyrir næsta Alþingi, og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 19. marz 1940.

Finnur Jónsson,
form.

Skúli Guðmundsson,
fundaskr., frsm.

Sigurður Kristjánsson.

Sigurður E. Hliðar. Bergur Jónsson.

Nd. 190. Frumvarp til laga

um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að veita íþróttanefnd leyfi til að reka veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakappleiki til ágóða fyrir íþróttasjóð. Nánari ákvæði um starfsemi þessa setur ríkisstjórnin, ef til kemur, með reglugerð.

2. gr.

Nú hefir íþróttanefnd fengið heimild til að reka veðmálastarfsemi samkv. 1. gr., og skal þá öllum öðrum óheimilt að reka slíka starfsemi, að viðlögðum sektum, er nema 500—3000 kr. og renna í íþróttasjóð.

3. gr.

Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd. 191. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 154 (Eyðing svartbaks).

Frá Gísla Sveinssyni.

Við 2. lið. Brtt. orðist svo:

Við 2. gr. Orðin í upphafi greinarinnar „Ríkissjóður greiðir laun þau, er 1. gr. ákveður. En“ falla burt.

Nd.**192. Frumvarp til laga**

um eyðingu svartbaks.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Næstu tvö ár (24 almanaksmánuði) eftir gildistöku laga þessara skal greiða eina krónu fyrir dráp hvers fullorðins svartbaks (veiðibjöllu), og greiðir ríkissjóður launin.

Sá, er drepíð hefir fullorðinn svartbak, skal sanna það fyrir hreppstjóra, sýslumanni eða bæjarfógeta, vilji hann hljóta laun fyrir samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

2. gr.

Sýsla og hreppur, sem vargfuglar þessir eru drepnir í, skulu greiða ríkissjóði: sýslan 25% og hreppurinn 20% af launinum. Auk þess skulu þeir, er æðardúnstekjur hafa, greiða ríkissjóði 50 auru fyrir hvert hreinsað kg. af æðardún, er þeim fellur næstu 5 ár eftir gildistöku laga þessara.

3. gr.

Sá, sem eyða vill svartbak með skotum, má gera það hvar sem er. Þó má það ekki gera á friðlýstum varplöndum né í nánd þeim, né heldur á friðlýstum höfnum, nema leyft sé af þeim, er þar á að ráða.

4. gr.

Skylt er hverjum búanda að eyða eggjum svartbaks á ábýlislandi sínu og öðrum þeim löndum, er hann ræður yfir, ef þess er kostur. Vanræki ábúandi þessa skyldu sína af ásetningi eða skeytingarleysi, varðar það sektum, 50—300 kr. Sektir renna í sjóð sveitar þeirrar, er hlut á að máli.

5. gr.

Meðan lög þessi eru í gildi, er frestað framkvæmd laga nr. 66 23. júní 1936.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi nú þegar.

Ed.**193. Frumvarp til laga**

um bráðabirgðabreytingu nokkurra laga.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

1. Framkvæmd laga nr. 50 10. nóv. 1913, um að landssjóður leggi Landsbankanum til 100 þús. kr. á ári næstu 20 ár, er frestað til ársloka 1941.
2. Tekjur eftir lögum nr. 56 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, renna í ríkissjóð til ársloka 1941.
3. Tekjur eftir lögum nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu á tóbaki, skulu renna í ríkissjóð til ársloka 1941.
4. Framkvæmd annarar og þriðju greinar laga nr. 45 10. nóv. 1913, um bjargráðasjóð Íslands, er frestað til ársloka 1941.

5. Kennslueftirlit það, sem ræðir um í 6.—8. gr. laga nr. 35 19. maí 1930, fellur burt til ársloka 1941.
6. Framkvæmd e-liðar í 8. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt og fleira, er frestað til ársloka 1941.
7. Ríkisstjórninni er heimilt að fresta til ársloka 1941 framlögum samkvæmt 5. gr. laga nr. 34 19. júní 1933, um breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt og fleira, til þeirra kaupstaða og verzlunarstaða, sem ekki leggja tilskilinn hluta á móti ríkisframlaginu og framkvæma ekki malbikun á árinu 1941.
8. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki fram til ræktunarsjóðs Íslands þann hluta útflutningsgjalds, sem ræðir um í 12. gr. laga nr. 63 28. jan. 1935.
9. Á árinu 1941 lækkar framlag ríkissjóðs til byggingar- og landnámsjóðs, sbr. 3. gr. laga nr. 76 11. júní 1938, um 75000 kr.
10. Á árinu 1941 skal frestað framkvæmd 5. gr. laga nr. 98 19. júní 1933, um læknishéraða- og prestakallasjóði. Þó skulu á árinu renna 3000 kr. í prestakallasjóð.
11. Á árinu 1941 fellur niður starf gengisnefndar og launagreiðsla til hennar, sam-anber lög nr. 48 4. júní 1924 og lög nr. 9 27. maí 1925.
12. Á árinu 1941 skal ekki verja hærri fjárhæð úr ríkissjóði til búfjárræktar, sam-anber lög nr. 32 1931, en 68000 kr. Landbúnaðarráðherra ákveður í samráði við Búnaðarfélag Íslands, hvernig þessum sparnaði verði náð.
13. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki fram meira en 1000 krónur til bókasafna prestakalla, sbr. lög nr. 17 7. júlí 1931.
14. Á árinu 1941 greiðir ríkissjóður ekki hærri framlag til sýsluvegasjóði en það, sem ákveðið er til móts við $4\frac{1}{2}\%$ úr héruðum, sbr. lög nr. 102 19. júní 1933.
15. Árið 1941 skulu ekki vera launaðir prófdómendur við ríkisskólana eða skóla, er njóta ríkisstyrks, nema við embættispróf í háskólanum og burtfararpróf í menntaskólanum, kennaraskólanum, stýrimannaskólanum, vélstjóráskólanum, siglingafræðinámskeiðum og vélgæzlunámskeiðum.
16. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður fram 25000 kr. til verkfærakaupasjóðs.
17. Á árinu 1941 má ekki greiða meira en allt að 100000 kr. til fiskimálasjóðs samkv. 13. gr. tölul. 1 laga nr. 75 31. des. 1937.
18. Heimild sú til að greiða vaxtastyrk af fasteignaveðslánum bænda, stofnlánum til frystihúsa, mjólkurbúa o. fl., sem veitt er samkv. 4. gr. l. nr. 79 frá 19. júní 1933, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 91 frá 3. maí 1935, skal úr gildi felld fyrir árið 1941. Þó skal ríkissjóður greiða til ræktunarsjóðs 1% af jarð-ræktarbréfum þeim, sem eru í eigu annara en Búnaðarbanka Íslands.
19. Fresta skal framkvæmd 1.—6. gr. l. nr. 33 1. febr. 1936, um ferðaskrifstofu ríkisins, en gjald það, sem innheimt er samkvæmt 7. gr., skal renna í ríkissjóð. Heimilt er ríkisstjórninni að verja svipaðri fjárhæð úr ríkissjóði til að bæta aðbúð á gististöðum og auka hreinlæti á ferðamannaleiðum.
20. Framkvæmd laga nr. 31 9. jan. 1935, um eftirlit með opinberum rekstri, er frestað til ársloka 1941, og fellur niður umboð ráða þeirra, sem um ræðir í lögum þessum.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1941.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Lög samhljóða þessu frumvarpi, að öðru leyti en því, að þau gilda fyrir árið 1940, voru samþykkt á síðasta Alþingi og staðfest 26. jan. 1940. Þær ástæður, sem lágu til samþykktar laganna fyrir árið 1940, eru enn fyrir hendi og ekki fyrirsjáan-legt að þær breytist fyrir árið 1941.

Ed.

194. Frumvarp til laga

um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Til þess að standast útgjöld ríkisins 1941 og til þess að greiða tillag til jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga er ríkisstjórninni heimilt að afla tekna á þann hátt, er greinir hér á eftir.

2. gr.

Með því að leggja á tekjuskatt á árinu 1941 eftir þeim skattstiga, sem hér fer á eftir, í stað þess skattstiga, sem greinir í 6. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekju- og eignarskatt:

Ef hinn skattskyldi hluti teknanna er undir 1000 kr., greiðist af honum 1%.

Af	1000—	2000 kr.	skattsk.	tekjum	greiðast	10 kr. af	1000 kr. og	2 %	af afg.
—	2000—	3000	—	—	—	30	—	5	—
—	3000—	4000	—	—	—	80	—	7,5	—
—	4000—	5000	—	—	—	155	—	10	—
—	5000—	6000	—	—	—	255	—	15	—
—	6000—	7000	—	—	—	405	—	20	—
—	7000—	8000	—	—	—	605	—	30	—
—	8000—	9000	—	—	—	905	—	31	—
—	9000—	10000	—	—	—	1215	—	31,5	—
—	10000—	11000	—	—	—	1530	—	32	—
—	11000—	12000	—	—	—	1850	—	33	—
—	12000—	13000	—	—	—	2180	—	34	—
—	13000—	14000	—	—	—	2520	—	35	—
—	14000—	15000	—	—	—	2870	—	36	—
—	15000—	16000	—	—	—	3230	—	37	—
—	16000—	18000	—	—	—	3600	—	38	—
—	18000—	20000	—	—	—	4360	—	39	—
—	20000—	22000	—	—	—	5140	—	40	—
—	22000—	24000	—	—	—	5940	—	41	—
—	24000—	26000	—	—	—	6760	—	42	—
—	26000—	28000	—	—	—	7600	—	43	—
—	28000	og þar yfir	—	—	—	8460	—	44	—

Félög þau og stofnanir, er um ræðir í a-lið og c-lið 3. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, greiði þó aldrei lægri skatt en 5% af skattskyldum tekjum Sama er um skattgjald samkv. 2. gr. sömu laga og skattgjald erlendra félaga.

Af skattskyldum tekjum þeirra félaga, er um ræðir í 3. gr. b-lið laga nr. 6 9. jan. 1935, greiðist 10%, ef skattskyldar tekjur þeirra nema 7000 kr. eða þar yfir.

Sá skattauki, sem lagður kann að verða á 6000 kr. skattskyldar tekjur eða þar yfir samkvæmt þessum lögum, skiptist í tvo jafna hluta, og skal öðrum hlutanum varið til þess, sem talið er í 1. gr., en hinn hlutinn skal renna til fiskimálasjóðs, og skal honum varið til þess að lána sjómönnum og verkamönnum, sem gerast þátttakendur í félagi til togarakaupa samkvæmt 14. gr. laga nr. 75 frá 31. des. 1937, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af tilskildu framlagi þeirra, gegn tryggingum, er fiskimálanefnd tekur gildar, og gangi sjómenn og verkamenn í Reykjavík fyrir um fyrsta skip, sem þannig verður keypt. Verði þessi hluti skattaúkans ekki notaður að fullu samkvæmt foramanrituðu, rennur afgangurinn til byggingarsjóðs samkvæmt lögum nr. 3 9. jan. 1935, um verkamannabústaði, í hlutfalli við skattaúka þann, er innheimtur hefir verið í hverju bæjar- eða sveitarfélagi.

3. gr.

Með því að innheimta á árinu 1941 8 aura innflutningsgjald af hverjum lítra af benzíni, í stað þess innflutningsgjalds, sem ákveðið er í a-lið 1. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932.

Að öðru leyti gilda ákvæði nefndra laga 6. júlí 1932 um innheimtu og endurgreiðslu innflutningsgjalds af benzíni samkv. 1. mgr. þessarar greinar.

Þeim tekjuauka, sem leiðir af framangreindri hækkun innflutningsgjaldsins af benzíni frá því, sem það var eftir nefndum lögum frá 1932, skal varið til að greiða kostnað við lagning akvega og malbikun þjóðvega eftir því, sem ákveðið er í fjárlögum.

Það, sem ofangreindur tekjuauki kann að fara fram úr þeirri fjárhæð, sem sérstaklega er ráðstafað í fjárlögum, leggist í sérstakan sjóð, er verði ráðstafað til lagningar Suðurlandsbrautar á árinu 1941.

4. gr.

Með því að innheimta á árinu 1941 með 12% viðauka alla skatta og önnur gjöld, sem greiða ber í rikissjóð og falla í gjalddaga á árinu, og því einnig skatta og gjöld samkvæmt 2. og 3. gr. laga þessara. Viðauki sá, sem samkvæmt þessu ákvæði verður innheimtur af tekju- og eignarskatti og skattaukanum samkvæmt 2. gr. laga þessara, skal renna til bæjar- eða sýslusjóða þar sem skatturinn er á lagður.

Undanþegin viðaukagjaldi samkv. 1. mgr. þessarar greinar eru útflutningsgjöld samkvæmt lögum nr. 63 23. jan. 1935, gjöld samkvæmt lögum nr. 25 9. jan. 1935 og tollar samkvæmt lögum um tollskrá og lögum um gjald af innlendum tollvörutegundum.

Fjármálaráðherra setur nánari reglur um innheimtu viðaukagjaldsins samkvæmt þessari grein, svo og um skil á því í rikissjóð.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Með frumvarpi þessu er ráðgert að framlengja fyrir árið 1941 þær heimildir til tekjuöflunar sem lögfestar voru á síðasta Alþingi með lögum samhljóða þessu frumvarpi.

Eru nú fyrir hendi þær sömu ástæður fyrir tekjuþörf rikissjóðs og bæjar- og sveitarsjóða, sem þá lágu fyrir og ekki er fyrirsjáanlegt að þær breytist í bráð.

Nd.

195. Frumvarp til laga

um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1938.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

I. Innborganir:		Áætlun	Reikningur
1. Tekjur samkv. 2. gr. fjárlaga		kr. 14053000.00	kr. 15035811.96
2. — — 3. gr. A. —		— 2823900.00	— 3796220.21
3. — — 3. gr. B. —		— 32680.00	— 48554.24
4. — — 4. gr. —		— 504700.00	— 562298.02
5. — — 5. gr. —		— 50000.00	— 89695.91
6. Eignahreyfingar samkv. 20. gr. fjárlaga	...	— 436833.00	— 3873404.92
7. Greiðslujöfnuður		— 113028.00	—
		Kr. 18014141.00	Kr. 23405985.26

II. Útborganir:				Áætlun	Reikningur
1.	Gjöld samkv. 7. gr. fjárlaga		kr.	1680000.00	kr. 1770938.80
2.	— — 8. gr. —		—	60000.00	60000.00
3.	— — 9. gr. —		—	245920.00	269339.29
4.	— — 10. gr. —		—	492046.00	583546.34
5.	— — 11. gr. A. —		—	1461760.00	1795871.58
6.	— — 11. gr. B. —		—	317000.00	444126.13
7.	— — 12. gr. —		—	669481.00	728157.17
8.	— — 13. gr. A. —		—	1696902.00	1826764.77
9.	— — 13. gr. B. —		—	654000.00	663179.80
10.	— — 13. gr. C. —		—	680450.00	662485.24
11.	— — 13. gr. D. —		—	5000.00	17226.32
12.	— — 14. gr. A. —		—	410120.00	403287.94
13.	— — 14. gr. B. —		—	1829829.00	2106917.59
14.	— — 15. gr. —		—	235360.00	247188.22
15.	— — 16. gr. —		—	3828400.00	3920522.25
16.	— — 17. gr. —		—	1592500.00	1618490.66
17.	— — 18. gr. —		—	363373.00	363899.95
18.	— — 19. gr. —		—	100000.00	285995.90
19.	Eignahreyfingar samkv. 20. gr. fjárlaga	..	—	1692000.00	5476649.57
20.	Greiðslujöfnuður		—	—	161397.74
				Kr. 18014141.00	Kr. 23405985.26

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Ríkisreikningurinn fyrir árið 1938 verður lagður fyrir þetta Alþingi. Visast til hans um alla nánari sundurliðun tekna og gjalda.

Nd.

196. Frumvarp til laga

um framlenging á gildi laga nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Lög nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands, skulu gilda árin 1941 og 1942.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Lögin nr. 33 1928 mæla svo fyrir, að Eimskipafélag Íslands h/f skuli með ákveðnum skilyrðum vera undanþegið tekju- og eignarskatti árin 1929 og 1930 og því er veitt ívilnun í útsvari fyrir sama tímabil.

Undanþága þessi frá skattgreiðslum hefir síðan verið stöðugt framlengd og síðast fyrir árin 1939 og 1940 með lögum nr. 51 11. júní 1938.

197. Frumvarp til fjáráukalaga

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

Til viðbótar við gjöld þau, sem veitt eru í fjárlögum fyrir árið 1938, eru veittar kr. 1636686.30 til gjalda þeirra, sem tilfærð eru í 2. gr., og kr. 1742294.38 til þeirra gjalda, sem talin eru í 3.—14. gr. hér á eftir, samtals kr. 3378980.68.

Til viðbótar við gjöldin í 3. gr. A. er veitt:

1. Póststjórnarkostnaður	kr.	3857.92
2. Pósthúsið í Reykjavík	—	3580.67
3. a. Póstafgreiðslur	—	8057.07
5. Önnur gjöld	—	5651.19

Lagt í byggingarsjóð kr. 114673.74

a.	Til einkasíma í sveitum	kr.	3301.98
b.	1. Aðalskrifstofa landssímans	—	9950.13
	2. Ritsímastöðin í Reykjavík	—	11977.91
	3. Loftskýfastöðin í Reykjavík	—	2102.11
	4. Stuttbylgjustöðin í Reykjavík	—	2346.68
	5. Bæjarsími Reykjavíkur og Hafnarfjarðar	—	34034.11
	6. Áhaldahúsið	—	2887.31
	7. Ritsímastöðin á Akureyri	—	3332.27
	8. — á Seyðisfirði	—	4447.21
	11. — í Vestmannaeyjum	—	5423.28
	12. — á Siglufirði	—	5720.55
	13. Til annara símastöðva og eftirlitsstöðva	—	8099.45
c.	Eyðublöð o. fl.	—	3502.31
d.	Viðbót og viðhald	—	15134.64
e.	Ferðakostnaður vegna starfrækslunnar	—	929.35
f.	Viðhald símanna	—	48855.34
g.	Framhaldsgjald	—	3025.30
h.	Til kennslu	—	966.01
i.	Tillag til skrifstofu í Bern	—	1075.80
j.	Fyrning á húsum og áhöldum	—	1351.30
k.	Burðargjald	—	960.86

af kr. 182086.51 tekjum umfram fjárlagaáætlun.

2. Til viðauka símakerfa	kr.	401.47
3. Til nýrra símalína	—	584.49
4. Talstöðvar í bátum	—	2950.11

5. Til loftskýttastöðva í skipum	kr.	1346.87
6. Fyrningarsjóður lagður í banka	--	38312.16

samtals kr. 43595.10

3. Áfengisverzlun ríkisins:

1. Laun starfsmanna	kr.	3430.52
4. Annar kostnaður	--	2459.43
6. Til menningarsjóðs	--	40343.00
7. Lagt til hliðar fyrir útsvari	--	65000.00

samtals kr. 111232.95

af kr. 600360.27 tekjum umfram fjárlagaáætlun.

4. Tóbakseinkasala ríkisins:

Gjöld 1.—7.	kr.	16299.77
------------------	-----	----------

af kr. 185138.45 tekjum umfram fjárlagaáætlun.

5. Ríkisútvarpið:

a. 1. Laun starfsmanna	kr.	40519.02
2. Útvarpsefni	--	4987.22
3. Skrifstofukostnaður	--	17533.64
8. Vextir	--	25243.74
c. Fyrning	--	3794.81

samtals kr. 92078.43

af nettóhagnaði viðtækjaverzlunar ríkisins.

6. Viðtækjaverzlun ríkisins:

Gjöld 1.—9.	kr.	96908.74
------------------	-----	----------

af kr. 156623.64 brúttóhagnaði af sölu viðtækja.

7. Ríkisprentsmiðjan Gutenberg:

Gjöld 1.—9.	kr.	172292.64
------------------	-----	-----------

af kr. 527507.98 brúttóhagnaði prentsmiðjunnar.

8. Landssmiðjan:

Gjöld 1.—5.	kr.	102421.91
------------------	-----	-----------

af kr. 111784.35 brúttóhagnaði smiðjunnar.

9. Vífilsstaðabúið:

Gjöld 1.—6.	kr.	42844.22
------------------	-----	----------

af kr. 44095.69 brúttótekjum búans.

10. Kleppsbúið:

Gjöld 1.—6.	kr.	37397.24
------------------	-----	----------

af kr. 38128.64 brúttótekjum búans.

11. Reykjabúið:

Gjöld 1.—7.	kr.	36854.17
------------------	-----	----------

af kr. 41805.16 brúttótekjum búans.

12. Raftækjaeinkasala ríkisins:

Gjöld 1.—6.	kr.	158132.06
------------------	-----	-----------

af kr. 296320.33 brúttóhagnaði einkasölnunnar, þegar frá hefir verið dreginn hluti bæjar- og sýslufélaga af nettóhagnaði.

13. Bifreiðaeinkasala ríkisins:

Gjöld 1.—9.	kr. 59379.80
af kr. 136878.61 brúttóhagnaði einkasölnunnar þegar frá hefir verið dreginn hluti bæjar- og sýslufélaga af nettóhagnaði.	

14. Grænmetisverzlun ríkisins:

Gjöld 1.—2.	kr. 64004.78
af kr. 126839.68 brúttótekjum.	

3. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 7. gr. er veitt:

Vextir af lánum ríkissjóðs:

1. Innlend lán	kr. 58917.09	
2. Dönsk lán	— 6242.60	
3. Ensk lán	— 7470.00	
4. Aðrir vextir	— 18309.11	kr. 90938.80

4. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 10. gr. er veitt:

I. Stjórnarráðið, ríkisféhirðir, ríkisbókhalð o. fl.:		
2. Til utanferða ráðherra	kr. 6895.56	
3. a. 1. Atvinnumálaráðuneytið	— 7552.80	
2. Dómsmálaráðuneytið	— 14582.39	
3. Fjármálaráðuneytið	— 9003.97	
4. Aðrir starfsmenn	— 12895.62	
b. Annar kostnaður	— 24230.47	
4. Ríkisféhirzla og bókhalð:		
a. Laun	— 1175.00	
5. Pappír o. fl.	— 1221.10	
6. Útgáfa stjórnartíðindanna:		
a. Þóknun fyrir ritstjórn	— 850.00	
b. Pappír og prentun	— 1068.15	
c. Kostnaður við póstsendingar	— 74.67	
7. Umbætur og viðhald á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum	— 12117.29	
II. Hagstofan:		
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna	— 314.44	
5. Húsaleiga	— 56.94	
6. Annar kostnaður	— 415.15	
III. Utanríkismál o. fl.:		
1. d. Til skrifstofuhalds	— 2466.39	
2. Til meðferðar utanríkismála	— 9426.82	— 104346.76

5. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 11. gr. er veitt:

1. Hæstiréttur:		
a. Laun	kr. 7950.00	
b. Annar kostnaður	— 1296.31	
2. Laun bæjarfógeta, sýslumanna og lögreglustjóra ..	— 1657.33	
3. Laun hreppstjóra	— 24591.60	

Flyt kr. 35495.24 kr. 195285.56

	Flutt	kr.	35495.24	kr.	195285.56
4. Skrifstofukostnaður lögmannsins í Reykjavík:					
a. Laun og aðstoð	—	1181.00			
b. Húsaleiga o. fl.	—	355.00			
5. Skrifstofukostnaður tollstjórans í Reykjavík:					
a. Laun og aðstoð	—	17992.80			
b. Húsaleiga o. fl.	—	4050.00			
c. Ýmisleg gjöld	—	10726.12			
6. Skrifstofukostnaður lögreglustjórans í Reykjavík:					
a. Laun og aðstoð	—	5700.00			
b. Húsaleiga o. fl.	—	543.69			
c. Ýmisleg gjöld	—	2050.68			
7. Toll- og löggæzla:					
a. Í Reykjavík:					
1. Laun og aðstoð	—	18761.90			
2. Annar kostnaður	—	15043.83			
b. Utan Reykjavíkur:					
1. Laun	—	8023.00			
2. Annar kostnaður	—	9046.65			
c. Vegaeftirlit:					
1. Laun	—	600.00			
2. Annar kostnaður	—	500.00			
9. Skrifstofukostnaður sýslumanna og bæjarfógeta	—	38583.50			
10. Til landhelgisgæzlu	—	49791.24			
11. Til hegningarhússins í Reykjavík o. fl.	—	7637.57			
12. Til vinnuhælisins á Litla-Hrauni:					
a. Rekstrarhalli	—	40617.28			
13. Sakamála- og lögreglumálakostnaður	—	8624.50			
14. Borgun til sjóðómsmanna	—	980.00			
15. Borgun til setudómara o. fl.	—	1823.47			
16. Kostnaður við löggildingu voga og mælitækja ..	—	8921.14			
B. Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur:					
1. b. Fyrir embættisskeyti	—	31145.89			
3. Til embættiseftirlitsferða	—	126.50			
4. Skatta- og fasteignamatskostnaður:					
a. Skattstofan í Reykjavík	—	8678.03			
b. Skattanefndir	—	10429.34			
c. Fasteignamat	—	65223.29			
5. Til rikisskattanefndar	—	5500.00			
6. Eyðublöð o. fl.	—	22622.13			
				—	430773.79

6. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 12. gr. er veitt:

Til læknaSKIPUNAR og heilbrigðismála:

9. Landsspítalinn	kr.	89955.60
en tekjur spítalans fóru kr. 56972.33 fram úr fjárlagaáætlun.		
11. Geðveikrahælin á Kleppi:		
II. Nýi spítalinn	—	23755.94
en tekjur spítalans fóru kr. 7885.45 fram úr fjárlagaáætlun.		

Flyt kr. 113711.54 kr. 626059.35

	Flutt	kr. 113711.54	kr. 626059.35
12. Heilsuhælið á Vífilsstöðum	---	29465.33	
13. Heilsuhælið á Reykjum í Ölfusi	---	2293.87	
en tekjur hælísins fóru kr. 7700.91 fram úr fjárlagaáætlun.			
14. Heilsuhælið í Kristnesi	---	8223.12	
en tekjur hælísins fóru kr. 1284.00 fram úr fjárlagaáætlun.			
15. Önnur gjöld:			
e. Gjöld samkv. lögum nr. 66 19. júní 1933, um varnir gegn því að næmir sjúkdómar berist til Íslands	---	2742.85	
g. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum	---	63.78	
16. Hluti ríkissjóðs af launum ljósmæðra	---	27.89	
			156528.38

7. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 13. gr. er veitt:

A. Vegamál:**I. Stjórn og undirbúningur vegagerða:**

2. Laun aðstoðarverkfræðings	kr. 150.00
3. Ferðakostnaður og fæðispeningar	1818.90
4. Til aðstoðar og mælinga	2670.08
5. Skrifstofukostnaður	3484.23

II. Þjóðvegir:**a. Til nýrra akvega:**

1. Kjósarvegur	632.21
3. Hálsasveitarvegur	842.00
4. Álfstaneshreppsvegur	86.47
5. Útnesvegur	27.92
8. Stykkishólmsvegur	508.86
9. Ólafsvíkurvegur	31.84
10. Saurbæjarvegur	163.70
11. Geiradalsvegur	340.50
12. Rauðasandsvegur	338.06
13. Patreksfjarðarvegur	453.82
14. Barðastrandarvegur	118.73
15. Breiðadalsheiðarvegur	490.66
17. Botnsheiðarvegur	339.82
18. Bolungavíkurvegur	51.87
19. Hnífsdalsvegur	156.45
21. Kaldrananesvegur	3540.38
22. Steingrímsfjarðarheiðarvegur	180.62
23. Kollafjarðarvegur	590.04
24. Botnsvegur	1707.55
25. Borðeyrarvegur	3129.98
26. Holtavörðuheiðarvegur	2000.00
30. Skagastrandarvegur	28.73
31. Blönduhlíðarvegur	782.30
32. Út-Blönduhlíðarvegur	379.16
35. Stifluvegur	448.63
36. Siglufjarðarskarð	794.78

Flyt kr. 26288.29 kr. 782587.73

	Flutt	kr.	26288.29	kr.	782587.73
40. Kinnarbraut	—		35.35		
41. Kópaskersvegur	—		62.87		
42. Raufarhafnarvegur	—		121.59		
47. Upphéraðsvegur	—		127.47		
49. Úthéraðsvegur	—		19.82		
50. Borgarfjarðarvegur	—		85.69		
52. Norðfjarðarvegur	—		193.50		
53. Fáskrúðsfjarðarvegur	—		111.73		
55. Berunesvegur	—		104.88		
58. Mýra- og Suðursveitarvegur	—		1741.91		
60. Síðuvegur	—		208.65		
62. Mýrdalsvegur	—		1258.15		
63. Eyjafjallavegur	—		68.54		
64. Inn-Fljótshlíðarvegur	—		311.81		
66. Hrunamannahreppsvegur	—		555.50		
b. Viðhald og endurbætur	—		20022.56		
c. Til þjóðvega af benzínskatti:					
1. Til malbikunar á Elliðaárvegi	—		971.47		
2. — Hafnarfjarðarvegur	—		1107.76		
3. — Suðurlandsbrautar	—		33765.03		
4. — Sogsvegur	—		670.40		
5. — Holtavörðuheiðarvegur	—		6489.32		
6. — Austurlandsvegur	—		1516.56		
7. — Geysisvegur	—		140.36		
8. — vega út frá Akureyri	—		422.02		
9. — Ljósavatnsskarðsvegur	—		382.94		
III. Til brúargerða	—		14210.78		
IV. Til fjallvega	—		1116.35		
VI. Til sýsluvega:					
1. Tillög til akfærra sýsluvega	—		18.73		
3. Til sýsluvegasjóða eftir l. nr. 10 1923	—		12292.87		
IX. Til ferjuhalds	—		708.56		
X. Styrkur til að halda uppi vetrarferðum	—		11469.89		
XIV. Iðgjöld til slysatryggingarinnar	—		812.00		
B. Samgöngur á sjó:					
1. Til strandferða:					
a. Ríkissjóðs	—		10679.80		
C. Vitamál og hafnargerðir:					
I. Stjórn og undirbúningur vita- og hafnarmála:					
3. Húsaleiga, ljós og hiti	—		653.72		
4. Til skrifstofuhalds	—		164.53		
VI. Til áhaldakaupa	—		225.80		
VII. Ýmislegt	—		6504.02		
XV. Fyrning	—		5223.00		
D. Flugmál:					
Til flugmála	—		12226.32	—	173090.54
				Flyt	kr. 955678.27

Flutt kr. 955678.27

8. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 14. gr. er veitt:

A. Kirkjumál:

5. Embættiskostnaður presta kr. 91.66

B. Kennslumál:**I. Háskólinn:**

m. Hiti, ljós og fleira kr. 124.10
 n. 2. Ýmisleg gjöld — 12055.09
 t. Rekstrarhalli rannsóknarstofu háskólans .. — 20305.37

II. Námsstyrkur erlendis:

a. Til isl. stúdenta erlendis — 1018.60
 b. Námsstyrkur skv. ákvörðun menntamálaráðs .. — 1601.90

III. Fræðslumálastjórnin:

3. Skrifstofukostnaður — 8138.66

IV. Menntaskólinn í Reykjavík:

a. Laun — 3061.87
 c. 2. Til eldiviðar o. fl. — 1361.41
 4. — stundakennslu og til prófdómenda .. — 7780.10
 7. Læknisþóknun — 400.00
 9. Ýmisleg gjöld — 3947.13
 10. Til verðlaunabóka — 17.76

V. Menntaskólinn á Akureyri:

a. Laun — 5103.17
 b. 1. Til aukakennara og stundakennslu — 2006.50
 4. — eldiviðar og ljósa — 2046.00
 7. — viðhalds og endurbóta — 1935.82
 8. — ýmislegra gjalda — 3016.54
 9. — verðlaunabóta — 15.85

VI. Kennaraskólinn:

b. 1. Stundakennsla — 3233.50
 2. Til eldiviðar og ljósa — 869.65
 3. — bókakaupa og áhaldakaupa — 315.07
 6. Ýmisleg gjöld — 3362.90

VII. Stýrimannaskólinn:

a. Laun — 291.33
 c. 3. Til Sveinbjarnar Egilssonar til fyrirlestra .. — 150.00
 4. Ýmisleg gjöld — 230.31
 6. Fyrning — 4.00

VIII. Vélstjórnaskólinn:

a. Laun — 297.66

IX. 1. Bændaskólinn á Hólum:

b. Til smíða, leikfimi- og dráttlistarkennslu .. — 47.00
 c. 1. Til verklegs náms — 1348.30
 3. — eldiviðar og ljósa — 758.75

2. Bændaskólinn á Hvanneyri:

c. 1. Til verklegs náms — 1310.85
 2. — kennsluáhalda — 335.90
 3. — eldiviðar og ljósa — 2399.31
 4. — viðhalds — 579.53
 5. — ýmislegra gjalda — 1688.74

Flyt kr. 91250.33 kr. 955678.27

	Flutt	kr.	91250.33	kr.	955678.27
3. Vegna laga um bændaskóla	—		3131.33		
4. Garðyrkjuskóli á Reykjum í Ölfusi	—		4001.42		
XI. Verzlunarskólar:					
XIII. Almenn barnafræðsla:					
c. Kostnaður við próf lögg. endurskoðenda ...	—		500.00		
1. Laun kennara og fastra skóla	—		13514.07		
3. Til farkennslu o. fl.	—		2907.00		
XIV. Unglinga- og alþýðuskólar:					
1. Alþýðuskólinn á Eiðum:					
c. 3.—4. Til viðhalds og ýmisl. gjalda	—		2606.70		
d. Fyrning húsa	—		3.00		
2. Til héraðsskóla:					
a. Rekstrarstyrkur	—		21093.25		
3. Til gagnfræðaskóla	—		23376.66		
7. Til unglingafræðslu utan kaupstaða	—		3900.00		
XV. Húsmæðrafræðsla:					
2. Til húsmæðrafræðslu á Hallormsstað	—		2330.00		
7. — Staðarfellsskóla:					
a. Rekstrarstyrkur	—		148.50		
XVI. Til kennslu heyrnar- og málleysingja	—		12004.29	—	180766.55

9. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 15. gr. er veitt:

Til vísinda, bókmennta og lista:

1. Landsbókasafnið:					
a. Laun	kr.		75.00		
2. Þjóðskjalasafnið:					
a. Laun	—		582.64		
3. Þjóðminjasafnið og verndun fornminja:					
c. Til áhalda og aðgerða	—		900.00		
f. — viðgerðar á Hólakirkju	—		750.00		
5. Landsbókasafnshúsið:					
a. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	—		4922.08		
31. Til Guðm. Matthíassonar, til hljómlistarnáms ..	—		250.00		
60. Kostnaður við friðun Þingvalla	—		5170.58	—	12650.30

10. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 16. gr. er veitt:

Til verklegra fyrirtækja:

1. Til atvinnubóta í kaupstöðum	kr.	2585.82			
2. — Búnaðarfélags Íslands	—	14021.80			
6. Gjöld samkv. jarðræktarlögunum:					
b. Til verkfærakaupasjóðs	—	1867.40			
9. Til jarðakaupasjóðs (afgj. þjóðjarða)	—	12786.39			
14. — kartöfluverðlauna	—	5472.41			
15. Til skógræktar:					
a. Laun	—	40.00			
	Flyt	kr.	36773.82	kr.	1149095.12

	Flutt	kr.	36773.82	kr.	1149095.12
16. Tillag til mannvirkja á Flóaáveitusvæðinu	—		2653.66		
18. Til flutnings og viðgerðar á skurðgröfu	—		5340.29		
26. — rannsóknarstofnunar í þágu atvinnuveganna:					
c. Fiskideild	—		1678.06		
27. Til veðurstofunnar:					
b. Til aðstoðar	—		2100.75		
c. — veðurathugunar utan Reykjavíkur	—		123.32		
d. — veðurskeyta o. fl.	—		928.94		
f. — húsaleigu o. fl.	—		747.07		
g. — eftirlits með veðurathugunarstöðvum	—		128.50		
28. Gjöld vegna laga um raforkuvirki	—		10112.74		
30. Til landmælinga	—		6835.37		
32. — kostn. vegna laga um lax- og silungsveiði	—		4549.60		
33. — klaksjóðs	—		7017.53		
34. — loðdýraræktar	—		4965.45		
38. Laun yfirmatsmanna o. fl.:					
a. 5 fiskiyfirmatsmenn	—		806.00		
c. 3 kjötmatsmenn	—		1425.00		
39. Eftirlit með skipum og bátum:					
c. Ferðakostnaður	—		937.14		
59. Til vinnumiðlunar	—		4557.66		
70. Húsameistari ríkisins:					
b. Skrifstofukostnaður	—		14012.36		
76. Eftirlit með opinberum sjóðum	—		600.00		
77. Til fyrirhleðslu Hólmsár	—		5318.80		
78. Kostnaður vegna mæðiveikinnar:					
A. a. Verðir	—		56483.58		
b. Girðingar	—		96865.63		
c. Annar kostnaður	—		2911.27		
B. b. 1. Til vegagerða á árinu 1938	—		10635.08		
79. Ferðaskrifstofa ríkisins	—		3975.00		
				—	282482.62

11. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 17. gr. er veitt:

1. Styrkur til berklasjúklinga	kr.	12689.54		
2. Gjöld vegna laga um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna	—	2810.77		
12. Til hjálpar nauðstöddum Íslendingum erlendis ..	—	33.01		
14. — áfengismálaráðunauts	—	75.25		
			—	15608.57

12. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 18. gr. er veitt:

Eftirlaun og styrktarfé	kr.	526.95		
			—	526.95

13. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 19. gr. er veitt:

Óviss útgjöld	kr.	185995.90		
			—	185995.90

14. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 22. gr. er veitt:

X. Húsaleiga ráðherra þess, sem fer með utanríkismál	kr.	1250.00		
			—	1250.00

Flyt kr. 1634959.16

Flutt kr. 1634959.16

15. gr.
Til gjalda samkv. þingsályktunum er veitt kr. 107335.22 — 107335.22

Samtals kr. 1742294.38

Ástæður

fyrir frumvarpi þessu eru í ríkisreikningi 1938, athugasemdum yfirskoðunarmanna og svörum ráðherra við þeim athugasemdum.

Nd.

198. Breytingartillögur

við frv. til l. um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll.

Frá Gísla Sveinssyni.

1. Við 2. gr. Fyrir „4 sóknir“ í fyrri málsl. gr. komi: 4—6 sóknir.
2. Við 4. gr.
 - a. Upphaf gr. orðist svo:
Sóknir þær, er nefndar eru í 2. gr., skulu vera jafnmörg prestaköll, o. s. frv.
 - b. Talan „4“ í 3. málsl. gr. falli niður.

Ed.

199. Frumvarp til laga

um breyting á sjómannalögum, nr. 41 19. maí 1930.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.
Á eftir orðinu „vélstjóra“ í 2. málsg. 13. gr. laganna komi: og loftskeytamanna.
2. gr.
Í stað orðanna „sé hann stýrimaður eða vélstjóri“ í fyrri málsg. 32. gr. laganna komi: sé hann stýrimaður, vélstjóri eða loftskeytamaður.
3. gr.
Í stað orðanna „sé hann stýrimaður eða vélstjóri“ í 2. málsg. 41. gr. laganna komi: sé hann stýrimaður, vélstjóri eða loftskeytamaður.
4. gr.
Á eftir 48. gr. laganna komi ný grein, er verður 49. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkv. því):
Það er skylda loftskeytamanns einkanlega að annast gæzlu loftskeytataekjanna. Hann ber ábyrgð á rekstri þeirra, meðferð og viðhaldi.
Sé umbúnaði loftskeytataekjanna, uppsetningu þeirra eða öðrum frágangi á einhvern hátt ábótavant, að álit loftskeytamanns, skal hann tafarlaust tilkynna það skipstjóra.
Loftskeytamaður heldur sérstaka dagbók og ábyrgist, að rétt sé skráð.
5. gr.
a. Í stað orðanna „Annar prófvotturinn skal vera stýrimaður eða vélstjóri“ í 2. málsl. 1. málsg. 64. gr. laganna komi: Annar prófvotturinn skal vera stýrimaður, vélstjóri eða loftskeytamaður.

- b. Í stað orðanna „þá er stýrimaður eða vélstjóri er hafður fyrir sök“ í 3. málsl. 1. málsg. sömu lagagr. komi: þá er stýrimaður, vélstjóri eða loftskeytamaður er hafður fyrir sök.

6. gr.

Í stað orðanna „um stýrimenn og vélstjóra“ í niðurlagi 70. gr. laganna komi: um stýrimenn, vélstjóra og loftskeytamenn.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt samkvæmt beiðni Farmanna- og fiskimannasambands Íslands. Einn nefndarmanna (SÁÓ) mun bera fram viðtækari breytingar á lögnum, í samræmi við þær breytingar, sem gerðar hafa verið á sjómannalögnum á Norðurlöndum.

Stjórn Farmanna- og fiskimannasambandsins gerir eftirfarandi grein fyrir breytingum þeim, sem í frv. felast:

„Við endurskoðun sjómannalaganna árið 1930 hafa orðið þau mistök, að gleymzt hefir með öllu að geta loftskeytamanna sem sérstakrar starfsgreinar með ákvæðnum starfsskyldum um borð í skipum. Með sérstökum ákvæðum hafa brytunum verið tryggð þau réttindi, sem sett eru í lögnum um stýrimenn og vélstjóra, en um loftskeytamennina hafa engin slík ákvæði verið sett.

Ráðningarkjör loftskeytamanna eru þó hvarvetna hér á landi í samningum við atvinnurekendur miðuð við þau hlunnindi, sem ávallt og alstaðar skipa þeim í flokk með yfirmönnum skipanna. Til frekari staðfestingar á þessu má geta þess, að í nýafstöðnum viðræðum á milli útgerðarmanna og viðkomandi starfsfélaga sjómanna um áhættuþóknun við siglingar á stríðstímum kom greinilega í ljós hjá útgerðarmönnum, að loftskeytamenn beri að skoða sem yfirmenn, og virðist það því sjálf-sögð krafa, að þeir njóti samkvæmt lögum sömu réttinda og aðrir yfirmenn á skipum. Ákvæðin um uppsagnarfrest, sumarleyfi, ferðalög í þágu útgerðarinnar, veikindatilfelli, einkennisfatnað, afnot á sameiginlegum borðsal og annað því um líkt eru alstaðar nákvæmlega í samræmi við það, sem tíðkast um vélstjóra og stýrimenn skipanna.

Breytingar þær, er í frumvarpi þessu felast, hafa því hvergi í för með sér aukin útgjöld fyrir atvinnuvegi þjóðarinnar, en miða aðeins að því að samræma ákvæði laganna við það, sem raunverulega tíðkast í þessum efnum og tryggt er þegar með gildandi samningum við hin einstöku útgerðarfélög.

Um starfsskyldur loftskeytamanna er ekkert tekið fram í lögnum, og er grein þeirri, sem hér er gert ráð fyrir, að bætt verði við þau, ætlað að ráða bót á þessu. Ákvæði greinarinnar eru ekki önnur en þau, sem í gildi eru þegar um borð í skipum þeim, er loftskeytatæki hafa.“

Nd.

200. Breytingartillögur

við frumvarp til bifreiðalaga.

Frá samgöngumálanefnd.

1. Við 34. gr. Greinina skal orða svo:

Hljótist slys eða tjón af notkun bifreiðar á mönnum eða munum, er sá, sem ábyrgð ber á henri, skyldur til að bæta það fé, nema leitt sé í ljós, að slysi eða tjóni hefði ekki orðið afstýrt, þótt bifreiðin hefði verið í lagi og ökumaður sýnt fulla aðgæzlu og varkárni.

Nefnd regla gildir þó ekki um slys eða tjón á fólki eða varningi, sem bif-

reið flytur, nema bifreiðin sé til afnota fyrir almenning gegn borgun. Um skaðabótaskyldu fyrir önnur slík slys eða tjón fer eftir almennum reglum.

Færa má fábætur niður eða jafnvel láta þær alveg niður falla, ef sá, er fyrir slysi eða tjóni varð, er meðvaldur þess eða meðábyrgur.

Ef árekstur verður milli bifreiða, tveggja eða fleiri, skiptist tjónið á þær sín á milli að tiltölu við sök hvers þeirra í slysinu.

Skaðabótakröfu ásamt kostnaði fylgir lögveð í bifreiðinni, ef hún, þegar tjónið varð, var í notkun eigandans eða lögmæts umráðamanns. Lögveð þetta gengur fyrir öðrum skuldum, sem hvila á bifreiðinni, að fráskildum opinberum gjöldum.

2. Við 35. gr. Greinina skal orða svo:

Eigandi (umráðamaður) bifreiðar ber ábyrgð á henni og er skaðabótaskyldur samkvæmt 34. gr.

Noti maður bifreið annars manns í heimildarleysi, færist skaðabótaskylda eigandans yfir á notandann.

Ökumaður bifreiðar er auk þess skaðabótaskyldur, ef hann á sök á slysi eða tjóni, er verður af notkun bifreiðarinnar.

3. Við 36. gr. 1. málsg. orðist svo:

Sérhverjum bifreiðareiganda er skylt að kaupa í tryggingarfélagi, sem viðurkennt er af ráðherra þeim, sem fer með tryggingarmál, og halda við tryggingu fyrir bifreið sína, er nemi 15000 kr. fyrir tvihjóla bifreiðar og 30000 kr. fyrir fjórhjóla bifreiðar. Skal með því tryggð greiðsla, að því leyti sem til hrekkur, á hverri þeirri skaðabótakröfu, er gerð kann að verða á hendur öku-manni bifreiðar eða þeim, sem ábyrgð bar á bifreiðinni, þegar slys eða tjón bar að höndum.

Nd.

201. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæði-veikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni.

Frá Gísla Sveinssyni, Jóni Ívarssyni, Stefáni Stefánssyni.

Við 2. gr. Greinin orðist svo:

18. gr. laganna orðist þannig:

Allur kostnaður við girðingar og vörzlu samkv. 5.—8. gr., sem ekki greiðist af viðkomandi héruðum, greiðist úr ríkissjóði að $\frac{7}{10}$ hlutum og af þeim hluta bjarg-ráðasjóðs, sem er sameign allra landsmanna, að $\frac{3}{10}$ hlutum.

Ed.

202. Frumvarp til laga

um friðun arna.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Ernir skulu alfriðaðir á Íslandi til ársloka 1950, svo og egg þeirra.

2. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 500—1000 kr. Brot gegn lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Frv. er flutt eftir ósk forsætisráðherra, og fylgdu því þessar skýringar:

Friðunartími arna var útrunninn hinn 1. janúar 1940. Þykir eigi annað hlýða en að alfriða erni um næstu 10 ár, þar sem vitað er, að mjög lítið er til af þeim hérlandis. Fuglum þessum var nálega útrýmt meðan mest var um eitranir fyrir refi. Viðkoman er hinsvegar lítil. Hver hjón eiga 1—3 egg árlega, en koma næstum aldrei upp nema einum unga. Ungfuglinn verður ekki kynþroska fyrr en allt að því fimm ára gamall. — Það væri mjög ósæmilegt, að ernir yrðu hér aldaða.

Nd.

203. Breytingartillaga

við frv. til 1. um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

Frá Skúla Guðmundssyni.

Við 1. gr. Í stað orðanna „sömu hundraðstölu og“ komi: $\frac{3}{4}$ þeirrar hundraðstölu sem.

Nd.

204. Frumvarp til laga

um fjarskipti.

Frá samgöngumálanefnd.

I. KAFLI

Orðaskýringar.

1. gr.

Í lögum þessum merkja orðin:

Fjarskipti: það, sem nefnt er „Télécommunication“ í alþjóðafjarskiptasamningnum (Convention Internationale des Télécommunications, Madrid 1932), og þýðir hverskonar fjarrænan flutning tákna, merkja, skriftar, mynda og allskonar hljóða, hvort heldur er eftir virum, rafgeislum (radio) eða öðrum rafmagns- eða sjónmerkja-kerfum (semafor) eða rafmagns- eða sjónmerkja-aðferðum.

Fjarskiptavirki: hverskonar taugar, tæki, tækjahluti, búnað o. þvl., sem er sérstaklega ætlað til að koma á fjarskiptum eða reka þau, hvort heldur er til sendingar, viðtöku eða til þess að flytja aðkomin merki áfram.

II. KAFLI

Einkaréttur ríkisins.

2. gr.

Ríkið hefir einkarétt á:

1. Að stofna og starfrækja á Íslandi og í islenzkri landhelgi og lofthelgi hverskonar fjarskipti með rafstraum eða raföldum, þar á meðal ljósöldum, er ná til sendingar, flutnings og móttöku skeyta, tals, tóna, mynda eða annara slíkra merkja, hvort heldur er eftir virum, gegnum loft, sjó eða land eða á annan hátt.
2. Að flytja til landsins, selja, leigja eða dreifa út á annan hátt, smíða, breyta eða setja upp hverskonar fjarskiptavirki (tæki, taugar, búnað o. þvl.) eða hluta þeirra, sem notaðir eru til þess, er í 1. tölulið segir, á Íslandi eða í is-

lenzkum skipum, flugvélum eða öðrum farartækjum, hvort heldur eru til viðtöku, sendingar eða flutnings.

3. Að gefa út nafnaskrá um fjarskiptastöðvar og notendur fjarskiptavirkja.

3. gr.

Ráðherra sá, sem fer með fjarskiptamál ríkisins, getur heimilað einstökum mönnum, félögum eða stofnunum að stofna og starfrækja fjarskiptavirki eða að flytja til landsins, selja, leigja eða dreifa út á annan hátt, smíða, breyta eða setja upp fjarskiptavirki þau eða hluta þeirra, sem í 2. gr. getur. Leyfið skal veitt um ákveðinn tíma með þeim skilyrðum og kvöðum, sem ástæða þykir til í hvert skipti.

4. gr.

Nú eiga einstakir menn, félög eða stofnanir fjarskiptavirki, sem ráðherra hefir áður heimilað að stofna eða starfrækja, og skulu þau leyfi þá haldast, nema ákveðið sé að nota heimild þá, er í 6. gr. getur. Leyfishafar skulu haga starfrækslu þessari eftir reglum þeim, sem um hana gilda á hverjum tíma.

5. gr.

Fjarskiptavirki í erlendum skipum, flugvélum eða öðrum erlendum farartækjum, sem eru innan íslenzkrar landhelgi eða lofthelgi, má aðeins nota samkvæmt þeim ákvæðum, sem ráðherra setur í reglugerð. Ráðherra getur bannað öll fjarskipti innan íslenzkrar landhelgi og lofthelgi og gert þær ráðstáfanir, er nauðsynlegar þykja til þess að banninu verði hlýtt.

6. gr.

Nú vill ríkisstjórnin fá ríkinu til handa tiltekin fjarskiptavirki, sem einstakir menn, félög eða stofnanir eiga, án þess að svo sé ástatt, er í 3. gr. getur, og má þá, ef samkomulag næst ekki, taka þau eignarnámi gegn endurgjaldi, er ákveðið skal af matsnefnd, sem til þess sé kvödd. Miða skal matsupphæðina við þá fjárhæð, er ætla má, að slíkt fjarskiptavirki mundu kosta af nýju, þegar afhending fer fram, en þó með fullu tilliti til aldurs fjarskiptavirkjanna og þess slits, sem á þeim er orðið. Í matsnefnd skulu vera 3 menn. Hæstiréttur nefnir formann nefndarinnar. Annan hinna nefnir héraðsdómari, þar sem leyfishafi á varnarþing, en hinn þriðja nefnir Verkfræðingafélag Íslands. Eignarnám skal ná til allra tækja og búnaðar sama fjarskiptakerfis, nema eigandi samþykki, að einungis nokkur hluti þess sé tekinn.

7. gr.

Eigendur fjarskiptavirkja eru skyldir til, hvenær sem þess er krafist, að láta póst- og símamálastjórninni í té skýrslur um fyrirtækið og leyfa eftirlit með því. Séu slíkar skýrslur eigi gefnar innan hæfilegs frests, sem póst- og símamálastjórnin tiltekur, má knýja þær fram með dagsektum, er renna í ríkissjóð.

III. KAFLI

Skylda skipa til að hafa radióstöð.

8. gr.

Ráðherra getur mælt svo fyrir, að hvert íslenzkt þilskip, sem siglir meira en 3 sjómilur frá landi, skuli hafa loftskeytastöð eða radiótalstöð með ákveðnu lágmarksafli og ákveðnu öldusviði og minnsta kosti einn skipverja, er hafi starfræksluskirteini fyrir slíka stöð samkvæmt gildandi alþjóðareglugerð (Kairo 1938). Sé skipið í förum milli Íslands og útlanda og hafi minnst 12 manna áhöfn, eða sé það farþegaskip, yfir 200 rúmlestir að stærð, sem sigli með ströndum fram, má skylda það til að hafa loftskeytastöð með minnst 75 watta afli í loftneti á 600 metra öldulengd og minnsta kosti einn skipverja með loftskeytaprófi. Ef siglingaleið farþegaskipsins er

að jafnaði í nánd við strandarstöð, þar sem haldinn er hlustvörður á neyðarbylgju talstöðvanna allan sólarhringinn, má þó í stað loftskeytastöðvar láta nægja, að skipið hafi talstöð með ákveðnu lágmarksafli, er svari til fjarlægðar venjulegrar siglinga-leiðar frá strandarstöðinni.

IV. KAFLI

Stjórn, starfræksla og eftirlit fjarskiptamála.

9. gr.

Póst- og símamálastjórnin annast framkvæmd á einkarétti ríkisins, sem í II. kafla getur, og hefir eftirlit með því, að gildandi alþjóðafyrirmælum, milliríkjasamningum, lögum og reglugerðum um fjarskiptamál, þar á meðal gildandi fyrirmælum til öryggis mannslífa á sjó, sé fylgt. Þó er undanskilin framkvæmd þeirra mála, sem ríkisútvarpinu og vitamálastjórninni eru falin með sérstökum lögum.

10. gr.

Póst- og símamálastjórninni er heimilt að láta framkvæma þær breytingar og endurbætur á núverandi fjarskiptavirkjum ríkisins og gera aðrar ráðstafanir, sem reynslan hefir sýnt, að nauðsynlegar eru góðum og öruggum rekstri, eða alþjóðafyrirmæli eða milliríkjasamningar krefjast. Ennfremur að reisa minni háttar fjarskiptastöðvar, svo og að setja upp notendasíma og stofna til annara minni háttar framkvæmda.

Nýjar landssímalínur og nýjar landssímastöðvar skulu að jafnaði því aðeins stofnsettar, að fé hafi verið veitt til þeirra í fjárlögum. Það skal jafnan vera skilyrði fyrir því, að stofnsettar séu talsímastöðvar til almenningsnota, að hlutaðeigandi hreppur ábyrgist starfræksluna eftir þeim reglum, sem gilda um venjulegar talsímastöðvar.

Þegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli póst- og símamálastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarinnar við rekstur símastöðva, eða stofnsettar eru nýjar stöðvar, greiðir landssíminn af kostnaði þessum ekki minna en hér segir:

- a) Af rekstrarkostnaði I. flokks B símastöðva $\frac{1}{3}$.
- b) Af rekstrarkostnaði II. flokks símastöðva $\frac{2}{3}$.
- c) Rekstrarkostnað III. flokks símastöðva greiðir landssíminn venjulega að hálfu, en rekstrarkostnað þeirra stöðva, sem stofnsettar eru í þágu einstakra manna eða hreppa, án þess að landssíminn hafi tekjur af þeim að nokkrum mun, greiða hlutaðeigendur að öllu leyti.
- d) Rekstrarkostnað stöðva, sem settar eru eingöngu vegna eftirlits, greiðir landsíminn að öllu leyti.

11. gr.

Ráðherra setur gjaldskrár fyrir uppsetningu og notkun fjarskiptavirkja og breytir þeim, þegar þörf krefur. Hann setur í reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd fjarskiptamála, starfrækslu og viðhald fjarskiptavirkja, eftirlit með þeim og annað, er þar að lýtur, og má ákveða sektir við broti gegn þeim.

Leggja má sýslu- og sveitarstjórnnum landsins á herðar störf og skyldur, er að þessu líta.

V. KAFLI

Uppsetning og vernd fjarskiptavirkja o. fl.

12. gr.

Sérhver eigandi eða umráðamaður fasteignar er skyldur að leyfa póst- og símamálastjórninni að leggja víra og taugar fjarskiptavirkja um land sitt, yfir það eða í jörðu, yfir hús eða önnur mannvirki á landinu, á þeim, gegnum þau eða

undir þeim. Heimilt skal að taka efni það, sem þarf til lagningar víra eða tauga, svo sem grjót, möl eða grassvörð, þar sem hentast er. Þó skal taka tillit til þess, ef því verður við komið, hvar eigendur eða umráðamenn mannvirkja æskja eftir, að virar eða taugar, sem snerta eign þeirra, séu lagðar, eða efni tekið, enda hafi það engan verulegan kostnaðarauka eða önnur vandkvæði í för með sér.

Mönnum, sem í þágu póst- og símamálastjórnar eru að starfa að þessum fjarskiptavirkjum eða hafa umsjón með þeim, skal heimilt tálmunarlaust að fara um land manna eða hús, svo framfarlega sem það er nauðsynlegt vegna þessara starfa. Um hús, sem búið er í, mega þeir þó ekki fara nema frá kl. 8 að morgni til kl. 10 að kvöldi, enda forðist þeir að valda íbúunum meiri óþægindum en brýnasta nauðsyn krefur.

13. gr.

Þar, sem fjarskiptavirki ríkisins eru, má ekki reisa mannvirki, setja upp tæki, leggja pípur eða raftaugar, gera jarðrask eða aðrar ráðstafanir, er af geta hlotizt skemmdir á fjarskiptavirkjunum eða truflun á starfrækslu þeirra, nema áður hafi fengizt samkomulag við póst- og símamálastjórnina um, hvernig það skuli gert og hvenær. Sá, er óskar að gera þessar ráðstafanir, ber allan kostnað, sem af þeim leiðir, heinan og óbeinan, nema annað hafi orðið að samkomulagi. Ef óvæntur atburður hefir gert það nauðsynlegt, að framkvæma áður nefndar ráðstafanir fyrirvaralaust eða þær hafa verið framkvæmdar í ógáti, skal sá, er þær gerir, þegar í stað tilkynna það póst- og símamálastjórninni, og skal hann greiða allan kostnað, sem af þeim leiðir, bæði heinan og óbeinan, t. d. viðskiptatap, nema annað verði að samkomulagi.

Nú hefir einhver einhverskonar mannvirki, tæki, pípur, raftaugar o. þvl., sem geta valdið truflunum á starfrækslu fjarskiptavirkja ríkisins, og skal póst- og símamálastjórninni þá heimilt að gera á kostnað eiganda nauðsynlegar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir бага þann, sem af þessu hlýzt eða getur hlotizt fyrir fjarskiptavirkin.

Ef ekki nást samningar um þessi mál við póst- og símamálastjórnina, er heimilt að skjóta málunum til úrskurðar þess ráðherra, er fer með fjarskiptamál.

14. gr.

Þegar skip er innan eða utan landhelgi að starfa að lagningu eða viðgerð fjarskiptastrengja og ber til sýnis alþjóðamerki eða önnur merki, er gefa starf þetta til kynna, þá skulu önnur skip, sem sjá eða eiga að geta séð þessi merki, halda sér eigi skemmra en mílufjórðung frá aðgerðarskipinu. Net og önnur veiðarfæri skal hafa í sömu fjarlægð. Bátar skulu þó hafa 24 stunda frest til þess að taka burtu veiðarfæri, sem í sjó liggja.

Nú hefir dufl verið lagt út vegna lagningar eða viðgerðar á sæstreng fjarskiptavirkja, og skulu skip þá halda sér og veiðarfærum sínum eigi skemmra en $\frac{1}{4}$ úr mílufjórðung frá duflinu.

15. gr.

Ef skip hefir orðið að sleppa akkeri eða leggja net eða önnur veiðarfæri í sölurnar til þess að komast hjá því að skemma sæstrengi fjarskiptavirkja, enda hafi skipið sjálft ekki stofnað til hættunnar með gálauslegu atferli, þá á það kröfu til skaðabóta frá eiganda strengjanna. Ef unnt er, skal þegar færa til bókar skýrslu um tjónið, staðfesta af skipverjum. Svo skal og skipstjóri gefa sjóferðaskýrslu um tjónið í fyrstu höfn, sem því verður við komið. Formaður sjóðóms, er við sjóferðaskýrslu tekur, skal þegar tilkynna eiganda sæstrengjanna um tjónið.

16. gr.

Ef afla þarf lóðar eða annarar eignar í sambandi við lagningu eða starfrækslu fjarskiptavirkja ríkisins, og samningum um kaup verður ekki við komið, má eftir

ráðstöfun ráðherra taka eignina eignarnámi gegn endurgjaldi, sem metið sé eftir eignarnámslögum.

Ríkissjóður skal og bæta tjón á landi manna, mannvirkjum eða öðrum eignum, sem hlotizt hefir af lagningu eða viðhaldi fjarskiptavirkja ríkisins. Verði samningum ekki komið við, skulu bæturnar fara eftir mati óvilhallra, dómkvaddra manna.

17. gr.

Í leyfisbréfum, sem gefin verða út samkvæmt 3. gr. laga þessara, má ákveða, að fyrirmæli 12., 13. og 16. gr. skuli að öllu eða nokkru leyti og með þeim afbrigðum, er þurfa þykir, ná til þeirra fjarskiptavirkja, sem leyfisbréf hljóðar um.

VI. KAFLI

Leynd og vernd fjarskipta.

18. gr.

Allir starfsmenn, þar með taldir nemendur, fjarskiptavirkja ríkisins skulu skyldir, bæði meðan þeir gegna starfinu og eftir að þeir hafa látið af því, að halda leyndu fyrir öllum út í frá efni skeyta, sem koma eða fara, svo og að þau hafi komið eða farið og hver hafi fengið þau eða sent. Þeir skulu og halda leyndu fyrir öllum út í frá efni samtala um fjarskiptavirki ríkisins, svo og að samtöl hafi farið fram og hverjir hafi átt tal saman. Má ekki án undangengins dómsúrskurðar veita óviðkomandi mönnum aðgang að því að sjá skeyti eða önnur starfræksluskjöl, sem almenningi er ekki ætlað að sjá, eða aðgang að því að hlusta á fjarskiptasamtöl. Ráðherra ákveður, hvort slíkum úrskurði skuli áfrýjað. Samskonar leyndarskylda skal á þeim hvíla um myndir eða merki, sem flutt hafa verið um fjarskiptavirkin og ekki eru fyrir almenning. Þeim er og stranglega hannað að notfæra sér á nokkurn hátt persónulega innihald slíkra skeyta, samtala, mynda, merkja eða starfræksluskjala. Ráðherra setur í reglugerð nánari fyrirmæli um þagnarskyldu starfsmanna fjarskiptavirkja.

19. gr.

Ef nokkur starfsmaður, þar með taldir nemendur, fjarskiptavirkja ríkisins ónýtir, aflagar eða skýtur undan skeytum, myndum eða öðrum merkjum, sem afhent eru til flutnings um fjarskiptavirkin, eða ef hann liðsinnir öðrum í þesskonar athæfi, þá varðar það viðurlögum samkvæmt 5. tölulið 24. gr.

20. gr.

Í leyfisbréfum, er ríkisstjórnin gefur út samkvæmt 3. eða 4. gr. laga þessara, má leggja á starfsmenn fjarskiptavirkja, sem leyfisbréfið hljóðar um, samskonar skyldur sem á starfsmönnum fjarskiptavirkja ríkisins hvíla eftir 18. og 19. gr., enda varða þá brot á þeim skyldum sömu viðurlögum sem brot starfsmanna fjarskiptavirkja ríkisins.

21. gr.

Enginn má, án heimildar, taka við fjarskeytum, myndum eða öðrum fjarskiptamerkjum eða hlusta á fjarskiptasamtöl. Ekki má heldur skrá neitt slíkt, tilkynna það öðrum eða notfæra sér það á nokkurn hátt.

VII. KAFLI

Stöðvun fjarskipta.

22. gr.

Ríkisstjórnin á rétt til að stöðva hvert skeyti eða samtal eða önnur fjarskipti, sem teljast hættuleg öryggi ríkisins eða koma í bága við lög landsins, opinbera

reglu eða siðferði. Þegar eins stendur á, getur hún sömuleiðis stöðvað starfrækslu fjarskiptabjónustunnar um skemmri eða lengri tíma og að nokkru eða öllu leyti.

VIII. KAFLI

Milliríkjasamningar.

23. gr.

Alþjóðasamningar og aðrir milliríkjasamningar um fjarskiptamál, sem ríkisstjórn Íslands fullgildir, ásamt þar að lútandi reglugerðum, sem ríkisstjórnin viðurkennir, skulu gilda sem lög, enda má ákveða sektir við brotum gegn þeim, svo og reglugerðum, er ríkisstjórnin kann að setja í sambandi við þessi mál og um ræðir í 11. gr.

IX. KAFLI

Viðurlög við brotum á lögum þessum o. fl.

24. gr.

1. Brot gegn 2.–5. gr. varða sektum allt að 10000 krónum, eða varðhaldi, ef miklar sakir eru. Upptæk skal gera tæki þau og hluti, sem í heimildarleysi hafa verið flutt inn, smíðuð eða starfrækt.
2. Brot gegn 1. mgr. 13. gr. og 14. gr. varða sektum allt að 4000 krónum, nema verknaðinum sé svo varið, að þyngri hegning liggi við.
3. Valdi maður af ásettu ráði eða gáleysi truflun eða skemmdum á fjarskiptavirkjum, þá varðar það sektum, nema verki sé svo varið, að það eigi að varða refsingu eftir því sem í 176. gr. almennra hegningarlaga segir. Sá, sem skemmdum eða truflun hefir valdið, skal bæta allt tjón, sem af því hefir hlotizt, þar með talið viðskiptatap.
4. Brot gegn 18. gr. (sbr. og 20. gr.) varðar refsingu samkvæmt 136. gr. almennra hegningarlaga, sé það framið af ásetningi. Víkja skal þá starfsmanni þeim, sem brotlegur hefir gerzt, frá starfi. Sé brot framið af starfsmanni stofnunar, sem í 3. eða 4. gr. getur, sbr. 20. gr., skal honum vikið úr þjónustu stofnunarinnar, ef ríkisstjórnin krefst þess.

Hafi brot gegn 18. gr. (sbr. og 20. gr.) verið framið af gáleysi, varðar það sektum.

5. Brot gegn 19. gr. (sbr. og 20. gr.) varðar refsingu samkvæmt 137. gr. almennra hegningarlaga, sé það framið af ásetningi. Ákvæði 4. töluliðs hér á undan um brottvikningu starfsmanns þess, er sekur hefir gerzt, koma hér einnig til greina. Sé brotið framið af gáleysi, varðar það sektum.

Ákveða má í reglugerðum, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, að brot gegn ákvæðum þeirra varði sektum.

6. Brot gegn 21. gr. varðar sektum samkvæmt 1. mgr. 228. gr. almennra hegningarlaga.

25. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Falla þá jafnframt úr gildi:

Lög nr. 12 20. okt. 1905, um ritsíma, talsíma o. fl.

Lög nr. 25 16. nóv. 1907, um vernd ritsíma og talsíma neðansjávar.

Lög nr. 35 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Lög nr. 82 14. nóv. 1917, um rekstur loftskýtastöðva á Íslandi.

Lög nr. 83 14. nóv. 1917, um breytingar og viðauka við lög nr. 35 20. okt. 1913.

Lög nr. 14 14. júní 1929, um breyting á lögum nr. 12 20. okt. 1905.

Lög nr. 31 1. febrúar 1936, um loftskýtastöðvar í íslenskum skipum.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt að beiðni samgöngumálaráðherra, en málið er undirbúið af póst- og símamálastjóra, og fylgdu því frá honum svolátandi skýringar:

Símamálalöggjöfin er mjög í molum, sem og bezt sést af því, að enn eru í gildi símalög frá árunum 1905, 1907, 1913, 1917, 1929 og 1936 auk einkasímalaganna frá 1929 og laganna um sameiningu pósts og síma frá 1935. Hefir þótt nauðsynlegt að ráða bót á þessu og safna öllum helztu ákvæðum um símann, starfsvið hans og hinar ýmsu nýju þjónustugreinar hans í einn samfelldan lagabálk. Auk þess eru, sem von er, ýms ákvæði hinna eldri laga mjög úrelt orðin, ekki sízt að orðalagi, enda er mjög örðugt að semja eftir þeim reglugerðir, er fullnægja nútíma tækni og alþjóðafyrirmælum og með því orðalagi, sem nú er notað. Orð eins og t. d. „hraðskreytafari“ átti upphaflega að vera þýðing á danska orðinu „Fjernmeddelelsesanlæg“, en almenningi hér á landi er hætt við að halda, að það eigi eingöngu við tæki til afgreiðslu símskeyta, í stað þess að það á að þýða allskonar tæki, taugar og búnað, sem notaður er við flutning tals, tóna, skeyta, mynda, útvarps, sjónvarps o. s. frv. og nú er einu nafni kallað fjarskiptavirki.

Frumvarpið skiptist í IX kafla með sérstökum fyrirsögnum til betra yfirlits. Fara hér á eftir skýringar á hinum einstöku greinum þess:

Um 1. gr.

Með því að orðið sími er að uppruna og í vitund manna svo nátengt vir eða þráðsamböndum, þykir óhjákvæmilegt að taka upp orðið *fjarskipti* fyrir alþjóðaorðið „telecommunication“, sem notað er nú í öllum alþjóðasamningum um þessi mál. Orðið *fjarskiptavirki* er hliðstætt orðinu *raforkuvirki*, sem á sínum tíma var tekið upp í vatnalögin og síðar í lög um raforkuvirki.

Um 2. gr.

Ákvæðið um einkarétt ríkisins til að stofna og starfrækja fjarskiptavirki eru raunverulega óbreytt frá því, sem stendur í 1. gr. laga nr. 12 20. október 1905 og 1. gr. laga nr. 82 14. nóv. 1917, að öðru leyti en því, að nú er notað hið almenna orð „fjarskipti“ í samræmi við orðalag alþjóðafyrirmæla.

Ákvæði um einkarétt ríkisins til að flytja til landsins og selja eða láta á leigu fjarskiptavirki, þar á meðal talstöðvar og loftskæptastöðvar, voru að visu ekki í fyrri símalögum, en vegna einkaréttar ríkisins til að stofna og starfrækja fjarskiptavirki, hefir sú orðið reyndin, að ríkið eða réttara sagt stofnanir þess hafa að kalla má haft allan innflutning á þessu sviði á hendi undanfarin ár, og myndi svo sennilega verða, hvort sem sett yrði um það lagaákvæði eða ekki. Hinsvegar létta slík lög mjög mikið fyrir eftirliti í þessu efni og draga úr ýmskonar óþægindum bæði fyrir stjórnarvöld og einstaklinga. Þegar einstaklingar flytja inn eitthvað af þessu efni, gleyma þeir oft að athuga, hvort það fullnægir gildandi fyrirmælum, alþjóðlegum eða innlendum, eða þeir hafa ekki tök á að sjá um það. Afleiðingin verður þá stundum sú, að tæki eru flutt inn, sem ekki fullnægja fyrirmælunum, og byrjað er að starfrækja þau án leyfis. Verður þá oft rekistefna úr, þegar stöðva verður rekstur þessara tækja, og getur komið til þess að gera þurfi þau upptæk. Eigendur tækjanna, sem þekkja ekki gildandi fyrirmæli eða skilja þau ekki, telja sig þá stundum órétti heitta, þegar þeim er bannað að nota tæki, er þeir hafa keypt dýrum dómum. Málarekstur þessi hefir í för með sér kostnað og óþægindi fyrir báða aðila, sem telja verður að megi að mestu komast hjá með skýrum lagaákvæðum um einkarétt til innflutnings. Auk þess er þá síður hætt við skorti á varahlutum, þar sem hið innflutta efni verður á þennan hátt samstæðara. Í þessu tilefni má geta þess, að í sumum öðrum ríkjum, t. d. Svíþjóð, eru öll loftskæptatæki, hvort heldur eru á sjó eða landi, eign ríkisins og eru látin á leigu.

Ákvæðið um einkarétt til þess að leigja, smíða og breyta er í raun og veru óbein-

línis fólgið í núgildandi ákvæðum um að leyfi þurfi til þess að stofna og starfrækja fjarskipti eða setja upp fjarskiptavirki, en framkvæmd laganna verður auðveldari, sé þetta beinlínis tekið fram í þeim. T. d. gæti komið til greina, að breytingar hefðu í för með sér, að tækin færu að trufla aðra starfrækslu eða fullnægðu ekki öllum fyrir-mælum, þótt þau hefðu gert það óbreytt. Er gert ráð fyrir, að ef nauðsynlegt þykir, verði einstaklingar, sem ætla að taka að sér slík störf, t. d. viðgerðir tækja, að fá til þess leyfisbréf.

Ákvæðið um einkarétt til þess að gefa út nafnaskrár yfir stöðvar og notendur er nýtt. Þykir nauðsynlegt, að slíkt ákvæði verði lögfest, þar sem komið hefir fyrir, að einstakir menn hafa tekið upp á því að gefa út símaskrár o. þvl., sem hafa verið miður ábyggilegar og valdið bæði notendum og landssímanum miklum óþægindum. Samskonar ákvæði eru í erlendri löggjöf.

Um 3. gr.

Ákvæði þessarar greinar er að eðli sínu hliðstætt því, sem stendur í 2. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905, en orðalagi hefir verið breytt í samræmi við 2. gr. frumvarpsins, og ennfremur hefir síðari hluti 2. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905 verið felldur burtu, en hann kemur að mestu leyti fram annarstaðar (í 6. gr. frumvarpsins).

Ákvæði 3. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905, um að einkarétturinn nái ekki til hraðskæptatækja sveitarstjórnarvalda, hafa verið felld burtu, þar sem þau þykja torvelda eftirlit með framkvæmd alþjóðafyrirmæla. Hinsvegar ætti þetta á engan hátt að vera því til fyrirstöðu, að sveitarstjórnarvöld, að fengnu leyfi, stofni og starfræki sjálf sína brunasíma o. þvl., er þau óska þess, enda sé það gert undir yfirumsjón lands-símans, eins og nú á sér raunverulega stað.

Um 4. gr.

Þessi grein er sama efnis og 4. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905, að öðru leyti en því, að burt hafa verið felld þau ákvæði, sem eðlilegra þykir að setja í leyfis-bréf eða reglugerð.

Um 5. gr.

Þessi grein er sama efnis og 2. gr. laga nr. 82 14. nóv. 1917.

Um 6. gr.

Þessi grein er hliðstæð 6. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905, en orðalaginu hefir þó verið nokkuð breytt til nútímahorfs.

Um 7. gr.

Þessi grein er sama efnis og 7. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 8. gr.

Í þessari grein eru falin ákvæði laga nr. 31 1. febrúar 1936 með þeirri smá-vægilegu breytingu, að heimilt er að láta nægja talstöð fyrir skip, sem er aðeins í strandsiglingum nærri strandarstöð, þar sem stöðugur hlustvörður er haldinn á neyðarbylgju talstöðvanna (sbr. t. d. Faxaflóabátar). Ennfremur er í þessari grein það nýmæli, að ráðherra sé heimilt að mæla svo fyrir, að skip og bátar yfir tiltekna stærð skuli hafa talstöðvar. Getur ráðherra þá á þann hátt vikkað þessa skyldu eftir því, sem efni standa til og tiltækilegt þykir.

Um 9. gr.

Þessi grein er hliðstæð 1. gr. laga nr. 8 9. jan. 1935, en auk þess er hér form-lega ákveðið um verkaskiptingu milli landssímans, ríkisútvarpsins og vitamála-stjórnarinnar.

Um 10. gr.

Þessi grein samsvarar 5. og 6. gr. laga nr. 35 20. okt. 1913 og 6. gr. laga nr. 83 14. nóv. 1917.

Um 11. gr.

Þessi grein er samhljóða 8. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 12. gr.

Þessi grein er hliðstæð 1. gr. laga nr. 14 14. júní 1929.

Um 13. gr.

Þessi grein er hliðstæð 10. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905 og 2. gr. laga nr. 14 14. júní 1929.

Um 14. gr.

Þessi grein er sama efnis og 2. og 3. gr. laga nr. 25 16. nóv. 1907.

Um 15. gr.

Þessi grein er hliðstæð 4. gr. laga nr. 25 16. nóv. 1907.

Um 16. gr.

Þessi grein er hliðstæð 12. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 17. gr.

Þessi grein er hliðstæð 14. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 18. gr.

Þessi grein er hliðstæð fyrri hluta 15. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 19. gr.

Þessi grein er hliðstæð síðari hluta 15. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 20. gr.

Þessi grein er hliðstæð 16. gr. laga nr. 12 20. okt. 1905.

Um 21. gr.

Ákvæði þessarar greinar voru ekki í fyrri símalögum, en nauðsynlegt þykir að setja slík ákvæði, sbr. 24. kafla alþjóðafjarskiptasamningsins (Madrid 1932) og 2. kafla alþjóðaradioreglugerðarinnar (Kairo 1938) og ennfreður 2. gr. 3. kafla sömu reglugerðar.

Um 22. gr.

Ákvæði þessarar greinar er hliðstætt fyrirmælum 26. kafla alþjóðafjarskiptasamningsins, sbr. og 2. gr. laga nr. 82 14. nóv. 1917 og 1. gr. b. í reglugerð um starfrækslu símasambanda 15. nóv. 1917.

Um 23. gr.

Ákvæði þessarar greinar er sama efnis og 9. gr. laga nr. 8 9. janúar 1935, um stjórn og starfrækslu póst- og símamála. Þykir rétt að taka þetta ákvæði inn í þessi lög, enda á það þar betur heima.

Um 24. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru um viðurlög við brotum á lögnum og svara til sektarákvæða hinna eldri símalaga, en hafa verið færð saman í einn kafla og endurskoðuð í samræmi við hin nýju refsilög.

Um 25. gr.

Ákvæði þessa frumvarps eiga að koma í staðinn fyrir hin eldri síma- og loft-skeytalög, sem nefnd eru í greininni og falla skulu úr gildi.

Sp.**205. Breytingartillaga**

við till. til þál. um innflutning á heimilisnauðsynjum farmanna.

Frá Sigurði Kristjánssyni.

Í stað orðanna „allt að helmingi launa sinna“ komi: allt að 150 kr. í hverri ferð.

Nd.**206. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni.

Frá Skúla Guðmundssyni.

1. Á eftir 3. gr. kemur ný grein, er verður 4. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkv. því):

Á eftir 2. málsg. 22. gr. laganna komi ný málsgrein, þannig:

Heimilt er að veita fjáreigendum, öðrum en bændum, sem beðið hafa tjón af mæðiveikinni, stuðning til að koma upp fjárstofni aftur, eftir sömu reglum sem gilda um fjárstyrk til bænda í þessu skyni.

2. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til l. um breyt. á l. nr. 45 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni, og á lögum nr. 39 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

Nd.**207. Breytingartillaga**

við frv. til l. um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Frá Thor Thors.

Á undan 1. gr. komi ný grein, sem verður 1. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkv. því):

Ríkissjóður leggur til íþróttasjóðs a. m. k. 50 þús. kr. árlega á næstu 5 árum.

Ed.**208. Frumvarp til laga**

um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Dagpeningar, örorkubætur og dánarbætur til slysafgæðra manna eða skylduliðs þeirra samkv. 10. og 11. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937, um alþýðutryggingar, skulu á árinu 1940 hækka um sömu hundraðstölu og vísitala kauplagsnefndar hækkar um, sbr. lög nr. 10 frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, og lög um breytingar á þeim lögum frá 5. janúar 1940.

2. gr.

Lífeyrissjóði Íslands heimilast að greiða á árinu 1940 uppbót á ellilaun og örorkubætur samkv. 2. tölulið 80. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937, um alþýðutryggingar, er nemi allt að sama hundraðshluta og visitala kauplagsnefndar hækkar um, sbr. lög nr. 10 frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, og breytingar á þeim lögum frá 5. janúar 1940, enda greiði hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfélög tilsvaramandi uppbót af sínum hluta.

3. gr.

Ríkissjóður endurgreiðir lífeyrissjóði Íslands fjárhæð þá, sem sjóðurinn greiðir samkvæmt 2. gr.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**209. Lög**

um breyting á lögum nr. 11 13. jan. 1938, um viðauka við lög nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum.

(Afgreidd frá Ed. 26. marz).

Samhljóða þskj. 20.

Ed.**210. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

Flm.: Páll Zóphóníasson, Ingvar Pálmason.

Við 3. gr.

- a. Í stað „8 aurar“ í 1. málsg. komi: 9 aurar.
- b. 3. málsg. orðist svo:

Þeim tekjuauka, sem leiðir af framangreindri hækkun innflutningsgjaldsins af benzíni frá því, sem það var eftir nefndum lögum frá 1932, skal varið að $\frac{1}{2}$ hlutum til að greiða kostnað við lagningu akvega og malbikun þjóðvega, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum, en að $\frac{1}{2}$ til brúargerða, og skal fyrst byggja brú á Jökulsá á Fjöllum hjá Lambhöfða.

Nú þykir ekki fært að flytja inn efni til brúargerða á árinu 1941, og skal þá geyma það fé, er til brúargerða skal ganga eftir ákvæði þessu, þar til kleift verður að flytja inn byggingarefni.

Nd.**211. Fyrirspurn**

til landbúnaðarráðherra um störf búnaðarþingsnefndar og um afnám 17. gr. jarðræktarlaganna.

Frá Gísla Sveinssyni, Thor Thors, Jóni Pálmasyni og Garðari Þorsteinssyni.

Hvenær má vænta, að nefnd sú, er búnaðarþingið skipaði til þess að athuga jarðræktarlögin, ljúki störfum, og hver von er um samkomulag um afnám 17. gr. laganna áður en hið nýja fasteignamat verður gefið út?

Ed.**212. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Á eftir c-lið 3. greinar laganna bætist nýr liður, er verður d-liður, svo hljóðandi:
 Að innheimta aðflutningsgjöld af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, að viðbættum 10% af tollinum, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað niður í hæfilegar lengdir.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**213. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 183 [Verðlagsuppbót].

Frá Brynjólfi Bjarnasyni.

Við 1. í stað orðanna „að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir,“ komi: að af mánaðarlaunum frá 500—650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 500 kr. Þó greiðist engin verðlagsuppbót af mánaðarlaunum, sem eru 650 kr. og þar yfir, og aldrei hærri verðlagsuppbót en svo, að mánaðarlaunin verði 650 kr.

Ed.**214. Frumvarp til laga**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Frá 1. janúar 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun allra embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun allt að 300 kr. á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í hærri launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af laununum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr ríkissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtiðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við visitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.

215. Breytingartillaga

við frv. til umferðarlaga.

Frá Garðari Þorsteinssyni.

Við 13. gr. 3. málsg. Í stað „vinstri“ komi: hægri.

Sp.

216. Tillaga til þingsályktunar

um innflutning á byggingarefni o. fl.

Flm.: Magnús Jónsson, Héðinn Valdimarsson, Pétur Halldórsson, Einar Olgeirsson, Sigurður Kristjánsson, Sigurjón Á. Ólafsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni:

1. Að liðka svo til um innflutning á byggingarefni, að ekki þurfi að taka fyrir byggingu nýrra húsa af skorti á byggingarefni.

Alpt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

2. Að sjá um, að jafnan geti, vegna innflutnings- og gjaldeyrishaftanna, verið til nægilegt efni til viðhalds húsa og til verkstæðisvinnu, enda sé frjáls sala á því.
3. Að nota, eftir því sem við verður komið, faglærða iðnaðarmenn við þá iðnaðarvinnu, sem ríkið lætur framkvæma eða styrkir.

Greinargerð.

Það er fyrirsjáanlegt, þótt ekki væri nema af því, hve verð hækkar á byggingar-efninu, að byggingar í Reykjavík hljóta að stöðvast að mestu eða öllu leyti. En á undanförunum árum hafa verið reistar hér 200—250 íbúðir á hverju ári, auk fjölda annara húsa. Um 900 faglærðir menn hafa starfað í byggingariðnaðinum, með um 4000 manns á framfæri sínu. Auk þess hefir fjöldi annara haft vinnu við þessar húsabyggingar, svo sem við grjót- og sandnám, akstur á byggingarefni, lögun lóða og margskonar aðstoð við verkið.

Hér eru því bersýnileg vandræði framundan fyrir fjölda manna. Og þessi vandræði, sem leiðir af óviðráðanlegum atvikum, aukast svo við það, að opinberar ráðstafanir hindra bæði innflutning á byggingarvörum og gera ýmiskonar trafala í verzluninni með þær.

Við þingmenn Reykjavíkur berum því fram tillögu þessa til þingsályktunar, þar sem farið er fram á, að þingið hlutist til um, að greitt verði eftir föngum fyrir því, að þeir, sem ráðast vildu í einhverjar framkvæmdir, þrátt fyrir hið háa verðlag, geti gert það. Er sérstaklega ástæða til að halda, að ýmiskonar aðgerðir á húsum gætu dregið nokkuð úr atvinnuleysi byggingariðnaðarmanna. Slikar viðgerðir eru ekki mjög frekar á byggingarefni, en gefa á hinn bóginn töluverða vinnu. Er þá nauðsynlegt, að fyrir liggir sem allra fjölbreyttast úrval af þeim vörum, sem þarf til viðgerðanna. Svo er og um ýmsa verkstæðisvinnu, að vinnan er þar hlutfallslega mikil horið saman við efnið, sem flytja þarf inn.

Þá teljum við og rétt og sjálfsagt, að ríkið dragi úr atvinnuleysi faglærðra iðnaðarmanna með því að nota þá sem mest við þau verk, þar sem það hefir hönd í bagga með um framkvæmdina og getur haft áhrif á mannaál.

Nd.

217. Nefndarálit

um frumvarp til laga um raforkuveitusjóð.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og mælir með, að það nái fram að ganga með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Á eftir 2. gr. komi ný grein, svo hljóðandi (og breytist greinatala samkv. því):
Raforkuveitur, sem reistar hafa verið og reistar verða og hafa vatnsafl til orkuframleiðslu, skulu greiða til raforkuveitusjóðs eftir þessum reglum:
 - a. Fyrstu 3 árin eftir að stöð er reist er hún gjaldfrjáls.
 - b. Næstu 5 árin greiðist 2 kr. á ári fyrir hvert kílóvatt í málraun rafals í hverri vélasamstæðu.
 - c. Önnur 5 árin greiðist 4 kr. á ári á sama hátt, og úr því 6 kr. á ári.
 Gjald þetta greiðist þó ekki af vélasamstæðum, sem hafa minna afl en 100 kw.

2. Við 3. gr., sem verður 4. gr. Greinina skal orða svo:

Búnaðarbanki Íslands hefir á hendi ákvarðanir um lán úr rafveitulána-sjóði og annast stjórn hans og rekstur fyrir þóknun, er ráðherra ákveður með samkomulagi við stjórn bankans. Þóknunin greiðist úr sjóðnum.

Einn nefndarmaður (JPálm) hefir fyrirvara um breytingartillögu 2. Annar nefndarmaður (ÁÁ) skrifar undir með fyrirvara, sem hann mun gera grein fyrir við umræður.

Alþingi, 26. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason, Jón Pálmason, Steingr. Steinþórsson.
form. fundaskr., frsm.

Ásgeir Ásgeirsson, St. Stefánsson.
með fyrirvara.

Ed.

218. Nefndarálit

um frv. til laga um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og borið það saman við núgildandi lög um sama efni. Leggur nefndin til, að frv. verði samþ. með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 5. gr. Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

Alþingi, 27. marz 1940.

Magnús Jónsson, Erl. Þorsteinsson, Bernh. Stefánsson,
form., með fyrirv. fundaskr. frsm.

Nd.

219. Nefndarálit

um frv. til 1. um skógrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir yfirfarið frumvarp þetta allrækilega og borið saman við gildandi lög. Hefir hún orðið ásátt um að mæla með samþykkt þess, með nokkrum breytingum, er hún ber fram tillögur um á sérstöku þingskjali. Flestar eru breytingarnar orðabreytingar, nema helzt við 8. og 11. gr., þar sem nefndin hefir mildað nokkuð gagnvart ábúendum ákvæði greinanna. Þá hefir nefndin og, samkvæmt tilmælum Skógræktarfélags Íslands, lagt til, að bætt verði inn í frumvarpið nýjum kafla um viðurkenningu félagsins og réttaraðstöðu þess. — Nánar í framsögu.

Alþingi, 26. marz 1940.

Bjarni Ásgeirsson, Jón Pálmason, Steingr. Steinþórsson.
form., frsm. fundaskr.

Pétur Ottesen. H. Guðmundsson.

Nd.**220. Breytingartillögur**

við frv. til l. um skógrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. Við 3. gr. Orðin „eftir þörfum“ í fyrri málsl. greinarinnar falli burt.
2. Við 7. gr. Í stað orðanna „á svæðum þeim“ í næstsiðasta málsl. greinarinnar komi: þar.
3. Við 8. gr. Greinin orðist svo:
Í skógum þeim og kjarrlöndum, sem í afréttum liggja eða fjarri búfjárhögum, er öll beit bönnuð frá 1. nóvember til 1. júní. Nú hagar svo til á einstökum landsvæðum, að skógarkjarr eða annar gróður skóglendis er í bersýnilegri hættu sökum óhóflegrar beitar, að dómi skógræktarstjóra, og er landbúnaðarráðherra þá heimilt að banna eða takmarka beit á skóginn eða kjarrið um lengri eða skemmri tíma, enda komi bætur fyrir slíka skerðingu á landsnytjum, eftir mati dómkvaddra manna. Bætur þessar skal greiða úr ríkissjóði. Ráðherra getur bannað með öllu að beita geitfé á skóg eða kjarr, enda telji skógræktarstjóri, að skóginum stafi bersýnileg hætta af beitinni.
4. Við 11. gr. Greinin orðist svo:
Sé skógur eða kjarr í yfirvofandi hættu að dómi skógræktarstjóra fyrir örtröð eða annað það, er kann að valda háskalegum skemmdum á skógi eða skóglendi, er ráðherra heimilt að taka slík landsvæði eignar- eða leigunámi. Um slíkt eignar- eða leigunám fer eftir fyrirmælum laga nr. 61 frá 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms. Meta skal fullar bætur eigi aðeins fyrir afnotamissi, heldur og fyrir þá aðstöðuskerðingu til lífsbjargar, er af slíkum ráðstöfunum leiðir.
5. Við 18. gr. Greinin orðist svo:
Taka skal fram í byggingarbréfi gagnvart ábúendum jarða þeirra, sem eru eign ríkisins, að þeim sé skylt að hlifa svo skógi og kjarri á jörðum þessum, að hvorugt rýrni eða eyðist af völdum þeirra á meðan ábúðartími þeirra stendur. Ennfremur það, að ráðherra sé heimilt að taka til friðunar einstök skóg- eða kjarrlendi á jörðum þessum á meðan ábúð þeirra stendur, enda lækki þá afgjald jarðanna vegna afnotamissis ábúenda af hinu friðaða landi, eftir mati dómkvaddra manna.
6. Við 21. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo:
Hreppstjórar og skógarverðir skulu, hver í sínu umdæmi, hafa eftirlit með því o. s. frv.
7. Á eftir III. kafla frv. komi nýr kafli, svo hljóðandi (og breytist kaflaskipting og greinatala frv. samkv. því):

IV. KAFLI**Um skógræktarfélag Íslands.****22. gr.**

Skógræktarfélag Íslands er viðurkennt sem samband skógræktarféлага í landinu.

23. gr.

Styrkur sá, sem veittur er í fjárlögum til skógræktarféлага, er bundinn því skilyrði, að þau séu deildir í Skógræktarfélagi Íslands.

24. gr.

Ráðherra úthlutar styrknum, að fengnum tillögum skógræktarstjóra og formanns Skógræktarfélags Íslands.

8. Við 22. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo:
Á næstu fimm árum eftir að lög þessi öðlast gildi o. s. frv.
9. Við 24. gr. Greinin orðist svo:
Nú hefir skógur verið upprættur úr landi, er telst skógarítak annarar jarðar, og fellur þá ítakið niður.
10. Við 25. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo:
Á næstu fimmtán árum eftir að lög þessi öðlast gildi má með úrskurði o. s. frv.

Nd. 221. Nefndarálit

um frv. til laga um framlenging á gildi laga nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og mælir með því, að það nái fram að ganga með þessari

BREYTINGU:

Við 1. gr. Fyrir „1942“ komi: 1941.

Alþingi, 27. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,	Jón Pálmason,	Ásgeir Ásgeirsson,
form.	fundaskr., frsm.	
Steingr. Steinþórsson,	Stefán Stefánsson.	

Ed. 222. Frumvarp til bifreiðalaga.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Samhljóða þskj. 87, með þeim breytingum, er felast í brtt. á þskj. 200.

Ed. 223. Nefndarálit

um frumv. til laga um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað og yfirlitð frumvarpið og mælir með, að það sé samþykkt óbreytt.

Alþingi, 27. marz 1940.

Þorst. Þorsteinsson,	Erl. Þorsteinsson,	Páll Zóphóníasson,
form.	fundaskr.	frsm.

Ed.**224. Nefndarálit**

um frv. til l. um breytingar á l. nr. 32 8. sept. 1931, um búfjárrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og mælir með því, að það verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 2. gr. 2. málsg. orðist þannig:

Stjórn félagsins sér um allar fjárreiður félagsins og framkvæmdir, og eru skuldbindingar hennar bindandi fyrir félagið. Hún getur meðal annars veitt félagsmönnum lán úr tryggingarsjóði til bjargar bústofni sínum, að vetri til eða vori, frá yfirvofandi felli, og er bústofninn að lögveði fyrir láninu, þangað til það er að fullu greitt, þó ekki lengur en tvö ár frá lántökudegi. Lánþegi má ekki selja eða á annan hátt ráðstafa bústofninum úr eign sinni frekar en svo, að jafnan sé næg trygging í eftirstöðvum hans fyrir láninu með vöxtum og kostnaði. Lögveð þetta gengur fyrir öllum öðrum veðböndum.

Alþingi, 27. marz 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form., frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Páll Zóphóniasson.

Ed.**225. Breytingartillaga**

við frv. til l. um verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 2. gr. í stað orðanna „laun allt að 300 krónur á mánuði“ komi: laun 300 krónur eða minna á mánuði.

Ed.**226. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

3. málsg. 3. gr. laganna orðist svo:

Heimilt er þó félögum þessum að taka skip til váttryggingar allt að 250 smál. brúttó að stærð (sbr. þó 5. gr.), en ávallt skal leita samþykkis Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum, áður en skip, sem er yfir 150 smál. brúttó að stærð, er tekið í tryggingu, og skal ákveða iðgjöld fyrir þau í samráði við samábyrgðina.

2. gr.

a. 3. málsg. 31. gr. laganna orðist svo:

Váttryggingarfélag hefir lögveð í skipi fyrir skoðunarkostnaði og eins árs váttryggingariðgjaldi.

b. Aftan við sömu lagagr. bætist ný málsg., svo hljóðandi:

Nú leikur vafi á, hvaða váttryggingarfélagi ber að váttryggja skip, og sker þá Samábyrgð Íslands á fiskiskipum úr þeim ágreiningi.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.

227. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, og á lögum nr. 26 frá 12. febr. 1940, um breyting á þeim lögum.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 27. marz 1940.

Jóhann Þ. Jósefsson,
form.

Sigurjón Á. Ólafsson,
fundaskr.

Ingvar Pálmason,
frsm.

Ed.

228. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og leggur til, eftir atvikum, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 27. marz 1940.

Jóhann Þ. Jósefsson,
form.

Sigurjón Á. Ólafsson,
fundaskr.

Ingvar Pálmason,
frsm.

Nd.

229. Nefndarálit

um frv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýms gjöld 1941 með viðauka.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin telur óhjákvæmilegt að framlengja þessa skattaviðauka til ársloka 1941 og leggur til, að frv. verði samþykkt.

Alþingi, 27. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form.

Jón Pálmason,
fundaskr.

Ásgeir Ásgeirsson,
frsm.

Steingr. Steinþórsson,

Stefán Stefánsson.

Nd.**230. Nefndarálit**

um frv. til laga um stríðsslysaftryggingu sjómanna.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og leggur til, að það verði samþykkt.

Alþingi, 27. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,	Jón Pálmason,	Ásgeir Ásgeirsson,
form.	fundaskr.	frsm.
Steingr. Steinþórsson,	Stefán Stefánsson.	

Ed.**231. Nefndarálit**

um frv. til laga um bráðabirgðabreytingu nokkurra laga.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og borið það saman við gildandi lög, sem með því eru framlengd. Mælir nefndin með því, að það verði samþykkt með tveimur smávægilegum breytingum.

Fyrri breytingin er um það, að til prestakallasjóðs skuli á árinu greiða 5000 kr. í stað 3000. Greiðsla til læknishéraðasjóða samkvæmt sömu lögum hefir nú verið gefin alveg frjáls. Aftur á móti mundi greiðsla til prestakallasjóðs hafa verið undanfarin ár og vera enn milli 10 og 15 þúsund krónur, ef eins hefði verið gert til hans eins og læknishéraðasjóðanna. Það virðist því sanngjarnt, að þessi undanþága sé nokkuð rýmkuð, og þá sérstaklega vegna þess, að ýmislegt, sem prestakallasjóður styrkir, hækkar nú mjög vegna dýrtíðarinnar.

Síðari breytingin er sú, að hækka þá fjárhæð, sem verja má til búfjárræktar, um 2000 krónur. Búnaðarmálastjóri hefir upplýst, að með þessari hækkun sé nokkurnvegin hægt að framkvæma lögin, og virðist þá ekki horfandi í þessa litlu hækkun til þess.

Þá vill nefndin láta leiðrétta tvær prentvillur, sem í frv. eru og getur önnur þeirra raskað efni.

Samkvæmt þessu ber nefndin fram eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUR.

Við 1. gr.

1. Í stað „3000 kr.“ í 10. tölul. komi: 5000 kr.
2. Í stað „68000 kr.“ í 12. tölul. komi: 70000 kr.
3. Í stað „sýsluvegasjóði“ í 14. tölul. komi: sýsluvegasjóða.
4. Í stað „menntaskólanum“ í 15. tölul. komi: menntaskólunum.

Alþingi, 27. marz 1940.

Magnús Jónsson,	Erlendur Þorsteinsson,	Bernharð Stefánsson.
form., frsm.	fundaskr.	

Nd. 232. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni.

Frá Bjarna Ásgeirssyni.

Við 3. gr. Aftan við a-lið greinarinnar bætist: í fyrsta sinn.

Nd. 233. Breytingartillögur

við frv. til laga um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Frá Pálma Hannessyni, Bjarna Bjarnasyni og Pétri Ottesen.

1. Á undan 1. gr. kemur ný grein, sem verður 1. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatala frv. samkv. því):

Ríkisstjórnin skal láta gera og gefa út stimpilmerki til ágóða fyrir íþróttasjóð. Merki þessi skulu fylgja hverskonar áfengi, sem selt er í landinu, og skulu þau miðast við 2% af heildsöluverði.

Áfengisverzlun ríkisins skal annast sölu merkjanna. Að öðru leyti setur ríkisstjórnin með reglugerð ákvæði um gerð merkjanna og sölumeðferð.

2. Við 2. gr. Fyrir „samkv. 1. gr.“ kemur: samkv. 2. gr.

Ed. 234. Frumvarp til laga

um framlenging á gildi laga nr. 90 19. júní 1933, um útflutning á kjöti.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

Lög nr. 90 19. júní 1933, um útflutning á kjöti, skulu gilda til 1. júlí 1941.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

G r e i n a r g e r ð .

Síðan norskri viðskiptasamningurinn var gerður hafa lög þessi verið framlengd ár frá ári, og þar sem sömu ástæður eru enn fyrir hendi, sem verið hafa í máli þessu, hefir landbúnaðarnefnd talið sjálfsagt að verða við þeim tilmælum hæstvirkar stjórnar að flytja frv. þetta.

Nd.**235. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og leggur til, að það verði samþykkt. Við þriðju umræðu málsins mun nefndin bera fram breytingartillögur við frv.

Alþingi, 28. marz 1940.

Bjarni Ásgeirsson,
form.

Jón Pálmason,
fundaskr.

Steingr. Steinþórsson,
frsm.

H. Guðmundsson.

Pétur Ottesen.

Ed.**236. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka.

Frá Þorsteini Þorsteinssyni.

Við 1. gr. Í stað „5—8 kr.“ komi: 5—6 kr.

Nd.**237. Frumvarp til laga**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Frá 1. janúar 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun allra embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í herra launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af launinum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr rikissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr rikissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtíðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við vísitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**238. Lög**

um breyting á lögum nr. 85 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl.

(Afgreidd frá Ed. 28. marz).

Samhljóða þskj. 4.

Ed.**239. Lög**

um breyting á lögum nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verkvið landlæknis og störf héraðslækna.

(Afgreidd frá Ed. 28. marz).

Samhljóða þskj. 41.

Ed.**240. Lög**

um breyting á lögum nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu.

(Afgreidd frá Ed. 28. marz).

Samhljóða þskj. 123.

Ed.**241. Lög**

um síldartunnur.

(Afgreidd frá Ed. 28. marz).

Samhljóða þskj. 75.

Ed.**242. Lög**

um breytingar á lögum nr. 28 19. júní 1933, um bann gegn jarðraski o. s. frv.

(Afgreidd frá Ed. 28. marz).

Samhljóða þskj. 146.

Ed.**243. Lög**

um breyting á lögum nr. 79 23. júní 1936 [Lax- og silungsveiði].

(Afgreidd frá Ed. 28. marz).

Samhljóða þskj. 70.

Nd.**244. Lög**

um breyting á lögum nr. 44 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland.

(Afgreidd frá Nd. 28. marz).

Samhljóða þskj. 2.

Nd.**245. Breytingartillaga**

við frv. til l. um raforkuveitusjóð.

Frá Pétri Ottesen.

Við 2. gr. Orðin „á næstu 10 árum“ falli burt.

Nd.**246. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 217 [Raforkuveitusjóður].

Frá Jóni Ívarssyni.

Við 1. Á eftir orðunum „vatnsafl til orkuframleiðslu“ í 1. málsg. komi: og njóta ábyrgðar ríkissjóðs eða annars fjárhagsstuðnings ríkisins, skulu o. s. frv.

Nd. 247. Breytingartillögur

við brtt. á þskj. 217 [Raforkuveitusjóður].

Frá Haraldi Guðmundssyni.

1. Við 1. a. Í stað „3 árin“ komi: 5 árin.
2. Við 1. c. Liðurinn orðist svo:
Úr því greiðist á sama hátt 4 kr. á ári fyrir hvert kilowatt.

Nd. 248. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 217 [Raforkuveitusjóður].

Frá Gísla Sveinssyni.

Við 1. c. Fyrir „100 kw.“ komi: 150 kw.

Nd. 249. Breytingartillaga

við 2. lið brtt. á þskj. 217 [Raforkuveitusjóður].

Frá Eiríki Einarssyni.

Á eftir orðunum „lán úr rafveitulánasjóði“ komi: að fengnum tillögum trúnaðarmanna ríkisstjórnarinnar um rafveitumál.

Sp. 250. Tillaga til þingsályktunar

vegna flokksstarfsemi, sem er ósamrýmanleg öryggi ríkisins.

Flm.: Jónas Jónsson, Pétur Ottesen og félagsmálaráðherra.

Sameinað Alþingi ályktar að lýsa því yfir, að það telur ekki viðunandi, að þeir menn gegni trúnaðarstörfum fyrir þjóðfélagið, eða sé sýndur vottur um sérstakt traust og viðurkenningu ríkisins, sem vitanlegt er um að vilja gerbreyta þjóðskipulaginu með ofbeldi, koma Íslandi undir erlend ríki, standa í hlýðnisaðstöðu um íslensk landsmál við valdamenn í öðrum þjóðlöndum eða vinna á annan hátt gegn fullveldi og hlutleysi ríkisins, svo sem með því að starfa í pólitískum félögum með einræðisskipulagi, sem er ósamrýmanlegt efni og anda stjórnarlaga í lýðfrjálsum löndum.

Greinargerð.

Stjórnskipun Íslands og annara lýðfrjálsra landa byggist á hinni ensku þingstjórnarfyrimynd, sem þróast hefir um margar aldir. Þingræðisstjórn er framkvæm-
anleg þar, sem þjóð skiptist í ákveðna, varanlega flokka um landsmál, hlýðir lögum

landsins og borgararnir standa saman um sæmd og vanda þjóðarinnar út á við, án tillits til skoðanamunar um innanlandsmál.

En um leið og einn eða fleiri flokkar í þingræðislandi byrja að óhlýðnast landslögum, beita ofbeldi í stað röksemda og jafnvel gerast undirlægjur valdamanna í öðrum ríkjum, þá er hætt við, að meðferð almennra mála í því landi hverfi af grundvelli laga og réttar yfir í ofbeldisathafnir og þjónustu við erlent vald. Ef um smáþjóð er að ræða, þarf sjaldan lengi að bíða eftir því, að hún glati frelsi sínu. Sú var líka raunin um íslenzka lýðveldið á 13. öld. Konungar og kirkjuvald í öðrum löndum náðu flokksfylgi á Íslandi. Fylgismenn þessara útlendu valdhafa töldu sig hafa meiri skyldur við erlenda húsbændur heldur en þjóð sína. Þessir Íslendingar brutu niður frelsi og sjálfstæði landsins fyrir útlenda harðstjóra og eftir skipun þeirra. Í margar aldir leið íslenzka þjóðin þungar raunir fyrir glapræði feðra sinna og frelsissviptingu. En nú virtist vera að því komið, að íslenzka þjóðin gæti orðið frjáls í annað sinn og óháð erlendu valdi. Þá byrja, þótt í smáum stíl sé, hliðstæðar landsmálaöfgar við það, sem tíðkaðist á Sturlungaöldinni. Á Íslandi koma fram raddir um, að þjóðin eigi að afhenda sjálfstæði sitt og ganga undir erlent vald að nýju. Til stuðnings þessari tillögu er bent á ýmskonar augnablikshagnað, sem myndi leiða af framsali sjálfstæðis og landsréttinda. Þá er vítað um aðra íslenzka menn, sem fengið hafa fé frá erlendri byltingarþjóð til útbreiðslustarfssemi sinnar, enda taka þessir menn mikið til lit til hinna erlendu velgerðarmanna í málafylgju sinni. Þessir menn hafa á undan-gengnum árum freklega mælt með ofbeldi sem heppilegustu aðferð í landsmálastarfsemi sinni. Loks bólar hér á landi á samtökum um félagsmál, sem eru sýnilega sniðin eftir erlendum fyrirmyndum, þar sem öfgamenn hafa brotið þingræðið á bak aftur og sett harðstjórn í staðinn.

Með ályktun þessari er stefnt að því að safna fylgi lýðræðisvina í þinginu til varnar vegna frelsis lands og þjóðar. Þeir menn, sem vilja ekki hlíta núverandi þjóðskipulagi, geta tæplega ætlað til, að þeim verði falið að standa á verði um rétt og hagsmuni þess þjóðfélags, sem þeir vilja leggja að velli. En samt njóta þessir menn, þrátt fyrir viðhorf sitt til hins stjórnfrjálsa skipulags, afarmikillar verndar og hlunninda, sem fylgismönnum parlamentarismans er neitað um í þeim löndum, sem hafa afnumið persónufrelsi, grið heimilanna og þingræðisstjórn.

Nd.

251. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 86 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og orðið sammála um að mæla með samþykkt þess óbreytts.

Alþingi, 28. marz 1940.

Thor Thors,
form.

Vilm. Jónsson,
fundaskr., frsm.

Sveinbjörn Högnason.

Bergur Jónsson.

Garðar Þorsteinsson.

Nd.**252. Nefndarálit**

um frv. til laga um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 28. marz 1940.

Thor Thors,	Garðar Þorsteinsson,	Vilm. Jónsson,
form.	frsm.	fundaskr.
Sveinbjörn Högnason.	Bergur Jónsson.	

Ed.**253. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um friðun arna.

Frá Páli Zóphóníassyni og Þorsteini Þorsteinssyni.

1. Á eftir 1. gr. komi ný grein, er verði 2. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatala samkv. því):

Nú verpur örn í friðlýstu varplandi eða eyðir mjög æðarvarpi, og getur þá sá, er fyrir tjóninu verður, tilkynnt það hlutaðeigandi lögreglustjóra, er þá hefir heimild til þess, þrátt fyrir ákvæði 1. gr., að leyfa viðkomandi að gera nauðsynlegar ráðstafanir til að verjast fjárhagslegu tjóni af völdum arnarsins.

2. Fyrirsögn frv. verði:

Frumvarp til laga um friðun arnar.

Ed.**254. Frumvarp til laga**

um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Dómkirkjan í Reykjavík skal afhent dómkirkjusöfnuðinum til eignar, umráða og afnota með þessum skilyrðum: Ríkið greiði 300 — þrjú hundruð — þúsund krónur til nýrra kirkjubygginga, með 10 þúsund krónum á ári í 30 ár. Ríkið skal hafa eftir sem áður aðgang að dómkirkjunni án sérstaks gjalds. — Fari fyrsta greiðsla fram árið 1945 og síðan árlega.

2. gr.

Eftir afhendingu dómkirkjunnar í hendur safnaðarins skal skipta söfnuðinum í 4—6 sóknir. Kirkjustjórnin ákveður takmörk sókna, eftir tillögum prestakallaskipunarnefndar og kirkjuráðs.

3. gr.

Kirkjubyggingar í hinum nýju sóknum annast og kostar söfnuður hverrar sóknar. Hver sókn fær auk kirkjugjalds frá ársbyrjun þess árs, er greiðslur hefjast, hluta af fé því, er ríkið leggur til kirkjubygginga samkvæmt 1. gr. Greiðist féð í hinn al-

menna kirkjusjóð og skiptist jafnt milli nýju sóknanna, eftir að 100000 kr. hafa verið lagðar til fyrirhugaðrar kirkju á Skólavörðuhæð.

4. gr.

Sóknir þær, er nefndar eru í 2. gr., skulu vera jafnmörg prestaköll, og skulu vera í þeim svo margir prestar, að því svari, að 1 prestur sé fyrir hverja 5000 sóknarmanna. En ef fólkinu fjölgar, skal prestum fjölga í hlutfalli við fólksfjölda, þannig, að á hvern prest komi sem næst fimm þúsund manns. Skulu þessi prestaköll vera sérstakt prófastsdæmi með dómprófasti. Ákveður héraðsfundur þess prófastsdæmis, hvernig skipta skuli tillagi ríkissjóðs til kirkjubygginga milli sóknanna.

5. gr.

Reykjavíkurbær skal leggja ókeypis lóð undir fyrirhugaðar kirkjur í hinum nýju sóknum, einnig undir prestsseturshús. Skulu staðirnir valdir með samþykki kirkjustjórnar þegar er sóknarskipun hefir verið ákveðin.

6. gr.

Auk lögmæltra launa skal greiða prestunum 1200 kr. hverjum á ári í húsaleigustyrk, þar til prestsseturshús verða reist.

7. gr.

Ákvæði 2.—6. gr. koma til framkvæmda við næstu prestaskipti í Reykjavíkurstastakalli, eða þegar núverandi prestar dómkirkjusafnaðarins samþykkja breytinguna.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.

255. Frumvarp til laga

um breytingar á lögum nr. 32 8. sept. 1931, um húsfjárrækt.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Í stað síðustu málsg. 54. gr. laganna komi fjórar málsgreinar, svo hljóðandi:

Samþykkt fóðurbirgðafélags, sem ráðuneytið hefir staðfest, má breyta á lögmætum aðalfundi félagsins, ef $\frac{2}{3}$ hlutar fundarmanna greiða atkvæði með breytingunni. Leita skal samþykkis sýslunefndar og staðfestingar ráðuneytisins á breytingunni. Varði breytingin að verulegu leyti aðra en félagsmenn, skal fara með málið á sama hátt og fyrir er mælt í lögum þessum um setningu samþykktar fyrir fóðurbirgðafélög.

Til þess að slíta fóðurbirgðafélagi skal tillaga um félagsslit borin upp á tveimur lögmætum aðalfundum félagsins í röð, og skal þess getið í fundarboði, að slík tillaga verði þar borin upp. Samþykki $\frac{3}{4}$ hlutar fundarmanna á báðum fundunum að slíta félaginu, skal ákvörðun fundarins send sýslunefnd til samþykkis og síðan ráðuneytinu til staðfestingar.

Til þess að aðalfundur sé ályktunarfær um breytingar á samþykkt eða um félagsslit, verða $\frac{3}{4}$ hlutar félagsmanna að vera þar mættir.

Nú er fóðurbirgðafélagi löglega slitið, og skal þá tryggingarsjóður þess lagður inn í Búnaðarbanka Íslands til ávöxtunar og vextir lagðir við höfuðstól, unz fóðurbirgðafélag verður aftur stofnað í hreppnum samkvæmt lögum þessum, en þá skal hann afhentur því félagi til afnota.

2. gr.

60. gr. laganna orðist þannig:

Fóðurbirgðafélagi stýrir þriggja manna stjórn. Tveir stjórnarnefndarmanna skulu kosnir af aðalfundi félagsins, en hinn þriðji af hlutaðeigandi hreppsnefnd. Kosningin gildir í þrjú ár, og gengur einn maður árlega úr stjórninni, þannig að kjósa ber ár hvert á aðalfundi mann í hans stað. Fyrstu tvö árin ræður hlutkesti, hver hinna upphaflegu stjórnarnefndarmanna skuli ganga úr stjórn, en síðan ganga þeir árlega úr stjórn í þeirri röð, sem þannig hefir myndast. Þangað til stjórn hefir verið kosin á fyrsta aðalfundi, stýrir bæjarstjórn eða hreppsnefnd málefnum félagsins, eða bráðabirgðastjórn kosin á stofnfundi samkvæmt 55. gr.

Stjórn félagsins sér um allar fjárreiður félagsins og framkvæmdir, og eru skuldbindingar hennar bindandi fyrir félagið. Hún getur meðal annars veitt félagsmönnum lán úr tryggingarsjóði til bjargar bústofni sínum, að vetri til eða vori, frá yfirvofandi felli, og er bústofninn að lögveði fyrir láninu, þangað til það er að fullu greitt, þó ekki lengur en tvö ár frá lántökudegi. Lánþegi má ekki selja eða á annan hátt ráðstafa bústofninum úr eign sinni frekar en svo, að jafnan sé næg trygging í eftirstöðvum hans fyrir láninu með vöxtum og kostnaði. Lögveð þetta gengur fyrir öllum öðrum veðböndum.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.

256. Nefndarálit

um frumvarp til laga um eignar- og notkunarrétt jarðhita.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 7. gr. Greinin fellur niður.
2. Við 8. gr. Orðin „(sbr. 7. gr.)“ í byrjun greinarinnar falla niður.

Alþingi, 29. marz 1940.

Thor Thors,	Vilm. Jónsson,	Sveinbjörn Högnason,
form.	fundaskr.	frsm.
Garðar Þorsteinsson.	Bergur Jónsson.	

Ed.

257. Tillaga til þingsályktunar

um húsmæðrafræðslu.

Frá menntamálanefnd.

Efri deild Alþingis felur ríkisstjórninni að undirbúa fyrir næsta þing löggjöf um húsmæðrafræðslu í bæjum og taka jafnframt til athugunar breytingar á gildandi ákvæðum um stofnkostnað húsmæðraskóla í sveitum.

Greinargerð.

Fyrir nefndinni lá frv. til laga um breyting á lögum um húsmæðrafræðslu í sveitum, þess efnis, að hækka framlag ríkissjóðs úr helmingi stofnkostnaðar skólanna í $\frac{3}{4}$. Nefndin taldi ekki fært að fallast á þessa breytingu að svo komnu máli. Þar sem upplýsingar um fjárhagsafkomu skólanna lágu ekki fyrir. Hinsvegar hafði nefndin upplýsingar um fjárhagsástandur húsmæðraskólans á Hallormsstað, sem voru á þá leið, að ástæða væri til að létta að nokkru fjárhagsbyrði, er á honum hvílir, en um þörf annara skóla verður að telja vafasamt. Í annan stað telur nefndin ríka þörf á, að húsmæðrafræðslu verði komið á í bæjum og kaupúnum og það mál verði undirbúið af ríkisstjórninni fyrir næsta þing og í sambandi við það athugaðir möguleikar fyrir auknu framlagi ríkisins til stofnkostnaðar húsmæðraskóla í sveitum.

Nd.

258. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og orðið ásátt um að mæla með samþykkt þess með litiðsháttar breytingum, sem langflestar eru leiðréttingar á smávægilegum formgöllum, sem auðsjáanlega stafa af misgáningi við samningu frumvarpsins.

Um efni frv. er þess að geta, að þegar frá eru skilin nokkur ákvæði, er miða að skýrara og ótvíðræðara orðalagi laganna, tekur það til eftirtalinna höfuðatriða:

1. Slysaftryggingin er tengd við sjúkratrygginguna þannig, að ætlað er til, að sjúkrasamlögin annist sér að skaðlausu fyrir slysaftrygginguna læknishjálpi og aðra sjúkrahjálpi, er meðlimir þeirra, sem jafnframt eru slysaftryggðir, þarfnast vegna bótaskyldra slysa, enda fyrirgeri tryggingarskyldt fólk í sjúkrasamlögum rétti sínum til að fá slíkan kostnað greiddan, ef það stendur ekki í skilum við samlag sitt (1. og 12. gr. frv.).
2. Hert er á viðurlögum við því, ef vanrækt er að tilkynna tryggingarskyldan atvinnurekstur eða greiða tilskilin slysaftryggingariðgjöld (2. gr.).
3. Kveðið er á um skipun og kosningu varamanna í stjórn sjúkrasamlaganna, svo og um kosningu endurskoðenda (4. og 5. gr.).
4. Heimilað er á ný með tilteknum skilyrðum að stofna sjúkrasamlög í skólum, öðrum en barnaskólum, ef þeir eru í héraðum, þar sem ekki hafa verið stofnuð almenn sjúkrasamlög. Er gert ráð fyrir, að slík skólasamlög njóti tilsvaramandi hlunninda af hálfu hins opinbera og önnur sjúkrasamlög, þó þannig, að ríkissjóður greiði fyrir utansveitarmeðlimi skólasamlaganna einnig þann hluta hins opinbera styrks, sem annars er greiddur af sveitar- eða bæjarsjóðum (6. gr.).

Jafnframt er sett tilsvaramandi ákvæði til að létta undir með aðkomnum skólanemendum um að geta orðið aðnjótandi friðinda almennra sjúkrasamlaga, þar sem þau eru fyrir (7. gr. b.).

5. Hert er á ákvæðum þeim, sem lúta að því, að unnt sé að takmarka óhóflega notkun miður nauðsynlegra lyfja á kostnað sjúkrasamlaganna (7. gr. a.).
6. Það hefir verið almenn krafa sjúkrasamlaga, að þau yrðu með öllu leyst undan því að bera kostnað af hinum alvarlegu, langvinnu sjúkdómum, sem ríkið hafði að mestu leyti tekið á sig að sinna, áður en alþýðutryggingalögin voru sett (berklaveiki, geðveiki, kynsjúkdómar). Er það og sannast að segja, að sá kostnaður af þessum sjúkdómum, einkum berklaveiki, sem sjúkrasamlögum er nú ætlað að bera, kemur mjög misjafnt niður og getur í einstökum tilfellum numið svo miklu, að það sé einkum hinum smærri samlögum algerlega um megn. Í frv. er gengið til móts við þessar kröfur (8. gr.), án þess að

samlögunum sé að öllu leyti sleppt við áhættu og ábyrgð vegna þessara sjúkdóma, sem bæði væri torvelt í framkvæmd og óheppilegt með tilliti til þeirra varnarráðstafana, sem svo miklu varðar, að haldið sé uppi gegn berklaveiki og kynsjúkdómum, og ómetanlegt er, að sjúkrasamlögin taki virkan þátt í.

7. Ákveðnar reglur eru settar um gagnkvæm viðskipti sjúkrasamlaga varðandi sjúkrahljálpi til handa sjúkrasamlagsmeðlimum, er dveljast um stundarsakir á sjúkrasamlagssvæði annars samlags en síns eigin. Miða þau ákvæði til þess að tryggja rétt meðlimanna, svo og samlögunum sem hagkvæmust kjör (10. gr.).
8. Ákveðnar reglur eru settar um sjúkrasamlagsviðskipti útgerðarmanna vegna skráðra skipverja sinna, í stað ófullnægjandi ákvæða hér að lútandi, sem fyrir eru.
9. Gert er ráð fyrir, að sérréttindi sjóðfélaga í eftirlaunasjóði Landsbanka Íslands og Útvegsbanka Íslands gagnvart Lífeyrissjóði Íslands verði afnumin (17. gr.), en að visu hafa einstakir nefndarmenn áskilið sér óbundnar hendur við atkvæðagreiðslu um það atriði (sbr. brtt. á þskj. 116).

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo:
Aftan við 1. tölul. 10. gr. laganna bætist o. s. frv.
2. Við 4. gr. Aftan við greinina bætist:
Tryggingarstofnun ríkisins ákveður þóknun stjórnenda, er greiðist úr samlagssjóði.
3. Við 5. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo:
Í stað 1. og 2. málsg. 28. gr. laganna komi ein málsgrein svo hljóðandi:
Nái sjúkrasamlag aðeins til eins hrepps o. s. frv.
4. Við 7. gr.
a. Við staflið b.
1. Í stað orðanna „og skal miða iðgjaldið“ komi: og miða iðgjaldið.
2. Aftan við stafliðinn bætist: en sveitarsjóður greiðir því ekkert vegna þeirra.
b. Við staflið c. Liðurinn orðist svo:
5. málsg. sömu lagagreinar falli niður.
5. Við 9. gr. Upphaf síðari stafliðar greinarinnar orðist svo:
b. Í stað „Skal stjórn þess þá gera“ í næsta máls. o. s. frv.
6. Við 12. gr.
a. Í stað „till. tryggingarráðs“ í niðurlagi 1. málsg. greinarinnar komi: tilögum tryggingarráðs.
b. Aftan við síðustu málsg. greinarinnar bætist: Sama gildir að því er snertir skyldur húsbænda gagnvart hjúum samkvæmt hjúalögum og meistara gagnvart iðnnemum samkvæmt lögum um iðnaðarnám.
7. Við 16. gr. Fyrri stafliður greinarinnar orðist svo:
a. Upphaf 61. gr. laganna orðist svo:
Sveitar- og bæjarstjórnir skulu fyrir 1. febrúar (í Reykjavík fyrir 15. maí) ár hvert gera skrá í tveim eintökum yfir alla þá o. s. frv.
8. Aftan við frv. bætast tvær nýjar greinar, er verða 18. og 19. gr., svo hljóðandi:
a. (18. gr.) Aftan við 80. gr. laganna bætist ný málsg., svo hljóðandi:
Ráðherra getur með reglugerð ákveðið nánar um tilhögun úthlutunar ellilauna og örorkubóta.
b. (19. gr.) Lög þessi öðlast þegar gildi.

Alþingi, 29. marz 1940.

Thor Thors,	Vilm. Jónsson,	Bergur Jónsson.
form.	fundaskr., frsm.	
Sveinbjörn Högnason.	Garðar Þorsteinsson.	

Nd.

259. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 38 frá 13. júní 1937, um loðdýrarækt og loðdýralána-deild.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

Í stað „hreppsnefndar eða bæjarstjórnar“ á tveim stöðum í 3. gr. laganna komi: hreppsnefndaroddvita eða bæjarstjóra.

2. gr.

4. gr. laganna orðist svo:

Hreppur hver eða bæjarfélag er sérstakt leyfisumdæmi samkv. lögum þessum. Ríkisráðunautur í loðdýrarækt hefir í umboði landbúnaðarráðherra yfirsjón með því, að lögum þessum og reglugerð um framkvæmd þeirra sé hlýtt.

Skulu hreppstjórar í hreppum og lögreglustjórar í kaupstöðum vera trúnaðarmenn hans í þessum málum og framkvæma eða láta framkvæma í umboði sínu eftirlitið, eftir því sem ráðunautur leggur fyrir, og sjá um, að hlýtt sé lögum þessum og reglugerð um framkvæmd þeirra.

Stundi þeir sjálfir loðdýrarækt, framkvæmir ráðunauturinn eftirlitið, eða skipar sérstakan mann til þess.

3. gr.

5. gr. laganna orðist svo:

Leyfi til loðdýraræktar skal gefa á þar til gerð eyðublöð, er landbúnaðarráðuneytið gefur út í samráði við loðdýraræktarráðunaut.

Leyfi hvert gildir aðeins í því leyfisumdæmi, sem það er veitt fyrir, og einungis fyrir þá tegund loðdýra, sem í leyfinu greinir.

Óheimilt er að loka dýr í loðdýragarð eða aðhald fyrr en úttekt loðdýraræktarráðunauts eða trúnaðarmanna hans hefir farið fram og fullnægt er ákvæðum laga þessara og reglugerðar um, að girðingar og umbúnaður allur sé úr traustu efni og svo vandlega frá gengið, að öruggt sé, að dýr geti ekki sloppið nema einhver sérstök óhöpp beri að höndum.

Að lokinni úttekt og fullnægðum skilyrðum ber úttektarmanni að gefa leyfishafa skriflega yfirlýsingu um, að honum sé heimilt að taka dýrin í garðinn eða aðhaldið. Sömu ákvæði gilda, ef loðdýragarður er fluttur eða stækkaður.

Nánari ákvæði um eftirlit og úttekt skal setja með reglugerð, þar á meðal um greiðslu fyrir verkið.

Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum, frá 200—4000 krónum, er renna í sveitar- eða bæjarsjóð.

4. gr.

6. gr. laganna falli burt, og greinatalan breytist samkv. því.

5. gr.

7. gr. laganna orðist svo:

Öll loðdýr skulu flutt á milli garða í öruggu búri. Ef loðdýrin eru geymd í aðhaldi, er skylt að flytja þau í örugga vörzlu (sbr. 5. gr.) eða lóga þeim hvenær sem hætta þykir á, að dómi hreppstjóra eða lögreglustjóra, að þau kunni að sleppa úr aðhaldi, svo sem vegna ísalaga.

6. gr.

Á eftir 7. gr. laganna komi ný grein, svo hljóðandi:

Hver sá, félag eða einstaklingur, sem fengið hefir leyfi til loðdýraræktar og tekið hefir dýr í vörzlu, skal þegar gerast meðlimur í Loðdýraræktarfélagi Íslands eða öðru félagi loðdýraeigenda, er komi í þess stað, enda hafi landbúnaðarráðherra staðfest lög félagsins.

Brot gegn þessari grein skal varða missi leyfis til loðdýraræktar.

7. gr.

10. gr. laganna orðist svo:

Sleppi loðdýr úr vörzlu, skal sá, er vörzluna hefir, þegar gera gangskör að því að veiða dýrin. Samtímis skal hann tafarlaust tilkynna hreppstjóra eða lögreglustjóra í leyfisumdæminu hvarfið, og varðar sektum frá 200 til 2000 kr., ef út af er brugðið.

Auk sekta samkvæmt framansögðu skal sá, er dýrin missir úr vörzlu, greiða skaðabætur eftir mati, ef sannanlegt tjón hlýzt af, nema sannað verði, að skemmdarverkum óviðkomandi manna eða öðrum óviðráðanlegum orsökum sé um að kenna, að dýrin sluppu. Nú hefir dýr, eitt eða fleiri, sloppið úr vörzlu og hvarfið verið tilkynnt samkvæmt 1. málslíð þessarar greinar, og skal þá hlutað-eigandi hreppstjóri eða lögreglustjóri tafarlaust tilkynna það loðdýraræktar-ráðunaut, og gera þeir þá í sameiningu ráðstafanir til þess, að dýrunum verði náð, dauðum eða lifandi, ef auðið er. Kostnað, er þær ráðstafanir hafa í för með sér, greiðir sá, er dýrin voru í vörzlu hjá, hvort sem þau eru hans eign eða tökudýr. Nú sannast, að umráðamanni dýranna var ekki um að kenna, að dýrin sluppu, og falla þá skaðabætur og kostnaður á þann, er fundinn verður sannur að sök, auk þess sem hann skal sæta sektum fyrir spellvirki, allt að 5000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sannist ekki, hvaðan dýr hafa sloppið úr vörzlu, greiðir ríkissjóður kostnað þann, er um ræðir í þessari grein. Sektir samkv. þessari grein falla í ríkissjóð.

8. gr.

11. gr. laganna orðist svo:

Landbúnaðarráðherra skipar ráðunaut með sérþekkingu í loðdýrarækt, og skal hann hafa tekið fullnaðarpróf við landbúnaðarháskóla á Norðurlöndum eða annan hliðstæðan skóla. Hann er launaður úr ríkissjóði, og gefur ráðherra honum erindisbréf. Heimilt er ráðherra að fela Búnaðarfélagi Íslands umsjón með störfum loðdýraræktarráðunauts.

9. gr.

14. gr. laganna orðist svo:

Kostnað við merkingar loðdýra greiðir Loðdýraræktarfélag Íslands, en heimilt er því að taka merkingargjald af eigendum merktra dýra, og ákveður aðalfundur félagsins gjaldið ár hvert. Sama gildir um ættbókarfærslu.

10. gr.

16. gr. laganna orðist svo:

Eigi má flytja til landsins loðdýr, nema þau eða foreldrar þeirra hafi hlotið verðlaun á loðdýrasýningum, eða þau séu af viðurkenndu góðu kyni. Hverju innfluttu dýri skal fylgja vottorð dýralæknis á útflutningshöfn um ástand og heilbrigði dýranna á útflutningsdegi og um aldur dýranna.

Vottorð dýralæknis skal vera staðfest af lögreglustjóra á staðnum eða umboðsmanni hans.

Greinargerð.

Breytingar þær, sem hér er farið fram á að gera á loðdýraræktarlögum, eru að mestu formaðar af ráðunaut ríkisins í loðdýrarækt, og er frumvarpið flutt að tilhlutan landbúnaðarráðherra. Einstakir landbúnaðarnefndarmenn áskilja sér rétt til að bera fram við það breytingartillögur eða fylgja breytingartillögum, sem fram kunna að koma. Þegar mál þetta kom í hendur landbúnaðarnefndar, fylgdi því all-löng greinargerð, sem fer hér á eftir:

„Þegar lögin um loðdýrarækt voru samþykkt á Alþingi 1937, var reynsla á loðdýrarækt hér á landi komin tiltölulega skammt á veg. Síðan hefir fengið allmikil reynsla í þessum efnum, og hefir þá komið í ljós, að nauðsynlegt muni vera að breyta einstökum atriðum í lögum um loðdýrarækt frá 13. júní 1937.

Skal nú stuttlega gera grein fyrir helztu breytingartillögum.

3. gr. fjallar um leyfi handa þeim, sem stunda vilja loðdýrarækt. Núverandi lög kveða svo á, að hreppsnefndir í hreppum og bæjarstjórnir í kaupstöðum veiti leyfi til loðdýraræktar. Nú er lagt til, að þessu verði breytt þannig, að hreppsnefndaroddvitar og bæjarstjórar veiti leyfið. Það er nauðsynlegt að gera þessa breytingu, vegna þess að oft er mjög erfitt að ná allri hreppsnefnd eða bæjarstjórn á fund, þegar sótt er um slíkt leyfi, en hinsvegar ætti það að vera nægileg trygging fyrir því, að engum fáráðlingum væri veitt leyfi til loðdýraræktar, að oddvitar og bæjarstjórar veittu leyfið, enda má, ef ágreiningur verður, skjóta málinu til úrskurðar landbúnaðarráðherra.

Við 4. gr. er lagt til, að gerðar verði allviðtækar breytingar. Þýðingarmest er breyting sú, að ríkisráðunautur í loðdýrarækt skuli hafa yfirumsjón með því í umboði landbúnaðarráðherra, að lögum um loðdýrarækt og reglugerðum um framkvæmd þeirra sé hlýtt.

Samkvæmt núverandi lögum er umsjón með þessu eingöngu falin hreppstjórum í hreppum og lögreglustjórum í kaupstöðum, en ráðunautur ríkisstjórnarinnar í loðdýrarækt hefir ekki haft þar nein völd eða skyldur til þess að framkvæma eða láta framkvæma eftirlit með loðdýrabúunum. Reynslan hefir nú ótvírætt sýnt, að eftirlit með vörzlu loðdýrabúa hefir ekki verið nægilegt. Er því fullkomnasta nauðsyn á því, að úr þessu verði bætt sem allra fyrst. Helsta ráðið til úrbóta á þessu sviði má telja mjög líklegt, að fáið með því að fela ráðunautnum yfirumsjón þessara mála.

Það er lagt til, að hreppstjórar í hreppum og lögreglustjórar í kaupstöðum verði trúnaðarmenn ráðunautsins og framkvæmi eða láti framkvæma úttekt á loðdýrabúum og skoðun, eftir því sem ráðunauturinn leggur fyrir, og samtímis krefjast þess, að lögum og reglugerðum um loðdýrarækt sé hlýtt.

Í stað þess, að hreppstjórar eða lögreglustjórar séu trúnaðarmenn ráðunauts við úttekt og eftirlit, mætti haga því þannig, að ráðunaut væri heimilað að velja sér trúnaðarmenn til þess að framkvæma eftirlitið. Ráðunautur myndi þá velja til þess þá hæfustu menn, sem hann gæti fengið, og gæti það verið gott að því leyti til, að þeir myndu hafa fulla þekkingu á, hvernig girðingar og búr eigi að vera, en hinsvegar má búast við, að hreppstjórum og lögreglustjórum væri frekar hlýtt en öðrum, þegar til þess kæmi að leiðrétta það, sem aflaga kynni að fara.

Við 5. gr. eru gerðar þær breytingar, sem nauðsynlegar eru vegna breytinga á 4. gr. Þá er nýmáli í þeirri grein, að ákveða skuli með reglugerð, hvernig taka skuli greiðslu fyrir úttekt og skoðun.

Við 7. gr. er lagt til, að hún verði 6. gr. og bætt verði nýrri málsgrein aftan við hana, sem mælir svo fyrir, að þeir, sem geymi loðdýr í ólögnum girðingum eða á annan ólögmetan hátt, séu látnir sæta sektum frá 50 til 1000 krónum, og að slíkar sektir renni í ríkissjóð. Reynslan hefir sýnt, að dýr hafa sloppið úr vörzlu. Eru allar líkur fyrir því, að þar, sem dýr hafa sloppið úr vörzlu, sé það eingöngu því að kenna, að varzlan hafi ekki verið lögmet. Er því full ástæða til þess að ákveða sérstakar sektir við því yfirleitt að geyma dýr í ólögnum girðingum eða aðhaldi.

6. gr. verði 7. gr., og eru gerðar gagngerðar breytingar á henni. Þar er lagt til, að allir einstaklingar eða félög, sem reka loðdýrarækt, séu lögskylduð til þess að gerast meðlimir í Loðdýraræktarfélagi Íslands eða öðrum félagsskap loðdýraeigenda, sem kæmi í þess stað, enda staðfesti landbúnaðarráðherra lög félagsins. Reynslan hefir þegar sýnt, að ekki nær allir loðdýraeigendur eru félagsbundnir. Af því hefir aftur leitt, að erfitt hefir reynzt eða ómögulegt að vita um tölu dýra á búunum eða annað, sem þeim við kemur. Væru allir loðdýraeigendur félagsbundnir, myndi það stórlega létta eftirlit með búunum, og þess vegna verður að teljast alveg nauðsynlegt, að þetta sé gert að lagalegri skyldu.

Við 10. gr. eru gerðar tillögur um gagngerðar breytingar. Í 10. gr. laganna eins og þau eru nú, er kveðið svo á, að sleppi loðdýr úr vörzlu, skuli eigandi eða umráðamaður sæta sektum frá 2—200 kr. Nú er lagt til, að þessu verði breytt þannig, að sektir fyrir að missa dýr úr vörzlunni verði látnar niður falla, en ákveðnar háar sektir við því:

1. Að gera ekki strax og dýrið sleppur allar ráðstafanir, sem auðið er til þess að fanga dýrin.
2. Að tilkynna ekki tafarlaust hreppstjóra eða lögreglustjóra, ef dýr hafa sloppið úr vörzlu, svo að þeir í samráði við loðdýraræktarráðunaut geti þegar gert allar ráðstafanir, sem unnt er, til þess að dýrin verði fenguð lifandi eða dauð.

Kostnað við að ná dýrunum greiðir sá, sem dýrin voru í vörzlu hjá, nema sannað verði, að dýrin hafi sloppið fyrir spellvirki af völdum óviðkomandi manna, enda sæti þeir sektum, er slík spellvirki vinna, allt að 5000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Reynslan hefir ótvírætt sýnt, að ákvæði núverandi laga um það, að þeir, sem missa dýr úr vörzlu, skuli sæta sektum, hefir orðið þess valdandi í hvert sinn, sem dýr hefir sloppið, að því hefir verið haldið leyndu af þeim, sem misst hafa dýrin, og þeir hafa af hræðslu við þessi sektarákvæði ekki þorað að leita sér aðstoðar til þess að fanga dýrin og heldur látið sitja við það tjón, sem þeir hafa orðið fyrir við að missa dýrin, heldur en að tilkynna strax hvarfið og reyna að ná dýrunum og eiga svo á hættu að verða sektaðir. Þetta hefir verið aðalorsökin til þess, að minkar t. d. eru nú taldir að vera villtir í nágrenni Hafnarfjarðar og Reykjavíkur. Sömuleiðis eru til allmörg dæmi fyrir því, að refir hafa sloppið úr vörzlu og eigendur ekki sagt neinum frá því, en sömu dýr hafa svo verið veidd lifandi eða dauð löngu seinna og þá komizt upp, þegar mark hefir verið læsilegt, hver eigandinn var. Með því að leggja þung sektarákvæði við því að tilkynna ekki strax, ef dýr sleppur úr vörzlu, ætti að vera fengin sterk hvöt fyrir þann, sem dýrið missir, til þess að tilkynna strax til réttra aðila, þegar dýrið tapast, og þar með stórkostlega auknir möguleikar fyrir því, að dýrið náist, dautt eða lifandi, en það verður að teljast algert aðalatriði, svo hægt sé að koma í veg fyrir, að dýrin verði villt og geti valdið tjóni.

Þegar svo hér við bætist, að lagðar eru háar sektir við því að hafa ekki búr og girðingar í fullkomnu lagi, og ennfreður ákveðið í lögum og reglugerð að svipta hvern þann leyfi til loðdýraræktar, sem þrjóskast við að hætta úr því, sem ábótavant er í vörzlunni, verður tæplega hægt að setja lagaákvæði, sem betur tryggi, að dýr sleppi ekki úr vörzlu og náist ekki, en lagaákvæði þau, sem hér hefir verið skýrt frá.

Þá eru ákvæði um það í 10. gr., að sé um loðdýr að ræða, sem sloppið hafa úr vörzlu og enginn finnst eigandi að, þá beri ríkissjóður kostnað við að útrýma dýrunum, enda renni sektir fyrir brot á lögum og reglugerðum varðandi vörzluna í ríkissjóð.

Við 13. gr. er lagt til, að gerðar verði allvíðtækar breytingar. Í þessari laga grein eins og hún er nú er það ákveðið, að Loðdýraræktarfélag Íslands í samráði við loðdýraræktarráðunaut ákveði, hvaða tegundir loðdýra skuli merktar og ættbókarfærðar.

Í breytingum þeim, sem gerðar eru á 13. gr., er ákveðið, að allar tegundir

loðdýra, sem haldin eru eða haldin verða í loðdýragörðum, skuli merkt, ef það er framkvæmanlegt að dómi landbúnaðarráðherra.

Þegar lögin um loðdýrarækt voru sett, var tilgangur með merkingu loðdýra aðallega sá, að geta valið og ættbókarfært dýrin eftir þeim.

Nú hefir það sýnt sig, að nauðsynlegt er, að dýrin séu merkt ekki einungis af þessum ástæðum, heldur einnig til þess að þekkja meg, hvaðan dýrin eru og hver er eigandi, ef þau sleppa úr vörzlu. Af þessum ástæðum þykir sjálfsagt að lögbjóða að merkja öll loðdýr, ef það þykir framkvæmanlegt, og mun öruggast, að landbúnaðarráðherra skeri úr um það, hvað framkvæmanlegt sé í þeim efnum, enda heimilt fyrir ráðherra að leita upplýsinga sérfróðra manna þessu viðvikjandi.

Við 14. gr. eru gerðar gagnangerðar breytingar. Eins og greinin er nú kveður hún á um það, að þeir einir skuli hafa rétt til að fá loðdýr sín merkt löggiltu sérmerki, sem eru meðlimir í Loðdýraræktarfélagi Íslands. Nú er óþarft að hafa þetta í lögum, ef ákveðið verður að skylda alla loðdýraeigendur til að vera félagsbundna og ennfremur til þess að sérmerkja öll loðdýr, sem fært reynist að sérmerkja. Aftur á móti er nú lagt til, að í 14. gr. sé Loðdýraræktarfélagi Íslands heimilað að ákveða gjald fyrir merkingar og ættbókarfærslu.

Við 16. gr. eru gerðar þær breytingar, að í stað þess, að í núverandi lögum er það ákveðið, að eigi meg flytja til landsins loðdýr, nema þau hafi hlotið viðurkenningu á loðdýrasýningu sem hæf undaneldisdýr, komi, að eigi meg flytja til landsins loðdýr, nema þau eða foreldrar þeirra hafi hlotið verðlaun á loðdýrasýningum eða þau séu af viðurkenndum góðum stofni.

Reynslan hefir sýnt, að það hefir verið óframkvæmanlegt að flytja aðeins til landsins dýr, sem hafa hlotið verðlaun á sýningum, meðal annars vegna þess, að sýningar eru haldnar svo seint að haustinu, að innflutningur til landsins það ár væri hindraður og því aldrei hægt að flytja til landsins dýr á fyrsta ári, en þau eru að jafnaði heppilegust til innflutnings og ódýrari í innkaupi en eldri dýr.

Reynslan hefir því orðið sú, að ekki hefir reynzt mögulegt að framfylgja ákvæðum laganna. Aftur á móti hefir síðan lögin voru sett aðeins verið leyfður innflutningur á dýrum af beztu verðlaunastofnum og stofnum, sem staðið hafa mjög hátt í skinnaverði á heimsmarkaðinum.

Það er því réttmætt, að lögunum sé breytt í samræmi við þetta.“

Sp.

260. Tillaga til þingsályktunar

um skipting verðjöfnunarsvæðis.

Flm.: Bjarni Snæbjörnsson, Emil Jónsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að sjá svo um, að sú breyting verði frá því, sem nú er um skipting landsins í verðjöfnunarsvæði samkv. lögum um meðferð og sölu mjólkur og rjóma o. fl., að Hafnarfjarðarkaupstaður og Garðahreppur verði gerðir að sérstöku verðjöfnunarsvæði.

Greinargerð.

Tillaga þessi er fram borin vegna einróma óska mjólkurframleiðenda í Hafnarfirði og Garðahreppi, sem standa að mjólkurbúi Hafnarfjarðar.

Á síðastliðnu ári urðu þessir framleiðendur að greiða til samsölunnar, samkvæmt upplýsingum bústjórans;

1. Verðjöfnunargjald af mjólk 0.04 pr. lítra	kr. 9934.87
2. Verðjöfnunargjald af rjóma 0.25½ pr. lítra	— 1469.85
3. Verðfellingargjald af rjóma 0.25½ pr. lítra	— 1469.85
4. Verðfellingargjald af skyri 0.09½ pr. lítra	— 1034.56
5. Leyfisgjald til starfrækslu búsin 0.03½ pr. lítra	— 14182.40
6. Verðmunur á heimsendu skyri til bænda 0.33 pr. kíló	— 869.72
7. Verðmunur á heimsendum osti til bænda 0.20 pr. kíló	— 154.48

Samtals kr. 29115.73

Er það auðsætt, að slíkt gjald sem þetta, auk alls kostnaðar við rekstur búsin, er algerlega ofviða þeim bláfátæku mjólkurframleiðendum, sem standa að þessu litla búi (innvegin mjólk í búið var 527890 lítrar síðastliðið ár). Er það því í fyllsta máta réttmætt að láta þá verða lausa við þessa skattgreiðslu, þegar þess er líka gætt, að þeir hafa ekki annan markað en Hafnarfjarðarkaupstað og að undanfarin ár hafa sýnt það, að þeir eru algerlega færir um að fullnægja mjólkurþörf bæjarbúa.

Nd.

261. Nefndarálit

um frv. til I. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá samgöngumálanefnd.

Nefndin hefir haft til athugunar og meðferðar framkomin frv. um breyting á vegalögum, á þskj. 16 og 18, sem til hennar hefir verið vísað, svo og allar breytingartillögur, sem fyrir liggja frá einstökum hv. þingmönnum. Hefir hún einnig átt nokkra fundi um þessi mál með vegamálastjóra og í samráði við hann komið að þeirri niðurstöðu, að réttmætt væri nú að taka í tölu þjóðvega ýmsa vegi hér og þar um landið, og eru þeir flestir innifaldir í umgetnum tillögum. Þó þykir ekki kleift að svo vöxnu máli að taka upp alla þá vegi eða vegarspotta, sem hv. þm. hafa gert tillögur um, enda verður að sjálfsögðu að vera á þessu eitthvert hóf, því að nauðsynin er alls ekki alstaðar jafnrik. En á hverjum stað eða í hverju því héraði, sem tillögur hafa komið fram um að bæta vegum í þjóðvegatölu, hefir nefndin gert einhverja úrlausn, svo sem sjá má á því, sem hér fer á eftir.

Væntir nefndin því þess, að í þessu máli verði tillögur hennar samþykktar af af hv. deild, og ekki aðrar eða fleiri tillögur. En eins og ráða má af framangreindu, hefir nefndin ekki treyst sér til að mæla með nokkrum þeim tillögum, sem vegamálastjóri hefir eigi getað samþykkt, og verður það að heita sjálfsögð regla.

Af þessum ástæðum leggur nefndin til, að frv. á þskj. 16 verði samþykkt með eftirgreindum

BREYTINGUM.

Frumvarpsgr. verði þannig:

2. gr. laganna breytist á þessa leið:

I. Á eftir A. 3 bætast nýir liðir:

- Sogsvegur*: Frá Biskupstungnabraut skammt fyrir austan Sogsbrú, hjá Ljósafossi og austan við Þingvallavatn að Geysisvegi.
- Grafningsvegur*: Frá Þingvallabraut nálægt Heiðarbæ, sunnan Þingvallavatns og hjá Úlfljótsvatni að Sogsvegi nálægt Ljósafossi.
- Skálholtsgvegur*: Frá Skeiðavegi nálægt Sandlæk yfir Hvítá hjá Iðu, um Skálholt að Biskupstungnabraut austan Brúarár.

II. Á eftir A. 13 bætast inn nýir liðir:

- Grindavíkurvegur*: Af Reykjanesbraut á Vogastapa til Grindavíkur.
- Garðskagavegur*: Af Reykjanesbraut nálægt Sandgerði að Garðskagavita.

Alþt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

- III. Á eftir A. 16 bætast inn nýir liðir:
- Miðeyjarvegur*: Frá Suðurlandsvegi í Landeyjum vestan Ála, um Miðey, Lágafell, Skiðbakka að Affalli ofan Úlfssstaðahverfis.
 - Dyrhólavegur*: Frá Suðurlandsvegi hjá Litla-Hvammi í Mýrdal um Loft-sali að Dyrhólaey.
 - Melatangavegur*: Frá vegamótum á Heinabergsaurum á Mýrum um Flat-ey til Melatanga, gegnt Hafnarkauptúni í Hornafirði.
- IV. Á eftir B. 5 bætist nýr liður:
- Bæjarsveitarvegur*: Frá Vesturlandsvegi nálægt Hesti, um Bæjarsveit, ná-lægt Kleppjárnareykjum að Reykholtisdalsvegi.
- V. Á eftir B. 6 bætist nýr liður:
- Eyrarsveitarvegur*: Frá Stykkishólmsvegi um Helgafellssveit og Eyrar-sveit að Gröf í Grundarfirði.
- VI. Á eftir B. 13 bætast nýir liðir:
- Súðavíkurvegur*: Frá Vestfjarðavegi nálægt Seljalandsá í Skutulsfirði, um Arnardal til Súðavíkur.
 - Flateyrarvegur*: Frá Vestfjarðavegi hjá Breiðadal í Öndarfirði til Flateyrar.
 - Tálknafjarðarvegur*: Af Vestfjarðavegi norðan Tálknafjarðar að Sveins-eyri.
 - Brjánslækjarvegur*: Frá Haga á Barðaströnd að Brjánslæk.
- VII. Á eftir C. 1 bætist nýr liður:
- Reykjaskólavegur*: Frá Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrótafirði að Reykjaskóla.
- VIII. Á eftir C. 6 bætist nýr liður:
- Þverárfjalls- og Gönguskarðavegur*: Frá Skagastrandarvegi utan við Laxá um Norðurárdal, Þverárfjall, Laxárdal ytri, Laxárdalsheiði og Gönguskörð til Sauðárkróks.
- IX. Á eftir C. 10 bætist nýr liður:
- Hólavegur*: Frá Hofsóssvegi að Hólum í Hjaltadal.
- X. Á eftir C. 12 bætast nýir liðir:
- Hjalteyrarvegur*: Frá Dalvíkurvegi hjá Skriðulandi í Arnarneshreppi til Hjalteyrar.
 - Grenjaðarstaðarvegur*: Frá Norðurlandsvegi í Aðaldal, yfir Laxárbrýr hjá Grenjaðarstað.
- XI. Á eftir C. 15 komi nýr liður:
- Axarfjarðarheiðarvegur*: Frá Kópaskersvegi hjá Klifshaga um Hraun-tanga, að Raufarhafnarvegi hjá Svalbarði.
- XII. Á eftir D. 10 komi nýir liðir:
- Skógavegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Úlfssstöðum á Völlum, um Skóga til Hallormsstaðar.
 - Breiðdalsvíkurvegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Eydölum í Breiðdal til Breiðdalsvíkur.

Alþingi, 29. marz 1940.

Gisli Sveinsson,
form., frsm.

Vilm. Jónsson,
fundaskr.

Skúli Guðmundsson.

Eiríkur Einarsson.

Helgi Jónasson.

Nd.

262. Frumvarp til laga

um skógrækt.

(Eftir 2. umr. i Nd.).

I. KAFLI**Um markmið og stjórn skógræktar ríkisins.****1. gr.**

Skógrækt ríkisins skal rekin með því markmiði:

- 1) að vernda, friða og rækta skóga og skógaleifar, sem eru í landinu,
- 2) að græða upp nýja skóga, þar sem henta þykir,
- 3) að leiðbeina um meðferð skóga og kjarra og annað það, sem að skógrækt og skóggræðslu lýtur.

2. gr.

Landbúnaðarráðherra fer með yfirstjórn skógræktarmála samkvæmt lögum þessum. Hann skipar skógræktarstjóra, er annast framkvæmd þessara mála. Skal hann hafa leyst af hendi próf við skógræktarháskóla á Norðurlöndum eða við annan skóla jafnstæðan.

3. gr.

Ráðherra skipar skógarverði, að fengnum tillögum skógræktarstjóra. Skulu þeir aldrei færri vera en einn í hverjum landsfjórðungi. Þeir skulu hafa aflað sér verklegrar kunnáttu í skógrækt og hafa staðizt próf, sem stjórn skógræktarmála kveður á um.

4. gr.

Skógarverðir skulu starfa samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra og aðstoða hann í hvívetna við skógrækt og skóggræðslu í landinu. Þeir skulu settir yfir skógarjarðir ríkisins og annast framkvæmdir þar, og enn fremur hafa eftirlit um meðferð skóga og kjarra á þeim svæðum, sem þeim eru falin.

5. gr.

Störf og starfsvið skógræktarstjóra og skógarvarða skal ákveða með reglugerð, sem ráðherra setur.

Laun þeirra skulu ákveðin í launalögum.

II. KAFLI**Um meðferð skóga og kjarra, friðun á lyngi o. fl.****6. gr.**

Í skógum eða kjarri má hvorki höggva tré né runna á annan hátt en þann, að höggvið sé innan úr, að skógurinn eða kjarrið sé grisjað. Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að græða upp skóg að nýju á landinu eða á öðru jafnstóru svæði.

7. gr.

Viðarrætur má ekki rífa upp eða skerða á neinn hátt. Ekki má rífa lyng, fjalldrapa, viði, mel eða annan hlífðargróður, heldur klippa eða skera. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er heimilt að banna allt skógarhögg og hristekju og að banna að skerða hverskonar gróður þar, sem ætla má, að slíkt geti valdið uppblæstri eða land-

spjöllum. Bannað er að stinga upp og flytja á brott tré og hverskonar ungviði án leyfis skógræktarstjóra eða skógarvarða.

8. gr.

Í skógum þeim og kjarrlöndum, sem í afréttum liggja eða fjarri búfjárhögum, er öll beit bönnuð frá 1. nóvember til 1. júní. Nú hagar svo til á einstökum landsvæðum, að skógarkjarr eða annar gróður skóglendis er í bersýnilegri hættu sökum óhóflegrar beitar, að dómi skógræktarstjóra, og er landbúnaðarráðherra þá heimilt að hanna eða takmarka beit á skóginn eða kjarrið um lengri eða skemmri tíma, enda komi bætur fyrir slíka skerðingu á landsnyttjum, eftir mati dómkvaddra manna. Bætur þessar skal greiða úr ríkissjóði. Ráðherra getur hannað með öllu að beita geitfé á skóg eða kjarr, enda telji skógræktarstjóri, að skóginum stafi bersýnileg hætta af beitinni.

9. gr.

Í þeim skógum og kjarri, sem er sameign fleiri manna eða jarða á óskiptu landi, mega einstaklingar ekki höggva án vitundar skógarvarðar eða eftirlitsmanns, sem segir fyrir um, hvar og hvernig grisja skuli.

10. gr.

Óheimilt er öllum, sem eiga skóg eða kjarr eða hafa umráðarétt yfir slíku, að selja eða gefa óupphöggvinn við án þess að hafa fengið leyfi skógarvarðar til þess.

11. gr.

Sé skógur eða kjarr í yfirvofandi hættu að dómi skógræktarstjóra fyrir örtröð eða annað það, er kann að valda háskalegum skemmdum á skógi eða skóglendi, er ráðherra heimilt að taka slík landsvæði eignar- eða leigunámi. Um slíkt eignar- eða leigunám fer eftir fyrirætlum laga nr. 61 frá 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms. Meta skal fullar bætur eigi aðeins fyrir afnotamissi, heldur og fyrir þá aðstöðuskerðingu til lífshjargar, er af slíkum ráðstöfunum leiðir.

12. gr.

Skógræktarstjóri eða skógarverðir skulu fara eins oft og þörf krefur um sveitir þær, þar sem er skógur eða kjarr að nokkrum mun, og skulu þeir skipa fyrir um, hvernig skógur eða kjarr skuli höggvið. Þeir skulu og leiðheina nothafa skógar og kjarrs um framkvæmd alla á fyrirætlum sínum, enda getur nothafi eigi skorazt undan að fylgja þeim í skóginn eða kjarrið. Hann er og skyldur til þess að leggja fram endurgjaldslaust vinnu til þess að höggva á allt að 400 fermetra svæði í skóginum eða kjarrinu til þess að kynnast, hvernig höggva skuli.

13. gr.

Eigendur eða notendur skóga og kjarrs geta ekki bannað skógræktarstjóra, skógarvörðum, hreppstjórum eða öðrum þeim, sem eftirlit kann að vera falið, að fara um land sitt, hvort sem girt er eða ógirt.

14. gr.

Ef skógræktarstjóri eða skógarverðir krefjast þess, eru hreppstjórar skyldir til þess að fylgjast með þeim á eftirlitsferðum þeirra um hreppinn, til þess að kynna sér fyrirskipanir þeirra um meðferð skóga og kjarrs, sem þeim ber að hafa eftirlit með. Á ferðum þessum fá hreppstjórar 8 kr. á dag, sem greiðist af skógræktarfé.

15. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um meðferð á skógum og kjarri, eftir tillögum skógræktarstjóra, og skal þeim útbýtt meðal almennings í þeim sveitum, þar sem skógur eða kjarr er.

III. KAFLI

Um friðun og ræktun skóga.

16. gr.

Á landi því, sem skógrækt ríkisins hefir til friðunar og skógræktar, má ekki beita búfé. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er þó heimilt að veita undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður mæla með.

17. gr.

Liggi alfaravegur um friðuð skóglendi, skulu vegfarendur loka þeim hliðum, sem á girðingum eru, svo að öruggt sé, að þau opnast ekki af sjálfsdáðum. Týni vegfarendur búfé í skógargirðingum, skulu þeir skyldir til þess að leita þess vandlega. Fjallskil og smölun innan skógargirðinga skulu framkvæmd á kostnað þeirra, sem féð eiga. Dýraleit og grenjavinnsla innan skógargirðinga skulu framkvæmdar á kostnað viðkomandi hrepps eða hreppa.

18. gr.

Taka skal fram í byggingarbréfi gagnvart ábúendum jarða þeirra, sem eru eign ríkisins, að þeim sé skylt að hlífa svo skógi og kjarri á jörðum þessum, að hvorugt rýrni eða eyðist af völdum þeirra á meðan ábúðartími þeirra stendur. Ennfremur það, að ráðherra sé heimilt að taka til friðunar einstök skóg- eða kjarrlendi á jörðum þessum á meðan ábúð þeirra stendur, enda lækki þá afgang jarðanna vegna afnotamissis ábúenda af hinu friðaða landi, eftir mati dómkvaddra manna.

19. gr.

Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum skógræktarstjóra, að veita eigendum eða notendum jarða eða jarðarskika tillag úr ríkissjóði af skógræktarfé til þess að girða bæði skóglendi og skóglaut land til þess að rækta á skóg, með þeim skilyrðum er hér greinir:

Skógrækt ríkisins leggur til girðingarefni og kemur því á næstu höfn við svæði það, sem girða skal. Hún leggur og til verkstjóra við uppsetning girðingarinnar, en eigandi eða nothafi flytur girðingarefnið að girðingarstæði á sinn kostnað og leggur til allan þann vinnukraft, sem þarf til þess að setja upp girðinguna; skulu þeir og fæða og hýsa verkstjóra endurgjaldslaust. Gera skal samning um girðinguna milli skógræktar ríkisins annarsvegar en eiganda eða nothafa hinsvegar. Skal hann þinglesinn í þeirri þinghá, sem jörðin liggur, sem kvöð á jörðinni, á kostnað eiganda eða notanda. Skógrækt ríkisins greiðir $\frac{1}{3}$, en eigandi eða nothafi $\frac{2}{3}$ viðhaldskostnaðar á girðingunni fyrstu 15 árin, en að þeim tíma liðnum stendur eigandi eða nothafi straum af öllu viðhaldi hennar. Sé skóglaut land tekið til skógræðslu, greiðir skógrækt ríkisins helming kostnaðar við gróðursetningu eða sáningu í fyrsta sinn, en eigandi eða nothafi helming á móti. Ef ný gróðursetning er nauðsynleg eða sáning, skal eigandi eða nothafi framkvæma það á sinn kostnað samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra. Hirðingu alla skal eigandi eða nothafi annast samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra eða skógarvarða.

Um friðun þessara svæða gilda sömu reglur og um friðun skóglendis, sem um getur í 16. og 17. gr.

20. gr.

Ef eigendur eða notendur skógræktarsvæða, sem girt hafa verið að nokkru eða öllu leyti á kostnað skógræktarinnar, rjúfa þann samning, sem gerður hefir verið um friðun eða ræktun landsins, þá er skógræktarstjóra heimilt, með samþykki ráðherra, að taka burt girðinguna á kostnað eiganda eða notanda.

21. gr.

Hreppstjórar og skógarverðir skulu, hver í sínu umdæmi, hafa eftirlit með því, hvort farið sé eftir ákvæðum og fyrirmælum um meðferð skóga og kjarrs og hvort brotið sé gegn friðunarákvæðunum samkvæmt lögum þessum og þeim reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt 15. gr. laganna. Skulu þeir jafnskjótt og þeir verða þess varir senda skýrslu um þetta til skógræktarstjóra, sem ákveður, hvað frekar skuli gert í málinu.

IV. KAFLI

Um skógræktarfélag Íslands.

22. gr.

Skógræktarfélag Íslands er viðurkennt sem samband skógræktarféлага í landinu.

23. gr.

Styrkur sá, sem veittur er í fjárlögum til skógræktarféлага, er bundinn því skilrði, að þau séu deildir í Skógræktarfélagi Íslands.

24. gr.

Ráðherra úthlutar styrknum, að fengnum tillögum skógræktarstjóra og formanns Skógræktarfélags Íslands.

V. KAFLI

Um skógarítök og hvernig þeim skuli af létt.

25. gr.

Á næstu fimm árum eftir að lög þessi öðlast gildi, skal skógræktarstjóri, með þremur auglýsingum í röð í Lögbirtingablaðinu, skora á alla þá, sem telja sér ítök í skóglendi annara jarða, að lýsa ítökunum fyrir honum áður en tólf mánaðir eru liðnir frá birtingu síðustu auglýsingarinnar.

Jafnframt því, sem ítökunum er lýst, skal tilgreina, ef kostur er, með hvaða hætti ítökin urðu til og hvenær, hversu þau hafa verið notuð síðustu áratugi og hvers virði menn telji sér þau nú, og greina fyrir því skilríki eftir föngum.

Ítök þau, sem ekki verður lýst á tilsettum tíma, skulu falla niður.

26. gr.

Nú vill eigandi eða umráðamaður einhvern jarðar ekki kannast við, að aðrar jarðir eigi ítök í skóglendi hennar, svo sem fram er haldið, og skal þá úr þeim ágreiningi skorið svo sem lög mæla.

27. gr.

Nú hefir skógur verið upprættur úr landi, er telst skógarítak annarar jarðar, og fellur þá ítakið niður.

28. gr.

Á næstu fimmtán árum eftir að lög þessi ganga í gildi má með úrskurði ráðherra heimila landeiganda að kaupa skógarítak, sem í jörð hans er. Vilji landeigandi ekki nota heimildina, má heimila eiganda ítaksins að kaupa land það, sem ítakið nær yfir.

Rísi ágreiningur um kaupverð ítaks eða lands, skal hvorttveggja metið af tveim dómkvöddum mönnum og sala fara fram samkvæmt því. Skjóta má úrskurði matsmanna undir yfirmat.

Vilji hvorugur aðila, ítaks- eða landeigandi, nota ofangreindar heimildir, getur skógræktarstjóri, með samþykki ráðherra, látið dómkveðja tvo menn til þess að

skipta landi og skógi þannig, að aðilar fái land með skógi í hlutfalli við það, sem verðmæti lands og ítaks er metið. Skjóta má úrskurði matsmanna undir yfirmat. Kostnaður við mat og skipti greiðist af aðilum í hlutfalli við eign þeirra í því, sem skipt hefir verið.

29. gr.

Eftir staðfesting þessara laga er öllum óheimilt að selja, gefa eða láta af hendi ítök í skógum og kjarri án þess að landið, skógartorfan, fylgi með afsalinu.

VI. KAFLI

Um sektir, málsmeðferð o. fl.

30. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—2000 kr., til ríkissjóðs, og fer um mál út af þeim brotum sem almenn lögreglumál.

31. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 54 frá 24. nóv. 1907, um skógrækt og varnir gegn uppblæstri lands, og lög nr. 13 frá 7. maí 1928, um meðferð skóga og kjarrs og friðun á lyngi o. fl.

Ed.

263. Frumvarp til laga

um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

1. Framkvæmd laga nr. 50 10. nóv. 1913, um að landssjóður leggi Landsbankanum til 100 þús. kr. á ári næstu 20 ár, er frestað til ársloka 1941.
2. Tekjur eftir lögum nr. 56 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, renna í ríkissjóð til ársloka 1941.
3. Tekjur eftir lögum nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu á tóbaki, skulu renna í ríkissjóð til ársloka 1941.
4. Framkvæmd annarar og þriðju greinar laga nr. 45 10. nóv. 1913, um bjargráðasjóð Íslands, er frestað til ársloka 1941.
5. Kennslueftirlit það, sem ræðir um í 6.—8. gr. laga nr. 35 19. maí 1930, fellur burt til ársloka 1941.
6. Framkvæmd c-liðar í 8. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt og fleira, er frestað til ársloka 1941.
7. Ríkisstjórninni er heimilt að fresta til ársloka 1941 framlögum samkvæmt 5. gr. laga nr. 34 19. júní 1933, um breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt og fleira, til þeirra kaupstaða og verzlunarstaða, sem ekki leggja tilskilinn hluta á móti ríkisframlaginu og framkvæma ekki malbikun á árinu 1941.
8. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki fram til ræktunarsjóðs Íslands þann hluta útflutningsgjalds, sem ræðir um í 12. gr. laga nr. 63 28. jan. 1935.
9. Á árinu 1941 lækkar framlag ríkissjóðs til byggingar- og landnáms sjóðs, shr. 3. gr. laga nr. 76 11. júní 1938, um 75000 kr.
10. Á árinu 1941 skal frestað framkvæmd 5. gr. laga nr. 98 19. júní 1933, um lækni-heraða- og prestakallasjóði. Þó skulu á árinu renna 5000 kr. í prestakallasjóð.
11. Á árinu 1941 fellur niður starf gengisnefndar og launagreiðsla til hennar, samantar lög nr. 48 4. júní 1924 og lög nr. 9 27. maí 1925.

12. Á árinu 1941 skal ekki verja hærri fjárhæð úr ríkissjóði til búfjárræktar, sam-
anber lög nr. 32 1931, en 70000 kr. Landbúnaðarráðherra ákveður í samráði við
Búnaðarfélag Íslands, hvernig þessum sparnaði verði náð.
13. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki fram meira en 1000 krónur til bókasafna
prestakalla, sbr. lög nr. 17 7. júlí 1931.
14. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki herra framlag til sýsluvegasjóða en það,
sem ákveðið er til móts við $4\frac{1}{2}\%$ úr héraðum, sbr. lög nr. 102 19. júní 1933.
15. Árið 1941 skulu ekki vera launaðir prófdómendur við ríkisskólana eða skóla, er
njóta ríkisstyrks, nema við embættispróf í háskólanum og burtfararpróf í
menntaskólunum, kennaraskólanum, stýrimannaskólanum, vélstjóráskólanum,
siglingafræðinámskeiðum og vélgæzlunámskeiðum.
16. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður fram 25000 kr. til verkfæraakaupasjóðs.
17. Á árinu 1941 má ekki greiða meira en allt að 100000 kr. til fiskimálasjóðs samkv.
13. gr. tölul. 1 laga nr. 75 31. des. 1937.
18. Heimild sú til að greiða vaxtastyrk af fasteignaveðslánum bænda, stofnlánum
til frystihúsa, mjólkurbúa o. fl., sem veitt er samkv. 4. gr. 1. nr. 79 frá 19. júní
1933, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 91 frá 3. maí 1935, skal úr gildi
felld fyrir árið 1941. Þó skal ríkissjóður greiða til ræktunarsjóðs 1% af jarð-
ræktarbréfum þeim, sem eru í eigu annara en Búnaðarbanka Íslands.
19. Fresta skal framkvæmd 1.—6. gr. 1. nr. 33 1. febr. 1936, um ferðaskrifstofu
ríkisins, en gjald það, sem innheimt er samkvæmt 7. gr., skal renna í ríkissjóð.
Heimilt er ríkisstjórninni er verja svipaðri fjárhæð úr ríkissjóði til að bæta að-
búð á gististöðum og auka hreinlæti á ferðamannaleiðum.
20. Framkvæmd laga nr. 31 9. jan. 1935, um eftirlit með opinberum rekstri, er frest-
að til ársloka 1941, og fellur niður umboð ráða þeirra, sem um ræðir í lögum
þessum.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1941.

Ed.

264. Frumvarp til laga

um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Til þess að standast útgjöld ríkisins 1941 og til þess að greiða tillag til jöfnunar-
sjóðs bæjar- og sveitarfélaga er ríkisstjórninni heimilt að afla tekna á þann hátt, er
greinir hér á eftir.

2. gr.

Með því að leggja á tekjuskatt á árinu 1941 eftir þeim skattstiga, sem hér fer á
eftir, í stað þess skattstiga, sem greinir í 6. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekju- og
eignarskatt:

Ef hinn skattskyldi hluti teknanna er undir 1000 kr., greiðist af honum 1%.

Af	1000—	2000 kr. skattsk.	tekjum greiðast	10 kr. af	1000 kr. og	2 % af afg.
—	2000—	3000 —	—	30 —	2000 —	5 —
—	3000—	4000 —	—	80 —	3000 —	7,5 —
—	4000—	5000 —	—	155 —	4000 —	10 —
—	5000—	6000 —	—	255 —	5000 —	15 —
—	6000—	7000 —	—	405 —	6000 —	20 —

Af	7000—	8000 kr.	skattsk.	tekjum	greiðast	605 kr.	af	7000 kr.	og	30 %	af	afg.
—	8000—	9000	—	—	—	905	—	8000	—	31	—	—
—	9000—	10000	—	—	—	1215	—	9000	—	31,5	—	—
—	10000—	11000	—	—	—	1530	—	10000	—	32	—	—
—	11000—	12000	—	—	—	1850	—	11000	—	33	—	—
—	12000—	13000	—	—	—	2180	—	12000	—	34	—	—
—	13000—	14000	—	—	—	2520	—	13000	—	35	—	—
—	14000—	15000	—	—	—	2870	—	14000	—	36	—	—
—	15000—	16000	—	—	—	3230	—	15000	—	37	—	—
—	16000—	18000	—	—	—	3600	—	16000	—	38	—	—
—	18000—	20000	—	—	—	4360	—	18000	—	39	—	—
—	20000—	22000	—	—	—	5140	—	20000	—	40	—	—
—	22000—	24000	—	—	—	5940	—	22000	—	41	—	—
—	24000—	26000	—	—	—	6760	—	24000	—	42	—	—
—	26000—	28000	—	—	—	7600	—	26000	—	43	—	—
—	28000 og þar yfir	—	—	—	—	8460	—	28000	—	44	—	—

Félög þau og stofnanir, er um ræðir í a-lið og c-lið 3. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, greiði þó aldrei lægri skatt en 5% af skattskyldum tekjum. Sama er um skattgjald samkv. 2. gr. sömu laga og skattgjald erlendra félaga.

Af skattskyldum tekjum þeirra félaga, er um ræðir í 3. gr. b-lið laga nr. 6 9. jan. 1935, greiðist 10%, ef skattskyldar tekjur þeirra nema 7000 kr. eða þar yfir.

Sá skattauki, sem lagður kann að verða á 6000 kr. skattskyldar tekjur eða þar yfir samkvæmt þessum lögum, skiptist í tvo jafna hluta, og skal öðrum hlutanum varið til þess, sem talið er í 1. gr., en hinn hlutinn skal renna til fiskimálasjóðs, og skal honum varið til þess að lána sjómönnum og verkamönnum, sem gerast þátttakendur í félagi til togarakaupa samkvæmt 14. gr. laga nr. 75 frá 31. des. 1937, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af tilskildu framlagi þeirra, gegn tryggingum, er fiskimálanefnd tekur gildar, og gangi sjómenn og verkamenn í Reykjavík fyrir um fyrsta skip, sem þannig verður keypt. Verði þessi hluti skattaukans ekki notaður að fullu samkvæmt framanrituðu, rennur afgangurinn til byggingarsjóðs samkvæmt lögum nr. 3 9. jan. 1935, um verkamannabústaði, í hlutfalli við skattauka þann, er innheimtur hefir verið í hverju bæjar- eða sveitarfélagi.

3. gr.

Með því að innheimta á árinu 1941 9 ára innflutningsgjald af hverjum lítra af benzíni, í stað þess innflutningsgjalds, sem ákveðið er í a-lið 1. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932.

Að öðru leyti gilda ákvæði nefndra laga 6. júlí 1932 um innheimtu og endurgreiðslu innflutningsgjalds af benzíni samkv. 1. mgr. þessarar greinar.

Þeim tekjuauka, sem leiðir af framangreindri hækkun innflutningsgjaldsins af benzíni frá því, sem það var eftir nefndum lögum frá 1932, skal varið að $\frac{4}{5}$ hlutum til að greiða kostnað við lagningu akvega og malbikun þjóðvega, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum, en að $\frac{1}{5}$ til brúargerða, og skal fyrst byggja brú á Jökulsá á Fjöllum hjá Lambhöfða.

Nú þykir ekki fært að flytja inn efni til brúargerða á árinu 1941, og skal þá geyma það fé, er til brúargerða skal ganga eftir ákvæði þessu, þar til kleift verður að flytja inn byggingarefni.

Það, sem ofangreindur tekjuauki kann að fara fram úr þeirri fjárhæð, sem sérstaklega er ráðstafað í fjárlögum, leggist í sérstakan sjóð, er verði ráðstafað til lagningar Suðurlandsbrautar á árinu 1941.

4. gr.

Með því að innheimta á árinu 1941 með 12% viðauka alla skatta og önnur gjöld, sem greiða ber í ríkissjóð og falla í gjalddaga á árinu, og því einnig skatta og gjöld

samkvæmt 2. og 3. gr. laga þessara. Viðauki sá, sem samkvæmt þessu ákvæði verður innheimtur af tekju- og eignarskatti og skattaúkanum samkvæmt 2. gr. laga þessara, skal renna til bæjar- eða sýslusjóða þar sem skatturinn er á lagður.

Undanþegin viðaukagjaldi samkv. 1. mgr. þessarar greinar eru útflutningsgjöld samkvæmt lögum nr. 63 23. jan. 1935, gjöld samkvæmt lögum nr. 25 9. jan. 1935 og tollar samkvæmt lögum um tollskrá og lögum um gjald af innlendum tollvörutegundum.

Fjármálaráðherra setur nánari reglur um innheimtu viðaukagjaldsins samkvæmt þessari grein, svo og um skil á því í rikissjóð.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

Nd.

265. Frumvarp til laga

um framlenging á gildi laga nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Lög nr. 66 11. júní 1938 skulu gilda til ársloka 1941.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.

266. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 246 [Raforkuveitusjóður].

Frá Jóni Ívarssyni.

Á eftir orðunum „og njóta“ komi: eða hafa notið o. s. frv.

Ed.

267. Nefndarálit

um frv. til laga um veitingu ríkisborgararéttar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað þau skilríki, er fylgja umsóknum þeirra manna, sem frv. gerir ráð fyrir, að veittur verði ríkisborgaréttur hér á landi, og telur, að fullnægt sé skilyrðum laga nr. 64 frá 28. jan. 1935, um ríkisborgarétt, að því er þá snertir.

Eftir að málið var afgreitt frá neðri deild hefir nefndinni borizt beiðni frá norskum manni, Olaf Ingvald Visnes, um að honum verði einnig veittur íslenskur ríkisborgaréttur, og með því að upplýst er, að heimild er til, lögum samkvæmt, að veita téðum Olaf Ingvald Visnes íslenskan ríkisborgarétt, telur nefndin rétt, að hann verði einnig tekinn upp í frv.

Fyrir því leggur nefndin til, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

Á eftir 2. lið frv. komi nýr liður:

3. Visnes, Olaf Ingvald Olsen, verkamaður á Siglufirði, fæddur í Noregi.

Alþingi, 28. marz 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason,
frsm.

Ed.

268. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 253 [Friðun arna].

Frá allsherjarnefnd.

Fyrri liður tillögunnar orðist svo:

Nú verpur örn í friðlýstu varplandi, eða eyðir mjög æðarvarpi, og er þá ráðherra heimilt, þrátt fyrir ákvæði 1. gr., að láta gera nauðsynlegar ráðstafanir til að verjast tjóni af völdum arnarins.

Ed.

269. Frumvarp til laga

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Á árinu 1941 er ríkisstjórninni heimilt, ef nauðsyn krefur:

1. Að fella niður greiðslu á 35% af framlögum ríkissjóðs, samkvæmt fjárlögum, til:
 - a. Byggingarsjóðs, sbr. II. kafla laga nr. 76 11. júní 1938, um byggingar- og landnámssjóð.
 - b. Endurbygginga íbúðarhúsa í sveitum, sbr. III. kafla sömu laga.
 - c. Nýbýla og samvinnubýggða, sbr. IV. kafla (34. og 37. gr.) sömu laga.
2. Að lækka um 35% framlag ríkissjóðs samkvæmt fjárlögum til jarðabóta-styrkja, sbr. 9. gr. jarðræktarlaga, nr. 101 23. júní 1936.
3. Að miða framlag ríkissjóðs til byggingarsjóða, samkv. 3. gr. laga nr. 3 9. jan. 1935, um verkamannabústaði, við kr. 1,30 fyrir hvern íbúa kaupstaðar eða kaupsþúns, gegn jafnháu framlagi bæjar- og sveitarsjóða, og að lækka fjárveitinguna samkv. fjárlögum í hlutfalli við það.
4. Að láta tekjuauka þann, sem gert er ráð fyrir í 2. gr. laga um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga, er gilda fyrir árið 1941, renna beint í ríkissjóð og að láta tekjuauka þann, sem gert er ráð fyrir í 4. mgr. 3. gr. nefndra laga, einnig renna beint í ríkissjóð.
5. Að láta gjald í fiskimálasjóð samkv. 2. lið 13. gr. laga nr. 75 31. des. 1937 renna beint í ríkissjóð.
6. Að fella niður 35% af framlagi ríkissjóðs til lífeyrissjóðs Íslands, samkv. 78. gr. alþýðutryggingarlaga, nr. 74 31. des. 1937.
7. Að lækka verðlagsuppbót til embættis- og starfsmanna ríkisins samkv. lögum um 35%.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Sökum óvissunnar um fjárhagsafkomu rikissjóðs á árinu 1941 sem og á yfirstandandi ári, þykir brýn nauðsyn á því, að þær heimildir, sem í frumvarpi þessu felast, verði veittar.

Nd.**270. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.].

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin er sammála um að leggja til, að frv. verði samþykkt. Einstakir nefndarmenn áskilja sér rétt til að flytja breytingartillögur.

Alþingi, 29. marz 1940.

Bjarni Ásgeirsson,	Steingr. Steinþórsson,	Jón Pálmason,
form.	frsm.	fundaskr.
Haraldur Guðmundsson.	Pétur Ottesen.	

Nd.**271. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Á eftir 1. gr. frv. komi tvær nýjar greinar, og breytist greinatalan samkvæmt því:

- a. (2. gr.). Fyrir „3%“ í e-lið 10. gr. laganna komi: 4%.
- b. (3. gr.). Fyrir „50%“ í 20. gr. laganna komi: 75%.

Sp.**272. Breytingartillögur**

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Við 12. gr. 3. (Læknisvitjanastyrkur).
 - a. Framlagið hækkar um 400 kr.
 - b. Nýr liður:

Á eftir „Í Norðfjarðarhéraði: Mjóifjörður“ kemur:
 Í Fáskrúðsfjarðarhéraði:
 Stöðvarhreppur 300
 - c. Fyrir „Í Eyrarbakkaþétti“ kemur:

Selvogshreppur 150“ kemur:
 Í Eyrarbakkaþétti:
 Selvogshreppur og Hlíðarbærir í Ölfusi 250
2. — 12. — 4. (Læknisvitjanastyrkur í Kjós).
 Liðurinn fellur niður.

3.	Við 12. gr. 6. Nýr liður:	
	Til Benedikts Tómassonar, til að nema geðveikrafræði er-	
	lendis, endurveiting	1500
4.	— 12. — 13. n. Nýr liður:	
	Til áhaldakaupa handa ljóslækningastofu í Borgarnesi	400
5.	— 13. — A. I. 2. Nýr liður:	
	Laun skrifstofustjóra	6750
6.	— 13. — A. I. 5. (Skrifstofukostnaður vegamálastjóra).	
	Fyrir „23000“ kemur	16250
7.	— 13. — A. II. a. 42. Nýr liður:	
	Öxarfjarðarheiðarvegur	10000
8.	— 13. — A. II. a. 44. Nýr liður:	
	Vopnafjarðarvegur	4000
9.	— 13. — A. II. c. 8. Nýr liður:	
	Til vega í Vestmannaeyjum	2000
10.	— 13. — A. II. c. 10. (Austurlandsvegur).	
	Fyrir „22000“ kemur	20000
11.	— 13. — A. X. (Gistingarstyrkur).	
	Fyrir „4450“ kemur	4750
12.	— 13. — C. VIII. 7. Nýr liður:	
	Á Raufarhöfn, til dýpkunar, 1. greiðsla af 9	10000
13.	— 13. — C. VIII. 8. Nýr liður:	
	Í Stykkishólmi	6000
14.	— 13. — C. X. 4. Nýir liðir:	
	a. Til lendingarbóta á Stokkseyri	5000
	b. Til bryggjugerðar í Skarðsstöð	1500
	c. Til bryggjugerðar á Reykjanesi við Ísafjarðardjúp	2000
15.	— 13. — C. XI. Nýr liður:	
	Til hafnargerðar í Ólafsvík, lokagreiðsla	4500
16.	— 14. — B. I. j. Nýr liður:	
	Til áhaldakaupa handa læknadeild háskólans	1000
17.	— 14. — B. I. q. (Leiðbeiningarskrifstofa). Liðurinn orðist svo:	
	Til stúdentaráðs háskólans, til þess að starfrækja leiðbein-	
	ingarskrifstofu undir stjórn Lúðvigs Guðmundssonar	3500
18.	— 14. — B. X. 3. Nýr liður:	
	Til kennslu í sauðfjárrækt og sauðfjárhirðingu á fjárræktar-	
	búinu að Hriflu	3000
19.	— 14. — B. XIII. c. Liðurinn orðist svo:	
	60 kr. fyrir hverja námsmey, sem er allt skólaárið, allt að	7200
20.	— 14. — B. XV. 3. Nýr liður:	
	Til vaxtagreiðslu samkv. l. nr. 33 12. febr. 1940	20000
21.	— 14. — B. XVI. 2. (Kvenfél. Ósk).	
	Fyrir „6000“ kemur	8000
22.	— 14. — B. XIX. (Sundkennsla o. fl.).	
	a. 1. liður fellur niður.	
	b. 3. liður fellur niður.	
	c. 4. liður fellur niður.	
23.	— 14. — B. XXI. (Geir Þormar).	
	Fyrir „600“ kemur	900
24.	— 14. — B. XXIII. Liðurinn orðist svo:	
	Til Björns Jakobssonar á Laugarvatni, til leikfimikennara-	
	skóla	3600
25.	— 14. — B. XXIV. Nýir liðir:	
	a. Til Axels Helgasonar, til að gera upphleypt kort af Íslandi	1000

		b. Til Kristjáns Geirmundssonar, til að setja upp fugla fyrir náttúrugripasafnið og skóla	1000
26.	Við 14. gr.	B. XXV. (Íþróttasjóður). Fyrir „30000“ kemur	32000
27.	— 14. —	B. XXVII. Liðurinn orðist svo: Til greiðslu vaxta og afborgunar af skuldum vegna stúdenta- garðsins, lokagreiðsla	10000
		enda njóti stúdentar á viðskiptaháskólanum sama réttar til garðvistar og aðrir stúdentar.	
28.	— 15. —	9. Nýr liður: Til sýslubókasafnsins á Sauðárkróki	400
		enda hafi það opna lesstofu.	
29.	— 15. —	33. Nýr liður: Til íslensk-ameríska félagsins	1000
30.	— 15. —	39. Nýr liður: Til landssambands blandaðra kóra og kvennakóra	2500
31.	— 15. —	41. (Jón Dúason). a. Fyrir „3000“ kemur	5000
		b. Nýr liður: Til Sigurþórs Runólfssonar, til útg. bókar um fingrarim	300
32.	— 15. —	42. (Skáld og listamenn). Liðurinn orðist svo: Styrkur til skálda, rithöfunda, vísindamanna og listamanna, samkvæmt ákvörðun menntamálaráðs	80000
33.	— 15. —	52.—99. Liðirnir falla niður.	
34.	— 16. —	14. Liðurinn orðist svo: Til garðyrkjufélags Íslands, til leiðbeiningarstarfsemi	5000
35.	— 16. —	17. (Áveitufélag Ölfusínga). a. Fyrir „4000“ kemur	10000
		b. Nýr liður: Til landþurrkunarfélags Safamýrar	2500
36.	— 16. —	20. (Dýralækningar). a. b-liður orðist svo: Styrkur til einstakra manna til þess að stunda dýralækna- ingar, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að	3050
		b. Nýr töluliður: Til Odds Magnússonar, til mjólkurfræðináms	500
37.	— 16. —	23. Nýr töluliður: Til rannsóknaráðs, til náttúrurannsóknna og áhaldakaupa	30000
38.	— 16. —	25. (Veðurstofan). a-liður orðist svo: Laun forstöðumanns og fulltrúa	13900
39.	— 16. —	30. (Lax- og silungsveiði). Fyrir „7700“ kemur	8400
40.	— 16. —	32. Nýr liður: Til þess að annast birtingu útvarpaðra veðurfregna í ver- stöðvum landsins	5000
41.	— 16. —	33. (Ræktunarvegir). Nýir liðir á eftir b.: a. Í Flatey á Skjálfanda	1000
		b. Í Grímsey	1000
		c. Í Hrísey	1000
42.	— 16. —	36. Nýr liður: Til Jóhanns Kristjánssonar byggingarmeistara, til að smíða eldavél, er hann hefir fundið upp	1000

43.	Við 16. gr. 43. (Guðrún Finnsdóttir).	
	Liðurinn fellur niður.	
44.	— 16. — 58. (Ungmennafélagið). Liðurinn orðist svo:	
	Til ungmennafélags Íslands	4000
45.	— 16. — 77. Nýr liður:	
	Til Íslandsdeildar norræna búfræðifélagsins	500
46.	— 17. — 26. Nýr liður:	
	Til sjúkrasjóðs Þverárhrepps	200
47.	— 17. — 27. (Rauðikrossinn).	
	Fyrir „1000“ kemur	2000
48.	— 17. — 29. (Sjúkrasamlag Sauðárkróks).	
	a. Aths. á eftir færist fram fyrir liðinn.	
	b. Liðinn skal orða svo:	
	a. Til sjúkrasamlags Sauðárkróks	600
	b. Til sjúkrasamlags Stokkseyrarhrepps	400
		1000
	enda breyti þessi sjúkrasamlög samþykktum sín-	
	um samkvæmt lögum um alþýðutryggingar.	
49.	— 18. — I. C. 27. (Ragnheiður Jónsdóttir).	
	Liðurinn fellur niður.	
50.	— 18. — II. b. 17. (Kristín Vídalín Jacobson).	
	Fyrir „600“ kemur	1500
51.	— 18. — II. c. 15. Nýr liður:	
	Ólafur Magnússon prófastur	420
52.	— 18. — II. d. 8. Nýr liður:	
	Dorothea Guðmundsson	300
53.	— 18. — II. d. 30. (Ragnheiður Jónsdóttir).	
	Liðurinn fellur niður.	
54.	— 18. — II. e. 2. Nýr liður:	
	Árni Þorvaldsson	1000
55.	— 18. — II. f. 2. Nýr liður:	
	Ásgeir Jónsson póstur	400
56.	— 18. — II. f. 8. Nýr liður:	
	Eiríkur Steingrímsson póstur	200
57.	— 18. — II. f. 12. (Guðmundur Bergsson).	
	Fyrir „800“ kemur	1200
58.	— 18. — II. f. 19. (Hedvig Blöndal).	
	a. Orðið „hverju“ fellur niður.	
	b. Fyrir „500“ kemur	400
59.	— 18. — II. f. 23. (Jón í Galtarholti).	
	Fyrir „300“ kemur	500
60.	— 18. — II. h. 12. (Valborg Einarsson).	
	Fyrir „600“ kemur	1000
61.	— 18. — II. i. 4. Nýr liður:	
	Árni Gíslason yfirfiskimatsmaður	400
62.	— 18. — II. i. 11. (Briet Bjarnhéðinsdóttir).	
	Liðurinn fellur niður.	
63.	— 18. — II. i. 18. (Gróa Dalhoff).	
	Fyrir „500“ kemur	800
64.	— 18. — II. i. 35. Nýr liður:	
	Ingibjörg Guðjónsdóttir	300
65.	— 18. — II. i. 50. Nýr liður:	
	Lára Bjarnadóttir	400

66. Við 22. gr. III. Liðurinn orðist svo:

Að greiða Páli Sveinssyni fyrrverandi yfirkennara full laun, enda vinni hann að því að fullgera hina frakknesk-islenzku orðabók sína.

67. — 22. — IV. Nýr liður:

Að greiða Ólafi Magnússyni, fyrrverandi prófasti í Arnarbæli, 1400 kr. vegna vangoldinna þjónustulauna við Strandarkirkju í Selvogspingum.

68. — 22. — X. Nýr liður:

Að ábyrgjast fyrir rafveitu Hafnarfjarðar allt að 300 þús. kr. til greiðslu á jafnhárra upphæð af eldri lánnum rafveitunnar.

69. — 22. — XII. Nýir liðir:

a. Að veita allt að 40 þús. kr. til öldubrjóts í Hafnarfirði, að því tilskildu, að Hafnarfjarðarbær geti fyrir sitt leyti lagt fram fé til verksins og að til verksins þurfi ekki að kaupa að ráði erlent efni, meðan á stríðinu stendur.

b. Að veita allt að 100 þús. kr. til hafnargerðar í Njarðvík, að því tilskildu, að ekki þurfi að kaupa að ráði erlent efni til verksins, meðan á stríðinu stendur.

c. Að festa kaup á Langholti við Reykjavík, ef tiltækilegt þykir, í því skyni, að auka megi húsrúm fyrir geðveikisjúklinga á Kleppi, enda verði leitað eftir því við bæjarstjórn Reykjavíkur, að hún taki þátt í kostnaði af aukningu slíkra húsakynna.

70. — 23. — Á eftir 4. málsg. komi ný málsg., svo hljóðandi:

Stjórn sama banka veitist heimild til að greiða Ólafíu Bjarnadóttur, ekkju Þórðar Sveinssonar bókara, 1800 kr.

Nd.

273. Nefndarálit

um frv. til laga um lyfjafraeðingaskóla Íslands.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og orðið ásátt um að mæla með því, að það verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 2. gr. 1. málsg. greinarinnar orðist svo:

Skólanum stjórnar fjögurra manna skólanefnd: Landlæknir, sem er formaður nefndarinnar, og þrír menn, er ráðherra skipar, einn eftir tillögu lækna-deildar háskólans, annan eftir tillögu Lyfsalafélags Íslands og hinn þriðja eftir tillögu Lyfjafraeðingafélags Íslands. Afl atkvæða ræður úrslitum á skólanefndarfundum. Verði atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns.

2. Við 4. gr. Í stað orðanna í 1. málsg. greinarinnar „í lyfjabúðum landsins“ komi: í lyfjabúðum landsins, sem til þess teljast hæfar.

3. Við 6. gr. Greinin orðist svo:

Lögin öðlast þegar gildi, og tekur skólinn til starfa 1. október 1940.

Alþingi, 29. marz 1940.

Thor Thors, Vilm. Jónsson, Bergur Jónsson.
form. fundaskr., frsm.
Garðar Þorsteinsson, Sveinbjörn Högnason.

Ed. 274. Breytingartillaga

við frv. til l. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 1. gr. Niðurlag 20. töluliðs, „og fellur niður umboð“ til enda greinarinnar, fellur niður.

Ed. 275. Breytingartillaga

við frv. til l. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

Frá Jónasi Jónssyni og Magnúsi Jónssyni.

Við 2. Aftan við liðinn bætist:

Þó er fjármálaráðherra heimilt að greiða í þjóðleikhússjóð, ef fjárhagur ríkissjóðs leyfir, þann hluta af skemmtanaskatti ársins 1941, sem í sjóðinn hefði átt að renna samkvæmt nefndum lögum, en án álags samkvæmt síðari lagaheimildum.

Ed. 276. Nefndarálit

um frv. til laga um náttúrurannsóknir.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og fellst á nauðsyn þess, að fyllri löggjöf en nú gildir sé sett um þessi efni. Álitamál getur verið um einstök ákvæði frv., sem þó að mestu eru fyrirkomulagsatriði. Það hefir orðið að samkomulagi, að nefndin mæli með, að frv. verði samþ. með þessari

BREYTINGU:

Við 2. gr. Upphaf greinarinnar orðist þannig:

Ríkisstjórnin getur, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, veitt o. s. frv.

Alþingi, 30. marz 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr., frsm.

Magnús Gíslason.

Nd. 277. Nefndarálit

um frv. til l. um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé.

Frá minni hl. fjárhagsnefndar.

Nefndin hefir klofnað um afgreiðslu málsins. Jón Pálmason og Stefán Stefáns-son vilja ekki samþykkja frv. og munu skila sérstöku nefndarálini. Ásg. Ásgeirsson var ekki á fundi, þegar frv. var afgreitt. Undirritaðir leggja til, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 30. marz 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form.

Steingr. Steinþórsson,
frsm.

Nd.**278. Frumvarp til laga**

um friðun arnar.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Ernir skulu alfriðaðir á Íslandi til ársloka 1950, svo og egg þeirra.

2. gr.

Nú verður örn í friðlýstu varplandi, eða eyðir mjög æðarvarpi, og er þá ráðherra heimilt, þrátt fyrir ákvæði 1. gr., að láta gera nauðsynlegar ráðstafanir til að verjast tjóni af völdum arnarins.

3. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 500—1000 kr. Brot gegn lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Nd.**279. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Á eftir orðunum „þó má lán aldrei vera herra en 50% af fasteignamatsverði landsins“ í 9. gr. laganna komi: að viðbættu allt að 25% af gildandi fasteignamatsverði, eða matsverði teiknistofu landbúnaðarins, húsa þeirra, sem ábúandi á og telja má, eftir vottorði trúnaðarmanna ræktunarsjóðs, nauðsynleg fyrir venjulegan búrekstur á jörðinni.

2. gr.

Fyrir „3%“ í e-lið 10. gr. laganna komi: 4%.

3. gr.

Fyrir „50%“ í 20. gr. laganna komi: 75%.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**280. Frumvarp til laga**

um eignar- og notkunarrétt jarðhita.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Landareign hverri fylgir réttur til umráða og hagnýtingar á hverum og laugum (jarðhita), sem á henni eru, þó með takmörkunum þeim, sem lög þessi tilgreina.

2. gr.

Óheimilt er landeiganda eða umráðamanni að spilla hverum eða laugum á landi sinu, hvort sem það er með ofaníburði, framræslu eða með öðrum hætti, nema það sé talið nauðsynlegt samkvæmt matsgerð, til varnar því landi eða landsnytjum. Óheimilt er hvera- eða landeiganda með sama hætti að breyta að nokkru leyti farvegi þess vatns, er hverinn þeytir frá sér, eða afrennsli laugar, sbr. þó 3. gr.

3. gr.

Landeiganda er rétt að hagnýta sér hverri og laugar eins og honum þykir bezt henta til heimilisparfa, framleiðslu og iðnaðar, sbr. þó 4. gr.

Hann hefir rétt til að stífla frárennsli úr þeim, hlaða bakka um þau, gera garða um þau, ræsa fram ofanjarðar eða neðan án þess hætta stafi af eða veruleg óþægindi fyrir umferð eða spjöll á eign annars manns, sem ekki er skylt að hlíta samkvæmt sérstakri heimild. Skylt er landeiganda að girða umhverfi hvera og lauga, ef sérstök hætta stafar af.

4. gr.

Nú liggja landamerki um hverasvæði, þannig, að einhver hluti hveragufunnar eða loftsins eða laugavatns liggur svo í landareign tveggja eða fleiri landeigenda, að ekki verður aðskilið, þegar hagnýtt er, og skal þá með mati skorið úr því, hvern hlutfallslegan rétt hver jörð hefir til jarðhitaorkunnar.

Ef landeigendur verða ekki ásáttir að öðru leyti um réttindi til hagnýtingar, skal mat skera úr.

Nú vill annar eða einhver jarðeigenda hagnýta hvera- eða laugaorku, sem er sameiginleg, en hinn eða hinir ekki, og skal þá sá eða þeir, er hagnýta vilja, eiga rétt á, annaðhvort að fá orkuna keypta eftir mati eða taka hana á leigu, sem ákveðin sé með mati, þó þannig, að í báðum tilfellum hafi sá eða þeir, sem ekki vilja hagnýta orkuna, eftir nægilega orku til heimilis- og búsparfa. Hvor leiðin farin sé, þegar þannig stendur á sem í þessari málsg. segir, skal vera á valdi þess eða þeirra, sem orkuna eiga. En mannvirkjum skal haga þannig, að sá eða þeir, sem ekki taka þátt í verkinu, megi síðar hagnýta sér þann hluta orkunnar, sem hann eða þeir eiga tilkall til, án þess að breyta þurfi mannvirkjum að mun, og kostnað, sem leiðir af slíkri tilhögun, skal sá eða þeir, er síðar koma til, greiða. Nú hagnýtir sá eða þeir, er ekki tóku þátt í mannvirkjagerð, sér síðar orkuna og nota mannvirkin, og skal hann eða þeir þá taka þátt í stofnkostnaði og viðhaldi. Framanskráð ákvæði gilda með afbrigðum eftir atvikum, ef nokkrir landeigendur, þegar um fleiri en tvo er að ræða, vilja hagnýta sér orkuna, en hinn eða hinir ekki. Ef ágreiningur ris um atriði þau, er að framan greinir, sker mat úr.

5. gr.

Nú vill jarðareigandi ekki leggja neinn kostnað fram til hagnýtingar hveraorku á jörðinni, og er þá ábúanda heimilt að hagnýta hana á sinn kostnað, þó þannig, að hann spilli ekki jörðu að neinu leyti. Má því ekki byrja á verkinu fyrr en það hefir verið álitid af matsmönnum og þeir talið það réttmætt. Ekki er jarðareigandi skyldur til, þegar svo stendur á sem í grein þessari segir, við brottför landseta að innleysa þau mannvirki, er ábúandi hefir gert til hagnýtingar hveraorku, önnur en þau, sem gerð hafa verið til heimilis- og búsparfa.

6. gr.

Landeigandi má ekki undanskilja landareign sinni jarðhitaréttindi, nema með sérstöku leyfi ráðherra. Um kaup á slíkum réttindum fer sem um landkaup.

Um sölu jarða, er jarðhitaréttindi fylgja, fer eftir ákvæðum laga nr. 55 15. júní 1926, þó þannig, að ríkissjóður skal hafa forkaupsrétt, að þeim aðilum frágengnum, sem hann er veittur með þeim lögum.

Nú hefir sveitar- eða bæjarfélag notað forkaupsrétt sinn til slíkra jarðeigna,

en selur aftur innan 5 ára frá því, er kaup voru gerð, og skal þá ríkissjóður eiga fyrsta forkaupsrétt, er svo stendur á.

7. gr.

Nú er hvera- eða laugaorka tekin eignarnámi, og eru þá landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem orkan á að koma til afnota, skyldir að þola öll mannvirki, er af notkun leiðir, á löndum sínum og lóðum, svo og láta af hendi land og mannvirki og þola hverskonar afnot af landi, takmarkanir á umráðarétti og óþægindi, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdar verksins, viðhalds þess og starfrækslu, gegn fullu endurgjaldi, sem ákveðið skal með mati, ef samkomulag næst ekki.

8. gr.

Ríkið hefir rétt til að láta rannsaka hveraorku með borun eða á annan hátt, hvar sem er á landi hér. Er landeigandi eða umráðamaður skyldur til að leyfa mönnum þeim, er ríkið gerir út í þeim tilgangi, óhindraðan aðgang að landareigninni. Verði landið fyrir einhverjum skemmdum við rannsóknina, eða biði landeigandi eitt-hvert tjón af henni, skal það bætt að fullu eftir mati, náist ekki samkomulag. Enga aðstoð er landeigandi eða umráðamaður skyldur að láta í té við rannsóknina, nema fyrir fulla borgun.

9. gr.

Eigendum eða umráðamönnum jarða, þar sem jarðhiti er, eða jarðhitasvæði eiga, er heimilt að leita aðstoðar ríkisins við rannsókn jarðhitans. Skal ríkið veita mönnum slíka aðstoð ókeypis, eftir því sem ástæður leyfa og fé er veitt til þess í fjárlögum. Á sama hátt skal ríkið veita mönnum aðstoð um samning kostnaðar-áætlunar um notkun jarðhitans.

10. gr.

Um rafmagnsveitur eða rafstöðvar, sem nytja jarðhita, fer að öðru leyti, að því er við getur átt, eftir ákvæðum vatnalaga, nr. 15 frá 1923, um notkun vatnsorku, og eftir ákvæðum laga nr. 83 23. júní 1932, um raforkuvirki. Um hitaveitur fer eftir ákvæðum laga þeirra, er á hverjum tíma gilda um öryggi og eftirlit með verksmiðjum og vélum, en að öðru líkt og um vatnsveitur samkvæmt vatnalögum.

11. gr.

Um matsgerðir þær, er getur í lögum þessum, skal fara eftir ákvæðum vatnalaga, nr. 15 frá 1923.

12. gr.

Ákvæði laga, er koma í bága við lög þessi, eru úr gildi felld.

13. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.

281. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.

Flm.: Haraldur Guðmundsson.

Á eftir 1. gr. frv. komi ný grein, svo hljóðandi:

- Á eftir orðunum „sendist hreppstjóra eða lögreglustjóra“ í 2. málsg. 15. gr. laganna bætist inn í greinina: fyrir 1. febrúar ár hvert.
- Aftan við 2. málsg. sömu lagagr. bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Nú vanrækir forráðamaður fyrirtækis eða starfrækslu að senda tilkynningar

eða skrár þær, sem um getur í 1. og 2. málsg., fyrir tilsettan tíma, og skal þá áætla iðgjöldin svo riflega, að ekki sé hætt við, að þau séu sett lægri en þau eiga að vera, og ef vanræksla er itrekuð, skulu þau ákveðin að minnsta kosti 50 af hundraði hærri en ætla má, að þau hafi í raun og veru átt að vera.

Ed.**282. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka.

Frá Þorsteini Þorsteinssyni, Jónasi Jónssyni og Sigurjóni Á. Ólafssyni.

Við 1. gr. Í stað „5—8 kr.“ komi: 5—7 kr.

Nd.**283. Breytingartillögur**

við frv. til laga um verðlag.

Frá allsherjarnefnd.

1. Við 1. gr. Annar og þriðji málsl. 1. málsg. orðist svo: Ríkisstjórninni er enn fremur heimilt, að fengnum tillögum verðlagsnefndar, að setja almennar reglur eða ákvæði um verðlag og álagningu. Heimild þessi tekur einnig til taxta á viðgerðum, smíði, saumaskap o. s. frv., í sambandi við álagningu á efnivörur og vinnulaun.
2. Við 8. gr. Greinin falli burt.
3. Við 9. gr. Greinin falli burt. Greinatala breytist samkvæmt því.
4. Við 11. gr., sem verður 9. gr. Önnur málsg. falli burt.
5. Við 12. gr., sem verður 10. gr. Fyrir orðin „8 dögum“ í 1. málsg. komi: 4 dögum.
6. Við 15. gr., sem verður 13. gr. Á eftir orðinu „samkvæmt“ í 2. málsg. komi: ákvæðum almennra hegningarlaga.

Nd.**284. Frumvarp til laga**

um raforkuveitusjóð.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Stofna skal sjóð, er nefnist raforkuveitusjóður. Tilgangur sjóðsins er að veita hagkvæm lán til að gera orkuver og raforkuveitur í héruðum landsins.

2. gr.

Til raforkuveitusjóðs leggur ríkissjóður a. m. k. 50 þús. kr. árlega á næstu 10 árum.

3. gr.

Raforkuveitur, sem reistar hafa verið og reistar verða og hafa vatnsafl til orkuframleiðslu, skulu greiða til raforkuveitusjóðs eftir þessum reglum:

- a. Fyrstu 3 árin eftir að stöð er reist er hún gjaldfrjáls.
- b. Næstu 5 árin greiðist 2 kr. á ári fyrir hvert kílóvatt í málraun rafals í hverri vélasamstæðu.

- c. Önnur 5 árin greiðist 4 kr. á ári á sama hátt, og úr því 6 kr. á ári.
Gjald þetta greiðist þó ekki af vélasamstæðum, sem hafa minna afl en 150 kw.

4. gr.

Búnaðarbanki Íslands hefir á hendi ákvarðanir um lán úr rafveitulánasjóði, að fengnum tillögum trúnaðarmanna ríkisstjórnarinnar um rafveitumál, og annast stjórn hans og rekstur fyrir þóknun, er ráðherra ákveður með samkomulagi við stjórn bankans. Þóknunin greiðist úr sjóðnum.

5. gr.

Lán úr raforkuveitusjóði mega nema allt að $\frac{1}{3}$ stofnkostnaðar orkuvers eða orkuveitu, og má lánstíminn vera allt að 30 ár. Lán mega vera afborgunarlaus fyrstu 5 ár lánstímans, og skulu vextir vera 3% — þrír af hundraði — á ári.

6. gr.

Til tryggingar fyrir lánnum úr raforkuveitusjóði skal vera orkuverið og orkuveitan sjálf og aðrar þær tryggingar, sem ráðherra tekur gildar, svo sem ábyrgð sýslu-, bæjar- eða sveitarfélags.

7. gr.

Raforkuveitusjóður skal undanþeginn öllum sköttum og gjöldum til ríkis, bæjar- og sveitarfélaga.

8. gr.

Nánari ákvæði um starfrækslu sjóðsins og lánveitingar úr honum setur ráðherra í reglugerð.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Nd.

285. Frumvarp til laga

um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

1. Framkvæmd laga nr. 50 10. nóv. 1913, um að landssjóður leggi Landsbankanum til 100 þús. kr. á ári næstu 20 ár, er frestað til ársloka 1941.
2. Tekjur eftir lögum nr. 56 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, renna í ríkissjóð til ársloka 1941. Þó er fjármálaráðherra heimilt að greiða í þjóðleikhússjóð, ef fjárhagur ríkissjóðs leyfir, þann hluta af skemmtanaskatti ársins 1941, sem í sjóðinn hefði átt að renna samkvæmt nefndum lögum, en án álags samkvæmt síðari lagaheimildum.
3. Tekjur eftir lögum nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu á tóbaki, skulu renna í ríkissjóð til ársloka 1941.
4. Framkvæmd annarar og þriðju greinar laga nr. 45 10. nóv. 1913, um bjargráðasjóð Íslands, er frestað til ársloka 1941.
5. Kennslueftirlit það, sem ræðir um í 6.—8. gr. laga nr. 35 19. maí 1930, fellur burt til ársloka 1941.
6. Framkvæmd c-liðar í 8. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt og fleira, er frestað til ársloka 1941.
7. Ríkisstjórninni er heimilt að fresta til ársloka 1941 framlögum samkvæmt 5. gr. laga nr. 34 19. júní 1933, um breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt

- og fleira, til þeirra kaupstaða og verzlunarstaða, sem ekki leggja tilskilinn hluta á móti ríkisframlaginu og framkvæma ekki malbikun á árinu 1941.
8. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki fram til ræktunarsjóðs Íslands þann hluta útflutningsgjalds, sem ræðir um í 12. gr. laga nr. 63 28. jan. 1935.
 9. Á árinu 1941 lækkar framlag ríkissjóðs til byggingar- og landnámssjóðs, sbr. 3. gr. laga nr. 76 11. júní 1938, um 75000 kr.
 10. Á árinu 1941 skal frestað framkvæmd 5. gr. laga nr. 98 19. júní 1933, um lækni-héraða- og prestakallasjóði. Þó skulu á árinu renna 5000 kr. í prestakallasjóð.
 11. Á árinu 1941 fellur niður starf gengisnefndar og launagreiðsla til hennar, samanber lög nr. 48 4. júní 1924 og lög nr. 9 27. maí 1925.
 12. Á árinu 1941 skal ekki verja hærri fjárhæð úr ríkissjóði til búfjárræktar, samanber lög nr. 32 1931, en 70000 kr. Landbúnaðarráðherra ákveður í samráði við Búnaðarfélag Íslands, hvernig þessum sparnaði verði náð.
 13. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki fram meira en 1000 krónur til bókasafna prestakalla, sbr. lög nr. 17 7. júlí 1931.
 14. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður ekki herra framlag til sýsluvegasjóða en það, sem ákveðið er til móts við $4\frac{1}{2}\%$ úr héruðum, sbr. lög nr. 102 19. júní 1933.
 15. Árið 1941 skulu ekki vera launaðir prófdómendur við ríkisskólana eða skóla, er njóta ríkisstyrks, nema við embættispróf í háskólanum og burtfararpróf í menntaskólunum, kennaraskólanum, stýrimannaskólanum, vélstjóráskólanum, siglingafræðinámsskeiðum og vélgæzlunámsskeiðum.
 16. Á árinu 1941 leggur ríkissjóður fram 25000 kr. til verkfærakaupasjóðs.
 17. Á árinu 1941 má ekki greiða meira en allt að 100000 kr. til fiskimálasjóðs samkv. 13. gr. tölul. 1 laga nr. 75 31. des. 1937.
 18. Heimild sú til að greiða vaxtastyrk af fasteignaveðslánum bænda, stofnlánum til frystihúsa, mjólkurbúa o. fl., sem veitt er samkv. 4. gr. l. nr. 79 frá 19. júní 1933, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 91 frá 3. maí 1935, skal úr gildi felld fyrir árið 1941. Þó skal ríkissjóður greiða til ræktunarsjóðs 1% af jarðræktarbréfum þeim, sem eru í eigu annara en Búnaðarbanka Íslands.
 19. Fresta skal framkvæmd 1.—6. gr. l. nr. 33 1. febr. 1936, um ferðaskrifstofu ríkisins, en gjald það, sem innheimt er samkvæmt 7. gr., skal renna í ríkissjóð. Heimilt er ríkisstjórninni að verja svipaðri fjárhæð úr ríkissjóði til að bæta aðbúð á gististöðum og auka hreinlæti á ferðamannaleiðum.
 20. Framkvæmd laga nr. 31 9. jan. 1935, um eftirlit með opinberum rekstri, er frestað til ársloka 1941.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1941.

Ed. 286. Frumvarp til laga

um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 225 þús. kr. lán handa landssímanum.

Skal láni þessu varið til þess að gera landssímanum fært að selja öllum islenzkum þilskipum, sem eru að stærð um 10 rúmlestir eða meira og enn vantar talstöð eða fullnægjandi viðtæki, slík tæki á leigu, innan ársloka 1942.

Af láni þessu má landssíminn verja allt að 25 þús. kr. gegn svipaðri fjárhæð annarstaðar að til þess að koma upp talbrú á Siglufirði vegna talstöðvarþjónustunnar.

2. gr.

Atvinnumálaráðherra setur gjaldskrá um leigu talstöðva og viðtækja þeirra, er landssíminn selur skipum á leigu.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta flytur sjávarútvegsnefnd efri deildar, í samráði við ríkisstjórnina, fjárveitinganefnd og sjávarútvegsnefnd neðri deildar.

Það er nú sýnt, að talstöðvar í skipum eru ein hin beztu öryggisráðstöfun gegn slysa hættu, og auk þess til margvíslegs gagns við fiskiveiðarnar.

Sjávarútvegsnefndir beggja deilda Alþingis hafa nokkrar undanfarnar vikur haft samstarf um það, að fá hrundið af stað auknum framkvæmdum til þess að fjölga talstöðvum í fiskiflota landsmanna svo fljótt sem verða má. Hefir undirnefnd, er kosin var á sameiginlegum fundi sjávarútvegsnefnda beggja deilda, átt fundi um þetta mál við póst- og símamálastjóra og verkfræðinga landssímans — en landssíminn hefir staðið fyrir smíði og leigu á talstöðvum þeim flestum, sem eru í fiskibátaflota landsins. Ennfremur var leitað álits erindreka Slysavarnarfélags Íslands.

Í framhaldi af þeim umræðum, er undirnefndin átti við póst- og símamálastjóra, lét hann verkfræðinga landssímans undirbúa málið á þeim grundvelli, er nefndin hafði óskað eftir, og fylgja hér með þau skjöl, er nefndinni hafa borizt í þessu efni frá landssímanum, og gefa þau glögga mynd af því, hvernig ástatt er nú með talstöðvarútbúnað í bátunum og talstöðvaþjónustuna í landi.

Tillögur landssímans eru að visu miðaðar við aðra öflun fjárens en hér hefir verið að horfið, en hvað fyrirætlanir og framkvæmdir snertir er ætlazt til, að þessar tillögur verði lagðar til grundvallar, þó lán sé tekið til framkvæmdanna, í stað þess að taka inn í fjárlög þær upphæðir, er um ræðir. Þess vegna þótti rétt að láta umræddar tillögur fylgja þessari greinargerð. Þær framkvæmdir, sem um ræðir, er áætlað að kosti um 300 þús. krónur með núverandi verðlagi, og er lántökuleiðin valin til þess að þurfa ekki að taka svo stóra upphæð í fjárlög fyrir 1941 og 1942, en á þeim tíma er til ætlazt, að í framkvæmd sé hrundið þeirri áætlun, er felst í tillögum landssímans, þeim er lagður var grundvöllur fyrir í þeim viðræðum, er fram hafa farið milli fulltrúa sjávarútvegsnefnda þingsins og póst- og símamálastjóra og aðstoðarmanna hans. Þessar tillögur, sem síðan hafa verið ræddar á sameiginlegum fundum sjávarútvegsnefnda beggja deilda Alþingis og samþykktar hafa verið sem grundvöllur fyrir flutningi málsins við Alþingi og ríkisstjórn, miða að því að koma í framkvæmd því, er hér segir:

1. Að gera landssímanum kleift að láta þeim 170 þilbátum um 10 rúmlesta og stærri, sem enn vantar talstöðvar, fá þær innan ársloka 1942. Þó að hér sé talað um stærðina „um 10 rúmlestir“, ber ekki að skoða það svo, að ekki megi láta báta, er ekki ná þeirri rúmlestatölu, fá talstöðvar. Þótt í höfuðdráttum sé þessi stærð lögð til grundvallar sem lágmark, er nefndinni það ljóst, að nokkru minni bátar þurfa eins talstöðvar eins og hinir, og er þess vænzt, að þeim verði einnig sinnt að þessu leyti svo sem kostur er á.
2. Að gera landssímanum kleift að koma upp og selja einnig á leigu hentug viðtæki í þá báta, er enn vantar talstöðvar, og í um 100 báta og skip, sem nú hafa ófullnægjandi viðtæki.

Er þetta gert til að lækka stofnkostnaðinn, því að kaup viðtækja, sem kosta 500—600 kr., hafa gert hann mjög þungbæran fyrir ýmsa bátaeigendur.

3. Að efna til þess, að landssíminn hafi tök á því að hafa jafnan varahluti til taks til viðhalds talstöðvanna.
4. Að greiða fyrir hættri talstöðvarþjónustu á Siglufirði með lagning jarðsima frá

Siglufirði til Sauðaness og starfrækslu talbrúar í sambandi við símsstöðina á Siglufirði.

Sjávarútvegsnefndir þingsins hafa átt fundi með ríkisstjórninni, að viðstöddum fulltrúum fjárveitinganefndar, um mál þetta, og er það nú fram borið í samráði við þessa aðila, eins og áður segir.

Fylgiskjal I.

PÓST- OG SÍMAMÁLASTJÓRNIN

Reykjavík, 18. marz 1940.

Með skirskotun til fundar með undirnefnd sjávarútvegsnefnda Alþingis á skrifstofu póst- og símamálastjóra 11. þ. m., sendist undirnefndinni hér með tillögur og greinargerð verkfræðingadeildar landssímans varðandi talstöðvar í báta og talstöðvaþjónustuna.

G. J. Hliðdal.

G. Briem.

Herra alþingismaður Jóhann Jósefsson.

Fylkiskjal II.

B Á T A T A L S T Ö Ð V A R

Tillögur.

1. Landssímanum verði heimilað að verja kr. 30000 á yfirstandandi ári til þess að láta smíða hentug viðtæki og láti þau á leigu út til fiskiskipa samkvæmt gjaldskrá, er samgöngumálaráðherra setur.
2. Í fjárlögum 1941 verði landssímanum heimilað að verja kr. 110000, þar af ca. $\frac{2}{3}$ erl. gjaldeyris (í stað kr. 25000) til smíða nýrra talstöðva (senditækja og viðtækja) og leigja þær út til fiskiskipa, og ennfremur verði fjárveitingin til viðhalds stöðvanna (fjárlagaliður II. d.) hækkaður um kr. 15000.
3. Landssímanum verði falið að sjá um, að rekstur talstöðvanna þurfi ekki að stöðvast vegna skorts á varahlutum í landinu, ef þess er nokkur kostur.
4. Ríkisstjórninni verði falið að hlutast til um, að ekki standi á yfirfærslu gjaldeyris til þess að framangreind 3 atriði verði framkvæmanleg á tilsettum tíma.
5. Heimilað verði að verja kr. 25000 af tekjum landssímans 1941, gegn svipuðu framlagi annarstaðar að, til þess að leggja jarðsima frá Siglufirði til Sauðaness og gera aðrar nauðsynlegar framkvæmdir til þess að unnt verði að starfrækja talbrú í sambandi við símsstöðina á Siglufirði og halda þar öruggan hlustvörð á neyðarbylgju bátastöðvanna allan sólarhringinn, að minnsta kosti yfir sildveiðitímann.

Greinargerð póst- og símamálastjóra.

Við 1. Að undanfögnu hafa fiskiskip, sem tóku lítil talsenditæki á leigu, orðið að kaupa viðtæki fyrir kr. 560.00 auk annars stofnkostnaðar vegna loftnets, rafgeyma og rafhlaðna o. fl. Vegna verðhækkunar hefir stofnkostnaðurinn aukizt mjög í vetur, og má gera ráð fyrir, að hann, með sama fyrirkomulagi og áður, verði nú varla undir kr. 1000.

Í þessari tillögu er gert ráð fyrir, að landssíminn láti einnig viðtækin á leigu (ársleiga áætluð kr. 65.00), þannig að stofnkostnaðurinn hjá bátunum geti lækkað mjög verulega við það.

Við 2. Um 170 íslensk þilskip, 10 tonna og þar yfir, vantar enn talstöðvar, en rúmlega 100 þeirra báta, er nú hafa talstöðvar, hafa ófullnægjandi viðtæki.

Er hér gert ráð fyrir, að úr þessu verði bætt að fullu fyrir árslok 1942, með því að haga framkvæmdum svo sem hér segir: Á yfirstandandi ári verði smíðuð og leigð út um 40 senditæki og 60 viðtæki, og á næsta ári (1941) 65 senditæki og 90 viðtæki og árið 1942 65 senditæki og 90 viðtæki.

Tillagan um 110000 króna fjárveitingu árið 1941 til þessara framkvæmda er miðuð við þessa áætlun. Hækkunin um kr. 15000 til aukins viðhalds felur m. a. í sér hröðun á framkvæmd endurbóta á eldri senditækjum, sem er fyrst og fremst fólgin í krystalstýringu neyðarbylgja og gera þau þannig úr garði, að þau þurfi ekki sérstaka háspennurafvaka.

Við 3. Það hefir komið fyrir, að einstakir varahlutir til talstöðvanna, svo sem rafhlöður, loftnetsvir, lampar o. þvl., hafa ekki verið fyrir hendi í landinu. Þótt sumir þessara hluta hafi venjulega verið keyptir hjá viðtækjaverzlun ríkisins eða útsölu-mönnum hennar, má ætla, að landssiminn hafi bezta aðstöðu til þess að fylgjast með þörfinni á þessu sviði og mestan áhuga á að tækin, sem hann lætur á leigu, verði ekki óstarfhæf vegna varahlutaskorts.

Við 4. Eins og málum er nú komið, má ætla, að talsverðir örðugleikar muni verða á útvegum efnis, og þurfi að panta það löngu fyrirfram og greiða andvirði þess við afhendingu á erlendra höfn eða jafnvel við pöntun. Hér við bætist, að skipaferðir eru orðnar ótíðar og óvissar, auk ýmsra annara tálmana og örðugleika. Er hætta á, að dráttur á yfirfærslu gjaldeyris geti tafið mjög þessar framkvæmdir, sem ekki þola bið, og er því gert ráð fyrir, að ríkisstjórnin hlutist til um, að ekki standi á yfirfærslu.

Við 5. Af sparnaðarástæðum hefir strandarstöðvum landssímans verið komið fyrir á sjálfum símstöðvunum í nokkrum helztu kaupstöðum og útgerðarstöðum landsins (Reykjavík, Ísafirði, Siglufirði, Seyðisfirði, Vestmannaeyjum), þó þetta hafi ýmsa ókosti í för með sér. Margir kaupstaðanna eru inniluktir af háum fjöllum, og dregur það úr langdragi senditækjanna, en versti gallinn er þó truflanirnar á viðtökunni, er stafa frá sívaxandi notkun rafvéla og raftækja í kaupstöðunum. Truflanirnar á viðtökustaðnum draga mjög úr öryggi neyðarþjónustunnar, og heyrir stundum á strandarstöðinni ekki til bátastöðva, þótt þær séu tiltölulega skammt frá henni. Stendur til að ráða bót á þessu fyrst og fremst að því er Siglufjörð snertir og flytja viðtækið til Sauðaness (Engidals), en leiða samtölin til Siglufjarðar eftir símastreng og setja þar upp talbrú, svo að unnt sé að tala frá bátunum inn á simalínurnar til símnotenda í landi. Með þessu ætti að mega auka öryggið mjög mikið og um leið greiða mjög fyrir talstöðvaþjónustunni í þágu fiskiveiðanna. Sildarútvegsnefnd, sildarverksmiðjur ríkisins og bæjarstjórn Siglufjarðar hafa þegar boðizt til að leggja fram kr. 5000 hver — samtals kr. 15000 — til þess að talbrúnni verði komið á sem allra fyrst. Þessi framlög munu hafa verið miðuð við áætlun, sem var gerð í fyrra, en síðan hefir verð á öllu stórhækkað, og má ætla, að framkvæmdin muni nú kosta kr. 45000—50000, og virðist því ekki ólíklegt, að hlutaðeigandi aðilar myndu nú fúsir til að hækka sem því svarar framlagstilboð sín. Er gert ráð fyrir, að því næst komi til athugunar svipaðar endurbætur í Vestmannaeyjum og víðar.

Fylgiskjal III.

Ýmsar upplýsingar varðandi talstöðvaþjónustuna í ársbyrjun 1940.

1. Fjöldi stöðva.

Landssiminn lætur nú á leigu til skipa þessar stöðvar:

270 smátalstöðvar (4 watta) í skip og báta.

26 talstöðvar (20 watta) í skip.

11 smátalstöðvar (4 watta) á afskekktu staði í eyjum og landi.

23 loftskeytastöðvar (30—400 watta) í skip.

14 smáloftskeytastöðvar (4 watta) í lífbáta.

Nokkur skip eiga stöðvarnar sjálf, 8 skip talstöðvar og 27 skip loftskeytastöðvar. Ennþá vantar talstöðvar (eða loftskeytastöðvar) í:

10 þilskip	50 tonna	eða þar yfir			
21 —	30 —	— — —			
42 —	20 —	— — —			
80 —	15 —	— — —			
172 —	10 —	— — —			

Um 170 þilskip eru hér á landi undir 10 tonna, og hafa þau yfirleitt ekki talstöðvar. Rúmlega 100 skip, sem hafa talstöðvar, hafa mjög ófullkomin viðtæki, sem hljóta að verða endurnýjuð á næstunni.

Til afgreiðslu við þessi skip starfrækir landssíminn 6 stöðvar í landi (stranda-stöðvar): Reykjavík, Ísafjörður, Siglufjörður, Seyðisfjörður, Hornafjörður og Vestmannaeyjar.

Í Reykjavík er hlustað allan sólarhringinn á kall- og neyðarbylgjulengd (181,8 m) talstöðvanna, en að jafnaði aðeins á daginn á hinum stöðvunum. Í Reykjavík er auk þess talbrú, svo að hægt er að tala frá skipunum inn á simalínurnar til simnotenda í landi.

2. Leigukjör.

Hin reglulegu leigukjör eru birt í simaskránni 1940, bls. 26—32. Smátalstöðvarnar hafa verið leigðar fyrir kr. 120 árlega, án viðtækis, lampa, rafhlæðna og loftnets, en í leigunni hefir verið fólgið eðlilegt viðhald senditækis, endurbætur og breytingar á því vegna nýrrar tækni eða nýrra alþjóðaákvæða, og auk þess eftirlit, leiðbeiningarstarfsemi o. þvl. Þessar stöðvar hafa í flestöllum tilfellum verið starfræktar af mönum, sem að kalla má ekkert hafa lært í raffræði eða alþjóðafyrirmælum, og hafa stöðvarnar því verið gerðar þannig, að þeim mætti aðeins stilla á nokkrar fastar bylgjulengdir, og tækin látin hafa lága spennu, sem ekki telst lífshættuleg. Vegna nauðsynlegra endurbóta og breytinga á þeim, ásamt tiltölulega miklu eftirliti og viðhaldi, má ætla, að næstu árin verði ekkert eftir af ársleigunni fyrir vöxtum stofnkostnaðar eða fyrningu.

20 watta talstöðvarnar eru nú að jafnaði leigðar út með viðtæki fyrir kr. 560 á ári (auk 200 króna stofngjalds). Ef þær fá orku sína frá rafgeymi, en ekki beint frá ljósakerfi skipsins, verða skipin sjálf að kaupa rafgeyminn. Þessar stöðvar eru yfirleitt aðeins í stórum skipum, þar sem fer vel um þær, og eru starfræktar af mönnum, sem hafa gengið á námskeið og verið prófaðir í raffræði, reglugerðum o. þvl. Viðhald þeirra er því fremur lítið. Þær hafa breytilegt öldusvið og lífshættulega spennu.

Auk þess eru skipseigendur (eða útgerðarfélög) skyldaðir til að hafa tækin vátryggð, 4 watta stöð fyrir kr. 850.00, en 20 watta stöð fyrir kr. 3000.00.

3. Samtala- og skeytagjald.

Fyrir samtöl við land greiðist kr. 1.50 fyrir hvert 3 mínútna viðtalsbil, auk venjulegs talsímagjalds, ef lengra er talað. Þetta gjald er hér ódýrara en í nokkru öðru landi, sem til þekkist.

Fyrir skeyti um strandastöð landssímans greiðist 30 aura strandastöðvargjald fyrir hvert orð, og er það lægsta gjald af því tægi, sem þekkist. Tekjur landssímans af samtölum eru litlar og hvergi nærri fyrir rekstrarkostnaði strandastöðvanna.

4. Örðugleikar smátalstöðvanna.

Talstöðvafjónusta slík og hér er mun ekki vera til annarstaðar í Evrópu, sérstaklega að því leyti, að talstöðvar eru hér alment settar í fiskibáta niður í 10 tonn eða minna. Í mörgum bátum er mjög lítið rúm fyrir stöðvarnar og þeim er hætt við slæmri aðbúð. Ekki er hægt að koma fyrir nema mjög ófullkomnu loftneti, og því er hætt við að slitna, m. a. vegna vélarhristings. Stöðvarnar verða að vera mjög straumspapar og þar af leiðandi afllitlar í þessum litlu bátum, sem hafa flestir ófull-

komið eða jafnvel ekkert rafljósakerfi, og ekki er rúm í bátunum fyrir stóran rafgeymi. Ekki þykir heldur unnt að láta stöðvarnar fá raforku frá rafal, sem er knúinn beint frá bátsmótornum, því að þegar mótörinn bilar, er einmitt mest þörf fyrir talstöðina. Smátalstöðvarnar hafa því flestar verið gerðar þannig, að þær taka orku sína frá rafgeymi og háspennurafhlöðu.

Þegar notkun talstöðvanna var ekki mikil og rafhlöðurnar voru ódýrar og entust allt árið, var rekstrarkostnaðurinn ekki mjög tilfinnanlegur, en nú hefir aðstaðan breytzt mikið, notkunin er orðin mjög mikil, en rafhlöðuverðið hefir meir en tvöfaldað.

Smátalstöðvarnar hefir til þessa aðeins mátt stilla á 2—3 fastar öldulengdir, og var það fullnægjandi meðan tiltölulega fáar stöðvar voru til, dreifðar um landið og lítið notaðar. Nú er ástandið mjög breytt. Hinn mikli stöðvafjöldi, sem er á sömu slóðum um sildveiðitímann og er þá notaður mjög mikið, gerir þessar fáu öldulengdir allsendis ónógar.

Útgjöld skipanna vegna talstöðvanna eru nú margfalt meiri en leigan fyrir þær, og greinast þau í stofnkostnað og rekstrarkostnað, sem má áætla, að verði að jafnaði þannig:

Stofnkostnaður, er skipið leggur fram:

Vegna senditækis:

Lampar	kr. 64.00	
Rafgeymir	— 40.00	
Rafhlöður	— 90.00	
Uppsetning sendis	— 10.00	
		kr. 204.00

Vegna loftnets:

Efni í loftnet	kr. 54.00	
Jarðplata o. þvl.	— 50.00	
Viðna við loftnet	— 16.00	
		kr. 120.00

Vegna viðtækis:

Viðtæki	kr. 560.00	
Rafgeymir	— 25.00	
Rafhlaða	— 30.00	
Heyrnartól o. fl.	— 25.00	
		kr. 640.00

Kr. 964.00

en hækkar sennilega eitthvað, t. d. vegna verðhækkunar á efni í viðtæki.

Rekstrarkostnaður:

Leiga senditækis	kr. 120.00
Vátrygging	— 60.00
Viðhald rafhlaðna, rafgeyma og hleðsla þeirra	— 220.00
Viðhald loftnets og viðtækis	— 100.00

Kr. 500.00

Vátryggingarupphæðin er eitthvað mismunandi, eftir gerð og stærð skipa, og eftir því, hjá hvaða tryggingarstofnun er vátryggt. Lampa, rafgeyma, rafhlöður og viðtæki hafa bátaeigendur að undanfögnu keypt hjá viðtækjaverzlun ríkisins, en viðtækin hafa verið smíðuð á viðgerðarstofu útvarpsins.

5. Endurbætur talstöðvarþjónustunnar.

Fyrirhugað er:

1. að sett verði í væntanleg ný símalög ákvæði, er heimili ráðherra að skylda öll þilskip yfir tiltekna stærð til þess að hafa talstöð eða loftskýtastöð;
2. að öll þilskip 10 tonna og þar yfir geti fengið talstöð fyrir 1943;

3. að hinum eldri talstöðvum verði breytt þannig:
 - a. að velja megi milli a. m. k. 6 öldulengda,
 - b. að neyðarbylgjan verði krystal-stýrð,
 - c. að sem flestir geti fengið senditæki með „vibrator“ eða mótorrafal, svo að ekki þurfi að nota háspennurafhlöður við þau,
 - d. að sem flest skip geti fengið senditæki, þar sem skipt er milli sendingar og viðtöku með fjöður á heyrnartalfæri og rafliða.
4. að öll þilskipin fái vönduð viðtæki með öllu bylgjusviði talstöðva, og ef til vill viðtæki, sem ekki þurfa háspennurafhlöður;
5. að viðtökuloftnet og helzt einnig viðtæki strandastöðvanna verði flutt út úr kaupstöðunum, þar sem hættu er á truflunum;
6. að talbrýr verði settar upp á helztu strandastöðvum, t. d. Siglufirði og Vestmannaeyjum, svo að tala megi frá bátunum til símnotenda í landi;
7. að fleiri talstöðvar verði settar upp í landi til afgreiðslu við bátastöðvar, sérstaklega um sildveiðitímann;
8. að hægt sé að fá gert við einfaldar bilanir viðar en nú er, a. m. k. um sildveiðitímann;
9. að á helztu stöðum sé fyrir hendi vara-senditæki og vara-viðtæki, sem megi setja í staðinn fyrir biluð tæki;
10. að þeir, sem starfrækja bátastöðvarnar, hafi sótt stutt námskeið í talstöðvagæzlu;
11. að reglubundinn hlustvörður á neyðarbylgju verði haldinn viðar í landi en nú er, sérstaklega að næturlagi og í slæmu veðri;
12. að samvinnu verði komið á meðal þeirra, er starfrækja bátastöðvarnar, um að halda hlustvörð á ákveðnum tímum, og oftast í illviðrum, og að haga afgreiðslunni eftir því, sem best hentar;
13. að enn meira verði vandað til eftirlits með talstöðvarþjónustunni en hingað til og allt hugsanlegt gert til þess að útrýma veikum liðum í starfrækslunni, þar á meðal að fá sterkar útlendar talstöðvar til þess að starfa á öðrum bylgjum en litlu bátastöðvarnar;
14. að gefin verði út ný gjaldskrá um leigu fyrir mismunandi senditæki og einnig fyrir viðtæki, og ef til vill einnig miðunarþúnað í sambandi við viðtækin;
15. að frekari athuganir verði gerðar um hagnýtingu radiomiðana í sambandi við bátana;
16. að gefið verði út mánaðarlega eða öðruhverju umburðarbréf með leiðbeinandi upplýsingum til allra talstöðvanna.

Undirbúningur að ýmsum þessara endurbóta var þegar hafinn á næstsiðasta ári, en gjaldeyriskortur og ýmsir aðrir örðugleikar á útvegum efnis hafa tafið fyrir framkvæmdum.

6. Hröðun framkvæmda.

Til þess að unnt sé að fjölga talstöðvum örur en að undanfögnu hefir verið ráðgert, eða hraða áðurnefndum endurbótum, þarf að leysa ýms vandkvæði, sem eru því til tálmunar. Þau atriði, sem þá koma helzt til greina, eru:

1. Auknar fjárveitingar.
2. Yfirfærsla gjaldeyris auk innflutnings- og gjaldeyrisl.
3. Útvegur efnis.
4. Nægilegt húsnæði.
5. Nógu margir séræfðir starfsmenn.

Ef landssímanum er ætlað að leigja einnig viðtæki til talstöðvaþjónustunnar, þarf fjárveitingin að vera mun hærri en annars. Hinsvegar þykir ekki rétt, að lands-síminn leigi og haldi við rafgeymum, rafhlöðum, lömpum og loftneti, þar eð ending þessara hluta er mjög komin undir góðri meðferð og hve mikið stöðin er notuð, og

má ætla, að miklu betri árangur fáið, ef starfrækjendur eiga þessa hluti sjálfir, ef ekki er um of miklar upphæðir að ræða.

Virðist ekki fráleitt að reyna að haga framkvæmdum þannig, að talstöðvar verði komnar í öll þilskip 10 tonna eða stærri fyrir árslok 1942, og að þau hefðu þá öll fengið sæmilega góð viðtæki. Ef gert er ráð fyrir, að á þessu ári (1940) verði settar upp nýjar smátalstöðvar í 40 skip, en í 65 skip árið 1941 og 65 skip árið 1942, og að landssíminn láti bæði á leigu ný viðtæki til þessara skipa og einnig ný viðtæki til þeirra rúmlega 100 skipa, er nú hafa ófullkomin viðtæki, þá þurfa fjárveitingar til útvegunar þessara tækja að vera sem hér segir:

Árið 1941: 65 senditæki og 90 viðtæki kr. 110000.

Árið 1942: 65 senditæki og 90 viðtæki kr. 110000.

Erlendan gjaldeyri mun þurfa fyrir $\frac{2}{3}$ hlutum þessara upphæða, auk kr. 10000—15000 fyrir loftnetsefni, rafgeymum, rafhlöðum o. þvl. vegna hinna nýju stöðva.

Hinar fyrirhuguðu endurbætur á eldri talstöðvum, þannig að þær þurfi ekki háspennurafhlöður, kosta í erlendum gjaldeyri allt að kr. 200 á hverja stöð, en á móti kemur sparnaður í erlendum gjaldeyri við kaup á háspennurafhlöðum og minni hætta á stöðvun vegna rafhlöðuskorts. Með því verði, sem nú er, má telja, að þessi endurbót borgi sig upp á 2—3 árum og stöðvarnar verði að jafnaði aflmeiri við hana.

Krystalstýring neyðarbylgjunnar er og mjög aðkallandi til þess að öruggt verði, að neyðarköll séu send út á nákvæmlega þeirri bylgjulengd, sem hlustvörður er á, en fullnægjandi nákvæmni á því hefir virzt örðugt að fá á annan hátt. Efni til krystalstýringar allmargra stöðva er að nokkru leyti komið.

Aðrar endurbætur, svo sem fleiri fastar öldulengdir o. þvl., kosta tiltölulega lítinn erlendan gjaldeyri, en allmikla vinnu.

Talbrú á Siglufirði og í Vestmannaeyjum yrðu stórfelldar endurbætur á talstöðvaþjónustunni, en verða ekki framkvæmdar nema með ærnum kostnaði og sérstökum fjárveitingum til þess.

Nd.

287. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Frá Sigurði Hlíðar.

Á undan 1. gr. frv. kemur ný (1.) gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkv. því):

Í 77. kafla 1. gr. laganna breytist verðtollurinn svo:

a. Fyrir „30“ í 1. tölul. kemur: 10.

b. Fyrir „50“ í 5. tölul. kemur: 20.

Nd.

288. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 206 [Mæðiveiki].

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 1. gr. Upphaf efnismálsgr. brtt. orðist svo: Heimilt er og að veita o. s. frv.

Ed.

289. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts.

Frá samgöngumálanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið, og eru tveir nefndarmenn, þeir Jónas Jónsson og Páll Zóphóníasson, sammála um að mæla með því, að frumvarpið verði samþykkt óbreytt, en Árni Jónsson hefir óbundið atkvæði.

Alþingi, 1. apríl 1940.

Páll Zóphóníasson,
form., frsm.

Árni Jónsson,
fundaskr.

Jónas Jónsson.

Nd.

290. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Á undan 1. gr. frv. komi ný gr.:

Við 2. gr. laganna bætist ný málsg., svo hljóðandi:

Skylt er erfðaleiguabúanda að greiða árleg iðgjöld af brunabótavirðingu húsa á erfðaleigujörðum, án endurgjalds frá landsdrottni, en kostnað við virðingu til brunabóta greiðir landsdrottinn.

Nd.

291. Breytingartillögur

við frv. til l. um raforkuveitusjóð.

Frá Skúla Guðmundssyni.

1. Fyrir orðið „raforkuveitusjóður“ alstaðar í frv. komi: rafveituláanasjóður.

2. Fyrirsögn frv. verði:

Frv. til l. um rafveituláanasjóð.

Nd.

292. Breytingartillaga

við frv. til laga um raforkuveitusjóð.

Frá Jóni Pálmasyni.

Við 4. gr. Fyrir orðið „rafveitusjóður“ komi: raforkuveitusjóður.

Nd.**293. Nefndarálit**

um frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og mælir með, að það verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 1. gr. Í stað orðanna „árin 1941 og 1942“ komi: árið 1941.

Alþingi, 1. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,	Jón Pálmason,	Stefán Stefánsson,
form.	fundaskr.	frsm.
Steingr. Steinþórsson.	Ásg. Ásgeirsson.	

Nd.**294. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

2. málsl. 7. gr. laganna orðist svo:

Námsbókagjaldið skal vera 5—7 kr. á heimili, meðan dýrtíð helzt vegna núverandi styrjaldar.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Ed.**295. Frumvarp til laga**

um náttúrurannsóknir.

(Eftir 2. umr. i Ed.).

I. KAFLI**Almenn ákvæði.**

1. gr.

Íslenskir ríkisborgarar skulu hafa forgangsrétt til rannsókna á náttúru landsins.

2. gr.

Ríkisstjórnin getur, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, veitt erlendum fræðimönnum heimild til að stunda rannsóknir hér á landi um tiltekinn tíma, enda hafi þeir samstarf við íslenska fræðimenn og láti þeim í té skýrslu um árangur rannsókna, samkvæmt fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.

3. gr.

Þeir, sem rannsóknir stunda, skulu forðast óþarfa átroðning á landi annara manna, og skylt er þeim að greiða bætur fyrir þann skaða, er þeir kunna að valda.

Nú leiðir rannsókn í ljós verðmæti, sem áður voru ókunn, og ber þá rannsakanda að tilkynna það eiganda eða umsjármanni lands þess, þar sem verðmætin eru.

Enginn má taka ólofað í landi annars manns neina þá náttúrugripi, sem fé-mætir teljast.

II. KAFLI

Um rannsóknaráð ríkisins.

4. gr.

Skipa skal þriggja manna nefnd, er nefnist rannsóknaráð ríkisins. Ríkisstjórnin skipar ráðið til þriggja ára í senn eftir tilnefningu þriggja stærstu flokkanna á Alþingi.

5. gr.

Hlutverk rannsóknaráðs er:

1. Að vinna að eflingu rannsókna á náttúru landsins, samræma slíkar rannsóknir og safna saman niðurstöðum þeirra.
2. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar um yfirstjórn þeirrar rannsóknastarfsemi, sem ríkið heldur uppi, og á annan hátt, eftir því sem æskilegt þykir.
3. Að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því, sem ríkisstjórnin kann að óska og fé er veitt til í fjárlögum eða af náttúrufræðideild menningarsjóðs.
4. Að gæta hagsmuna íslenskra náttúrufræðinga gagnvart útlendingum, sem hingað koma til rannsókna, og koma fram af landsins hálfu við fræðimenn annara þjóða að því leyti, sem við á.

6. gr.

Skýlt er öllum þeim, er stunda náttúrurannsóknir með styrk úr ríkissjóði eða menningarsjóði, að hafa samvinnu við rannsóknaráðið og láta því í té skýrslur um niðurstöður rannsókna sinna.

7. gr.

Atvinnumálaráðherra ræður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, framkvæmdastjóra, sem hefir á hendi dagleg störf og umsjón með þeim málum, sem undir ráðið falla.

8. gr.

Atvinnumálaráðherra ákveður rannsóknaráðsmönnum og framkvæmdastjóra hæfilega þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr ríkissjóði ásamt öðrum kostnaði við ráðið.

III. KAFLI

Um atvinnudeild háskólans.

9. gr.

Við Háskóla Íslands skal starfa rannsóknastofnun í þágu atvinnuvega landsins, og nefnist hún atvinnudeild háskólans.

Atvinnudeild skiptist í þrjár sérdeildir, er nefnast fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild. Fjölga má sérdeildum, ef yfirstjórn stofnunarinnar telur það nauðsynlegt og fé er veitt til í fjárlögum.

10. gr.

Fiskideild annast rannsóknir í þágu fiskveiða, svo sem rannsóknir á eðli sjávar og vatna, svifi og botnátu, lífi fiska, einkum nytjafiska, göngum þeirra og hátterni, svo og fiskiðnaðarrannsóknir.

11. gr.

Búnaðardeild annast rannsóknir í þágu landbúnaðar, svo sem jarðvegsrannsóknir hverskonar, áburðarrannsóknir, plönturannsóknir og plöntusjúkdóma, einkum nytjaplantna, búfjarrannsóknir og búfjarsjúkdóma, fóðurrannsóknir og rannsóknir um kynbætur búfjár og nytjaplantna.

12. gr.

Iðnaðardeild annast rannsóknir í þágu iðnaðar, svo sem rannsóknir hráefna, orkulinda og iðnaðarvarnings, matvæla- og fjörefnarannsóknir, gerlarannsóknir, náma- og jarðefnarannsóknir.

13. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn atvinnudeildar með aðstoð rannsóknaráðs ríkisins.

14. gr.

Ráðherra ákveður, í samráði við rannsóknaráð, tölu fastra starfsmanna og skipar þá eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. Á sama hátt ákveður ráðherra tölu annara starfsmanna, kaup þeirra og kjör.

15. gr.

Starfsmenn atvinnudeildar skulu launaðir úr rikissjóði. Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, laun fastra starfsmanna, unz þau verða tiltekin í launalögum.

Enginn starfsmaður má taka aukagreiðslu fyrir störf sín við stofnunina.

16. gr.

Í hverri sérdeild skipar ráðherra deildarstjóra til þriggja ára í senn, og stjórna þeir daglegum störfum og rekstri deilda sinna undir yfirstjórn rannsóknaráðs.

Rannsóknaráð ákveður rannsóknarefni í samráði við deildarstjóra, en skylt er því að leita áður álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands, Fiskifélags Íslands og annara landssambanda atvinnugreina. Gæta skal þess, að samræma störf sérdeilda, eftir því sem fært þykir.

Að öðru leyti ákveður ráðherra með reglugerð starfstilhögun atvinnudeildar, starfaskiptingu og stjórn.

17. gr.

Skylt er atvinnudeild að taka að sér rannsóknir fyrir atvinnurekstur einstakra manna, félaga eða stofnana, eftir því sem við verður komið, gegn þóknun, sem ráðherra ákveður með gjaldskrá. — Þó getur ráðherra mælt svo fyrir, að deildin skuli annast rannsóknir endurgjaldslaust, ef ástæða þykir til eða í hlut eiga stofnanir, sem starfa í þágu ríkisins. Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr rikissjóði, að taka að sér slíkar rannsóknir, nema gegn þóknun samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar.

18. gr.

Skylt er starfsmönnum ríkisins eða stofnana, sem starfa með ríkisstyrk, að láta atvinnudeild aðstoð sína í té við rannsóknir eða tilraunir, eftir því sem við getur átt og ráðherra telur nauðsynlegt. Heimilt er ráðherra að ákveða með reglugerð þóknun fyrir slíka aðstoð.

19. gr.

Nú verður tekin upp kennsla við Háskóla Íslands í þeim fræðigreinum, sem atvinnudeild fjallar um, og skulu þá starfsmenn deildarinnar stunda þá kennslu, eftir því sem henta þykir og ákveðið er í reglugerð háskólans. Háskólaráð getur ákveðið, með samþykki ráðherra, að verklegar æfingar háskólastudenta í efnafræði

og öðrum skyldum námsgreinum skuli fram fara í atvinnudeild undir handleiðslu starfsmanna hennar. Eigi er skylt að greiða starfsmönnum atvinnudeildar sérstök laun fyrir störf í þjónustu háskólans samkvæmt þessari grein.

20. gr.

Til atvinnudeildar rennur það fé, sem háskólanum ber að greiða til ríkissjóðs sem einkaleyfisgjald fyrir happdrætti Háskóla Íslands.

21. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 97 3. maí 1935, um rannsóknarstofnun í þarfir atvinnuveganna við Háskóla Íslands, og lög um breyting á þeim lögum, nr. 41 12. febr. 1940.

22. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.

296. Nefndarálit

um frv. til l. um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og mælir með, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 1. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form., frsm.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason.

Ed.

297. Nefndarálit

um frv. til laga um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin mælir með, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 1. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr., frsm.

Magnús Gíslason.

Ed.

298. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vélum.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og borið saman við gildandi lög og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 1. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason,
frsm.

Ed.**299. Frumvarp til laga**

um verðlag.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða, að annaðhvort útsöluverð eða verzlunar-
álagning í umboðssölu, heildsölu og smásölu á tilteknum vörutegundum, eða hvort-
tveggja, megi ekki vera hærra en verðlagsnefnd ákveður. Ríkisstjórninni er ennfremur
heimilt, að fengnum tillögum verðlagsnefndar, að setja almennar reglur eða á-
kvæði um verðlag og álagningu. Heimild þessi tekur einnig til taxta á viðgerðum,
smíði, saumaskap o. s. frv., í sambandi við álagningu á efnivörur og vinnulaun.

Undanþegnar hér frá eru þær vörutegundir, sem verðlagðar eru samkvæmt sér-
stökum lögum, ennfremur allar vörur, sem seldar eru úr landi.

2. gr.

Verðlagsnefnd skal skipuð 5 mönnum og 5 til vara, 1 tilnefndum af Alþýðusam-
bandi Íslands, 1 af Landssambandi iðnaðarmanna, 1 af Sambandi isl. samvinnufé-
laga, 1 af Verzlunarráði Íslands og 1 skipuðum af ríkisstjórninni án tilnefningar, og
sé hann formaður nefndarinnar. Ef einhver þeirra aðila, sem ætlað er að tilnefna
mann í nefndina, notar ekki rétt sinn til þess, skipar ráðherra mann í nefndina í hans
stað.

Varamenn skulu skipaðir á sama hátt og aðalmenn.

3. gr.

Hlutverk verðlagsnefndar er að hafa eftirlit með verðlagi í landinu og setja verð-
lagsákvæði samkvæmt 1. gr., ef nefndin telur það æskilegt.

Ríkisstjórnin getur, samkvæmt tilnefningu bæjar- eða sveitarstjórna, skipað eft-
irlitsnefndir á hinum einstöku verzlunarstöðum, verðlagsnefnd til aðstoðar.

4. gr.

Verðlagsnefnd skal heimilt að skipta landinu í verðlagssvæði, ef henni þykir
ástæða til.

5. gr.

Nefndin hefir vald til þess að heimta innan tiltekins tíma upplýsingar bæði frá
opinberum stofnunum, embættis- og sýslunarmönnum, svo og einstökum mönnum og
fyrirtækjum um innkaupsverð, útsöluverð, framleiðslukostnað og dreifingarkostnað
á vörum, svo og hverjar þær upplýsingar, er hún telur nauðsynlegar til þess að byggja
ákvarðanir sínar á.

6. gr.

Allar ákvarðanir sínar um hámarksverð, hámarksálagningu eða um aðrar verð-
lagsreglur eða ákvæði skal verðlagsnefnd þegar í stað tilkynna ráðherra, sem sér um
birtingu þeirra. Skulu ákvarðanir nefndarinnar koma í gildi jafnskjótt og þær hafa
verið birtar og gilda þar til öðruvísi verður ákveðið. Birting verðlagsákvæða skal
framkvæmd, eftir því sem hagkvæmast þykir, annaðhvort með opinberri auglýs-
ingu eða með bréflegri tilkynningu til þeirra, sem þeim eiga að lúta.

7. gr.

Sala á vörum milli verzlana innbyrðis (keðjuverzlun) umfram það, sem almennt
tiðkast í hverri verzlunargrein, er bönnuð, nema slík verzlun sé gerð án álagningar.

8. gr.

Sá, sem hækkar verð á vörum eða í viðskiptum, sem fallið geta undir ákvæði
laga þessara, skal, hvenær sem þess er óskað af verðlagsnefnd eða eftirlitsmönnum,
vera skyldur til að færa sönnur á, að hækkunin brjóti ekki í bág við ákvæði laganna.

9. gr.

Bannað er að halda vörum, sem keyptar eru eða tilbúnar til sölu, úr umferð, í þeim tilgangi að fá á þeim hærri verzlunarágóða en venjulegur var á þeim tíma, sem þær hefðu að öllu venjulegu átt að seljast.

10. gr.

Verðlagsnefnd getur ákveðið, að samþykktir eða ákvarðanir félaga eða einstakra fyrirtækja um hækkun verðs skuli, ef hækkunin telst að hafa mikla þýðingu að því er snertir verðlag á einni eða fleiri vörutegundum um land allt eða í einstökum héraðum, verða að tilkynnst verðlagsnefnd áður en hækkunin kemur til framkvæmda. Verðhækkunin má ekki, nema verðlagsnefnd undir sérstökum kringumstæðum heimili það, koma til framkvæmda fyrr en 4 dögum eftir að verðlagsnefnd var tilkynnt, að verðhækkunin hefði verið fyrirhuguð.

Ef verðlagsnefnd finnst ástæða til að rannsaka nánar þörfina fyrir verðhækkun, sem tilkynnt hefir verið að fyrirhuguð væri, getur nefndin bannað að hækka verðið fyrr en hún hefir kynnt sér málið nánar, enda skal slíkum athugunum hraðað svo sem auðið er.

Þegar verðlagsnefnd hefir lokið athugunum sínum, skal hún tilkynna hlutaðeiganda, hvort hún hefir nokkuð við hina fyrirhuguðu verðhækkun að athuga.

Verðlagsnefnd birtir opinberlega tilkynningu um það, hvaða vörur eða viðskipti séu tilkynningarskyld vegna verðhækkunar.

11. gr.

Nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara og eftirlit með þeim, svo og um skipun og starfssvið eftirlitsnefnda samkv. 3. gr., setur ríkisstjórnin með reglugerð.

Kostnaður við framkvæmd laganna, þar á meðal þóknun til verðlagsnefndar fyrir störf hennar, sem ráðherra ákveður, greiðist úr ríkissjóði. Kostnaður við eftirlitsnefndir samkvæmt tilnefningu bæjar- og sveitarstjórna skal þó greiðast af hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélögum.

12. gr.

Meðlimum verðlagsnefndar og starfsmönnum hennar, svo og öðrum þeim, er kann að verða falið eftirlit með framkvæmd laganna, er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá þeim atriðum, sem þeir verða áskynja um eftir skýrslum þeim, sem um getur í 5. gr., að því leyti, sem þær varða einstaka menn og einstök fyrirtæki.

13. gr.

Sá, sem vanrækir skyldur þær, sem um ræðir í 5. gr., skal sæta 10 til 100 kr. dagsektum unz skyldunni er fullnægt.

Sá, sem gefur ranga skýrslu til verðlagsnefndar, skal sæta refsingu samkvæmt ákvæðum almennra hegningarlaga.

Brot gegn öðrum ákvæðum laga þessara, reglugerða, sem kunna að verða settar samkvæmt þeim, svo og brot gegn verðlagsákvæðum, sem sett verða samkvæmt lögum, varða allt að 10000 króna sektum. Ennfremur er upptækur sá ágóði, sem fæst við brot á lögum þessum eða verðlagsákvæðum, sem sett hafa verið samkvæmt þeim.

14. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum 12. gr. og 2. mgr. 13. gr. laga þessara skulu sæta meðferð sakamála. Með mál, sem ris út af öðrum brotum gegn lögum þessum, reglugerðum eða verðlagsákvæðum, settum samkvæmt þeim, skal fara að hætti almennra lögreglumála.

15. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 70 31. des. 1937, um verðlag á vörum, lög nr. 14 12. febr. 1940, um breyting á þeim lögum, svo og önnur ákvæði, er koma í bága við lög þessi.

16. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**300. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 74 31. desember 1937, um alþýðutryggingar.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Aftan við 1. tölulið 10. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Sé hinn slasaði tryggingarskyldur í sjúkrasamlagi, fær hann þó því aðeins rétt til læknishjálpar og annars sjúkrakostnaðar vegna slyssins, að hann hafi haldið við réttindum sínum sem sjúkrasamlagsmeðlimur. Sjúkrasamlögin annast greiðslur þessar fyrir samlagsmenn sína, er réttinda njóta og verða fyrir slysum, sbr. 1. málsg. 40. gr.

2. gr.

- a. Á eftir orðunum „sendist hreppstjóra eða lögreglustjóra“ í 2. málsg. 15. gr. laganna bætist inn í greinina: fyrir 1. febrúar ár hvert.
- b. Aftan við 2. málsg. sömu lagagr. bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Nú vanrækir forráðamaður fyrirtækis eða starfrækslu að senda tilkynningar eða skrár þær, sem um getur í 1. og 2. málsg., fyrir tilsettan tíma, og skal þá áætla iðgjöldin svo riflega, að ekki sé hætt við, að þau séu sett lægri en þau eiga að vera, og ef vanræksla er ítrekuð, skulu þau ákveðin að minnsta kosti 50 af hundraði hærri en ætla má, að þau hafi í raun og veru átt að vera.

3. gr.

16. gr. laganna orðist þannig:

Nú er vanrækt að tilkynna tryggingarskyldan atvinnurekstur, eða greiða iðgjöld fyrirfram samkvæmt 13., 14. og 15. gr. fyrir tryggingarskylda menn, og skulu þeir þó jafnt teljast slysatryggðir samkvæmt lögum þessum, en hlutaðeigandi atvinnurekandi skal skyldur að greiða slysatryggingunni fimmföld iðgjöld þau, sem vangoldin eru, og ennfremur hefir slysatryggingin rétt til endurgreiðslu á bótum þeim, sem hún kann að greiða vegna slysa, sem hinir ótryggðu en tryggingarskyldu menn verða fyrir, og auk þess skal atvinnurekandi sæta sektum.

4. gr.

Á eftir 2. málsg. 24. gr. laganna komi ný málsg., svo hljóðandi:

Nú lækka tekjur gjaldskylds manns, sem eigi hefir rétt til sjúkrahjálpar vegna þess, að hann hefir haft tekjur umfram það, er í fyrstu málsg. segir, og skal hann þá fá rétt til sjúkráðhjálpar frá 1. júlí, ef hann fyrir þann tíma færir sönnur á, að tekjur hans hafi á næsta almanaksári á undan farið niður fyrir áðurgreint hámark. Tilsvarendi ákvæði gilda, er tekjur samlagsmanns fara yfir fyrrgreint hámark.

5. gr.

26. gr. laganna orðist þannig:

Í hverjum kaupstað skal starfa sérstakt sjúkrasamlag. Ráðherra skipar formann samlagsins og varaformann, eftir tillögum tryggingarráðs, en bæjarstjórn

kýs til viðbótar 2 eða 4 menn í stjórn og jafnmarga til vara, eftir því sem bæjarstjórn ákveður. Skal kosning þeirra jafnan fara fram eftir hverjar bæjar- eða sveitarstjórnarkosningar. Ákveða skal í samþykktum um skipun endurskoðanda sjúkrasamlaganna. Tryggingarstofnun ríkisins ákveður þóknun stjórnenda, er greiðist úr samlagssjóði.

6. gr.

Í stað 1. og 2. málsg. 28. gr. laganna komi ein málsgrein, svo hljóðandi:

Nái sjúkrasamlag aðeins til eins hrepps, skal stjórn þess skipuð 2 eða 4 mönnum, kosnum af hreppsnefnd, er einnig kýs jafnmarga varamenn. Kosning í stjórn skal jafnan fara fram eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Standi fleiri hreppar en einn að sjúkrasamlagi, skulu þeir leggja til einn mann hver í stjórn samlagsins, kosna af hreppsnefndum, en standi tala stjórnarmanna þá á stöku, skal hreppsnefnd þess hrepps, sem fleiri eða flesta hefir tryggingarskylda meðlimi, kjósa 2 menn. Ráðherra skipar formenn og varaformenn eftir tillögum tryggingarráðs.

7. gr.

Á eftir 28. gr. laganna komi ný grein, svo hljóðandi (og greinatalan breytist samkvæmt því):

Nú er heimavistarskóli fyrir fólk yfir 16 ára aldur starfandi í sveitarfélagi, þar sem eigi hefir verið stofnað sjúkrasamlag, og er þá ráðherra heimilt, ef meiri hluti nemenda óskar þess og Tryggingarstofnun ríkisins mælir með því, að ákveða, að þar skuli stofna skólasjúkrasamlag, enda sé við stofnun þess fullnægt eftirfarandi skilyrðum:

1. Samlagið nái að jafnaði yfir einn skóla. Þó mega tveir eða fleiri skólar innan sama sveitarfélags vera um samlagið.
2. Allir nemendur skólans, sem eigi hafa rétt til sjúkrahjálpar sem meðlimir annara sjúkrasamlaga og eigi eru haldnir alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, hafa rétt og skyldu til að vera í samlaginu. Þeir, sem hafa yfir 4500 króna skattskyldar árstekjur, fá því aðeins réttindi til sjúkrahjálpar, að þeir greiði tvöfalt iðgjald.
3. Meðlimatala samlagsins sé eigi lægri en 40 og dvalartími nemenda eigi skemmri en 6 mánuðir. Lágmarksréttindi séu þau, sem greinir í 30. gr. 1.—3. tölulið.
4. Trygging nemenda nær aðeins til kennslutímabilsins, og eru iðgjöld þeirra miðuð við, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Ef nemandi verður að hverfa úr skólanum vegna veikinda eða er veikur þegar skólanum er slitið, er samlagsstjórn þó heimilt að greiða sjúkrakostnað fyrir hann allt að einum mánuði.
5. Nánari ákvæði skal setja í samþykkt samlagsins, sem ráðherra staðfestir, að fengnum tillögum tryggingarstofnunarinnar.

Nú er skólasamlag stofnað samkvæmt því, er að framan segir, og greiðir þá ríkissjóður framlag í sjóð samlagsins, er nemur 50% greiddra iðgjalda frá nemendum, sem búsettir eru utan hreppsins, og 25% af iðgjöldum annara samlagsmanna.

Sveitarsjóður greiðir í sjóð samlagsins upphæð, er nemur 25% af iðgjöldum samlagsmanna búsettra í hreppnum. Framlag ríkissjóðs og sveitarsjóðs má þó aldrei fara fram úr 10 krónum á ári frá hvorum aðila fyrir hvern samlagsmann.

8. gr.

- a. 2. töluliður 1. málsg. 30. gr. laganna orðist svo:

Lyf og umbúðir, sem Tryggingarstofnun ríkisins leyfir samlaginu að greiða og ávisuð eru af tryggingarlækni, greiðist að fullu á sjúkrahúsi og að $\frac{3}{4}$ utan sjúkrahúss fyrir hin nauðsynlegustu lyf að mati Tryggingarstofnunar ríkisins, en heimilt er að takmarka frekar greiðslur fyrir önnur lyf.

- b. Á eftir 3. mgr. sömu lagagr. komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í kaupstöðum og hreppum, þar sem sjúkrasamlög hafa verið stofnuð samkvæmt þessum lögum og starfandi er skóli eða skólar fyrir fólk yfir 16 ára

aldur, sem búsett er utan sjúkrasamlagsumdæmisins, enda sé þess óskað af eigi færri en 20 slíkra nemenda, skal setja í samþykkt hlutaðeigandi samlags sérákvæði um iðgjaldagreiðslur slíkra utanhéraðsmanna, og miða iðgjaldið við það, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Tryggingin nái aðeins til þeirra sjálfra og aðeins til þess tíma, er þeir dvelja á skólastaðnum. Framlag ríkissjóðs til samlagsins vegna þessara nemenda skal vera 50% af iðgjaldagreiðslu þeirra, en sveitar-sjóður greiðir því ekkert vegna þeirra.

c. 5. málsg. sömu lagagreinar falli niður.

9. gr.

Aftan við 33. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Fari legudagafjöldi samlagssjúklings með berklaveiki, geðveiki eða kynsjúkdóma á sjúkrahúsi eða heilsuhæli fram úr meðaltali legudagafjölda allra samlagssjúklinga á landinu, sem haldnir eru öðrum sjúkdómum, á hlutaðeigandi samlag rétt á endurgreiðslu af fé því, sem verja má til styrktar sjúklingum með þessa sjúkdóma samkvæmt lögum nr. 78 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla. Endurgreiðsla fæst þó ekki nema sjúklingarnir hafi legið á sjúkrahúsi eða hæli, sem um getur í 4. gr. fyrrnefndra laga, sbr. þó 6. gr. 1. tölul. sömu laga. Nánari reglur um framkvæmd þessarar málsgreinar skal setja með reglugerð.

10. gr.

a. Aftan við 1. málsl. 36. gr. laganna bætist: og skal þá stjórn þess snúa sér til Tryggingarstofnunar ríkisins og leita aðstoðar hennar til þess að rétta við hag samlagsins.

b. Í stað „Skal stjórn þess þá gera“ í næsta málsl. sömu lagagreinar komi: Jafnframt skal stjórnin gera.

11. gr.

38. gr. laganna orðist svo:

Ef tryggður maður, sem er á ferðalagi utan samlagssvæðis síns eða dvelur þar skemur en einn mánuð, veikist eða verður fyrir slysi og nýtur þar sjúkrahjálpar, á hann rétt til sjúkrastyrks frá sjúkrasamlagi sínu, en þó eigi hærri en ef hann hefði notið hans á samlagssvæðinu.

Nú vill samlagsmaður leita sér læknishjálpar utan samlagssvæðisins, og er samlagsstjórn þá heimilt á sama hátt að greiða kostnað af þeirri læknishjálp, enda sækir samlagsmaður um það fyrirfram til samlagsins og fái meðmæli trúnaðarlæknis, eða samlagslæknis, ef enginn er sérstakur trúnaðarlæknir.

Nú dvelur tryggður maður mánuð eða lengur á samlagssvæði annars samlags, og skal hann þá, ef hann þarfnast sjúkrahjálpar, snúa sér til sjúkrasamlags dvalarstaðarins. Lætur það honum í té bráðabirgðameðlimsskirteini, sem veitir honum full meðlimsréttindi, að undantekinni dagpeningatryggingu, meðan hann dvelur á samlagssvæðinu, enda standi hann í skilum með iðgjald sitt. Sjúkrasamlag, sem veitir slík bráðabirgðaréttindi, á endurkröfurétt á hendur því samlagi, sem hlutaðeigandi er meðlimur í, á þeim kostnaði, sem það hefir haft hans vegna. Ber því og að taka við mánaðarlegum iðgjaldagreiðslum frá honum til samlags hans, til þess að réttindi hans falli ekki niður. Um greiðslur fyrir slíka bráðabirgðameðlimi til lækna, lyfjabúða, sjúkrahúsa og annara, sem láta sjúkrahjálp í té, fer eftir sömu reglum og gilda um greiðslur fyrir aðra meðlimi samlagsins. Sama máli gegnir um erlenda ríkisborgara, enda þótt þeir hafi dvalið skemur en 1 mánuð á samlagssvæðinu, ef svo er ákveðið í samningum, sem gerðir hafa verið samkvæmt 89. gr. þessara laga.

Komi það í ljós, að eitt eða fleiri sjúkrasamlög verði fyrir óeðlilega miklum kostnaði, beinum eða óbeinum, vegna bráðabirgðameðlima, skal heimilt að setja reglur um endurgreiðslu á slíkum kostnaði með jöfnuði á milli samlaganna.

Tryggingarstofnun ríkisins setur nánari reglur um framkvæmd 3. og 4. málsg. þessarar greinar.

12. gr.

39. gr. laganna orðist svo:

Nú flyzt tryggingarskyldur maður, sem er tryggður í sjúkrasamlagi, búferlum í umdæmi annars sjúkrasamlags, og verður hann þá tryggingarskyldur þar og öðlast full réttindi í því samlagi án biðtíma. Hafi hann greitt iðgjald fyrirfram til samlags þess, er hann var meðlimur í, fyrir lengri tíma en einn mánuð, skal sá hluti fyrirframgreiðslunnar, er fellur á timann eftir flutninginn, ganga til þess samlags, er við honum tekur. Tryggingarstofnun ríkisins getur sett nánari reglur um flutning meðlima milli sjúkrasamlaga, þar á meðal um slíka flutninga sjúkra manna.

13. gr.

40. gr. laganna orðist svo:

Nú er samlagsmaður einnig slysatryggður samkv. lögum þessum, og greiðir samlagið þá læknishjálp og aðra sjúkrahjálp hans vegna samkv. 10. gr. 1. tölulið laganna, að undanteknum dagpeningum. Til að standast kostnað, sem af þessu leiðir, á sjúkrasamlagið rétt á að fá hluta af slysatryggingariðgjöldum, sem greidd eru á samlagssvæðinu til slysatryggingarinnar. Um skiptingu iðgjaldsins og nánari framkvæmdir þessa ákvæðis fer eftir reglum, sem ráðherra setur, að fengnum tillögum tryggingarráðs.

Eigi hinn tryggði að öðru leyti rétt til slysabóta á hendur skaðabótaskyldum manni eða stofnun, skal hann, ef hann krefst sjúkrastyrks, framselja hlutaðeigandi sjúkrasamlagi rétt sinn til bótanna. Nú greiðast hærri bætur en framlögðum sjúkrastyrk nemur, og fær hinn tryggði þá það, sem fram yfir er, og jafnan skal hann fá þær bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta, eða aðrar slíkar miskabætur.

Útgerðarmaður skal greiða sjúkrasamlagsiðgjöld tryggingarskyldra, lögskráðra sjómanna, enda taki þá sjúkrasamlagið á sig áhættu þá, sem á útgerðarmanni hvílir samkv. 27. og 28. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, að svo miklu leyti, sem hún fellur saman við hlunnindi þau, sem samlagið veitir samkvæmt samþykktum sínum.

Heimilt skal útgerðarmanni að semja við sjúkrasamlag um, að það taki að sér gegn aukagjaldi þá áhættu, sem útgerðarmaður ber samkvæmt sjómannalögum og umfram er þá áhættu, sem sjúkrasamlagið tekur á sig samkvæmt samþykktum sínum. Sama gildir að því er snertir skyldur húsbænda gagnvart hjúum samkvæmt hjúalögum og meistara gagnvart iðnnemum samkvæmt lögum um iðnaðarnám.

14. gr.

Á eftir „sökum sjúkdóms“ í fyrstu málsg. 41. gr. laganna komi: eða slyss.

15. gr.

Aftan við 1. málsl. 42. gr. laganna bætist: ef hlutaðeigandi samlagsstjórn óskar þess.

16. gr.

1. málsg. 50. gr. laganna orðist svo:

- Undanþegnir hinni árlegu iðgjaldagreiðslu samkvæmt 49. gr. eru þó þeir, sem:
1. njóta örorkulífeyris úr lífeyrissjóði Íslands.
2. njóta opinbers styrks samkvæmt ákvæðum laga um styrkveitingar til þeirra manna, sem haldnir eru alvarlegum, langvinnum sjúkdómum,
3. dvelja í fangelsum, vinnuhælum eða öðrum slíkum stofnunum samkvæmt opinberri ráðstöfun,
4. greiða iðgjöld samkvæmt sérákvæðum 62. gr. hér á eftir.

17. gr.

Upphaf 61. gr. laganna orðist svo:

- a. Sveitar- og bæjarstjórnir skulu fyrir 1. febrúar (í Reykjavík fyrir 15. maí) ár hvert gera skrá í tveim eintökum yfir alla þá o. s. frv.

- b. 2. málsl. 2. málsgr. sömu lagagr. orðist svo:

Annað eintak gjaldskrárinnar sendist síðan lögreglustjóra (í Reykjavík tollstjóra), sem annast innheimtuna, hitt eintakið Tryggingarstofnun ríkisins.

18. gr.

- a. 2. málsl. 1. málsgr. 62. gr. laganna orðist svo: Embættismenn og barnakennarar greiða framvegis iðgjöld í sjóði þessa eftir sömu reglum og áður, enda eru þeir og konur þeirra ekki tryggingarskyld samkvæmt ákvæðum þessara laga um elli- og örorkulífeyri.

- b. 2. málsgr. sömu lagagr. orðist svo:

Um gjaldskylda sjóðfélaga í eftirlaunasjóði starfsmanna Landsbanka Íslands samkv. lögum nr. 10 15. apríl 1928 og sjóðfélaga í eftirlaunasjóði Útvegsbanka Íslands fer eftir 49. gr. síðustu málsgr.

19. gr.

Aftan við 80. gr. laganna bætist ný málsgr., svo hljóðandi:

Ráðherra getur með reglugerð ákveðið nánar um tilhögun úthlutunar ellilauna og örorkubóta.

20. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.

301. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Við 2. gr. laganna bætist ný málsgr., svo hljóðandi:

Skylt er erfðaleiguabúanda að greiða árleg iðgjöld af brunabótavirðingu húsa á erfðaleigujörðum, án endurgjalds frá landsdrottni, en kostnað við virðingu til brunabóta greiðir landsdrottinn.

2. gr.

Á eftir orðunum „þó má lán aldrei vera hærra en 50% af fasteignamatsverði landsins“ í 9. gr. laganna komi: að viðbættu allt að 25% af gildandi fasteignamatsverði, eða matsverði teiknistofu landbúnaðarins, húsa þeirra, sem ábúandi á og telja má, eftir vottorði trúnaðarmanna ræktunarsjóðs, nauðsynleg fyrir venjulegan búrekstur á jörðinni.

3. gr.

Fyrir „3%“ í e-lið 10. gr. laganna komi: 4%.

4. gr.

Fyrir „50%“ í 20. gr. laganna komi: 75%.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd. 302. Frumvarp til laga

um lyfjafræðingaskóla Íslands.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Á Íslandi skal vera skóli, er hefir það hlutverk að búa menn undir að geta rækt lyfjasveina- og lyfsalastörf, lyfjafræðingaskóli Íslands.

2. gr.

Skólanum stjórnar fjögurra manna skólanefnd: Landlæknir, sem er formaður nefndarinnar, og þrír menn, er ráðherra skipar, einn eftir tillögu læknadeildar háskólans, annan eftir tillögu Lyfsalafélags Íslands og hinn þriðja eftir tillögu Lyfjafræðingafélags Íslands. Afl atkvæða ræður úrslitum á skólanefndarfundum. Verði atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns.

Verði ágreiningur innan nefndarinnar, má leita úrskurðar ráðherra, og ætíð skal leita staðfestingar hans á ákvörðunum nefndarinnar, sem hafa í för með sér útgjöld fyrir skólann fram yfir það, sem áður kann að hafa verið heimilað.

3. gr.

Forstöðumaður skólans skal vera kennarinn í lyfjafræði við háskólann.

4. gr.

Fyrst um sinn skal miða starfsemi skólans við það, að hann veiti nemendum verklega og bóklega fræðslu til fyrri hluta prófs í lyfjafræði (aðstoðarmannsprófs), enda ljúki þeir, að námi loknu, slíku prófi við skólann. Í því skyni skal ráðstafa nemendum til náms og starfa í lyfjabúðum landsins, sem til þess teljast hæfar, og semja um þau kjör, að lyfjabúðirnar beri kostnað af náminu, einnig að því leyti, sem það kann að vera sameiginlegt, svo og prófinu.

Stúdentspróf er skilyrði fyrir inntöku í skólann, og er heimilt að krefjast sérprófs í latínu af stærðfræðideildarstúdentum, og í stærðfræði, efnafræði og eðlisfræði af máladeildarstúdentum.

Námstími til aðstoðarmannsprófs sé að jafnaði 3 ár.

Þangað til skólinn tekur upp kennslu til fullnaðarprófs í lyfjafræði, skal hann greiða fyrir nemendum sínum til framhaldsnáms erlendis við viðurkenndan lyfjafræðingaskóla, og er lyfjafræðingaskóla Íslands heimilt að gefa þeim skirteini sem fulllærðum lyfjafræðingum, er þeir hafa lagt fram skilríki sín fyrir því að hafa staðizt fullnaðarpróf við slíkan skóla, enda eiga þeir heimtingu á slíku skirteini, ef um fullnaðarpróf er að ræða frá lyfjafræðiskóla, er skólanefndin hefir vísað þeim á.

Að öðru leyti hagar skólinn starfsemi sinni samkvæmt reglugerð, er skólanefndin setur með aðstoð forstöðumanns og ráðherra staðfestir. Í reglugerðinni skal kveða nákvæmlega á um námsgreinir og alla tilhögun námsins, svo og um prófkvaðir, tilhögun prófa og einkunnir.

5. gr.

Þeir, sem hafa lokið aðstoðarmannsprófi við lyfjafræðingaskóla Íslands, skulu vera gildir til starfa sem sérfróðir aðstoðarmenn í lyfjabúðum hér á landi. Þeir, sem hafa skilríki frá skólanum sem fulllærðir lyfjafræðingar, skulu vera gildir til starfa sem lyfjasveinar og forstöðumenn lyfjabúða hér á landi.

Aðrir skulu ekki vera gildir til slíkra starfa, nema að fengnu sérstöku leyfi ráðherra eftir tillögum skólanefndar. Þetta ákvæði nær þó ekki til þeirra, sem náð hafa þessum réttindum og starfað samkvæmt þeim áður en lög þessi gengu í gildi.

Nemendur, sem byrjað hafa lyfjafræðinám hér á landi áður en lög þessi gengu í gildi, eftir þeim reglum, sem um það hafa gilt, skulu eiga rétt á inngöngu í skólann til framhaldsnáms þar. Afstaða skólans til þeirra, sem lokið hafa aðstoðarmannsprófi hér á landi áður en löggin gengu í gildi, skal og vera hin sama og til þeirra, sem lokið hafa því prófi við skólann.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og tekur skólinn til starfa 1. október 1940.

Ed.

303. Lög

um breyting á lögum nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar.

(Afgreidd frá Ed. 1. apríl).

Samhljóða þskj. 100.

Ed.

304. Lög

um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

(Afgreidd frá Ed. 1. apríl).

Samhljóða þskj. 158 (sbr. 139 og 152).

Ed.

305. Lög

um breyting á lögum nr. 45 frá 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, og á lögum nr. 26 frá 12. febr. 1940, um breyting á þeim lögum.

(Afgreidd frá Ed. 1. apríl).

Samhljóða þskj. 188.

Nd.

306. Lög

um striðsslysaftryggingu sjómanna.

(Afgreidd frá Nd. 1. apríl).

Samhljóða þskj. 35.

Sp.

307. Breytingartillögur

við tillögu til þingsályktunar vegna flokksstarfsemi, sem er ósamrýmanleg öryggi ríkisins.

Flm.: Vilmundur Jónsson, Árni Jónsson, Bergur Jónsson.

1. Tillögugreinin orðist svo:

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta fara fram athugun á því, hvernig hið íslenska lýðræði fái bezt fest sig í sessi og varizt jafnt áróðri sem

undirróðri ofbeldisflokkanna og annara andstæðinga lýðræðisskipulagsins, með sérstöku tilliti til þess, að einstökum mönnum, stofnunum, félögum eða flokkum haldist ekki uppi að nota sér réttindi lýðræðisins til að grafa undan því og síðan tortíma því, en jafnframt með sem fyllstu tilliti til þess, að lýðræðið beiti jafnan þeim aðferðum sér til varnar, er sem best fái samrýmzt anda þess og því, að ekki leiði til þess, að það verði sér sjálfu að falli. Athugunum þessum verði lokið fyrir næsta Alþingi og svo frá þeim gengið, að þær geti orðið undirstaða löggjafar um þessi efni, ef tiltækilegt þykir. Í sambandi við þetta láti ríkisstjórnin endurskoða ákvæði islenzkrar löggjafar varðandi landráð og leggi niðurstöður sínar fyrir næsta Alþingi.

2. Fyrirsögn tillögunnar orðist svo:

Tillaga til þingsályktunar um undirbúning löggjafar og annara ráðstafana til verndar lýðræðinu og öryggi ríkisins.

Sp.

308. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941 og við brtt. á þskj. 272.

I. Frá *Einari Olgeirssyni, Ísleifi Högnasyni og Brynjólfi Bjarnasyni*.

1. Við 8. gr. (Borðfé konungs).

Fyrir „75000“ kemur 15000

2. Við 10. gr. III. 6. (Verzlunarfulltrúi erlendis).

Liðurinn fellur niður.

3. Við 11. gr. A. 10. (Lögreglan í Rvík).

Fyrir „80000“ kemur 30000

II. Frá *Brynjólfi Bjarnasyni, Einari Olgeirssyni og Ísleifi Högnasyni*.

Við 11. gr. A. 15. (Sakamálakostn. og lögreglumála).

Fyrir „65000“ kemur 50000

III. Frá *Ásgeiri Ásgeirssyni*.

Við 12. gr. 13. j. Nýr liður:

Styrkur til Súgfirðinga til að hafa lærða hjúkrunarkonu 1000

IV. Frá *Brynjólfi Bjarnasyni, Einari Olgeirssyni og Ísleifi Högnasyni*.

Við 13. gr. A. II. a. 1. Nýr liður:

Suðurlandsbraut 100000

V. Frá *Ísleifi Högnasyni, Einari Olgeirssyni og Brynjólfi Bjarnasyni*.

Við 13. gr. A. II. a. 36 (Siglufjarðarskarð).

Fyrir „15000“ kemur 50000

VI. Frá *Einari Árnasyni, Erlendi Þorsteinssyni, Garðari Þorsteinsyni, Stefáni Stefánssyni, Pálma Hannessyni, Steingrими Steinþórssyni og Bernharð Stefánssyni*.

Við 13. gr. A. II. a. 36. Liðurinn orðist svo:

Til Siglufjarðarskarðs, fyrsta greiðsla af sex 25000

VII. Frá *Brynjólfi Bjarnasyni, Ísleifi Högnasyni og Einari Olgeirssyni*.

Við 13. gr. A. III. (Brúargerðir).

Fyrir „30000“ kemur 60000

Þar af til brúar á Jökulsá á Dal við Hjarðarhaga 30000 kr.

VIII.	Frá <i>Ísleifi Högnasyni, Einari Olgeirssyni og Brynjólfi Bjarnasyni</i> . Við 13. gr. C. VIII. 6. (Vestmannaeyjahöfn). Fyrir „30000“ kemur	40000
XI.	Frá <i>Thor Thors</i> . Við brtt. 272, 13. (Við 13. gr. C. VIII. 8. Stykkishólmur). Fyrir „6000“ kemur	12000
X.	Frá <i>Erlendi Þorsteinssyni, Einari Árnasyni, Garðari Þorsteinssyni og Stefáni Stefánssyni</i> . Við 13. gr. C. VIII. 8. Nýr liður: Til öldubrjótsins á Siglufirði, endurveiting	15000
XI.	Frá <i>Steingrими Steinþórssyni og Pálma Hannessyni</i> . Við 13. gr. C. IX. 1. (Hofsósbruggja). Liðurinn orðist svo: Til Hofsóss, 6. greiðsla af 8, allt að	8000
XII.	Frá <i>Garðari Þorsteinssyni, Stefáni Stefánssyni, Erlendi Þorsteinssyni, Einari Árnasyni og Bernharð Stefánssyni</i> . Við 13. gr. C. IX. 7. Nýr liður: Til sjóvarnargarðs og uppfyllingar í Ólafsfirði, fyrri greiðsla af tveimur	5000
XIII.	Frá <i>Thor Thors</i> . Við 13. gr. C. X. 4. Nýr liður: Til hafnarbóta á Hellissandi	5000
XIV.	Frá <i>Skúla Guðmundssyni</i> . Við 14. gr. B. I. a. (Háskólinn. Laun). Fyrir „121000“ kemur	99000
XV.	Frá <i>Einari Olgeirssyni, Ísleifi Högnasyni og Brynjólfi Bjarnasyni</i> . 1. Við 14. gr. B. I. f. Nýr liður: Til kennslu í nýjum námsgreinum samkv. tillögum háskólaráðs	20000
	2. Við 14. gr. B. III. (Viðskiptaháskóli). Liðurinn fellur niður.	
	3. Við 14. gr. B. XXV. (Íþróttasjóður). Fyrir „30000“ kemur	50000
XVI.	Frá <i>Erlendi Þorsteinssyni, Bernharð Stefánssyni, Einari Árnasyni, Stefáni Stefánssyni og Garðari Þorsteinssyni</i> . Við 15. gr. 7. g. (Bókasafn Siglufjarðar). Fyrir „1000“ kemur	2000
XVII.	Frá <i>Pálma Hannessyni, Magnúsi Jónssyni og Steingrими Steinþórssyni</i> . Við 15. gr. 28. Nýr liður: Til sögufélags Skagfirðinga, til sagnaritunar	1000
XVIII.	Frá <i>Árna Jónssyni, Eysteini Jónssyni, Haraldi Guðmundssyni og Héðni Valdimarssyni</i> . Við 15. gr. 33. Nýr liður: Til Blaðamannafélagsins	1500
XIX.	Frá <i>Ísleifi Högnasyni, Einari Olgeirssyni og Brynjólfi Bjarnasyni</i> . Við 15. gr. 40. (Félag vökumanna). Liðurinn fellur burt.	
XX.	Frá <i>Einari Árnasyni og Bernharð Stefánssyni</i> . Við 15. gr. 53. Nýir liðir: a. Björgvin Guðmundsson tónskáld	1500

b. Friðgeir H. Berg, Akureyri	1000
c. Hallgrímur Valdemarsson, Akureyri	600
XXI. Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> . Við 15. gr. 54. Nýr liður: Elinborg Lárusdóttir	1200
XXII. Frá <i>Magnúsi Jónssyni</i> . Við 15. gr. 69. Nýr liður: Ágúst Sigurmundsson myndskeri	1000
XXIII. Frá <i>Héðni Valdimarssyni</i> . Við 15. gr. 71. (Sigurjón Friðjónsson). Fyrir „500“ kemur	1000
XXIV. Frá <i>Steingrími Steinþórssyni</i> . Við 15. gr. 73. Nýr liður: Jón Þorsteinsson, Arnarvatni	500
XXV. Frá <i>Péttri Ottesen</i> . Við 15. gr. 80. Nýr liður: Dr. Eiríkur Albertsson, til ritstarfa	1200
XXVI. Frá <i>Bergi Jónssyni</i> . Við 15. gr. 88. Nýr liður: Pétur Jónsson, Stökkum, til ritstarfa	300
XXVII. Frá <i>Árna Jónssyni og Erlendi Þorsteinssyni</i> . Við 15. gr. 90. Nýr liður: Sveinn Þórarinsson málari	2000
XXVIII. Frá <i>Árna Jónssyni</i> . Við 15. gr. 95. Nýr liður: Pétur Á. Jónsson óperusöngvari	1200
XXIX. Frá <i>Brynjólfi Bjarnasyni, Einari Olgeirssyni og Ísleifi Högnasyni</i> . Við 16. gr. 1. (Framleiðslubætur og atvinnuaukning). Liðurinn orðist svo: Til framleiðslu- og atvinnuaukningar	1000000
Til vara	750000
XXX. Frá <i>Steingrími Steinþórssyni og Bjarna Ásgeirssyni</i> . Við 16. gr. 2. (Búnaðarfélag Íslands). Fyrir „200000“ kemur	220000
Til vara	210000
XXXI. Frá <i>Ísleifi Högnasyni, Einari Olgeirssyni og Brynjólfi Bjarnasyni</i> . Við 16. gr. 5. (Sandgræðsla). Fyrir „31000“ kemur	50000
XXXII. Frá <i>Brynjólfi Bjarnasyni, Ísleifi Högnasyni og Einari Olgeirssyni</i> . Við 16. gr. 7. a. (Jarðabótastyrkur). Fyrir „350000“ kemur	580000
XXXIII. Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni og Eiríki Einarssyni</i> . Við 16. gr. 7. Nýr liður: Til kaupa á útlendum áburði	100000
Fé þessu skal varið til lækkunar á útsöluverði vöru þessarar árin 1940 og 1941, samkv. reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur.	
XXXIV. Frá <i>Steingrími Steinþórssyni og Bjarna Ásgeirssyni</i> . Við 16. gr. 8. (Búfjárrækt). Fyrir „68000“ kemur	70000

XXXV.	Frá <i>Brynjólfi Bjarnasyni, Einari Olgeirssyni og Ísleifi Högnasyni</i> . Við 16. gr. 9. a. (Byggingar- og landnámssjóður). Fyrir „125000“ kemur	200000
XXXVI.	Frá <i>Einari Olgeirssyni, Brynjólfi Bjarnasyni og Ísleifi Högnasyni</i> . Við 16. gr. 13. (Byggingarsjóðir kaupstaða og kauplúna). Fyrir „120000“ kemur	300000
	<i>Til vara</i>	180000
XXXVII.	Frá <i>Ísleifi Högnasyni, Brynjólfi Bjarnasyni og Einari Olgeirssyni</i> . Við 16. gr. 15. b. (Skóggræðsla). Fyrir „40000“ kemur	75000
XXXVIII.	Frá <i>Jóni Ívarssyni</i> . Við 16. gr. 33. b. Nýr liður: Í Höfn í Hornafirði	1000
XXXIX.	Frá <i>Skúla Guðmundssyni</i> . Við 16. gr. 47. Nýr liður: Til kvennasambands Vestur-Húnavatnssýslu	300
XL.	Frá <i>Stefáni Stefánssyni, Einari Árnasyni, Garðari Þorsteinsyni, Erlendi Þorsteinssyni og Bernharð Stefánssyni</i> . Við 16. gr. 72. Nýr liður: Til rannsóknna og varna gegn útbreiðslu riðuveikinnar í Svarfaðardal og til stuðnings bænda, sem beðið hafa tjón af völdum hennar	5000
XLI.	Frá <i>Ísleifi Högnasyni, Brynjólfi Bjarnasyni og Einari Olgeirssyni</i> . Við 16. gr. 73. (Verðlagsnefnd). Fyrir „45000“ kemur	30000
XLII.	Frá <i>Brynjólfi Bjarnasyni, Einari Olgeirssyni og Ísleifi Högnasyni</i> . Við 16. gr. 74. (Skömmunarskrifstofa). Fyrir „85000“ kemur	50000
XLIII.	Frá <i>Ísleifi Högnasyni, Einari Olgeirssyni og Brynjólfi Bjarnasyni</i> . 1. Við 17. gr. 11. (Slysavarnir). Fyrir „8000“ kemur	50000
	2. Við 17. gr. 25. Nýr liður: Til styrktarsjóðs verkakvennafélagsins „Snót“ í Vestm.eyjum <i>Til vara</i>	500 300
XLIV.	Frá <i>fjárveitinganefnd</i> . 1. Við 18. gr. I. A. 4. (Georg Georgsson). Liðurinn fellur niður. 2. Við 18. gr. II. c. 3. (Bjarni Einarsson). Liðurinn fellur niður.	
XLV.	Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> . Við 18. gr. II. c. 18. (Sigtr. Guðlaugsson). Fyrir „2200“ kemur	3000
XLVI.	Frá <i>Skúla Guðmundssyni</i> . Við 18. gr. II. d. 34. (Sigríður Jónasdóttir). Fyrir „146.71“ kemur	300
XLVII.	Frá <i>Bergi Jónssyni</i> . Við 18. gr. II. e. 10. (Guðm. Björnsson). Fyrir „300“ kemur	400

XLVIII. Frá <i>Sigurjóni Á. Ólafssyni</i> . Við 18. gr. II. e. 21. (Samúel Eggertsson). Fyrir „250“ kemur	300
XLIX. Frá <i>Gísla Sveinssyni</i> . Við brtt. 272, 56. (Við 18. gr. II. f. 8. Eiríkur Steingrímsson). Fyrir „200“ kemur	300
L. Frá <i>Bergi Jónssyni</i> . Við 18. gr. II. i. 53. Nýr liður: María G. Jónsdóttir, ekkja Ásbjörns J. Nikulássonar	300
LI. Frá <i>Einari Olgeirssyni, Brynjólfi Bjarnasyni og Ísleifi Högnasyni</i> . Við 20. gr. Út. III. (Nýir vitar). Fyrir „30000“ kemur	65000
LII. Frá <i>Bergi Jónssyni</i> . Við 22. gr. X. Nýr liður: Að ábyrgjast fyrir Bildudalslæknishérað 16000 kr. lán til læknisbústaðar og sjúkraskýlis á Bildudal, enda sé lánið tryggt með 2. veðrétti í eigninni.	
LIII. Frá <i>Einari Olgeirssyni, Ísleifi Högnasyni og Brynjólfi Bjarnasyni</i> . Við 22. gr. XIII. (Lækkunarheimild gjalda). Liðurinn fellur burt.	

Nd.**309. Nefndarálit**

um frv. til I. um eftirlit með sveitarfélögum.

Frá allsherjarnefnd.

Frv. þetta er flutt af allsherjarnefnd Ed. eftir beiðni félagsmálaráðherra.

Nefndin hefir athugað frv. rækilega og borið það saman við gildandi löggjöf. Ákvæði II. kafla frv. um verksvið eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna eiga stoð sína í III. kafla I. nr. 69 31. des. 1937 og I. nr. 30 12. júní 1939. Er verksvið og valdsvið eftirlitsmanns aukið, og eru þessi ákvæði yfirleitt til bóta.

Í III. kafla frv. eru svipuð ákvæði um fjárþröng sveitarfélaga og nú felast í I. nr. 63 19. júní 1933, um ráðstafanir út af fjárþröng sveitarfélaga.

Í IV. kafla frv. eru nýmæli um, að setja megi sveitarfélag undir eftirlit. Eru ákvæði frv. að álitu n. allt of ströng í garð sveitarfélagsins og heimildir ráðherra og eftirlitsmanns allt of viðtækar. Er því nauðsynlegt að setja ákveðnar skorður við þessu, og gerir því n. verulegar efnisbreytingar á þessum kafla.

Það hefir ennfremur orðið nauðsynlegt að gera nokkrar efnisbreytingar við aðra kafla frv. og mjög margar orðalagsbreytingar, vegna óskýrs og óheppilegs orðalags.

En þar sem frv. felur í sér nauðsynlega heildarlöggjöf á þessu sviði, leggur n. til, að frv. verði samþykkt með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Í lögum þessum merkir orðið **sveitarstjórn** bæði bæjarstjórn og hreppsnefnd, **sveitarfélag** merkir bæjarfélag og hreppsfélag, **sveitarsjóður** bæjar- og hrepps-sjóð, og **sveitarmálefni** merkir málefni bæjarfélags og hreppsfélags.

2. Við 3. gr. Greinin orðist svo:

Félagsmálaráðuneytið hefir á hendi söfnun allra skýrslna, er snerta málefni sýslu- og sveitarfélaga. Skal ráðuneytið safna skýrslum um fjárhag þeirra, fram-

færslumál, tryggingarmál og annað það, er veitir fullt yfirlit yfir málefni þeirra og afkomu. Fela má eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna að annast þessa skýrslusöfnun.

3. Við 4. gr. 2. málsg. orðist svo:

Álits og tillagna eftirlitsmanns skal einkum leita um úthlutun þess fjár, sem árlega er veitt í fjárlögum til framleiðslubóta og atvinnuaukningar.

4. Við 6. gr.

a. Í stað orðanna „bæjum og hreppum“ í 1. málsg. komi: sveitarfélögum.

b. 2. málsg. orðist svo:

Hann hefir umsjón með því, að jöfnunarfénu sé varið samkvæmt lögum, ákvörðun ráðherra eða fyrirmælum sveitarfélaga.

5. Við 7. gr. Greinin orðist svo:

Nú er sveitarfélag, sem greiðslu á að fá úr jöfnunarsjóði, í vanskilum við ríkissjóð eða ríkisstofnun, sýslufélag, sveitarfélag, sjúkrahús, sjúkrasamlag, eða stendur ekki í skilum með lán, sem ríkissjóður ábyrgist, og er þá rétt að verja því fé úr jöfnunarsjóði til greiðslu á þessum skuldum sveitarfélagsins.

6. Við 8. gr. Greinin orðist svo:

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna skal hafa glögggt yfirlit yfir fjárhag og viðskipti sveitarfélaga og leitast við að halda þeim til skilsemi.

7. Við 9. gr. Í stað orðanna „ber að snúa sér“ komi: getur snúið sér.

8. Við 10. gr. 1. málsg. orðist svo:

Beiðni um aðstoð skal hafa verið rædd við tvær umræður í sveitarstjórn. Skal hún lögð fram í ályktunarformi og telst hún samþykkt, ef hún hlýtur meiri hluta greiddra atkvæða á tveim löglega boðuðum fundum. Ef um hreppsfélag er að ræða, skal álitsgerð sýslunefndar eða sýslumanns fylgja ályktuninni.

9. Við 12. gr. Í stað orðanna „bæjar- eða hreppsfélagsins“ í upphafi greinarinnar komi: sveitarfélagsins.

10. Við 16. gr. Orðin „viðkomandi sveitarfélags“ í 2. málslíð falli niður.

11. Við 19. gr. Greinin orðist svo:

Hljóti frumvarpið samþykkt skuldheimtumanna, er hafa ráð yfir meira en helming þeirrar fjárhæðar, sem því er ætlað að ná til, er eftirlitsmanni heimilt að úrskurða, að samþykkt þessi sé fyrst um sinn skuldbindandi fyrir alla skuldheimtumenn, og falla þá niður allar frekari kröfur á hendur sveitarfélaginu.

12. Við 29. gr. Greinin orðist svo:

Nú vanrækir sveitarfélag fjárhagsskuldbindingar sínar við ríkissjóð eða skuldbindingar, sem ríkissjóður ber ábyrgð á, og ekki hefir tekizt við ítrekaðar tilraunir að ráða bót á þessum misfellum, og getur þá ráðherra ákveðið, að sveitarfélag skuli sett undir eftirlit samkv. lögum þessum, að liðnum 6 mánuðum frá tilkynningu ráðuneytis þar að lútandi, sé skuldin eigi greidd innan þess tíma.

13. Við 30. gr.

a. Í stað orðanna „6 mánuði“ í a-lið greinarinnar komi: 12 mánuði.

b. Í stað orðanna „bæjar- eða sveitarfélagsins“ í 5. málsg. komi: sveitarfélagsins.

c. Í stað orðsins „mánaðarfrest“ í 5. málsg. komi: 2 mánaða frest.

14. Við 31. gr. 2. málsg. orðist svo:

Ráðherra getur þó ákveðið að fresta eftirliti og reynt skuli að leysa vandræði sveitarfélagsins samkv. III. kafla laga þessara, og skal hann þá láta boða kröfuhafa á fund samkv. 13. gr. laganna, innan 2 mánaða frá því úrskurður réttarins er orðinn bindandi fyrir sveitarfélagið.

15. Við 32. gr.

a. Orðin „eða eftir fyrirmælum 8. gr.“ í 1. málsg. falli burt.

b. 2. málsg. orðist svo:

Ráðherra getur skipað honum til aðstoðar tvo menn, ef hann telur þess þörf.

16. Við 33. gr. Í stað orðanna „Bæjarstjórnir og hreppsnefndir halda áfram að fara með“ í upphafi greinarinnar komi: Sveitarstjórn fer með.
17. Við 34. gr. 1. málsl. greinarinnar orðist svo:
Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit og notið aðstoðar samkv. 36. gr., getur ráðherra ákveðið, að fjármál sveitarfélagsins skuli háð samþykki eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.
18. Við 37. gr.
a. 1. málsg. orðist svo:
Nú gerir ráðherra þær ráðstafanir, er í 36. gr. segir, og skal þá eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna semja nýja fjárhagsáætlun fyrir sveitarfélagið og senda hana ráðherra til staðfestingar.
b. Í stað orðsins „hjálpar“ í 2. málsg. komi: aðstoðar.
19. Við 40. gr. 2. málsg. orðist svo:
Tillögur þessar skulu þegar í stað sendar eftirlitsmanni, bréflega eða símleiðis. Telji hann nauðsyn bera til þessara breytinga, leggur hann málið fyrir ráðherra.
20. Við 41. gr. 1. málsl. orðist svo:
Nú er fjárhagsáætlun samin og ekki hefir verið notuð heimild 36. gr. og það kemur í ljós, að tekjur hrökkva ekki fyrir útgjöldum, og er ráðherra þá heimilt að veita aðstoð samkv. 36. gr. eða að heimila hlutfallslega hækkun útsvara.
21. Við 43. gr. 2., 3. og 4. málsl. greinarinnar orðist svo:
Skulu þær reglur gilda um tiltekinn tíma. Ráðherra má framlengja reglur þessar eða breyta þeim meðan sveitarfélagið er háð eftirliti.
22. Við 44. gr. Á eftir orðunum „Honum er heimilt“ komi: að fengnu samþykki ráðherra.
23. Við 45. gr.
a. Á eftir orðunum „er skyldur til að fara“ komi: í starfi sínu.
b. 2. málsl. falli niður.
24. Á eftir 45. gr. komi ný grein, sem verður 46. gr., svo hljóðandi:
Nú hefir sveitarfélag notið aðstoðar samkv. 36. gr., og getur þá ráðherra vikið frá starfsmönnum þess, þar á meðal bæjarstjóra eða oddvita, og sett aðra í þeirra stað um tiltekinn tíma, ef hann telur vonlaust, að nægilegur árangur náist á annan hátt, eða starfsmaður óhlýðnast eða vanrækir fyrirmæli eftirlitsmanns eða laga.
25. Við 46. gr. Greinin orðist svo:
Ef stjórn sveitarfélags, sem er undir eftirliti, stofnar til skulda án samþykkis eftirlitsmanns, ber sveitarfélagið eigi ábyrgð á þeim.

Alþingi, 2. apríl 1940.

Thor Thors,
form., frsm.

Vilh. Jónsson,
fundaskr.

Garðar Þorsteinsson.

Bergur Jónsson.

Sveinbjörn Högnason.

Ed.

310. Nefndarálit

um frv. til laga um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll.

Frá menntamálanefnd.

Nefndin hefir átt tal um málið við biskup landsins, báða dómkirkjuprestana í Reykjavík og formann sóknarnefndar dómkirkjusafnaðarins. Í viðtali þessu kom fram, að ýmsir gallar þættu á frumvarpinu, en engu að síður voru þessir menn á einu

máli um það, að heppilegra væri, að frumvarpið gengi fram óbreytt, en að því yrði stofnað í hættu með því að hrekja það milli deilda.

Nefndin mælir með frumvarpinu óbreyttu.

Alþingi, 2. apríl 1940.

Árni Jónsson,
form., frsm.

Jónas Jónsson,
fundaskr.

Sigurjón Á. Ólafsson.

Nd.

311. Frumvarp til laga

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

Til að undirbúa stofnun nýbýla eða nýbýlahverfa er ríkisstjórninni heimilt að kaupa:

- a) Jarðirnar Hvamm, Kirkjuferju með hjáleigu, Þórustaði, Árbæ og Helli í Ölfushreppi í Árnessýslu, eða hluta úr þessum jörðum.
- b) Afnotarétt af jörðinni Hvoli í Ölfushreppi eða hluta úr henni.

2. gr.

Ef ekki semst við eigendur um kaupverðið, er ríkisstjórninni heimilt að taka eignarnámi jarðir þær og afnotaréttindi, er um getur í 1. gr. Eignarnámið skal framkvæmt samkv. lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Nefndin flytur frumvarpið fyrir tilmæli landbúnaðarráðherra, en einstakir nefndarmenn eru óbundnir um fylgi við frv. og einstakar greinar þess.

Frumvarp þetta miðar að því að undirbúa stofnun nýbýla eða nýbýlahverfa í stærri stíl en gert hefir verið áður. Var á þessum vetri skipuð þriggja manna nefnd til þess að athuga, hvaða lönd skyldi velja til að búa undir stofnun slíkra býla. Nefnd þessi — er nefnist landnámsnefnd ríkisins — hefir ritað ríkisstjórninni á þessa leið:

„LANDNÁMSNEFND RÍKISINS

Landnámsnefnd ríkisins ályktar eftirfarandi viðvikjandi stofnun nýbýla:

Reynslan virðist hafa staðfest það, sem menn vissu raunar áður, að stofnun nýbýlis á óræktuðu landi er mjög örðug nema bein eða óbein náttúruhlunnindi bæti aðstöðuna, eða gnægð fjár sé fyrir hendi.

Það er ekki einungis, að mikið fé þurfi til þess að koma upp nauðsynlegum byggingum, það þarf einnig að leggja mikið fé í skjóta ræktun, svo framleiðslan geti sem fyrst staðið undir þörfum heimilisins og áhvilandi skuldum. Ef t. d. af þessari ástæðu þarf að fullrækta 6—8 ha. af túni á fyrstu 2—3 árunum eftir að nýbýlið er stofnað, er augljóst:

- 1) Ræktunin verður ekki nema að litlu leyti heimilissvinna, og verður því mun dýrari en ella.

2) Skiptiræktun verður lítið við komið, og yfirleitt gengur ræktunin með of miklum hraða, til þess að bezta ræktunar-hagfræðilegum árangri verði náð.

Sé hinsvegar völ á einhverjum náttúrugæðum, hlunnindum eða annari bættri aðstöðu, er geti beint eða óbeint leyst af hólmi skyndiræktun, verður það að teljast vinningur, sem ber að taka til greina.

Við stofnun nýbýlis eða nýbýlahverfa skal gera kröfu til:

- 1) Að byggt sé meðfram eða nálægt samgönguæðum.
- 2) Að landið sé vel ræktunarhæft, helzt grjóflaus mýri, nema völ sé á frjósömu þurrlendi.
- 3) Að landrými og önnur aðstaða sé þannig, að býlið geti orðið lífvænlegt og sjálfstætt.

Staðir, sem geta notið sjávarhlunninda, jarðhita, áveituslæгна, rafmagns, eða hafa aðstöðu til sjálfstæðrar virkjunar, eiga, að öðru jöfnu, að sitja fyrir um byggingu. Hið sama gildir, ef nýbýli byggist úr jörð, er veitir því hlutdeild í ræktuðu landi eða öðrum hlunnindum. Og enn fremur býli, sem geta notið góðs beiti-lands, með nægri viðáttu til sauðfjárræktar.

Nú er augljóst, að bein hlunnindi geta aðeins komið til greina á tiltölulega fáum stöðum, er ætla má, að byggist upp á skömmum tíma, ef þjóðfélagið snýr sér með nokkurri alvöru að landnámi. Með framtíðina fyrir augum verður því að taka landnámið á breiðum grundvelli og ákveða stór landsvæði, er tekin skulu fyrir, eftir því sem þörfin krefur.

Með tilliti til þessa renna menn fyrst og fremst augum til Suðurlandsundirlendisins. Þar er landrými meira til ræktunar en í öðrum landshlutum. Þar eru mikil áveitulönd, og sum þeirra ónotuð. Enn fremur er aðstaða til nýrra, álitlegra áveitufyrirtækja, einkum í Vesturlandeyjum.

Suðurlandsundirlendið hefir meiri samgöngur við Reykjavík en önnur héruð. Þessar samgöngur munu aukast á komandi árum með bættu vegasambandi. — Það mun því óhætt að fullyrða, að framtíðin muni gera Suðurlandsundirlendi að aðalupplandi höfuðstaðarins.

Hér skal ekki farið inn á að skilgreina einstakar sveitir á Suðurlandsundirlendi eða gefa þeim einkanir. En nefndin er sammála um, að í austanverðu Ölfusi sé álitlegast að hefja hið fyrsta landnám til nýbyggðar í stórum stil. Þó sé jafnframt stuðlað að stofnun nýbýla í Flóanum, er njóti stuðnings hinna miklu ónotuðu áveitulanda.

Í Ölfusi er á sumum stöðum allmikið landrými, sem liggur vel við ræktun, en er ónotað, nema þá lítið eitt til beitar.

Ölfusið liggur vel við samgöngum; þar er og hafin stórfelld framkvæmd til engjabóta, sem líklegt er, að nýbýli geti notið góðs af. — Þá má vænta þess, að ekki liði langur tími þar til rafmagn verður leitt í Ölfusið frá Soginu. Enn fremur má minna á hið mikla jarðhitasvæði í umhverfi Hveragerðis, þó ekki verði enn vitað, hverskonar samband kann að geta myndast milli þess og nýbyggðar eða ræktunar í Ölfusi.

Að síðustu má benda á, að ef ríkið þarf að veita verkamönnum úr Reykjavík stórfellda atvinnubótavinnu og vill beina þeirri vinnu að landþurrkun vegna nýræktar, þá er Ölfusið næsta sveitin, sem vel hentar til þessa.

Jarðir þær í austanverðu Ölfusi, sem nefndin álitur, að helzt komi til greina, að einhverju eða öllu leyti, til landnáms, eru þessar: Hvammur, Hvoll, Kirkjuferja með hjáleigu, Þórustaðir, Árbær og Hellir. Eru allar þessar jarðir í einka-eign, nema Hvoll, sem er eign kirkjujarðasjóðs.

Ef ríkið vill stofna til landnáms á þessu svæði, þarf það að ná umráðarétti á nefndum jörðum — nokkrum þeirra eða öllum.

Reykjavík, 28. marz 1940.

Steingr. Steinþórsson.

Valtýr Stefánsson.

Ingimar Jónsson.“

Með því að ríkisstjórnin fellst algerlega á framangreindar skoðanir landnámsnefndarinnar, telur hún nauðsynlegt að gera nú þegar ráðstafanir til að öðlast yfirráðarétt yfir jörðum þeim, sem nefndar eru í 1. gr. frv., eða landsvæðum úr þeim, eftir því sem henta þykir til þess að hrinda þessu máli í framkvæmd. Réttara þykir að hafa eignarnámsheimild í frv., þótt líklegra sé, að samkomulag náist um kaupin. Það er sérstaklega tvennt, sem knýr til þess að vinna að þessum málum nú, eins og landnámsnefndin gerir sér ljóst. Í fyrsta lagi má búast við fullkominni kyrrstöðu í húsagerð og heimilafjölgun í sveitunum á meðan á styrjöldinni stendur, og því nauðsynlegt að nota þann tíma til að undirbúa stóráuknar framkvæmdir í þeim málum að styrjöldinni lokinni með því að taka stór landsvæði, þurrka þau og búa undir ræktun, svo að þau verði tiltæk þegar unnt verður á ný að kaupa byggingarefni frá útlöndum og auka kaup á erlendum áburði. Sú aðferð, að ræsa löndin fram og þurrka nokkuð löngu áður en til fullræktunar kemur, verður að teljast mjög hagkvæm. — Í öðru lagi má gera ráð fyrir miklu atvinnuleysi í ýmsum kaupstöðum nú á næstunni, og því mikil þörf á aukinni atvinnu til þess að starfskraftarnir notist.

Það má gera ráð fyrir, að sumum bændum þyki það leitt, þegar stofna á til slikra þéttbýlishverfa, eins og hér er gert ráð fyrir, að þurfa að taka lönd eignarnámi. En í því sambandi ber þess vel að gæta, að slík samfærsla byggðarinnar getur orðið bændum þeim, sem fyrir eru á svæðunum, til hins mesta hagræðis á ýmsan hátt. Það er sýnt, að erfitt er að láta sveitirnar njóta þæginda, t. d. rafmagns o. fl., meðan býlin eru eins dreifð og nú er. Samfærsla byggðarinnar er víða eina ráðið til þess að svo geti orðið. Það er ekki aðalatriðið að hafa sem stærst land. Með framræslu og ræktun má raunverulega fá meiri afrakstur af litlu landi en margfalt stærra óræktuðu.

Að sjálfsögðu verður þess að gæta, að þrengja ekki kosti þeirra bænda, sem fyrir eru á þeim jörðum, sem um ræðir í þessu frv. Þykir það svo sjálfsagt mál, að ekki þarf að taka það sérstaklega fram í frv. Ennfremur er gengið út frá því, þegar lönd eru tekin eignarnámi með þessum hætti, að menn heimilisfastir í sveitinni verði fyrst og fremst látnir sitja fyrir hinum nýju býlum.

Nd.

312. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 3. gr. a-liður greinarinnar orðist svo:

Niðurlag 1. tölul. 19. gr. laganna (sönnuð ... vaxtakjörum) orðist svo: sönnuð í ársbyrjun árið áður en styrkurinn er veittur. Þau ein lán koma til greina með vaxtastyrk sem stofnað er til vegna búrekstrar viðkomandi manns.

Ed.

313. Nefndarálit

um frv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýms gjöld 1941 með viðauka.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og borið það saman við gildandi lagaákvæði. Leggur nefndin til, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 2. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form.

Bernh. Stefánsson,
frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Ed.**314. Nefndarálit**

um frumvarp til umferðarlaga.

Frá samgöngumálanefnd.

Nefndin mælir með því, að frumvarpið verði samþykkt, en einn nefndarmaður, Árni Jónsson, ber fram við það breytingartillögur, og er fylgi hans við frumvarpið bundið við, að þær verði samþykktar.

Alþingi, 2. apríl 1940.

Páll Zóphóníasson,
form., frsm.Árni Jónsson,
fundaskr.

Jónas Jónsson.

Ed.**315. Breytingartillögur**

við frv. til umferðarlaga.

Frá Árna Jónssyni.

1. Við 6. gr. Greinin orðist svo:

Ökumenn skulu halda sig vinstra megin á akbraut, eftir því, sem við verður komið og þörf er á vegna annarar umferðar. Þeir skulu víkja greiðlega til vinstri fyrir þeim, sem á móti koma, en hleypa fram fyrir sig á hægri hönd þeim, sem fram fyrir vilja.

2. Við 7. gr. Í stað orðsins „hægri“ á tveim stöðum í 1. málsg. komi: vinstri.
3. Við 12. gr. Í stað orðanna „halda sér hægra megin“ komi: halda sig vinstra megin
4. Við 13. gr. Síðasta málsg. orðist svo:
Gangandi menn skulu halda sig vinstra megin á gangstétt og jafnan víkja til vinstri hver fyrir öðrum.
5. Við 16. gr. Greinin fellur burt.
6. Við 17. gr. Önnur málsg. fellur burt.

Ed.**316. Nefndarálit**

um frumvarp til bifreiðalaga.

Frá samgöngumálanefnd.

Nefndin mælir með því, að frumvarpið verði samþykkt, en einn nefndarmaður, Árni Jónsson, ber fram við það breytingartillögur, þess efnis, að ákvæði um hægri akstur séu felld úr frumvarpinu.

Alþingi, 2. apríl 1940.

Páll Zóphóníasson,
form., frsm.Árni Jónsson,
fundaskr.

Jónas Jónsson.

Ed.**317. Breytingartillaga**

við frv. til bifreiðalaga.

Frá Árna Jónssyni.

Við 28. gr.

- a. Í stað „vinstri“ í 3. málsg. kemur: hægri.
- b. Í stað „hægri“ á tveim stöðum í greininni komi: vinstri.

Nd.**318. Nefndarálit**

um frv. til l. um friðun arnar.

Frá allsherjarnefnd.

Allsherjarnefnd hefir athugað þetta frv. og telur rétt, að frv. verði samþykkt, en telur jafnframt, að friða beri valinn, sem hefir verið ófriðaður frá 1930.

Nefndin vill því mæla með, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

- 1. Við 1. gr. Á eftir „ernir“ komi: og valir.
- 2. Við 2. gr. Greinin orðist þannig:

Nú verpir örn eða valur í nánd við friðlýst varpland, eða eyða mjög æðarvarpi, og er þá ráðherra heimilt, þrátt fyrir ákvæði 1. gr., að láta gera nauðsynlegar ráðstafanir til að verjast tjóni af völdum þeirra.

- 3. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til laga um friðun arnar og vals.

Alþingi, 2. apríl 1940.

Thor Thors,	Vilm. Jónsson,	Garðar Þorsteinsson,
form.	fundaskr.	frsm.
Sveinbjörn Högnason.	Bergur Jónsson.	

Sp.**319. Breytingartillaga**

við till. til þingsályktunar vegna flokksstarfsemi, sem er ósamrýmanleg öryggi ríkisins.

Frá Brynjólfi Bjarnasyni.

Í stað orðanna „vilja gerbreyta þjóðskipulaginu með ofbeldi“ komi: vilja viðhalda þjóðskipulaginu með ofbeldi.

Nd.**320. Breytingartillaga**

við frv. til laga um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

Flm.: Sigurður Kristjánsson, Garðar Þorsteinsson.

Við 2. gr. Aftan við greinina bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Ef ríkisstjórnin notar heimild þá, sem í þessari grein er veitt, til þess að leggja á tekjuskatt eftir þeim sérstaka skattstiga, sem þar greinir, skal persónufrá-

dráttur sá, er um ræðir í 12. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, vera sem hér greinir á árinu 1941:

- a. Fyrir einstaklinga í Reykjavík 1000 kr. Í kaupstöðum og kaптúnum (með yfir 300 íbúa) 850 kr. Annarstaðar á landinu 750 kr.
- b. Fyrir hjón í Reykjavík 2000 kr. Í kaupstöðum og kaптúnum (með yfir 300 íbúa) 1700 kr. Annarstaðar á landinu 1500 kr.
- c. Fyrir börn innan 16 ára og aðra skylduómaga 800 kr.

Ed. 321. Frumvarp til laga

um raforkuveitusjóð.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Stofna skal sjóð, er nefnist raforkuveitusjóður. Tilgangur sjóðsins er að veita hagkvæm lán til að gera orkuver og raforkuveitur í héruðum landsins.

2. gr.

Til raforkuveitusjóðs leggur rikissjóður a. m. k. 50 þús. kr. árlega á næstu 10 árum.

3. gr.

Raforkuveitur, sem reistar hafa verið og reistar verða og hafa vatnsafl til orkuframleiðslu, skulu greiða til raforkuveitusjóðs eftir þessum reglum:

- a. Fyrstu 3 árin eftir að stöð er reist er hún gjaldfrjáls.
 - b. Næstu 5 árin greiðist 2 kr. á ári fyrir hvert kílóvatt í málraun rafals í hverri vélasamstæðu.
 - c. Önnur 5 árin greiðist 4 kr. á ári á sama hátt, og úr því 6 kr. á ári.
- Gjald þetta greiðist þó ekki af vélasamstæðum, sem hafa minna afl en 150 kw.

4. gr.

Búnaðarbanki Íslands hefir á hendi ákvarðanir um lán úr raforkuveitusjóði, að fengnum tillögum trúnaðarmanna ríkisstjórnarinnar um rafveitumál, og annast stjórn hans og rekstur fyrir þóknun, er ráðherra ákveður með samkomulagi við stjórn bankans. Þóknunin greiðist úr sjóðnum.

5. gr.

Lán úr raforkuveitusjóði mega nema allt að $\frac{1}{2}$ stofnkostnaðar orkuvers eða orkuveitu, og má lánstíminn vera allt að 30 ár. Lán mega vera afborgunarlaus fyrstu 5 ár lánstímans, og skulu vextir vera 3% — þrír af hundraði — á ári.

6. gr.

Til tryggingar fyrir lánum úr raforkuveitusjóði skal vera orkuverið og orkuveitan sjálf og aðrar þær tryggingar, sem ráðherra tekur gildar, svo sem ábyrgð áyslu-, bæjar- eða sveitarfélags.

7. gr.

Raforkuveitusjóður skal undanþeginn öllum sköttum og gjöldum til ríkis, bæjar- og sveitarfélaga.

8. gr.

Nánari ákvæði um starfrækslu sjóðsins og lánveitingar úr honum setur ráðherra í reglugerð.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Nd.**322. Frumvarp til laga**

um framlenging á gildi laga nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Lög nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands, skulu gilda árið 1941.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**323. Frumvarp til laga**

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

2. gr. laganna breytist á þessa leið:

- I. Á eftir A. 3 bætast nýir liðir:
 - a. *Sogsvegur*: Frá Biskupstungnabraut skammt fyrir austan Sogsbrú, hjá Ljósafossi og austan við Þingvallavatn að Geysisvegi.
 - b. *Grafningsvegur*: Frá Þingvallabraut nálægt Heiðarbæ, sunnan Þingvallavatns og hjá Úlfljótsvatni að Sogsvegi nálægt Ljósafossi.
 - c. *Skálholtsvegur*: Frá Skeiðavegi nálægt Sandlæk yfir Hvítá hjá Iðu, um Skálholt að Biskupstungnabraut austan Brúarár.
- II. Á eftir A. 13 bætast inn nýir liðir:
 - a. *Grindavíkurvegur*: Af Reykjanesbraut á Vogastapa til Grindavíkur.
 - b. *Garðskagavegur*: Af Reykjanesbraut nálægt Sandgerði að Garðskagavita.
- III. Á eftir A. 16 bætast inn nýir liðir:
 - a. *Miðeyjarvegur*: Frá Suðurlandsvegi í Landeyjum vestan Ála, um Miðey, Lágafell, Skiðbakka að Affalli ofan Úlfsstaðahverfis.
 - b. *Dyrhólavegur*: Frá Suðurlandsvegi hjá Litla-Hvammi í Mýrdal um Loftsalí að Dyrhólaey.
 - c. *Melatangavegur*: Frá vegamótum á Heinabergsaurum á Mýrum um Flathey til Melatanga, gegnt Hafnarkauptúni í Hornafirði.
- IV. Á eftir B. 2. kemur nýr liður:

Lundarreykjadalsvegur: Frá Götuáasi í Uxahryggjaveg gegnt Gilstreymi.
- V. Á eftir B. 5 bætist nýr liður:

Bæjarsveitarvegur: Frá Vesturlandsvegi nálægt Hesti, um Bæjarsveit, nálægt Kleppjárnsreykjum að Reykholtisdalsvegi.
- VI. Á eftir B. 6 bætist nýr liður:

Eyrarsveitarvegur: Frá Stykkishólmsvegi um Helgafellssveit og Eyrarsveit að Gröf í Grundarfirði.
- VII. Á eftir B. 13 bætast nýir liðir:
 - a. *Súðavíkurvegur*: Frá Vestfjarðavegi nálægt Seljalandsá í Skutulsfirði, um Arnardal til Súðavíkur.
 - b. *Flateyrravegur*: Frá Vestfjarðavegi hjá Breiðadal í Önundarfirði til Flateyrrar.
 - c. *Tálknafjarðarvegur*: Af Vestfjarðavegi norðan Tálknafjarðar að Sveins-eyri.
 - d. *Brjánslækjarvegur*: Frá Haga á Barðaströnd að Brjánslæk.

- VIII. Á eftir C. 1 bætist nýr liður:
Reykjaskólavegur: Frá Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrútafirði að Reykjaskóla.
- IX. Á eftir C. 6 bætist nýr liður:
Þverárfjalls- og Gönguskarðavegur: Frá Skagastrandarvegi utan við Laxá um Norðurárdal, Þverárfjall, Laxárdal ytri, Laxárdalsheiði og Gönguskörð til Sauðárkróks.
- X. Á eftir C. 10 bætist nýr liður:
Hólavegur: Frá Hofsóssvegi að Hólum í Hjaltadal.
- XI. Á eftir C. 12. bætast nýir liðir:
 a. *Hjalteyrarvegur*: Frá Dalvíkurvegi hjá Skriðulandi í Arnarneshreppi til Hjalteyrar.
 b. *Grenjaðarstaðavegur*: Frá Norðurlandsvegi í Aðaldal, yfir Laxárbrýr hjá Grenjaðarstað.
- XII. Á eftir C. 15 komi nýr liður:
Axarfjarðarheiðarvegur: Frá Kópaskersvegi hjá Klifshaga um Hrauntanga, að Raufarhafnarvegi hjá Svalbarði.
- XIII. Á eftir D. 10 komi nýir liðir:
 a. *Skógavegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Úlfssstöðum á Völlum, um Skóga til Hallormsstaðar.
 b. *Breiðdalsvíkurvegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Eyðölum í Breiðdal til Breiðdalsvíkur.

Nd. 324. Frumvarp til laga

um veiting ríkisborgararéttar.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

Ríkisborgararétt skulu öðlast:

1. Sivertsen, Mikal Celius, vélstjóri í Vestmannaeyjum, fæddur í Noregi.
2. Visnes, Olaf Ingvald Olsen, verkamaður á Siglufirði, fæddur í Noregi.
3. Wæhle, Johannes, verkamaður á Akureyri, fæddur í Noregi.

Nd. 325. Lög

um breytingar á lögum nr. 32 8. sept. 1931, um búfjárrækt.

(Afgreidd frá Nd. 2. apríl).

Samhljóða þskj. 255.

Ed. 326. Lög

um framlenging á gildi laga nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað.

(Afgreidd frá Ed. 2. apríl).

Samhljóða þskj. 265.

Sp.

327. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

I. Frá <i>Steingrими Steinþórssyni</i> .	
Við 13. gr. A. XI. (Fyrrv. vegaverkstjórar).	
a. Fyrir „1500“ kemur	1800
b. Við liðinn kemur athugasemd:	
Þar af 300 kr. til Daníels Hjálmssonar.	
II. Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> .	
Við 13. gr. C. VIII. 8. Nýr liður:	
Í Borgarnesi, til lengingar hafskipabryggju	
16000	
III. Frá <i>Péttri Halldórssyni, Árna Jónssyni, Thor Thors og Vilmundi Jónssyni</i> .	
Við 14. gr. B. I. i. Liðinn skal orða svo:	
Til bókaavarðar við söfn háskólans (þar á meðal safn dr. Ben. S. Þórarinssonar)	
6000	
IV. Frá <i>fjárveitinganefnd</i> .	
Við 14. gr. B. XXV. (Íþróttasjóður).	
Fyrir „30000“ kemur	
40000	
V. Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> .	
Við 15. gr. 27. Nýr liður:	
Útgáfustyrkur til héraðssögu Borgarfjarðar	
1000	
VI. Frá <i>Thor Thors, Jónasi Jónssyni og Ásg. Ásgeirssyni</i> :	
Við 15. gr. 51. Liðurinn orðist svo:	
Til Þjóðræknisfélags Íslendinga, til eflingar menningarsambands við Vestur-Íslendinga	
3000	
VII. Frá <i>Jörundi Brynjólfssyni</i> .	
Við 15. gr. 52. Nýr liður:	
Jón Þorleifsson málari	
2000	
VIII. Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> .	
1. Við 15. gr. 54. Nýr liður:	
Guðmundur Böðvarsson skáld	
800	
2. Við 15. gr. 58. Nýr liður:	
Halldór Helgason á Ásbjarnarstöðum	
500	
IX. Frá <i>Jóni Ívarssyni og Ásg. Ásgeirssyni</i> .	
Við 15. gr. 59. Nýr liður:	
Höskuldur Björnsson málari, byggingarstyrkur	
2000	
X. Frá <i>Jörundi Brynjólfssyni</i> .	
Við 15. gr. 73. Nýr liður:	
Þórunn Magnúsdóttir skáldkona	
1200	
XI. Frá <i>Jóhanni Jósefssyni</i> .	
Við 15. gr. 74. Nýr liður:	
Þórarinn Jónsson tónskáld	
1800	
XII. Frá <i>Vilmundi Jónssyni</i> .	
Við 15. gr. 91. Nýr liður:	
Jóhann Hjaltason, til söfnunar þjóðlegra fræða	
500	
XIII. Frá <i>Emil Jónssyni, Pálma Hannessyni og Garðari Þorsteinsyni</i> .	
Við 15. gr. 94. (Finnur Jónsson).	
Fyrir „1200“ kemur	
3500	

XIV.	Frá <i>Pálma Hannessyni, Vilmundi Jónssyni og Magnúsi Jónssyni</i> .	
	Við 15. gr. 99. Nýr liður:	
	Til Örlygs Sigurðssonar, til myndlistarnáms	1200
XV.	Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> .	
	Við 15. gr. 99. Nýr liður:	
	Til Magnúsar Ásgeirssonar skálds, byggingarstyrkur (lokast.)	1000
XVI.	Frá <i>Haraldi Guðmundssyni og Sigurjóni Á. Ólafssyni</i> .	
	Við 16. gr. 1. (Framleiðslubætur og atvinnuaukning).	
	Fyrir „500000“ kemur	700000
XVII.	Frá <i>Steingr. Steinþórssyni</i> .	
	Við 16. gr. 10. (Jarðakaupasjóður).	
	Fyrir „20000“ kemur	70000
XVIII.	Frá <i>Jónasi Jónssyni og Garðari Þorsteinssyni</i> .	
	Við 16. gr. 29. (Fiskifélagið). Við liðinn bætist athugasemd:	
	Stjórn Fiskifélagsins greiði fyrrverandi forseta félagsins,	
	Kristjáni Bergssyni, í eftirlaun 3000 kr. fyrir árið 1941 og 2000	
	kr. fyrir árið 1940.	
XIX.	Frá <i>Haraldi Guðmundssyni</i> .	
	Við 16. gr. 33. b. Nýr liður:	
	Á Seyðisfirði, vegna ræktunarlands í Vestdal	2500
XX.	Frá <i>Páli Zóphóníassyni, Eysteini Jónssyni, Ingvari Pálmassyni, Pálma Hannessyni, Steingr. Steinþórssyni og Jörundi Brynjólfsyni</i> .	
	1. Við 16. gr. 71. Liðinn skal orða svo:	
	Kostnaður vegna mæði- og garnaveiki:	
	A. Til varnar gegn útbreiðslu mæðiveikinnar	140000
	B. Til varnar og rannsóknar gegn útbreiðslu garnaveikinnar	130000
	C. Til stuðnings bændum á mæði- og garnaveikisvæðinu:	
	1. Til að styrkja bændur	380000
	2. Nefndarkostnaður	5000
		385000
	2. Við 16. gr. 72. (Garnaveiki).	
	Liðurinn fellur niður.	
XXI.	Frá <i>Jónasi Jónssyni</i> .	
	Við 17. gr. 18. Nýr liður:	
	Til sjúkrasjóðs Mývetninga	250
XXII.	Frá <i>Jóni Ívarssyni</i> .	
	Við 18. gr. II. f. 35. Nýr liður:	
	Sigríður Steingrímsdóttir, Árnanesi, ekkja Sigurðar Péturssonar	
	pósts	200
XXIII.	Frá <i>Haraldi Guðmundssyni</i> .	
	Við 18. gr. II. i. 73. (Tómas Gunnarsson).	
	Fyrir „300“ kemur	500
	Til vara	400
XXIV.	Frá <i>sjávarútvegsnefnd efri deildar</i> .	
	Við 22. gr. IX. (Tunnuverksmiðja Siglufjarðar).	
	Fyrir „allt að 150 þús. kr.“ kemur: allt að 200 þús. kr.	
XXV.	Frá <i>Vilmundi Jónssyni</i> .	
	Við 22. gr. X. Nýir liðir:	
	1. Að ábyrgjast fyrir Eyrarhrepp í Norður-Ísafjarðarsýslu allt að 35 þús.	
	kr. lán til að ljúka bryggjugerð í Hnífsdal.	
	2. Að ábyrgjast fyrir Hólshrepp í Norður-Ísafjarðarsýslu allt að 50 þús.	
	kr. lán til vatnsveitu í Bolungavík.	

XXVI. Frá Jóhanni Jósefssyni.

Við 22. gr. XII. Nýr liður:

Að láta halda áfram því verki, sem hafið er til varnar landbroti á Vestmannaeyjajörðum, og verja til þess nokkrum hluta umboðstekna af sömu jörðum.

XXVII. Frá Eysteini Jónssyni og Ingvari Pálmasynt.

Við 22. gr. XII. Nýr liður:

Að kaupa sildarbræðsluverksmiðjuna í Neskaupstað, ef viðunandi samningar takast um verð og greiðsluskilmála, að dómi stjórnar sildarverksmiðja ríkisins.

XXVIII. Frá Haraldi Guðmundssyni og Sigurjóni Á. Ólafssyni.

Við 22. gr. XII. Nýr liður:

Að verja allt að 750 þús. kr. úr ríkissjóði til sérstakra ráðstafana í bjargráðaskyni, ef styrjöldin eða aðrar óviðráðanlegar ástæður valda stórfelldri röskun á atvinnulífi þjóðarinnar. Ráðstafanir þessar séu gerðar í samráði við framfærslumálanefnd ríkisins, og skal leita samvinnu við hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélög um framkvæmdirnar og fjárframlög til þeirra.

Nd.**328. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum].

Frá Steingrími Steinþórssyni.

Við 1. gr. Aftan við greinina bætist:

Skýlt skal Hafnarfjarðarkaupstað að haga ræktun og úthlutun landsins samkvæmt fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands.

Ed.**329. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frv. þetta fer fram á þá einu breytingu á núgildandi lögum að heimila bátaábyrgðarfélögum að taka til váttryggingar fiskiskip allt að 250 smálestum brúttó að stærð. Nefndin lítur svo á, að það sé eðlileg þróun í þessu efni, að stefnt sé að því, að mestallur fiskveiðafloði landsmanna verði tryggður í einni tryggingarstofnun. Hinsvegar er þess að gæta, að váttryggingarfélög vélbáta eru enn í bernsku, og var þeim, svo sem kunnugt er, komið á með lögbvingun. Má því gera ráð fyrir, að enn sé ekki fengin æskileg festa í starfsemi félaganna, og ber því að gæta í allri stjórn þeirra og ákvörðunum hinnar fyllstu varúðar. Verður að gera þá kröfu til stjórnar Samábyrgðar Íslands, sem hefir allar endurtryggingar fyrir félögin, að hún verði sú leiðbeinandi hönd hinna ungu váttryggingarfélaganna. Vill nefndin í sambandi við þetta frv. beina því til ríkisstjórnarinnar, að hún stuðli að því, að sem allra nánast samstarf geti átt sér stað milli bátaábyrgðarfélaganna og stjórnar samábyrgðarinnar. Samkvæmt lögum nr. 23 1921 eiga félög þau, sem endurbyggja hjá samábyrgðinni, að kjósa annan gæzlustjórann, og er nauðsynlegt, að því atriði sé komið í framkvæmd sem fyrst. Þá vill nefndin einnig beina því til ríkisstjórnarinnar að athuga, hvort ekki myndi heppilegt, að stjórn fiskveiðasjóðs tilnefndi annan gæzlustjóra

samábyrgðarinnar; virðist það vel samrímanlegt 12. gr. laganna frá 1921. Fiskveiðasjóður hefir mikilla hagsmuna að gæta um tryggingar fiskveiðiflotans og því réttmætt, að hann ætti nokkra íhlutun um skipun stjórnar trygginganna. Athugasemdir þessar vill nefndin láta fylgja um leið og hún mælir með samþykkt frumvarpsins.

Alþingi, 3. apríl 1940.

Jóhann Jósefsson,
form.

Sigurjón Á. Ólafsson,
fundaskr.

Ingvar Pálmason,
frsm.

Ed.

330. Breytingartillaga

við frv. til l. um lántöku fyrir rikissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl.

Frá Þorst. Þorsteinssyni.

Við 1. gr. Á eftir orðunum „gera landssímanum fært að selja“ í 2. málsg. komi: sér að skaðlausu.

Nd.

331. Frumvarp til laga

um friðun arnar og vals.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Ernir og valir skulu alfriðaðir á Íslandi til ársloka 1950, svo og egg þeirra.

2. gr.

Nú verpir örn eða valur í nánd við friðlýst varpland, eða eyða mjög æðarvarpi, og er þá ráðherra heimilt, þrátt fyrir ákvæði 1. gr., að láta gera nauðsynlegar ráðstafanir til að verjast tjóni af völdum þeirra.

3. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 500—1000 kr. Brot gegn lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Ed.

332. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. desember 1937, um alþýðutryggingar.

Frá Magnúsi Jónssyni og Jónasi Jónssyni.

Við 18. gr. b-liður fellur niður.

Sp.**333. Breytingartillögur**

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

I. Frá <i>Skúla Guðmundssyni</i> og <i>Pálma Hannessyni</i> . Við 13. gr. D. (Flugmál). Fyrir „20000“ kemur	30000
II. Frá <i>Pálma Hannessyni</i> , <i>Eiríki Einarssyni</i> og <i>Sigurjóni Á. Ólafssyni</i> . Við 16. gr. 15. c. (Skógræktarfélag). Fyrir „6000“ kemur	10000
III. Frá <i>Steingr. Steinþórssyni</i> , <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> og <i>Páli Zóp-hóniassyni</i> . Við 16. gr. 19. Nýr liður: Til framræslu og vegagerðar á löndum ríkisins <i>Til vara:</i> Við 22. gr. XIII. Nýr liður: Að verja allt að 300000 kr. til framræslu og vegagerðar á löndum ríkisins.	300000
IV. Frá <i>Haraldi Guðmundssyni</i> . Við 16. gr. 26. Nýr liður: Til Nikuláasar Friðrikssonar, vegna utanfarar til að kynna sér rafmagnshitun enda leggi Reykjavíkurbær jafnháa upphæð á móti. <i>Til vara</i>	1000 750
V. Frá <i>Haraldi Guðmundssyni</i> og <i>Þorsteini Briem</i> . Við 16. gr. 43. Nýr liður: Til Guðmundar Kristinssonar myndskera	300

Ed.**334. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 1 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina.

Frá allsherjarnefnd.

Aftan við 2. gr. laganna bætist nýr stafliður, er hljóði svo:

Um eftirlit með umferð eða rápi óviðkomandi eða tortryggilegs fólks út í skip, sem liggur í höfn.

Greinargerð.

Fyrir Alþingi liggur nú frv. til laga um breyting á lögum nr. 91 frá 23. júní 1932, um varnir gegn kynsjúkdómum, þar sem lagt er til. að lögreglustjóranum í Reykjavík sé heimilað að banna kvenmönnum aðgang að bryggjum Reykjavíkurhafnar frá kl. 8 síðdegis til kl. 8 árdegis, og hefir allsherjarnefnd þetta frv. til meðferðar. Nefndin er þeirrar skoðunar, að heppilegt sé að veita heimild til að takmarka ónauðsynleg ferðalög um borð í skip, ekki eingöngu í Reykjavík, heldur einnig hvarvetna annarstaðar á landinu, og þykir þessum tilgangi verða bezt náð með því að veita bæjar- og sveitarstjórnnum heimild til að setja ákvæði um þetta í lögreglusamþykktir, og ber nefndin því fram frv. um breytingu á lögum um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, sem fer í þessa átt.

Nd.**335. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt.

Alþingi, 3. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,	Jón Pálmason,	Ásgeir Ásgeirsson,
form.	fundaskr.	frsm.
St. Stefánsson.	Steingr. Steinþórsson.	

Ed.**336. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.].

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

3. málsl. 2. gr. laganna orðist svo:

Jarðir þær, sem um getur í 4. tölul. 1. gr., skal afhenda Hafnarfjarðarkaupstað og Gullbringusýslu þannig, að sýslan fái í sinn hlut litt ræktanlegt beitoland jarðarinnar til sumarbeitar fyrir sauðfé, samkvæmt skiptagerð, sem framkvæmd var af hinni þar til kjörnu matsnefnd, sbr. niðurlag þessarar greinar, 1. maí 1939, en Hafnarfjarðarbær fái jörðina að öðru leyti með öllum gögnum og hlunnindum, sem jörðinni fylgja og fylgja ber, og greiði báðir aðilar, sýslan og bæjarsjóður, ríkissjóði það, sem hann hefir greitt fyrir jörðina, og í þeim hlutföllum, sem matsnefndin ákveður. Skylt skal Hafnarfjarðarkaupstað að haga ræktun og úthlutun landsins samkvæmt fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**337. Nefndarálit**

um till. til þál. um saltfisksveiðar togara.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndarmenn hafa rætt mál þetta við atvinnumálaráðherra og 2. flm. til lögunnar. Eftir að hafa kynnt sér þau rök, sem fram hafa verið flutt, telur nefndin, að um tekjuvonir og afkomuhorfur saltfisksveiða orki að visu mjög tvímælis. Hinsvegar virðist nefndinni það ekki orka tvímælis, að þörf þess verka-fólks, sem átt hefir atvinnu sína undir saltfisksveiðum, sé svo augljós og brýn, að óhjákvæmilegt sé að bæta þar úr. Telur nefndin því æskilegt, að ríkisstjórnin geri það, sem í hennar valdi stendur til þess að togararnir fari á saltfisksveiðar, og leggur til, að tillagan verði samþykkt.

Alþingi, 3. apríl 1940.

Haraldur Guðmundsson,	Skúli Guðmundsson,	Sigurður. E. Hlíðar.
form., frsm.	fundaskr., með fyrirvara.	
Sigurður Kristjánsson,	Bergur Jónsson,	með fyrirvara.

Nd.**338. Nefndarálit**

um frv. til l. um húsaleigu.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað mál þetta ýtarlega, og þar á meðal rætt um málið við stjórn Fasteignaeigendafélags Reykjavíkur.

Með lögum frá 4. apríl 1939, 7. gr., voru sett ákvæði um það, að á tímabilinu til 14. maí 1940 var bannað að hækka húsaleigu, hverskonar sem var, og eins þó samið hefði verið um hækkun leigunnar vegna gengisbreytingar. Jafnframt var bannað að segja upp húsaleigusamningum, nema ef leigusali þyrfti sjálfur á húsnæðinu að halda, eða ef leigutaki stæði ekki í skilum með greiðslu húsaleigunnar.

Með þessu frv. er ætlazt til, að ákvæði 7. gr. laganna frá 4. apríl 1939 verði lögfest á ný, nokkru fyllri og ótímabundin.

Meðan núverandi styrjaldarástand helst virðist ekki verða hjá því komið að setja löggjöf, er sem best tryggi það tvennt: **annarsvegar**, að húsaleiga hækki ekki nema sem allra minnst, og **hinsvegar**, að húsaleigunefnd hafi heimild til að hækka leigu eftir húsnæði vegna aukins viðhaldskostnaðar og rekstrar húseignarinnar, er stafar af vaxandi dýrtíð.

Nefndin telur ekki nauðsynlegt, að lögín nái til einstakra herbergja, sem leigutaki eða húseigandi leigir einhleypum út frá íbúð sinni.

Loks telur nefndin rétt, að húsaleigunefnd sé skipuð á sama veg og ákvæðið var í 7. gr. l. 4. apríl 1939.

Í samræmi við framanritað leggur nefndin til, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 1. gr.

a. Orðin „hverskonar sem er“ í 1. málsl. falli burt.

b. Á eftir orðunum „og skattahækkana af fasteignum“ í 2. málsl. komi: og annars þess háttar.

c. Á eftir greininni komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Lög þessi taka ekki til leigu á einstökum herbergjum, sem leigutaki eða húseigandi leigir einhleypum út frá íbúð sinni.

2. Við 2. gr. Í stað orðsins „óþolandi“ í lok síðari málsl. komi: verulega óþægilegt.

3. Við 3. gr. Fyrri málsgrein orðist þannig:

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd. Eiga sæti í henni þrír menn, tveir skipaðir af ríkisstjórninni, en hæstiréttur skipar þann þriðja, og er hann formaður nefndarinnar. Þrír varamenn skulu skipaðir á sama hátt.

4. Við 4. gr. Á eftir „sbr.“ í 2. málsl. komi: þó.

Alþingi, 3. apríl 1940.

Thor Thors,

Vilm. Jónsson,

Garðar Þorsteinsson,

form.

fundaskr., með fyrirv. um brtt. 1. c.

frsm.

Sveinbjörn Högnason.

Bergur Jónsson.

Nd.**339. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 309 [Eftirlit með sveitarfélögum].

Frá allsherjarnefnd.

Við brtt. 20. Í stað orðanna „eða að heimila hlutfallslega hækkun útsvara“ komi: eða hækka útsvör hlutfallslega.

Nd. 340. Frumvarp til laga

um eftirlit með sveitarfélögum.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

I. KAFLI**Orðaskýringar.****1. gr.**

Í lögum þessum merkir orðið *sveitarstjórn* bæði bæjarstjórn og hreppsnefnd, *sveitarfélag* merkir bæjarfélag og hreppsfélag, *sveitarsjóður* bæjar- og hreppssjóður, og *sveitarmálefni* merkir málefni bæjarfélags og hreppsfélags.

II. KAFLI**Um verksvið eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.****2. gr.**

Félagsmálaráðherra hefir yfirstjórn allra sveitarmálefna í landinu. Hann skipar eftirlitsmann sveitarstjórnarmálefna og setur honum erindisbréf. Ennfremur er ráðherra heimilt að skipa einn trúnaðarmann í hverjum landsfjórðungi, er hafi á hendi eftirlit með sveitarstjórnarmálefnum í umdæmi sínu undir yfirstjórn eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

Eftirlitsmaður hefir að árslaunum kr. 6000.00, er greiðast úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga. Úr sama sjóði greiðist og skrifstofukostnaður eftirlitsmanns og annar kostnaður við eftirlit með sveitarfélögum samkvæmt lögum þessum.

3. gr.

Félagsmálaráðuneytið hefir á hendi söfnun allra skýrslna, er snerta málefni sýslu- og sveitarfélaga. Skal ráðuneytið safna skýrslum um fjárhag þeirra, framfærslumál, tryggingarmál og annað það, er veitir fullt yfirlit yfir málefni þeirra og afkomu. Fela má eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna að annast þessa skýrslusöfnun.

4. gr.

Álits eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna skal leitað um öll málefni sveitarfélaga, sem undir félagsmálaráðuneytið falla og snerta fjárhags- og framfærslumál þeirra. Félagsmálaráðuneytið getur falið eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna fullnaðarafgreiðslu þeirra mála, sem ráðuneytið telur sig ekki þurfa að hafa bein afskipti af, en senda skal eftirlitsmaður ráðuneytinu ársfjórðungslega skrá um þau mál, er þannig eru afgreidd.

Álits og tillagna eftirlitsmanns skal einkum leita um úthlutun þess fjár, sem árlega er veitt í fjárlögum til framleiðslubóta og atvinnuaukningar.

5. gr.

Eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna er skylt að veita sveitarstjórnnum þá aðstoð og ráðleggingar, er hann getur þeim í té látið varðandi fjárhagsmál þeirra, framfærslumál og hver önnur mikilsverð sveitarmálefni, sem til hans er leitað með.

Hann skal og gera tillögur til ráðuneytisins um hvert það málefni, er sveitarfélag varðar og hann kemst að í starfi sínu, ef hann telur, að betur mætti fara á annan veg eða úr þurfi að bæta.

6. gr.

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna annast útreikninga á jöfnunarfé því, sem sveitarfélögum er greitt samkv. l. nr. 69/1937, um tekjur bæjar- og sveitarfélaga.

Hann hefir umsjón með því, að jöfnunarfénu sé varið samkvæmt lögum, ákvörðun ráðherra eða fyrirráðgjafar sveitarfélaga.

7. gr.

Nú er sveitarfélag, sem greiðslu á að fá úr jöfnunarsjóði, í vanskilum við ríkissjóð eða ríkisstofnun, sýslufélag, sveitarfélag, sjúkrahús, sjúkrasamlag, eða stendur ekki í skilum með lán, sem ríkissjóður ábyrgist, og er þá rétt að verja því fé úr jöfnunarsjóði til greiðslu á þessum skuldum sveitarfélagsins.

8. gr.

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna skal hafa glögggt yfirlit yfir fjárhag og viðskipti sveitarfélaga og leitast við að halda þeim til skilsemi.

III. KAFLI

Um fjárþröng sveitarfélaga.

9. gr.

Sveitarfélag, sem er í svo mikilli fjárþröng, að það telur sér ekki fært að standa í skilum, getur snúið sér til félagsmálaráðuneytisins um aðstoð, ef ætla má, að ekki rætist úr í náninni framtíð, og skal þá veita því aðstoð samkvæmt fyrirráðgjafar þessara.

10. gr.

Beiðni um aðstoð skal hafa verið rædd við tvær umráður í sveitarstjórn. Skal hún lögð fram í ályktunarformi og telst hún samþykkt, ef hún hlýtur meiri hluta greiddra atkvæða á tveim löglega boðuðum fundum. Ef um hreppsfélag er að ræða, skal álitssgerð sýslunefndar eða sýslumanns fylgja ályktuninni.

Að samþykkt þeirri lokinni skal símleiðis eða bréflega tilkynna ráðuneytinu efni ályktunarinnar svo greinilega sem verða má.

11. gr.

Nú hefir ráðherra borizt beiðni samkvæmt 10. gr., og skal þá eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna falið að rannsaka fjárreiður og hag sveitarfélagsins og gefa ráðuneytinu skýrslu um málið.

12. gr.

Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna skal kynna sér nákvæmlega allan hag sveitarfélagsins og athuga í samráði við sveitarstjórn, hvort fjárhagsörðugleikum verði létt af með því að draga úr gjöldum eða auka tekjur eða hvorttveggja. Telji eftirlitsmaður það fært án þess að vanræktar séu skyldur sveitarfélagsins eða íbúum þess íþyngt um of, skal hann bera málið undir sveitarstjórn og síðan senda ráðherra tillögur sínar. Ráðherra sker þá úr, hvort fylgja skuli tillögum eftirlitsmanns að nokkru eða öllu leyti eða hvort sveitarfélaginu skuli látni í té frekari aðstoð eftir lögum þessum.

13. gr.

Nú verður ekki bót ráðin á fjárhagsörðugleikum sveitarfélags með þeim hætti, sem í 12. gr. segir, og skal þá eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna reyna að koma á samkomulagi milli sveitarstjórnar og skuldheimtumanna sveitarfélagsins um greiðslu skulda með eða án greiðslufrests og með eða án eftirgjafar eða vaxta-

lækkunar. Í þeim tilgangi getur eftirlitsmaður kallað saman skuldheimtumenn eða umboðsmenn þeirra, þar sem hentast þykir. Á fundi þeim skal fyrir liggja glögg skýrsla um skuldir sveitarfélagsins og eignir, svo og aðrar nauðsynlegar upplýsingar, svo að sem gleggst megi sjá raunverulegan hag sveitarfélagsins.

Ef samkomulag næst milli aðila á fundinum eða á annan hátt, er málinu lokið.

14. gr.

Nú næst ekki samkomulag samkvæmt 13. gr., og skal eftirlitsmaður þá, telji hann það nauðsynlegt vegna fjárhagsafkomu sveitarfélagsins, enda verði ekki á annan veg úr bætt, láta birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, sem fjárkröfur eiga á sveitarfélagið, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir honum með sex vikna fyrirvara frá síðustu birtingu auglýsingarinnar. Skal í auglýsingunni tekið fram, að allar ótryggðar kröfur falli niður ógildar, ef þeim er ekki lýst innan hins tiltekna frests. Ef skuldareigandi, sem ekki hefir lýst viðurkenndri kröfu innan hins tiltekna frests, síðar meðan á samninga-umleitunum stendur færir líkur fyrir því, að hann hafi eigi átt kost á að sjá auglýsinguna, svo sem vegna fjarveru, sjúkdóms o. s. frv., er eftirlitsmanni heimilt að taka kröfu hans til greina. Að öðru leyti falla niður þær kröfur, sem eigi er lýst innan hins tiltekna frests.

Sé ekki lýst öllum þeim kröfum, sem sveitarstjórn hefir tilfært sem skuldir sveitarfélagsins, skal sannprófa, hvort framtal hennar er rétt.

15. gr.

Að innköllunarfresti liðnum skal eftirlitsmaður, svo fljótt sem því verður við komið, semja frumvarp til skuldaskila fyrir sveitarfélagið, ef hann telur, að það þurfi að fá eftirgjafir.

Í frumvarpinu skulu taldar sér í flokki þær skuldir, sem samningunum er eigi ætlað að ná til, og geta trygginga fyrir þeim, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlað er til, að samið sé um.

Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta sveitarfélaginu er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til.

16. gr.

Þegar eftir að samningsuppkast það er fullsamið, sem í 15. gr. getur, skal eftirlitsmaður, með ábyrgðarbréfi eða símskeyti, tilkynna það öllum lánardrottnum, er kröfu hafa lýst, og boða þá á fund með hæfilegum fyrirvara. Samtímis skal sveitarstjórn tilkynnt efni samningsins. Þangað til fundurinn er haldinn skal frumvarp eða staðfest afrit af því liggja skuldheimtumönnum til sýnis í skrifstofu eftirlitsmanns.

17. gr.

Telji eftirlitsmaður, að fengnum öllum upplýsingum, nauðsynlegt að fá samningum um veðtryggð lán sveitarfélaga breytt að því er vaxtakjör og greiðslutíma snertir, og enn fremur að eftirgjöf fáið að meira eða minna leyti á veðtryggðum og óveðtryggðum skuldum sveitarfélags eða lánum, sem sérstök ábyrgð er fyrir, getur eftirlitsmaður gert það að skilyrði fyrir stuðningi samkvæmt lögum þessum, að þær breytingar fáið á þeim lánum, sem eftirlitsmaður telur nauðsynlegar til þess, að frambúðarlausn fáið á skuldamálum sveitarfélagsins. Til breytinga á lánskjörum veðtryggðra skulda og eftirgjafa á þeim þarf þó ætíð samþykki hlutaðeigandi veðhafa eða skuldareiganda. Sama er um lán, sem tryggð eru með ábyrgð sýslunefndar, rikissjóðs eða annara.

18. gr.

Á skuldheimtumannafundi þeim, er í 16. gr. getur, skal eftirlitsmaður leggja fram samningsfrumvarp, svo og efnahagsreikning sveitarfélagsins og áætlun um

tekjur þess og gjöld, er eftirlitsmaður hefir samið og lögð hefir verið fyrir sveitarstjórn til álita. Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag sveitarfélagsins, er eftirlitsmaður getur í té látið. Þeim er og heimilt að bera fram breytingartillögur við frumvarpið, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefir eftirlitsmaður heimild til að taka frumvarpið aftur, ef hann telur þær verulega máli skipta. Að öðrum kosti ber eftirlitsmaður frumvarpið undir atkvæði skuldheimtumanna þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur.

19. gr.

Hljóti frumvarpið samþykkt skuldheimtumanna, er hafa ráð yfir meira en helming þeirrar fjárhæðar, sem því er ætlað að ná til, er eftirlitsmanni heimilt að úrskurða, að samþykkt þessi sé fyrst um sinn skuldbindandi fyrir alla skuldheimtumenn, og falla þá niður allar frekari kröfur á hendur sveitarfélaginu.

20. gr.

Nú er samningur samþykktur á skuldheimtumannafundi, og skal hann þá, svo fljótt sem verða má, lagður fyrir ráðherra til staðfestingar. Hljóti samningurinn staðfestingu ráðherra, er hann bindandi fyrir alla, er hlut eiga að máli.

Eftirlitsmaður skal því næst sjá um, að gengið verði frá nýjum lánsskjölum og að breytingar, er gerðar hafa verið á veðlánnum og öðrum lánnum sveitarfélags, verði rétt færðar upp í nýju efnahagsyfirliti sveitarfélagsins, er hann semur og afhendir sveitarstjórn.

21. gr.

Samningur haggar ekki heimild lánardrottins til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefir sett fyrir kröfum á skuldunaut, nema slíkt hafi verið gert að skilyrði samkv. 17. gr.

22. gr.

Samningurinn hefir engin áhrif á þær kröfur, er hér greinir, sbr. þó ákvæði 17. gr.:

1. Skuldir tryggðar með fasteignaveði, þó því aðeins, að skuldarupphæð nemi eigi meira en verðmæti veðsins. Sé skuldin hærri en verðmæti veðsins samkvæmt mati, er fyrir liggur við samningsgerðina, framkvæmdu af dómkvöddum mönnum, ná samningar til þess hluta skuldarinnar, sem fer fram úr verði veðsins.
2. Skuldir tryggðar með handveði. Gildir að öllu hið sama um þær og hinar, sem taldar voru undir 1. lið.
3. Forgangskröfur samkv. 8. kap. skiptalaganna að því leyti, sem við getur átt.
4. Skuldir tryggðar með sjálfsvörzluveði í lausafé. Um þær gildir sama og þær, sem taldar eru undir 1. lið.

23. gr.

Frá því er sveitarfélag hefir sent beiðni þá, er getur í 10. gr., til ráðuneytisins og þangað til samkomulagsumleitunum er endanlega lokið má sveitarfélagið eigi greiða skuldheimtumönnum skuldir, sem áður eru stofnaðar, hvort sem þær eru fallnar í gjalddaga eða eigi.

Sveitarstjórn er og óheimilt að selja eignir sveitarfélagsins eða láta af hendi verðbréf þess eða lausafé meðan samningaumleitanir fara fram. Er eftirlitsmanni skylt að hafa trúnaðarmann sinn til eftirlits með sveitarstjórn meðan samningar fara fram, geti hann eigi sjálfur komið því við.

24. gr.

Ráðherra er heimilt að ákveða, að verja megi úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga árlega, þegar þess er þörf, allt að 100 þúsund krónum til þess að greiða fyrir skuldaskilum illa stæðra sveitarfélaga. Getur ráðherra ákveðið, að nokkurn hluta

þeirrar fjárhæðar, sem þarf, megi veita sem styrk til sveitarfélagsins, er eigi sé endurkræfur, en nokkurn hlutann sem lán, er sveitarfélaginu beri að greiða ásamt vöxtum á tilteknum tíma. Ráðherra getur ákveðið, að lánið sé afborgunarlaust eða eftir atvikum bæði vaxta- og afborgunarlaust tiltekinn tíma, ef hann telur það nauðsynlegt vegna fjárhags sveitarfélagsins.

25. gr.

Aðför eða kyrrsetning getur ekki farið fram hjá sveitarfélagi, sem leitað hefir aðstoðar eftir lögum þessum. Þó má veðhafi í fasteign gera aðför.

26. gr.

Eignir sveitarfélags verða ekki teknar til gjaldþrotaskipta.

27. gr.

Ákvæði þessa kafla taka einnig til hverrar þeirrar stofnunar, sem rekin er á vegum sveitarfélags eða sveitarfélaga, annara en atvinnufyrirtækja, svo sem hafnar-sjóða, sjúkrahúsa, vatnsveitna, rafstöðva, læknisbústaða o. s. frv. Rísi ágreiningur um, hvort sveitarstjórn eða stjórnarnefnd þess fyrirtækis, sem aðstoðar er leitað fyrir, skuli fara með mál þessara stofnana að því er lög þessi snertir, sker ráðherra úr. Aðstoðar má leita fyrir stofnanir og fyrirtæki sveitarfélaga, hvort heldur er eitt sér eða jafnframt því að aðstoðar er leitað fyrir sveitarfélagið sjálft.

28. gr.

Sýslunefnd getur ákveðið, ef fjárhagur sýslufélagsins er mjög erfiður, að leita aðstoðar samkvæmt þessum kafla laganna, og fer þar um að öllu leyti eins og segir um sveitarstjórnir og sveitarfélög, og kemur þá alstaðar sýslunefnd fram í stað sveitarstjórnar, að því er við getur átt.

IV. KAFLI

Um að setja megi sveitarfélag undir eftirlit.

29. gr.

Nú vanrækir sveitarfélag fjárhagsskuldbindingar sínar við ríkissjóð eða skuldbindingar, sem ríkissjóður ber ábyrgð á, og ekki hefir tekizt við ítrekaðar tilraunir að ráða bót á þessum misfellum, og getur þá ráðherra ákveðið, að sveitarfélag skuli sett undir eftirlit samkv. lögum þessum, að liðnum 6 mánuðum frá tilkynningu ráðuneytis þar að lútandi, sé skuldin eigi greidd innan þess tíma.

30. gr.

Sá, er skuldakröfu á eða eignast á hendur sveitarfélagi, og sé krafan ekki fulltryggð með veði, getur krafizt þess, að sveitarfélagið sé sett undir eftirlit, ef fyrir hendi eru eftirfarandi ástæður:

- a. Bankar og aðrar viðurkenndar lánsstofnanir geta krafizt þess, að sveitarfélag sé tekið undir eftirlit, ef skuld sveitarfélags við lánsstofnunina hefir verið í vanskilum 12 mánuði eða lengur, enda hafi sveitarfélagið á þeim tíma verið krafizt um skuldina eða tilkynnt, að hún væri fallin í gjalddaga.
- b. Einstaklingar, félög, stofnanir, önnur sveitarfélög og aðrir, sem ekki geta talizt heyra undir a-lið þessarar greinar, geta krafizt þess, að sveitarfélag sé tekið undir eftirlit, er þeir hafa fengið dóm eða úrskurð stjórnarvalda fyrir kröfu sinni á hendur sveitarfélaginu, ef krafan er ekki greidd eða um hana gerður nýr samningur fyrir aðfarardag, enda hafi dómi eða úrskurði ekki verið áfrýjað.

Ákvæði þessi taka einnig til skuldbindinga fyrirtækja og stofnana, er sveitarfélag eða sveitarfélög reka, eða rekin eru á vegum þeirra, annara en atvinnufyrirtækja, þó aðskilinn fjárhag hafi.

Kröfur um eftirlit skal bera fram við skiptaréttinn í því lögsagnarumdæmi, þar sem sveitarfélagið er. Skiptaréttur fellir úrskurð um það, hvort skilyrði þau, er að framan greinir, eru fyrir hendi. Áður en úrskurður er upp kveðinn skal rétturinn láta birta kröfuna fyrir oddvita sveitarfélagsins með áritun um frest til andsvara. Ákveða skal að minnsta kosti 2 mánaða frest frá birtingu kröfunnar. Rétturinn leitar frekari umsagnar og upplýsinga, eftir því sem honum þykir þurfa.

Rétturinn skal senda ráðuneyti því, er í hlut á, útskrift af úrskurðinum.

31. gr.

Þegar skiptaréttur hefir kveðið upp úrskurð um, að skilyrði til eftirlits samkvæmt 30. gr. séu fyrir hendi, ákveður ráðherra, að eftirlit skuli hafið.

Ráðherra getur þó ákveðið að fresta eftirliti og reynt skuli að leysa vandræði sveitarfélagsins samkv. III. kafla laga þessara, og skal hann þá láta boða kröfuhafa á fund samkv. 13. gr. laganna, innan 2 mánaða frá því úrskurður réttarins er orðinn bindandi fyrir sveitarfélagið.

Krafa um eftirlit fellur niður, ef sveitarfélagið og kröfuhafar koma sér saman um málið, eða ef sveitarfélagið fær samninga samkv. ákvæðum þessara laga, samkomulagið eða samningarnir hafa öðlzt staðfestingu ráðherra.

32. gr.

Nú hefir ráðherra ákveðið, að sveitarfélag skuli sett undir eftirlit samkvæmt framansögðu, og skal það þá tilkynnt með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu, og telst eftirlit hafið frá þeim degi. Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna hefir eftirlitið á hendi.

Ráðherra getur skipað honum til aðstoðar tvo menn, ef hann telur þess þörf.

33. gr.

Sveitarstjórn fer með mál sveitarfélags síns meðan það er undir eftirliti, með þeim takmörkunum, er leiðir af ákvæðum þessara laga.

34. gr.

Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit og notið aðstoðar samkv. 36. gr., getur ráðherra ákveðið, að fjármál sveitarfélagsins skuli háð samþykki eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna. Getur eftirlitsmaður þá, ef ekki næst samkomulag um meðferð fjármála sveitarfélagsins milli eftirlitsmanns og sveitarstjórnar, tekið í sínar hendur innheimtu allra tekna. Ennfremur hefir hann þá einn rétt til að ávísar fé úr sveitarsjóði og skuldbinda sveitarfélagið á annan hátt fjárhagslega, nema um annað semjist við sveitarstjórn. Hann getur einnig, með samþykki ráðuneytisins, ákveðið hvenær og hvernig niðurföfnun útsvara fer fram, og um notkun annara tekjustofna, er sveitarfélagið hefir.

35. gr.

Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit og fjárhagur þess hefir verið athugaður af eftirlitsmanni og athugasemdir hans gerðar sveitarstjórn kunnar, skal sveitarstjórn semja fjárhagsáætlun fyrir sveitarfélagið fyrir tiltekið tímabil, sem þó má eigi lengra vera en hálf ári. Skal eftirlitsmaður athuga nákvæmlega alla liði áætlunarinnar og ganga úr skugga um, að þeir séu í samræmi við reynslu síðustu ára.

36. gr.

Nú telur eftirlitsmaður, að tekjur sveitarfélags samkvæmt fjárhagsáætlun hrökkvi ekki til að standast útgjöldin, og er ríkisstjórn þá heimilt að ákveða, að sveitarfélaginu skuli veitt sú aðstoð, er nægileg megi teljast, og í því formi, sem ríkisstjórnin ákveður, að þar til fengnum tillögum eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

37. gr.

Nú gerir ráðherra þær ráðstafanir, er í 36. gr. segir, og skal þá eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna semja nýja fjárhagsáætlun fyrir sveitarfélagið og senda hana ráðherra til staðfestingar.

Staðfestingu ráðherra þarf einnig á fjárhagsáætlun, saminni af sveitarstjórn samkvæmt 35. gr., þó eigi komi til aðstoðar þeirrar, er í 36. gr. getur.

38. gr.

Nú hefir ráðherra staðfest fjárhagsáætlunina, og er hún þá bindandi fyrir sveitarstjórn og eftirlitsmann, og má ekki greiða úr sveitarsjóði meira af neinum lið áætlunarinnar en þar er ákveðið. Er reikningshaldari persónulega ábyrgur fyrir því, að þessa sé fyllilega gætt.

39. gr.

Reikningshaldi sveitarfélags, sem er undir eftirliti, skal svo fyrir komið, að ávallt megi sjá, hve mikið hefir verið greitt af hverjum lið áætlunarinnar.

Reikningshaldari sveitarfélagsins er skyldur að gera sveitarstjórn aðvart um, ef hann telur, að svo langt sé komið útgjöldum á einhverjum áætlunarlið, að ætla megi, að hann þrjóti áður en reikningsárið er úti.

Eigi sjaldnar en ársfjórðungslega skal reikningshaldari senda eftirlitsmanni sveitarstjórnarmálefna eða trúnaðarmanni hans greinilega skýrslu um, hvað greitt hafi verið af hverjum lið áætlunarinnar og hvað inn hefir komið af tekjum.

40. gr.

Nú kemur það í ljós, að einhver liður fjárhagsáætlunarinnar muni of lágt áætlaður, eða óviðráðanleg atvik valda óeðlilegum útgjöldum, og skal þá sveitarstjórn taka málið fyrir á fundi og gera ályktun um hækkun þess útgjaldaliðar og jafnframt gera tillögur um, á hvern hátt tekna skuli aflað til að standast útgjöldin.

Tillögur þessar skulu þegar í stað sendar eftirlitsmanni, bréflega eða simleiðis. Telji hann nauðsyn bera til þessara breytinga, leggur hann málið fyrir ráðherra.

41. gr.

Nú er fjárhagsáætlun samin og ekki hefir verið notuð heimild 36. gr. og það kemur í ljós, að tekjur hrökkva ekki fyrir útgjöldum, og er ráðherra þá heimilt að veita aðstoð samkv. 36. gr. eða hækka útsvör hlutfallslega. Eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna hefir á hendi allt eftirlit með því, hvernig slík heimild er notuð, svo og annar skattaálöguréttur sveitarfélagsins.

42. gr.

Ráðherra getur ákveðið, að sveitarfélag, sem er undir eftirliti, skuli tekið til skuldaskila samkvæmt ákvæðum 14.—25. gr. þessara laga.

43. gr.

Ráðherra setur, að fengnum tillögum eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna, reglur um meðferð þeirra málefna sveitarfélags, sem er undir eftirliti, og ekki geta fallið undir verksvið sveitarstjórnar, eða ekki fæst samkomulag um meðferð á milli eftirlitsmanns og sveitarstjórnar. Skulu þær reglur gilda um tiltekinn tíma. Ráðherra má framlengja reglur þessar eða breyta þeim meðan sveitarfélagið er háð eftirliti.

44. gr.

Eftirlitsmaður getur, að þar til fengnu samþykki ráðherra og eftir að sveitarstjórn hefir gefið kostur á að láta í ljós álit sitt, selt fasteignir og aðrar eignir sveitarfélags, sem er undir eftirliti, ef það þarf þeirra ekki með til starfsemi sinnar. Honum er og heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að leigja eignir slíks

sveitarfélags eða fela öðrum rekstur þeirra, ef hann telur það munu betur fara en í höndum sveitarstjórnar.

45. gr.

Sérhver starfsmaður sveitarfélags, sem er undir eftirliti, er skyldur til að fara í starfi sínu eftir þeim fyrirmælum og ákvörðunum, sem eftirlitsmaður sveitarstjórnarmálefna eða umboðsmaður hans gefur.

46. gr.

Nú hefir sveitarfélag notið aðstoðar samkv. 36. gr., og getur þá ráðherra vikið frá starfsmönnum þess, þar á meðal bæjarstjóra eða oddvita, og sett aðra í þeirra stað um tiltekinn tíma, ef hann telur vonlaust, að nægilegur árangur náist á annan hátt, eða starfsmaður óhlýðnast eða vanrækir fyrirmæli eftirlitsmanns eða laga.

47. gr.

Ef stjórn sveitarfélags, sem er undir eftirliti, stofnar til skulda án samþykkis eftirlitsmanns, ber sveitarfélagið eigi ábyrgð á þeim.

48. gr.

Þegar sveitarfélag hefir verið sett undir eftirlit samkvæmt lögum þessum, tekur eftirlitið jafnt til stofnana og fyrirtækja sveitarfélagsins sem sveitarfélagsins sjálfs. Þó getur ráðherra ákveðið, að eftirlitið taki ekki til þessara stofnana og fyrirtækja, ef fjárhagur þeirra er svo góður, að hann telur enga nauðsyn bera til að láta eftirlitið taka til þeirra.

V. KAFLI

Ýms ákvæði.

49. gr.

Samþykki sýslunefndar þarf ekki til þeirra ráðstafana, sem taldar eru í 28. gr. sveitarstjórnarlaganna, þegar um er að ræða hreppsfélag, sem sett hefir verið undir eftirlit samkvæmt lögum þessum, ef samþykki ráðherra er fengið fyrir þeim ráðstöfunum, er eftirlitsmaður telur nauðsynlegt að framkvæma.

50. gr.

Rísi ágreiningur milli sveitarstjórnar og eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna um framkvæmdir mála eða önnur atriði samkvæmt lögum þessum, sker ráðherra úr þeim ágreiningi, en gilda skulu fyrirmæli eftirlitsmanns þar til ráðherra hefir hrundið þeim.

51. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 63 frá 19. júní 1933, um ráðstafanir út af fjárþröng sveitarfélaga, III. kafla laga nr. 69 31. des. 1937, um tekjur bæjar- og sveitarfélaga og eftirlit með fjárstjórn bæjar- og sveitarstjórna, og lög nr. 30 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

Svo eru og úr gildi numin öll önnur lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi.

52. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Sp. 341. Tillaga til þingsályktunar

um innflutning á fiskiskipum.

Flm.: Jóhann Jósefsson, Sigurður Kristjánsson, Thor Thors.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að gera ráðstafanir til þess, að gjaldeyris- og innflutningsnefnd torveldi á engan hátt innflutning á hentugum fiskiskipum, ef innflytjendur slíkra skipa þurfa ekki bankalán hér né gjaldeyrisyfirfærslur til skipa-kaupanna. Jafnframt sé innflytjendum skipanna heimilt að verja, meðan þess er þörf, helmingi þess gjaldeyris, er til fellur fyrir afla hinna nýju skipa, til afborgana þeirra utanlands.

Greinargerð.

Það er bersýnilegt, að fiskiskipafloti landsmanna muni brátt minnka, ef ekki eru gerðar sérstakar ráðstafanir til þess að greiða fyrir því, að flutt verði inn skip, er fyllt geti þau skörð, sem í flotann hljóta að höggvast, er skip farast eða verða ófær til sjósókna fyrir elli sakir.

Það virðist og vera öruggasta ráðið gegn atvinnuleysi í landinu, að hin mikil-virku framleiðslutæki aukist fremur en rýrni, jafnhliða því, sem það er helzta ráðið til þess að vinna bug á gjaldeyrisvandráðunum.

Flutningsmenn telja víst, að til séu menn, sem hafa aðstöðu til þess að ná fiski-skipum til landsins án þess að leita til þess aðstoðar innlendra banka og án þess að fá yfirfærslu gjaldeyris á annan hátt en í tillögunni greinir. Þessir menn þurfa að fá uppörvun og fyrirgreiðslur.

Fyrir málinu verður gerð nánari grein í framsögu.

Sp. 342. Nefndarálit

um styrk til flóabátaferða.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

Eins og áður hafa samgöngumálanefndir beggja þingdeilda haldið sameigin-lega fundi um flóabátaferðir og úthlutun styrks til þeirra. Á fundi samvinnu-nefndar hefir einnig forstjóri skipaútgerðar ríkisins verið kvaddur til ráðuneytis, svo og ýmsir þingmenn utan nefndarinnar, er frekari upplýsingar gátu gefið um ferðir og flutninga en fyrir nefndinni lágu. Um hinar almennu athuganir og skýr-ingar lætur nefndin nægja að vísa til nefndarálitsins, er fram kom á síðasta þingi á þskj. 613 um þessi mál. Og svo er enn skammt liðið á yfirstandandi ár (1940), að áætlun og úthlutun samgöngumálanefndanna á styrknum til flóabátaferðanna — sem að miklum mun var þá hækkaður frá því, sem áður var, — hefir ekki getað sýnt, hversu hún fær staðizt í raun, og fyrir því telur nefndin réttast að miða að mestu við hinar sömu (hækkuðu) þarfir á næsta ári (1941) og láta styrkina halda sér, nema þar sem þegar þætti nauður reka til breytinga að einu eða öðru leyti.

Að sjálfsögðu haldast öll þau skilorð, sem áður hafa verið látin gilda fyrir styrkjum þessum, þar á meðal fullt eftirlit skipaútgerðar ríkisins í umboði ríkis-stjórnarinnar með framkvæmd flutningaferðanna kringum landið, samræming á þeim og ákvörðun á flutningatöxtum þeirra.

Þessar eru breytingar þær, er nefndirnar hafa orðið ásáttar um: Skagafjarðar-bátur (til Siglufj.) hækkar um 1000 kr., upp í 7500 kr. Til Flateyjarbáts á Skjálfa-nda (til samganga við Húsavík) veitist 500 kr. Til Borgarnesferða á Faxaflóa

(Laxfoss) veitist 4500 kr., en auk þess ætlast til Faxaflóabáts í fjárhæðinni til Breiðafjarðarferða allt að 6000 kr., ef við hann verður samið um þær á næsta ári, eins og nú er þegar gert af skipaútgærd ríkisins fyrir þetta ár. Hækkunin á heildarupphæð flóabátastyrkjanna nemur því 6000 kr. frá því, sem ákveðið var á síðasta þingi, svo að nú kemur á fjárlög undir þessum lið 93900 kr.

Um skipting á Breiðafjarðarstyrknum (20000 kr.) visast að öðru leyti til nál. og úthlutunar frá síðasta ári undir umsjón skipaútgærdar ríkisins.

Því er af samvinnunefndinni beint til ríkisstjórnarinnar, með aðstoð skipaútgærdar ríkisins, að leitast við að fá sameining hlutaðeigenda og samvinnu um Faxaflóaferðirnar, eða samgöngurnar við Akranes og Borgarnes, sem eitt skip ætti að geta nægt til. Telur nefndin, að rétt sé, að hinir áætluðu styrkir á árinu 1941 til Borgarnesferða (Laxfoss) og Akranesferða (Fagranes) verði því aðeins greiddir út, að talið sé nauðsynlegt, að athugaðri afkomu þessara ferða nú og næsta ár.

Samkvæmt því, sem hér hefir greint verið, leggja nefndirnar til, að flóabátastyrknum fyrir 1941 verði skipt þannig:

Djúpbátur	25000 kr.
Skagafjarðarbátur (til Siglufjarðar)	7500 —
Norðurlandsbátur (Eyjafj. o. s. frv.)	16500 —
Flateyjarbátur (á Skjálfanda)	500 —
Hornafjarðar — Austfjarðabátur	9000 —
Fjarðabátar:	
a. Við Loðmundarfjörð	500 —
b. Sunnan Seyðisfjarðar	1200 —
Suðurlandsskip	4000 —
Faxaflóabátur (Borgarnes)	4500 —
Til Breiðafjarðarsamgangna (sbr. hér að framan)	20000 —
Akranesbátur (sbr. áður sett skilyrði)	1500 —
Til bátaferða innan Austur-Skaftafellssýslu (þar af 800 kr. til Öræfinga)	1500 —
Til flutninga milli Vestm.eyja og suðurstrandarinnar:	
a. Rangársandsbátur	700 —
b. Stokkseyrabátur	1000 —
Mýrabátur (á Faxaflóa)	500 —

Alþingi, 3. apríl 1940.

Gísli Sveinsson,
form. Nd.-nefndar, frsm.
Árni Jónsson,
fundaskr. Ed.-nefndar,
með fyrirvara.

Páll Zóphóniasson,
form. Ed.-nefndar.
Helgi Jónasson.

Vilm. Jónsson,
fundaskr. Nd.-nefndar.
Skúli Guðmundsson.

Eiríkur Einarsson.

Jónas Jónsson.

Ed.

343. Nefndarálit

um frv. til l. um skógrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og hefir orðið sammála um að flytja við það nokkrar (5) brtt. og leggur til, að það verði samþykkt með þeim breytingum.

Alþingi, 3. apríl 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form., frsm.

Erlendur Þorsteinsson,
fundaskr.

Páll Zóphóniasson.

Ed. 344. Breytingartillögur

við frv. til l. um skógrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. Við 2. gr. Á eftir orðunum „skal hann“ í 3. málsl. komi: ef þess er kostur.
2. Við 3. gr. Annar másl. orðist svo: Skulu þeir að jafnaði vera einn í hverjum landsfjórðungi.
3. Við 5. gr. Önnur málsgr. orðist svo:
Laun þeirra skulu ákveðin í fjárlögum, að því leyti sem þau eru ekki ákveðin í launalögum.
4. Við 17. gr. 3. og 4. másl. greinarinnar orðist þannig: Dýrleit og grenjavinnslur innan skógargirðinga skulu framkvæmdar á kostnað viðkomandi hrepps eða hreppa. Heimilt er ráðherra, ef sérstakar ástæður mæla með því, að dómi skógaræktarstjóra, að fyrirskipa, að þau sveitarfélög, er fjárvon eiga innan skógargirðinga, annist smölun og fjallskil innan þeirra á sinn kostnað.
5. Við 28. gr. Aftan við 2. málsgr. bætist: þriggja dómkvaddra manna.

Nd. 345. Lög

um náttúrurannsóknir.

(Afgreidd frá Nd. 3. apríl).

Samhljóða þskj. 295.

Ed. 346. Lög

um breyting á lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.

(Afgreidd frá Ed. 3. apríl).

Samhljóða þskj. 301.

Ed. 347. Lög

um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt.

(Afgreidd frá Ed. 3. apríl).

Samhljóða þskj. 132.

Ed. 348. Lög

um breyting á lögum nr. 27 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts.

(Afgreidd frá Ed. 3. apríl).

Samhljóða þskj. 17.

Ed.**349. Lög**

um breyting á lögum nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vélum.

(Afgreidd frá Ed. 3. apríl).

Samhljóða þskj. 147.

Ed.**350. Lög**

um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur.

(Afgreidd frá Ed. 3. apríl).

Samhljóða þskj. 208.

Nd.**351. Breytingartillaga**

við frv. til I. um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Pétri Ottesen.

Á eftir IV. kemur nýr róm. liður:

Á eftir B. 3. bætist nýr liður:

Akrafjallsvegur: Af Akranesvegi hjá Litlu-Fellsöxl fyrir Akrafjall um Klafastaði og Kúludalsá á þjóðveginn ofan við Skipaskaga.**Sp.****352. Breytingartillögur**

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

I. Frá <i>samvinnunefnd samgöngumála</i> .	
Við 13. gr. B. 2. (Flóabátaferðir).	
Fyrir „87900“ kemur	93900
II. Frá <i>Garðari Þorsteinssyni</i> og <i>Árna Jónssyni</i> .	
Við 14. gr. B. XII. (Verzlunarskólar).	
a- og b-liðir orðist þannig:	
Til verzlunarskólans í Reykjavík og til verzlunarskóla sam-	
bands samvinnufélaganna	10000
Þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar hvors skóla, og skiptist framlagið	
milli skólanna í réttu hlutfalli við nemendafjölda hvors skóla	
skólaárið 1939—1940 (Höfðatölureglan).	
III. Frá <i>félagsmálaráðherra</i> .	
Við 15. gr. 28. Nýr liður:	
Til Skúla Þórðarsonar magisters, til að semja rit um verzlunar-	
sögu Íslands	2400
Til vara	1600
IV. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> .	
Við 15. gr. 56. (Guðmundur Friðjónsson).	
Fyrir „3000“ kemur	3500
V. Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> .	
Við 15. gr. 58. Nýr liður:	
Gunnar M. Magnúss	800

VI. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> . Við 15. gr. 61. (Jakob Thorarensen). Fyrir „1800“ kemur	2400
VII. Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> og <i>Sigurði Kristjánssyni</i> . Við 15. gr. 63. Nýr liður: Kristinn Pétursson málari	1000
VIII. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> . Við 15. gr. 65. (Kristmann Guðmundsson). Fyrir „1800“ kemur	2400
IX. Frá <i>Bergi Jónssyni</i> , <i>Gísla Sveinssyni</i> og <i>Vilmundi Jónssyni</i> . Við 15. gr. 74. Nýr liður: Sigvaldi Kaldalóns tónskáld	1000
X. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> . 1. Við 15. gr. 83. (Jón Magnússon). Fyrir „1000“ kemur	1500
2. Við 15. gr. 99. (Guðni Jónsson). Fyrir „800“ kemur	1500
XI. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> og <i>Erlendi Þorsteinssyni</i> . Við 15. gr. 99. Nýr liður: Eggert Stefánsson söngvari	1500
XII. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> , <i>Pálma Hannessyni</i> og <i>Steingr. Steinþórssyni</i> . Við 15. gr. 99. Nýr liður: Sigurður Skagfield söngvari	1500
XIII. Frá <i>Sigurði Kristjánssyni</i> og <i>Sigurjóni Á. Ólafssyni</i> . Við 15. gr. 99. Nýr liður: Einar Markan tónskáld	1500
XIV. <i>Péttri Halldórssyni</i> , <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> , <i>Thor Thors</i> og <i>Vilmundi Jónssyni</i> . Við 15. gr. 99. Nýr liður: Rögnvaldur Sigurjónsson, til pianóleiknáms	1500

Sp.**353. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar vegna flokksstarfsemi, sem er ósamrýmanleg öryggi ríkisins.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir á tveim fundum athugað tillögu þessa ásamt framkomnum breytingartillögum á þskj. 307 og 319. Varð nefndin sammála um að leggja til, að tillagan yrði afgreidd með svo hljóðandi

BREYTINGUM:**1. Tillgr. orðist svo:**

Alþingi ályktar að lýsa því yfir, að það væntir þess, að ríkisstjórnin og önnur stjórnarvöld hafi vakandi auga á landshættulegri starfsemi þeirra manna og samtaka, sem vinna að því að kollvarpa lýðræðisskipulaginu með ofbeldi eða aðstoð erlends valds, eða að því að koma landinu undir erlend yfirráð, svo og hverra þeirra annara, er ætla má, að sitji á svikráðum við sjálfstæði ríkisins, enda beiti ríkisstjórnin öllu valdi sínu til varnar gegn slíkri starfsemi.

Jafnframt ályktar Alþingi að fela ríkisstjórninni að láta fara fram athugun á því, hvernig hið íslenska lýðræði fái fest sig sem bezt í sessi og varizt með lýð-

ræðisaðferðum jafnt áróðri sem undirróðri ofbeldisflokka og annara andstæðinga lýðræðisins. Ennfremur láti ríkisstjórnin endurskoða ákvæði islenzkrar löggjafar um landráð. Athugunum þessum verði lokið fyrir næsta Alþingi og svo frá þeim gengið, að þær geti orðið undirstaða löggjafar um þessi efni.

2. Fyrirsögn till. hljóði svo:

Tillaga til þingsályktunar um ráðstafanir til verndar lýðræðinu og öryggi ríkisins og undirbúning löggjafar í því efni.

Alþingi, 3. apríl 1940.

Einar Árnason, form., frsm.	Magnús Jónsson, fundaskr.	Vilm. Jónsson.	Þorsteinn Briem.
Jörundur Brynjólfsson.	Árni Jónsson.	Páll Zóphóníasson.	

Nd.

354. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Pálma Hannessyni, Steingrími Steinþórssyni.

Á eftir IX. kemur nýr róm. liður:

C. 9. skal orða svo:

Sauðárkróksvegur um Varmahlið að Mælifelli í Lýtingsstaðahreppi.

Ed.

355. Nefndarálit

um frv. til laga um verðlag.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta, borið það saman við gildandi lög og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 4. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson, form.	Ingvar Pálmason, fundaskr., frsm.	Magnús Gíslason.
--------------------------------	--------------------------------------	------------------

Ed.

356. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 86 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt.

Alþingi, 4. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson, form.	Ingvar Pálmason, fundaskr.	Magnús Gíslason, frsm.
--------------------------------	-------------------------------	---------------------------

Ed.**357. Nefndarálit**

um frv. til l. um löggilding verzlunarstaðar við Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt.

Alþingi, 4. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form., frsm.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason.

Nd.**358. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Þorsteini Briem.

Á eftir B. 9. í 2. gr. laganna (á eftir V. í frvgr.) komi:

Skarðsvegur: Frá Vesturlandsvegi hjá Ásgarði um Staðarfell að Skarði á Skarðsströnd.

Nd.**359. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

1. gr. laganna orðist þannig:

Ríkissjóður veitir til hafnargerðar á Raufarhöfn í Presthólahreppi í Norður-Þingeyjarsýslu, samkvæmt áætlun, er ríkisstjórnin hefir samþykkt, $\frac{2}{5}$ kostnaðar, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, allt að kr. 92000.00 — niutiu og tvö þúsund krónur — gegn $\frac{3}{4}$ hlutum frá hafnarsjóði Raufarhafnar.

2. gr.

2. gr. laganna orðist þannig:

Ríkisstjórninni veitist heimild til að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs allt að kr. 230000.00 — tvö hundruð og þrjátíu þúsund króna — lán, er hafnarsjóður Raufarhafnar kann að taka, gegn ábyrgð Presthólahrepps og sýslusjóðs Norður-Þingeyjarsýslu. Tillag úr ríkissjóði og ábyrgð ríkissjóðs eru bundin því skilyrði, að yfirumsjón með verkinu og reikningshald sé falið manni, sem atvinnumálaráðuneytið samþykkir.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt eftir tilmælum atvinnumálaráðherra, sem lét fylgja því svólatandi skýringar:

Alþt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

„Um 1. gr.

Í 1. gr. laga nr. 68/1938 er svo ákveðið, að rikissjóður greiði $\frac{2}{3}$ hluta af kostnaði við hafnargerð á Raufarhöfn, þó ekki yfir $\frac{2}{3}$ hluta af kr. 180000.00. Þar sem nú er áætlað, að kostnaður við hafnargerðina verði kr. 230000.00, er svo ákveðið í 1. gr. frumvarpsins, að rikissjóður greiði $\frac{2}{3}$ hluta af þessum kostnaði, eða alls kr. 92000.00.

Um 2. gr.

Þar sem nauðsynlegt lán, að upphæð kr. 230000.00, til hafnargerðarinnar er ekki fáanlegt nema rikissjóður ábyrgist alla lánsupphæðina, er hér lagt til, að úr laga-greininni verði fellt ákvæðið um, að ábyrgð rikissjóðs verði bundin við $\frac{2}{3}$ hluta hafnargerðarkostnaðarins.

Að öðru leyti visast til bréfs stjórnar sildarverksmiðja ríkisins, dags. 23. marz 1940, til atvinnumálaráðherra, sem er svo hljóðandi:

„Stjórn sildarverksmiðja ríkisins telur mjög brýna nauðsyn á því, að dýpkun fari fram á hafnarsvæði Raufarhafnar nú í sumar á þann hátt, sem lýst er í tillögu-uppdrætti vitamálaskrifstofunnar, merktum C 93, I, samtals 80000 m³ uppmokstur. Hingað til hafa sildarverksmiðjur ríkisins orðið að leigja flutningaskip með vörur að og frá Raufarhöfn með það fyrir augum, að þau flytu að bryggju þar. Hefir þetta verið gert til þess að forðast óhæfilegan upp- og útskipunarkostnað og vegna þess, að tank-lýsinu verður að skipa um borð við bryggju. Á friðartímum hefir þetta oft orðið dýrara en orðið hefði, ef hægt hefði verið að flytja vörurnar á áætlunarskip-um eða þeim mun stærri skipum, sem nemur dýpkuninni, 13 fetum eða grynna niður í 16 fet, miðað við stórstraumsfjöru. En nú hefir það tvennt orðið, að óhjákvæmilegt má telja að dýpka höfnina svo fljótt, sem unnt verður, annað, að mjög erfitt er sök-um stríðsins að fá hæfilega smá skip til flutninga, og þau, sem fást kynnu, eru til-tölulega mjög dýr, og svo hitt, að afköst verksmiðjunnar á Raufarhöfn, sem til þessa hafa verið 1100 mál á sólarhring, aukast með byggingu hinnar nýju verksmiðju upp í 6100 mál á sólarhring.

Stjórn sildarverksmiðja ríkisins hefir fengið vilyrði fyrir því, að hafnarstjórn Reykjavíkur myndi lána dýpkunarskip Reykjavíkur til Raufarhafnar til þess að framkvæma dýpkun hafnarinnar þar. Allur kostnaður við dýpkunina ásamt kostnaði við flutning skipsins til og frá Reykjavík er áætlaður kr. 230000.00 og yrði að öllu leyti að greiðast nú í ár. Sveitarstjórn Presthólahrepps, sem ákveðið er, að fari með stjórn hafnarmála Raufarhafnar undir yfirumsjón atvinnu- og samgöngumálaráðu-neytisins, hefir falið oss að sjá um framkvæmd verksins og lánútvægun í þessu skyni. Höfum vér fúslega tekið þetta að oss sökum hinna miklu hagsmuna, sem vér eigum að gæta í þessu efni. Þó að telja megi fjárhag sildarverksmiðja ríkisins góðan, geta verksmiðjurnar sjálfar ekki, þótt þær fengju heimild til þess, veitt nema að litlu leyti lán til þessa verks sökum byggingar sildarverksmiðjunnar á Raufarhöfn, stækkun-arinnar á Siglufirði og löndunartækjanna þar, sem bundið hafa gersamlega allt laust fé verksmiðjanna. Hefir því orðið að leita fyrir sér annarstaðar um lántökumögu-leika. Hafa sildarverksmiðjur ríkisins nokkra von um, að takast megi að útvega lán fyrir meginhluta kostnaðarins, en það er ófrávikjanlegt skilyrði væntanlegra lán-veitenda, að ríkisábyrgð sé á lántökunum. Gert er ráð fyrir, að $\frac{2}{3}$ kostnaðar við dýpkunina séu greiddir af rikissjóði eftir því, sem fé sé veitt til í fjárlögum, en $\frac{1}{3}$ hlutar úr hafnarsjóði Raufarhafnar. Hafnarlög Raufarhafnar, nr. 68/1938, eru nokkuð óljós um upphæð þá, sem rikisstjórninni er heimilt að ábyrgjast, en sennilega her að telja, að samkvæmt lögum sé ábyrgðarheimild rikisstjórnarinnar bundin við $\frac{2}{3}$ af kr. 180000.00, þ. e. kr. 72000.00. Samkvæmt þessu gera hafnarlög Raufarhafnar því ráð fyrir bæði lægri upphæð til verksins í heild en þörf krefur, eins og nú standa sakir, og svo er ábyrgðarheimildin bundin $\frac{2}{3}$ kostnaðarins. Fjárveitinganefnd Alþingis hefir veitt vilyrði fyrir því að taka upp í fjárlög fyrir 1941 10 þúsund króna fjárveitingu til hafnargerðar á Raufarhöfn, er sé fyrsta fjárveiting af 9. Þótt þetta sé spor í rétta átt, er alveg víst, að ómögulegt er að koma í kring dýpkun hafnarinnar

nú, nema takast megi að útvega lánsfé til verksins, sem ófáanlegt er, svo sem að framan greinir, nema því aðeins, að ríkisábyrgð sé fyrir hendi fyrir allri upphæðinni, kr. 230000.00. Vér leyfum oss því að fara fram á:

að þér gangist fyrir breytingu á lögum um hafnargerð á Raufarhöfn þannig:

að heimilað sé að ráðast í framkvæmd fyrir 230000.00 kr. og ríkisstjórninni heimilað að ábyrgjast f. h. ríkissjóðs lán fyrir þeirri upphæð.

að framlag til dýpkunarinnar skiptist í sömu hlutföllum og gert er ráð fyrir í lögum um hafnargerð Raufarhafnar.

Það skal tekið fram, að vér höfum áætlað, að nettótekjur hafnarinnar á Raufarhöfn myndu nema um 20 þúsund kr. samkvæmt taxa, sem er mun lægri en hafnargjöld á Siglufirði, og ef þurfa þætti, mætti hækka þennan taxa upp í sama og á Siglufirði.

Sildarverksmiðjur ríkisins eru fúsar til þess að ganga í ábyrgð fyrir lánum til þessara framkvæmda, sé þeim heimilað það af yður. En ábyrgð verksmiðjanna einna er ekki fullnægjandi gagnvart lánveitendum, svo sem áður segir.

Vér leyfum oss að mega vænta heiðraðs svars yðar mjög fljótlega, einkum með tilliti til þess, að hafnarstjórn Reykjavíkur telur sig ekki geta beðið eftir svari voru um leigu á dýpkunarskipinu nema mjög takmarkaðan tíma.““

Nefndarmenn hafa óbundin atkvæði um einstök atriði frumvarpsins.

Nd.

360. Breytingartillaga

við frv. til laga um veiting ríkisborgararéttar.

Frá Jóni Pálmasyni.

Aftan við frumvarpsgreinina bætist:

4. Sövik, Oskar, rafveitustjóri á Blönduósi, fæddur í Noregi.

Ed.

361. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni, og á lögum nr. 39 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

15. gr. laganna orðist svo:

Heimilt er framkvæmdanefnd að fyrirskipa, samkvæmt óskum sveitarstjórnar eða upprekstrarfélags, breyting á fjallgöngum, smölun heimalanda og réttum, ef það telst nauðsynlegt til heftingar útbreiðslu veikinnar.

Breytingar þessar skulu bornar undir stjórnir nærliggjandi sveitar- eða upprekstrarfélaga áður en þær eru fyrirskipaðar.

Breytingar þessar teljast ekki brot á fjallskilareglugerðum.

2. gr.

Aftan við síðari málsg. 18. gr. laganna bætist: Landbúnaðarráðherra er heimilt, eftir tillögum framkvæmdanefndar, að fella niður tíu aura gjaldið í þeim hreppum, sem garnaveikin (Johnesveikin) hefir valdið tjóni.

3. gr.

- a. Niðurlag 1. tölul. 19. gr. laganna (sönnuð ... vaxtakjörum) orðist svo: sönnuð í ársbyrjun árið áður en styrkurinn er veittur. Þau ein lán koma til greina með vaxtastyrk sem stofnað er til vegna búrekstrar viðkomandi manns.
- b. Í stað orðanna „Til sýslu- og hreppavega“ í upphafi 2. tölul. sömu lagagr. komi: Til vegna.

4. gr.

Á eftir 2. málsg. 22. gr. laganna komi ný málsgrein, þannig:

Heimilt er og að veita fjáreigendum, öðrum en bændum, sem beðið hafa tjón af mæðiveikinni, stuðning til að koma upp fjárstofni aftur, eftir sömu reglum sem gilda um fjárstyrk til bænda í þessu skyni.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.

362. Frumvarp til laga

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum.

Flm.: Thor Thors.

1. gr.

Frá 1. apríl 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun alls starfsfólks, sem vinnur í skrifstofum eða við verzlanir, hvar sem er á landinu.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í herra launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Ekki má vegna verðlagsuppbótarinnar lækka laun þessa starfsfólks frá því, sem var 1. janúar 1940.

4. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við visitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

5. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar eða öðrum atriðum þessara laga, sker gerðardómur úr, en hann skipa 3 menn. Tilnefna aðilar einn mann hvor, en hlutaðeigandi héraðsdómari skipar hinn þriðja, og er hann formaður dómsins.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt vegna tilmæla Verzlunarmannafélags Reykjavíkur. Með lögum nr. 51 12. febr. 1940 hefir Alþingi ákveðið hækkun kaupgjalds

allra verkamanna, sjómanna, verksmiðjufólks og iðnaðarmanna í hlutfalli við hækkingu dýrtíðar.

Fyrir Alþingi liggur nú frumvarp um verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana, og virðist fulltrygt, að það mál nái fram að ganga. Það er því viðurkennt af Alþingi, að óhjákvæmilegt sé að hækka kaupgjald og laun þessara stétta, vegna sívaxandi dýrtíðar af völdum ófriðarins, og virðist sjálfsagt, að sama regla gildi um aðrar stéttir þjóðfélagsins.

Alþingi hefir enn eigi látið til sín taka samskonar kjarabætur starfsfólks í verzlunum og í skrifstofum, en það er auðsætt, að þessu fólki er sama nauðsyn á launauppbót vegna dýrtíðar og öðrum launþegum. Verzlunarmannafélag Reykjavíkur, sem undanfarin ár hefir haft með höndum kaupgjaldsmál verzlunarfólks í Reykjavík, náði í janúarmánuði s.l. samkomulagi við þessi félög kaupsýslumanna:

Félag isl. stórkaupmanna, Félag matvörukaupmanna, Félag búshaldakaupmanna, Félag isl. skókaupmanna.

Samkomulag þetta tryggði starfsfólki þessara félaga sömu launabætur til 1. apríl þ. á. og ákveðið er í lögum nr. 51 1940. Það eru öll líkindi til, að enn næðust samningar við þessi félög um launabættir í samræmi við gengislögin, en það virðist ekki rétt að ívilna einstökum atvinnurekendum á þessu sviði, sem ekki vilja fúslega veita starfsfólki sínu réttmætar kjarabætur, og enn fremur er þess að gæta, að starfssvið Verzlunarmannafélags Reykjavíkur nær aðeins til höfuðstaðarins, en sanngjarnt þykir, að verzlunarfólk hvarvetna á landinu njóti samsvarandi launauppbóta og löggjöfin veitir öðrum stéttum.

Sp. 363. Tillaga til þingsályktunar

um launamál og starfsmannahald ríkisins.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að framkvæma eða láta framkvæma gagngerða endurskoðun á launagreiðslum til embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana, og jafnframt athuga gaumgæfilega leiðir til þess að draga úr starfsmannahaldi hjá ríkinu eða á vegum þess með hagkvæmara og óbrotnara fyrirkomulagi á starfstilhögun allri. Er til þess ætlazt, að endurskoðun þeirri og rannsókn, er hér um ræðir, verði lokið fyrir næsta reglulegt Alþingi, og leggi stjórnin þá tillögur sínar fyrir þingið. Tillögur um launagreiðslur skulu miðaðar við eðlilegt verzlunar- og atvinnuárferði og við það, að hverjum manni verði ákveðin föst laun fyrir starf sitt, en horfið frá öllum aukagreiðslum.

Ed. 364. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 61 30. des. 1939, um skatt- og útsvarsgreiðslu af stríðsáhættupóknun.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir allengi haft frv. þetta til athugunar og ýtarlegrar meðferðar. Mælir nefndin með, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

2. gr. laganna orðist svo:

Áhættupóknanir þær, er um ræðir í 1. gr., skulu vera undanþegnar tekjuskatti og tekjuútsvari, svo sem hér greinir:

Við ákvörðun skatts og útsvars hjá hverjum einstökum gjaldanda, sem hlut á að máli, skal — áður en tekjuskattur og útsvar er reiknað — áhættubóknun dregin frá skattskyldum eða útsvarsskyldum tekjum hans samkvæmt eftirfarandi reglum:

1. Hjá þeim, sem hafa samanlegt í tekjur og áhættubóknun 8000 — átta þúsund — krónur, skal öll áhættubóknunin dregin frá.
2. Hjá þeim, sem hafa samanlagt í tekjur og áhættubóknun yfir 8000 — átta þúsund — krónur, skal draga frá 75% af umræddri áhættubóknun.

Alþingi, 4. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., frsm.

Bernh. Stefánsson,
með fyrirvara.

Sp.

365. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

I. Frá <i>Héðni Valdimarssyni</i> .	
Við 15. gr. 61. Nýr liður:	
Jóhannes úr Kötlum	2000
II. Frá <i>Einari Árnasyni</i> .	
Við 15. gr. 87. (Jóhann Sveinsson).	
Fyrir „500“ kemur	800
III. Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> .	
Við 15. gr. 93. Nýr liður:	
Halldór Kiljan Laxness	3500
IV. Frá <i>Haraldi Guðmundssyni</i> .	
Við 15. gr. 93. Nýr liður:	
Þórbergur Þórðarson	2500
V. Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> og <i>Jóhanni Jósefssyni</i> .	
Við 15. gr. 99. Nýr liður:	
Bjarni Björnsson leikari	1000
VI. Frá <i>Bergi Jónssyni</i> , <i>Emil Jónssyni</i> , <i>Haraldi Guðmundssyni</i> , <i>Jóhanni Jósefssyni</i> , <i>Sigurði Kristjánssyni</i> og <i>Skúla Guðmundssyni</i> .	
Við 16. gr. 29. (Fiskifélagið).	
Fyrir „75000“ kemur	85000
Til vara	83000
VII. Frá <i>Haraldi Guðmundssyni</i> .	
Við 17. gr. 8. (Barnaheimili og barnavernd).	
Fyrir „15000“ kemur	20000
VIII. Frá <i>Steingrími Steinþórssyni</i> , <i>Pálma Hannessyni</i> , <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> og <i>Eiríki Einarssyni</i> .	
Við 22. gr. XIII. Nýr liður:	
Að veita Skúla Pálssyni allt að 4000 króna styrk til fiskræktar, enda mæli Búnaðarfélag Íslands og fiskideild atvinnudeildar háskólans með fjárveitingunni.	

Sp. 366. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

- I. Frá *Bergi Jónssyni, Sigurjóni Á. Ólafssyni og Árna Jónssyni*.
Við 15. gr. 74. Nýr liður:
Karl O. Runólfsson tónskáld 2000
- II. Frá *Jóhanni Jósefssyni*.
Við 22. gr. VIII. Nýr liður:
Að greiða til Vestmannaeyjakaupstaðar til dýpkunar á hafnarinnsiglingunni þar 20 þús. kr., gegn jafnmiklu framlagi frá kaupstaðnum.
Til vara: 15 þús. kr.

Sp. 367. Nefndarálit

um till. til þál. um sjórannsóknir og fiskirannsóknir.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir orðið sammála um að mæla með því, að tillagan verði samþykkt óbreytt. En á það leggur nefndin áherzlu, að gætt sé hófs í fjárframlögum ríkisins til rannsóknanna og að þær verði miðaðar við gjaldþol ríkissjóðs.

Alþingi, 4. apríl 1940.

Pétur Ottesen,	Emil Jónsson,	Sigurður Kristjánsson,
form.	fundaskr.	frsm.
Sig. E. Hlíðar.	Helgi Jónasson.	Bjarni Bjarnason.
	Bernh. Stefánsson.	Páll Hermannsson.

Ed. 368. Lög

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýms gjöld 1941 með viðauka.

(Afgreidd frá Ed. 4. apríl).

Samhljóða þskj. 5.

Ed. 369. Frumvarp til laga

um stofnun kennaradeildar í húsi Háskóla Íslands.

Flm.: Jónas Jónsson.

1. gr.

Stofna skal deild í uppeldisvísindum og kennslufræðum í húsi Háskóla Íslands í Reykjavík. Í þeirri deild skal undirbúa kennaraefni til að standa fyrir fræðslu barna á skólaskyldualdri, ungmennafræðslu og vinnuforustu við þegnaskyldustörf, ef löggjöf verður sett um það efni. Ríkisstjórninni skal auk þess heimilt að bæta tveggja vetra framhaldskennslu við vegna kennara við héraðs- og gagnfræðaskóla.

Kennslumálaráðuneytið ákveður í reglugerð, með aðstoð fræðslumálastjóra, fyrir-
komulag þeirrar framhaldskennslu, þar til löggjöf verður sett um það efni.

2. gr.

Í kennaradeild skulu vera fjórir óskiptir bekkir. Enginn nemandi getur fengið
inngöngu í fyrstu deild nema hann sé 18 ára að aldri og ekki lokið burtfararprófi
fyrir en 22 ára. Karlar og konur eiga jafnan rétt til að stunda nám í kennaradeild-
inni.

3. gr.

Í kennaradeild skal haga vinnubrögðum þann veg, að fyrsta vorið, eftir að
lokið er inntökuprófi, hefja þeir nemendur, sem staðizt hafa prófraunina, nám,
sem varir í eitt ár, í íþróttaskólanum á Laugarvatni og garðyrkjustólanum á
Reykjum í Ölfusi. Næsta ár stunda þeir nám í kennaradeildinni í Reykjavík. Þriðja
árið starfa þeir sem settir kennarar, undir yfirumsjón fræðslumálastjórnar og kenn-
ara sinna, sem aðstoðarmenn við barna- og unglingaskóla í kaupstöðum, kauptúnum
og sveitum. Fjórtða árið halda þeir áfram námi í kennaradeildinni, og ljúka þá
burtfararprófi eftir fjöggra ára nám og æfingarvinnu við kennslu.

4. gr.

Inntökuskilyrði í kennaradeildina eru sem hér segir: Nemandinn verður að
vera líkamlega hraustur og fær til venjulegrar erfiðisvinnu. Hann verður að hafa
stundað alla venjulega vinnu í sveit að minnsta kosti eitt ár samfleytt. Nemandinn
verður auk þess að vera alger bindindismaður um vín og tóbak og geta sannað
með vottorði sóknarprests og kennara, að hann hafi á undangengnum árum verið
fullkominn reglumaður og ekki hneigzt að stefnu eða félagsskap manna, sem vilja
breyta þjóðskipulaginu með ofbeldi. Í bóklegum fræðum verður nemandinn að
geta sannað með prófraun, að hann geti lesið sér til gagns með viðunandi fram-
burði uppeldisfræðirit á norðurlandamálum, þýzku og ensku. Prófið í íslenzku,
Íslandssögu, mannkynssögu, landafræði, náttúrufraði, stærðfræði og teikningu skal
framkvæmt eftir gildandi kröfum um gagnfræðapróf menntaskólans á Akureyri.
Í móðurmálinu skal auk þess, sem að framan greinir, krefjast, að nemandi riti ljósa
og áferðarfallega rithönd og þekki að efni til rit allra meiri háttar íslenzkra skálda
frá 19. og 20. öldinni.

5. gr.

Kennslumálaráðuneytið ákveður um hver áramót, að fengnum tillögum fræðslu-
málastjóra og forstöðumanns kennaradeildar, hve marga nýja nemendur skuli taka
þá um vorið í kennaradeildina. Inntökuprófið skal halda í húsakynnum kennara-
deildar, og má engan nemanda taka í deildina nema hann hafi staðizt það próf.
Ef fleiri standast inntökupróf heldur en leyft er að taka í kennaradeildina það ár,
sitja þeir fyrir, sem fá hæsta einkunn.

6. gr.

Fyrsta námsárið dvelja nemendur við nám og vinnu á Laugarvatni og Reykj-
um í Ölfusi, undir stjórn skólastjóranna á Laugarvatni og Reykjum. Auk þess
fylgir nemendum kennslumaður frá forstöðumanni kennaradeildar. Á þessu
ári ber að þjálfra kennaraefnin í þeim íþróttum, sem iðkaðar eru hér á landi, þar
með talinn dans, og íslenzk glíma fyrir pilt. Jafnhliða íþróttanáminu skulu nem-
endur vinna að allskonar garðrækt og skógrækt og fá æfingu við að stjórna vega-
gerð, framræslu lands og venjulegri jarðabótavinnu. Jafnframt þessu skal nem-
endum kennt að stjórna bifreið, ef þeir kunna það ekki áður. Auk þess einfalt smíði,
bókband og töfluteikning. Með útigöngum og skólaferðum skal kenna nemendum
um jarðmyndun landsins, dýralíf þess og jurtagróður. Að loknu námi fyrsta árs
taka nemendur fullnaðarpróf í þeim greinum, er þeir hafa stundað á Reykjum og
Laugarvatni.

7. gr.

Annan og fjórða vetur stunda kennaraefnin sögu uppeldismálanna, sálarfræði, vísindalegar tilraunir um líkamsorku, gáfnafar, viljastyrk og þroska barna og unglinga og taka þátt í verklegum kennsluæfingum. Auk þess stunda þeir þessa vetur réttan framburð móðurmálsins, söng, bókmenntasögu þjóðarinnar og náttúrufræði Íslands. Nemendum skal gefinn kostur á að halda við íþróttum þeim, er þeir hafa numið.

8. gr.

Þriðja námsárið stunda kennaraefnin kennslu barna og unglinga viðsvegar um land og fá goldinn dvalarkostnað sinn, eftir mati fræðslumálastjórnar, frá þeim aðilum, sem njóta vinnu þeirra.

9. gr.

Nú kemur í ljós, að kennaraefni stentz ekki fyrirskipað vorpróf að loknu námi ár hvert, eða gerir sig sekan um óreglu eða aðra þá framkomu, sem telja má ósamboðna manni, sem á að vera fyrirmynd og leiðtogi barna og unglinga, og skal forstöðumaður kennaradeildar þá, að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar, synja þeim manni um leyfi til að halda áfram námi í kennaradeild og að ljúka þar fullnæðarprófi.

10. gr.

Ríkisstjórnin skipar forstöðumann kennaradeildar, og nýtur hann sömu launa og hlunninda eins og rektor menntaskólans, og einn fastan kennara, sem lokið hefir prófi í vísindalegri sálarfræði, enda njóti hann sömu launa og próffessorar háskólans. Að öðru leyti ræður kennslumálaráðuneytið starfsmenn við kennaradeild, að fengnum tillögum forstöðumanns, eftir því sem fé er veitt til deildarinnar í fjárlögum.

11. gr.

Kennarar þeir, sem útskrifast úr kennaradeild, öðlast sömu réttindi og áður eru veitt með lögum þeim mönnum, sem lokið hafa burtfararprófi úr kennarskólanum í Reykjavík.

12. gr.

Kennslumálaráðuneytið setur, með ráði fræðslumálastjóra, í reglugerð nánari ákvæði um inntöku nemenda í kennaradeild, nám þeirra, vinnukennslu nemenda og burtfararpróf þeirra.

Ákvæði til bráðabirgða.

Vorið 1940 og tvö næstu ár þar á eftir skulu engir nýir nemendur teknir í Kennaraskóla Íslands. Nemendur þeir, sem verða í 2. og 3. bekk veturinn 1940—41, ljúka námi í húsakynnum Háskóla Íslands undir stjórn núverandi starfsmanna kennaraskólans. Að þeim tíma liðnum falla úr gildi lög nr. 63 22. nóv. 1907.

Ríkisstjórninni er heimilt að flytja kennaradeildina úr Háskóla Íslands á hentugan stað í sveit, þegar Alþingi veitir nauðsynlegt fé til húsabygginga í því skyni.

Greinargerð.

Á þingunum 1930, 1931 og 1932 bar ég fram frv. til laga um byggingarmál Háskóla Íslands. Í lögum þeim, sem samþykkt voru um þetta efni í þinglok 1932, var svo ákvæðið, að í hinni nýju byggingu skyldi vera húsrúm vegna kennaradeildar. Var þessu ákvæði fylgt á þann hátt, að á þriðju hæð í háskólabyggingunni er allmikið húsrúm, við hliðina á vinnuherbergjum háskólakennaranna, sem er ætlað kennaradeildinni. Háskólaráðið hefir þó ekki lagt verulega stund á að láta fullgera þennan hluta hússins um leið og lokið er við meginbygginguna. En þegar fjárhagsnefnd neðri deildar gerði sig líklega til að gera það að skilyrði fyrir fram-

lengingu happdrættislaganna, að kennaradeildin yrði fullgerð fyrir næsta haust, bauð háskólaráðið góðfúslega, að kennaraskólinn gæti til bráðabirgða fengið til afnota aðrar kennslustofur í háskólabyggingunni. Fyrir ári síðan lagði fjárveitinga-nefnd til, að hætt yrði að taka nýja nemendur í kennaraskólann og skólinn flytti yfir í háskólabygginguna, en að hús kennaraskólans yrði í stað þess tekið til afnota handa starfsfólki landsspítalans, sem nú verður að leigja fyrir utan spítalann með mjög miklum tilkostnaði. Er nú vonlegt, að það hús verði tekið til afnota í sambandi við landsspítalann.

Þegar ég lagði til fyrir 10 árum, að kennarafræðslan yrði flutt í Háskóla Íslands, þá var sú tillaga byggð á því, að á þann hátt yrði hægt að búa kennarana betur undir starf sitt og að það væri skylda þjóðfélagsins að sinna kennarauppeldinu meir en verið hefir. Mjög margir dugandi menn og konur hafa stundað nám í kennaraskólanum og síðan unnið með samvizkusemi og dugnaði að kennslu víðsvegar um land. Hinsvegar hefir litlu fé verið kostað til að bæta aðstöðu skólans. Fyrstu tuttugu árin, sem skólinn starfaði, var skólahúsið vanhirt að utan og innan í grjótholti í nánd við bæinn. Skólatíminn var stuttur, undirbúningur misjafn, og sárliðið gert af hálfu löggjafarvaldsins til að gera skólanum kleift að fylgjast með nýjungum í tilraunavísindum samtíðarinnar. Mjög litil aðstaða er í skólanum til að sinna íþróttum, og ennþá minna gert til að nemendur geti numið þau margháttuð vinnubrögð, sem eru nauðsynleg fyrir nútímakennara.

Með skipulagi kennaraskólans og barnafræðslunnar er áherzlan svo að segja eingöngu lögð á bóklegan fróðleik. Og þar sem aðstaða barnaskólanna er víða hin erfiðasta, þá verður kennurum yfirleitt tæplega unnt að fara aðra leið í starfi sínu en að gera bókfræðilegar yfirheyrslur að meginefni kennslustarfsins.

Kennarastéttin er orðin mjög fjölmenn, og hún er að vonum talsvert dýr fyrir ríkið og sveitarfélögin, þó að flestum kennurum sé lágt launað, og það svo, að þeir þykjast mjög vanhaldnir og hafa víða mikið til síns máls. Jafnframt þessu hefir árangurinn af skólakennslunni ekki orðið æskilegur að öllu leyti. Greindir foreldrar í sveit fullyrða, að ef börnin séu 4 mánuði af vetrinum burtu frá heimilinu í skóla og við bóknám, þá slitni þau að nokkru leyti frá sínu náttúrlega umhverfi, og að ókyrrðin og leitinn frá heimilinu og starfinu þar byrji þá strax. Vitaskuld hefir skólakennslan marga kosti, þó að eitthvað sé að, og ekki myndi ástandið hafa verið glæsilegt, ef héruðin hefðu sleppt hendi af börnunum og enginn skóli verið til. Þessi viðurkenning er sjálfsögð, en engu að síður verður þing og þjóð og kennarastétt landsins að geta mætt þeirri staðreynd, að skólarnir megna ekki að ráða bót á mörgum hættulegum sjúkdómum í uppeldi þjóðarinnar. Íslenzkan er að klofna í tvennt, hreint mál og hrognamál. Hljóðvillur og rangur framburður á mæltu máli er daglegt brauð víða um land. Lestrarfýsn almennings hefir ekki farið fram, eins og sjá má af því, að bókasöfn á heimilum gerast nú mun fátíðari en áður var. Þá er hitt mjög athyglisvert, að barnaskólanámið virðist ekki hafa æskileg áhrif á listhneigð þjóðarinnar. Langflestir af þeim mönnum hér á landi, sem lengst hafa komizt í listum, vísindum og bókmenntum, hafa fengið litla og sumir enga skólafræðslu fyrr en eftir fermingaráldur. Það mundi vera mjög vafasöm staðhæfing að segja, að áberandi vöntun á listhneigð og bókmenntayfirburðum þeirrar kynslóðar, sem notið hefir barnafræðslu, væri að kenna barnaskólum. En hitt má fullyrða, að barna- og ungmennafræðslan verður að geta mætt með góðum árangri því nýja viðhorfi, sem skapast hefir við samsafn meira en helmings þjóðarinnar í þéttbýli, með allt öðrum lífsskilyrðum heldur en íslenzka þjóðin hefir búið við í þúsund ár.

Tillögur mínar í þessu frumv. eru bornar fram í þinglok. Það er vafasamt, að um þær verði nokkrar umræður eða athugun í nefnd að þessu sinni. Engu að síður hefir mér þótt ástæða til að láta þær koma fram, til þess að þær verði ræddar og gagnrýndar hvarvetna um land, þar sem menn hafa áhuga á uppeldismálum.

Mér er ljóst, að í fyrstu munu tillögur mínar mæta mótmælum og móthlastri úr mörgum áttum. Sumum af maktarmönnum Háskóla Íslands mun ekki vera hug-

leikið, að í því húsi verði nokkrir nemendur, sem ekki eru stúdentar. Þeir menn vita ekki, að faðir islenzka háskólans lagði til 1842, að háskólinn væri þjóðskóli, í mörgum deildum. Sumir nemendur stúdentar, aðrir ekki, allt eftir því, sem hentaði þjóðinni. Þessir menn myndu hinsvegar telja það vegsemd fyrir háskólann, að kennaradeild yrði stofnuð þar, ef í hana kæmu engir nema stúdentar.

Til eru aðrir menn, sumir þeirra mjög áhrifaríkir í Framsóknarflokknum, sem vilja að visu breyta kennaramenntuninni mjög mikið. En þeir vilja hafa kennaradeildina á góðum stað í sveit, og alls ekki í Háskóla Íslands. Þeir menn vilja ekki heldur binda undirbúninginn við stúdentsnám, og óttast, að fara myndi um kennaradeild fyrir stúdenta líkt og guðfræðideild háskólans, að þangað yrði lítil aðsókn, því að launakjörin þættu ófýsileg eftir langt nám. Ég hefi í þessum tillögum viljað halda dyrum opnum í báðar áttir: Leggja kennaraskólahúsið undir landsspítalann, færa kennaramenntunina í háskólabygginguna og láta svo þjóð og þing um það, hvort henta þætti, að loknu yfirstandandi stríði, að byggja hús fyrir kennaradeildina uppi í sveit. En sú breyting þyrfti ekki að hafa nein áhrif á tillögur mínar viðvikjandi skipulagi kennaradeildar.

Þá munu margir menn mæla, og þá sjálfsagt ýmsir af kennarastétt landsins, að engin ástæða sé til neinna verulegra breytinga í þessu efni, nema þess, að bæta launakjör kennara og helst að fjölga meira í stéttinni. Þessi skoðanaháttur er að því leyti réttur, að allur þorri kennara býr við mjög erfið kjör, og sennilegt er, að ekki verði auðvelt að bæta úr því, nema breyta skipulagi barnaupveldisins, þannig að komast megi af með mun færri kennara en nú er. En þá á líka að vera hægt að gera þeim auðveldara að starfa með góðum árangri.

Nú er það alsíða í sumum fræðsluhéruðum, að einn kennari hefir aðeins 8—10 börn að sinna að vetrinum. Þessi kennsla er oft talin nægilega dýr fyrir sveitina og landið, en þó eru tekjur kennarans litlar. Hann er venjulega heimilislaus að vetrinum og á bónbjörgum um sumaratvinnu hér og þar. Þeir foreldrar, sem vilja meta starf þess manns, sem á að móta þeirra börn, mættu gjarnan taka til endurskoðunar, hvort umhyggja þeirra fyrir afkvæmunum er nægilega framsýn. Í bæjum og kaптúnum eru kennarar venjulega atvinnulausir á sumrin og þurfa þó að vinna til að mæta síaukinni dýrtíð. Þeirra aðstaða er engan veginn góð, þó að nóg sé ásóknin í kennarastöður bæja og kaптúna.

Tillögur mínar miða að því að breyta undirbúningi barnakennara mjög stórvægilega og gera barna- og unglingakennurum auk þess kleift að stunda framhaldsnám í landinu, sem ekki er hægt eins og málum er nú komið. Síðan geri ég ráð fyrir, að barnafræðslunni sé breytt þannig, að einn kennari geti á sómasamlegan hátt hjálpað foreldrum vegna þjóðfélagsins til að ala upp og manna 40—60 börn. Slíkur kennari lýkur miklu dagsverki og á skilið að fá viðunandi laun. Á sumrin á hann að geta stjórnað þegnskylduvinnu ungmenna eða sinnt heimilisstörfum á búi sínu. Kennarinn á jafnan að vera búsettur og heimilisfastur í þeim bæ eða sveit, þar sem hann starfar.

Meginmunurinn á því uppeldi, sem þjóðfélagið veitir kennarastéttinni nú, og því uppeldi, sem gert er ráð fyrir í þessu frv., er sá, að nú er nálega eingöngu lögð stund á bókfræðilegan undirbúning kennara, í því skyni að þeir veiti aftur bókfræðilega kennslu. En í tillögum þessa frumv. er gert ráð fyrir, að börnin hafi bæði líkama og sál, og að líkaminn og meðferð hans sé mjög þýðingarmikill hluti uppeldisstarfsins.

Ég álit mjög óheppilegt að ætla kennurum sex ára nám í menntaskóla og sex ár í háskóla. Gegnum slíkt nám ganga nú að visu mjög margir dugandi menn, en líka margir, sem eru frá byrjun, og einkum eftir námið, alls ófærir til mikillar áreynslu eða skörulegrar framgöngu. Hin mikla tregða, sem nú er á því að fá háskólagengna menn til að sinna embættisstörfum í dreifbýli eða smáþorpum, stafar að allmiklu leyti af því, að í uppeldi þeirra hefir vantað karlmannlega áreynslu, sem bændur og sjómenn fá við dagleg störf. Slíkir menn hafa um of mótazt af innisetum

í hlýjum stofum og finna, að þeir eru ekki færir um að taka þátt í hinni almennu lífsbaráttu þjóðarinnar.

Hér er þess vegna gert ráð fyrir, að þeir, sem leita inngöngu í kennaradeildina, hafi fengið allgóðan almennan undirbúning, en fleiri komi þar til greina en stúdentar. Mjög margir stúdentar gætu að visu staðizt þetta bókfræðipróf, en ekki allir. Það vitu aðist í fyrravetur, að nemandi í öðrum menntaskólanum, sem kominn var fast að stúdentsprófi, hafði ekkert lesið af skáldskap Einaris Kvarans, og var þó sæmilega gefinn piltur. Á hinn bóginn myndu mjög margir stúdentar ekki standast prófið að öðru leyti, af því þeir hefðu vanið sig á vin- og tóbaksnautnir og væru líkamlega of litlir fyrir sér til að standast prófið.

Á hinn bóginn er mikill fjöldi dugandi unglinga í héraðs- og gagnfræða- og menntaskólum, sem getur búið sig undir þetta próf, ef þeir vilja. Fjöldamargir sveitapiltar úr héraðsskólum geta með nokkru viðbótarnámi og heimalestri orðið færir um að standast inntökukröfurnar. Væru hin mörgu skólaheimili landsins mjög gagnslítill, ef dugandi menn gætu ekki fengið þar viðbótarkennslu, eins og piltar, sem ætluðu í latinuskólann, fengu á heimilum presta áður fyrr.

Þekking kennaraefna á bókmenntum landsins er lífsskilyrði fyrir þá og störf þeirra. Þekking í útlandum tungumálum er fyrst og fremst nauðsynleg vegna bók-lestrar, en alls ekki vegna þess, að kennarar eigi að öllum jafnaði að kenna börn-um erlend mál. Er of mikið að því gert nú um stundir, til niðurdreps fyrir meðferð móðurmálsins.

Ársvöl á Reykjum og Laugarvatni við garðyrkju og íþróttir yrði harður skóli. Mörg af lingerðari kennaraefnunum myndu gefast upp á því, og eiga að gera það. Þjóðin þarf úrræðamikla og hrausta menn í kennarastöðum, en ekki lingert fólk, sem flýr erfiði daglegra starfa. Nú sem stendur er gersamlega þýðingarlaust þótt hægt væri að lögleiða almenna þegnskyldu, af því það vantar vel undirbúna kennara. Það er til í landinu mikið af duglegum verkstjórum, sem eru ekki kennarar. Og það er til fjöldi af vel bókfróðum kennurum, sem ekki kunna til verkstjórnar. Það er eftir að skapa nýja stétt: Kennara, sem geta verið heppilegir verkstjórar og leið-togar æskunnar í margbreyttri vinnu og íþróttum. Tillögurnar í þessu frv. eru fyrstu drög að úrræðum til að geta eftir næstu ár framkvæmt þegnskylduvinnu með þeim árangri, sem þjóðin vonast eftir.

Einn af duglegustu skólastjórum á landinu, sem gengið hefir í marga skóla, segir, að vera sín eina vertið á íslenskum togara hafi verið langþýðingarmesta æf-ingin, sem hann hafi hlotið. Það var hart líf, og í fyrstu lá við, að hann gæfist upp. En hann hélt út og fann eftir á, að sú áreynsla hafði borgað sig.

Sú hugmynd, að láta kennaraefnin fara úr skólanum út um allt land og vinna þar að kennsluæfingum, er lánuð frá Norður-Ameríku. Þar er þessi skoðun nokkuð almennt. Það þykir heppilegt að láta kennaraefnin reyna á sig við raunveruleg skólastörf, áður en þeir hafa lokið námi. Þannig verða tvö af fjórum undirbúnings-árum kennaranna kostnaðarlítill nemendum, því að þeir gætu að mestu leyti unnið fyrir sér.

Í tvo vetur yrðu kennaraefnin í Háskóla Íslands eða sérstakri stofnun uppi í sveit. Kennslan yrði að vera hin sama. Þessa tvo vetur yrðu kennaraefnin að fá mikla kennslu í tilraunasálarfræði og hagnýtum kennsluæfingum. Þá kemur nem-endum að góðu haldi að geta lesið fræðibækur á norðurlandamálum, þýzku og ensku, og síðan haldið áfram að fylgjast með niðurstöðum uppeldisvísindanna í þessum efnum. Samhliða þessu yrðu kennaraefnin að bæta við margháttaðri æf-ingu í nauðsynlegum kennslugreinum, svo sem teikningu, söng og innlendri nátt-úrufræði.

Nú munu menn spyrja: Hvernig eiga þessir kennarar framtíðarinnar að starfa? Ég tek fyrst verkefnið í sveitum og síðan í bæjum.

Ég geri ráð fyrir, að kennari í sveit kenni og hafi umsjón með 40—60 börnum. Hann fær litla jörð eða hluta af jörð á hentugum stað í skólahéraðinu, þar sem hægt

er að hafa nokkra garðrækt, og það af búpeningi, sem röskur maður getur heyjað fyrir á véltæku ræktuðu landi, með nokkrum frátöfum. Heimili hans og heimavist fyrir 10—15 börn er sambyggt. Kennarinn tekur börnin á sitt heimili, þegar þau dvelja í skólanum. Á vorin, þegar náttúran er að vakna, tekur hann til sín um tíma þau börn, sem foreldrar kenna ekki lestur og skrift. Á veturna tekur hann í skólaheimilið samstæð börn viku eða hálfan mánuð í einu, en leitast annars við að láta hvert barn vera eins mikið heima og unnt er, þannig að saman fari vinna og nám. Hver kennari hefir bókasafn á heimilinu, sem er miðað við börn og ætlað þeim. Börnin fá bækur úr því safni eftir ráðum kennarans, og hann leiðréttir stila þeirra, eins og í bréfskóla, þar sem það á við. Slikur kennari kemur í stað prestsins fyrr á tímum, en á að hafa betri aðstöðu til að sinna börnum og betri undirbúning fyrir starfið. Á vorin og sumrin safnar kennarinn börnum úr umdæmi sínu í smáhópum á sunnudögum og kennir þeim á bók náttúrunnar. Einnar stundar kennsla í náttúrufræði úti á víðavangi á sumrin er betri en vikunám inni í stofu á vetrum.

Ef kennarinn er manndómsmaður við vinnu og íþróttir, auk góðrar bóklegrar menntunar, hefir það á margvislegan hátt vekjandi áhrif á börnin, sem hann hjálpar til að manna. Skólinn er með þessu móti ekki keppinautur heimilanna, heldur hjálpar hann foreldrunum við að ala börnin upp. Ef um þegnskylduvinnu er að ræða, verða kennarar með vinnu- og íþróttamenntun algerlega nauðsynlegir, ef unnt á að vera að skapa stórfellda vinnukennslu, sem nær til allra ungmenna í landinu.

Í bæjum og kaupstöðum ber mjög á námsþreytu í börnum og unglingum. Meginhluti barna í öllum löndum er ekki hrifinn af bóknámi, heldur af leikjum, íþróttum, vinnu og æfintýrum. Að öllum líkindum er það mjög lítil framsýni gagnvart litlum íslenskum börnum að halda þeim vetur eftir vetur að bóknámi og yfirheyrslum, sem þeim leiðist sárlega. Reynslan er líka sú, að þegar þessi þreyttu börn koma í aðra skóla á unglingsárunum, þá er sá þekkingarforði, sem átt hefir að koma fyrir í sál þeirra, alveg ótrúlega litill, og ekki sambærilegur við þann þroska, sem barnið fær, ef það er hraust, lífsglatt og með vakandi starfsorku.

Ég álit, að í bæjum eigi að minnka innisetu barna við bóklegt nám til stórra muna. Fyrst og fremst á að hætta að rífa börnin upp úr rúmum í kolniðamyrkri og senda þau í skólann allan skammdegistímann. Í öðru lagi á að steinhætta að kenna börnum útlend tungumál í barnaskólum, nema sannað sé með tilraunum, að þau hafi til þess góða greind og hafi fengið nægilegan þroska í móðurmálinu. Í þriðja lagi verður að stytta bóklega námstímann mjög mikið, en láta koma í staðinn fjölbreytta verklega kennslu, íþróttir og skipulegt félagsstarf undir eftirliti. Hvarvetna þarf kennarinn að halda aga, og honum nægilega ákveðnum. Götuuppeldi barna í íslenskum kaupstöðum og kauptúnum er á mjög lágu stigi, og auðséð, að aga og stjórn er mjög ábótavant í uppeldinu.

Ef forráðamenn þjóðarinnar skilja til fulls, að það er vonlaust verk að ætla að gera alla menn bóklærða, og enn síður öll börn, þá leiðir af því, að það er ekki viturlægt að ala kennarastétt landsins upp við það aðalstarf, að koma bókviti með stöðugri endurtekningu í vitund barna, sem flest langar í annað og meira heldur en þau andlegu fræði, sem þeim eru höðin.

Mönnum getur ef til vill sýnt mótsögn í því, að vilja gera auknar kröfur um undirbúning kennaranna, en ætla þó að troða minna bókviti í nemendurna. En þetta er afareðlilegt. Það þarf að búa kennarann sem bezt undir uppeldisstarfið, þó að mikið af vinnu kennaranna sé annað en itróðningur og yfirheyrslur. Því betur sem kennarinn skilur barnið, og því fleira sem hann kann og getur miðlað barninu af margháttaðri færni og lífsreynslu, því fullkonnara verður uppeldið.

Breytingin á kennaramenntuninni er óhjákvæmileg undirstaða, ef á að breyta skólauppeldi barnanna í landinu. En breyting á uppeldinu er nauðsynleg vegna þjóðarheildarinnar.

Það má vel vera, að þær hugmyndir, sem bornar eru fram í þessu frv., eigi erfitt uppdráttar og að langan tíma þurfi til að koma þeim í framkvæmd. Fyrir mér eru

þær ekki nýjar. En ég hefi beðið eftir, að háskólabýggingin, sem byrjað var að vinna að fyrir mörgum árum, yrði fullger, því að í sambandi við hana taldi ég réttast að byrja þá gagngerðu umbót á uppeldismálum, sem hér hefir verið lýst.

Ég hefi rætt aðalatriði þessa frv. við ýmsa kennara og þingmenn, en ég ber málið ekki fram fyrir neinn sérstakan félagsskap, hvorki kennara eða annara manna.

Ed.

370. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.

Frá allsherjarnefnd.

Með frumvarpi þessu eru gerðar allviðtækar breytingar á lögunum, sem reynslan hefir sýnt þann tíma, sem þau hafa verið framkvæmd, að gera þarf. Breytingar þessar eru að dómi nefndarinnar til bóta á lögunum. Hinsvegar telur nefndin, að nokkur hættu geti verið á því, að málið dagi uppi, ef gerðar yrðu á því viðtækari breytingar, þar sem skammt mun til þinglausna, en þess vill nefndin ekki vera valdandi, þó hún liti svo á, að ýmsar fleiri breytingar þurfi að gera, ef nægur tími væri fyrir hendi. Af ofangreindum ástæðum mælir nefndin með því, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 4. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form., frsm.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason.

Nd.

371. Breytingartillaga

við frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Á eftir 2. gr. kemur ný (3.) gr., svo hljóðandi:

Ríkisstjórninni er heimilt að verja úr ríkissjóði til landþurrkunar og vegagerðar í sambandi við stofnun nýbýla allt að 150 þús. krónum á árinu 1940 og allt að 200 þús. kr. á árinu 1941.

Sp.

372. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

I. Frá *fjármálaráðherra*.

Við 15. gr. 80. Nýr liður:

Dr. Einar Ólafur Sveinsson, til ritstarfa 1800

II. Frá *Eiríki Einarssyni*.

Við 15. gr. 98. Nýr liður:

Jón Thorarensen, prestur í Hruna, til ritstarfa 700

III. Frá *Haraldi Guðmundssyni, Einari Árnasyni og Jörundi Brynjólfs-
syni.*

Við 18. gr. II. b. 38. (Theodóra Thoroddsen).

Fyrir „800“ kemur 1200

Nd.

373. Breytingartillaga

við frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum.

Frá Skúla Guðmundssyni.

Við 36. gr. Greinin orðist svo:

Nú telur eftirlitsmaður, að tekjur sveitarfélags samkvæmt fjárhagsáætlun hrökkvi ekki til að standast útgjöldin, og getur ríkisstjórn þá ákveðið, að nokkrum hluta þeirrar fjárhæðar, sem heimilt er að verja úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga samkvæmt 24. gr., skuli varið til styrktar sveitarfélaginu, að þar til fengnum tillögum eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna.

Ed.

374. Nefndarálit

um frv. til laga um framíenging á gildi laga nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin mælir með því, að frv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 5. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form.

Bernh. Stefánsson,
frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Sp.

375. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Við 11. gr. A. 7. b. Nýr liður:
Húsaleiga, ljós og hiti 10000
2. — 15. — 29. (Leikfél. Rvíkur).
Athugasemdin orðist svo:
Styrkurinn er því skilyrði bundinn, að menntamálaráð
samþykki starfsskrá félagsins og að reikningar félagsins
séu ávallt sendir fjárveitinganefnd Alþingis.
3. — 16. — 71. B. Liðurinn orðist svo:
Til stuðnings bændum á mæði- og garnaveikisvæðinu 400000

4. Við 18. gr. II. i. 43. (Jóney Guðmundsdóttir).	
Fyrir „400“ kemur	600
5. — 18. — II. i. 76. Nýr liður:	
Þorsteinn Gíslason fiskimatsmaður	300

Ed. 376. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um friðun arnar og vals.

Frá Páli Zóphóníassyni og Þorsteini Þorsteinssyni.

Við 3. gr. Í stað „500—1000“ komi: 100—1000.

Sp. 377. Tillaga til þingsályktunar

um fiskveiðar við Grænland.

Flm.: Árni Jónsson og Jóhann Jósefsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að taka upp viðræður við dönsk stjórnarvöld um fiskveiðar íslenskra þegna við Grænland og aðstöðu til útgerðar þaðan.

Nd. 378. Frumvarp til laga

um friðun arnar og vals.

(Eftir eina umr. í Ed.).

1. gr.

Ernir og valir skulu alfriðaðir á Íslandi til ársloka 1950, svo og egg þeirra.

2. gr.

Nú verpir örn eða valur í nánd við friðlýst varpland, eða eyða mjög æðarvarpi, og er þá ráðherra heimilt, þrátt fyrir ákvæði 1. gr., að láta gera nauðsynlegar ráðstafanir til að verjast tjóni af völdum þeirra.

3. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 100—1000 kr. Brot gegn lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Ed.**379. Nefndarálit**

um frv. til laga um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

Frá fjárhagsnefnd.

Frumvarp þetta er komið frá Nd. Var þar ágreiningur mikill um málið. Vildu sumir heina tekjum af frumvarpinu til annara hluta en íþróttamála, að minnsta kosti fyrst um sinn, og var málið þá gert að engu samkvæmt upprunalegum tilgangi þess. En aðrir vildu taka burt megintekjustofn þess, gjald af áfengi og tóbaki, og varð það ofan á. Eins og frv. liggur hér fyrir er það því lítils virði og nær að mjög litlu leyti þeim tilgangi, sem því var ætlað að ná, sem var að standa við fyrirheit Alþingis, er setti lögin um íþróttasjóð, að afla þeim sjóði fjár.

Nefndin sér ekki til neins að gera nú breytingar á frumvarpinu undir þinglokin, og með jafnmikinn ágreining um málið eins og virðist vera í hinni deildinni um það, þar sem það yrði sennilega til þess eins, að málið næði ekki afgreiðslu. Nefndarmenn hafa ekki tekið neina afstöðu til þeirrar tekjuöflunaraðferðar, sem stungið var upp á í upprunalega frumvarpinu, en eru á hinn bóginn meðmæltir því, að leitað verði aðferða til þess að auka tekjur sjóðsins, enda er nú fram kominn tillaga um að hækka nokkuð fjárveitingu til Íþróttasambands Íslands í fjárlögum fyrir 1941. — Nefndin leggur því til, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 5. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form., frsm.Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Bernh. Stefánsson.

Nd.**380. Nefndarálit**

um frv. til l. um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og borið það saman við gildandi lög. Frv. er í því einu frábrugðið gildandi lögum, að innflutningsgjald af benzíni hefir verið hækkað um 1 eyri á hvern lítra og jafnframt er ákveðið, að $\frac{1}{2}$ hluta benzínskattsins verði varið til brúargerðar og fyrst skuli byggja brú á Jökulsá á Fjöllum hjá Lambhöfða. Einn nefndarmanna, Sveinbjörn Högnason, hefir fyrirvara um hækkun á innflutningsgjaldi á benzíni.

Nefndin mælir með, að frv. verði samþykkt með þessari

BREYTINGU:

Við 3. gr. Orðin í niðurlagi 3. málsg. „hjá Lambhöfða“ falli niður.

Alþingi, 5. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form.Jón Pálmason,
fundaskr.Steingr. Steinþórsson,
frsm.

St. Stefánsson.

Ásg. Ásgeirsson.

Nd.**381. Nefndarálit**

um frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 90 19. júní 1933, um útflutning á kjöti.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin mælir með því, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 5. apríl 1940.

Bjarni Ásgeirsson,	Jón Pálmason,	Steingr. Steinþórsson.
form., frsm.	fundaskr.	
Pétur Ottesen.	H. Guðmundsson.	

Ed.**382. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 38 frá 13. júní 1937, um loðdýrarækt og loðdýralána-deild.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það verði samþykkt með þessari

BREYTINGU.

Við 1. gr. Greinin fellur niður, og greinatala frv. breytist samkvæmt því.

Alþingi, 5. apríl 1940.

Þorst. Þorsteinsson,	Erl. Þorsteinsson,	Páll Zóphóníasson.
form., frsm.	fundaskr.	

Nd.**383. Breytingartillaga**

við frv. til laga um veiting ríkisborgararéttar.

Frá allsherjarnefnd.

Framan við frvgr. bætist:

1. Augustsen, Bjarne August, afgreiðslumaður í Reykjavík, fæddur í Noregi. Tölulíðirnir á eftir breytast samkv. þessu.

Ed.**384. Breytingartillaga**

við frv. til laga um skógrækt.

Frá Þorst. Þorsteinssyni, Erlendi Þorsteinssyni og Páli Zóphóníassyni.

Við 6. gr. Á eftir orðunum „að höggvið sé innan úr“ bætist: þannig.

Ed.**385. Frumvarp til laga**

um skógrækt.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

I. KAFLI**Um markmið og stjórn skógræktar ríkisins.****1. gr.**

Skógrækt ríkisins skal rekin með því markmiði:

- 1) að vernda, friða og rækta skóga og skógaleifar, sem eru í landinu,
- 2) að græða upp nýja skóga, þar sem henta þykir,
- 3) að leiðbeina um meðferð skóga og kjarrs og annað það, sem að skógrækt og skógræðslu lýtur.

2. gr.

Landbúnaðarráðherra fer með yfirstjórn skógræktarmála samkvæmt lögum þessum. Hann skipar skógræktarstjóra, er annast framkvæmd þessara mála. Skal hann, ef þess er kostur, hafa leyst af hendi próf við skógræktarháskóla á Norðurlöndum eða við annan skóla jafnstæðan.

3. gr.

Ráðherra skipar skógarverði, að fengnum tillögum skógræktarstjóra. Skulu þeir að jafnaði vera einn í hverjum landsfjórðungi. Þeir skulu hafa aflað sér verklegrar kunnáttu í skógrækt og hafa staðizt próf, sem stjórn skógræktarmála kveður á um.

4. gr.

Skógarverðir skulu starfa samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra og aðstoða hann í hvivetna við skógrækt og skóggæðslu í landinu. Þeir skulu settir yfir skógarjarðir ríkisins og annast framkvæmdir þar, og ennfremur hafa eftirlit um meðferð skóga og kjarrs á þeim svæðum, sem þeim eru falin.

5. gr.

Störf og starfsvið skógræktarstjóra og skógarvarða skal ákveða með reglugerð, sem ráðherra setur.

Laun þeirra skulu ákveðin í fjárlögum, að því leyti sem þau eru ekki ákveðin í launalögum.

II. KAFLI**Um meðferð skóga og kjarrs, friðun á lyngi o. fl.****6. gr.**

Í skógum eða kjarri má hvorki höggva tré né runna á annan hátt en þann, að höggvið sé innan úr þannig, að skógurinn eða kjarrið sé grisjað. Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að græða upp skóg að nýju á landinu eða á öðru jafnstóru svæði.

7. gr.

Viðarrætur má ekki rífa upp eða skerða á neinn hátt. Ekki má rífa lyng, fjalldrapa, viði, mel eða annan hlífðargróður, heldur klippa eða skera. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er heimilt að hanna allt skógarhögg og hristekju og að hanna að skerða hverskonar gróður þar, sem ætla má, að slíkt geti valdið upphlæstri eða landspjöllum. Bannað er að stinga upp og flytja á brott tré og hverskonar ungviði án leyfis skógræktarstjóra eða skógarvarða.

8. gr.

Í skógum þeim og kjarrlöndum, sem í afréttum liggja eða fjarri búfjárhögum, er öll beit bönnuð frá 1. nóvember til 1. júní. Nú hagar svo til á einstökum landsvæðum, að skógarkjarr eða annar gróður skóglendis er í bersýnilegri hættu sökum óhóflegrar beitar, að dómi skógræktarstjóra, og er landbúnaðarráðherra þá heimilt að banna eða takmarka beit á skóginn eða kjarrið um lengri eða skemmri tíma, enda komi bætur fyrir slíka skerðingu á landsnyttjum, eftir mati dómkvaddra manna. Bætur þessar skal greiða úr rikissjóði. Ráðherra getur bannað með öllu að beita geitfé á skóg eða kjarr, enda telji skógræktarstjóri, að skóginum stafi bersýnileg hættu af beitinni.

9. gr.

Í þeim skógum og kjarri, sem er sameign fleiri manna eða jarða á óskiptu landi, mega einstaklingar ekki höggva án vitundar skógarvarðar eða eftirlitsmanns, sem segir fyrir um, hvar og hvernig grisja skuli.

10. gr.

Óheimilt er öllum, sem eiga skóg eða kjarr eða hafa umráðarétt yfir slíku, að selja eða gefa óupphöggvinn við án þess að hafa fengið leyfi skógarvarðar til þess.

11. gr.

Sé skógur eða kjarr í yfirvofandi hættu að dómi skógræktarstjóra fyrir örtröð eða annað það, er kann að valda háskalegum skemmdum á skógi eða skóglendi, er ráðherra heimilt að taka slík landsvæði eignar- eða leigunámi. Um slíkt eignar- eða leigunám fer eftir fyrirmælum laga nr. 61 frá 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms. Meta skal fullar bætur eigi aðeins fyrir afnotamissi, heldur og fyrir þá aðstöðu-skerðingu til lífsbjargar, er af slíkum ráðstöfunum leiðir.

12. gr.

Skógræktarstjóri eða skógarverðir skulu fara eins oft og þörf krefur um sveitir þær, þar sem er skógur eða kjarr að nokkrum mun, og skulu þeir skipa fyrir um, hvernig skógur eða kjarr skuli höggvið. Þeir skulu og leiðbeina nothafa skógar og kjarrs um framkvæmd alla á fyrirmælum sínum, enda getur nothafi eigi skorast undan að fylgja þeim í skóginn eða kjarrið. Hann er og skyldur til þess að leggja fram endurgjaldslaut vinnu til þess að höggva á allt að 400 fermetra svæði í skóginum eða kjarrinu til þess að kynnast, hvernig höggva skuli.

13. gr.

Eigendur eða notendur skóga og kjarrs geta ekki bannað skógræktarstjóra, skógarvörðum, hreppstjórum eða öðrum þeim, sem eftirlit kann að vera falið, að fara um land sitt, hvort sem girt er eða ógirt.

14. gr.

Ef skógræktarstjóri eða skógarverðir krefjast þess, eru hreppstjórar skyldir til þess að fylgjast með þeim á eftirlitsferðum þeirra um hreppinn, til þess að kynna sér fyrirskipanir þeirra um meðferð skóga og kjarrs, sem þeim ber að hafa eftirlit með. Á ferðum þessum fá hreppstjórar 8 kr. á dag, sem greiðist af skógræktarfé.

15. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um meðferð á skógum og kjarri, eftir tillögum skógræktarstjóra, og skal þeim útbýtt meðal almennings í þeim sveitum, þar sem skógur eða kjarr er.

III. KAFLI

Um friðun og ræktun skóga.

16. gr.

Á landi því, sem skógrækt ríkisins hefir til friðunar og skógræktar, má ekki beita búfé. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er þó heimilt að veita undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður mæla með.

17. gr.

Liggi alfaravegur um friðuð skóglendi, skulu vegfarendur loka þeim hliðum, sem á girðingum eru, svo að öruggt sé, að þau opnast ekki af sjálfsdáðum. Týni vegfarendur búfé í skógargirðingum, skulu þeir skyldir til þess að leita þess vandlega. Dýraleit og grenjavinnslur innan skógargirðinga skulu framkvæmdar á kostnað viðkomandi hrepps eða hreppa. Heimilt er ráðherra, ef sérstakar ástæður mæla með því, að dómi skógræktarstjóra, að fyrirskipa, að þau sveitarfélög, er fjárvon eiga innan skógargirðinga, annist smölun og fjallskil innan þeirra á sinn kostnað.

18. gr.

Taka skal fram í byggingarbréfi gagnvart úbúendum jarða þeirra, sem eru eign ríkisins, að þeim sé skylt að hlífa svo skógi og kjarri á jörðum þessum, að hvorugt rýrni eða eyðist af völdum þeirra á meðan ábúðartími þeirra stendur. Ennfremur það, að ráðherra sé heimilt að taka til friðunar einstök skóg- eða kjarrlendi á jörðum þessum á meðan ábúð þeirra stendur; enda lækki þá afgjald jarðanna vegna afnotamissis ábúenda af hinu friðaða landi, eftir mati dómkvaddra manna.

19. gr.

Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum skógræktarstjóra, að veita eigendum eða notendum jarða eða jarðarskika tillag úr ríkissjóði af skógræktarfé til þess að girða bæði skóglendi og skóglaut land til þess að rækta á skóg, með þeim skilyrðum er hér greinir:

Skógrækt ríkisins leggur til girðingarefni og kemur því á næstu höfn við svæði það, sem girða skal. Hún leggur og til verkstjóra við uppsetning girðingarinnar, en eigandi eða nothafi flytur girðingarefnið að girðingarstæði á sinn kostnað og leggur til allan þann vinnukraft, sem þarf til þess að setja upp girðinguna; skulu þeir og fæða og hýsa verkstjóra endurgjaldslaust. Gera skal samning um girðinguna milli skógræktar ríkisins annarsvegar en eiganda eða nothafa hinsvegar. Skal hann þinglesinn í þeirri þinghá, sem jörðin liggur, sem kvöð á jörðinni, á kostnað eiganda eða notanda. Skógrækt ríkisins greiðir $\frac{1}{3}$, en eigandi eða nothafi $\frac{2}{3}$ viðhaldskostnaðar á girðingunni fyrstu 15 árin, en að þeim tíma liðnum stendur eigandi eða nothafi straum af öllu viðhaldi hennar. Sé skóglaut land tekið til skóggræðslu, greiðir skógrækt ríkisins helming kostnaðar við gróðursetningu eða sáningu í fyrsta sinn, en eigandi eða nothafi helming á móti. Ef ný gróðursetning er nauðsynleg eða sáning, skal eigandi eða nothafi framkvæma það á sinn kostnað samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra. Hirðingu alla skal eigandi eða nothafi annast samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra eða skógarvarða.

Um friðun þessara svæða gilda sömu reglur og um friðun skóglendis, sem um getur í 16. og 17. gr.

20. gr.

Ef eigendur eða notendur skógræktarsvæða, sem girt hafa verið að nokkru eða öllu leyti á kostnað skógræktarinnar, rjúfa þann samning, sem gerður hefir verið um friðun eða ræktun landsins, þá er skógræktarstjóra heimilt, með samþykki ráðherra, að taka hurt girðinguna á kostnað eiganda eða notanda.

21. gr.

Hreppstjórar og skógarverðir skulu, hver í sínu umdæmi, hafa eftirlit með því, hvort farið sé eftir ákvæðum og fyrirmælum um meðferð skóga og kjarrs og hvort brotið sé gegn friðunarákvæðunum samkvæmt lögum þessum og þeim reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt 15. gr. laganna. Skulu þeir jafnskjótt og þeir verða þess varir senda skýrslu um þetta til skógræktarstjóra, sem ákveður, hvað frekar skuli gert í málinu.

IV. KAFLI

Um skógræktarfélag Íslands.

22. gr.

Skógræktarfélag Íslands er viðurkennt sem samband skógræktarféлага í landinu.

23. gr.

Styrkur sá, sem veittur er í fjárlögum til skógræktarféлага, er bundinn því skilyrði, að þau séu deildir í Skógræktarfélagi Íslands.

24. gr.

Ráðherra úthlutar styrknum, að fengnum tillögum skógræktarstjóra og formanns Skógræktarfélags Íslands.

V. KAFLI

Um skógarítök og hvernig þeim skuli af létt.

25. gr.

Á næstu fimm árum eftir að lög þessi öðlast gildi, skal skógræktarstjóri, með þremur auglýsingum í röð í Lögbirtingablaðinu, skora á alla þá, sem telja sér ítök í skóglendi annara jarða, að lýsa ítökunum fyrir honum áður en tólf mánuðir eru liðnir frá birtingu síðustu auglýsingarinnar.

Jafnframt því, sem ítökunum er lýst, skal tilgreina, ef kostur er, með hvaða hætti ítökin urðu til og hvenær, hversu þau hafa verið notuð síðustu áratugi og hvers virði menn telji sér þau nú, og greina fyrir því skilríki eftir föngum.

Ítök þau, sem ekki verður lýst á tilsettum tíma, skulu falla niður.

26. gr.

Nú vill eigandi eða umráðamaður einhverrar jarðar ekki kannast við, að aðrar jarðir eigi ítök í skóglendi hennar, svo sem fram er haldið, og skal þá úr þeim ágreiningi skorið svo sem lög mæla.

27. gr.

Nú hefir skógur verið upprættur úr landi, er telst skógarítak annarar jarðar, og fellur þá ítakið niður.

28. gr.

Á næstu fimmtán árum eftir að lög þessi ganga í gildi má með úrskurði ráðherra heimila landeiganda að kaupa skógarítak, sem í jörð hans er. Vilji landeigandi ekki nota heimildina, má heimila eiganda ítaksins að kaupa land það, sem ítakið nær yfir.

Rísi ágreiningur um kaupverð ítaks eða lands, skal hvorttveggja metið af tveim dómkvöddum mönnum og sala fara fram samkvæmt því. Skjóta má úrskurði matsmanna undir yfirmat þriggja dómkvaddra manna.

Vilji hvorugur aðila, ítaks- eða landeigandi, nota ofangreindar heimildir, getur skógræktarstjóri, með samþykki ráðherra, látið dómkveðja tvo menn til þess að

skipta landi og skógi þannig, að aðilar fái land með skógi í hlutfalli við það, sem verðmæti lands og ítaks er metið. Skjóta má úrskurði matsmanna undir yfirmat. Kostnaður við mat og skipti greiðist af aðilum í hlutfalli við eign þeirra í því, sem skipt hefir verið.

29. gr.

Eftir staðfesting þessara laga er öllum óheimilt að selja, gefa eða láta af hendi ítök í skógum og kjarri án þess að landið, skógartorfan, fylgi með afsalinu.

VI. KAFLI

Um sektir, málsmeðferð o. fl.

30. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—2000 kr., til rikissjóðs, og fer um mál út af þeim brotum sem almenn lögreglumál.

31. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 54 frá 24. nóv. 1907, um skógrækt og varnir gegn uppblastri lands, og lög nr. 13 frá 7. maí 1928, um meðferð skóga og kjarra og friðun á lyngi o. fl.

Sp. 386. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 272. (Fjárlög 1941).

Frá fjárveitinganefnd.

Við 69. b. (Við 22. gr. XII. Nýr liður: Hafnarg. í Njarðvík).

Tillöguna skal orða svo:

Að veita allt að 100 þús. kr. til hafnargerðar við sunnanverðan Faxaflóa, þar sem hagkvæmast þykir að undangenginni rannsókn, að því tilskildu, að ekki þurfi að kaupa að ráði erlent efni til verksins, meðan á stríðinu stendur.

Sp. 387. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árið 1941 og við brtt. á þskj. 308.

I. Frá *Pálma Hannessyni*, *Magnúsi Jónssyni* og *Steingrími Steinþórs-syni*.

Við brtt. 308, XVII. (Við 15. gr. 28. Nýr liður: Sögufél. Skagfirðinga).

Tillöguna skal orða svo:

Til sögufélags Skagfirðinga, til sagnaritunar	1000
<i>Til vara</i>	500

gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að.

II. Frá *Jörundi Brynjólfssyni*.

Við 15. gr. 83. Nýr liður:

Ólafur Jóh. Sigurðsson	1200
------------------------------	------

Nd. 388. Breytingartillaga

við frv. til l. um breytingar á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Flm.: Sigurður Kristjánsson.

Framan við 1. gr. frv. kemur ný grein, sem verður 1. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkv. því):

Aftan við fyrstu málsgrein 3. gr. laganna bætist nýr málslíður, svo hljóðandi:

Ennfremur af trjávið, sem notaður hefir verið í kassa utan um fisk til útflutnings.

Sp. 389. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 353 [Flokksstarfsemi].

Frá Bergi Jónssyni.

Við 1. tölul. í stað orðsins „landshættulegri“ komi: þjóðhættulegri.

Sp. 390 Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 327 [Fjárlög 1941].

Frá Bjarna Ásgeirssyni.

Við V. (Við 15. gr. 27. Nýr liður: Héraðssaga Borgarf.).

Tillöguna skal orða svo:

Útgáfustyrkur til héraðssögu Borgarfjarðar	1000
<i>Til vara</i>	500

Sp. 391. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1941.

I. Frá Bergi Jónssyni.

Við 14. gr. A. b. 9. Nýr liður:

Til Flateyarkirkju	1000
--------------------------	------

II. Frá Bergi Jónssyni og Gísla Guðmundssyni.

Við 17. gr. 27. Nýr liður:

Til sambands íslenskra berklasjúklinga	2000
--	------

Sp. 392. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um fiskveiðar við Grænland.

Frá Péttri Ottesen.

Tillögugreinina skal orða svo:

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að beita sér fyrir því, að gerður verði út héðan fiskveiðaleiðangur til Grænlands, til hagnýtingar á fornum og nýjum réttindum Íslendinga þar.

Ed. 393. Umferðarlög.

(Afgreidd frá Ed. 5. apríl).

Samhljóða þskj. 88.

Ed. 394. Bifreiðalög.

(Afgreidd frá Ed. 5. apríl).

Samhljóða þskj. 222 (sbr. 87 og 200).

Ed. 395. Lög

um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll.

(Afgreidd frá Ed. 5. apríl).

Samhljóða þskj. 254.

Ed. 396. Lög

um breyting á lögum nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélag fyrir vélbáta.

(Afgreidd frá Ed. 5. apríl).

Samhljóða þskj. 226.

Sp. 397. Frumvarp til fjáraukalaga

fyrir árið 1939.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Til viðbótar við gjöld, sem veitt eru í fjárlögum fyrir árið 1939, eru veittar samkv. 2.—4. gr. hér á eftir kr. 28743.65

2. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 10. gr. er veitt:

Kostnaður við störf Vilhjalms Þórs, verzlunarerindreka í New York kr. 13255.65

Alþt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

3. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 15. gr. er veitt:

1. Til Matthíasarbókhöðu á Akureyri	kr. 10000.00
2. Til skáksambands Íslands	— 3000.00
3. Til blaðamannafélags Íslands	— 500.00

4. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 16. gr. er veitt:

1. Til Faxaflóanefndar	kr. 1200.00
2. Kostnaður við úthlutun kartöfluverðlauna	— 188.00
3. Til fyrirhleðslu Hólmsár	— 600.00

Samtals kr. 28743.65

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Um 2. gr.

Hér er um að ræða laun og annan kostnað við störf verzlunarerindreka í New York, og þarf greinin ekki frekari skýringar við.

Um 3. gr.

1. Fjárveiting til Matthíasarbókhöðu, kr. 10000.00, var á fjárlögum fyrir árið 1938, en hún var ekki hafin þá úr ríkissjóði. Þótti rétt að greiða hana árið 1939, enda hafði Akureyrarbær þá fullnægt skilyrði því, sem sett var fyrir fjárveitingu úr ríkissjóði.

2. Styrkur þessi var veittur til þess að fjárhagsörðugleikar kæmu ekki í veg fyrir það, að hérlendir skákmenn gætu tekið þátt í skákmótinu í Buenos Ayres síðastliðið sumar.

3. Styrkur þessi var veittur til þess að taka þátt í kostnaði við blaðamannamót, sem hér var haldið síðastliðið sumar.

Um 4. gr.

1. Fjárhæð þessi er styrkur veittur Árna Friðrikssyni fiskifræðingi, til utanfarar, til þess að sækja fund Faxaflóanefndar í marz 1939.

2. Fjárhæð þessi er andvirði kostnaðar við útsendingu kartöfluverðlauna árið 1938.

3. Fjárhæð þessi var greidd vegamálastjóra til fullnaðargreiðslu á kostnaði við fyrirhleðslu Hólmsár á árinu 1937.

Nd.

398. Nefndarálit

um frv. til laga um greiðslu verðlagsupphótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin er sammála um það, að ekki verði hjá því komið að veita einhverjar uppbætur á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins, en nefndarmenn hafa hinsvegar ólíka aðstöðu til ýmsra meginatriða frumvarpsins og tillagna um breytingar á því. Munu jafnvel sumir nefndarmenn gera samþykki breytingartillagna að skil-

yrði fyrir fylgi sínu við frumvarpið. Verða breytingartillögur bornar fram á sérstökum þingskjölum.

Alþingi, 6. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form., frsm.

Jón Pálmason,
fundaskr.

Steingr. Steinþórsson.

Ásgeir Ásgeirsson.

Stefán Stefánsson.

Sp. 399. Tillaga til þingsályktunar

um hlutafjareignir í Útvegsbanka Íslands h/f.

Flm.: Jóhann Jósefsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta fara fram athugun á því, hversu mikið af fé því, er inni stóð í Íslandsbanka h/f í sparisjóði og á innlánsskírteinum, hafi verið gert að hlutafé í Útvegsbanka Íslands, og hvort kleift sé að bæta aðstöðu þeirra hlutabréfaeigenda, sem af þessum ástæðum hafa eignazt hluti í þeim banka.

Niðurstaða þessarar athugunar leggist fyrir næsta reglulegt Alþingi.

Greinargerð.

Með tillögu þeirri til þingsályktunar, er hér liggur fyrir, er enn hreyft við því, að athugun fari fram á möguleikum til viðréttingar hlut þeirra, er sparifé áttu á sínum tíma í Íslandsbanka og fengnir voru til að leggja fram helming þess bankanum til hjálpar 1930.

Fjöldi þess fólks, er hér ræðir um, voru smáir sparifjareigendur, sem dregið höfðu saman lítils háttar fé árum saman sér til stuðnings á elliárum. Þetta fólk líður nú stórum við það að hafa fest fé sitt á þennan hátt, því hvorki svara hlutabréf Útvegsbankans neinum arði né heldur munu þau vera veðhæf. Þeir, sem ekkert vildu af mörkum leggja til að hjálpa bankanum, hafa haldið öllu sínu, en það fólk, sem sýndi þann þegnskap af sér að fórna innstæðum sínum, ber svo skarðan hlut frá borði sem raun ber vitni.

Með framlögum þessum, sem látin voru af hendi, var Íslandsbanki ekki reistur við, heldur var Útvegsbankinn stofnaður, og er ríkissjóður aðalhluthafi hans með 4½ millj. króna hlutafé.

Því hefir nú að vísu verið hreyft áður af sama flm. og fleirum, að ríkið skærist í leik að því er snertir þá hlutafjareigendur, sem um ræðir í þessari þáttill., og rétti hlut þeirra, án þess að það hafi borið árangur. Engu að síður þarf að halda fram rétti þessa fólks, og þá einkum þeirri siðferðislegu skyldu, er hvílir á ríkinu í þessu efni.

Öll meðferð Íslandsbankamálsins á þinginu 1930 og það, er síðan hefir fram farið, styður þá kröfu, að þeir hlutafjareigendur, sem hér eiga hlut að máli, fái einhverja réttingu sinna mála.

Nánari rökstuðning hér að lútandi er að finna í Alþt. 1934, á þingskj. 289.

Sp.**400. Tillaga til þingsályktunar**

um athugun á fjárhag þjóðarinnar.

Flm.: Jón Pálmason.

Sameinað Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að láta fyrir næsta þing rannsaka fjárhag og fjármálakerfi þjóðarinnar, til undirbúnings heilbrigðari fjármálastjórn en verið hefir að undanfögnu.

Þetta sé einkum athugað:

1. Hverjar hafa síðustu árin verið framleiðslutekjur þjóðarinnar á ári, að frá-dregnum atvinnurekstrarkostnaði.
2. Hve mikill hluti af þjóðinni vinnur framleiðslustörf.
3. Hve miklar eru arðberandi eignir landsmanna.
4. Hve miklar eru skuldir þjóðarinnar alls við útlönd, og hve mikið landsmenn skulda peningastofnunum og viðskiptafyrirtækjum innanlands.
5. Hve mikill er rekstrarkostnaður á ári:
 - a. Hjá ríkinu og stofnunum þess.
 - b. Hjá bæjar- og sveitarfélögum og fyrirtækjum þeirra.
 - c. Hjá peningastofnunum.
 - d. Hjá samgöngufyrirtækjum.
 - e. Hjá þeim fyrirtækjum og einstaklingum, sem annast verzlunina í landinu.

Greinargerð.

Hagfræði okkar þjóðar er mjög ófullkomin, og er rík þörf að bæta þar mikið úr. Ríkið og önnur opinber félagsstarfsemi hefir á síðari árum tekið meira og meira í sínar hendur af fjármálastarfi þjóðarinnar. Vald og áhrif einstaklinganna og fyrirtækja þeirra hefir að sama skapi minnkað. Þetta hefir orsakað sívaxandi skatta og tolla og sívaxandi skuldir innanlands og utan. Mikill hluti þjóðarinnar og mikill hluti alþingismanna telur þetta nauðsynlegt og rétt, að fjárhagurinn sé í sæmilegu lagi, og svona eigi þetta að vera. Ég og margir aðrir telja hinsvegar, að við séum á háskalegri glötunarleið fjárhagslega og hrun og vandræði séu á næstu grösum, hvenær sem eitthvað ber út af. Margir eru svo hjartsýnir að telja víst, að okkar þjóð dragi marga feita drætti í happdrætti ófriðarheimskunnar, og því sé öllu óhætt. Mér er ljóst, að gæfan hefir verið okkur hliðholl í þessu efni á síðustu mánuðum. Þannig getur orðið áfram, og óskandi, að svo verði, en allt virðist mér benda til þess, að meginhluti þeirra fjármuna, sem okkur kunna að hlotnast á þennan hátt, verði gerður að eyðslueyri, en lítið notað til þess að borga skuldir eða tryggja fjárhagsaðstöðu landsmanna í þeirri ægilegu fjárhagskreppu, sem hlýtur að taka við að ófriðnum loknum. En til þess að ekki sé áfram ríkjandi sú óvissa um allan fjárhag, sem verið hefir, og til þess að þeir menn, sem hafa mismunandi skoðanir í þessu efni, hafi glöggar upplýsingar og fastan grundvöll á að byggja, þá tel ég nauðsynlegt að athuga til hlítar þau atriði, sem þessi þingsályktunartillaga fjallar um. Okkur er ósambóðið að vaða í því efni í villu og svima lengur en orðið er. Við eigum að hafa það ljóst fyrir, hve mikil gjöld framleiðsla þjóðarinnar þolir í meðalári. Það skapar heilbrigðan grundvöll til að byggja það á, hve skattar og tollar mega vera háir, hve há laun og hve hátt kaupgjald er hægt að borga o. s. frv. — Sú athugun, sem tillagan fer fram á, þarf lítið að kosta. Ríkið hefir í þjónustu sinni fjölda manna á föstum launum, sem hafa lítið að gera og gætu án aukaborgunar athugað þau atriði, sem tillagan fjallar um. Þau er að mestu leyti hægt að fá upp úr skattaframtölum og reikningum þeirra aðila, sem um er að ræða. Það, sem til vantar, verður hagstofan að fá upplýst hjá þeim stofnunum og fyrirtækjum, sem hlut eiga að máli. Allar þessar upplýsingar verða, ef Alþingi vill vera

vakandi, að liggja fyrir í byrjun næsta þings. Að vinna úr því er hvorki flokksmál eða stéttarmál, heldur alþjóðar hagsmunamál.

Ed.

401. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni, og á lögum nr. 39 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og orðið sammála um að leggja það til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 8. apríl 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form., frsm.

Erlendur Þorsteinsson,
fundaskr.

Páll Zóphóníasson.

Nd.

402. Breytingartillögur

við frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum.

Flm.: Ísleifur Högnason.

1. Við 2. gr. Síðari málsgrein („Eftirlitsmaður hefir“ o. s. frv.) falli burt.
2. Við 44. gr. Aftan við greinina bætist:

Þóknun, sem kaupandi eða leigutaki kynni að greiða eftirlitsmanni, hvort heldur eru sólulaun eða annað, telst sem full launagreiðsla til hans fyrir eftirlitsstarfið, fari þóknunin ekki fram úr 6000 krónum á ári. Það, sem umfram er, renni í sveitar- eða bæjarsjóð.

Nd.

403. Frumvarp til laga

um stofnun kennaradeildar á efstu hæð í húsi Háskóla Íslands.

Flm.: Ísleifur Högnason.

1. gr.

Deild í kennslufræðum skal stofna á efstu hæð í húsi Háskóla Íslands. Þar skulu barnakennaraefni undirbúin til þess að standa fyrir fræðslu. Heimilt skal ríkisstjórn að bæta við tveggja vetra kennslu vegna kennara við héraðsskóla og gagnfræðaskóla. Fyrirkomulag þessarar framhaldskennslu skal ákveðið í reglugerð, sem kennslumálaráðuneytið setur með aðstoð kennsludeildarhúsnefndar. Kennsludeildarhúsnefnd skal skipuð 3 mönnum. Alþýðusamband Íslands, Félag islenzkra botnvörpuskipaeigenda og félagsmálaráðherra tilnefna sinn manninn hver í kennsludeildarhúsnefnd.

2. gr.

Í kennaradeild skulu vera 5 bekkir óskiptir. Aldur nemenda sé minnstur 18 ára, og enginn getur þaðan útskrifast undir 23 ára aldri.

Konur sem karlar hafa rétt til náms.

3. gr.

Haga skal vinnubrögðum í kennaradeild eins og bezt hentar og kennsludeildarhúsnefnd ákveður. Námið fari fram á þessum stöðum: Íþróttaskólanum að Laugarvatni, Reykjum í Ölfusi, húsi Samvinnuskólans í Reykjavík, efstu hæð í húsi Háskóla Íslands og á íslenskum togara.

4. gr.

Inngöngu í kennaradeildina fá konur og karlar, geti þau sannað: Likamlega hreysti og dugnað í erfiðisvinnu. Árslanga erfiðisvinnu í sveit, við öll venjuleg sveitastörf, enda hafi umsækjandi ekki tekið hærri laun hjá bónda en lög um gengisskráningu frá 4. apríl 1939 og breytingar á þeim lögum 5. jan. 1940 mæla fyrir um. Algert bindindi á vín, tóbak, kókaín og morfin. Skulu vottorð sóknarprests, kennara og kaupfélagsstjóra um þetta ein teljast fullgild. Fullkomið flekklaust siðgæði, vottað af yfirsetukonu og prestskonu sinnar sveitar. Að umsækjandi hafi aldrei sézt í félagsskap fólks, sem vill viðhalda eða afnema þjóðskipulagið með ofbeldi. Að öðru leyti verður nemandi að standast sömu prófraun við inntöku og tíðkast í gagnfræðaskólum vestanlands, að því viðbættu, að hann verður að skilja og geta lesið með viðunandi framburði uppeldisfræðirit á finnsku, dönsku, ensku og þýzku.

5. gr.

Félag íslenskra botnvörpuskipaeigenda ákveður á árlegum hluthafafundi, hve marga nýja nemendur skuli taka í kennaradeildina næsta vor. Félagsmálaráðherra ákveður, í því tilfelli, að fleiri séu umsækjendur en skólahúsið rúmar, hverjir skulu teknir í deildina að $\frac{1}{2}$ af tölu umsækjenda, sem skólinn rúmar. Rektor menntaskólans skal í samráði við formann samvinnuskólans síðan ráðstafa $\frac{1}{2}$ hlutum umsækjenda, sem húsið rúmar, að fengnum tillögum menntamálaráðs.

6. gr.

Nemendur vinna algenga erfiðisvinnu fyrsta námsárið á Laugarvatni og Reykjum, undir vinnuforystu skólastjóranna á stöðum þessum. Fimmta og síðasta árið skal þjálfar kennaraefnin í sjómennsku og íþróttum, stúlkur í dansi, pílta í íslenskri glímu án belta. Jafnhliða skal þetta unga námsfólk læra að stjórna bifreið, ef þau kunna það ekki áður, og gegnir sama máli um allar aðrar námsgreinar. Þá skal það og jafnframt fá góða æfingu í vegagerð, skurðgrefti og venjulegum jarðabótum. Þegar þetta er fullnumið, tekur það próf í ofantöldum greinum.

7. gr.

Annan og fjórða vetur stunda kennaraefnin söng og sálarrannsóknir og fleiri námsgreindir samkvæmt ákvörðun kennsludeildarhúsnefndar.

8. gr.

Þriðja námsárið stunda kennaraefnin barnakennslu í dreifbýlinu viðsvegar um land. Fá nemendurnir þá ókeypis fæði og húsnæði, eftir mati kennsludeildarhúsnefndar.

9. gr.

Fimmta og síðasta námsárið stunda kennaraefnin fiskiveiðar á íslenskum botnvörpuskipum. Skal það nám kennaraefnum kostnaðarlaust með öllu. Meðan togarinn liggur í höfn í höfuðstað landsins, Reykjavík, skal æfa nemendurna í þjóðlegum dansi og íslenskri glímu í húsi Samvinnuskólans, eða grennd, undir eftirliti skólastjóra.

10. gr.

Standist kennaraefni ekki próf ár hvert, eða gerir sig sekt um óreglu, eða að vera á annari skoðun en kennarar þess og yfirboðarar, og láti það skoðun sína koma nokkurstaðar fram í ræðu eða riti, eða hafi í frammi aðra ólýðræðissinnaða fram-

komu, ósamboðna manni, sem á að móta íslenzka æsku, skal skólastjóri, að fengnu samþykki kennsludeildarhúsnefndar, synja því kennaraefni um framhald námsins og sjá um, að viðkomandi fái ekki burtfararpróf úr þeim skóla eða öðrum.

11. gr.

Kennarar kennaradeildar njóta sömu launa og hlunninda og rektor menntaskólans. Skal ríkisstjórn og skylt að láta þá sitja fyrir allri aukavinnu og nefndarstörfum, sem launuð eru.

Ákvæði til bráðabirgða.

Vorið 1940 og næstu sjö ár þar á eftir skulu engir nýir nemendur teknir í Kennaraskóla Íslands.

Á meðan kennaradeild starfar í húsi Háskóla Íslands í Reykjavík, hafa þeir einir, sem þaðan hafa tekið burtfararpróf, rétt til að kalla sig háskólagengna ríkisborgara.

Greinargerð.

Frumvarp þetta og tillögurnar, sem það hefir inni að halda, eru fram bornar síðla þings og því vafasamt, hvort um þær verði nokkrar umræður, eða hvort nokkur nefnd tekur það til athugunar. Þó finnst mér rétt og full ástæða til að láta frumvarpið koma fram nú á þessu þingi, til þess að þjóðin og lýðræðissinnað fólk hvarvetna um land geti kynnt sér það, rætt um það, skrifað um það og gagnrýnt það, ef einhver álitir sig til þess færan, svo vandlega sem frá því er gengið bæði að efni og formi. Ætlast ég til, að frumvarpinu verði vel tekið hvar sem menn hafa áhuga fyrir uppeldismálum og togaraútgerð.

Ég fæ naumast skilið, að tillögur minar mæti mótmælum og mótblæstri úr þeim tveim áttum, sem til eru. Þó munu sumir af maktarmönnum ónefnds skóla ekki vera neitt hugfangnir af því, að nemendur, sem ekki eru stúdentar og aldrei verða stúdentar, skuli verða í því húsi, sem sá skóli er í. Verði þeir á móti mér í þessu máli, er það vegna þess, að þeir vita ekki, að faðir íslenzkra skólamála frá árinu 1643 hafði þessa sömu skoðun og ég. Hann vildi, að einn skóli sé í mörgum deildum, sumir stúdentar séu nemendur, aðrir ekki, allt eftir því, sem fólkinu hentar bezt í það og það skiptið. Þessir menn myndu hinsvegar telja það vegsemd fyrir skólann, að kennaradeild yrði stofnuð þar, ef í hana kæmu svo engir nema nemendurnir.

Til eru aðrir menn, sumir þeirra mjög áhrifaríkir í mínum flokki, sem vilja að visu breyta kennaraskemmtuninni nokkuð. En þeir vilja hafa kennaradeildina í sveit, en ekki í húsi háskólans. Fengju þessir menn vilja sínum framgengt, væri sama tregðan á því og áður var að fá háskólagengna menn í dreifbýlið og kaupúnin. Og hvað væri þá unnið?

Einn af duglegustu skólastjórum á landinu, sem gengið hefir í marga skóla, segir öðrum manni, að vera sín eina vertið á íslenzkum togara hafi verið langþýðingarmesta æfingin, sem hann hafi hlotið í lífinu. Þess vegna legg ég til, að kennaraefnin, sem eiga að ala upp lítil íslenzk börn, séu skylduð til að vera að minnsta kosti eina vertið til sjós á íslenzkum togara, enda reiknist sá vetur með námstímanum.

Í kaupstöðum og bæjum ber mjög mikið á námsþreytu í börnum og unglingum. Börnin vilja heldur leika sér, vera að íþróttum og stunda vinnu og eru ekki neitt sérlega hrifin af bóknámi. Frumvarp mitt ætti sízt að mæta andblæstri úr þeirri átt.

Viðvíkjandi einstökum greinum vildi ég segja þetta:

Um 1. gr.

Ákvæðið um, að deildin skuli hafa aðsetur á efstu hæð, er sett til þess að fyrirbyggja, að hún verði höfð í kjallara hússins. Þriggja manna nefnd, skipuð fulltrúum þriggja stærstu þingflokka, er orðið hefðbundið ákvæði, sem eigi þykir hlíta, að vanti í nútíma umbótalöggjöf lýðfrjálsrar þjóðar.

Um 2. gr.

Eftir ýtarlega umhugsun hafa mér ekki getað dottið í hug heppilegri vottorðsgefendur en yfirsetukona og prestskona sinnar sveitar, en vera má, að einhverjum hv. þm. félli betur að hafa þar til kvadda aðra votta, svo sem þingmann kjördæmisins, og myndi ég eigi gera slíka breytingu á greininni að ágreiningsefni.

Um 10. gr.

Ákvæðin, sem þar eru sett, kynni einhverjum hv. þm. að finnast óþörf, þar eð skólamenn okkar hafa um margra ára skeið framkvæmt þessa sjálfsögðu mannúðlegu og lýðræðissinnuðu aðferð til þess að hindra útbreiðslu óhollra og ólýðræðissinnaðra strauma inn í okkar friðsama þjóðlíf. Ákvæðið er því aðeins sett í greinina til þess að lögfesta praktiseraða venju.

Verði málinu vísað til hv. allsherjarnefndar, vildi ég, til þess „að halda dyrum opnum í báðar áttir“, óska eftir því, að hún geri sínar breytingartillögur í samráði við mig, og mun ég þá ganga svo langt sem virðingu minni sem þingmanns er samboðið og fært til samkomulags um efnis- og orðabreytingar á frumvarpinu. Þó ekki lengra en að breytingar hv. nefndar verði ekki meiri en breytingar þær, sem hún gerði á frumvarpi hv. félagsmálaráðherra um eftirlit með sveitarfélögum og samþykktar voru í hv. neðri deild, né meiri en breytingartillögur hv. allsherjarnefndar sameinaðs þings við þingsályktunartillöguna varðandi flokksstarfsemi, sem brýtur í bág við öryggi ríkisins.

Nd.

404. Breytingartillaga

við frumv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jörundi Brynjólfssyni, Eiríki Einarssyni og Bjarna Bjarnasyni.

Á eftir I. kemur nýr rómv. liður:

Á eftir A. 5. bætist nýr liður:

Partavegur: Frá Gaulverjabæjarvegi um Hamar, yfir Miklavatnsmýri um Parta að Fljótshólum.

Sp.

405. Þingsályktun

um ráðstafanir til verndar lýðræðinu og öryggi ríkisins og undirbúning löggjafar í því efni.

(Afgreidd frá Sp. 8. apríl).

Alþingi ályktar að lýsa því yfir, að það væntir þess, að ríkisstjórnin og önnur stjórnarvöld hafi vakandi auga á þjóðhættulegri starfsemi þeirra manna og samtaka, sem vinna að því að kollvarpa lýðræðisskipulaginu með ofbeldi eða aðstoð erlends valds, eða að því að koma landinu undir erlend yfirráð, svo og hverra þeirra annara, er ætla má, að sitji á svikráðum við sjálfstæði ríkisins, enda beiti ríkisstjórnin öllu valdi sínu til varnar gegn slíkri starfsemi.

Jafnframt ályktar Alþingi að fela ríkisstjórninni að láta fara fram athugun á því, hvernig hið íslenska lýðræði fái fest sig sem bezt í sessi og varizt með lýðræðis-aðferðum jafnt áróðri sem undirróðri ofbeldisflokka og annara andstæðinga lýðræðisins. Ennfremur láti ríkisstjórnin endurskoða ákvæði íslenskrar löggjafar um landráð. Athugunum þessum verði lokið fyrir næsta Alþingi og svo frá þeim gengið, að þær geti orðið undirstaða löggjafar um þessi efni.

Ed. 406. Breytingartillaga

við frv. til laga um framlenging á gildi laga nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 1. gr. Í stað orðanna „árið 1941“ komi: árin 1941 og 1942.

Sþ. 407. Tillaga til þingsályktunar

um framfærslumál og heimilisfang.

Flm.: Jörundur Brynjólfsson, Bjarni Bjarnason.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að láta athuga fyrir næsta þing þau ákvæði framfærslulaganna, er lúta að framfærsluskyldu bæjar- og sveitarfélaga, og í því sambandi ákvæði laga um heimilisfang, með tilliti til þess, hvernig unnt verði að létta af einstökum bæjar- og sveitarfélögum gjaldabyrði, er þau verða fyrir vegna styrkþega, sem hvergi eiga löglegt heimilisfang.

Nd. 408. Breytingartillögur

við frumv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

Frá Eiríki Einarssyni og Sigurði E. Hlíðar.

1. Við 1. gr. Á eftir orðunum „heimilt að kaupa“ komi: ef samkomulag næst við eigendur.
2. Við 2. gr. Greinin fellur niður.

Nd. 409. Breytingartillaga

við frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum.

Frá allsherjarnefnd.

Við 3. gr. Greinina skal orða svo:

Félagsmálaráðuneytið getur krafizt af öllum sveitarfélögum, að þau láti því í té alla reikninga, skýrslur og aðrar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru fyrir framkvæmd eftirlits með sveitarfélögum samkv. lögum þessum.

Nd.**410. Nefndarálit**

um frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og telur réttmætt, að sett verði svipuð ákvæði um verðlagsuppbót á laun starfsfólks þess, sem í frumvarpi þessu getur, eins og þau, sem endanlega verða samþykkt um laun embættis- og starfsmanna ríkisins. En þar sem enn er ekki séð, hversu þau verða, fyrr en breytingartillögur þær, sem fyrir liggja, hafa komið til atkvæðagreiðslu, þá telur nefndin rétt að láta frumvarp þetta halda áfram samhliða hinu frumvarpinu, og mun þá síðar bera fram breytingartillögur við það, til að samræmi haldist.

Alþingi, 9. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,	Jón Pálmason,	Ásgeir Ásgeirsson,
form., frsm.	fundaskr.	með fyrirv.
Stefán Stefánsson.	Steingr. Steinþórsson.	

Nd.**411. Breytingartillögur**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Frá 1. jan. 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana eins og segir í lögum þessum.

2. Við 2. gr. Síðari hluti greinarinnar, frá orðunum „og til 3. flokks“ og út, orðist þannig: og til 3. flokks laun frá 400—650 kr. á mánuði. Þeir starfsmenn, sem hafa laun yfir 7800 kr. á ári, að meðtöldum greiðslum fyrir aukastörf, fá enga verðlagsuppbót (sbr. þó niðurlag 3. greinar).

Ef hjón hafa bæði launuð störf, reiknast laun beggja samanlagt eins og um einn starfsmann væri að ræða.

Lágmark launa og uppbótar í herra launaflokki má ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. Við 3. gr. Greinin orðist svo:

Verðlagsuppbót samkv. 2. grein reiknast af stofnlaunum hlutaðeigandi starfsmanns eða embættismanns. Þeir, sem eigi hafa fyrir öðrum að sjá en sjálfum sér, fá því aðeins verðlagsuppbót, að þeir hafi lægri laun en 360 kr. á mánuði.

Þeir starfsmenn og embættismenn, sem hafa börn á framfæri, skulu auk þeirrar verðlagsuppbótar, sem að framan greinir, fá 10 kr. á mánuði fyrir hvert barn.

4. Við 4. gr. Aftan við greinina bætist: Og gilda um greiðslur samkv. þessari grein sömu hámarksákvæði til uppbótar eins og sett eru í 2. og 3. gr.
5. Við 7. gr. Greinin fellur niður.

Sp.
412. Fjárlög.

fyrir árið 1941.

(Afgreidd 8. apríl).

I. KAFLI
Tekjur:
1. gr.

Árið 1941 er ætlazt til, að tekjur ríkisins verði svo sem talið er í 2.—5. gr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum, sem þar eru talðar.

2. gr.

Ætlað er á, að þessir skattar og tollar nemi:

	kr.	kr.
1. Fasteignaskattur	445000	
2. Tekjuskattur og eignarskattur	1700000	
3. Hátekjuskattur	200000	
4. Lestagjald af skipum	55000	2400000
5. Aukatekjur	550000	
6. Erfðafjárskattur	56000	
7. Vitagjald	390000	
8. Leyfisbréfagjöld	28000	
9. Stimpilgjald	500000	
10. Stimpilgjald af ávísunum og kvittunum	75000	
11. Bifreiðaskattur	350000	
12. Benzinskattur	305000	2254000
13. Útflutningsgjald	650000	
14. Vörumagnstollur	4600000	
15. Verðtollur	4260000	9510000
16. Gjald af innlendum tollvörum		400000
17. Skemmtanaskattur		135000
18. Veitingaskattur		100000
Samtals ...	. . .	14799000

3. gr.

	kr.	kr.
A.		
Tekjur af rekstri ríkisstofnana eru áætlaðar:		
1. Rekstrarhagnaður póstsjóðs	30000	
2. — landssímans	663000	
3. — áfengisverzlunar	1550000	
4. — tóbakseinkasölu	670000	
5. — ríkisútvarps	75840	
6. — ríkisprentsmiðju	60000	
7. — landssmiðju	17100	
8. — bifreiðaeinkasölu	31150	
		3097090
Samtals ...	. . .	3097090
Sundurliðun.		
1. Póstsjóður.		
I. Tekjur		870000
II. Gjöld:		
1. Póststjórnarkostnaður	63000	
2. Pósthúsið í Reykjavík	248000	
3. Önnur pósthús:		
a. Póstafgreiðslur	150000	
b. Bréfhirðingar	25000	
	175000	
4. Póstflutningur	265000	
5. Önnur gjöld	84000	
6. Fyrning	5000	
		840000
Fært á 3. gr. A. I	. . .	30000
2. Landssíminn.		
I. Tekjur ...		2750000
II. Gjöld:		
a. Til einkasíma í sveitum	10000	
b. Til starfrækslu landssímanna m. m.:		
1. Kostnaður af aðalskrifstofu landssímans	104000	
2. Ritsímastöðin í Reykjavík	235000	
3. Loftskýtastöðin í Reykjavík	50000	
4. Stutthylgjustöð í Reykjavík	80000	
5. Bæjarsíminn í Reykjavík og Hafnarfirði	520000	
6. Áhaldahúsið	30000	
7. Ritsímastöðin á Akureyri	70000	
Flyt	1089000	
	10000	2750000

	kr.	kr.
Flutt 1089000	10000	2750000
8. Ritsímastöðin á Seyðisfirði	67000	
9. Ritsímastöðin á Ísafirði	39000	
10. Símastöðin á Borðeyri	20000	
11. Símastöðin í Vestmannaeyjum	38000	
12. Símastöðin á Siglufirði	48000	
13. Til annara símastöðva og eftirlitsstöðva 155000		
	1456000	
Uppbót á launum greiðist eftir sömu reglum og 1939, enda færast þær greiðslur á framan- greinda liði viðkomandi stöðva.		
c. Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.	80000	
d. Viðbót og viðhald stöðvanna	105000	
e. Kostnaður af ferðalögum etc.	10000	
f. Viðhald landssímanna	330000	
g. Framhaldsgjald	30000	
h. Til kennslu handa simamönnum	3000	
i. Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern	5000	
j. Ýms gjöld	10000	
Þar af 1000 krónur til fyrrv. símaverkstjóra, eftir tillögum símamálastjóra.		
k. Fyrning á húsum og áhöldum	40000	
l. Burðargjald	8000	
		2087000
Fært á 3. gr. A. 2	. . .	663000
Eignabreytingar.		
Út.		
I. Afborgun af lánum L. M. Ericsson, Marconi o. fl.		145000
II. Til viðauka simakerfa, smærri efnis- og áhaldakaupa		48000
III. Til talstöðva í báta og skip		25000
IV. Til loftskeytastöðva í skip		30000
Fært á 20. gr. Út I. 2. og II. 1	. . .	248000
3. Áfengisverzlun ríkisins.		
I. Tekjur (brúttó hagnaður)		1900000
II. Gjöld:		
Laun starfsmanna og vinnulaun	155000	
Útsvar	84000	
Framlag til Menningarsjóðs	38000	
Annar kostnaður	63000	
Fyrning á fasteign og áhöldum	10000	
		350000
Fært á 3. gr. A. 3	. . .	1550000

	kr.	kr.
4. Tóbakseinkasalan.		
I. Tekjur (brúttó hagnaður)		900000
II. Gjöld:		
Laun	79000	
Annar kostnaður	100000	
	179000	
Útsvar, áætlað tap á skuldum o. fl.	51000	230000
Fært á 3. gr. A. 4	. . .	670000
5. Ríkisútvarpið.		
I. Tekjur:		
a. Afnotagjöld	500000	
b. Aðrar tekjur	80000	580000
II. Gjöld:		
a. Starfræksla:		
1. Starfsmannalaun	113000	
2. Útvarpsefni	60000	
3. Til hljóðfærasláttar	15000	
4. Til málfeðrunar eftir fyrirmælum kennslumálastjórnarinnar	1000	
5. Skrifstofukostnaður	55000	
6. Húsaleiga, ljós, hiti	35000	
7. Til útvarpsstöðva	150000	
8. Til hleðslu- og viðgerðarstöðva og til að greiða fyrir útvarpsnotum	20000	
9. Óviss gjöld	10000	
	459000	
b. Vextir	37500	
c. Fyrning á húsi og vélum	50000	
	87500	546500
	. . .	33500
III. Rekstur viðtækjaverzlunar:		
a. Tekjur	125000	
b. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna	41360	
2. Annar kostnaður	41300	
	82660	42340
Fært á 3. gr. A. 5	. . .	75840
Eignabreytingar:		
Afborgun af láni til stækkunar (sjá 20. gr. Út I. 2. b.) ..	. . .	75000

	kr.	kr.
6. Ríkisprentsmiðjan.		
I. Tekjur (prentvinna)		630000
II. Gjöld:		
1. a. Laun starfsmanna 37500		
b. Vinnulaun og aðkeypt vinna 337500		
	375000	
2. Efnivörur	120000	
3. Vélarekstur og viðhald	16000	
4. Vextir	5000	
5. Annar kostnaður	37000	
6. Fyrning	17000	
		570000
Fært á 3. gr. A. 6	. . .	60000
7. Landssmiðjan.		
I. Tekjur:		
1. Ágóði á vörum	15000	
2. — á járnsmiðadeild	77000	
3. — á trésmiðadeild	6600	
4. — á málmsteypu	4000	
		102600
II. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna	22900	
2. Vextir	11000	
3. Afsláttur og skuldatöp	7000	
4. Annar kostnaður	32600	
5. Fyrning	12000	
		85500
Fært á 3. gr. A. 7	. . .	17100
8. Bifreiðaeinkasala.		
I. Tekjur	105000	
II. Gjöld:		
1. Laun starfsmanna 19500		
2. Húsaleiga, hiti o. fl. 8500		
3. Vextir 12000		
4. Annar kostnaður 20500		
	60500	
		44500
Frá dregst hluti bæjar- og sýslufélaga 30%		13350
Fært á 3. gr. A. 8	. . .	31150

		kr.	kr.
B.			
Tekjur af fasteignum ríkissjóðs eru taldar:			
1. Tekjur af jarðeignum á Stokkseyri og Eyrarbakka ..			6000
2. Arnarhvoll:			
a. Tekjur		60000	
b. Gjöld:			
1. Vextir	20584		
2. Ýmiskonar rekstrarkostnaður	33776		
3. Fyrning hússins (sjá 20. gr.)	3640		
		58000	2000
Samtals ...		. . .	8000

4. gr.
Tekjur af bönkum og vaxtatekjur eru áætlaðar:

		kr.	kr.
1. Vextir af bankavaxtabréfum og jarðræktarbréfum			10000
2. Vextir af stofnfé Landsbankans, 6% af 3000000			180000
3. Vextir af veðd.bréfum Búnaðarbankans, 6% af 1260000			75600
4. Aðrir vextir			258483
Samtals ...		. . .	524083

5. gr.
Óvissar tekjur eru taldar 50000 kr.

II. KAFLI

Gjöld:

6. gr.

Árið 1941 eru veittar til gjalda fjárhæðir þær, sem tilgreindar eru í 7.—19. gr.

7. gr.

Vextir af lánum ríkissjóðs eru taldir:

	kr.	kr.
1. Innlend lán		237514
2. Dönsk lán		82031
3. Ensk lán		1285133
4. Lausaskuldir		331500
Samtals ...	. . .	1936178

8. gr.

	kr.	kr.
Borðfé Hans Hätignar konungsins		75000

9. gr.

Til alþingiskostnaðar og yfirskoðunar ríkisreikninga er veitt:

	kr.	kr.
1. Til alþingiskostnaðar		240000
2. Til yfirskoðunar ríkisreikninga		3750
3. Fyrning á alþingishúsi (sjá 20. gr.)		2170
Samtals ...	. . .	245920

10. gr.

Til ríkisstjórnarinnar er veitt:

		kr.	kr.
I. Stjórnarráðið, ríkisféhirðir, ríkisbókhald o. fl.			
1. Til ráðherra:			
a. Laun	50000		
b. Til risnu	6000		
		56000	
2. Til utanferða ráðherra		6000	
3. Stjórnarráðið:			
a. Laun:			
1. Atvinnumálaráðuneytið	27000		
2. Dómsmálaráðuneytið	31500		
3. Fjármálaráðuneytið	52630		
4. Félagsmálaráðuneytið	14000		
5. Viðskiptamálaráðuneytið	15850		
6. Skrifstofa utanríkismála	18200		
7. Aðrir starfsmenn	15650		
	174830		
b. Annar kostnaður	55000		
		229830	
4. Ríkisféhirzla og bókhald:			
a. Laun	38200		
b. Annar kostnaður	9000		
		47200	
5. Pappír, prentun og hefting ríkisreikninga		6500	
6. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:			
a. Þóknun fyrir ritstjórn tíðindanna o. fl.	700		
b. Til pappírs og prentunar	31000		
c. Til kostnaðar af sendingu með póstum	3000		
		34700	
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum og til hitunar og lýsingar hans ..		10000	
8. Fyrning á stjórnarráðshúsi og ráðherrabústað (sjá 20. gr.)		2046	
			392276
II. Hagstofan:			
1. Laun samkvæmt launalögum		11000	
2. Önnur laun og aðstoð		38000	
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna		20000	
4. Prentun eyðublaða		2500	
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m.		8000	
6. Annar kostnaður		2000	
			81500
III. Utanríkismál o. fl.			
1. Til sendiráðs í Kaupmannahöfn:			
a. Laun sendiherra	12500		
b. Húsaleiga	8500		
c. Kostnaður við embættið	31250		
d. Til skrifstofuhalds	25000		
		77250	
Flyt		77250	473776

	kr.	kr.
Flutt	77250	473776
2. Til meðferðar utanríkismála	32000	
3. Ríkisráðskostnaður	5000	
4. Kostnaður af sambandslaganefnd	2000	
5. — vegna samninga við erlend ríki	40000	
6. Vegna verzlunarfulltrúa erlendis	50000	
		206250
Samtals ...	. . .	680026

11. gr.

Til dómgæzlu, lögreglustjórnar o. fl. er veitt:

	kr.	kr.
A.		
Dómgæzla og lögreglustjórn.		
1. Hæstiréttur:		
a. Laun	32000	
b. Annar kostnaður	20000	
		52000
2. Laun bæjarfógeta, sýslumanna og lögreglustjóra		133000
3. Laun hreppstjóra		45000
4. Skrifstofukostnaður lögmansins í Reykjavík:		
a. Laun	35600	
b. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	6000	
c. Ýmis gjöld	6500	
		48100
5. Skrifstofukostnaður tollstjórans í Reykjavík:		
a. Laun og aðstoð	115810	
b. Húsaleiga, ljós og hiti	10000	
c. Ýmis gjöld	14000	
		139810
6. Skrifstofukostnaður lögreglustjórans í Reykjavík:		
a. Laun ..	19200	
b. Ljós, hiti og ræsting	14000	
c. Ýmis gjöld	9700	
		42900
7. Skrifstofukostnaður sakadómarans í Reykjavík:		
a. Laun	31800	
b. Annar kostnaður	12400	
c. Húsaleiga, ljós og hiti	10000	
		54200
Flyt ...	. . .	515010

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	515010
8. Toll- og löggæzla:			
a. Í Reykjavík:			
1. Laun og aðstoð	76600		
2. Annar kostnaður	50000	126600	
b. Utan Reykjavíkur:			
1. Laun	48000		
2. Annar kostnaður	22000	70000	
c. Eftirlit á vegum:			
1. Laun	5400		
2. Annar kostnaður	10000	15400	
			212000
9. Bifreiðaeftirlit:			
a. Laun	14000		
b. Annar kostnaður	20000	34000	
÷ Prófgjöld og skoðunargjöld		19000	
			15000
10. Hluti ríkissjóðs af kostnaði við lögregluna í Reykjavík			80000
11. Skrifstofukostnaður sýslumanna, bæjarfógeta og lögreglustjóra			153000
12. Til landhelgisgæzlu			400000
13. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangahúsa			20000
(Þar af fyrning 1770 kr., sjá 20. gr.).			
14. Til vinnuhælisins á Litla-Hrauni:			
a. Rekstrarhalli		58000	
b. Kostnaður við verklegar framkvæmdir fyrir ríkið ..		10000	
(Þar af fyrning 5300, sjá 20. gr.).			68000
15. Sakamálakostnaður og lögreglumála			65000
16. Borgun til sjóðómsmanna			2000
17. Til setu- og varadómara			8000
18. Löggildingarstofan:			
a. Laun	17500		
b. Annar kostnaður	7500		
c. Til áhaldakaupa	1000	26000	
÷ Tekjur		14000	
			12000
19. Kostnaður við sáttatilraunir í vinnudeilum			4000
20. Kostnaður við félagsdóm			14600
Samtals A		. . .	1568610

B.

Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur.

	kr.	kr.
1. Burðareyrir og embættisskeyti:		
a. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðar- eyri undir embættisbréf	65000	
b. Fyrir embættisskeyti	105000	170000
2. Brunaábyrgðar- og fasteignagjald nokkurra ríkisfast- eigna		3000
3. Til embættiseftirlitsferða		6000
4. Gjöld til skattanefnda, yfirskaðanefnda, skattstofu Reykjavíkur og fyrir skattvirðingar:		
a. Skattstofan í Reykjavík	60000	
÷ hluti bæjarsjóðs, 1/3 af 54000 kr.	18000	
	42000	
b. Skattanefndir	40000	
c. Fasteignamat	80000	
		162000
5. Til ríkisskattanefndar		14000
6. Eyðublöð, bókband, auglýsingar o. fl.		55000
Samtals B	. . .	410000

12. gr.

Til læknaSKIPUNAR og heilbrigðismála er veitt:

	kr.	kr.
1. Laun		225300
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis, eftir reikningi		8000
3. Styrkur til læknisvitjana handa sveitum, sem eiga sér- staklega erfiða læknissókn, eftir reikningum		12950
Í Borgarneshéraði:		
Kolbeinsstaðahreppur	200	
Eyjahreppur	200	
Í Ólafsvíkurhéraði:		
Staðarsveit	200	
Breiðavíkurhreppur	300	
Neshreppur utan Ennis	300	
Í Stykkishólshéraði:		
Eyrarsveit	500	
Miklaholtshreppur	200	
Skógarstrandahreppur	250	
Í Dalahéraði:		
Skarðs- og Klofningshreppur, 150 kr. til hvors	300	
Fellsstrandahreppur	200	
Saurbæjarhreppur	200	
Í Reykhólahéraði:		
Gufudalssveit	250	
Flyt	3100	
	. . .	246250

		kr.	kr.
	Flutt	3100	246250
1	Flateyjarhéraði:		
	Múlahreppur	250	
1	Patreksfjarðarhéraði:		
	Rauðasandshreppur	150	
	Barðastrandarhreppur	150	
1	Flateyrarhéraði:		
	Suðureyrarhreppur	300	
1	Ögurhéraði:		
	Reykjarfjarðarhreppur, Nauteyrarhreppur og		
	Snæfjallahreppur	750	
	Styrkurinn skiptist milli nefndra hreppa		
	í hlutfalli við kostnað þeirra við læknis-		
	vitjanir.		
1	Hesteyrarhéraði:		
	Grunnavíkurhreppur	300	
	Sléttuhreppur	300	
1	Reykjarfjarðarhéraði:		
	Árneshreppur (sé héraðið læknislaust)	600	
1	Hólmavíkurhéraði:		
	Óspakseyrarhreppur	200	
1	Miðfjarðarhéraði:		
	Bæjarhreppur	300	
1	Blönduóshéraði:		
	Vindhælishreppur fyrir norðan Björg	200	
1	Sauðárkrókhéraði:		
	Skefilsstaðahreppur	200	
1	Hofsóshéraði:		
	Haganeshreppur	150	
	Holtshreppur	150	
1	Húsavíkurhéraði:		
	Flateyjarhreppur	200	
	Grimseyjarhreppur	400	
1	Öxarfjarðarhéraði:		
	Fjallahreppur	200	
	Presthólahreppur, til læknisvitjana af Aust-		
	ur-Sléttu	300	
	Styrkur til þess að hafa lækni á Raufar-		
	höfn um sildveiðitímann	1000	
1	Þistilfjarðarhéraði:		
	Sauðaneshreppur, vegna læknisvitjana frá		
	Skálum og nágrenni þeirra	200	
	Skeggjastaðahreppur	200	
1	Hróarstunguhéraði:		
	Borgarfjarðarhreppur	300	
1	Fljótisdalshéraði:		
	Jökuld.hr. (vegna byggðar í Möðrudalsheiði)	200	
1	Seyðisfjarðarhéraði:		
	Loðmundarfjarðarhreppur	150	
	Flyt	10250	246250

		kr.	kr.
	Flutt	10250	246250
í Norðfjarðarhéraði:			
Mjólfjörður	300		
í Fáskrúðsfjarðarhéraði:			
Stöðvarhreppur	300		
í Berufjarðarhéraði:			
Breiðdalshreppur	300		
í Hornafjarðarhéraði:			
Hofshreppur	400		
í Síðuhéraði:			
Skaftártunguhreppur	300		
Álftavershreppur	250		
í Mýrdalshéraði:			
Austur-Eyjafjallahreppur	200		
í Rangárhéraði:			
Vestur-Eyjafjallahreppur	200		
í Eyrarbakka héraði:			
Selvogshreppur og Hlíðarbær í Ölfusi	250		
í Grimsneshéraði:			
Þingvallahreppur	200		
	Samtals	12950	
4. Til augnlækningaferða samkv. l. nr. 12 1934			2400
5. Styrkur til háls-, nef- og eyrnalæknis Ólafs Þorsteins- sonar í Reykjavík			800
Styrkur Ólafs læknis Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að hann segi stúdentum í læknadeild háskólans til í sinni sérfræði og veiti fátæku fólki ókeypis læknis- hjálp á tilteknum stað, ekki sjaldnar en 4 sinnum á mánuði, og gefi skýrslu um það.			
6. Landsspítalinn:			
A. Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	168000		
2. Matvæli	164000		
3. Lyf og sáraumbúðir	37500		
4. Ljós og eldsneyti	35000		
5. Þvottur og hreinlætisvara	51700		
6. Viðhald húsa og fastra muna	25000		
7. — lausra muna (þar með fatnaður) ..	17000		
8. Fatnaður og vefnaðarvara	18500		
9. Skattar og tryggingar	5000		
10. Sími og skrifstofa	7000		
11. Röntgenfilmur og röntgenáhöld	32000		
12. Ýmis gjöld	4000		
13. Fyrning	27000		
		591700	
Flyt		591700	249450

		kr.	kr.
	Flutt	591700	249450
Þar frá dregst:			
1. Daggjöld sjúklinga	387000		
2. Geislalækn. (tekjur af röntgendeild) ..	54000		
3. Fæðingarstofugjald o. fl.	6000		
		447000	
	Rekstrarhalli	144700	
B. Til ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskólans, þar í fæði ljósmæðranema		9500	154200
7. Holdsveikraspítalinn:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun		18600	
2. Matvæli		16500	
3. Lyf og umbúðir		2550	
4. Ljós og eldsneyti		22500	
5. Þvottur og hreinlætisvara		1800	
6. Fatnaður allur		1500	
7. Viðhald húsa og fastra muna		4000	
8. Viðhald lausra muna		1000	
9. Sími og skrifstofa		700	
10. Skattar og tryggingar		2400	
11. Flutningskostnaður		800	
12. Ýmisleg gjöld		1500	
13. Fyrning		4500	78350
8. Geðveikrahælið á Kleppi:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	91000		
2. Matvæli	163700		
3. Lyf og umbúðir	20100		
4. Ljós og hiti	60500		
5. Þvottur og hreinlætisvara	19400		
6. Viðhald húsa og fastra muna	11500		
7. Viðhald lausra muna	4000		
8. Sími og skrifstofa	4000		
9. Flutningskostnaður	6300		
10. Skattar og tryggingar	3400		
11. Fatnaður allur	19500		
12. Ýmis gjöld	4500		
13. Fyrning	6500		
		414400	
Tekjur:			
Daggjöld sjúklinga:			
72300 sjúkradagar á kr. 5.00		361500	52900
	Flyt	. . .	534900

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	534900
9. Heilsuhælið á Vífilsstöðum:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	83000		
2. Matvæli	200000		
3. Lyf og hjúkrunargögn	18000		
4. Ljós og eldsneyti	60000		
5. Þvottur og hreinlætisvara	27500		
6. Viðhald húsa og fastra muna	8000		
7. Viðhald lausra muna	10000		
8. Fatnaður	9000		
9. Simi og skrifstofa	5500		
10. Flutningskostnaður	3000		
11. Röntgenfilmur og áhöld	1500		
12. Ýmis gjöld	4000		
13. Fyrning	3500		
		433000	
Þar frá dragast þessar tekjur:			
Daggjöld sjúklinga, 62000 sjúkradagar á kr. 5.00		310000	
			123000
10. Heilsuhælið í Kristnesi:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	41600		
2. Fæði	65000		
3. Lyf og hjúkrunargögn	7500		
4. Ljós og hiti	13500		
5. Þvottur og hreinlætisvara	5000		
6. Viðhald húsa og fastra muna	7000		
7. Viðhald lausra muna	4000		
8. Fatnaður	4500		
9. Simi og skrifstofa	1500		
10. Skattar og tryggingar	1400		
11. Flutningskostnaður	3000		
12. Ýmis gjöld	2500		
13. Fyrning	7500		
		164000	
Þar frá dregst:			
Daggjöld sjúklinga, 25800 sjúkradagar á kr. 5.00		129000	
			35000
11. Kópavogshælið:			
Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig:			
1. Laun	13000		
2. Matvörur	25000		
3. Lyf	1500		
4. Ljós og eldsneyti	8000		
5. Þvottur og hreinlætisvörur	3500		
6. Viðhald húsa	3000		
7. Viðhald muna	2000		
8. Fatnaður og vefnaðarvörur	1500		
Flyt	57500	. . .	692900

		kr.	kr.
	Flutt	57500	692900
9. Sími og skrifstofa	1000		
10. Flutningskostnaður	500		
11. Ýmis gjöld	1000		
12. Vátrygging, vextir og afborganir	1700		
13. Fyrning	1000		
		62700	
Par frá dregst:			
Daggjöld sjúklinga, 9600 sjúkradagar á kr. 5.00		48000	14700
12. Önnur gjöld:			
a. Styrkur til að reisa læknisbústaði og sjúkraskýli ..		13000	
b. Til Akureyrarspítala		15000	
c. Til greiðslu vaxta af skuldum vegna læknisbústaða, í Reykhólahéraði 1200 kr., í Ögurhéraði, Dalahéraði og Hesteyrarhéraði 900 kr. til hvers		3900	
d. Bólusetningarkostnaður		2000	
e. Gjöld samkv. lögum nr. 66 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma		15000	
f. Gjöld samkv. lögum nr. 65 19. júní 1933, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands ..		2000	
g. Til kynsjúkdómalæknis		5400	
h. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólinum		5000	
i. Til annara heilbrigðisráðstafana		2000	
j. Styrkur til heilsuverndarstöðva í kaupstöðum, gegn tvöföldu framlagi annarstaðar að		18000	
Heilsuverndarstöð, sem styrks vill verða að-njótandi, skal reka berklavarnastarfsemi undir yfir-stjórn og eftirliti berklayfirlæknis ríkisins og haga störfum sínum öllum eftir reglum, er heilbrigðis-stjórnin samþykkir.			
k. Styrkur til Súgfirðinga til að hafa lærða hjúkrunar-konu		1000	
l. Viðbótarlaun yfirsetukonu í Grimsey, gegn jafnmik-illi launabót annarstaðar að		300	
m. Til Halldórs Arnórssonar umbúðasmiðs		3000	
n. Til ýmsra sjúklinga, eftir úthlutun landlæknis		7500	
o. Til áhaldakaupa handa ljóslækningastofu í Borgar-nesi		400	
			93500
13. Hluti ríkissjóðs af launum ljósmæðra			65000
	Samtals		866100

13. gr.

Til samgöngumála er veitt:

		kr.	kr.
A.			
Vegamál.			
I. Stjórn og undirbúningur vegagerða:			
1. Laun vegamálastjóra		7200	
enda sé hann ráðunautur stjórnarinnar í vatna-			
málum.			
2. Laun aðstoðarverkfræðings		6800	
3. Laun skrifstofustjóra		6750	
4. Ferðakostnaður þeirra og fæðispeningar, eftir			
reikningi		6000	
5. Til aðstoðarmanna og mælinga		41000	
6. Skrifstofukostnaður		16250	
II. Þjófðvegir.			84000
a. Til nýrra akvega:			
1. Kjósarvegur	5000		
2. Hafnarfjallsvegur	8000		
3. Hálsasveitarvegur	3500		
4. Álftaneshreppsvegur	9000		
5. Hraunhreppsvegur	3000		
6. Útnesvegur	4000		
7. Hellissandsvegur	5000		
8. Ólafsvikurvegur	6000		
9. Stykkishólmsvegur	4000		
10. Skógarstrandarvegur	2000		
11. Suðurdalavegur	9000		
12. Laxárdalsvegur	3000		
13. Vesturdalavegur	4000		
14. Geiradals- og Reykhólasveitarvegur ..	4000		
15. Barðastrandarvegur	8000		
16. Patreksfjarðarvegur til Bildudals	7000		
17. Hjarðardalsvegur	2000		
18. Haukadalsvegur	2000		
19. Botnsheiðarvegur	8000		
20. Bolungavikurvegur og Hnifsdalsvegur	8000		
21. Langadalsvegur	5000		
22. Kaldrananesvegur	2000		
23. Strandavegur	4000		
24. Kollafjarðarvegur	3000		
25. Bitruvegur	4000		
26. Borðeyrarvegur	2500		
27. Vestur-Húnavatnssýsluvegur	6000		
28. Vesturhópsvegur	3500		
29. Húnavetningabraut	3000		
30. Skagastrandarvegur	5000		
31. Vatnsskarðsvegur	20000		
32. Blönduhlíðarvegur	4500		
33. Út-Blönduhlíðarvegur	5000		
34. Hofsósvvegur	5000		
Flyt	177000	. . .	84000

		kr.	kr.
	Flutt	177000	84000
35.	Fljótavegur	4500	
36.	Siglufjarðarskarð, 1. greiðsla af 6	25000	
37.	Stifluvegur	5000	
38.	Ólafsfjarðarvegur	6000	
39.	Svalbarðsstrandarvegur	4000	
40.	Kinnarbraut	6000	
41.	Kelduhverfisvegur	5000	
42.	Kópaskersvegur	5000	
43.	Öxarfjarðarheiðarvegur	10000	
44.	Raufarhafnarvegur	10000	
45.	Brekkaheiðarvegur	5000	
46.	Vopnafjarðarvegur	4000	
47.	Jökulsárhliðarvegur	2000	
48.	Hróarstunguvegur	2500	
49.	Bakkafjarðarvegur	2500	
50.	Upphéraðsvegur	2000	
51.	Úthéraðsvegur	7000	
52.	Borgarfjarðarvegur	2000	
53.	Breiðdalsheiðarvegur	3000	
54.	Norðfjarðarvegur	6000	
55.	Fáskrúðsfjarðarvegur	9000	
56.	Breiðdalsvegur	4500	
57.	Berunesvegur	3000	
58.	Geithellnahreppsvegur	4000	
59.	Fjarðarheiðarvegur	7000	
60.	Lónsvegur og Almannaskarð	2000	
61.	Inn-Nesjavegur austan Hornafjarðar- fljóta	2500	
62.	Mýravegur og Suðursveitarvegur	3500	
63.	Öræfavegur	2500	
64.	Skaftártunguvegur	5000	
65.	Síðuvegur	6000	
66.	Mýrdalsvegur	8000	
67.	Eyjafjallavegur	6000	
68.	Hvolhreppsvegur	6000	
69.	Landvegur	7000	
70.	Hrunamannahreppsvegur	8000	
71.	Gnúpverjahreppsvegur	4000	
		381500	
b.	Viðhald og endurbætur	875000	
c.	Til þjóðvega af benzínskatti:		
1.	Til Hafnarfjallsvegar	12000	
2.	— Stykkishólmsvegar	8000	
3.	— Vesturlandsvegar	6000	
4.	— Húnavetningabrautar	7000	
5.	— Fljótavegar	6500	
6.	— Svalbarðsstrandarvegar	8000	
7.	— Suðurlandsbrautar	65000	
	Flyt	112500	84000
		126500	

		kr.	kr.
	Flutt	112500	
8.	Til Sogsveggar	15000	
9.	— vega í Vestmannaeyjum	2000	
10.	— Vatnsskarðsveggar	45000	
11.	— Austurlandsveggar	20000	
12.	— vega út frá Akureyri	13500	
13.	— Ljósavatnsskarðsveggar	12000	
14.	— Steingrímsfjarðarheiðarveggar	12000	
15.	— Þorskaufjarðarheiðarveggar	10000	
16.	— Vopnafjarðarveggar til Möðrudals .	6000	
17.	— Siglufjarðarskarðs	15000	
18.	— Öxnadalsveggar	20000	
19.	— Öryggisaðgerða á vegum	5000	
		288000	
III.	Til brúargerða		1544500
IV.	Fjallvegir		30000
			25000
V.	1. Til áhalda	35000	
	2. Til bókasafns verkamanna	600	
			35600
VI.	Til sýsluvega:		
	1. Tillög til akfærra sýsluvega, allt að (þar af 2000 kr. til Inn-Fljótshlíðarveggar)	16000	
	gegn að minnsta kosti jafnmiklu tillagi annarstaðar að og öðrum þeim skilyrðum, sem atvinnu- málaráðherra setur.		
	2. Tillag til akfærra sýsluvega af bifreiðaskatti	24000	
	3. Til sýsluvegasjóða eftir lögum nr. 10 1923	85000	
			125000
VII.	Til malbikunar á vegum í kaupstöðum og verzlunar- stöðum af bifreiðaskatti		20000
VIII.	Til ferjuhalds, eftir úthlutun vegamálastjóra		3100
IX.	Styrkur til þess að halda uppi vetrarflutningum:		
	a. Hellisheiði	10000	
	b. Holtavörðuheiði	1000	
			11000
X.	Styrkur til þess að halda uppi byggð og gistingu handa ferðamönnum		4750
	Atvinnumálaráðuneytið veitir styrkinn ábúendum á afskekktum bæjum í þjóðbraut.		
XI.	Til fyrrverandi vegaverkstjóra, eftir tillögum vega- málastjóra		1800
	Þar af 300 kr. til Daniels Hjálmsónar.		
XII.	Iðgjöld til slysatryggingarinnar		12000
XIII.	Fyrning áhaldahússins (sjá 20. gr.)		552
	Samtals A.	. . .	1897302

	kr.	kr.
B.		
Samgöngur á sjó.		
1. Til strandferða:		
a. Ríkissjóðs	205000	
(Þar af fyrning kr. 105000, sjá 20. gr.).		
b. Eimskipafélags Íslands	82000	
enda haldi félagið uppi siglingum í sama horfi sem áður og með eigi minna skipastól, ef efnahagur þess leyfir.		
c. Til vöruflutninga í Skaftafellssýslu	10000	
		297000
2. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum		93900
Skipaútgærd ríkisins hefir yfirumsjón með ferðum flóabáta, sem fara eftir fastri áætlun. Skilyrði fyrir greiðslu styrksins er, að fyrir liggi efnahags- og rekstrarreikningur 1940 frá útgærd þessara báta, ef styrkupp-hæð til þeirra það ár hefir numið yfir 1000 kr. Ferða-áætlun 1941 og flutningagjaldskrá sé samþykkt af skipa-útgærd ríkisins og reikningar ársins sendir henni, enda athugi hún, hversu rik sé þörf á ferðum hvers þess báts, er styrks nýtur úr ríkissjóði. Skip og bátar, sem njóta styrks úr ríkissjóði, eru skyldir til að flytja póst endurgjaldslaust, sé þess krafizt.		
Samtals B.	. . .	390900
C.		
Vitamál og hafnargerðir.		
1. Stjórn og undirbúningur vita- og hafnarmála:		
1. Laun vitamálastjóra	7200	
Þar af 1200 kr. persónuleg launaviðbót.		
Hann sé umsjónarmaður vitamála og hafnar-gerða og ókeypis ráðunautur landsstjórnar, hér-aðsstjórna og bæja í öllu því, er varðar vitamál og hafna.		
2. Laun aðstoðarverkfræðings	6800	
3. Húsaleiga, ljós og hiti	7000	
4. Til skrifstofuhalds, eftir reikningi	15000	
5. Ferðakostnaður og fæðispeningar, eftir reikningi	3000	
6. Til aðstoðarmanna og mælinga	16000	
		55000
II. Laun vitavarða, þar af uppbót á laun vitavarðar á Gróttu 300 kr.		40000
III. Rekstrarkostnaður vitanna		200000
IV. Viðhald og endurbætur		25000
V. Sjómerki, þar með talið viðhald sæluhúsa		12000
VI. Til áhaldakaupa		15000
VII. Ýmislegt		15000
VIII. Til hafnargerða:		
1. Á Akranesi	18000	
2. — Húsavík	18000	
Flyt	36000	362000

	kr.	kr.
Flutt	36000	362000
3. Á Ísafirði	18000	
4. — Skagaströnd, 4. greiðsla af 5	18600	
5. — Sauðárkróki, 7. greiðsla af 12, þó ekki alls yfir $\frac{2}{5}$ kostnaðar	25000	
6. Vestmannaeyjahöfn, til dýpkunar og uppfyllingar enda verði ríkissjóði gefinn kostur á að taka dýpkunarskipið á leigu, ef þess verður óskað.	30000	
7. Á Þórshöfn, lokagreiðsla	4000	
8. — Raufarhöfn, til dýpkunar, 1. greiðsla af 9	10000	
9. — Dalvík	18000	
10. Í Stykkishólmi	12000	
		171600
IX. Til bryggjugarða og lendingarbóta, gegn $\frac{2}{3}$ annarstaðar að:		
1. Til Hofsóss, 6. greiðsla af 8, allt að	8000	
2. — bryggju og sjóvarnargarðs í Grindavík, lokagreiðsla	1300	
3. — bátabryggju í Hafnarfirði, lokagreiðsla ...	3300	
4. — bryggju á Bildudal, lokagreiðsla	3300	
5. — Hnifsdals	5000	
6. — Kópaskers	2500	
7. — Ólafsfjarðar	5000	
		28400
Ríkissjóðstillagið er bundið því skilyrði, að framlag sé tryggt á móti, ráðherra samþykki áætlun verksins og vitamálastjóri hafi eftirlit með framkvæmd þess.		
X. Til lendingarbóta, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að:		
1. Til Gerðavarar í Garði, lokagreiðsla	4500	
2. — bryggjugarðar í Vogavík	5000	
3. — Kirkjuvogsvavar	3500	
4. — bryggjugarðar í Grunnavík, síðari greiðsla	2500	
5. — lendingarbóta á Stokkseyri	5000	
6. — bryggjugarðar í Skarðsstöð	1500	
7. — bryggjugarðar á Reykjanesi við Ísafjarðardj.	2000	
		24000
XI. Til hafnargerðar í Þorlákshöfn, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að		25000
XII. Til hafnargerðar í Ólafsvík, lokagreiðsla		4500
XIII. Til sjómælinga		10000
XIV. Fyrning (sjá 20. gr.)		80000
Samtals C.	. . .	705500
D.		
Til flugmála		30000
Samtals D.	. . .	30000

14. gr.

Til kirkju- og kennslumála er veitt:

		kr.	kr.
A.			
Kirkjumál.			
a. Biskupsdæmið:			
1. Laun biskups	7000		
2. Húsaleigustyrkur	3000		
3. Skrifstofukostnaður	4500		
			14500
b. Önnur gjöld:			
1. Hluti ríkissjóðs af lífeyrisgjaldi presta samkvæmt lögum nr. 49 1907	100		
2. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir uppgjafaprestar og prestsekkjur njóta samkvæmt lögum	8000		
3. Framlag til prestaunarsjóðs	320000		
4. Til dómkirkjuprestsins í Reykjavík, fyrir skýrslugerðir	1000		
5. Embættiskostnaður presta	65000		
6. Til húsabóta á prestssetrum	24000		
7. Kostnaður við kirkjuráð, samkv. lögum nr. 21 1931	500		
8. Til að gefa út ársskýrslu þjóðkirkjunnar	500		
9. Til Akureyrarkirkju	5000		
			424100
Samtals A.		. . .	438600
B.			
I. Háskólinn:			
a. Laun	121000		
Þar af til Júlíusar Sigurjónssonar og Kristins Stefánssonar, 2400 til hvors.			
b. Til kennslu í augnlækningum (Kjartan Ólafsson)	700		
c. Til kennslu í réttarlæknisfræði	400		
d. Til kennslu í söng	800		
e. Til kennslu í bókhalði	800		
f. Til kennslu í hagfræði	1200		
g. Til íþróttaiðkana	300		
h. Til móttöku erlendra vísindamanna	2000		
i. Til bókavörzlu	1200		
j. Til rannsóknarstofu í líffæra- og lífeðlisfræði	4500		
k. Til áhaldakaupa handa læknadeild háskólans	1000		
l. Námsstyrkur	20000		
m. Húsaleigustyrkur	9000		
n. Til kennslu í efnafræði	1600		
o. Hiti, ljós, ræsting og vélgæzla	5000		
p. Ýmis gjöld	10000		
q. Ferðakostnaður vegna stúdentaskipta	750		
r. Til stúdentaráðs háskólans, til þess að starfrækja leiðbeiningarskrifstofu undir stjórn Lúðvigs Guðmundssonar	3500		
Flyt	183750		

	kr.	kr.
Flutt	183750	
s. Til dr. Símonar Jóh. Ágústssonar, til að flytja fyrirlestra í uppeldisfræði og sálarfræði við háskólann	2000	
t. Til sendikennara í þýzku	1000	
u. Til sendikennara í frakknesku	1000	
v. Til sendikennara í ensku	1000	
x. Laun dyravarðar	3000	
y. Fyrning á Kirkjustræti 12 (sjá 20. gr.)	188	
		191938
II. Námsstyrkur erlendis:		
a. Til íslenzkra stúdenta í erlendum háskólum	24000	
b. Námsstyrkur samkvæmt ákvörðun menntamálaráðs	12500	
Styrkinn má veita konum sem kórlum til hvers þess náms, er menntamálaráðið telur nauðsyn að styrkja.		
		36500
III. Til viðskiptaháskóla		20000
IV. Fræðslumálastjórnin:		
1. Laun fræðslumálastjóra	7000	
2. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, allt að	800	
3. Skrifstofukostnaður, eftir reikningi	22000	
		29800
V. Menntaskólinn í Reykjavík:		
a. Laun	69800	
b. Húsaleiga rektors	3000	
c. Önnur gjöld:		
1. Til bókasafns skólans	800	
2. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	10500	
3. Til viðhalds	6000	
4. Til stundakennslu, allt að	15000	
5. Húsaleigustyrkur handa 25 lærisveinum, 75 kr. handa hverjum ...	1875	
6. Námsstyrkur	2800	
7. Til kennslutækja	1000	
8. Ýmisleg gjöld	6000	
9. Til verðlaunabóka	200	
10. Vegna kostnaðar við skólastjórn ...	2000	
11. Til bókasafnsins Íþöku	200	
12. Fyrning (sjá 20. gr.)	3540	
	49915	
		122715
Húsaleigustyrk og námsstyrk má aðeins veita efni- legum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Hús- aleigustyrkur sé venjulega aðeins veittur utanbæjar- mönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum, að öðru jöfnu.		
Flyt	. . .	400953

		kr.	kr.
	Flutt	. . .	400953
VI. Menntaskólinn á Akureyri:			
a. Laun		53000	
b. Önnur gjöld:			
1. Til aukakennara og stundakennslu .	27000		
2. Vegna kostnaðar við skólastjórn	2000		
3. Til bóka og kennsluáhalda	1200		
4. Til eldiviðar og ljósa	11000		
5. Námsstyrkur	1000		
Utanbæjarnemendur gangi fyrir			
innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.			
6. Til dyravörzlu	2000		
7. Til viðhalds og endurbóta	6000		
8. Til ýmislegra gjalda	6500		
9. Til verðlaunabóka	200		
10. Kostnaður við aukið húsnæði	4000		
11. Fyrning (sjá 20. gr.)	3160		
		64060	
			117060
VII. Kennaraskólinn:			
a. Laun		26000	
b. Önnur gjöld:			
1. Stundakennsla	9000		
2. Eldiviður og ljós	3500		
3. Bókakaup og áhöld	700		
4. Námsstyrkur	2500		
Utanbæjarnemendur gangi að styrk			
fyrir innanbæjarnemendum, að öðru			
jöfnu.			
5. Til viðhalds	1000		
6. Ýmisleg gjöld	7500		
7. Fyrning (sjá 20. gr.)	1090		
		25290	
			51290
VIII. Stýrimannaskólinn:			
a. Laun		15700	
b. Húsaleiga skólastjóra		3000	
c. Önnur gjöld:			
1. Til stundakennslu	11000		
2. Til eldiviðar og ljósa	2000		
3. Til Sveinbjarnar Egilson, til fyrirlestra	450		
4. Ýmisleg gjöld	4000		
5. Til áhaldakaupa	1000		
6. Fyrning (sjá 20. gr.)	700		
7. Til námskeiða í siglingafræði utan			
Reykjavíkur	8000		
		27150	
			45850
	Flyt	. . .	615153

				kr.	kr.
IX. Vélstjóráskólinn:					
a. Laun				13200	
b. Önnur gjöld:					
1. Til stundakennslu	9000				
2. Húsnæði skólastjóra og skrifstofa skólans	3000				
3. Ljós, hiti og ræsting	2500				
4. Ýmis gjöld	1000				
5. Til áhaldakaupa	500				
6. Kostnaður við burtfararpróf	1200				
Flutt				17200	615153
X. Bændakennsla:					
1. Til bændaskólans á Hólum:					
a. Laun				11200	
b. Til smíða-, leikfimi- og dráttlistar-kennslu				1450	
c. Önnur gjöld:					
1. Til verklegs náms	4000				
2. Til kennsluáhalda	600				
3. Til eldiviðar og ljósa ...	5000				
4. Til viðhalds	1000				
5. Ýmisleg gjöld	3000				
6. Til endurbóta á leikfimih.	2000				
				15600	
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)				1226	
				29476	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:					
a. Laun				10500	
b. Til smíða- og leikfimikennslu				1300	
c. Önnur gjöld:					
1. Til verklegs náms	5000				
2. Til kennsluáhalda	500				
3. Til eldiviðar og ljósa ...	5000				
4. Til viðhalds	1000				
5. Ýmisleg gjöld	3500				
6. Til byggingar kennarabústaða	8000				
				23000	
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)				2300	
				37100	
3. Garðyrkjuskólinn að Reykjum:					
a. Laun				10300	
b. Til smíða-, leikfimi- og sundkennslu				1200	
c. Önnur gjöld:					
1. Til bókasafns	600				
2. — kennsluáhalda	1000				
Flyt				1600 11500	66576 645553

			kr.	kr.
	Flutt	1600 11500	66576	645553
	3. Til viðhalds	500		
	4. Ýmis gjöld	2000		
	5. Vextir	3000		
		7100		
d. Fyrning		2800		
		21400		
÷ Tekjur af búrekstri		15000	6400	
4. Til kennslu í sauðfjárrækt og sauðfjárhirðingu á fjárræktarþúinu að Hriflu			3000	75976
XI. Iðnfræðsla:				
a. Til iðnaðarmannafélagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar			6500	
b. Til iðnaðarmannafélagsins á Akureyri, til kvöldskólahalds			2000	
c. Til iðnaðarmannafélags á Ísafirði, til skólahalds			1500	
d. Til iðnaðarmannafél. á Akranesi, til skólahalds			800	
e. Til iðnaðarmannafélagsins í Hafnarfirði, til kvöldskólahalds			1700	
f. Til iðnaðarmannafélagsins í Vestmannaeyjum, til kvöldskólahalds			1700	
Styrkurinn til þessara 6 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{1}{2}$ rekstrarkostnaðar.				
Skólar þessir skulu senda ráðuneytinu skýrslu um starf sitt.				
g. Til iðnaðarmannafél. á Siglufirði, til skólahalds ..			1200	
h. Til iðnaðarmannafélagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólahalds			900	
i. Til iðnaðarmannafél. á Eyrarbakka, til skólahalds ..			800	
j. Til verklegs framhaldsnáms erlendis			6000	23100
XII. Verzlunarskólar o. fl:				
a. Til verzlunarskólans í Reykjavík og til verzlunarskóla sambands samvinnufélaganna			10000	
þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar hvors skóla, og skiptist framlagið milli skólanna í réttu hlutfalli við nemendafjölda hvors skóla skólaárið 1939—1940 (Höfðatölureglan).				
b. Kostnaður við próf löggiltra endurskoðenda, shr. lög nr. 9 1926			500	10500
XIII. Til kvennaskólans í Reykjavík:				
a. Húsnæðisstyrkur			5000	
b. Rekstrarstyrkur			20500	
	Flyt . . .		25500	755129

	kr.	kr.
Flutt	25500	755129
c. 60 kr. fyrir hverja námsmey, sem er allt skólaárið, allt að	7200	
d. Námsstyrkur til sveitastúlkna	1000	
Skólinn stendur undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar.		33700
XIV. Almenn barnafræðsla:		
1. Laun kennara í föstum skólum og dýrtiðaruppbót	640000	
2. Laun farkennara og dýrtiðaruppbót	78000	
3. Til aukakennslu og eftirlits með heimafræðslu, með sömu skilyrðum sem verið hefir	7500	
4. Styrkur til byggingar barnaskóla utan kaupstaða	45000	
5. Til fyrrverandi barnakennara, eftir tillögum fræðslumálastjóra	3600	
6. Ráðskonukaup við heimavistarbarnaskóla	5000	
7. Styrkur til tímaritsins „Menntamál“	1200	
8. Til kennaranámskeiðs eða utanfara	2000	
		782300
XV. Unglinga- og alþýðuskólar:		
1. Til alþýðuskólans á Eiðum:		
a. Laun	9450	
Þar af 700 kr. persónuleg launauppbót til núverandi skólastjóra.		
b. Til hannyrða-, leikfimi- og smíðakennslu	3000	
c. Önnur gjöld:		
1. Til kennsluáhalda	800	
2. Til eldiviðar og ljósa	2000	
3. Ýmisleg gjöld	3500	
4. Til viðhalds	2000	
	8300	
d. Fyrning húsa (sjá 20. gr.)	800	
	21550	
2. Til héraðsskóla samkv. l. nr. 32 1929	135000	
3. Stofnkostnaður	20000	
4. Til vaxtagreiðslu samkv. l. nr. 33 12. febr. 1940 ...	20000	
5. Til Snorrargarðs í Reykholti	4000	
6. Til gagnfræðaskóla samkv. l. nr. 48 1930	80000	
7. Til gagnfræðaskóla Reykvikinga	2500	
8. Til unglingafræðslu utan kaupstaða, samkv. 20. gr. l. nr. 48 1930	30000	
Þar af til skóla Sigurðar Greipssonar í Hauka- dal 1000 kr.		
9. Til bókasafna við unglingaskóla	1600	
10. Til alþýðuskólans í Reykjavík	4000	
		318650
Flyt	. . .	1889779

	kr.	kr.
Flutt	. . .	1889779
XVI. Húsmæðrafræðsla:		
1. Styrkur til húsmæðraskóla samkv. lögum	60000	
2. Til kvenfél. Óskar í Ísafjarðarkaupstað, til húsmæðrafræðslu, gegn 1000 kr. annarstaðar að .. Noti félagið ekki styrkinn, má greiða hann öðrum á Ísafirði eða í Ísafjarðarsýslu, að óbreyttum skilyrðum.	8000	
3. Til húsmæðrafræðslu í Vestur-Skaftafellssýslu	800	
4. Til húsmæðrafræðslu Árnýjar Filippusdóttur .	2500	
5. Til húsmæðraskólans á Laugalandi, stofnkostnaður	3000	
		74300
XVII. Til kennslu heyrnar- og málleysingja:		
1. Laun	12000	
2. Annar kostnaður	35000	
Þar af fyrning húss kr. 550,00 (sjá 20. gr.). Stjórnin annast um, að vandamenn nemendanna eða nemendur sjálfir greiði kostnað, ef efni leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.		47000
XVIII. Til Blindravinafélags Íslands		6500
Þar af 3000 kr. til að annast kennslu blindra barna.		
XIX. Sundkennsla:		
Laun Ólafs Pálssonar og Jóns Pálssonar		3600
Styrkur þessi er bundinn þeim skilyrðum, að þeir kenni a. m. k. tvo mánuði að vorinu og einn mánuð að haustinu og að lærisveinar ríkisskólanna og skóla fyrir unglinga og fullorðna, sem styrktir eru af ríkisé, njóti kennslunnar ókeypis. Einnig kenni þeir öðrum sundkennurum björgunarsund.		
XX. Til sjóvinnunámskeiðs		2000
Atvinnumálaráðherra ráðstafar styrknum, að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands.		
XXI. Til Geirs Þormars tréskurðarmeistara á Akureyri, til að halda uppi kennslu á Norðurlandi í teikningu og tréskurði í þjóðlegum stíl		900
XXII. Til Helga Tryggvasonar, til hraðritunarkennslu ..		800
XXIII. Til Björns Jakobssonar á Laugarvatni, til leikfimi-kennaraskóla		3600
XXIV. Til menningar- og fræðslusambands alþýðu		5000
XXV. Til Axels Helgasonar, til að gera upphleypt kort af Íslandi		1000
XXVI. Til Kristjáns Geirmundssonar, til að setja upp fugla fyrir náttúrugripasafnið og skóla		1000
Flyt	. . .	2035479

	kr.	kr.
Flutt	. . .	2035479
XXVII. Til íþróttasjóðs		40000
XXVIII. Til skáksambands Íslands		1600
XXIX. Til greiðslu vaxta og afborgunar af skuldum vegna stúdentagarðsins, lokagreiðsla		10000
enda njóti stúdentar í viðskiptaháskólanum sama réttar til garðvistar og aðrir stúdentar.		
Samtals B.	. . .	2087079

15. gr.

Til vísinda, bókmennta og lista er veitt:

	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:		
a. Laun	22500	
b. Launabót til 2. bókavarðar	1000	
c. Til aðstoðar	4200	
d. Til þess að kaupa bækur og handrit og til bókbands Þar af 1200 kr. til kaupa á handritasafni Hannesar Þorsteinssonar.	19000	
e. Til Þorsteins Konráðssonar	400	
f. Til þess að semja spjaldskrá	800	
g. Til þess að semja og prenta skrá um handrit	2400	
h. Til ritaukaskrár	1000	
i. Til Finns Sigmundssonar, til að gera skrá um efni islenzkra blaða og handrita, enda sé skráin eign Landsbókasafnsins	800	
j. Brunaábyrgðargjald fyrir safnið	360	
k. Húsaleiga	2000	
l. Ýmisleg gjöld	2300	
		56760
2. Þjóðskjallasafnið:		
a. Laun	11500	
b. Til bókbands, bóka- og handritakaupa, umbúnaðar skjala	1000	
c. Ýmis gjöld	2000	
d. Til Björns K. Þórólfssonar, enda vinni hann við safnið	3000	
		17500
3. Þjóðminjasafnið og verndun fornminja:		
a. Laun þjóðminjavarðar (fornminjavarðar)	7500	
b. Til aðstoðar, eftir reikningi	4900	
Flyt	12400	74260

	kr.	kr.
Flutt	12400	74260
c. Til þess að útvega forngripi	2000	
d. Til áhalda og aðgerða	1200	
e. Til rannsókna og ferðakostnaðar	800	
f. Til viðgerðar á Hólakirkju	500	
Þjóðminjasafnið sé opið 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirætlum stjórnarráðsins.		16900
4. Náttúrufraðifélagið:		
a. Tillag	2000	
b. Til aðstoðarmanns	1400	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sé til sýnis almenningi, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.		3400
5. Landsbókasafnshúsið:		
a. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar	7500	
b. Til viðhalds og áhalda	5800	
c. Fyrning (sjá 20. gr.)	3639	
		16939
6. Til kaupstaðarbókasafna, gegn eigi minna tillagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði		1800
7. Aukastyrkur til átta bókasafna:		
a. Til amtsbókasafnsins á Akureyri, að því tilskildu, að Davið skáld frá Fagraskógi hafi þar bókavörzlu með a. m. k. 2000 kr. launum auk verðstuðulsuppbótar	2500	
b. Til bókasafnsins á Ísafirði, að því tilskildu, að Guð- mundur Gíslason Hagalín rithöfundur hafi þar bóka- vörzlu með a. m. k. 2000 kr. launum auk verðstuð- ulsuppbótar	2500	
c. Til amtsbókasafnsins á Seyðisfirði	2500	
d. Til bókasafns Hafnarfjarðar	2500	
e. Til bókasafns Neskaupstaðar	800	
f. Til iðnbókasafnsins í Reykjavík	1000	
g. Til bókasafns Siglufjarðar	1000	
h. Til bókasafns Vestmannaeyjakaupstaðar	1000	
		13800
8. Til bæjarbókasafns Reykjavíkur		5000
9. Til amtsbókasafnsins í Stykkishólmi		1500
10. Til sýslubókasafnsins á Sauðárkróki		400
enda hafi það opna lesstofu.		
11. Til héraðsbókasafns Suðurlands, gegn tvöföldu framlagi annarstaðar að		1200
12. Til lesstofu byggingarfélags alþýðu		500
13. Til lesstofu sjómannaheimilis á Siglufirði		1000
14. Til lesstofu sjómannafélags Reykjavíkur		1500
15. Til lesstofu á Ísafirði		500
16. Til sjómannalessstofu K. F. U. M. í Vestmannaeyjum ..		500
17. Til sýslubókasafna, gegn eigi minna tillagi frá sýslusj.		4500
Flyt	...	143699

	kr.	kr.
Flutt	. . .	143699
18. Til bókhlöðunnar á Húsavík		500
19. Til bókasafns Akraness		300
20. Til bókasafns í Flatey		200
21. Til kaupa á bókum handa konunglega bókasafninu í Stokkhólmi		1000
22. Til hins íslenska bókmenntafélags		2800
enda haldi það áfram útgáfu hins íslenska fornbréfasafns, sem að undanfögnu.		
23. Til þjóðvinafélagsins		1400
24. Til fornleifafélagsins		800
25. Til sögufélagsins, til þess að gefa út alþingisbækur, landsyfirdóma o. fl.		2400
26. Til hins íslenska fræðafélags, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns		1000
27. Til fornritaútgáfunnar:		
a. Til útgáfu á Íslendingasögum	4000	
b. Til útgáfu á Heimskringlu	4000	
		8000
28. Til útgáfu Norðurlandatimarits		1000
29. Til dr. Jóns Helgasonar fyrrv. biskups, til að gefa út æfisögu Tómasar Sæmundssonar		1200
30. Til leikfélags Reykjavíkur, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi úr bæjarsjóði Reykjavíkur		8000
Styrkurinn er því skilyrði bundinn, að reikningar félagsins séu ávallt sendir Alþingi.		
31. Til leiklistarskóla Soffíu Guðlaugsdóttur		1200
32. Til leikfélags Akureyrar, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi frá Akureyrarkaupstað		1000
33. Til leikfélags Ísafjarðar, gegn að minnsta kosti jafnmiklu framlagi frá Ísafjarðarkaupstað		600
34. Til norræna félagsins		1500
35. Til íslensk-ameríska félagsins		1000
36. Til tónlistarskólans, gegn að minnsta kosti 2000 kr. framlagi frá bæjarsjóði Reykjavíkur		2500
37. Til hljómsveitar Reykjavíkur		2000
38. Til Páls Ísólfssonar, til þess að veita kirkjuorgelleikum og barnakennurum utan Reykjavíkur og guðfræðinemum háskólans ókeypis kennslu í orgelleik, tóni, hljómfraði og söngstjórn í kirkjum og barnaskólum		2000
39. Til Ágústs Sigurðssonar, til að skipuleggja og stjórna námsflokkum		1500
40. Til Sigurðar Skúlasonar, til aðstoðar við kennslu námsflokka, eftir fyrirlagi fræðslumálastjóra		1500
41. Til sambands íslenskra karlakóra		6000
42. Til landssambands blandaðra kóra og kvennakóra		2500
43. Til félags Vökumanna		2000
44. Til dr. Jóns Dúasonar, vegna útgáfu rita hans		5000
45. Til Sigurbórs Runólfssonar, til útg. bókar um fingrarím		300
Flyt	. . .	202899

	kr.	kr.
Flutt	. . .	202899
46. Styrkur til skálda, rithöfunda, visindamanna og listamanna, samkvæmt ákvörðun menntamálaráðs		80000
47. Til Bjarna Sæmundssonar, til fiskirannsóknna:		
a. Föst laun	5000	
b. Til ferða og annara útgjalda við rannsóknirnar ..	1000	
		6000
48. Til sjóminjasafns		3500
49. Til jökulmælinga		600
50. Til listasafnshúss Einars Jónssonar		3711
Þar af fyrning 711 kr. (sjá 20. gr.).		
51. a. Til Einars Jónssonar myndhöggvara	6500	
enda hafi hann forstöðu og umsjón listasafns sins, er sé almenningi til sýnis endurgjaldslaut 4 stundir á viku.		
b. Til sama, til aðstoðar	1000	
		7500
52. Til Búnaðarbanka Íslands, sjöunda greiðsla vaxta og afborgana af viðlagasjóðslánum málaranna Ásgríms Jónssonar og Jóns Stefánssonar, með þeim skilyrðum, er segir í 57. lið 16. gr. fjárlaga 1934		3300
53. Kostnaður við friðun Þingvalla, sbr. lög nr. 59 1928		8000
54. Til viðgerðar á Grenjaðarstaðabænum í S.-Þingeyjars.		1000
55. Til eflingar menningarsambandi við Vestur-Íslendinga		3000
56. Til Þjóðræknisfélags Íslendinga, til eflingar menningarsambands við Vestur-Íslendinga		3000
57. Til Sigvalda Kaldalóns tónskálds		1000
58. Til Örlygs Sigurðssonar, til myndlistarnáms		1200
59. Til Magnúsar Ásgeirssonar skálds, byggingarstyrkur (lokastyrkur)		1000
60. Til útgáfu sænsk-íslenzkrar orðabókar		2500
61. Til Bandalags íslenzkra listamanna		1200
Samtals	. . .	329410

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja er veitt:

	kr.	kr.
1. Til framleiðslubóta og atvinnuaukningar		500000
Þar af 100000 kr. til Suðurlandsbrautar, til atvinnuaukningar fyrir Hafnfirðinga og Reykvíkinga.		
2. Til Búnaðarfélags Íslands, enda samþykki landbúnaðaráðherra fjárlagsáætlun félagsins		210000
3. Til Búnaðarfélags Íslands, til kynnisferða bænda		2000
Flyt	. . .	712000

	kr.	kr.
Flutt	. . .	712000
4. Til nýbýla og samvinnubbyggða		155000
5. Til sandgræðslu		31000
6. Til sandgræðslu í Höfnum, lokagreiðsla		6000
7. Gjöld samkvæmt jarðræktarlögunum:		
a. Jarðabótastyrkur	350000	
b. Til verkfæra kaupsjóðs	25000	375000
8. Til búfjárræktar samkv. l. nr. 32 1931		70000
9. Til bygginga í sveitum:		
a. Til byggingar- og landnámssjóðs	125000	
b. Byggingarstyrkir	125000	250000
10. Til jarðakaupsjóðs		70000
11. Til ræktunarsjóðs, vaxtagreiðsla af jarðræktarbréfum		21900
12. Tillag til kreppulánasjóðs		250000
13. Tillag til byggingarsjóða kaupstaða og kauptúna		120000
14. Til garðyrkjufélags Íslands, til leiðbeiningarstarfsemi ..		5000
15. Til skógræktar:		
a. Laun	10300	
Par af 600 kr. húsaleiguuppbót til Einars Sæmundsens.		
b. Til skógggræðslu	40000	
c. Styrkur til skógræktarféлага	10000	60300
16. Tillag til mannvirkja á Flóaáveituvæðinu, samkv. l. nr. 68 1918 og l. nr. 10 1926		4000
17. Til áveitufélags Ölfusinga, styrkur til að nota skurðgröfu við framræslu í Ölfusforum samkvæmt V. kafla jarðræktarlaga		10000
18. Til landþurrrkunarfélags Safamýrar		2500
19. Til fyrirhleðslu á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts		50000
20. Til fyrirhleðslu við Kaldaklifsá undan A.-Eyjafjöllum		2500
21. Til dýralækna:		
a. Laun handa 6 dýralæknum	23300	
Par af persónuleg launauppbót til Hannesar Jónssonar 1500 kr.		
b. Styrkur til einstakra manna til þess að stunda dýralækningar, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að	3050	
c. Til Guðbrands Hliðar, til dýralækninganáms	1200	
d. Til Páls Pálssonar, til dýralækninganáms	1200	28750
22. Til Odds Magnússonar, til mjólkurfræðináms		500
23. Til búreikningaskrifstofu		3000
24. Til kláðalækninga		3000
25. Til rannsóknarstofu atvinnuveganna:		
a. Iðnaðardeild	46400	
b. Landbúnaðardeild	24600	
Flyt	71000	2230450

		kr.	kr.
	Flutt	71000	
c. Fiskideild	30000		2230450
d. Matvælaeftirlit	14000		
e. Sameiginlegur kostnaður	25000		
		140000	
Frá dregst:			
a. Tekjur af matvælaeftirliti	45000		
b. Tekjur af vörurannsóknnum	6000		
c. Tekjur af happdrætti	17000		
		68000	
	Rekstrarhalli		72000
26. Til rannsóknaráðs, til náttúrurannsókna og áhaldakaupa			30000
27. Til rannsóknarstofu háskólans:			
a. Laun	47000		
b. Annar kostnaður	46000		
		93000	
÷ Tekjur		68000	
	Rekstrarhalli		25000
28. Til veðurstofu Íslands:			
a. Laun forstöðumanns og fulltrúa		13900	
b. Til aðstoðar		22000	
c. Til veðurathugana utan Reykjavíkur, áhalda o. fl.		14000	
d. Til veðurskeyta o. fl.		19500	
e. Til loftskeytataækja		2000	
f. Húsaleiga, ljós, hiti og ræsting		5000	
g. Eftirlit með veðurathugunarstöðvum o. fl.		500	
29. Rafmagnseftirlit ríkisins:			76900
a. Laun	17000		
b. Annar kostnaður	17500		
		34500	
÷ Tekjur		30000	
	Rekstrarhalli		4500
30. Gjöld vegna laga um eftirlit með verksm. og vélum ..			600
31. Til landmælinga			10000
32. Til Fiskifélagsins (þar af til mótornámskeiðs samkvæmt lögum nr. 71 1936 kr. 4000), enda samþykki atvinnu- málaráðuneytið fjárhagsáætlun fiskipingsins og félagið sjái um á sinn kostnað útgáfu fiskimanna-almanaks ..			83000
Stjórn Fiskifélagsins greiði fyrrverandi forseta félags- ins, Kristjáni Bergssyni, í eftirlaun 3000 kr. fyrir árið 1941 og 2000 kr. fyrir árið 1940.			
33. Kostnaður vegna laga nr. 61 1932, um lax- og silungsveiði			8400
34. Til klaksjóðs, samkv. l. nr. 36 1937			5000
35. Til loðdýraræktar, samkv. l. nr. 38 1936			20000
36. Til þess að annast birtingu útvarpaðra veðurfregna í verstöðvum landsins			5000
37. Til ræktunarvega:			
a. Í Vestmannaeyjum		5000	
b. - Flatey á Breiðafirði		1000	
		6000	
Flyt			2570850

	kr.	kr.
Flutt	6000	2570850
c. Í Flatey á Skjálfanda	1000	
d. - Grimsey	1000	
e. - Hrísey	1000	
Verkin séu unnin undir eftirliti vegamálastjóra.		9000
38. Laun yfirmatsmanna o. fl.:		
a. 5 fiskiyfirmatsmanna	22600	
b. Laun 4 ullarmatsmanna	2500	
c. Laun 3 kjötmatsmanna	2250	
d. — lýsismatsmanns, samkv. l. nr. 42 1933	2400	
e. Ferðakostnaður yfirmatsmanna	12000	
f. Launauppbót til fiskiyfirmatsmannsins í Vest- mannaeyjum	800	42550
39. Til eftirlits með skipum og bátum og öryggi þeirra:		
a. Laun skipaskoðunarstjóra, enda hafi hann eftirlit með skipum ríkisins án sérstaks endurgjalds	6000	
b. Til skrifstofukostnaðar og aðstoðar	14000	
c. Þóknun til eftirlitsmanna	3000	
d. Ferðakostnaður skipaskoðunarstjóra og eftirlits- manna, allt að	4600	27600
40. Framlag til smíðis eða kaupa á nýjum bát handa skip- brotsmönnum af vélbátum Kristjáni		5000
41. Til Jóhanns Kristjánssonar byggingarmeistara, til að smíða eldavél, er hann hefir fundið upp		1000
42. Kostnaður vegna laga um fiskimatsstjóra		12000
43. Til Landssambands iðnaðarmanna		6500
44. Til sambands íslenzkra heimilisiðnaðarfélaga		4000
45. Til Guðmundar Jónssonar frá Mosdal, til þess að halda uppi kennslu og námskeiðum í tréskurði og heimilis- iðnaði		900
46. Til Halldóru Bjarnadóttur, til þess að vinna að eflingu heimilisiðnaðar		1800
47. Til Arndisar Þorsteinsdóttur garðyrkjukonu		300
48. Til Guðmundar Kristinssonar myndskera		300
49. Til kvenfélags Hvammshrepps í Vík í Mýrdal, til þess að halda uppi kennslu í handavinnu kvenna		500
50. Til kvenfélagasambands Íslands		1000
51. Til sambands norðlenzkra kvenna		400
52. Til kvenfélagasambands Austur-Húnavatnssýslu		300
53. Til kvennasambands Vestur-Húnavatnssýslu		300
54. Til sambands austfirzkra kvenna		400
55. Til sambands sunnlenzkra kvenna		400
56. Til sambands vestfirzkra kvenna		400
57. Til kvenfélagasambands Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, enda haldi það uppi námskeiðum fyrir húsmæður og húsmæðraefni		1000
Flyt		2686500

	kr.	kr.
Flutt	. . .	2686500
58. Til sambands breiðfirzkra kvenna		400
59. Til sambands sunnlenskra kvenna, styrkur til að halda uppi námskeiðum fyrir húsmæður og húsmæðraefni ..		2500
60. Til kvenréttindafélags Íslands		400
61. Til vinnumiðlunar		20000
62. Til mæðrastyrksnefndar		2000
63. Til vörumerkjaskrásetjara		1600
64. Til ungmennafélags Íslands		4000
Félagið gefi ríkisstjórninni skýrslu um, hvernig fénu er varið.		
65. Til bandalags skáta		400
66. Til dýraverndunarfélags Íslands, til dýraverndunarstarfsemi		1000
67. Til loðdýraræktarfélags Íslands		2000
68. Til fiskiræktar		5000
69. Til húsameistara ríkisins:		
a. Laun (þar af persónuleg launaviðbót 2400)	8400	
b. Skrifstofukostnaður	18000	
		26400
70. Gjöld vegna laga um skipulag bæja- og sjávarþorpa, gegn jafnmiklu framlagi annarstaðar að		5000
71. Til skuldaskilasjóðs útvegsmanna		160000
72. Til mjólkurbúa og smjörsamlaga		30000
73. Til iðnlánasjóðs		25000
74. Til frystihúsa		30000
75. Til fiskveiðasjóðs Íslands samkvæmt lögum		30000
76. Kostnaður við eftirlit með opinberum sjóðum		2200
77. Kostnaður vegna mæðiveikinnar:		
A. Til varnar gegn útbreiðslu veikinnar	140000	
B. Til stuðnings bændum á mæði- og garnaveikisvæðinu:		
1. Til að styrkja bændur	400000	
2. Nefndarkostnaður	5000	
	405000	
		545000
78. Til rannsókna og varna gegn útbreiðslu garnaveikinnar		130000
79. Kostnaður við verðlagsnefnd		45000
80. Kostnaður við skömmunarskrifstofu ríkisins		85000
81. Kostnaður við kauplagsnefnd		4000
82. Kostnaður við húsaleigunefnd		6000
83. Til alþjóðahafrannsókna		10000
84. Til Íslandsdeildar norræna búfræðifélagsins		500
Samtals	. . .	3859900

17. gr.

Til almennrar styrktarstarfsemi er veitt:

	kr.	kr.
1. Kostnaður við berklavarnir:		
a. Styrkur til berklasjúklinga	675000	
b. Annar kostnaður	15000	
		690000
2. Styrkur til sjúklinga samkv. bráðabirgðaákvæði í lög- um nr. 78 frá 1936		355000
3. Gjöld samkv. l. nr. 39 frá 1935, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna		5000
4. Gjöld samkv. 19. og 21. gr. framfærslulaga, nr. 135 1935		15000
5. Til alþýðutrygginga		545000
6. Til styrktarsjóðs verkamanna- og sjómannafélaganna í Reykjavík		4000
7. Til mæðrastyrksnefndarinnar, til sumarheimilis mæðra í Hveragerði		1500
8. Til barnaheimila og barnaverndar, eftir ákvörðun ráð- herra		20000
Þar af til sumarheimilis barna á Akureyri 1000 kr.		
9. Til félagsins „Heyrnarhjálp“		1500
10. Til sjúkra- og styrktarsjóðs vitavarða		1000
11. Til slysavarna		8000
enda sé stjórnarráðinu send skýrsla um starfsemina.		
12. Til þess að hjálpa nauðstöddum Íslendingum erlendis		1000
13. Til stórstúku Íslands, til bindindisstarfsemi		20000
Þar af til bindindisfélaga í skólum landsins 3500 kr.		
14. Til áfengisráðunautar		3000
15. Til útbreiðslu bindindis		7500
16. Til stórstúku Íslands:		
Styrkur til húsbyggingar, sjöunda greiðsla af tíu		15000
17. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps		300
18. Til sjúkrasjóðs Hofshrepps		300
19. Til sjúkrasjóðs Mývetninga		250
20. Til sjúkrasjóðs Súgfirðinga		300
21. Til styrktarsjóðs verklýðsfél. í Flatey á Breiðafirði		200
22. Til sjúkrasjóðs kvenfélagsins á Hellusandi		300
23. Til styrktarsjóðs verklýðsfélagsins á Patreksfirði		200
24. Til sjúkrasjóðs verkamannafélagsins á Þingeyri		300
25. Til sjúkra- og styrktarsjóðsins Líkn í Ögurhreppi		150
26. Til sjúkra- og styrktarsjóðsins Hjálp í viðlögum í Reykjarfjarðarhreppi		150
27. Til sjúkrasjóðs hjúkrunarfélags Ólafsvíkur		300
28. Til sjúkrasjóðs Þverárhrepps		200
29. Til starfsemi Rauðakrossins		2000
30. Til sambands íslenskra berklasjúklinga		2000
31. Til ekknasjóðs Vestmannaeyja		800
Fjárveitingarnar undir 17.—31. tölul. eru bundnar því skilyrði, að jafnmikið fé að minnsta kosti komi annar-		
Flyt	...	1700250

	kr.	kr.
Flutt	. . .	1700250
staðar að og að stjórnarráðinu sé send skýrsla um starfsemina.		
32. a. Til sjúkrasamlags Sauðárkróks	600	
b. Til sjúkrasamlags Stokkseyrarhrepps	400	
enda breyti þessi sjúkrasamlög samþykktum sínum samkvæmt lögum um alþýðutryggingar.		
		1000
33. Til elliheimilisins Grundar í Reykjavík		5000
enda greiði vistmenn, sem framfærslusveit eiga utan Reykjavíkur, ekki hærri daggjald en bæjarmenn.		
34. Til hælisisins á Sólheimum, byggingarstyrkur		3000
35. Til gamalmennahælis á Ísafirði		1000
36. Til gamalmennahælis á Seyðisfirði		1000
37. Til gamalmennahælis í Hafnarfirði		1000
38. Til gamalmennahælis á Akranesi		500
Samtals	. . .	1712750

18. gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár er veitt:

I. Samkvæmt eftirlaunalögum:		kr.	kr.
A. Embættismenn:			
1. Ari Arnalds, fv. bæjarfóg.	1260,00		
2. Björgvin Vigfússon, fv. sýslum.	1270,83		
3. Bogi Brynjólfsson, fv. sýslum.	1160,00		
4. Guðm. Björnsson, fv. sýslum.	1565,00		
5. Guðm. Eggerz, fv. sýslum.	1558,52		
6. Guðm. Guðmundsson, fv. héraðsl.	1000,00		
7. Guðm. T. Hallgrímsson, fv. héraðsl.	760,00		
8. Guðm. Hannesson, fv. prófessor	2266,67		
9. Guðm. Sveinbjörnsson, fv. skrifstofustj.	1120,00		
10. Halldór Kr. Júlíusson, fv. sýslum.	1225,42		
11. Halldór Steinsson, fv. héraðsl.	1000,00		
12. Jóhannes Jóhannesson, fv. bæjarfógeti	6000,00		
13. Jón Helgason, fv. biskup	7000,00		
14. Jón Jónsson, fv. héraðsl.	991,67		
15. Jónas Kristjánsson, fv. héraðslæknir	1000,00		
16. Karl Einarsson, fv. bæjarfógeti	1461,22		
17. Magnús Helgason, fv. skólastj.	4200,00		
18. Magnús Jónsson, fv. bæjarfógeti	4446,94		
19. Magnús Torfason, fv. sýslum.	2333,33		
20. Ólafur Finsen, fv. héraðsl.	1000,00		
21. Ólafur Thorlacius, fv. héraðsl.	860,00		
Flyt	43479,60		

		kr.	kr.
	Flutt	43479,60	
22.	Páll Einarsson, fv. hæstaréttard.	8000,00	
23.	Sigurður Briem, fv. aðalpóstmeistari	6000,00	
24.	Sigurður Magnússon, fv. héraðsl.	963,33	
25.	Sigurður Magnússon prófessor	1894,40	
26.	Sigurður Thoroddsen, fv. yfirkennari	1180,00	
27.	Sigurjón Jónsson, fv. héraðsl.	955,00	
28.	Skúli Árnason, fv. héraðsl.	800,00	
29.	Steingr. Jónsson, fv. bæjarfógeti	5599,40	
30.	Steingr. Matthíasson, fv. héraðsl.	860,00	
31.	Þorbjörn Þórðarson, fv. héraðsl.	1000,00	
32.	Þórður Sveinsson prófessor	1783,00	
33.	Þorvaldur Pálsson, fv. héraðsl.	440,00	
			72954,73
	B. Embættismannaekkjur:		
1.	Aðalbjörg Jakobsdóttir lækni-sekkja	437,50	
2.	Aðalbjörg Sigurðardóttir, ekkja Har. Niels-sonar próf.	340,00	
3.	Álfheiður Helga Briem, ekkja P. Briems	625,00	
4.	Anna Danielsson, ekkja H. Danielssonar hæstaréttard.	859,37	
5.	Anna Gunnlaugsson, ekkja Halldórs Gunnlaugssonar héraðslæknis	150,00	
6.	Anna Jónsdóttir, ekkja Kl. Jónssonar fv. ráðh.	750,00	
7.	Anna Jónsdóttir, ekkja St. Gíslasonar héraðsl.	187,50	
8.	Ásta Hallgrímsson, ekkja T. Hallgrímssonar lækni-	350,00	
9.	Carólína Jónassen, ekkja E. Th. Jónass. amtm.	750,00	
10.	Cathinka Sigfússon, ekkja Jóhs. Sigfússonar kennara	240,00	
11.	Christophine Bjarnhéðinsson, ekkja Sæmundar Bjarnhéðinssonar prófessors	375,00	
12.	Finnboga Árnadóttir, ekkja Odds Jónssonar héraðsl.	187,50	
13.	Guðrún Björnsdóttir, ekkja Þ. Pálssonar héraðslæknis	187,50	
14.	Guðrún Briem, ekkja E. Briems hæstaréttard. .	1100,00	
15.	Guðrún B. Gísladóttir, ekkja Jóns Sigurðssonar héraðsl.	189,37	
16.	Guðrún Tulinius, ekkja Axels Tulinius sýslum.	469,15	
17.	Ingibjörg Jensdóttir, ekkja Hj. Jónssonar héraðslæknis	305,00	
18.	Ingibjörg Magnúsdóttir, ekkja Júl. Halldórs-sonar héraðsl.	212,50	
19.	Ingibjörg Sigurðardóttir, ekkja Jóns Jónssonar héraðsl.	150,00	
20.	Ingileif S. Aðils, ekkja Jóns Aðils prófessors	340,00	
21.	Jenny Forberg, ekkja O. Forbergs landssímastj.	500,00	
	Flyt	8705,39	72954,73

		kr.	kr.
	Flutt	8705,39	72954,73
22.	Kristin Þórarinsdóttir, ekkja Kr. Kristjánssonar héraðsl.	237,50	
23.	Lára Malvina Scheving, ekkja G. Schevings héraðslæknis	187,50	
24.	Margrét Árnadóttir, ekkja P. V. Bjarnasonar sýslum.	350,00	
25.	Margrét Björnson, ekkja G. Björnson landl.	875,00	
26.	Margrét Lárusdóttir, ekkja G. Þorsteinssonar héraðslæknis	150,00	
27.	Martha Þorvaldsson, ekkja Jóns Þorvaldssonar héraðsl.	450,00	
28.	Ragna Gunnarsdóttir, ekkja Ólafs Gunnarssonar héraðslæknis	150,00	
29.	Rannveig Tómasdóttir, ekkja Magnúsar Jóhannssonar héraðsl.	187,50	
30.	Sigríður Blöndal, ekkja B. Blöndals héraðsl. ..	150,00	
31.	Sigríður Hjaltadóttir Jensson, ekkja J. Jenssonar yfirdómara	500,00	
32.	Sigríður Jónsdóttir, ekkja Bj. Jenssonar héraðslæknis	187,50	
33.	Sigríður Pálsson, ekkja Pálma Pálssonar yfirkennara	450,00	
34.	Sigrún Bjarnason, ekkja Þorl. H. Bjarnasonar yfirkennara	400,00	
35.	Soffía Guðmundsson, ekkja Magnúsar Guðmundssonar ráðherra	450,00	
36.	Steinunn Frimannsdóttir, ekkja St. Stefánssonar skólameistara	715,82	
37.	Súsanna Erlendsson, ekkja Hinriks Erlendssonar héraðsl. kr. 187,50		
	Samkv. kgúrsk $\frac{7}{10}$ 1931, með hverju barni hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Friðrik, f. $\frac{25}{100}$ 1925 — 100,00		
	2. Bjarni, f. $\frac{1}{100}$ 1927 — 100,00		
		387,50	
38.	Theodóra Thoroddsen, ekkja Sk. Thoroddsens sýslumanns	535,17	
39.	Vigdís G. Blöndal, ekkja Jóns Blöndals héraðsl.	187,50	
40.	Þóra Gísladóttir, ekkja Sig. Pálssonar héraðsl.	212,50	
41.	Þóra Magnússon, ekkja J. Magnússonar ráðh.	1200,00	
42.	Þórunn Hafstein, ekkja M. Hafsteins sýslum.	315,00	
43.	Þórunn Siemsen, ekkja Fr. Siemsens sýslum. .	391,90	
44.	Þórunn Thorsteinsson, ekkja Davíðs Sch. Thorsteinssonar héraðsl.	237,50	
			17613,28
	C. Prestsekkjur:		
1.	Anna Stefánsdóttir frá Stað i Súgandafirði	100,00	
2.	Arnbjörg Einarsdóttir frá Breiðabólstað	118,43	
	Flyt	218,43	90568,01

		kr.	kr.
	Flutt	218,43	90568,01
3.	Ástriður Petersen frá Svalbarði	100,00	
4.	Bergljót Blöndal frá Hvammi í Skagafirði	100,00	
5.	Björg Einarsdóttir frá Dvergasteini	256,84	
6.	Björg Einarsdóttir frá Undirfelli	100,00	
7.	Guðbjörg Hermannsdóttir frá Þingvöllum	118,30	
8.	Guðný Þorsteinsdóttir frá Nesi	126,44	
9.	Guðrún Hermannsdóttir frá Breiðabólstað ..	212,94	
10.	Guðrún J. Jóhannesdóttir frá Bergstöðum ...	107,54	
11.	Guðrún Jónsdóttir frá Kolfreyjustað	183,78	
12.	Guðrún Sigurðardóttir frá Flatey	118,93	
13.	Guðrún N. Sveinsdóttir frá Lundi	100,00	
14.	Guðrún Torfadóttir frá Hólmum	134,40	
15.	Guðríður Helgadóttir frá Kvennabrekku	168,00	
16.	Guðríður Ólafsdóttir frá Húsavík	135,74	
17.	Helga Ketilsdóttir frá Stað í Grindavík	100,00	
18.	Helga Skúladóttir frá Kálfafellsstað	72,94	
19.	Helga Stephensen frá Holti	184,36	
20.	Ingibjörg Magnúsdóttir frá Laufási	142,10	
21.	Jakobína Sigurgeirsdóttir frá Borg	142,56	
22.	Jóhanna Magnúsdóttir frá Staðarhrauni	224,00	
23.	Líney Sigurjónsdóttir frá Görðum	314,81	
24.	Margrét Jónasdóttir frá Stað	131,36	
25.	Margrét Sigurðardóttir frá Höskuldsstöðum ..	131,85	
26.	Ólína Snæbjörnsdóttir frá Stað á Reykjanesi .	192,53	
27.	Ragnheiður Magnúsdóttir frá Stað í Steing.f.	131,36	
28.	Sigríður Halldórsdóttir Jónsson frá Holti, Önf.	184,36	
29.	Sigríður Helgadóttir frá Odda	215,70	
30.	Sigríður Jóhannesdóttir frá Hruna	129,42	
31.	Sigríður Jónasdóttir frá Melstað	188,06	
32.	Sigurlaug Knudsen frá Breiðabólstað	133,00	
33.	Sigrún Kjartansdóttir frá Mosfelli	147,50	
34.	Steinunn Eiríksdóttir Stephensen frá Bjarnan.	200,22	
35.	Vigdís Einarsdóttir frá Grunnavík	104,16	
36.	Vilborg Jónsdóttir frá Prestsbakka	102,65	
37.	Þóra Jónsdóttir frá Auðkúlu	82,72	
38.	Þorbjörg Pálsdóttir frá Gilsbakka	100,00	
39.	Þórhildur Sigurðardóttir frá Stöð	118,23	5655,23
D. Eftirlaun samkv. l. n. 49 1923:			
	Einar Þorkelsson, fyrrv. skrifstofustjóri Alþingis		2500,00
E. Framlag samkv. l. nr. 51 1921, 8. gr.			
1.	Aldný Magnúsdóttir, ekkja Árna		
	Kristjánssonar simritara	kr. 220,00	
	Sonur hennar Örn, f. ¼ 1925, til 16		
	ára	— 100,00	
		320,00	
	Flyt	320,00	98723,24

		kr.	kr.
	Flutt	320,00	98723,24
2.	Anna Þorgrímsdóttir læknisekkja	300,00	
3.	Ásta Einarson, ekkja Magnúsar Einarssonar dýralæknis	250,00	
4.	Ásta Halldórsdóttir, ekkja Óskars Jónssonar póstafrgreiðslum. kr. 240,00 Börn hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Edda, f. $\frac{5}{6}$ 1931	100,00	
	2. Eva, f. $\frac{1}{2}$ 1934	100,00	
		440,00	
5.	Björg Jónsdóttir, ekkja Sig. Þórð- arsonar prests	kr. 200,00	
	Börn hennar til 16 ára aldurs:		
	1. Bjarghildur Ingibjörg, f. $\frac{1}{4}$ 1926	100,00	
	2. Oddrún Valborg, f. $\frac{3}{4}$ 1928	100,00	
		400,00	
6.	Guðbjörg Árnadóttir, ekkja Jóns Karlssonar héraðslæknis	350,00	
7.	Guðfinna Þórðardóttir vitavarðarekkja	90,00	
8.	Harriet Jónsson, ekkja Magn. Jónssonar lagapr.	450,00	
9.	Hedvig Blöndal, ekkja Óla P. Blöndals póstr.	350,00	
10.	Hrefna Einarsdóttir læknisekkja	350,00	
11.	Ída Stefánsdóttir símam. ekkja .. kr. 220,00 Barn hennar til 16 ára aldurs:		
	Olga, f. $\frac{25}{11}$ 1931	100,00	
		320,00	
12.	Ingibjörg Ögmundsdóttir, ekkja Guðm. Eyj- ólfsóssonar símtjóra	180,00	
13.	Kristín Guðmundsdóttir, ekkja Jóns Guðm. vitavarðar	150,00	
14.	Lára Bjarnadóttir símam. ekkja	220,00	
15.	Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðm. Guðfinns. héraðslæknis	300,00	
16.	Margrét Þórðardóttir, ekkja Guðna Hjörleifss. héraðslæknis	450,00	
17.	María Guðmundsdóttir, ekkja Ásgr. Péturss. fiskimatsmanns	240,00	
18.	María Jónsdóttir, ekkja Fr. Klemenssonar póst- afgreiðslum.	240,00	
19.	Marta Þórarínsdóttir, ekkja Viggós Snorrasonar símamanns	kr. 180,00	
	Barn hennar til 16 ára aldurs:		
	Helga, f. $\frac{2}{7}$ 1927	100,00	
		280,00	
20.	Rígmor Ófeigsson, ekkja Jóns Ófeigssonar yfir- kennara	340,00	
	Flut	6020,00	98723,24

		kr.	kr.
	Flutt 6020,00	98723,24	
21. Þrúður Ingibjörg Jónsdóttir, ekkja			
Björns Magnússonar símtjóra ..	kr. 260,00		
Börn hennar til 16 ára aldurs:			
1. Guðný, f. 20/1 1925	— 100,00		
2. Magnús, f. 1/11 1928	— 100,00		
	460,00	6480,00	
			105203,24
II. Styrktarfé og eftirlaun, auk lögboðinna eftirlauna:			
a. Embættismenn:			
1. Ari Arnalds, fyrrv. bæjarfógeti	2660,00		
2. Björgvin Vigfússon, fyrrv. sýslumaður	1000,00		
3. Einar Þorkelsson, fyrrv. skrifstofustj.			
Alþingis	1000,00		
4. Guðmundur Björnsson, fyrrv. sýslum. ..	1000,00		
5. Guðmundur Hannesson prófessor	1200,00		
6. Guðm. Sveinbjörnsson, fyrrv. skrifst.stj.	3403,19		
7. Halldór Steinsson læknir	600,00		
8. Jón Jónsson læknir	800,00		
9. Jónas Kristjánsson, fv. héraðslæknir ..	1000,00		
10. Magnús Torfason, fyrrv. sýslumaður ..	1826,67		
11. Ólafur Finsen, fyrrv. héraðslæknir	1000,00		
12. Ólafur Thorlacius, fyrrv. héraðslæknir .	1000,00		
13. Sigurður Magnússon, fyrrv. yfirlæknir .	2000,00		
14. Sigurður Magnússon, fv. héraðslæknir .	600,00		
15. Sigurður Thoroddsen, fyrrv. yfirkennari	2000,00		
16. Skúli Árnason, fyrrv. héraðslæknir	535,00		
17. Steingrímur Matthíasson, fv. héraðsl. ..	1000,00		
18. Th. Krabbe, fyrrv. vitamálastj.	1328,00		
19. Þórður Sveinsson, fyrrv. yfirlæknir	2000,00		
20. Þorvaldur Pálsson, fyrrv. héraðslæknir	300,00	26252,86	
b. Embættismannaekkkjur og börn:			
1. Aðalbjörg Jakobsdóttir læknisekkja	500,00		
2. Aðalbjörg Sigurðardóttir	1200,00		
3. Anna Gunnlaugsson	900,00		
4. Anna Jónsdóttir læknisekkja	500,00		
5. Anna Jónsson, ekkja Kl. Jónssonar ...	450,00		
6. Anna Þorgrímsdóttir læknisekkja, 600			
kr., auk 100 kr. með hverju barni hennar			
i ómegð	800,00		
7. Ásta Einarson	600,00		
8. Ásta Hallgrímsson	600,00		
9. Christophine Bjarnhéðinsson	1200,00		
10. Dómhildur Jóhannesdóttir	1200,00		
11. Guðlaug Magnúsdóttir	2000,00		
12. Harriet Jónsson	450,00		
13. Hrefna Einarsdóttir	600,00		
	Flyt 11000,00	26252,86	105203,24

		kr.	kr.
	Flutt	11000,00	26252,86
14.	Ingibjörg Magnúsdóttir lækni-sekkja	500,00	105203,24
15.	Ingileif Snæbjarnardóttir Aðils	400,00	
16.	Jenny Forberg	600,00	
17.	Kristín Vidalin Jacobson	1500,00	
18.	Kristín Þórarinsdóttir lækni-sekkja	400,00	
19.	Magnea Ásgeirsson	200,00	
20.	Margrét Árnadóttir	450,00	
21.	Margrét Björnson	1000,00	
22.	Margrét Lárusdóttir, ekkja Guðmundar Guðfinnssonar héraðslæknis	700,00	
23.	Margrét Lárusdóttir lækni-sekkja	400,00	
24.	Margrét Þórðardóttir lækni-sekkja, 600 kr., auk 100 kr. með hverju barni í ómegð	1100,00	
25.	Martha Þorvaldsson lækni-sekkja	340,00	
26.	Ragna Gunnarsdóttir lækni-sekkja	600,00	
27.	Ragnheiður Jónasson sýslumannsekkja .	800,00	
28.	Rannveig Tómasdóttir	600,00	
29.	Sigríður Blöndal	300,00	
30.	Sigríður Finnbogadóttir	800,00	
31.	Sigríður Fjeldsted	450,00	
32.	Sigríður Hjaltadóttir Jensson	400,00	
33.	Sigríður Jónsdóttir lækni-sekkja	400,00	
34.	Sigrún Bjarnason	600,00	
35.	Soffía Guðmundsson	2000,00	
36.	Soffía Hjaltsted	600,00	
37.	Súsanna Friðriksdóttir Erlendsson	500,00	
38.	Theodóra Thoroddsen	1200,00	
39.	Þórunn Hafstein sýslumannsekkja	400,00	
40.	Þrúður Ingibj. Jónsdóttir	300,00	28540,00
c. Uppgjafaprestar:			
1.	Árni Þórarinsson prófastur	280,00	
2.	Ásmundur Gíslason prófastur	385,00	
3.	Einar Pálsson	430,00	
4.	Einar Thorlacius prófastur	355,00	
5.	Hallgrímur Thorlacius	295,00	
6.	Helgi P. Hjálmarsson	475,00	
7.	Ingvar Nikulásson	385,00	
8.	Jón Árnason	445,00	
9.	Jón Finnsson	385,00	
10.	Jón Norðfjörð Johannessen	460,00	
11.	Kjartan Kjartansson	400,00	
12.	Kristinn Daníelsson	520,00	
13.	Magnús Bjarnarson prófastur	355,00	
14.	Matthías Eggertsson	465,00	
15.	Ólafur Magnússon prófastur	420,00	
16.	Pálmi Þóroddsson	265,00	
17.	Runólfur Magnús Jónsson	430,00	
	Flyt	6750,00	54792,86
			105203,24

		kr.	kr.
	Flutt	6750,00	
18.	Sigr. Guðlaugsson, prófastur frá Núpi	3000,00	54792,86
19.	Sveinn Guðmundsson	445,00	105203,24
20.	Þórður Ólafsson prófastur	370,00	
21.	Þorvaldur Jakobsson	1275,00	
22.	Þorvarður Þorvarðsson prófastur	475,00	
			12315,00
d. Prestsekkjur:			
1.	Anna Stefánsdóttir	200,00	
2.	Ástriður Petersen	200,00	
3.	Auður Gísladóttir	300,00	
4.	Bergljót Blöndal	200,00	
5.	Björg Einarsdóttir frá Dvergasteini	200,00	
6.	Björg Einarsdóttir frá Undirfelli	500,00	
7.	Björg Jónasdóttir frá Eskifirði	300,00	
8.	Björg Jónsdóttir frá Vallanesi	300,00	
9.	Dorothea Guðmundsson	300,00	
10.	Guðbjörg Guðmundsdóttir	400,00	
11.	Guðbjörg Hermannsdóttir	181,70	
12.	Guðný Þorsteinsdóttir	173,56	
13.	Guðríður Helgadóttir	282,00	
14.	Guðríður Ólafsdóttir	164,26	
15.	Guðrún J. Jóhannesdóttir	500,00	
16.	Guðrún S. Jónsdóttir	250,00	
17.	Guðrún Sigurðardóttir	181,07	
18.	Guðrún M. Sveinsdóttir	300,00	
19.	Guðrún Torfadóttir	300,00	
20.	Helga Ketilsdóttir	300,00	
21.	Helga Skúladóttir	227,06	
22.	Hlíf Bogadóttir	300,00	
23.	Ingibjörg Magnúsdóttir	157,90	
24.	Jakobína Sigurgeirsdóttir	157,44	
25.	Jóhanna Magnúsdóttir prófastsekkja ..	300,00	
26.	Kirstin Pétursdóttir	600,00	
27.	Líney Sigurjónsdóttir	500,00	
28.	Margrét Jónasdóttir	300,00	
29.	Margrét Sigurðardóttir prófastsekkja .	500,00	
30.	Ólína Snæbjörnsdóttir frá Stað	300,00	
31.	Sigríður Halldórsdóttir Jónsson	300,00	
32.	Sigríður Helgadóttir	300,00	
33.	Sigríður Jóhannesdóttir	300,00	
34.	Sigríður Jónasdóttir frá Melstað	300,00	
35.	Sigríður Kjartansdóttir, 800 kr., auk 300 kr. með hverju barna sinna	2000,00	
36.	Sigurlaug Knudsen	300,00	
37.	Sigrún Kjartansdóttir	300,00	
38.	Steinunn Eiríksdóttir Stephensen	200,00	
39.	Steinunn Pétursdóttir	300,00	
40.	Vilborg Jónsdóttir	300,00	
	Flyt	13474,99	67107,86
			105203,24

		kr.	kr.
	Flutt	13474,99	67107,86
41. Þóra Jónsdóttir	217,28		105203,24
42. Þórhildur Sigurðardóttir	300,00		
		13992,27	
e. Kennarar, kennaraekkjur og börn:			
1. Aðalbjörg Steinsdóttir	500,00		
2. Anna Asmundsdóttir	300,00		
3. Árni Þorvaldsson	1000,00		
4. Ásdis Þorgrímsdóttir	300,00		
5. Ásta Magnúsdóttir kennaraekkja	200,00		
6. Brynjólfur Þorláksson söngkennari	1200,00		
7. Cathinka Sigfússon	600,00		
8. Einar Hávarðsson	150,00		
9. Elisabet Jónsdóttir	300,00		
10. Guðbjörg Kristjánsdóttir	1200,00		
11. Guðmundur Björnsson	400,00		
12. Helga Finnsdóttir	1200,00		
13. Hólmfríður Gísladóttir kennslukona ...	500,00		
14. Ingivaldur Nikulásen kennari	300,00		
15. Jón Strandfeld	150,00		
16. Jósep Björnsson, fyrrv. skólastjóri	1577,14		
17. Lárus Rist kennari	600,00		
18. Páll Halldórsson, fyrrv. skólastjóri	1000,00		
19. Ragnheiður Guðjónsdóttir	300,00		
20. Ragnheiður Torfadóttir	400,00		
21. Rigmor Ófeigsson	800,00		
22. Samúel Eggertsson	300,00		
23. Sigurður Sigurðsson	400,00		
24. Sigurjón Rögnvaldsson	200,00		
25. Steinunn Frimannsdóttir	450,00		
26. Viktoría Bjarnadóttir	150,00		
		14477,14	
f. Póstmenn, póstur og ekkjur þeirra:			
1. Álfheiður Blöndal, ekkja Kristjáns Blöndals póstaðgreiðslumanns	300,00		
2. Anína Arinbjarnardóttir	200,00		
3. Ásgeir Jónsson póstur	400,00		
4. Ásgerður Bjarnadóttir	200,00		
5. Baldur Eyjólfsson póstur	300,00		
6. Björn Jónsson póstur	300,00		
7. Böðvar Jónsson póstur	400,00		
8. Edvald Eyjólfsson póstur	500,00		
9. Eiríkur Sigfússon póstur	200,00		
10. Eiríkur Steingrímsson póstur	300,00		
11. Elínborg Vigfúsdóttir, ekkja Einars Runólfssonar póstaðgreiðslumanns	400,00		
12. Friðrik Jónsson póstur	450,00		
13. Guðbjörg Ólafsdóttir, ekkja G. Kristjánssonar pósts	300,00		
	Flyt	4250,00	95577,27
			105203,24

		kr.	kr.
	Flutt	4250,00	95577,27
14.	Guðmundur Bergsson	1200,00	105203,24
15.	Guðmundur Einarsson póstur	300,00	
16.	Guðm. Kristjánsson póstur	300,00	
17.	Guðmundur Ólafsson póstur	500,00	
18.	Halla Árnadóttir póstsekkja	300,00	
19.	Halldór Benediktsson póstur	200,00	
20.	Halldór Ólafsson póstur	200,00	
21.	Hedvig Blöndal, ekkja Óla Blöndals póstritara, 300 kr., auk 100 kr. með barni í ómegð	400,00	
22.	Jóhann B. Jensson póstur	300,00	
23.	Jóhanna Þ. Jónsdóttir póstsekkja	200,00	
24.	Jóhanna Thorlacius póstmannsekkja ..	300,00	
25.	Jón Jónsson póstur í Galtarholti	500,00	
26.	Kjartan Þorkelsson, fyrrum póstafrgm. og matsmaður	300,00	
27.	Kristján Albert Bjarnason póstur	300,00	
28.	Kristján Jónsson póstur	200,00	
29.	Loftur Ólafsson póstur	600,00	
30.	Magnús Einarsson póstur	300,00	
31.	María Jónsdóttir, ekkja Fr. Klem.	300,00	
32.	Ólöf Gunnarsdóttir, ekkja Árna Sigbjörnssonar pósts	200,00	
33.	Ragnheiður Bjarnadóttir, ekkja Þorleifs Jónssonar	1000,00	
34.	Ragnheiður Straumfjörð	300,00	
35.	Reinald Kristjánsson póstur	200,00	
36.	Sigríður Guðmundsdóttir póstsekkja ..	300,00	
37.	Sigríður Sigurðardóttir póstsekkja	200,00	
38.	Sigríður Steingrimsdóttir, Árnanesi, ekkja Sigurðar Péturssonar pósts	200,00	
39.	Sigurjón Sumarliðason póstur	500,00	
40.	Solveig Árnadóttir póstsekkja	300,00	
41.	Stefán Stefánsson, fyrrv. póstafrgm. ..	600,00	
42.	Stefán Þorvaldsson póstur	400,00	
43.	Torfi Sæmundsson póstur	200,00	
44.	Tryggvi Hallgrímsson póstur	200,00	
45.	Þóra Matthíasdóttir Skaftason	300,00	
46.	Þórdís Ívarsdóttir póstsekkja	200,00	
47.	Þóroddur Bjarnason póstur	600,00	
48.	Þórunn Sigurðardóttir	200,00	
49.	Þuríður Einarsdóttir póstsekkja	200,00	
		17050,00	
g.	Sigurður Nordal, samkvæmt samningi	2000,00	
h.	Ekkjur og börn skálda og listamanna:		
1.	Anna Pálsdóttir	400,00	
2.	Arnbjörg Einarsdóttir	300,00	
	Flyt	700,00	114627,27
			105203,24

		kr.	kr.
	Flutt	700,00	114627,27
3.	Eleanor Sveinbjörnsson	1200,00	105203,24
4.	Gislína Kvaran	600,00	
5.	Guðrún Jónsdóttir Erlingsson	600,00	
6.	Guðrún Sigurðardóttir	600,00	
7.	Kristín Jakobsdóttir frá Hofi	800,00	
8.	Ólína Þorsteinsdóttir	300,00	
9.	Sigríður Jónsdóttir frá Hvitadal	500,00	
10.	Sigríður Snæbjarnardóttir, ekkja Þór. B. Þorlákssonar málara	500,00	
11.	Sigurlaug G. Gröndal	400,00	
12.	Valborg Einarsson	1000,00	
13.	Þórunn Pálsdóttir, ekkja Þorsteins Gísla- sonar	600,00	
			7800,00
i.	Ýmsir starfsmenn og ekkjur:		
1.	Ágústa Þ. Ólafsdóttir	300,00	
2.	Anna Bjarnadóttir, ekkja Hj. Láruss. ..	300,00	
3.	Anna Sigurðardóttir, Fjöllum	300,00	
4.	Arndis Sigurðardóttir	300,00	
5.	Árni Gíslason yfirfiskimatsmaður	400,00	
6.	Árni G. Þóroddsson, fv. fiskimatsmaður	400,00	
7.	Ásgeir Jónsson Gottorp	300,00	
8.	Ásta Þorvaldsdóttir	300,00	
9.	Bergur Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
10.	Bjarni Magnússon fangavörður	200,00	
11.	Björg Guðmundsdóttir	400,00	
12.	Einar Markússon, fyrrv. ríkisbókari	2000,00	
13.	Einar Straumfjörð, fyrrv. vitavörður, vegna örorku	400,00	
14.	Eiríkur Einarsson, fyrrv. fiskimatsm. .	300,00	
15.	Friðfinnur Guðjónsson leikari	800,00	
16.	Gestur Guðmundsson, fyrrv. vitav.	400,00	
17.	Gisli Jónsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
18.	Gróa Dalhoff	800,00	
19.	Guðbjörg Þorleifsdóttir, Múlakoti	400,00	
20.	Guðfinna Þórðardóttir vitavarðarekkja	300,00	
21.	Guðlaugur Hansson lýsismatsm.	200,00	
22.	Guðleif Erlendsdóttir, fyrrv. hjúkrunark.	300,00	
23.	Guðmundur Davíðsson	1500,00	
24.	Guðmundur Eiríksson á Þorfinnsst.	300,00	
25.	Guðmundur Gissurarson, fv. fiskimatsm.	400,00	
26.	Guðmundur A. Guðmundsson fv. fiski- matsmaður	200,00	
27.	Guðmundur Kr. Guðmundsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
28.	Guðmundur Ólafsson, fyrrv. fiskimatsm.	300,00	
29.	Guðmundur Þorfinnsson, fyrrv. ferjum.	300,00	
	Flyt	13300,00	122427,27
			105203,24

		kr.	kr.
	Flutt	13300,00	122427,27
30.	Guðrún Egilson 2000 kr., auk 100 kr. með hverju barni hennar í ómegð	2200,00	105203,24
31.	Halldór Brynjólfsson blindi	350,00	
32.	Halldóra Þórðardóttir	600,00	
33.	Helgi Árnason, fyrrv. safnahúsvörður ..	600,00	
34.	Henriette Kjær, fv. yfirhjúkrunarkona ..	600,00	
35.	Hólmfriður Björnsd., ekkja G. Hjaltas.	300,00	
36.	Ingibjörg Guðjónsdóttir	300,00	
37.	Jóhann Gíslason, fyrrv. fiskimatsm. ..	400,00	
38.	Jóhann Ragúels, Akureyri	600,00	
39.	Jóhannes Guðmundsson, fv. fiskimatsm.	300,00	
40.	Jóhannes Jörundsson, Hrísey	500,00	
41.	Jón Jónsson, Munaðarhóli, fyrrv. fiskimatsmaður	400,00	
42.	Jón Runólfsson, fyrrv. sýsluskrifari ..	600,00	
43.	Jón Sigurðsson fiskimatsm.	200,00	
44.	Jóney Guðmundsdóttir, ekkja Guðj. Guðl.	600,00	
45.	Jónína Marteinsdóttir, fv. hjúkrunark. .	300,00	
46.	Kofoed-Hansen, fyrrv. skógræktarstjóri	1546,80	
47.	Kristín Guðmundsd., ekkja E. Helgas. ..	600,00	
48.	Kristín Pálsdóttir vitavarðarekkja	300,00	
49.	Kristjana Benediktsdóttir	400,00	
50.	Kristmann Tómasson, fv. yfirfiskimatsm.	400,00	
51.	Kristólína Kragh	300,00	
52.	Lára Bjarnadóttir	400,00	
53.	Magnús Magnússon, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
54.	Margrét Jónsdóttir vitavarðarekkja	300,00	
55.	Margrét Vigfúsdóttir vitavarðarekkja ..	300,00	
56.	Marta Þórarinsdóttir, símamannsekkja	500,00	
57.	Matthías Ólafsson, fyrrv. alþm.	600,00	
58.	Nielsína Ólafsdóttir, ekkja Dan. Daniels-sonar	600,00	
59.	Ólafur Guðmundsson, fyrrv. ferjum. ..	600,00	
60.	Ólafur Ísleifsson, Þjórsártúni	1000,00	
61.	Ólafur Jóelsson, fyrrv. fiskimatsm.	400,00	
62.	Ólóf Steingrímsdóttir, ekkja Páls Erl. .	500,00	
63.	Petrea Jónsdóttir	300,00	
64.	Ragnheiður Erlendsdóttir	300,00	
65.	Rósa Jónsdóttir vitavarðarekkja	200,00	
66.	Runólfur Magnússon, fv. fiskimatsm. ..	300,00	
67.	Sigríður Gísladóttir 300 kr., og 100 kr. með hverju barni hennar til 16 ára ald.	1000,00	
68.	Sigríður Magnúsdóttir hjúkrunarkona .	500,00	
69.	Sigríður Sveinsdóttir, ekkja Jakobs Björnssonar sildarmatsmanns	300,00	
70.	Sigurður Jóakimsson, fv. fiskimatsm. ..	300,00	
71.	Sigurður Jónasson, fv. fiskimatsm.	300,00	
72.	Sigurður Jónsson, fv. fiskimatsm.	400,00	
	Flyt	35196,80	122427,27
			105203,24

	kr.	kr.
Flutt	35196,80	122427,27
73. Sigurður Pétursson, fyrrv. fangav.	1000,00	105203,24
74. Steinunn Sigurðardóttir, ekkja M. Vigfússonar	600,00	
75. Tómas Gunnarsson, fv. fiskimatsm.	300,00	
76. Valgerður Steinsson, fv. spítalaráðsk. ..	500,00	
77. Vigfús Sigurðsson, fyrrv. vitavörður ..	300,00	
78. Þorkell Þorláksson, fv. stjórnarráðsritari	1500,00	
79. Þorsteinn Gíslason fiskimatsmaður	300,00	
	39696,80	
Á styrkveitingar í II. a.—i. greiðist dýrtíðaruppbót eftir sömu reglum sem á laun embættismanna.		
j. Lífeyrir hjónanna á Staðarfelli	3000,00	
k. Eftirlaun Sig. Sigurðssonar búnaðarmálastjóra	4500,00	
l. Dr. Páll E. Ólason, enda semji hann ókeypis æfisögur Íslendinga fyrir bókmenntafélagið	7200,00	
		176824,07
III. Dýrtíðaruppbót		50960,69
Samtals	. . .	332988,00

19. gr.

Til óvissra útgjalda er veitt:

	kr.	kr.
1. Dýrtíðaruppbót samkvæmt lögum frá 5. jan. 1940 um breyting á lögum nr. 10 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi	350000	
2. Til annara útgjalda	100000	450000
Samtals	. . .	450000

III. KAFLI
Eignahreyfingar.

20. gr.

			kr.	kr.
Inn.				
I. Fyrningar:				
1. Samkvæmt	3. gr. A.		121140	
2. —	3. — B.		3640	
3. —	9. —		2170	
4. —	10. —		2046	
5. —	11. —		7070	
6. —	12. —		50000	
7. —	13. —		185552	
8. —	14. —		16354	
9. —	15. —		4350	
				392322
II. Væntanlega útdregið af bankavaxtabréfum og veð- deildarbréfum				50000
III. Endurgreiddar fyrirframgreiðslur				10000
IV. Endurgreidd lán og andvirði seldra eigna				70000
Samtals			. . .	522322
Út.				
I. Afborganir lána ríkissjóðs og ríkisstofnana:				
1. Ríkissjóðslán:				
a. Innlend lán		183042		
b. Dönsk lán		174677		
c. Ensk lán		631211		
			988930	
2. Lán ríkisstofnana:				
a. Landssíminn (sjá 3. gr. A. 2.)		145000		
b. Ríkisútvarpið (sjá 3. gr. A. 5.)		75000		
c. Skipautgerð ríkisins (vegna Esju)		179865		
			399865	
II. Til eignaaukningar ríkisstofnana:				1388795
1. Landssíminn (ný símakerfi o. fl.)		103000		
2. Ríkisprensmiðjan		10000		
				113000
III. Til að gera nýja vita				30000
IV. Til lögboðinna fyrirframgreiðslna				10000
Samtals			. . .	1541795

Yfirlit.
yfirlit.

		kr.	kr.
Gjöld:			
7. gr.	Vextir		1936178
8. gr.	Borðfé konungs		75000
9. gr.	Til alþingiskostnaðar og yfirskoðunar ríkis- reikninga		245920
10. gr.	Til ríkisstjórnarinnar		680026
11. gr. A.	Til dómgæzlu og lögreglustjórnar	1568610	
— B.	Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur ..	410000	
			1978610
12. gr.	Til læknaskipunar og heilbrigðismála		866100
13. gr. A.	Vegamál	1897302	
— B.	Samgöngur á sjó	390900	
— C.	Vitamál og hafnargerðir	705500	
— D.	Flugmál	30000	
			3023702
14. gr. A.	Kirkjumál	438600	
— B.	Kennslumál	2087079	
			2525679
15. gr.	Til vísinda, bókmennta og lista		329410
16. gr.	Til verklegra fyrirtækja		3859900
17. gr.	Til almennrar styrktarstarfsemi		1712750
18. gr.	Til eftirlauna og styrktarfjár		332988
19. gr.	Óviss útgjöld		450000
	Rekstrarafgangur		461910
	Samtals	. . .	18478173

yfirlit.

		kr.
Út:		
7.—19. gr.	Rekstrarútgjöld samkvæmt rekstraryfirliti	18016263
	Aðrar útborganir:	
20. gr. I.	Afborganir lána	1388795
— II.	Til eignaaaukningar ríkisstofnana	113000
— III.	Til að gera nýja vita	30000
— IV.	Lögboðnar fyrirframgreiðslur	10000
	Samtals	19558058

22. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt:

- I. Að verja fé úr ríkissjóði til launagreiðslu tveggja dómara í hæstarétti, ef dómurum verður fjölgað á árinu 1941 samkvæmt lögum um hæstarétt, nr. 112 14. maí 1935.
- II. Að greiða Ingibjörgu H. Bjarnason 2000 kr. eftirlaun, þegar hún lætur af starfi.
- III. Að greiða Páli Sveinssyni fyrrverandi yfirkennara full laun, enda vinni hann að því að fullgera hina frakknesk-islenzku orðabók sína.
- IV. Að greiða Jakobi Smára $\frac{3}{4}$ adjunktslauna fyrir skólaárið 1940—1941, ef hann lætur af embætti og fær eigi lífvænlegt starf við sitt hæfi fyrir þann tíma.
- V. Að greiða Ólafi Magnússyni, fyrrverandi prófasti í Arnarbæli, 1400 kr. vegna vangoldinna þjónustulauna við Strandarkirkju í Selvogspingum.
- VI. Að láta þeim ráðherra, sem fer með utanríkismál, sé hann ekki jafnframt forsætisráðherra, í té leigulausa íbúð, eða að öðrum kosti greiða honum úr ríkissjóði allt að 3000 kr. til húsaleigu.
- VII. Að greiða á árinu 1941 dýrtíðaruppbót á laun embættismanna, eftir sömu reglum sem á árinu 1940.
- VIII. Að láta Blindravinafélag Íslands fá að láni allt að 10 útvarpstæki til afnota fyrir blinda menn, og sé kostnaður, er af þessu leiðir, færður á fjárhagsáætlun viðtækjaverzlunar ríkisins. Ennfremur að lána allt að þremur tækjum til sjúklinga, sem liggja rúmfastir árum saman í heimahúsum.
- IX. Að endurgreiða skemmtanaskatt af fé því, sem aflað er með samkomum og rennur til eflingar slysavörnum hér við land.
- X. Að ábyrgjast fyrir tunniverksmiðju Siglufjarðar allt að 200 þús. kr. rekstrarlán, enda sé lánið greitt fyrir áramót.
- XI. Að ábyrgjast fyrir Akureyrarkaupstað allt að 200 þús. kr. lán til rekstrar tunniverksmiðju þar, enda greiðist lánið fyrir áramót.
- XII. Að ábyrgjast fyrir rafveitu Hafnarfjarðar allt að 300 þús. kr. til greiðslu á jafnhárri upphæð af eldri lánnum rafveitunnar.
- XIII. Að krefjast þeirra trygginga, sem stjórnin metur gildar, fyrir hverri ábyrgð, sem hún gengur í f. h. ríkissjóðs, enda séu allar slíkar lántökur framkvæmdar af ráðuneytinu, eða Landsbanka Íslands og Útvegsbanka Íslands í samráði við ráðuneytið. Þó getur ráðuneytið falið einstökum mönnum útvegun lánanna.
- XIV. Að kaupa fasteignir h/f Sildarbræðslan á Seyðisfirði, ef viðunandi samningar takast um verð og greiðsluskilmála, að dómi stjórnar Sildarverksmiðja ríkisins.
- XV. Að veita allt að 40 þús. kr. til öldubrjóts í Hafnarfirði, að því tilskildu, að Hafnarfjarðarbær geti fyrir sitt leyti lagt fram fé til verksins og að til verksins þurfi ekki að kaupa að ráði erlent efni, meðan á stríðinu stendur.
- XVI. Að veita allt að 100 þús. kr. til hafnargerðar við sunnanverðan Faxaflóa, þar sem hagkvæmast þykir að undangenginni rannsókn, að því tilskildu, að ekki þurfi að kaupa að ráði erlent efni til verksins, meðan á stríðinu stendur.
- XVII. Að festa kaup á Langholti við Reykjavík, ef tiltækilegt þykir, í því skyni, að auka megi húsrúm fyrir geðveikisjúklinga á Kleppi, enda verði leitað eftir því við bæjarstjórn Reykjavíkur, að hún taki þátt í kostnaði af aukningu slíkra húsakynna.
- XVIII. Að kaupa sildarbræðsluverksmiðjuna í Neskaupstað, ef viðunandi samningar takast um verð og greiðsluskilmála, að dómi stjórnar sildarverksmiðja ríkisins.

XIX. Að lækka útgjöld ríkissjóðs, sem eru ekki bundin í öðrum lögum en fjárlögum, eftir jöfnum hlutföllum um allt að 35%, ef ríkisstjórnin telur sýnilegt, að áhrif styrjaldarinnar verði þess valdandi, að tekjur ríkissjóðs lækki verulega.

23. gr.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar bankabókara, 500 kr. 1941, svo og uppbót á þá fjárhæð, eftir sömu reglum sem bankinn veitir hana á laun starfsmanna sinna.

Stjórninni er heimilt að greiða Þóru Beck, ekkju Þórólfs Becks skipstjóra, eftirlaun eftir svipuðum reglum sem Eimskipafélag Íslands greiðir ekkjum skipstjóra sinna, og færist fjárhæðin á rekstrarreikning skipaútgerðar ríkisins.

Stjórn Búnaðarbankans veitist heimild til þess að greiða frú Önnu Klemensdóttur, ekkju Tryggva Þórhallssonar bankastjóra, 25% af launum manns hennar sem aðalbankastjóra Búnaðarbankans, og dýrtiðaruppbót að auk.

Stjórn sama banka veitist heimild til þess að greiða frú Aðalbjörgu Albertsdóttur, ekkju Þorsteins Sigurgeirssonar bankagjaldkera, 1000 kr., og til tveggja barna hennar innan 16 ára aldurs, 300 kr. til hvors.

Stjórn sama banka veitist heimild til að greiða Ólafíu Bjarnadóttur, ekkju Þórðar Sveinssonar bókara, 1800 kr.

Stjórn samabyrgðar Íslands heimilast að greiða frú Elísabetu Gunnarsson, ekkju Jóns Gunnarssonar, 1000 króna lífeyri.

Stjórninni er heimilt að greiða Sigurði Hjálmarssyni stýrimanni 600 kr., og færist fjárhæðin á rekstrarreikning skipaútgerðar ríkisins.

24. gr.

Ef lög verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1940 og hafa í för með sér tekjur eða gjöld fyrir ríkissjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsráðgjörðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, gilda aðeins fyrir fjárhagstímabilið.

Sp. 413. Tillaga til þingsályktunar

um æðsta vald í málefnum ríkisins.

Frá ríkisstjórninni.

Með því að ástand það, sem nú hefir skapast, hefir gert konungi Íslands ókleift að fara með vald það, sem honum er fengið í stjórnarskránni, lýsir Alþingi yfir því, að það felur ráðuneyti Íslands að svo stöddu meðferð þessa valds.

Sp. 414. Tillaga til þingsályktunar

um meðferð utanríkismála og landhelgisgæzlu.

Frá ríkisstjórninni.

Vegna þess ástands, er nú hefir skapast, getur Danmörk ekki rækt umboð til meðferðar utanríkismála Íslands samkvæmt 7. gr. dansk-íslenzkra sambandslaga né landhelgisgæzlu samkvæmt 8. gr. téðra laga, og lýsir Alþingi þess vegna yfir því, að Ísland tekur að svo stöddu meðferð mála þessara að öllu leyti í sínar hendur.

Sp.**415. Þingsályktun**

um æðsta vald í málefnum ríkisins.

(Afgreidd frá Sp. 10. apríl).

Með því að ástand það, sem nú hefir skapazt, hefir gert konungi Íslands ókleift að fara með vald það, sem honum er fengið í stjórnarskránni, lýsir Alþingi yfir því, að það felur ráðuneyti Íslands að svo stöddu meðferð þessa valds.

Sp.**416. Þingsályktun**

um meðferð utanríkismála og landhelgisgæzlu.

(Afgreidd frá Sp. 10. apríl).

Vegna þess ástands, er nú hefir skapazt, getur Danmörk ekki rækt umboð til meðferðar utanríkismála Íslands samkvæmt 7. gr. dansk-íslenzkra sambandslaga né landhelgisgæzlu samkvæmt 8. gr. téðra laga, og lýsir Alþingi þess vegna yfir því, að Ísland tekur að svo stöddu meðferð mála þessara að öllu leyti í sínar hendur.

Ed.**417. Frumvarp til laga**

um veiting ríkisborgararéttar.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Ríkisborgararétt skulu öðlast:

1. Augustsen, Bjarne August, afgreiðslumaður í Reykjavík, fæddur í Noregi.
2. Sivertsen, Mikal Celius, vélstjóri í Vestmannaeyjum, fæddur í Noregi.
3. Sövik, Oskar, rafveitustjóri á Blönduósi, fæddur í Noregi.
4. Visnes, Olaf Ingvald Olsen, verkamaður á Siglufirði, fæddur í Noregi.
5. Wæhle, Johannes, verkamaður á Akureyri, fæddur í Noregi.

Ed.**418. Frumvarp til laga**

um eftirlit með sveitarfélögum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Samhljóða þskj. 340, með þessari breytingu:

3. gr. hljóðar svo:

Félagsmálaráðuneytið getur krafizt af öllum sveitarfélögum, að þau láti því í té alla reikninga, skýrslur og aðrar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru fyrir framkvæmd eftirlits með sveitarfélögum samkv. lögum þessum.

Nd.**419. Nefndarálit**

um frv. til laga um einkaleyfi til þess að flytja út ál og selja á erlendum markaði.

Frá meiri hl. sjávarútvegsnefndar.

Með þessu frumvarpi er farið fram á einkaleyfi handa „Álaræktarfélaginu“ til að selja ál á erlendum markaði. Í greinargerð frv. er skýrt frá fyrirætlunum þessa félags, en nefndin hefir einnig haft samþykktir félagsins til athugunar. Er þar tekið fram, að markmið félagsins sé að rannsaka stöðvar álsins hér við land, hefja álaklak, ef þess er kostur, leiðheina mönnum við veiði álsins og leitast við að gera hann að útflutningsvöru.

Nefndin hefir fengið umsögn fiskideildar atvinnudeildar háskólans um frumvarpið, og telur forstöðumaður hennar, Árni Friðriksson fiskifræðingur, að um klak á ál geti ekki orðið að ræða.

Meiri hl. nefndarinnar telur æskilegt, að gerðar verði tilraunir með útflutning á ál og sölu á þeirri vöru. Telur meiri hlutinn rétt að stuðla að því, að „Álaræktarfélagið“ geri þessar tilraunir, með því að veita því einkaleyfi til útflutnings á ál um nokkur ár, en einkaleyfið gildi aðeins um lifandi ál, enda ætlar félagið fyrst og fremst að reyna að flytja álinn út lifandi. Þá telur meiri hlutinn einnig rétt að veita einkaleyfið aðeins til 5 ára, en í frv. er farið fram á, að einkaleyfistíminn verði 10 ár.

Meiri hl. nefndarinnar vill því leggja til, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Frá gildistöku laga þessara veitist „Álaræktarfélaginu“ einkaleyfi um næstu 5 ár til þess að flytja út og selja lifandi ál á erlendum markaði.

2. Á eftir 3. gr. frv. komi ný grein, svo hljóðandi:

Verði útflutningur á lifandi ál ekki hafinn innan tveggja ára frá gildistöku laga þessara, er ráðherra heimilt að svipta „Álaræktarfélagið“ einkaleyfinu.

3. Fyrir framan orðið „ál“ í fyrirsögn frv. komi: lifandi.

Alþingi, 11. apríl 1940.

Haraldur Guðmundsson,
form.

Skúli Guðmundsson,
fundaskr., frsm.
Sigurður E. Hliðar.

Bergur Jónsson.

Nd.**420. Frumvarp til laga**

um húsaleigu.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Óheimilt er að hækka leigu eftir húsnæði frá því, sem goldið og umsamið var þegar lög þessi öðlast gildi. Þó er heimilt að hækka eftir mati leigu eftir húsnæði sökum aukins viðhaldskostnaðar, eldsneytis, sem innifalið er í leigunni, vaxta- og skattahækkana af fasteignum og annars þess háttar, svo og húsnæði, sem af sérstökum ástæðum hefir verið leigt lægra en sambærilegt húsnæði á þeim stað (kaupstað,

kaupþúni eða sveit). Verði hækkun metin á leigu, kemur hún til framkvæmda 14. maí eða 1. október.

Lög þessi taka ekki til leigu á einstökum herbergjum, sem leigutaki eða húsigandi leigir einhleypum út frá íbúð sinni.

2. gr.

Leigusala er óheimilt að segja upp leigusamningum um húsnæði, nema hann þurfi á því að halda fyrir sjálfan sig eða vandamenn sína. Þó heldur leigusali óskertum rétti sínum til þess að slíta leigumála vegna vanskila á húsaleigu eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka, svo og ef leigutaki hagar sér þannig eða fremur eitthvað það, er að mati húsaleigunefndar (sbr. 4. gr.) gerir leigusala verulega óþægilegt að hafa hann í húsum sínum.

3. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd. Eiga sæti í henni þrír menn, tveir skipaðir af ríkisstjórninni, en hæstiréttur skipar þann þriðja, og er hann formaður nefndarinnar. Þrír varamenn skulu skipaðir á sama hátt.

Úrskurð má því aðeins kveða upp, að allir nefndarmenn séu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslu, og getur þá varamaður komið í stað aðalmanns. Afl atkvæða ræður úrslitum máls. Heimilt er nefndinni að kalla málsaðila á sinn fund og krefja þá upplýsinga um ágreiningsatriði. Þóknun nefndarmanna greiðist úr ríkissjóði.

4. gr.

Skýlt er að leggja fyrir húsaleigunefnd til samþykktar alla leigumála, sem gerðir eru eftir gildistöku laga þessara. Skal nefndin gæta þess, að leigan sé ekki ákveðin hærri en hún áður var, sbr. þó 1. gr., og hefir hún vald til þess að úrskurða um upphæð leigunnar, ef þörf gerist. Þá er skýlt að láta nefndina meta leigu eftir ný hús og húsnæði, sem ekki hefir verið leigt áður, og er leigusala óheimilt að áskilja sér eða taka hærri leigu en nefndin metur. Ennfremur ber nefndinni að framkvæma mat það, sem um getur í 1. grein, og úrskurða um ágreining út af uppsögn á húsnæði samkvæmt 2. gr. Skjóta má þeim úrskurði nefndarinnar til dómstólanna, en hlíta skal honum unz dómur fellur.

5. gr.

Heimilt er leigutaka, telji hann húsnæði leigt óhæfilega hátt vegna ásigkomulags þess, að beiðast mats húsaleigunefndar á húsaleigunni. Eigi er nefndinni þó skýlt að taka slíka beiðni til greina, nema leigutaki leiði líkur að því, að málaleitunin hafi við rök að styðjast. Meti nefndin leiguna lægri en umsamið hefir verið, skal færa hana niður í samræmi við matið, og gildir lækkunin frá 1. næsta mánaðar eftir að matið fór fram.

6. gr.

Við mat á húsaleigu skal húsaleigunefnd kynna sér svo sem föng eru á allt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð húsnæðisins, viðhald þess, ásigkomulag og legu, og taka jafnframt tillit til húsaleigu almennt í sambærilegu húsnæði á þeim stað.

7. gr.

Utan Reykjavíkur skulu fasteignanefndir í bæjum og úttektaarmenn í hreppum ásamt hreppsnefndaroddvita gegna þeim störfum, sem með lögum þessum eru lögð undir húsaleigunefndina í Reykjavík, og haga sér í störfum sínum svo sem fyrir er mælt í lögum þessum um húsaleigunefndina. Ríkisstjórninni er þó heimilt með reglugerð að gera aðra skipan á nefndum þessum í bæjum og kaupþúnum með 300 íbúum og fleiri.

8. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en heimilt er að taka samkv. lögum þessum, skal sá samningur ógildur að því er fjárhæðina snertir, og er afturkræft það, sem leigutaki kann að hafa ofgreitt samkvæmt slíkum samningi.

9. gr.

Sá, sem áskilur sér hærri leigu en heimilt er samkv. lögnum, tekur við hærri leigu eða brýtur ákvæði þeirra á annan hátt, skal sæta sektum frá 5—2000 krónum.

Sektir renna í rikissjóð. Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

10. gr.

Meðan lög þessi eru í gildi skal stimpilgjald af húsaleigusamningum ekki reiknað samkvæmt 39. gr. laga nr. 75 1921, heldur vera fast gjald, 2 kr. fyrir hvern samning. Í Reykjavík annast húsaleigunefnd stimplun slíkra samninga.

11. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og fellur þá jafnframt úr gildi 7. grein laga frá 4. apríl 1939, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

Ákveða má með konunglegri tilskipun, að ákvæði laga þessara taki til annara fasteigna en húsa.

Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir lagaákvæði þessi, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

Ed.**421. Nefndarálit**

um frv. til laga um eignar- og notkunarrétt jarðhita.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin mælir með því, að frv. verði samþ. Einn nefndarm. (MG) hefir þó sérstöðu og skrifar undir með fyrirvara.

Alþingi, 9. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr., frsm.

Magnús Gíslason,
með fyrirv.

Ed.**422. Breytingartillaga**

við frv. til laga um eignar- og notkunarrétt jarðhita.

Frá Magnúsi Gíslasyni.

Við 6. gr. 2. málsg. Í stað „að rikissjóður“ til enda málsg. komi: að séu eigendur fleiri en einn, skal sá hafa forkaupsrétt næst á eftir ábúanda, er áður á hluta í jörðinni. Eigi fleiri en einn hluta í jörðinni og vilji nota forkaupsrétt, ræður seljandi, hverjum þeirra hann selur. Að ábúanda, meðeigendum og hreppsfélagi frá-gengnum skal rikissjóður eiga forkaupsrétt.

Nd. 423. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 1. gr. Fyrir „10%“ kemur: 20%.

Nd. 424. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Aftan við fyrstu málsgrein 3. gr. laganna bætist nýr málslíður, svo hljóðandi:
Ennfremur af trjávið, sem notaður hefir verið í kassa utan um fisk til útflutnings.

2. gr.

Á eftir c-lið 3. greinar laganna bætist nýr liður, er verður d-liður, svo hljóðandi:
Að innheimta aðflutningsgjöld af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, að viðbættum 20% af tollinum, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað-niður í hæfilegar lengdir.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd. 425. Nefndarálit

um frv. til laga um verðuppbót á kjöti og mjólk.

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Nefndin hefir allmikið rætt frumv. og átt tal við landbúnaðarráðherra og fjármálaráðherra. Meiri hluti nefndarinnar leggur til, að frumv. verði felld, og mun meiri hluti á Alþingi vera því fylgjandi. Þetta hefir á engan hátt sannfært mig um réttmæti þeirrar afgreiðslu, og liggja þau rök til, sem hér skulu dregin fram, til viðbótar því, sem sagt er í greinargerð frv.

Þetta frv. er hugsað og byggt upp sem bráðabirgðaráðstöfun meðan stríðið stendur. Fyrst og fremst til hagsmuna og atvinnuaukningar í sveitum landsins og að nokkru leyti til þess, að neytendur bæjanna geti á stríðsárunum fengið þær þýðingarmiklu matvörur, sem frv. fjallar um, með nokkru lægra verði en ætla má að verði, ef engar opinberar ráðstafanir verða gerðar.

Að öðru leyti er frv. fram komið vegna þeirrar vissu, að ríkisvaldið tryggir á meðan það getur hækkuð laun allra fastra starfsmanna og hækkað kaup þess fólks. sem er í fastavinnu í bæjum og hjá því opinbera, allt í hlutfalli við aukna dýrtíð af völdum stríðsins og án tillits til þess, hvernig hagur framleiðenda og annars verkafólks verður. — Ég byggi á þeirri sannfæringu, að það eitt sé rétt, að nota eins og nú stendur allan vinnukraft, sem mögulegt er, til að stunda lífræna framleiðslu til sjávar

og sveita, nota á þann hátt gæði landsins eftir ýtrustu föngum, takmarka sem allra mest kaup á erlendum vörum og verja því einu til nýrra framkvæmda, sem minnst er hægt að komast af með, til þess að það fólk hafi vinnu, sem engin leið er til að koma að framleiðslunni.

Þessa stefnu viðurkenna margir alþingismenn í orði, en mikill meiri hluti þeirra breytir gagnstætt henni. Andstaðingar þessa frv. virðast hafa einkum þrennt við það að athuga:

1. Að bændum sé ekki þörf á verðuppbótum vegna hækkunar á kjöti og mjólk.
2. Að mjólkur- og kjötlögin séu svo góð lög og nytsamleg, að þeim megi helzt á engan hátt raska.
3. Að ríkissjóði sé um megn að leggja fram þá upphæð, sem frv. fer fram á, nema hann fái nýjar tekjur.

Um þessi atriði ganga þó skoðanir þeirra manna nokkuð á misvixl, sem þó eru andvígir því að gera nokkuð, sem máli skiptir, til breytinga. Þessi atriði skulu nú nokkuð tekin til athugunar hvert í sinu lagi, mjög stuttlega þó.

- I. Að bændur þurfi ekki hækkun á framleiðsluvörum sínum með opinberri aðstoð vegna verðhækkunar, sem leiðir af stríðinu, er skoðun, sem mér virðist örðugt að rökstyðja, ef litið er á málið almennt. Aðstaða einstakra héraða er að visu verulega misjöfn að því er þetta snertir, en í höfuðdráttum er hún þó nokkuð greinilega mörkuð af þeim staðreyndum, sem kunnar eru úr búnaðarsögunni síðasta áratuginn. Það, sem almennasta athygli hefir vakið á þessu sviði, er það, að á þessu tímabili hefir vöxtur bæjanna og fólksfækkun í sveitum orðið hlutfallslega meiri en áður. Jarðir hafa víða lagzt í eyði og allmikil brögd að því í sumum héruðum, að margar þær jarðir, sem eru í byggð, eru ekki nærri svo notaðar sem var áður en skulda- og hallarekstrartímabilið byrjaði. Að svona hefir farið, er eðlilega sprottið af einhverjum áhrifasterkum orsökum. Menn greinir á um það, hverjar þær eru, og vitanlega eru þær margar, en um það er ekki að villast, að sú er sterkust, að lífspægindi þeirra, sem í bæjunum búa, hafa verið augin víða í landinu miklu meira en svo, að sveitirnar hafi getað verið samkeppnisfærar um það, að halda við búreksturinn því fólki, sem tækifæri hefir haft til að leita þangað, sem lífspægindin eru mest. Ríkisvaldið hefir líka verið í samkeppni við framleiðsluna um vinnuaflið, sem hlaut að falla á einn veg. Erlent og innlent lánsfé og aðrar opinberar ráðstafanir hefir verið notað í þessu efni svo freklega, að afleiðingar hlutu að verða þær, sem nú eru að verulegu leyti komnar í ljós, en sjást þó betur síðar. Eitt öruggasta leiðarmerki um hag sveitanna var það, hvernig ástandið reyndist þegar kreppulánauppgærdin fór fram á árunum 1933—1935. Það er svo kunnugt mál, að ekki gerist þörf að hafa um það mörg orð. Annað er það, að þær verklegu framfarir, sem orðið hafa í sveitunum að undanfögnu — og eru mjög miklar —, hafa því miður ekki komizt í verk með þeim hætti, að framleiðslan hafi borið sig svo vel, að hún hafi getað kostað þær nema að litlu leyti. Meiri hluti þeirra er því kominn í verk fyrir opinbera aðstoð og lánsfé. Þeir, sem hafa á undanfögnu árum tekið að sér forystuna í okkar landbúnaðarmálum og stjórn landsins, sem að nokkru hefir farið saman, ættu að geta séð bezt afkomuskilyrði bændanna í sveitum landsins, þegar þeir skoða hana í þeim spegli, sem þeir hafa sjálfir búið til með stjórn sinni á þeim búum, sem ríkið sjálft rekur og ríkisstjórnin hefir yfir að ráða.

Á Vífilstöðum og Kleppi hafa verið rekin stórbú af ríkinu. Í jörðum, húsum, búfé og verkfærum liggur á þeim stöðum um 300 þús. kr. höfuðstóll. Þar eru öll hey tekin á vélarfæru rektuðu landi og aðstaða öll fullkomnari en yfirleitt þekkist annarstaðar í landinu. Árið 1937 varð rúmlega 6500 kr. halli á þessum búum. Mjólkinn, sem er aðalframleiðslan, reiknuð ríkinu við fjósdyrnar á 28 aura pr. lítra og engin leiga talin til gjalda eftir jarðir, hús, búfé og verkfæri. Árið 1938 var mjólkurverðið fært í 32 aura pr. lítra, og þá varð 1980 kr. rekstrarhagur með því að hafa alla eignina leigulausa, eða lík útkoma og árið áður. Þriðja

rikisbúið er á Litla-Hrauni. Þar varð hallinn 1937 3900 kr., þó engin leiga væri reiknuð af höfuðstól og ekki heldur fært til gjalda fæði verkafólks. Fjórða búið er á Hólum í Hjaltadal. Þar varð hallinn 1938 5600 kr., og þó engin leiga reiknuð af höfuðstól, sem er talinn rúmlega 129 þús. kr. Fimmta búið er á Hvanneyri. Frá því hafa ekki komið reikningar til endurskoðunar árin 1937 og 1938, en ég hygg, að þar sé hallinn mestur, og mun það koma síðar í ljós. Sjötta búið er á Reykjum í Ölfusi. Það hefir alltaf skilað nokkrum hagnaði og 1937 var hann 11600 kr. með sama reikningslagi, en þar er höfuðstóllinn um 100 þús. krónur. Aðaltekjurnar munu vera af garðrækt við hverahita, og kemur það bú því ekki til samanburðar við almennan búrekstur.

Þegar þetta er borið saman við aðstöðu bænda, þá eru þessi atriði til athugunar:

1. Bændur fá fyrir sína mjólk, þar sem um mjólkursölu er að ræða, 15—25 aura pr. lítra, að frádregnum flutnings- og sölukostnaði. Þeir, sem lifa á sauðfé aðallega, hafa svipaða aðstöðu almennt, þar sem bezt gengur, eins og t. d. búið á Hólum.
2. Einstaka bóndi á allmikið af höfuðstólnum skuldlaust, en mikill meiri hluti skuldar fyrir miklu af honum, og margir öllu. Þeir verða því að svara vöxtum og afborgun skuldanna, og er það mörgum einn af þyngstu gjaldaliðunum.
3. Flestir bændur í landinu hafa miklu verri aðstöðu en rikisbúin með jarðnæði, húsakost, skilyrði til vélanotkunar o. fl.
4. Engin hækkun í hendur bænda hefir enn orðið á mjólkurverði af völdum ófriðar eða gengisfalls. Kjöt hefir hækkað nokkuð, en allar líkur benda til, að enn sé sú hækkun minni, sem til bænda fer, en sem svarar verðfalli peninganna.

Af þessum staðreyndum getur svo hver sem er dregið samanburðinn, ef ætlazt er til, að bændur og þeirra fólk ættu að hafa svipað fyrir sína vinnu eins og það fólk, sem vinnur á rikishúunum, en rekstri þeirra hafa valdamenn þjóðarinnar ekki enn fengizt til að breyta, þrátt fyrir bendingar frá yfirskoðunarmönnum Alþingis.

Eitt af því, sem sýnir glögga mynd af ástæðum bænda, er starfsemi jarðakaupasjóðs rikisins. Hann er stofnaður til að kaupa jarðirnar þegar bændur eru komnir að þroti vegna skulda, og auðvitað þykir flestum betra að fá að vera áfram en að þurfa að flæmast burtu og gefa sig upp til gjaldþrots. Á þennan hátt er búið að kaupa fjölda jarða og umsóknir óþrotlegar um áframhald. Á þessu ári á að greiða úr rikissjóði 85 þús. kr. til þessa og næsta ár 70 þús. kr. Þetta mun þýða, að jarðir verði keyptar fyrir hálfa milljón kr. að minnsta kosti á þessum 2 árum, því meginhlutinn er greiddur með því að taka á nafn sjóðsins skuldir við peningastofnanir.

- II. Mjólkur- og kjötlögin voru sett í þeim tilgangi að bjarga vandræðum sveitanna og áttu í takmörkuðum skilningi nokkurn rétt á sér. Hafa þau gert sumum bændum nokkurt gagn, en öðrum ógagn, og eftir breytinguna á mjólkurlögum 1937 voru þau gerð með öllu óviðunandi fyrir nokkurn hluta bændanna. Framkvæmdin hefir þó verið ekki síður gölluð en lögin sjálf. — Flestir bændur landsins munu vera í einhverjum samvinnufélagsskap: í kaupfélögum, sláturfélögum eða mjólkurbúafélögum. Mitt sjónarmið er það, að þessi félög eigi að hafa stjórn á því, hvernig er hagað sölunni á afurðum bænda, að svo miklu leyti sem hún er ekki í höndum einstaklinga. Ríkisvaldið á sem minnst að skipta sér af sölufyrirkomulaginu. Án þess má líka hafa lagafyrirmæli um verðjöfnunargjald bæði á mjólk og kjöti. Að taka stjórn þessara viðskipta úr höndum félaganna undir ríkisvaldið, er mesta vantraust á samvinnufélagsskap hér á landi, sem enn hefir komið fram. Hvernig afleiðingar mjólkurlaganna eru, þekkja bændur í nágrenni Reykjavíkur einna bezt, og er það svo kunnugt mál, að ekki gerist þörf að fjöl-yrða um það hér. Hinsvegar verður því ekki neitað, að öðrum bændum er full

þörf á þeim peningum, sem innheimtast með verðjöfnunarskattinum á kjöti og mjólk, en þá verður ríkið að greiða meðan svo stendur sem nú er. Reynslan sýnir, að engir bændur eru færir um að greiða verðjöfnunarskatt. Ég tel því hættulaust að leggja þessi mál undir stjórn samvinnufélaga bændanna og Búnaðarfélag Íslands.

III. Að ekki sé unnt fyrir ríkissjóð að leggja fram þá upphæð, sem frumvarpið fer fram á, eða neitt í þessu skyni, án þess að fá nýjar tekjur. eru sannindi í munni þeirra manna, sem telja öllu fé ríkisins betur varið á annan hátt, en aðrir geta ekki haldið slíku afdráttarlaust fram. Að leggja á nýja skatta eða tolla til þessa hefi ég aldrei farið fram á. Þar er líka lengra komið fyrir löngu en ætti að vera. Ég hefði heldur aldrei farið fram á slíka upphæð, eða aðra minni, til þessara afnota, þrátt fyrir mikla þörf, ef ég hefði séð, að með fé ríkisins væri farið þannig, að aðrir aðilar í landinu væru látnir sæta svipuðum kjörum hlutfallslega eins og sveitafólkið hefir. En þegar ég sé, að fé ríkisins er sóað eins og raun hefir á verið að undanfögnu, þá þarf hvorki óvarfærni eða ábyrgðarleysi til að krefjast þess, að eitthvað af því, sem eytt er að óþörfu eða á óheppilegan hátt, sé ekki borgað lengur, en notað til að bæta úr þeirri þörf, sem hér er fyrir hendi, — enda til þess ætlazt, að það komi öllum landslýð að nokkru gagni frá því, sem ella verður.

Ég benti á í greinargerð, að rúmlega 9 millj. króna hefði verið varið til launa við nokkrar stofnanir á árinu 1938. Nú er til þess ætlazt, að þessar upphæðir hækki allar með dýrtíðaruppbótum, og engum starfsmanni virðist mega segja upp, hversu óþarfur sem hann er. Á árinu 1937 var eytt yfir 700 þús. kr. til launa umfram það, sem starfsmannaskrá og fjárlög heimiluðu. Árið 1938 var þetta svipað, og enn er á sömu leið. Árið 1937 kom á fjárlög 3,6 millj. króna og 1938 3,3 millj., og þannig hefir lengi gengið. Má geta nærri, hversu rík nauðsyn er um allar þær greiðslur, enda hefi ég bent á nokkur dæmi þess í athugasemdum við reikninga þessara ára og samstarfsmenn mínir fallizt á margt af því.

Auk þessa hefi ég tekið fram, að ég gæti vel gengið inn á að fresta greiðslu ýmsra styrkja til framkvæmda, ef frv. væri samþykkt. Meðal annars fresta framkvæmd jarðræktarlaganna o. fl.

Nú eru og komnar fram tillögur frá andstæðingum þessa máls um að greiða allt að 350 þús. kr. til að ræsa fram lönd í einni sveit, Ölfusi. Ekki er þar talað neitt um tekjur á móti, og þannig mætti mörg dæmi nefna. Ætlun mín var og er tilfærsla á gjöldum, en alls ekki aukin gjöld. Ef allt verður látið halda áfram í sama horfi á þessu sviði, svo sem nú er til stofnað, þrátt fyrir ófriðarástandið, þá verða afleiðingarnar greinilegar. Bændur verða víðast neyddir til að loka sig sem mest inni. Taka sem allra minnst af fólki. Kaupa sem allra minnst af áburði, fóðurefnum, kolum og yfirleitt öllu, sem unnt er að vera án til að geta lifað jafnvel við þróngan kost. Framleiðslan er því hætt við, að minnki, í stað þess að vaxa. Meira verður óslegið af engjalöndum en áður. Meira fer í órækt af því, sem sléttað hefir verið að undanfögnu, o. fl. Hin hliðin er eðlilega sú, að samtök verða um það, að hækka sem mest verð á mjólk og kjöti innanlands. Það er fyllilega sanngjarnt, ef ekkert er að gert. Ég og aðrir, sem telja það óheppilega stefnu, hljótum að fylgja því eindregið eftir, ef hyggilegar ráðstafanir eru útilokaðar.

Þegar þessa alls er gætt, þá verð ég að telja þá menn, sem koma í veg fyrir, að þetta mál sé tekið alvarlegum og heilbrigðum tókum, sjá skammt og athuga ekki nægilega gerðir sínar.

Mér er illa við aukin lán, en þó held ég, að betri væri lántaka til þessa heldur en að gera ekki það, sem gera þarf. En ef til vill er öllum lánaleiðum lokað að sinni. Ég hefði verið fús til að taka til athugunar ýmsar breytingar á þessu frv., bæði framlagi ríkisins og fleiru, ef mér hefði fundizt, að með því mætti ná samkomulagi. En þar sem ekki hefir bólað á neinum alvarlegum vilja í þá átt, en kalla má, að sumir þingmenn hafi verið í kapphlaupi um kjarabætur til sumra annara stétta, þá sé ég

enga ástæðu til að gera breytingar. Reynslan ein mun úr því skera, hvort sú stefna, sem nú og undanfarið hefir verið ríkjandi, gefst vel.

Alþingi, 8. apríl 1940.

Jón Pálmason.

Ed. 426. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

Samhljóða þskj. 300, með þessari breytingu:

18. gr. hljóðar svo:

2. málsl. 1. málsg. 62. gr. laganna orðist svo: Embættismenn og barnakennarar greiða framvegis iðgjöld í sjóði þessa eftir sömu reglum og áður, enda eru þeir og konur þeirra ekki tryggingarskyld samkvæmt ákvæðum þessara laga um elli- og örorkulífeyri.

Ed. 427. Frumvarp til laga

um framlenging á gildi laga nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Lög nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands, skulu gilda árin 1941 og 1942.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed. 428. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 38 frá 13. júní 1937, um loðdýrarækt og loðdýralána-deild.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

4. gr. laganna orðist svo:

Hreppur hver eða bæjarfélag er sérstakt leyfisumdæmi samkv. lögum þessum. Ríkisráðunautur í loðdýrarækt hefir í umboði landbúnaðarráðherra yfirsjón með því, að lögum þessum og reglugerð um framkvæmd þeirra sé hlýtt.

Skulu hreppstjórar í hreppum og lögreglustjórar í kaupstöðum vera trúnaðarmenn hans í þessum málum og framkvæma eða láta framkvæma í umboði sínu eftirlitið, eftir því sem ráðunautur leggur fyrir, og sjá um, að hlýtt sé lögum þessum og reglugerð um framkvæmd þeirra.

Stundi þeir sjálfir loðdýrarækt, framkvæmir ráðunauturinn eftirlitið, eða skipar sérstakan mann til þess.

2. gr.

5. gr. laganna orðist svo:

Leyfi til loðdýraræktar skal gefa á þar til gerð eyðublöð, er landbúnaðarráðuneytið gefur út í samráði við loðdýraræktarráðunaut.

Leyfi hvert gildir aðeins í því leyfisumdæmi, sem það er veitt fyrir, og einungis fyrir þá tegund loðdýra, sem í leyfinu greinir.

Óheimilt er að loka dýr í loðdýragarð eða aðhald fyrr en úttekt loðdýraræktarráðunauts eða trúnaðarmanna hans hefir farið fram og fullnægt er ákvæðum laga þessara og reglugerðar um, að girðingar og umbúnaður allur sé úr traustu efni og svo vandlega frá gengið, að öruggt sé, að dýr geti ekki sloppið nema einhver sérstök óhöpp beri að höndum.

Að lokinni úttekt og fullnægðum skilyrðum ber úttektarmanni að gefa leyfishafa skriflega yfirlýsingu um, að honum sé heimilt að taka dýrin í garðinn eða aðhaldið. Sömu ákvæði gilda, ef loðdýragarður er fluttur eða stækkaður.

Nánari ákvæði um eftirlit og úttekt skal setja með reglugerð, þar á meðal um greiðslu fyrir verkið.

Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum, frá 200—4000 krónum, er renna í sveitar- eða bæjarsjóð.

3. gr.

6. gr. laganna falli burt, og greinatalan breytist samkv. því.

4. gr.

7. gr. laganna orðist svo:

Öll loðdýr skulu flutt á milli garða í öruggu búi. Ef loðdýrin eru geymd í aðhaldi, er skylt að flytja þau í örugga vörzlu (sbr. 5. gr.) eða lóga þeim hvenær sem hættu þykir á, að dómi hreppstjóra eða lögreglustjóra, að þau kunni að sleppa úr aðhaldi, svo sem vegna ísalaga.

5. gr.

Á eftir 7. gr. laganna komi ný grein, svo hljóðandi:

Hver sá, félag eða einstaklingur, sem fengið hefir leyfi til loðdýraræktar og tekið hefir dýr í vörzlu, skal þegar gerast meðlimur í Loðdýraræktarfélagi Íslands eða öðru félagi loðdýraeigenda, er komi í þess stað, enda hafi landbúnaðarráðherra staðfest lög félagsins.

Brot gegn þessari grein skal varða missi leyfis til loðdýraræktar.

6. gr.

10. gr. laganna orðist svo:

Sleppi loðdýr úr vörzlu, skal sá, er vörzluna hefir, þegar gera gangskör að því að veiða dýrin. Samtímis skal hann tafarlaust tilkynna hreppstjóra eða lögreglustjóra í leyfisumdæminu hvarfið, og varðar sektum frá 200 til 2000 kr., ef út af er brugðið.

Auk sekta samkvæmt framansögðu skal sá, er dýrin missir úr vörzlu, greiða skaðabætur eftir mati, ef sannanlegt tjón hlýzt af, nema sannað verði, að skemmdarverkum óviðkomandi manna eða öðrum óviðráðanlegum orsökum sé um að kenna, að dýrin sluppu. Nú hefir dýr, eitt eða fleiri, sloppið úr vörzlu og hvarfið verið tilkynnt samkvæmt 1. málslíð þessarar greinar, og skal þá hlutaðeigandi hreppstjóri eða lögreglustjóri tafarlaust tilkynna það loðdýraræktarráðunaut, og gera þeir þá í sameiningu ráðstafanir til þess, að dýrunum verði náð, dauðum eða lifandi, ef auðið er. Kostnað, er þær ráðstafanir hafa í för með sér, greiðir sá, er dýrin voru í vörzlu hjá, hvort sem þau eru hans eign eða tökudýr. Nú

sannast, að umráðamanni dýranna var ekki um að kenna, að dýrin sluppu, og falla þá skaðabætur og kostnaður á þann, er fundinn verður sannur að sök, auk þess sem hann skal sæta sektum fyrir spellvirki, allt að 5000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sannist ekki, hvaðan dýr hafa sloppið úr vörzlu, greiðir ríkissjóður kostnað þann, er um ræðir í þessari grein. Sektir samkv. þessari grein falla í ríkissjóð.

7. gr.

11. gr. laganna orðist svo:

Landbúnaðarráðherra skipar ráðunaut með sérþekkingu í loðdýrarækt, og skal hann hafa tekið fullnaðarpróf við landbúnaðarháskóla á Norðurlöndum eða annan hliðstæðan skóla. Hann er launaður úr ríkissjóði, og gefur ráðherra honum erindisbréf. Heimilt er ráðherra að fela Búnaðarfélagi Íslands umsjón með störfum loðdýraræktarráðunauts.

8. gr.

14. gr. laganna orðist svo:

Kostnað við merkingar loðdýra greiðir Loðdýraræktarfélag Íslands, en heimilt er því að taka merkingargjald af eigendum merktra dýra, og ákveður aðalfundur félagsins gjaldið ár hvert. Sama gildir um ættbókarfærslu.

9. gr.

16. gr. laganna orðist svo:

Eigi má flytja til landsins loðdýr, nema þau eða foreldrar þeirra hafi hlotið verðlaun á loðdýrasýningum, eða þau séu af viðurkenndu góðu kyni. Hverju innfluttu dýri skal fylgja vottorð dýralæknis á útflutningshöfn um ástand og heilbrigði dýranna á útflutningsdegi og um aldur dýranna.

Vottorð dýralæknis skal vera staðfest af lögreglustjóra á staðnum eða umboðsmanni hans.

Ed.

429. Breytingartillögur

við brtt. á þskj. 364 [Skatt- og útsvarsgreiðsla af stríðsáhættuþóknun].

Frá fjárhagsnefnd.

1. Á eftir orðunum „átta þúsund krónur“ komi: eða minna.
2. Aftan við greinina bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Hið sama gildir um ákvörðun lífeyrissjóðsgjalds samkvæmt lögum um alþýðutryggingar, nr. 74 31. des. 1937, 49. gr. 2.

Nd.

430. Frumvarp til laga

um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Til þess að standast útgjöld ríkisins 1941 og til þess að greiða tillag til jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga er ríkisstjórninni heimilt að afla tekna á þann hátt, er greinir hér á eftir.

2. gr.

Með því að leggja á tekjuskatt á árinu 1941 eftir þeim skattstiga, sem hér fer á eftir, í stað þess skattstiga, sem greinir í 6. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekju- og eignarskatt:

Ef hinn skattskyldi hluti teknanna er undir 1000 kr., greiðist af honum 1%.

Af	1000—	2000 kr.	skattsk.	tekjum	greiðast	10 kr.	af	1000 kr.	og	2 %	af	afg.
—	2000—	3000	—	—	—	30	—	2000	—	5	—	—
—	3000—	4000	—	—	—	80	—	3000	—	7,5	—	—
—	4000—	5000	—	—	—	155	—	4000	—	10	—	—
—	5000—	6000	—	—	—	255	—	5000	—	15	—	—
—	6000—	7000	—	—	—	405	—	6000	—	20	—	—
—	7000—	8000	—	—	—	605	—	7000	—	30	—	—
—	8000—	9000	—	—	—	905	—	8000	—	31	—	—
—	9000—	10000	—	—	—	1215	—	9000	—	31,5	—	—
—	10000—	11000	—	—	—	1530	—	10000	—	32	—	—
—	11000—	12000	—	—	—	1850	—	11000	—	33	—	—
—	12000—	13000	—	—	—	2180	—	12000	—	34	—	—
—	13000—	14000	—	—	—	2520	—	13000	—	35	—	—
—	14000—	15000	—	—	—	2870	—	14000	—	36	—	—
—	15000—	16000	—	—	—	3230	—	15000	—	37	—	—
—	16000—	18000	—	—	—	3600	—	16000	—	38	—	—
—	18000—	20000	—	—	—	4360	—	18000	—	39	—	—
—	20000—	22000	—	—	—	5140	—	20000	—	40	—	—
—	22000—	24000	—	—	—	5940	—	22000	—	41	—	—
—	24000—	26000	—	—	—	6760	—	24000	—	42	—	—
—	26000—	28000	—	—	—	7600	—	26000	—	43	—	—
—	28000	og þar yfir	—	—	—	8460	—	28000	—	44	—	—

Félög þau og stofnanir, er um ræðir í a-lið og c-lið 3. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, greiði þó aldrei lægri skatt en 5% af skattskyldum tekjum. Sama er um skattgjald samkv. 2. gr. sömu laga og skattgjald erlendra félaga.

Af skattskyldum tekjum þeirra félaga, er um ræðir í 3. gr. b-lið laga nr. 6 9. jan. 1935, greiðist 10%, ef skattskyldar tekjur þeirra nema 7000 kr. eða þar yfir.

Sá skattauki, sem lagður kann að verða á 6000 kr. skattskyldar tekjur eða þar yfir samkvæmt þessum lögum, skiptist í tvo jafna hluta, og skal öðrum hlutanum varið til þess, sem talið er í 1. gr., en hinn hlutinn skal renna til fiskimálasjóðs, og skal honum varið til þess að lána sjómönnum og verkamönnum, sem gerast þátttakendur í félagi til togarakaupa samkvæmt 14. gr. laga nr. 75 frá 31. des. 1937, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af tilskildu framlagi þeirra, gegn tryggingum, er fiskimálanefnd tekur gildar, og gangi sjómenn og verkamenn í Reykjavík fyrir um fyrsta skip, sem þannig verður keypt. Verði þessi hluti skattaukans ekki notaður að fullu samkvæmt framanrituðu, rennur afgangurinn til byggingarsjóðs samkvæmt lögum nr. 3 9. jan. 1935, um verkamannabústaði, í hlutfalli við skattauka þann, er innheimtur hefir verið í hverju bæjar- eða sveitarfélagi.

3. gr.

Með því að innheimta á árinu 1941 9 aura innflutningsgjald af hverjum lítra af benzíni, í stað þess innflutningsgjalds, sem ákveðið er í a-lið 1. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932.

Að öðru leyti gilda ákvæði nefndra laga 6. júlí 1932 um innheimtu og endurgreiðslu innflutningsgjalds af benzíni samkv. 1. mgr. þessarar greinar.

Þeim tekjuauka, sem leiðir af framangreindri hækkun innflutningsgjaldsins af benzíni frá því, sem það var eftir nefndum lögum frá 1932, skal varið að $\frac{4}{5}$ hlutum til að greiða kostnað við lagningu akvega og malbikun þjóðvega, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum, en $\frac{1}{5}$ til brúargerða, og skal fyrst byggja brú á Jökulsá á Fjöllum.

Nú þykir ekki fært að flytja inn efni til brúargerða á árinu 1941, og skal þá geyma það fé, er til brúargerða skal ganga eftir ákvæði þessu, þar til kleift verður að flytja inn byggingarefni.

Það, sem ofangreindur tekjuauki kann að fara fram úr þeirri fjárhæð, sem sérstaklega er ráðstafað í fjárlögum, leggist í sérstakan sjóð, er verði ráðstafað til lagningar Suðurlandsbrautar á árinu 1941.

4. gr.

Með því að innheimta á árinu 1941 með 12% viðauka alla skatta og önnur gjöld, sem greiða ber í rikissjóð og falla í gjalddaga á árinu, og því einnig skatta og gjöld samkvæmt 2. og 3. gr. laga þessara. Viðauki sá, sem samkvæmt þessu ákvæði verður innheimtur af tekju- og eignarskatti og skattaúkanum samkvæmt 2. gr. laga þessara, skal renna til bæjar- eða sýslusjóða þar sem skatturinn er á lagður.

Undanþegin viðaukagjaldi samkv. 1. mgr. þessarar greinar eru útflutningsgjöld samkvæmt lögum nr. 63 23. jan. 1935, gjöld samkvæmt lögum nr. 25 9. jan. 1935 og tollar samkvæmt lögum um tollskrá og lögum um gjald af innlendum tollvörutegundum.

Fjármálaráðherra setur nánari reglur um innheimtu viðaukagjaldsins samkvæmt þessari grein, svo og um skil á því í rikissjóð.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

Ed.

431. Nefndarálit

um frumv. til l. um breyt. á l. nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.].

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin mælir með því, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

3. málsl. 2. gr. laganna orðist svo:

Jarðir þær, sem um getur í 4. tölul. 1. gr., skal afhenda Hafnarfjarðarkaupstað og Gullbringusýslu, þannig, að sýslan fái í sinn hlut lítt ræktanlegt beitiland jarðanna til sumarþeirrar fyrir sauðfé, samkvæmt skiptagerð, sem framkvæmd var af hinni þar til kjörnu matsnefnd, sbr. niðurlag þessarar greinar, 1. maí 1939, en Hafnarfjarðarkaupstaður fái jarðirnar að öðru leyti með öllum gögnum og hlunnindum, sem jörðunum fylgja og fylgja ber, að undanteknum námuréttindum.

Báðir aðilar, sýslan og bæjarsjóður, greiði rikissjóði það, sem hann hefir greitt fyrir jarðirnar, og í þeim hlutföllum, sem matsnefndin hefir ákveðið. Ríkissjóður skal þó hafa rétt til að kaupa síðar þau hitaréttindi, sem hann kann að þurfa í sambandi við námurekstur eða annað og Hafnarfjarðarkaupstaður þarf ekki að halda á til sinna þarfa. Fyrir þessi hitaréttindi skal rikissjóður greiða hlutfallslega sama verð og hitaréttindin hafa kostað Hafnarfjarðarkaupstað samkvæmt mati á hitaréttindunum, þegar kaupstaðurinn fékk þau, að viðbættu því, sem hann hefir sameiginlega til þess kostað með árangri að auka þau. Skytt skal Hafnarfjarðarkaupstað að haga ræktun og úthlutun landsins samkvæmt fyrimælum Búnaðarfélags Íslands.

Alþingi, 11. apríl 1940.

Þorst. Þorsteinsson,
form.

Páll Zóphóníasson,
frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Nd. 432. Breytingartillaga

við till. til þál. um saltfisksveiðar togara.

Frá Einari Olgeirssyni.

Aftan við tillgr. bætist: En að svo miklu leyti sem togararnir færu ekki á saltfisksveiðar, þá gerði ríkisstjórn ráðstafanir til þess að bæta verkalýðnum upp þann vinnumissi, sem þar af hlytist, og skuli ríkisstjórnin sérstaklega athuga um fjáröflun til slíks með því að skattleggja ísfisksgróða togaranna og gera sem fyrst til-lögur í því efni til Alþingis.

Nd. 433. Lög

um friðun arnar og vals.

(Afgreidd frá Nd. 11. apríl).

Samhljóða þskj. 378.

Ed. 434. Lög

um verðlag.

(Afgreidd frá Ed. 11. apríl).

Samhljóða þskj. 299.

Ed. 435. Lög

um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði.

(Afgreidd frá Ed. 11. apríl).

Samhljóða þskj. 184.

Ed. 436. Lög

um breyting á lögum nr. 86 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra.

(Afgreidd frá Ed. 11. apríl).

Samhljóða þskj. 94.

Nd. 437. Breytingartillaga

við frumv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 1. gr. a-liður orðist svo:

Jarðirnar Hvamm og Kirkjuferju með hljáleigu, eða hluta úr þessum jörðum.

Nd.**438. Breytingartillaga**

við frv. til laga um skógrækt.

Frá Sveinbirni Högnasyni og Helga Jónassyni.

Við 17. gr. Síðari hluti greinarinnar, frá „Dýraleit“ og út, orðist þannig: Dýraleit og grenjavinnslur innan skógargirðinga, svo og göngur að haustum, annast umráðendur girðinganna á sinn kostnað.

Ed.**439. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni, og á lögum nr. 39 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

Frá Bernharði Stefánssyni.

Við 2. gr. Á eftir „garnaveikin (Johnesveikin)“ komi: eða önnur skæð fjárpest.

Nd.**440. Nefndarálit**

um frv. til l. um lántöku fyrir rikissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frv. þetta er flutt af sjávarútvegsnefnd Ed. í samráði við sjávarútvegsnefnd Nd. Nefndin hefir athugað frumvarpið á ný og mælir með, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 12. apríl 1940.

Haraldur Guðmundsson,
form.

Sigurður E. Hlíðar,
frsm.

Skúli Guðmundsson,
fundaskr.

Sigurður Kristjánsson.

Bergur Jónsson.

Nd.**441. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 1 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og mælir með því, að það verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 12. apríl 1940.

Thor Thors,
form.

Vilm. Jónsson,
fundaskr.

Bergur Jónsson,
frsm.

Sveinbjörn Högnason.

Garðar Þorsteinsson.

Ed.**442. Nefndarálit**

um frv. til laga um lyfjafræðingaskóla Íslands.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og borið saman við gildandi lög og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 12. apríl 1940.

Sigurjón Á. Ólafsson,
form.

Ingvar Pálmason,
fundaskr.

Magnús Gíslason.
frsm.

Ed.**443. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 61 30. des. 1939, um skatt- og útsvarsgreiðslu af stríðsáhættuþóknun.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Áhættuþóknanir þær, er um ræðir í 1. gr., skulu vera undanþegnar tekjuskatti og útsvari, svo sem hér greinir:

Við ákvörðun skatts og útsvars hjá hverjum einstökum gjaldanda, sem hlut á að máli, skal — áður en tekjuskattur og útsvar er reiknað — áhættuþóknun dregin frá skattskyldum eða útsvarsskyldum tekjum hans samkvæmt eftirfarandi reglum:

1. Hjá þeim, sem hafa samanlagt í tekjur og áhættuþóknun 8000 — átta þúsund — krónur eða minna, skal öll áhættuþóknunin dregin frá.
2. Hjá þeim, sem hafa samanlagt í tekjur og áhættuþóknun yfir 8000 — átta þúsund — krónur, skal draga frá 75% af umræddri áhættuþóknun.

Hið sama gildir um ákvörðun lífeyrissjóðsgjalds samkvæmt lögum um alþýðu-tryggingar, nr. 74 31. des. 1937, 49. gr. 2.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**444. Lög**

um tekjuöflun til íþróttasjóðs.

(Afgreidd frá Ed. 12. apríl).

Samhljóða þskj. 190.

Ed.**445. Lög**

um breyting á lögum nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni, og á lögum nr. 39 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.

(Afgreidd frá Ed. 12. apríl).

Samhljóða þskj. 361.

Nd.**446. Lög**

um framlenging á gildi laga nr. 90 19. júní 1933, um útflutning á kjöti.

(Afgreidd frá Nd. 12. apríl).

Samhljóða þskj. 234.

Sp.**447. Þingsályktun**

um sjórannsóknir og fiskirannsóknir.

(Afgreidd frá Sp. 12. apríl).

Samhljóða þskj. 74.

Sp.**448. Þingsályktun**

um launamál og starfsmannahald ríkisins.

(Afgreidd frá Sp. 12. apríl).

Samhljóða þskj. 363.

Sp.**449. Nefndarálit**

um frv. til fjáráukalaga fyrir árið 1939.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 12. apríl 1940.

Pétur Ottesen, form.	Emil Jónsson, fundaskr.	Helgi Jónasson, frsm.
Bjarni Bjarnason. Þorst. Þorsteinsson.	Bernh. Stefánsson. Sigurður Kristjánsson.	Sigurður E. Hliðar. Páll Hermannsson.

Nd.

450. Nefndarálit

um frv. til laga um einkaleyfi til þess að flytja út ál og selja á erlendum markaði.

Frá minni hluta sjávarútvegsnefndar.

Nefndin hefir ekki orðið sammála um afgreiðslu þessa máls. Meiri hluti nefndarinnar vill, að frumvarpið verði samþ. með nokkrum breytingum. Minni hlutinn ræður hinsvegar til, að frumvarpið verði fellt. Þessa tillögu styður minni hlutinn með þeim rökum, er hér skal greina:

Lifnaðarhættir álsins, álaveiðar og sala er almenningi kunnugt og ekkert rannsóknarefni. Markaður fyrir ál hefir verið mikill og góður í Evrópu mörg undanfariu ár, og álaveiðar í norðurhluta álfunnar stundaðar af fjölda manna.

Það er á misskilningi byggt, er segir í greinargerð frumvarpsins, að stofnað muni verða til álaklaks í stórum stíl af umsækjendum sérleyfisins. Álaklak er ekki til í þeirri merkingu, að menn hafi þar hönd í bagga. Hefir álaklak verið þrautreynt, en aldrei tekizt, og telja visindamenn, að tilgangslaust sé að reyna það. Állinn hrygnir eingöngu í djúphöfum. Seiðin („glerállinn“) ganga í ár og vötn, þegar þau eru orðin 6—10 cm. löng. Þessi seiði ganga í torfum upp að löndum í norðanverðri Evrópu og eru veidd þar og flutt í þúsunda og milljónatali í vötn og tjarnir. Þessi seiði hafa verið seld á 4—6 krónur þúsundið.

Eftir ca. 4 ár er állinn vaxinn og leitar til sjávar. Er hann þá veiddur aðallega í gildrur. Veiðiaðferðin er einföld og ódýr.

Markaður er mikill og góður í Evrópu fyrir ál. Er hann mest seldur lifandi, og er mjög auðvelt að flytja hann langar leiðir í því ástandi, því hann er afar lifseigur.

Árið 1937 var veiði og markaðsverð áls í norðlægari löndum álfunnar eins og hér segir:

	Smálestir	Verð
Danmörk	4109	1.16 sh.
Þýskaland	2574	2.25 —
Holland	3946	0.81 —
Lettland	96	1.38 —
Noregur	603	0.88 —
Pólland	152	1.57 —
Svíþjóð	1725	1.62 —

Alls var veiðin í þessum löndum 13205 smálestir, og meðalverð 1.32 shillingar á kg. á álum lifandi.

Eins og sjá má af þessu yfirliti, þarf hér engra rannsókna við á lifnaðarháttum né veiði. Og markaðurinn er opinn öllum, sem hann vilja nýta. Efni til sérleyfisveitingar er því ekkert. Skortir aðeins framtak.

Miklar líkur eru til, að veiða megi með litilli fyrirhöfn álaseiði hér við land í stórum mæli og flytja í vötn og tjarnir. En ella má fá seiðin í milljónatali frá öðrum löndum fyrir lítið verð. Má vænta þess, að á næstu árum geti það orðið mikil hagsbót fyrir búendur víðsvegar á landi hér að veiða ál og selja, ef Alþingi leggur ekki með lögum óeðlileg höft á söluna til útlanda. Mun eigi skorta menn, er vilja taka að sér að koma vöru þessari á erlendan markað, sem öllum er opinn, þegar styrjöld ekki geisar í markaðslöndunum. En ef á því reyndust örðugleikar, er bæði Sölusamband ísl. fiskframleiðenda og fiskimálanefnd skylt að aðstoða við sölu þessarar vöru.

Alþingi, 13. apríl 1940.

Sigurður Kristjánsson.

Sp. 451. Tillaga til þingsályktunar

um undirbúning þjóðaratkvæðagreiðslu um þegnskylduvinnu.

Flm.: Sveinbjörn Högnason, Pétur Ottesen, Stefán Stefánsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að gera fyrir næsta þing tillögur í frumvarpsformi um framkvæmd þegnskylduvinnu hér á landi, í því skyni, að almenn-
ingur geri sér ljósari grein fyrir þessu nýmæli, ef næsta þing ályktar að láta fram
fara þjóðaratkvæðagreiðslu um málið í sambandi við reglulegar kosningar til Al-
þingis á árinu 1941.

Ed. 452. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og borið það saman við gildandi lög um þetta
efni. Er nefndin sammála um nauðsyn þeirra breytinga, sem frv. gerir ráð fyrir, og
mælir eindregið með, að það verði samþykkt.

Alþingi, 13. apríl 1940.

Jóhann Jósefsson,
form.

Sigurjón Á. Ólafsson,
fundaskr.

Ingvar Pálmason,
frsm.

Ed. 453. Breytingartillaga

við frv. til laga um húsaleigu.

Frá Magnúsi Gíslasyni.

Við 3. gr.

2. málsl. 1. málsg. orðist þannig: Eiga sæti í henni þrír menn, einn tilnefndur
af hæstarétti, einn af Fasteignaeigendafélagi Reykjavíkur og einn af Alþýðusam-
bandi Íslands.

Sp. 454. Nefndarálit

um frumv. til fjáráukalaga fyrir árið 1938.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir farið yfir frumvarp þetta og borið saman við ríkisreikning og
fjárlög fyrir árið 1938, og er frumv. reikningslega rétt, en hinsvegar vill nefndin
vekja athygli á því, að umframgreiðslur eru allháar, sérstaklega á starfsmannahaldi
ríkisins samanborið við starfsmannaskrá.

Alþingi, 15. apríl 1940.

Pétur Ottesen,
form.

Emil Jónsson,
fundaskr.

Helgi Jónasson,
frsm.

Bjarni Bjarnason.
Páll Hermannsson.

Dorst. Þorsteinsson.
Sigurður E. Hlíðar.

Sigurður Kristjánsson.
Bernh. Stefánsson.

Ed.**455. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.].

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Jarðir þær, sem um getur í 4. tölul. 1. gr., skal afhenda Hafnarfjarðarkaupstað og Gullbringusýslu, þannig, að sýslan fái í sinn hlut lítt ræktanlegt beitiland jarðanna til sumarbeitar fyrir sauðfé, samkvæmt skiptagerð, sem framkvæmd var af hinni þar til kjörnu matsnefnd, sbr. niðurlag þessarar greinar, 1. maí 1939, en Hafnarfjarðarkaupstaður fái jarðirnar að öðru leyti með öllum gögnum og hlunnindum, sem jörðunum fylgja og fylgja ber, að undanteknum námuréttindum.

Báðir aðilar, sýslan og bæjarsjóður, greiði ríkissjóði það, sem hann hefir greitt fyrir jarðirnar, og í þeim hlutföllum, sem matsnefndin hefir ákveðið. Ríkissjóður skal þó hafa rétt til að kaupa síðar þau hitaréttindi, sem hann kann að þurfa í sambandi við námurekstur eða annað og Hafnarfjarðarkaupstaður þarf ekki að halda á til sinna þarfa. Fyrir þessi hitaréttindi skal ríkissjóður greiða hlutfallslega sama verð og hitaréttindin hafa kostað Hafnarfjarðarkaupstað samkvæmt mati á hitaréttindunum, þegar kaupstaðurinn fékk þau, að viðbættu því, sem hann hefir sameiginlega til þess kostað með árangri að auka þau. Skylt skal Hafnarfjarðarkaupstað að haga ræktun og úthlutun landsins samkvæmt fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**456. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 320 [Bráðabirgðatekjuöflun].

Frá Einari Olgeirssyni.

Á milli orðanna „skal“ og „persónufrádráttur“ bætist inn í: hvað snertir fjölskylduframferendur, sem hafa undir 6000 kr. árstekjur.

Ed.**457. Frumvarp til laga**

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Til að undirbúa stofnun nýbýla eða nýbýlahverfa er ríkisstjórninni heimilt að kaupa:

- a) Jarðirnar Hvamm og Kirkjuferju með hjáleigu, eða hluta úr þessum jörðum.
- b) Afnotarétt af jörðinni Hvoli í Ölfushreppi eða hluta úr henni.

2. gr.

Ef ekki semst við eigendur um kaupverðið, er ríkisstjórninni heimilt að taka eignarnámi jarðir þær og afnotaréttindi, er um getur í 1. gr. Eignarnámið skal framkvæmt samkv. lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

3. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að verja úr ríkissjóði til landþurrkunar og vegagerðar í sambandi við stofnun nýbýla allt að 150 þús. krónum á árinu 1940 og allt að 200 þús. kr. á árinu 1941.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**458. Lög**

um lyfjafræðingaskóla Íslands.

(Afgreidd frá Ed. 15. apríl).

Samhljóða þskj. 302.

Ed.**459. Lög**

um eftirlit með sveitarfélögum.

(Afgreidd frá Ed. 15. apríl).

Samhljóða þskj. 418 (sbr. 340).

Ed.**460. Lög**

um húsaleigu.

(Afgreidd frá Ed. 15. apríl).

Samhljóða þskj. 420.

Nd.**461. Lög**

um breyting á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.

(Afgreidd frá Nd. 15. apríl).

Samhljóða þskj. 426 (sbr. 300).

Nd.**462. Lög**

um framlenging á gildi laga nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.

(Afgreidd frá Nd. 15. apríl).

Samhljóða þskj. 427.

Nd.**463. Lög**

um breyting á lögum nr. 38 frá 13. júní 1937, um loðdýrarækt og loðdýralánadeild.

(Afgreidd frá Nd. 15. apríl).

Samhljóða þskj. 428.

Nd. 464. Frumvarp til laga

um frestun á framkvæmd laga nr. 37 23. júní 1932, um útvarp og birtingu veðurfregna.

(Lagt fyrir Alþingi 1940.)

1. gr.

Frestað skal, þar til öðruvísi verður ákveðið, framkvæmd laga nr. 37 23. júní 1932, um útvarp og birtingu veðurfregna.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Ríkisstjórnin telur brýna nauðsyn bera til lagasetningar þeirrar, er í frumvarpi þessu felst, vegna ástands þess, er nú ríkir í alþjóðamálum, og vegna hlutleysisafstöðu Íslands. Er það og í samræmi við það, er margar hlutlausar þjóðir hafa þegar gert fyrir löngu.

Nd. 465. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 411 [Verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana].

Frá fjárhagsnefnd.

Við 3. lið. Aftan við orðin „starfsmanns eða embættismanns“ í fyrri málsg. komi: að viðbætti þeirri dýrtíðaruppbót, sem nú er greidd samkv. lögum.

Ed. 466. Breytingartillögur

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jónasi Jónssyni.

1. Á undan XI. b. í frvgr. komi nýr liður:

Frá Fosshól austan Skjálfandafljóts að Sandvík í Bárðardal.

2. Á eftir sama lið komi nýr liður:

Frá Laxá hjá Brúum yfir Hvammsheiði að Hveravöllum í Reykjahverfi.

Nd. 467. Nefndarálit

um frv. til laga um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir yfirfarið og rætt frumvarpið og orðið sammála um að mæla með því, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi 16. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,
form.

Jón Pálmason,
fundaskr., frsm.

Stefán Stefánsson.

Steingr. Steinþórsson.

Ásgeir Ásgeirsson.

Ed.**468. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Þorst. Þorsteinssyni.

1. Á eftir B. 9. í 2. gr. laganna (á eftir V. í frvgr.) komi:
Klofningsvegur: Frá Vesturlandsvegi hjá Ásgarði um Staðarfell að Skarðs-
stöð á Skarðsströnd.
2. Aftan við frvgr. komi nýr rómv. liður:
Á undan B. 11. í 2. gr. laganna komi nýr liður:
Salthólmavíkurvegur: Frá Vesturlandsvegi í Saurbæ til verzlunarstaðarins
í Salthólmavík.

Nd.**469. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1938.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir yfirfarið frumvarpið og borið það saman við ríkisreikninginn fyrir árið 1938.

Við þann samanburð kom í ljós, að reikningsupphæð undir 11. lið frumvarpsins 13. gr. D. er talin kr. 17226.32 í stað kr. 17226.47.

Samkvæmt þessu breytist 20. liður frumvarpsins þannig, að í stað kr. 161397.74 kemur kr. 161397.59.

Telur nefndin, að þessar skekkjur megi leiðrétta í próförk, og leggur til, að frv. verði samþykkt.

Að því er snertir athugasemdir yfirskoðunarmanna ríkisreikningsins fyrir árið 1938 og tillögur þar að lútandi, þá vill fjárhagsnefnd vekja sérstaka athygli ríkisstjórnarinnar á þeim atriðum, er vísað er til aðgerða Alþingis, og væntir nefndin þess, að þau verði tekin til rækilegrar yfirvegunar og lagfæringar, eftir því sem við verður komið.

Alþingi, 15. apríl 1940.

Sveinbjörn Högnason,	Jón Pálmason,	Stefán Stefánsson,
form.	fundaskr., með fyrirv.	frsm.
Steingr. Steinþórsson.	Ásgeir Ásgeirsson.	

Nd.**470. Breytingartillaga**

við frumv. til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 37 23. júní 1932, um útvarp og birtingu veðurfregna.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.

Við frvgr. Á eftir orðunum „verður ákveðið“ komi: af ríkisstjórn.

Ed. 471. Frumvarp til laga

um frestun á framkvæmd laga nr. 37 23. júní 1932, um útvarp og birtingu veðurfregna.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Frestað skal, þar til öðruvísi verður ákveðið af ríkisstjórn, framkvæmd laga nr. 37 23. júní 1932, um útvarp og birtingu veðurfregna.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd. 472. Breytingartillögur

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá Einari Olgeirssyni.

1. Við 2. gr. Greinin hljóði svo:

Verðlagsuppbót skal veitt í hlutfalli við vísitölu kauplagsnefndar, er reiknuð sé út mánaðarlega, og hækki launin að sama skapi og vísitalan hækkar og greiðist mánaðarlega eftir á. Þó skal þessi verðlagsuppbót ekki greidd á hærri laun en 400 kr. á mánuði.

Á þau laun, sem hærri eru en 400 kr. á mánuði og allt að 650 kr. skal greidd uppbót samkvæmt reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, og skulu þessi laun teljast til 3. flokks í þessum reglum. Þeir starfsmenn, sem hafa laun yfir 7800 kr. á ári, að meðtöldum greiðslum fyrir aukastörf, fá enga verðlagsuppbót.

2. Við 8. gr. Greinin falli burt.

Ed. 473. Breytingartillaga

við frv. til laga um veiting ríkisborgararéttar.

Frá allsherjarnefnd.

3. tölul. frvgr. falli niður.

Nd. 474. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka.

Frá menntamálanefnd.

Nefndin telur ástæður þær, sem færðar eru fyrir frv. þessu, eðlilegar og leggur til, að frv. verði samþ. óbreytt.

PHalld var ekki á fundi.

Alþingi, 15. apríl 1940.

Bjarni Bjarnason,
form., frsm.

Pálmi Hannesson,
fundaskr.
Ásgeir Ásgeirsson.

Gisli Sveinsson,
með fyrirvara.

Nd.**475. Lög**

um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl.

(Afgreidd frá Nd. 16. apríl).

Samhljóða þskj. 286.

Ed.**476. Lög**

um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga.

(Afgreidd frá Ed. 16. apríl).

Samhljóða þskj. 430.

Ed.**477. Lög**

um breyting á lögum nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn.

(Afgreidd frá Ed. 16. apríl).

Samhljóða þskj. 359.

Ed.**478. Lög**

um eignar- og notkunarrétt jarðhita.

(Afgreidd frá Ed. 16. apríl).

Samhljóða þskj. 280.

Ed.**479. Lög**

um frestun á framkvæmd laga nr. 37 23. júní 1932, um útvarp og birtingu veðurfregna.

(Afgreidd frá Ed. 16. apríl).

Samhljóða þskj. 471.

Nd.**480. Lög**

um breyting á lögum nr. 1 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina.

(Afgreidd frá Nd. 16. apríl).

Samhljóða þskj. 334.

Nd.**481. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 411 (Verðlagsuppbót embættismanna).

Frá Einari Olgeirssyni.

Við 3. Fyrri málsgrein („Verðlagsuppbót“ til „á mánuði“) falli burt.

Sp.**482. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um innflutning á heimilisnauðsynjum farmanna.

Frá allsherjarnefnd.

Meiri hluti nefndarinnar er sammála um að leggja til, að málinu verði vísað til ríkisstjórnarinnar.

Tveir nefndarmenn (ÁJ og MJ) leggja til, að þingsályktunartillagan verði samþykkt.

Alþingi, 16. apríl 1940.

Einar Árnason, form.	Magnús Jónsson, fundaskr.	Þorsteinn Briem, frsm.
Árni Jónsson.	Vilm. Jónsson.	Páll Zóphóniasson.
	Jörundur Brynjólfsson.	

Sp.**483. Nefndarálit**

um till. til þál. um undirbúning ráðstafana út af verðhækkun á fasteignum fyrir sérstakar opinberar ráðstafanir.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir rætt tillöguna á nokkrum fundum og orðið sammála um að leggja til við háttv. Alþingi, að hún verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Í stað orðanna „á hvern hátt ... takmarkað“ komi: hvort ekki væri ástæða til að koma í veg fyrir eða að takmarka.

Alþingi, 16. apríl 1940.

Einar Árnason, form.	Magnús Jónsson, fundaskr.	Páll Zóphóniasson, frsm.
Árni Jónsson.	Vilm. Jónsson.	Þorsteinn Briem.
	Jörundur Brynjólfsson.	

Sp.**484. Nefndarálit**

um till. til þál. um innflutning á byggingarefni o. fl.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað tillöguna og rætt hana. Eru nefndarmenn sammála um efni hennar, en vilja orða hana nokkuð á annan veg. Mælir nefndin því með, að hún verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Tillöugreinin orðast svo:

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina:

1. Að liðka svo til, eftir því sem unnt er, um innflutning á byggingarefni, að

jafnan geti verið til nægilegt efni til viðhalds og breytinga á húsum og til verkstæðisvinnu, svo og til óhjákvæmilegra nýbygginga, sérstaklega í þágu framleiðslunnar.

2. Að iðnaðarmönnum, er atvinnu skortir, verði, eftir því sem ástæður leyfa, gefinn kostur á vinnu við þau störf, er ríkið lætur framkvæma eða styður.

Alþingi, 16. apríl 1940.

Einar Árnason, form.	Magnús Jónsson, fundaskr., frsm.	Páll Zóphóniasson.
Árni Jónsson.	Vilm. Jónsson.	Þorsteinn Briem.
	Jörundur Brynjólfsson.	

Nd.

485. Breytingartillaga

við frv. til l. um skógrækt.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 17. gr. Næstsiðasti málslíður greinarinnar, „Dýraleit . . . hrepps eða hreppa“, falli burt.

Ed.

486. Nefndarálit

um frv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir, eftir að hafa athugað frumvarp þetta, orðið sammála um að mæla með því við háttv. deild, að frumvarpið verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 17. apríl 1940.

Þorst. Þorsteinsson, form.	Erl. Þorsteinsson, fundaskr.	Páll Zóphóniasson, frsm.
-------------------------------	---------------------------------	-----------------------------

Nd.

487. Breytingartillögur

við frv. til l. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

Frá Einari Olgeirssyni.

Við 1. gr.

1. 3. liður falli niður.
2. 9. liður falli niður.
3. 12. liður falli niður.
4. 16. liður falli niður.

Ed.**488. Frumvarp til laga**

um skógrækt.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Samhljóða þskj. 385, með þessari breytingu:

17. gr. hljóðar svo:

Liggi alfaravegur um friðuð skóglendi, skulu vegfarendur loka þeim hliðum, sem á girðingum eru, svo að öruggt sé, að þau opnast ekki af sjálfsdáðum. Týni vegfarendur búfé í skógargirðingum, skulu þeir skyldir til þess að leita þess vandlega. Heimilt er ráðherra, ef sérstakar ástæður mæla með því, að dómi skógræktarstjóra, að fyrirskipa, að þau sveitarfélög, er fjárvon eiga innan skógargirðinga, annist smölun og fjallskil innan þeirra á sinn kostnað.

Nd.**489. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 49 12. febr. 1940, um skattgreiðslu islenzkra útgerðarfyrirtækja.

Frá meiri hluta fjárhagsnefndar.

1. gr.

2. grein laganna fellur niður, og breytist greinatalan samkv. því.

2. gr.

Fyrir „1. og 2. gr.“ í 3. gr. laganna kemur: 1. gr.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Fyrir fjárhagsnefnd hefir legið frv. um fullt afnám þessara laga frá hv. 3. þm. Reykjavíkur (HV), og hefir enginn nefndarmanna getað fallizt á að mæla með samþykkt þess. — Hinsvegar telur meiri hl. nefndarmanna (þeir StgrSt, SvBH og ÁÁ) réttmætt, eins og nú er ástatt, að fella niður 2. gr. frumvarpsins, sem heimilar bæjarstjórnnum að undanþiggja útgerðarfyrirtæki útvarsgræiðslu.

Verður að líta svo á, að mörg útgerðarfyrirtæki þurfi þessa ekki með, eins og nú er komið, og geta niðurrjöfnunarnefndir haft það í hendi sér, að hlífa þeim fyrirtækjum, sem þess þurfa, í útvarsálagningu sinni.

Nd.**490. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

I. Á undan 1. gr. komi ný grein, sem verður 1. gr., svo hljóðandi:

Við 1. gr. laganna.

1. Á eftir nr. 33 í 50. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:

	Tolleining	Vöru- magns- tollur Aurar	Verð- tollur %
33 a. — Listmálunarléreft	1 kg	7	8

2. Nr. 7 í 51. kafla orðist svo:

7 — Þrjónavoð	1 kg	20	30
---------------------	------	----	----

3. Á eftir nr. 31 í 72. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:

31 a. — Reimhjól	1 kg	2	8
------------------------	------	---	---

4. Á eftir nr. 58 í 73. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:

58 a. — Duflaljóskeir	1 kg	7	8
-----------------------------	------	---	---

5. Á eftir nr. 3 í 83. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:

3 a. — Listmálunarpenslar	1 kg	7	8
---------------------------------	------	---	---

II. Við 2. gr. Orðin „að viðbættum 20% af tollinum“ falli niður.

Ed.**491. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá meiri hluta samgöngumálanefndar.

Nefndin hefir rætt frumvarp þetta við vegamálastjóra og að öðru leyti sett sig inn í málið eftir föngum.

Þjóðvegir eru nú hér á landi 4480,5 km. Af þeim eru:

19,0%, eða 851,2 km., fulllagðir sem góðar brautir.

9,6%, eða 426,4 km., mikið til fullgerðir og oftast bílfærir.

33,4%, eða 1510,0 km., upphlaðnar mjóar brautir eða sæmilega bílfærir melar og eyrar.

6,1%, eða 272,1 km., sæmilega þurrt að sumri eftir ruddum brautum og slóðum.

5,9%, eða 262,9 km., slarkandi þegar bezt er á sumrin.

19,5%, eða 868,2 km., ófært, en ákveðið að gera bílfært sem fyrst, og

6,5%, eða 289,7 km., ófært bílum, og ekki hugsað til að gera þá vegi bílfæra í náinni framtíð.

Af þessu má öllum ljóst vera, að enn vantar mikið til þess, að þeir vegir, sem þegar eru í þjóðvegatölu, séu komnir í sæmilega viðunandi ástand.

Sýsluvegir eru nú 2331 km. Af þeim eru 9,3% vel bílfærir, en 40% slarkandi þegar gott er, meðan 50,9% er enn óbílfært með öllu.

Með frumvarpi því, er hér liggur fyrir, eins og það kom frá neðri deild, er lagt til, að bætt verði við þjóðvegina 393 km., og eru það flest vegir, sem áður hafa verið í sýsluvegatölu. Í efri deild eru þegar komnar fram tillögur um að bæta enn við vegum, sem eru 68 km., og má ætla, að fleiri tillögur komi þar fram um nýja vegi. Ef frumvarp þetta því yrði að lögum, mundi lengd þjóðveganna aukast um ca. 10%, og viðhald veganna eitt hækka um 35 þús. kr. minnst, eftir áætlun vegamálastjóra.

1939 eyddust 850 þús. kr. í viðhald þjóðveganna. Þó var fjarri því, að viðhald þeirra væri svo gott sem skyldi, og nú hefir Alþingi minnkað fjárveitingu í þessu skyni. Er því alveg sýnt, að með því nú að taka vegi þessa í viðbót þjóðvega, verður annað tveggja að ske, viðhald hinna nýju vega að vera vanrækt með öllu eða fé tekið frá viðhaldi þeirra vega, sem þegar eru komnir í þjóðvegatölu, og viðhald þeirra því verra en ella. Og þetta gildir næstu tvö ár, 1940 og 1941.

Marga af þeim vegum, sem nú er lagt til að taka í þjóðvegatölu, eru sýslunefndir nú að smáleggja, með tillagi frá ríkissjóði af fé því, sem ætlað er til sýsluvega. Reynslan hefir ávallt sýnt, að um leið og vegur er tekinn í tölu þjóðvega, hætta viðkomandi sýslur að leggja fé í hann, en fara að fitja upp á nýjum vegum og leggja þá. Það er því oft sízt til þess að flýta fyrir lagningu einhvers ákveðins vegar, að taka hann í þjóðvegatölu, og mætti nefna mörg dæmi þess, að það hefir beinlínis tafið stórlega fyrir, að vegabætur kæmust áfram.

Vegir þeir, sem þegar eru í þjóðvegatölu, svo og þeir, sem nú eru sýsluvegir, skiptast eftir eðli sínu í tvo ólíka flokka, aðra, sem eru aðalleiðir milli héraða og nefna mætti réttu lagi þjóðvegi, og hina, sem tengja saman samgöngur innanhéraðs og nefna ber héraðsvegi, gagnstætt þjóðvegum. Meiri hluti nefndarinnar lítur svo á, að ríkinu beri að öllu leyti að kosta lagningu og viðhald þjóðveganna, en þeir eru alls um 3600 km. að lengd. Héraðsvegina aftur mætti ef til vill teljast eðlilegt, að viðkomandi héruð kostuðu að einhverju leyti.

Meiri hluti nefndarinnar lítur svo á, að gera beri gagngerða breyting á vegalögum frá 1933, flokka vegina þar í þjóðvegi og héraðsvegi, ákveða, hvernig ríkið leggur fé til hvorra um sig og hvaða vegir lendi í hvorum flokki. Til þessa vinnst ekki tími nú á þessu þingi, en með tilliti til þessa, svo og þess, sem áður er sagt um, hver kostnaðarauki það yrði ríkissjóði að taka þessa vegi nú í þjóðvegatölu, og þess, hve lítið fé er þegar ætlað til viðhaldsvega á árunum 1940 og 1941, og ekkert til þessara vega, er hér bætast við, og þess útlits á fjármálasviðinu, sem nú ríkir og er framundan, þá leggur meiri hluti nefndarinnar til, að deildin afgreiði málið með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Í trausti þess, að ríkisstjórnin láti endurskoða vegalögin frá 1933, flokka vegina þar í þjóðvegi og héraðsvegi, ákveða, hvernig kostnaður við lagningu og viðhald þeirra skuli skiptast milli ríkissjóðs og sýslusjóða, og leggi frumvarp um það fyrir næsta Alþingi, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 18. apríl 1940.

Páll Zóphóniasson,
form., frsm.

Árni Jónsson,
fundaskr.

Nd.

492. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 44 26. maí 1938, um bráðabirgðatekjuöflun fyrir Hafnar-fjarðarkaupstað.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Upphaf 1. gr. laganna orðist svo:

Bæjarstjórn Hafnarfjarðar heimilast, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, að leggja sérstakt gjald á o. s. frv.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Vegna hins mikla atvinnuleysis, sem skapazt hefir á þeim stöðum, þar sem togarar áður lögðu fisk á land til verkunar, en gera nú ekki lengur, af ýmsum ástæðum, sem hér skal ekki rakið frekar, verður sennilega að leggja eitthvert útsvar á togarana til þess að bæta úr því atvinnutjóni, sem hinir breyttu atvinnuhættir hafa skapað.

Nú hagar svo til, að skattur sá, sem Hafnarfjarðarkaupstaður hefir haft heimild til að taka af bilferðum milli Hafnarfjarðar og Reykjavíkur, er bundinn við, að ekki sé lagt útsvar á togara, og yrði því bæjarsjóði enginn fjárhagslegur ávinningur að því að leggja þetta útsvar á, ef hann um leið missti skattinn af bilferðunum, sem ætla má, að sé nokkuð svipuð upphæð.

Eins og atvinnuástandið er, er bæjarsjóði aftur óumflýjanlegt að fá aukið tekjur sínar til þess að geta bætt úr atvinnuleysinu, og er frv. borið fram í því skyni.

Þá er ætlað til, að það verði nú lagt í vald ríkisstjórnarinnar að meta, hve lengi þessi skattur verði tekinn, og á þann hátt tryggt, að skatturinn verði ekki lagður á lengur en brýn nauðsyn krefur.

Ed.

493. Nefndarálit

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá minni hluta samgöngumálanefndar.

Nefndin hefir klotnað. Meiri hlutinn vill vísa frv. frá með dagskrá. Minni hlutinn leggur til, að það verði samþykkt með nokkrum viðaukum.

Mál þetta hlaut almennan stuðning í neðri deild, og var vegamálastjóri að miklu leyti ráðunautur nefndarinnar. Var meðal annars lögð stund á að taka tillit til sem allra flestra kjördæma. Þó féllu nokkur úr að mestu eða alveg, en þeir ágallar geta orðið leiðréttir í meðferð málsins í efri deild.

Sumar af þeim breytingum, sem frv. gerir ráð fyrir, eru beinlinis óhjákvæmilegar. Þannig má segja, að Sogsvegurinn nýi svífi í lausu lofti. Hann er lagður fyrir fé úr sýslusjóði og frá Reykjavíkurbæ, en er ekki þjóðvegur. Vegamálastjóra er þess vegna að lögum jafnóheimilt að verja fé til viðhalds honum eins og hverjum öðrum af vegum þeim, sem í þessu frv. er ráðgert að gera að þjóðvegum.

Sama er að segja um Melatangaveg í Austur-Skaftafellssýslu. Síðan bifreiðarferja kom yfir Hornafjarðarós er hin raunverulega þjóðleið héraðsins eftir melunum með sjó fram og síðan yfir Mýrarnar hjá Flatey á gamla þjóðveginn. Með þessu móti hættir að mestu meginumferðin yfir hin miklu vötn á Mýrum og sjálft Hornafjarðarfljót. Það segir sig sjálft, að það er óviðkunnanlegt að hafa ekki í vegalögum aðalþjóðveg í hálfri sýslu, og að láta í þess stað vera í vegalögum leið, sem hætt er að nota, nema sem hreppaveg.

Af breytingartillögum þeim, sem fram eru komnar, vill minni hlutinn sérstaklega mæla með veginum eftir Bárðardal frá Fosshól að Sandvík. Bárðardalur er einn lengsti dalur landsins og langt til aðdráttá, hvort sem heldur er til Húsavíkur eða Akureyrar. En fólkið í þessum dal hefir ekki gefizt upp, þótt byggðin sé afskekkt. Víða er klukkutíma gangur milli bæja í Bárðardal. Bárðardælingar eru tryggir byggð sinni. Þeir skipta hinum gömlu, mannfreku stórbýlum, og eru allvíða 3—4 heimili á sömu jörð, oftast náin skyldmenn. Með réttu getur fólkið í slíkum byggðum bent á, að það eigi fullkomlega rétt á stuðningi þjóðfélagsins við að koma samgöngum dreifbýlisins í viðunandi horf, svo mjög sem þjóðinni liggur á að missa ekki það öryggi, sem dreifbýlið tryggir þjóðarheildinni.

Þá er lagt til, að gert verði akfært frá Brúafossum við Laxá að Uxahver í Reykjahverfi. Hin nýja rafstöð Akureyrarbæjar er hjá Brúum. Þar er náttúrufegurð mikil, og ekki nema nokkurra mínútna för í bifreið, ef akvegur lægi að Uxahver. Mundi sú leið verða fjölsótt af erlendum og innlendum ferðamönnum.

Þá telur minni hlutinn sjálfsagt að gera veginn frá Ásgarði að Skarðsstöð að Þjóðvegi. Skarðsstöð er hin forna meginhöfn í Dalasýslu og eina höfn í sýslunni, sem ekki lokast af ís að vetrinum til. Það þarf ekki að fjölyrða um, hve mikla þýðingu það hefir fyrir Dalasýslu, að meginhluti héraðsins geti átt aðgang að vegasambandi við íslausa höfn.

Sumir menn halda því fram, að of mikið sé nú af vegum í vegalögum. En hin öra þróun í vegagerð á síðustu 20 árum er eingöngu sprottin af þeirri hjartsýni og trú á landið, sem vegalögin byggjast á. Erlendir menn úr ríki og þéttbyggðum löndum, sem ferðast á Íslandi, undrast það feiknastarf, sem Þjóðin hefir innt af hendi í vegagerðum á síðustu árum.

Ef þetta frv. væri nú stöðvað í efri deild, þá væri það mjög vafasöm framkvæmd. Erfiðir tímar standa fyrir dyrum. Vel má vera, að það verði Þjóðarnauðsyn að auka stórlega þá atvinnu, sem ekki þarf erlendan gjaldeyri til að framkvæma. Vegagerðir eru ein hin heppilegasta starfsemi undir þessum kringumstæðum, bæði til að veita atvinnu fjölmörgum mönnum, sem hafa í bili misst sína venjulegu atvinnu af styrjaldarástæðum, og til að opna landið fyrir nýrri byggð og skapa ný framleiðsluskilyrði í landinu.

Ef frv. þetta yrði felld í efri deild, eftir að neðri deild hefir lagt í það svo mikla vinnu og sýnt, að þar er mikill áhugi fyrir málinu, þá myndu það verða mikil vonbrigði fyrir menn hvarvetna um land. Þjóðin myndi sjá í þessu óheppilega stefnubreytingu. Fram að þessu hefir Alþingi haft forustu um mikla framsækni í samgöngumálum. Nú er allra mest þörf á, að ekki sé hörfað til baka.

Alþingi, 15. apríl 1940.

Jónas Jónsson.

Nd.

494. Lög

um breyting á lögum nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka.

(Afgreidd frá Nd. 17. apríl).

Samhljóða þskj. 294.

Nd.

495. Lög

um bráðabirgðabreyting nokkurra laga.

(Afgreidd frá Nd. 17. apríl).

Samhljóða þskj. 285.

Sp.

496. Þingsályktun

um framfærslumál og heimilisfang.

(Afgreidd frá Sp. 17. apríl).

Samhljóða þskj. 407.

Alþt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

Nd.**497. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um verðuppbót á kjöti og mjólk.

Frá meiri hl. landbúnaðarnefndar.

Landbúnaðarnefnd hefir athugað frumvarp þetta allrækilega, en ekki getað orðið ásátt um afgreiðslu þess. Einn nefndarmanna (JPálm), sem er jafnframt flutningsmaður þess, leggur til, að það verði afgreitt óbreytt, en aðrir nefndarmenn greiddu atkvæði á móti því í nefndinni. Landbúnaðarráðherra og fjármálaráðherra komu báðir á fund nefndarinnar og ræddu við hana, hvor um þá hlið frumvarpsins, sem að þeim vissi, og voru þeir báðir andvígir frumvarpinu í þeim atriðum.

Það, sem undirritaðir nefndarmenn einkum hafa við frumvarpið að athuga, er þetta fernt:

1. Þeir eru andvígir þeirri meginstefnu þess að taka upp þann rátt á stuðningi ríkisins við landbúnaðinn að fara að styrkja hinn árlega rekstur hans eða nokkurn hluta hans með beinum fjárframlögum úr ríkissjóði.
2. Þeir álíta auk þess, að sá stuðningur, sem bændum er ætlaður með frumvarpinu (ríkisframlaginu), nái engan veginn tilgangi sínum, þar sem um leið er ætlað til, að afurðasölulög landbúnaðarins séu úr gildi numin.
3. Þeir álíta, að frumvarpið, ef að lögum yrði, hljóti að stofna af hálfu ríkisvaldsins til áframhaldandi og aukinnar styrkjastarfsemi, ekki aðeins við landbúnaðinn og þar á meðal fleiri greinar hans, er þar eru til nefndar, heldur og annara framleiðslugreina landsins, ef ekki á að hljóta hið megnasta misrétti.
4. Engir, hvorki flutningsmaður né aðrir, hafa bent á það, á hvern hátt væri unnt að afla þeirra tekna, sem nauðsynlegar eru til að standa undir útgjöldum þeim, sem frumvarpið ætlast til, né hverja útgjaldaliði fjárlaganna unnt væri að skera svo niður, að jöfnuður næðist þar á greiðslum ríkisins.

Skulu nú atriði þessi nokkuð rakin, hvert fyrir sig.

1. *atriði.* Það hefir til þessa verið grundvallarregla í ráðstöfunum ríkisins til stuðnings framleiðslu landsmanna, að búa þannig i hágin fyrir hana, að hún yrði sem mest sjálfbjarga um hinn árlega rekstur. Þannig hefir ríkið látið leggja vegi og brúa ár, veitt stuðning til ræktunar og varanlegrar húsagerðar i sveitum, stutt að byggingu mjólkurbúa og frystihúsa, bryggjugerða og lendingarbóta og komið upp sildarbræðslum, allt i þeim tilgangi, að þetta gæti orðið undirstaða sjálfbjarga framleiðslu i sveit og við sæ.

Jafnvel i þeim örþrifa ráðstöfunum, sem Alþingi hefir orðið að grípa til á undanförnum árum til að forða framleiðslunni frá yfirvofandi hruni, hefir það ekki misst sjónar á þessu markmiði. Allar kreppuráðstafanir, bæði fyrir landbúnaðinn og sjávarútveginn, miðuðust við það að reyna að koma atvinnugreinunum aftur á heilbrigðan rekstrargrundvöll, svo að þær gætu farið að bera sig á ný.

Á síðasta Alþingi, þegar rætt var um stuðning við útgerðina og til hverra aðgerða skyldi gripa til þess að verja hana yfirvofandi fjárhagshruni, komu til athugunar tvær leiðir, önnur sú, að rétta hluta hennar með árlegum rekstrarstyrk af almannafé, og hin að bæta rekstraráðstöðu hennar með breytti skráningu íslenzku krónunnar, þ. e. að lagfæra sjálfan grundvöllinn undir fjárhagsafkomunni. Yfirgnæfandi meiri hluti þingmanna var þá á móti styrkjaleiðinni, og meðal þeirra háttv. þingm. Austur-Húnavetninga (JPálm). Þá taldi Alþingi mestu máli skipta, að þannig væri að framleiðslu þessari búið, að árlegir rekstrarstyrkir yrðu óþarfir. Og nákvæmlega það sama vakti fyrir þingi og stjórn á sínum tíma með setningu afurðasölulaga landbúnaðarins. Þau fáu skipti, sem út af þessu hefir verið brugðið, má telja algerðar undantekningar, og það viðurkennt fullkomið neyðarúrræði.

Tvisvar á mestu kreppuárum landbúnaðarins, eftir 1930, var gripið til þess ráðs að veita úr ríkissjóði nokkra verðuppbót á kindakjöt, þegar nokkur hluti kjötsins var að verða næstum verðlaus, sökum gifurlegs verðfalls á erlendum markaði og ófullkomins söluskipulags innanlands. Það er óhætt að fullyrða, að sú aðferð var af flestum fordæmd sem frambúðarfyrirkomulag, enda óðar frá henni horfið, jafnskjótt og kjötsölulögunum hafði verið komið á og þau farin að gefa árangur. Þá má að lokum benda á það, að eftir að mæðiveikin hafði að nokkru lagt í rústir sauðfjárbúskap í sumum héruðum landsins, svo að þar horfði til algerðrar auðnar, varð ekki hjá því komizt að veita bændum þeim, sem orðið höfðu fyrir þessu áfalli, nokkurn árlegan stuðning úr ríkissjóði, til þess að koma í veg fyrir, að byggðin legðist niður í heilum héruðum. En hér var enn, vegna inngróinnar óbeitar þingsins á hinni umræddu styrkjastarfsemi, frá upphafi lagður sá grundvöllur að þessari aðstoð, að hún skyldi vera einskonar *bætur* frá hendi þjóðfélagsins til þeirra, sem hefðu orðið fyrir þessum hörmulegu búisfjum vegna aðgerða ríkisins, enda þó að þær hefðu upphaflega verið í góðu skyni gerðar. Samt finna allir, hvert vandræðafyrirkomulag þetta er til lengdar, og engir betur en þeir, sem þó neyðast til að veita þessum stuðningi móttöku. Og það vill svo til, að á síðasta þingi kom fram tillaga um breytingar á þessum stuðningi til bændna á mæðiveikisvæðinu, sem talin var færa hann í það horf að vera framfærslustyrk, en ekki bótafé, og mætti sú tillaga þegar harðri mótspyrnu innan þingsins, og ekki sízt frá þm. A.-Húnv. (JPálm).

Það virðist líka nokkuð augljóst öfugstreymi að ætla að láta framleiðsluna til lands og sjávar, sem beint og óbeint skapar allar tekjur þjóðarinnar, fara að lifa á styrkjum úr ríkissjóði, styrkjum af því fé, sem ríkissjóður hlýtur að sækja til hennar sjálfrar, þó eftir krókaleiðum sé. Auk þess hlýtur slíkt ástand að ala almenning í landinu upp í þeirri villutrú, að sjálf framleiðslan sé baggi á þjóðinni, koma framleiðendum í ómagaaðstöðu í augum annara stétta þjóðfélagsins og eyðileggja smátt og smátt trú manna á framleiðslunni og virðingu fyrir henni.

Þá má og á það benda, hvílikt öryggisleysi það væri fyrir bændastéttina að eiga þannig sínar árlegu tekjur að nokkru leyti undir getu ríkissjóðs og náð og örlæti þeirra, sem ráða afgreiðslu fjárlaga það og það þingið.

Þá má minna á það ákvæði 3. gr. frumvarpsins, að þeir einir skuli verða þessa styrks aðnjótandi, sem hafa tekjur neðan við ákveðna upphæð, og má geta sér nærri um, hvernig slíkt ákvæði verkar á hugsunarhátt manna til lengdar. Hætt er við, að ýmsir féllu fyrir þeirri freistingu að leggja ekki mikið að sér að ná því marki, þegar ríkissjóður verðlaunaði þá fyrir að ná því ekki, en svipti þá hlunnindunum fyrir þá áreynslu og sjálfsafneitun, sem það kynni að kosta þá að ná því. Við álitum því samkvæmt framansögðu þessa meginstefnu frumvarpsins algerlega óhæfa og álitum, að flestar aðrar leiðir til stuðnings landbúnaðinum og framleiðslunni yfirleitt eigi að taka til athugunar, áður en að henni er horfið.

2. *atriði*. Auk þess ákvæðis, sem felst í 1. gr. frumvarpsins og hér að framan hefir verið tekið til athugunar, um 2 millj. kr. framlag úr ríkissjóði til verðuppbótar á kjöti og mjólk, þá felst annað meginatriði þess í síðustu greininni, þ. e. afnám kjöt- og mjólkursölulaganna frá 1935.

Þó að við teljum ákvæði beggja þessara greina hliðstæð að því leyti, að með þeim báðum er horfið frá þeirra stefnu, sem Alþingi hefir til þessa fylgt í afskiptum sínum af málum landbúnaðarins, að stuðla að því, að rekstur hans geti orðið sem mest sjálfbjarga og óháður framfærslustyrk frá ríkinu, virðist okkur þó, að þau muni rekast þannig á í framkvæmdinni, að afleiðingin af samþykkt síðustu greinarinnar mundi fullkomlega upphefja tilgang 1. gr., þ. e. þann fjárhagslega stuðning, sem henni er ætlað að veita framleiðendum.

Skulu nú færð að þessu nokkur rök.

Verða þá fyrst mjólkursölulögin tekin til athugunar og verkanir þeirra á verðjöfnunarsvæði Reykjavíkur. Landbúnaðarráðherra skipaði í vetur nefnd manna til

þess að athuga og gera grein fyrir því, hvernig mjólkursölulögin og framkvæmd þeirra hefði verkað á mjólkurverð til bændna í einstökum búum sölusvæðisins og hvaða áhrif þau hefðu haft á afkomu mjólkurframleiðslunnar á mjólkursölusvæði Reykjavíkur í heild. Ýmsar skýrslur um mál þetta liggja nú þegar fyrir frá nefndinni. Samkvæmt þeim hefir mjólkurmagn búanna aukizt frá árinu 1934 (en það var árið áður en mjólkurlögin komu til framkvæmda) úr 6987218 kg. í 15711960 kg. árið 1939, eða 225%. Af þessu seldist sem nýmjólk 1934 45,5% af mjólkinni, eða 3388910, en árið 1939 40,8% eða 6411450 kg. Í vinnslu fóru samkv. framansögðu árið 1934 3 millj. 598308, en árið 1939 9 millj. 300410 kg. Þrátt fyrir þessa stórkostlegu aukningu mjólkurinnar hefir útborgunarverð til bændanna í heild hækkað verulega, eða eins og eftirfarandi yfirlitstafla sýnir, þannig:

Skýrsla er sýnir, hvert meðalverð hvert mjólkurbú hefir greitt fyrir hvert kílógr. innveginna mjólkur að meðaltali ár hvert, og í hverju greidd.

Ár	Greitt heint til bændna	Greitt í stofn-sjóð	Greitt með heimsendum vörum	Greitt mjólk-urverð alls au.	Greitt heint í peningum	Greitt í stofn-sjóð	Greiddur flutningur að búinu	Greitt með heimsendum vörum	Greitt mjólk-urverð alls au.
Mjólkursamlag Borgfirðinga:					Mjólkurbú Flóamanna:				
1930	»	»	»	»	16,421	0,973	1,290	0,447	19,131
1931	»	»	»	»	15,227	1,066	0,622	1,131	18,046
1932	16,600	»	»	16,600	14,989	0,800	0,455	0,744	16,988
1933	16,500	»	»	16,500	15,160	0,250	0,571	0,857	16,838
1934	18,100	0,900	»	19,000	16,547	0,250	0,713	0,384	17,894
1935	17,416	0,940	1,495	19,851	17,863	0,250	1,832	0,813	20,698
1936	17,175	0,636	1,747	19,558	17,364	0,250	1,377	1,143	20,134
1937	17,800	0,570	1,440	19,810	17,416	0,250	1,641	1,462	20,769
1938	19,423	0,571	1,096	21,090	19,137	0,250	1,561	1,496	22,444
1939	»	»	»	»	19,292	0,250	1,622	1,422	22,586
Saml.svæði Mjólkursaml. Kjálarnesp.:					Mjólkurbú Ölfusingsa:				
1930	31,605	»	»	31,605	?	?	?	?	18,630
1931	26,327	»	0,615	26,942	?	?	?	?	16,250
1932	24,125	»	0,692	24,817	?	?	?	?	16,620
1933	22,529	»	»	22,529	?	?	?	?	16,060
1934	23,076	0,96	»	24,036	?	?	?	?	?
1935	24,106	»	0,240	24,346	?	?	?	?	17,800
1936	23,577	»	0,509	24,086					
1937	23,635	»	0,480	24,115					
1938	23,923	»	0,836	24,759					
1939	23,879	»	0,897	24,776					
Mjólkurbú Hafnarfjarðar:					Þrátt fyrir mikla leit hefir ekki tekizt að fá reikninga eða bækur frá M. Ö., svo hægt hafi verið að finna meðalverð til bændna hin árin, en það var um 2 aukum lægra en hjá Flóabúinu á ári hverju hin síðari ár.				
1937	25,832	»	0,132	25,964					
1938	27,529	»	0,479	28,008					
1939	»	»	»	»					

Nú var svo komið, áður en mjólkurlögin voru sett, að hið aukna framboð mjólkur á Reykjavíkurmakaðnum, sem að eðlilegum hætti skapaðist vegna hinna bættu samgangna til fjarlægari sveita og stofnunar nýrra mjólkurbúa þar, leiddi af sér si-

aukin þrængsli á marðaðnum og lækkandi verð. Átökin um markaðinn hörðnuðu með hverju ári, með aukinni mjólkurframleiðslu austanfjalls, sem vitanlega leitaði inn á bezta markaðinn, þ. e. nýmjólkurmarkaðinn í Reykjavík. Ástandið var því orðið þannig, þegar mjólkurlögin voru sett, að yfir vofði allsherjar mjólkurstrið með kapphlaupi um markaðinn, þar sem hver hefði neytt allra bragða til að koma mjólk sinni út með niðursettu verði, hækkuðu sölugjaldi og öðrum kostnaði, sem allur hefði komið niður á framleiðendum. Það er því eins vist og 2 og 2 eru 4, að hefði mjólkursöluskipulaginu ekki verið komið á á þessum tíma, hefði útborgunarverð til bænda á næstunni komið langt niður úr því, sem það var orðið 1934. Og hver yrði svo afleiðingin nú, ef mjólkurskipulaginu væri í burtu kippt fyrirvaralaust? Nákvæmlega sú sama, og þó enn hættulegri vegna þess, hve mjólkurmagnið er miklu meira nú en þá og þeim mun örðugra að koma því í vöru og verð. Því að ákvæði 4. gr. frumvarpsins um það, að landbúnaðarráðherra skuli ákveða í samráði við Búnaðarfélag Íslands, hvaða verð skuli vera á mjólk á innlendum markaði, mundi reynast hér gersamlega haldlaus. Þegar mjólkinni væri hellt inn á markaðinn í skipulagslausu kapphlaupi um neyzlumjólkursöluna, mundi öll stjórnað fyrirmæli um verðlag, þótt beitt yrði sektum og jafnvel fangelsunum, svigna undir þeim þunga og neyzlumjólkurverðið viðstöðulaust hrpa niður. Það, sem haldið hefir uppi mjólkurverðinu, er það vald, sem felst í mjólkurskipulaginu, að bjóða ekki meiri nýmjólk til sölu en markaðsþörfin krefst, og það, sem hefir haldið uppi verðinu til bænda og hækkað það án þess að útsöluverðið hækkaði og þrátt fyrir að vinnslumjólkinn hefir á þessu tímabili nær þrefaldzt, er hinn mikli ávinningur, sem orðið hefir af sameiginlegri sölu og dreifingu mjólkurinnar á markaðnum.

Samkvæmt reikningum mjólkursamsölunnar fyrir árið 1939 og upplýsingum Halldórs Eiríkssonar forstjóra var sölu-, dreifingar- og stöðvarkostnaður á hvern lítra neyzlumjólkur, miðað við innvegna mjólk, þá 3,22 aurar. En samkvæmt beztu fánlegum heimildum var sambærilegur kostnaður við mjólkursöluna fyrir 1934 kominn upp í röska 17 aura á lítra. (Sjá grein Eyjólfssonar í 260. tbl. Morgunbl. 9. nóv. 1933, og grein Jónasar Kristjánssonar mjólkurfræðings í Nýja Dagbl. 259. tbl. 9. nóv. 1935.) Þessi munur nemur því tæpum 14 aurum á lítra, eða á allri sölumjólkinni 1939 ca. 860 þús. kr.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir, að 1 millj. króna verði varið til verðuppbótar á mjólkina, og samkv. skýringu flutningsmanns í landbúnaðarnefnd ætlast hann til, að þar komi aðeins til greina mjólk sú, sem lögð er inn í mjólkurbúin. Að visu segir flutningsm. í greinargerð frumvarpsins, að upphæðin sé tekin af handahófi og gæti við nánari athugun komið til greina einhver önnur tala. En hér verður þessi upphæð lögð til grundvallar. Á árinu 1939 hafa sem næst 20 millj. lítra verið lagðir inn í mjólkurbúin, og með því að jafna upphæð þessari jafnt niður á þá lítratölu kæmu ca. 5 aurar á lítra. Eins og að framan er sagt, var öll innvegin mjólk búanna á mjólkursölusvæði Reykjavíkur árið 1939 15 millj. 711860 kg. Með 5 aura uppbót á lítra hefði það átt að fá í ríkisstyrk samkvæmt framansögðu ca. kr. 750000, eða nokkru lægri upphæð en skipulagið hefir sparað í sölu og dreifingarkostnaðinum einum árið 1939 samkvæmt framansögðu. En með afnámi laganna væri hvoru- tveggja í burtu kippt, valdinu til að stjórna hæfilegu framboði á mjólkurmarkaðnum og ávinningnum af samsölunni. Það, sem því yrði þá allsvaldandi um verðlagið, yrði hlutfallið á milli hinnar tregu eftirspurnar og öra framboðs, sem færi sjálfkrafa með útborgunarverð til bændanna niður undir það, sem vinnslumjólkinn gæfi, hvað sem það yrði. Mismunurinn, sem nú er á milli nýmjólkurverðsins og vinnslumjólkurverðsins, mundi þá skiptast á milli neytendanna og milli- liðanna, sem eins og fyrr yrðu boðin síhækkuð sölulaun, til þess að koma mjólkinni út. Hvert það verð endanlega yrði, verður ekki með vissu sagt. En ef miðað er við það verð, sem vinnslumjólkinn gefur nú, að fráðregnum öllum kostnaði, yrði það í ringum 15—16 aura á lítra, ef vinnsluvörurverðið héldist óbreytt. Með 5 aura uppbót

á það kæmist mjólkurverðið til bænda upp í 20—21 eyri til jafnaðar, eða með öðrum orðum, yrði stórum lægra en nú, þrátt fyrir uppbótina úr ríkissjóði. Auk þess yrði vafalaust tekin upp að nýju lánsverzlun í kapphlaupinu um mjólkursöluna, með meira og minna tapi af þeim sökum.

Það hafa verið allþrálátar deilur um mjólkurlögin og framkvæmd þeirra á undanförunum árum. Það skal játað. En um það verður ekki deilt með rökum, eftir þá reynslu, sem fengin er, og með þau gögn í höndum, sem fyrir liggja, að mjólkurskipulagið hefir fært framleiðendum á mjólkurverðjöfnunarsvæði Reykjavíkur stórkostlegan hagnað. En um hitt má deila, og það er í raun og veru það **eina, sem um verður deilt í alvöru**, hvort hagnaði þeim, sem skipulagið hefir gefið, hafi verið skipt sanngjarnlega á milli hinna einstöku aðila verðjöfnunarsvæðisins. En út í það verður ekki farið hér.

Um kjötsölulögin og árangur þeirra fyrir bændastéttina í heild má segja nokkuð hið sama og árangur mjólkurlaganna á umræddu svæði. Þegar þau voru sett, var ástandið í kjötsöllumálunum þannig, að búið var að takmarka stórkostlega kjötsölu frá Íslandi í báðum aðalmarkaðslöndum þess, Englandi og Noregi, með viðskipta-samningum, sem Íslendingar höfðu neyðzt til að gera við þessi lönd. Hafði söluleyfi til Englands verið takmarkað við 1100 tonn, en til Noregs 8500 tonn, sem þó átti að lækka á fáum árum niður í 6000 tonn, eða ca. 672 tonn. Söluleyfið var því alls um 1772 tonn, þegar norsk skammturinn væri kominn í lágmark. Árlega falla til sölu í landinu um 5000 tonn af kindakjöti. Með því að gera ráð fyrir, að helmingurinn, 2500 tonn, seljist innanlands, sem er það venjulega, væntaði tryggingu fyrir sölu á ca. 700 tonnum. Þó að þannig hafi rættzt úr, að tekizt hafi að selja mestan hluta þessa kjöts með aukaleyfum til Englands og að nokkru leyti til Norðurlanda síðar á árinu, lá engin vissa fyrir um það að haustinu, og hlaut því þetta ástand að skapa óróleika hjá kjötverzlunum og óeðlilegt framboð á innlenda markaðnum, sem óhjákvæmilega leiddi af sér verðfall, vegna samkeppni hinna einstöku kjötsala.

Enski markaðurinn var fljótþylltur. En sökum hins lága verðs á norska markaðnum hefði aðalkapphlaupið orðið um innlenda markaðinn með sífelldum undirboðum, þangað til verð á honum var komið niður undir norska verðið. Þegar svo norsk skammturinn var fullnotaður, varð að reyna að selja afganginn fyrir eitt-hvað. Niðurstaðan gat því ekki orðið önnur en sú, að innlenda verðið nálgadist smátt og smátt lægsta erlenda verðið, sem hér undanfarið hefir verið það norska.

Á þessu var þegar farið að brydda á árinu 1933, og fer þá innlenda verðið niður á milli þess enska og norska, eða 3 aukum á kg. að meðaltali niður fyrir enska verðið. Þetta voru fyrstu afleiðingar af takmörkunum hinna erlendu markaða, sem hlutu að koma betur í ljós síðar, með áframhaldandi verðfalli á innlenda markaðnum, ef ekki var gripið til sérstakra ráðstafana. En það var gert með kjötsölulögunum og söluskipulagi því, sem á þeim er byggt. Með því var unnt að nýta á hagkvæmasta hátt þá markaði, sem til voru utanlands og innan. Þá var hægt að ráðstafa því kjöti, sem hentast þótti, heint á hina útlendu markaði, án þess að því yrði fyrst kastað inn á innlenda markaðinn með þeim afleiðingum, sem það hlaut að hafa í för með sér: söluæði (panik) og verðfalli á vörunni. Með því var og unnt að hafa þann hemil á slátruninni að ryðja ekki nýrri vöru inn á markaðinn á meðan mikið var fyrir af eldri birgðum óseldum, sem einkum kom sér vel 1938, eftir hina óvenjumiklu slátrun 1937. Og á þennan hátt einan var unnt að halda uppi því verðlagi á innlenda markaðnum, að það gæfi framleiðendum viðunandi útkomu. Og árangurinn er í fáum orðum sá, að í stað þess að gefa framleiðendum svipað eða lægra verð en erlendi markaðurinn, þá hefir innlendi markaðurinn gefið þeim að meðaltali um 21 eyri herra verð á kg. en saltkjötsmarkaðurinn og um 16 aukum herra en freðkjötsmarkaður árin 1935—1938, að báðum meðtöldum. Og auk þess hafa á sama tíma verið greiddar til bænda úr verðjöfnunarsjóði uppbætur á útlenda kjötverðið að meðaltali yfir kr. 200000,00 á ári. Það verður að vísu ekki sannað, hversu mikið kjötskipulagið

hefir fært bændum í bú þann tíma, sem það hefir staðið, en það virðist ekki of í lagt samkv. framansögðu, að það nemi árlega beint og óbeint $\frac{1}{2}$ —1 millj.

Til þess að fyrirbyggja þær ályktanir, sem ýmsir kynnu að draga af framan-sögðu, að sá árangur, sem náðst hefir af kjötskipulaginu til handa bændum, hafi fengist með því að okra á innlendum neytendum, skal það nú þegar upplýst, að út-söluverð kjöts á innlendum markaði hefir öll þessi ár verið lægra en á sambærilegu kjöti í nágrannalöndum, þrátt fyrir það, að flestar aðrar almennar fæðutegundir eru dýrari hér en þar. Verði á kjöti hefir þannig átið verið í hóf stillt og tekið tillit jöfnum höndum til greiðslugetu neytenda og söluhorfa og þarfa framleiðenda.

Af því, sem hér að framan er sagt um árangur kjötsölulaganna, verður það ekki dregið í efa, að sú löggjöf hefir á undanförnum árum verið stórbörf bændastéttinni og óbeint allri þjóðinni. Hitt mætti athuga, hvort þeirra væri nauðsyn nú, eins og málum er komið. Skal það þá viðurkennt, að í þann mund, sem frumvarpið var borið fram, var ástandið nokkuð annað en verið hafði um langt árabil. Innflutnings- og sölualeyfi erlendis voru rýmri í bili. Markaðir stóðu því opnir og verðlag sumstaðar var mjög hátt í isl. kr., vegna undangenginnar gengisbreytingar og almennrar verð-hækkunar af völdum stríðsins. Mátti því segja, ef það ástand hefði orðið til fram-búðar, að afnám laganna væri **framleiðendum** skaðlaust, þó við hinsvegar sjáum ekki, að þeim hafi verið það nein nauðsyn.

En með það ástand fyrir augum voru **verðuppbætur á kjöt úr ríkissjóði** orðnar með öllu óþarfar, því að þá var bændum víst svo hátt verð á kjötið, að engir hefðu í alvöru látið sér detta uppbætur í hug.

En því miður er ástandið nú þegar orðið gerbreytt aftur. Markaðirnir hafa lokast hver af öðrum, og enginn getur sagt fyrir um, hvernig hér verður umhorfs, þegar þarf að fara að ráðstafa kjötfraðleiðslu ársins. En vel getur ástandið verið orðið þannig, að aldrei hafi verið meiri þörf en þá á lögvernduðum samtökum bænda til að koma í veg fyrir, að aðalgjaldeyrisfraðleiðsla þeirra, kjötið, verði þeim verðlitið eða verðlaust. Gæti þá vel farið svo, að ekki borgaði sig fyrir þá að skipta á kjötsölulögnum og milljóninni, því að 20 ára verðfall á allt sölu kjötið gerir um 1 millj. kr.

Það er eitt atriði, sem flutningsmaður kemur inn á í greinargerð frumvarpsins, að fyrir honum vaki einnig með því, og það er verðlækkun á innlendum afurðum til neytenda. Það er sennilegt, að þetta markmið næðist að einhverju leyti með frumvarpinu, ef að lögum yrði, en það yrði sennilega það eina. Ef fótum væri kippt undan öllu því söluskipulagi, sem byggt hefir verið á afurðasölulögnum, er það vafalaust, að markaðsverð mjólkur og kjöts mundi lækka nokkuð neytendum í hag, en þó ekki eins mikið og verðið lækkaði til bændanna, því að milliliðirnir mundu þar taka sinn skerf eins og fyrr. Það er mál út af fyrir sig, og kann undir ýmsum kringumstæðum að eiga rétt á sér, að gera opinberar ráðstafanir til að neytendur geti fengið einhverjar vörur undir verði. En það er bezt, að þá sé komið með þann stuðning umbúðalausar, en ekki undir því yfirskyni, að hann sé styrkur til framleiðenda.

3. *atriði.* Ef sú stefna væri upp tekin á Alþingi, að breyta aðstoð ríkisins við fraðleiðsluna frá því, sem verið hefir, í árlega rekstrarstyrki, skal enginn ætla, að numið yrði staðar við það, sem frumvarpið bindur sig við, kindakjöt og mjólk frá mjólkurbúunum. Enda væri ekki í því fölgð neitt réttlæti. Hver ástæða væri til að veita fremur uppbót á mjólk, sem seld er í gegnum mjólkurbú, en aðra sölumjólk? Eða hvi skyldi fremur bæta upp mjólkina en mjólkurafurðir t. d. frá smjörsam-lögum bænda eða einstökum heimilum, sem engin önnur tök hafa á að koma mjólk sinni í peninga? Og hvi skyldi ekki geta komið til mála að veita einnig uppbætur á nautakjöt eða annað kjöt yfirleitt? Eða mundi ekki einhverjum þykja ástæða til að veita uppbætur á kartöfluverðið? Eða hvað um loðdýraræktina, sem nú berst í bökkum? o. s. frv. o. s. frv. Eða sjávarútveginn. Öllum er kunnugt, hvernig ástand-ið er í saltfisksfraðleiðslunni. Mundu ekki fljótlega koma fram kröfur um verð-

uppbót á saltfiski næst, og einhverri annari framleiðslugrein sjávarútvegsins síðan, og svo koll af kolli? Þessum spurningum má hiklaust öllum svara játandi, því að ef út á þennan hála ís væri farið, gæti Alþingi hvergi fótað sig.

4. *atriði*. Að síðustu viljum við minnst á þá hlið þessa máls, er að ríkissjóði veit. Var það atriði einkum rætt við fjármálaráðherra, og kvaðst hann ekki geta bent á neina þá nýja tekjuleið fyrir ríkissjóð, er staðið gæti undir þessum nýju útgjöldum, né útgjaldaliði, sem niður yrðu felldir þeim til jöfnunar, eins og nú er ástatt.

Við verðum að tjá okkur honum samþykka um þau atriði — enda hefir flutningsmaður engar ákveðnar tillögur borið fram um þau né bent á neitt sérstakt í því sambandi. Virðist okkur því æðmikið út í bláinn að kasta fram tillögum um ný milljóna fjárframlög af hálfu ríkisins, einkum þegar þess er gætt, að fjármála-stjórn þess telur sér nauðsyn á sama tíma að fá heimild til að skera niður rúman þriðjung af öllum ólögbundnum útgjöldum ríkisins á nýsamþykktum fjárlögum og auk þess nokkrum liðum lögbodinna gjalda — og þar á meðal ýmsum liðum landbúnaðarins, sem þó er fullkomin nauðsyn að halda óhreyfðum, eins og jarðræktarstyrknum og endurbyggingarstyrknum.

Að öllu þessu athuguðu verðum við að leggja á móti því, að frumvarp þetta verði samþykkt.

Einn nm. úr meiri hl. (PO) mun skila sérstöku nefndaráli.

Alþingi, 18. apríl 1940.

Bjarni Ásgeirsson,
form., frsm.

Steingr. Steinþórsson.

Samþykkur tillögu meiri hluta um, að frv. verði felld, en hefi fyrirvara að því er snertir ýms einstök atriði nefndarálitsins.

H. Guðmundsson.

Sb.

498. Tillaga til þingsályktunar

um ráðstafanir vegna núverandi styrjaldarástands.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason, Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að gera nú þegar, sökum þess háska, sem yfir þjóðinni vofir af völdum ófriðarins, gagngerðar ráðstafanir til að tryggja svo sem framast er unnt líf, öryggi og afkomu allra þjóðfélagsþegna.

Álitur Alþingi óhjákvæmilegt, að á slíkum tímum sé eitt látið yfir alla ganga og því beri sérstaklega að gera eftirfarandi ráðstafanir:

1. Að koma upp margháttuðum atvinnuframkvæmdum til að bæta upp það atvinnutjón, sem verður af völdum styrjaldarinnar, jafnframt með það fyrir augum, að hagnýta sem bezt gæði landsins til að afla þjóðinni nauðsynja.
2. Að afnema allar hömlur, sem standa í vegi fyrir því, að kaup verkafólks og lágaunamanna geti hækkað í réttu hlutfalli við hækkað verðlag.
3. Að hlutast til um það, að framfærslustyrkur og aðrir opinberir styrkir hækki að fullu í hlutfalli við aukinn framfærslukostnað.
4. Að koma upp skömmtnun á öllum matvörum, vefnaðarvöru og öðrum nauðsynjavörum, sem horfur eru á, að ekki sé unnt að afla nægilegs af, og nái sú skömmtnun til allra.

5. Innflutningur á óþarfavörum, þar með talið áfengi, verði bannaður, að svo miklu leyti, sem telja má, að ekki verði fyllilega nægur gjaldeyrir til innflutnings á nauðsynjavörum.
6. Ef skortur verður á húsnæði, að taka leigunámi þá hluta stóribúða, sem óþarft má telja, að eigandi noti til eigin þarfa.
7. Að láta framkvæma tafarlaust hinn ýtrasta sparnað í þjóðarþúinu, afnema aukagreiðslur og aðrar óþarfar greiðslur, lækka hálaun og leggja sérstakan skatt á einstaklinga og fyrirtæki, sem telja má, að hafi stríðsgróða. Skulu allar þessar aðgerðir miðaðar við það, að þjóðin hafi ekki ráð á því, eins og sakir standa, að nokkur einstaklingur hafi meira en 8000 króna árstekjur til eigin afnota, miðað við núverandi kaupmátt krónunnar.

Að svo miklu leyti, sem nýrra lagafyrirmæla þarf til þessara framkvæmda, felur Alþingi ríkisstjórninni að leggja hið bráðasta frumvörp þess efnis fyrir þingið, svo þau geti orðið að lögum á yfirstandandi Alþingi.

Greinargerð.

Þingsályktunartillaga þessi er flutt samkvæmt ákvörðunum miðstjórnar Sósíalístaflokksins og í samræmi við þá stefnu, sem sett er fram í opinberu ávarpi miðstjórnarinnar. Látum við hér fylgja þann hluta ávarpsins, sem fjallar um þessi mál sérstaklega:

„Nýir erfiðleikar steðja að þjóðinni, svo stórfelldir, að ekki er enn hægt að gera sér grein fyrir, hver áhrif þeir muni hafa á allt líf hennar og afkomu. Norðurlöndin, sem við höfum átt svo viðtæk skipti við, eru nú orðin styrjaldarvettvangur heimsvaldastyrjaldarinnar. Enginn veit, hvort íslenska þjóðin fær að halda sjálfstæði sínu. En hitt er víst, að öll viðskipti okkar við Norðurlönd eru stöðvuð. Það getur farið svo, að hitaveita Reykjavíkur og margar aðrar verklegar framkvæmdir, sem erlent efni þarf til, stöðvist. Allt er í óvissu um sildveiði til söltunar. Þegar þetta bætist við þær búsigjar, sem verkalýðurinn hefir orðið fyrir vegna þess að byggingar hafa stöðvazt og saltfisksvertið sama og engin, verður ljóst, hversu gífurlegt atvinnuleysið verður, ef ekki er úr bætt með viðtækum ráðstöfunum. Erfiðleikarnir við að afla brýnustu nauðsynja, fæðis, klæða, eldsneytis o. s. frv. hafa margfaldazt. Og ef verðlag hækkar enn stórlega, verða gengisskráningarlögin þess valdandi, að verkalaun lækka svo gífurlega, að ókleift verður að framfleyta lífinu, jafnvel fyrir það verkafólk, sem hefir sémilega atvinnu.

Þjóðin hefir átt við fyrirhyggjulausa stjórn að búa, sem hefir átt aðeins eitt áhugamál: að tryggja forrétindi yfirstéttarinnar, velta byrðunum yfir á hið vinnandi fólk og ofsækja andstæðinga sína. Þessi stjórn hefir komið í veg fyrir aðkallandi verklegar framkvæmdir áður en styrjöldin hófst, og ekki aðeins vanrækt að birgja landið upp með nauðsynjum meðan tími var til, heldur torveldað á allan hátt, að þeirra væri aflað, og staðið á móti öllum ráðstöfunum til að gera landið svo sjálfbirgt sem kostur er.

Nú vaknar þjóðin við vondan draum. Og nú er ekki tími til að sökkva sér niður í harma yfir því, sem liðið er. Nú er enginn tími fyrir fólkið í landinu til að deila innbyrðis. Nú riður á, að alþýðan til sjávar og sveita standi saman og mæti erfiðleikum sameinuð.

Allar aðgerðir verða nú að miðast við það eitt, að gera fólkinu kleift að lifa í landinu. Eitt verður að ganga yfir alla. Það verður þröngt í búi hjá íslenskum þjóðinni og hún verður að haga lífi sínu í samræmi við þá staðreynd. En nú er svo komið, að mikill hluti þjóðarinnar býr við skort, er á takmörkum hungursins. Að þessu fólki er ekki hægt að þrengja meira en orðið er, nema hallæri og hungur verði í landi hjá miklum hluta íbúanna. Og við verðum að horfast í augu við slíkt hallæri, ef ekki verða gerðar ráðstafanir, sem duga, til að bæta upp það atvinnutjón, sem verður af völdum styrjaldarinnar, og verkalýðsfélögin fá ekki aftur samningsfrelsi og kaupuppbót, sem svarar til hækkunar á vöruverði.

Hinsvegjar eru Íslendingar, sem raka saman stríðsgróða, og hálaunamenn, sem hafa tugi þúsunda í árstekjur og lifa í munaði. Á þessum tímum hefir þjóðin ekki ráð á neinum munaði. Alþýðan verður að binda enda á þetta búskaparlag með þjóðinni, ef hún vill bjarga lífi sínu.

Það verður að bæta upp það atvinnutjón, sem verður af völdum núverandi styrjaldarástands, með margháttuðum atvinnuframkvæmdum, sem komið geta til greina eins og nú horfir.

Verkalýðsfélögin verða aftur að fá samningsfrelsi og verkafólkið mánaðarlega kauphækkun í réttu hlutfalli við verðhækkunina.

Það verður að hækka framfærslustyrki, tryggingabætur og aðra opinbera styrki að fullu í samræmi við aukinn framfærslukostnað.

Það verður að gera allt, sem unnt er til að tryggja samgöngur við þau lönd, sem enn er mögulegt að hafa viðskipti við.

Það má einskis láta ófreistað til að hagnýta gæði landsins sjálfs til að afla nauðsynja handa þjóðinni.

Það verður að stöðva innflutning á óþarfavörum til landsins og gera ráðstafanir til, að ekkert handahóf geti komið til greina um innflutninginn, þannig að nauðsynlegustu vörurnar sitji skilyrðislaust fyrir, og þá fyrst og fremst þær vörur, sem ekki verður komið af án, til þess að framleiðslustörfin til sjávar og sveita geti gengið ótrufluð.

Það verður að taka upp skömmtnu á öllum nauðsynjavörum, sem horfur eru á, að ekki verði unnt að afla nægilegs af, og láta þá skömmtnu ná til allra.

Það verður að taka vægðarlaust í taumana gegn allri spákaupmennsku og tilraunum einstakra manna til að græða í skjóli styrjaldarástandsins.

Þær ráðstafanir, sem hér hafa verið taldar, til að gera almenningi kleift að lifa í landinu, og kosta fé, verður að framkvæma á kostnað hinna ríku, sem enn lifa í munaði, þrátt fyrir styrjöldina. Það verður að skera niður öll hálaun og óþarfar greiðslur og skattleggja stríðsgróðann.“

Þingmenn Sósíalistaflokksins hafa áður á þessu þingi flutt frumvörp og þingsályktunartillögur um nokkur af þeim málum, sem tekin eru upp í þessari tillögu, svo sem frv. um breytingu á 1. um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, þingsályktunartillögu um hækkun framfærslustyrks, um bætur fyrir atvinnutjón vegna styrjaldarinnar og um ráðstafanir til sparnaðar í launagreiðslum hins opinbera. Þessum málum hefir verið vísað til nefndar, og er sýnilegt, að þeim er ætlað að sofna þar svefninum langa, en sum hafa ekki verið tekin fyrir enn. Með þessari tillögu viljum við enn freista þess að fá Alþingi til þess að taka öll þessi mál, sem ekki þola neina bið, til skjótrar meðferðar.

Það mun af sumum vera gert ráð fyrir, að þinglausnir verði nú einhvern daginn. Við litum svo á, að það væri ábyrgðarleysi, sem ekki yrði varið, ef Alþingi hyrfi nú frá öllum þeim vandamálum óleystum, sem skapast hafa vegna hins nýja viðhorfs. Við álitum, að það megi ekki koma til mála, að Alþingi hætti nú störfum, fyrir en það hefir gengið frá þeirri löggjöf, sem nauðsynlegt er að setja til þess að tryggja svo afkomu þjóðarinnar sem kostur er.

Ed.

499. Lög

um skógrækt.

(Afgreidd frá Ed. 18. apríl).

Samhljóða þskj. 488 (sbr. 385).

Nd.**500. Lög**

um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.]

(Afgreidd frá Nd. 18. apríl).

Samhljóða þskj. 455.

Ed.**501. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Við 1. gr. laganna.

	Tolleining	Vöru- magns- tollur Aurar	Verð- tollur ‰
1. Á eftir nr. 33 í 50. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
33 a. — Listmálunarlérefi	1 kg	7	8
2. Nr. 7 í 51. kafla orðist svo:			
7 — Þrjónavoð	1 kg	20	20
3. Á eftir nr. 31 í 72. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
31 a. — Reimhjól	1 kg	2	8
4. Á eftir nr. 58 í 73. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
58 a. — Duflaljóskei	1 kg	7	8
5. Á eftir nr. 3 í 83. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
3 a. — Listmálunarpenslar	1 kg	7	8

2. gr.

Aftan við fyrstu málsgrein 3. gr. laganna bætist nýr málslíður, svo hljóðandi:
Ennfremur af trjávið, sem notaður hefir verið í kassa utan um fisk til útflutnings.

3. gr.

Á eftir c-lið 3. greinar laganna bætist nýr liður, er verður d-liður, svo hljóðandi:
Að innheimta aðflutningsgjöld af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað niður í hæfilegar lengdir.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**502. Frumvarp til laga**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Frá 1. jan. 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana eins og segir í lögum þessum.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í herra launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af laununum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr ríkissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtíðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við visitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd.**503. Breytingartillaga**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá Skúla Guðmundssyni og Bjarna Bjarnasyni.

Á eftir 8. gr. frv. komi ný grein, er verður 9. gr., svo hljóðandi:

Hagstofan skal ársfjórðungslega reikna út verðbreytingar á neðantöldum íslenzkum útflutningsvörum, eftir bráðabirgðaskýrslum hennar um útfluttar íslenskar afurðir:

Saltfiski, verkuðum og óverkuðum.

Ísfiski.

Frystum fiski.

Sild.

Lýsi.

Sildarolíu.

Sildarmjöli.

Frystu kjöti.

Saltkjöti.

Ull.

Gærum.

Í fyrsta sinn skal þessi útreikningur gerður 1. júlí 1940. Skal það gert á þann hátt, að telja saman magn og söluverð þessara vörutegunda, sem útfluttar hafa verið í mánuðunum júní 1939—maí 1940, að báðum meðtöldum, og síðan reikna út, hve mikið hefði fengist fyrir það sama vörumagn með því meðalverði, sem var á þessum vörum árið 1938, en að því loknu finna, um hve háan hundraðshluta þessar útflutningsvörur hafa hækkað eða lækkað í verði. Á sama hátt skal 1. okt. 1940 reikna út verðbreytingar á útflutningsvörunum í sept. 1939—ágúst 1940, en 1. jan. 1941 á útflutningsvörunum í des. 1939—nóv. 1940, miðað við verð þeirra 1938, o. s. frv. Reikna skal með því verði, sem fæst fyrir vörurnar komnar í skip á útflutningshöfn.

Nú verða fluttar út vörutegundir, auk þeirra, sem að framan eru taldar, sem nema 2% eða meira af heildarútflutningi landsins, eins og hann var árið 1939, og skal þá taka þær vörur með í þennan útreikning, svo framarlega sem eitthvað af þeim tegundum hefir verið flutt úr landi á árinu 1938.

Sé verðhækkun á útflutningsvörunum eftir þessum útreikningi minni heldur en hækkun á framfærslukostnaði samkvæmt vísitöluútreikningi kauplagsnefndar, skal helmingurinn af þeim mismun, sem þar kemur fram, dreginn frá framfærslukostnaðarvísitölunni áður en kaupgjaldshækkanir eru ákveðnar eftir henni samkv. 2. gr. laga þessara.

Nd.**504. Breytingartillaga**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

Við 2. gr. Aftan við greinina bætist: Þeir, sem hafa yfir 8000 kr. á ári samlagt, fá enga verðlagsuppbót samkv. lögum þessum, og þeir, sem á sama hátt hafa 4800 kr. á ári og hafa aðeins fyrir sjálfum sér að sjá, fá heldur enga verðlagsuppbót.

Nd.**505. Breytingartillaga**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

Við 2. gr. Aftan við orðin „skal fylgt þeim reglum, sem settar eru í 2 gr. laga nr. 51 12. febr. 1940“ komi: að fráðregnum 10%.

Nd.**506. Breytingartillögur**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Frá 1. apríl 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun alls starfsfólks, sem vinnur í skrifstofum eða við verzlunir, þar með taldar lyfjabúðir, hvar sem er á landinu. Lög þessi taka og til launa hljóðfæfaleikara.

2. Við fyrirsögn frv. bætist: o. fl.

Nd.**507. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 504 (Verðlagsuppbót).

Frá Einarí Olgeirssyni.

Orðin „og þeir“ til „verðlagsuppbót“ falli niður.

Ed.**508. Frumvarp til laga**

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

2. gr. laganna breytist á þessa leið:

- I. Á eftir A. 3 bætast nýir liðir:

- a. *Sogsvegur*: Frá Biskupstungnabraut skammt fyrir austan Sogsbrú, hjá Ljósafossi og austan við Þingvallavatn að Geysisvegi.
- b. *Grafningsvegur*: Frá Þingvallabraut nálægt Heiðarbæ, sunnan Þingvallavatns og hjá Úlfjótssvatni að Sogsvegi nálægt Ljósafossi.
- c. *Skálholtssvegur*: Frá Skeiðavegi nálægt Sandlæk yfir Hvítá hjá Iðu, um Skálholt að Biskupstungnabraut austan Brúarár.

- II. Á eftir A. 13 bætast inn nýir liðir:

- a. *Grindavíkurvegur*: Af Reykjanesbraut á Vogastapa til Grindavíkur.
- b. *Garðskagavegur*: Af Reykjanesbraut nálægt Sandgerði að Garðskagavita.

- III. Á eftir A. 16 bætast inn nýir liðir:
- a. *Miðeyjarvegur*: Frá Suðurlandsvegi í Landeyjum vestan Ála, um Miðey, Lágafell, Skíðbakka að Affalli ofan Úlfsstaðahverfis.
 - b. *Dyrhólavegur*: Frá Suðurlandsvegi hjá Litla-Hvammi í Mýrdal um Loft-sali að Dyrhólaey.
 - c. *Melatangavegur*: Frá vegamótum á Heinabergsaurum á Mýrum um Flat-ey til Melatanga, gegnt Hafnarkauptúni í Hornafirði.
- IV. Á eftir B. 2 kemur nýr liður:
- Lundarreykjadalsvegur*: Frá Götúási í Uxahryggjaveg gegnt Gilstreymi.
- V. Á eftir B. 5 bætist nýr liður:
- Bæjarsveitarvegur*: Frá Vesturlandsvegi nálægt Hesti, um Bæjarsveit, nálægt Kleppjárnsreykjum að Reykholtisdalsvegi.
- VI. Á eftir B. 6 bætist nýr liður:
- Eyrarsveitarvegur*: Frá Stykkishólmsvegi um Helgafellssveit og Eyrar-sveit að Gröf í Grundarfirði.
- VII. Á eftir B. 9 kemur nýr liður:
- Klofningsvegur*: Frá Vesturlandsvegi hjá Ásgarði um Staðarfell að Skarðs-stöð á Skarðsströnd.
- VIII. Á eftir B. 13 bætast nýir liðir:
- a. *Súðavíkurvegur*: Frá Vestfjarðavegi nálægt Seljalandsá í Skutulsfirði, um Arnardal til Súðavíkur.
 - b. *Flateyrrarvegur*: Frá Vestfjarðavegi hjá Breiðdal í Önundarfirði til Flateyrrar.
 - c. *Tálknafjarðarvegur*: Af Vestfjarðavegi norðan Tálknafjarðar að Sveins-eyri.
 - d. *Brjánslækjarvegur*: Frá Haga á Barðaströnd að Brjánslæk.
- IX. Á eftir C. 1 bætist nýr liður:
- Reykjaskólavegur*: Frá Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrútafirði að Reykjaskóla.
- X. Á eftir C. 6 bætist nýr liður:
- Þverárfjalls- og Gönguskarðavegur*: Frá Skagastrandarvegi utan við Laxá um Norðurárdal, Þverárfjall, Laxárdal ytri, Laxárdalsheiði og Gönguskörð til Sauðárkróks.
- XI. Á eftir C. 10 bætist nýr liður:
- Hólavegur*: Frá Hofsóssvegi að Hólum í Hjaltadal.
- XII. Á eftir C. 12 bætast nýir liðir:
- a. *Hjalteyrrarvegur*: Frá Dalvíkurvegi hjá Skriðulandi í Arnarneshreppi til Hjalteyrrar.
 - b. Frá Fosshól austan Skjálfandafljóts að Sandvík í Bárðardal.
 - c. *Grenjaðarstaðarvegur*: Frá Norðurlandsvegi í Aðaldal, yfir Laxárbrýr hjá Grenjaðarstað.
 - d. Frá Laxá hjá Brúum yfir Hvammsheiði að Hveravöllum í Reykjahverfi.
- XIII. Á eftir C. 15 komi nýr liður:
- Axarfjarðarheiðarvegur*: Frá Kópaskersvegi hjá Klifshaga um Hraun-tanga, að Raufarhafnarvegi hjá Svalbarði.
- XIV. Á eftir D. 10 komi nýir liðir:
- a. *Skógavegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Úlfsstöðum á Völlum, um Skóga til Hallormsstæðar.
 - b. *Breiðdalsvíkurvegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Eydölum í Breiðdal til Breiðdalsvíkur.

Ed. 509. Breytingartillögur

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Flm.: Bernharð Stefánsson, Einar Árnason.

1. Á eftir X. í frvgr. kemur nýr rómv. liður:
C. 11 orðist svo:
Eyjafjarðarbraut: Frá vegamótum sunnan Akureyrar að Jörunnarstöðum, ásamt brautinni að Kristneshæli.
2. Við XII. a. Nýir liðir:
a. *Hörgárdalsvegur*: Frá Hörgárbrú hjá Möðruvöllum að Hallfriðarstöðum.
b. *Árskógssandsvegur*: Frá Þorvaldsdalsárbrú að Árskógssandi.

Ed. 510. Breytingartillögur

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jónasi Jónssyni.

1. Við XII. b. Framan við meginmálið bætist: *Bárðardalsvegur*.
2. Við XII. d. Framan við meginmálið bætist: *Hvamsheiðarvegur*.

Sp. 511. Fjáraukalög

fyrir árið 1938.

(Afgreidd frá Sp. 18. apríl).

Samhljóða þskj. 197.

Sp. 512. Fjáraukalög

fyrir árið 1939.

(Afgreidd frá Sp. 18. apríl).

Samhljóða þskj. 397.

Sp. 513. Þingsályktun

um undirbúning ráðstafana út af verðhækkun á fasteignum fyrir sérstakar opinberar ráðstafanir.

(Afgreidd frá Sp. 18. apríl).

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að láta rannsaka, hvort ekki væri ástæða til að koma í veg fyrir eða að takmarka með löggjöf, að einstakir menn njóti gróða af þeirri verðhækkun, er verður á fasteignum þeirra fyrir sérstakar opinberar aðgerðir, svo sem vegna fjárframlaga til hafnargerða og lendingarbóta, og leggja síðan niðurstöður þeirra rannsókna fyrir Alþingi.

Sp.**514. Þingsályktun**

um innflutning á byggingarefni o. fl.

(Afgreidd frá Sp. 18. apríl).

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina:

1. Að liðka svo til, eftir því sem unnt er, um innflutning á byggingarefni, að jafnan geti verið til nægilegt efni til viðhalds og breytinga á húsum og til verkstæðisvinnu, svo og til óhjákvæmilegra nýbygginga, sérstaklega í þágu framleiðslunnar.
2. Að iðnaðarmönnum, er atvinnu skortir, verði, eftir því sem ástæður leyfa, gefinn kostur á vinnu við þau störf, er ríkið lætur framkvæma eða styður.

Nd.**515. Breytingartillaga**

við brtt. á þskj. 504 [Verðlagsuppbót á laun embættismanna].

Frá Vilmundi Jónssyni.

Í stað orðanna „8000 kr. á ári samanlagt“ komi: 8000 kr. tekjur á ári samanlagt.

Nd.**516. Nefndarálit**

um frv. til laga um verðuppbót á kjöti og mjólk.

Frá nefndarmanni úr meiri hluta landbúnaðarnefndar.

Undirritaður er sammála öðrum meirihlutamönnum landbúnaðarnefndar um að leggja á móti því, að frv. þetta nái fram að ganga, þegar af þeirri ástæðu, að ég tel það með öllu ófæra leið, eins og högum er háttað hér, að ætla sér að halda uppi aðal- atvinnuvegum landsmanna með beinum fjárframlögum úr ríkissjóði.

Alþingi, 18. apríl 1940.

Pétur Ottesen.

Ed.**517. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Páli Zóphóníassyni.

1. Á undan I. í frumvarpsgreininni kemur nýr rómv. liður:
Orðin „Mýrar um Hóla í Nesjum“ í A. 1. falli niður, en í stað þeirra komi:
um Flatey, Melatanga, Hafnarkauptún.
2. III. c. í frumvarpsgreininni falli niður.

Alþt. 1940. A. (55. löggjafarþing).

3. Á eftir frumvarpsgreininni, sem verður 1. gr., komi nýjar greinar:

a. (2. gr.). Aftan við 12. gr. laganna bætist:

Nýlagning þeirra vega, sem bætast við tölu þjóðvega árið 1940, skal að $\frac{2}{3}$ kostuð af ríkinu, en að $\frac{1}{3}$ af viðkomandi héruðum.

b. (3. gr.). Aftan við 59. gr. laganna bætist:

Ákvæði til bráðabirgða.

Viðhald þeirra vega, er bætast við tölu þjóðvega eftir frumvarpi þessu, skal árin 1940 og 1941 kostað af viðkomandi héruðum.

Ed.

518. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Páli Zóphóníassyni.

Við XIII. a. Liðurinn orðist svo:

Skóga- og Fljótsdalsvegur: Frá Austurlandsvegi hjá Úlfsstöðum á Völlum um Skóga, Hallormsstað, Víðivelli, yfir Kelduá, um Langhús að væntanlegri brú á Jökulsá.

Ed.

519. Nefndarálit

um frv. til laga um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1938.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. og borið það saman við ríkisreikninginn fyrir árið 1938. Bendir nefndin á, að enn er ekki búið að leiðrétta frv. samkv. bendingu fjárhagsnefndar Nd. (þskj. 469), en þetta má að sjálfsögðu leiðrétta í prentun laganna og virðist ekki þurfa að gera brtt. út af því. Leggur nefndin því til, að frv. verði samþ. óbreytt.

Út af athugasemdum yfirskoðunarmanna ríkisreikningsins og tillögum þeirra til Alþingis sér nefndin ekki ástæðu til að gera neinar tillögur.

Alþingi, 19. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Bernh. Stefánsson,
frsm.

Ed.

520. Lög

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi.

(Afgreidd frá Ed. 19. apríl).

Samhljóða þskj. 457.

Nd.**521. Nefndarálit**

um frv. til laga um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé.

Frá meiri hluta fjárhagsnefndar.

Meiri hlutinn leggur til, að frv. verði vísað til stjórnarinnar, og vísar að öðru leyti til umsagna Landsbanka og Söfnunarsjóðs, sem hér eru prentaðar sem fylgiskjöl.

Alþingi, 19. apríl 1940.

Ásg. Ásgeirsson,
frsm.

Jón Pálmason,
fundaskr.

Stefán Stefánsson.

Fylgiskjal I.**Umsögn Landsbankastjórnar.****LANDSBANKI ÍSLANDS**

Eitt af því, sem mest og tilfinnanlegast háir íslenzku atvinnulífi og er eitt höfuð-einkennið á fjárhagsástandi landsins, er fjárskorturinn. Nýmyndun fjármagns er hér svo lítil, að hvergi nærri nægir til að fullnægja eftirspurninni eftir og þörfinni fyrir fjármagn, og hefir þetta leitt til þess, að vextir hafa verið og eru hærri hér en í nágrannalöndunum, — með öllum þeim áhrifum, sem slíkt hefir á atvinnulífið sem heild og afkomu atvinnurekstrar og hér er óþarft upp að telja.

Þar eð hin rýra nýmyndun fjármagns er mjög tilfinnanleg, en nýtt fjármagn hinsvegar m. a. myndast með sparnaði, þar að sjálfsgöðu að vinna að því með öllum hugsanlegum ráðum, að sparnaður aukist, og gera það eins eftirsóknarvert fyrir almenning og unnt er að takmarka neyzlu sína, en safna sparifé, sem síðan lánsstofnanir veita til aukinnar atvinnulífsstarfsemi. Og á hinn bóginn þar að forðast allt, sem orðið gæti til þess að draga úr sparnaðarviðleitni manna, þar eð fjármagnsskorturinn yrði þá, að öðru jöfnu, ennþá meiri.

Í lagafrumvarpinu um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé er að vísu ekki gert ráð fyrir, að nýr eða aukinn skattur verði lagður á vaxtatekjur eða eign vaxtafjár, heldur aðeins innheimtufyrirkomulagi hins þegar lögboðna skatts breytt til tryggingar fullkomnum framtölum, en breytingar þessar eru þó með þeim hætti, að almenningur mun vafalaust skoða þetta sem nýjan eða aukinn skatt á vaxtaféð, þó ekki væri nema sökum þess, að hann þar sérstakt nafn og er innheimtur með sérstökum hætti. Endurgreiðslan á vaxtaskattinum til allra hinna mörgu, sem vaxtagreiðandi hefði orðið að halda eftir vöxtum fyrir, en annaðhvort eru alls ekki sérstakir skattgreiðendur eða ekki þar að greiða slíkan skatt, eða þá þannig er ástatt um, að vaxtaskatturinn nemur meiru en þeim hafði verið gert að greiða í tekju- og eignarskatt, yrði hinsvegar geysilega flókin og erfið í framkvæmd og myndi valda, að minnsta kosti öllum smásparifjár- og verðbréfaeigendum, svo miklum óþægindum og fyrirhöfn, að viðleitni þeirra til að halda saman sínu litla sparifé mundi vafalaust biða hnekki, en tekjurnar í stað þess ganga til aukinnar neyzlu.

Þótt því ekki sé til þess ætlað, að skattgreiðslur af vaxtafé aukist, myndu þessar ráðstafanir vafalaust að mörgu leyti hafa sömu áhrif og um nýjan skatt á féð væri að ræða, og væri það hættulegt fyrir sparnaðarviðleitni þjóðarinnar, myndi geta orsakað fjárflóttu úr bönkum og sparisjóðum, svo að þeim yrði gert erfiðara að leysa af hendi það þjóðfélagslega hlutverk sitt að safna saman sparifé einstaklinganna, sameina það og veita því yfir í atvinnulífið, því og þjóðarheildinni til hagsbóta. Einkautlán manna á meðal og spákaupmennska myndi hinsvegar vafalaust aukast.

Það, sem liggja virðist frumvarpi þessu til grundvallar, er sú hugmynd, að miklar

innstæður í bönkum og sparisjóðum og verðbréfaeignir séu ekki taldar fram til skatts, en óhætt mun að fullyrða, að þær hugmyndir, sem margir virðast gera sér um þessar fjárhæðir, eru stórum ýktar. Og víst er um það, að mörgum skattgreiðendum mun sér vafalaust finnast sýnd ómakleg tortryggni með þessum ráðstöfunum, og það eitt með öðru verða til þess að draga úr löngun manna til sparnaðar. Ef talið er nauðsynlegt að gera frekari ráðstafanir en orðið er til að tryggja fullkomin framtöl á vaxtafé, væri heppilegra, að það yrði gert á einhvern þann hátt, að eigi yrði röskun á peninga- og fjármagnsmarkaðnum, eins og hér virðist hætta á.

Í frumvarpinu, eins og það upphaflega lá fyrir síðasta Alþingi og liggur fyrir Alþingi því, sem nú situr, er svo til ætlað, að það nái til: 1) innstæðna hjá bönkum, sparisjóðum, innlánsdeildum félaga og öðrum lánsstofnunum, 2) opinberra verðbréfa og 3) skuldabréfa, vixla og annara fjárfkra, sem tryggðar eru með veði í fasteign að einhverju eða öllu leyti, eða með tryggingarbréfi í fasteign. Svo sem kunnugt er, voru á síðasta Alþingi í neðri deild felld burt úr frumvarpinu ákvæðin um, að fyrir-mæli þess skyldu ná til innieigna hjá lánsstofnunum, og virðist því neðri deild Alþingis hafa verið ljóst, að samþykkt frumvarpsins í sinni upphaflegu mynd hefði getað orðið stórhættuleg sparnaðarviðleitni almennings, sem þó er full nauðsyn á að efla, og leitt til fjárflóttu úr bönkum og sparisjóðum, sem hefði getað valdið miklu raski í fjármála- og atvinnulífinu. Um þessi atriði skal því ekki rætt frekar hér, nema hvað á það skal bent, að auk fjárflóttahættunnar myndi samþykkt slíkra lagaákvæða leggja lánsstofnunum á herðar stórkostlega aukna fyrirhöfn og aukinn kostnað, sem væri rekstri þeirra í sjálftu sér algerlega óviðkomandi, þar eð það væri kostnaður við skattheimtu. En þar eð neðri deild afgreiddi frumvarpið á síðasta Alþingi þannig, að ákvæði þess skyldu ná til opinberra verðbréfa og skuldabréfa, skal nú rætt nokkru nánar um þessi atriði.

Ber þá fyrst að geta þess, að starfsvenjur skattanefnda eru nú þegar með þeim hætti, að telja má, að veðskuldabréf öll og tekjur af þeim komi til skattaframtals, svo sem kunnugt er. Þar eð mál þetta er nú þegar komið á svo fastan grundvöll, virðist algerlega óþarft að taka hér upp nýja aðferð við skattheimtuna, engu tryggari, en mun brotameiri. Auk þess virðast vera ýmsir annmarkar á ákvæðum frumvarpsins hér að lútandi og þau tæplega gjörhugsuð. Má t. d. benda á eftirfarandi: Skuldari greiðir aðeins $\frac{3}{4}$ vaxtanna til skuldareiganda, en afhendir honum kvittun fyrir vaxta-skattgreiðslunni til rikissjóðs. Vextirnir færast hinsvegar allir inn á bréfið, og er rikissjóður nú mun verr settur til innheimtu á þessum $\frac{1}{4}$ vaxtanna (vaxtaskattinum) en skuldareigandinn hefði verið, því að rikissjóður hefir að sjálfsögðu ekki veðrétt í eign þeirri, sem skuldabréfið var tryggt með, heldur aðeins lögtaksrétt.

Auk þess má benda á, að þegar greiðsludagur vaxta og þar með vaxtaskatts fellur ekki saman við hinn almenna skattgreiðsludag, getur komið fram tilfínnanlegur vaxtamunur, ef um stórar fjárhæðir er að ræða. Sé t. d. gjalddagi vaxtanna 1. ágúst og $\frac{1}{4}$ þeirra þá haldið eftir, en gjalddagi skatts 20. júní næsta ár, hefir vaxta-eigandi tapað vöxtum af upphæðinni í 11 mánuði. Þar eð veðskuldabréf, sem í umferð eru t. d. í Reykjavík, munu nema tugum milljóna, má ljóst, að hér getur verið um álitlegar fjárupphæðir að ræða. En hins ber auðvitað að geta, að erfitt mun að komast hjá ágöllum eins og þessum, ef ná á markmiði frumvarpsins, m. ö. o., framkvæmd slíkra laga sem þessara yrði í öllum tilfellum miklum vandkvæðum bundin. Hvað veðskuldabréfin snertir er því slík lagasetning ekki aðeins óþörf, heldur beinlínis spor aftur á bak.

Um opinber verðbréf er það hinsvegar að segja, að þar hefir skattheimtan ekki getað hagað starfsvenjum sínum svo, að algerlega öruggt megi teljast, að þau séu talin fram til skatts, enda mun slíkt ógerningur, meðan bréfin eru gefin út á handhafa, svo sem nú er, og ganga tíðum kaupum og sölum. Þó nú svo sé til ætlað með frumvarpi þessu, að rétt framtöl séu þá betur tryggð, má hiklaust fullyrða, að þetta aukna öryggi yrði keypt svo dýru verði, að betur væri ógert.

Þeir, sem mest hafa fengizt við kaup og sölu opinberra verðbréfa, hafa lýst því

yfir opinberlega, að þeir þekki þess engin dæmi, að slík bréf séu keypt til að leyna fé við skattaframtöl. Og líklegt er, að mikill hluti þessara bréfa sé í eign ýmissa félaga og sjóða, sem eru skattfrjáls, en tiltölulega litill hluti þeirra í höndum skattskyldra einstaklinga. En annars myndi samþykkt þessa frumvarps þegar í stað hafa í för með sér lækkun á gengi bréfanna. Það eru aðstæðurnar á fjármagnsmarkaðnum einar, sem ráða því, hversu háir hinir effektivu vextir af verðbréfum verða, og meðan markaðurinn er frjáls og markaðsaðstæður óbreyttar, getur enginn vaxtaskattur, í hvaða mynd sem er, breytt hinum effektivu vöxtum fjármagnsins, heldur myndi hann aðeins koma niður sem gengislækkun á bréfunum, og lenti þannig vaxtaskatturinn á herðum lánþeganna.

Auk þessa, sem verður að telja mjög þýðingarmikið, verður ekki hjá því komizt að benda á þá geysilegu erfiðleika, sem verða myndu á framkvæmd slíkrar lagasetningar fyrir lánsstofnanirnar og þá, sem út hafa gefið opinber verðbréf, og hafa myndu í för með sér svo aukinn kostnað, að allur vafi virðist af tekinn um það, að slík lagasetning væri óheppileg. Af veðdeildarbréfum Landsbankans eru t. d. 25000 í umferð, þ. e. a. s. um 50000 vaxtamiða þarf að innleysa á ári hverju. Þar eð mikill hluti bréfanna yrði vaxtaskattfrjáls, þyrfti að nafnskrá öll slík bréf í bókum veðdeildarinnar og aðgæta svo sérstaklega, í hvert skipti sem vaxtamiði er innleystur, hvort bréfið sé skattfrjálst. Má verða ljóst, hverjir erfiðleikar yrðu á slíku, þegar þess er gætt, að höfuðbækur veðdeildarinnar, sem fletta þyrfti upp, er 21 að tölu og engin þeirra færri en 500 stórar síður. Samþykkt þessara laga myndi því þýða nauðsyn á stórum auknu starfsmannahaldi í veðdeild bankans.

Þá má geta þess, að Búnaðarbankinn innleysir á ári yfir 22000 vaxtamiða af ýmsum bréfum, sem sömuleiðis eru gefin út á handhafa og þyrfti því að miklu leyti að nafnskrá í bókum bankans, og síðan sannprófa hvern einstakan vaxtamiða. Svo hefir Útvegsbankinn í umferð 364 af bankavaxtabréfum Íslandsbanka, Hafnarsjóður innleysir á ári á þriðja þúsund vaxtamiða af skuldabréfum sínum, Rafveitan á fjórða þúsund, og þá eru enn ótalin öll ríkisskuldabréf, vega- og brúagerðalán, skuldabréf einstakra kaupstaða, sýslu- og sveitarfélaga, svo og skóla, elliheimila, sjúkrahúsa og annara slíkra stofnana, og í öllum þessum tilfellum yrði eigendum bréfanna bókunð stórkostleg fyrirhöfn og aukinn kostnaður, þótt hann verði að vísu langmestur hjá bönkunum og hinum stærri verðbréfaútgefendum. En frá þjóðhagslegu sjónarmiði er auðvitað að því vafasamur ávinningur, að teknar séu upp skattheimtuaðferðir, sem algerlega óvist er um, hvort leiða muni til aukinna skatttekna, en hafa hinsvegar í för með sér gifurlega aukinn kostnað, sem ýmsar stofnanir og fyrirtæki eru svo látin bera.

Að ofan hefir verið minnzt á, að frumvarp þetta virðist upphaflega fram komið til að tryggja fullkomið framtal vaxtafjár. Ber í þessu sambandi fyrst að geta þess, að tekjuháir menn hafa, sökum stighækkunar skatt- og útsvarsstiganna, augljósan hagnað af því að telja ekki fram vaxtatekjur sínar, en greiða vaxtaskattinn. Þeir, sem slíkt gerðu, kæmust af með lægri greiðslur en hinir, sem teldu vaxtatekjur sínar fram, svo að hér virðast ákvæði frumvarpsins síður en svo ýta undir menn til að telja vaxtatekjur sínar fram, heldur miklu fremur hið gagnstæða; og er þetta enn óheppilegra sökum þess, að þetta ætti við marga þeirra, sem lögunum er líklega fyrst og fremst ætlað að ná til. Auk þessa liggur ekkert ákveðið fyrir um það, að nokkru verulegu af verðbréfum eða veðskuldabréfum sé leynt við skattauppgjör, og þótt svo væri, er það, þrátt fyrir slíka lagasetningu, engan veginn tryggt, að þeir, sem slíkt kunna að gera, færu ekki inn á aðrar brautir til skattsvika, og gæti það jafnvel orðið enn óheppilegra en að verða af skatttekjunum. Slíkir menn myndu ef til vill hætta að lána fé sitt gegn fasteignaveði, en sækjast eftir vixlum með sterkum mannanöfnunum eða einhverjum enn öðrum tryggingum til að komast hjá vaxtaskattinum, þeir myndu leggja fé sitt í fasteignir, jafnvel í vafasöm atvinnufyrirtæki, og hverskonar spákaupmennska og brask myndi vafalaust aukast. En að sama skapi rýrnuðu umráð bankanna, sem þó eiga að vera miðstöðvar peninga- og fjármagnsverzlunarinnar,

yfir sparifé þjóðarinnar og þar með möguleikarnir á því, að fjármagninu, sem mjög er af skornum skammti, sé skynsamlega og réttlátlega deilt niður á atvinnugreinar og atvinnufyrirtæki landsins. Og telja má víst, að sá aukni kostnaður, sem samþykkt frumv. hefði í för með sér fyrir lánsstofnanirnar og ýmsa aðila, stæði í algerlega óeðlilegu hlutfalli við hinar auknu skatttekjur ríkissjóðs, enda má að sjálfsögðu ekki gleyma því, að sá kostnaður, sem samþykkt frumvarpsins hefði í för með sér fyrir ýmsa aðila, er raunverulegur skattheimtukostnaður, þótt ýmsar stofnanir, og þá einkum lánsstofnanirnar, séu látnar bera hann.

Að öllu þessu athuguðu verður ekki hjá því komið að leggja algerlega á móti samþykkt þessa frumvarps. Er því fremur ástæða til þessara mótmæla sem peningaeigendur í landinu urðu á síðastliðnu ári fyrir verulegu tjóni, þar sem var gengislækkun islenzkrar krónu.

Fylgiskjal II.

Umsögn Söfnunarsjóðs Íslands.

SÖFNUNARSJÓÐUR ÍSLANDS

Reykjavík, 2. apríl 1940.

Nú er til meðferðar á Alþingi frumvarp til laga um vaxtaskatt (skatt af sparifé o. fl.). Þessi skattur getur ekki verkað öðruvísi en sem lækkun innlánsvaxta, og af því að ég hefi nokkra reynslu af því, hver áhrif vaxtalækkun hefir á innlög spari-fjáreigenda, tel ég rétt að skýra frá reynslu minni í þessu efni.

Söfnunarsjóður Íslands hafði lánað út gegn 6% ársvöxtum og gat því greitt innieigendum 6% vexti af innstæðum. Á árinu 1935 voru samþykkt lög, er gerðu sjóðnum óheimilt að taka hærri vexti en 5%. Var því ókleift að greiða hærri vexti af innstæðum vaxtaeigenda, sem einkum voru líknarsjóðir, menningarsjóðir og framfarasjóðir. Ekki kom heldur þessi lækkun öðrum til góða en þeim, sem þegar höfðu fengið lán, því að ekki var hægt að sinna nýjum lánbeiðnum, þar sem stjórn Söfnunarsjóðsins bar að ávaxta fé sjóðsins sem hagkvæmast fyrir vaxtaeigendur, og ávaxtaði það því á annan hátt.

En hver áhrif hafði nú þessi vaxtalækkun á innlögin?

Árin 1932—34 námu innlög í Söfnunarsjóðinn að meðaltali um 125000 kr. á ári. En árin 1935—37 var meðaltal innlaga 50000 kr. á ári, eða aðeins um 40% af meðaltali fyrra árabils. Þess ber þó að gæta, að öll þessi ár hárust sjóðnum lögboðin innlög í ellistyrktarsjóði sveitar- og bæjarfélaga, sem voru svo til nákvæmlega hin sömu frá ári til árs, og ef þessi innlög eru ekki talin með, lækkar hlutfallið enn niður í um 30%.

Þannig var þá reynsla Söfnunarsjóðsins af þessari ráðstöfun Alþingis. Vaxtalækkunin hafði í för með sér þessa gifurlegu lækkun á innlögum.

Nú er þess að gæta, að meginhluti þess fjár, sem lagt er í Söfnunarsjóðinn, er alls ekki endurkræft, og kom því ekki til mála, að innieigendur tækju fé sitt út. Aftur á móti eru þeir sjálfráðir um notkun vaxta, hvort þeir taka þá út eða leggja þá við höfuðstól, og er það þó oftast fyrirfram ákveðið, þannig að takmarkað er, hve mikið er hægt að taka út af vöxtum árlega. En þrátt fyrir þessar takmarkanir hækkaði sá hluti vaxtanna, sem krafizt var útborgunar, úr 28% á árunum 1932—34 upp í 36% árin 1935—37.

Þessi reynsla sýnir tvennt:

1. að vaxtalækkunin hafði þau áhrif, að innlög lækkuðu um 60—70%, og
2. að úttekt vaxta hækkaði um meir en 25%.

Ég vil undirstrika það enn einu sinni, að um beinan fjárflóttu gat ekki verið að ræða, vegna þess að höfuðstól meginhluta innstæðnanna má ekki skerða. En hin aukna úttekt vaxta sýnir greinilega, hvert stefnir.

Ef hægt hefði verið, myndu innstæðueigendur hafa tekið fé sitt út, sennilega í sama hlutfalli og innlögum fækkaði.

Loks ber að gæta þess, að sú lækkun á innlánsvöxtum, sem varð 1935 í Söfnunarsjóðnum, nam ekki nema liðlega $\frac{3}{4}\%$, vegna þess að sjóðurinn átti aðra vaxtastofna en bein útlán, sem ekki lækkuðu, og varð því hægt að greiða inneigendum 5,2%. Nú er það á döfinni að lækka innlánsvexti niður í 3%, úr 4%, eða um 1%. Lækkunin á innlánsvöxtum nam í fyrra tilfellingunni 13,3%, en í síðara tilfellingunni 25% og er því nær helmingi meiri hlutfallslega.

Hver vill nú reikna út, hve mikið innlög koma til með að lækka við þessa vaxtalækkun, og hve mikill hluti sparifjárins verður tekinn út úr bönkum og sparisjóðum?

Og vilja ekki þeir bankamenn, sem á Alþingi sitja, reyna að reikna út, hve mikinn hundraðshluta af sparisjóðsinnstæðum þarf að taka út, til þess að bankarnir verði að stöðva útborganir?

Fé það, sem stendur inni í sparisjóðum og sparisjóðsdeildum bankanna, er kræft hvenær sem er.

En það fé, sem bankarnir og sparisjóðirnir hafa lánað út, er ekki kræft, fyrr en á nánar tilteknum gjalddögum. Og loks má geta þess, að fé sitt ávaxta bankar og sparisjóðir í framleiðslu landsmanna. Hvernig fer, ef framleiðslan missir það rekstrarfé?

Ég set þessar spurningar fram í því trausti, að þeim verði svarað fullnægjandi. áður en frumvarpið um skatt á sparifé verður afgreitt til fullnustu frá Alþingi.

Vilhj. Briem.

Ed. 522. Frumvarp til laga

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Frá 1. jan. 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana eins og segir í lögum þessum.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í hærri launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan. Þeir, sem hafa yfir 8000 kr. tekjur á ári samanlagt, fá enga verðlagsuppbót samkv. lögum þessum.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af launinum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr rikissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr rikissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtiðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við visitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.

523. Lög

um veiting ríkisborgararéttar.

(Afgreidd frá Ed. 19. apríl).

Samhljóða þskj. 417.

Ed.

524. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Bernh. Stefánssyni og Einari Árnasyni.

Við XII. a. Nýr liður:

Hörgárdalsvegur: Frá vegamótum hjá Bægisá að Hörgárbrú í Skuggahvammi.

Ed.

525. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 517 [Vegalög].

Frá Jónasi Jónssyni, Þorst. Þorsteinssyni og Bernh. Stefánssyni.

Við 3. a. Á eftir „nýlagning“ bætist: og viðhald.

Ed. 526. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 468 [Vegalög].

Frá Þorst. Þorsteinssyni.

Við 2. í stað „Aftan við frvgr. komi nýr rómv. liður:
 Á undan B. 11. í 2. gr. laganna komi nýr liður“ komi:
 Á eftir VII. í frvgr. komi nýr rómv. liður:
 Á undan B. 10. kemur nýr liður.

Ed. 527. Breytingartillaga

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 2. gr. Síðasti málslíður, „Þeir ... lögum þessum“, falli burt.

Ed. 528. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 26. maí 1938, um bráðabirgðatekjuöflun fyrir Hafnarfjarðarkaupstað.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og mælir með því, að það verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 22. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form.Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.Bernh. Stefánsson,
frsm.**Ed. 529. Breytingartillaga**

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 60 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 1. gr. 2. töluliður verður svo:

2. Nr. 7 í 51. kafla orðist svo:

7 — Þrjónavoð	1 kg	20	20
---------------------	------	----	----

Nd.**530. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 49 12. febr. 1940, um skattgreiðslu íslenskra útgerðar-fyrirtækja.

Frá Sigurði Kristjánssyni.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:
Síðari málsliður 2. gr. fellur niður.
2. Við 2. gr. Greinin fellur niður.

Ed.**531. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 49 12. febr. 1940, um skattgreiðslu íslenskra útgerðarfyrir-tækja.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.
Síðari málsliður 2. gr. laganna fellur niður.

2. gr.
Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**532. Frumvarp til laga**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum o. fl.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Frá 1. apríl 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun alls starfsfólks, sem vinnur í skrifstofum eða við verðlanir, þar með taldar lyfjabúðir, hvar sem er á landinu. Lög þessi taka og til launa hljóðfæraleikara.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í hærri launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Ekki má vegna verðlagsuppbótarinnar lækka laun þessa starfsfólks frá því, sem var 1. janúar 1940.

4. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við vísitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

5. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsupp-
bótar eða öðrum atriðum þessara laga, sker gerðardómur úr, en hann skipa 3
menn. Tilnefna aðilar einn mann hvor, en hlutaðeigandi héraðsdómari skipar hinn
þriðja, og er hann formaður dómsins.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Sp.

533. Þingsályktun

um hlutafjäreignir í Útvegsbanka Íslands h/f.

(Afgreidd frá Sp. 22. apríl).

Samhljóða þskj. 399.

Sp.

534. Þingsályktun

um undirbúning þjóðaratkvæðagreiðslu um þegnskylduvinnu.

(Afgreidd frá Sp. 22. apríl).

Samhljóða þskj. 451.

Nd.

535. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

(Eftir eina umr. í Ed.).

1. gr.

Við 1. gr. laganna.

	Tolleining	Vöru- magns- tollur Aurar	Verð- tollur %
1. Á eftir nr. 33 í 50. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
33 a. — Listmálunarlérest	1 kg	7	8
2. Nr. 7 í 51. kafla orðist svo:			
7 — Þrjónavoð	1 kg	20	20
3. Á eftir nr. 31 í 72. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
31 a. — Reimhjól	1 kg	2	8
4. Á eftir nr. 58 í 73. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
58 a. — Duflaljósker	1 kg	7	8
5. Á eftir nr. 3 í 83. kafla komi nýr tollskrárliður, svo hljóðandi:			
3 a. — Listmálunarpenslar	1 kg	7	8

2. gr.

Aftan við fyrstu málsgrein 3. gr. laganna bætist nýr málslíður, svo hljóðandi:
Ennfremur af trjávið, sem notaður hefir verið í kassa utan um fisk til útflutnings.

3. gr.

Á eftir c-lið 3. greinar laganna bætist nýr liður, er verður d-liður, svo hljóðandi:
Að innheimta aðflutningsgjöld af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað niður í hæfilegar lengdir.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**536. Nefndarálit**

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir haft frumvarp þetta lengi til meðferðar og leitað eftir samkomulagi milli stuðningsflokka stjórnarinnar um afgreiðslu þess. Hefir nefndin orðið ásátt um að mæla með frumvarpinu með breytingum þeim, sem hér fara á eftir, og að samtímis verði borin fram tillaga til þingsályktunar um skipun millipínganefndar til athugunar á málinu, í samræmi við yfirlýsing þá, er gefin var þegar stjórnin tók við. Einn nefndarmanna (ErlÞ) mun bera fram sérstaka brtt. Samkvæmt þessu ber nefndin fram eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr. Greinin fellur burt.
2. Við 2. gr. Greinin verður 1. gr. og orðast svo:

3. gr. laganna orðast svo:

Gjaldeyris- og innflutningsnefnd skal skipuð fimm mönnum, sem ríkisstjórnin skipar. Skal einn þeirra skipaður samkvæmt tilnefningu bankastjóra Landsbanka Íslands, einn samkvæmt tilnefningu bankastjóra Útvegsbanka Íslands h/f og þrír af ríkisstjórninni án tilnefningar, og sé einn þeirra formaður og framkvæmdarstjóri nefndarinnar. Ef nefndarmaður forfallast, skipar ríkisstjórnin varamann um stundarsakir eftir sömu reglum og aðalmenn eru skipaðir.

Ennfremur skal ríkisstjórnin skipa þriggja manna nefnd, einn eftir tilnefningu Sambands íslenskra samvinnufélaga, annan eftir tilnefningu Verzlunarráðs Íslands og þann þriðja án tilnefningar, og sé hann formaður nefndarinnar. Nefnd þessi skal ákveða, hvernig skipta skuli milli innflytjenda innflutningi þeim, sem gjaldeyris- og innflutningsnefnd heimilar af búsáhöldum, skófatnaði, vefnaðarvörum og byggingarefni, að undanskildu því efni, sem ætlað er til þeirra opinberra framkvæmda og atvinnutækja, sem sérstök innflutningsleyfi eru gefin fyrir. Ríkisstjórnin setur nefndinni reglur um það, á hvern hátt hún skuli haga störfum sínum, og ákveður nánar verksvið hennar.

Til þess að standast kostnað við störf nefndanna skulu allir þeir, sem innflutningsleyfi fá, greiða 2% — tvo af þúsundi — af upphæð þeirri, sem leyfið hljóðar um, en þó eigi minna en 50 aura fyrir hvert einstakt leyfi.

3. Við 3. gr. Greinin falli burt.

Alþingi, 22. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., með fyrirv.

Bernh. Stefánsson,
frsm.

Ed.**537. Breytingartillaga**

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá Páli Zóphóníassyni.

Við 2. gr. Í stað „tekjur á ári samanlagt“ í síðasta málsl. komi: laun úr ríkissjóði.

Ed.**538. Breytingartillaga**

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá Brynjólfi Bjarnasyni.

Við 2. gr. Síðasti málsl. orðist svo: Þeir, sem hafa yfir 8000 kr. laun samanlagt á ári, fá enga verðlagsuppbót samkvæmt þessum lögum, og verðlagsuppbótin má aldrei vera hærri en svo, að árslaunin verði samanlagt 8000 kr.

Ed.**539. Breytingartillaga**

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá Jónasi Jónssyni og viðskiptamálaráðherra.

Við 2. gr. Í stað orðanna „þó þannig“ og út greinina komi: Þó skulu þeir, sem hafa 8000 kr. laun úr ríkissjóði og frá opinberum stofnunum, enga verðlagsuppbót fá samkv. lögum þessum og verðlagsuppbót aldrei vera hærri en svo, að laun og verðlagsuppbót nái 8000 kr.

Lágmark launa og uppbótar samanlagt í herra launaflokki má ekki vera lægra enn hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

Nd.**540. Frumvarp til laga**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Eftir eina umr. í Ed.).

1. gr.

Frá 1. jan. 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana eins og segir í lögum þessum.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr.

eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í hærri launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af laununum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr ríkissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtíðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við vísitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Sp.

541. Tillaga til þingsályktunar

um skipun milliþinganefndar til að endurskoða löggjöfina um gjaldeyrismál og innflutningshömlur.

Flm.: Magnús Jónsson, Bernh. Stefánsson, Erlendur Þorsteinsson.

Alþingi ályktar að kjósa þriggja manna milliþinganefnd til þess að endurskoða löggjöfina um gjaldeyrisverzlun og innflutningshömlur. Nefndin leggi áherzlu á að athuga, hvaða skipun þessara mála hæfi bezt því ástandi, sem nú er.

Ennfremur rannsaki nefndin sérstaklega, hvaða ástæður þurfi að vera fyrir hendi til þess að fært sé að afnema innflutningshömlur þær, sem nú gilda, og með hvaða hætti það yrði framkvæmt.

Nefndin velur sér sjálf formann. Kostnaður við nefndina greiðist úr ríkissjóði.

Greinargerð.

Tillaga þessi er borin fram samkvæmt samkomulagi innan stuðningsflokka stjórnarinnar og miðar að því að fá lausn á því ágreiningsmáli, sem þar ræðir um.

Nd. 542. Frumvarp til laga

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

2. gr. laganna breytist á þessa leið:

I. Á eftir A. 3 bætast nýir liðir:

- a. *Sogsvegur*: Frá Biskupstungnabraut skammt fyrir austan Sogsbrú, hjá Ljósafossi og austan við Þingvallavatn að Geysisvegi.
- b. *Grafningsvegur*: Frá Þingvallabraut nálægt Heiðarbæ, sunnan Þingvallavatns og hjá Úlfjótssvatni að Sogsvegi nálægt Ljósafossi.
- c. *Skálholtsvegur*: Frá Skeiðavegi nálægt Sandlæk yfir Hvítá hjá Iðu, um Skálholt að Biskupstungnabraut austan Brúarár.

II. Á eftir A. 13 bætast inn nýir liðir:

- a. *Grindavíkurvegur*: Af Reykjanesbraut á Vogastapa til Grindavíkur.
- b. *Garðskagavegur*: Af Reykjanesbraut nálægt Sandgerði að Garðskagavita.

III. Á eftir A. 16 bætast inn nýir liðir:

- a. *Miðeyjarvegur*: Frá Suðurlandsvegi í Landeyjum vestan Ála, um Miðey, Lágafell, Skiðbakka að Affalli ofan Úlfstaðahverfis.
- b. *Dyrhólavegur*: Frá Suðurlandsvegi hjá Litla-Hvammi í Mýrdal um Loft-sali að Dyrhólaey.
- c. *Melatangavegur*: Frá vegamótum á Heinabergsaurum á Mýrum um Flat-ey til Melatanga, gegnt Hafnarkauptúni í Hornafirði.

IV. Á eftir B. 2 kemur nýr liður:

Lundarreykjadalssvegur: Frá Götuási í Uxahryggjaveg gegnt Gilstreymi.

V. Á eftir B. 5 bætist nýr liður:

Bæjarsveitarvegur: Frá Vesturlandsvegi nálægt Hesti, um Bæjarsveit, nálægt Kleppjárnsreykjum að Reykholtssdalsvegi.

VI. Á eftir B. 6 bætist nýr liður:

Eyrarsveitarvegur: Frá Stykkishólmsvegi um Helgafellssveit og Eyrarsveit að Gröf í Grundarfirði.

VII. Á eftir B. 9 kemur nýr liður:

Klofningsvegur: Frá Vesturlandsvegi hjá Ásgarði um Staðarfell að Skarðs-stöð á Skarðsströnd.

VIII. Á eftir B. 13 bætast nýir liðir:

- a. *Súðavíkurvegur*: Frá Vestfjarðavegi nálægt Seljalandsá í Skutulsfirði, um Arnardal til Súðavíkur.
- b. *Flateyrarvegur*: Frá Vestfjarðavegi hjá Breiðdal í Önundarfirði til Flateyrar.
- c. *Tálknafjarðarvegur*: Af Vestfjarðavegi norðan Tálknafjarðar að Sveins-eyri.
- d. *Brjánslækjarvegur*: Frá Haga á Barðaströnd að Brjánslæk.

- IX. Á eftir C. 1 bætist nýr liður:
Reykjaskólavegur: Frá Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrútafirði að Reykjaskóla.
- X. Á eftir C. 6 bætist nýr liður:
Þverárfjalls- og Gönguskarðavegur: Frá Skagastrandarvegi utan við Laxá um Norðurárdal, Þverárfjall, Laxárdal ytri, Laxárdalsheiði og Gönguskörð til Sauðárkróks.
- XI. Á eftir C. 10 bætist nýr liður:
Hólavegur: Frá Hofsósvegi að Hólum í Hjaltadal.
- XII. Á eftir C. 12 bætast nýir liðir:
- a. *Hjalteyrarvegur*: Frá Dalvíkurvegi hjá Skriðulandi í Arnarneshreppi til Hjalteyrar.
 - b. Frá Fosshól austan Skjálfandafljóts að Sandvík í Bárðardal.
 - c. *Grenjaðarstaðavegur*: Frá Norðurlandsvegi í Aðaldal, yfir Laxárbrýr hjá Grenjaðarstað.
 - d. Frá Laxá hjá Brúum yfir Hvammsheiði að Hveravöllum í Reykjahverfi.
- XIII. Á eftir C. 15 komi nýr liður:
Axarfjarðarheiðarvegur: Frá Kópaskersvegi hjá Klifshaga um Hrauntanga, að Raufarhafnarvegi hjá Svalbarði.
- XIV. Á eftir D. 10 komi nýir liðir:
- a. *Skógavegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Úlfssstöðum á Völlum, um Skóga til Hallormsstaðar.
 - b. *Breiðdalsvíkurvegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Eyðölum í Breiðdal til Breiðdalsvíkur.

2. gr.

Nýlagning þeirra vega, sem bætast við tölu þjóðvega árið 1940, skal að $\frac{2}{3}$ kostuð af ríkinu, en að $\frac{1}{3}$ af viðkomandi héruðum.

3. gr.

Aftan við 59. gr. laganna bætist:

Ákvæði til bráðabirgða.

Viðhald þeirra vega, er bætast við tölu þjóðvega eftir frumvarpi þessu, skal árin 1940 og 1941 kostað af viðkomandi héruðum.

Ed.

543. Breytingartillaga

við frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum.

Frá Erlendi Þorsteinssyni.

Við 1. gr.

3. tölul. falli niður.

Ed.**544. Nefndarálit**

um frv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það verði samþykkt með nokkrum breytingum. Að nefndin leggur til, að Alþingi framselji ríkisstjórninni vald það, sem í heimildum þessum felst, er alveg sérstaklega með það fyrir augum, að ríkisstjórnin er skipuð fulltrúum þriggja stærstu þingflokka, og er gengið út frá því, að heimildirnar verði, ef til kemur, notaðar á þann hátt, sem um semst innan ríkisstjórnarinnar. Bera þá ráðherrarnir að sjálfsögðu sérstaka ábyrgð á því gagnvart þingflokki sínum, hvernig heimildirnar verða notaðar, auk þeirrar ábyrgðar, sem ríkisstjórnin ber fyrir Alþingi. Einn nefndarmaður áskilur sér rétt til að bera fram sérstaka breytingartillögu. Samkvæmt þessu ber nefndin fram svofelldar

BREYTINGARTILLÖGUR.

- I. Við 1. gr.
 1. Í stað orðanna „ef nauðsyn krefur“ í upphafi greinarinnar komi: ef fyrir-sjáanlegt er, að tekjur ríkissjóðs bregðast verulega frá því, sem fjárlög gera ráð fyrir.
 2. Staflíður c. í 1. tölul. fellur niður.
 3. 2. tölulíður fellur niður.
- II. Á eftir 1. gr. komi 2 nýjar greinar, svo hljóðandi:
 - a. Heimildir þær, sem gefnar eru í 1. gr. laga þessara, er skylt, ef til kemur, að nota hlutfallslega jafnt til niðurfærslu þeirra útgjalda ríkissjóðs, er þær ná til, enda sæti þá sömu hlutfallstölu niðurfærsla á gjöldum ríkissjóðs samkvæmt heimild í 22. gr. fjárlaga fyrir árið 1941.
 - b. Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

Alþingi, 22. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form., frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr., með fyrirv.

Bernh. Stefánsson.

Nd.**545. Breytingartillögur**

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá meiri hluta fjárhagsnefndar.

1. Við 2. gr. Síðari hluti greinarinnar frá orðunum „yfir 400 kr. á mánuði“ orðist svo: Þó skulu þeir enga verðlagsuppbót fá, sem hafa 8000 kr. eða meira í laun samanlagt frá ríkissjóði og þeim stofnunum, sem ríkið á eða styrkir eða settar hafa verið á með löggjöf. Verðlagsuppbót má aldrei vera hærri en svo, að laun að henni viðbættri nemi 8000 krónum. Miða skal við skattaframtal næsta árs áður, þar til skattaframtal liggur fyrir næst. Lágmark launa og verðlagsuppbótar samanlagt má ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

2. Á eftir 10. gr. komi ný grein, svo hljóðandi:

Ríkisstjórninni er heimilt, ef fjárhagslegir örðugleikar vaxa, að fella niður verðlagsuppbót samkvæmt lögum þessum að nokkru eða öllu leyti.

3. 11. gr. verði 12. gr.

Ed.

546. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 536 [Gjaldeyrisverzlun o. fl.].

Frá Erlendi Þorsteinssyni.

Við II. í stað orðanna „Ennfremur . . . formaður nefndarinnar“ í upphafi annarar efnismálgreinar komi: Ennfremur skal ríkisstjórnin skipa þriggja manna nefnd, einn eftir tilnefningu Sambands íslenzkra samvinnufélaga, annan eftir tilnefningu Verzlunarráðs Íslands og hinn þriðja eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands. Nefndin kýs sér formann.

Ed.

547. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 536 [Gjaldeyrisverzlun o. fl.].

Frá Magnúsi Jónssyni.

Við 2. brtt. í 1. málslíð 2. málsgreinar komi á eftir orðunum „þriggja manna nefnd: er nefnist vörumiðlunarnefnd.

Ed.

548. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Gjaldeyris- og innflutningsnefnd skal skipuð fimm mönnum, sem ríkisstjórnin skipar. Skal einn þeirra skipaður samkvæmt tilnefningu bankastjóra Landsbanka Íslands, einn samkvæmt tilnefningu bankastjóra Útvegsbanka Íslands h/f og þrír af ríkisstjórninni án tilnefningar, og sé einn þeirra formaður og framkvæmdarstjóri nefndarinnar. Ef nefndarmaður forfallast, skipar ríkisstjórnin varamann um stundarsakir eftir sömu reglum og aðalmenn eru skipaðir.

Ennfremur skal ríkisstjórnin skipa þriggja manna nefnd, er nefnist vörumiðlunarnefnd, einn eftir tilnefningu Sambands íslenzkra samvinnufélaga, annan eftir tilnefningu Verzlunarráðs Íslands og þann þriðja án tilnefningar, og sé hann formaður nefndarinnar. Nefnd þessi skal ákveða, hvernig skipta skuli milli innflytjenda innflutningi þeim, sem gjaldeyris- og innflutningsnefnd heimilar af búsáhöldum, skófatnaði, vefnaðarvörum og byggingarefni, að undanskildu því efni, sem ætlað er til þeirra opinberra framkvæmda og atvinnutækja, sem sérstök innflutningsleyfi eru gefin fyrir. Ríkisstjórnin setur nefndinni reglur um það, á hvern hátt hún skuli haga störfum sínum, og ákveður nánar verksvið hennar.

Til þess að standast kostnað við störf nefndanna skulu allir þeir, sem innflutningsleyfi fá, greiða 2‰ — tvo af þúsundi — af upphæð þeirri, sem leyfið hljóðar um, en þó eigi minna en 50 aura fyrir hvert einstakt leyfi.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Nd. 549. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Bjarna Ásgeirssyni.

Við 1. gr. V.

- a. Fyrir „nýr liður“ kemur: nýir liðir.
- b. Fyrir framan „Bæjarsveitarvegur“ kemur: a.
- c. Nýr liður á eftir:
 - b. Þverárhliðarvegur: Frá Borgarfjarðarbraut um Hjarðarholt, Arnbjargarlæk að Norðtungu.

Nd. 550. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Jóni Pálmasyri.

Við 1. gr. XI. Nýr róm. liður:

Á eftir C. 7. kemur nýr liður:

Skagavegur: Frá Hofi á Skagaströnd að Ásbúðum.

Ed. 551. Frumvarp til laga

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Á árinu 1941 er ríkisstjórninni heimilt, ef fyrirsjáanlegt er, að tekjur ríkissjóðs bregðast verulega frá því, sem fjárlög gera ráð fyrir:

- 1. Að fella niður greiðslu á 35% af framlögum ríkissjóðs, samkvæmt fjárlögum, til:
 - a. Byggingarsjóðs, sbr. II. kafla laga nr. 76 11. júní 1938, um byggingar- og landnámsjóð.
 - b. Endurbygginga íbúðarhúsa í sveitum, sbr. III. kafla sömu laga.
- 2. Að miða framlag ríkissjóðs til byggingarsjóða, samkv. 3. gr. laga nr. 3 9. jan. 1935, um verkamannabústaði, við kr. 1,30 fyrir hvern íbúa kaupstaðar eða

kaupþúns, gegn jafnháu framlagi bæjar- og sveitarsjóða, og að lækka fjárveitinguna samkv. fjárlögum í hlutfalli við það.

3. Að láta tekjuauka þann, sem gert er ráð fyrir í 2. gr. laga um bráðabirgða-tekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga, er gilda fyrir árið 1941, renna beint í ríkissjóð og að láta tekjuauka þann, sem gert er ráð fyrir í 4. mgr. 3. gr. nefndra laga, einnig renna beint í ríkissjóð.
4. Að láta gjald í fiskimálasjóð samkv. 2. lið 13. gr. laga nr. 75 31. des. 1937 renna beint í ríkissjóð.
5. Að fella niður 35% af framlagi ríkissjóðs til lífeyrissjóðs Íslands, samkv. 78. gr. alþýðutryggingarlaga, nr. 74 31. des. 1937.
6. Að lækka verðlagsuppbót til embættis- og starfsmanna ríkisins samkv. lögum um 35%.

2. gr.

Heimildir þær, sem gefnar eru í 1. gr. laga þessara, er skylt, ef til kemur, að nota hlutfallslega jafnt til niðurfærslu þeirra útgjalda ríkissjóðs, er þær ná til, enda sæti þá sömu hlutfallstölu niðurfærsla á gjöldum ríkissjóðs samkvæmt heimild í 22. gr. fjárlaga fyrir árið 1941.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1941.

Nd.

552. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 545 [Verðlagsuppbót embættismanna].

Frá Einari Olgeirssyni.

Á eftir orðunum „8000 krónum“ í 2. málslíð komi: eftir núgildandi verðlagi eða þeirri upphæð, sem til þess svarar síðar.

Nd.

553. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 545 [Verðlagsuppbót embættismanna].

Frá Thor Thors.

Við 2. brtt. Á eftir orðunum „örðugleikar vaxa“ komi: verulega.

Sp.

554. Frumvarp til laga

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Eftir eina umr. í Nd.).

1. gr.

Frá 1. jan. 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana eins og segir í lögum þessum.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði. Þó skulu þeir enga verðlagsuppbót fá, sem hafa 8000 kr. eða meira í laun samanlagt frá ríkissjóði og þeim stofnunum, sem ríkið á eða styrkir eða settar hafa verið á með löggjöf. Verðlagsuppbót má aldrei vera hærri en svo, að laun að henni viðbætti nemi 8000 krónum. Miða skal við skattaframtal næsta árs áður, þar til skattaframtal liggur fyrir næst. Lágmark launa og verðlagsuppbótar samanlagt má ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af laununum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr ríkissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtiðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við vísitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt, ef fjárhagslegir örðugleikar vaxa verulega, að fella niður verðlagsuppbót samkvæmt lögum þessum að nokkru eða öllu leyti.

12. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**555. Lög**

um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1938.

(Afgreidd frá Ed. 22. apríl).

I. Innborganir:				Áætlun	Reikningur
1.	Tekjur samkv. 2. gr. fjárlaga		kr.	14053000.00	kr. 15035811.96
2.	— — 3. gr. A. —		—	2823900.00	— 3796220.21
3.	— — 3. gr. B. —		—	32680.00	— 48554.24
4.	— — 4. gr. —		—	504700.00	— 562298.02
5.	— — 5. gr. —		—	50000.00	— 89695.91
6.	Eignahreyfingar samkv. 20. gr. fjárlaga	...	—	436833.00	— 3873404.92
7.	Greiðslujöfnuður		—	113028.00	—
				Kr. 18014141.00	Kr. 23405985.26

II. Útborganir:				Áætlun	Reikningur
1.	Gjöld samkv. 7. gr. fjárlaga		kr.	1680000.00	kr. 1770938.80
2.	— — 8. gr. —		—	60000.00	— 60000.00
3.	— — 9. gr. —		—	245920.00	— 269339.29
4.	— — 10. gr. —		—	492046.00	— 583546.34
5.	— — 11. gr. A. —		—	1461760.00	— 1795871.58
6.	— — 11. gr. B. —		—	317000.00	— 444126.13
7.	— — 12. gr. —		—	669481.00	— 728157.17
8.	— — 13. gr. A. —		—	1696902.00	— 1826764.77
9.	— — 13. gr. B. —		—	654000.00	— 663179.80
10.	— — 13. gr. C. —		—	680450.00	— 662485.24
11.	— — 13. gr. D. —		—	5000.00	— 17226.47
12.	— — 14. gr. A. —		—	410120.00	— 403287.94
13.	— — 14. gr. B. —		—	1829829.00	— 2106917.59
14.	— — 15. gr. —		—	235360.00	— 247188.22
15.	— — 16. gr. —		—	3828400.00	— 3920522.25
16.	— — 17. gr. —		—	1592500.00	— 1618490.66
17.	— — 18. gr. —		—	363373.00	— 363899.95
18.	— — 19. gr. —		—	100000.00	— 285995.90
19.	Eignahreyfingar samkv. 20. gr. fjárlaga	..	—	1692000.00	— 5476649.57
20.	Greiðslujöfnuður		—		161397.59
				Kr. 18014141.00	Kr. 23405985.26

Nd.**556. Lög**

um breyting á lögum nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl.

(Afgreidd frá Nd. 22. apríl).

Samhljóða þskj. 535.

Ed. 557. Nefndarálit

um frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum o. fl.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin mælir með því, að frumvarpið verði samþykkt óbreytt. Bernharð Stefánsson skrifar undir frumvarpið með fyrirvara.

Alþingi, 22. apríl 1940.

Magnús Jónsson,
form., frsm.

Erl. Þorsteinsson,
fundaskr.

Bernh. Stefánsson,
með fyrirv.

Nd. 558. Breytingartillögur

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá samgöngumálanefnd.

1. Við 2. gr. Greinin falli niður.
2. Við 3. gr. Greinin falli niður.

Nd. 559. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Pálma Hannessyni og Steingrími Steinþórssyni.

Við 1. gr.
Á eftir XI. komi nýr liður, svo hljóðandi:
C. 9. skal orða svo:
Sauðárkróksvegur: Um Varmahlíð að Mælifelli.

Nd. 560. Breytingartillaga

við frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

Frá Eiríki Einarssyni.

Við 1. gr. I. Nýr rómv. liður:
Á eftir A. 5. kemur nýr liður:
Partavegur: Frá Gaulverjabæjarvegi um Hamar, yfir Miklavatnsmýri um Parta að Fljótshólum.

Ed. 561. Lög

um breyting á lögum nr. 44 26. maí 1938, um bráðabirgðatekjuöflun fyrir Hafnar-fjarðarkaupstað.

(Afgreidd frá Ed. 22. apríl).

Samhljóða þskj. 492.

Nd.**562. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyting á lögum nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.

Við 1. gr. Í stað orðanna „Ennfremur . . . formaður nefndarinnar“ í upphafi annarar efnismálgreinar komi: Ennfremur skal ríkisstjórnin skipa þriggja manna nefnd, einn eftir tilnefningu Sambands íslenskra samvinnufélaga, annan eftir tilnefningu Verzlunarráðs Íslands og hinn þriðja eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands. Nefndin kys sér formann.

Nd.**563. Breytingartillaga**

við frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum.

Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.

Við 1. gr.

2. tölul. falli niður.

Sþ.**564. Nefndarálit**

um till. til þál. um athugun á fjárhag þjóðarinnar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir orðið sammála um að leggja til við háttvirt Alþingi að afgreiða málið með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Í trausti þess, að ríkisstjórnin láti rannsaka, eftir því sem gerlegt þykir, þau verkefni, sem tillagan ræðir um, tekur Alþingi fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 23. apríl 1940.

Einar Árnason, form.	Magnús Jónsson, fundaskr.	Páll Zóphóniasson, frsm.
Árni Jónsson.	Jörundur Brynjólfsson. Þorsteinn Briem.	Vilm. Jónsson.

Sp.**565. Nefndarálit**

um till. til þál. um vegagerð milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað tillöguna og átt tal við vegamálastjóra um hana. Leggur nefndin til, að hún verði samþ. með svofelldri

BREYTINGU:

Tillögugreinin orðist svo:

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að leggja fyrir næsta Alþingi skýrslu og tillögur um framtíðarskipulag flutningaleiða milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins. Ennfremur verði lagðar fram skýrslur og tillögur um aðrar höfuð-samgönguleiðir jafnóðum og tími vinnst til.

Alþingi, 23. apríl 1940.

Einar Árnason, form.	Magnús Jónsson, fundaskr.	Jörundur Brynjólfsson, frsm.
Árni Jónsson.	Þorsteinn Briem.	Vilm. Jónsson.
	Páll Zóphóníasson.	

Sp.**566. Breytingartillögur**

við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

Frá Magnúsi Jónssyni, Erlendi Þorsteinssyni, Bergi Jónssyni.

1. Við 2. gr. Frá og með orðunum „þó skulu þeir“ ... til enda greinarinnar orðist svo: Þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í hærri launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.
2. Við 11. gr. Greinin falli burt.

Nd.**567. Breytingartillaga**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 73 31. des. 1937 [Gjaldeyrisverzlun].

Frá Eysteini Jónssyni.

Við 1. gr. Orðin „bankastjóra“ á tveimur stöðum í 1. málsg. greinarinnar falli niður.

Nd.**568. Frumvarp til laga**

um breyting á lögum nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

3. gr. laganna orðast svo:

Gjaldeyris- og innflutningsnefnd skal skipuð fimm mönnum, sem ríkisstjórnin skipar. Skal einn þeirra skipaður samkvæmt tilnefningu Landsbanka Íslands, einn samkvæmt tilnefningu Útvegsbanka Íslands h/f og þrír af ríkisstjórninni án tilnefningar, og sé einn þeirra formaður og framkvæmdarstjóri nefndarinnar. Ef nefndarmaður forfallast, skipar ríkisstjórnin varamann um stundarsakir eftir sömu reglum og aðalmenn eru skipaðir.

Ennfremur skal ríkisstjórnin skipa þriggja manna nefnd, er nefnist vörumiðlunarnefnd, einn eftir tilnefningu Sambands íslenskra samvinnufélaga, annan eftir tilnefningu Verzlunarráðs Íslands og þann þriðja án tilnefningar, og sé hann formaður nefndarinnar. Nefnd þessi skal ákveða, hvernig skipta skuli milli innflytjenda innflutningi þeim, sem gjaldeyris- og innflutningsnefnd heimilar af búsáhöldum, skófatnaði, vefnaðarvörum og byggingarefni, að undanskildu því efni, sem ætlað er til þeirra opinberra framkvæmda og atvinnutækja, sem sérstök innflutningsleyfi eru gefin fyrir. Ríkisstjórnin setur nefndinni reglur um það, á hvern hátt hún skuli haga störfum sínum, og ákveður nánar verksvið hennar.

Til þess að standast kostnað við störf nefndanna skulu allir þeir, sem innflutningsleyfi fá, greiða 2% — tvo af þúsundi — af upphæð þeirri, sem leyfið hljóðar um, en þó eigi minna en 50 aura fyrir hvert einstakt leyfi.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**569. Breytingartillögur**

við frv. til l. um breyt. á l. nr. 49 12. febr. 1940, um skattgreiðslu íslenskra útgerðar-fyrirtækja.

Frá Páli Zóphóníassyni.

1. Í stað 1. og 2. gr. frv. kemur ný (1.) gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkv. því):

1. gr. laganna orðist svo:

Lög nr. 49 frá 12. febr. 1940, um skattgreiðslu íslenskra útgerðar-fyrirtækja, ganga úr gildi 30. sept. 1940.

2. Fyrirsögn frumvarpsins skal orða svo:

Frumvarp til laga um afnám laga um skattgreiðslu íslenskra útgerðar-fyrirtækja, nr. 49 frá 12. febr. 1940.

Nd.**570. Lög**

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum.

(Afgreidd frá Nd. 23. apríl).

Samhljóða þskj. 551.

Ed.

571. Frumvarp til laga

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

(Eftir eina umr. í Nd.).

2. gr. laganna breytist á þessa leið:

- I. Á eftir A. 3 bætast nýir liðir:
 - a. *Sogsvegur*: Frá Biskupstungnabraut skammt fyrir austan Sogsbrú, hjá Ljósafossi og austan við Þingvallavatn að Geysisvegi.
 - b. *Grafningsvegur*: Frá Þingvallabraut nálægt Heiðarbæ, sunnan Þingvallavatns og hjá Úlfliótsvatni að Sogsvegi nálægt Ljósafossi.
 - c. *Skálholtsvegur*: Frá Skeiðavegi nálægt Sandlæk yfir Hvitá hjá Iðu, um Skálholt að Biskupstungnabraut austan Brúarár.
- II. Á eftir A. 13 bætast inn nýir liðir:
 - a. *Grindavíkurvegur*: Af Reykjanesbraut á Vogastapa til Grindavíkur.
 - b. *Garðskagavegur*: Af Reykjanesbraut nálægt Sandgerði að Garðskagavita.
- III. Á eftir A. 16 bætast inn nýir liðir:
 - a. *Miðeyjarvegur*: Frá Suðurlandsvegi í Landeyjum vestan Ála, um Miðey, Lágafell, Skiðbakka að Affalli ofan Úlfsstaðahverfis.
 - b. *Dyrhólavegur*: Frá Suðurlandsvegi hjá Litla-Hvammi í Mýrdal um Loft-sali að Dyrhólaey.
 - c. *Melatangavegur*: Frá vegamótum á Heinabergsaurum á Mýrum um Flat-ey til Melatanga, gegnt Hafnarkauptúni í Hornafirði.
- IV. Á eftir B. 2. kemur nýr liður:

Lundarreykjadalssvegur: Frá Götuási í Uxahryggjaveg gegnt Gilstreymi.
- V. Á eftir B. 5 bætist nýr liður:

Bæjarsveitarvegur: Frá Vesturlandsvegi nálægt Hesti, um Bæjarsveit, nálægt Kleppjárnsreykjum að Reykholtssdalsvegi.
- VI. Á eftir B. 6 bætist nýr liður:

Eyrarsveitarvegur: Frá Stykkishólmsvegi um Helgafellssveit og Eyrarsveit að Gröf í Grundarfirði.
- VII. Á eftir B. 9 kemur nýr liður:

Klofningsvegur: Frá Vesturlandsvegi hjá Ásgarði um Staðarfell að Skarðs-stöð á Skarðsströnd.
- VIII. Á undan B. 10 kemur nýr liður:

Salthólmavíkurvegur: Frá Vesturlandsvegi í Saurbæ til verzlunarstaðarins í Salthólmavík.
- IX. Á eftir B. 13 bætast nýir liðir:
 - a. *Súðavíkurvegur*: Frá Vestfjarðavegi nálægt Seljalandsá í Skutulsfirði, um Arnardal til Súðavíkur.
 - b. *Flateyjarvegur*: Frá Vestfjarðavegi hjá Breiðadal í Önundarfirði til Flateyjar.
 - c. *Tálknafjarðarvegur*: Af Vestfjarðavegi norðan Tálknafjarðar að Sveins-eyri.
 - d. *Brjánslækjarvegur*: Frá Haga á Barðaströnd að Brjánslæk.
- X. Á eftir C. 1 bætist nýr liður:

Reykjaskólavegur: Frá Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrótafirði að Reykjaskóla.
- XI. Á eftir C. 6 bætist nýr liður:

Þverárfjalls- og Gönguskarðavegur: Frá Skagastrandarvegi utan við Laxá um Norðurárdal, Þverárfjall, Laxárdal ytri, Laxárdalsheiði og Gönguskörð til Sauðárkróks.

- XII. Á eftir C. 10 bætist nýr liður:
Hólavegur: Frá Hofsósvegi að Hólum í Hjaltadal.
- XIII. C. 11 orðist svo:
Eyjafjarðarbraut: Frá vegamótum sunnan Akureyrar að Jörunnarstöðum, ásamt brautinni að Kristneshæli.
- XIV. Á eftir C. 12 bætast nýir liðir:
- a. *Hjalteyrarvegur*: Frá Dalvíkurvegi hjá Skriðulandi í Arnarneshreppi til Hjalteyrar.
 - b. *Hörgárdalsvegur*: Frá vegamótum hjá Bægisá að Hörgárbrú í Skuggahvammi.
 - c. *Árskógssandsvegur*: Frá Þorvaldsdalsárbrú að Árskógssandi.
 - d. *Bárðardalsvegur*: Frá Fosshól austan Skjálfandafljóts að Sandvík í Bárðardal.
 - e. *Grenjaðarstaðarvegur*: Frá Norðurlandsvegi í Aðaldal, yfir Laxárbrýr hjá Grenjaðarstað.
 - f. *Hvammshéðarvegur*: Frá Laxá hjá Brúum yfir Hvammshéði að Hveravöllum í Reykjahverfi.
- XV. Á eftir C. 15 komi nýr liður:
Axarfjarðarheiðarvegur: Frá Kópaskersvegi hjá Klifshaga um Hrauntanga, að Raufarhafnarvegi hjá Svalbarði.
- XVI. Á eftir D. 10 komi nýir liðir:
- a. *Skóga- og Fljótsdalsvegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Úlfstöðum á Völlum um Skóga, Hallormsstað, Viðivelli, yfir Kelduá, um Langhús að væntanlegri brú á Jökulsá.
 - b. *Breiðdalsvíkurvegur*: Frá Austurlandsvegi hjá Eydölum í Breiðdal til Breiðdalsvíkur.

Ed.**572. Lög**

um breyting á lögum nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

(Afgreidd frá Ed. 23. apríl).

Samhljóða þskj. 568.

Sp.**573. Lög**

um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana.

(Afgreidd frá Sp. 23. apríl).

1. gr.

Frá 1. jan. 1940 skal greiða verðlagsuppbót á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana eins og segir í lögum þessum.

2. gr.

Við ákvörðun þessarar verðlagsuppbótar skal fylgja þeim reglum, sem settar eru í 2. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940, þannig að til 1. flokks skulu teljast laun 300 kr. eða minna á mánuði, til 2. flokks laun frá 300—400 kr. á mánuði og til 3. flokks laun yfir 400 kr. á mánuði, þó þannig, að af hærri mánaðarlaunum en 650 kr. greiðist einungis verðlagsuppbót af 650 kr., en ekki af því, sem þar er fram yfir. Þó má lágmark launa og uppbótar samanlagt í herra launaflokki ekki vera lægra en hámark launa og uppbótar í næsta flokki fyrir neðan.

3. gr.

Nú tekur sami maður laun eða þóknun úr ríkissjóði fyrir fleira en eitt starf, og skal þá reikna verðlagsuppbótina af laununum samanlagt.

4. gr.

Verðlagsuppbót greiðist einnig á eftirlaun og styrktarfé samkv. 18. gr. fjárlaga. Hafi maður, sem nýtur eftirlauna eða styrktarfjár, einnig launað starf úr ríkissjóði, greiðist verðlagsuppbótin af fjárhæðunum samanlagt.

5. gr.

Nú fylgja embætti eða starfi hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, fritt ljós og hiti o. s. frv., og greiðist ekki verðlagsuppbót á slík hlunnindi. Á húsaleigustyrk greiðist ekki heldur verðlagsuppbót.

6. gr.

Embættismönnum, sem fá greitt skrifstofufé úr ríkissjóði, er heimilt að greiða starfsfólki sínu verðlagsuppbót samkvæmt þeim reglum, sem að framan greinir, gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði, eftir reikningi, er fjármálaráðherra úrskurðar.

7. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist á laun embættismanna að viðbætti þeirri dýrtiðaruppbót, sem nú er greidd samkvæmt lögum.

8. gr.

Verðlagsuppbótin greiðist eftir á, mánaðarlega í senn, og miðast við vísitölu þá, sem ákveðin er í byrjun ársfjórðungsins.

9. gr.

Rísi ágreiningur út af flokkun launa eða ákvörðun og greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr, en heimilt er að leggja ágreininginn undir úrskurð dómstólanna.

10. gr.

Ákvæði 5. gr. laga nr. 51 12. febr. 1940 falla úr gildi með gildistöku þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed.**574. Breytingartillaga**

við frv. til laga um breyting á vegalögum nr. 101 19. júní 1933.

Frá Magnúsi Gíslasyni, Sigurjóni Á. Ólafssyni, Jóhanni Jósefssyni.

Aftan við frv. komi 2 nýjar greinar, svo hljóðandi:

2. gr.

Nýlagning þeirra vega, sem bætast við tölu þjóðvega árið 1940, skal að $\frac{2}{3}$ kostuð af ríkinu, en að $\frac{1}{3}$ af viðkomandi héruðum.

3. gr.

Aftan við 59. gr. laganna bætist:

Ákvæði til bráðabirgða.

Viðhald þeirra vega, er bætast við tölu þjóðvega eftir frumvarpi þessu, skal árin 1940 og 1941 kostað af viðkomandi héruðum.

Ed.**575. Lög**

um breyting á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933.

(Afgreidd frá Ed. 23. apríl).

Samhljóða þskj. 571.

Sp.**576. Þingsályktun**

um skipun millipinganefndar til að endurskoða löggjöfina um gjaldeyrismál og innflutningshömlur.

(Afgreidd frá Sp. 23. apríl).

Samhljóða þskj. 541.

Sp.**577. Þingsályktun**

um vegagerð milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins.

(Afgreidd frá Sp. 23. apríl).

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að leggja fyrir næsta Alþingi skýrslu og tillögur um framtíðarskipulag flutningaleiða milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins. Ennfremur verði lagðar fram skýrslur og tillögur um aðrar höfuðsamgönguleiðir jafnóðum og tími vinnst til.

Ed.**578. Breytingartillaga**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum o. fl.

Frá Jónasi Jónssyni.

Við 1. gr. Aftan við greinina bætist: og kennara við héraðsskóla og aðra skóla, sem ekki eru reknir af ríkinu.

Ed.**579. Breytingartillögur**

við frv. til laga um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum o. fl.

Frá Páli Zóphóníassyni.

Á eftir 3. gr. komi tvær nýjar greinar, er orðist svo:

- a. (4. gr.). Nú greiðir atvinnurekandi kaup að einhverju eða öllu leyti í hús-næði, fæði eða öðru en peningum, og skal þá ekki greiða verðlagsuppbót af þeim hluta kaupsins, er þannig er greitt.
- b. (5. gr.). Verðlagsuppbót eftir lögum þessum skal greiða á eftirlaun, er atvinnurekandi greiðir fyrrverandi starfsmönnum sínum, hvort sem hann greiðir þau beint eða þau eru greidd úr sérstökum sjóðum, er myndaðir eru við atvinnufyrirtækið.

Sp.

580. Nefndaskipun.

Fastanefndir.

A.

Í sameinuðu þingi.

1. Fjárveitinganefnd:

Bernharð Stefánsson,
Pétur Ottesen, formaður,
Bjarni Bjarnason,
Þorsteinn Þorsteinsson,
Emil Jónsson, fundaskrifari,
Helgi Jónasson,
Sigurður E. Hlíðar,
Páll Hermannsson,
Sigurður Kristjánsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til fjárlaga fyrir árið 1941 (1,¹ n. 93).
Frsm.: Bjarni Bjarnason.
2. Till. til þál. um sjórannsóknir og fiskirannsóknir (74, n. 367).
Frsm.: Sigurður Kristjánsson.
3. Frv. til fjáráukalaga fyrir árið 1938 (197, n. 454).
Frsm.: Helgi Jónasson.
4. Frv. til fjáráukalaga fyrir árið 1939 (397, n. 449).
Frsm.: Helgi Jónasson.

Nefndin flutti:

- Till. til þál. um launamál og starfsmannahald ríkisins (363).
Frsm.: Pétur Ottesen.

2. Allsherjarnefnd:

Einar Árnason, formaður,
Magnús Jónsson, fundaskrifari,
Jörundur Brynjólfsson,
Árni Jónsson,
Finnur Jónsson,²
Páll Zóphóniasson,
Þorsteinn Briem.

Til hennar vísað:

1. Till. til þál. um innflutning á heimilisnauðsynjum farmanna (26, n. 482).
Frsm.: Þorsteinn Briem.
2. Till. til þál. um undirbúning ráðstafana út af verðhækkun á fasteignum fyrir sérstakar opinberar ráðstafanir (30, n. 483).
Frsm.: Páll Zóphóniasson.
3. Till. til þál. um kaupgreiðslur til sjómanna í erlendum gjaldeyri (10).
Nefndarálit kom ekki.
4. Till. til þál. um hækkun framfærslustyrks (14).
Nefndarálit kom ekki.

1) Tölurnar innan sviga tákna númer á þingskjölum, og eru ekki talin önnur þingskjalanúmer en þau, sem málið bar, þá er því var til nefndar vísað, svo og þau, er nefndarálit (skammstafað: n.) hlutu. Sama er um mál, er nefndirnar flytja.

2) Fór utan ²²/₃, og tók þá sæti hans í nefndinni Vilmundur Jónsson.

Fastanefndir Sp.: Allsherjar-, utanríkismála-, kjörbréfa- og þingfararkaupsn. — Ed.: Fjárhagsn.

5. Till. til þál. vegna flokksstarfsemi, sem er ósamrýmanleg öryggi ríkisins (250, n. 353).
Frsm.: Einar Árnason.
6. Till. til þál. um innflutning á byggingarefni o. fl. (216, n. 484).
Frsm.: Magnús Jónsson.
7. Till. til þál. um vegagerð milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins (166, n. 565).
Frsm.: Jörundur Brynjólfsson.
8. Till. til þál. um innflutning á fiskiskipum (341).
Nefndarálit kom ekki.
9. Till. til þál. um athugun á fjárhag þjóðarinnar (400, n. 564).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.

3. *Utanríkismálanefnd:*

Bergur Jónsson,
Thor Thors,
Bjarni Ásgeirsson,
Jóhann Jósefsson,
Jónas Jónsson, formaður,
Ásgeir Ásgeirsson, fundaskrifari,
Garðar Þorsteinsson.

4. *Kjörbréfanefnd:*

Einar Árnason,
Gisli Sveinsson, formaður,
Bergur Jónsson,
Þorsteinn Þorsteinsson,
Vilmundur Jónsson, fundaskrifari.

Ekkert mál bar undir nefndina.

5. *Þingfararkaupsnefnd:*

Bergur Jónsson,
Sigurður Kristjánsson, fundaskrifari,
Erlendur Þorsteinsson,
Páll Zóphóníasson, formaður,
Sigurður E. Hlíðar.

B.

Í efri deild.

1. *Fjárhagsnefnd:*

Bernharð Stefánsson,
Magnús Jónsson, formaður,
Erlendur Þorsteinsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 75 27. júní 1921, um stimpilgjald (3, n. 21).
Frsm.: Erlendur Þorsteinsson.
2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland (2, n. 36).
Frsm.: Magnús Jónsson.
3. Frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað (28, n. 86).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.

Fastanefndir Ed.: Fjárhags- og samgöngumálanefndir.

4. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl. (34, n. 148).
Frsm.: Erlendur Þorsteinsson.
5. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl. (61, n. 536).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
6. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 61 30. des. 1939, um skatt- og útsvarsgreiðslu af stríðsáhættuþóknun (71, n. 364).
Frsm.: Erlendur Þorsteinsson.
7. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 85 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. (4, n. 164).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
8. Frv. til l. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga (193, n. 231).
Frsm.: Magnús Jónsson.
9. Frv. til l. um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga (194, n. 218).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
10. Frv. til l. um tekjuöflun til íþróttasjóðs (190, n. 379).
Frsm.: Magnús Jónsson.
11. Frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýms gjöld 1941 með viðauka (5, n. 313).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
12. Frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að fella niður eða lækka ýmsar greiðslur samkvæmt lögum (269, n. 544).
Frsm.: Magnús Jónsson.
13. Frv. til l. um raforkuveitusjóð (321).
Nefndarálit kom ekki.
14. Frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands (322, n. 374).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
15. Frv. til l. um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1938 (195, n. 519).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
16. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 26. maí 1938, um bráðabirgðatekjuöflun fyrir Hafnarfjarðarkaupstað (492, n. 528).
Frsm.: Bernharð Stefánsson.
17. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 49 12. febr. 1940, um skattgreiðslu islenzkra útgerðarfyriertækja (531).
Nefndarálit kom ekki.
18. Frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum (532, n. 557).
Frsm.: Magnús Jónsson.
Nefndin flutti:
1. Frv. til l. um stríðsslysatryggingu sjómanna (35).
Frsm.: Erlendur Þorsteinsson.
2. Frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana (124).
Frsm.: Magnús Jónsson.

2. Samgöngumálanefnd:

Jónas Jónsson,
Árni Jónsson, fundaskrifari,
Páll Zóphóníasson, formaður.

Fastanefndir Ed.: Samgöngumála- og landbúnaðarnefndir.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um brúasjóð (9, n. 72).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts (17, n. 289).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
3. Frv. til umferðarlaga (88, n. 314).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
4. Frv. til bifreiðalaga (222 (sbr. 87), n. 316).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
5. Frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933 (323, n. 491 (meiri hl.) og 493 (minni hl.)).
Frsm. meiri hl.: Páll Zóphóníasson.
Frsm. minni hl.: Jónas Jónsson.

Í samvinnu við samgöngumálanefnd Nd. tók nefndin til ihugunar styrk til flóabátaferða. Er álit samvinnunefndarinnar um það efni á þskj. 342 (frsm.: Gisli Sveinsson).

3. Landbúnaðarnefnd:

Páll Zóphóníasson,
Þorsteinn Þorsteinsson, formaður,
Erlendur Þorsteinsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt (33, n. 67).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 28 19. júní 1933, um bann gegn jarðraski o. s. frv. (146, n. 187).
Frsm.: Þorsteinn Þorsteinsson.
3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 79 23. júní 1936 [Lax- og silungsveiði] (70, n. 186).
Frsm.: Erlendur Þorsteinsson.
4. Frv. til l. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins (158 (sbr. 139), n. 223).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
5. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 32 8. sept. 1931, um búfjárrækt (105, n. 224).
Frsm.: Þorsteinn Þorsteinsson.
6. Frv. til l. um skógrækt (262, n. 343).
Frsm.: Þorsteinn Þorsteinsson.
7. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 38 frá 13. júní 1937, um loðdýrarækt og loðdýralánadeild (259, n. 382).
Frsm.: Þorsteinn Þorsteinsson.
8. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.] (336, n. 431).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.
9. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni, og á l. nr. 39 12. júní 1939, um breyt. á þeim l. (361, n. 401).
Frsm.: Þorsteinn Þorsteinsson.
10. Frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi (457, n. 486).
Frsm.: Páll Zóphóníasson.

Fastanefndir Ed.: Landbúnaðar-, sjávarútvegs-, iðnaðar- og menntamálanefndir.

Nefndin flutti:

Frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 90 19. júní 1933, um útflutning á kjöti (234).

Frsm.: Páll Zóphóníasson.

4. Sjávarútvegsnefnd:

Ingvar Pálmason,
Jóhann Jósefsson, formaður,
Sigurjón Á. Ólafsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 13. jan. 1938, um viðauka við l. nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum (20, n. 97).

Frsm.: Jóhann Jósefsson.

2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vita-byggingar (100, n. 228).

Frsm.: Ingvar Pálmason.

3. Frv. til l. um síldartunnur (75, n. 182).

Frsm.: Ingvar Pálmason.

4. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, og l. nr. 26 frá 12. febr. 1940, um breyt. á þeim lögum (188, n. 227).

Frsm.: Ingvar Pálmason.

5. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1938, um váttryggingarfélög fyrir vélbáta (226, n. 329).

Frsm.: Ingvar Pálmason.

6. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn (359, n. 452).

Frsm.: Ingvar Pálmason.

Nefndin flutti:

1. Frv. til l. um breyt. á sjómannalögum, nr. 41 19. maí 1930 (199).

Frsm.: Jóhann Jósefsson.

2. Frv. til l. um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl. (286).

Frsm.: Jóhann Jósefsson.

5. Iðnaðarnefnd:

Jónas Jónsson,
Bjarni Snæbjörnsson, fundaskrifari,
Erlendur Þorsteinsson, formaður.

Til nefndarinnar var engu máli vísað.

6. Menntamálanefnd:

Jónas Jónsson, fundaskrifari,
Árni Jónsson, formaður,
Sigurjón Á. Ólafsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 60 11. júní 1938, um húsmæðrafræðslu í sveitum (32).
Nefndarálit kom ekki.

2. Frv. til l. um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll (254, n. 310).

Frsm.: Árni Jónsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka (162).

Frsm.: Jónas Jónsson.

Fastanefndir Ed.: Menntamála- og allsherjarnefndir.

2. Till. til þál. um húsmæðrafræðslu (257).

Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.

7. *Allsherjarnefnd:*

Sigurjón Á. Ólafsson, formaður,

Magnús Gíslason,

Ingvar Pálmason, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um húsnæði (22).
Nefndarálit kom ekki.
 2. Frv. til l. um breyt. á framfærslulögum, nr. 52 12. febr. 1940 (31).
Nefndarálit kom ekki.
 3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna (41, n. 178).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.
 4. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjalda í Norðurálfu (123, n. 179).
Frsm.: Ingvar Pálmason.
 5. Frv. til l. um veiting ríkisborgararéttar (102, n. 267).
Frsm.: Magnús Gíslason.
 6. Frv. til l. um náttúrurannsóknir (176, n. 276).
Frsm.: Ingvar Pálmason.
 7. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 91 23. júní 1932, um varnir gegn kynsjúkdómum (163).
Nefndarálit kom ekki.
 8. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vélum (147, n. 298).
Frsm.: Magnús Gíslason.
 9. Frv. til l. um eyðingu svartbaks (192).
Nefndarálit kom ekki.
 10. Frv. til l. um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur (208, n. 296).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.
 11. Frv. til l. um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt (132, n. 297).
Frsm.: Ingvar Pálmason.
 12. Frv. til l. um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði (184, n. 357).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.
 13. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 86 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra (94, n. 356).
Frsm.: Magnús Gíslason.
 14. Frv. til l. um eignar- og notkunarrétt jarðhita (280, n. 421).
Frsm.: Ingvar Pálmason.
 15. Frv. til l. um verðlag (299, n. 355).
Frsm.: Ingvar Pálmason.
 16. Frv. til l. um lyfjafræðingaskóla Íslands (302, n. 442).
Frsm.: Magnús Gíslason.
 17. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar (300, n. 370).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.
- Nefndin flutti:
1. Frv. til l. um húsaleigu (51).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.

2. Frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum (64).
Frsm. var ekki kosinn.
3. Frv. til l. um skipulagssjóði (177).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.
4. Frv. til l. um friðun arna (202).
Frsm.: Sigurjón Á. Ólafsson.
5. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 1 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina (334).
Frsm.: Magnús Gíslason.

C.

Í neðri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Steingrímur Steinþórsson,
Jón Pálmason, fundaskrifari,
Sveinbjörn Högnason, formaður,
Stefán Stefánsson,
Ásgeir Ásgeirsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 85 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. (4, n. 65).
Frsm.: Stefán Stefánsson.
2. Frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýms gjöld 1941 með viðauka (5, n. 229).
Frsm.: Ásgeir Ásgeirsson.
3. Frv. til l. um rafveitulánasjóð (42, n. 110 (minni hl.) og 113 (meiri hl.)).
Frsm. minni hl.: Jón Pálmason.
Frsm. meiri hl.: Sveinbjörn Högnason.
4. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 75 27. júní 1921, um stimpilgjald (3, n. 77).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
5. Frv. til l. um tekjuöflun til íþróttasjóðs (50, n. 111 (minni hl.), n. 114 (meiri hl.) og 130 (2. minni hl.)).
Frsm. minni hl.: Jón Pálmason.
Frsm. meiri hl.: Ásgeir Ásgeirsson.
Frsm. 2. minni hl.: Stefán Stefánsson.
6. Frv. til l. um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé (58, n. 277 (minni hl.) og 521 (meiri hl.)).
Frsm. minni hl.: Steingrímur Steinþórsson.
Frsm. meiri hl.: Ásgeir Ásgeirsson.
7. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland (2, n. 174).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.
8. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 99 11. júní 1938, um fiskveiðasjóð Íslands (99).
Nefndarálit kom ekki.
9. Frv. til l. um stríðsslysátvægingu sjómanna (35, n. 230).
Frsm.: Ásgeir Ásgeirsson.
10. Frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 66 11. júní 1938, um vörugjald fyrir Vestmannaeyjakaupstað (28, n. 221).
Frsm.: Jón Pálmason.
11. Frv. til l. um raforkuveitusjóð (129, n. 217).
Frsm.: Jón Pálmason.

Fastanefndir Nd.: Fjárhags- og samgöngumálanefndir.

12. Frv. til l. um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1938 (195, n. 469).
Frsm.: Stefán Stefánsson.
 13. Frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 33 7. maí 1938, um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands (196, n. 293).
Frsm.: Stefán Stefánsson.
 14. Frv. til l. um afnám l. um skattgreiðslu islenzkra útgerðarfyrirtækja, nr. 49 frá 12. febr. 1940 (167).
Nefndarálit kom ekki.
 15. Frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana (237, n. 398).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
 16. Frv. til l. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga (285, n. 467).
Frsm.: Jón Pálmason.
 17. Frv. til l. um bráðabirgðatekjuöflun ríkissjóðs og jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga (264, n. 380).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.
 18. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl. (212, n. 335).
Frsm.: Ásgeir Ásgeirsson.
 19. Frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun starfsmanna í verzlunum og skrifstofum (362, n. 410).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
- Nefndin flutti:
1. Frv. til l. um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur (47).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
 2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar (48).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
 3. Frv. til l. um lyfjafræðingaskóla Íslands (46).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
 4. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 26. maí 1938, um bráðabirgðatekjuöflun fyrir Hafnarfjarðarkaupstað (492).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
- Meiri hl. nefndarinnar flutti:
- Frv. til l. um breyt. á l. nr. 49 12. febr. 1940, um skattgreiðslu islenzkra útgerðarfyrirtækja (489).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.

2. Samgöngumálanefnd:

Gisli Guðmundsson,¹⁾
Gisli Sveinsson, formaður,
Helgi Jónasson,
Eiríkur Einarsson,
Vilmundur Jónsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933 (16, n. 261).
Frsm.: Gisli Sveinsson.
2. Frv. til l. um breyt. á vegalögum, nr. 101 19. júní 1933 (18).
Nefndarálit kom ekki.
3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts (17, n. 145).
Frsm.: Helgi Jónasson.

1) Í veikindaforföllum hans Skúli Guðmundsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til bifreiðalaga (87).
Frsm.: Gísli Sveinsson.
2. Frv. til umferðarlaga (88).
Frsm.: Gísli Sveinsson.
3. Frv. til l. um fjarskipti (204).
Frsm.: Gísli Sveinsson.

Um samvinnu við samgöngumálanefnd Ed. sjá bls. 674.

3. Landbúnaðarnefnd:

Bjarni Ásgeirsson, formaður,
Jón Pálmason, fundaskrifari,
Steingrímur Steinþórsson,
Pétur Ottesen,
Haraldur Guðmundsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins (12, n. 104).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.
2. Frv. til l. um skógrækt (24, n. 219).
Frsm.: Bjarni Ásgeirsson.
3. Frv. til l. um verðuppbót á kjöti og mjólk (19, n. 425 (minni hl.), n. 497 (meiri hl.) og n. 516 (nm. úr meiri hl.)).
Frsm. minni hl.: Jón Pálmason.
Frsm. meiri hl.: Bjarni Ásgeirsson.
4. Frv. til l. um búfjársjúkdóma og varnir gegn þeim (43).
Nefndarálit kom ekki.
5. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.] (63, n. 270).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.
6. Frv. til l. um bann gegn landspjöllum af mannavöldum (69, n. 103).
Frsm.: Bjarni Ásgeirsson.
7. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 79 23. júní 1936 [Lax- og silungsveiði] (70, n. 101).
Frsm.: Pétur Ottesen.
8. Frv. til l. um breyt. á jarðræktarlögum, nr. 101 23. júní 1936 (81).
Nefndarálit kom ekki.
9. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt (91, n. 235).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.
10. Frv. til l. um framlenging á gildi l. nr. 90 19. júní 1933, um útflutning á kjöti (234, n. 381).
Frsm.: Bjarni Ásgeirsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 32 8. sept. 1931, um búfjárrækt (105).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.
2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 17. maí 1938, um varnir gegn útbreiðslu mæðiveikinnar og stuðning til bænda, er beðið hafa tjón af henni (165).
Frsm.: Bjarni Ásgeirsson.
3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 38 frá 13. júní 1937, um loðdýrarækt og loðdýralánadeild (259).
Frsm.: Bjarni Ásgeirsson.
4. Frv. til l. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi (311).
Frsm.: Steingrímur Steinþórsson.

Fastanefndir Nd.: Sjávarútvegs-, iðnaðar- og menntamálanefndir.

4. *Sjávarútvegsnefnd:*

Bergur Jónsson,
Sigurður Kristjánsson,
Skúli Guðmundsson, fundaskrifari,
Sigurður E. Hlíðar,
Finnur Jónsson, formaður¹⁾.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 11 13. jan. 1938, um viðauka við l. nr. 104 23. júní 1936, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum (20, n. 44).
Frsm.: Bergur Jónsson.
 2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar (11, n. 76).
Frsm.: Sigurður Kristjánsson.
 3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1936, um váttryggingarfélag fyrir vélbáta (25, n. 108).
Frsm.: Sigurður E. Hlíðar.
 4. Frv. til l. um einkaleyfi til þess að flytja út ál og selja á erlendum markaði (45, n. 419 (meiri hl.) og 450 (minni hl.)).
Frsm. meiri hl.: Skúli Guðmundsson.
Frsm. minni hl.: Sigurður Kristjánsson.
 5. Frv. til l. um jöfnunarsjóð aflahluta (98, n. 189).
Frsm.: Skúli Guðmundsson.
 6. Till. til þál. um saltfisksveiðar togara (107, n. 337).
Frsm.: Haraldur Guðmundsson.
 7. Till. til þál. um bætur til verkalýðsins vegna vinnumissis (117).
Nefndarálit kom ekki.
 8. Frv. til l. um breyt. á sjómannaölögum, nr. 41 19. maí 1930 (199).
Nefndarálit kom ekki.
 9. Frv. til l. um lántöku fyrir rikissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl. (286, n. 440).
Frsm.: Sigurður E. Hlíðar.
- Nefndin flutti:
1. Frv. til l. um síldartunnur (75).
Frsm.: Finnur Jónsson.
 2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 45 frá 13. júní 1937, um dragnotaveiði í landhelgi (85).
Frsm.: Finnur Jónsson.
 3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn (359).
Frsm. var ekki kosinn.

5. *Iðnaðarnefnd:*

Bjarni Ásgeirsson,
Gísli Sveinsson, fundaskrifari,
Pálmi Hannesson,
Eiríkur Einarsson,
Emil Jónsson, formaður.

Til nefndarinnar var engu máli vísað.

6. *Menntamálanefnd:*

Bjarni Bjarnason, formaður,
Gísli Sveinsson,

1) Fór utan ²⁷/₃, og tók þá sæti hans í nefndinni Haraldur Guðmundsson.

Fastanefndir Nd.: Menntamála- og allsherjarnefndir.

Pálmi Hannesson, fundaskrifari,
Pétur Halldórsson,
Ásgeir Ásgeirsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 57 29. des. 1937, um lestrarfélög og kennslukvik-myndir (37).
Nefndarálit kom ekki.
2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 57 29. des. 1937, um lestrarfélög og kennslukvik-myndir (56).
Nefndarálit kom ekki.
3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka (294, n. 474).
Frsm.: Bjarni Bjarnason.
Nefndin flutti:
Frv. til l. um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skiptingu Reykjavíkur í prestaköll (133).
Frsm.: Ásgeir Ásgeirsson.

7. Allsherjarnefnd:

Bergur Jónsson,
Thor Thors, formaður,
Sveinbjörn Högnason,
Garðar Þorsteinsson,
Vilmundur Jónsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til l. um eignar- og notkunarrétt jarðhita (8, n. 256).
Frsm.: Sveinbjörn Högnason.
2. Frv. til l. um meðferð opinberra mála (7).
Nefndarálit kom ekki.
3. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 51 12. febr. 1940, um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi (29).
Nefndarálit kom ekki.
4. Frv. til l. um lyfjafræðingaskóla Íslands (46, n. 273).
Frsm.: Vilmundur Jónsson.
5. Frv. til l. um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur (47, n. 143).
Frsm.: Vilmundur Jónsson.
6. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar (48, n. 258).
Frsm.: Vilmundur Jónsson.
7. Frv. til l. um eyðingu svartbaks og hrafns (73, n. 154).
Frsm.: Bergur Jónsson.
8. Frv. til l. um náttúrurannsóknir (83, n. 136).
Frsm.: Thor Thors.
9. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 86 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra (94, n. 251).
Frsm.: Vilmundur Jónsson.
10. Frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum (137, n. 309).
Frsm.: Thor Thors.
11. Frv. til l. um meðferð á fundnu fé (109).
Nefndarálit kom ekki.
12. Frv. til l. um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt (132, n. 181).
Frsm.: Vilmundur Jónsson.

Fastanefndir Nd.: Allsherjarnefnd. — Vinnunefndir beggja deilda.

13. Frv. til l. um húsaleigu (173, n. 338).
Frsm.: Garðar Þorsteinsson.
 14. Frv. til l. um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði (184, n. 252).
Frsm.: Garðar Þorsteinsson.
 15. Frv. til l. um friðun arnar (278, n. 318).
Frsm.: Garðar Þorsteinsson.
 16. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 1 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina (334, n. 441).
Frsm.: Bergur Jónsson.
- Nefndin flutti:
1. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu (13).
Frsm.: Bergur Jónsson.
 2. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verk-
svið landlæknis og störf héraðslækna (41).
Frsm.: Vilmundur Jónsson.
 3. Frv. til l. um veiting ríkisborgararéttar (102).
Frsm.: Thor Thors.
 4. Frv. til l. um verðlag (140).
Frsm.: Bergur Jónsson.
 5. Frv. til l. um breyt. á l. nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vél-
um (147).
Frsm.: Garðar Þorsteinsson.

D.

Vinnunefndir.

Auk framantalinna nefnda skipuðu formenn fastanefnda, forseti og fyrri varaforseti eina nefnd í hvorri deild, vinnunefnd.

Vinnunefndir gerðu skrá um fundastaði og fundatíma fastanefnda, er prentuð var og útbýtt meðal þingmanna.

Sp.

581. Erindaskrá.

— Raðað eftir stafrófsröð. —

Aðalsteinn Eiríksson skólastjóri, sjá Reykjanesskóli 2.

Agnar Kofoed-Hansen lögreglustjóri, sjá Eftirlaun og styrktarfé 8.

Akureyrarkirkja. Sigurður E. Hlíðar, þm. Ak., sendir Alþingi erindi sóknarnefndar Akureyrar, dags. 8. febr., þar sem hún fer fram á 20 þús. kr. viðbótarframlag til hinnar nýju Akureyrarkirkju. Bréf 20. febr. (Db. 12).

Alþýðuskólinn á Eiðum, sjá Eiðaskóli.

Alþýðutryggingar. Bæjarráð Reykjavíkur sendir allshn. Nd. umsögn sína um frv. til l. um breyt. á l. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar. Bréf 15. marz (Db. 148).

Andrés Eyjólfsson, sjá Reykholtsskóli 1—2.

Atvinna við siglingar.

1. Áttatíu og sjö sjómenn á ýmsum skipum skora á Alþingi að breyta ekki ákvæðum siglingalaganna né laga um kennslu í vélfræði á þá leið, að dregið sé úr tölu siglingafróðra og vélfróðra manna um borð í hverju skipi eða öryggi sjófarenda skert á nokkurn hátt. (Db. 189).
2. Nemendafélag mótorista skorar á Alþingi að breyta ákvæðum siglingalaganna um atvinnuréttindi vélamanna, svo og ákvæðum laga um kennslu í vélfræði, varðandi inntökuskilyrði á hið meira vélamannanámskeið fiski-félagsins. Bréf ódags. (Db. 59).

Atvinnubætur, sjá Saltfisksveiðar togara 1.

Augustsen, Bjarne August, sjá Ríkisborgararéttur 2.

Axel Helgason, sjá Íslandskort.

Áburðarkaup, sjá Landbúnaðarmál.

Áfengisverzlun ríkisins, sjá: Starfsmannaskrár, Tillögur.

Ágúst Sigurmundsson myndskeri, sjá Útskurður 1.

Áll, sjá Útflutningur á.

Árni Gíslason, fyrrv. fiskimatsmaður, sjá Eftirlaun og styrktarfé 1.

Árni Þorvaldsson enskukennari, sjá Eftirlaun og styrktarfé 9.

Ásgeir Jónsson póstur, sjá Eftirlaun og styrktarfé 14.

Ásmundur Gíslason, fyrrum prestur að Hálsi, sjá Eftirlaun og styrktarfé 4.

Áveitur, sbr. Framræslur.

Baldur Eyjólfsson, fyrrum póstur, sjá Eftirlaun og styrktarfé 2.

Bandalag íslenzkra listamanna. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. bréf Bandalags íslenzkra listamanna, dags. 5. febr., þar sem það sækir um 1200 kr. styrk. 1 fskj. Bréf 28. febr. (Db. 56, c). — Sjá einnig: Eftirlaun og styrktarfé 18, Tollskrá 1.

Barðastrandarvegur, sjá Vegamál 3.

Barnafræðsla, sjá Fræðslumál.

Barnaheimili, sjá Sumarheimili.

Barnakennarar, sbr. Samband íslenzkra.

Barnaverndarráð, sjá Sumarheimili barna 1.

Beitumál. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktun síðasta fiskipings um beitumál. Bréf 28. marz (Db. 230).

Benzínskattur, sjá Vegamál 9.

Bergur Jónsson, þm. Barð., sjá: Eftirlaun og styrktarfé 3, Flóabátaferðir 1, Flat-eyjarkirkja 2, Læknabústaðir, Ritstyrkur 1, Síamál 1, Vegamál 2—3.

Berklasjúklingar, sbr. Samband.

Bibliothèque Sainte-Geneviève, la section finno-scandinave de la, sjá Bókasöfn og lestrarfélög 3.

Bifreiðaeftirlitið, sjá Tillögur.

Bifreiðaeinkasala ríkisins, sjá: Starfsmannaskrár, Tillögur.

Bifreiðalög. Brétingartillögur Gissurar Bergsteinssonar hæstaréttardómara og Jónatans Hallvarðssonar sakadómara við frv. til bifreiðalaga. (Db. 278).

Bindindisstarfsemi. Atv.- og samgöngumálaráðuneytið óskar umsagnar fjvn. um þá málaleitun Péturs Sigurðssonar reglubóða, að hann fái ókeypis far með strandferðaskipum ríkissjóðs í ferðum sínum í þágu bindindisstarfsemi í landinu. Bréf 18. marz (Db. 169). — Sbr. Drykkjumannahæli.

Bitlingar, áskorun um afnám, sjá Sparnaðartillögur.

Bildudalur, sjá Læknabústaðir.

Bjarni Björnsson leikari, sjá Leiklist.

Bjarni Jónsson dómkirkjuprestur, sjá Eftirlaun og styrktarfé 5.

Björn K. Þórólfsson, dr. phil., sjá Þjóðskjalasafnið.

Bókasafn Siglufjarðar, sjá Bókasöfn og lestrarfélög 1.

Bókasöfn og lestrarfélög.

1. Erlendur Þorsteinsson, 10. landsk. þm., fer þess á leit, að Alþingi veiti 2000 kr. til bókasafns Siglufjarðar. Bréf 14. marz (Db. 140).
2. Sýslubókasafn Skagfirðinga sækir um 500 kr. árlegan styrk. Bréf 12. marz (Db. 160).
3. Utanríkismáladeild forsrn. óskar álits fjvn. á því, hvort verða skuli við tilmælum landsbókavarðar um 200 kr. árlegan styrk til kaupa á bókum handa Norðurlandabókasafninu í París (La section finno-scandinave de la Bibliothèque Sainte-Geneviève). 1 fskj. Bréf 21. febr. (Db. 23).

Bókaútgáfa.

1. Dr. Jón Dúason sækir um 10 þús. kr. styrk til útgáfu rita sinna, Landkönnunar og landnáms Íslendinga í Vesturheimi og Réttarstöðu Grænlands, nýlendu Íslands. Bréf 14. marz (Db. 138).
2. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. bréf sænsk-íslenzka félagsins Svipjóðar, dags. 30. nóv., þar sem það sækir um 2500 kr. styrk til útgáfu sænsk-íslenzkrar orðabókar. Bréf 28. febr. (Db. 56, f).
3. Sigurbór Runólfsson á Álafossi ítrekar umsókn sína frá síðasta þingi um 500 kr. styrk til útgáfu leiðarvísis um fingrarim. 1 fskj. Bréf í febr. (Db. 54).

Bragi Steingrímsson dýralæknir, sjá Launamál 1—2.

Breiðafjarðarbáturinn, sjá Norðri.

Breiðfirzkar konur, sjá Samband.

Brúnkolanám. Jón J. Fannberg útgerðarmaður ítrekar umsókn h/f Brúnkola á Ísafirði um styrk til brúnkolanáms vestra. Bréf 24. febr. (Db. 31).

Bryggjugaðir, sjá Hafnir og.

Bræðslusildarverð, sjá Verðuppbót.

Búfjárrækt. Atv.- og samgmrn. sendir landbn. Nd. uppkast að frv. til l. um breyt. á l. nr. 32 8. sept. 1931, um búfjárrækt, með tilmælum um, að n. taki frv. til flutnings. Bréf 7. marz (Db. 105).

Búfjársjúkdómar, sjá Sauðfjársjúkdómar.

Búnaðarbanki Íslands, sjá: Eftirlaun og styrktarfé 6, Tillögur.

Búnaðarfélag Dyrhólahrepps, sjá Landbúnaðarmál 3.

Búnaðarfélag Hvammstangahrepps, sjá Landbúnaðarmál 5.

Búnaðarfélag Íslands, sjá: Jarðhiti, Landbúnaðarmál, Tillögur.

Búnaðarsamband Eyjafjarðar, sjá Landbúnaðarmál 4.

Búnaðarskólar, sbr. Bændaskólar.

Búnaðarþingið, sbr. Búnaðarfélag Íslands.

Byggingarlánastofnun. Fjórdá þing Sveinasambands byggingarmanna í Reykjavík skorar á Alþingi að koma sem fyrst á fót lánsstofnun, er veiti hagkvæm

lán til byggingar íbúðarhúsa, svo og að draga ekki úr styrk til verkamanna-bústaðanna. Bréf 10. apríl (Db. 268).

Byggingarmenn, sbr. Sveinasamband.

Bændanámskeið á Austurlandi, sjá Landbúnaðarmál 1—2.

Bændaskólar, sjá: Hólaskóli, Hvanneyrarskóli.

Daníel Hjálmsón, fyrrv. vegaverkstjóri, sjá Eftirlaun og styrktarfé 7.

Deildartunguveikin, sjá Sauðfjársjúkdómar.

Dorothea Guðmundsson prestsekkja, sjá Eftirlaun og styrktarfé 4.

Dómkirkjan í Reykjavík.

1. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið sendir allshn. Nd. uppkast að frv. til l. um afhending dómkirkjunnar til safnaðarins í Reykjavík og skipting Reykjavíkur í fjögur prestaköll, ásamt greinargerð. 1 fskj. Bréf 7. marz (Db. 93).

2. Sama rn. leitar þess við menntmn. Nd., að hún taki til flutnings í þinginu ofangreint frv. Bréf 13. marz (Db. 136).

Drykkjumannahæli. Haustþing umdæmisstúkunnar nr. 1 skorar á Alþingi að setja lög um heilsuhæli handa drykkjumönnum og veita fé til að koma því á stofn. Bréf 4. marz (Db. 144).

Dufansdalur, sjá Síamál 1.

Dýralækningar. Steingrímur Steinþórsson, 2. þm. Skagf., sendir fjvn., ásamt meðmælum sínum, erindi Guðmundar Andréssonar á Sauðárkróki, dags. 16. febr., þar sem hann sækir um 300 kr. viðbótarstyrk til þess að stunda dýralækningar í Skagafirði. Bréf 26. febr. (Db. 33). — Sbr. Launamál 1—3.

Eftirlaun og styrktarfé.

1. Árni Gíslason, fyrrv. fiskimatsmaður, fer þess á leit, að lífeyrir sinn verði hækkaður í 3000 kr. Bréf 5. marz (Db. 80).

2. Baldur Eyjólfsson, fyrrum póstur, fer þess á leit, að eftirlaun sín verði hækkuð í 600 kr. 1 fskj. Bréf 4. febr. (Db. 21).

3. Bergur Jónsson, þm. Barð., fer þess á leit, að Maríu G. Jónsdóttur, ekkju eftir Ásbjörn Júlíus Nikulásen fiskimatsmann, verði veittur 300 kr. lífeyrir. Bréf 12. marz (Db. 124).

4. Biskup landsins sendir fjvn., ásamt meðmælum sínum, bréf séra Ásmundar Gíslasonar frá Hálsi, dags. 18. marz, þar sem hann sækir um 300 kr. árleg eftirlaun handa Dorotheu Guðmundsson, ekkju séra Sigurðar Guðmundssonar verzlunarráðsritara. Bréf 26. marz (Db. 206).

5. Bjarni Jónsson dómkirkjuprestur fer þess á leit, að hækkuð verði eftirlaun frá Valborgar Einarsson, ekkju eftir Sigfús Einarsson tónskáld. Bréf 15. marz (Db. 142). — Sbr. 19. tölulið.

6. Búnaðarbanki Íslands fer þess á leit, að bankanum verði heimilað að greiða frá Ólafíu Bjarnadóttur, ekkju Þórðar Sveinssonar aðalbókara, 1800 kr. eftirlaun. Bréf 15. marz (Db. 143).

7. Daníel Hjálmsón, fyrrv. vegaverkstjóri, endurnýjar fyrri beiðni sína um 500 kr. árlegan ellistyrk. 2 fskj. Bréf 1. apríl (Db. 239).

8. Forsætisráðherra sendir fjvn. bréf Agnars Kofoed-Hansens lögreglustjóra, dags. 20. febr., varðandi eftirlaun föður hans, Kofoed-Hansens skógræktarstjóra. Bréf 11. marz (Db. 114).

9. Sami ráðh. sendir fjvn. bréf skólameistara menntaskólans á Akureyri, dags. 23. marz, varðandi eftirlaun Árna Þorvaldssonar enskukennara. 2 fskj. Bréf 28. marz (Db. 276).

10. Gísli Sveinsson, þm. V.-Sk., fer þess á leit, að Eiríki Steingrímssyni á Fossi á Síðu, fyrrv. pósti, verði veitt 300 kr. eftirlaun. 2 fskj. Bréf 27. marz (Db. 208).

11. Heilbrigðismálaráðuneytið fer þess á leit, að fjvn. hlutist til um, að eftir-

- laun frú Kristínar Vídalín Jacobson verði hækkuð í 2100 kr. Bréf 11. marz (Db. 125).
12. Jón Ívarsson, þm. A.-Sk., fer þess á leit, að Sigríði Steingrímsdóttur, ekkju eftir Sigurð Pétursson pósti, verði veitt 300 kr. eftirlaun. Bréf 3. marz (Db. 73).
 13. Póst- og símamálastjórnin mælist til þess, að tekinn verði í fjárlög styrkur til Ingibjargar Guðjónsdóttur, ekkju eftir Sigurgrím Stefánsson simritara. Bréf 12. febr. (Db. 29). — Sbr. 15. tölulið.
 14. Sama stjórn sendir fjvn., ásamt meðmælum sínum, erindi Ásgeirs Jónssonar pósts á Haugum, dags. 7. marz, þar sem hann sækir um nokkur eftirlaun, er hann lætur af störfum. Bréf 15. marz (Db. 149).
 15. Sama stjórn mælir með því við fjvn., að hækkuð verði eftirlaun Guðmundar Bergssonar pósthúsráða og Gróu Dalhoff, svo og að Láru Bjarnadóttur, ekkju eftir Gísla Lárusson varðstjóra, og Ingibjörgu Guðjónsdóttur, ekkju eftir Sigurgrím Stefánsson simritara, verði greiddur nokkur lífeyrir. Bréf 16. marz (Db. 165). — Sbr. 13. tölulið.
 16. Sigurjón Björnsson, fyrrum fiskimatsmaður, sækir um 400 kr. eftirlaun. Bréf 29. febr. (Db. 57).
 17. Skúli Guðmundsson, þm. V.-Húnv., fer þess á leit, að Þuríður Einaradóttir, ekkja eftir Elieser Eiríksson pósti, fái að halda eftirlaunum manns síns. Bréf 28. febr. (Db. 52).
 18. Stjórn Bandalags íslenzkra listamanna skorar á Alþingi að veita frú Hlín Johnson nokkurn styrk í viðurkenningarskyni fyrir aðhlynningu hennar að skáldinu Einari Benediktssyni í vanheilsu hans. Bréf 29. marz (Db. 235).
 19. Valborg Einarsson, ekkja Sigfúsar Einarssonar tónskálds, fer þess á leit, að eftirlaun sín verði hækkuð í 1200 kr. 2 fskj. Bréf 17. marz (Db. 263). — Sbr. 5. tölulið.
 20. Vitamálastjóri fer þess á leit, að Rósu Jónsdóttur, ekkju eftir Ágúst Jónsson vitavörð, verði veittur 250 kr. lífeyrir. Bréf 29. febr. (Db. 63).
- Eftirlit með sveitarfélögum.* Umsögn hagstofustjóra um frv. til l. um eftirlit með sveitarfélögum. Bréf 7. apríl (Db. 258).
- Eftirlit með verksmiðjum og vélum.* Atv.- og samgmrn. sendir allshn. Nd. frv. til l. um breyt. á l. nr. 24 7. maí 1928, um eftirlit með verksmiðjum og vélum, með tilmælum um, að n. taki frv. til flutnings. Bréf 13. marz (Db. 145).
- Eiðaskóli, sjá Tillögur.
- Eimskipafélag Íslands, sjá Skattgreiðsla.
- Einar Ólafur Sveinsson, dr. phil., sjá Ritstyrkur 2.
- Einingin, verkakvennafélag á Akureyri, sjá: Gengisskráningarlög 3, Sumarheimili barna 2.
- Einkasölur, sjá: Áfengisverzlun, Bifreiðaeinkasala, Grænmetisverzlun, Viðtækja-verzlun.
- Eiríkur Steingrímsson, fyrrv. póstur, sjá Eftirlaun og styrktarfé 10.
- Eldavél, sjá Upphitunareldavél.
- Elliheimili.* Kvenfélagið Kvik á Seyðisfirði þakkar Alþingi styrkveitingu til elliheimilisins Hafnar þar í bæ og fer þess jafnframt á leit, að því verði veittur sami styrkur áfram. Bréf 24. febr. (Db. 41).
- Ellilaun, sjá Slysabætur.
- Embættismenn, sjá einkum: Eftirlaun og, Launamál, Verðlagsuppbót á laun.
- Erlendur Þorsteinsson, 10. landsk. þm., sjá: Bókasöfn og lestrarfélög 1, Hafnir og lendingarbætur 2.
- Esja, strandferðaskip, sjá Strandferðir.
- Farmanna- og fiskimannasamband Íslands, sjá: Síamál 3, Sjómannalög 1—2, Sjómannaskóli, Vitamál 1.
- Fasteignaeigendafélag Reykjavíkur, sjá: Húsaleigulög 1—6, Raforkuveitusjóður 2.

Félag íslenzkra iðnrekenda, sjá Tollskrá 2.

Félag íslenzkra simamanna, sjá Verðlagsuppbót á laun embættismanna 1.

Fingrarím, leiðarvisir um, sjá Bókaútgáfa 3.

Fiskifélag Íslands, sjá: Beitumál, Gjaldeyrismál 1, Hafnir og lendingarbætur 4, Heilsuvernd sjómanna, Jöfnunarsjóður aflahluta, Sjóminjasafn, Talstöðvar, Tillögur, Vátryggingarfélög fyrir vélbáta 2, Vitamál 2.

Fiskimannasamband Íslands, sjá Farmanna- og.

Fiskimatsmenn og ekkjur þeirra, sjá Eftirlaun og styrktarfé 1, 3, 16.

Fiskirækt. Skúli Pálsson sækir f. h. fiskiræktarfélags, sem er í stofnun, um 7000 kr. styrk til undirbúnings fiskiræktarstarfsemi hér á landi. 5 þskj. Bréf 27. febr. (Db. 49).

Fiskiveiðar, sjá Sjávarútvegsmál.

Fiskipíngið, sbr. Fiskifélag Íslands.

Fjarskipti.

1. Friðrik A. Jónsson iðnráðsfulltrúi mótmælir ákvæðum í II. kafla frv. til I. um fjarskipti. Bréf 28. marz (Db. 214).

2. Umsögn útvarpsstjóra um frv. til I. um fjarskipti. Bréf 26. marz (Db. 199).

Fjárlagalaug 1938. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. brtt. við 6. gr. frv. til fjárlagalauga fyrir árið 1938, með tilmælum um, að n. flytji till. Bréf 28. marz (Db. 218).

Fjárlög.

1. Almennur sveitarfundur í Bólstaðarhlíðarhreppi mótmælir þeim ákvæðum fjárlagafrumvarps, er lúta að lækkun framlaga til landbúnaðarins. Bréf ódags. (Db. 111).

2. Sveinbjörn Högnason og Helgi Jónasson, þm. Rang., senda Alþingi samskonar mótmæli frá búnaðarfélagum Merkurbæja, Austur-Eyjafjallahrepps og Hvolhrepps. Bréf 12. marz (Db. 123).

Sjá einnig: Ríkissjóðstekjur, Tillögur.

Flatey, sjá: Flateyjarkirkja, Vegamál 2.

Flateyjarkirkja.

1. Sóknarnefnd Flateyjarsóknar fer þess á leit, að Alþingi veiti 10 þús. kr. styrk til Flateyjarkirkju. Bréf 28. febr. (Db. 62).

2. Bergur Jónsson, þm. Barð., mælir með ofangreindu erindi. Bréf 16. marz (Db. 166).

Flóabátaferðir.

1. Bergur Jónsson, þm. Barð., endurnýjar umsókn sína frá síðasta þingi um 10 þús. kr. styrk til flóabátafélagsins Norðra h/f. Bréf 11. marz (Db. 115).

2. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. erindi h/f Vikings á Siglufirði, dags. 7. marz, þar sem það sækir um 10 þús. kr. styrk til þess að halda uppi áætlunarferðum á sjó milli Haganesvíkur og Siglufjarðar og Dalvíkur og Siglufjarðar. Bréf 27. marz (Db. 217).

3. Sama rn. sendir samgmn. Nd. bréf sama félags, dags. 23. marz, þar sem það gerir frekari grein fyrir styrkumsókn sinni. (Db. 238).

4. Hreppsnfnd Loðmundarfjarðarhrepps fer þess á leit, að Alþingi veiti 500 kr. til mótorbátsferða milli Loðmundarfjarðar og Seyðisfjarðar. Bréf 10. marz (Db. 157).

5. Páll Hermannsson og Páll Zóphóniasson, þm. N.-M., fara þess á leit, að Alþingi hlutist til um áætlunarferðir flóabátsins, sem er í förum frá Akureyri til Seyðisfjarðar, og veiti riflegan styrk til hans. Bréf 18. marz (Db. 162).

6. Pálmi Hannesson og Steingrímur Steinþórsson, þm. Skagf., fara þess á leit, að hækkaður verði ríkisstyrkurinn til báts þess, er gengur um Skagafjörð til Siglufjarðar. Bréf 16. marz (Db. 168).

7. Rekstrarreikningur m/b Konráðs í Flatey (Db. 275).

Sbr. Strandferðir.

Flugeldar, sjá Tollskrá 4.

Flugmál. Flugmálafélag Íslands sækir um 32000 kr. styrk til flugvalla, sjúkraflugs o. fl. Bréf 12. marz (Db. 134).

Flugmálafélag Íslands, sjá Flugmál.

Framlög til landbúnaðar, sjá Fjárlög.

Framræslur.

1. Framræslu- og áveitufélag Ölfusinga sækir um 15000 kr. styrk til áveitu og framræslu á engjalöndum í Ölfusi. Bréf 25. jan. (Db. 5).
2. Helgi Jónasson og Sveinbjörn Högnason, þm. Rang., senda Alþingi erindi Landþurrkunarfélags Safamýrar, dags. 8. marz, þar sem félagið sækir um styrk til starfsemi sinnar. 1 fskj. Bréf 14. marz (Db. 137).

Framræslu- og áveitufélag Ölfusinga, sjá Framræslur 1.

Framsókn, templarastúka á Siglufirði, nr. 187, sjá Sjómannahheimili.

Friðrik A. Jónsson iðnráðsfulltrúi, sjá Fjarskipti 1.

Friðun fiskimiða á Hafnaleir. 25 útgerðarmenn og eigendur opinna vélbáta í Mið-neshreppi fara fram á að fá friðað fyrir net sín á vetrarvertið ákveðið svæði innan landhelgislinu á svokölluðum Hafnaleir. Bréf 19. marz (Db. 216).

Friðun arna. Dóms- og kirkjumrn. sendir allshn. Ed. frv. til l. um friðun arna með tilmælum um, að n. taki frv. til flutnings. Bréf 20. marz (Db. 281).

Frihöfn. Christian Fr. Nielsen sækir um einkaleyfi til þess að koma upp og reka frihöfn á Íslandi, svo og 3000 kr. viðurkenningarstyrk vegna tilrauna sinna til að afla íslenskum afurðum markaða vestan hafs. 4 fskj. Bréf 19. marz (Db. 177).

Fræðslumál, sjá: Kennslueftirlit, Ríkisútgáfa, Tillögur.

Fræðslumálastjóri, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Fyrirhleðslur. Sveinbjörn Högnason og Helgi Jónasson, þm. Rang., senda fjvn. erindi Vatnafélags Austur-Eyjafjallahrepps, dags. 21. febr., þar sem það sækir um 15 þús. kr. styrk til fyrirhleðslu Kaldaklifsár. Bréf 29. febr. (Db. 60).

Garðar Þorsteinsson, 7. landsk. þm., sjá Vegamál 4.

Garðvist. Skólastjóri viðskiptaháskóla Íslands fer þess á leit, að styrkur sá, sem stúdentagarðurinn nýtur úr ríkissjóði, verði því skilyrði bundinn, að stúdentum við viðskiptaháskólann verði veitt sömu réttindi til garðvistar og háskóla-stúdentar njóta. Bréf 28. febr. (Db. 53).

Garnaveiki, sjá Sauðfjársjúkdómar.

Geðveikrahælið á Kleppi, sjá Kleppur.

Geir G. Þormar myndskeri, sjá Útskurður 2.

Geiradalsvegur, sjá Vegamál 3.

Gengisskráningarlög.

1. Sveinafélag múrara í Reykjavík skorar á Alþingi að samþykkja frv. 5. þm. Reykv. og 4. landsk. þm. um breyt. á gengisskráningarlögunum. Bréf 6. apríl (Db. 254).
2. Sjómannafélag Akureyrar skorar á Alþingi að samþ. ofangreint frv. Bréf 1. apríl (Db. 256).
3. Verkakvennafélagið Einingin á Akureyri og Verkamannafélag Akureyrar skora á Alþingi að samþ. sama frv. Bréf 23. marz (Db. 255).
4. Verkalýðs- og sjómannafélag Ólafsfjarðar skorar á Alþingi að samþ. sama frv. Bréf 28. marz (Db. 220).
5. Verkamannafélagið Hlíf í Hafnarfirði skorar á Alþingi að láta verklýðsfélögunum frjálst að ráða sjálfum kaupgjaldsmálum sínum. Bréf 1. apríl (Db. 246).
6. Verkamannafélagið Þróttur á Siglufirði skorar á Alþingi að samþykkja sama frv. Símskeyti 1. apríl (Db. 240).

Gerðahreppur, hreppsnefndin í, sjá Hafnir og lendingarbætur 5.

Gerðavör, sjá Hafnir og lendingarbætur 5.

Gisli Guðmundsson, þm. N.-Þ., sjá Vegamál 5.

Gísli Jónsson málari, sjá Myndlist 1.

Gísli Sveinsson, þm. V.-Sk., sjá: Eftirlaun og styrktarfé 10, Landbúnaðarmál 3.

Gjaldeyrismál.

1. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktun síðasta fiskiþings um gjaldeyrismál. Bréf 20. marz (Db. 194).
2. Iðnaðarmannafélag Hafnarfjarðar skorar á þing og stjórn að gera engar þær breytingar á l. um gjaldeyrisverzlun, er skerði á nokkurn hátt frá því sem nú er réttindi og aðstöðu iðnaðarins í landinu eða þeirra, er við hann vinna. Bréf 5. apríl (Db. 252).
3. Stjórn Landssambands iðnaðarmanna skorar á Alþingi að gera engar þær breytingar á lögum um gjaldeyrisverzlun, er útiloki atvinnurekendur í iðju og iðnaði frá því að fá innflutningsleyfi fyrir efni til atvinnurekstrar síns. Bréf 8. apríl (Db. 272).

Grenjaðarstaðarbær. Þjóðminjavörður mælir með því við fjvn., að veitt verði fé til endurbóta bænum á Grenjaðarstað í Suður-Þingeyjarsýslu. Bréf 27. febrúar (Db. 48).

Grimsey, sjá Vegamál 4.

Gróa Dalhoff, sjá Eftirlaun og styrktarfé 15.

Grænmetisverzlun ríkisins, sjá Kartöflurækt.

Guðjón Lárus Jónsson, starfsmaður tóbakseinkasölu ríkisins, sjá Launamál 6.

Guðmundur Bergsson pósthúlltrúi, sjá Eftirlaun og styrktarfé 15.

Guðmundur J. Hliðdal póst- og símamálastjóri, sjá Samskot handa.

Guðmundur Kristinsson myndskeri, sjá Útskurður 3.

Guðmundur Ögmundsson, sjá Námsstyrkur.

Gunnar Benediktsson rithöfundur, sjá Ritstyrkur 4.

Gunnlaugur Óskar Scheving málari, sjá Myndlist 2.

Gutenberg, ríkisprentsmiðja, sjá: Starfsmannaskrár, Tillögur.

Hafnarfjörður, bæjarstjórnin í, sjá Saltfisksveiðar togara 1.

Hafnaleir, sjá Friðun fiskimiða.

Hafnir og lendingarbætur.

1. Atv.- og samgöngumálaráðuneytið sendir sjútnv. Nd. uppkast að frv. til l. um breyt. á l. nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn, með til-mælum um, að n. taki frv. til flutnings. Bréf 30. marz (Db. 236).
2. Erlendur Þorsteinsson, 10. landsk. þm., fer þess á leit, að tekið verði upp í fjárlög 15 þús. kr. vangoldið tillag ríkissjóðs til öldubrjots og sjóvarnargarðs á Siglufirði. Bréf 7. marz (Db. 95).
3. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. bréf atv.- og samgmrn., dags. 10. jan. og 6. febr., varðandi 5000 kr. fjárveiting til bryggju í Vogum. 2 fskj. Bréf 28. febr. (Db. 56, b).
4. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktanir síðasta fiskiþings um hafnar- og lendingarbætur. Bréf 20. marz (Db. 193).
5. Hreppsnefnd Gerðahrepps sækir um 15 þús. kr. styrk til að fullgera bryggju og sjóvarnargarð í Gerðavör. Bréf 9. febr. (Db. 121).
6. Hreppsnefnd Ólafsfjarðahrepps fer þess á leit, að veittar verði 15 þús. kr. til bryggjugerðar og lendingarbóta við Löngufjöru að Kleifum í Ólafsfirði. Bréf 19. febr. (Db. 43). — Sbr. 10. tölulið.
7. Sama hreppsnefnd fer þess á leit, að veittar verði 10 þús. kr. til sjóvarnargarðs og uppfyllingar við bátabryggjuna í Ólafsfirði. Bréf 19. febr. (Db. 44).
8. Sama hreppsnefnd fer þess á leit, að veittar verði 30 þús. kr. til bátabryggjunnar í Ólafsfirði. Bréf 24. febr. (Db. 45).
9. Hreppsnefnd Stokkseyrarhrepps fer þess á leit, að Alþingi veiti 5000 kr. til lendingarbóta á Stokkseyri. Bréf 8. marz (Db. 131).
10. Slysavarnafélag Ólafsfjarðar mælir með heiðni hreppsnefndar Ólafsfjarðar-

hrepps um styrk úr ríkissjóði til lendingarbóta við Löngufjöru að Kleifum í Ólafsfirði. Bréf 1. marz (Db. 116). — Sbr. 6. tölulið.

Hafsteinn Sigurbjörnsson, Finnsstöðum, sjá Sparnaðartillögur.

Hagstofan, sjá Tillögur.

Háskóli Íslands.

1. Háskólaþekktur fer þess á leit, að tekin verði upp 1000 kr. fjárveiting til áhaldakaupa læknadeildar. Bréf 22. febr. (Db. 28).
2. Sami maður óskar samtals við fjvn. um málefni háskólans. Bréf 18. marz (Db. 164).

Sjá einnig: Garðvist, Launamál 5, Tillögur.

Hegningarhúsið í Reykjavík, sjá Tillögur.

Heilbrigðismál, sjá: Bindindisstarfsemi, Drykkjumannahæli, Elliheimili, Heilsuvernd, Kleppur, Lyfjafræðingaskóli, Læknabústaðir, Sumarheimili, Tillögur. *Heilsuvernd sjómanna.* Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktun síðasta fiskipings um ráðstafanir til heilsuverndar sjómanna. Bréf 28. marz (Db. 232). Helgi Jónasson, 2. þm. Rang., sjá: Fjárlög, Framræslur 2, Fyrirhleðslur, Vegamál 6.

Hellisheiði, sjá Vegamál 10.

Héraðsskólar, sjá: Reykholtsskóli, Reykjanesskóli.

Hinrik Guðmundsson, sjá Námsstyrkur.

Hlíf, kvenfélag á Akureyri, sjá Sumarheimili 2.

Hlíf, verkamannafélag í Hafnarfirði, sjá: Gengisskráningarlög 5, Saltfisksveiðar togara 2.

Hlín Johnson, sjá Eftirlaun og styrktarfé 18.

Hólaskóli, sjá Tillögur.

Hreyfill, bifreiðastjórnun í Reykjavík, sjá Umferðarlög 1.

Húsaleigulög.

1. Fasteignaeigendafélag Reykjavíkur leitar þess við allshn. Ed., að hún hlutist til um, að frv. til l. um húsnaði og frv. til l. um húsaleigu verði ekki tekin til afgreiðslu í deildinni, fyrr en félaginu hefir gefizt kostur á að láta uppi álit sitt um þau. Bréf 6. marz (Db. 81).
2. Sama félag leitar þess við allshn. Nd., að félaginu verði sent til umsagnar frv. til l. um húsaleigu, er nú liggur fyrir þinginu, og að stjórn félagsins gefist kostur á að ræða málið við n. Bréf 20. marz (Db. 191).
3. Sama félag itrekar tilmæli sín til allshn. Nd. um að fá að ræða framangreint frv. við nefndina, áður en það verður tekið til 2. umr. í deildinni. Bréf 27. marz (Db. 212).
4. Sama félag leitar þess við allshn. Nd., að hún flytji tilgreindar breytingartillögur við sama frv. Bréf 2. apríl (Db. 244).
5. Sama félag mótmælir 2. gr. sama frv. og skorar á Alþingi að taka upp í frv. ákvæði, er leyfi hækkun húsaleigu samkv. almennri vísitölu. Bréf 3. apríl (Db. 245).
6. Sama félag leitar þess við allshn. Ed. að fá að ræða sama frv. við nefndina, áður en það verður tekið til einnar umr. í deildinni. Bréf 12. apríl (Db. 246).

Húsbyggingarlán. Kristmann skáld Guðmundsson fer þess á leit, að sér verði veitt 12 þús. kr. lán úr ríkissjóði til húsbyggingar. Bréf 24. febr. (Db. 47).

Hvanneyrarkirkja. Atv.- og samgmrn. sendir fjvn. erindi Björns Rögnvaldssonar, dags. 12. jan. og 10. marz, ásamt bréfi skólastjórans á Hvanneyri, dags. 13. marz, viðvíkjandi viðgerð á kirkjunni þar. Bréf 18. marz (Db. 170).

Hvanneyrarskóli, sjá: Hvanneyrarkirkja, Tillögur.

Höfn, elliheimili á Seyðisfirði, sjá Elliheimili.

Iðnaðarmannafélag Hafnarfjarðar, sjá Gjaldeyrismál.

Iðnaðarmál, sjá: Byggingarlánastofnun, lðnráð, Lim, Raforkuveitusjóður, Upphitunareldavél.

Iðnaðarmenn, sbr. Landssamband.

Iðnráð. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. bréf iðnráðsins í Reykjavík, dags. 31. jan., þar sem það itrekar fyrri beiðni um, að ríkissjóður greiði kostnað af starfi ráðsins siðastliðin tvö ár. 2 fskj. Bréf 28. febr. (Db. 56, e).

Iðnrekendur, sjá Félag íslenzkra.

Ingibjörg Guðjónsdóttir, ekkja eftir Sigurgrim Stefánsson símritara, sjá Eftirlaun og styrktarfé 13, 15.

Ísafjörður, bæjarstjórnin á, sjá Launamál 3.

Ísak Jónsson kennari, sjá Lífeyrissjóður barnakennara 1.

Íslandskort. Axel Helgason itrekar umsókn sína um styrk til að gera upphleypta mynd af Íslandi. Bréf 14. marz (Db. 155).

Íslenzk fræði, sjá Ritstýrkur.

Íslenzk-ameríska félagið sækir um 2000 kr. styrk til þess að vinna að auknum menningarskiptum milli Íslands og Ameríku. Bréf 18. marz (Db. 173).

Jarðabótastýrkur, sjá: Fjárlög, Landbúnaðarmál 3.

Jarðhiti. Umsögn Búnaðarfélags Íslands um frv. til l. um eignar- og notkunarrétt jarðhita. Bréf 1. apríl (Db. 241).

Jóhann Jósefsson, þm. Vestm., sjá Vegamál 9.

Jóhann Kristjánsson byggingameistari, sjá Upphitunareldavél.

Jóhann Sveinsson frá Flögu, cand. mag., sjá Ritstýrkur. 5.

Jón Dúason, dr. phil., sjá Bókaútgáfa 1.

Jón J. Fannberg útgerðarmaður, sjá Brúnkolanám.

Jón Ívarsson, þm. A.-Sk., sjá Eftirlaun og styrktarfé 12.

Jöfnunarsjóður aflahluta. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktanir siðasta fiskipings varðandi frv. til laga um jöfnunarsjóð aflahluta, er nú liggur fyrir þinginu. Bréf 20. marz (Db. 195).

Kaldaklifsá, sjá Fyrirhleðslur.

Karl O. Runólfsson tónskáld, sjá Tónlist 1.

Kartöflurækt. Atv.- og samgmrn. sendir landbn. Nd. bréf grænmetisverzlunar ríkisins, dags. 26. febr., þar sem hún óskar að fá umráðarétt yfir hluta úr landi jarðarinnar Krísuvíkur til þess að koma þar á stofnræktun hreinkynja kartöfluafbrigða. Bréf 11. marz (Db. 135). — Sbr. Landbúnaðarmál 3.

Kauplagsnefnd, sjá Tillögur.

Kennaraskólinn, sjá Tillögur.

Kennslueftirlit. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið sendir fjvn. bréf fræðslumálastjóra, dags. 14. febr., þar sem hann fer þess á leit, að veittar verði 20 þús. kr. til kennslueftirlits, og mælir ráðuneytið með þessari málaleitun. Bréf 27. febr. (Db. 40).

Kirkjumálefni. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. erindi biskups, dags. 12. febr., varðandi fjárveitingar til kirkjumála. Bréf 22. febr. (Db. 25). — Sjá einnig: Akureyrarkirkja, Dómkirkjan í Reykjavík, Flateyarkirkja, Hvanneyrarkirkja, Launamál 4.

Kleifar í Ólafsfirði, sjá Hafnir og lendingarbætur 6, 10.

Kleppur. Dóms- og kirkjumrn. sendir fjvn., ásamt meðmælum sínum, bréf landlæknis, dags. 27. febr., þar sem hann kemur fram með þá tillögu, að jörðin Langholt með byggingum verði keypt handa Kleppsúinu og fjósið á Kleppi innréttað sem sjúkradeild. 7 fskj. Bréf 7. marz. (Db. 97). — Sjá einnig Ríkisspítalarnir.

Kofoed-Hansen, fyrrv. skógræktarstjóri, sjá Eftirlaun og styrktarfé 8.

Kol, sjá Brúnkol.

Konráð, flóabátur, sjá Flóabátaferðir 7.

Kórar, sjá Landssamband blandaðra.

Kristinn Pétursson málari, sjá Myndlist 3.

Kristin Vídalín Jacobson, sjá Eftirlaun og styrktarfé 11.

Kristján, vélbáturinn, er hrakti í hafi 12 daga í febr. 1940, samskot handa skips-höfninni af, sjá Samskot.

Kristján Geirmundsson, sjá Náttúrugripir.

Kristján Jónsson erindreki, sjá Ritstyrkur 1.

Kristmann Guðmundsson skáld, sjá Húsbyggingarlán.

Krisuvík, sjá Kartöflurækt.

Kvenfélög, sjá: Hlíf, Kvennasamband, Kvenréttindafélag, Kvik, Samband breiðfirzkra, Samband norðlenzkra.

Kvennasamband Vestur-Húnavatnssýslu. Skúli Guðmundsson, þm. V.-Húnv., sendir fjvn. erindi Kvennasambands Vestur-Húnavatnssýslu, dags. 19. febr., þar sem það sækir um 400 kr. styrk. Bréf 28. febr. (Db. 51).

Kvenréttindafélag Íslands, sjá Meðalmeðlög barna 1.

Kvik, kvenfélag á Seyðisfirði, sjá Elliheimili.

Landbúnaðarmál.

1. Búnaðarfélag Íslands sendir Alþingi nokkrar tillögur um landbúnaðarmál, er samþykktar voru á bændanámskeiðsfundum á Austurlandi í febrúar-mánuði 1940. Bréf 15. marz (Db. 150).

2. Sama félag sendir Alþingi ályktanir um landbúnaðarmál, er samþykktar voru á bændanámskeiði í Reyðarfirði í janúarmánuði 1940. Bréf 27. marz (Db. 213).

3. Gísli Sveinsson, þm. V.-Sk., sendir Alþingi útdrátt úr fundargerð Búnaðarfélags Dyrhólahrepps 4. marz 1940, þar sem gerðar voru ályktanir um kartöfluneyzlu, hækkun jarðabótastyrks, tillag til verkfærakaupasjóðs og greiðari aðgang að útlendum áburði. (Db. 130).

4. Sigurður E. Hliðar, þm. Ak., sendir Alþingi aðalfundarályktun Búnaðarsambands Eyjafjarðar. Bréf 20. marz (Db. 188).

5. Skúli Guðmundsson, þm. V.-Húnv., sendir Alþingi áskorun frá Búnaðarfélagi Hvammstangahrepps, dags. 11. febr., varðandi styrkveitingar til áburðarkaupa og innflutning á tilbúnum áburði. Bréf 15. marz (Db. 147).

Sjá einnig: Búfjárrækt, Bændaskólar, Dýralækningar, Fiskirækt, Fjárlög, Frihöfn, Framræslur, Fyrirhleðslur, Jarðhiti, Kartöflurækt, Loðdýraræktarfélag, Mjólkurlög, Norræna, Raforkuveitusjóður, Sandgræðsla, Sauðfjársjúkdómar, Tillögur, Upphitunareldavél.

Landsbókasafnið, sjá: Launamál 5, Tillögur.

Landssamband blandaðra kóra og kvennakóra á Íslandi endurnýjar umsókn sína frá síðasta þingi um 6000 kr. árlegan styrk. Bréf 7. marz (Db. 91).

Landssamband iðnaðarmanna, sjá Gjaldeyrismál 3.

Landssamband íslenzkra útvegsmanna sækir um 10 þús. kr. styrk til starfsemi sinnar. 1 fskj. Bréf 26. febr. (Db. 34).

Landssmiðjan, sjá: Starfsmannaskrár, Tillögur.

Landþurrkun, sbr. Framræslur.

Landþurrkunarfélag Safamýrar, sjá Framræslur 2.

Langafjara í Ólafsfirði, sjá Hafnir og lendingarbætur 6, 10.

Langholt við Reykjavík, sjá Kleppur.

Launamál.

1. Atv.- og samgmrn. sendir fjvn. bréf Braga Steingrímssonar dýralæknis, dags. 13. jan., þar sem hann fer þess á leit, að launakjör sín verði bætt. Bréf 8. marz (Db. 109).

2. Bragi Steingrímsson dýralæknir fer þess á leit, að laun sín verði hækkuð um 1500 kr. Bréf 12. febr. (Db. 117).
3. Bæjarstjórn Ísafjarðar skorar á Alþingi að hækka árslaun dýralæknisins á Ísafirði um 1500 kr. Bréf 16. febr. (Db. 10).
4. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið sendir fjvn. bréf biskups, dags. 20. febr., þar sem hann fer þess á leit, að séra Ólafur Magnússon í Arnarbæli njóti fullra launa eftir að hann lætur af embætti. Bréf 11. marz (Db. 110).
5. Fjármálaráðuneytið sendir fjvn. bréf dóms- og kirkjumrn., dags. 2. febr., ásamt bréfi þjóðminjavarðar og þjóðskjalavarðar, dags. s. d., þar sem þeir fara þess á leit, að þeir verði látnir njóta sömu launabóta og landsbókavörður og háskólakennarar. Bréf 28. febr. (Db. 56, d).
6. Guðjón Lárus Jónsson, starfsmaður tóbakseinkasölu ríkisins, fer þess á leit, að laun sín verði hækkuð upp í 325 kr. á mánuði. Bréf 15. marz (Db. 167).
7. Magnús Konráðsson verkfræðingur, starfsmaður í vitamálskrifstofunni, sendir fjvn. eftirrit af bréfi sínu til atvrmrn., dags. 26. okt. 1939, þar sem hann sækir um launahækkun og uppbót á hin lágu laun sín undanfarin ár. Bréf 26. okt. 1939 (Db. 3).

Sbr. Starfsmannaskrár.

Launaskrár, sjá Starfsmannaskrár.

Lausavísur, sjá Ritstyrkur 5.

Lára Bjarnadóttir, ekkja eftir Gísla Lárusson varðstjóra, sjá Eftirlaun og styrktarfé 15.

Leiðbeiningarskrifstofa um nám.

1. Stúdentaráð háskóla Íslands fer þess á leit, að Alþingi veiti 3500 kr. til rekstrar almennrar leiðbeiningarskrifstofu um nám. Bréf 14. marz (Db. 174).
2. Fræðslumálastjórinn mælir með ofangreindri styrkumsókn. Bréf 28. marz (Db. 222).

Leifur Sigurðsson leitar ásjár Alþingis út af tjóni, er hann telur sig hafa beðið í viðskiptum við stjórnarvöld Reykjavíkurbæjar út af ákvörðun húsaleigu, raforkugjalds og útsvars. Bréf 6. marz (Db. 99).

Leiklist. Bjarni Björnsson leikari sækir um 2000 kr. styrk. Bréf 27. febr. 1 fskj. (Db. 39).

Lendingarbætur, sjá Hafnir og.

Lestrarfélag, sjá Bókasöfn og.

Listamannaekkjur, sjá Skáldaekkjur og.

Listamenn, sjá: Bandalag íslenzkra, Skáldastyrkur og.

Listir, sjá: Leiklist, Myndlist, Ritstyrkur, Tónlist, Tollskrá 1, Úrskurður.

Listmálunarvörur, sjá Tollskrá 1.

Litla-Hraun, sjá Vinnuhælið á.

Little, Howard, enskukennari, óskar svars við bréfi sínu til fjárveitinganefndar, dags. 31. okt. 1939, þar sem hann lýsti kynningarstarfi sínu um Ísland og íslenzka hagi í brezkum blöðum í síðastliðin 15 ár og bar sig upp undan erfiðri afkomu. Bréf 26. marz (Db. 215).

Lífeyrissjóður barnakennara.

1. Ísak Jónsson kennari fer þess á leit, að sér verði endurgreitt fé það, sem hann hefir greitt í lífeyrissjóð barnakennara. — Bréf 15. marz (Db. 192).
2. Svafa J. Guðjónsdóttir kennari fer þess á leit, að sér verði endurgreitt fé það, er hún hefir greitt í sama sjóð. Bréf 7. marz (Db. 106).

Lím. Steingrímur Guðmundsson sækir um einkarétt til framleiðslu á lími úr íslenzku leðri og skinnnum og úr fiskafurðum, til næstu 5 ára. Bréf 26. febr. (Db. 183).

Loðdýrarækt, sjá: Loðdýraræktarfélag, Tillögur.

Loðdýraræktarfélag Íslands. Atv.- og samgmrn. sendir fjvn. bréf Loðdýraræktar-

félags Íslands, dags. 25. jan., þar sem það sækir um 3000 kr. styrk. Bréf 9. marz (Db. 118).

Loðmundarfjarðarhreppur, hreppsnefndin í, sjá Flóabátaferðir 4.

Lúðvig Guðmundsson skólastjóri, sjá Starfsgreinaskrá.

Lyffræðingafélag Íslands, sjá Lyfjafræðingaskóli.

Lyfjafræðingaskóli Íslands.

1. Umsögn Lyffræðingafélags Íslands um frv. til l. um lyfjafræðingaskóla Íslands. Bréf 13. marz (Db. 133).

2. Umsögn Lyfsalafélags Íslands um ofangreint frv. Bréf ódags. (Db. 184).

3. Umsögn læknaeildar um sama frv. Bréf 16. marz (Db. 158).

Lyfsalafélag Íslands, sjá Lyfjafræðingaskóli.

Læknabústaðir. Bergur Jónsson, þm. Barð., fer þess á leit, að Alþingi heimili ríkisstjórninni að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs 16 þús. kr. lán til læknisbústaðar og sjúkraskýlis á Bildudal. 1 fskj. Bréf 13. marz (Db. 132).

Læknaeild, sjá Háskóli Íslands 1.

Lögmaðurinn í Reykjavík, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Lögreglustjórinn í Reykjavík, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Magnús Jónsson, 1. þm. Reykv., sjá Ritstyrkur 6.

Magnús Konráðsson verkfræðingur, sjá Launamál 7.

Maria G. Jónsdóttir, ekkja eftir Ásbjörn Júlíus Nikulásson fiskimatsmann, sjá Eftirlaun og styrktarfé 3.

Marteinn Bjarnarson, sjá Vegamál 10.

Mállýzkurannsóknir, sjá Ritstyrkur 3.

Meðalland, sjá Sandgræðsla 2.

Meðalmeðlög barna.

1. Kvenréttindafélag Íslands skorar á Alþingi að hlutast til um, að greidd verði jafnhá dýrtiðaruppbót á meðalmeðlög barna frá nýári 1940 og ákveðin er fyrir lægsta launaflokk. Bréf 19. marz (Db. 210).

2. Mæðrastyrksnefndin skorar á Alþingi að hækka meðalmeðlög barna. Bréf 19. marz (Db. 190).

Meðferð opinberra mála.

1. Dómarar hæstaréttar skýra allshn. Nd. frá því, að þeir telji sér ekki fært að kynna sér nægilega vel frv. til l. um meðferð opinberra mála á skömmum tíma til þess að láta uppi rökstutt álit á því. Bréf 23. marz (Db. 223).

2. Lagadeild háskólans skýrir allshn. Nd. frá því, að deildin geti ekki á nokkrum dögum látið uppi rökstutt álit á framangreindu frv., en vekur jafnframt athygli á því, að þörf sé nýrrar löggjafar um þetta efni. Bréf 13. marz (Db. 129).

3. Umsögn bæjarfógetans á Ísafirði um sama frv. Bréf 23. marz (Db. 201).

4. Umsögn bæjarfógetans á Siglufirði um sama frv. Bréf 18. marz (Db. 242).

Meðlög, sjá Meðalmeðlög.

Menntaskólinn í Reykjavík. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið sendir fjvn. erindi rektors menntaskólans í Reykjavík, dags. 12. febr., þar sem hann fer þess á leit, að sér verði séð fyrir embættisbústað við skólann. Bréf 7. marz (Db. 92). — Sjá einnig: Síamál 2, Tillögur.

Míðeyjarvegur, sjá Vegamál 6.

Mjólkurlög. Stjórn mjólkursamlags Kjalarnesþings sendir Alþingi undirskriftarskjöl 282 mjólkurframleiðenda á félagssvæðinu, þar sem þeir krefjast þess, að mjólkurlögin verði afnumin. Bréf 18. marz (Db. 172).

Mjólkursamlag Kjalarnesþings, sjá Mjólkurlög.

Myndlist.

1. Gisli Jónsson málari fer þess á leit, að Alþingi veiti sér fjárhagslegan stuðning. Bréf ódags. (Db. 100).

2. Gunnlaugur Óskar Scheving málari sækir um 2500 kr. styrk. 1 fskj. Bréf 3. apríl (Db. 248).
3. Kristinn Pétursson málari sækir um 2500 kr. styrk. 1 fskj. Bréf 15. marz (Db. 156).
4. Sigurður Guðmundsson skólameistari fer þess á leit, að Alþingi veiti Örlygi syni hans 1200 kr. styrk til þess að stunda dráttlist og málaraflist á Kúnnstakademíinu í Kaupmannahöfn. Bréf 23. marz (Db. 200, 204).

Sbr. Útskurður.

Myndskurður, sjá Útskurður.

Mæðiveiki, sjá Sauðfjársjúkdómar.

Mæðiveikinefnd, sjá Sauðfjársjúkdómar.

Mæðrastyrksnefndin, sjá Meðalmeðlög barna 2.

Námsbækur, sjá Ríkisútgáfa.

Námsstyrkur. Guðmundur Ögmundsson ítrekar umsókn sína frá síðasta þingi um 2000 kr. styrk til Hinriks sonar síns í næstu 3 ár til náms í ölgerð í Þýskalandi. Bréf 28. febr. (Db. 58).

Námur, sjá Brúnkolanám.

Náttúrugripir. Kristján Geirmundsson sækir um 2000 kr. árlegan styrk til uppsetningar fugla og fleiri náttúrugripa fyrir skóla og söfn landsins. Bréf 9. febr. (Db. 7).

Nemendafélag mótorista, sjá Atvinna við siglingar 2.

Nielsen, Benedikt, sjá Ríkisborgararéttur 2.

Nielsen, Christian Fr., sjá Frihöfn.

Norðlenzkar konur, sjá Samband.

Norðri, Breiðafjarðarbáturinn, sjá Flóabátaferðir 1.

Norðurlandabókasafnið í París, sjá Bókasöfn og lestrarfélög 3.

Norræna búfræðifélagið. Íslandsdeild Norræna búfræðifélagsins sækir um 500 kr. styrk. 2 fskj. Bréf 1. marz (Db. 66).

Opinberir starfsmenn, sjá einkum: Eftirlaun og, Launamál, Verðlagsuppbót á laun. Ólafía Bjarnadóttir, ekkja eftir Þórð Sveinsson aðalbókara, sjá Eftirlaun og styrktarfé 6.

Ólafsfjarðarhreppur, hreppsnefndin í, sjá: Hafnir og lendingarbætur 6—8, Vegamál 7—8.

Ólafsfjörður, sjá: Hafnir og lendingarbætur 6—8, 10, Vegamál 7—8.

Ólafur Magnússon prestur, sjá Launamál 4.

Partavegur, sjá Vegamál 1.

Patreksfjarðarvegur, sjá Vegamál 3.

Páll Hermannsson, 2. þm. N.-M., sjá Flóabátaferðir 5.

Páll Zóphóníasson, 1. þm. N.-M., sjá Flóabátaferðir 5.

Pálmi Hannesson, 1. þm. Skagf., sjá: Flóabátaferðir 6, Vegamál 11.

Pétur Jónsson frá Sökkum, sjá Ritstyrkur 1.

Pétur Sigurðsson reglubóði, sjá Bindindisstarfsemi.

Póstar og ekkjur þeirra, sjá Eftirlaun og styrktarfé 2, 10, 12, 14, 17.

Póstmenn og ekkjur þeirra, sjá Eftirlaun og styrktarfé 15.

Póststofan í Reykjavík, sjá Starfsmannaskrár.

Póstur og sími, sjá Tillögur.

Prestar og prestsekkjur, sjá Eftirlaun og styrktarfé 4.

Rafmagnseftirlit ríkisins, sjá Tillögur.

Raforkuveitusjóður.

1. Bæjarstjórn Reykjavíkur skorar á Alþingi að fella úr frv. til l. um raforku-

veitusjóð ákvæði 3. gr. um skattgjald af raforkuveitum. Bréf 5. apríl (Db. 253).

2. Fasteignaeigendafélag Reykjavíkur mótmælir ákvæðum sama frv. um skatt af raforkuveitum. Bréf 3. apríl (Db. 245).
3. Forstöðumaður rafmagnseftirlits ríkisins skrifar fjhn. Ed. aths. sínar við sama frv. 1 fskj. Bréf 4. apríl (Db. 249).

Raufarhöfn, sjá Hafnir og lendingarbætur 1.

Reykholtsskóli.

1. Andrés Eyjólfsson fer þess á leit f. h. skólanefndar Reykholtsskóla, að skólanum verði séð fyrir greiðslu á ógreiddu stofnfjártillagi úr ríkissjóði á þessu og næsta ári, svo og að tekið verði tillit til þess við fjárveitingu til héraðsskólanna, að í ráði er að auka verklega kennslu í skólanum; ennfremur skorar hann á fjvn. að hlutast til um, að 13. gr. hinna nýju héraðsskólalaga komi sem fyrst til framkvæmda. 1 fskj. Bréf 4. marz (Db. 71). — Sbr. næsta lið.
2. Skólanefnd Reykholtsskóla itrekar við fjvn. umsókn formanns nefndarinnar, Andrésar Eyjólfssonar, dags. 4. marz, varðandi fjárveitingar til skólans. Bréf 14. marz (Db. 154). — Sbr. næsta lið á undan.

Reykhólasveitarvegur, sjá Vegamál 3.

Reykjanesskóli.

1. Skólanefnd Reykjanesskóla sækir um 20 þús. kr. til endurbóta heimavista skólans, 1000 kr. til íþróttavallar, 1000 kr. til skólagarðsins og 1500 kr. til að fullgera handavinnustofu pílta. 2 fskj. Bréf 23. febr. (Db. 30).
2. Aðalsteinn Eiríksson skólastjóri itrekar fyrri erindi sín um fjárframlög til Reykjanesskóla. Bréf 4. marz (Db. 74).

Reykjavík, sjá Dómkirkjan í.

Reykjavík, bæjarráðið í, sjá: Alþýðutryggingar, Slysabætur.

Reykjavík, bæjarstjórnin í, sjá: Raforkuveitusjóður 1, Vinnumiðlun.

Ritstyrkur.

1. Bergur Jónsson, þm. Barð., sendir fjvn., ásamt meðmælum sínum, bréf séra Þorsteins Kristjánssonar í Sauðlauksdal og Kristjáns Jónssonar fiskifélags-erindreka frá Garðsstöðum, dags. 23. febr., þar sem þeir mælast til, að Péttri Jónssyni frá Sökkum á Rauðasandi verði veittur 300 kr. árlegur styrkur til ritstarfa og fræðiiðkana. Bréf 2. marz (Db. 69).
2. Dr. Einar Ólafur Sveinsson fer þess á leit, að sér verði veittur ritstyrkur, eigi minni en hann hefir notið undanfarið. Bréf 10. marz (Db. 126).
3. Forsætisráðherra sendir fjvn. bréf Sveins Bergsveinssonar, cand. mag., dags. 7. jan., þar sem hann sækir um 1500 kr. styrk til mállýzkurannsóknna hér á landi. Bréf 30. jan. (Db. 4).
4. Gunnar Benediktsson rithöfundur sækir um 2400 kr. ritstyrk. Bréf 16. febr. (Db. 61).
5. Jóhann Sveinsson frá Flögu, cand. mag., fer þess á leit, að styrkur sá, er hann hefir notið undanfarið af opinberu fé til söfnunar og rannsóknar lausavísna, verði hækkaður í 1000 kr. 1 fskj. Bréf 16. marz (Db. 175).
6. Magnús Jónsson, 1. þm. Reykv., sendir fjvn. erindi séra Sigurbjarnar Einarssonar, dags. 6. okt. 1939, er hann sendi til síðasta Alþingis, þar sem hann sækir um 1500 kr. ritstyrk. 3 fskj. Bréf 26. marz (Db. 197).
7. Sigurjón skáld Friðjónsson á Litlu-Laugum ber sig upp undan lækkun þeirri, sem orðið hefir á styrk hans í höndum menntamálaráðs, og skorar á Alþingi að rétta hlut sinn. Bréf 12. febr. (Db. 50, 203).
8. Skúli Þórðarson meistari sækir um 2400 kr. styrk til rannsókna í verzlunar-sögu Íslands. Bréf 14. marz (Db. 141).
9. Þórbergur Þórðarson rithöfundur beinir til fjvn. opnu bréfi í Alþýðublaðinu til nefndarinnar varðandi ritstyrk sér til handa. 1 fskj. (Db. 178).

Ríkisborgararéttur.

1. Hegningarvottorð fyrir Ólaf Ingvald Visnes frá sýslumanninum í Gullbringu- og Kjósarsýslu (Db. 224).
2. Umsókn um íslenzkan ríkisborgararétt frá Augustsen, Bjarne August (Db. 11, 247, 269), Nielsen, Benedikt (Db. 271) og Sivertsen, Mikal Celius (Db. 20, 24).

Ríkisféhirðir, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Ríkissjóðstekjur. Fjármálaráðuneytið sendir fjárveitinganefnd yfirlit um innheimtar ríkissjóðstekjur í janúar- og febrúarmánuðum 1939 og 1940. (Db. 219).

Ríkisspítalarnir, sjá Tillögur.

Ríkisútgáfa námsbóka. Dóms- og kirkjumrn. sendir menntmn. Ed. uppkast að frv. til l. um breyt. á l. nr. 82 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka, með tilmælum um, að n. taki frv. til flutnings í þinginu. 1 fskj. Bréf 4. marz (Db. 76).

Ríkisútvarpið, sjá: Starfsmannaskrár, Tillögur.

Rósa Jónsdóttir, ekkja eftir Ágúst Jónsson vitavörð, sjá Eftirlaun og styrktarfé 20.

Ræktunarvegir, sjá Vegamál.

Rögnvaldur Sigurjónsson, sjá Tónlist 2.

Safamýri, sjá Framræslur 2.

Sakadómarrinn í Reykjavík, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Saltfisksveiðar togara.

1. Bæjarstjórn Hafnarfjarðar skorar á þing og stjórn að hlutast til um, að hafnirfirzku togararnir stundi saltfisksveiðar nú á vertíðinni, en sé þess enginn kostur, að veittar verði ca. 500 þús. kr. til atvinnubóta í bænum í þeirra stað. Bréf 28. febr. (Db. 72).
2. Verkamannafélagið Hlíf í Hafnarfirði skorar á Alþingi að samþykkja þingsályktunartillögu þm. Ísaf. og 6. landsk. þm. um saltfisksveiðar togara. Bréf 1. apríl (Db. 246).

Samábyrgð Íslands á fiskiskipum, sjá Vátryggingarfélag fyrir vélbáta 1.

Samband breiðfirzkra kvenna sækir um 400 kr. styrk. Bréf 15. marz (Db. 152).

Samband íslenzkra barnakennara, sjá Verðlagsuppbót á laun embættismanna 2.

Samband íslenzkra berklasjúklinga sækir um 6000 kr. árlegan skrifstofustyrk. Bréf 10. marz (Db. 122).

Samband norðlenzkra kvenna sækir um 1200 kr. styrk til starfsemi sinnar. Bréf 15. febr. (Db. 9).

Samgöngumál, sjá: Bifreiðalög, Fjarskipti, Flóabátaferðir, Flugmál, Hafnir og Póstur og, Síamál, Skattgreiðsla, Strandferðir, Tillögur, Umferðarlög.

Samskot handa skipshöfninni af v/b Kristjáni. Sigurður E. Hlíðar alþm., Guðmundur J. Hlíðdal póst- og síamálastjóri og 24 þjóðkunnir menn aðrir skora á Alþingi að leggja fram 5000 kr. úr ríkissjóði til samskota þeirra, sem nú fara fram til kaupa á nýjum fiskibát handa skipshöfninni af v/b Kristjáni. Bréf 7. marz (Db. 108).

Sandfok, sjá Sandgræðsla.

Sandgræðsla.

1. Atv.- og samgmrn. sendir landbn. Nd. uppkast að frv. til l. um viðauka við l. nr. 45 20. júní 1923, um sandgræðslu, með tilmælum um, að nefndin flytji málið í þinginu. 2 fskj. Bréf 14. febr. (Db. 26).
2. Sama rn. sendir fjvn. bréf sandgræðslustjóra, dags. 21. jan., ásamt bréfi Þorsteins Guðmundssonar, Leiðvelli, dags. 3. des. 1939, viðvikjandi framkvæmdum til heftingar sandfoks í Meðallandi. Bréf 9. marz (Db. 119).
Sjá einnig Tillögur.

Sauðfjársjúkdómar.

1. Forsætisráðherra sendir fjv. tillögur mæðiveikinefndar um niðurskurð á garnaveiku sauðfé í Hjaltadal og Viðvíkurhreppi í Skagafirði. 1 fskj. Bréf 28. marz (Db. 226).
2. Framkvæmdarstjóri mæðiveikivarnanna sendir landbúnaðarnefndum Alþingis skýrslu um sauðfjártölu vestan Þjórsár og Héraðsvatna árin 1936—1939 (Db. 198).

Sbr. Dýralækningar.

Seyðisfjörður, sjá Elliheimili.

Siglingalög, sjá Atvinna við siglingar.

Siglufjörður, sjá Hafnir og lendingarbætur 2.

Sigríður Steingrimsdóttir, ekkja eftir Sigurð Pétursson pósti, sjá Eftirlaun og styrktarfé 12.

Sigurbjörn Einarsson prestur, sjá Ritstyrkur 6.

Sigurður Guðmundsson skólameistari, sjá Myndlist 4.

Sigurður E. Hlíðar, þm. Ak., sjá: Akureyrarkirkja, Landbúnaðarmál 4, Samskot handa.

Sigurjón Björnsson, fyrrum fiskimatsmaður, sjá Eftirlaun og styrktarfé 16.

Sigurjón Friðjónsson skáld, sjá Ritstyrkur 7.

Sigurbór Runólfsson á Álafossi, sjá Bókautgáfa 3.

Sivertsen, Mikal Celius, sjá Ríkisborgararéttur 2.

Sildartunnur. Atv.- og samgmrn. sendir sjútv. Nd. uppkast að frv. til l. um sildartunnur, með tilmælum um, að n. taki frv. til flutnings í þinginu. Bréf 1. marz (Db. 65).

Sildarútgerð, sjá: Sildartunnur, Útgerðarlán, Verðuppbót.

Sildarverð, sjá Verðuppbót.

Simamál.

1. Bergur Jónsson, þm. Barð., endurnýjar umsókn sína frá síðasta þingi um fjárveitingu til simalagningar frá Bildadal um Otradal til Dufansdals í Suðurfjarðahreppi. Bréf 5. marz (Db. 78).
2. Rektor menntaskólans í Reykjavík fer þess á leit, að simi verði lagður frá Hveragerði í Ölfusi að skólaselinu í Reykjakoti. Bréf 7. marz (Db. 94).
3. Stjórn Farmanna- og fiskimannasambands Íslands fer þess á leit, að tekin verði upp í fjárlög nægilega há fjárveiting til lagningar simalínu frá Siglufirði til Úlfisdala. Bréf 28. marz (Db. 237).

Simamenn, sjá Félag íslenzkra.

Simastarfsmenn og ekkjur þeirra, sjá Eftirlaun og styrktarfé 13, 15.

Sími, sjá Póstur og.

Sjávarútvegsmál, sjá: Atvinna við siglingar, Beitumál, Friðun fiskimiða, Frihöfn, Hafnir og, Heilsuvernd, Jöfnunarsjóður, Saltfisksveiðar, Samskot, Sildartunnur, Sjómannahimili, Sjómannalög, Sjómannaskóli, Sjóminjasafn, Stýrimannaskólinn, Talstöðvar, Tillögur, Útflutningur á, Útgerðarlán, Vátryggingarfélag, Verðuppbót á, Vélstjórnaskólinn, Vitamál.

Sjómannadagsráðið, sjá Sjóminjasafn.

Sjómannafélag Akureyrar, sjá: Gengisskráningarlög 2, Verðuppbót.

Sjómannafélag Ólafsfjarðar, sjá Verkalýðs- og.

Sjómannahimili. Templarastúkan Framsókn nr. 187 á Siglufirði sækir um 2000 kr. styrk til rekstrar sjómanna- og gestaheimili. Bréf 23. febr. (Db. 42).

Sjómannalög.

1. Farmanna- og fiskimannasamband Íslands sendir sjútv. Ed. till. til breyt. á sjómannalögunum, ásamt greinargerð, með tilmælum um, að nefndin beri þær fram í þinginu. Bréf 5. marz (Db. 85).
2. Sama samband skorar á Alþingi að samþykkja ofangreindar tillögur. Bréf 5. marz (Db. 85).

Sjómannaskóli. Farmanna- og fiskimannasamband Íslands fer þess á leit, að tekin verði í fjárlög 100 þús. kr. fjárveiting í næstu ár til byggingar sjómannaskóla. Bréf 5. marz (Db. 86).

Sjóminjasafn.

1. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktun síðasta fiskiþings um minjasafn veiða og sæfara. Bréf 27. marz (Db. 231).
2. Fulltrúaráð sjómannadagsins fer þess á leit, að Alþingi veiti áfram 3500 kr. styrk til væntanlegs sjóminjasafns. Bréf 4. marz (Db. 67).

Sjóvarnargarðar, sjá Hafnir og.

Sjúkrasjóður Þverárhrepps. Skúli Guðmundsson, þm. V.-Húnv., fer þess á leit, að Alþingi veiti 200 kr. til sjúkrasjóðs Þverárhrepps. 1 fskj. Bréf 4. marz (Db. 68).

Sjúkraskýli, sjá Læknabústaðir.

Skagafjarðarsýsla, sýslunefndin í, sjá Vegamál 11.

Skatta- og tollamál, sjá: Tillögur, Tollskrá, Vaxtaskattur.

Skattgreiðsla Eimskipafélagsins.

1. Eimskipafélag Íslands fer þess á leit, að Alþingi framlengi l. nr. 33 7. maí 1928, um skattgreiðslu félagsins, þannig að þau gildi áfram árin 1941 og 1942. Bréf 22. febr. (Db. 27).
2. Umsögn fjmrh. um ofangreint erindi Eimskipafélagsins, þar sem hann skýrir fjhn. Nd. frá því, að hann muni leggja frv. þessa efnis fyrir þingið. Bréf 8. marz (Db. 104).

Skattstofa Reykjavíkur, sjá Tillögur.

Skálðaekkjur og listamanna, sjá Eftirlaun og styrktarfé 5, 18, 19.

Skáldastyrkur og listamanna, sjá Listir.

Skipaskoðunarstjóri, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Skipaútgærð ríkisins, sjá: Strandferðir, Tillögur.

Skipstjóra- og stýrimannafélag Reykjavíkur, sjá Útgerðarlán.

Skipulagssjóðir. Atv.- og samgmrn. sendir allshn. Ed. eftirrit af bréfi borgarstjórans í Reykjavík, dags. 20. marz, varðandi frv. til l. um skipulagssjóði. 1 fskj. Bréf 29. marz (Db. 280).

Skógrækt, sjá Tillögur.

Skólamál, sjá: Atvinna við siglingar, Eiðaskóli, Fræðslumál, Háskóli Íslands, Hóla-skóli, Hvanneyrarskóli, Kennaraskólinn, Kennslueftirlit, Leiðbeiningarskrifstofa, Lyfjafræðingaskóli, Menntaskólinn í Reykjavík, Reykholtsskóli, Reykjanesskóli, Ríkisútgáfa, Síamál 2, Starfsgreinaskrá, Stýrimannaskólinn, Verzlunarskóli, Vélstjóraskólinn, Viðskiptaháskóli.

Skólasel menntaskólans í Reyjakoti, sjá Síamál 2.

Skúli Guðmundsson, þm. V.-Húnv., sjá: Eftirlaun og styrktarfé 17, Kvennasamband, Landbúnaðarmál 5, Sjúkrasjóður.

Skúli Pálsson, sjá: Fiskirækt, Útflutningur á ál.

Skúli Þórðarson meistari, sjá Ritstyrkur 8.

Skömmtnarskrifstofa ríkisins, sjá Tillögur.

Slysabætur, örorkubætur og ellilaun. Umsögn bæjarráðs Reykjavíkur um frv. til l. um hækkun slysabóta og uppbót á ellilaun og örorkubætur. Bréf 9. marz (Db. 120).

Slysavarnafélag Íslands, sjá Tollskrá 4.

Slysavarnafélag Ólafsfjarðar, sjá Hafnir og lendingarbætur 10.

Snót, verkakvennafélag í Vestmannaeyjum, sjá Styrktarsjóður.

Sparnaðartillögur. Hafsteinn Sigurbjörnsson, Finnsstöðum í Vindhælishreppi, skorar á Alþingi að lækka, svo um muni, laun starfsmanna ríkisins og afnema óþarfa skrifstofur, stofnanir og bitlinga. Bréf 13. jan. (Db. 38).

Starfsgreinaskrá. Lúðvig Guðmundsson skólastjóri sækir um 1500 kr. styrk til þess að semja skrá yfir allar starfsgreinir, sem nema má hér á landi að einhverju eða öllu leyti, 2 fskj. Bréf 28. marz (Db. 227).

Starfsmannaskrár. Eftirtaldar stofnanir og ríkisfyrirtæki senda fjvn. starfsmanna- og launaskrár fyrir árið 1939: áfengisverzlun ríkisins, bifreiðaeinkasala ríkisins, Gutenberg, landssmiðjan, póststofan í Reykjavík, ríkisútvarpið, tóbaks-einkasala ríkisins, viðtækjaverzlun ríkisins (Db. 75). — Sbr. Tillögur.

Steingrímur Guðmundsson, sjá Lim.

Steingrímur Steinþórsson, 2. þm. Skagf., sjá: Dýralækningar, Flóabátaferðir 6, Vegamál 11.

Stéttarfélag, sjá: Bandalag íslenzkra, Búnaðarfélag Dyrhólahrepps, Búnaðarfélag Hvammstangahrepps, Búnaðarfélag Íslands, Búnaðarsamband Eyjafjarðar, Einingin, Farmanna- og fiskimannasamband Íslands, Fasteignaeigendafélag Reykjavíkur, Félag íslenzkra iðnrekenda, Félag íslenzkra simamanna, Fiskifélag Íslands, Hlíf, Hreyfill, Iðnaðarmannafélag, Kvennasamband, Kvenréttindasamband, Kvik, Landssamband iðnaðarmanna, Landssamband íslenzkra, Lyffræðingafélag, Lyfsalafélag, Nemendafélag, Samband breiðfirzakra, Samband íslenzkra, Samband norðlenzakra, Sjómannafélag Akureyrar, Skipstjóra- og stýrimannafélag Reykjavíkur, Snót, Sveinafélag, Sveinasamband, Verkalýðs- og sjómannafélag Ólafsfjarðar, Verkamannafélag Akureyrar, Verzlunarmannafélag Ísafjarðar, Þór, Þróttur.

Stökkseyrarhreppur, hreppsnefndin í, sjá Hafnir og lendingarbætur 9.

Stökkseyri, sjá Hafnir og lendingarbætur 9.

Strandferðir. Skipaútgerð ríkisins sendir samgmn. Nd. áætlun um strandferðir m/s Esju í marz—ágústmánuði 1940. Bréf 8. marz (Db. 103). — Sbr. Flóabátaferðir.

Stríðsáhættuþóknun sjómanna. Áttatíu og sjö sjómenn á ýmsum skipum skora á Alþingi að undanþiggja frá skatti til ríkis og bæja stríðsáhættuþóknun og slysa- og dánarbætur til sjómanna og aðstandenda þeirra (Db. 189).

Stúdentar, sjá Námsstyrkur.

Styrktarsjóður verkakvennafélagsins Snótar. Verkakvennafélagið Snót í Vestmannaeyjum sækir um 300 kr. árlegt fjárframlag til styrktarsjóðs félagsins. Bréf 10. marz (Db. 171).

Stýrimannafélag Reykjavíkur, sjá Skipstjóra- og.

Stýrimannaskólinn, sjá Tillögur.

Stúdentagarðurinn, sjá Garðvist.

Stúdentaráðið, sjá Leiðbeiningarskrifstofa.

Sumarheimili barna.

1. Barnaverndarráð sendir fjvn. útdrátt úr skýrslu sinni um rekstur dagheimila og sumardvalarheimila á árinu 1939. Bréf 14. marz (Db. 139).

2. Kvenfélagið Hlíf og verkakvennafélagið Einingin á Akureyri sækja um 1500 kr. styrk til þess að reka sumarheimili í sveit fyrir veikluð börn úr Akureyrarbæ. Bréf 10. febr. (Db. 36).

Svafa J. Guðjónsdóttir kennari, sjá Lífeyrissjóður barnakennara 2.

Sveinafélag múrara í Reykjavík, sjá Gengisskráningarlög 1.

Sveinasamband byggingarmanna í Reykjavík, sjá Byggingarlánastofnun.

Sveinbjörn Högnason, 1. þm. Rang., sjá: Fjárlög, Framræslur 2, Fyrirhleðslur, Vegamál 6.

Sveinn Bergsveinsson, cand. mag., sjá Ritstyrkur 3.

Svíþjóð, sænsk-íslenzkt félag, sjá Bókaútgáfa 2.

Sýslubókasafn Skagfirðinga, sjá Bókasöfn og lestrarfélag 2.

Sýsluvegir, sjá Vegamál.

Sænsk-íslenzk orðabók, sjá Bókaútgáfa 2.

Sögufélag Skagfirðinga sækir um 300 kr. styrk. Bréf 26. febr. (Db. 35).

Talstöðvar. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktun síðasta fiskipings um talstöðvar í fiskiskipum. Bréf 19. marz (Db. 186).

Tilbúinn áburður, sjá Landbúnaðarmál.

Tillögur um fjárveitingar í fjárlögum 1941 frá eftirtöldum embættismönnum, ríkisfyrirtækjum og stofnunum: áfengisverzlun ríkisins (Db. 56, a, 163), bifreiðaeftirlitinu (Db. 56, a), bifreiðaeinkasölu ríkisins (Db. 56, a), Búnaðarbanka Íslands (Db. 56, a), Búnaðarfélagi Íslands (Db. 56, a), Eiðaskóla (Db. 56, a), Fiskifélagi Íslands (Db. 56, a), fræðslumálastjóra (Db. 56, a), Gutenberg (Db. 56, a), hagstofunni (Db. 56, a), háskólanum (Db. 56, a), hegningarhúsinu í Reykjavík (Db. 56, a), Hólaskóla (Db. 56, a), Hvanneyrarskóla (Db. 56, a), kauplagsnefnd (Db. 56, a), kennaraskólanum (Db. 56, a), landsbókasafninu (Db. 56, a), landssmiðjunni (Db. 56, a), loðdýraræktarráðunauti ríkisins (Db. 56, a), lögmanninum í Reykjavík (Db. 56, a), lögreglustjóranum í Reykjavík (Db. 56, a), menntaskólanum í Reykjavík (Db. 56, a), pósti og síma (Db. 56, a, 101, 151), rafmagnseftirliti ríkisins (Db. 56, a), ríkisfóhirði (Db. 56, a), ríkisspítölunum (Db. 56, a), ríkisútvarpinu (Db. 56, a), sakadómaranum í Reykjavík (Db. 56, a, 128), sandgræðslustjóra (Db. 56, a), skattstofu Reykjavíkur (Db. 56, a), skipaskoðunarstjóra (Db. 56, a), skógræktarstjóra (Db. 56, a), skömmtnarskrifstofu ríkisins (Db. 56, a), stýrimannaskólanum (Db. 56, a), tóbakseinkasölu ríkisins (Db. 56, a), tryggingarstofnun ríkisins (Db. 56, a), veðurstofunni (Db. 56, a), vegamálastjóra (Db. 56, a), verðlagsnefnd (Db. 56, a), verksmiðju- og vélaeftirlitinu (Db. 56, a), vélstjóraskólanum (Db. 56, a), viðtækjaverzlun ríkisins (Db. 56, a), vinnuhælinu á Litla-Hrauni (Db. 90), vitamálastjóra (Db. 56, a), þjóðminjasafninu (Db. 56, a), þjóðskjalasafninu (Db. 56, a). — Sbr.: Fjárlög, Launamál, Starfsmannaskrár.

Tollamál, sbr. Skatta- og.

Tollskrá.

1. Bandalag íslenzkra listamanna fer þess á leit við fjhn. Nd., að hún hlutist til um, að listmálunarvörur verði settar í sérstakan tollflokk með ekki hærra tollgjaldi en var áður en tollskráin gekk í gildi. Bréf 11. apríl (Db. 260). — Sbr. 3. tölulið.
2. Félag íslenzkra iðnrekenda skrifar fjhn. Nd. athugasemdir sínar við frv. til l. um breyt. á l. nr. 62 30. des. 1939, um tollskrá o. fl. Bréf 8. apríl (Db. 259).
3. Fjármálaráðuneytið sendir fjhn. Nd. umsögn tollstjórans í Reykjavík, dags. 12. apríl, um ofangreint erindi Bandalags íslenzkra listamanna, ásamt brtt. hans við frv. til l. um breyt. á l. um tollskrá o. fl. 1 fskj. Bréf 15. apríl (Db. 267). — Sbr. 1. tölulið.
4. Slysavarnafélag Íslands leiðir athygli að því, að ákvæði tollskrár um toll af flugeldum til neyðarskota á sjó muni af misgáningi sprottin, og beinir því til forseta Sp., að hann hlutist til um, að tollurinn verði lækkaður. Bréf 19. febr. (Db. 22). — Sbr. næsta tölulið.
5. Umsögn fjármálaráðherra um ofangreint erindi Slysavarnafélags Íslands. Bréf 8. marz (Db. 102). — Sbr. næsta tölulið á undán.

Tóbakseinkasala ríkisins, sjá: Launamál 6, Starfsmannaskrár, Tillögur.

Tónlist.

1. Karl O. Runólfsson tónskáld sækir um 2000 kr. styrk. 1 fskj. Bréf 28. marz (Db. 221).
2. Rögnvaldur Sigurjónsson pianóleikari sækir um 2000 kr. styrk til framhaldsnáms í pianóleik. 6 fskj. Bréf 11. marz (Db. 113).

Tryggingarmálefni, sjá: Alþýðutryggingar, Sjúkrasjóður, Slysabætur, Stríðsáhættuþóknun, Styrktarsjóður, Tillögur, Vátryggingarfélag.

Tryggingarstofnun ríkisins, sjá Tillögur.

Umdæmisstúkan nr. 1, sjá Drykkjumannahæli.

Umferðarlög.

1. Bifreiðastjórafélagið Hreyfill og vörubílstöðin Þróttur mótmæla 6. gr. frv. til umferðarlaga. 1 fskj. Bréf ódags. (Db. 209).
2. Umsögn vegamálastjóra um ofangreint frv. (Db. 279).

Uppfinningar, sjá Upphitunareldavél.

Upphitunareldavél. Jóhann Kristjánsson byggingarmeistari fer þess á leit, að Alþingi veiti sér fjárhagslegan stuðning til þess að koma í framkvæmd smíð á nýrri gerð af upphitunareldavél, sem hann hefir fundið upp. 6 fskj. Bréf 14. marz (Db. 161).

Upphleypt kort af Íslandi, sjá Íslandskort.

Upplýsingarskrifstofa stúdentaráðsins, sjá Leiðbeiningarskrifstofa.

Úlfssdalir, sjá Simamál 3.

Útflutningur á ál.

1. Atvinnudeild háskólans sendir sjútn. Nd. umsögn sína um frv. til l. um einkaleyfi til að flytja út ál og selja á erlendum markaði. Bréf 16. marz (Db. 159).
2. Skúli Pálsson skrifar sjútn. Nd. álit sitt á ofangreindu frv. Bréf 12. marz (Db. 127).

Útgerðarlán. Skipstjóra- og stýrimannafélag Reykjavíkur skorar á þing og stjórn að hlutast til um, að útvegsmönnum verði gefinn kostur á láni úr sjóði sildarverksmiðja ríkisins til veiðarfæraakaupa fyrir komandi sildarvertíð, og sé þeim jafnframt tryggð greið yfirfærsla á erlendum gjaldeyri til þessara kaupa. Vextir af lánum þessum verði 3,5% og renni í sjóð, er stofnaður verði til styrktar ekkjum og afkomendum þeirra sjómanna, er farast við sildveiðar. Bréf ódags. (Db. 88).

Útlendur áburður, sjá Landbúnaðarmál.

Útskurður.

1. Ágúst Sigurmundsson myndskeri sækir um 1000 kr. styrk. 6 fskj. Bréf 27. marz (Db. 211).
2. Geir G. Þormar myndskeri itrekar umsókn sína um að styrkur sá, er hann hefir notið til að halda uppi kennslu í tréskurðarlist á Norðurlandi, verði hækkaður í 900 kr. Bréf 27. febr. (Db. 112).
3. Guðmundur Kristinsson myndskeri fer þess á leit, að sér verði veittur áfram styrkur sá, er hann naut í fjárlögum 1939. Bréf 1. marz (Db. 79).

Útvarp, sjá Ríkisútvarpið.

Útvegsmál, sbr. Sjávarútvegsmál.

Útvegsmenn, sjá Landssamband íslenzkra.

Valborg Einarsson, ekkja eftir Sigfús Einarsson tónskáld, sjá Eftirlaun og styrktarfé 5.

Vatnafélag Austur-Eyjafjallahrepps, sjá Fyrirhleðslur.

Vaxtaskattur. Umsögn stjórnar Landsbanka Íslands um frv. til l. um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts af vaxtafé. Bréf 20. marz (Db. 185).

Vátryggingarfélag fyrir vélbáta.

1. Umsögn Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum um frv. til l. um breyt. á l. nr. 27 13. jan. 1938, um vátryggingarfélag fyrir vélbáta, og brtt. við það á þskj. 57. Bréf 7. marz (Db. 107).
2. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi ályktanir síðasta fiskipings um vélbátatryggingar. Bréf 20. marz (Db. 196).

Veðurstofan, sjá Tillögur.

Vegamál.

1. Áskorun bænda úr Gaulverjabæjarhreppi til Alþingis um að það veiti fé úr ríkissjóði til lagningar vegar frá Gaulverjabæjarbraut um Hamar austur í Parta að Fljótshólum. 2 fskj. Bréf 27. febr. (Db. 176).

2. Bergur Jónsson, þm. Barð., endurnýjar umsókn sína frá síðasta þingi um 1000 kr. fjárveitingu til ræktunarvegna í Flatey á Breiðafirði. Bréf 5. marz (Db. 77).
3. Sami þm. fer þess á leit, að fjárveiting til Geiradals- og Reykhólasveitarvegna verði hækkuð í 4000 kr., fjárveiting til Barðastrandarvegna í 6000 kr. og fjárveiting til Patreksfjarðarvegna til Bíldudals í 7000 kr. Bréf 5. marz (Db. 83).
4. Garðar Þorsteinsson, 7. landsk. þm., fer þess á leit, að veittar verði 3000 kr. til ræktunarvegna í Grimsey. Bréf 29. marz (Db. 225).
5. Gísli Guðmundsson, þm. N.-Þ., fer þess á leit, að fjv. taki upp i tillögur sínar 10 þús. kr. fjárveitingu til Þistilfjarðar- og Öxarfjarðarheiðarvegna. Bréf 12. marz (Db. 153).
6. Helgi Jónasson og Sveinbjörn Högnason, þm. Rang., senda fjv. bréf oddvitans í Austur-Landeyjahreppi, dags. 16. febr., þar sem hann fer þess á leit, að framlagið til Miðeyjarvegna verði hækkað í 6000 kr. á árinu 1941 eða vegurinn að öðrum kosti tekinn í tölu þjóðvega. Bréf 4. marz (Db. 70).
7. Hreppsnefnd Ólafsfjarðarhrepps fer þess á leit, að veittar verði 15 þús. kr. til þjóðvegna í Ólafsfirði. Bréf 19. febr. (Db. 46).
8. Sama hreppsnefnd fer þess á leit, að veittar verði 2000 kr. til ræktunarvegna við kaupúnið. Símskeyti 8. marz (Db. 98).
9. Jóhann Jósefsson, þm. Vestm., fer þess á leit, að tekin verði í fjárlög fjárveiting til ræktunarvega í Vestmannaeyjum, svo og að veitt verði herra tillag af benzínskattsauka til vega þar. Bréf 5. marz (Db. 82).
10. Marteinn Bjarnarson sendir Alþingi ritgerð eftir sig, fjölritaða, þar sem hann gerir till. um vetrarbraut yfir Hellisheiði (Db. 261).
11. Pálmi Hannesson og Steingrímur Steinþórsson, þm. Skagf., senda Alþingi ályktun sýslufundar Skagafjarðarsýslu um upptöku nýrra þjóðvega í sýslunni. Símskeyti 29. marz (Db. 233).

Sjá einnig Tillögur. — Sbr. og: Bifreiðalög, Umferðarlög.

Vegamálastjóri, embættiskostnaður, sjá Tillögur.

Verðlag.

1. Viðskiptamálaráðherra sendir allshn. Nd. uppkast að frv. til l. um verðlag, ásamt grg., með tilmælum um, að n. taki málið til flutnings í þinginu. Bréf 7. marz (Db. 96).
2. Verðlagsnefnd sendir allshn. Nd. leiðréttingar á þýðingu tilskipunar danska verzlunar-, iðnaðar- og siglingamálaráðuneytisins, dags. 19. okt. 1939, um verðlag á vörum, er fylgdi bréfi viðskiptamálarh. til n., dags. 7. marz. Bréf 14. marz (Db. 146).

Verðlagsnefnd, sjá: Tillögur, Verðlag 2.

Verðlagsuppbót á laun embættismanna.

1. Félag íslenzkra simamanna mótmælir þeim ákvæðum í brtt. meiri hl. fjhn. Nd. á pskj. 411, við frv. til l. um greiðslu verðlagsuppbótar á laun embættismanna og starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana, að verðlagsuppbót skuli einungis greiða af stofnlaunum. Bréf 12. apríl (Db. 265).
2. Samband íslenzkra barnakennara sendir Alþingi samskonar mótmæli. Bréf 12. apríl (Db. 266).
3. Starfsmannafélagið Þór í Reykjavík fer þess á leit, að breytt verði ákvæðum sama frv. á þá leið, að greidd verði verðlagsuppbót á húsaleigustyrk þeirra manna, er ekki hafa yfir 400 kr. mánaðarlaun. Bréf 2. apríl (Db. 243).

Verðlagsuppbót á laun verzlunarmanna. Verzlunarmannafélagið á Ísafirði skorar á Alþingi að skipa svo fyrir með löggjöf, að verzlunar- og skrifstofufólk fái launauppbót í samræmi við aukna dýrtið og launabætur annara stétta. Simsk. 18. apríl (Db. 273).

Verðuppbót á sild.

1. Sjómannafélag Akureyrar skorar á Alþingi að samþykkja þingsályktunartillögu 5. þm. Reykv. og 4. landsk. þm. um uppbót á verði bræðslusildar til sjómanna og útvegsmanna. Bréf 1. apríl (Db. 257).
2. Verkalýðs- og sjómannafélag Ólafsfjarðar sendir Alþingi samskonar áskorun. Bréf 28. marz (Db. 220).

Verkalýðsfélög, sjá: Einingin, Hlíf, Snót, Verkalýðs- og, Verkamannafélag, Þór, Þróttur.

Verkalýðs- og sjómannafélag Ólafsfjarðar, sjá: Gengisskráningarlög 4, Verðuppbót 2.

Verkamannabústaðir, sjá Byggingarlánastofnun.

Verkamannafélag Akureyrar, sjá Gengisskráningarlög 3.

Verkfærakaupasjóður, sjá: Fjárlög, Landbúnaðarmál 3.

Verksmiðju- og vélaeftirlitið, sjá: Eftirlit með, Tillögur.

Vestmannaeyjar, sjá Vegamál 9.

Verzlunarmál, sjá: Frihöfn, Gengisskráningarlög, Gjaldeyrismál, Tollskrá, Verðlag, Verðlagsuppbót á laun verzlunarmanna, Verzlunarsaga, Verzlunarskóli.

Verzlunarmannafélag Ísafjarðar, sjá Verðlagsuppbót á laun verzlunarmanna.

Verzlunarmenn, sjá Verðlagsuppbót á laun.

Verzlunarsaga Íslands, sjá Ritstyrkur 8.

Verzlunarskóli Íslands. Vilhjálmur Þ. Gíslason, skólastjóri Verzlunarskóla Íslands, fer þess á leit, að styrkur skólans verði hækkaður. Bréf 23. marz (Db. 205).

Vélaeftirlitið, sjá Verksmiðju- og.

Vélfræðikennsla, sjá Atvinna við siglingar.

Vélstjóráskólinn, sjá Tillögur.

Viðskiptaháskóli Íslands, sjá Garðvist.

Viðtækjaverzlun ríkisins, sjá: Starfsmannaskrár, Tillögur.

Vilhjálmur Þ. Gíslason skólastjóri, sjá Verzlunarskóli Íslands.

Vinnuhælið á Litla-Hrauni, sjá Tillögur.

Vinnumiðlun. Bæjarstjórn Reykjavíkur skorar á Alþingi að breyta lögum um vinnumiðlun á þá leið, að vinnumiðlunarstofur verði lagðar undir stjórn bæjarstjórnna með yfirumsjón ríkisstjórnar, en þyki það ekki fært, itrekar bæjarstjórnin fyrra tilboð sitt um að láta ráðningarskrifstofu Reykjavíkur taka að sér starf vinnumiðlunarskrifstofunnar í Reykjavík endurgjaldslaut. Bréf 6. marz (Db. 89).

Visnes, Olaf Ingvald, sjá Ríkisborgararéttur 1.

Vitamál.

1. Farmanna- og fiskimannasamband Íslands skorar á Alþingi að samþykkja frumvarp það, sem fyrir þinginu liggur um breyt. á l. nr. 43 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar, með þeirri breyt., að forseti sambandsins skuli eiga sæti í vitamálanefnd. — Bréf 5. marz (Db. 87).
2. Forseti Fiskifélags Íslands sendir Alþingi álit sjávarútvegsnefndar síðasta fiskiþings um vitamál. Bréf 19. marz (Db. 187).

Sjá einnig: Launamál 7, Tillögur.

Vitaverðir og ekkjur þeirra, sjá Eftirlaun og styrktarfé 20.

Víkingur, h/f, sjá Flóabátaferðir 2—3.

Vísnaöfnun, sjá Ritstyrkur 5.

Vogar, sjá Hafnir og lendingarbætur 3.

Þingmálafundargerðir. Frá Blönduósi, ein, 26. jan. (Db. 37). Úr Borgarnesi, ein, 13. febr. (Db. 64). Úr Vestur-Húnavatnssýslu, tvær, 3. og 5. febr. (Db. 16).

Þistilfjarðarvegur, sjá Vegamál 5.

Þjóðleg fræði, sjá Ritstyrkur.

Þjóðminjasafnið, sjá: Launamál 5, Tillögur. — Sbr. einnig Grenjaðarstaðarbær.

Þjóðskjalasafnið. Dóms- og kirkjumrn. sendir menntmn. Nd. erindi dr. Björns K. Þórólfssonar, dags. 22. febr., þar sem hann fer þess á leit, að hann verði skipaður aðstoðarskjalavörður við þjóðskjalasafnið. Bréf 26. febr. (Db. 32). — Sjá einnig: Launamál 5, Tillögur.

Þjóðvegir, sjá Vegamál.

Þorsteinn Guðmundsson, Leiðvelli, sjá Sandgræðsla 2.

Þorsteinn Kristjánsson prestur, sjá Ritstyrkur 1.

Þór, starfsmannafélag í Reykjavík, sjá Verðlagsuppbót á laun embættismanna 3.

Þórbergur Þórðarson rithöfundur, sjá Ritstyrkur 9.

Þórður Sveinsson, aðalbókari, ekkja hans, sjá Eftirlaun og styrktarfé 6.

Þróttur, verkamannafélag á Siglufirði, sjá Gengisskráningarlög 6.

Þróttur, vörubílstöð í Reykjavík, sjá Umferðarlög 1.

Þuriður Einarsdóttir, ekkja eftir Elíeser Eiríksson pósti, sjá Eftirlaun og styrktarfé 17.

Þverárhreppur, sjá Sjúkrasjóður.

Öldubríótar, sjá Hafnir og.

Ölfus, sjá Framræslur 1.

Ölgerð, nám í, sjá Námsstyrkur.

Örlygur Sigurðsson, sjá Myndlist 4.

Örorkubætur, sjá Slysabætur.

Öxarfjarðarheiðarvegur, sjá Vegamál 5.

582. Þingmannaskrá með bústöðum o. fl.

Skammtastafanir: a. = allshn., fjh. = fjhn., fjv. = fjvn., i. = iðnn., k. = kjörbrn., l. = landbn., m. = menntmn., sa. = samgm., sj. = sjúfn., u. = utrmn.
A = Alþýðufll., B = Bændafll., F = Framsóknarfll., S = Sjálfstæðisfll., SAS = Sameiningarfll. alþýðu, Sósíalistafll., U = utan flokka.

Tala	Nöfn þingmanna og staða	Kjördæmi	Fæðingar- dagur og ár	Heimili	Dvalarstaður um þing- timann og sími	f hverjum fasta- nefndum	Tala áður set- inna þinga	Stj. mála- flokkur	Þingdeild	Tala
1	Árni Jónsson frá Múla, ritstjóri	9. landskjörinn þm.	24/8 '91	Reykjavík	Bergstaðastræti 44, 3012	sa.; m.; a.Sp.	7	S	Ed.	1
2	Ásgeir Ásgeirsson, bankastjóri	Vestur-Ísafjarðarsýsla	13/5 '94	Reykjavík	Háavallagata 32, 4300 1060	fjh.; m.; u.	19	A	Nd.	2
3	Bergur Jónsson, bæjarfógeti	Barðastrandarsýsla	24/9 '98	Hafnarfjarðarkaupstaður	Hafnarfj.kaupst., 9234	sj.; a.; k.; u.	11	F	Nd.	3
4	Bernharð Stefánsson, útibússtjóri	Eyafjarðarsýsla, 1. þm.	8/1 '89	Akureyri	Háavallagata 37, 2692	fj.; fjh.	19	F	Ed.	4
5	Bjarni Ásgeirsson, bóndi, 2. varaforseti Sp.	Mýrasýsla	1/8 '91	Reykir í Mosfellssveit	Tjarnargata 10, 3357 1143	l.; i.; u.	15	F	Nd.	5
6	Bjarni Bjarnason, skólastjóri, skrifari í Sp.	Árnessýsla, 2. þm.	23/10 '89	Laugarvatn	Ásvallagata 1, 3010	fjv.; m.	7	F	Nd.	6
7	Bjarni Snæbjörnsson, læknir, skrifari í Ed.	Hafnarfjarðarkaupstaður	8/3 '89	Hafnarfjarðarkaupstaður	Hafnarfj.kaupst., 9245	i.	7	S	Ed.	7
8	Brynjólfur Bjarnason, kennari	10. landskjörinn þm.	26/5 '98	Reykjavík	Brekustigur 14 B		3	SAS	Ed.	8
9	Einar Arnason, bóndi, forseti eltri deildar	Eyafjarðarsýsla, 2. þm.	27/11 '75	Eyrarland	Grundarstigur 8, 4399	a.Sp.; k.	28	F	Ed.	9
10	Einar Olgeirsson, ritstjóri	Reykjavík, 5. þm.	14/8 '02	Reykjavík	Njálsgata 85, 1489		3	SAS	Nd.	10
11	Eiríkur Einarsson, lögræðingur, skrifari í Nd.	8. landskjörinn þm.	2/3 '85	Reykjavík	Njálsgata 87, 5819	sa.; i.	9	S	Nd.	11
12	Emil Jónsson, vitamálastjóri, skrifari í Nd.	6. landskjörinn þm.	27/10 '02	Hafnarfjarðarkaupstaður	Hafnarfj.kaupst., 9181	fjv.; i.	7	A	Nd.	12
13	Erlendur Þorsteinsson, skrifstofustjóri	10. landskjörinn þm.	12/6 '06	Siglufjörður	Reynimelur 40, 2697	fjh.; l.; i.	2	A	Ed.	13
14	Eysteinn Jónsson, viðskiptamálaráðherra	Suður-Múlasýsla, 1. þm.	13/11 '06	Reykjavík	Ásvallagata 67, 3277		8	F	Nd.	14
15	Finnur Jónsson, forstjóri, 2. varaforseti Nd.	Ísafjarðarkaupstaður	18/9 '94	Ísafjörður	Vesturgata 27, 1749	sj.; a.Sp.	8	A	Nd.	15
16	Garðar Þorsteinsson, hæstaréttarmálaráðgjafi	7. landskjörinn þm.	29/10 '98	Reykjavík	Vesturgata 19, 3442 4400	a.; u.	7	F	Nd.	16
17	Gísli Guðmundsson, ritstjóri	Norður-Pingeyjarsýsla	2/12 '03	Reykjavík	Eiríksgrata 27, 4245	sa.	7	F	Nd.	17
18	Gísli Sveinsson, sýslumaður, 1. varaforseti Nd.	Vestur-Skaftafellssýsla	7/12 '80	Vík í Mýrdal	Hótel Borg	sa.; i.; m.; k.	15	S	Nd.	18
19	Haraldur Guðmundsson, forstjóri, forseti sameinaðs Alþingis	Seyðisfjarðarkaupstaður	26/7 '92	Reykjavík	Háavallagata 33, 4521	l.	15	A	Nd.	19
20	Helgi Jónsson, héraðslæknir	Rangárvallasýsla, 2. þm.	19/4 '94	Stórolfshvöll	Hótel Borg	fjv.; sa.	3	F	Nd.	20
21	Hermann Jónsson, forsætisráðherra	Strandarsýsla	25/12 '96	Reykjavík	Tjarnargata 32, 2291		7	F	Ed.	21
22	Héðinn Valdimarsson, forstjóri	Reykjavík, 3. þm.	26/5 '92	Reykjavík	Sjafnargata 14, 3682 1690		16	U	Nd.	22
23	Ingvar Pálmason, bóndi	Suður-Múlasýsla, 2. þm.	26/7 '73	Neskaupstaður	Garðastræti 35, 2828	sj.; a.	19	F	Ed.	23
24	Ísleifur Högnason, kaupfélagsstjóri	4. landskjörinn þm.	30/11 '95	Vestmannaeyjar	Skeggjagata 16, 5403		3	SAS	Nd.	24
25	Jakob Möller, fjármálaráðherra	Reykjavík, 2. þm.	12/7 '80	Reykjavík	Hólartorg 2, 3117		19	S	Nd.	25
26	Jóhann P. Jónsson, kaupmaður, útgerðarmaður	Vestmannaeyjar	17/6 '86	Vestmannaeyjar	Bergstaðastræti 86, 4884	sj.; u.	19	S	Ed.	26
27	Jón Ivarsson, kaupfélagsstjóri	Austur-Skaftafellssýsla	1/1 '91	Höfn í Hornafirði	Laugavegur 43, 2836		1	U	Nd.	27
28	Jón Pálmason, bóndi	Austur-Húnavatnssýsla	28/11 '88	Akur í Torfalækjarhreppi	Ásvallagata 17, 5125 2566	fjh.; l.	8	S	Nd.	28
29	Jónas Jónsson, skólastjóri	Norður-Pingeyjarsýsla	1/5 '85	Reykjavík	Sambandshúsið, 3603	sa.; i.; m.; u.	20	F	Ed.	29
30	Jörundur Brynjólfsson, bóndi, forseti neðri deildar	Árnessýsla, 1. þm.	21/2 '84	Skálholt í Biskupstungum	Skálholtssigur 2 A, 4854	a.Sp.	24	F	Nd.	30
31	Magnús Gíslason, skrifstofustjóri	11. landskjörinn þm.	1/11 '84	Reykjavík	Bergstaðastræti 65, 2990	a.	1	S	Ed.	31
32	Magnús Jónsson, guðfræðiprófessor, 1. varaforseti Ed.	Reykjavík, 1. þm.	26/11 '87	Reykjavík	Laufasvegur 63, 3877	fjh.; a.Sp.	22	S	Ed.	32
33	Ólafur Thors, atvinnumálaráðherra	Gullbringu-ogKjósarsýsla	19/1 '92	Reykjavík	Garðastræti 41, 3551		17	S	Nd.	33
34	Páll Hermannsson, bóndi, skrifari í Ed.	Norður-Múlasýsla, 2. þm.	28/4 '80	Eiðar í Eiðapinghá	Sóleyjargata 7, 3546	fjv.	15	F	Ed.	34
35	Páll Zóphóníasson, ráðunautur	Norður-Múlasýsla, 1. þm.	18/11 '86	Reykjavík	Ránargata 6 A, 2278 1957	sa.; l.; a.Sp.	7	F	Ed.	35
36	Pálmi Hannesson, rektor	Skagafjarðarsýsla, 1. þm.	3/1 '98	Reykjavík	Leifsgata 13, 1194	i.; m.	3	F	Nd.	36
37	Pétur Halldórsson, borgarstjóri	Reykjavík, 4. þm.	26/4 '87	Reykjavík	Túngata 38, 3733 1200	m.	9	S	Nd.	37
38	Pétur Ottesen, bóndi, 1. varaforseti Sp.	Borgarfjarðarsýsla	2/8 '88	Ytriðholtur á Akranesi	Stýrimannastigur 9, 3033	fjv.; l.	28	S	Nd.	38
39	Sigurður E. Hlíðar, dýralæknir	Akureyri	4/4 '85	Akureyri	Laufasvegur 19, 2259	fjv.; sj.	3	S	Nd.	39
40	Sigurður Kristjánsson	Reykjavík, 6. þm.	14/4 '85	Reykjavík	Vonarstræti 2, 4020 3315	fjv.; sj.	7	S	Nd.	40
41	Sigurjón A. Ólafsson, afgreiðslumaður, 2. varaforseti Ed.	2. landskjörinn þm.	29/10 '84	Reykjavík	Hringbraut 148, 1735	sj.; m.; a.	11	A	Ed.	41
42	Skúli Guðmundsson, kaupfélagsstjóri	Vestur-Húnavatnssýsla	10/10 '00	Hvammstangi	Barónsstigur 33, 2435	sj.	3	F	Nd.	42
43	Stefán Stefánsson, bóndi	3. landskjörinn þm.	1/8 '96	Fagrisfjörður	Hverfisgata 21, 3226	fjh.	3	B	Nd.	43
44	Steingrímur Steinþórsson, búnaðarmálastjóri	Skagafjarðarsýsla, 2. þm.	12/2 '93	Reykjavík	Ásvallagata 60, 1549	fjh.; l.	6	F	Nd.	44
45	Sveinbjörn Högnason, sóknarprestur	Rangárvallasýsla, 1. þm.	6/4 '98	Breiðabóllest. í Fljótshlíð	Hótel Borg	fjh.; a.	6	F	Nd.	45
46	Thor Thors, lögræðingur, skrifari í Sp.	Snæfellsnessýsla	26/11 '03	Reykjavík	Hringbraut 118, 3511 1480	a.; u.	8	A	Nd.	46
47	Vilmundur Jónsson, landlæknir	Norður-Ísafjarðarsýsla	5/5 '89	Reykjavík	Ingólfsstr. 14, 2161 2171	sa.; a.; k.	6	A	Nd.	47
48	Þorsteinn Briem, prófastur	Dalassýsla	3/7 '85	Akranes	Bárugata 38, 2050	a.Sp.	7	B	Nd.	48
49	Þorsteinn Þorsteinsson, sýslumaður	5. landskjörinn þm.	23/12 '84	Búðardalur	Hótel Borg	fjv.; l.; k.	8	S	Ed.	49